THE INSTITUTE FOR ADVANCED STUDIES OF WORLD RELIGIONS

FILM—STRIP NO.
MBB—1971— 22-17.

BUDDHIST SANSKRIT MANUSCRIPTS

IASWR

MICROFILM PROJECT MBB —111

MBB-1974-82
1. Film strip number

5
2. Source

MAHĀVASTU
3. Title

4. Additional titles, shortened forms of title, etc.

N.S. + 880 = A.D.
5. Year in which MS was copied (Nepali Samvat and Christian Era)

6. Name of Scribe

NEPALI PAPER
7. Material (Palm leaf, etc.)

DEVANĀGARI
8. Script

40 cm. x 16 cm.
9. Size

13 & 12
10. Lines to a page

376
11. Number of leaves in complete work

12. Missing leaves

13. Au d Date of composition given)

83.
14. Number of Chapters

15. Remarks History of Buddha in mythological way.

May 10, 1974
Date photographed

IASWR

MICROFILM PROJECT MBB -III

CONTENTS

Chapter 1. NIDĀNAVASTUGĀTHĀ 2 A 12
,, 2. NARAKAPARIVARTANANĀMASŪTRAM 7 A 13
,, 3. SĀNUGĪTAM 12 B 2
,, 4. BAHUBUDDHASŪTRAM 14 B 3
,, 5. PRATHAMĀBHŪMI 20 B 8
,, 6 DVITĪYĀBHŪMI 22 A 8
,, 7. TṚTĪYĀBHŪMI 24 A 11
,, 8. CATURTHIBHŪMI 26 B 7
,, 9. PAÑCAMIBHŪMI 28 B 10
,, 10. ṢAṢTHĪBHŪMI 30 A 9
,, 11. SAPTAMIBHŪMI 32 B 2
,, 12. AṢTAMĪBHŪMI 33 A 11
,, 13. NAVAMĪBHŪMI 34 A 8
,, 14 DAŚAMĪBHŪMI 45 A 2
,, 15. DĪPAÑKARAVASTU 60 B 8
,, 16. MANGALAVASTU 62 A 3
,, 17. TRIŚAKUNĪYAJĀTAKA 70 B 1
,, 18. ṚṢABHASYAJĀTAKA 73 A 2
,, 19. CHATRAVASTU 75 A 9
,, 20. MALINIYAVASTU 80 A 6
,, 21. JYOTIPĀLASŪTRAM 87 A 10
,, 22. JYOTIPĀLASYAVYĀKARANA 88 A 13
,, 23. KOLIYĀNĀMAUTPATTI 94 B 3
,, 24. MAÑJARIJĀTAKA 113 B 3
,, 25. GODHĀJĀTAKA 114 B 3
,, 26. YAŚODHARĀHĀRAPRADĀNA 115 A 1
,, 27. YAŚODHARĀVYĀGRIBHŪTĀ 115 B 12
,, 28. DHARMAPĀLAJĀTAKA 119 B 10
,, 29. ŚARAKSEPANAJĀTAKA 119 A 11
,, 30. MANARAYAKARMADHĪTĀYAJĀTAKA 120 B 13

IASWR

MICROFILM PROJECT MBB - III

CONTENTS - 2

Chapter 31, ŚIRIJĀTAKAM 122 A 6
,, 32, KINNARIJĀTAKA 129 A 2
,, 33, PAÑCAMAHĀSVAPNĀ 139 A 6
,, 34, ŚYĀMĀJĀTAKA 149 A 9
,, 35, CAMPAKANĀGARĀJÑOPARIKALPA 150 A 11
,, 36, CAMPAKANĀGASYAJĀTAKAM 151 B 8
,, 37, KANTAKASYAVYĀKARAṆAM 153 A 10
,, 38, SUJĀTAVYĀKARAṆAM 156 A 3
,, 39, ŚYĀMAKAJĀTAKASYAPARIKALPA 160 B 7
,, 40, ŚIRIPRABHASYA MṚGARĀJASYAJĀTAKAM 165 A 11
,, 41, ŚAKUNTAKAJĀTAKA 167 A 4
,, 42, KACCHAPAJĀTAKA 167 B 6
,, 43, MARKAṬAJĀTAKA 169 A 9
,, 44, ŚAKUNTAKAJĀTAKAM 170 B 11
,, 45, SURŪPASYA MṚGARĀJÑO JĀTAKAM 171 B 3
,, 46, AVALOKITANĀMASŪTRAM 185 A 12
,, 47, AVALOKITANĀMA MAHĀVASTU 207 A 5
,, 48, KUŚAJĀTAKAMĀRABHAGNA 239 B 5
,, 49, KUŚARĀJĀSAMBHĀṢAṆA 245 A 10
,, 50, KUŚAJĀTAKA. 245 B 9
,, 51, VṚṢABHAJĀTAKA 246 A 6
,, 52, VĀNARAJĀTAKA 246 B 7
,, 53, PUṆYAVANTAJĀTAKA 250 A 12
,, 54, MITHILĀYĀM VAIDEHARĀJAJĀTAKA 251 B 2
,, 55, VIJITĀVĪ VAIDEHA RĀJÑO JĀTAKAM 252 A 3
,, 56, KĀŚYAPAVASTU PRAVRAJYĀSŪTRAM 255 A 5
,, 60, ŚĀLIPUTRAMAUDGALYĀYANAPRAMUKHĀNĀM 265 A 10
,, 61, PITĀPUTRASAMĀGAMA 273 B 12
,, 62, KĀKAJĀTAKA 275 B 1

IASWR

MICROFILM PROJECT MBB -I-1

CONTENTS - 3

Chapt. 63. HASTIJĀTAKASYAPARIKALPA 276 A 6
,, 64. HASTINĪJĀTAKA 277 B 5
,, 65. NALINĪYARĀJAKUMĀRIYAJĀTAKA 282 A 7
,, 66. PADMĀVATĪYAPARIKALPA 289 A 2
,, 67. PADMĀVATĪYAPŪRVAYOGA 289 B 5
,, 68. RĀHULAKUMĀRASYAPŪRVAYOGA 296 A 12
,, 69. UPĀLIGAṄGAPĀLĀNĀṂJĀTAKAM 297 B 2
,, 70. GOVINDĪYABHAGAVATOPŪRVENIVĀSA SŪTRAM 301 A 1
,, 71. BAHUBUDDHAKASŪTRAM 315 A 3
,, 72. AJÑĀTAKAUDINYAJĀTAKA 345 A 10
,, 73. DHARMALABDHASĀRTHAVĀHA 346 B 7
,, 74. KALABHOAGNIMĀDAGDHA 349 A 1
,, 75. ŚARABHAMṚGAJĀTAKA 351 A 9
,, 76. TRIṂŚAYUGĀNĀMPRATYEKASYA 352 A 6
,, 77. PŪRṆASYAMAITRĀYAṆIPUTRASYAVASTU 353 B 10
,, 78. NĀLAKAPRAŚNĀ 356 A 12
,, 79. SABHIKASYAVASTU 358 A 3
,, 80. YAŚODASYAŚREṢṬHIPUTRASYAVASTU 362 A 4
,, 81. YAŚODAJĀTAKAṂ 363 A 4
,, 82. URUVILVAKĀŚYAPANADIKĀŚYAPA 368 A 6
,, 83. BARIMCAMAKARAJAJĀTAKA 376 A 10

ॐ नमः श्रीमहाबुद्धाय॥ ऽतीतानागतप्रत्युत्पन्नेभ्यः सर्वबुद्धेभ्यः॥ महावस्तुने आदि चत्वारीमानि बोधिसत्वानां बोधिसत्वचर्याणि॥ कतमानि चत्वारि॥ प्रकृतिचर्या प्रणि
धानचर्या अनुलोमचर्या अनिवर्तनचर्या॥ अपराजितध्वजाय तथागतायाऽर्हते सम्यक्संबुद्धाय॥ यस्यान्तिके ऽनेनैव भगवता शाक्यमुनिना प्रथमं कुशलमूलान्यव
रोपितानि। राज्ञा चक्रवर्तिभूतेनादौ प्रकृतिचर्यायां प्रवर्तमानेन॥ नमोऽतीताय शाक्यमुनये तथागतायार्हते सम्यक्संबुद्धाय। यस्यान्तिके ऽनेनैव भगवता शाक्यमुनिना प्र
थमं कुशलमूलप्रणिधानं कृतं॥ वणिक्श्रेष्ठिभूतेनादौ प्रणिधानचर्यायां प्रवर्तमानेन। होप्रनरहमनागतेऽध्वनि बुद्धो भवेयं तथागतोऽर्हं सम्यक्संबुद्धो यथायं भगवाञ्छाक्य
मुनिरिति नामधेयं विस्तरेण यावन्ममापि कपिलवस्तु नगरं भवेदिति॥ नमः समितानिने तथागतायार्हते सम्यक्संबुद्धाय यस्यान्तिके ऽनेनैव भगवता शाक्यमुनिनाऽनुलोम
प्रणिधानं कृतं। राज्ञा चक्रवर्तिभूतेनानुलोमचर्यायां प्रतिष्ठितेन॥ कतमानिं निवर्तनचर्या॥ नमो दीपंकराय तथागतायार्हते सम्यक्संबुद्धाय। येनायं भगवान्प्रथमतस्व
व्याकृतः भविष्यसि। त्वं माणवकाऽनागतेऽध्वनि अपरिमितासंख्येयाऽप्रमेये हि कल्पे हि शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हं सम्यक्संबुद्ध इति॥ विस्तरेणोदीरयिष्यं॥ दीपंकरवस्तुनि मे
घमानवव्याकरणं॥ अतः प्रभृत्यविवर्तनचर्यायां दीपंकरस्य तथागतस्य प्रभृत्योत्तरेण परिमाणेहि तथागतेहि अनुव्याकृतो बुद्धो भविष्यसीति॥ ततः पश्चात्सर्वाभिभूवापि
भगवताऽनुव्याकृते भविष्यसि। त्वं भिक्षोऽनागतेऽध्वनि शतसहस्रे कल्पे शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हं सम्यक्संबुद्ध इत्येवमादि विस्तरेणोदीरयिष्यं॥ अभिजिद्भिक्षुव्याकरणं॥
नमो विपश्यिने तथागतायार्हते सम्यक्संबुद्धाय॥ नमो क्रकुत्संदाय तथागतायार्हते सम्यक्संबुद्धाय॥ नमः काश्यपाय तथागतायार्हते सम्यक्संबुद्धाय॥ येन भगवता अयमेवभ
गवां शाक्यमुनिरनुव्याकृतो यौवराज्येनाभिषिक्तो भविष्यसि॥ त्वं ज्योतिष्पालो नामानागतेऽध्वनि ममानन्तरमेव शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हं सम्यक्संबुद्ध इति विस्तरेणोदीष्यति॥ ज्यो
तिष्पालस्य भिक्षोर्व्याकरणं॥ एवं नमोऽतीतानागतप्रत्युत्पन्नेभ्यस्सर्वबुद्धेभ्य निदाननमस्काराणि समाप्तानि॥ ॥ आर्यमहासांघिकानां लोकोत्तरवादिनां मध्यदेशिका
नां पाठेन विनयपिटकस्य महावस्तुये आदि॥ चतुर्विधा उपसंपदा स्वाम उपसंपदा एहिभिक्षुकाय उपसंपदा॥ दशवर्गेन गणेन उपसंपदा च॥ तत्र स्वामुपसंपदा नाम उपसं

पन्ना ॥ भगवतोभ्यासं सम्बोधी यम्कलेश्शङ्कशलोकमेयथायेहि समादायवर्त्तन्ति ॥ तेबोधाय समापन्न नराभवन्ति ॥ तत्रापि च सोप्रतिविशिष्टो । तेनैव मेवं वेनतायैव सङ्गति
ष्वेनासुचरितेन ॥ दीपंकरस्यापागमियोत्थियोदि यप्राणी कोपीशु । दृष्ट्वा दर्शनीयं समन्तप्रसादिकं प्रमर्दनीयं ॥ श्रावकसंघपरिवृतं तं समस्तृ हाविनमु नाये ॥ साधुस्माय यह
लोकमेव अभिभूय लोकलोकार्थ । चत्वारो लोकपालस्थयोस्मिस्तिनामजाये यज्ञात्वा समुदागमसर्वोबौनिय तत्त्वनस्य प्रणिधाने ॥ आत्मसमादापि समासतः स्वयम्भू समन्तापि
व्याकर्षिंहुस्तो भविष्यसित्वमनागतेध्वन्यपरिमाने शाक्यकुलेशाक्यसुतो देवमनुष्याणां मर्थाय ॥ सोव्याकृतो भगवता पुरुषोत्तमेन तायेपुरुषसिंहेन अग्रपुरुषः सुपुरुषोत्तम चारि
कामचरि ॥ सोबोधिसत्त्वचर्या सत्वानां हितसुखंगवेषन्ते ॥ संसरति बोधिसत्वो लोकार्थे आत्मनोर्थे च ॥ सोयं किंचिद्दिदेवं दानं शील समय पौषोपवास सेवन्ति ॥ असन्तस्यपं वतालोकस
हितं गवेषन्तो ॥ दानेन च प्रियवद्यत्वेन तथार्थसमाचर्यानसुखदुःखसंग्रहवस्तुहि जिनो चतुर्हि परिकर्म्मये सत्वान् ॥ न तस्य अभूषि किंचिद परित्यक्तं ॥ यं अस्मि सन्निहितं दृष्ट्वान
चयाचनकस्मभूयो सुमनप्रसीदित्व ॥ चक्षुशि च मान्सानि च पुत्रदारधनं च धान्यं च आत्मा च जीवितं च भूयोभूयः परित्यक्तं ॥ एतेन उपायेन चहूनि जातीनसुतानि शतसहस्राणि
संसरंति ॥ बोधिसत्वो सम र्यां चिन्तनतो यथा तस्मिन्काले सो समयत्तो उकूलपरापरत नाकुशलो समयमभिकांक्षमाणो तुषिते कायउपागमेसि ॥ तुषितभवने भवत्र सोभवं ॥
अभिमानिमावेयंतो सुगतो चरिमं भवमुपागमि भगवान्भवविप्रमोक्षाये ॥ एकनिलकोतमभक्षो परमहर्षोडकरन्ते ये अचरि । परमशरीरधीडाजानन्तो नरस्य मार्गोतिवि
प्रमोक्षायानये कालेसमयेन दीपेनैरञ्जनाये स्नापित्वा ॥ अग्रभक्तये साहूयेन निषीदेसि होवा असत्त्व लो ॥ पश्चिमे यामे अनयो दिव्यं चक्षुर्मे निपी विशोधे त्वा सत्वानां गतिनि गामि ॥
विविधं भगवानभिज्ञासि ॥ यामेमध्यमे कस्मिं पूर्वेनिवासं अनुस्मरसित वेषा आत्मनि च पूर्वेनिवासवासं बहुप्रकारं अभिज्ञासि ॥ यामे च पश्चिमे ष्मिं यत्ते य पुरुषसिंहसार
थिना ॥ सर्वज्ञत्वमेकक्षणे स्वयम्भू समन्ता समन्तचक्षु ॥ ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने निदानवस्तु गाथा समाप्तं ॥ ॥ अथ भगवान्कोम्यकन्तउषोपस्थं स
मुदागतो नरस्यार्थं अभिसंभावयित्वा श्रावस्तीयं विहरति ॥ जेतवने अनाथपिण्डदस्यारामे शालादेवानां च मनुष्याणां च विस्तरेण निदानं कृत्वा अथायुष्मान्महामौद्गल्यायनो अनी

क्षो निरयचारिकां गच्छति तत्र सत्वां पश्यति ॥ अष्टसु महानरकेषु प्रत्येकं षोडशोत्सदेषु अनेकविविधानि नैरयिकानि दुःखसहस्राणि समनुभोन्ते ॥ आह च आयुष्मान्कोलितः स्थविरो चरन्तो नरकचारिकां तत्राद्राक्षीत्सत्वान्नरकेषु अनुभवन्ता कटुदुःखा सञ्जीवाय नरये ऊर्ध्वपादं अधोशिरा वासिहि च परशूहि च क्षीयन्ता। अपरेपि परस्परं प्रदुष्टमनसंकल्पा आयसेहि नखेहि पाटेन्ता तीक्ष्णाग्राणि च असिपत्राणि हस्तेषु प्रादुर्भवन्ति ॥ येहि परस्परं गात्राणि छिन्दन्ति न च कालं करोन्ति ॥ यावन सा ते पापका कर्मान्त परिक्षीणो ॥ कालसूत्रे महानरके अद्राक्षीत् ॥ सत्वां कालसूत्रेण सूत्रशाखाशाखानि छिन्नक्षीयन्तां परशूहि पि विपाटीयन्ता। करपत्रेहि विपाट्यन्तो तक्षितपनितो च सत्वानं कायो पुनरुत्पद्यति। भयासातावेदना वेदयन्ति न चैव कालं करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वात् ॥ संघातोपमहानरके अद्राक्षीत् सहस्राणि पर्वतेहि पीडयन्ता आदीप्तसंप्रज्वरसजोतिभूतेहि पीड्यन्तो शोणितनद्यो व प्रसवन्ति भूयाच तानि पर्वतानि ते च संक्रमन्ति न चैव तावत्कालं करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वात्। अद्राक्षीदेकत्त रौरवे सहस्रियो ताम्रमयगेहेषु आदीप्तसंप्रज्वलितासजोतीभूतेषु समाकुलेषु प्रक्षिप्ता दुःखसहस्राणि अनुभोन्ता ॥ महारौरवे आदीप्तसंप्रज्वलितेसजोतिभूते अयोग्रस्मिं संप्रतिक्षिप्ता ने महारावं रवन्ता नं च शब्दो च चक्रवाडमहाचक्रवाडेहि पर्वतेहि प्रतिहन्यन्ते येहि चतुर्हि महाद्वीपेहि जम्बुद्वीपपूर्वविदेहअपरगोदानीयउत्तरकुरुषु मनुष्याणां श्रोत्राभासमागच्छन्ति ॥ अद्राक्षीत्तपने अनेकासत्वसाहस्रियो एकान्तकटुःखवेदना वेदन्तां पाषाणोपाशयपावधिपाटिका अयोकुट्टनेहि कुट्टीयन्ता ॥ अपराणि च दुःखसहस्राणि समनुभवन्ता न चैव ताम कालं करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वात् ॥ तस्मिन्महानरके आदीप्तसंप्रज्वलितेसजोतिभूते अनेकायो सत्वसहस्रियो उपपन्ना दुःखा वेदना वेदेन्ता। तस्मिन्महानरके समन्तयोजनशतिकेषु पूर्वाये भीत्तीये अर्चिसहस्राणि उत्पत्तित्वा पश्चिमाये भीत्तीये प्रतिहन्यन्ति। पश्चिमाये भीत्तीये अर्चिसहस्राणि उत्पत्तित्वा पूर्वाये भीत्तीये प्रतिहन्यन्ति। दक्षिणाये भीत्तीये उत्पत्तित्वा उत्तराये प्रतिहन्यन्ति। उत्तराये भीत्तीये उत्पत्तित्वा दक्षिणाये प्रतिहन्यन्ति। भूमीये भीत्तीये उत्पत्तित्वा भूमितले प्रतिहन्यन्ति। तलातो भीत्तीये उत्पत्तित्वा भूमीये प्रतिहन्यन्ति। तां योसत्वसहस्रियो समन्ततो परि॰ २

पतन्ति न चैव तावत्कालं करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वात् ॥ प्रतापस्मिं महानरके पर्वते प्रज्वलिता आदीप्ता प्रज्वलिता सज्योतिर्भूता नैरकेहि सत्वेहि भूतोपेते हिताचि पर्व
तानि परिचारितानि निस्पृष्टानि दुःखानि समनुभवन्ति न चैव तावत्कालं करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वा ॥ अतो महानरके अभ्रुनामुत्साः कुकूलन्ते वगाहन्ति ॥ ते च तत्र कु-
कूले दह्यमाना योजनानि प्रवन्ति न चैव कालं करोन्ति ॥ कर्मोपस्तब्धत्वात् ॥ कुकूलातो उत्साः कुणपं अवगाहेन्ति । तत्र कृमीहि तीक्ष्णाग्रकेहि अयोमुखेहि खज्जन्ति न चैवं
कालं करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वात् ॥ कुणपातो उत्साः नरको सदा क्षुमाशिर रमणीयानि च वनप्रस्थानि पश्यन्ति ॥ ते तृष्णार्दितो तानि वनप्रान्तानि धावन्ति ॥ तत्रापि श्या-
रंकुलता वगृधा च काकोलूका च अयोमुखा भार्द्दवृक्षे वावर्ज्जयित्वा मांसानि खादन्ति ॥ ये तेषां मस्थीनि भवद्योमन्ति ॥ भूयो पि मांसा च वितमांसशोणितं उपजायन्-
ति न चैव कालं करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वात् ॥ न तेषां पक्षिगणोतीता अलेन तेन असिपत्रवनं नरककुम्भं च प्रविसन्ति । तत्रापि संप्रविष्टानां वाता नि उपवायन्ति । ये तानि
असिपत्राणि पतन्ति । तीक्ष्णानि तेषां सत्वानां गात्राणि प्रत्यङ्गन्ति ॥ नैवास्ति न कश्चित्कायप्रदेशो यो अक्षतो भवन्ति ॥ अन्तसमन्ततो वालाग्रकोटेनिष्क्रमो ततो पि न चैव
तावत्कालं करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वात् ॥ ते क्षताच शयने रुधिरस्रक्षितो शरीरा वैतरणीं नदीं अपगाहेन्ति । तत्रा कठिना क्षार नदीम् उपगाहयमाना शक्ततानि अंगानि
प्रतिविशान्ति न चैव कालं तावत्करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वात् ॥ ततो पि सानं नरकपाला आयसेहि अंकुशेहि उद्धरेन्ता नदीतीरे आदीप्ताये भूमीये संप्रज्वलितसमतेजोभूता-
ये आविद्धान्ता ॥ एवमाह अहो हे पुरुषा किमिच्छथ ते एवमाहंसुः परिबुभुक्षिता स्म ततो षां ते नरकपालाः अयोविष्कंभने मुखं विष्कंभयित्वा आदीप्तसंप्रज्वलि-
तसमतेजोभूतेहि अयोवेणुं च भेन्ति मुखस्वरं चित्तं वेदयिता आदीप्तानि संप्रज्वलितासमतेजोभूतानि अयोगुडानि मुखे संप्रक्षिपन्ता । ते अजानन्त भवन्तो तानि प्रबोरुत्वमा-
ने विलीनकृया यन्ति पिवन्तभवन्तो यो मानं ध्मममानंमेव ओष्ठं दहित्वा जिह्वां दहन्ति जिह्वां दहित्वा तालुं दहन्ति तालुं दहित्वा कण्ठं दहन्ति कण्ठं दहित्वा अन्त्रं दहति अन्त्रं द-
हित्वा अन्त्रगुणामाशयं अधोभागेन गच्छन्ति न चैवं तावत्कालं करोन्ति कर्मोपस्तब्धत्वात् ॥ ॥ एवं ह्यावीरो महामौद्गल्यायनो अष्टसु महानरकेषु सत्वा दुःखमह

निवाऔउक्कानिवाअस्थिनामस्थितानिभवन्तितस्यकर्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥ एवंखलुपुनःआधिपत्येयमात्रमेतंतत्रोपपद्यन्तेः तत्रोपपन्नाः अन्येषांपापकानामकु
शलानांकर्माणांप्रत्यनुभवन्ति॥ महारौरवोनामनरकस्संवितोआयसेआदीप्तेसंप्रज्वलितोसज्योतीभूतोअनेकानियोजनशतानिआयतो॥ तत्रतेषांनैरयिकानांनिरयपा
लाउज्वलहस्ताउद्देशेन्ति॥ तेदानीभीतोअप्येकत्याधावन्तिअप्येकत्याःपलायन्तिअप्येकत्यानपरायन्तिअप्येकत्याऊर्ध्वानिभवसप्यन्तिअप्येकत्यानभवसक्कन्तिअप्येकत्या
अनुग्राहकासंज्ञापयमानाःप्रत्युद्धन्ति॥ तेदानिनरकपालाकस्यदानिमूयअत्रसपयमानाप्रत्युद्धन्तिभीताप्रहारंदेन्ति॥ यथादधिघटिकास्वशीर्यविशीर्यन्ति। येचधा
वन्तियेचनधावन्तितेतांभूताउःखाकरांकटुकांवेदनांवेदन्तिकस्सकर्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्ति। येहिइहचक्रमसर्प्याणिअचरितावबन्धनानिकृतानिभवन्ति॥ प्र
वेशयित्वाओसिरन्ति॥ एष्येप्रयंमोवद्धमाहर्यंपश्यथतस्यकर्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्तिकस्यकर्मस्यविपाकतो। तेषांसत्वानांशीर्षाणिपिच्चीयन्ति। येहिइह
जीवन्तकानांप्राणकानांशीर्षाणिपिच्चीतानिभवन्ति॥ अहीनांवृश्चिकानांशतदानांतस्यकर्मस्यविपाकेनतेषांशीर्षाणिपिच्चीयन्ति॥ तेनतंरौरवंतत्रतेनैरयिकारोदन्तान
शाक्रोन्तिभंवेतिवावानारोतिवाधन्तिओपेजुतेनेदंरौरवन्तासपिहरौरवोनिरयोतत्रतेनैरयिकाओरुहावकूनिप्राणिमहस्राणिनिष्ठन्तितेदानिआर्द्रंवृक्षेवावर्जेत्वाखा
दन्ति॥ यस्सदानिभवन्तिनिर्मांसाअस्थिकलिकाओरुह्यस्थाणुगुल्काः तेदानिसमुच्छित्वासहवेदनाप्रपतन्ति॥ अथतेषांकर्मतोविपाकतोशीतलकोवातेउपवायन्ति॥ तेन
तेषांछविमांसंलोहितंउपजायन्ति॥ अथतेपुरतोप्रवेशेन्ति। तेतयाभूताकस्यकर्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्ति। येहिइहआहारकाघरोप्रतिपन्नाभवन्ति। तेषांभित्ति
योनिस्नापनियायंभवन्ति। तेषांभित्तियोनिस्नापनियायंभवन्ति। जीवितकेप्राणकेनताहिवावर्तेल्लिकावाहिप्रद्यन्ताभवन्ति। तस्यकर्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्य
न्तितस्यकर्मस्यविपाकेनखज्जन्ति। येहिइहजीवन्तकाप्राणकाखादापितानभवन्ति॥ सिंहेहिव्याघ्रेहिद्वीपिहिऋक्षेहितरक्षुहितस्सकर्मस्यविपाकेनखज्जन्ति। कस्सकर्म
स्यविपाकतोतेषांशीतकोवातउपस्पृशन्ति। येहिइहशमनिवापकोभोजनानिदत्तानिभवन्ति॥ सृगालानांमहिषाणांभूकराणांकुक्कुटानांस्पूलामांस्यार्थायेवधिष्याभिन्ति। तस्स

कर्म्मस विपाकहेतोतेषांशीतनरकोउपवायन्ति॥ केनेषांतपनोरयिकादह्यन्तितेनैषांतपनोवामनरकोआयसेहिभूतलेहिसंतप्तेहिसमन्ततोहिअर्च्चिप्रबालितेतत्रतेनैरयिकाछवियेकोभूतेआप्रतापयन्तिकचिदिहिक्षविपावतदशहिभूतलेहिअप्रतापयन्ति॥ यदायदानिस्कपार्श्वपक्वंभवतितिविरत्तीमथद्वितीयेनपार्श्वेनअप्पकमानैरयिकाअधिमात्रपात्मापकानामकुशलानांकर्म्मणांविपाकतोस्वयमेवअत्रपरिवर्त्तयन्ति॥ तेतथाभूताअधिमात्रांवेदनांवेदयन्ति॥ कस्सकर्म्मस्सविपाकतोतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥ इहजीवभूतिकाकारिताभवन्ति॥ एडकयोतेवंतस्यकर्म्मस्सविपाकतोतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥ एवंखलुपुनःआधिपतेयमात्रमेततत्तोपपत्तेःततोपपन्नाःअन्येषांपिपापकानामकुशलानांकर्म्मणांविपाकंप्रत्यनुभवन्ति॥ केनैषअवीचीनामतस्यकुड्डस्यअर्च्चियोपश्चिमेकुड्डेप्रतिहन्यन्ति॥ पश्चिमातोकुड्यातोअर्च्चियोउत्तरस्मिंकुड्डेप्रतिहन्यन्ति॥ दक्षिणातोकुड्यातोअर्च्चियोउत्तरातोकुड्यातोप्रतिहन्यन्ति॥ उत्तरातोकुड्यातोअर्च्चियोदक्षिणेकुड्डेप्रतिहन्यन्ति॥ भूमीयेउत्पतितोअर्च्चियोतलेप्रतिहन्यन्ति॥ ततानिपतितायोअर्च्चियोभूमियोप्रतिहन्यन्ति॥ सर्वाणिवीचीहिसोनरकोप्रतिबद्धः॥ तत्रतेनैरयिकावह्निप्राणसहस्राणियथाकोष्ठानिस्ववंविचित्रापयन्ति॥ तेतथाभूताउःखांतीव्रांखरांकटुकांवेदनांवेदयन्ति॥ नचैवतावत्कालंकरोन्तियावन्तानंनतत्पापकंकर्म्मयन्तीकृतंभवन्ति॥ अयपन्तंपूर्वेंमनुष्यभूतेहिअभिसंस्कृतं॥ अभिसंमोदयितनियतवेदनीयं॥ एवंखलुपुनःआधिपतेयमात्रमेतंतत्रोपपत्तेःतत्रोपपन्नाः॥ अन्येषांपिपापकानामकुशलानांकर्म्मणांविपाकंप्रत्यनुभवन्ति॥ कस्यकर्म्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥ येइहमातृघातकोवाभवन्तिपितृघातकोवाभवन्तिअर्हन्तघातकोवातथागतस्यवाउदूषितचित्तोरुधिरोत्पादकावासर्वेषामपिकीदृशानामकुशलानांकर्म्मपथानांविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥ एवंखलुपुनःविविधानांपापकानामकुशलानांकर्म्मणांविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥ तेनैषअवीचीइतिवुच्चति॥ तत्रतेनैरयिकाअवीचिंकटुकांतीव्रांखरांवेदनांवेदयन्तितोयथान्येषुनरकेषुनरकपालाभीताकर्म्मणानिकारायेन्तिशीतनकोवातानाउपवायन्ति॥ यथाअन्यत्रनएवंतत्र॥ अथखलुतत्रअविचींमहानरकाउःखांतीव्रांखरांकटुकांवेदनांवेदयन्तितेनैषोअवीचिंनाममहानरको॥

॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेनरकपरिवर्त्तंनामसम

न तत्र सत्वा उपपद्यन्ति ॥ ये हि इह नृजीविता प्राणा अनेकशो पातिता भवन्ति । यो वै हि वा चानने हि वा दण्डके हि वा सर्वदण्डे हि वा उच्छीले हि वा प्रव्रजिते हि वा वीव
राणि वा काय वचनानि वा परिभुञ्जितानि भवन्ति न तस्य कर्मस्य विपाकेन तत्र सत्वा उपपद्यन्ति । एवं खलु पुनः आधिपेयमात्रमेवं तत्र तोपपन्नः तत्रोपपन्ना अन्येषां
पिपापकानामकुशलानां कर्मणां विपाकं प्रत्यनुभवन्ति ॥ अन्येषां पिपार्ष्णि उपादाय यावत्कृकोटिकानो वधिनेन्ति । अन्येषां दानि रुकोटिकानो उपादाय यावा
वान्यार्ष्णि वधिनेदारेन्ति ॥ अन्येषां दानि पार्ष्णि उपादाय यावत्कृकोटिकानो नेन्ति कृकोटिका उपादाय यावत्कोटियो वीरकः वधानि करोन्ति । तेन तथा भूता धि
मात्रां वेदनां वेदयन्ति कस्य कर्मस्य विपाकेनात्र गत्वा उपपद्यन्ति । ये हि इह धर्षकं वा धर्षिका वा कारोपिता वीरकवासि वा कारापिता वा तस्य कर्मस्य विपाकेन तत्र
सत्वा उपपद्यन्ति । यो निरयो अम्बकारधूपसंघपरितो सो धूमो तीक्ष्णो कटुको भयानको छविभित्वा चर्म भित्वा मांसं भित्वा स्नायुं भित्वा अस्थि भित्वा मज्जं भित्वा अ
स्थिमज्जं मांस्यायन्ति नीतिसर्वे कायं मूर्द्धनो तत्र प्रक्षिपन्ति । ते तत्र अनेकानि योजनशतानि अन्ताहिण्डन्ता ते अन्यमन्यं आत्रमन्ता परिस्पृशन्ति ते तथा भूता अ
धिमात्रा वेदना वेदयन्ति । न च पुनः कालं करोन्ति ॥ यावत्सान्ते पापकं कर्मं व्यन्तिकृतं च भवति कस्य कर्मस्य विपाकातो । तत्र सत्वा उपपद्यन्ति ये हि इह अश्वं वा ५
उत्तिष्ठु वा कानां सवा वन्धेषु वा साहिकानां वा नन्दरुषानां वा उन्दुरुकानां वा उडुरूणां वा विग्रलानां वा अजगराणां वा विले धूमं कृत्वा द्वारा रक्षिता भवन्ति । मधु वा ते
भाकाराधूमेन वध्भिता भवन्ति ॥ न तस्य कर्मस्य विपाकतो तत्र सत्वा उपपद्यन्ति ॥ एवं खलु पुनः विविधानां पापकानां अकुशलानां कर्मणां विपाकानो तत्र सत्वा उ
पपद्यन्ति ॥ एवं खलु पुनः विविधानां पापकानां अकुशलानां कर्मणां विपाकानां तत्र सत्वा उपपद्यन्ति ॥ एवं खलु पुनः आधिपतेयमात्रमेतं ततोपपन्नः ततो
पपन्नाः अन्येषां पि विस्तरः केनेदकालसूत्रं तत्र नैरयिकाः निरयपाला आदीप्तं वह्निक्षेवा वर्जेन्ता कालसूत्रवशेन तक्षन्ति ते नैष कालसूत्रो निरयो यथा कर्त्तव्या । सं
पातो नाम सो नरको पर्वतान्तरितं संस्थिता आयसो आदीप्त संप्रज्वलिता सज्योतीभूता अनेकानि योजनशतानि आयता तत्र तेषां नैरयिकानां निरयपाला आ

क्षुधाहताउद्देशेन्तितेषुदानिभीतालपर्वतोन्तरिकंप्रविशन्ति।तेषांदानिपुरतोऽग्निप्रादुर्भूतोतत्रदानिभीताःप्रतिनिवर्तन्ति।तेषांदानिपृष्ठतोअग्निप्रादुर्भवति।ते
दानिशैलाःपरस्परसमागच्छन्ति।तेषुदानिआगच्छन्तेषुशब्दंकरोन्ति॥एतांगच्छन्तिएतांगच्छन्तीति।तेसमागतायथाइक्षुएवंपीडयन्ति॥तेदानिशैलावैस्यापस
मस्तुकच्छन्तिते।तेषांहेष्टाअन्तप्रविशन्तियदाअन्तप्रविष्टाभवंतिवज्रशिखानिसहस्राणितदानिशैलासंनिविशन्तियथाइक्षुगण्डाएवंपीडेन्तिलोहितनदीयोप्रस्यन्दन्ति॥सस्थि
सकलिकाःपरिवर्तन्तिनिर्मांसास्थास्नायुसंयुक्ताःतथाकालसूत्रंवेदनावेदयंतितत्रपुनःकालंकरोन्तियावत्सानंतंपापकंकर्म्मव्यन्तीकृतंभवति।कस्यकर्म्मस्यविपाकेनतत्रस
त्वाउपपद्यन्ति।येहिइक्षुकीटकमर्दनीनिवाकारापितानिभवन्तितिलमर्दनानिवा।असिपत्रेवादेवाजालन्धेवाजीवन्तेतेएवधाराकोपत्रयष्टीन्तिपीडिताभवन्तिक्षावायुकावास
कुशोवानखेहिपिचितोभवन्तितस्यकर्म्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥एवंखलुपुनःआधिपतेयमात्रमेतंतत्रोपपत्तेःततोपपन्ना।अन्येषांपिपापकानामकुशलानां
कर्म्मणांविपाकप्रत्यत्तभवन्ति।तामस्थिसंकलिकायाआयसाघोराणीहिआदीप्ताहिसंप्रज्वलिताहिसज्योतीभूताहिआयसेहिमुशलेहिआदीप्तेहिसंप्रज्वलितेहिसज्योती
भूतेहिआयसापानेयथापंचवर्षशतानिभवन्ति॥तेतथाभूताएवंदुःखातीव्रावेदनावेदयन्तिकस्यकर्म्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्ति।येहिइक्षुजीवनकाप्राणकासन्ती
हिविक्षिताभवन्तिआगध्वेसिहिवापेन्तिनिर्याहिसंप्रज्वलितेहिसजीवाक्षिप्राणकाणिवानामाउष्णयन्त्रेमूशालेहिसंकिताभवन्तितस्यकर्म्मस्यविपाकतोतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥
तेतेयमसंघातोनिवुच्चतितत्रनैरयिकासत्वाःसंघातामापाहिनिर्यान्ता।तेनैवनिरयोसंघातोतिनामवुच्चति॥तत्रतेनैरयिकावहूनिवर्षाणिसहस्राणिप्रत्येकप्रत्येकेवाघरकेहि
आरुन्धित्वाइर्यापथागच्छन्ति॥तेषांहस्तेअग्निप्रज्वलति॥यथायथाग्निप्रज्वलतितेनतेनयातथाशब्दंकरोन्ति॥यथायथाअग्निनिर्वान्तितथातथास्तूष्णीभवन्ति॥तेतथातथाअ
धिअधिमात्रांवेदनावेदयन्तितस्यकर्म्मस्यविपाकतोतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥येइहहस्तानांअनभिमरणकर्म्मकारणकारापिताभवन्ति॥देवदाघावादत्ताभवन्तिवरदाघाक
ताभवन्ति॥अश्वभवाउष्ट्रीभवाकारासुवावस्तेडवासाहिकानांवातेमुत्कानाम्वाउन्दुरूणांवाविडालानांवाअजगराणांवाबिलेषुअग्निदत्वाद्वाराणिरक्षितानिभवन्ति॥मध्र

द्वितीयोपिआख्यातोरौरवोरोमहर्षणः॥निरन्तकुलनरकेगम्भीरोनसमुत्तरे॥तत्ररुणंगृहीत्वानस्थूलनरकपालकाः॥छभन्तिप्रसमित्वाचअपिवर्षशतंबहुं॥एवंशा॰
स्तायथाभूतंअभिज्ञायतथागतः॥रौरवमितिआख्यासिआवासंपापकर्मिणां॥तपनेस्मिंचनरकेतप्तलोहमयायतः॥निःस्वरेतेनसंतप्ताअग्निस्कन्धसमादुःखा॥तत्र
पापसमाचाराघोररूपाजनताबहुं॥पच्यन्तिपापकर्मान्तायेभोन्तिकृतविल्विषाः॥तांपक्वमात्रासंखिन्नामाघन्तास्तनरवांबहुं॥प्रवृद्धकावलिनोमान्सशोणितभोजना॥य
दावस्वादिताभोन्तिअस्थीनिअवशेषिता॥अथतेषांपृथ्वीमान्संरुधिरंचोपजायति॥एवंशास्तायथाभूतंअभिज्ञायतः ॥तपनमितिआख्यासिआवासंपापकर्मणां॥प्र
तापस्मिंमहानरकेतीक्ष्णशूलोअयोमुखः॥अहनोअग्निस्कन्धस्यपर्वतो ॥तत्रसमाचाराआर्तोजनताबहुं॥अन्वेन्तिपापकर्मान्तामक्षिकभक्ष्यगतायथा॥एवंशास्ता
यथाभूतंअभिज्ञायतथागतः॥प्रतापनमितिआख्यासिआवासंपापकर्मणां॥ततोअवीचिनरकस्यकान्तकटुकादुःखा॥महन्तिनापोसंतप्तोअर्चिसंघजनांवृतः॥अयोगु
डाहिअग्निस्मिंयथादिवसतापिता॥एवंअवीचीनरकोहेष्टाउपरिपार्श्वतः॥जातवेसमायाकाःतेषांनरकवासिनां॥पश्यन्तिकर्माणिदृढतोभस्माभोन्तिनामस्थितः॥
तेचतत्रप्रभावन्तिद्वारमपावृतं॥अपिनिष्क्रमणंयस्यअपिमोक्षगवेषिणो।येषांचपापकंकर्मआविपक्वंपुराकृतं॥नतेलभन्तिनिर्गन्तुंनिरयाकर्मप्रत्यया॥
एवंशास्तायथाभूतंअभिज्ञायतथागतः॥अवीचिमितिआख्यासिआवासंपापकर्मिणां॥संजीवकस्यकर्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्तिच।इहसपत्नीयेयोवा
भोन्तिसापत्नकावावैरिणःक्षत्रवैरिकावाचब्रुवैरिकावावप्रवैरिकोवाप्रतिराजानोवाचौरावासंग्रामगता॥अन्यमन्यस्मिंसापत्नानोवितानिउपस्थापयित्वाकालं॰
कुर्वन्तितस्यकर्मस्यविपाकतोतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥ ॥एवंखलुपुनःविविधानिपापकानामकुशलानांधर्माणांविपाकतोतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥एवंखलुपुन
आधिपतेयमात्रमेवंतउपपत्तित्वाततोसत्वाअन्येषामपिपापकानांअकुशलानांहिकर्मणांविपाकप्रत्यनुभवन्ति॥कस्यकर्मस्यविपाकेनतक्षियन्तिकस्यकर्म
स्यविपाकेनतक्षियन्ति॥येहिइहजीवन्तोप्राणकानतक्षिताभवन्ति॥वासीहिपरशुहिकुठारीहितस्यकर्मस्यविपाकेनतक्षियन्तिकस्यकर्मस्यविपाकतो।तेशांशीत

कोवाप्रत्युपवायन्तियेहिइहनिवासन्तोभोजनानिसर्वाणिभोन्ति॥ भ्यालमहिषानभूकरानऊकुणनदोषितानिमामाधतायवहिआमन्तितस्यकर्मस्यविपाकस्ये॥ तेषां
हस्तेषुनखाजायन्तिअपिवाआयसा। यथाइहआयुधेयानानिरज्जानिभोन्ति। एवंभूयंइमेहिआयुधेहिइस्थहिनामग्रामंवानगरंवानिगमंवाहनथंमन्त्रणांवानित
क्ष्वनगानांवातस्यकर्मस्यविपाकतो। तेषांहस्तेषुदण्डवायसाजायन्ति॥ असितोचकेतैषसंजीवो। तत्रतेषांनैरयिकानांएवंभवन्तिसंजीवकालसूत्रेभूतिले
तैषसंजीवनीनिरय॥ कालसूत्रोनामसोनरकोयावरासूत्राहेन्तायारज्जोतीभूतो॥ तत्रतंनैरयिकानियमपालाआईहक्षेबावर्जेत्नाकालसूत्रंसवशेषेनतत
रन्तिअष्टांगेपिषडांगेपिचतुरंगेपिअन्येषांदानिपार्श्वांडपाशयपावन्कमिकोटिकाडपादयपावन्मार्ष्टि। यथाइष्टुगणिकास्वेळिन्नागच्छन्तितेषामृत्वा
अधिमात्रंदुःखावेदनावेदन्तिनचपुनःकालंकरोन्ति। यावंनतंतंपापकंकर्मंक्षीणंभवतिकस्यकर्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्तियेहिइहवशाभवन्ति। हुडुनि
गाडादिभिःकर्मकारापितावाभवन्ति। एतकानंहस्तानिछिन्नथपादानिछिन्नथाएतकानांनासाएतकानांस्वायुमान्काडमादेथाएतकानांवाइएतकानांपृष्ठिमांस
उत्पादेथ। पञ्चवारंवादशवारकंवातस्यकर्मस्यविपाकेनतत्रसत्वाउपपद्यन्ति॥ एवंखलुपुनःआधिपतेमात्रमेतंतत्रोपपत्तिंतत्रोपपन्ना॥ अन्येषामपिपाप०
कानामकुशलानांकर्मणांविपाकंप्रत्यनुभवन्ति। तत्रतेनैरयिकांनिरयपाशनाअसमानापरिभाष्यमानाःसठसूतिआहंखुतेतेभीतावक्रनिशाणांसहस्राणियथा
पजावनानिएवंतिष्ठन्ति। यथायमपाशानोपद्यानांतप्तानांसंप्रज्वलितानांसज्जोतिभूतानांवक्रनिपदसहस्राणिउरस्तैवैहायसागच्छन्ति॥ तेषांदानिआगच्छन्तं
शब्दंकरोन्ति। एतानिआगच्छन्तीनितानितेषांआगन्त्वाप्रत्येकंगात्राणिपरिवेष्टन्ति। तत्रतेषांछवींनिर्दहन्तिचर्मंपिमांसंपिस्नायुंपिनिर्दहन्तियथासर्वन्तिनिर्दग्धंभ
वन्ति॥ अथतेषांआरुह्यतच्छविमांसंलोहितंएवंदहति। तेतथाभूताअधिमात्रंदुःखावेदनंवेदयन्तिनचपुनःकालंकरोन्ति॥ यावत्तानंतंपापकंकर्मव्यन्तीक
तंनभवति॥ एवंखलुपुनआधिपतेयमात्रमेतंतत्तोपपत्तेःतत्तोपपन्नानांअन्येषांपिपापकानामकुशलानांकर्मणांविपाकंप्रत्यनुभवन्तिकस्यकर्मस्यविपाके

स्थाणापतुभवन्ता हस्थानहो कृच्छ्रिनिजेनवनमागता नागत्वा चतुर्णां परिषदं विस्तरेणामारोचयति॥ एवं सत्ना अष्टसु महानरकेषु सोडशोत्सदेषु विविधानि दुःखसहस्राणि प्रत्यनुभवन्ति।
तस्मात्तज्ञानव्यं प्राप्तव्यं बोद्धव्यं अभिसंबोद्धव्यं कर्त्तव्यं कुशलं चरितव्यं ब्रह्मचर्यं न च वा लोके किंचित्पापं कर्म्म करणीयं ति वदेमि॥ एवं स्थविरस्य महामौद्गल्यायनस्य श्रुत्वा बहूनि
प्राणिसहस्राणि देवमनुष्याणां अमृतं प्रापुणन्ति॥ एवं समासतो नरकवर्णः विस्तरतो उपवर्णयिष्यामि॥ इमं लोकं पालनं लोकं सत्तानामागतिं गतिं॥ च्युतिउपपत्तिं संसारसंव
क्षोभयमदृशा॥ अवश्यन्तासफलदा कर्म्मणा प्राणसन्तती। यथास्थानं विपाकं च स्वयमवबुद्धिमुनिः॥ सो अभिज्ञाय आख्यासि नरकान् अष्ट गौतमः। प्रत्यक्षधर्म्मा भगवान्सर्वधर्मे
षु चक्षुमो॥ संजीवं कालसूत्रं च संघातं च द्वौ च रौरवौ। अथापरा महावीचीं तपनो च प्रतापनो॥ इत्येते अष्टौ निरया आख्याता दुरतिक्रमा॥ आकीर्णा रौद्रकर्म्मेभिः प्रत्येकं षोडशो-
त्सदा॥ चतुःकर्णा चतुर्द्वारा विभक्ता भागशो मिता। उच्छ्रिता योजनशतं समन्ताच्छतयोजनं॥ अयप्राकारपरिक्षिप्ता आयसा प्रतिकुब्जिता। तेषां अयोमयी भूमी प्रज्वलिता तेन
सापुना॥ कटपातनफला स्फारा आयसेभतीडराः सदा। रोमहर्षणरूपा भीष्मा प्रतिभयदुःखा महद्भयंकरा॥ सर्वे अर्च्चिशतसमाकुला एकैको योजनशतं॥ आरायसप्रभा
सपन्ति यत्र सत्ना वह्वारौद्रा। महाकिल्बिषकारका चिरं वा रोपतप्यन्ति॥ अपि च वर्षशतान्येपि अयोमयोहि दाउहि॥ स्थूलनरकपालका हनन्ति प्रत्यमित्रान्सयो भान्तिक
तां कल्पिता॥ तेषां महकीर्त्तयिष्यामि गिरा यथानुपूर्वशः॥ श्रोतुमादाय सत्कृत्य शृणोथ मम भाषथ॥ संजीवत्ते निरये उईपापा अधोशिरा। प्रलम्बयित्वा ना तक्षन्ति वासी ३
हि परशूहि च। ततो नरवेहि तीक्ष्णेहि आयसेहि स्वयंभूहि॥ अन्यमन्यं विदारेन्ति क्रुद्धा क्रोधवशानुगाः। असिना चापरा तेषां तीक्ष्णा हस्तेषु जायिथ। येहि छिंदन्ति अन्यो-
न्यप्रदुष्टमनसा नरको॥ तेषां सीदन्ति गात्राणि शीतरोवादितोडरः॥ सर्वांकृजरणास्तेषां पूर्वकर्म्मविपाकतः॥ एवं शास्ता यथाभूतं अभिज्ञाय तथागतः॥ संजीव इति आ-
ख्यासि आवासं पापकर्म्मणो॥ संजीवातो च निर्मुक्तो कुकूलमवगाहिषु॥ हन्यमानाः समागम्य दीर्घमायतने विस्तरे। तेषु तत्र प्रधावन्ति योजनानि अनेकशः॥ दह्यमाना
कुकूलेन वेदयन्ता बहुदुःखं॥ कुकूलातो च निर्मुक्ताः कुणपं अवगाहिथ॥ दीर्घपदं विस्तीर्णान्ते विविंदंशतपौरुषे॥ तमेनं क्रमशो अग्निः तीक्ष्णमुखा खरो छवि॥ छवि

भित्वा नखादन्ति मांसशोणितभोजनाः ॥ कूरपापानां च उत्तीर्णाङ्ग मापस्यन्ति शोभनां ॥ हरितां पत्रसंछन्नां स्थानयन्ति सुखार्थिनः ॥ तमेनं कलनावृक्काकाकोलाच अयोमुखा ॥ आ
ईवृक्षेव वर्त्तितास्वादन्ति रुधिरक्षतां ॥ यदा च खादिता भोन्ति अस्थिनी अवशेषिता ॥ पुनस्तेषां छविमांसरुधिरं वोपजायते ॥ तेच भीत्वाडपेतेत्वान् भलेनात्मेनसंत्तितो ॥
असिपत्रवनं घोरं हन्यमाना उपागमि ॥ ततोक्षव आर्त्तीवचालारुधिरस्रक्षिताः ॥ असिपत्रवनात्कुक्ताः यान्ति वैतरणीं नदीं ॥ तेन नाम वगाहन्ति नप्ताक्षारोदकानदी ॥ ते
षाममङ्गमनिक्षत्वानि अक्षताउनिवध्यता ॥ ततो अंकुशैर्हि विदित्वा आयसैर्यमपौरुषा ॥ उत्क्षिपित्वा नदीतीरे भुजावेन्ति अयोगुडां ॥ तासुतोहं च कुमंच आयावन्ति विनीन
कं ॥ तमेषां येत्र मादाय अधोभागेन गच्छति ॥ एतानि पापकर्म्माणि नरकास्त्वनियच्छिथे ॥ अकृत्वा नकुशलकर्म वाममार्गानुसारिणाः ॥ येच पापानि कर्म्माणि परिवर्ज्जन्ति
योनिशः ॥ एकान्तकुशलाचारा न ते गच्छन्ति दुर्गतिं ॥ तस्मात्तु रूपपर्य्याया कर्म्मा कल्याणपापकान् ॥ न परिवर्ज्जित्वा कल्याणं आचरेयं शुभकर्म्मणाः ॥ कालसूत्रस्मिं नरके
आर्द्रवृक्षेषु वर्त्तित्वान ॥ सूत्रयित्वान तस्याश्च वासीहि परशूहि च ॥ ततो अयोमयो पत्रा दीर्घकाल सुतापिताः ॥ दहन्ता पीडयन्ता च गात्रेषु परिवेष्टिथ ॥ दहित्वा पीडयित्वा
अयोपत्रा विघट्टिताः ॥ आर्द्र हतो छविमांसरुधिरं वा प्रसारयेत ॥ ततो पार्थिहि पाटित्वा वर्द्धे नेनि क्रकोतिका ॥ कालसूत्रस्मि नरके बहुनपिच संहन्तिको ॥ भैरवो अश्व
कालस्मिं वात्ताय त्रन दृश्यन्ति धूमसंघाटे च ते व तस्मिं नरके वसरन्ति नगरे व तत्र प्रवाहन्ति योजनानि अनेकशः ॥ अन्यमन्यं आक्रमन्तो वधेषु परमद्विषो ॥ एवं शास्ता
यथाभूतं अभिज्ञाय तथागतः ॥ कालसूत्रं तथा वक्षे आवासं पापकर्म्मणां ॥ संघाते स्मिं नरके महानायर्वं तानवः ॥ तेषामन्तरिका सत्वान्मृगवेप्रविविशिरूपो ॥ तेपि शैला
समागम्य सत्वानां कर्मप्रत्यया । पीडयन्ति बहुप्राणा अग्निस्कन्धव निभोन्तिकें पीठितगात्रान वाङ्गैश्रवति शोणितं ॥ शरीरसंभ्रमं भूतेतिन यो प्रवर्त्तिथ ॥ आयसोत्तु चक्रो
शीतेषु अयोमुशलकोटिषु सुतन्ति प्रत्यमित्रेषु अपि वर्षशतान्यपि ॥ एवं शास्ता यथाभूतं प्रविष्कर्म तथागतः ॥ संघातनमिदं माख्यासि आवासं पापकर्मिणां ॥ रौरवे स्मिं
वनरके ओरुह्य जननां बहु ॥ अग्निस्मिं प्रज्वलिते स्मिं शब्दं कुर्वन्ति भैरवं ॥ समसाति अग्निनैवानि अयं तृणी भवन्ति ते ॥ पुनरग्निप्रज्वलिते तेनिर्नादन्ति महत्स्वरं ॥ ॥

उज्झियोश्रेष्ठिस्तेनोपसंक्रमित्वाउज्झि[illegible]ष्ठिमेनस्वोवच॥ इच्छेयमहंगृहपतिभगवतोसर्वाभिभूसससश्रावकसंघस्यअधीकारंकर्तुंदेहिमेअर्थमात्रे॥ अदासिमहामौद्गल्या
यनउज्झिमश्रेष्ठिअभियस्यभिक्षुस्यपञ्चमात्रेहिहिरण्यसुवर्णेनदस्मेपिगृहपतिमहाशालाः॥ अथखलुमहामौद्गल्यायनबन्धुमतीमहानगरेउद्वेगाधिकमहत्तरकोअभियस्यभिक्षु
स्सअभिप्रसन्नाअभूषि॥ अथखलुमहामौद्गल्यायनअभियोभिक्षुज्ञानमहत्त्वस्सयेनतेउद्वेगाधिकमहत्तरकातेनेदवोचन्॥ इच्छामिवासिष्ठाहोहमस्सयानसहस्रसकेशरं
परिहरियंभगवतोसर्वाभिभूस्ससश्रावकसंघस्सअधिकारंकरोमि॥ परिहरेत्तुःमहामौद्गल्यायनतेउद्वेगाधिकमहत्तरकाशतसहस्रकेशने॥ अथखलुमहामौद्गल्याय
नअभियोभिक्षुःभगवन्तंसर्वाभिभूंसश्रावकसंघंप्रभूतेनखादनीयभोजनीयभास्वादनीयेनसन्तर्पयित्वासंप्रवारयित्वाभुक्ताविंधौतपाणिंअपनीतपात्रंविदित्वातेनशतस
हस्रसकेशारेणभगवन्तंसर्वाभिभूंसश्रावकसंघंओकिरेसिअभ्योकिरेसिप्रकिरेसिओकिरित्वाअभ्योकिरित्वाअभिप्रकिरित्वाएवंचित्तमुत्पादयेसि॥ अनेमहंअनेना॰
नामनमधानंभवेय॥ तथागतोअर्हंसम्यक्संबुद्धोविद्याचरणसंपन्नोसुगतोलोकविदनुत्तरःपुरुषदम्यसारथिःशास्तादेवानांचमनुष्याणांचयथायंभगवान्सर्वाभिभू
स्तनरहेसि॥ एवंद्वात्रिंशतामहापुरुषलक्षणेहिसमन्वागतनभवेयं॥ अशीतिहिअनुव्यञ्जनेहिअनुविराजितशरीरं॥ अष्टादशावेणिकेहिबुद्धधर्मेहिसमन्वागतोदशहित
थागतबलेहिबलवाचतुर्हिवैशारद्येहिविशारदोयथायंभगवान्सर्वाभिभूएतरहसि॥ एवंचअनुत्तरंधर्मचक्रंप्रवर्तेयंअप्रवर्तितंश्रमणेनवाब्राह्मणेनवादेवेनवामारे
णवाब्रह्मणावाकेनचित्पुनर्लोकेसहधर्मेणएवंचसमग्रंसश्रावकसंघंपरिहरेयं॥ यथायंभगवान्सर्वाभिभूएतरहसि॥ एवंचदेवमनुष्याश्चोतव्याश्रशान्तवंमने
न्तुः॥ यथावेदभगवतोसर्वाभिभूवस्सएतरहिएवंतीर्णोतारयेयं॥ मुक्तोमोचययेअभ्वस्तोआश्वासेयं॥ परिनिर्वृतोपरिनिर्वापयेयंतभ्भवेयंबहुजनहितायबहुज
नसुखायलोकानुकंपायैमहतोजनकायस्यार्थायहितायसुखायदेवानांचमनुष्याणांच॥ अथखलुमहामौद्गल्यायनभगवान्सर्वाभिभूअभियस्सभिक्षोइदमेवरूपंप्रणिधि

थानंविदित्वासत्तरवोचत्॥ भविष्यसित्वंअभियअनागतेध्वनियातसहस्रकल्पेशाक्यमुनिर्नामतथागतोर्हंसम्यक्संबुद्धोविद्याचरणसंपन्नःसुगतोलोकविदनुत्तरःपुरुषदम्य
सारथिःशास्तादेवानांचमनुष्याणांचयथाप्यहमेतर्हिद्वात्रिंशतीहिमहापुरुषलक्षणेहिसमन्वागतोअशीतिहिअनुव्यंजनेहिविराजितशरीरोअष्टादशेहिआवेणिकेहि
बुद्धधर्मेहिसमन्वागतःदशहितथागतबलेहिबलवांचतुर्हिवैशारद्येहिसुविशारदोयथापिअहमेतर्हि॥ एवंचअनुत्तरंधर्मचक्रंप्रवर्तयिष्यसि॥ अप्रवर्तितंधर्म्मंश्रवणेन
वादेवेनवामारेणवाकेनचित्पुनर्लोकेसहधर्मेण एवंचसमग्रसश्रावकसंघंपरिहरिष्यसि। यथाप्यहमेतर्हि एवंचतेदेवमनुष्याश्रोतव्यंश्रद्धातव्यंमन्येन्तुः यथापिमम
एतर्हि॥ एवंतीर्णोतारयिष्यसि॥ आश्वस्तोआश्वासयिष्यसि॥ यथापिअहमेतर्हिभविष्यसिबहुजनहितायबहुजनसुखायलोकानुकंपायमहतोजनकायस्यार्थायहि
तायसुखायदेवानांचमनुष्याणांचसमनन्तरव्याकृतोचपुनःमहामौद्गल्यायनअभियोभिक्षुःसर्वाभिभूनासम्यक्संबुद्धेनअनुत्तरायांसम्यक्संबोधाय॥ अथायंत्रिसाहस्रमहा
साहस्रेलोकधातुःकंपेप्रकंपेअनीवषड्विकारापुरस्तिमादिशाउन्नमतिपश्चिमादिशाओनमति। पुरस्तिमादिशाओनमतिपश्चिमादिशाउन्नमति॥ दक्षिणादिशाउन्नमतिउ
त्तरादिशाओनमति। दक्षिणादिशाओनमतिउत्तरादिशाउन्नमति॥ मध्यातोओनमतिअन्तेषुउन्नमति। मध्यातोउन्नमतिअन्तेषुओनमति॥ भूमाचदेवाघोषमुदीरयेन्तुःशब्द
मनुश्रावयेन्तुः॥ एषोअभियोभिक्षुःभगवतासर्वाभिभूनासम्यक्संबुद्धेनअनुत्तरायेसम्यक्संबोधयेव्याकृतोनभविष्यसि॥ बहुजनहितायबहुजनसुखायलोकानुकंपा
यमहतोजनकस्यार्थायहितायसुखायदेवानांचमनुष्याणांचभूम्यानांदेवानांघोषंश्रुत्वाअन्तरीक्षेचरादेवाचतुर्महाराजकायिकादेवास्त्रायस्त्रिंशादेवायामातुषितानिर्मा
णरतयोपरनिर्मितवसवर्तिनोदेवाघोषंश्रुत्वाब्रह्मकायिकादेवासमुदीरयेन्तुःशब्दमनुश्रावयेन्तुःएवमार्योअभियोभिक्षुभगवतोसर्वाभिभूनाअनुत्तरायेसम्यक्संबोधये
व्याकृतोभविष्यतिबहुजनहितायलोकानुकंपायमहतोजनकायस्यार्थायहितायसुखायदेवानांचमनुष्याणांचअप्रमेयस्यउदारस्यचमहतोअवभासस्यचलोकधातु

नाभागीयां सत्वां वासनायाम वस्थापयन्तो। अमृतमन्थकेन देवमनुष्यां संविभजन्तो प्राणासहस्राणि अमृतमनुप्रापयन्तो अनवराग्रजातिजरामरणासंसारकान्ता
रनरकविडुर्गसंसारकान्तारप्रहणादुद्धरणानो महाप्रपानानो उद्धरित्वा क्षेमे स्थले समे शिवे अभये निर्वाणे प्रतिष्ठायन्तो आवर्जयित्वा अङ्गमगधवज्जिमल्लकाशि
कोमलांचेतिवत्स्यैमनुस्यमासांभूरसेनांकुरु॥ यंवालाक्षिविदर्शीणां च अभ्वकि भवेनिज्ञाने पृथगाकमास्वयंभूद्विध्येहि विहारेहि भानिंजेहि विहारेहि सांनभो विहा
रेहि ब्रह्मो ब्रह्मविहारेहि जिनो जिनविहारेहि ज्ञानको ज्ञानविहारेहि सर्वज्ञो सर्वज्ञविहारेहि चेतोवशिप्राप्ता च पुनर्डुणो भवन्तो येहि येहि विहारेहि आकांक्षति विहरि
तुं तेहि तेहि विहारेहि विहरति॥ ॥अथ सो आयुष्मान्महामौद्गल्यायनः कालस्यैव निवासयित्वा राजगृहं नगरं पिण्डाय प्रक्रमि॥ अथ खल्वायुष्मतो महामौ
द्गल्यायनस्य अचिरप्रक्रान्तस्य एतदभूषि ते अभिप्राय॥ स्वं खलु तावदेतं हिं राजगृहे नगरे पिण्डाय चरितुं यन्नूनाहं येन शुद्धावासो देवनिकायो तेनुपसंक्रमेय वि
रोचमेयं शुद्धावासं देवनिकायं उपसंक्रान्तस्य॥ अथ खल्वायुष्मान्महामौद्गल्यायनः पदवी विहारेणा ऋद्धीये येन येन शुद्धावासं देवनिकायं तेन तेन प्रक्रामि॥ अश्रौषु
संबहुला शुद्धावासका देवपुत्रो आयुष्मन्तं महामौद्गल्यायनं दूरतो येवागच्छन्तं दृष्ट्वा च पुन येनायुष्मान्महामौद्गल्यायनः तेन प्रत्युद्गताः॥ स्वागतं स्वागतं आर्यो महामौ
द्गल्यायनो स्वागतं मार्गस्य महामौद्गल्यायनस्य चिरस्य पुनः आर्यो महामौद्गल्यायनो पर्यायमकार्षीत्॥ यदिदं इह आगमनाय॥ अथ खलु ते संबहुला शुद्धावा
सकायिका देवपुत्रा आयुष्मतो महामौद्गल्यायनस्य पादौ शिरसा वंदित्वा एकमन्ते स्थिता। तत्र अन्यतरो शुद्धावासकायिको देवपुत्रो आयुष्मन्तं महामौद्गल्याय
नमेतदवोचत्॥ आश्चर्यमिदमार्य महामौद्गल्यायन अद्भुतमिदमार्य महामौद्गल्यायन यावद्दुःखा समुदानीया अनुत्तरा सम्यक्संबुद्धो यदिदं कल्याणाणांशत न
सहस्रेन॥ अथ खलु भगवान्तो शुद्धावासकायिको देवपुत्रो आयुष्मन्तं महामौद्गल्यायनं अध्यभाषि कल्याणागाशतसहस्रे। अभीयो च भिक्षुसंघगो अभूषि। सचे

षसमोहो तेन खलु पुनः मौद्गल्यायन समयेन वसुमतो नाम नगरं अभूषि ॥ ऋद्धं च स्फीतं च क्षेमं च सुभिक्षं चाकीर्णजनमनुष्यश्च सुखितजनमनुष्यं च प्रशान्तद-
ण्डडमरसुनिगृहीततस्करव्यवहारसंपन्नं वसुमते ॥ अथ खलु पुनः महामौद्गल्यायन महानगरे उत्तीयो नाम श्रेष्ठी अभूषि ॥ कृतपुण्यो महेशाख्यो आढ्यो महाधनो
महाभोगो प्रभूतस्वापतेयो प्रभूतधनधान्यकोशकोष्ठागारः प्रभूतजातरूपरजतवित्तोपकरणो प्रभूतहस्त्यश्वगवेडको प्रभूतदासीदासकर्म्मकरपौरुषेयो भग-
वतो सर्वाभिभुस्य शासने श्रद्धाप्रसन्नो बुद्धो बुद्धधर्मसंघमहत्तोन चाभिभूतानां भिक्षुणामभिप्रसन्नो ॥ अथ खलु मौद्गल्यायनो नन्दो च भिक्षु अभीयो च भीक्षु उत्तीय-
स्य श्रेष्ठिस्य गृहमुपसंक्रमेसुः नन्दो मौद्गल्यायन भिक्षु तस्मिं श्रेष्ठिकुले सत्कृतो अभूषि गुरुकृतो मानितः पूजितः अपचितः न तथा अभियो भिक्षुः उत्तियस्य खलु
पुनः मौद्गल्यायन श्रेष्ठिस्य धीता वसुमती महानगर अग्रानगरस्य गृहपतिमहासारस्य भार्या अभूषि ॥ सो मौद्गल्यायन नन्दस्य भिक्षुस्य अन्तीवाभिप्रसन्ना अभूषि ।
अथ खलु महामौद्गल्यायन अभियो भिक्षुः नन्दं भिक्षुं ईर्ष्याप्रकृतेन अभूतेनो ब्रह्मचर्यवादेन अनुध्वंसेति ॥ अब्रह्मचारी नन्दो भिक्षुः पापधर्म्मा असंयतो प्रतिच्छन्न-
पापकर्म्मेना । उत्तियस्य श्रेष्ठीधीतुः सार्द्धं विप्रडष्ठोतं सेजिन वसुमते महानगरे यं महाजनकायेन श्रोतव्यं श्रद्धातव्यं मन्यन्तुः ॥ अथ खलु महामौद्गल्यायन नन्दं भि-
क्षुं वसुमते महानगरे ब्राह्मणगृहपतिका उत्तियो श्रेष्ठि न भूया तथा सत्कारितव्यं गुरुकर्तव्यं मानयितव्यं पूजयितव्यं मन्यन्तुः यथा पूर्वं लभन्तस्तु रूषाप्रसनगच्छन्ति अ-
कुशलेन कर्माणां विप्रसारी भवन्ति ॥ अथ खलु महामौद्गल्यायन अभीयस्य भिक्षुस्य एतदभूषि ॥ नन्दो भिक्षु वीतरागो विगतदोषो विगतमोहो अरहो महाभोगो सो
च मये ईर्ष्याप्रकृतेन अभूषितेन अब्रह्मचर्यवादेन अनुध्वंसितो मय बहुं अपुण्यं प्रसूतं यन्नूनाहं नन्दं भिक्षुं क्षमापेय भगवतो च सर्वाभिभूस्य अन्तिके अत्ययं देशयं ॥
अथ खलु महामौद्गल्यायन अभीयो भिक्षु नन्दं भिक्षुं क्षमापयामास ॥ भगवतो स्य सर्वाभिभूस्य अन्तिके अत्ययं देशेति ॥ अथ खलु महामौद्गल्यायन अभियो भिक्षुः येन

दिव्यानांआभरणानांअग्रेनेनवस्त्राणांदिव्यानांआभरणानिआवस्त्राणिपृष्ठितेदृश्यन्तेपृष्ठतोआवस्त्राणिअग्रतोदृश्यन्तिछायापिसानंनदृश्यन्ति ॥ स्वयंप्रभाअन्तरीक्षचरा
येकामंगमाउभृतभक्षाप्रभृतान्नपानंदिव्येषुरतनामयेषुदिव्येहिपंचहिकामगुणेहिसमर्पितानामनवगीभूताक्रीडनारमनाप्रविचारमनासंपत्तिस्थविरोविपत्तिपर्य
वसानंपश्यन्तिस्वयंप्रभाजनमोचातुर्महाराजिकेषुच्यवमानानरकेषूपपद्यन्ति ॥ निरद्धेषूपपद्यन्तेप्रेतेषुअसुरेषुकायेषुउपपद्यन्ति ॥ स्थविरोदानिदेवानांचातुर्महाराजि
कानांदेवेषूपपद्यन्ति ॥ स्थविरोदानिचातुर्महाराजिकानांविपरिणामंदुःखतांदृष्ट्वाआसेक्कक्षुत्तिजेनवनमागत्वाचतुर्णांपर्वाणांविस्तरेणारोचयन्ति ॥ एवंमत्वाकुशल
सकर्मस्यविपाकेचातुर्महाराजिकेषुदेवेषूदेवेषूपपद्यन्ति ॥ तेनत्रदिव्यानिसंपत्तिअनुभवित्वाततोच्यवमानानरकतिरिक्षप्रेत।असुरेषुकायेषुउपपद्यन्ति।देवापिअनि
माःअकुवाःविपरीणामधर्माणोतस्मात्तानव्यंअप्रमत्तंवोद्धव्यअभिसंवोद्धव्यंकर्तव्यंउत्पन्नचर्यंचयेनचवालोकेकिंचित्पापंकर्मकरणीयन्तिवदामिस्थविरस्सकृत्वाचक्र
निप्राणामहस्राणिदेवमनुष्याणांसमनुतंप्रापयन्ति ॥ आयुष्मान्महामौद्गल्यायनोअभीक्ष्णं ॥ त्रायस्त्रिंशेषुदेवेषुचारिकांवगच्छतितत्रपश्यति ॥ त्रायस्त्रिंशानांदेवानां
कृतपुण्यानांमहेशाख्यानांदीर्घायुष्काणांवलवन्तानांसुखबहुलानांनाभीदिव्यस्यायुषःवलस्यसुखस्यऐश्वर्यस्यपरिवारस्यदिव्यानांरूपाणांशब्दानांगन्धानांरसानांस्पर्शानां
वस्त्राणाभरणानांकामगुणानांस्वयंप्रभाअन्तरीक्षेचरासुखस्थायिनोयेनकामंगमानांप्रभूतभक्षाप्रभूतान्नपानाःदिव्येषुरत्नामयेषुविमानेषुअश्रुसुचमसउद्यानेषुवै
जयन्तेसमन्तपुष्किरिणीपालिनाच्चेकोविदारेमहावनेपारुष्येकेचित्ररथेनन्दनेमिश्रकावनेअपरेषुचरत्नामयेषुचदिव्येहिपंचहिकामगुणेहिसमर्पितासमङ्गीभूताक्रीड
न्तारमन्तापरिचारयन्ताशक्रोपिदेवानामिन्द्रोवैजयन्तेप्रासादेअशीतिहिअप्सरसहस्रेहियरिवृतःदिव्येहिपंचकामगुणेहिसमर्पितासमन्वगीभूतक्रीडन्तोरमन्तोप्रविचारय
न्तो। स्थविरोनादेवानांत्रायस्त्रिंशानांतादृशीसमृद्धीदृष्ट्वादिव्यासम्पत्तिदृष्ट्वासुदर्शनंचदेवनगरंदृष्ट्वासम्प्ररत्नामयंसुदर्शनस्यदेवनगरस्यतंविमानंदृष्ट्वासुधर्मांचदेवसभां

सर्वं वैडूर्यमयी योजनसाहस्रिका दृष्टा यत्र देवा त्रायस्त्रिंशा शक्रो च देवानामिन्द्रो सन्निषण्णो सन्निपतितो देवकरणीयेषु वासन्तो देवसभायां दृश्यन्ति देवापि त्रयस्त्रिंशा सुधर्मायेदेवसभाये निषण्णाः सर्वं सुदर्शनं देवनगरं पश्यन्ति॥ ॥एवं स्थविरो सर्वान्त्रायस्त्रिंशानां देवानां समृद्धिं दृष्ट्वा जेतवनमागत्वा चतुर्णां पर्षायां विस्तरेणारोचेति॥ एवं सत्वाः कुशलस्य कर्मस्य विपाकेन देवेषु त्रायस्त्रिंशेषूपपन्ना दिव्यायो सम्पत्तियो अनुभवन्ति। अनित्यमपि तु एवं विपरिणामधर्म्मं ततो च्यवमाना नरकतिरिच्छप्रेतेषु उपपद्यन्ति॥ तस्मात्तातव्यं प्राप्तव्यं बोद्धव्यं अभिसंबोद्धव्यं कर्तव्यं कुशलं वर्तितव्यं ब्रह्मचर्यं न च बालो लोके किंचित्पापकर्म करणीयं ति वदेमि॥ आयुष्मान्महामौद्गल्यायनो अभीक्ष्णं। यामा तुषित निर्माणरति परनिर्मितवशवर्ति ब्रह्मकायिका यावत् शुद्धावासा देवा चारिकां गच्छति॥ सो पश्यति शुद्धावासकायिका देवा कृतपुण्या महेशाख्या दीर्घायुष्का वर्णवन्ता सुखबहुली स्वयंप्रभा अन्तरीक्षेचरा प्रीतिभक्षा सुखस्थायिनो येन कामंगमा विगतरागा देवा अर्हन्तो तत्रपरिनिर्वायी अनावर्तिकधर्मा अस्मिंलोके अव्यवकीर्णाः सर्वबालपृथग्जनेषु स्थविरो तां तादृशीं देवसमृद्धिं देवानां दृष्ट्वा जेतवनमागत्वा चतुर्णां पर्षाणां विस्तरेणारोचयति॥ एवं सत्वा कुशलस्य कर्मस्य विपाकेन देवेषु देवसम्पत्तीयो अनुभवन्ति॥ तं पि अनित्यं अध्रुवं विपरिणामधर्मं सर्वं आदीपितं लोकं सर्वलोकं आदीपितं संप्रज्वलितं लोकं सर्वलोकं प्रकंपितं अचलं प्रकम्पितं सपृथग्जनसेवितं तु सो धर्मं देशयति उत्तमार्थस्य प्राप्तये। तस्मात्तज्ञातव्यं बोद्धव्यं प्राप्तव्यं अभिसंबोद्धव्यं कर्तव्यं कुशलं वर्तितव्यं ब्रह्मचर्यं न च बालो लोके किंचित्पापं कर्म करणीयं ति वदेति॥ स्थविरस्य श्रुत्वा अनेकानि प्राणसहस्राणि देवमनुष्याणां अमृतं प्रापयन्ति॥ भगवान्तस्य कत्तुस्तेमयर्थं समुदागतो तदर्थमभिसंभावयित्वा राजगृहे विहरति॥ गृध्रकूटे पर्वते शास्ता देवानां च मनुष्याणां च सत्कृतो गुरुकृतो मानितो पूजितो अपचायितो लाभी चीवरपिण्डपात्रशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्काराणां तत्र अञ्जलिम्रोपममिव जलेन पुण्यभागीया सत्वा शरणेहि निवेशेन्तो फलभागीया सत्वा फलेहि प्रतिष्ठापयन्तो वास

त्वसमाप्तं॥ ॥ आयुष्मान्महामौद्गल्यायनोऽभीक्ष्णं तिरश्चानचारिकां गच्छति॥ सोऽपश्यति तिरश्चानयोनिषु सत्वा उपपन्ना विविधा दुःखानि प्रत्यनुभवन्तो आयुष्मां
कोलितकोऽस्य विशेषचरन्तो तिरश्चानचारिकां अद्राक्षीत् तिर्य्यग्योनिषु सत्वां परस्परं दुःखिता दुष्काराणि च रणानि प्रत्युद्धोचकं परिभुजन्तां शीतोष्णानि च पानीयानि पिवन्तानन्त वसा
न माता प्रज्ञायन्ति न पिता न भ्राता न भगिनी न गुरु न गुरुस्थानीयो न मित्रज्ञाति सालोहित॥ अन्यमन्यं खादन्ति अन्यमन्यस्य शोणितं पिवन्ति। अन्यमन्यं घातन्ति अन्यमन्यं वि
ध्रमन्ति॥ तेन मातोजमं गच्छन्ति अपायायातो आपायं गच्छति॥ दुर्गतीतो दुर्गतिं गच्छन्ति। विनिपातो विनिपातं गच्छन्ति। विविधान्यपि दुःखसहस्राणि प्रत्यनुभवन्ति॥ कृच्छ्रेणा
तिर्य्यग्योनिषुद्धरन्ति॥ सोऽन्तं तिर्य्यग्योनिषु महन्तं आदीनवं दृष्ट्वा येन येन तेन गत्वा चतुर्णां पर्षाणां विस्तरेण आरोचयति॥ एवं येते सत्वा तिर्य्यग्योनिषु उपपन्ना विविधानि
दुःखानि दुःखसहस्राणि प्रत्यनुभवन्ति॥ कृच्छ्रेण तिर्य्यग्योनिषुद्धरन्ति॥ सोऽन्तं तिर्य्यग्योनिषु तस्मान् ज्ञातव्यं प्राप्तव्यं बोद्धव्यं अभिसंबोद्धव्यं कर्त्तव्यं ब्रह्मचर्य्यं च न च न
चालोके किंचिद्पापकरणीयमिति वदामि॥ आयुष्मान्महामौद्गल्यायनो अभीक्ष्णं प्रेतचारिकां गच्छति॥ सोऽपश्यति सत्वां प्रेतलोक उपपन्नाः विविधानि दुःखसहस्राणि
प्रत्यनुभवन्तो आयुष्मान्कोलितकोऽस्य विशेषचरति प्रेतचारिका अद्राक्षीत् प्रेतलोकस्मिं प्रेता परस्परं दुःखिता महाकाया सूचीमुखां सन्तिरूक्षकरालसन्ततमश्ववहरन्तान् प्रे
ताधिगच्छन्तो किंपुनः अन्नपानं यतो येन किञ्चित्तल्लभन्ति दुर्वर्णो दुर्दर्शना दुर्गन्धा दुःस्पर्शनं अलंशाखा प्रतिकूलदर्शनं नग्नका प्रतिच्छन्ना क्षुत्पिपासासमर्पितो दुःखार
प्रस्रावखेटसिंहाणिकाशृंखरुधिरं न पिनार्थेन्ति। तेषां कर्म्मविपाकतो वातो वायति अग्निपानीयन्ति। अग्निकुरु अयोगुडिते घोषं श्रुत्वा नदीयो च पर्वतो च संघर्षित्वा
गच्छन्ति। एत्थ वयं खादिष्यामः एत्थ वयं भुंजिष्यामः एत्थ वयं पिविष्यामो ति॥ तथा ते पूर्वं आसां कृत्वा निराशा भवन्ति॥ तेषां नाग्नि नास्ती निता वो वायति तेन ते शब्दं श्रु
त्वा निराशास्ते नैव भवकुज्ञाप्रपतन्ति। प्रेतो गाथा भाषते पञ्चानां वर्षशतानां अयं घोषो मया श्रुत पानीयं प्रेतलोकस्मिं परस्परा वक्तु दुःखमं॥ अपरा प्रेती गाथां भाषते॥
पञ्चानां वर्षशतानामयं घोषो मया श्रुतो कुरोति लोके प्रेतस्मिं परस्परा वक्तु दुःखमं॥ अपरो प्रेति गाथां भाषे पञ्चानां वर्षशतानामयं घोषो महाश्रुते॥ स्वागते प्रेतलोकस्मिं

पशपणा वन्तु दुःखं मे॥ अपरा प्रेति गाथां भाषे। नदीमु पेनि तृषिता रिक्तिकां परिवर्तन्ति कायापायेभिस सन्तप्ता आत्मोपपरिवर्तन्ति॥ अपरां प्रेती गाथां भाषति। छिन्नी वितन आ
ज्ञी विषुयमनस्मिन देमरथ॥ विमानेषु प्रदीपं न करोथ सो न प्रतलोके महन्तं आदीनवं दृष्ट्वा जेतवनं आगत्वा चतुर्णां पर्षदानाम नेकपर्यायेण विस्तरेण आरोचयति॥ एवं
सत्वा प्रेतलोके उपपन्ना विविधानि दुःखसहस्राणि प्रत्यनुभवन्ति। तस्मा ज्ञातव्यं प्राप्तव्यं बोद्धव्यं अभिसंबोद्धव्यं कर्तव्यं कुशलं चरितव्यं ब्रह्मचर्यं न चा लोके किंचि पापं क
र्म करणीयं ति वदेमि॥ स्थविरस्य श्रुत्वा अनेकप्राणसहस्राणि देवमनुष्याणां प्रापुरोत्सुः॥ आयुष्मान्महामौद्गल्यायनो अभीक्ष्णं असुरचारिकां गच्छति॥ सो पश्यति
असुरपुरे असुरानो विक्रममहाकाया उग्ररूपे नाग्यापादबहुला असुरेषु च्यवित्वा विनिपातका॥ आयुष्मान्कोलितो स्थविरो चरन्तो असुरचारिकाम द्राक्षीत्सुरेषु व्यापादेन
सुदुःखितानां पंच असुरगणा मेव भवन्ति वपंहेशा उपरिदेवा ततो उपनिवापयन्ति अभिष्यन्दन्ति केपंवरोषच अप्रमयं च आविष्करोति॥ ते चतु रक्त वरकाय सन्निहिता
हस्तिकायमश्वकायं रथकायं सन्नहित्वा देवगुल्मानि प्रभञ्जन्ति। यदि दकरोटपाणयो नाम यक्षा मालाधरा नाम यक्षाः सदामत्ता नाम यक्षाः एतानि देवगुल्मानि भञ्जित्वा
देवेहि त्रायस्त्रिंशेहि संग्रामेन्ति॥ ते तेषु देवानां त्रायस्त्रिंशानां कृतपुण्यानां महेशाख्यानां अन्तिके चित्तानि प्रदूषयित्वा कायस्य भेदात्सरं मरणादपाय दुर्गतिं विनिपातं नरके
षूपपद्यन्ति॥ सो तमसुराणां महान्तमादीनवं दृष्ट्वा जेतवनमागत्वा चतुर्णां पर्षाणां विस्तरेण मारोचयति॥ एवं सत्वा महासमुद्रेषु असुरपुरे विविधानि दुःखानि प्रत्यनु
भवन्ति॥ तस्मात् ज्ञातव्यं बोद्धव्यं प्राप्तव्यं प्रतिसंबोद्धव्यं कर्तव्यं कुशलं चरितव्यं ब्रह्मचर्यं न च किंचित् लोके पापकर्म करणीयन्ति वदामि॥ स्थविरस्य श्रुत्वा बहूनि प्राणसहस्राणि देवम
नुष्याणाम मृतं प्रापयिष्यन्ति॥ आयुष्मान्महामौद्गल्यायनो अभीक्ष्णं चतुर्महाराजिकेषु देवेषु चारिकां गच्छति॥ तत्र पश्यति चतुर्महाराजिका देवाना कृतपुण्यानां महेशा
ख्यानां दीर्घायुष्कानं वर्णवन्तो सुखबहुलानां अभीक्ष्णा दिव्यायुषः वर्णस्य सुखस्य ऐश्वर्यस्य परिवारस्य लाभिनो दिव्यानां रूपाणां शब्दानां गन्धानां रसानां स्प्रष्टव्यानां वस्त्रानां

यलोकेप्रद्योतो। द्वितीयप्रणिधिंतदासि। अशीतिंचन्दनविमानानिअदासिलोकोत्तरस्यबुद्धस्यगुरुणा॥ अहंभगवतोसिंहतोअसंख्येयानृतीयोप्रणिधिःतदासीत्॥ सम्प्र
रतनामस्यानेगृहानअशीतिसहस्राणिअर्कोराजाअदासिपर्वतोनामस्यचतुर्थीनदाप्रणिधिःआसीत्॥ षड्वर्णाणिचरतोअनिम्पसंज्ञानिमित्रग्रामेहिरतनेस्वेराग
उशालायेचमाप्रणिधिःतदासीत्॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेबहुबुद्धसूत्रंसमाप्तं॥ ॥एवंमयाश्रुतमेकस्मिंसमयेभगवान्राजगृहेविहरति
स्म। गृध्रकूटेपर्वतेअथखल्वायुष्मान्महामौद्गल्यायनोकाल्यमेवनिवासयित्वापात्रचीवरमादायराजगृहंनगरंपिण्डायप्रक्रामि॥ अथखल्वायुष्मान्महामौद्गल्यायन
स्यअचिरप्रक्रान्तस्यैतदभवत्॥ अतिप्रागस्तावदेतर्हिराजगृहंनगरंपिण्डायचरितुं॥ यन्नूनाहंशुद्धावासंदेवनिकायंतेनोपसंक्रमेयं॥ अथायुष्मान्महामौद्गल्याय
नोतद्यथापिनामबलवान्पुरुषःसमिञ्जितंवाबाहुंप्रसारयेत्प्रसारितंवाबाहुंसमिञ्जयेत्॥ एकक्षणेनयदवीविहारेणराजगृहाद्वैहायसमभ्युद्गम्यशुद्धावासदेवनि-
काये प्रत्यस्थात्। अद्राक्षीत्शुद्धावासकायिकादेवपुत्रोआयुष्मन्तंमहामौद्गल्यायनंदूरतएवागच्छन्तंदृष्ट्वाचपुनर्येनायुष्मान्महामौद्गल्यायनस्तेनोपसंक्रमित्वाआयुष्म
तोमहामौद्गल्यायनस्यपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेअस्थासि॥ एकान्तस्थितावचनेसंबहुलाशुद्धावासकायिकादेवपुत्राआयुष्मन्तंमहामौद्गल्यायनंगाथाभिरध्यभाष
न्ति॥ कल्पानशतसहस्रसंविधात्वासंचरितानचारिणपरिपाकंसुचिरस्यानन्तरतोबुद्धोलोकस्मिंउत्पन्नो॥ इत्थंवदित्वानतेसंबहुलाशुद्धावासकायिकादेवपुत्राआयु
ष्मतोमहामौद्गल्यायनस्यपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेअस्थासिएकान्तस्थितोअन्तर्हिता॥ अथखल्वायुष्मतोमहामौद्गल्यायनस्यैतदभवत्॥ एवंदुर्लभाबोधिर्यत्रहि
नामकल्पानांशतसहस्रेण॥ अथखल्वायुष्मान्महामौद्गल्यायनस्तद्यथापिनामबलवान्पुरुषःसमिञ्जितंवाबाहुंप्रसारयेत्प्रसारितंवाबाहुंसमिञ्जियेत्॥ एकेनक्षणावीविहारेण
शुद्धावासतोदेवनिकायातोअन्तर्हितःराजगृहेनगरेप्रत्यस्था॥ अथायुष्मान्महामौद्गल्यायनोराजगृहेनगरेपिण्डायचरित्वापश्चाद्भक्तपिण्डपातप्रतिकांक्षिनःपात्रची

वरप्रविश्याम पिण्डपातं प्रक्षालयित्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वान स्म मे भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते न्यषीदे एकान्ते निषण्णश्च पुनः आयुष्मान् महामौद्गल्यायनो भगवन्तमेतदवोचत्॥ इहाहं भगवन् कालस्यैव निवासयित्वा पात्रचीवरमादाय राजगृहं महानगरं पिण्डाय प्रक्रमि॥ तस्य मे भगवन् अचिरप्रक्रान्तस्यैतदभवत्॥ अतिप्रागस्ताव देतर्हि राजगृहे नगरे पिण्डाय चरितुं॥ यन्नूनाहं येन शुद्धावासदेवनिकायं तेनोपसंक्रमेयं चिरं मे देवनिकायं शुद्धावासमुपसंक्रान्तस्य चाद्य बलवान्॥ तद्यथा पुरुषः संमिञ्जितो प्रसारयेयं प्रसारितं वा संमिञ्जयेत्॥ एवमेकेन क्षणवीतिहारेण राजगृहादेहलयेस समन्तर्हितः शुद्धावासदेवनिकाये प्रत्यस्थासि॥ अद्राक्षीन्मे भगवान् संबहुलाः शुद्धावासकायिका देवपुत्रा दूरत एवागच्छन्तं दृष्ट्वा च पुनर्येनाहं तेनोपसंक्रमित्वा मम पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते अस्थासु एकान्तस्थिता संबहुलाः शुद्धावासकायिका देवपुत्रा मम गाथाये अध्यभाषेरन्॥ कल्पान शतसहस्रं सर्वबोधिसत्वान बोधिपरिपाकं सुचिरस्य न च मे ते बुद्धो लोकस्मिं उपपन्नो इत्थं वन्दित्वान ते संबहुलाः शुद्धावासकायिका देवपुत्रा मम पादौ शिरसा वन्दित्वा प्रक्रामि॥ तस्य मे भगवन्नेतदभवत्॥ यावद्दुःखसमुदानीया च पुनः यत्र हि नाम कल्पानां शतसहस्रेण यन्नूनाहं येन भगवांस्तेनोपगमित्वा भगवन्तमेतमर्थं परिपृच्छेयं। यथा मे भगवान् व्याकरिष्यति तथा नं धारयिष्यामि॥ ॥ इह भगवन् किमाह॥ एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं मौद्गल्यायनमेतदवोचत्॥ परीत्तकं खलु पुनर्महामौद्गल्यायन शुद्धावासकायिका देवपुत्राणां शतसहस्राणि॥ अथ मे ये हि महामौद्गल्यायन कल्पेहि असंख्येयेहि अप्रमेयेहि तथागतेहि अर्हन्तेहि सम्यक्संबुद्धेहि कुशलमूलान्यवरोपितानि आदिसंबोधिं प्रार्थयमानेहि अभिजानामि॥ खलु पुनरहं महामौद्गल्यायन त्रिंशच्छकोटियो शाक्यमुनिर्नामधेयानां येम यास श्रावकसंघाः सत्कृता गुरुकृता मानिताः पूजिता अपचिता राज्ञा चक्रवर्तिभूतेन आयतिं संबोधिमभिप्रार्थयमानेन न च मे ते बुद्धा भगवन्तो व्याकरेन्सुः॥ भविष्यसि त्वमनागतमध्वान तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो विद्याचरणसम्पन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च। अभिजानाम्यहं खलु पुनर्महामौद्गल्याय

जनेहि उपशोभितशरीरो अष्टादशावेणिकेहि बुद्धधर्मेहि समन्वागतो दशहि तथागतबलेहि बलवां चतुर्हि वैशारद्येहि सुविशारदो तीर्णो तारयति मुक्तो मोचयति आश्वस्तो
आश्वासयेयं परिनिर्वृतो परिनिर्वापयेयं ॥ तं भवेयं बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय महतो जनकायस्यार्थाय सुखाय हिताय ॥ देवानां च मनुष्याणां च महा
मौद्गल्यायन तथागतस्य अयं प्रणिधिः ॥ एवं महल्लोकमिमं चरेयं यथा अयं चरति ॥ असह्यमानसो चक्रवर्तीय अनन्तयशो भवेयमहं देवमनुष्यपूजितो ॥ अथ खलु स
मिताविनो सम्यक्संबुद्धस्य एतदभूषि ॥ किं तु खलु मयि परिनिर्वृते इमेहि च श्रावकेहि परिनिर्वृतेहि इमस्मिं धर्माख्याने अन्तरहिते । इतः केत्तकस्य तु खलु कालस्य बुद्धो भगवां
लोके उपपद्यिष्यति । एकस्मिं कल्पे नाशाक्षीन् द्वेहि कल्पेहि नाशाक्षीना कल्पसहस्रेण तु बुद्धो लोके उत्पद्यति ॥ अथ खलु महामौद्गल्यायन समितावि सम्यक्संबुद्धस्य महता कारु
ण्येन समन्वागतस्य सत्वेषु महाकरुणां ओक्रमिय पंच बुद्धकार्याणि अवश्यं कर्म कर्तव्यानि कतमानि पंच धर्मचक्रं प्रवर्तयितव्यं माता विनेतव्या पिता विनेतव्या बोद्धविने
यका सत्वा विनेतव्या युवराजा अभिषिंचितव्या ॥ एषो मम अत्ययेन बुद्धो लोको भविष्यति ॥ यथा एतरहिं तथागतेन अजितो बोधिसत्वो मम अत्ययेन बुद्धो लोके भविष्यतीइ
ति ॥ अजितो नामेन मैत्रेयो गोत्रेण बन्धुमाया राजधान्यो ॥ यत्र नाहं कल्यानां शतसहस्रं विष्ठेहं ॥ अथ खलु समितावी सम्यक्संबुद्धो भिक्षुगणमन्त्रेसि ॥ इहं मम सरहोगतस्य
एकस्य प्रतिसंलीनस्य अयमेवरूपा चेतसा परिवितर्को उदपादि ॥ किं तु खलु मयि परिनिर्वृते इमेहि च श्रावकसंघेहि परिनिर्वृतेहि इमस्मिं धर्माख्याने अन्तर्हिते । इतो केत्त
कस्य तु कालस्य बुद्धो लोके उपपद्यिष्यति ॥ एकस्मिं कल्पे नाशाक्षीन् द्विहि कल्पेहि नाशाक्षी त्रीहि कल्पेहि नाशाक्षीन् ॥ कल्पशतसहस्रेण बुद्धो लोके उपद्यति । पंच इमे बुद्धकार्याणि
अवश्यकर्तव्यानि योऽवसो सत्वा युवराजाभिषिंचितव्यः । सो दीर्घायुकेहि देवेहि उपपन्नो यत्र नाहं कल्यानां शतसहस्रं स्थानुमिच्छातु मिच्छाम्यहं भिक्षवो भिक्षवो कल्यानां शत
सहस्रं स्थानुं को नाम यासा ईक्ष्यास्यति ॥ तत्र महामौद्गल्यायन चतुर्शीतिहि भिक्षुशतसहस्रेहि सलोकचोक्षहीना सर्वेहि बलवशिताभावप्राप्तेहि च यं भगवन्स्थास्याम: वयं

सुगतस्यास्माम: अथ खलु समितावी सम्यक्संबुद्धानेकश्रावकाचिरंदीर्घमध्वानंनिष्ठेन्तुः संवर्त्तनिकालसमये मानुष्याकालगतो आभास्वरदेवनिकाये राजापिकालगतो
आभास्वरे देवनिकाये उपपद्यन्ति भगवान्भिक्षुसंघेन सार्द्धं आभास्वरं देवनिकायं गच्छति विवर्त्तनीयकालसमये संक्षिप्ते लोकसन्निवेशे सत्वा आयुःक्षयाय आभास्व
रादेवनिकायतो च्यवित्वा इच्छत्वमागच्छन्ति ॥ बोधिसत्वापि आभास्वराद्देवनिकायाच्च्यवित्वा इच्छत्वमागच्छत्वा राजा भवति चक्रवर्त्ति चातुर्द्वीपाविजितावी यावदिमानि च
त्वारि महाद्वीपानि धर्म्मेणैव अभिर्निर्जित्वा अध्यावसति । यदा मनुष्या परिमितायुष्का भवन्ति । जराव्याधिमरणं च प्रज्ञायन्ति तदा भगवान्समितावी सश्रावकसंघो ज
म्बुद्वीपमागच्छति । आगत्वा सत्वानां धर्म्मं देशयन्ति तथैव राजा चक्रवर्त्ती समितावीस्य सम्यक्संबुद्धस्य सर्वेणाप्रमुपस्थितो चीवरपिण्डपात्रशयनासनग्लानप्रत्ययभैष
ज्यपरिष्कारेणा सप्तरत्नमयं प्रासादं कृत्वा दशामेव कारापयित्वा भगवतः सम्यक्संबुद्धस्य निर्यातेसि समिताविस्य । एतेन उपायेन कल्पशतसहस्रं समितावी सम्यक्संबुद्धो
स्थितो सश्रावकसंघो कल्पशतसहस्रं बोधिसत्वेन उपस्थितो सर्वत्र च कल्पे सप्तरत्नमयं प्रासादं कृत्वा दशमेव कारापयित्वा निर्यातेसि ॥ समितावीस्य सम्यक्संबुद्धस्यानुत्त
रं सम्यक्संबोधिं प्रार्थयमानो प्रासादशतसहस्रं रत्नमयं पंच अष्ट चक्रवर्त्तिसन्तो समिताविनो अदासि ॥ कल्पाग्निर्नो असंख्येयकल्पो तदा नत्वा प्रणिधेसि लोकनायको । अस्मा
देवमनुष्याणां आर्य्यधर्म्मप्रकाशेष्या । एवं च मया अस्या प्रकाशनाय च धर्म्मस्य एवं बहुमन्तं आर्य्यधर्म्मे निवेशेष्या ॥ एवं च मे श्रुतोन्तु । देवमनुष्या सुभाषितवाक्यं । एवं
च धर्म्मचक्रप्रवर्त्तनेयं बहुजनहिताय बहुजनसुखाय धर्म्मोल्काविचलेयं पराहनेयं धर्म्मभेरीं सपताकां उच्छ्रयेय धर्म्मकेतुमार्य्यधर्म्मशंखप्रपूरयेयं रुद्धापत्रे लोके जा
तिजरापीडितमरणाधर्म्मे भवचक्रके आयाये प्रज्ञास्कन्धो निर्व्विशेषं संजीवकालसूत्रसंघातरौरवे अवीचिविघ्नेपच्छुगच्छति छविनिकीर्णो भवसंसारात्समोचयेयं ॥
नरकपक्वविपक्कांश्च पापपीडितांमरणाधर्म्मिणी अल्पसुखे दुःखबहुले भवसंसारात्समोचयेयं अर्थं वरेयं लोके देवमनुष्याणां देशोयधर्म्मं ॥ एवं विनेयसत्वानां यथा

जियो नाम श्रेष्ठि अभूषि ॥ न खलु एतदेवं द्रष्टव्यं ॥ एषो सो महामौद्गल्यायन आभस्वरकायिको देवपुत्रो तेन कालेन तेन समयेन वक्कुमते महानगरे उजियो नाम श्रेष्ठि अभूषि ॥
एतेन या कल्याणा स्वरनिघान सहस्रं स्वरनिघोषसमनुस्मरति ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने साङ्गुरी न समाप्तं ॥ ॥ इतो सो महामौद्गल्यायन अपरिमिता असंख्येया
कल्पा सम्बोधितो सन्तारितो अप्रमेया च संबुद्धा पूजिता नो चाहं तेहि व्याकृतो । च तत्र इह महामौद्गल्यायन उष्यो नामकानां शतानि मया पूजितानि नो चाहं तेहि व्याकृतो अप्र-
मेयमसंख्येया कल्पा संबोधितो सन्तारितो अप्रमेया च संबुद्धा पूजितो नो चाहं तेहि व्याकृतो चत्वारो इह महामौद्गल्यायन बोधिचर्याः कतमा चत्वारो ॥ तद्यथा प्रकृतिचर्या प्र-
णिधानचर्या अनुलोमचर्या विवर्तनचर्या ॥ कतमा च महामौद्गल्यायन प्रकृतिचर्या इह महामौद्गल्यायन बोधिसत्त्वाः प्रकृतिमेवं भवन्ति मातृज्ञा पितृज्ञा श्रामण्या ब्राह्म-
ण्याः कुले ज्येष्ठापचायकाः दशकुशलां कर्म्मपथां समादाय वर्त्तन्ति परेषां च देशयन्ति ॥ दानानि देय पुण्यानीति निष्ठुतिय च बुद्धां पूजयन्ति श्रावकांश्च नो तावदनुत्तराये सम्यक-
संबोधये चित्तमुत्पादेन्ति ॥ प्रथमं तथागतं गौरवेण महायशं नैव तावज्जनयन्ति यानं ॥ अयमुफलगतेन रोजमं पूजयन्ति वशीभूतकोटीयो पूर्वमेव वशिपारमिं गता ॥
नैव तावज्जनयन्ति पुनः सत्त्वानसागरवनारणाय नायको ॥ ते च प्रत्येकबुद्धकोटीयो पूजयन्ति परमार्थदक्षिणीया नैव तावज्जनयन्ति यानं संसर्वधर्म्मे विदुनाय परिणता ॥ इयं महामौ-
द्गल्यायन प्रकृतिचर्या कतमा च महामौद्गल्यायन प्रणिधिचर्या इतो महामौद्गल्यायन अपरिमिता असंख्येया कल्पे यं शाक्यमुनिर्नाम तथागतो अर्हं सम्यक्संबुद्धो लोके उद-
पादि विद्याचरणसम्पन्नसुगतो लोकविदनुत्तर पुरुषदम्यसारथि शास्ता देवानां च मनुष्याणां च शाक्यमुनिस्य खलु पुनर्महामौद्गल्यायन कपिलवस्तुं नाम नगरं विस्त-
रेण ॥ नदरुथे श्रेष्ठि अभूषि स्वागरूपानं कन्याबाधाये प्रतिहितं ते ॥ यदा विपुलपुण्या संवप सोति अविनाशरीरमानसा तेऽपि सव रूपधारीणो वैधायउपमानान्निमान सं।
यमया कुशलमार्जितं पुराणेन समेभवतु सर्ववशिना ॥ सा च मे प्रणिधिरवशीयन्तु पूय मेष प्रणिधिः प्रवरस्तु यो मम कुशलमनन्तं संचयो सो भवतु सर्वप्राणिहिय च्च कर्म

अशुभंकृतंमयातेमेमैवकटुकंफलंभवेन्॥एकमहंलोकमिमंचरेयंयथायंचरतिअसक्कमानसोचक्रंप्रवर्त्तयेअनन्यशास्ताहयंसुसत्कृतंदेवमनुष्यपूजितंस्वागूयानेप्रथ
मंअपराजितोकेनरमसुबुद्धस्यशाक्यमुनिनोभगवतोकल्पेशिइतोअसंख्येयेप्रथमाप्रणिधिनयआसि॥इतोमहामौद्गल्यायनअपरिमितेअसंख्येयेकल्पेसमिताविना
मतथागतोर्हंसम्यक्संबुद्धोलोकेउदपादिविद्याचरणसंपन्नःसुगतोलोकविदनुत्तरःपुरुषदम्यसारथिःशास्तादेवानांचमनुष्याणांबुद्धोभगवान्॥तेनखलुपुनःस
मयेनबोधिसत्वोराजाअभूषि॥चक्रवर्त्तिचतुर्द्वीपोविजितावीसप्तरत्नसमन्वागतोधार्मिकोधर्म्मराजादशकुशलकर्मपथासमादावर्तीइमानिसप्तरत्नानिअभूत्सु॥
तद्यथेदंचक्ररत्नंहस्तिरत्नमश्वरत्नंमणिरत्नंस्त्रीरत्नंगृहपतिरत्नंपरिणायकरत्नमेवसप्तमंपूर्णंचास्यपुत्रसहस्रंअभूषि॥शूराणांवीराणांवराङ्गरूपिणांपरसै
न्यप्रमर्दकानांइमानिचत्वारिद्वीपानि॥सयथीदंजंबुद्वीपंपूर्वविदेहंअपरगोदानीयंउत्तरकुरुंसागरगिरिपर्यंतामखिलामकण्टकामदण्डेनाशस्त्रेणअनुत्पीडनो
रणेनधर्मेणतांपृथिवीमभिजिनाअध्यावसति॥अथखलुमहामौद्गल्यायनराजाचक्रवर्त्तीसमितावीस्यसंम्यक्संबुद्धस्यसश्रावकसंघस्यसमर्वेणाघमुपस्थितो
अभूषि।चीवरपिण्डपात्रशयनासनप्रत्ययग्लानभैषज्यपरिष्कारेहिसप्तरत्नमयंचतंप्रासादंकारयेसि॥सुवर्णस्यरूप्यस्यमुक्तायावैडूर्यस्यस्फाटिकस्यमुसारगल्वस्यलोहितिका
याःचतुरशीतीहिस्तम्भसहस्रेहिएकैकाचस्तम्भरूप्यानिश्चतुरशीतिस्तम्भसहस्राणिएकमेकंचस्तम्भंआबध्वाहिरण्यकोटिहिनिर्मितोउपर्षसचतुरशीतिकूटागारसहस्रा
णिकारयेसि॥चित्राणिदर्शनीयानिसप्तानांरत्नानां॥तद्यथासुवर्णस्यरूप्यस्यमुक्तायावैडूर्यस्यस्फाटिकस्यमुसारगल्वस्यलोहितिकायेतावक्षणाचमहामौद्गल्यायनप्रा
सादंकारयित्वाराजाचक्रवर्त्तिसमितास्यसंम्यक्संबुद्धस्यनिर्यातेसि॥एवंचप्रणिधासिअहोपुनअहंअनागतेमध्वानंभवेयं॥तथागतोर्हंसम्यक्संबुद्धोर्हंविद्याचरणसंपन्नः
सुगतोलोकविदनुत्तरःपुरुषदम्यसारथिःशास्तादेवानांचमनुष्याणांचयथापीदंभगवानान्समितावीएतर्हिद्वात्रिंशतीहिमहापुरुषलक्षणेहिसमन्वागतोअशीतिहिअनुव्यं

र्भावेन्तु ॥ भूमियाच नालोके प्राडुर्भावेन्तु भूमियाच कालोकेलोकोन्तरिका अन्धकारापि तत्वा नमसा नमसाधिन्ता अघो असंविदिन्ता असंविदिन पूर्वाय नइमेपि चन्द्रमसूर्या एवं महर्द्धिकौ महानुभावौ आभया आभासं भुरणन्ति ॥ आलोकेन वा आलोकं अकाले अपितेनावभासेन स्फुटय अभुवन्तु ॥ येपि ते नत्र सत्वा उपसम्पन्ना तेपि अन्यमन्य संजनेषु । अन्येपि किल भो इह सत्वा उपपन्ना अन्येपि किल सत्वा उपपन्ना अन्येपि किल भो इह सत्वा उपपन्ना : एकान्तसुखसमर्पिताना च पुनसन्नक्षणा नन्तु कृत्स्नं सर्वसत्वा अभुवन्तु : येपि अवीचिस्मिं महानरके उपपन्ना अतिक्रम्य मेवं देवा उभावनागा नानागा उभावे यक्षाराणा यक्षा उभावेषा नानि च अभुवन्तु ॥ मारभवनानि च निष्प्रजानि निरभिरम्याणि कोशिकानि पि च खरवराणि निष्प्रभतेन्तु : धिक्कोशिकानि पि च त्रिकोशिकानि पि च खरवराणि निष्प्रभतेन्तु : योजनकानि पि च खरवराणि निष्प्रभतेन्तु : स्तुपंचयोजनकानि पि च खरवराणि निष्प्रभतेन्तु ॥ मारो च पापी मांडःखीडुर्मनो विप्रतिसारी अन्तःशल्यपरिदजातो अभूषि ॥ अनुगीनगायाथ ॥ सीतस्ताने स्नात्वा प्रणिपसि लोकनायको असुरदेवमनुष्याचार्या आर्यं धर्मप्रकाशेसि धर्मोल्कां विहरेयापराहतो धर्म्मभेरी सप्रनादं उड्डेयेयं धर्मकेतु आर्यसंघपूरयेयं ॥ एवंरमसं असत्प्रकाशानां योदेशनान्तवधर्मस्प एवंच बहुसत्वा आर्यधर्मनिवेशय ॥ एवं मे श्वरोन्तु ॥ देवमनुष्या उभाषिन वाक्यं एवं वधर्मचक्रप्रवर्त्तनाबहुजनहिताय बहुजनसुखाय कृपाय न्वैस्सत्वैः जातिजरापीडितैर्मरणाधर्मैः भवबन्धको अपायेप्रज्ञाफ्ला निवेशय ॥ संजीवकालसूत्रसंघातरौरवे अवीचिस्मिं च चुगलीहिविनिकीर्णे भवसंसाराएवमोचेयनरकोपेक्षविपक्षा अपायप्रपीडितामरणाधर्मा अन्यदुःखदुःखबहुलाभवसंसारा विमोचयेयं ॥ अर्थं चरे परलोकस्य देवमनुष्याणां देशय धर्मं एवं विनयसत्वा यथा अयं लोकप्रद्योतो ॥ एवमहमपि ह्येवरेयं यथा अयं चरति असज्जमानसो चकं च वर्जय अनन्तपापदर्शी ॥ समन्तादेवमनुष्यपूजितो प्रणिधिं च ज्वाला सम्मुखमाजिनो मवाहि हेतु हि उपस्थिताहि अरवण्ड अच्छिद्र मव्रणा व्याकारे अर्थदर्शी मनीमाउ होत्तमो भविष्यसि ॥ लोकनायको अनागते कल्पशतसहस्रे कपिताहये स्थपिपनने स्मिं शाकियानराज्ञा अयं प्रणिधि विपाकमेष्यति । अथ सनगरव

रेमहीधरेपरेत्वधिवि देवसंघेषु याकरणामर्षि प्रणिमन्तो अनुत्तमभिअनुज्ञनघोषं॥ एवमभियो भगवताअनन्तसुभाषितगीतश्च जेन सर्वाभिभूना मुनिना व्याकृतो भविष्यसि।जि
नोजितं हि नसुखवाहो हि निसवस्सुरासुरस्य लोकस्य हायिष्यति॥ अक्षुरकायनरमरुसंघो विवधन्ति॥ अथ खलु महामौद्गल्यायनेन उवेगश्चिकमहत्तरको अभियस्य अनु
त्तरायेसम्यक्संबोधये आकरणो कृत्वा हृष्टतुष्टः प्रमुदिताः प्रीतिसौमनस्यजातो एवंचित्तमुत्पादेन्तुः॥ यथा अभियो भिक्षुः अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोधे भवेय॥ तदाव
यमेतस्य अग्रश्रावको भवेयाम अग्रयुगो भद्रयुगोय यायंभवति। सर्वाभिभूस्य श्रावकयुगो एको अयोपतिष्यो एको अपरो कृशीये भ्रशोषी नमहामौद्गल्यायन उग्नीयस्य श्रेष्ठिस्य
धीना अभियो भिक्षुर्भगवतो सर्वाभिभूना अनुत्तराये सम्यक्संबोधये व्याकृतो॥ अथ महामौद्गल्यायन उग्नियस्य श्रेष्ठिस्य धीना ते भगवन्ते सश्रावकसंघं सन्तर्पितानुग्रहकृ
त्वा यानपित्वा अयचा पित्वा एवं प्रणिधिमुत्पादेसि॥ ममअयेन भिक्षुगणाईर्ष्या प्रकृतेना अभूतो आभ्याख्यानो दिन्नो॥ यन्मयो भगवतो सर्वाभिभूस्य सश्रावकसंघस्य अधि
कारं कृत्वा कुशलमूलेन इहमे तेन कुशलमूलेन यत्र यत्र अभियो भिक्षुरूपपद्येय। तत्र तत्र अभूतेन आभ्याख्यानेन अभ्याविक्षेयं यावत्परमसंबोधिप्राप्तोसि याति। पुन
र्महामौद्गल्यायन एवमसंस्थान॥ यो सौ तेन कालेन तेन समयेन भगवतोभिभूस्य अभियो नाम श्रावको अभूषि नस्त देवं द्रष्टव्यं॥ तत्कस्य हेतोः॥ अहं महामौद्गल्यायन
तेन कालेन तेन समयेन भगवतो सर्वाभिभूस्य अभियो नाम श्रावको अभियाति॥ पुनः महामौद्गल्यायन एवमसस्थान॥ अन्यो सा तेन कालेन तेन समयेन बन्धुमते महा
नगरे उवेगश्चिकमहत्तरको अभून्तुः न खल्वेतं देवं द्रष्टव्यं॥ तत्कस्य हेतोः॥ अयं ते शालिपुत्रं महामौद्गल्यायन तेन कालेन तेन समयेन उवेश्चिकमहत्तरको अभून्तुः॥ ते युष्माकंस
लप्रणिधिं भियाति॥ पुनर्महामौद्गल्यायन एवमसस्थान अन्या सा तेन कालेन तेन समयेन उग्नियस्य श्रेष्ठिस्य धीना अभूषि॥ तेनैषा तीर्थिकागना प्रनिधानेन यत्र यत्रोपपद्ये
सि॥ तत्र तत्र अभूतं अभ्याख्यानं देति। यावत्परमसंबोधिप्राप्तस्य सियाति॥ खलु पुनर्महामौद्गल्यायन एवमसस्थान॥ अन्यो सो तेन कालेन तेन समयेन बन्धुमते महानगरे उ

वमत्तज्ञानउत्तमोसौहिअग्रपुरुषोमहामुनिः सोहितिःसुरासुरनमस्कृतः इक्ष्वाकुरेशोहितायधारिणां। तेनस्कन्धदेशिसंसक्तपेपमाफेनपिपासुदती। निप्रभावनादेशितादृश
वलेनदेशितानाजाननायस्मियंगुणाकथाप्रवर्त्ततोहस्तसर्प्पसिरस्थिरसंनिभालथाकामअग्रपुरुषेणादेशिता॥ शत्रुरुरुविसकुम्भसन्निभायाश्चियंगुणाकथाप्रभान्
प्रवर्त्तते। तेनइष्टमचलपरेकुखदृष्टिभिःपरमसाधुदृष्टिभिरलंअमत्सरवनाप्रकाशिनंसंविभागरूविनाजगदद्भुतं। उक्तंनेदिनकरेयथाकिमितिनिष्प्रभाभवतितो
चप्राजति। उक्तंनेजिनदिवाकरेनिष्प्रभापरगणीअसंख्यता। ऋद्धिपारवलपारमिमनाइभ्यरोजिनवरोचक्षुमानक्षणाभगवतलसपद्दथनिर्वृतोकनकविमसन्निभो।
विभवान्बररम्रसन्निभावालिकानगररूपसंनिभा। यत्रनामकुशलोनसंवयोनिर्वृतोपरमउद्धिसागरोहेतुकारणाशानेहितायकोनन्दतेपुरुषसिंहनार्दितं। भवमये
मरणानिरीक्ष्यस्ततसउकुसअन्तरंनविपते। दिव्यपुष्पवरमणितंनभन्तेसुरानेवर्णभाषणो। स्तुवंतिनरमरुसदानवाअयपुरुक्तलगतेनचेतसा॥ तेनचप्रवलितेपर्व
त। सागरश्चरितोमहोदधिः॥ अम्बरातिगगणोसमरस्तचेतोक्षामयन्तियरिवमानसा॥ सर्पकोटिविमलंपरभासितंभजुतेप्रजिनवर्णभाषतो॥ दिव्यचन्दनरसानुवासि
तंशोभतेभमृतंगाधिकनभमिति॥ अथखल्वायुष्मान्महामौद्गल्यायनो आपृच्छन्तमहाकाश्यपमामव्रयति॥ व्यवस्थापयजिनपुत्रवशिभूतायेपरिषायासंनगतानिमान
सानिजानेपुरितिः॥ अथानिरूद्धंउपालिंचस्थविरंचअलज्ज्राउलमहिषिसुन्दरनन्दंचकाश्यपउवाच॥ अलोकपथजिनात्मजाश्चिन्तानिमरिषायासंशयंचपरिपृच्छथ। यस्य
यत्रतथाभवेदिति॥ साधुतितेप्रतिश्रुत्वाजिनशास्त्रविशारदः। मञपतिपरविज्ञानिकरेवामलकंयथा। प्रलंबाहुर्यंयाभूतंकाश्यपोइदमब्रवीत्॥ रूक्मकुडस्यशिखरेनिर्मि
तांवसुधालघु॥ अष्टादशसहस्राणिपरिषायांसमागता। यथासर्वाभिजानेयाऋद्धिसंजानयान्तथा॥ तथाविविनत्वतवशिभूतंकाश्यपोमिदमब्रवीत्॥ मंगोदकमयामेषा
निर्मितागमनेलघु। विविधाराश्चपुष्पाश्चउपवायनुसर्वतः। मातृधारणामानागश्चाश्चयीप्रमन्नरक्षायणा। हतोयक्षंनामवशिभूतंकाश्यपमिदमब्रुवन्॥ तथाउन्मादयश्री

प्रसमाधिसुगतात्मजः। यथागृहीणांप्रव्याणिनगद्देशुःपरांगतां। वक्तुणांनामयथाभूतंकाश्यपोऽस्मब्रवीत्। अरतींदसमस्तकाममनुष्याणांनिवर्त्तये॥ भूतकरांस्मव
शिभूतंकाश्यपोऽस्मब्रवीत्॥ क्षुधापिपासाव्याधिंचमनुष्याणांनिवर्त्तय। साधूतितेप्रतिश्रुत्वाजिनशास्त्रविशारदः। यथात्तकाश्यानानियथोक्तंप्रतिज्ञातंभु। ततःकाश्य
पस्थविरःकात्यायनमुवाचह॥ समुदीरयमहात्मनांचरितंधर्मराजिनां॥ एवमुक्तेमहाप्राज्ञोकात्यायनउक्तोऽभूतः॥ उवाचचर्यांबुद्धानांकाश्यपस्यानुपृच्छति॥ शृण्वतां
भोजिनपुत्राबुद्धानांसर्वदर्शिनां॥ चर्याचरणाबुद्धानायसाविस्तरपूर्वशः॥ दशखलुभोजिनपुत्रबोधिसत्वानांभूमयोभवन्ति॥ कतमादश॥ दुरारोहेतिप्रथमाभूमिसमुपदि
श्यते॥ द्वितीयाबद्धमानानामः तृतीयापुष्पमण्डितानामः चतुर्थीरुचिरानाम॥ पंचमीचित्तविस्तरानामः॥ षष्ठीरूपवतीनामः सप्तमीदुर्जयानाम॥ अष्टमीजन्मनिदेशोन
वमीयौवराज्यतो॥ दशमीत्वभिषेकायाः इत्येतादशभूमयः॥ १०॥ एवमुक्तेतुगाथाभिःकाश्यपोऽब्रवीत्॥ परिपृच्छतकात्यायनमनोमर्थवाक्यमस्तिमेध्विरं। भूमीणां
परिनामानियथावदनुकीर्त्तय॥ यथाचित्तेविवर्त्तन्तेसन्सरन्तोमहायथा॥ यथाचविवर्त्तन्तेसत्वसारास्तथावदे॥ यथैवाध्याशयतेषांभवन्तितामुदाहरे॥ यथाच्चपरि
पर्येन्तिसत्वासत्वसमन्विता। यथावदेन्तियानानितत्सर्वंमनुकीर्त्तये॥ तथाचदृष्ट्वासंबुद्धाभाषन्तेचमनोजनां॥ संतोष्यारंतथाद्धिकाश्यपोऽस्मब्रवीत्॥ इदन्तेवच
नंश्रुत्वावशीभूताउपस्थिता॥ गौरवेणमहासत्वासम्बुद्धानांमहात्मनां॥ एवमुक्तेकात्यायनकाश्यपमुवाच॥ यदिभोजिनपुत्रएकाभूमिअप्रमेयाकथमिदानींपरिसेषा
नांभूमीनांग्रहणंभविष्यन्तीति॥ एवमुक्तेआयुष्मान्कात्यायनोआयुष्मन्तंमानन्दंगाथाभिरध्यभाषे॥ कल्पोयथाअपरिमितःप्रकाशितःप्रजाननाअभितथावादिनांव
यंकल्पोभुवमवति। बहुबुद्धेशानाइदंतुभोपुरुषवरस्यशासनं॥ भूमिस्तथाअपरिमिताप्रजाननाप्रकाशितास्वयमभिनिर्दिशन्तजिनाप्रवर्त्तते। नथपरिशेषासुभूमिषुसा
मान्यसंकेतानिरूपायांप्रथमायांभोजिनपुत्रभूमौवर्त्तमानाबोधिसत्वापृथग्जनाइति॥ प्राप्तफलाभवन्तिइतिदक्षिणीयाश्चलोकानांविरोचेन्ति॥ भवन्तिचात्रत्यागेन

रमो जिनसुताउपनीता । निर्वृतिमुपगता सहस्रोत्काकहिकारणाभिमर्ष्य यथावत् ॥ देवताश्चतु प्रसन्नाकाश्यपेन स्यास्य खलुरिद्धिभावना । नैवतावज्ज्वलनतोज्वलितम्य
तिमावन्नागतोग्रयालगः ॥ तस्य नैषप्रणिधिसम्पृक्ष्यनिकाश्यपस्य वधुनधर्म्मधारिणाः । नौक्रमौ दृशदनस्य श्रीमतो वन्दितं हिशिरसा महामुनेः ॥ सोच भिक्षुगणास्सं
पुरस्कृतः काश्यपो धुनरजोजिनात्मजः । प्राञ्जलिं जिनपिनाभुपागतो गौरवात्वनतशिरस्मानसः । दृश्यन्तेप्रवररूपधारिणो काश्यसेचयमतं गजं । तथागतं विम्भवानिनिः
गिरामुदारयिष्ठर्शिनप्रकृतिभावच्छक्षणा ॥ कोऽत्र वसाभवकुपेनप्राणान्तयो नमृस्तु च समागमिष्यति । यत्र यंज्वलनकाद्य नोपमो निर्वृतो शिखिरिवेष्मनाविना ॥
कृत्वा अञ्जलिपुटं मलायशीपादतो जिनवरस्य काश्यपो । मूर्द्धनिपतितो महर्षिणाय श्रिमइदंनपनस्य तमुने । सौवचक्रवरलक्ष नौक्रमौ देवदानववराहिवन्दितौ । निः
सृतौ तथविसृर्य्यतां र्विनो देवयक्षभुजगाउभावतो नौक्रमौ शिरसि सन्नियानियमाणिभिः समनुगर्ज्जेवमुने । आलयेश्रुतिधरं महर्षिणां अन्तिकावचराः काश्यप
सदा । किंन्विमौ श्रुतिधरक्रमौ मुनेर्व्यायताम्युपगतौ नमुप्रभौ ॥ दुःखकारणामशोकमाह्वयनिमीनयनाभिनन्दितौ । स्तनं श्रुत्वा श्रुतसंचयधरो काश्यपभिदमुवाचमणि
तो । अश्रुवेगहर्षितावसो चेतौ रोदितेहिप्रमदाहिमौ क्रमौ तेसितौ क्रमवरौ महामुने ॥ रोदनेन जनताभिपीडितौ नाविभान्ति मुनिनो यथापुरा । एवमेतदुपश्यमुवने
। सो निपत्य शिरसा पुनलोकमौ प्रवरचक्रलक्षणौ । करतलैरभिपीडयेत्मुनेः शास्तु गौरवपरायवुद्धये । वन्दितौ च धूतधर्म्मचारिणा तेन चग्रणाधरेण शास्तुनो । लोक
नाथवितकाष्ठेन सावायुवेशविधूनेवदीप्यति । दह्यमाने जिनवक्रशरीरे वनानि वशिभ्रनशानानि । मत्वाये निसहितामुमेन निर्वृतिसमयाकालसमंगीतिनिर्वृ
तो प्रवरलक्षणाधारियो नृशाम्ना । ससुरासुरनेनकोग्रणाः इहचिरंपरिवासेवयं परिवाघविजहामथदेहं ॥ सर्वथाप्युपरिमिष्टितकार्य्याः आप्नमन्तनमशोकमनन्तं ॥
सर्वभावभववीतिगतास्मएषनिर्वृतिमुपगम्यइहैव ॥ ॥एवमुक्तेधुनधर्म्मसुविशुद्धं काश्यपोऽब्रवीत्तनदावशीभूतां ॥ नखलुभवद्भिरनुपादायविमुक्तिनिर्वृ

नीसमनुगामइहैवतीथिकावहिराउगतोश्वकाग्रुरखतिमासासनदोषं॥ धूमकालिकमितिश्रमणास्यस्तदेवचतुरक्षिणाीयतातोकनाथवहवोनरसिंहा। येवनाग
नमहामनिभ्रूणनेहिनोउपवदेग्रुरठदयामदिनसंकरियमानसशास्तुना। तेनस्वप्रतिह्नाःश्रुमसमग्राःगापथमुगतोनशासनमग्रं। यथइदंसुपरिणीतयथार्थं
विरतनरंनरमरुसुविरोचे॥ एवमस्तिजिनेवशीभूताकाश्यपस्यवचनप्रतिमूर्जेविनमन्नुपगताकइदानींदेशिधर्मंधरसकृणनास्मान्॥ रम्यकाननवनेसुसमृद्धे
मागधस्समगधाधिपस्यपुरवरे। भवनुराजगृहेस्मिंसन्नपर्णांश्चवितेवनगृहीया। पर्वतस्यवैहारवरस्यउत्तरेवतीरेवजपार्श्वेविविधपादपेशिलातनस्मभ्रमेतत्तेयंभव
तधर्मेसमाख्यात्॥ तैश्चमद्विवशिभवरस्याःकृतोःस्वगमथेजिनप्रज्ञा। तक्षणानरखयतीनमानसंसरोपथहसम्प्रथातो। तेप्रतिष्ठितानग्राग्रवरस्यपार्श्वेतत्रचनमु
पेत्यनिषण्णोशासनेवसुगतस्यकुणीते॥ देवदुन्दुभियाणानिनदेषुतेवदुन्दुभिननादंनन्दनंश्रुत्वाशासनकरासुगतस्य। भूमिकंस्यमत्तदृष्पघोरंकाश्यपयश्रुतरजंहद
मूढः॥ किन्तुभोःश्रुतनसराससमकम्पमेदिनीससरितासससमुद्रा॥ देवदुन्दुभिरवाश्चमनोहादिव्यमात्याविकरणाश्चसमन्त्री। नानुवाचश्रुतनधर्मसमंगीकाश्यपोजिनस्तु
तावशीभूता॥ एतेसत्रिपतितामहृसंघाःश्रुत्वाशासनवरंसुसमग्र। तेसमग्रवरलक्षणधारिधीरवाक्प्रमुदितामरुसंघाःपूजयामप्रतिमस्यकरोतिशासनंश्रुणुयुस
र्वसर्वसमग्र। सोहिनैकभवकल्पशतेहिनंसुरवायनरदेवगणानाएवमनुपगतोविरयज्ञमोक्षपिथेहप्रजाःपरिमुक्ताः। सोतभिन्नपरमार्थमशोकःसर्वभावभव
उःखनिरोधाकाशिपूर्णानरदेवहितार्थवर्णपियवरवक्रमभूषि॥ एवंकेहिमुनीहिमरूगणाविनयवादिनोवरसत्वकोटिनयुतानिनायको। जातिजन्ममरणान्समुत्त
रेमोविमोक्षपिभवाभिनन्दिनीनोषयनरमरुनरसिंहा। पश्चिमसर्वपरवादिसासनंनिर्हृतेतुभगवांनिरपेक्षो। एतेश्रुत्वावचनंमनोरमंकाश्यपस्यश्रुतधर्मधारिणो
देवसंघोप्रमुदितातभेष्यितानाहरन्तिवचनंमनोरमं॥ साधुसाधुश्रुतधर्मकोविदाशास्तुशासनकराअनन्यथागुणमनन्तवुद्धिनिःजेतवनेनरमरुस्वभाषितो। सोहिदे

कस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च उक्तरकारका महामौद्गल्यायन तथागतो ईन्त सम्यक्संबुद्धो लोकस्यार्थं चर्यायं चरन्ति॥ इदमवोच भगवानात्तमना आयुष्मान्महामौद्गल्यायनः भगवतो भाषितमभ्यनन्दत॥

॥शाक्यमुनिर्नामकानां कृतपुष्पितानां त्रिंशत्कोटीयो जिनानां॥ अष्टशतसहस्राणि दीपंकरनामसहस्राणि प्रद्योतनामधेयानां यथा पुष्पकानां त्रयो कोटियो वादिसिंहानां॥ अष्टादशसहस्राणि मारध्वजनामकानां सुगतानां। यत्र चरे ब्रह्मचर्यं भगवान्सर्वं तत्तनामभि नामायाया पूजयि पंचशतानि पद्मोत्तरनामकानां सुगतानां कौण्डिन्यनामकानां अपराणि द्विसहस्राणि अपरिमितमसंख्येया प्रत्येकजिनान कोटिनयुतान् पूजयित्वा सहस्रं जम्बुध्वजो॰ नामधेयानां। चतुरशीतिसहस्राणि इन्द्रध्वजनामकानां सुगतानां॥ कौण्डिन्यनामकानां अपराणि द्विसहस्राणि अपरिमितमसंख्येय प्रत्येकजिनान कोटिनयुता प्रत्येकजिनानां। नवतिसहस्राणि काश्यपसहनामधेयानां। पंचदशशतसहस्राणि प्रतापनामकानां सुगतानां। पंचदश च सहस्राणि आदित्यनामधेयानां। द्वाषष्टिं च शतानि सुगतानां अनोमनामधेयानां। चतुःषष्टिं च सहस्राणि समितावीनामधेयानां। एते च कौतिनशिखी। अन्ये च दशबला अपरिमाणा सर्वे अनिमन्ताय समिता लोकप्रद्योता यानि च वतानि। कौतिन तेषां महापुरुषलक्षणावराणां सर्वे अनिमन्ताय कालं न उपेति संख्या च। ज्ञात्वा अनिमवतं सुदारुणां संस्कृतस अनन्तरवीर्यारम्भयो क्षिप्र अनिमवतविघाताय। इतो महामौद्गल्यायन अपरिमितमसंख्येये कल्पे रत्नो नाम सम्यक्संबुद्धो अभूषि। तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो विद्याचरणसम्पन्नः। सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च। अहं तदा राजा चक्रवर्ति अभूषि॥ ततो मये तस्य भगवतो रत्नस्य चतुरशीतिकूटागारसहस्राणि कारितानि चित्राणि दर्शनीयानि सप्तानां रत्नानां सुवर्णस्य रूप्यस्य मुक्ताया वैडूर्यस्य स्फाटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकाया। तानि मया तस्य भगवतो निर्यातेत्वा बोधाय प्रणिहितं। ततो बहुशो भगवतो परिनिर्वापयन्ति। यावत्सुवराजा अनभिषिक्तो भवति। एषो मम अनन्तरं बुद्धो लोके भविष्यति॥ यथैतर्हि मया मैत्रेयो व्याकृतो। एषो मम अनन्तरं व्याकृतो भवि

ष्यतीति ॥ सो भगवान्चतुरशीतिहि श्रावकसहस्रेहि चतुरशीतिसमवर्त्तविवर्त्तस्थितो संवर्त्तयानो लोके भगवान् चतुरशीतिहि श्रावकसहस्रेहि सार्द्धं आभास्वरं देवनिकायं ग
च्छति निवर्त्तने लोके इहागच्छति इह धर्मं देशयति ॥ अहं भूयो राजा चक्रवर्त्ति भवामि ॥ चतुरशीति कूटागारसहस्राणि कारापयित्वा भगवतो रतनचयो निर्यातेमि ॥ इयं महा
मौद्गल्यायन प्रणिधिचर्या । कतमा च अनुलोमचर्या ॥ इह महामौद्गल्यायन बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधाय अनुलोमनाये स्थितो भवति ॥ इयं महामौद्गल्यायन विवर्त्तचर्या
विवर्त्तनीति समसरन्ति विवर्त्तचर्या अवैवर्त्तिया बोधाय भवति ॥ अवैवर्त्तचर्या ॥ अत्र दशभूमिको कर्त्तव्यो दीपंकरवस्तुं च ॥ -०- ॥ नमोस्तु ज्ञानानं नमोऽर्हतानां दशभूम
कथा निवर्त्तने अप्रतिमधर्म्मदर्शने चैव कल्याणसंचितात्मनो भूमयो दश जिनानां अर्थीमतायै विकुर्विंसु सदा परिकीर्तिता । मानदर्पमदमोहप्रक्षितास्सर्वशः समीयामार्द्दवाच्चि
नाधीरवंजा नित्युः सर्वदर्शी प्रवृत्ता जिनवरस्य शासने । निर्वृते कनकराशिरुचिने शाक्यनन्दिजननेन तथागते । कम्पिते मेदिनी सशैलवनकानना · सागरा वरधरा सपर्व
ता कंपते परमतो महर्षिणां भूमिकम्पमनु दृश्य सकारणं । काश्यपो धूतगुणाग्रपारगो विजनसप्तपर्णगुहायां तदा अभून ॥ कित्तु अद्य धरणी सपर्वता सागराम्बरधरा वसुंधरा:
कम्पते परमदारुणास्वरं नूनं निर्वृतिं गतः तथागतः ॥ सो वदि दिव्यनयने तथागते देवकिंनरवरेहि वन्दिते ॥ दृश्य सर्वभवबन्धनान्तकं निर्वृतेय मकशाल अन्तरे । न खलु
मे समुचितं तथागतं ऋद्धिये समनुगच्छितुं गौतमं । पद्भिरेव चरणाव रस्सु निरुद्रष्टुमप्रतिमप्रज्ञाम्यहं सो च मत्वा त्वरितमानसः भूरी काश्यपो प्रथितमानसो भिक्षुर्भिक्षुभि
रुज्जमो परिनिर्वृतन भूमिमनु पूर्वं गौतमि ॥ तस्य च प्रणिधिराशिउत्तमा काश्यपस्य च जिनपादवन्दने । तीव्रचरणो महामुने ऋद्धिना उपनियी च वन्दितुं । संप्रस्रवोत्कांवि
पुतां ॥ अथ च तस्मा मल्ला उपगतो वलवन्तः विनीता परममल्लविनीता स्वकुल्कमभिप्रायाम ये वस्तु तेऽपि नाम भिसुरक्ताम पनीतान्तैः पराक्रमवलैरथ श्रुतैः निर्वृता च समा
समकालं प्राण्यवारिमुपरिपेष मिवोल्को । संज्ञायं विमतिमध्यमुपेत्य मल्ला दिव्यनयनमनिरुद्ध । गौरवा समुपस्थितो नापश्यमिदं परिपृच्छे ॥ कोनु हेतुरिह प्रत्ययो च कोयेन

नअष्टबुद्धशतसहस्राणिदीपंकरनामधेयकानांयेमयासश्रावकसंघाःसत्कृतागुरुकृतामानितापूजिताःअपचिताश्चक्रवर्त्तिभूतेनआयतिंसंबोधिमभिसंप्रार्थयमानेनमे
तेबुद्धाभगवन्तोव्याकरेन्सु॥ यथाप्रथमेपरिवर्त्तेतथासर्वत्रकर्त्तव्यंभविष्यसित्वमनागतमध्वानं॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनपंचबुद्धशतानिपद्मोत्तरनामधेयानां
सर्वत्रकर्त्तव्यंभविष्यसित्वमनागतमध्वानं॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनअष्टबुद्धसहस्राणिप्रद्योतोनामधेयानां॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनत्रयोबुद्धकोटियोपु
ष्यनामधेयानां॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनअष्टादशबुद्धसहस्राणिमारध्वजोनामधेयानां॥ यत्रमयाब्रह्मचर्यंचीर्णंआयतिंबोधिंप्रार्थयमानेनचमेतेबुद्धाभगव
न्तोव्याकरेन्सुः॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायअभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनपंचबुद्धशतानिपद्मोत्तरनामधेयानां। येमयासश्रावकसंघाःसत्कृताः अभिजानाम्यहंमहा
मौद्गल्यायननवतिबुद्धसहस्राणिकाश्यपनामधेयानि॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनपंचदशसहस्राणिप्रतापनामधेयानि॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनद्वौ
बुद्धसहस्रेकौण्डिन्यनामधेयौ॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनचतुरशीतिबुद्धशतमेकसहस्राणिअभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनसमन्तगुप्तोनामतथागतोऽर्हंस
म्यक्संबुद्धो॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनबुद्धसहस्रंजम्बुध्वजोनामधेयानां॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनचतुरशीतिबुद्धसहस्राणिइन्द्रध्वजोनामधेयानां॥ अ
भिजानाम्यहंपंचदशबुद्धसहस्राणिआदित्यनामधेयानां॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनद्वाषष्टिबुद्धशतानिननांनामधेयानि॥ अभिजानाम्यहंमहामौद्गल्यायनचतु
र्षष्टिबुद्धानमितानामधेयानां॥ सुप्रभासोनाममहामौद्गल्यायनतथागतोऽर्हंसम्यक्संबुद्धोयत्रमैत्रेयेणबोधिसत्वेनप्रथमंकुशलमूलान्यवरोपितानि॥ राजावैरोचन
चक्रवर्त्तीभूतेनआयतिंसंबोधिंप्रार्थयमानेन॥ सुप्रभासेखलुपुनमहामौद्गल्यायनतथागतवतस्यः चतुरशीतिकोटिवर्षसहस्राणिमनुष्याणामायूषप्रमाणमभूषि॥
अनराघ्वउच्चावच्चनाआयुःसुप्रभासस्यखलुपुनर्महामौद्गल्यायनतथागतस्यार्हतःसम्यक्संबुद्धस्यत्रयःसन्निपाताभूताप्रथमश्रावकसन्निपातषण्णवतिकोटीयोअभ

षिसर्वेषामर्हन्तानांक्षीणाश्रवाणामुषितव्रतानांसम्यगाज्ञाविमुक्तानांपरिक्षीणभवसंयोजनानांअनुप्राप्तस्वकार्थानांद्वितीयोश्रावकसन्निपातोचतुर्नवतिकोटीयोअभून्सु।सर्वेषामर्हन्तानांक्षीणाश्रवाणामुषितव्रतानांसम्यगाज्ञाविमुक्तानांपरिक्षीणभवसंयोजनानांअनुप्राप्तस्वकार्थानां॥ ॥अथखलुमहामौद्गल्यायनराज्ञोवैरोचनस्यतेनभगवन्तंसुप्रभासंदृष्ट्वाउदग्रेनहर्षेउदारवेगप्रीतिप्रामोद्ये॥सोतेनभगवन्तंसश्रावकसंघंदशवर्षसहस्राणिसत्करोतिगुरुकरोतिमानेतिपूजेतिअपचायेतिसत्कृत्वागुरुकृत्वातंचसमितिमनुगृह्णन्तोतंश्रावकसंघंअनुगृह्णन्तोतंचातुःप्रमाणमनुगृह्णन्तोस्वचित्तमुत्पादेसि॥अहोपुनरहंभवेयमनागतेध्वानेतथागतोर्हंसम्यक्संबुद्धोविद्याचरणसंपन्नःसुगतोलोकविदनुत्तरःपुरुषदम्यसारथिःशास्तादेवानांचमनुष्याणांचयथायंभगवान्सुप्रभासोएतरहिएवंसर्वाकारसमन्नोसर्वाकारप्रतिपूरंधर्मंदेशयेयं।यथापीहभगवान्सुप्रभासोएतरहिएवंचसमग्रसश्रावकसंघंपरिहरेयं।यथापिभगवान्सुप्रभासोएतरहिएवंचमेदेवाश्चमनुष्याश्चश्रोतव्यंश्रद्धातव्यंमन्येन्तुः।यथापीदंभगवतोसुप्रभासस्यएतरहितंभवेयाबहुजनहितायबहुजनसुखायलोकानुकंपायमहतोजनकायस्यार्थायहितायसुखायदेवानांचमनुष्याणांच॥एवंचाहंमहामौद्गल्यायनअतीतवभूयोअन्योचतुरोचत्वारिंशतकल्पसंप्रस्थितस्यखलुपुनर्महामौद्गल्यायनमैत्रेयस्यबोधिसत्वस्यपश्चात्तापेबोधायेचित्तमुत्पादितं॥अपराजितध्वजोनाममहामौद्गल्यायनतथागतोर्हंसम्यक्संबुद्धोयोमयेसश्रावकसंघोवर्षसहस्रंसत्कृतोगुरुकृतोमानितोपूजितोपचितोराज्ञादृढधनुनाचक्रवर्तिभूतेनआयतिंसंबोधिंप्रार्थयमानेननाममहन्तेहिन्वपंचहिछत्रयुगशतेहिअभिछादितोपरिनिर्वृतस्यचस्तूपंकारितंयोजनमुच्चत्वेनयोजनमभिनिवेशेनएवंचमहामौद्गल्यायनप्रणिधिसमनसमिताअभूषि॥यस्मिंसमयेसत्वाभवेन्तुःअलयणाअत्राणाअशरणाअपरायणाउत्सदरागाउत्सददोषाउत्सदमोहाअकुशलानांधर्माणांसमादायवर्तेन्तुःयोभूतेनचअपायप्रतिपूरकाभवेन्तुः॥तस्मिंकालेतस्मिंसमयेअर्हमनुत्तरांसम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धेहंभवेयंबहुजनहितायबहुजनसुखायलोकानुकंपायमहतोजन

वर्षन्तीर्णोभुवंवारीकामप्रलुलनावस्मि ॥ इक्षोमस्त्रातिसृज्यनोइच्छेममरणमात्मनः ॥ एतच्चवचनंश्रुत्वाकुसुमालभतेमतं ॥ अवश्यममभक्ष्यायघटितानानोद्भवाम्यते ॥ हास्या
मिविषसंयुक्तंभक्तमेषांसुदारुणं ॥ भुक्तायेनउभावेतौमरिष्यन्तिनसंशयं ॥ यदास्वनिश्चिताउद्दिमानापित्स्तुदारुणं ॥ ततोसादयोशाखाकारुणंकुसुमांप्रति ॥ त
तःकुसुमायेशाखामानरंपितरंतथा ॥ अप्रतामयतिसंवुड्वाअन्योन्यापतिनिर्मितौ ॥ कुसुमाविषसंयुक्तंनभोजनमापगतानिर्मितमाक्रुंभुंजन्तुअम्बातातत्वभोजनं ।
अविकम्पमानाभुंजन्तिभोजनंजननिर्मितैः ॥ नचैमांवोधतेकिंचित्कार्यनिर्मितकोहिते ॥ द्वितीयदिवसेचैवतृतीयचतुर्थपंचकं ॥ तथापिविषसंयुक्तंभोजनंभुक्ताशु
क्षामिवयायेन्निनिर्मितौ ॥ ततःकृतांजलिभूत्वाकुसुमानिर्मिताब्रवीत् ॥ आत्मानंमेनिवेदयथअनुग्राह्यायदिअहं ॥ तांयाचमानांप्रांजलिकांकुसुमांनिर्मिताब्रवीत् ॥
मामसापतिजानाथतथावअनुगृह्णुथ ॥ मांवुद्धमुरूपयाईदृशः द्वात्रिंशवरलक्षणः ॥ उत्पन्नःकुलसम्पन्नःसर्वविद्यागुणान्वितः ॥ तस्यसर्वगुणाभूतंअतीतानागतस्थि
तं ॥ विदितवादिशिहस्मअत्रविजहसंशयं ॥ प्रासादवरमारुह्यमस्त्यागारोसपार्थिव ॥ याचेदर्शनमिच्छामिवयंसर्वार्थदर्शनः ॥ तेसर्वेगुणासम्पन्नवन्दितावरराज
जि ॥ ततोऽस्माकंपितत्रैवपश्येपिवक्षतेजिनः ॥ साधूतिप्रतिश्रुत्वानिर्मितांप्रतिसराजासान्तःपुरेशीघ्रप्रासादमभिगाढवान् ॥ सत्वरंसप्रस्वराज्ञासस्त्यागारकृतांज
लिं ॥ इमाव्याहरतेराजावाचांकुसुमयासह ॥ येसर्वगुणसम्पन्नालोकामनुकम्पया ॥ गृहीतास्यत्तेषांप्रांजलिस्तोमनस्यका ॥ ततोआसन्नपाशास्ताश्रावकोध्वासने
रतां ॥ चारुवर्णीसिंहहनुदृढवाहुअनिन्दितं ॥ कीर्तिमन्तंमहाराजनवराजरक्षोमहावलं ॥ नीलकेशावहुश्रुतंवशान्तश्राद्धविशारदः ॥ तस्यशारसमानुल्यगुणोकामसम
न्दितः ॥ सिंहनन्दिविशालाक्षलक्षणोयमनुत्तमं ॥ एषभिक्षवगच्छामयाशास्तारमनुवभ्यथ ॥ कुसुमांचमुखाकृत्वाविनेष्यन्तिवहुजनान् ॥ साधूतिप्रतिश्रुत्वावशीभूता
स्वयंभुव ॥ परिचारयितास्तंउद्वंदरवचनमारुते ॥ अस्माकंपिपरोधीराविहंगामध्येक्रमः ॥ अनुकंपास्यामसंउक्तंसन्नगच्छतिवक्ष्यमा ॥ तिमेषांभवनसंप्राप्तोभगवा

नृशिष्यसंस्तुतः ॥ नगरेकुसुमापात्तेअत्रकस्यायज्ञाधिपानां ॥ आगारवज्रपाणिस्ययक्षकोटिभिर्निर्मिते ॥ देवसंघंचमनसाध्यायेध्यानविशारदः ॥ प्रभामराणलसुलभ्नृजयो
ज्ञनानिचतुर्दश्यः ॥ देवानांवअत्रवारेनियायान्सरमतुछिनः ॥ ततोचकुसुमादेवीप्राकुसुगातमब्रवीत् ॥ हष्यतेअञ्जलिनाथपादाभिद्धामिवन्दितुं ॥ ततःप्रतिनिश्चितोशा
स्नाद्यासादवरसूर्द्धनि ॥ प्रभामवदिशासर्वाअभिभूयययशास्करः ॥ ततोचकुसुमादेवीसहराजाजिनक्रमां ॥ वन्दनेपरिवारोवदेवीयोनरउत्सवं ॥ शरणांत्वनरथेष्टः
गछामधुरवन्दितः ॥ मातरंपितरंहत्वाकीदृशंलभतेफलं ॥ श्रुत्वाहिकुसुमेससमानापितृवधेफलं ॥ अनन्तरंमहावीविनरकेसुपपद्यते । ततोउत्थानुभावेनशास्ता
वदथकोविदः ॥ कुसुमायामहावीविउपदर्शितानायकः ॥ ततोचकुसुमादेवीनिरयंतस्यदारुणां ॥ अथवेशप्रभुचन्निश्वचनमब्रवीत् ॥ मातापितृभ्याकारुणिका
उत्पवितस्यकीदृशं ॥ परलोकेफलंभवतिवत्ससंतउत्तरंय ॥ उपवितस्यकुसुमेवितस्थानदमुच्छ्रियेत ॥ नरेनपरलोकेस्मिफलंसमंचहिंसया ॥ ततोचपुनिनि
सजनिकुसुमेदारुणांमतं ॥ पुरतोधर्मराजस्यशीनिसुखसमर्पिता ॥ ततोकामानआस्वादभायतेसर्वकोविदः ॥ आदीनवचकामानोभाषतेपुरुषोत्तमः ॥ ततोका
मानिःशरणंभाषतेजितविक्रमः ॥ गुणांवदतिनिर्वाणेअद्भुतांभूतदर्शिमां ॥ कुसुमोप्रमुखाकन्याकोटीयोवादशमुनि ॥ मातुधारणाविनयन्ति । उपहारीअयमि
ति ॥ धृवोनामअभूच्छ्रेष्ठीनगरेकाशिवर्द्धने ॥ तस्येदंदर्शनंपापंमातापितृसमागमे ॥ योमातरंचपितरंचजीर्णकंगतजीवनं ॥ ज्ञातियक्षंसमानेत्वाभक्षभोज्येन
तर्पयेत ॥ अग्निस्कन्धेनज्वलितेगृहमातापितृउभौ ॥ उपहारोविधातव्योतस्यपुण्यमनन्तकं ॥ राक्षसीनांसहस्राणिनायकोअभिनिर्मिते ॥ प्रासादवरसुप्रसद्ध
वसपुरतःस्थिताः ॥ पादहस्तोहस्ताकेशाश्चछिन्नहस्तातथैवच ॥ कुठारहस्ताअसिहस्ताउल्काहस्तातथैवच ॥ अथतोमरहस्ताचनाराचशतपाणिभिः ॥ कुंभमुदरह
स्ताश्चश्रेष्ठिश्चपुरतःस्थिताः ॥ धिक्कृतांधिक्कृतांदृष्ट्वाप्रोमित्रपुरुषोधमा ॥ धिक्कृतेमित्रमासाद्यनथदधितुमिच्छसि । येनेउत्कारकर्त्तारः येतेपूर्वंचकारिणः ॥ मैत्र

दित्य नमस्तेन व अङ्कुरं ॥ तस्य ते भाषमानस्य भूते धर्मे जिनर्षभः ॥ अभिनन्दन्ति वाक्यं ते सेन्द्रा लोका महामुने ॥ स्तुवन्ति देगणा वरदं प्रीतिमानसाः ॥ अनन्तगु
णासम्पन्ना संस्तवार्हं नरोत्तमाम्भिति ॥ उपचारविधिसंपन्ना भोध्रू तथ धर्मधर संप्रकृत्तं तु स्ना काल ज्ञान समर्थना विशुद्धनेत्रा ॥ अनुत्तावच दर्शना पूर्वान्तानयसम
न्नाउद्धापित धर्मध्वजा निप्रतिमानध्वजा । कलहरणा निघाठकाप्रवचनविदुषो अनवसानज्ञानाः समयेच भावुसादयन्ते अनमनानाश्रवर्नकाः अपमार्गकाकुन्स
काइति ॥ तत्रैव मुच्यते ॥ सर्वाकालगुणोपेता सर्वसर्वार्थनिश्चिता ॥ प्रणेतारो विनेतारो बुद्धा वुद्धजनेर्चिताः ॥ असंकीर्णेन ज्ञानेन विशुद्धेन मनेन च ॥ त्रिषु लोकेषु
भ्राजन्ते पूर्णचन्द्र इवम्बरे । वरतो नमन्तो ते नसन्तोकान्ते न नायकाः ॥ नरन्ति च महानादं सम्प्रकुज्ञानसम्भवाः ॥ सामन्ति जननां वीरो उपचारेषु निश्चिताः ॥ विवादपर
सत्वानां च दन्ति तत्त्वदर्शनः ॥ लोके जाता नरश्रेष्ठा न च लोकेन लिप्यथ ॥ प्रज्ञप्तिसमतिक्रान्ता गम्भीरविषयो विभुः ॥ धुरंधुरां समारोप्यन्तर्धीदन्ति परिनिर्वृता ॥ यः करोति
तथाकारि अनुपकृष्टचारणा ॥ दर्शिता ते च घोरं च दध्वान्ता नाशिता प्रभुः ॥ अनुत्रासितासन्तत्वायरक्षदन्ति प्राप्त्रीतां ॥ कान्तारसमतिक्रम्य क्षेमं प्राप्य नरर्षभ ॥ आ
ख्यायन्ति जनतां धीरा इहैव निर्भयमिदं ॥ जरामरणरोगाणा उत्पत्तिनेहविद्यते ॥ इष्ट आयास शोकानां प्रवृत्तिर्नोपलभ्यते ॥ ते तत्स्य वचनं श्रुत्वा मधुरं देवमानुषाः ॥
आनुत्सालितं तथो कृत्वा प्रतिपद्यन्ति तत्सुखं ॥ तेना क्षितिकीर्तिं विस्तीर्णा त्रिषु लोकेषु चोत्तमा ॥ चरन्ति अर्चिता सद्भिस्तथैव प्रसमन्तीति ॥ परोपपाच भोक्तुं तथ धर्मधरउप
हरन्ति सम्प्रकृत्तं तु स्नाः सत्वानामनुग्रहार्थं ॥ ॥ तद्यथा कलिङ्गराजः सुकुमारदेव्याः परोपहारं तं वङ्कवस्य श्रेष्ठिनो वचनं प्रहारं भगवान्वुज्जनवान् ॥ तथैव राजगृ
हे पुरोत्तमे पुरोप्रहारं भगवान् विक्रनवान् ॥ सम्यक्कर्षमी नित्य विधानकोविदो उपालि च वचनोपहारं ॥ तथा यशोमे फलतदे समागतो सर्वादिसित्ता वशीनां वशी ॥ वशीप
रोपहारं भगवान्सभिक्षुसंघस्य तमिदमुवाच महामुनिरिति ॥ एतानां सर्वो प्रवक्ष्यामि उपहारं मनोरमा ॥ तत्र सत्वप्रधानस्य भगवान् विक्रीडितं शुभं ॥ उत्पन्ने पुरुष

श्रेष्ठधर्मं च केम प्रवर्त्तते ॥ कलिंगराजा कारयति राज्यं स्फीतं अकंथकं ॥ नामेन अभयो नाम तस्येदं दर्शनमभूत् ॥ शुभाशुभानां कर्माणां फलं नास्ति विनिश्चयः ॥ परलोके तथा
नास्ति दान फलं क्वचित्तथा ॥ वीतरागो वीतदोषो क्षीणमोहो न विद्यते ॥ यो नेव दर्शनं प्राप्य जननाशं त्विपानयेत् ॥ एका दृष्टि समाख्याता यया याञ्च न निवर्त्तते ॥ यदि महादि
तात्तु याह्य त्वक्षं मम अग्रतः ॥ स्वयमुपगम्यस्व तत्र छेदयेन दानतथा ॥ सर्वदानं तदा आक्षिप्तीलं वा नैत्र वा न हो ॥ यदि तस्य फलं नास्ति तस्य देवपुरंगतिः ॥ देवस्तो मम मत्ता
त्वाइ मां दृष्टिं विमोचयेत् ॥ इत्युक्त्वास्ति परलोके दृष्टिमुक्त्वा निपापकं ॥ यस्य च परलोकस्य प्रवृत्तिर्नोपलभ्यते ॥ तस्मादस्ति नाम मायात्वात्स प्रहर्षयन्नुमानतः ॥ ततो लोकानुके
पार्थकारणा महद्विस्मारदः ॥ कलिंगराजस्य रूपं निर्मिं शायनि स्वयमुनिः ॥ प्रासादवरमारुह्य अन्तःपुरगते तथा ॥ अन्तःपुरस्य दर्शितियत्नप्रकृतिर्दर्शनं ॥ ततो स निर्मि
तो राजा अन्तःशिक्षगानस्थितः ॥ राजानमभयं धीरोऽवा च पुरुषो नमः ॥ परिमज्जस्व कार्याणि परकार्ये शुभ्याकृतः ॥ मिथ्यादर्शनसंयुक्तं आराज्यं राज्यसंपुतं ॥ अभय न
वगनीनु भ्यं नरको दारुणो महत् ॥ येव तेन दर्शयित्वा नितेषामपि मायति ॥ अन्यानविहन्तो हन्ति नष्टोनाशयतो पुरा ॥ अश्वी करोति अस्मापि स्वयमश्वयपत्रका ॥ सुप्र
ष्ठो मुखये अन्यास्तो मानसे परा ॥ क्षुधितानपि सत्त्वार्थऽस्वापरिक्षुऽमंते ॥ निम्नगा कामपंकस्मि गृद्धकामेषु मूर्छितः ॥ परलोकं इच्छिकामा धर्माणां नयनं नृपः ॥ आ
स्थानमेन दग्धभिपति यस्त्व कामपरायणा ॥ असमर्थो न हिंसांतु परलोकमिमं प्रभो ॥ आस्वादंपितु कामेषु छादोषां तथैव च ॥ कामे निश्चरणात्तश्चते वैजाते परंपरं ॥
स्तुत्वा नरश्रेष्ठो अभयो कम्पितो भयात् ॥ अहो इत्युवाच तं अन्तरीक्षे सुदर्शने ॥ अद्य स्मिन नरेन्द्र मेन मेव नरस्य या ॥ प्रसीद भव मे नाथ अभयं परियोत्त्र य ॥ तद्दृशा
न्तःपुरीमास्यः स्वरनामे अप्रतिपुंगवः ॥ विनय वशितावस्मिं तथा याजनं नांवकुं ॥ परोपहार इत्येष तेन परमबुद्धिना ॥ इत्यो अनुग्रहार्थाय सत्त्वानां वरबुद्धिना ॥ देवीकु
सुम्भराजस्य कुसुमा इति विश्रुता ॥ इत्युक्त्वा कुसुभराजस्य स्त्री सहस्राणि ऽजमा ॥ तस्य माता पिता चैव जीर्णौ दारपरायणौ ॥ वीतरसेवमाहत्तु अप्रमेप्रत्रि हे प्रख्यु ॥

हेमजालनुत्सरवा॥ आभरणाघट्टितरवाभुवदिविचगिराप्रधानानांनानानिर्हतानमसा॥ अनुपच्छिन्नाविवर्जितेमधुरगिरा॥ गलितनपरसंचयवतीवाचावरलक्षणाधराणांसर्व
मेवानुचरति॥ परिषांयदितोकभानयुक्तानिविज्ञपयतेसर्वांपरिषांसुमधुरावाचादशबलानां॥ [illegible]स्वनतीस्वरमठाप्रह्लादवदनेपुरस्तुमपरिषायांएकविधमुच्यमानासर्ववि
षयचारिणीभवतिपरिषांनाविक्रमतेनिश्चरमानागिरानरवयर्णानचवर्द्धतेनवहायति॥ गिराक्षिपनतयादशबलानांनचविघ्नतेनतुयतिनचउपतप्यतेति॥ नचविषल
स्वरखलायतिअविस्वरस्ताःसुगतवाचा॥ नवमाअपशब्दवतीशब्दप्रस्तअशेषमनुप्रकाशाब्दशब्देष्ठकशतकुशलानांसर्वजननांहर्षयति॥ वदनात्सुविमलदर्शनान्निश्च
रतिगिरासमाप्तगुणधराणांआयतिशकुनसंघा॥ गगणानलगतावनगताश्चयोयस्यखरमभिमतःसोतंपूरयतितस्यसंकल्पं॥ सुगतवचनप्रभूतायविषयेद्विविचर
माना॥ वरवसनसविन्नघोषानारितन्दितनिर्घोषसन्निभाशुभा॥ उत्क्रोशकुररतनयाप्रभवतिवाचावरदमानांशकुनःजीवंजीवककजिनवनाकनकमानतपत्रवदाराय
उपरतवरमृदङ्गगाथारणस्वरजलनिर्घोषा॥ आतेयाविनेयागम्भीरभीष्मरूपाकर्णासुखा॥ हृदयंगमाश्चनतावाराणरपारमिगतानां॥ वल्गुश्रवणीयाचप्रेमणीया
श्रिगिरागुणधरानधराणांविपुलशुभसंचयानांसर्वेषांमनन्तयशसानामितिति॥ यथाभूतदेशितावाच॥ सम्यक्संबुद्धाएवंधर्मदेशयन्ति॥ नाहंभिक्षवोयेधर्माअनित्या
स्तेनित्यतोदेशयामि। नापियेधर्मानित्यास्तेअनित्यतोदेशयामि॥ नापियेधर्माःदुःखासुखातोदेशयामि॥ नापियेधर्मासुखातोदुःखातोदेशयामि॥ नापियेधर्माअनात्मी
यातेआत्मतोदेशयामि॥ नापियेधर्माआत्मीयास्तेआत्मतोदेशयामि॥ नापियेधर्माअशुभातोशुभातोदेशयामि॥ नापियेधर्माशुभास्तेअशुभातोदेशयामि॥ नापिये
धर्मारूपिणास्तेअरूपिणोदेशयामि॥ नापियेधर्माकुशलास्तेअकुशलातोदेशयामि॥ नापियेधर्माअकुशलास्तेधर्माःकुशलातोदेशयामि। नापियेधर्माअनाश्रवास्ते
साश्रवातिदेशयामि॥ नापियेधर्मासाश्रवास्तेअनाश्रवातिदेशयामि॥ नापियेधर्माःअनाथवालेसाश्रवामिदेशयामि॥ नापियेधर्माःव्याकृतास्तेअव्याकृतोइतिदेशया

मि ॥ नापि ये धर्मा अव्याकृतास्ते व्याकृता इति निर्देक्ष्यामि ॥ नापि ये धर्मा हीनास्ते प्रणीता इति निर्देक्ष्यामि ॥ नापि ये धर्माः प्रणीतास्ते हीना इति निर्देक्ष्यामि ॥ नापि ये धर्माः
ग्राहाश्रितास्ते नैष्क्रम्याश्रितास्त इति निर्देक्ष्यामि ॥ नापि ये धर्मा नैष्क्रम्याश्रितास्ते ग्राहाश्रया इति निर्देक्ष्यामि ॥ अथ खलु भो भूतधर्मधर सम्यक्संबुद्धः सत्यवादि कालवा
दि भूतवादि अर्थवादि तथावादि अनन्यथावादि अवितथवादि धर्मवादि विनयवादि इति ॥ अनुपूर्वं भो भूतधर्मधर तुषितभवनकायिका देवपुत्रो शिखरधरो नाम
बोधिसत्वः सम्यक्संबोधिः ऋषिवनं गते वाराणस्याव नवरे धर्मचक्रप्रवर्तने दिवसे भगवन्तं मधुरवाभिरभ्यभाषे ॥ सगौरवः सप्रतीसः प्रह्वः कृताञ्जलिपुटः साधु ते
साधुरूपस्य वाच ॥ नष्टप्रतिहृत्यने साधुरर्थोत्विता साध्या वावा तव मनोरमा साधुस्वरसंयोगा वल्गुक्षश्चिगुणान्विता ॥ साधु सत्यानि चत्वारि संप्रवदसे महामुने ।
साधु ते देवगन्धर्वा पिबन्ति मधुरां गिरां ॥ साधी अप्रतिमां चक्रं प्रवर्तेसि अनिवर्जिके ॥ नुन्वे लोके समानास्ति रूपे वर्णे कुले वरे ॥ ईर्यापथे च वीर्ये च ध्याने ज्ञाने शमे द
मे ॥ अष्टसहस्रा दशवीरकोटीयो त्वं प्रथमे फले विनीता देवपुत्राणां त्रिंशकोटी प्रभावीर विनेसि प्रथमे फले । द्वितीये आसने नरदेवपुत्राणां विनेसि पंचाशकोटीः स
यो आसने तृतीयो मुने विनीता देवपुत्राणा अपायेषु विमोचिता ॥ अशीतिकोटीभयोथो नाय जिफले विभू ॥ चतुर्थे तु आसने दमे दमेन्ता उर्गीनां हि विमोक्षिता ॥ त
स्मात्ते सदृशो नास्ति मैत्राय पुरुषोत्तमः करुणाये कारुणिकश्च योभूतो नरर्षभः दृष्टा पुरुषथाईलो उत्सन्नो लोकसुन्दरो ॥ हिताय सर्वसत्वानां विचरन्ति महामुने ॥
अनिविरस्य राजसुत उत्सन्नोसि नरर्षभः ॥ प्रणीता निष्ठन स्थानो अर्थानां नयनन्दन ॥ मा चकसार विक्लन ग्रुरुगणानाथोन्तरह्यपकं ॥ अपर्यन्तंतनवक्ष्यानं भवति लोक
बान्धवः ॥ अपायानतुकीभूतास्वयंभूस्तव तेजसा ॥ भनाकाशाकृताः स्वर्गा त्वां प्राप्य पुरुषोत्तमः ॥ यस्य मिथ्यात्वं नियतो राशिः पुरुषपुङ्गव ॥ एवमानियतराशिः
त्वं प्राप्य पूरयिष्यते ॥ यथाप्यनियतो राशिः त्वं प्राप्य शरवन्दितं ॥ पूरयिष्यति सः सम्यत्तेजकुत्वादितः ॥ अडुनानां च धर्माणां विशुद्धिरुपलभ्यते ॥ त्वां प्राप्य पुरुषा

घवां च शोभते॥ इदं समाप्तं व्यसनं महद्भयं इतो प्रभोति अग्रमसस्य संभवो। तस्मा प्रयोधान समव्यवर्त्तेते निर्वीनिवातानशरीवयाकः॥ विमुक्तिचित्तस्य विमुक्तिदर्शनः अचिन्तिया
तव पथे अनिश्रिता असंख्य याविरोचते॥ यस्याः सुवेलामृडस्सम्भवा अनुत्तमा गिरा प्रकाशयन्तं हि जनस्य सन्निधौ॥ येनुह श्रुत्वा मधुरा सुभाषितानापि वंति तृष्णा मोइवा
भसार्णवे॥ हतेपि नाप्राणिषु मैत्रमेव चित्ति यदे भवयंसु द्विप्रतिभानमुत्तमं॥ श्रेष्ठेषु धर्मेषु प्रियापारमिगतो यथानको विइह लोकधानुये॥ मेघस्ता च मेनास्ति अनुनर समेतस
र्वं मितो कपतिर्यो भनीयमी॥ त्वमेव श्रेष्ठो समथस्य प्राथितो शिलोच्चयानामिव मेरुपर्वतः॥ न चास्ति तुल्यो सदृशो समानो कुतोन्नरियगोषु॥ गुणाधरस्त्वमेव श्रेष्ठो परमार्थयुक्त
तो धर्माणां निर्वाणमिवाच्चतमुखं॥ रागं च मोहं च प्रहाय दोषं मानं च मक्ष कष्ट्रिंनाच्च ज्ञातिनो॥ विराजसे दोषविमुक्तमानसो यथा शशि पूर्ण इव नभेशुभे॥ परदत्र सत्संभमार्गमोक्ष
त्तु सेतुर्महासमुद्रेषु गा सेवितः इमं गिरं व्याहरे अग्रसुभवो। सहस्रनेत्रो मघवा च शोभते क्लेशैर्विमुक्तं विमलं सुशान्ते निषेव सत्वमरणां समाधिं। हितायमूतानभिभूर्विराजसे।
देवियथा देवमनुष्यपूजितः अनिश्रितस्त्वमिह यरस्वबंधाः॥ यतो ध्याने रम्यने प्रतिष्ठितः वन्दन्ति देवा बहवो समागता नमस्कृताञ्जलीयो महामुनिं॥ वहुधा वहुप्रकारं च श्रुभव
नरिपुस्वच्छक्षणं॥ जनतामरणमर्दनानां दुःखानां अदानदमकानां लोकोत्तरा भगवतो चर्या लोकोत्तर कशतमूलंगतं स्थिते निषण्णशायिते लोकोत्तर मुनिनो। मनन्तुगतशरी
रं भवते बन्धनक्षयकरणां लोकोत्तरं तदपि लोइसत्त्र नसशयः कार्या। चीवरधरणां मुनिनो लोकोत्तरं अत्र संशयो नास्ति॥ आहाराहरणमथा लोकोत्तरमेव सुगतस्य। देशनान
रनाणानासर्वलोकोत्तरामतावथा॥ तथा प्रवक्ष्यामि महात्मं जिनानां वरशुद्धिनां। दशाकालव संप्राप्य परिपाकं च कर्मणः॥ सयम्वा अभिनिर्वृत्तं वाधर्मं देशन्ति नायकाः॥ लो
कानुवर्तनमा नाउमा अनुवर्तन्ति यथा लोकोत्तरामपि। ईर्यापथं दर्शन्तिवत्तारपह्मीनमा॥ नो चेत्परिश्रमं तेषां जायते शुभकर्मिणां॥ पादांच नामधो वज्जिनचैषांसम्मनेरजः
पादाः कमलपत्राभाः एषां लोकानुवर्तना। स्नापयन्ति नाम सदुस्थानं चैषांविघ्नेमतो॥ विम्बकनकविवाभ एषो लोकानुवर्तना॥ दन्तशोभं च सेवन्ति मुखं चोस्य रगमकं। निवस

नेनिवासन्तिप्रावरन्तिचीवरं ॥ वैरंभाषित्ववार्त्तांनविकोपयेन्तिनदेहकं ॥ वस्त्रंपुरुषशिक्षानांएषांलोकानुवर्त्तना ॥ छायायांचनिषीदन्तिआतपश्चनबाधनि ॥ बुद्धानांशुभनिष्प:
न्नानांएषालोकानुवर्त्तना ॥ औषधंप्रतिसेवन्तिव्याधिचैषांनविद्यते ॥ नायकानांफलभवन्तस्यएषांलोकानुवर्त्तना ॥ प्रभुश्चकर्मणामपिनुकर्मंचदर्शयन्तिजिना ॥ ऐश्वर्य्यंविनिवृ
हन्तिएषालोकानुवर्त्तना । करोन्तिनामआहारंनचैषांबाधतेक्षुधा । जनतायामुपार्थंचएषालोकानुवर्त्तना ॥ पिबन्तिनामपानीयंपिपासाचनबाधते । नदन्तुतंमहर्षिगणाचएषालो
कानुवर्त्तना । चीवराणिचबाधन्तिसदाचप्रावृतोजिनः ॥ यथारूप्यभवेदेवाएषालोकानुवर्त्तना ॥ केशाचशोभरूपायन्तिनचैषांछिद्यतेक्षुरः ॥ केशानीलाञ्जननिभाएषालोका
नुवर्त्तना ॥ जरतांचउपदेशन्तिनचैषांविद्यतेजरा ॥ जिनागुनजिनोयेनाएषालोकानुवर्त्तना ॥ कल्पकोटिमसंख्येयंपुरुषेष्ठपारमिंगतो ॥ अतश्चिउपदेशेन्तिएषांलोकानुवर्त्त
ना । नचमैथुनसंभूतंपुत्रगतस्यसमुद्भिते ॥ मातापितृंचदेशेन्तिएषांलोकानुवर्त्तना ॥ दीपंकरस्यपादायवीतरागस्थ्यागतः ॥ राहुलंपुत्रदर्शेन्तिएषालोकानुवर्त्तना ॥ क
ल्पकोटीमसंख्येयप्रज्ञापारमिंतोगता ॥ बालभावंचदर्शेन्तिएषालोकानुवर्त्तना ॥ अहंमन्त्राविभाषित्वाअस्मिलोकेसदेवके ॥ पुनःपर्येषन्तितीर्थंचएषालोकानुवर्त्तना ॥
बुद्धित्वामनुलांबोधिसर्वसत्वानकारणा ॥ अन्योन्यकनंप्रदेशेन्तिएषालोकानुवर्त्तना ॥ परमश्रेष्ठगुणासम्पन्नाबचनसम्पन्नाश्चसर्वेसम्यक्त्वंबुद्धाषष्टिभिःगुणैः संम्यक्त
बुद्धानाभवन्तिवाचा ॥ कतरैःषष्टिभिः ॥ गीतंरवमधुरवादिनरवरवचनानिविनिश्चरन्तिदिवावाचीस्नारववेणुरवाहंसरवरुतानायुगनवावाजीमूतरमितमधुरा ॥ परभृ
तरथनेमिनृत्यघोषासागरनन्दितमारभुप्रभावावरबुद्धिगोचा ॥ किन्नरकरविक्रमरुतामेघस्वररवा ॥ वरगजरुतेनमृगराजरसितावाचावरनक्षत्रणाधराणा ॥ उदु
भिरवगम्भीरावनदेवअनिलावधूतरत्नराशयडुभ्मिविक्षोभमवनवागिरानरमरुप्रसादानांपचाशीकलत्यरवाप्रतलिनकलहंसवर्हिणः ॥ निर्वारणविस्नोष्ठशुनउ
जिह्वानिजवदनानिश्चरन्तिवाचा ॥ गन्धर्वगीतमण्डलाजनलघरावानिपानतुत्यरवा ॥ अविस्मरवपिरिशितरवागिराणुगणवरप्रशस्ताना ॥ वरकिंकरणीकशलीलायुसंचितना

दिविभुविचज्ञानकीर्त्तिः दशवलइत्येवमाख्यानेयेएतेषु दशवलेषु अतोविभोक्तानेदमुच्यते ॥ धर्मचक्षुरिति । तत्रकतमंबुद्धचक्षुः अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः ॥ तद्यथा अतीते अंशे तथागतस्य अप्रतिहतंज्ञानदर्शनं ॥ अनागतमंशे अप्रतिहतंज्ञानदर्शनं ॥ प्रत्युत्पन्ने अंशे अप्रतिहतज्ञानदर्शनं ॥ सर्वकायकर्मज्ञानपूर्वंगमंज्ञानानुपरिवर्त्ति सर्ववाचायकर्मज्ञानपूर्वंगमंज्ञानानुपरिवर्त्ति सर्वमनोकर्मज्ञानपूर्वंगम नास्तिछन्दस्यहानिः नास्तिवीर्यस्यहानिः नास्तिस्मृतयेहानिः नास्तिसमाधीयेहानिः नास्तिप्रज्ञायेहानिः नास्तिविमुक्तियेहानिः नास्तिखलितंहानिः नास्तिरवितं नास्तिमुषितस्मृतिता नास्तिअसमाहितंचितं । नास्तिअप्रतिसंख्यायउपेक्षा ॥ नास्तिनानात्वसंज्ञा ॥ यइमेअष्टादशासंख्याआवेणिकेषुबुद्धधर्मेषुज्ञानमिदमुच्यते ॥ बुद्धचक्षुरिति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तंमहाकात्यायनमुवाच ॥ किंपुनर्भोजिनपुत्रभगवताएतद्धिवचनंयादृशानामसीनोव्याकरणाउताहोसम्यक्संबुद्धानांएतदिति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायनआयुष्मन्तंमहाकाश्यपमुवाच ॥ एकस्मिन्समयेभोधूतधर्मधरभगवान्वाराणस्यांविहरतिस्मऋषिपतनेमृगदावेअष्टाविंशतीनांवशीभूतशतानांपुरस्कृतः तत्रभगवताअष्टादशबुद्धधर्माविभक्ता अतीतेअंशेअप्रतिहतंज्ञानदर्शनमेवसम्यक्संबुद्धानोभवतीति ॥ दशभूमयोसमुत्कीर्त्तयेशाक्यमुनिर्नामसम्यक्संबुद्धः ॥ आदौकृत्वाद्वाभूमयोदेशितातत्रेदमुच्यते । प्रियाणिवस्तूनिददातिचक्षुमोचित्तप्रसन्नेनमनेनसंसरन्तो ॥ ततोप्रियंबुद्धतिज्ञानमुत्तमंस्वयमहिमयग्रगतोतथागतः । विचित्रवस्त्राभरणैरलंकृताः स्त्रियोददातिप्रितुष्टमानसो ॥ विचित्रमस्यप्रतिज्ञानमुत्तमं उपैर्यतेतस्यफलेशकर्मणः ॥ नशक्तिनाराचनखासतोमराः प्राणेषुसत्वेषुभवेषुसन्चरन्तोस्वमार्गेस्थिताणासंभ्वन्तेतथास्यमार्गेणारक्षायणकारण्डकाअद्यापिअघातिग्रामानगरान्वमन्तरन् ॥ स्वकसकासस्यपिधर्मवादिनः भ्रप्यवन्तिसकृत्यकथांनछिन्दन्ति ॥ ततोस्यधर्मंब्रुवतोमहाजनेनेनकश्चित्वारमतेनरवप्रशान्तसानानिवन्दन्तिवि॰

नेमिकांक्षात्वनथैवमेशायं ॥ नमोस्तुकायाज्वलनार्चिसन्निभाप्रभासमुनिष्ठनिशीनताप्रभा ॥ नकस्यविद्याचनकस्ययाचनाभवन्तिवध्यानदेवनिवेशिनो ॥ ननोअ॰
वन्ध्याभविनस्यदेशनानमद्भुतंमारवरप्रमर्दने ॥ मनोरमाकाञ्चनमालपाशियोजिनेषुदेवित्रिपरिनृत्यमानमा ॥ ननोअनालोकियालोकवाश्रवामसदाचलोकेषुस्तन॰
स्तुते ॥ उपानहारत्नमय्यापादुकास्वदानिनित्यंपरितुष्टमानस ॥ ननःसदाचंक्रमनेनरोत्नमः असंस्पृशन्तोचतुरङ्गुलंमही ॥ परेहिङक्षोयकृषेपुनर्पुनःस्वभूमिस॰
मानोक्षमनेनउज्यते ॥ ननोपिपचंक्रमनेसपर्वतोसमुत्वनातेनमत्तिवसुन्धरा ॥ करोतिदीनानयनेनसंग्रहपनन्त्समदुश्चरनेमहाजनं ॥ नतोस्परजनमणिरत्न
मंचयासमात्रमाउत्त्वमनेचवसुंधरा ॥ स्वगुणापरिकीर्त्तनेनचसम्पकत्तउवेनउन्मानुस्मृतिनीमधर्मपर्यायोभाषितः ॥ नस्यपर्यवसानेआयुष्मतावागीसेनसम्पक्
सउद्धोसमुखमभिष्टुतो ॥ नमस्तुतेउक्वअनन्तदर्शनेसमन्तचक्षुःशतपुण्यलक्षणा ॥ हितानुकम्पीपरआर्थकोविदस्तेनाभिन्वाबन्धुगिराद्धिऔनमं ॥ नारेस्मितीर्णाजन
तायत्नमस्तुनेनभयच्छिदेक्षेमंकरअग्रपुङ्गवः ॥ यथाचस्थानमभिप्रकाशयंविनेभिसमस्तेअमुनेनवहुजनोघीलंमहर्षिस्यअनन्तदर्शनं ॥ गम्भीरमार्यविपुलानुभाषितं
शीलेविशिष्टमविपुमर्दनः इमस्मिलोकेपरतश्चसुत्रतःअरणमर्दिद्रमकाचमत्रणमनाश्रवन्तेवरणमहामुने ॥ उविशुद्धिपरमांगतिविरोचसेनगाशिखरेयथा
नलविनिस्थितिनितेवसियारमिगतोवशीसमाधिस्मिन्तमाप्रकृततविन्तेवशिवनाववशितानतः वंकावकाशंचविगतोविरोचसे ॥ यतेच्छकेअरणासमाधिशान्तरदेववरेषु
अर्चिननिवेशासनोचनदामप्रभः ॥ नमस्तुतेगौत्तमसत्यविक्रमविरोचयन्तियथासहस्रभो ॥ शुनतेयत्त्वदर्शीयचद्भुमानयथासमाधिस्मिस्थितोविरोचसे ॥ सुवर्णमुत्तप्रमि
यात्रपुङ्गवआकाशमानाविगताविपरिशा ॥ मन्यानजानन्तिसमन्तउपमासुखंसमाधिभरणानिसेवनो ॥ नमस्तुतेदेवमउम्मथ्यजिनः यदावभालोकस्मिनागगामी ॥ यथाच
गतमरणापेपारंगतोस्व्यनिर्मलेविमलेनचेतस्मितनःअयभूनधराप्रकम्पनेसमन्तेभिसमेम्पदर्शनंतथास्वयंअभिज्ञायेअनुत्तरंबुद्धधर्मगिराव्याहरनप्रपञ्चवेसहस्रनेचोम

सवसानुवर्त्ति ॥ स्वहस्तकृतांजलिपुटा प्रणिपत्य मूर्ध्ना नैव भुवं च शरणं निनमस्यमानात् ॥ नमोस्तु हृदयंकर उपनायक नायकस्य गोशीर्षहेमवपुषं सहजं नुरक्त । नमोस्ति सोऽदिवि
प्रविनरलम्बकस्य यो विघ्नं कुर्याउपरे हि नुरक्तश्रेष्ठ ॥ मोतप्रफुल्लकुमुदागौरसंपूर्णचन्द्रवपुषं सहजं नुरक्त ॥ नमस्य महागुणाधरस्य वचाहि नुन्नो मुष्यकारिउपमानयते
मरुजो । स्थोतिनाथवरलक्षणभूषिताङ्गो सत्वः सुजोनचरयोललितगतगामी ॥ यदा नितेष्ववस्मितवरकृपधारिते त्वे समृध्यतु विश्वलभुजांनराः ॥३॥ शत्रुघ्नते ग्रवलभ
यन्दकोशीघ्रुतपेत्रनवदने ज वलाभिभूतः ॥ आसा च ते नरलम्बक समर्थ सत्त्वाः संपूर्णतांकनकपर्वतसन्निभको मामं तुभ्यं विप्रकराः तेनुपक्षमेतु ये यावहासानिव नाविप्र
लभवन्तु ॥ यंवद्रनसमुपगाच्छसि नमस्यारंगच्छसिमजवारणरवेनगामिमणीकुडिमाच ॥ वसुधा राजकुलेकरप्रकमस्यपादेहि ॥ समनिहनारसत्निमभुरनिशांकुलनिभ
कुतशद ॥ वनुरश्चलोकपालाविशलिनमक्रुयाःप्रनमवनमानाः कण्ठकपदेषुकरनतामसनिरक्षोनरसकाशान् ॥ अग्रसोवज्रवरधरोचिदशाशुक्रराविच्चमणीन्द्र
जो । इन्द्रो सहस्रनयनो गच्छति पुरतो नरवरस्य सत्ताकृतमात्रभिदकराठको वहन्तीति ॥ वादिशाईतं देवा प्रवरकरकुनिवहन्तिअंभ्रवर्षप्रवर ॥ निष्क्रम्य नगरवरान्तो भ ३७
वतोकपिपुरुषसिहोननं पुनःप्रवेक्षं अप्राप्य जरामरणापारमिति ॥ एवमभिनिष्क्रमनसमन्वाखरगुओधूनधर्मधरसंम्यकं बुद्धा इति ॥ प्रनिवतो खल्वहं भोधूनधर्म
धरबोधिसत्वस्य गर्भावक्रान्तिमादौ कृत्वा यावदभिनिष्क्रमतो विस्तरेण भाषितुं कल्पं कल्पावशेषं वा न च गुणक्षमितां शक्यं समभिगन्तुं ॥ इमेपि वहुगुणा समन्वा सम्य
क्तं बुद्धा इति ॥ बोधिमूलमुपगम्य वाधाम्रायोसर्वाकारतनायापचचक्षुसमन्वागताभवन्ति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकाश्यपमनुवाच ॥ विस्त
रेण सोजिनपुत्रपंचचक्षुणिपरिकीर्त्तय अवहितश्रोतादेवमनुष्यसंकुलापरिषा सर्वभूतगणा इति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप न आयुष्मन्तमहाकाश्यप मवा
च ॥ पंच इमानि भो धुतधर्मधरसंम्यकं बुद्धानां चक्षुणि भवन्ति कतमानि पंच ॥ मांसचक्षुः दिव्यचक्षुः प्रज्ञाचक्षुः धर्मचक्षुः बुद्धचक्षुः ॥ इमानि भो धुतधर्मधर पंच चक्षुणि सं

म्यक्संबुद्धानां भवति । असाधारणानि श्रवेकबुद्धेभ्यः अर्हंतेभ्यः शैक्षेभ्यः सर्वबालपृथग्जनेभ्यः इति ॥ तत्र भो धूतधर्मंधर मान्सचक्षुस्तथागतानां नानाये प्रभायेस समन्वागतं ॥
याये सूक्ष्मदर्शी दर्शनायें समन्वागतं । यायेनत्व दर्शनायं समन्वागतं ॥ तन्मान्सचक्षुरन्यस्य सत्वस्य सत्वकाये नास्ति । प्राप्ते च सर्वदर्शित्वे बोधिसत्व यावन्तकमवकाशम
वलोकयितुमिच्छंति । तद्दर्शनं तत्र अप्रतिहतं प्रवर्तते ॥ किं कारणं विपुलकुशलं संचितत्वात् ॥ तद्यथापि नाम्न ऋद्धिबलेन राजा चक्रवर्ति सार्द्धं चतुरङ्गिनीया सेनया वै
हायसं ध्रियान । द्वीपं संक्रामंति तथेदंपिह पूर्वं सम्यक्संबुद्धानां चरितेन ऋद्धिबलेन अनाकांक्षमानायां निश्चलां वसुमतिं प्रतिक्रमतानां उत्क्रमतां च ओत्क्रमति उत्क्रमं
ति । तथैव तदपि द्रष्टव्यमित्येवमादिनालक्षणमात्रेण सम्यक्संबुद्धानां मान्सचक्षुः उपदिश्यते ॥ न च सर्वेण सम्यक्संबुद्धानां मान्सचक्षुश्च शक्यं गुणपर्यन्तमधिगन्तुं ।
किं कारणं न हि किंचित्सम्यक्संबुद्धानां लोके न समं ॥ अथ खलु सर्वेमेव महर्षिणा लोकोत्तरं ॥ तथा हि सम्यक्संबुद्धैर्हि समुदागमः सोपि लोकोत्तरेण च सम्यक्संबुद्धा
नां मान्सचक्षुः वर्णप्रवृत्तं स्थानं च यथान्येषां सत्वानां सत्वकाये । येन चक्षुषा समन्वागता भौम्याश्च देवाश्च यक्षाश्च राक्षसाश्च कामावचराश्च रूपावचराश्च देवाः तते ।
विशिष्टतरं च विपुलतरं चक्षु उत्तरं च सम्यक्संबुद्धानां दिव्यचक्षुः तत्सहृत्तमनोमयेषु रूपेषु येवेह प्रवृत्ता चक्षुषा समन्वागता चक्षुत्वपरिक्षया । अष्टमकाधिकाडुंगता
यावदर्हंयुक्तता इति ॥ अतो परित्यक्ततरं सम्यक्संबुद्धानां प्रज्ञाचक्षुः तत्र कतमं सम्यक्संबुद्धानां धर्मचक्षुः सद्दशानां वलानां अवोधिशैला: तत्र कतमानि दशवलानि ॥
तद्यथा नास्थानं वेत्ति प्रथमं बलं अप्रमेयबुद्धीनां सर्वत्रगामिनीं च प्रतिपदं वेत्ति ॥ बलं द्वितीयं नानाधातुकं लोकं विदन्त्याख्यातं ॥ बलं तृतीयं अधिमुक्तिनानात्वमवे
त्ति । चतुर्थं बलं वेत्ति परपुरुषचरितकुशलानि वेत्ति तत्पंचमं बलं च कर्मबलं प्रतिज्ञानन्ति शुभाशुभं । तद्बलं क्लेशव्यवदानं वेत्ति सप्तमं बलं ध्यानसमापत्तिं वेत्ति । अष्ट
मं बलं पूर्वनिवासं वेत्ति बहुप्रकारं फलेन नवमं भवति ॥ परिशुद्धदिव्यनयना भवंति । सर्वक्लेशविनाशं प्राप्नोति ॥ दशमं बलं भवति एतानि भगवा विभोवनानि यैः सर्वदर्शी

सचिन्द्रश्रीरमधुरदेवेन्द्रश्चर्याकाराप्रशान्तदृष्टिः यथाविवर्त्तं ज्ञानेनिष्प्रीतिं जनस्य समुदीक्षमानस्य निष्क्रं यथ नरवरभुवरभुपगतानवज्ञदृष्ट्वं देवगणेन्द्र तथापदेवं अभिवा
द्याभिनन्दिता नरसिंहः ॥ एवं श्रुत्वा च वनप्रतिहाररक्षं नराधिपो वाच ॥ मयि भोः कृतामन्त्रज्ञाप्रविष्टमन्तिनिवेशनं प्रवरं । अमरवरगणाशलगगणासमनिभाविप्रुष्ककर्मा
न्ताप्रविशेन्तुः पार्थिवकुलं ॥ अक्षीनजलवंशप्रभुरस्य प्रत्युत्कोटनोपि राजा महेश्वरां हृदनो निःशाम्य त्वाप्रन्तुपविष्टिपनः सपरिजनो गौरवबलेन अभिनाथनेनरपतिः स्वाग
तमनुगतेनच सर्वेषांघ्रीनास्पदर्शनेनप्रशमदशवलेवमगवनांमविद्यान्ति इमानिवयासनानिवररूपविकृतानि ॥ आसनां नावज्ञवन्तेअस्माकमनुग्रहार्थाय । आस
नवरेषु कनकरजनवर्णविचित्रपादेषु विपानमरमानदर्पास्ते नवप्रसुरवं निषीदन्तुः । नेकिंचि देवैकालं निवर्णमात्रानराधिपमुवाच ॥ शृणवन्तु भगवान् यस्य योजनमक्षा
कमिहागमनाय । सर्वानवगाद्योपुत्रः श्वयमत्र ज्ञानेतलक्षणपारमिप्राप्तोवयममपितक्षणपारमिप्राप्तः ज्ञानालोकगुणाव्रतनक्षणोविज्ञानासायदिनगुरुतवक्र ३९
तन्ते पश्येमाममहाप्रपुरुषरूपंसो वदति ॥ इममवयपदेशक्षेमममपुत्रेमनुमरूजकीर्त्तिनयसंलक्षणगुणपारमिप्राप्तं ॥ अथमृडककावलिन्दिकप्रवेष्टिसंस्थापितेनवकनक
वर्णाभे । उपनयतिपार्थिववरोनरमरूपदिवन्नितसुगतेआलोकयितप्रणामहेश्वरः क्रमवरान्वरवरस्यमूर्ध्नाभिगलितमकुटाधरणीवरतलेप्रणिपतेन्तुः ॥ गोक्षीर
विमलतत्त्वोमहीतलेमूर्ध्नाप्रतिस्थाप्यदशावलमभिनन्दनाः स्थितामुविरकालमभिकाक्षनाहनि ॥ ज्ञानरवन्तु भो भूतधर्मधरबोधिसत्वाः सर्वाणि मानुष्यकानि शिल्पानि
अनाचार्यकाणापितिष्ठन्ति ॥ नरवन्तु भो भूतधर्मधरबोधिसत्वा कुषितभवनास्त्रभृतिकामांप्रतिसेवन्ति ॥ भोजिनपुत्रको हेतुः कः प्रत्ययः यः अप्रहीणो हि क्लेशो हि बोधिसत्वाः
कामानप्रतिसेवन्ति राहुलश्च कथमुत्पन्न इति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायनआयुष्मन्तंमहाकाश्यपमुवाच ॥ परिपिण्डत्वान्कुशलस्य बोधिसत्वकामान्प्रतिसेवन्ति
॥ कल्याणाशयत्वात्सर्वाणिनाथाशयत्वाच्चबोधिसत्वकामानप्रतिसेवन्ति अकामकामत्वात् ॥ ज्ञानध्वजत्वात् अनपरायणत्वात्सहेतोपस्थितत्वात् बोधिसत्वः कामांप्रति

सेवति ॥ आर्य्यत्वात् अनीचत्वात् कुशलपरिभावितत्वाच्च बोधिसत्वः कामान् प्रतिसेवते ॥ परमपुरुषसंभावितत्वाच्च लोकस्य समयक्तं भुक्षोभविष्यतीति ॥ अथ राहुलस्तु
षितेकायाच्चवित्वा मातुः यशोधरायाः क्षत्रियकन्यायाः कुक्षिमवतीर्ण इति ॥ अवमनुश्रूयते भोस्तनधर्मधरराजानश्चक्रवर्त्तिनः औपपादुको वक्तव्यः ॥ तद्यथा कुसुम
चूडः हेमवर्णः गान्धर्वः सुमानः रत्नदण्डः सुविमानः आर्जवः माधानामुनयः सुवक्त्र वक्रयक्षः नारग्रीवः मणिविलजः मदनः मरुद्देवः सुप्रियः नागवानुत्कवंशः उ
रागोहृ इति ॥ इत्येवमादयश्चक्रवर्त्तिगणाः औपपादुका आसन्न तथा राहुलभद्र इति ॥ कथं भोस्त्वनधर्मधरबोधिसत्वा अभिनिष्क्रमनसमर्था भवति ॥ भूतपूर्वं भोः जि
नपुत्र बोधिसत्वो अभिनिष्क्रान्तः राजकुलगतः छन्दकं गाथयाभ्यभाषे ॥ छिन्द छन्दक कण्ठकमुपनीयमाचिरं विराचेहि संग्राममभिहृद्य जंपजपिष्ये। अद्यभवद्द्रक्षोसो
वाष्पार्णव इदरोपरिनिभ्य मत्तो छन्दकः सशोकवचनानि समुत्थितानि वाष्पानि मुचति ॥ इमानि वचनार्थं पुत्रस्य पार्थिवजनस्य किं दानीं माविगतिनोदवनके शभारो वाष्पौ
घसंसरगतामदनाभिभूता। तातस्य शोकपरिदेवकिल नरदेवा हा सुप्रासदानिपडनाग्रेणा देशकाले ॥ देवी पिनाम सुचिरं प्रतिजागरित्वा सौदामिनी प्रतिमरूपरिभा
सुरज्ञाना ॥ निर्वाणकाले नरलम्बकस्य सुरम्भरे सुरवधू प्रतिमा सदीला। सौदानित्तस्य महिषी मनुजेश्वरस्य मासुसमवत्सरसुविशालवाहुनेत्रा। सम्मासमानकरुणेप्रि
यविप्रयोगं निद्राभिभूतन विजानति मात्रयन्ते ॥ सोदानिकुञ्जरवराश्वसमाप्तयोधवरा च प्राणाशरव्याकि विचित्रधर्मधरासे नां कहि वसति कवाक्षणं करोति याशा
कापुष्कवं नत्वभिनिष्क्रमन्त ॥ कं वोधयामि ममकोत्तमवेमहायो किं वाकरोमि दिवसाअपि विप्रनष्टो ॥ हा हेमकाञ्चननिभेन किल विहीनो राजा जहिष्यति सवन्धुजनो
शरीर ॥ तद्देवमपभवती मधुरप्रलापी किं छन्दकनपसि कित्ति विहन्यते न ॥ तेन समारत पुत्रान्यपि डयनानि विप्रसमर्थं जनयेत् तोपुनस्त ॥ भेरीमृदङ्गपरिशंखसह
स्रशब्दकर्णोक्कवित्कपिलवस्तु निवोधनार्थं ॥ तेन द्विवुद्धि अमरेश्वरमस्तकेहितेसोपि मपुरवर हि समसृद्ववाल ॥ पद्मपामिता वक्रगने मणिरत्नचूडा देवादि विगुरु कृत

वित्रलवने ॥ इहवासमनुपगतो वरपदो अविमुक्षितो अनुविना भगवां ॥ अनुरूपानंवडमरद्रवराणातासैवपुरुषप्रवरप्रज्ञो भवान्तकरणो भगवान्किहायनेतवनरेत्सवभूरि
ति ॥ यस्याखलुभोधूतधर्मधरजानीयांबोधिसत्वमातरोचरमभविकोबोधिसत्वंधारयन्ति । तस्यांजातौनाम्नस्मप्रवदवराणांपरिच्छिद्यपरिशुद्धंमखण्डब्रह्मचर्यंभवति ॥ मनसा
पितासांद्रमदेत्समानाणोनोत्पद्यते सर्वपुरुषेषु भर्तारं मार्दीकृत्वाबोधिसत्वेनेनचभोधूतधर्मधरमातुःकुक्षिगतेबोधिसत्वमातादिव्यवस्त्रसंहृतचरीराचभवन्तिदिव्याभर
णाधारिणीचमुक्तानामाच्छादनपरिमर्दनपरिषेकंचअप्सरोगणाः बोधिसत्वमातुःप्रतिजागरन्ति ॥ बोधिसत्वेनमातुःकुक्षिगतेनबोधिसत्वमातुःप्रतिजागरन्ति । बोधिसत्वे
नमातुःकुक्षिगतेबोधिसत्वमातुःदेवकन्याशतसहस्रैर्हिसार्हैर्हाराप्या भवन्ति ॥ तयाचहस्तंचप्रसृष्टाचबोधिसत्वमातरंदेवकन्यामन्दारवपुष्पदामैःपरिवीजयन्ति । अथ
यौवनमदप्राप्तायदाचतस्याप्रमदोत्तमयाः बोधिसत्वःकुक्षिमवतरति ॥ नचबोधिसत्वमातांकानिचिदुःखान्यनुभवति यथान्याप्रमदा उषितभवनमार्दीकृत्वासर्वेषांबो
धिसत्वानांपश्चमीवरणानिविचित्रनानिभवन्ति ॥ अथापूर्वधर्मराज्येपरिपूर्णेहिचदशहिमासेर्दिवसैर्वेबोधिसत्वाः मातुःकुक्षिप्रादुर्भवन्ति ॥ दक्षिणेनपार्श्वेननचतेषा
र्श्वैर्भेद्यते ॥ नचास्यकिंचिद्विवरंभवति । ज्ञातनइत्येवंभवति ॥ नचस्पृच्यते ॥ अथप्रतिपूर्णेदशमेमासेमाताप्रभूतप्रणयस्यशुद्धोदनमुपगम्यइदमब्रवीत् ॥ इष्टंसंकल्प्य
उद्यानगमनंतुश्रीरत्नाख्यामेनराधिपश्रीप्रसन्नोहिवाहनंमेपयोविनोचैवंआरक्षां ॥ एवंश्रुत्वावचनंराजाशुद्धोदनोप्रीतमनोआलपति । सामित्यांचपरिवारवरंपृथिवी
पालोशीघ्रंगजतुरगबलैर्मेनापदातिसंकुलांविपुलांश्चारणशरशक्तिचित्रांसज्जवति ॥ वेदयथममचतुर्योपानितथाअप्सरसानांदशसहस्राणियुक्तानुप्रवरकाञ्चन
घण्टारवमधुराणनुनादानि ॥ अञ्जनवनसमदृशानांनागानांधर्मधारिणांशीघ्रंप्रशीघ्रंवेपायथाअधिमानानामन्यानिदशसहस्राणिआयुक्तवर्मकवचाभरणसज्जीभव
तु ॥ अनिवर्तिकामज्ञोभवन्तिचपरविशालाहस्तियोतेषांविपुलसंकंकरणीयेमहेमजालेविग्रारअभ्वरणैर्वरमासवस्त्रधारिणांप्रमदागारेतुदेवीयं ॥ उविनीवनं

वष्टीपुंजमुपगाननस्सारेणं पत्तसक्कारसंमाणो भिंने मनोज्ञं करोथ देवीये देवभुवनेवा ॥ एक्केक्कुसुमवरंडकूलपडोरणी कोसिकारेहिं कत्थपयकसहस्सा । यथादिविदेवप्रवरस्स ।
साधुनिप्पतिकृत्वानसवत्रनावरेस्सगर्भस्स । नचिरेणयथाज्ञसन्नकूतमिनिप्रनिवेदितएणंतः मासतीनवारुवदनामानामारवलसप्रमथनस्स । अभिरूपस्सपरिवाराना नि
मनोज्ञघोषाणिसाविविधाभरणावत्ती । पादेषुममदौषसंकुलाशोभितेसुमेरुयानासेनामनुजप्रधानस्य अवगाह्यतद्वनवरं ॥ मायामरवीसंवृतजिनजनेत्री विचरति
चित्ररथेइवअमरवरवधूरिति विधिवत्तासाऽक्षीरार्थउपगातालक्ष्मीशाखाभृताभिरवलम्ब्यप्रतिज्ञं भितासमतीले ॥ तस्य यशांच भोजनकाले ॥ अथविंशसहस्राणि मप्र
तिमोनितदा अप्सरवराणां वरकनककूलाजलिघ्पमायामभिनन्दियभणन्ति ॥ अथराजापातिमथनेजनयिष्यति । अमरगर्भसुकुमारदेवीद्विविभुविमहितं लि
तकरंनरमहणं ॥ माखुजननयि विषादं परिकर्मवयमत्र करिष्यामः सत्कजंबमुदीरय इत्पतङ्कतमेवमाभिविन्ना ॥ मानरमवाधमानोप्राऽमर्भतेमनापमायामेदक्षिण
पार्श्वेनमुनिसुसंप्रजातोयरमवादी ॥ अथविविधरतननिचयोनगरनगराअनेकसहस्राप्रवरिद्धप्रभावविमलाप्राऽमर्भतेननरवरेन्द्रेनेति ॥ नखलुभोभूतवर्मभ
रसोअस्तिसत्तोसत्वनिकायेयोचरमाजातिसमनन्तरज्ञानं बोधिमन्वसमर्थो व्याकर्तुं ॥ अमत्रभुस्वावामेप्योदेवेशः ॥ नत्रेदमुक्ते ॥ अभुक्तमुवेशिनमिरी अष्टसहस्राम
हिभरवरासाणंवासगावेषधराणां । अभिगच्छितुरकपिलवस्तुनेराजकुलद्वारेवरवसनधरावराभरणधारी उपगम्यमुदितमननसप्रतिहारमुवाच ॥ सत्वराभुक्तो
दनमुपगम्यब्रवीहिइमेलक्षणागणाविधिज्ञानिष्ठन्ति अष्टसहस्रप्रविशेदितियत्नमनतनो ॥ एवंश्रुत्वाबचनेप्रतिहाररक्षोऽपेत्यराजवरकनकरप्रदः प्रण
मद्गद्मुवाच ॥ नराधिपेनिमुख्यमनुलवलदीप्तिचकारयराजसेविवरंनिहतशत्रुः द्वारेनेअमनसहस्राणिष्ठन्तिप्रवेष्टमिच्छन्तिप्रतिपूर्णविमलनयनास्समधुर
स्वरमननवारणाविद्यामवन्ति ॥ ममनेषुसकाननेमनुष्यामहस्तुतासे । परिचंक्रमनातेषुधरणिरजःक्रमवरानसंकिरजिनचनेषुसंधिश्चन्दः चंक्रमनाश्रुपनिक

ऋातुकाः ॥ कथं भो धूतधर्म्मधर गर्भावक्रान्तिसंपन्नाः सम्यक्संवुद्धा भवन्ति ॥ तुषितभुवनानि ह्रिरिघनो पुरिमकुशलमूलसंचयो वीरः अवलोकयति । अतिशयो लोकायति च्यवनकाले विन्तयति ॥ एवं हि कीरोविनामूर्धावभौ नरमरूणां ॥ अमरवरसंपरिवृतो देवगणागुरु महापुरुषो चरितुं समयो खु दानि मे इमे च संप्रति सत्वा महान्धकारगता हृतनयना कुपथनयना मां प्राप्य तस्माद्धि मुच्यन्ते ॥ का दानि शीलसमरमेव नारीरत्ना उपसमेव च अग्रकुलीना मध्ये च वामागरुचिमा ईवनाच तेजस्वरं च को नु खलु हतनम रागदोषा च रूपगुणपारमिता अहीनवृता ॥ विपुलपुण्यकाममसमर्था वा च यत्र दश मासां । का च प्रमरहसौ रखा भवतु का नु जननी कुक्षिमहमुपैति ॥ कस्मा यः पश्यति विलोकयन्तो गुणलोभुस्रोदन सो रोधे नारी अमरवधूसनिभा विशुद्धनानिभा ॥ अथ मायायशोना निशाम्य जननी मामंत्रयंति ॥ अमराच विघामिभूतिमसुपेष्य वासंगर्भे सुरमानुषहितार्थ । न अववदेव देवस पाकृताञ्जलिपुटो वरभरणावारी ॥ स्वथनु उत्तमपुण्यफलप्रणिधिः नव अहीनगुणपुण्यव ममपि लोकहिता वहु मनोरमां ओषिरित्व कामरति । पूजार्थं नव अनिन्दितसमगुणपतो केव धिष्यामि किं वापि विप्रयोगत्वया न शक्ता मक्षे संघगुरु अपितु अरविन्दरपनाम विष्यसि गती नरमरूणां ॥ एवं खलु भो धुतधर्मधर सम्यक्संवुद्धा गर्भावक्रान्तसंपन्नाश्च भवन्ति ॥ कथं च भो धूतधर्मधर सम्यक्संवुद्धा गर्भस्थितिसंपन्ना भवन्ति वोधिसत्वाः ॥ खलु भो धूतधर्मधर मातुः कुक्षिगता मातुर्योनिं निश्रायन्तिष्ठन्ति ॥ मातुः पृष्ठं निश्रायन्तिष्ठन्ति ॥ मातुरुदरं निश्रायन्तिष्ठन्ति ॥ मातुः पार्श्वं निश्रायन्तिष्ठन्ति ॥ विष्टभित्वा भो धूतधर्मधर क्रमतत्वेष भावे वैदूर्यमणिमुपगम्य न च विडुपलभ्यते प्रदेशानु अतिव यात्तथा वोधिसत्वा मातुः कुक्षौ न तिष्ठन्ति ॥ तिष्ठन्ति च वोधिसत्वाः वोधिसत्वं पुनः खलु भो धूतधर्मधर मातुः कुक्षिगते देवसंघाः उपसंक्रमन्ति पृच्छन्ति ॥ प्रहृष्टा कृताञ्जलिपुटाः सप्रकृतं तु दिवसं प्रीतमनसः तांश्च देवसंघान्तथा पृच्छमानो वोधिसत्वा प्रत्यभिनन्दन्ति ॥ दक्षिणाकरतु क्षिप्यमानश्च न वाधन्ति न खलु न भो धूतधर वोधिसत्वा मातुः कुक्षिगतो ऽकुडुवकेन पार्श्वेण वा यथा कथं विष्ठापिता भवन्ति ॥ अथ खलु भो धूतधर्मधर वोधिसत्वाः पर्यङ्क

माभुंजित्वा निमर्णीभवन्ति ॥ मातरंच न बाधन्ति ॥ बोधिसत्वाः खोउ नर्भो धुत्तधर्मधरमातुः कुक्षिगतो व सत्वो च भविवादिकथां कथयन्ति ॥ कुशलमूल तत्र इमि बोधिसत्वस्य खलु पुनर्भो
धूतधर्मधरमातुः कुक्षिगतस्य पूजार्थं सततसमितं दिव्यानि तूर्याणि वाद्यन्ति ॥ न कदाचिद्दिवा वा रात्रौ वा तिष्ठन्ति बोधिसत्वं च भो धूतधर्मधरमातुः कुक्षिगतं पूजार्थं अप्सरशतसह
स्राणि संदर्शयन्ति दिव्यं पुष्पवर्षं दिव्यं चूर्णवर्षं नोपरमन्ते ॥ कस्यचिन्मातुः कुक्षिमाक्रान्ता बोधिसत्वानां यावत्परिनिर्वृतो दशबलाच दिव्याच अगुरुधूपा नोपरमन्ति ॥ न खलु भो धु
तधर्मधर बोधिसत्वा मातापितृ निर्वृता भवन्ति ॥ अथ खलु स्वगुणा निर्वृत्ता उपपादुका भवन्ति ॥ नत्रेदमुच्यते ॥ अथ कमलदलनयना त्रव स्वग स्वर्व बहुभिः स्त्रीमासहितं समधुरं
शुद्धोदनमब्रवीत् ॥ माया एषो समोदयामि प्राणेहि अहिंसनो ब्रह्मचर्यं च विरमामि चाप्यदित्तामयादनिव द्ववचनाच परुषवचनाच नरवर प्रतिक्रमामि ॥ तथैवं पैशुन्यं संभ्रम
नवचनाच्च नरपति विरमामि ॥ अयं मम छन्दो परकामेषु ईर्ष्या न सज्जनेष्य ॥ न मविष्यन्ति द्रोहं भूतेषु मैत्रचित्ता मिथ्यादृष्टिं च विजहामि ॥ एकादशप्रकारशीलं वै वाप्यहं ॥ पृथिवी
पाल रजनीमिमानन्तनामेवमेनायन्ते छन्दो मपि च खलु भूमिपालः कामवितर्कामा प्रतिकाक्षिमानि अधर्मी भवेयं । मयि ब्रह्मचारीय सकल्पप्रतिपूरेण्यति पार्थिवो मा नो नाभिद
मवोचत ॥ अपि नव भवेन गुरगतो अहं च राज्यं च तेव स्था । सप्तद्वीससहस्रमग्र अनुरकंपस्य संत विमानवर अभिरुह्य सन्निषीदि मनापपरिपूर्णा परिवाराः साकिञ्चिदेवकालं तस्मिं
ह्मिमपाण्डुपुण्डरीकनिभे शयने प्रशमदमशमरताच्छसी भावेन क्षपयते मा रजनी ॥ अथ कौतूहलमनासजनिमवा बहुदेवकन्यावरमाल्यधराः जिनमातुः उपगतो द्रष्टुमना
प्रासादसुन्दरे शेतस्थिता ॥ उपसंक्रमी च शयनोपगता वा मायानिशम्य च तदिव्युतिर्भां प्रीतिसुखं विपुलं मज निय ॥ अथ सो मप्रवर्षदिवि संजकुसुमं मातुष्य कम्पि । किल ईद
शकं रूपं सुजातमिदमाश्चर्यं ॥ किं चित्तकचित्यमिह अन्तकन्येयगामामरूवतुनिमहालीतं निशाम्य यथा हेमणि काञ्चमदामिया माहशी यथो पथिकाशयनो विरोचति मम हर
त्रिविभ्राजते कनकगिरिरिव द्यन्ततावानेष्यति महाप्रुषमन्यनतरान दमशील रजनं सर्वभवान्तकरणं विरजं किं हायन्ते नवनरेन्द्रवध्वाज्ञातोदरे करतलप्रतिमेवरगोमणाजिवि

सुविभक्तः विमलनेत्रः देवसूर्यः मन्दारवगन्धः ननजवलः वाहगन्धः रत्नचूर्णः शैलराजकेतुः अविमर्द्दनः मणिचक्रः विमलोत्तरीयः सत्याभरणः दृढवीर्यः नन्दीगु
प्तः अनन्तपालः वज्रबाहुगुप्तः दृढमूलः आनन्दचन्द्रः ब्रह्मध्वंसदेवः सोमवन्तबाहुः समीक्षितः वदनसमन्तनारः सुप्रतिष्ठितबुद्धिः हरदीनतगः सुखप्रभः भरस्व
रः भद्रगुप्तः वसुप्रभः भद्रतेजः दृढरूपः वज्रवर्णिदत्तः सुविलक्षणगात्रः वैश्रवणराजा सम्यक्प्रयत्नः समन्तलक्ष्मीः दर्शनक्षेमः स्रजमालधरीः सुवर्णविषाणः भूतार्थ
केतुः रत्नरुचिरकेतुः महार्णवबुद्धः तेजगुप्तः वसुराजा उदार्त्तवस्तुः वज्रगुप्तः धन्यमातः आनन्दराष्ट्रः विशालप्रभः लोकसुन्दरः अभिरूपः हिरण्यधन्वकिरीटः प्रभूविदे
हकर्णः प्रागर्ज्जिताविचित्रमस्तुः दानवगुप्तः राहुवमीपुण्यराशिः सलिलगुप्तः शमितशत्रुः रत्नस्तूपः सुविकल्पाङ्गः अजितबलः सत्यनामः अविरक्तराष्ट्रः वैश्वानरः
गुप्तः मधुरवदनः कुसुमोत्तरः उग्रतेजराजा अम्लानमालधारी धनपतिगुप्तः तरुणार्कभातः अनुरूपगात्रः रत्नकरणकेतुः महाकोशः बहुलकेशः पुष्पमत्तालि
मणिगुप्तः अनुपविद्धकर्णः अविनिद्रवनः सितासितलोचनः भरतप्रबाहुः सिंहोरस्कः अनिष्टनेमिः वहरतः॥ नवमायां भूमौ प्रथमशतनामार्यपक्षः॥ पद्मभि
देवः पुण्डरीकाक्षः साधुप्रभः ज्योतिगुप्तः वसुप्रभः सत्यवचनः भवदेवगुप्तः संवृत्ततेजः निरूपघातः जातस्तब्धः रत्नशयनः दन्तशयनः कुसुमशयनः चित्रशयनसुप्र
तिष्ठितशयनः गणदेवगुप्तः अरजोत्तरीयः सापंगवेन्द्रः प्रसन्नवर्णः भवकेतुः क्षीरपूर्णास्यः अवनतबुद्धिः कनकनागराजा तेजः वर्म्मनाजरकः अनुग्रवर्णः क्षेमगुप्तः
जिनकान्तारः विमलः मरीचिज्ञानः अजितसेनः राजा कनकराशिगौरः पद्मपालः राजक्षेत्रगुप्तः समपक्षः चातुर्देवः देवगुप्तः पुष्पताम्रः द्विजातिराजा बहुसेनः कुसुर
गन्धः सर्वतोप्राप्तद्विषाणापानी॥ सुरभिवदनः राजा सहस्रवदनः॥ अमयदेवः अरिनिहन्ता विमलशिखरः हरागेहबुद्धिः यत्तकोटिगुप्तः रत्नचङ्क्रमः जातान्तरः परि
शुद्धकर्म्मः कामदेवः गुह्यरत्नः ज्ञानसहस्रमानः॥ सुविशुद्धतेजः तिमिराजा॥ वृद्धदेवः गुह्यजनपूजितः॥ जयन्तदेवः सुज्ञानबुद्धिः समीक्षितार्थः ऊर्जितपराः देवाभिक:

भमुरदेवः गन्धर्वगीतः वारणारवघोषः गुह्यदत्तः सुदत्तः चारुदत्तः अमृतफलः मार्गाधोमयिता॥ मणिकुण्डलधरा। हेमजालप्रभः नागबाहुः कमलधरः अशोकमत्तः लक्ष्मी
पुत्रः सुनिर्मितरूपः ईश्वरतेजः लोकपारराजा॥ सुविज्ञानः अजयरूपः अनिन्दितवर्णः कुन्दपुष्पगन्धः अंकुशअडवलिपरिकृपद कौतवचारः स्वतेजदीप्तः प्रकाशधर्मा: आ
र्यवंशकेतु देवराजप्रभः प्रमक्षदेवः अहिमात्तरागः ककुमोत्तरीयः अविरसः प्रथमराजा: पुण्डरीकराजा सुभिक्षराजा:॥ द्वितीयआर्य्यपक्षनवमायां भूमौ॥ ॥ स्निग्ध
गात्रः परमार्थमतः अच्छिन्नगात्रः धर्मशूरः स्वतीर्थः लोकालोकनिहतमल्लः कुन्दपुष्पगन्धः निरंकुशः अनोनतगात्रः उपाध्यायराजा। अत्रवराग्रमतिः अनभिभूतयशाः अ
त्रपच्छिन्नालम्भः देवगुह्यः रत्नपुष्पः भूतमतः वैडूर्यशिखरः विचित्रमाल्यः सुगन्धकायः अनन्तकोशः समममथितः सत्यप्रभः अदीनगामी सुविक्रान्तः असधान्तरोचनः गुरु
देवः नरदेवः नरवाहनः रत्नहस्तः लोकप्रियः परिसिद्धार्थः अविशुद्धमूलः अपरितृषितः सर्वसिद्धराजा। ग्रहकोशः अनुरक्तराष्ट्रः शिवदत्तमालः स्थिरदत्तः विचित्रमालः
महाविमानः अनोनतगात्रः विचित्रमाल विचित्रहेमजालः शान्तरजः संगृहीतपक्षः अप्राकृष्टः रक्तचन्दनगन्धः अचलितसुमन उपचितहस्तज्वलितयशा। नवितमालः शिर
मकुटः तेजगुप्तराजा॥ ॥ इतिश्रीमहावस्तुअवदानेनवमीभूमिः समाप्ताः॥ ९ ॥ एवमुक्तेआयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तमहाकात्यायनमुवाच॥ येपुनर्बो
जिनपुत्रबोधिसत्वाः परिपिण्डितकुशलमूलाः कृतकर्माणाः नवमीभूमिंसमातिक्रमा दशमभूमिंपरिपूरयित्वा तुषितभवनमुपगम्य मनुजभवनमभिकाक्षमानाः मातुः कु
क्षिमवतरन्ति॥ अद्भुतावर्जमेवमादीनि कृत्वा संकीर्त्तनपरमसुफलानामाश्चर्याद्भुतधर्मा असाधारणाः प्रत्येकबुद्धादिभिः वशीभूतगणादिभिश्च शैक्षपृथग्जनानाश्चेति॥
एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तमहाकाश्यपमुवाच॥ गर्भावक्रान्तासम्पन्नाश्च सम्यक्तबुद्धा भवन्ति॥ गर्भस्थितिसम्पन्नाश्च भवन्ति जातिसम्पन्नाश्च भवन्ति
जनेत्रीसम्पन्नाश्च भवन्ति॥ सम्यक्तबुद्धा अपि निष्क्रमनसम्पन्नाश्च भवन्ति॥ सम्यक्तबुद्धाः वीर्यसम्पन्नाश्च भवन्ति सम्यक्तबुद्धाः ज्ञानाधिगमनसम्पन्नाश्च भवन्ति सम

युष्मंतं महाकाश्यपमुवाच ॥ भगवता ये ते भो धूतधर्मधर बोधिसत्वा अवैवर्त्तिका तेषां सप्तमातो भूमीतो अष्टमां भूमिं संक्रमन्तानां महाकरुणासंप्रयुक्तानां चित्तमुत्पद्यते ॥ इमेषां सप्तमा भूमि बोधिसत्वानामुच्यते इति ॥

॥ इति श्रीमहावस्तु अवदाने सप्तमा भूमिः समाप्ता ॥ ⁂

॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ भगवतो भो जिनपुत्र सम्यक्संबुद्धेन शाक्यमुनिना प्रथमा द्वितीया तृतीया चतुर्थी पंचमा षष्ठा सप्तम भूमीषु वर्त्तमानेन येषु सम्यक्संबुद्धेषु कुशलमवरोपितं ॥ तेषां सम्यक्संबुद्धानां कोटिनामानीति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच ॥ येषु भो धूतधर्मधर सम्यक्संबुद्धेषु भगवता शाक्यराजवंशप्रसूतेन कुशलमूलमुपचितं ॥ तेषां विपुलवरकीर्त्तिनां नामानि शृणु ॥ प्रथमतः सत्यधर्मविपुलकीर्त्तिः ततः सुकीर्त्तिः लोकाभरणः विष्णुस्वभः इन्द्रतेजः ब्रह्मकीर्त्तिः वसुस्वरः सुपार्श्वः मनोप्रवयः सुनेत्रः पुष्परूपः प्रसन्नगुणाग्निः मेघस्वरः हेमवर्णः सुन्दरवर्णः मृगराजघोषः आश्चकारीः धृतराष्ट्रगतिः लोकाभिलषितः जितशत्रुः सुपूजितः यशाराशिः अमृततेजः सूर्यगुप्तः चन्द्रभानुः निष्ठितार्थः कुसुमगुप्तः पद्माभः प्रभंकरः दीप्ततेजः सत्वराजा नागदेवः कुञ्जरगतिः सुघोषः समन्तबुद्धिः हेमवर्णः लम्बदामः कुसुमदामः रत्नदामः अलंकृतः विमुक्तः ऋषभगामी ऋषभः देवसिंहपादः सुपादः सर्ववन्धुः रत्नकूटः सुमकूटः विचित्रकूटः वरमकूटः चलमकूटः विमलमकूटः लोकंधरः विपुलौजः अपरिभिन्नः पुण्डरीकनेत्रः सर्वसहः उलुगुप्तः सुबलः अमरदेवः अरिमर्दनः वज्रप्रभः चन्द्राभः चन्द्रतेजः सुसोमः समुद्रबुद्धिः रत्नभूकः सुवस्तहस्तिः महोसकोष्ठः अभिन्नशत्रुः अभिक्षिप्तांशः पुरन्धरः पुण्यदत्तः हरधरः ऋषभनेत्रः चन्द्रबाहुः देशोदत्तरः कमलाक्षः दृढशक्तिः नरप्रवाहुः धनच्छत्रः समदृष्टिः दृढदेवः यशकेतुः चित्रकेतुः बाहुकेतुः लोकपरित्राताः दुःखमुक्तः राहुदेवः रुद्रदेवः भद्रगुप्तः उपागतः अस्खलितप्रवराग्रः धन्वनागः धर्मगुप्तिः देवगुप्तः अविगात्रः प्रभेमि ॥ प्रथमवर्षमार्यपक्षस्पाङ्गवान् ॥ धर्मबाहुः गुणकेतुः ज्ञानकेतुः सत्यकेतुः प्रश्यकेतुः वज्रसंघातः दृढहनुः दृढसंधिः अनुत्तगामी । विगतभ

तुः चित्रमालः ओघसन्धिगुणाग्रप्रभः ऋषिगुप्तः प्रलम्बबाहुः ऋषिदेवः सुनेत्रः सागरस्वरगुप्तरूपः सुरोचनः अजितवक्रः उन्नतः अजितञ्जयनः उदयः मङ्गलः सुभुजः सिंहतेजः नप्रमत्तगामी अवध्यपरमबुद्धिः नक्षत्रराजः बहुरश्मिः आर्यांशः सुगुप्तिः प्रकाशवर्णः समन्तरश्मिः कीर्त्तिनीयः दृढशक्तिः हर्षदत्तः यशदत्तः नागबाहुः विगतरेणुः सुपनरेन्द्रः घनप्रगुरुः उत्पलवर्णः बलबाहुः अमितौजः ध्वजराष्ट्रः देवलोकाभिलषितः अनन्तरूपः देवराजप्रभः दामोदरः धर्मराजः चन्द्रस्वरवदनः योजननाभः पयोक्षीरः स्कन्धविक्रमः राजहंसगामी ॥ सलक्षणमण्डितः स्थिरबुद्धिः मणिमकुटः प्रमलवर्णः देवाभरणः कल्पध्वजप्रभः साधुरूपः अक्षतबुद्धिः लोकपमः गाम्भीरबुद्धिः शकभाषः सिंहध्वजः दानवकुलः मनुष्यदेवः मनुष्यदत्तः सोमध्वजः आदित्यदत्तः वासवप्रभः नक्षत्रप्रभः सुमित्ररूपः समसमाणः पुष्पतप्तिः बृहस्पतिः सुप्रभः गगनगामी ॥ शुभनाथः सुवर्णः कनककान्तः प्रसन्नबुद्धिः अविप्रनष्टराष्ट्रः ॥ उदग्रगामी शुभदत्तः शुविमलवदनः सुवदनः कुलनन्दनः जनक्षेत्रियः लोकक्षत्रियः अनन्तप्रभः धर्मप्रभः सूक्ष्मवस्त्रः हिनीयमार्यवयक्षसः ॥ प्रशान्तबुद्धिः सत्वसहः मनुष्यनागः उपसेनः सुवर्णचारी प्रभूतवर्णः सुभिक्षकान्तः वृक्षदेवः प्रबुद्धशीलः नक्षीनगर्भः अनावमः रत्नसमुद्रः हारभूषितः प्रसिद्धवेदनः सुराधिवक्त्रः सुजृम्भितः अमृततोयनः उदात्तकीर्त्तिः सालराजः मृगदेवः कुसुमहेमः रत्नश्रृङ्गः चित्रमल्लः पद्मरजवर्णः समन्तगन्धः उदानप्रभः प्रशान्तरोगः प्रदक्षिणार्थसंक्षिप्तबुद्धिः अनन्तछत्रः ॥ योजनसहस्रदर्शी ॥ उत्पलपद्मनेत्रः अतिपुरुषः अनिवर्तिकचरः स्वगुणाशाखः अविनोरः महाराजः बाहुवरणः दसिद्धरक्तः विमलफलः सुवर्णसेनः वर्तितार्थः असंकीर्णः देवगर्भः सुप्रीत्यरतिः विमानराजः परिमयत्नार्थं । देवसत्त्वविपुलतरसः सविरंवगामी ॥ विरूढभूमिरिति ॥

॥ इति श्रीमहावस्तुअवदाने अष्टमभूमीः समाप्ता ॥ ८ ॥

ततः भूयो धूतधर्मधरे अतीतमनवरभगवतो चित्रभाणः चारुभाणः दीप्तभाणः रवितभाणः अमृतभाणः हेमरथः चामीकरगौरः रजकरथः सुपक्षः अक्षोभ्यः अपरिक्षीणवाहनः ॥ देवालंकृतः सुभूषितवस्त्रः शिथिलकञ्चुकः मणिकर्णः सुलक्षणः

दैवलचौराणि प्रहीणा देशिक पूर्वंगमाश्च वधमुपनीयमाना विक्रोशन्तो ऽभयशरणाः सार्थवाहमेव शरणमुपगताः देशिकश्च परायणपरायणः कृताञ्जलिपुटः सार्थवाहमभयं याचित
स्य भवशतसहस्रपरिचितानां करुणाविहारिणो करुणासमुत्थितानां प्राणाहरेष्वपि तेषु अभयं दत्वा देशिकमुवाच ॥ अनुचानेन मया पुत्रकः भूमीदेशा विनाशयेत् ॥ सह चौरैस्स
अनुजानामि जीवितमिति ॥ भूयश्च भो धूतधर इतिनामस्य च भगवमारातास्तन्ता अन्तमहीष्याः महापरायणपरायणया च यथस्थानप्रास्त्रायाः याचिता अभयं दत्वा पूर्ववत् परित
मार्दवार्जवसंपन्नः अग्रमहीषिं सान्त्वयित्वा इमं श्लोकमुवाच ॥ हन्तस्या आर्द्रगात्रेण शयनं कायेन पाठयेत् ॥ अभयन्ते अहं देमि न त्वंस्थाने यथापुरमिति ॥ एवमादीनि भो धू
तधर्मधर दुष्करशतसहस्राणि कृतानि बोधिसत्वैः । येऽवैवर्तिकाः एवं कायेन एवं वाचा एवं मनसा । बहुविधगुणानुक्रमं संसारसंसरन्तो बोधिसत्वाश्च भवन्ति ॥ अपि तु कर्म
वशागुपागमप्रगुणा संक्षेपकीर्तितान्ति यते बोधिसत्वा भवन्ति ॥ दृढविक्रमाश्च निष्क्रान्ताः सत्यप्रतिज्ञा आर्जवा अशठाश्च भवन्ति ॥ अकृपणाश्च भवन्ति अलीनाश्च भवन्ति मार्दवाश्च
भवन्ति ॥ सानुक्रोशाश्च विमर्दसहाश्च अपर्यादिन्नचित्ताश्च अतीतीनचित्ताश्च उर्ध्वगाश्च उत्तेयाश्च सत्वप्रेक्षाश्च प्रतिज्ञासंपन्नाश्च भवन्ति । प्रतिमानवाश्च विचित्रप्रतिमानवा २१
श्च नयनसंपन्नाश्च भवन्ति ॥ गुरुजनसंमाननउपचारसंपन्नाश्च भवन्ति ॥ परमार्थाभिविनिविष्टाश्च भवन्ति ॥ संग्रहीतया हितग्राहितश्च भवन्ति ॥ सुविसमाचाराश्च भवन्ति । अ
लीनचित्ताश्च भवन्ति ॥ अनीरवहुमानगुरुकाश्च भवन्ति । गुरुजनसंमाननउपचारसंपन्नाश्च भवन्ति ॥ उपायकुशलाश्च भवन्ति ॥ सर्वकार्येषु सन्धिविग्रहसंयोजकाश्च भवन्ति ॥ रा
नकार्येषु परसन्धिपिहूपश्च भवन्ति ॥ परिभाषस्खलितवचनाउग्रवचनामर्षपितारश्च भवन्ति ॥ स्तानकेनवोवहुजनसंग्रहीकुशलाश्च भवन्ति । समचित्ताअनुपक्रुष्टदृष्टिकाश
श्च भवन्ति । प्रसिद्धकर्मान्ताअनुपपत्तिकुशलाश्च भवन्ति ॥ परउःखेषु परिकरणकुशलाश्च भवन्ति ॥ आभ्यापदीनवेषु अशिथिलमध्याहिकुन्तिनदर्शनेषु दोषसमुद्घात
कुशलाश्च भवन्ति । परकोपितनछादनेषु अपरित्रिवन्ताश्च भवन्ति फलनिर्हृत्यप्रतिकांक्षिणः रागद्वेषमोहविवेककुशलतम्नाश्च भवन्ति ॥ कौशल्यपसमेनुपकालश्च कुशला

श्च भवन्ति ॥ सर्वोपकारिषु विचिकित्सापरिवर्जिताश्च भवन्ति ॥ सर्वधर्मेषु अपरिखिन्नसंकल्पाश्च भवन्ति ॥ गम्भीरेषु धर्मेषु इहोपसम्पन्नाश्च भवन्ति । परमार्थाधिगमेऽतृप्तयलिप्त
कायवाक्कर्ममनोकर्माश्च भवन्ति ॥ भवसञ्जीवनतत्वेऽपरामृष्टशुभकर्माश्च भवन्ति । ज्ञानपरमाभसंक्लिष्टप्रतिभानाश्च भवन्ति ॥ बुद्धविषयाभितापिरणः अप्रमादेशानपथ्यश्च
भवन्ति ॥ ज्ञानकेनव अखिन्नवचनाः परिवर्जनकुशलाश्च भवन्ति ॥ अदृष्टस्वभावगतानायर्याप्तपायगतश्च भवन्ति ॥ विगतःसावद्याश्च भवन्ति । त्रिविधोकृत्यपरिवर्जिताश्च भवन्ति
स्थिततया भकामकामितश्च भवन्ति । मैथुनगामिनः सर्वसत्वसंग्रहनोचडःखकाश्च लोकमतप्रडष्टाकृतनिश्चयवलाधानाश्च भवंति । सर्वकर्मेषु नानास्थानाष्यानकुशल
लाश्च भवन्ति । सत्वाधाश्च इत्येवंगुणो समन्वा भवन्ति पुंगला असंख्येयगुणाधीरा सत्वेषु समनुग्रहितो भवन्ति ॥ यात्र न शक्यं गणयितुं सर्वे विहकर्मैः न शक्यं सर्वसत्वैहि
गुणाख्यातुस्वयंभुवामिति ॥ येच भोः धूनधर्मधरलोकहितसुखार्थं मज्ञावाभागतावासत्वानामुपकारये कल्पेन्ति ॥ सर्वेते बोधिसत्वेनि प्रणीतानि यानि च भैषज्यानि लोके प्रच
रन्ति सत्वानां हितसुखार्थं सर्वाणि तानि बोधिसत्वेभ्यः उपरिसृ[illegible]यानि च शास्त्राणि तत्वनिश्चययुक्तानि लोके विचरन्ति ॥ सर्वाणि तानि बोधिसत्वनीतानि ॥ येच्चेह लोके सं
ख्यागणनामुद्रास्थानानि च सर्वास्ता बोधिसत्वानानीति ॥ यावदिमां लोके संज्ञा ब्राह्मी पुष्कलशाली खरोष्ट्रीयो नारी ब्रह्मवारी पुष्पलिपि कृतलिपी शक्तिनलिपी व्यत्यस्य
लिपी लेखलिपी मुद्रालिपी उकरमधुरखरदवीयाण्क्रनायीवन्दासी फलाविमिदादर्दरानवमठभयवैढेनुका । गुल्मताहृसदाकषुएकेतुकाकुष्ठमवानलिकाजकानि देषु अक्ष
वद्धं सर्वास्ता बोधिसत्वानामिति ॥ कनकरजनउडुताम्रसीशमनिरत्ननक्षेत्राणि सर्वाण्येतानि बोधिसत्वानीति ॥ यानि यानि च कारणानि लोकस्योपकाराये कल्पेन्ति ॥ सर्वा
ण्येतानि बोधिसत्वानि तानि ॥ तत्रेदमुच्यते । लोकार्थविडम्बःउत्तमःप्रधानाः संसारमप्रतिसमाः परिवर्त्तमानाः श्रेयश्चरन्ति सत्वमातपरगृहकानां परमेष्ठिसत्वगमईश्वरा
णामिति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ ये ते भोः जिनपुत्र अवैवर्त्तिकास्तेषां किंचिन्नमुस्पघते ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आ

र्मेण समन्वागता भवन्ति ॥ केवमनकर्मरूपेण समन्वागता भवन्ति ॥ केत्वरूपेन सत्वेन समन्वागता भवन्ति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमु
वाच ॥ येइमे भो धूतधर्मधरबोधिसत्वाः अवैवर्तिकास्तेषां प्रथमायां भूमिमुपादाय इमानि कर्माणि भवन्ति ॥ प्राणातिपातवैरमणं प्राणातिपातवैरमणस्य च वर्णंभाष
न्ति तदा आशयं भूमिषु ॥ अल्पप्रज्ञासन्निपेन परं च किंचित्प्रापमित्र संयोगेन प्राणं जीविताद्यमरोपयन्ति ॥ परं सप्तहि भूमिहि हिते हिविक्रोशमानेहि सत्वेहि करुणायप्र
न्ति तं भित्वा शीलं समादियित्वा राज्यं वा परित्यज्य यथान्तवा ऐश्वर्यं त्यक्त्वा अगारेभ्यो नगारियं प्रव्रजित्वा प्राणातिपातवैरमणस्य बकृत्नेष धर्मं देशयन्ति ॥ भूतपूर्वं च भो
धूतधर्मधरा प्रथमायां भूमौ विवर्तमानो अयं परमपुरुषो राजा कुशो नाम बभूव तस्य देवी अप्रतिमा नाम अभूषि ॥ येयं यशोधरा राहुलशिरिस्य माता । यो चायं एतरहि
कालिपुरुषो देवदत्तः सो तदा जठरा नाम प्रदेशो राजा बभूव ॥ तं श्रुत्वा देवी अप्रतिमा कामरागामानं सपर्यादिन्नवा ॥ सो राज्ञः कुशस्य दूतं प्रेषये देहि ॥ अप्रतिमां
देवीं मम भार्या भविष्यतीति ॥ अथ न दास्यसि युद्धेन सज्जो सन्नद्धवाहनं तं तेव वक्षितेराज ततदुपेषयस्व मे ॥ अथ नानुप्रेषयसि मे सराज्येव समुच्छिद्यसि ॥ एवं श्रुत्वा कु
शो राजा भार्यामिदमब्रवीत् ॥ अरणो हि देवी जठरस्य वचनं ब्रूहि निश्चयं ततो देवी अश्रुवेगप्रमुंचित्वा राजानं कुशमुवाच ॥ मद्वंवत नरेश्वर अहं द्वेष्य अहं मे येन
राधिपत्व या जहनि रिवापि शास्त्रेहि पारमिगता जठरस्य शिरे राजापरूप समन्कुरमयाद्धि यरुधिरसिक्तं त्वं नवपादेन चेष्टत ॥ मया भुजं तुनान्सक्तः सो राजा हारैः कृतं च
वलः जठलस्य भीत्वा स्वदेहं भूयो भेत्स्यति मेदिनी । अश्वपृष्ठे रथे स्कन्धे वारणस्य कृतं मया । योध्या नरवराग्रे वज्जठरस्यान्तकृते अहं । अहं मंत्रे अहं सत्रा अहं वच
न कृत्स्नमे । अयाम्नमपि यान मे देवत्रिभिः कारणैः तथा दाम्पांश्च परिमोक्षयं अहमेव नरापरा मम मा यान्य संप्लेया लोकन्यायमयो मम । गन्धमाल्यधरो राजा प्रासा
द तल गोचरः ॥ स्त्रीसहस्राकमाश्रित्य यथा च निकृतस्तव हस्ति ॥ अथ भोजिन पुत्र देवी अप्रतिमा तथा रूप उपायमादेशयि । येनोपायेन राजा जठलो विसष्टमन्त ।

पुरं राज्ञः कृशास्य प्रविष्टिव समुपागतो देव्या अप्रतिमायां॥ अथ सा देवी अप्रतिमा राज्ञो जठरस्य हृदये पादं दक्षिणं कृत्वा सव्यं पादं पृष्ठे प्रतिष्ठाप्य श्लोकामिमामगासि। यां
पुष्पितां वनलतां भ्रमराः पिबन्ति पुष्पागमेषु भ्रमरेण विचित्रपक्षाः। नैवं त्वमाकुपुरुषः कृतपूर्वरूपं नाज्ञापरे मधुकराः प्रणामं करोति॥ यो भूमिपालमहितः नसड
रे विस्तीर्णाः मुक्ताकलापः इव संरमते निष्क्रासाः कर्षच्च भूमिस्थवसितो भनवयगात्रि॥ प्राप्तमहीतनगतो इव पूर्णचन्द्रमिति॥ अथ खलु सो धूतधर्मधरः राजानन्दरत
स्मिकाले विक्रोशति प्रसीद देवि शरणं प्रयच्छथेति॥ तां देवीमप्रतिमां क्रोशो राजा उवाच॥ अभयं दत्वाहि देवी कुपुरुषस्य वध्यस्य शरणागतस्य कृतांजलिपुटस्य पा
व देषु हि सतां धर्म इति॥ भूतपूर्वं भो धूतधर्मधरस्य भगवान् उग्रो नाम नागराजा अहितुण्डिकेन मन्त्रौषधिबलैर्वशानीतः संबाधमापन्नो बभूव स्मात्व प्रमायान अहितु
ण्डिकोऽस्पृष्टमन्त्रो बभूव॥ अथ तस्य उग्रस्य नागराज्ञो एतदभवेत्॥ प्राप्य खलु त्वयं मम कापुरुषो भक्षीकर्तुमिति॥ अपितु नैतदस्माकं भद्ररूपं धर्मो वक्षानुरक्षानमिति॥
श्लोकानुवाच यो पितृं मम प्राप्य भक्षीकर्तुं न तेन साध्रस्पृष्टमात्रक्षते देवी अभयं जीवमेव विरमिति॥ भूतपूर्वं भो धूतधर्मधर एष एव भगवान् सिंहो मृगराजा एष वा यं॰
कुपुरुषदेवदत्तो लुब्धको बभूव। अथैनं सिंहपोतावस्थापदवे वनविचारिमेकचरमुपायासीनं विष्वस्तं निर्विचेष्टं निर्वृते मनपश्यन् पूर्वाशायो मशीनवद्धवैः लुब्ध
को दिग्धेषुणा अविध्यं सुचविद्धेः तिमिरेन गम्भीरस्थी पोपपन्नः स्वबले पर्यवस्थितः अस्मत्त्वं हस्त इव इत्वा स्वशिरोधरो नदत्समसत् गुरुषाभीनं तत्पनतुपगतं निशाम्य
चिन्तामापन्नः प्राप्य खलु त्वयं मम अधमपुरुषं शिदिशा वरहा वृक्षस्थोऽतः गतोपि हन्तुं। अपि तु न वैरेण वैराणि शाम्यन्तु हत्वा इति इमं श्लोकमुवाच॥ विषलिप्तेन
विद्धोहं शरेण मर्मघातिना॥ अद्यैव न भवेत् न सभीनस्य न प्राप्ति नेभयमिति॥ भूतपूर्वं भो एषैव भगवान् सार्थवाहो बभूव समन्ततः सार्थेनानेनैव सम्पुरुषेण देवदत्ते
न देशिकेन सार्थचौरैः रूपस्कृतेन कान्तारे धान्यमार्गं यदि पन्नो पूर्वाशैव उपक्रम प्रतिक्रममानस्तस्य सार्थचौरैर्घातापयितुमुपसंक्रान्तः नैष्ठवाणिज्यैः सार्थवाहस्य मु॰

नन्दितः। दक्षिणोस्मिं दिशोभागे बुद्धक्षेत्रं मनोरमं ॥ तत्र नामेन संबुद्धो वारुणेत्रो महामुनिः ॥ दक्षिणोस्मिं महाभागे बुद्धक्षेत्रो मकर्दमं ॥ तत्र नामेन संबुद्धो मालाधरो विनाय
कः ॥ पश्चिमोस्मिं दिशो भागे बुद्धक्षेत्रं मविग्रहे ॥ तत्र नामेन संबुद्धो अम्बरो भवमर्दनः ॥ उत्तरास्मिं दिशो भागे बुद्धक्षेत्रं मनोरमे ॥ तत्र नामेन संबुद्धो पूर्णो वज्रो [illegible] विश्रुतः ॥ हे
ष्टिमस्मिं दिशोभागे बुद्धक्षेत्रं सुनिष्ठकं ॥ तत्र नामेन संबुद्धो दृढबाहुस्तथागतः ॥ उपरिस्मिं दिशोभागे बुद्धक्षेत्रं मनुष्टुतं ॥ तत्र बुद्धो महाभागो नामेन अरिमर्दनः ॥ बुद्धक्षेत्र
सहस्राणिपनानि अनतः परक्षेत्रसहस्राणि कोटीन प्रज्ञायते ॥ परोबुद्धक्षेत्राणां भूयानां कोटी न प्रज्ञायते। अनन्तरलोकधातुसहस्राणां कोटी न प्रज्ञायते ॥ अनन्तरं यथासं
सारचक्रस्य पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ तथैव लोकधातूनां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ अतिक्रान्तानां बुद्धानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ प्रणिधिनान बोधाय पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ सर्वै
वर्त्तिकधर्माणां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ अभिषेकभूमिप्राप्तानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ तुषितेभुवनस्तानां पूर्वा कोटि न प्रज्ञायते ॥ मातुःकुक्षौशयनानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञा
यते ॥ स्थितानां मातुःकुक्षौ पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ जायमानानां वीराणां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते। नातानां लोकनाथानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते। अङ्केप्रगृह्यमानानां पूर्वा कोटी
न प्रज्ञायते ॥ पादानिविक्रमन्तानां पूर्वा कोटि न प्रज्ञायते। महाहासं हसन्तानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ दिशां विलोकयन्तानां पूर्वा कोटि न प्रज्ञायते ॥ अङ्केन धार्यमानानां पूर्वा
कोटी न प्रज्ञायते ॥ उपनीयमानानां गन्धर्वैः पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ पुरेभ्यो निष्क्रमन्तानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ बोधिमूलउपेतानां पूर्वा कोटि न प्रज्ञायते ॥ प्राप्तबुद्धानां त
थागतानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ धर्मचक्रप्रवर्त्तयन्तानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ सत्वकोटीविनेतानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ सिंहनादं नदन्तानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥
आयुःसंस्कारमुत्सर्जनानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ निर्वायन्तानां वीराणां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ निर्हयानाशयन्तानां पूर्वा कोटी न प्रज्ञायते ॥ ध्यानिसंतानां वीराणां पूर्वा
कोटी न प्रज्ञायते ॥ एवमेतेयथाभूतं शास्तु प्रज्ञाविजानथ ॥ कश्चित्कश्चित्संबुद्धो बुद्धक्षेत्रेषु दृश्यते ॥ ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यपो आयुष्मन्तं महाकात्याय

नमुवाच ॥ यदि भो जिनपुत्र एकस्य सम्यक्संबुद्धस्य अपरिमिता सत्वा परिनिर्वापयन्ति । ततो अनुचिरेण कालेन सर्वसत्वा परिनिर्वापयिष्यन्ति ॥ एवमयं लोकः सर्वेण सर्वं शून्यो भ
विष्यति सर्वसत्वविरहितं इति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गाथाभिरध्यभाषे ॥ समनन्तरमनन्तं भवतु सर्वदा अप्रतिष्ठितमनन्तमम्बं नवि
निष्ठं भवतु सर्वदा यजिकापृथिवीधातुस्सत्वा बहुतरका अनेकस्थ कल्पनायुतेहि दिष्पते तेन परमदर्शिना ॥ सत्वा बहुतरका अतो बहुतरका पृथग्जना इदमुक्तं । पुरुषवरस्य आ
सनन्तेषां बहूनीकृतः शून्यो लो भविष्यति ॥ सत्वानामित्येयं महर्षिणोति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यपो आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ ये इमे भो जिनपुत्र सत्वा सम्यक्सं
बोधाये प्रणिधेन्ति ॥ ते कतिभिराकारैः षष्ठायां भूमौ वर्तमानाः सप्तमायां भूमौ निवर्तन्त इति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच ॥ उभि खलु
भो धुतधर्मधर बोधिसत्वा बोधाय प्रणिधेन्ति ॥ षष्ठायां भूमौ वर्तमानाः सप्तमायां भूमौ विवर्तन्ति । कतमेहि ऽहि संज्ञावेदयितनिरोधसमापत्तिं योवस्सहयन्ति । यस्मिंश्च का
ले सम्यक्संबुद्धा सत्वपरित्तया अहं महात्मा समीकरोन्ति एवं ता सन्तसमवहितं तथोतां भूम्याः वन्ति ॥ येपि केचिद्भो धुतधर्मधर बोधिसत्वाः षष्ठायां भूमौ वर्तमानाः सप्तमायां
भूमौ विवर्तेन्तुः विवर्तन्ति विवर्तिष्यन्ति वा सर्वे इमेहि ऽहि आकारेहि विवर्तेन्तु विवर्तन्ति विवर्तिष्यन्ति इति ॥ एषो षष्ठी भूमी भवति ॥ तेषां गुणावराणां हरिणापनी
तो हन्तानां महर्षिणो बोधिसत्वानामिति ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने षष्ठी भूमिः समाप्ता ॥ ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्या
यनमुवाच ॥ ये इमे भो धुतधर्मधर बोधिसत्वाः अवैवर्तिकाः षष्ठातो भूमितो सप्तमां भूमिं क्रमन्तानां ॥ केवरूपं सन्धिचित्तं भवतीति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन
आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गाथाभिरध्यभाषतः ॥ आत्मदमथे प्रवर्तयति चित्तं वरसमहाजनहितानां । यत्सप्तमं भूमितथा भूमिष्ठुतः सन्धिचित्तमिति ॥ एवमुक्ते आयुष्मा
न्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ ये इमे भो जिनपुत्र बोधिसत्वा अवैवर्तिकाः ते प्रथमायां भूमौ उपादाय केवरूपेण समन्वागता भवन्ति ॥ रूपेणा वा वाक

तदा आयुष्मं जानथ अभूषि ॥ चातुर्द्वीपो महीश्वरो नामेन मणिविषाणो शासति धर्मेण योजनन्तं ॥ स्थानवति कोटिनपुरं प्रासादानामनेकरूपाणां कारयति भूमिपालो रत्न
जिनेन समुद्दिश्य । सोऽपि वरकाञ्चननिभं नरमरुगणस्य सत्कृतं रत्नचूडं भोजयति ॥ स परिवारं वर्षाणि दश भवि विश्रामं ॥ प्रथमं दिवसं च भगवन्तं भोजयित्वा सर्वशिष्यसंघेन नि
र्यातेति । नरवरो प्रासाद वरं गुणधरस्य । सो तं दानं दत्वान तस्य महापुण्यफलस्य राजवरो अनुप्रणिधेति । अनुप्रणिधिं प्रसन्नचित्तो जिनस्य कोशोऽधिच्छिन्नमीहज्ञातो प्रसन्नचित्तो
असंगाष्टनिभानो तारेय सर्वजनतां संसारमहार्णवे पतितां ॥ एवमेव अत्र मे या पंचमायां भूमीयां पुरुषसिंहाः प्रत्येकजिना तथापि च शैक्षा शैक्षस जिनपुत्राः संपूजिता भग
वन्ताश्च तथान्ये तथागताः सर्वेषामुपचिताकुशलमूलं अर्थं जगतस्य नतस्य ॥ ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ येन भो जिनपुत्र
बोधिसत्वो बोधाये प्रणिधेन्ति कतिभिराकारैः पंचमायां भूमौ वर्तमानाः षष्ठायां भूमौ विवर्त्तन्ति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायनः आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच ॥ चतुर्हि
खलु भो जिनपुत्र आकारैर्धूतधर्मे धरबोधिसत्वा बोधाय प्रणिधेन्ति ॥ पंचमायां भूमौ विवर्तमानाः षष्ठ्यां भूमौ विवर्तन्ति ॥ कतमेहि चतुर्हिं सम्यक्तं उथाननुस्रासनेष्वव जित्वा
योगाचारेहि सार्धं संस्तवं कुर्वन्ति ॥ अष्टम केधूतवेदनाप्रश्रामावनाउसन्ति ॥ समथविपश्यनाभावनाबहुलाश्च अभीक्ष्णं विहरन्ति ॥ आलंबनारंभनचित्तं हेतुतोपरिकर्मेन्ति ॥
येहि केचिज्जो धूतधर्मे धरबोधिसत्वा बोधाय प्रणिधेन्ति ॥ पंचमायां भूमौ वर्तमाना षष्ठ्यां भूमौ विवर्त्तन्ति सर्वे ते इमेहि चतुर्हिं आकारैर्हि विवर्तेन्तुः विवर्तन्ति विवर्तेयिष्यन्ति वा
द्रमेषा पंचमी भूम्यां व्याकृता सन्निदर्शिता ॥ तेषां बहुविधविपुलपुण्यानां बोधिसत्वानामार्याविरति ॥ ॥ इति श्रीमहावस्तुअवदाने पंचमी भूमिः समाप्ता ॥ ॥
ततः स्थविरः कात्तायनं स्थविरमथाब्रवीत् ॥ किंचित्ते बोधिसत्वानां पंचमायामपश्चिमां ॥ ततः कात्यायनः स्थविरः मुनिकाश्यपं धूतधर्मधरं गाथया अभ्यभाषि ॥ अत्यासवाद
निवर्तो ये तेलोकावर्तेन्ति दारुणा आपतेति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यपः आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ षष्ठे इमिति ततः स्थविरः कात्यायनः काश्यपमथाब्रवीत् ॥

श्रूयतां लोकनाथानां क्षेत्रं सत्वार्थनिश्चितं ॥ उपक्षेत्रं च वक्ष्यामि तेषां परमवादिनां ॥ नास्ति संस्मनस्स वाक्यानि शासनाच नरवरः ॥ एकषष्टीं त्रिसहस्राणि बुद्धक्षेत्रं परिक्षितं ॥
अतो चतुर्गुणं तेषां उपक्षेत्रं तथाविधं ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यपः आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ किं पुन भो जिनपुत्र सर्वेषु बुद्धक्षेत्रेषु उत्पद्यन्ति ॥ सम्यक्संबु
द्धा नाहं केषुचिन्नमुत्पद्यन्ति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गाथाभिरध्यभाषे ॥ किंचि देवभवनपरिभूतं क्षेत्रमप्रतिमरूपमासिहि । क्षेत्रके
ष्विन पुनानि वक्रनिभूतमकानि पुरूषप्रवरेहि उज्वभोहि वरलक्षणधारी दीर्घकालसमुदागतेहि ॥ सर्वधर्मकुशलाअभितेजः सर्वसत्वसुखताबरसत्वा इति ॥ एवमुक्ते
आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ खलु भो जिनपुत्र को हेतुः कः प्रत्यय । यमेकस्मिं क्षेत्रे द्वौ सम्यक्संबुद्धौ नोत्पद्यन्तीति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाका
त्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गाथाभिरध्यभाषते ॥ यत्कार्यं नरनायेन बुद्धकर्म सुदुःकरं ॥ तत्सर्वं परिपूरेति एषा बुद्धान धर्मता । असमर्थो यथ परिक्षाउ बुद्धधर्मेषु वक्ष्युमो । ततो
द्वेम हात्मानौ उत्पद्येतेन भागतौ । तं च सामर्थ सज्जावं वर्जयन्ति महर्षिणा । तस्मा द्वेन नायन्ते एकक्षेत्र नरर्षभौ । नजानुभाव शेषेण बुद्धधर्मेषु दृश्यते ॥ निर्दिष्टा भूतवध्ये
शो अतीतार्थे जिनात्मजाः ॥ अनागता अतिक्रान्ताः संबुद्धा येव साम्प्रतं ॥ कृतेन बुद्धधर्मेण निर्वायन्ति नरोत्तमा इति ॥ ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यपः आयुष्मन्तं
महाकात्यायनमुवाच ॥ कतमानि भो जिनपुत्र मोऽप्रतिसमानि बुद्धक्षेत्राणि यत्रैः तर्हि सम्यक्संबुद्धा धर्मं देशयन्तीति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाका
श्यपं गाथाभिरध्यभाषे ॥ पुरस्तिमे दिशो भागे बुद्धक्षेत्रं विभूषितं ॥ तत्र लोकगुरुर्नाम सर्वदर्शी महामुनिः ॥ पुरस्तिमे दिशो भागे बुद्धक्षेत्रं सुनिर्मितं । तत्र मृगपतिस्कन्धो ना
मेन जिनपुंगवः ॥ पुरस्तिमे दिशो भागे बुद्धक्षेत्रं कृतनागदं ॥ तत्र सिंहहनुर्नाम जिनो द्वात्रिंशलक्षणो ॥ पुरस्तिमे दिशो भागे बुद्धक्षेत्रमकण्टकं ॥ तत्र ज्ञानध्वजो नाम शास्त्राशास
निप्राणिनां ॥ पुरस्तिमे दिशो भागे बुद्धक्षेत्रमवेक्षतं ॥ तत्र कनकबिम्बाभो जिनो नामेन सुन्दरः ॥ दक्षिणे स्मि दिशो भागे बुद्धक्षेत्रं समधनं ॥ तत्र अनिहनो नाम संबुद्धो देव

नानि सममलंकृतानि सशिष्यसंघस्याहं देमि ॥ अधिवासनां विदित्वा राजा प्रीतमानसो अत्र प्रणिधिं प्रणिधेसि पुरतो वरलक्षणंधरस्य । कुशलेन अनेन अहं कुशलोपर
चितचारचरितानां उरत्नकरवीर्यकर्मो भवेय नाथो अनाथानां । गगनतलविमलविनो संबुद्धो कनकपर्वतो नाम अभूत ॥ नरत्नामहितो कौशिक्यो नाम गोत्रेण तस्य प्रभ
कर्मजाताप्रभाः अभू योजनानि षट् पंचवर्षीभूते कोटीयो च परिवारो तस्य दशयषष्ठं आयु तथा ॥ अभ्यधिमतत्यानां च चतुर्दश सहस्राणि वर्षाणां सप्ततिशतवर्षसहस्रा
णि इसेव ॥ आसीत् तस्य चक्रवर्ती राजा प्रियदर्शनो ति नामेन समन्तरत्नभूमीनां चातुर्द्वीपः पृथिवीपालो सो कनकपर्वतं संबुद्धं क्रमवले पुनियति त्वा याचति सामात्यगणो मु
क्ताहारो तं पुरोवाह ॥ ममनगरनिगम भरित राज्यं चतुरो महाधनद्वीपाः तान्तवरद्यामि वीरस्ते शिष्यसंघस्य निरपेक्षः यक्षीजनः अर्थीनां यस्य स्वयाचकी मथी विविधि
योयानि शयनासनानि वस्त्राद्वया ॥ तथा येव निसृष्टमेव सर्वं परिभोज्यं यस्य यथा च दशदासम समप्रवररूपधारी अनुकम्पार्थं कृतकृत्यनामेत दत्वा सतं सो पार्थिव
लेवको अत्र प्रणिधिं प्रणिधेति प्रीतिमानसो । पुरतो संपूर्णकुशलस्य परमार्थदृक्षमदर्शि वैशारद्यवनमसारमिताप्राप्तः ते नार्थिनायकवरो भवेय नरमरूणां सर्वोप
धिक्षयन्तयो भगवान्नामेन पुष्यदन्तेति । अभूत् परमार्थदर्शी चक्षो नामेन संबुद्धो । तस्यापि योजनानि नव शरीरप्रभाजिनः वरस्य च शीभूत कोटीयो च त्रिंशद्दश च वत्सम
त्रवक्षाः पंचाशं च अभ्यधि वर्षसहस्राणि आयुः परिमाणं मनुजामे चंतविमति कार्यो ॥ तत्रोप्रदेशे यं प्रार्थयेव नरपतीनां कान्तमासि दुर्जयो नाम उपगम्य पुष्यदन्त
वन्दित्वा सपरिवारः कनकरप्रपोप्रसन्नः नरप्रभी पुष्यदन्तमिदमाह ॥ अधिवासयतु मे दशवत्तो सप्ताहं भोजनविधाने ॥ अधिवासनां विदित्वा राजा अर्थद्रव्यो यो
वलमेवच्छादयति मेदिनी वतंछवर्णाय देहि रुचिरेहि ॥ नवरत्नमयानि विनिक्षिपति आसनानि विचाणि भोजनविधिं च विचित्रां स्थापयति ॥ सुगन्धिप्रसन्न प्रसन्नरत्नम
यानि ध्वजाणि मरुत्मरूणां अष्टशतधारेति अप्सरा धराभरणधारिणो प्रकृष्टाः सर्वमेकैकस्य वशिभूत सधारीन्ति हेमनीसस्वरतनेविचित्रे । शाशि सरवनतोपमे विम

तं संतर्पयित्वा राजा सपरिवारं स्वप्रासादमुपयातं ॥ अथ मनसा प्रणिधेन्ति । तदा वसो अत्र प्रणिधिं त्वमिव महं संबुद्धो भवितव्य धर्मं प्रकाशेय नरमरूणां द्वात्रिंशलक्षणध-
रो ॥ नामेन ललितविक्रमो नाम आसि भगवां भवतु सो वाशिष्ठगोत्रो धुतकिलेशो तस्य च स्वशरीरज्ञानात्रभा अभ्रयोजनानि विंशद्भुवे वशिभूत कोटियो चत्वारिंशान्नरव-
रस्य परिवारो आयुं तदा तय पूर्णां वर्षसहस्राणि आशी चतुरशीति राजा च तदा आसी ॥ चतुरङ्गो श्रियो मनापो प्रासादकोटीय चत्वारिंशा दनेकरतनानां कारयति भूमि-
पालो प्रवरं ॥ एकं च प्रासादशय्यासनं च विपुलं कारयते पार्थिवो निरूपवद्यं । भोजनगिरा नयच यमभूषि योगं पसन्निवेत्वान भगवतो निर्यातित्वा सशिष्यसंघस्स सो त-
प्रणिधिं प्रणिधेति ॥ हृष्टचित्तो राजा पुरतो दशबलस्स । उद्यमस्स दृशो समः दशबलेन जयामरणाविमति मथनो भवेय श्रेष्ठो नरमरूणां ॥ ऊगतिगणाव च तन्मथनो भ-
गवा नामसी महायशो नाम गोत्रेण काश्यपो सो विस्तीर्णयशो अमृतकीर्त्तिः कायप्रभा तस्य पंचाशयोजनानि पुरापवन्नो तनस्थ वशिभूतो कोटियो चतस्रासि संच पंचाशं
वर्षसहस्राणि तदा चतुरशीतिं । तेषा मा पुष्पमानं आसी तदा मतुज्ञानो चतुर्गुणस्य चतुरशीतिं । राजा तदा ऽभूषि ॥ नामेन मृगपतिस्वरो नाम चातुर्द्वीपाधिपाधि-
पतिविपुलबलवरो अनातचक्रो वसोरतनस्कन्धः साशोवनरवरणां योजनानि षष्टिं दनिकां कारायषि भूमिप्रतिप्रवरा च वस्त्रा रुन्ना वैडूर्यमणितलं च कृत्वा च च पुष्पविभू-
षणाविचित्रा अगुरुवरधूपगन्धां सुगंधपुष्पावकीर्णं ततानंतत्रवादिसिंहसन्नयमंशो भोजनेन सप्राहं तर्पयति । भूमिपालो प्रसन्नचित्तो प्रणीतेन सुरवरखनोपमा । तत्तो च त-
तस्य सत्वसारस्य निर्यातयति । प्रसन्नो दिवाविहारं दत्वा च तस्य दत्वा स राजा महायशस्य सशिष्यसंघस्य राजा उदग्रचित्तो प्रणिधेति तदा । अन्ते प्रणिधिं बहुजनसहितस्य स्वयं-
भुअनमनतयो भवेय सब्बलोकशरणं हिमे तेन तथागतवलो विभूमो ऽसि ॥ विपुलबलपुण्यकोषो नयनयह्यो जिनो रतनचूडो असि । अभिनीलनेत्रा निरूपमगुणा स च यो
धीरो तस्य च प्रभा शरीरे योजनशतं विस्फारा समन्तेन चारस्याज्जसगोत्रो सर्वदर्शी तदा आसि ॥ तस्य संघस्स च नवनवति कोटियो पुनर राजानो वर्षाणां च सहस्राणां चतुराशीतिं

रिनायकरत्नेनवरंप्रनित्नमनिमहीयन्तिः वीरतोमार्गगतः प्रणष्टानां हतनयनानां देशयति मार्गं। येनपरिपाचयकवरंलभन्ति। रत्ननमुत्तमंनायकं॥ एतेहि धूतध
र्मधरकर्मेहि समुत्थितानि रत्नानि तेनतेन रेक्षधर्मेण महाप्रशासयन्ति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच॥ येइमेहि भोजिनपुत्र
बोधिसत्वाः प्रथमचित्तंमुत्पादयन्ति। तेकतिहि आकारैश्चतुर्थ्या भूमीतोवर्तमानाः पंचमायां भूमौ विवर्तन्ते॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्य
पमेतदवाच॥ येइमे भोधूतधर्मधरबोधिसत्वाः प्रथमचित्तोत्पादैः सप्तभिराकारैश्चतुर्थ्यां भूमौ वर्तमानाः पंचमायां भूमौ विवर्तन्ते॥ कतमेहि सप्तहि॥ भिक्षुणी
दूषकाश्च भवन्ति। पुरुषदूषकाश्च भवन्ति॥ पण्डकदूषकाश्च भवन्ति। मत्सुबलेन चापि परस्य असत्ने रागत्वादयन्ति॥ कुशीलेचमांश्च शीलाधापयन्ति॥ अक्षीरिका
श्च भवन्ति॥ अनात्मापियाश्च भवन्ति॥ येकेचिद्भोधूतधर्मधरबोधिसत्वाः प्रथमचित्तोत्पादयन्ति॥ तेइमेहिः सप्तभिराकारैश्चतुर्थ्यां भूमौ वर्त्तमानाः पंचमायां भूमौ
विवर्तन्ति॥ इत्येषां भूमीरूपदिष्टा सचतुर्थीभूमि सुगतात्मनारमणीयाबोधिसत्वानां ये तेबोधिपरायणा इति॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदाने चतुर्थभू
मिः समाप्ताः॥ ४ ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यपो आयुष्मन्तं महाकात्यायनमेतदवाच॥ भोजिनपुत्रबोधिसत्वाः भवेवर्तिकाश्चतुर्थीभूमितो पंचमाभू
मितो पंचमाभूमिं संक्रामन्ति॥ तेषां कतमं सधिचित्तं भवतीति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच॥ आदीप्तां सर्वभवां पश्यन्ति
रागद्वेषमोहेभ्यः अशरणं निरानन्दं सधिचित्ते चतुःपंचमो नन्तरं भवतीति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच॥ येपुनर्भोजि
नपुत्र सम्यक्संबुद्धेन भगवता प्रथमायां भूमौ सम्यक्संबुद्धाः पूजिता तेषां सम्यक्संबुद्धानां कानि नामानि गोत्राणि केवकाश्रावकासन्निपाता। कीवतिकाप्रभाकेवति॰
कामायुःप्रमाणमिति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गाथाभिरध्यभाषि॥ शाक्यमुनिर्नाम जिनवरो अभूषि वशीभूतकोटिपरिवारो॥

ष्योमप्रभोगिरिद्रिघनोकनकवर्णोगिरिरिनिभोनिहतशत्रुः षष्टिवर्षसहस्राणिआयुःप्रमाणोतमस्य ॥ तत्कालनामतस्ययशोत्तरोअभूषि ॥ अनित्रुम्बरात्तकोगोत्रेणगौतमासो ॥
अयत्रभगवानदाभिश्रेष्ठिश्रुनोप्यग्रदानरत्नावुड्ढप्रमुखेक्ततप्राणिभिः यमयाकुशलमुपचितंसंक्षिप्यसंघेअर्हन्तेदत्वा ॥ तेनपरमार्थोदर्शीभवेअरिवतमयंप्रणमन्क
वनतारणगामिसुन्दराख्याम । सुदर्शनानामनरसिंहः भारद्वाजसगोत्रोतस्यप्रभायोजनकोटिपरिवारोतस्यसत्वसारस्यदशवर्षसहस्राणिआयुःतस्यपारदमकस्यराजा
चक्रवर्त्तीअभूषि ॥ धरणीधरोतिनामेनतस्योतंजिनंसुदर्शनंसशिष्यसंघंहस्तमुपाव ॥ सर्वहितोपधानमहविधेनीभि ॥ प्रणिहितोअवी ॥ स्वयंवमभवेयप्रणिधेसि वरंप्रणिधि
राजातरामरणास्यसागरगतोलीनोतनवाधिकारेय्य ॥ अनुपहतकुशलमूलोअभूषि ॥ भगवान्नरेश्वरोनामगोत्रेणचवाशिष्ठोआभादशयोजनतस्यवशीभूतको
टिपरिवारोतस्यशक्रादशतस्यनवचवर्षसहस्राणिमनुजानांतदाअप्यायुषं ॥ राजाचक्रवर्त्तिअभूषिअपराजितोतिनामेनः सोरश्मावलंनरेकंप्रसन्नचित्तनरेश्वरमुपावाच
सप्तरत्नांज्ञविज्ञाइमामनेतानांपनियोशीतिचतुरंगनरानवविभूवाविहाराममहदेमि ॥ सोतदानंदनातस्मिन्नरेश्वरकेअनुप्रणिधिंप्रणिधेति ॥ सोहमपिस्वयमधि
गच्छेजिनवलानिविजयोनामअमात्योअभूषि ॥ जिनसूप्रभोनामगोत्रेणकाश्यपोसोप्रभावदशयोजनानितस्य । तस्यावशिष्यसंघोअष्टादशकोटिभूनरजानांविशन्व
राणामायुःवर्षसहस्राणितत्कालंसोचतस्यजिनवराणांविजयोनिमंत्रयिभवनिर्य्यातिं ॥ अधिवासयतिदशावलः ॥ अथविजयोहर्षितोआशिअयेणप्रणीतेनव
अधिगतस्वादेनभक्ष्यभोज्येनसन्तर्पयित्वाउपगतंप्रणिधेसितदाअनुप्रणिधिप्रभुः अहमपिभवेयमेवनरवरमहितंनरमरुणांहितकरि ॥ तेनापितायकवरोदशव
लोभवेपंवादिमार्हलो ॥ आसीत्सूर्वेन्तुष्ठलयागतोरत्नपर्वतोनामगोत्रेणगौतमो । सोप्रभावदशयोजनातस्यत्रिंशत्मनुष्यकोधोपरिवारोआसीदाप्तविमानांवर्ष
सहस्राणिविधिप्रमनुष्याणांराजाचक्रवर्त्तिअभूषितत्कालमच्युतोनामजिनक्रमात्रिपीड्यइरमेवविचरंनरमरूणांप्रासादससहस्राणिमहन्नरत्नागतचतुरशीति

ष्मन्तं महाकाश्यपमिदमुवाच ॥ यानीमानि भो धूतधर्मधर जातकानि जिनभाषितानि इमां अष्टमां भूमीं प्रदेशयन्तीति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमिदमुवाच ॥ अतः प्रभृति भो जिनपुत्र बोधिसत्वाः सर्वस्वपरित्यागांश्च परित्यजन्ति ॥ दुष्करपरित्यागांश्चेति ॥ एवमुक्ते महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच ॥ अष्टमां भूमिं प्रभृति भो धूतधर्मधर बोधिसत्वाः सर्वस्वपरित्यागांश्च परित्यजन्ति ॥ दुष्करत्यागांपरित्यागांश्च कुर्वन्तीति ॥ अष्टमां भूमीं प्रभृति भो धूतधर्मधर बोधिसत्वाः सम्यक्त्वमुपभुजयापूनयितव्या इति ॥ तत्रेदमुच्यते ॥ अष्टमां प्रभृति भूमिं बोधिसत्वा जिनात्मजाः सम्यक्त्वबोधि इति द्रष्टव्या ॥ अतो प्रभृति अनिवर्तिया: अतः यावन्ति गम्भीराणि लभन्ति ते । अतः प्रभृति उत्पन्नज्ञानं तेषां प्रवर्तते । अतः प्रभृति भाषन्ति वाचं ज्ञानपुरोगमां ॥ अथ प्रभृति वेद्धना आयुप्रवृत्तिपरिगृहीताः । अतः प्रभृति याश्रयाणां जातिमनुस्मरं जानन्ति के ॥ अतः प्रभृति याश्रयालक्षणमनुभवन्ति ते ॥ अतो प्रभृति यं तं इच्छन्ति भवन्ति तथा ॥ अतः प्रभृति यदेवमिच्छन्ति भवन्ति तथा ॥ अतः प्रभृति तीर्थिका वा भवन्ति प्रवसुदनाः अतः प्रभृति इच्छन्ति आकाशसन्तिनिर्वृति । अतः प्रभृति भूयिष्ठा भवन्ति वदनाम्वराः ॥ मिथ्या देवाति देवानां संपुज्जानां यशस्विनां । अथेप्सन्ति ततः परेभ्य बुद्धैर्धर्मप्रकाशनैः । धर्मदेशय य प्रज्ञां प्रतिगृह्यथऋषिध्वजं ॥ अथ प्रभृति विनयन्ति शैक्षाम्भूमौ बहुजनं ॥ अतः प्रभृति अनुबुद्धा देवा यक्षा सगुह्यकाः बोधिसत्वं महासत्वं पालयन्ति प्राप्तस्वयभुताः ॥ अतः प्रभृति तद्रूप अथ्यासदेवके लोके । अतः प्रभृति वर्णोपि तेजो कीर्ति यशो बलः ॥ लोके न विसदृशं भवति बोधिसत्वानमुत्तमं ॥ अनुमारा च बुद्धानां पश्चाभिन्ना भवन्ति के ॥ नैष्क्रम्यमनुवर्णयन्ति कामेषु दोषदर्शिनः ॥ अतः प्रभृति देवाश्चासुरा ब्राह्मणा सहगुह्यकैः । तेषामनुरक्षन्ता आगच्छन्ति कृतांजलिं । वशीभूतस्य यावेष्टा बोधिसत्वान नाद्दशी ॥ अष्टभूमि यावेष्टा भवन्ति च नाद्दशीं ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ येइमे भो जिनपुत्रा बोधिसत्वा अवैवर्तिकाः चक्रवर्तिराज्यानि कारयन्ति । केवरूपं धर्मं देशयन्ति ॥

२४

सत्वानां अनुग्राहेत्व॥ बुद्धानां केवरूपेणासंग्रहेणा सत्वा संग्रहन्ति॥ केवरूपेण जनतां उपेक्षन्त इति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच॥ ये इमे
बोधिसत्वधर्मे धर्मधरबोधिसत्वा अवैवर्तिका चक्रवर्तिराज्यानि कारयन्ति। ते सत्वानामेवं धर्मं देशयन्ति। दशाकुशलकर्मपथसमादापकं सत्वानामनुदर्शयन्ति॥ मा भवन्तः प्राणि
वधमदत्तहरणं रक्षितव्यानि परदाराणि अनृतपिशुनपरुषसंभिन्नप्रलापाभिध्याव्यापादमिथ्यादर्शनानि वर्जयितव्यानीति॥ देशेन्ति हिरण्यसुवर्णं स्वयमनसमग्रतो निके
तनस्सराधापी उपस्थापयित्वा॥ एवं च वदन्ति वैकल्पमस्मयेन यो सग्रहत्वं धर्मलब्धा मम भोगा भवन्तो विषयी धद॥ अहं माल्यं वगन्धं धूपं चूर्णं मनोरमं॥ ददामि मावि
पीरस्तु भवन्तो रमन्तामिति॥ एवमुक्ते महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच॥ केवरूपैः कर्मभिर्बोधिसत्वा नो चक्रवर्त्तिराज्यानि कारयमाना नानासप्तरत्नानि भवन्ति।
एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गाथाभिरध्यभाषे॥ यथा रतिमत्तजनप्रमोदना चतुर्द्वीपेप्रभूतकोशं॥ सप्तरत्नानि राजा महर्द्धिसुदिरयामि। तत्र प्र
रविमण्डलनिभं प्रवरं दशशतरसं च यमनोज्ञं॥ चक्ररत्नं तत्र वरो परिमकुशावध्रमंगलभनि परिवारविविधिसंप्रयुक्तं॥ हस्तानि सानवयससकलैभजितजयसमग्रनिहतं तेन न
रवरोत्तम भवति चक्रं। हिमनिचयकुमुदवर्णं सप्ताङ्गप्रतिष्ठितं महानागं। अनिलवरतुल्यवेगं हस्तिरत्नं मङ्गलं भवति॥ उर्गोक्षुत्वविषयेषु वसंक्रममरिसूदनो प्रतिष्ठिपये॥
तेन खगपथिगामिं गजवररत्नं लभति। नवनीलमृदुसुवर्णं अनिलजवकेशरी समुन्नतं पदप्रतिलभनितुरगरत्नं छत्रं कुशलसंचयो राजा नवरेहिय दिवहीमाता
पितरं गुरुं तथाचार्यं। तेन कुशलेन राजा अश्वरत्नं मङ्गलं लभति॥ मणिरत्नममनोपमवर्णं वैडूर्यं शरीरमनूपसंपन्नं लभति॥ प्रमदां समनापां रत्नवरमनन्तबलवीर्यैः
पूर्वं भवद्भिः नित्यमेव स्वदारसन्तोषसंयमाभिरतो आसि च नराधिपती स्त्रीरत्नं तेन सोऽलभति। भार्यां विविधनवरं प्रभूतानि निधि नित्यसंचयो येन॥ गृहपतिरत्नमुदारश्र
नितं भति। महावंशो राजा विविधधनसंचयान्नानाप्रमाणगुरुकृत्य गौरवीयेन। तेन राजा गृहपतिरत्नं प्रतिलभति। प्रभूतधनकुशलेन यन्न यतं मे भावी नायकध्वजं वशी पोप

तानि विजानथ। मातरं पितरं चैवाप्य हिंसन्ति तथैव च। जीवितानां विरोपेन्ति बोधिसत्त्वा महायशाः॥ संघे च ते न भिन्दन्ति न च ते स्तूपभेदका। न ते तथागते चित्तं दूषेयान्तकथं चन। न ते पापानि सेवन्ति विपरीताय दृष्टिये। अत्यं कृतेन नाश्यन्ति किं मम पुनः यं वद्रु। संसरन्तो च संसारे न जातु दुष्टप्रदकं। कर्मसंनिश्रिता सन्ति कौतूहलविनिःश्रिताः॥ आपन्नु न विषादन्ति न च मोदन्ति वृद्धिषु। कार्यं कर्मा च वाचा कर्म मनोकर्म तथैव च॥ अध्याशयाश्च परिशुद्धाः दानपारमिताय या॥ अष्टमीप्रभृतिं भूमिं यावता ते अविवर्तिया॥ एकांशेन शुभं कर्म सेवन्ते लोकपूजिता॥ प्रथमं वस्तु या भूमीं यावद्वस्तु सप्तमी॥ यामिश्रं कर्म सेवन्ते भूयिष्ठेन सुगतौरसं॥ एवमादीनि कर्माणि सेवमाना महानयाः। लोकानामनुकम्पार्थं पूरेन्ति भूमयो दशेति॥ एवमुक्ते आयुष्मान् महाकाश्यपो आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच॥ ये इमे पुनः भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वा अवैवर्तिकास्समते पृथग्जनतायै अपायं यान्ति आहो स्विदं नेति। सम्मते पृथग्जनतायेव नाश्वराश्च गतियो गच्छन्ति अहो स्विदं नेति॥ एवमुक्ते आयुष्मान् महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच॥ ये इमे भो धुतधर्मधर बोधिसत्त्वा अवैवर्तिको धर्मा ते सप्तसु भूमिषु कथंचित् किंचित्कर्मविपाकदोषेण निरयंपि गच्छन्ति तिर्यग्योनिं वा गच्छन्ति। दरिद्रा वा भवन्ति दुर्बला वा॥ अथ खलु ब्राह्मणा वा भवन्ति प्रत्येकब्राह्मणा वा इन्द्राश्च उपेन्द्राश्च यक्षाधिपतयश्च यक्षाश्च नागाश्च नागराजानश्च गन्धर्वा गन्धर्वाधिपतयश्च चक्रवर्तिनश्च प्रादेशिकाश्च राजानः अमात्याश्च श्रेष्ठिनश्च जनपदप्रधानाश्च राजपुत्राश्च श्रेष्ठिपुत्राश्चात्र महिष्याः पुत्राश्च नायकाश्च सर्वशौर्यवर्याश्च भवन्ति वत्तसम्पन्नाश्च भवन्ति॥ उल्लोकनीयाश्च अवलोकनीयाश्च अभिवन्दनीयाश्च आदेयवाक्याश्च बहुजनप्रियाश्च बहुजनकान्ताश्च बहुजनमनापाश्च संकीर्तनीयाश्च प्रह्लादनीयाश्च महाधनाश्च महाविभवाश्च महापरिवाराश्च महात्माहा महातेजाश्च भवन्ति। यदि केचित् कथंचित् विराधापराधहेतोः सप्तसु भूमिषु वर्तमाना अविचिं महानिरयं गच्छन्ति॥ अथ खलु प्रत्येकनिरयं गच्छन्ति॥ यदा पुनते पुभसमनकायेनोपपद्यन्ति। असुरेषु नोपपद्यन्ति। शुद्धतिर्यग्योनिं न गच्छन्ति। उत्तमे च कुरुषु नोपपद्यन्ति स्त्रीत्वं न गच्छं

ति। विपण्डकत्वं न गच्छन्ति॥ अथ खलु प्रत्येकनिरयं गच्छन्ति॥ यदा प्रेतेषु किंचिद् यत्नकायेनोपपद्यन्ति। असुरेषु नोपपद्यन्ति॥ सुङ्ग तिर्यग्योनिं न गच्छन्ति उत्तरकु
रुषु नोपपद्यन्ति स्त्रीत्वं न गच्छन्ति विपण्डकोत्वं न गच्छन्ति॥ अथ खलु सर्वासु दशभूमिषु पुरुषो भवन्ति सर्वाङ्गप्रत्यंगोपेताः अविकलेन्द्रियाः पश्चाद् बोधिसत्वो निरयं
वा गच्छन्ति॥ कदाचिदार्यापवादे हेतो वा बोधिसत्वा बोधित्ते नीविताद्यपरोपयन्ति॥ सम्यक्त्वबोधिश्श्रावकं वा श्रोतापन्नं भवन्ति॥ चारिणं जीविताद्यपरोपयित्वा ये
वा सत्वा घातेन कृत्वा य विनिश्चात्य था रूपं प्रकृत्यं जीविताद्यपरोपयित्वा निरयं गच्छन्ति॥ ये बोधिसत्वाः सप्तमभूमिषु प्राणातिपातं वा करोति। अदत्तं वा हर
न्ति॥ सर्वं परिपूर्णं वा अकुशलकर्मणे समर्थ बोधिसत्वे निरयं न पितु॥ मानि च कर्माणि बोधिसत्वैः उत्तरतो प्रणिधानवशोपचितानि अकुशलानि तानि च प्रथ
म विनोत्पादय आवृतानि तिष्ठन्ति यथा॥ महत्ता बोधेते नस्पृगं संघो असंप्राप्तस्य प्रणिधिचित्तं॥ द्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमषष्ठसप्तमाष्टमानि भूमिषु विपच्यन्ति॥ अ
नन्तशीर्षपरिताषेनापि॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच॥ येन पुनर्भोजिनपुत्र बोधिसत्वा अवैवर्तिकाः सम्यक्त्वं उत्पादाय
गपित्वा अगारस्था अनगारियं प्रव्रजन्ति। ते तथागताः केवरूपेण ओवादेन ओवदन्तीति॥ ततः कात्यायन स्थविरकाश्यपं इदमब्रवीत्॥ उत्तानः विविक्ताभिः
कथाभिरनुपूर्वशः बोधिसत्वचरितं महापर्कजात्कापरमे तेषु कोविदा॥ देशयन्ति इदमवान सम्वर बोधिसत्वपर्यायं सर्वरागो महाजनहिताय मेव ते कर्मम
प्रतिसमं नरोत्तमः॥ इमं तेनं च मतिमांस्तथागतो बोधिसत्वचरितं न परिपाय भाषति॥ ते प्रभुः भगवतोऽप्रमुच्यतिन्नान पूर्वकमुपेति उत्करं॥ ते सर्वे लौकिक महेशा मुउ
प्रभावो बोधिसत्वस्ति बोधिसत्वशासने जिनः॥ एवमादिकाभोक्तत धर्मधरस्य सम्यक्त्वंउत्पावोधिसत्वचर्यायं धर्मं देशयन्तीति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्म
न्तं महाकात्यायन मिदमुवाच॥ यानीमानि भो जिनपुत्र जातकानि जिनभाषितानि इमानि कुतोप्रभृतिकानि चिह्नयानीति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्म[illegible]कात्यायन आयु

भूतधर्मधरबोधिसत्वाः तृतीयायां भूमौ वर्त्तमानाः चतुर्थ्यां भूमौ विवर्त्तन्तु। विवर्त्तन्ति विवर्त्तिष्यन्ति वा। सर्वे ते इमे हि चतुर्दशभिराकारैर्ज्ञातव्या इति॥ एवमुक्ते आयु
ष्मान् महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच॥ ये पुनर्भो जिनपुत्र बोधिसत्वा भवैर्वर्जिता प्रथमं चित्तमुत्पादयन्ति बोधाय केन रूपेण सुखेन प्रभवन्ति केवलाव
नकाश्च सत्वाः सुखसमन्तसंगता भवन्तीति॥ ॥ एवमुक्ते आयुष्मान् महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गाथाभिरध्यभाषि॥ सर्वसत्वा सुखसाने समर्पनेन संभव
न्ति। यदा चित्तमङ्गते जायते। प्रथमं नाम हर्षिरणं बोधिमार्गपरिभावनात्मकं संप्राप्नुवन्तीति॥ निश्चयाश्च ये पि ते नित्यमपारुतरणलया। ये च क्षेत्रेन वनेषु प्राणिनानेभव
न्ति। मुदिताश्च नाम या सम्प्राप्त्रं चरन्ति प्राणिनो बोधिसत्वकुशलोपक्रमया॥ क्षुभ्यन्ते च वसुधा उत्कंपयसमुद्रा सशैलमतिमेरुमलके॥ भूमिसाश्विपुरसंप्रवर्त्त
ते निश्चयो रभच्छरात्र संश्रयः॥ तेषु सर्वशुभकर्मरश्मिनो तेजसा भवन्ति सर्वमतनं॥ अथ खलु नाममतिदेवो नाम महाप्रातिहारिको बोधिसत्वो भूतोस्कांसमुत्तरासंगं
कृत्वा येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणाम्य भगवन्तमभिस्तुवतः संमुखं च वशीभूतगणाधिपस्य इमैः श्लोकैः यस्य रूपं हेमाभासमन्ते अतुल्यारविहतवपुं विराजितं तेज
सा। द्वात्रिंशति पूर्णैः पूर्वकुशलनचनपुरुषकथितैः सुलक्षणलक्षणैः। शीलेवाग्रसंपूर्णं यं धरणिनागगुरुतरवलं बलौहमवारिराणे वन्दे शान्तमानसं
तिविनयेन कुशलं सुरासुरसत्कृतं॥ दीर्घकालं च जिनाचार्यं कुशलमतिविपुलफलदं भवक्षयकांक्षयाश्वभ्रायेलानेः मैत्रापूर्वं बहुविविधजनितकुशलैः समा
भिमुखो मुनिः। सकावासं नित्यं विहरन्तं सुरसुरमहितं मुखेत्तपासन्त्वाशीतिवोध्यमानं इक्ष्वाकूनां वैशोद्भूतो धरणीनरमवनरीयशः स्थितोवलाद्वतिर्मायादे
व्याः कुक्षिप्रविशिषु कुमुदसदृशो वरोगजरूपवान् एवलोकालोकः क्षुभितं वरभवननिलयं विहायद्रगः सत्वाम्रतो दृष्ट्वा दृष्ट्वा विमतिपथविषयमतिनां समुद्र
रिंतु प्रजाः। तस्मिं काले रत्नाकीर्णा विविधनिधिनिचयभरिता वचारवसुस्वरा॥ तं शाक्येन्द्रं वा रिश्राय स्फति निभृतमधिगुणं चित्तविवश्रमुनिं। मुनिंशाशासाद्ये

देवीमायासुरपतिवरभवननेहसुखैः प्रविचार्यमाने। नमैः गीतैर्नृत्यैर्वाद्यैः श्रवणाहृदिनयनसुभगैः सुरेः सेवितदेवना। साराज्ञानोपि विनोव सतिवनवरमहर्षिनोद्य
जैयेयदिद्रुसिलम्बोद्यानं मुष्पावकीर्णमधुमधुरपरभृतरुतमनोहरिनन्दनं। गत्वानक्षिमनृत्यैभिः सार्द्धं प्रवचरति मुदितमुपविवनेवनलोलया। सावोद्यानेपस्ल
नीतरूपालताकिशालयष्टं एंददर्श अयनंविनीं। तस्याः शाखां गृह्य मरस्मरजिसुखमुदिता सलीलवस्थिता। सानत्रशाखालम्बनिजननयो जिनमजिनमनेसमहासु
निमुत्तमं॥ शीतोल्लेवर्षैवारिधारेवरकुसुमाभयाजिनं॥ तेजयन्तं जननी मात्रचन्द्रपतिसुरनुमहितं त्रिलोकमहेश्वरं॥ सोतक्षोभं लोकानीतं शरणमिह दिवि च भु
वि च जरामरणान्तकं॥ अप्राङ्गं भूमौ धीरं कमलदलसदृशानयनं सुराधुरावन्दनं॥ हृश्यात्सुप्तादेवादेवत्रिरच्यमभिभावानां विनाशनि तिष्ठि सुजनं॥ इक्ष्वाकूनां
वंशोद्भूतो धरणितलमवतीर्यसंस्थितो वनाहृति॥ शीतोष्णे वर्षे वारिधारेवनकुसुमभयाजिनं॥ स्नपयितु नविक्रमः सप्तसप्त पूर्णामृगराजमतिरिवरसमानी
कं। ज्येष्ठैः श्रेष्ठो लोकानां हंहनमप्रनः जरामरणक्षताभवनिउपद्रवः इत्यवैनरत्नाकीर्णांस्कन्धरुचिरकुसुमसितान्तभ्रमितोपमां॥ हलासुकस्थापेवार्यसमभियतिन्त
यतिनयनासरेहसमुभिनवालैश्योग्रसरवाक्षाभैमृडभिरूपवितमउपसं दिव्यैकसनिर्मितं॥ उत्त्वत्रसोमूर्तिश्चेतोतं भ्रमनिमणिकनकमनसुवामरवीजनं॥ उत्पत्व
मेधोदायवनरवगगगणपरिगानदयतिमहस्त्वरा॥ प्रभ्योधावदिवौस्त्वस्त्वमरुभिनिनवरसुरेसत्वनन्दनचूर्णेना सनेमातीसमुक्तेनसुरमठजपति। सुरवकरेरहेस्व
तोशतैः कुस्मिपात्म्यासन्त्रानानारत्नाउदधिउवेतरसलीलोसधागतेतेजसाद्रति॥ ॥इति महावस्तुअवदाने तरनीयामूलीः समाप्ता॥ २ ॥एवमुक्ते आ
युष्मान्महाकाश्यपो भासुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच॥ येपुनर्भो जिनपुत्र बोधिसत्वा अवैवर्त्तिकताये संस्थिहन्ति॥ केवरूं वानि कर्माणि भवस्थाननाये न समुपवर्त्तन्ति इ
ति॥ तत्रः कात्यायनस्थविरो जिनशास्त्रविशारदः काश्यपमधून तथर्मधरस्थमीणगाथाभिरध्यभासत। यानिकर्माणि सेवन्ते बोधिसत्वा विजानथ। अस्मानन्तोनसेवन्ते सानि

हनानि यानि हनानि पैशून्यानि तु मनुष्यप्रहर्याणि गर्हनानि भणितानां तु हिताश्रयणाद्बोधिसत्त्वेन रूक्षगाथा सुभाषिता॥ बोधिसत्त्वेन साज्ञीनोयपरमार्थाभिकांक्षिणा। अभिम-
णिकान्तो हस्तानो यत्ना ज्ञीनं सुभाषितं॥ यावन्तो वन्तो आमिषं यैलायाऽदृष्टं कृतं॥ ब्राह्मणेन तु यगम्यज्ञषि देवं नरेश्वरं॥ इदमुवाच धीमान्ता अग्निऋषि सुभाषिता। तस्य
मूल्यं तव शीर्षं सकेशीषं मिति अब्रवीत्॥ बुद्धिहिताश्रयणाशीघ्रमेगाथामेता सुभाषिता॥ यद्यपि किञ्चिद्दुःखंभसमुदावरन्ति सबोधिसत्त्वचरितानामभिकांक्षमाणाः तैलप्रदीप
इव समूर्ध्यं शरीरे विहृत्य नध्यानेन विपुलपुण्यवताभिभूतः॥ सुरूपो नाम भूमिपतिं राक्षसो नाम इदमब्रवीत्॥ अग्निसुभाषिता गाथा क्रमायरि कृशासिता। तस्या मूल्यं
कुमारं च देवीं चैव भक्षयेत्॥ गृह्यतां यदि ते कृत्स्नं गाथाभिधर्मसंहिता॥ सोऽब्रवीद्राजा निःशङ्कधर्मगौरवान्॥ गृह्यतां दीयतां गाथा युक्तं भवतु मा चिरं॥ ततश्चेदं गाथा
सुभाषितां राक्षसी मब्रवीत्। परदेविनं यरेषु अनिष्टसंयोगे प्रियहीनेषु ऽपितनरकेषु वरं नवकं प्रकृष्टसंस्थपनिकृन्तः॥ अमात्यसंजयं नाम पिशाचो इदमब्रवीत्
॥स्वकं मे हृदयं देहि श्रुणु गाथां सुभाषितां बोधिसत्त्वोऽब्रवीत्॥ स्वकन्ते हृदयं देमि तु हि गाथां सुभाषितां॥ पिशाचमब्रवीद्धीरो संजयो विगतव्यथ॥ ततश्चेमां गाथां सुभाषि-
तां पिशाचोऽब्रवीत्॥ न तु तृष्णा कामेभिर्ज्वलनः शाम्यते ज्वलन्। न जातु उपभोगेभ्यः तृष्णा कामेषु शाम्यति। श्रेष्ठी वसुन्धरा नाम दरिद्रो इदमब्रवीत्॥ इयं सुभाषिता गाथा
सर्वस्वेन तु दीयते। बोधिसत्त्वोऽब्रवीत्॥ सर्वस्वं ददामि षट् तु हि गाथां सुभाषितां। एतन्न समन्तप्रसंज्ञानि धर्मेषु यत्सुभाषितं॥ ततश्चेमां गाथां सुभाषितां दरिद्रोऽब्रवीत्॥ आ-
कीर्णान्यपि भूतानि बालिशाय व्रजन्ति वः॥ भूमानाकीर्णा वसन्ति एकेऽप्यपि प्रज्ञानता। सुरूपं नाम राजानं पुरुषो एतदमब्रवीत्॥ जम्बुद्वीपेन मूल्येन शक्यं श्रोतुं सुभा-
षितं॥ ॥बोधिसत्त्व उवाच॥ जम्बुद्वीपवर्तं देमि सर्वान्यत्किञ्चिदिच्छसि। श्रोतुं सुभाषितं क्रूहि तु हि सम्यग्यदिच्छसि॥ ततश्चेमां गाथां सुभाषितां पुरुषोऽब्रवीत्॥ अहं
कालमसकालनाशाय त्रसमुपस्थिता॥ मानं यत्र निरोधाय उपयन्ते तथागताः॥ सत्त्वरं नाम हरिराजानुस्वकं इदमब्रवीत्। इयं सुभाषिता गाथा देहि मांसं श्रूयतां हितं॥

यदि विनाशं धर्म्मेण मान्सेन याहं सुभाषितं ॥ भ्रष्टो ऽस्मि देवि ते मान्सं क्षिप्रं ब्रूहि सुभाषितं ॥ तत्रेमां सुभाषितां गाथां लुब्धकोपमब्रवीत् ॥ सदायापरजनः श्रेयो न सुवर्णमयो गिरि
सोपांसु शीकरहानायसो गिरिशीकरं वर्षणाइति ॥ राजा नागभुजो नाम नन्दासो इदमब्रवीत् । चातुर्द्वीपेन राज्येन वाक्यं प्राज्ञे सुभाषितं ॥ बोधिसत्त्वो ऽब्रवीत् ॥ चातुर्द्वीपं च ते
राज्यं देमि क्षिप्रं सुदीरयन् ॥ एकां सुभाषितां वाचां मा विलम्ब ब्रवीमि ते इति ॥ तत्र इमं लोकं सुभाषितं तन्यासो ब्रवीत् । लोभो मानठन तृत्यमाहुर्विडवः प्राप्तस्य याविक्रिया । क
स्माज्ञानवत्ते समेसप्तु नर्सेषे सम्भृतां मयाद्दि नासोषविवर्जितेन ससां मानि संखेः श्रुविनाः भानितो करुरू सतां मठगगतो निक्षिप्तभारः शुचिरिति ॥ एवं सुभाषितार्थाय
स्वयाते पतिते पुनः । भूयः सुभाषितार्थाय पोतान्यके महार्णवे भ्रयो ऽग्निशिराण्यस्य कानि कृत्वा गाथा सुभाषिता ॥ अग्निस्कन्धे पुनः पतितः कृत्वा गाथां सुगाथा सुभाषिता । व
कृतिस्त्वमादीनि दुष्कराणि जिनवंशाः । सुभाषितामर्थाय प्रतिपद्यन्ते महायशा ॥ ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यपः आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ ये पुन
र्भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वाः तृतीयायां भूमौ वर्त्तन्ते । चतुर्थीयां भूमौ विवर्त्तन्तीति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच ॥ चतुर्दशभिर्भो
धूतधर्मधर आकारैर्बोधिसत्त्वास्तृतीयायां भूमौ वर्त्तमानाः चतुर्थीयां विवर्त्तन्ते । कतमेहि चतुर्दशेहि ॥ अक्षवन्तगुप्तचक्षी गतयोग मतगुप्ताश्च भवन्ति । अन्यतीक्ष्णा
विवेकं सेवन्ति राज्यं च कायापयमाना लोभेमाभिभूता । अज्ञानरेणाविनितवासितानां सर्ववस्त्वहारिणो भवन्ति । अपयाथ्वं च अनन्तप्रेक्षावधमोक्षयन्ति । वथाश्च न संगोया
यन्ति । गुरूणाश्च वधुयन्ति विप्रतिपन्नाश्च भवन्ति । न च भोगमात्रासांसं विवस्यन्ति । विघमानेभुविभवे पुत्रजितावाच समयक्सेभुकानां भावतो वा वधुश्रम्य नपर्याप्तं च
न्निपर्याप्रणिधिताच बाहुश्रुत्यं न देशयन्ति । आमिषप्रतिवद्धाश्च सेवन्ति । न धर्मप्रतिवद्धाश्च नवातीक्ष्णा भुजस्य वर्णमामन्ति संस्मयक्त भुजाश्च नीके समयता ये देशोन्ति ।
न च संयक्त भुजां लोको ऽन्तरमिति निवबोधयन्ति । इमेहि भो धूतधर्मधर चतुर्दशभिराकारैः बोधिसत्त्वाः तृतीयायां भूमौ वर्त्तमानाश्चतुर्थीयां भूमौ विवर्त्तन्ति । ये हि केचित्सो

गुणाभोगार्थं संचिन्त्य निभं विडः॥ तन्त्र्याकृपया। तेषां भवन्त्याशया महेति। कथं च भो धूतधर्मधरबोधिसत्त्वा अनिवर्त्याशया भवन्ति। उच्यते कामैः तेनावकीर्यन्ते उद्धत्ते कृतनिश्चयत्वेनानिवर्त्यत्वे अत्याशया इति निष्ठुताः। कथं भो धूतधर्मधरबोधिसत्त्वा अकृत्रिमाश्चाशया भवन्ति॥ उच्यते वणिप्रसेकतुल्यानां नस्थरेति कथं च न॥ एवं चाकृत्रिमो भवति तेषां मशयः सन्देति। भो धूतधर्मधरबोधिसत्त्वाः शुभाशया भवन्ति॥ उच्यते लाभसत्कारगुरुत्वपरमार्थाभिकांक्षिणः शुभाशयस्तेषामिमे चतुपरिस्पन्ते॥ कथं च भो धूतधर्मधरबोधिसत्त्वा दृढाशया भवन्ति॥ उच्यते न संहरन्ति वीर्यं धर्मतो नैरभिकृता॥ एवमत्याशया तेषां दृढाः सन्तिमहर्षिणामिति॥ कथं च भो धूतधर्मधरबोधिसत्त्वाः स्वभावाश्चाशया भवन्ति॥ उच्यते मूर्द्धितो नेन भुंजन्ति परान्नान्य चकृता स्वभावाश्चाशयस्तेषां एवमार्यप्रशंसनेति। कथं च भो धूतधर्मधरबोधिसत्त्वा नम्राश्चाशया भवन्ति॥ उच्यते नेनात्र प्रस्पन्दन्ति कामेषु निष्क्रम्याभिरताः सदा च एवमत्याशयो नम्रो बोधिसत्त्वाः प्रसस्यतेति। कथं च पुत्र धर्मधरबोधिसत्त्वाः प्रफुल्लाश्चाशया भवन्ति। उच्यते स्वयंभुसर्वदर्शित्वमभिकांक्षन्ति यत्नतः प्रफुल्लाश्चाशया भवन्ति चैव अप्रतिमाकृता॥ कथं च भो धूतधर्मधरबोधिसत्त्वाः अनन्ताश्चाशया भवन्ति॥ उच्यते प्रार्थयन्ति महाभोगान् दानगुणसंपदा॥ अनन्ताश्चाशयाश्चैव भवन्ति पुरुषोत्तमा इति॥ एभिर्वरैर्विंशतिभिः सर्वधर्मविशारदाः॥ समन्विता सत्पुरुषाः शुभैराशयैर्वरा इति॥ इमे हि खलु भो धूतधर्मधरबोधिसत्त्वा विंशतिभिराशयैः समन्वागता भवन्तीति॥ ॥एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच॥ कति हि भो जिनपुत्र आकारैर्हि बोधिसत्त्वा द्वितीयायां भूमौ वर्त्तमानाः तृतीयायां भूमौ विवर्त्तन्ते॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायनो आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच॥ अष्टाविंशतिभिः भो धूतधर्मधरकारणैर्हि बोधिसत्त्वा द्वितीयायां भूमौ वर्त्तमानास्तृतीयायां भूमौ विवर्त्तन्ते। कतमैरष्टाविंशतिराकारैः न यथालाभगुरुकाश्च भवन्ति॥ सत्कारगुरुकाश्च भवन्ति॥ कीर्त्तिश्लोकपराश्च भवन्ति॥ विषमेण च वृत्तिं कल्पयन्ति॥ गुरुकोपणामाचरणपराश्च

भवन्ति॥ विधुरन्तेषु न च चित्रिकारवं कुर्वन्ता विचरन्ति॥ दक्षिणेषु बोधिसत्वचरितं स्तनं पर्यषन्ति। यतश्च बोधिसत्वचरितं भूमिं प्राप्नुवन्ति तं न स्मरयन्ति। अतिरेकयता
येषु प्राप्य च भारं च न उत्तारयन्ति। अप्राप्य च भारं उपारिशयित्वा विसरन्ति। आकीर्णविहारेण च नातीयन्ति। माल्यवस्त्रालंकाराभरणानुलेपनधराश्च भवन्ति। अल्पगुण
परितुष्टाश्च भवन्ति॥ अभीक्ष्णं च लोकरमणीयाभिर्न लोभ्याश्च भवन्ति। न च सर्वधातुविन्यासं कल्पन्ति। स्वेन च वर्णरूपेण परमभिमन्यन्ति। न च विपरीतदर्शनतां करोन्ति
न च यथोद्दिष्टं पदव्यंजनं परिपूर्णं करोन्ति। देशनाममत्सरिणश्च भवन्ति। अपात्रदर्शिनश्च भवन्ति पात्रे च न प्रतिपादयन्ति। कठिनसन्तानाश्च भवन्ति। असमीक्षकारिणा
श्च भवन्ति। ये केचित्ते भूतधर्मेषु च बोधिसत्वा द्वितीयायां भूमौ वर्तमाना: तृतीयायां भूमौ विवर्तन्ति। सर्वेणाइमेहि रस्या विंशक्तिराकारैर्विवर्तन्ति॥ तत्रेदमिति॥ उच्यते
इमे येषां द्वितीयाभूमि बोधिसत्वान गुच्यते॥ नानाकुशलकोशानां लोकार्थसुखचारिणां। ये हि से येहि संप्रुक्ता विवर्तन्ति मथाविधा। ये चैव परिवर्तन्ता न विवर्तन्ति प
ण्डिता:। दुरारोहा दुःखीरा: प्रतिपद्यन्ति भूतनानं च लोकानुकम्पार्थं हि दुःखी चरन्ति ते। तेन ते देवमनुष्याणां पूज्या सर्वे तथागता:। तथा हि विविधं दुःखं उपेन्ति तानपू
र्वकं॥ नानाधातुमिमं लोके अनुवर्तन्ति पण्डिता:। तेन तेषां गता कीर्ति लोके शमनुमानुषेश्वति॥ ॥इति श्रीमहावस्तु अवदाने द्वितीयभूमि: समाप्ता॥ २ ॥
स्वचके आयुष्मान्महाकाश्यप: आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच॥ द्वितीयाभूमितो तृतीयां भूमिं संक्रमन्तानां बोधिसत्वानां वद नरवरात्मज कीदृशं जायते चित्तमिति॥ त
त: कात्यायन: स्थविर: काश्यपमिदमब्रवीत्॥ श्रूयतां बोधिसत्वानां संभवति चित्तमुत्तमं॥ रागेषु वर्तते चित्तं बोधिसत्वान मारिष:॥ तृतीयासंक्रमन्तानां द्वितीयातो जि
नात्मज:॥ दुःखेन्ति सर्वसत्वानां संस्थितानि नरेश्वर॥ तानि नान्नसुखार्थाय नापि बोधे कथंचन॥ त्यजन्ति पुत्रदारेण एकगाथासुभाषितं॥ साधुना बोधिसत्वेन रा
ज्यंकारयन्ते भुमान्॥ वनगहनानि च नगहनं गिरिदुर्गहणं मार्गगहनानि विषमपतितसत्त्रिवर्णे वनानि तुमतुष्यगहणानि नगागुल्मकण्टकलताकुलानि वृक्षगहनमय:

वोधिसत्वोप्रथमचित्तमुत्पादयति ॥ कतमेमां तत्र अद्भुतानां धर्माणां प्रादुर्भावो भवति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायनो आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गाथाभिरध्यभाषति ॥ स
नगरनिगमसरितारण्यानि वसुमतिप्रभ्रूतरत्नावनं ॥ प्रथमतो प्रणिधिः जगदुद्धवानीं दिवसकलसहस्रतेजश्च आभासो विकसन्तेदिशो ॥ यदा पुरुषसिंहनाये अभयप्रभ
निसमुद्भवन्ति सुरवरगणाश्च दिव्याः परंपराभिर्गिरिमुदीरयन्ति ॥ एष नरसिंहनायेप्रणिधेति अनन्तगुरव्याः अस्माभिः रक्षितव्य ॥ एष हि जगनार्थमतिं ते जानितिविनोति
शुभंशुभकरो इदमाश्चर्यमन्तरा भवति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ येइमेभोजिनपुत्र अनिवर्तिका बोधिसत्वा केवनो पाशिकैः प्रथ
मायांभूमौ स्थितो उक्षराशिकतानीति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपंभ्नोकामुमुवाच ॥ भार्यांप्रियां हदिसुखांश्च सुतांशिरांसि नेत्राणि वा
भरणावाहनविस्तरांश्च दत्वान भवितास्य समुपेत्य थ दैन्यतां वा सर्वत्र तामभिमुखाः पुरुषर्षभास्ते । आदर्शितावधवन्धनताडनेभ्यो रौद्रैर्नरैरशुभकर्ममतिप्रवर्त्तैः तानेव
इष्टपरमार्द्दवमैत्रचित्ता । श्लक्ष्णाभिवाग्भिरनघाः समुदाचरन्ति । इष्टाश्च यावनकमानप्रतिमसुत्तर्षपरंप्रतिलभन्तिमहामनुष्याः दत्वाच वर्द्धितगणाव शान्मनो भवन्ति प
श्चात्तापपनुपपन्तन्तितयोनिराशाइति ॥ ॥ इति श्रीमहावस्तुअवदाने प्रथमाभूमिः समाप्ता ॥ ॥ ततश्चकाश्यपस्थविरः कात्यायनमब्रवीत् ॥ निर्दिष्टा प्रथ
माभूमिमहासत्वमनोरमां ॥ द्वितीयासंक्रमनानां भूमिं नरवरात्मज ॥ किंचित्तबोधिसत्वानां तापन्ते समनन्तरं ॥ केन चा आशया सन्ति द्वितीयायां जिनात्मजाः ॥ भूमिन्नावो
धिसत्वानां यथाभूतमुदीरयेदिति ॥ ततः कात्यायनस्थविरः काश्यपमिदमब्रवीत् ॥ निर्दिष्टांबोधिसत्वानां कीर्त्तयिष्ये मनोरमां ॥ द्वितीयो संक्रमन्तानां प्रथमा तो तु जायते । अ
रती बोधिसत्वानां भवे क्षितिनसंशयं ॥ बोधिसत्वानां भोजिनपुत्र द्वितीयां भूमौ वर्त्तमानानां इमे अष्टाशया भवन्ति ॥ अष्टथाकल्याणाआशयो भवन्ति । स्निग्धाध्याशयाश्च भवन्ति ।
मधुराध्याशयाश्च भवन्ति । तीक्ष्णाध्याशयाश्च भवन्ति । विपुलाध्याशयाश्च भवन्ति । विचित्राध्याशयाश्च भवन्ति । गम्भीराध्याशयाश्च भवन्ति । पर्य्यादिन्नाध्याशयाश्च भवन्ति । अ

त्रपहताध्याशयाश्च भवन्ति। असाधारणाध्याशयाश्च भवन्ति। उत्तमाध्याशयाश्च भवन्ति। अकृपणाध्याशयाश्च भवन्ति। अनिवर्त्याध्याशयाश्च भवन्ति। अकृत्रिमाध्याशया
श्च भवन्ति। शुद्धाशयाश्च भवन्ति। दृढाध्याशयाश्च भवन्ति। स्वभावाध्याशयाश्च भवन्ति। तृप्ताध्याशयाश्च भवन्ति। सुकृताध्याशयाश्च भवन्ति॥ अनन्ताध्याशयाश्च भवन्ति
॥ ॥ कथं भो भूतधर्म्मधरबोधिसत्त्वाः कल्याणाध्याशया भवन्ति॥ उच्यते बुद्धधर्म्मं च संयेवरकोक्षति कथं चन इति॥ अध्याशयस्तेषां कल्याणमुपपद्यते॥ कथं भो भू
तधर्म्मधरबोधिसत्त्वाः स्निग्धाध्याशयाश्च भवन्ति॥ उच्यते अक्षेष्ठोदिपमानेषु मनस्तेषां न कुप्यन्ते॥ एवमध्याशयस्तेषां स्निग्धमुपपद्यते॥ कथं च भो भूतधर्म्मधरबो
धिसत्त्वाः मधुराध्याशया भवन्ति॥ उच्यते अनर्डलकर्म्माणि सेवन्ति पुरुषोत्तमाः॥ एवमध्याशया मधुरा भवन्ति धुरबुद्धिनामिति॥ कथं भो भूतधर्म्मधर बोधिसत्त्वाः
तीक्ष्णाध्याशया भवन्ति॥ उच्यते बुधस्साशयसंयुक्ता लोके लोकोत्तरे तथा॥ एवमध्याशया तीक्ष्णा भवन्ति शुद्धकर्म्मिणामिति॥ कथं च भो भूतधर्म्मधरबोधिसत्त्वा
विपुलाध्याशया भवन्ति॥ उच्यते सर्वभूतहितार्थं संचिन्तो निशुभं वहु॥ एवमध्याशया विपुला भवन्ति परमहर्षिणामिति॥ कथं च भो भूतधर्म्मधरबोधिसत्त्वा वि
चित्राध्याशया भवन्ति॥ उच्यते विचित्राणि मनोज्ञानि देन्ति दानानि समन्ततः॥ एवमध्याशया विचित्रा भवन्तुनरदर्शनानामिति॥ कथं च भो भूतधर्म्मधरबोधिसत्त्वा अप
र्य्यादित्ताध्याशया भवन्ति॥ उच्यते अपर्य्यादित्तचित्तास्ते प्रतिवेधविक्रमाः॥ एवमध्याशयस्तेषामपर्य्यादित्त उच्यते॥ कथं भो भूतधर्म्मधरबोधिसत्त्वा अनुपहताध्या
शया भवन्ति॥ उच्यते ते न शाकन्ति संहर्त्तुं दुष्टचित्तेन केनचित्॥ एवमध्याशयस्तेषां न जातु उपहन्यते॥ कथं च भो भूतधर्म्मधरबोधिसत्त्वा असाधारणाध्याशया भव
न्ति॥ उच्यते यो नायो प्रणिधिः कश्चिद्देवसत्त्वस्योपजायते॥ सर्वसत्त्वोद्धरणार्थाय तदा साधारनविडरिति॥ कथं च भो भूतधर्म्मधरबोधिसत्त्वा उत्तमाध्याशया भवन्ति। उच्य
ते विडपरतीर्थिकमतन्तेषां श्रुत्वा वलात्प्रतिष्ठते उत्तमाध्याशयास्तेन नरसिंहा भवन्ति नेति॥ कथं च भो भूतधर्म्मधरबोधिसत्त्वा अकृपणाध्याशया भवन्ति। उच्यते काम

त्यागसम्पन्ना बोधिसत्वा महायशाः ॥ लोकानभिरोचन्ते चन्द्रमा त्रिरिमां भुमां ॥ प्रथमायां भूमौ बोधिसत्वानां वर्त्तमानानां मसमुदाचरन्ति ॥ कतमे अष्टा तद्यथा त्यागः करुणा
अपरिखेदः अमानो सर्वशास्त्राध्ययनता विक्रमो लोकानुज्ञाता धृतिरिति भवन्ति चात्र ते संविभागरुचयः करुणायमाना दुःखं सहन्ति । भवन्ता मधुरान्य सन्निशनैर्गुणौश्च
परितोषमुपयन्ति धीराः एवं वरन्ति धरण्यां प्रथमायां महत्वान् ॥ शास्त्राणि यानि स्रवन्ति असारकानि तानि विवार्थ्य जनेभ्यः ऽनुरागतुष्टिनिष्क्रमिनो नृणां समञ्च विचार्य
लोकां नीत्वारेदन्ति चनेचनाकुशलं चेति ॥ एकेन कारणेन बोधिसत्वा विवर्त्तन्ति द्वितीयायां भूमौ ॥ कतमेन एकेन भवेषु आस्वादसंज्ञिनो भवन्ति । द्विहि कारणेहि बोधिसत्वा
विवर्त्तन्ति ॥ द्वितीयायां भूमौ ॥ कतमेहि द्विहि कामगुणेहि अभिलाषिणश्च भवन्ति ॥ कुशीदाश्च पुनस्त्रिभिराकारैर्बोधिसत्वा द्वितीयायां भूमौ विवर्त्तन्ति । कतमेहि त्रिहि
स्मृहीनवश्च भवन्ति ॥ उत्त्रासबहुला [illegible]तनाध्याशयाश्च । षड्भिराकारैः बोधिसत्व प्रथमायां भूमौ स्थित्वा द्वितीयायां तृतीयायां भूमौ विवर्त्तन्ति विवर्त्तिष्यन्ति ॥ कतमैष
ड्भिर्नव अनित्यसंज्ञाबहुला विहरन्ति । आघातबहुलाश्च भवन्ति । ठैवैराश्च भवन्ति स्त्यानमिद्धबहुलाश्च भवन्ति । लोककार्य्यपरायणाश्च भवन्ति । ये भो जिन
पुत्र बोधिसत्वा विवर्त्तेन्सु विवर्त्तन्ति विवर्त्तयिष्यन्ति । सर्वे ते हि इमेहि द्वादशभिराकारैः विवर्त्तेन्सु विवर्त्तन्ति विवर्त्तयिष्यन्ति नात्र भूयः इति ॥ ॥ एवमुक्ते आयु
ष्मान्महाकाश्यपो आयुष्मन्तं महाकात्यायनमुवाच ॥ इमे भो जिनपुत्र बोधिसत्वो विवर्त्तियाश्च अविवर्त्तियाश्च प्रथमं चित्तमुत्पादयन्ति संयक्संबुद्धा भवाम इति के
न कुशलं प्रसवन्त इति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्कात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपमुवाच ॥ अतो बहुतरं यश्च भो जिनपुत्रो यो दद्याज्जम्बुद्वीपं सप्तरत्नसंचयं दशबलानां
अतो बहुतरं पुण्यं प्रसवति बोधाये प्रणिधेन्तो । यश्च भो जिनपुत्रो चतुरो द्वीपान् दद्यात् ॥ रत्नाचितान् दशबलानां अतो बहुतरं पुण्यं प्रसवति बोधाये प्रणिधेन्तो ॥ य
श्च भो जिनपुत्र दद्यात् त्रिसाहस्रां बहुरत्नधरां महागुणधराणां ॥ अतो बहुतरं पुण्यं प्रसवति बोधाये प्रणिधेन्तो ॥ यश्च भो जिनपुत्र गङ्गानदीवालुकासमा लोकधा

त्तुमो। भनेकरत्नार्चितपूर्णां लोकनाथान पूजयेत्। अतो वहुतरं पुण्यं प्रसवति वो श्राये प्रणिधेन्तो॥ यश्च भो जिनपुत्रो सागरवालुकासमा लोकधातूयो वहुविधरत्ना
र्चिता पूर्णां अग्रपुद्गलान पूजाय दद्यात्॥ अतो पुण्यं वहुतरं प्रसवति वो श्राय प्रणिधेन्तो॥ किं कारणं न ह्येते प्राकृतपुरुषाणां भवन्ति संकल्पाः वहुजनहिताय यत्र
तेजेन यन्ति मनोरथा वीराः॥ एवमुक्ते आयुष्मान् महाकाश्यपः आयुष्मन्तं कात्यायनमब्रवीत्॥ येपुन भो जिनपुत्र वोधिसत्वा अवैवर्तिकका ये परिणामेन्ति॥ किन्तु
खलु तेषामुपचितकुशलमूलानां प्रथमा प्रणिधि उत्पद्यन्ति॥ अहो स्विदु परितकुशलमूलानामिति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गा
थाभिरध्यभाषति॥ पूजयन्ति प्रथमं तथागतं गौरवेण महता महायशा। नैव तावत्तं नयन्ति मानसं भगवत्पुद्गलगतं नरोत्तमा। तेच प्रत्येकवुद्धकोटीयो पूजयन्ति परमा
र्थपुद्गलान्॥ नैव तावत्तं नयन्ति मानसं सर्वधर्मविदुताय प्रणिता। पूजयन्ति वशिभूतकोटियो पूर्वमेव वशिपारमिंगता। नैव तावत्तं नयन्ति मानसा संज्ञासागरवता
रापनायका। ते यदा विपुलपुण्यसंचयो भवन्ति भावितशरीरमानसाः। ते समे सवरूपधारिणो वोधिये उपजनेन्ति मानसं। यो मया कुशलमुपचितं तेन मे भवतु
सर्वदर्शिता। मा च ये प्रणिधिं न्तिजिनन्तरो एवमेष प्रणिधिः प्रवर्तयतु॥ यश्च मे कुशलमूलसंचयो सो महाभवतु प्राणिभिः॥ यच्च यच्च कर्म अशुभं कृतं मया तन्म
लकटुकानि स्तराप्नुह्मिति॥ ॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यपो आयुष्मन्तं महाकात्यायनमेतदुवाच॥ कथं च भो जिनपुत्र वोधिसत्वा दृढविक्रमा भवन्ति
येन अवैवर्तिका भवन्ति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकात्यायन आयुष्मन्तं महाकाश्यपं गाथाभिरध्यभाषे॥ येनान्तरेण परमार्थविदुर्भवामि तमन्तरं यदि अवीचिग
तो वसामि। न मन्त्रये मि न च तं प्रतिसंहरामि सर्वं तनाय प्रणिधिः इति निश्चयो मे॥ जातिजरामरणशोकउपद्रवांश्च सक्तुं च भुः न विवर्तयि मानसानि दुःखसंहृति
जगतो अर्थकरो प्रजानामित्येते विक्रमवन्तं पुरुषर्षभानामिति॥ एवमुक्ते आयुष्मान्महाकाश्यप आयुष्मन्तं महाकात्यायनमब्रवीत॥ येपुन भो जिनपुत्र अवैवर्तियो

वन्दित्वा भगवन्नभिक्षुसंघंच प्रदक्षिणीकृत्वा प्रमागनो येन गोशृंगी भगवती तेनेनोपसंक्रमित्वा आरुह्य ॥ निमन्त्रितो सो भगवान्नयागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो सश्रावकसंघो श्वे
तनामे भक्तेन स्वचनेन आधिवासितेतेन भगवतान्तूष्णीभावेन भगवानावासंक्रमे आरुह्य राजा श्रेणियो बिम्बिसारो स्वकेनोपसंक्रमे भगवन्तं पर्युपास्ति ॥ अस्मनरं वैशाल
कानां स्वकेनावासंक्रमे भगवन्तं पर्युपस्थति सश्रावकसंघं वापि वैशालका स्वकेनावासंक्रमे भगवन्तं पर्युपस्थनि सश्रावकसंघ ॥ कस्वराभ्वनयापि क्रवीय महानागा स्वकेनावासं
क्रमे भगवन्तं पर्युपस्थति ॥ सश्रावकसंघतरमागाने हि कस्वराभ्वन वैहि गुर्गांय को हि राजा श्रेणियस्य बिम्बिसारस्य पञ्चछत्रशतानि [illegible] वैशालकाः [illegible] पञ्चछत्रशतानि दृष्ट्वाते
हि भगवन्तोन्तरंतस्य पञ्चछत्रशतानि प्रगृहीतानि ॥ यक्षैर्हिपि पञ्चछत्रशतानि प्रगृहीतानि ॥ चातुर्महाराजकैर्हिति पञ्चछत्रशतानि प्रगृहीतानि ॥ सुनिर्मितेनापि देवपु
त्रेणाततो विशिष्टतरछत्रप्रगृहीता ॥ परनिर्मितवशवर्तिवत्तुर्हिपि महाराजैर्हि पञ्चछत्रशतानि प्रगृहीतानि ॥ त्रायस्त्रिंशैर्हिपि देवैर्हि पञ्चछत्रशतानि प्रगृहीतानि ॥
शक्रेणापि देवानामिन्द्रेणापवशानछत्रप्रगृहीतनना ॥ सुयामेनापि देवपुत्रेणछत्रप्रगृहीतं तुषितैर्हि देवैर्हि पञ्चछत्रशताप्रगृहीता ॥ सन्तुषितेन देवपुत्रेण ततो विशि
ष्टतरछत्रसप्रगृहीत ॥ ब्रह्मकायिकैर्हि देवैर्हि पञ्चछत्रशतानि प्रगृहीतानि ॥ महाब्रह्मणापि ततो विशिष्टतरछत्रसप्रगृहीत ॥ शुद्धावासैर्हि देवैर्हि भगवन्तो गगनायेनतर
नस्मछत्रपञ्चशतानि प्रगृहीतानि ॥ महेश्वरेनापि देवपुत्रेणछत्रसप्रगृहीत ॥ भगवतो गगनायेनतरन्तस्य येन नानि सर्वाणि देवमनुष्याणि छत्रशतसहस्राणि समा
भिभूतानि ॥ आदिकर्मिकपार्थिवराजवंशो निर्हृतोर्हन्ति ॥ महामायातोमरपपुरुषपर्षीमोद्धत्रं बाहिराजयिनारिपुसंघ आभ्वन्ति ॥ अनिता राजेबासम्यन्नातेपिन राज्ञछत्रमह
नी ॥ किंपुनर्यैन सम्यन्ना सर्वज्ञैश्चाविनो निरवशेषा ॥ अपि वनतु विस[illegible]येनतुद्धत्रशानार हो भगवाना नारकैतरतप्रकाशा नारकरूपानप्रतिभासा वैडूर्यरत्न नदरणा
त्रशातापञ्च आदाय राजा विम्बिशालो अरावन्निश्छत्रोदशावनस्यासंप्रस्थितो भगवानुवत्रिसभिमुखो महगगोन नावायसमभिरूढो भगवान्भवतिमवोघगतो गोपारे

चतेद्ध विशालाः छत्रशलाकापञ्चधारयेन्तु ॥ अथ पश्चिममहीपतिमहामती वरुणाख्य निकेतः नागाधिपकृतिनिलया छत्रशलाकापञ्चधारयेन्तु । ऋद्धिमन्तो निर्मितो वरुणी यथा
नामसु वननिकेता । यत्रापि तत्र अमृतरामुदिता छत्रशलाकापञ्चधारयेन्तु । आगानिनमा तातुमा ऊडुपतियरिमू सौचाहत्व स्तुरा ॥ दैत्यापि तत्र मुदिता छत्रशलाकापञ्चधारे
न्तु । वनुरोपितलकणालाप मुदिनमनसा त्रिगानमरुनारत्नरजनिधमतुकरानरेन्तु । धरणीवरसनाह ॥ अथ सोऽत्र दशाधिपतिः कोचनमशार कसुकनवरत्नानचयको
कुसुमसुकनेदामछत्रदामनियश्चस्वधारेति ॥ सुमवर्ह्मानामवन्दितो यामाधिपति उपेन्द्र सुयामास रदनेन दानपाशुधारेसिधनपवर्णाता निस्पन्तुमितनभवनाधिवा
सिपुत्रर्भगवता नृषिवालकाभुपगत मोहि समर्जनि । स्वर रसमव कुरारयेछत्रश्च सन्नमनो । वैदूर्यसुकनदर्शामुवाउदशाननशाला कावितनफुल्लकसुमप्रिनलमुनि
र्मितो धारयेछत्रं परनिर्मितवशवर्तिनिर्माणो वरकनकभार संछत्रा ॥ रत्नेनकारलम्बदामछत्रंछत्रारहस्यलोके महेश्वरो धारयेछत्रं ॥ इत्य सोमप्रभुराधिपकाकामावच
रासपीपतीनमसहा अभिमसहेश्वरं अनुलवरधरस्य पूजार्थं ॥ भगवनायनकार्निनानिछत्रानि नानकानि छत्रनिर्मिता ॥ ते भगमनसस्य नयछानि भगवन्ते नेषाश्रये
प्रत्येकमेतन्दृष्टि ॥ मम येछत्रे नाथो निष्ठनि प्रनानो निष्ठनिधजे निष्ठनि देवावमनुष्याचयावदकनिष्ठभवनपर्यन्ति तुसातमादेना ॥ अथ भगवां पुरुषवकोनाहेनिर्मितो
उद्धानृद्धिमयावानविदर्शयेमवासमनुस्ययस्पन्ति ॥ अकनिष्ठभवनगतादेवावरपुछावनिष्ठसदर्तीयशोभतिगवाराणमनरानाम्यथमिस्ययारत्नविता ॥ सुवर्णसुवर्णावर्णी
सच्छाविशत्न्नक्षणासमगी ॥ सर्वे कनककानेभाः सर्वे वरवारणायनिका सर्वे मनापकराः सर्वेषां शोभनेषु मामाने । सर्वे अभिनउराधरः सर्वे प्रासोधमन्ननाः दयून देव
मत्रजागवानलतयोमनुदशवत्रेहि अतिरिवउधीरहर्षाहालकारः स्तु आस्फोटिकसर्ववेष्टिक्लरवलासमाकुला भवन्ति ॥ प्रचेलक्षुभास्वरंगतो वरनूत्नराजा
कवचपुरभितभगवन्तमाहरउछविकुर्वितनस्मृद्धिप्रातिहार्यं दृष्ट्वा अतीव देवा भगवतः पूजां कुर्वन्तु मान्दारवैष्टिमहामान्दारवैष्टि महाकर्णारवैष्टि रोचमानैहिंमकारोचमा

ऽष्णीषा नीलछत्रा नीलखड्गपाणिपाऽकावालव्यजना॥ तत्रेदमितिउच्यते॥ नीलाश्व नीलरथा नीलरश्मिप्रतोदयष्टिपा नीला पंचककुदा नीलवस्त्रालंकारा सन्यत्र
लेछवयः॥ पीताभ्वाः पीतरथा पीतरश्मिप्रतोदनायष्टयः पीतवस्त्राः पीतालंकारा पीतोष्णीषा पीतछत्रा पीतखड्गपाणिपाउका॥ तत्रेदमुच्यते॥ पीताश्व पी
तवस्त्रा पीतरथा पीतरश्मिप्रतोदमुष्णीषो पीता पंचककुदा पीतवस्त्रा पीतालंकारा सन्यत्र लेछवयो॥ मंजिष्ठाश्वा मंजिष्ठरथा मंजिष्ठप्रतोदयष्टिमंजिष्ठव
स्त्रा मंजिष्ठालंकारा मंजिष्ठोष्णीषा मंजिष्ठछत्रा मंजिष्ठमणिपाउकावालव्यजना॥ तत्रेदमुच्यते॥ मंजिष्ठाश्वा मंजिष्ठरथा मंजिष्ठरश्मिप्रतोदनायष्टी पंचक
कुदा मंजिष्ठवस्त्रालंकाराः॥ सन्यत्र लेछवयो लोहि[illegible]श्वा लोहितरथा लोहितप्रतोदयष्टि लोहितवस्त्रा लोहितालंकारा लोहितोष्णीषा लोहितछत्राः लोहितखड्गमणि
पाउकावालव्यजना॥ तत्रेदमुच्यते॥ लोहिताश्वा लोहितरथा लोहितरश्मिप्रतोदयष्टिच लोहितपंचककुदा लोहितवस्त्रालंकारा॥ सन्यत्र लेछवयो॥ श्वेताश्वा श्वेतर
था श्वेतरश्मि श्वेतप्रतोदयष्टीच श्वेतवस्त्रा श्वेतालंकारा श्वेतोष्णीषा श्वेतछत्रा श्वेतखड्गा श्वेतमणिपाउकावालव्यजना॥ तत्रेदमुच्यते॥ श्वेताश्वा श्वेतरथा श्वेतरश्मि
प्रतोदयष्टीच श्वेता पंचककुदा श्वेतवस्त्रालंकाराः सन्यत्र लेछवयो॥ हरिताश्वा हरितरथा हरितरश्मिप्रतोदयष्टीच हरितवस्त्रा हरितालंकारा हरितोष्णीषा हरितछ
त्रा हरितखड्गा हरितमणिपाउकावालव्यजना॥ तत्रेदमुच्यते॥ हरिताश्वा हरितरथा हरितरश्मिप्रतोदयष्टीच हरिता पंचककुदा हरितवस्त्रालंकाराः॥ सन्यत्र
लेछवयः॥ व्यापुकाश्वा व्यापुकरथा व्यापुकरश्मिप्रतोदयष्टीच व्यापुकवस्त्रा व्यापुकालंकारा व्यापुकोष्णीषा व्यापुकछत्रा व्यापुकखड्गा व्यापुकमणिपाउकावा
लव्यजना॥ तत्रेदमुच्यते॥ व्यापुकाश्वा व्यापुकरथा व्यापुकरश्मिप्रतोदयष्टीच व्यापुकपंचककुदा व्यापुकवस्त्रालंकाराः सन्यत्र लेछवयः॥ सुवर्णछत्रेहि छन्नरेहि
नानालंकारभूषितेहि सन्यत्र लेछवयो सुवर्णशिविकाहि सर्वरत्नभूषिताहि॥ सन्यत्र लेछवयो सुवर्णमयेरथेहि सर्वजयन्तेहि सनन्दिघोषेहि सखुरप्रवालेहिऽ

छ्रितछत्रध्वजपताकेहि ॥ स्वकरूपेण अनुभावेन स्वकरूपाये विभूतिये ॥ स्वकरूपेण समुदयेन स्वकरूपायेन ऋद्धीये स्वकरूपाये समृद्धीये स्वकरूपाये सर्वश्रिये ॥ स्वकाये विभूषाये वैशालका लेच्छवयो दे चतुरशीतिराज्ञानसहस्रेहि ॥ गोशृङ्गी च आम्रपाली बालिका च ॥ तं यथापि मागधजनकाये भगवन्तं अनुगता ये यावद्गङ्गाया नदीये भगवा गङ्गाये पारिमे कूले राज्ञो श्रेणियस्य बिम्बिसारस्य मागधकानां च ब्राह्मणगणानां च धर्मीये कथया संदर्शयित्वा समुत्तेजयित्वा संप्रहर्षयित्वा मागधकानां ॥ चतुरशीति नि सहस्राणि धर्माभिसमये प्रविशुद्धाये तावये न वैशालका लेच्छवयो तेन विलोकेना भिक्षुगणामामन्त्रेति ॥ भिक्षवो न दृष्टपूर्वा देवास्त्रायस्त्रिंशाः सुदर्शनातो नगरातो उद्यानभूमिमभिनिष्क्रमन्ता ॥ ते एतरहि वैशालका लेच्छवयो प्रश्यथ ॥ तं कस्य हेतोः ॥ इहस्माये च भिक्षवो अर्थये देवास्त्रायस्त्रिंशा सुदर्शनातो नगरातो उद्यानभूमिमभिनिष्क्रमन्ति ॥ स्त्रीनानि राज्यानि प्रशास्ता नो समृद्धराज्यानि कारेन्ति शासनेन तथा ॥ इमे ते छवि मध्या सन्तो देवेभि शास्ता उपमामकार्षि ॥ त्रायस्त्रिंशा देवायेहि न दृष्टपूर्वं अनुयानभूमिमभिनिष्क्रमन्ता ॥ एवं ऋद्धी समितिम् अध्युषिते वात्यायामा ऋद्धि लेच्छवीया गणा सुवर्णच्छत्रेहि कुञ्जरेहि च शिविकाहि सुवर्णमयीहि वाहनेहि रथेहि सौवर्णमयेहि वाल्मेन प्रत्युद्गमनं लेच्छवी ... करोन्ति ॥ सर्वे समेन्ता सहस्रातिव ... देवेभि च यथा व महन्तका च ॥ अलंकृतारकेहि रत्नवस्त्रा प्रत्यनुकन्ता च ते विविधवाहि ॥ मागधकानां च चतुरशीति सहस्राया विविधा यानानि विकाचन्नहितानि गङ्गाया पारातो श्रेणियस्य बिम्बिसारस्य नावासंक्रमं ॥ अन्यं च रवैशालकानां नावासंक्रमवाहिर वैशालकानां नावासंक्रमये हि ना ... क स्वराष्ट्र नरेहि नावासंक्रमा कृतो ॥ भगवान् अन्येन उत्तरिष्यतीति ॥ गोशृङ्गीये वचनेन मनुष्यतापि कोशुको पारं प्रेषितो गङ्गाये गच्छ मम वचनेन भगवन्तं स्वकाय नावासंक्रमेण उत्तारापयेन्ति ॥ तेन पारंगताये गत्वा भगवतः पादौ वन्दित्वा गोशृङ्गीये वचनेन भगवन्तं स्वकाय नावासंक्रमेण उत्तरेनाय भगवन्तं उपनिमन्त्रितो ॥ तस्य च भगवता मानुष्यीभावेन अधिवासितं ॥ तेन ... केन भगवता अमानुष्यीभावेन अधिवासितं नानुभावेन विज्ञातो ॥ सो भगवान् पादौ शिरसा

वमनुष्याणांनागानाममनुष्याणांयक्षाणांराक्षसानांपिशाचानांकुम्भाण्डानांसोयग्रामक्षेत्रशीममाक्रामन्ति॥ तत्रसर्वेशनैकनिकाएकशःप्रशाम्यन्ति॥ बुद्धानुभावेन
धर्मानुभावेनसंघानुभावेनभानेथ। तेनभागतेनवैशाल्यानाममनुष्याव्याधिःप्रशाम्यतीति॥ सत्यंमहाराजभगवन्तमनुजानाहिवैशालिगमनायेभगवत्कस्मादनुपा
दाय॥ एवमुक्तोराजाश्रेणियोबिम्बिसारोतोमतोलेछविमेतदवोच॥ मत्वैवासिष्ठवैशालकालेछवयोभगवतोराजगृहान्तोवैशालिगच्छन्तस्यएवप्रत्युद्गमनक
रोन्तियावत्स्वकविजितंयथाहमनुज्ञाप्यंकरोमि॥ यावत्स्वकविजितमेव्यूहभगवन्तमनुजानयेराजगृहान्तोवैशालिगमनाय॥ अथखलुतोमरोलेछवीराजाश्रेणि
यस्याबिम्बिसारस्यप्रतिश्रुत्वावैशालिगणस्यदूतंप्रेषयामि॥ एववाशिष्ठाहोराजाश्रेणियोबिम्बिसारोजल्पति॥ अथखलुतदूतातोमरस्यलेछविस्यप्रतिश्रुत्वावैशा
लिगत्वालेछवीगणस्यआरोचयति॥ एववाशिष्ठाहोराजाश्रेणिकोबिम्बिसारोतोमरलेछवीजल्पति॥ सर्वैवैशाकोलेछवयोभगवतोराजगृहान्तोवैशालिगच्छन्तस्यए
वप्रत्युद्गमनंकरोति॥ यावत्स्वकंविजितंयथाअहंमनुज्ञानंकरोमि।यावत्स्वकविजितएव्यूहभगवन्तमनुजानेय॥ राजगृहान्तोवैशालिगमनाय॥ एवमुक्तेवैशालेय
कालेछवयःतान्दूतानेनदवक्तव्यःवाशिष्ठाहोराजाश्रेणियोबिम्बिशारोलेछवयोगणस्यवचननकरिष्यन्ति॥ महाराजवैशालकालेछवयोभगवतःप्रत्युद्गमनया
वत्लेछवीगणंविजितं॥ अथखलुतेदूतालेछवीगणस्यप्रतिश्रुत्वाराजगृहगन्तातोमरस्यआरोचेन्तुः॥ अथखलुतोमरालेछविःदूतानांवचनंश्रुत्वायेनराजाश्रेणिको
बिम्बिसारोतेनुपसंक्रमितराजानश्रेणियबिम्बिशारमेतदवोच॥ करिष्यन्तिमहाराजवैशालकालेछवयोभगवतःप्रत्युद्गमनंसाधुभगवन्तमनुजानाहिवैशालि
गमनायभगवत्कस्मादनुपादाय॥ भगवादानिराज्ञाश्रेणियेनबिम्बिसारेणाभ्यनुज्ञातोवैशालिगमनाय॥ अमात्याश्चआज्ञप्तायावच्चराजगृहंगंगायास्तीर्थमार्गंप्रतिजा
गृष्य॥ अष्टयपरमसममसविषमपाणिततवानविनतविनानविवृद्धस्यपरिक्षिप्तओरजरूपपदयामकलापंधूपितनधूपनेमिकमसस्पृष्टमुक्तपुष्पावकीर्णांनानावर्णकुसुमवश्या

यथा येन भगवान्सश्रावकसंघो गंगा यानरिष्याते वैशालिगमनाय ॥ अर्हयो जनिकैव अन्तरे मगधपसविधानं कासंविधानं कारापेय ॥ सर्व्वासनसविधानेन पानीय
संविधानेन भगवतः सश्रावकसंघस्य सर्वं कृत्वा यथानेय यथा भगवान्सश्रावकसंघो राजगृहान्नोत्सृत्य वैशालिं गच्छेय भिक्षुसंघश्च मनसा देवानां वचगायाधिक
ना। नाविरेनाया नाकर्मणा दरिद्राणामिति ॥ एतान आगान्ते भगवान्तेहि च सर्वप्रतिज्ञा गृप याआगान्ते ॥ भगवान्संप्रस्थितो सार्द्धं भिक्षुसंघेन राजा श्रेणियो विम्बि
सारो सपुरगणबलवाहनो सदेवीसकुमारामात्यपरिजनो राजा हिंद्रियं च हिद्धं च शाते हि धात्यं मानेहि ओसकपददामकनायेहि सधनपनाकेहि महता राजानुभा
वेन महता राजऋद्ध्या महता भगवन्ते वैशालिगच्छन्ते समनुजाति अर्हयो जानिकैनान्तवासेन यावत्स्वकविषय गंगायांतीरं अथो पुः वैशालकालेच्छवका एह
गायेविधाये राजा श्रेणियो विम्बिसारो भगवतो अनुपानकरो निराजगृहानो वैशालिमागच्छन्तस्येति ॥ श्रुत्वा च पुनः यावच्च वैशालीयावच्च गंगातीर्थं वैशालका
नो तेच्छवीयां विजितेन मध्यान्तरे मार्गं शिक्षिनान्तः अश्वपदमेसमसमविषपाणितलना तेसिकसंस्कृष्टमुक्तपुष्पावकीर्णं वितनितविनानं चित्रदूष्यपरिक्षिप्तं आस
क्तपदामकतायं धूपितधूपने दशो दिशो हि च कल्लमल्लपाणिसंपूर्णाभ्यापयेन्तु ॥ अर्हयो जनिकेन च अन्तरे राजमराण पसंविधानं चकारयेन्तु आर्त्तासनसंविधाने
च पानीयपसंविधानेन भक्तसविधानेन च भगवतः सश्रावकसंघस्य ॥ अथ तान्च वैशालीनोच नुपरिश्लीनिरयेसहस्राणि योजनापयिना। देवनु रश्लीनिरथसहस्राणि यो
जनापयिनासर्वजनपतिकाविनत्ननदीयो पाणिसपुष्पमालानिसच्छत्रध्वजपताकानिप्रभृतं वगान्वभानामारायसुकलकानि भङ्गारिपानानभिहत्वा महता रा
जानुभावेन महताराजऋद्ध्येन महतोजनकायस्यहस्कारोहिक्कारभेरीमृदङ्गमह्तपणावध्वोदलनिनादेन वैशालितो नगराणो निर्यातः भगवन्तं प्रत्युद्गच्छन्तु पा
वच्च गंगातीर्थं भगवतः पूजार्थं तेषां विविधं एवमसंविधानरूप अभाषे ॥ तन्नात्रलेच्छवयः नीलाश्या नीलरथा नीलरश्मिप्रतोदा नीलयष्टिनीलवस्त्रा नीलालनकारनील

शालकानाममनुष्यव्याधिः प्रतिप्रस्रभ्यतु॥ एवमुक्तो भगवान संख्याहिकन्तैहिः समुपागतो भर्हन्सम्यक्संबुद्धः अपरिशेषज्ञानदर्शी महर्द्धिको महानुभावो सर्वज्ञो सर्वदर्शावी॥ एत्रग्रामक्षेत्रसीमायां प्रतिवसति सर्वं तत्र इति कलहकानकल्हउपद्रवाउपसर्गा सुशाम्यन्ति। आनेथनेन आगते वैशालकानाममनुष्यव्याधिः प्रतिप्रस्रभ्यते इति॥ राजगृहे मन्दिरपुरे विहरति वरकमलगर्भकुसुमारो सर्वकलिकलह इति प्रशमयिता रनिजितक्लेशो क्षोपद्रवेकांचननिभो येष्ठा प्रोग्राम नगररनिगमवाशाम्यन्ति॥ तत्र इतयो रजनमिववलवासलिलदष्टि पानुविकलकांचननिभं॥ दिनकर मरिपूर्णावाकमुखवरसुरभिशीलगन्धगन्धानेथियाशाम्यथनु इति॥ ॥ वैशाल्यां तो मतो नाम लेछविमहत्तरमहायक्षो महापरिवारो मणिरिनोचस्रोगणोनभ्यक्षप्रेक्षितो॥ गच्छरानगृहनहिंतुक्तो भगवान्प्रतिवसति॥ श्रेणियस्य बिम्बिसारस्य याचितवासे प्रतिवसति॥ नगत्वा वैशालकानां लेछवीणां वचनेन वन्दनां वदेमि सपरिवारस्य अत्यानाधनान्त्व अत्यानेकनावपृद्धेमि॥ एवंचवदेमि वैशालकाना भगवां लिछवीनाममनुष्यव्याधिः उत्पन्नो वरूणिप्राणिमहस्राणि अनयव्यसनमापद्यन्ति॥ साधु भगवानर्थकामो हितैषी वैशाली मागच्छ या अनुकम्पामुपादाय॥ अथ तोमतोलेछवीगणस्य प्रतिश्रुत्वा यथानुरूपेपरिवारेण सार्द्धं महाणियानानि रूढ्वा वैशालिनो नगराणो निर्गम्य येन राजगृहनगरं तेनोप्रायामि॥ अथ खलु तोमतोलेछवि राजगृहनगरे गत्वा प्रविशित्वा राजगृहे नगरे येन वेणुवने कलन्दकनिवापे तेनोपक्रमि भगवन्तं दर्शनाय उपसंक्रमणाय पर्युपासनाय॥ तेन खलु पुनः समयेन भगवान्तद्रोपोपबेयवरघणपूर्णामायां पूर्णमास्यां पञ्चानां भिक्षुशतानां अन्यापैवजनकायेअनेकसहस्रापैपरिषायेधर्मं देशयति॥ ॥ आदौकल्याणं मध्यकल्याणपर्यवसाने कल्याणं स्वर्थं सुव्यंजनं केवलपरिपूर्णं परिशुद्धं पर्यवदातं ब्रह्मचर्यं प्रकाशयति॥ अथ तोमतोलेछवी यावनकयानस्य भूमिः तावद्यानेन गत्वा यानादवतीर्य्य पद्भ्यामेव येन भगवांस्तेनोपसंक्रमि॥ सो दानि महेशाख्यापरिषासंनिपतितां न शक्नोति॥ प्रसम्भ भगवन्तमुपसंक्रमितुं॥ सो दानि एकांसमुत्तरासंगं कृत्वा येन

भगवांस्तेनाञ्जलिंप्रणामेत्वाभगवन्तंगाथायेअध्यभाषि॥ उपोषधेपंचदशिष्ठपूर्णमासिंतेनऋषयोसमागतशक्रचदेवात्रिदशानमिन्द्रोपुरस्कृतोनेयाभसहस्रकोटिवि
रोचयमानोभाषत्तिउत्तमपदधर्मेशासंतयसि॥ वहुमिमाप्रजामहांवमेघःसलिलेनमेदिनी॥ तेभुज्यकृत्वामधुरोभिमागिरांमनेतिकांधारयंतोमहामुने॥ नमस्कृता
नतिवन्देमानाशरणान्तेगच्छामअहस्यसाहितेषां॥ श्रुतश्चभागनचनोमतारणान्तिकेमवायेमप्रसन्नाशरणंउपेन्ति॥ भयमतोसुगतस्यशासनेकाङ्क्षिन्तिजातिमर
णस्सअन्ते॥ गाथापर्यवसानेमहनाजनकायेअनन्तरोदिन्नो॥ अथखलुतोमतोलेछवीयेनभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वाभगवतपादौशिरसावन्दित्वाभगवन्तमेतद
वोचत्॥ वैशालिकोभगवंलेछवीयोसह्ववातोअभ्यन्तरवैशालकाचभगवतःपादौशिरसावन्दन्तिसश्रावकसंघस्यसुखंचस्पर्शविहारतांचपृच्छन्ति॥ एवंचवद
न्तिवैशाल्यांभगवन्मनुष्यव्याधिउत्पन्नःवहुनिप्राणिसहस्राणिअनयव्यसनमापद्यन्ति॥ भगवांचानुकम्पकोकारुणिकोसदेवकस्यसाधुभगवांवैशालिमागच्छे
यवैशालिकोअनुकम्पामुपादाय॥ ॥भगवानाह॥ तथागतोतोमलराज्ञोश्रेणीयस्यविम्बिसारस्यविजितवासेवसतिगच्छमनुजानामेहि॥ अथखलुतोमरोले
छविभगवतोपादौशिरसावन्दित्वाभगवन्तमेववत्रिष्कृत्वंप्रदक्षिणीकृत्वाभिक्षुसंघवयेनराजगृहंतेनप्रजामि॥ अथखलुतोमतोलेछवीयेनराजाश्रेणियोविम्बि
सारस्तेनोपसंक्रमित्वाराज्ञानंश्रेणियंविम्बिसारंसाधुचसुष्ठुचप्रतिसम्मोदेत्वाएतदुवाचवैशालीयेमहाराजअमनुष्यव्याधिउत्पन्नोवहूणिप्राणिसहस्राणिअनवातो
व्यसनमापद्यन्ति॥ तेहिमेयशास्तारस्समन्तोआनीताकाश्यपोवपूरणोमस्करीवगोपालीभजितोचकेशकंवली॥ कात्यायनोसंजयीचवैरट्टिकपुत्रोनिर्ग्रन्थोयज्ञातिपुत्रो।
स्तेहिभागतेहिवैशालकानाममनुष्यव्याधिनोपशाम्यन्ति।तेहिचागतेहिवैशालकानाममनुष्यव्याधिःप्रशाम्यतीति॥ ततोमहाराजलेछवीगणादेवतेहिआरोचितं।
पययउक्तोभगवानसंख्येयेधर्मानुभावेनहिसमुदागमो।सदेवकस्यलोकस्यहितसुखार्थंसदेवकस्यलोकस्यलेणोत्राणोशरणोशरणोपरायणोदेवातिदेवोशास्तादे

येकल्पेशाक्यमुनिर्नामतथागतोऽर्हंसम्यक्संबुद्धो॥ दीपंकरस्यओनरेणमंगलोनामनायको॥ तेमकृतोकेनिहत्वानधर्मोल्कामभिधारयेद॥ अनुतोअथिवप्रभानरपाजिनेहिअन्ये
हिङ्गुनरकोटिभिस्पर्धप्रभादन्तादशसहस्रेहिविरोचतेस्मोचबुद्धोप्रकाशेति॥ चत्वारिससमनुनमंतेतेनसमस्परसंपीत्वाविनोदेन्तुमहामते॥ बुध्याअनुतारेगाप्रथमेधर्मदेशने
कोटिशतसहस्राणांप्रथमेधर्मसमयोऽभून॥ यदाआहननिसंबुद्धोधर्मभेरीवरमुत्तमा॥ पुनरेवसमयेयदासत्यांप्रकाशयेत॥ द्वितीयोनवकोटिद्वितीयाभिसम
योअभूत॥ यदामुनस्रोचक्रवर्तीत्रिदृधधर्ममुपागमि॥ तदाआहनिसंबुद्धोधर्मभेरीवरमुत्तमा॥ स्तनस्यानवराज्ञाननान्त्रवतिअशिकोटियो॥ सर्वेतेनिरवशेषमभू
बुद्धस्यश्रावकान्॥ पुनरपिदेवसमयेयदासत्याप्रकाशये॥ अशीतितृतीयेकोटितृतीयोऽभिसमयोअभून्॥ यदाउत्तरोगृहपतिबुद्धदर्शनमुपागमि॥ उत्तरोत्र
राजाततोअशीतिचकोटियोसर्वेतेनिरवशेषमभूनबुद्धस्यश्रावकाः॥ सन्निपातास्त्रयोआसिमंगलस्यमहर्षिणो॥ क्षीणाश्रवानांविरजानांशान्तचित्तनुतायिनां॥
कोटिशतसहस्राणांप्रथमोआसिसमागमे॥ द्वितीयनवतिकोटिअशीतितृतीयाअभून॥ अहंचतेनसमयेननागराजामहर्द्धिको॥ अतुलोनामनामेनगुणउत्सदकु
लसंचयो॥ नागानादिद्वेहितूर्येहिमंगलस्यमहर्षिणो॥ अर्चयेपुष्पाणिचदत्वानशरणमुपागमि॥ सोमेबुद्धोव्याकार्षीत्मंगलोलोकनायकः॥ अपरिमेयमितो
कल्पेबुद्धोलोकेभविष्यसि॥ शाक्यानानगरेरम्येस्फीटेकपिलसाह्वये॥ तस्यतेजननीमातामायानामेनभेष्यति॥ पिताशुद्धोदनोनामनामेनतभविष्यसि॥ गौतमको
लितोउपतिष्योचअग्राभेष्यन्तिश्रावका॥ क्षेमाउत्पलवर्णाचअग्राभेष्यन्तिश्राविकान्॥ आनन्दोनामनामेनउपस्थायकोभविष्यति॥ बोधिंभविष्यतिशुभ्रंअश्वत्था
वरपादपः॥ तस्यव्याकरणंश्रुत्वामंगलस्यमहर्षिणे॥ वीर्यंप्रगृह्णित्वानदृढंकृत्वाननामंचरन्तोबोधिचर्यामनकंचित्तसारिस्यतेत्॥ उत्तरोनामनगरोसुन्दरोनामक्षत्रि
यो॥ शिरीकानामजनिकामंगलस्यमहर्षिणो॥ सुदेवोधर्मदेवोचअभून्सुःअग्रश्रावका॥ शीवालीचअशोकोचअभून्सुरश्राविकाः॥ पालितोनामउपस्थापको

मेगतस्य महर्षिणो ॥ बोधिगतस्य बोधिवृक्षमुपस्थितेन महर्षिणो ॥ कोटीशतसहस्राणां आसी त्राणं महर्षिणां निष्ठमानो महावीरो नायहि जनतां बहु ॥ तारयित्व बहु जनतां
बनारिके कृत्वानुशासनं ॥ ज्वलिता अग्निस्कन्धा वा सूर्यो वास्तंगतो यथा हि ॥ सागरस्य उर्म्मीयो न शक्यं गणयितुं च ॥ तथैव च भगवतो पुत्रा न शक्यं गणयितुं ॥ सो च बुद्धो महा
भागो सद्धर्मो च गणो नमो सर्वे समनन्तराणीतानन्तरिक्तास्फकास्य संस्काराः ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने मङ्कलस्य वस्तुं समाप्तं ॥ १२ ॥ अथ छत्रवस्तुकं
आदि ॥ अनुहिमवन्ते कुणाला नाम यक्षिणी प्रतिवसति ॥ सा दानि समसमं च पुत्रशता पञ्च शतानि प्रजायन्ति ॥ या पुत्रसहस्रप्रजाता तासां कारं करोति ॥ ते तीय वैशालिओ
जोहारका प्रेषिता वैशालिगता मनुष्याणामोजो हरन्ति ॥ रोगजाता नानाद्वेमरागन्तको च अधिवासी च ॥ महान्तको रोगजातो यहिं कुले निपतन्ति न किंचिन्न शेषेन्ति सर्वे हर
ति अधिवासो नाम रोमजातो प्रदेशं हरति ॥ ते दानि वैशालिको अधिवासेन रोगजातेन स्पृष्टा मरन्ति ते देवदेवानं नमस्यन्ति तेषामेतदभूषि ॥ कस्मिन्तु खल्वागते वैशालका
नामाबाधो प्रतिप्रश्रभेया ॥ ते हि दानि काश्यपस्य पूरणस्य प्रेषितं मा आगच्छाहि वैशालकानां मनुष्य आधिउत्पन्नो तपि आगते प्रतिप्रश्रभविष्यति ॥ काश्यप पूरणो वैशा
लिमागतो च रतं व्याधिं प्रतिप्रश्रम्भति तेषामेतदभूषि ॥ आगतो काश्यपो नैव च वैशालकोनां मनुष्य व्याधिं प्रतिप्रश्रम्भति ॥ ते हि दानि मस्करिस्य गोशालिपुत्रस्य प्रेषि
तं ॥ सोपि आगतो न च वैशालिकानां मनुष्य व्याधिः प्रतिप्रश्रम्भति ॥ ते हि दानि ककुदस्य कात्यायनस्य प्रेषितं ॥ सोपि आगतो न च वैशालिकानां मनुष्य व्याधिः प्रतिप्रश्र
म्भति ॥ ते हि दानि अजितस्य केशकंबलस्य प्रेषितं सोपि आगतो न च वैशालकानां मनुष्य आधिः प्रतिप्रश्रम्भति ॥ ते हि दानि संजयिस्य वैरटिपुत्रस्य प्रेषितं सोपि आगतो
न च वैशालकोनां मनुष्य व्याधिः प्रतिप्रश्रम्भति ॥ ते हि दानि निग्रन्थस्य ज्ञातिपुत्रस्य प्रेषितं सोपि आगतो न च वैशालकानां मनुष्य व्याधि प्रतिप्रश्रम्भति ॥ तेषां वैशा
लकानां ज्ञातिसालोहिता कालगता देवेहि उपपन्नाः ॥ तेषामन्यतरो देवतो वैशालकानामारोचयति ॥ ये तुम्हे हिस्ते हि आसीति भगवां शास्ता राजा सर्ववादिनो नस्य ते शास्ता वै॰

मम शरीरं देहं वा शिरजकशानानि यं न प्रविशेत्सुः तथैव नाम भगवतो पात्रेन नं न प्रविशमाने अत्राणा भयार्दिता अमनप्राप्ता ॥ सर्वे स्कन्धावमवचिनमो दशवलस्य बुद्धस्य कुरुस्व बुद्धेति ॥ कृत्वा घोषमनुश्रुतं पूर्वमभूषि ॥ मम प्रीतिहृष्टो उदग्रचित्तो तप्रितमना मिलयस्मि सुखे मुनेन्तुः प्राणोनयुतानि गच्छो निगमा वा वा शिरज शनाच नवघोषेसा दशावतरस्य स्तुत्यिनः तदहं मया ये शुन्नेन कुशलेन भवानि दम्मे प्राणिक मनुष्यत्वमुचरिते फलेन तेन धर्म्मरुचीनि मम समन्वितो ॥ तेनैवाहं हेतुना प्रव्रजितो तवस्स यमु प्रवचने ॥ तविरस्य प्रव्रजित्वा अभूषि अरहं भूनक्केशो ॥ वहुकल्पकोटिनयुतानि संसारसन्तवी अनन्तमनुस्मरन्तु सुगत भणामि ॥ सुचिरस्य तो कस्य हि न सुचिरस्य धर्म वहुविशोधितं धर्म संशयच्छित्वं मोहतिमिरो वक्ष्नस्तुवित नास्मि विरमणा ये शुन्नेन कुशलेन भगवतान मतिमिरप्रहीन रागद्वेषाव च्छहतमसे यो भवनेत्रि सरिता उद्धो चिता अयं अनीतानागतीः स्यापि निमित्ति निमित्ति तस्य बुद्धस्य वर्णमहत्फलं आसि ॥ किं पुनः इस्तानीं भगवानिदं श्रुत्वे नावहे हं मनेन स्याद्विवर्जी पितानी वरणापवचेत सावरणणो श्रोतव्य बुद्धवचने उद्धवमसंस्तामुपजनेत्वा कृत्स्नमनुष्यताभो विवर्ज्जना क्षशारवारूपनात ॥ उभान्त्व उस्यारोप्रज्ञा च भवे पुचनिर्वृतिं ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने दीपंकरवस्तु समाप्तं ॥ ११ ॥ इतो महामौद्गल्यायनो भद्रकल्पातो अपरिमिते अप्रमेये असंख्येये कल्पे दीपंकरो नाम तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो उदपासि ॥ भगवतस्य महामौद्गल्यायन सम्यक्संबुद्धस्य वर्षकोटिशतसहस्रं मनुष्याणां आयुःप्रमाणमभूषि ॥ भगवतस्य महामौद्गल्यायन सम्यक्संबुद्धस्य त्रयः श्रावकसन्निपातो अभून्सुः ॥ प्रथमे श्रावकसन्निपाते कोटिशतसहस्रमभूषि ॥ सर्वेषां मर्हन्तानां क्षीणाश्रवाणां उषितवतां सम्यगाज्ञाना सुविमुक्तचित्तानां परिक्षीणभवसंयोजनानां मनुप्राप्तस्वकार्थानां ॥ द्वितीयो श्रावकसन्निपातो नवतिकोटीयो अभून्सुः ॥ तृतीयो श्रावकसन्निपातो अशीतिकोटीयो अभून्सुः ॥ सर्वेषां मर्हंतानां क्षीणाश्रवाणां उषितवतां सम्यगाज्ञाना सुविमुक्तचित्तानां परिक्षीणभवसंयोजनानां अनुप्राप्तस्वकार्थानां ॥ भगवतस्य महामौद्गल्यायन खलु पुनः सम्यक्संबुद्धस्य

सुदेवो च धर्मदेवो च नाम श्रावकयुगो अभूषि ॥ अग्रयुगो च भद्रयुगो च एको अग्रप्रज्ञाये ॥ अपरो अग्रा ऋद्धीये ॥ मङ्गलस्य खलु पुनर्महामौद्गल्यायनस्स सम्यक्संबुद्धस्य शिवारी च नाम भिक्षुणीये अशोका च अग्रश्राविका अभून्सुः ॥ एका अग्रप्रज्ञाये अपरा ऋद्धीये ॥ मङ्गलस्य खलु पुनर्महामौद्गल्यायन सम्यक्संबुद्धस्य पालितो नाम भिक्षु उपस्थायको अभूषि ॥ मङ्गलस्य खलु पुनर्महामौद्गल्यायनस्स सम्यक्संबुद्धस्य नागवृक्षो अभूषि बोधि ॥ मङ्गलस्य खलु पुनर्महामौद्गल्यायन सम्यक्संबुद्धस्य उत्तरं नाम नगरं अभूषि द्वादश योजनानि आमेन पुरस्तिमेन च सप्त योजनानि विस्तारेण दक्षिणेन उत्तरेण तं च सप्तहि प्राकारेहि परिक्षिप्तं सौवर्णेहि सौवर्णच्छदनेहि सप्तहि दीर्घिकाहि परिक्षिप्तं अभूषि ॥ वोधिमङ्गलस्य खलु पुनर्महामौद्गल्यायन विचित्राहि दर्शनीयाहि ॥ सप्तानां वर्णानां सुवर्णस्य रूप्यस्य मुक्ताया वैडूर्यस्य स्फटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकाया ॥ तासां खलु पुनर्महामौद्गल्यायन दीर्घिकानां छिन्ना वर्णानां सोपाना अभून्सुः ॥ सुवर्णस्य रूप्यस्य च चतुर्णां वर्णानां सोपानफलका अभून्सुः सुवर्णस्य रूप्यस्य च मुक्ताया वैडूर्यस्य च तासो दीर्घियो छन्नायो अभून्सुः उत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकनलिनीसौगन्धिकेहि ता च दीर्घिकायो रमेहि रूपेहि वृक्षेहि प्रसन्नायो अभून्सुः ॥ सयथीदं आम्रजम्बूपनसलकुचभव्यपालेवतप्रच्छन्नाया ॥ तासां खलु पुनर्दीर्घिकानां तीरेषु इमानि एवंरूपाणि स्थलजलजानि माल्याणि अभून्सुः ॥ सयथीदं अतिमुक्तकचम्पकवार्षिकाधानुष्कारइन्दीवरदमनकदेवोपसंहिता ॥ उत्तरं खलु पुनर्महामौद्गल्यायन नगरं सप्तहि तालपंक्तिहि परिक्षिप्तामभूषि ॥ विस्तरेण राजधानी दीपवती नथा वर्णयितव्या ॥ मङ्गलस्य खलु पुनर्महामौद्गल्यायन सम्यक्संबुद्धस्य सुन्दरो नाम क्षत्रियो पिता अभूषि ॥ राजा चक्रवर्ती मङ्गलस्य खलु पुनर्महामौद्गल्यायन सम्यक्संबुद्धस्य घिरी नाम देवी अभूषि ॥ तदाहं महामौद्गल्यायन अतुलो नाम नागराजा कृतपुण्यो महेशाख्यो उन्नदकुशलो सचयो ॥ ततो मया सो भगवां मङ्गलो सश्रावकसंघो सत्कृत्वा गुरुकृत्वा मानयित्वा पूजयित्वा उप्यमुगमाञा दद्ता बोधाय अनुप्रहिन तेनाप्यहं व्याकृतो भविष्यसि ॥ त्वमनागतेध्वाने अपरिमिते असंख्ये

सो तां मातरं घातयित्वा तस्या दुहितृकायेस्त काशं गतो ॥ यत्र प्रशक्तो हास्य वनां प्रक्रमिता विरक्षति ॥ एवं त्वं मम हृदयं मया तव कारणात् माता जीविताद्व्यपरोपिता ॥ सा स्त्री उद्विग्ना संवृत्ता तायेउक्तो मा मे भूयो आगछसि ॥ अपरमातरं प्रसक्तो न तो तं स्त्री अपरमाता भार्या ॥ एनं पितरं जीविताद्व्यपरोपेहि त्वं च मे स्वामिको भविष्यसीति ॥ तेन तदानि सो पिता जीविताद्व्यपरोपितो सो तत्र अधिष्ठाने जुगुप्सितो संवृत्तो मित्रज्ञातिका परिवर्जेन्ति ॥ सो ततो अधिष्ठानातो अन्यमधिष्ठानं संक्रान्तो ॥ अत्र मे न कोचि जानिष्यति ॥ तस्य यो मातापितॄणां भिक्षु कुलोपको आसि अरहं महानुभावो । सो जनपदचारिकां चरमाणो तमधिष्ठानमनुप्राप्तः तेन तदानि सो दानपति पुत्रो भिक्षु गणा अधि अधिष्ठाने दृष्टो सो पि तेन भिक्षु दृष्ट्वा संकासमृतो मा मे भिक्षु एतेहि अधिष्ठानेहि हृषयिष्यतीति ॥ तेन तदानि सो पि अरहा भिक्षु जीविताद्व्यपरोपितो ॥ सो दानि यो तेन तदा आसि सम्यक्ते उद्धोतस्य शासने प्रव्रजितो तेन तदानि शासने प्रव्रजित्वा संघो च भिन्नो बुद्धस्य रुधिरं उत्पादितः ॥ एतानि पञ्चानन्तर्याणि कर्माणि कृत्वा महानरकेषूपपन्नो सो अष्टसु महानरकेषु षोडशोत्सदेषु सुचिरं दीर्घमध्वानं संधावित्वा संसारित्वा ॥ यदा भगवता शाक्यमुनिना अनुत्तरा सम्यक्संबोधिरभिसंबुद्धः धर्मचक्रं प्रवृत्तः सो महासमुद्रे तितिमिंगिलो नाम मत्स्यजाति आयामेन योजनशतिकेन आत्मभावेन ॥ यदा स्थपकर्णिक गृहपति सोपारकातो पंचशत परिवारो तेन महासमुद्रं ओगाढो तदा तेन मकरेण तेन तु उक्षितेन मुखं उक्षासितं भोजनार्थिकेन ॥ ततो यानपात्राणि स्थपकर्णिकस्य गृहपतिस्य येन तं मकरमुखं तेन प्रधाविता निर्यामको आह ॥ गृहपति इमानि यानपात्राणि वडवामुखे पतितानि यं दानि करणीयं तं करोथ नास्ति दानि वो जीवितं ॥ तेन तानि देवदेवतानां नमस्यन्ति स्वकस्वकानि ॥ केचिच्छिवं केचिद्वैश्रवणं केचित्स्कन्दं केचिद्वरुणं केचिद्यमं केचिद्धृतराष्ट्रं केचिद्विरूढकं केचिद्विरूपाक्षं केचिद्दिण्डं केचिद्ब्रह्मं केचित्समुद्रदेवतां ॥ यावदायुष्मा पूर्णको समन्वाहरति पश्यति ॥ स्थपकर्णिक गृहपति पंचशत परिवारं संत्रायप्राप्तं सो तपुत्तिकातो पर्वतातो वैहायसमभ्युद्गम्य महासमुद्रे स्थपकर्णिकस्य यानपात्रोपरि वैहायसमन्तरीक्षे अस्थासि ॥ तेन सर्वे

पंचवानिजशतानि प्राञ्जलिकृत्वाऽस्थिता भगवान्भवन्तं शरणागतस्म॥ स्थविरो आह॥ नाहं भगवान् श्रावकोहमस्मि॥ सर्वैरेककण्ठेन नमो बुद्धायेति उदीरेथ॥ तेहि सर्वेहि पञ्चभिर्वणिजशतेहि बुद्धस्येति विघुष्टं॥ तस्यापि तिमितिमिंगिलस्य बुद्धशब्दो कर्णपथं गतः॥ तस्य तं शब्दं श्रुत्वा यामप्रमेयमसंख्येये कल्पे मेघस्य माणवस्य सकाशातो दीपंकरबुद्धशब्दं श्रुतो तं महासमुद्रे तिमितिमिंगिलस्य तस्य आभिमुखीभूतो अमोघो बुद्धशब्देति॥ तस्य तानि तिमितिमिंगिरभूतस्य एतदभूषि॥ बुद्धो लोके प्रादुर्भूतो॥ वयं च अपायगतातेन दानि संविग्नेन पुनरपि मुखं समीलितं अनाहारो कालगतो तं बुद्धशब्दो समनुस्मरन्तो समनन्तरं कालगतो श्रावस्त्यां महानगर्यां ब्राह्मणकुले उपपन्नो तेन कालेन तेन समयेन प्रजानापारको जातः॥ यथेकं भगवतो नाहं भिक्षवो कर्मतोस्य ददेमि इति॥ तस्य दानि दारकस्य धर्मरुचि नाम कृतमिति॥ यदा महन्तो संवृत्तो तदा भगवतः शासने प्रव्रजितो प्रयुज्यन्तेन घटन्तेन व्यायमन्तेन त्रिविद्यो विद्याप्रतिभिन्ना वनवशीभावं साक्षात्कृतं त्रिष्कृत्वो दिवसस्य भगवतः पादवन्दनो उपसंक्रमति॥ यत्तकं उपसंक्रमति तत्तकं भगवां वोदेति स्मरेजि चिरस्य धर्मरुचि॥ सोपि आह॥ एवमेतं भगवानेवमेतं सुगतः॥ चिरस्य भगवां चिरस्य सुगतः॥ भिक्षु संशयेन भगवन्ते पृच्छन्ति त्रिष्कृत्वो दिवसस्य धर्मरुचिर्भगवन्तमुपसंक्रमति॥ भगवांश्च तमेवमाह॥ चिरस्य धर्मरुचि सोपि भगवन्तमेवमाह॥ एवमेतं भगवानेवमेतं सुगतः चिरस्य भगवां सुचिरस्य सुगतः न च पुनर्भगवन् वयमिमस्स भाषितस्य अर्थं आजानामा तेषां भगवां भिक्षूणां एतां प्रकृतिं विस्तरेण आरोचयति॥ दीपंकरस्य पारायअहं च मेघो माणवो नामेन आसि॥ एषो च धर्मरुचि नाम मेघदत्तो॥ एवं भिक्षवः अमोघो बुद्धशब्दो यावद्दुःखक्षयाय संवर्तति॥ तेन समयेनस्य चिरो धर्मरुचि उपागमोसि॥ शास्तारं पादौ जिनस्य वन्दति॥ आलपि सुचिरस्य धर्मरुचि सुचिरस्य लोकनायक धर्मरुचि प्रतिभणाति॥ शास्तारं जानन्तो पृच्छति॥ जिनो किंकारणं बुद्धि सुचिरस्य पुरिना अहं तव वणजलो तिमितिमिंगिलो आसि क्षुधापौर्वत्वं परिगतो विपरिमुखंभाजनार्थाय॥ येन च बहु प्राणानयुतानि प्रविशोन्तः॥

र्शिना ॥ इति हि नक्षत्राणां नक्षुकुर्ज्जं यावद्व्यलतो कायपोषमनुक्रमे ॥ एवं मार्षा मेघो माणवो भगवतो दीपंकरेण अनुत्तराये सम्यक्संबोधये व्याकृतो तं भविष्यति बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकंपाय महतो जनकायस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च अप्रमेयस्स च उदारस्य महतो ओभासस्य लोके प्रादुर्भावो आसि ॥ यापि ता लोके लोकान्तरिका अन्धकारोपितन्त्रासानि पिसापितन्त्रा ॥ अघा अघसंभूत पूर्वा यत्र इमे पि चन्द्रमसूर्या ॥ एवं महर्द्धिका आलोकेन वा एवं महानुभावा आभया आभां नाभिभुणन्ति ॥ आलोकेन स्फुरन्ति तेपि तेन ओभासेन स्फुटा अभूवन्सु: ये पि तत्र सत्वा उपपन्ना: ते पि अन्योन्यं संजानेन्सु: अन्ये पि किल भो इह सत्वा उपपन्ना: एकान्तसुखसमर्पिता च तत्क्षणं तन्मुहूर्तं सर्वसत्वा अभूवन्सु: ॥ येपि अवीचे महानरके उपपन्ना अतिक्रम्य च देवानुभावं नागानां नागानुभावं यक्षाणां यक्षानुभावं ध्यानानि च अभूवन्सु: ॥ मारभवनानि निष्प्रभानि निस्तेजानि निरस्थानि क्रोशिकान्यप्यस्य खड्गानि निपपतेन्सु: ॥ द्विक्रोशिकान्यप्यस्य खड्गानि निपपतेन्सु: त्रिक्रोशिकान्यप्यस्य खड्गानि निपपतेन्सु: योजनिकान्यप्यस्य खड्गानि निपतेन्सु ॥ धनाथांन्यपि वास्य खड्गानि निपपतेन्सु: ॥ मारो च पापीमां दु:खी दुर्मना विप्रतिसारी अन्तःशल्यपरिदाघजातो अभूषि ॥ अजिनपत्रं पथित्वा कमण्डलुं निक्षिपयित्वा एकान्ते क्षिपियान उत्पलहस्तो निपत्य क्रमवरेहि चक्षुमनोनानि च करप्रयुक्तानि तानि सुरभीनि पंचवर्णो सक्षिपन्ति पुष्पकन्तुको भगवतो लोकनाथस्य ॥ आगम्य पथे स्मिं निरालम्बे अभ्यन्तरचन्नकानि सुरभीस्यानुप्रदक्षिणीये प्रदक्षिणा कृत्वा कुसुमानि गच्छन्ति तिष्ठन्ते स्थानितो कप्रयोनो इर्य्यापथ ऋद्धिमतो सर्वाभिभूतो न विजहे ॥ सम्वर्त्तकापि वाता यदि वायेन्सुः ॥ इमां त्रिसाहस्रमहासाहस्रां अन्ये पुष्पवितानं न विकोपयेन्सु ये पुनर्वहेन्सुः तं पुष्पकन्तुक ॥ न भवन्तो कनकनिभकनकवराउद्धुमसवर्णो दृष्टा दिविमनुजगणा भन्तरेन्सुः तदा अर्हीयधर्मे ॥ अथ स नगरावलं महीपरपरं च दिवि दिदेवसंघेषु व्याकरेन स्मिंसुति ॥ ततो अट्ठहसि अद्भुतघोषान ॥ एषो मेघो भगवतो एकायनभाषितो उच्छ्रितध्वजेन दीपंकरेण मुनिना व्याकृतो भविष्यति ॥ जिनेत्वन्तर्हितं सुखाय कोहसिद्धस्मु

रासुरस्य लोकस्यापिष्यन्ति ॥ अपायानरकामरुसंविवर्द्धिष्यन्ति ॥ दीपवतेनचपरायरवदीपंकरोनाम अभूषि सो शास्ता ॥ इतो असंखेयेतरस्मिं कल्पे स्वाख्याते धर्मो भ
गवान शोकार्थमभिगम्य प्रणितो विशारदस्व दनिर्यं धर्मचक्रं समेव धर्मे चमृतो प्रतिस्थिपितो महद्भयादिषमाउदरेषजा ॥ यातेमदसंथवरणगरास्य नायकं दीपंकर परम
विचित्रलक्षणांचितं प्रसादेत्वा जिनमवन्दिताचा ॥ सो वन्दमानो प्रणिधिं अकासि एवं महं लोके इमिं बले यं यथा अयं चरति असंगमानसो चक्रं प्रवर्त्तेय मनन्य [illegible] शो अस
स्कृते देवमनुष्यपूजितो ॥ अर्थं चरेय लोकस्य देवमनुष्याणां देशय धर्मं एवं विनय सत्त्वा यथा अयं लोकप्रद्योतो ॥ प्रणिधिं च ज्ञात्वा भसंगसंगतं च जिनो सर्वेहि हेतुहि उपस्थि
ते अखयणमद्धिडमकर्मो पमव्रणं आकरे अर्थदर्शी मतिमां बुद्धो नु वमेष्य सिमेषमाणव ॥ अनागते अपरिमितस्मिं कल्पे कपिसाह्वये ऋषिमवनस्मिं शान्तियो नयात्त्वं वि
प्रणिधिविपाकमेष्यति ॥ तेन अपराणि पंच पुराणशतानि प्रेषितानि आचार्य्यस्य निर्यातेत्वा ॥ एवंविधं सर्वं मेघदत्तस्य आरिक्षति ॥ एवं मये भगवां दीपंकरः पूजि
तो अनुत्तरायें सम्यक्संबोधये व्याकृतो गच्छाम ॥ तहि भगवतो दीपंकरस्य सन्तिके ब्रह्मचर्य्यं चरिष्याम ॥ नावसमिति मतु भविष्यामः ॥ सो आह ॥ अहं तावदसमान्त्रवेदा
नत्र न शक्या भिगन्तुं यथा काष्ठं च वह्ने उदकाणीवे संघट्टित्वा विनाभोन्ति ॥ एवं प्रियसमागमो मे धोगत्वा भगवतो दीपंकरस्य सन्तिके प्रव्रजितो तेनान्द्ध्या कल्याणमित्रा
णागम्य बुद्धसहस्रकोटियो अपरिमेयाम संखेया नाराणेत्वा पूजयित्वा सश्रावकसंघा अप्रमेयानि चप्रसेकबुद्धकोटिनियुत प्रजयित्वा दिव्यमानुषिकिसंपत्तिमनुभव
न्तो यावदनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धः यो रूपं नरदम्यसारथि श्रुत्वान रूपे न उपादिगद्धे हमुपादेहि च सो चाह ॥ गिरिश्रणामये स्यषमनी सेनात्र मेघवर्त्तते ॥ मेघस्य मा
णवस्य सकाशातो बुद्धशब्दो श्रावन्तु ॥ दृष्टो पापमित्रो सममङ्गी ये पंचानन्तर्याणि सममगीति मे पंचानन्तर्याणि समंगीति मे पंचानन्तर्याणि कृतानि परस्परे प्रसक्तो तत्र काले
वा विकाले वा गच्छन्ति ॥ तेमा नापुत्रस्त्रेहेन विवारेति मानत्र पारदारकोनिकृतापातपिष्यसि ॥ रक्तो अर्थं न जानाति रक्तो धर्मं न पश्यति अन्धं तदा भवति यो नागसहते नरः ॥

नेहि इन्द्रियेहि अबहिगतमानसेन स्थितो धर्मावस्थाप्राप्तः शान्तेन्द्रियो शान्तमानसो उत्तमदमशमथपारमिप्राप्तो गुप्तो नागो जितेन्द्रियो ह्रद इव अच्छो अनाविलो विप्रसन्नो प्रासादिको दर्शनीयो आसेचनको अप्रतिकूलो दर्शनाये योजनगताये प्रभाये ओभासयन्तो दृष्ट्वा च पुनरस्य अद्वय मंत्नाऽउदपासि ॥ अहमपि तु स्फीतो के भविष्यामि ॥ अथ खलु महामौद्गल्यायन मेघो माणवो तायेवेलाये इमां गाथामभाषि ॥ विरस्य चक्षुः उदपासि लोके चिरस्य उडुपासि तथागतानां चिरस्य महाप्रणिधिः समृध्याद्य सो भविष्यामि न मे त्र संशयः ॥ अथ महामौद्गल्यायन मेघो माणवो उदारं हर्षवेगं उदारं प्रीतिप्रामोद्यं संजानयित्वा तानि पंचोत्पलानि भगवतो दीपंकरस्य प्रभाजालं मुखसूर्यमण्डलमनुपरिवारेत्वा अभ्यासुप्रक्षिपि यथापि मानविकाये तानि उत्पलानि क्षिप्तानि तानि पि अन्तरीक्षे अस्थासुः त्रीहि प्रातिहार्येहि बुद्धा भगवन्तो सत्वां विनेन्ति। ऋद्धिप्रातिहार्येन आदेशनाप्रातिहार्येण अनुशासनिप्रातिहार्येण ॥ भगवतो दीपंकरेण च मेघेण माणवेन पंच उत्पलानि क्षिप्ता ॥ पंच प्रकृतीये माणविकाये पंच अन्याये जननाये क्षिप्ता ॥ न भगवतो उष्णविमानमधिष्ठिपितं ॥ सत्वानां वैनेयवशेन मेघस्य च माणवस्य प्रीतिप्रामोद्यसंजननार्थं प्रासादिको दर्शनीयो चतुःस्थूणो चतुःद्वारो ओशक्तपट्टदामकलापो मेघस्य माणवकस्य तानि जलजानि भगवतो प्रभामण्डलस्योपरिसमन्तेन स्थितानि दृष्ट्वा प्रासादिकानि प्रसदनियानि प्रीतिप्रामोद्यकायेउमये ॥ उदारो च चेतनाप्रादुर्भावे ॥ सो कमण्डलुमेकान्ते निक्षिपित्वा अजिनं च प्रज्ञपेत्वा भगवतो दीपंकरस्य क्रमेषु प्रणिपतितेषु जटाहि पादतलानि संपरिमार्जन्तो एवं चित्तमुत्पादेति। अहो पुनरहं पि भवेयं अनागतमध्वानं तथागतो अर्हं सम्यक्संबुद्धो विद्याचरणसम्पन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च यथायं भगवां दीपंकरो एतरहिं ॥ एवं द्वात्रिंशतीहि महापुरुषलक्षणेहि समन्वागतो भवेयं अशीतिहि अनुव्यंजनेहि उपशोभितशरीरो अष्टादशेहि आवेणिकेहि बुद्धधर्मेहि समन्वागतो दशाहि तथागतबलेहि बलवां चतुर्वैशारद्येहि सुविशारदो यथायं भगवां दीपंकरो एतरहिं ॥ एवं च अनुत्तरं धर्मचक्रं प्रवर्तेयं ॥ यथायं भगवां दीपंकरो एतरहिं ॥ एवं सम

ग्रंसश्रावकसंघंपरिहरेयं॥एवंचदेवमनुष्याःश्रोतव्यंश्रद्धातव्यंमन्येन्तुः॥एवंतीर्णोतारयेयंमुक्तोमोचयेयं॥आश्वस्तोआश्वासयेयं॥यथायंभगवांदीपंकरोएतरहिंभ
वेयंवहुजनहितायवहुजनसुखायलोकानुकंपायस्यार्थायहितायसुखायदेवानांचमनुष्याणांचहिताय॥अथमहामौद्गल्यायनभगवान्दीपकरोमेघस्यमाणवस्यअ
नुत्तरेणवुद्धज्ञानेनमहासमुदागमनंचज्ञात्वाकुशलमूलसम्भारंचवेनोप्रणिधानंज्ञात्वाअखण्डमछिद्रमकल्माषमव्रणअनुत्तरायेसम्यक्संवोधयेव्याकृतभविष्यसि
त्वंमाणवअनागतमध्वानमपरिमसंख्येयकल्पेशाक्यानांकपिलवस्तुस्मिनगरेशाक्यमुनिर्नामतथागतोर्हंसम्यक्संवुद्धोविद्याचरणसम्पन्नःसुगतोलोकविदनुत्तरः
पुरुषदम्यसारथिःशास्तादेवानांचमनुष्याणांच॥यथाहमेतरहिद्वात्रिंशतीहिमहापुरुषलक्षणेहिसमन्वागतोअशीतिहिअनुव्यंजनेहिउपशोभितशरीरोअष्टादशे
हिआवेणिकेहिवुद्धधर्मेहिसमन्वागतोदशहितथागतवलेहिवलवाचतुर्हिवैशारद्येहिसुविशारदोएवंतीर्णोतारयिष्यसिमुक्तोमोचयिष्यसिआश्वस्तोआश्वासयिष्य
सि॥परिनिर्वृतोपरिनिर्वापयिष्यसि।यथापिअहमेतरहिं॥एवंचानुत्तरंधर्मचक्रंप्रवर्त्तयिष्यसि॥एवंचसमग्रंसश्रावकसंघपरिहरिष्यसि॥एवंचदेवमनुष्याःश्रो
तव्यंश्रद्धातव्यंमन्यिष्यन्ति॥यथापिअहमेतहिंभविष्यसिवहुजनहितायवहुजनसुखायलोकानुकंपायमहतोजनकायस्यार्थायहितायसुखायदेवानांचमनुष्या
णांच॥समनन्तरव्याकृतोचमहामौद्गल्यायनभगवतोदीपंकरेणमेघोमाणवोअनुत्तरायेसम्यक्संवोधाये॥तालमात्रंवैहायसमभ्युद्गम्यएकाशीकृतोप्राञ्जलिकृ
तोभगवन्तंदीपंकरंसश्रावकसंघंनमस्यमानोऽयंचमहापृथिवीतत्क्षणंतन्मुहूर्त्तंअतीवषड्विकारंकंपेसंकम्पेभूम्याश्चदेवाघोषमुदीरयेन्तुः॥शव्दमनुश्रावयेन्तुः
एवमेघोमाणवोभगवतादीपंकरेणअनुत्तरासम्यक्संवोधयेव्याकृतोवतभविष्यति॥वहुजनहितायवहुजनसुखायलोकानुकम्पायमहतोजनकायस्यार्थायहिताय
सुखायदेवानांचमनुष्याणांच॥भूम्यानांदेवानांघोषंश्रुत्वाअन्तरीक्षेचरादेवाचातुर्महाराजकायिकादेवात्रायस्त्रिंशायामातुषितानिर्माणरतिनोपरनिर्मितवशव

हिपिअर्थय॥ साआह॥ समयतोतेपंचउत्पलानिददेहं॥ यदिममभार्यामुपादीयसियत्रयत्रउपपद्यसिअहंत्वंतवभार्याभवेयंत्वंचममस्वामिकोभवेसि॥ सोमेघोमाणवोआह
अनुत्तरायेसम्यक्संबोधयेचित्तमुत्पादयिष्यामि॥ कथंसंयोगायेचित्तमुत्पादयिष्यामि॥ सोआह॥ उत्सादेहिभुवंतवनअन्तरायंकरिष्यामि॥ तेनमेघेणमाणवकेनासुदय
तंउपादिशामिभुवंभार्यातेषामुत्पलानामर्थायेभगवन्तंदीपंकरंपूजयिष्यामि॥ अनुत्तरायेवसम्यक्संबोधयेचित्तमुत्पादयिष्यामि॥ तेनपंचपुराणशतानिदत्वापंचोत्प
लानिगृहीत्वाउदारंचसंप्रीतिप्रामोद्यंकायेउत्पन्नंबुद्धशब्दंश्रुत्वाप्रकृतिर्येमाणवकायश्रुत्वायदिदानिपूजितुंलोकनायकंजलजेहिमात्मेहिसमागमेहिउपादियामि॥ अह
मयभार्यंवप्रेमानुरक्तासततंभवतितेष्युउत्मारस्ययथापुष्पउद्यमकदाचिउत्पद्यन्तिलोकेमाणवस्यवमेवउत्तमहाबशानकदाचिउत्पादंतथागतंपूजेहितुइंनरदेवसार
थि:जलजेहिमात्महिमनोरमेहिदीवायतेतेष्यति॥ हेतुभूतभार्याचतेनभेष्यिअहत्वहितांहि॥ मेघआह॥ उत्पादयामितवअद्यभार्यारंजलजानांअर्थायमनोरमानांपूजे
ष्यितुइंनवदम्यसारथिवोधायमेभेष्यति॥ हेतुभूतसारुरूपविनाददासिउत्पलांस्तेहेनप्रेमानुगतेविदिताऽगहन्तमेनमतुढिचारिका॥ श्रृंगाटकेयत्रस्थितोहिमाणवोभ
गवानशीतिहिभिक्षुसहस्रेहिपरिवृतोराज्ञाचअर्चिमेनअशीतिकोटराजानसहस्रेहिअनेकेहिचक्षेत्रियमाहाशालसहस्रेहिश्रेष्ठवणाब्राह्मणानीर्थिकेहिदीपवतीराज
धानीसंप्रस्थितोगमनसमयेभगवतोदेवसहस्राणिमन्त्रिपतिनानिरत्नमयानिछत्रसहस्राणिआदाय॥ अथसोमुमहागुणाधरोसंप्रस्थितुमग्रतोगुणावरस्य। मत्तगज
खेलगामिमरीचिजालावनतकायोवेनुलिकस्फाटिकमयकाञ्चनघनकनकसुकृतदण्डानिछत्राणिदेवपुत्राधारेन्तिविभुदेवसदेवनिर्मितानिचविनकयाणिमणुला
नितपनीयकिंकिणीयक्तविरवरनन्दिघोषाणि॥ सप्तरत्नमयंपिरियव्यकुसुमितमणितनक्षत्रछत्राधरस्यलोकेधारयिछत्रं॥ त्रिदशराजसहस्राधिपतिश्चिवकाञ्चनघनक
नकसुकृतदण्डायेवरचामरायेविरजेविरजेतिनरेन्द्रचाङ्गगता:असुन्वताचनमतिनमाष्पसुचनाभवतिभूमिः॥ प्रविसन्तस्यभगवतोसमदशबलाउभावेनसमनन्तरंचभग

वांदक्षिणामेवचरणांकनककमलापरिहरतिइन्द्रकीले॥ तत्रभवतिअद्भुतोघोषोआडम्बरामृदंगपटहाचअघट्टिताप्रवाद्यन्ति॥ शंखपणावाचवेणुप्रविशन्तेननरवर
ष्मिंयानिरतनानिनगरेनिहितानियेषुआकरगतानिपिसंघट्टेन्सु॥ रतनवरविटुष्मिंप्रविशन्ते॥ अथमहावर्षंनिसृष्टोवस्त्रपुष्पाणिराजमार्गेसंस्तीर्यन्तुः भग
वतोनानाविधेहिगन्धकानिकाशिकदुकूलअलङ्कृतोलोकनायकोकोशिकारकंक्षोमंपत्तूलाकाचिलिन्दिकअजिनप्रवेशिन्त्वनरत्नानमकूयानपत्तोदवकशुभ
मितोघरकोलमरिचावोकोङ्कवआमरतनकपंचविधानयन्त्रनंयावच्चअग्रोद्यानंयावच्चअन्तःपुरमहिर्यन्तिस्म॥ शोभतिनरेन्द्रमार्गोउच्छ्रयशतसहस्रसंस्तीर्णो॥ अ
थवनखणरगतोप्रमरशओकिरन्तिनरन्तिनरमिहकुसुमविकरकंग्रहेत्वाकनकगिरिनिभंअभिकिरन्ति॥ यथायथामहानुभावोदीपवतीमनुपेति॥ काकणिको
तथातथाकुसुमविकरंसंत्वनियशस्विनः॥ भवनेनानिवकरप्रमुक्तानिसुरभीनिपंचवन्तोसंस्थिहन्तिपुष्पकंचुकोभगवतोलोकनाथस्सआगमयपथेस्मिंनितातम्बे॥
अभ्यन्तरेकराटकानिसुरभीनिस्थानुप्रदक्षिणीयेअभिक्षिणांकुर्वं॥ कुसुमाणिगच्छन्तेअनुगच्छन्तितिष्ठन्तिस्थानितेलोकप्रद्योतोईर्यापथंअतिक्रमन्तोसर्वाभिभूतोनरविज
हे॥ संवर्तेनापिवातानांदिविविवहेन्तुः॥ इमास्त्रिमाहसीनंपुष्पवरविताननविकीपयेक्कतोपुनर्वहेन्सुः तेपुष्पकंचुकंनभगवन्तंकनकनिभंकनककुसुमनमसंवर्णंदृष्ट्वा
द्विविमनुजगणाअन्तरेन्सुः ततअहोधर्मंसुकृपुष्पावकीर्णांचअम्बरंचअम्बरंधरणीयंचकुसुमौघोशोभेन्ति॥ जातमात्रपुष्पंचकंचुकसनिकमासिहिकारात्र
र्यंमिश्रासमनोवर्ने॥ अहोधर्मओनादेन्ति॥ पुनरपरनरवृषभस्मिविमहन्तिहंसकरविकवरहिनपरभृतसुखाचभंगनिर्घोषा॥ दीपवतीयेनिशाम्यन्तिनिविर
ततेधनानमिश्रा॥ अत्रासुमहामौक्तल्यायनमेघोमाणवोभगवन्तंदीपंकरंदृष्ट्वानायेंचआगच्छन्तंद्वात्रिंशतीहिमहापुरुषलक्षणेहिसमन्वागतंअशीतिहिअनुव्य
जनेहिउपशोभितशरीरंअष्टादशेहिआवेणिकेहिबुद्धधर्मेहिसमन्वागतंदशहितथागतबलेहिवरवाश्वगुर्हिवैशारद्येहिसमन्वागतंनागोवियकारितकारणाभतार्थं

न्ताः अतिक्रम्य च देवानां देवानुभावं नागानां नागानुभावं यक्षाणां यक्षानुभावं स्थानानि च अभिभन्तुः मारभवनानि निष्प्रभानि निह्मेनानि निरभिरम्यानि क्रोशिकान्यपि न-
त्रखराणि निष्प्रभयन्तेसि॥ द्विक्रोशिकान्यपि नत्रखराणि निष्प्रभयन्तेन्तुः त्रिक्रोशिकान्यपि नत्रखराणि निष्प्रभयन्तेन्तुः योजनकान्यपि नत्रखराणि निष्प्रभयन्तेन्तुः व्यामान्यपि नत्रप्र-
यन्तेन्तुः॥ मारो च पापीमां दुःखी दुर्मनो विप्रतिसारी अन्तःशल्यपरिदाघजातो अभूषि॥ यत्रैव च महाभी कृत्वाय नपमकूपागारे भगवां दीपंकरो चतुर्हि महाराजेहि शक्रे-
णा च देवानामिन्द्रेण सुयामेन च देवपुत्रेण संतुषितेन च देवपुत्रेण वशवर्त्तिना च देवपुत्रेण महाब्रह्मणा च अनेकदेवसंघपरिवारेहि भगवतो दीपंकरस्य उदारा पूजा कृ-
ता दिव्येहि मन्दारवेहि कुसुमेहि महामन्दारवेहि कर्णिकारवेहि रोचमानेहि भीष्मेहि महाभीष्मेहि समन्तगन्धेहि महासमन्तगन्धेहि चन्दनचूर्णेहि अगरुचूर्णेहि केशर-
चूर्णेहि तमालपत्रचूर्णेहि भगवन्तं दीपंकरं ओकिरित्वा अभिप्रकिरित्वा दिव्येहि तूर्यसहस्रेहि संप्रवयित्वा तत्रैव महाब्रह्मणा याचितो अनुत्तरं धर्मचक्रं प्रवर्त्तेन्ते अधिवा-
सयन्ति॥ महासौकृत्वाय न भगवान्दीपंकर॥ महाब्राह्मणो तूष्णीभावेन अधिवासना विदित्वा विस्मातुष्टा आत्तमना प्रमुदिता प्रीतिसौमनस्यजाता भगवतो दीपंकरस्य
पादौ शिरसा वन्दित्वा त्रिष्कृत्वा प्रदक्षिणीकृत्वा तत्रैवान्तरहायेन्तुः॥ भगवां तस्सैव रात्र्या अत्ययेन प्रतिसंलयनाद्व्युत्थाय जनपदचारिकां प्रक्रमेन्तुः॥ आदिम्मो वनवन्तो
शारमनुकृतं यथा काशेयो जं न शान प्रभाये दीपंकरो भरित्वा अस्यामि॥ भगवां दीपंकरो चारिकां चरमानो महतो जनकायस्य देवानां मनुष्याणां च अर्थं चर्यां चरमाणो अ-
शीतिहि भिक्षुसहस्रेहि सार्द्धं अनुहि... न्तानः दीपवती राजधानीमागच्छति पितुः अर्च्चिमतो राज्ञो नीनां च अनुकम्पार्थं॥ राजा अर्च्चिमेन श्रुतं भगवान्दीपंकरो अशीतिहि भि-
क्षुशतसहस्रेहि सार्द्धं दीपावतीराजधानीं आगच्छति ज्ञातीनामनुकम्पायेति॥ तेन च यावद्दीपावती यावच्च पद्मिनी वनमुद्यानं दशक्रोशमार्गं अतिनाशहेन्तुः॥ घडसंसमक्ता विष-
मपाशानलभिकसंसर्ष्टविततवितानसमसर्चविन्नदुष्यपरिक्षिप्तं ओसक्तपट्टदामकलापं धूपनधूपितं दशदिशेहि च नदनर्जकं कल्लमल्लपाणिभ्यगालेकृतं चक्रवर्त्तिपरं

५५

भूयस्यचस्थानपद्मालंकृतं॥राज्ञोअर्चिमेनप्रभूतंगवमात्मंगृहीनंतथाशृङ्गिनंतथाजनकायेनसममनाघारस्ययोजनानोगव्यमात्यसमुदानीतं॥राजाअशीतिहिकोटीहिराजेसह
स्रेहिसार्धंअन्यायेवजनतायेभगवन्तंदीपंकरंप्रत्युद्गतो ऽपरोश्रोत्रियोषडङ्गविन्नयानांवेदानांपारगोसाक्षरप्रभेदानांसेतिहासपञ्चमानांसनिघण्टकैटभानांमाणवका
नांआचार्योकशतानोब्राह्मणकेभुरेवपञ्चमाणवकशतानिवेदमन्त्राणिवाचयति॥तहिंद्वेमाणवकासंमोदिकाप्रियमानामेघोचनाममाणवकमेघदत्तोचमेघमाणवकोप
ण्डितोधीरोमेधावीतीक्ष्णबुद्धिकोतेननचिरस्यैवसर्वेमन्त्राअधीता॥सोदानिअधीतवेदाध्ययनोअनुहिमवन्तेजनपदंओकस्तोआचार्यस्यआचार्यधनंपर्येषमिष्यामिइ
ति॥पश्चिमकमणिकुण्डलछत्रउपानहाश्रमणशाटिमादायकयस्यग्रामस्यवानगरस्यवानिगमस्यवाशीमंवाक्रामतितेननिरीतिकंनिरुपद्रुतंचभवति॥मेघस्यमानवकस्यतेजो
धानुभावेनतेनज्ञायेनपुरुषोवित्तशोतेनैवनपञ्चपुराणशतानिदिव्यानितस्यदानिस्तनदर्भूषि॥यंनूनाहंआगतकोयेनदीपवतीराजधानीवक्रावर्तिपुरंसप्तरतनामये
अभिगमनीयपञ्चसान्ति॥सोदानिदीपवतीराजधानीअलंकृततंतस्पस्तदभूषि॥किमिदंअद्येदीपवतीयेराजधानीयेपर्वंवाप्रयोगम्वाउत्सववा॥अथराज्ञाअर्चिमस्कृतंमेघो
माणवकोअधीतवेदाध्ययनोअनुहिमवन्तातोजनपदमोकस्तोसोदीपवतीराजधानीआगमिष्यति॥ततोइमनगरवरमलंकृतंतिसमपुरेभागोजनोप्रविशतितिसोतंकंचिन
पृच्छति॥तहिंअपरामाणविकाप्रासादिकादर्शनीयाअचपलाअनुद्धतोअप्रगल्भोउदकघटमोदायसन्नमचउनतानिगच्छति॥मातेनपृष्टानोभवति॥अद्यनगरेउत्सवोअथख
लुप्रकृतिमाणवीमेघंमाणवकंगाथाभिरध्यभाषे॥अपिनूनासिमाणवकउत्थितोअन्यपुरादंमहत्तागतोयोलोकसहितंप्रभंकरोदीपावतीप्राप्तनवुध्यसोदीपंकरलोक
नायको।अर्चिमतोतनयोमहायशोतुष्टनरंप्रवेशपति॥तस्यकृतःमानेनपृच्छतिकथंतेभवति॥इमीउत्पलानिक्रीतानि॥सातंआह॥पञ्चहिपुराणशतेहिपञ्चउत्पलानिक्रीता
निदेवमेमैत्राणिलब्धानि॥मेघोमाणवोआह॥अहन्तेपंचपुराणशतानिदेहिमेतानिपंचउत्पलानि॥अहंएतेहिपंचहिउत्पलेहिभगवन्तंदीपंकरंपूजयिष्यामि॥तंहिवीपि

नेहि विततवितानेहि चित्रदुष्यपरिक्षिप्तेहि ओसक्तपट्टदामकलापेहि धूपनधूपितेहि मुक्तपुष्पावकीर्णेहि हारार्धहारचन्द्रसुविचित्रेहि उच्छ्रितछत्रध्वजपताकाभिनावाद्यनेहि
निष्पुरुषेण नाटकेन किलान्तं अन्तःपुरं सुप्तं काचित् हस्तकासु उपगृहीयान काचित् पणवं उपगृह्य काचिद्वेणुं काचिद्वीणां काचिद्वल्लकिं काचिन्मघोषकं काचित्तुणकुलं का
चिन्मृदंगं काचिन्नालां धरन्ति ॥ बोधिसत्वस्य नाट्ये श्मशानसंज्ञा प्रादुर्भूता मध्ये च पुष्करिणीये पद्मं प्रादुर्भूतं ॥ रथचक्रमात्राहि कर्णिकाहि अपरेहि पद्मसहस्रेहि अ
नुपरिवारितो ॥ बोधिसत्वेन पद्मे पर्यङ्केन निषण्णेन च पद्मं संकुचितं कूटागारे संस्थितं ॥ बोधिसत्वस्य सर्वं गृहीलिंगं अन्तर्हितं ॥ काषायाणि प्रादुर्भूतानि ॥ अथ ख
लु महामौद्गल्यायन दीपंकरो बोधिसत्वो विविक्तं कामेहि विविक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसंपद्य विहरेसि ॥ सो वितर्कवि
चाराणां व्युपशमादध्यात्मसंप्रसादाच्चेतस एकोतीभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसंपद्य विहरेसि ॥ स प्रीतेर्विरागादुपेक्षकश्च विहर
ति स्मृतः संप्रजानः सुखं च कायेन प्रतिसंवेदयति ॥ यत्तदार्या आचक्षन्ते उपेक्षकः स्मृतिमां सुखविहारी तृतीयं ध्यानमुपसंपद्य विहरति ॥ सुखस्य च प्रहाणाद्दुःखस्य
च प्रहाणात्पूर्वं च सौमनस्यदौर्मनस्ययोरस्तंगमात् अदुःखामसुखमुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थध्यानमुपसंपद्य विहरेसि । सो तथा समाहितेन चित्तेन परिशुद्धेन पर्यवदा
तेन अनङ्गणेन विगतोपरिकिलेशेन मृदुना कर्मणेन स्थितेनानिंजप्राप्तेन रात्रीये पुरिमे यामे दिव्यचक्षुदर्शनप्रतिलाभाय चित्तमभिनिर्हरेसि निर्णामेसि । सो दिव्येन
चक्षुषा सत्वान पश्यति च्यवन्तामुपपद्यन्तां सुवर्णां दुर्वर्णां सुगतां दुर्गतां यथाकर्मोपगतान्सत्वान्प्रजानाति । सो तथा समाहितेन चित्तेन परिशुद्धेन पर्यवदाते
न अनङ्गणेन विगतोपक्लेशेन मृदुना कर्मण्येन स्थितेनानिंजप्राप्तेन रात्रीये मध्यमे यामे अनेकविधं पूर्वनिवासं समनुस्मरेत् ॥ सयथीदं ॥ एकं वा जातिं द्वे वा जाति
त्रयो वा जातिं चत्वारि वा जातिं पंचं वा जातिं दश वा विंशा वा त्रिंशा चत्वारिंशा वा पंचं वा जातिं शतं वा जातिं सहस्रं वा अनेकानि च जातिशतानि अनेकानि च जातिसहस्रा

णि अनेकान्यपि जातिशतसहस्राणि संवर्त्तकल्पां वा विवर्त्तकल्पां वा अनेकापि संवर्त्तां अनेकापि विवर्त्तामनेकापि संवर्त्तविवर्त्तानि कल्पानि ॥ अमुत्राहं आसि ना एवं
नामा एवंगोत्रो एवंजात्यो एवमाहारो एवमायुःपर्यन्तो एवंसुखदुःखप्रतिसंवेदी इति साकारं सोद्देशो अनेकविधं पूर्वनिवासं समनुस्मरसि ॥ सो तथा समाहितेन चि
त्तेन परिशुद्धेन पर्यवदातेन अनंगणेन विगतोपक्लेशेन स्थितेन आनिंज्यप्राप्तेन रात्रीये पश्चिमे यामे नन्दीमुखायां रजन्यां अरुणोद्घातनकालसमये यत्किंचित्पुरु
षनागेन पुरुषसिंहेन पुरुषर्षभेन पुरुषपद्मेन पुरुषपुण्डरीकेन पुरुषधौरेयेण पुरुषवृषेण पुरुषाजानेयेन अनुत्तरेण पुरुषदम्यसारथिना गतिमे
ण स्मृतिमेन धृतिमेन सर्वदर्शो सर्वज्ञताये ज्ञातव्यं प्राप्तव्यं बोधव्यं अभिसंबोधव्यं समनन्तचित्तक्षणसमायुक्तया प्रज्ञया अनुत्तरं सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धो ॥ इयं च
महापृथिवी षड्विकारं कम्पे संप्रकम्पे भूम्या च देवा घोषमनुश्रावेन्सुः शब्दं पि तथा वयेन्सुः एष मारिष भगवां दीपंकरो अनुत्तरां सम्यक्संबोधिरभिसंबुद्धो भविष्यति
बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकंपाय महतो जनकायस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च घोषं श्रुत्वा अन्तरीक्षेचरा देवा त्रायस्त्रिंशा यामा
तुषिता निर्माणपरनिर्मितवशवर्त्तिन इति तेन क्षणेन मुहूर्त्तेन यावद्ब्रह्मकायं घोषमनुश्रावेन्सु ॥ एष मारिष भगवान्दीपंकरो सम्यक्संबुद्धो नं भविष्यति ॥ बहुज
नहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकंपाय महतो जनकस्यार्थाय हिताय सुखाय देवाणां च मनुष्याणां च अप्रमेयस्य उदारस्य महतोवभासस्य लोके प्रादुर्भावो अ
भूषि ॥ यावन्ता लोके लोकान्तरिका अन्धकारा अन्धकारयित्वा पिसानि पिसायित्वा अघा अघसंभूता पूर्वा यत्र इमे पि चन्द्रमसूर्या एवंमहर्द्धिको एवंमहानुभावा
आभायां आभा नाभिसंभुणान्ति आलोकेन वा आलोकेन स्फुलंति तेपि तेन ओभासेन स्फुटा अभूंसु ॥ येपि तत्र सत्त्वा उपपन्ना ते पि अन्यमन्यं संजानेन्सुः अन्ये पि॰
किल भो इह सत्त्वा उपपन्नाः अन्ये पि किल भो सत्त्वा उपपन्नाः एकान्तसुखसमर्प्पिता न उतन क्षणेन मुहूर्त्तेन सर्वसत्त्वा अभूंसुः ये पि अवीचौ महानरके उपप॰

रूपोसमवन्दमानोप्रणामं च दर्शयोयदन्यस्यकुर्यात्॥ द्वे समप्रधामूर्ध्निस्फालेयारजातमात्रे कुमारे सर्वार्थसिद्धिः सुखीसर्वसत्वाअभूष्यावदवीची॥ प्रणामं च कुर्वीं देवास्त
ससर्वेप्रहृष्टाः राजकुले च कुमारे प्रविष्टे अवचरोहिनं नृपते। लक्षणविधिकुशलांविप्रान्कुशलापर्येषथ॥ शीघ्रंतंविज्ञाय च देवामहेश्वरानामशिवमवसवर्त्तिनिलक्ष
णकुशलाआगमाअकुलांविकल्पयिष्यन्ति॥ छिन्नसंशयाविगतमानसदर्प्याः अष्टसहस्रामहेश्वरवराणांदेवगणोहितरुकृतसंप्रतिजानजातमुपगमेन्तुः॥ ते
राजकुलद्वारेप्रतिविवसनवरस्थितानिस्तिमितशब्दाश्चनिहाररक्षोप्रविश्यराजकुलअब्रवीत्॥ समधुरंकरविकरुतघोषंराजवरमुपगम्यब्रूहि॥ इमेतलक्षणगुणविधि
ज्ञास्तिष्ठन्ति॥ अष्टसहस्रंप्रविशन्तियदिअनुमतंते॥ साधुतिप्रतिमाक्षत्वाप्रतिहाररक्षोप्रविश्यराजकुलेअब्रवीत्॥ कृतांजलिपुटोप्रीतिमनसोपृथिवीपालअतुलवर
दीप्तशरीरकारपराक्रमविरनिहतशत्रुः द्वारेतेअमरसहस्राणितिष्ठन्तिप्रवरसुमिद्धन्तिप्रतिपूर्णविमलनयनामधुरस्वरमनवारणविचारीभवतिममतेषांसंक्रान्तेमतृजादेव
प्रज्ञानेपरिक्रमनतेषांधरणीरजक्रमवरानपसंक्रमतिनवक्षपश्यामिपदंपृथिव्यामपि॥ आश्चर्यगम्भीरमिति॥ नचवेशार्योकाराप्रशान्तदृष्टिर्यथाविपुलजनेन्द्रप्रीतिंजन
स्यसमुदीक्षमाणस्यभसंवर्धामिभक्तुंनशरीरच्छायानदृश्यते॥ तेषांनचतेषांसन्निशब्दाश्चक्रमतोञ्क्षयतेकश्चित्॥ निःसंशयमुपगताप्रवरंतवनरवराधिपञ्चत्रभिन
स्यवपश्यस्मिअयोनिजंदेव॥ वरमाल्यगन्धहस्तालीताविस्तमनोरमशरीरोदिव्यनभेतिष्ठियअसंशयमरुवरास्ते। नमर्त्विमोनिशाम्यवचनमिदंहर्षकम्पितशरीरोअब्रवी
त्गणाग्रचपरप्रविशन्तुनिवेशनमुदार॥ किंकारणंएदृशाः प्राकृतपुरुषाणांभवतिआकारः नापिमातृषानस्यदृशविधाभवन्तियादृशंभगाक्षि॥ अथसोप्रतिहाररक्षो
उपगम्यमहेश्वरमिदमवोचत्॥ प्रहोकृतांजलिपुटोप्रशाम्यहर्षतोमुदितचित्तो। अभिनन्देनरपतिःप्रविशन्तुभवन्तोदेवपुरकल्पंराजवृषभस्यवेश्मनरपतिनाअनुज्ञा
ताः॥ स्वर्यच्छन्नावचनमष्टसहस्रंमहेश्वरवराणांप्रविशन्तुपार्थिवकुलेअनिहतकुलवंशमुख्यस्य॥ तथाअर्चिमापिराजामहेश्वरोहृतनोनिशाम्येत्वाप्रत्युत्थितासपरिवा

रोवरभावितशरीरो॥ तानवाचराजऋषभोस्वागतनमनुरागेवःसर्वेषांप्रीतोस्मिदर्शनेनप्रशमदवरेवभगवन्तोसंविद्यन्ते॥ इमानिअस्माकमासनप्रधानानिअस्मान्नाव
ञ्चवन्तोअस्माकमनुग्रहमरा॥ अथतेषुआसनेषुवकुरतननविशुद्धचित्तपादेषुविगनमानमस्पर्श्यनिरवद्यमनवद्यकर्मानाःतेकिञ्चिदेवकालमागमयित्वानराधिपम
वोचन्॥ भगवन्तुभवांसंप्रयोजनमस्माकमिहागमनयैःसर्वानवद्यगात्रःउत्पन्नोथलोकसुन्दरनुह्यपुत्रोकिलमनुजपतिलक्षणपारमिगतोवयमपिलक्षणकुशलाः
समर्थागुणदोषलक्षणान्तं॥ यदिनगुरुत्वंभवतोपश्येमपुरुषरूपंसोअवोचन्॥ हनपश्यथछुब्धपदेशक्षणाममपुत्रमामरुमनुजहर्षजननलक्षणगुणपारमिं
प्राप्तं॥ अथमृडकावलिन्दिहप्रवेशियगुणावरगृहेत्वानवादिवन्कुमपनामयनिसुरवरायाणआलोकयित्वाह्यरान्महेश्वरःपराक्रमानदशवरस्पमूर्द्धनिविगलितमकुय
निपतेन्तुःमहीतलेहृष्टो॥ तेपानिराजानमारोचयन्तिराजानेमहाराजकुलस्यायस्यतेषमहापुरुषोकुलेउत्पन्नो॥ द्वात्रिंशतीहिमहापुरुषलक्षणेहिसमन्वागतो॥ तद्यथा
समाष्टउन्नदीर्घाचआयतावउकुस्वपेचमावद्यिावृहद्यनिषण्णोकोशमप्रोधोदशमृडजालीवपरिपूर्णाष्टकोकृत्वाग्रपेवमाश्लेष्णछविविशान्नरोचडन्नसाचतेदश
रमेषुवर्णाशीहोचसमाभुक्नावयवमासमापुभूताहृहजावनीलागोपश्यतोदशाडुर्णाउष्णीषशीर्षचनाथेद्वात्रिंशल्लक्षणावा॥ ॥तेदानिब्राह्मणाराज्ञोअर्चिमेन
उच्यन्ति॥ यंकुमारस्यनामअनुरूपंतंकरोथ॥ तेब्राह्मणाआहन्तुः॥ महाराजकुमारोजायमानोदीपोप्रादुर्भूतोमहाओभासीतस्माकुमारोदीपंकरोनामभवतु॥ एवंकु
मारस्यपुष्यावासेहिदेवेहिब्राह्मणावेषंनिर्मिनित्वादीपंकरोतिनामंकृतं॥ तस्यसदृशीयोधात्रीयोकुमारउपस्थिहन्तिसंवर्द्धन्ति॥ यदाचबोधिसत्त्वोयौवनप्राप्तोराजात्रपो
प्रासादकारित्वाकुमारस्यक्रीडार्थंपरिवारणार्थंविस्तीर्णोचअन्तःपुरमुपस्थापितंबोधिसत्त्वोमहतारानाअनुभावेनमहताराजऋद्धीयेमहताराजविभूषायेशान्तपुरोपपि
नीवनमुद्यानभूमिनिर्गतोक्रीडार्थं॥ राज्ञाअर्चिमेणान्तःपुरमानन्तंसुकुमारंक्रीडापेथ॥ बोधिसत्त्वोनावायानेहिभद्रिमपद्मिमबोधिंहिर्वेदिकाजालेहिवेदिकानपरिक्षि

महस्रालोकपालानामंकेह्रिधरितोमुनिः ॥ अथहर्षसुत्पदितित्नवांकुसुमवर्षशिरः ॥ मन्दारवज्राकीर्णोदिव्यचन्दनसंकुले ॥ दीर्घकालेऽदग्राच्चपुरः भवराय धूपनं ॥
मुक्तविसृविभ्रमार्थंनक्षोत्तमवृद्धिनः ॥ नदर्थंचविलोकान्तिदिशामप्रतिपुंगवः ॥ तत्राहमागमंवक्षेऽपदेशमनोरमं ॥ विघन्तिचसत्वानांदेवेषुमनुजेषुच ॥ यस्यैव
संभवेभवोगाभववज्रामसेवच ॥ खंकनकनिर्भासपार्श्वंजननजनेश्रीये ॥ जायतेयथासर्वज्ञनायनेचरमनेभवे ॥ जातमात्रस्यपद्भिनेअभून्मरमवादिनो ॥ भूमिकश्चि
न्नमतुद्धिमिद्धतेननिवर्त्तिंतु ॥ कंचित्संसारपाशेनअत्रीयन्तेयथाअहं ॥ इमर्थंप्रुरुषादित्योदिशांसर्वाविविक्षन्ति ॥ अथदिशाविलोकन्तोपश्यमोवददतांवरो ॥ देवको
टिसहस्राणिनत्माज्ञासप्रमुच्यन्ति ॥ नंज्ञानमात्रमिम्याहुर्देवतामारकायिका ॥ चात्तुर्द्वीयोमहाकोशोवज्रकवर्त्तीभविष्यसि ॥ अथासहसोसम्भवन्तिममसत्वाभिर
ज्ञानथ ॥ सर्वज्ञोसर्वदर्शीचभविष्यन्तिपुरुषोत्तमः ॥ एवमेतंप्रसंशन्तिविशोकाऽपरेश्यका ॥ तथाहिनरसिंहानांशासनंसंप्रकाशिनं ॥ यानिषष्ठीजनयेभीमेसंक
ड्डमितेषुमारेषु ॥ शरीरमच्चमानानअनभिवरजिनवन्दे ॥ संप्रतिजातेसुगतेसमेहियादेहिधरणिमनतिष्ठत ॥ सप्तचआगतानिपदानिसर्वांश्चदिशांविलोक्य
न्ति ॥ तंवास्यचक्रमनुगच्छंनागामिसुविजनंचद्धत्वरमत्वामरविडनोकायेदशामशाकानांनियतेन्तु ॥ सप्रतिजातंसुगतंदेवाप्रथमंजिनंप्रतिगृह्णपश्चाच्चतंमनु
ष्याः ॥ अनभिवरअङ्केनधारयेन्तुः प्रमयहेतुः देवाः सुगतंकाविंशल्लक्षणसंप्रदर्शिपश्चाच्चतंमनुष्याः ॥ अनभिवरमंकेनवारयेन्तुः प्रदीपामातपमोभाषितभू
ल्लोके ॥ संप्रतिजातेसुगतेज्ञानेऽदकार्थिकाप्रधाविन्तुः ॥ अथपरतोऽड्यानाप्रशोसुखनोविसंवादेन्तुः ॥ एकाशीतस्पएकात्कलसस्यौम्नापयेन्तुः ॥ सुगतंविभुह
मिचजातरूपसस्य । संप्रतिजातेसुगतेबोधिसत्वोबोधिसत्वमातानाकुक्षिप्रतिपूर्णायेनअभूषि ॥ अत्रणोचबोधिसत्वस्यैवतेजेनसंप्रतिजातेअनुपुनर्महामोक्षत्वाय
नबोधिसत्वेबोधिसत्वमातान्कुक्षिपरिपूर्णायेनअभूषि ॥ अनोवलस्याचबोधिसत्वस्यैवतेजेनसंप्रतिजातेन ॥ एवतुपुनर्महामोक्षत्यायनबोधिसत्वेअन्तद्वीपेन

त्नेवनेप्रादुर्भवेन ॥ बोधिसत्वस्य उपभोगपरिभोगमागच्छेद्बोधिसत्वस्यैव तेजेन ॥ तत्र देवपुत्रशतसहस्राणि सहगच्छन्ति ॥ गच्छमात्महस्ता बोधिसत्वस्य छत्रार्थं देव-
पुत्रो देवपुत्रं पृच्छति गाहिगमिष्यसीति ॥ सो मानाह ॥ एषाप्र माषतिनरेन्द्रवधूतमुत्तमनंसविशुद्धाम्बुजपुष्करगर्भगौरं ॥ योप्राप्यतेपरणीमरणुन्नगतोन्नमार्थमारंनिह
ममवक्लेतमुपेत्यधीरं ॥ अमृक्षितोगर्भमलेनगात्रजातंजलेपंकजमुन्नमेवा ॥ वपुष्मतो वारखिप्रकाशंसद्रलकानमरानभिभोति ॥ ततोजातमात्रे कुलेअर्च्चिमस्य अ-
निक्रम्यधीरोपपतीमसम्बअवलोकितवाद्दिशामूलअमेअहंदानिकोभवपश्चिमोति ॥ ततश्च छत्रमेकंविभ्राजमानंमणिमुक्तथेवं ॥ परमंविरजविधृतेनरामेनमन्दर
वीराजवरुदेवपुत्रोनभेधारयन्तः ॥ वालार्कसंरवप्रतिकाशवर्णी ॥ नभेवचस्वनभेधारयेन्तः ततोवीजनीयेविमलनाप्रमेन्तः करेणागृहीत्वाजिनंवीजयेन्तः ततोप्सरप
गन्धानलाप्रभूतालकु ॥ प्रेमणीयाहिसामातुषाणांशिवावन्दनीयाः भोपारान्तविसाइवेवाशिधारानभेऽन्तन्तेन्तः ॥ ततोमेरुभंगादनेकप्रकारामसमन्तोघरीयासमन्तो
र्म्भिज्ञानाम्बशविभ्वगन्धाधिवासातवानाहच्छंषड्विकारंधरणीकम्पयेन्तः ॥ सुवर्णस्वरूप्यस्यमणीनामुभानाविमानेषुदेवाःसुतूर्याविप्रुशेसुजातेउजातंजिनप्रेष
मागणामुवस्नाकरानानभेशोभयेन्तः ॥ अथयोसदेवाः सनागाः सयक्षामहोरगासमहर्षिसमाजमुत्तत्वाततः क्षेममेकाब्र ॥ दिशप्रपुष्पसीतिप्रहृष्टास्यदेवानभे
व्याहरेन्तः राज्ञा अर्च्चिमोआनयक्षिकुमारंइमायेचदेवीयेपादवन्दनेथाकीदशेनयानेनकुमारीअभिषीदतोति ॥ देवीहिरतनामयीशिविकानिर्मितकोइमाशिविका
चवहिष्यतीति ॥ चत्वारोमहाराजाउपस्थितावयमसत्वसारंवहिष्याम ॥ बोधिसत्वसुदीपाचदेवीधात्रींचबोधिसत्वस्यशिविकामारूढाशक्रोचदेवानामिन्द्रोचमहाब्र
ह्माचउक्षारणाकरोन्ति ॥ एवंबोधिसत्वोमहत्नीयेभूषायेमहत्नीयेसमृद्धीयेदेवऋद्धीयेयपिनीवनानोऽथानानोदीपवतीराजधानीप्रवेशीयति ॥ देवीयकुलमुप-
नीतः नयोचेनियेपूप्रविशोस्यकामंलोकनाथोनरेन्द्राणशास्ता ॥ यदाउत्तमाख्येनवन्दापयेन्तः ॥ ततोस्यपादानज्ञाउभवेन्तः ॥ ततोदेवतादेवीमिमुवाच ॥ एषोत्र

क्षपयन्ति नं कालं वरबुद्धिनोद्यमपि कथां विकसन्ति परिषमध्ये॥ स्वंच वहुप्रकारकथा कथयन्ता॥ रमन्ति देवगणा रूपं वर्णं तेजं वलं चविरजस्य कथयन्ता॥ सर्वेषां
वोधिसत्वानां मातरो परिपूर्णे दशमे मासे प्रसूयन्ति॥ दशमे मासे पूर्णे सुदीपा नाम देवी राजानमर्चिमं आह॥ देव अभिप्रायो मे पद्मवने उद्याने निर्गन्तुं॥ राजा दे
वीये सुदीपाये श्रुत्वा अमात्यानामाह॥ पद्मवनमुद्यानं सान्तःपुरनिष्क्रमिष्यामि क्षीप्रार्थमिति॥ पद्मिनीवनं शुचयरं अपगततृणखाणुपत्रसंकारं॥ वरसुरभिकुसुम
विकिरंकरोथ॥ गन्धोदकसुगन्धे पद्मिनीवने च वृक्षान माल्यपत्रगन्धवासितशरीरैः सिञ्चन्तु अमृतगन्धो॥ मदजननाच अगरुवरधूपगर्भासमानमन्तु उन्तमाज
लधरावा पद्मिनीवनं गच्छेन्तु वच्चूर्णं राजाकुलाक्षिप्रं एकैकं वकुमं वरंडकूलपत्राणां कोशिकालेहि कल्पयथा कल्पवृक्षान्॥ यथा दिवि देवस्य प्रधानस्य देवा च देवकं
न्या च गन्धमाल्यां गृह्य पद्मिनीवनउद्यानमर्चिमतो आगच्छन्ति॥ स्फटिकमणिकुलधराविगलितवमनाप्रलम्बमणिहारा॥ आदाय गन्धमाल्यं खगपथगताओ नीय
निमान्दारवान भरित्वा॥ काचित्स्वर्णगेरियो भरित्वान हरिचन्दनस्या काचित्सुनर्कतस्य उद्यानस्थलजलजं च माल्यं गृहीत्वा अप्सरामुदितजविचारतना आभरणानि च मानुषी
पंआमुखीयो चतुराशीतिमनु नंकुत्र सहस्राणि देवा च देवकंन्यायो कनकरतनामयानि आदाय प्रतीयंति॥ कूटागारशतेहि स्फटिकमणिसुसागत्वचितेहि तेपितनलें
पिनाहि भरितमभि अन्तरीक्षं॥ उद्यानस मुद्धितपनाकगजगगनसन्निकाशा सारमे पाभिभाविनो भवन्ति॥ वरसुरभिकुसुमगन्धा। कमलोत्पलरवस्पकं विमिश्राभुज
गपतिनाभिसुदिनामेघेहि सुगन्धतोयभरितेहि अभ्यो किरन्ति गगणामन्यानि च भद्रनशतानि॥ ॥अथ महामौद्गल्यायन राजा अर्चिमो महताराजानुभावेन मह
ताराजऋद्धीये महतीये विभूषाये सान्तःपुरे पद्मिनीवनमुद्यानं निर्यासि॥ अवग्राहेन वनवरं देवी सखीपरिवृता जिननेत्री विचरन्ति चित्ररथे देवी भमरवधूयथार
तिविधिता॥ अथ महामौद्गल्यायन सुदीपा देवी सखीहिसं परिवृता पद्मिनीहि पुरिमस्रोगिम वेहि भावा वोधिनवविनाना विचित्र उद्यपरिक्षिप्ताहि ओगाढकूपढाढामकलापा

लितेपनलेपनाहिधूपनधूपनानिमुक्तपुष्पावकीर्णाहिवेदिकासंछन्नानिक्षिप्ताहिउच्छ्रितछत्रध्वजपताकाहिनावाजानेहिप्रक्रीडितार्थोद्यदीपायेदेवीयेनावायानेनकहिंचनि
येकिलचिन्तितअस्मिन्नन्तरेनावानोओतरिष्यामीति॥ बोधिसत्वानुभावेनचमध्येनभागत्यदीपोप्रादुर्भूतोसमोअविषमोसुवर्णवालिकासंस्तृतोरत्नानिवंजातानिनिस्तृतानिनी
लानितूलसंस्पर्शोमयानिमयूरग्रीवासंनिकाशानिचतदनन्तरंपृथिवीतोनिक्षिप्तोपदेओनमति॥ हस्तानितत्रप्रादुर्भूतानिवल्गोपेतानिसमनोज्ञानिदेवीनृहिदीपेप्रति
ष्ठिता॥ नखलुपुनर्महामौद्गल्यायनबोधिसत्वमातानाबोधिसत्वंजनेति॥ नखलुपुनर्महामौद्गल्यायनबोधिसत्वमातानाबोधिसत्वंपित्तेनश्लेष्मेणवारुधिरेणवाअन्यतरा
न्यतरेणवाअशुचिनापरिभुक्तंजनेति॥ अथखलुउत्थापितविशारदमात्रयावबोधिसत्वंजनेत्रीसोपरिकिर्तितंतकायाक्रमस्यशाखाभुजायअवलम्ब्यप्रभिक्षम्भीतशरी
रातस्यअथावनोजननकाले॥ अथविंशतिसाहस्रामरुकन्याआसुरेवसन्निपतितादेवीकृताञ्जलिपुटाः॥ इदमवचनप्रसन्नसंकल्पाः अयजराव्याधिमरणान्तकंजनं
यिष्यसिअमरगनेसुकुमारदेवी॥ दिविभुविमहितंहितकरंनरमरूणां॥ माखुजनयिविषादंपरिकर्मंवयंतवकरिष्यामि॥ सकर्तव्यसुरीरयदस्यतुकृतमेवतस्यं॥
अथखलुलोकपालासपरिवाराअशुचिरेवसन्निपतितादिव्यप्रवेशिहस्तादेविमुपगत।प्रदक्षिणानोसर्वेपिदेवसंघाःदेवीसपरिवारेन्वाआकाशेस्थितामाल्यगन्ध
हस्तासपरिवारेणोपशोभन्ता॥ बोधिसत्वोस्मृतोसंप्रजानामातरमबाधयमानोदक्षिणेनपार्श्वेनप्रादुर्भावे। दक्षिणेनपार्श्वेजायन्तेपुरुषोत्तमाः सर्वेपुरुषशार्दूला
भवन्तिनुविचक्षणाः॥ किन्तेनविघनेपार्श्वेतस्माजनजनेत्रीये॥ जनेन्तियेननरश्रेष्ठंवेदनंनजायन्ति॥ मनोमयेनरूपेणप्रादुर्भोन्तितथागताः॥ एवंनाभिद्यतेपार्श्वंवेद
नाचनजायते॥ बोधिसत्वोगर्भवासपरिश्रान्तोसम्भवा॥ विनिक्रमतेनुभविदिशांचप्रविलोकेतिमहापुरुषचतुद्दिशं॥ अत्रकिंकारणंमुक्तं॥ यंसप्तक्रमनेक्रमान्॥ अ
तृतवबाधीरोअत्रआगमनेभूयशुःगर्भवासपरिश्रान्तोसर्वलोकहितोमुनिः॥ पश्चिमोगर्भवासोयंअथवेशेनप्रक्रमि॥ भूमेक्रमंक्रमन्यासेदेवसंघानिलीयथा॥

हि ओकिरित्वा अभ्याकिरित्वा अभिप्रकिरित्वा बोधिसत्वमातां त्रिष्कृत्वमभिप्रदक्षिणीकृत्वा येन कामं प्रक्रमिन्तुः ॥ बोधिसत्वस्यैव तेजेन । बोधिसत्वे खलु पुनर्महामौकृत्या
यन कुक्षिगते यावन्तु वर्णराजानो सुवर्णाधिपतयो अण्डजा वा जरायुजा वा संस्वेदजा वा औपपादुका वा तेनि निवेशन प्रविशित्वा दिव्यानि चन्दन चूर्णानि प्रकिरन्ति । दि
व्यान्येनेक चूर्णानि प्रकिरन्ति दिव्यानि केशलचूर्णानि प्रकिरन्ति दिव्यानि तमालपत्र चूर्णानि प्रकिरन्ति दिव्यानि कुसुमचूर्णानि प्रकिरन्ति ॥ समाप्तायेव रमर्चनाये अर्च
येन्तुः ॥ परिभुञ्जायेव नं अर्चनाये अर्चयेन्तुः परिभुञ्जायेव नं अर्चनाये अर्चयेन्तुः दिव्यानि चन्दनानि चूर्णानि प्रकिरित्वा अगुरुचूर्णानि केशलचूर्णानि तमालपत्रचू
र्णानि प्रकिरित्वा दिव्यानि च सुकुसुमानि प्रकिरित्वा बोधिसत्वमातां त्रिष्कृत्वं प्रदक्षिणीकृत्वा येन कामं प्रक्रमेन्तुः बोधिसत्वस्यैव तेजेन ॥ बोधिसत्वे खलु पुनर्म
हामौकृत्वा यन मातुः कुक्षिगते बोधिसत्वमातां चतुर्महाराजकायिका देवाः त्रायत्रिंशा देवा यामा तुषिता निर्माणरतिः परनिर्मितवशवर्ति ब्रह्मकायिका शुद्धावास
कायिका देवा तस्य निवेशन प्रविशित्वा दिव्येहि चन्दन चूर्णेहि प्रकिरेन्तुः ॥ दिव्येहि अगुरुचूर्णेहि केशरचूर्णेहि तमालपत्रचूर्णेहि दिव्येहि च सुकुसुमेहि प्रकिरे
न्तुः ॥ समाप्तायेव नं अर्चनाये अर्चयेन्तुः सपरिभुञ्जायेव नं अर्चनाये अर्चयेन्तुः ॥ ते दिव्येहि चन्दन चूर्णेहि ओकिरित्वा दिव्येहि अगुरुचूर्णेहि दिव्येहि केशरचूर्णेहि
दिव्येहि तमालपत्रचूर्णेहि दिव्येहि सुकुसुमेहि प्रकिरन्ति स्म समाप्तायेव नं अर्चनाये अर्चयेन्तुः अर्चयित्वा परिभुञ्जायेव नं अर्चनाये अर्चयेन्तुः ॥ परिभुञ्जायेव
नं अर्चनाये अर्चयित्वा बोधिसत्वमातां त्रिष्कृत्वा प्रदक्षिणीकृत्य येन कामं प्रक्रमेन्तुः बोधिसत्वस्यैव तेजेन ॥ बोधिसत्वे खलु पुनर्महामौकृत्या यन मातुः कुक्षिगते न
वातिनी वं तिष्ठेति न वा निउत्वं तिष्ठति न अवकुब्जको न उत्तानको न वामपार्श्वे तिष्ठति न उत्कुटो ॥ अथ खलु मातुर्दक्षिणे पार्श्वे पर्यङ्के मातुष्ठित्वा तिष्ठति ॥ बोधि
सत्वे खलु पुनर्महामौकृत्वा यन मातुः कुक्षिगते न वा श्लेष्मेण वा रुधिरेण वा अन्येन वा पुनर्केन विहा अशुचिना परिभुञ्जोतिष्ठति ॥ अथ खलु उन्थादित्त स्वपितृवि

षादगाढो बोधिसत्त्वो मातुः कुक्षिस्मिं तिष्ठति॥ बोधिसत्त्वो खलु पुनः महामौद्गल्यायन मातुः कुक्षिगते मातरं पश्यन्ति॥ बोधिसत्त्वमातापि कुक्षिगतं बोधिसत्त्वं प
श्यति॥ विग्रहमिव जातरूपस्य दृष्ट्वा च भवति आत्तमना कुक्षिं ओभासन्तं विग्रहमिव जातरूपस्य। यथा वैडुर्यस्य मणिस्फाटिकस्य समुद्गकस्मिं निहितो अंसा:
एवमेव बोधिसत्त्वं पश्यन्ति माता॥ कुक्षिमोभासेन्तं विग्रहमिव जातरूपस्य॥ बोधिसत्त्व खलु पुनर्महामौद्गल्यायन कुक्षिगते देवसंघा: सुखरात्रिं सुखदिवसं पृ
च्छका आगच्छन्ति॥ तां च बोधिसत्त्वं अभिनन्दति॥ दक्षिणाकरमुत्क्षिप्य मातरमबाधयमानो॥ बोधिसत्त्वो खलु पुनर्महामौद्गल्यायन मातुः कुक्षिगतो देवा नागा
यक्षा दानवा राक्षसा पिशाचा नरेहं दिवा वा रात्रिं वा न चात्र असंगकथा कथयन्ति। कामोपसंहिता वा अन्या वा असत्कथा वा कथा नान्यत्र बोधिसत्त्ववर्णमेव भाषन्ति
रूपतः सत्वतः तेजतः वर्णतः यशतः कुशलमूलतः बोधिसत्त्वस्य मातुः कुक्षिगतस्य पूजातो परमतिदिव्यानि तूर्याणि दिव्याणि अगुरुधूपानि रूप्यन्ति दिव्यं
पुष्पवर्णं वर्षन्ति दिव्यं चूर्णवर्षं वर्षन्ति॥ अप्सरसहस्राणि वाद्य उपगायन्ति उपनृत्यन्ति पि बोधिसत्त्वे खलु पुनर्महामौद्गल्यायन मातुः कुक्षिगते बोधिसत्त्वमा
तारेव कन्यासहस्रैर्हि सार्द्धं अभ्या भवति॥ हास्येव कथा च प्रसुप्ता च॥ पुन बोधिसत्त्वमातरं देवकन्या मान्दारवदामेन परिविजेन्ति॥ बोधिसत्त्वस्य तेजेन अयं च
पुनर्महामौद्गल्यायन त्रिसाहस्रायां लोकधातु उपमजत्राग गर्भावक्रान्तिपारमिता॥ अत्यव रामि पश्यथ आश्चर्यं तस्या देवपर्षाये तां च विपुलाये या कथा
अभूपरमहर्षसंजननी। न च कथा ग्राम्या नापि अप्सरसां कथां नगी। न कथा नवाय कथा तेषां नापि भक्तकथा न पानकथा नाभरणकथा तेषां नापि वस्त्रकथा
प्रवर्त्तन्ति कदाचित्॥ यो तो ध्यानकथा वा मनसापि न जायते तेषां न जायते साधुपरगणा वरतो छुती रत्नपमा स देवलोके अभिभवन्ति नायकस्य विकसन्ति॥
एषा कथा नत्र साधु गर्भावक्रमणं अनुरूपमनुरूपपारमिगतस्य इति॥ विकसन्ति बहुविधा कथा परिषमुत्तमे तत तस्मिं साधु निगमिषे हि सत्त्वा परे हि

गतानितुष्टानि आरक्षार्थं वरबुद्धिनो ॥ अमरपुरमिव मनोरमं दीयवनीपुरजनमकृतं ॥ अन्तिके देवी नरमरुणां निष्क्रमंतु गगनेहि अमरगणो हि निवहिं विरोचनि दे
वीपरिवारपितामहेश्वराणां किल सहस्रा अष्टौ गगगणान्तनगता आकाशगता अभिनिषण्णा । तेषां दानि पृष्ठतो इन्द्रसहस्रा विमलशिखराहि सुवकृनिवहगण
स्य आरक्षार्थं निषण्णानि ॥ तेषां पृष्ठतो देवेन्द्राणां सहस्रनयुतानि कामावचराणां देवानि षण्णां गन्धर्वनिलारक्षेन तेन देवगणानां पृष्ठतो असुराअसुराणां छिजिसुगणा
यक्षाश्च विकृतरूपा राक्षसाश्च सन्निषण्णा ॥ एतायेविधियेगगने अमरशतसहस्रसंकुलं श्रीमं अन्यत्नसुपरिभुञ्जकुशलसुपविनेहि विरजेन ॥ ॥ महाब्र
ह्मणे आह ॥ स्वप्नान्तरे या प्रमदाददर्श सूर्यं तभेकुक्षिमनुप्रविष्टं ॥ प्रसूयते सा वरलक्षणाङ्गं सा भवति राजा बलचक्रवर्ति ॥ स्वप्नान्तरे या प्रमदाददर्शी चन्द्र
नभा कुक्षिमनुप्रविष्टं ॥ प्रसूयते सा नरदेवगर्भं सो भवति राजा वरचक्रवर्ति ॥ स्वप्नान्तरे या प्रमदाददर्शी श्वेतं गजं कुक्षिमनुप्रविष्टं ॥ प्रसूयते सा रजसत्त्वसारं सो भ
वति बुद्धो बुद्धितार्थकरो ॥ देवीं स पृच्छति ॥ किं धरेसि । सा आह ॥ चक्रवर्तिनि कुक्षिप्रभासयन्तं कनकवपु प्रवरलक्षणाधरं धारेमि ॥ चक्रवर्तिवरपुरुषगजशार्दूलं
देवानभगवता पोषधमुदीरयेन्तुः बुद्धो भविष्यसि ॥ त्वं राजा बलचक्रवर्तिमहाब्रह्मां गाथां भाषति ॥ गजरत्नश्रेष्ठं मदनवनवेगापनयनं प्रदीपं लोकस्य नमति सिरमो
हापनयनं ॥ गुणानां कोषअपरिमितरत्नाकरधरं धरेमि राजर्षि अप्रतिहतचक्रं अमरमहितं ॥ ॥ देवी आह ॥ यथा मम रागदोषाप्रहसन्ति नरेन्द्रगर्भ सुपत्नश्चा
निःसंशयं भविष्यति ॥ सममहविनिश्चरन्ति यथावाचा ॥ बोधिसत्त्वे खलु पुनर्महामौद्गल्यायन मातुः कुक्षिगते बोधिसत्त्वं माता सुखं गच्छति तिष्ठति निषीदति विशय्या
मपि कल्पयति ॥ बोधिसत्त्वस्यैव तेजेन शास्त्रेनक्रमति न विषं नाग्निर्नाशनिः प्रहसति बोधिसत्त्वस्यैव तेजेन ॥ बोधिसत्त्वे खलु पुनर्महामौद्गल्यायन मातुः कुक्षिगते बो
धिसत्त्वे मातरं देवकन्या दिव्योहि उत्सदनपरिमर्दनेहि परिकेशेहि परिजागरन्ति ॥ दिव्यवस्त्र संहनेशरीरा दिव्याभरणधारिणी भवति ॥ बोधिसत्त्वस्यैव तेजेन नाभिनी

भवति॥ दिव्यानांगन्धानांदिव्यानांमाल्यानांदिव्यानांविलेपनानांदिव्यानांभोजानांबोधिसत्वस्यैवतेजेन॥ बोधिसत्वेखलुपुनर्महामौद्गल्यायनमातुःकुक्षिगतेयोस्याः
अभ्यन्तरपरिवारोसोस्याअतीवशुश्रूषितव्यंश्रोतव्यमन्यतिबोधिसत्वस्यैवतेजेन॥ बोधिसत्वेखलुपुनःमहामौद्गल्यायनमातुःकुक्षिगतेबोधिसत्वमातरंस्वयंपश्यन्ति
तेचतमुपसंक्रमित्वाकिंकरणीयमकप्रतिसंयुक्तेस्थित्वनिमन्त्रेन्ति॥ बोधिसत्वस्यैवतेजेन। नकिंचिदुपरिमेनगच्छति॥ अनसस्तोनक्षिपिबोधिसत्वस्यैवतेजेन॥ खलु
पुनर्महामौद्गल्यायनमातुःकुक्षिगतेबोधिसत्वमाअस्ताबाधाभवतिअत्यान्तंका। समायेविषाकृतीयेग्रहणीयेसमन्वागतेनाभ्येतिशीतायेनात्येनिष्ठायेसमायेवि
न्नमनायेबोधिसत्वस्यैवतेजेन॥ बोधिसत्वेखलुपुनर्महामौद्गल्यायनमातुःकुक्षिगतेबोधिसत्वमातानाभिनीप्रयूष्यितनानांस्वादनीयभोजनीयानामग्ररसानाम्प्रस
ग्ररसानांबोधिसत्वस्यैवतेजेन॥ बोधिसत्वेखलुपुनर्महामौद्गल्यायनमातुःकुक्षिगतेबोधिसत्वमातावीतरागाभवति। अखण्डमच्छिद्रमशवलमकल्मकंपरिशु
द्धंपरिपूर्णंब्रह्मचर्यंचरति॥ मनस्तापितस्याःप्रमदेननमायारागोनउत्पद्यति॥ सर्वपुरुषेहिअन्तमसोराज्ञोपिअर्थिमतो बोधिसत्वेखलुपुनर्महामौद्गल्यायनमा
तुःकुक्षिगतेबोधिसत्वमातापञ्चशिक्षापदानिसमादायवर्त्तते॥ नानिचसपूर्वंसमादत्तानिभवन्ति॥ बोधिसत्वेखलुपुनर्महामौद्गल्यायनमातुःकुक्षिगतेजनना
नागराजानोनागराजाधिपतयअण्डजावाजरायुजावासंस्वेदजावाऔपपादुकावातेनिवेशनमुपसंक्रमित्वादिव्यानिचन्दनचूर्णानिप्रतिकिरित्वाकेशलचूर्णा
नितमालपत्रचूर्णानिमुक्तकुसुमानिप्रतिकिरेन्ति॥ एवमगुरुचूर्णानिमुक्तकुसुमानिवप्राकिरेन्तुः समाप्नोयेचनंअर्चनायेअर्चयेन्तुःपरिपूर्णायेचनमर्चनाय
अर्चयेन्तुःपरिभुञ्जायेचनमर्चनायेअर्चयेन्तुःसमाप्नायेनअर्चनायेअर्चयेन्तुःपरिपूर्णायेचैनमर्चनायेअर्चयेन्तुः॥ परिभुञ्जायेचनंअर्चनायेअर्चयित्वापरिपू
र्णायेअर्चनायेअर्चयित्वावापरिभुञ्जायेअर्चनायेअर्चित्वादिव्येहिचन्दनचूर्णेहिप्रकिरित्वादिव्येहिअगुरुचूर्णेहिकेशलचूर्णेहितमालपत्रचूर्णेहिमुक्तकुसुमे

थ॥ कृत्स्न च पि तेषाम नगरस्थित बलवनगन्धर्वसंघशुभरूपधराः आरक्षहेतु शुभचामरधरा वरलक्षणा विपुलबुद्धिमतो चत्वारि लोकपति नास्थपि नागसशोस्वयंपरिवारेण सह अन्तर्य विघ्नन्ति किल भगवान् लोकस्य अर्थसुखवृद्धिकरो चिदशेहि सार्ध चिदशप्रवरोस्थितु अनरीक्षे वरवज्रधरो अविराम विघ्नन्ति॥ स्तुतिवरमाआकंक्ष मायाणा सुखमप्रतिमं देवयमूलवकुदेवगणा कृताव्दशांगुलि नताभिष्टवा॥ समुदीरयन्ति वरवनमधुरमुत्कोकयन्ति॥ तुषिते भुजितं व्यवदानसनिष्ठितगणापावलसमयोखु अन्तिमसुपनुभवसज्ञानवकु जननी अतकपयपर्यानिडःखिनाजनता॥ स्पोच्यवामिहइति मुनिविगिरांशुभमुदीरयि॥ अथस्तुपिते जननी जिनस्यतस्मिंवक्षणोस पश्यते वरविपाकफलहिमरजननिभोषद्विषाणो सुगानवरवारुभुज्जोस्तुरक्तशीर्षो उदराउपगतो गजप्रधानो ललितगति· अनवघगात्रसन्धिः॥ ॥नखलुपुनर्महामोक्ष्यायनकालपक्षे मातुःकुक्षिमवक्रामन्ति॥ अथ पूर्णमायापूर्णिमास्यां पुष्यनक्षत्रयोगेयुक्तायां बोधिसत्वो मातुःकुक्षिमवक्रामन्ति॥ उपोषधिकाया आरोहसम्पन्नायां परिणाहसम्पन्नायां व्यक्तायां अग्रयौवनमण्डप्राप्तायां विनीतायां वकृष्णनायां सुस्थितायां सप्रज्ञातायां सर्वाकारसुरक्षितायां विनतायां सर्वाकारप्रतिरूपायांप्रमदोत्तमायां बोधिसत्व मातुःकुक्षिमवक्रामन्ति॥ बोधिसत्वेन महामौक्ष्यायन तुषितभवनगतेन च्यवनकाले प्रभा ओस्सृष्टाया येप्रभाये सर्वबुद्धक्षेत्र ओभासितं॥ देवपुत्रो देवपुत्रं पृच्छन्ति॥ किंकारणं स्फुटवरेण प्रभाप्रमुक्ता चन्द्रांशुशीतलतराकनकावदाता यानेमुगभ्वरससारणामजुनेभ्वराश्च सुक्ताद्दिमावनरकाञ्वलनार्चिकल्पा॥ सोमानितनुयेनत्रनव्यानप्रतिपालयन्तिसंसारमंजनतानामदनाभिभूता॥ नेषांविमोक्षयाकरेणमहायशेन आयन्तार्थं अनिधेनप्रभाप्रमुक्ता बोधिसत्वो मातुःकुक्षिमुत्त्रथ॥ अमराप्रराणिनकिलप्रमोदसाखुअपंकालः जरामरणप्ररभेतुकालोहानप्रहारेण बोधिसत्नोस्मतोसप्रज्ञानोप्रदक्षिणाचिनेमातुःकुक्षिमवक्रान्तो इति॥ नयादिसिंहनादेननरसिंहो च्यवनकालसमयेस्मिं अन्तरहितो क्षणेन नरेन्द्रभवने समुपपद्ये। योसो तुषितं कायप्रभोभासनशुभेन वर्णेन देवमानो। अनन्तिवरलोकं

प्रयोनेसत्वरत्नेकेवलोकेसत्वमणोत्तामणांप्रजासर्वावर्ण्णेनोभासन्ति॥अनिवरःलोकमाद्दिमोआश्चर्यमद्भुतंइदंपश्यथ।यावन्महर्द्धिकःशास्तास्मृतिमोसंप्रजानोमातुःकुक्षिं
ओक्रान्तोमाचकेवश्चनरवरोनमःप्रवरलक्षणोसमंगी॥भक्ष्यासिमांस्मृतिमांसंप्रजानोचसमन्तरोओक्रान्तोचमहामौद्गल्यायनबोधिसत्वोमहासत्वोमातुःकुक्षिस्मिंइयं
महापृथिवीअतीवषड्विकारंकम्पेसंप्रकम्पेसहर्षणीयंचकम्पेति॥दर्शनीयंतनोहर्षणीयंचमोरनीयंचप्रेमणीयंचप्रल्हादनीयंचनिवर्ष्णनीयंचउल्लोकनीयंचअसेचन
कचभवतिकुलचप्रासादिकंचउस्मरनीयंचनिरुद्वेगंचनिरुद्धाणांचकंपमानायपुनर्न्वकंचिन्मत्वाबाधति॥यदिदंजगमंस्थावरंवानतोभयंसागरमेरुमरणतात्रकम्पि
ता॥षड्विधमासिमेदिनीकृतावतोकाविमलामनोरमामहान्धकारंचनुर्दश्यतेयत्रान्तस्यचमहात्मभावंस्मृतिमातुषितभवनाच्चविनत्वानपारहलवराहकनिमो॥भविन्वा
राजरूपिवद्लोधीरःशयनेशयनिशायोषधिकायांशुक्रवबनायेस्मिमोसंप्रज्ञानोकुक्षिओक्रान्तः॥सावरजनीप्रहानाआख्यासिमर्तुनोमनापस्य॥राजवरस्यारण्यतोमेरा
नराजकुक्षिंओक्रान्तो॥तंश्रुणुभर्तुराजाविपंचनिकांसमागतामवचि॥सुपिनस्मिमस्यसर्वेणाथभूतंफलंविपाक॥तेनत्रअवविशुद्धनिमित्तंपृष्ठत्वाश्चयंराज्ञाचांचिंश
लक्षणधरोकुक्षिदेवीयओक्रान्तोहर्षोभवाम्मिनरवरस्यतवकृतेस्मिउत्पन्नो।पृथिवीवरधीरगर्भेअनोयमसत्वा॥यथास्माभिःपौराणामाचार्याणांस्तपमेवमुहूर्ती
जुं॥देवस्यगतीयोअनन्ताभवति॥नरवीरस्यार्हतोयदिआक्षिप्यन्ति॥अगारेमहीपतिसोहोतिसप्तरतनोमहर्द्धिकोतिमातुचक्रवर्तिमयोराजशतसहस्रपरिवारो॥यथा
चाक्षुर्दीपोमहीविजहातामहाप्रोतिनिअनन्नेनयोशुद्धोतेमानरमरुणां।यावनकानाराजानोन्यागाधिपतयोतेसर्वेबोधिसत्वस्यरक्षावरणगुप्तीयेओत्सुकमापद्येन्तुः॥च
तुरोपिलोकपालावर्षाकरिन्तुः॥लोकनाथस्यमातेकेविहर्देषीनमुंचिवतनुदविहिंसेय॥शक्रोदेवानामिन्द्रोसुयामोपिदेवपुत्रोसंतुषितोपिदेवपुत्रोसुनिर्मितोपिदेव
पुत्रोवसवर्त्तीपिदेवपुत्रोमहाब्रह्मणोपिभ्रह्मावासोपिदेवपुत्रोबोधिसत्वमातुःकुक्षिगतस्यरक्षावरणगुप्तियेओत्सुकमापद्येन्तुःसहस्राणिदेवानामर्चिमंपुरुप

सुनार्थं नव अभि देवमनुष्यलोके वसिष्याम ॥ विमलरुचिरवस्त्रमन्दारवपुष्पवर्षं आकाशे प्रविषिंतु ॥ उदग्रचित्तो ः सुचिंसु मधुरहिरावाहियममरवसनप्रशामनमनोरमाः
शोकउः खविनिमिश्रनन्दक्षिनवनिसेवति ॥ कामभिदमड तंभुञ्जंमपि अभिक्रय मनुष्याणां जम्बूनदपर्वतोपमाकाशोउ योतयक्षिदञ्चदिशां सुरआभइदपि नवाश्चर्यं ॥ अ
भिमवक्षिदेवसंघांसमहेश्वरदानव ॥ समारगणावनवरा अभिनमिनिइदंपिनवाश्चर्यं ॥ किंवापिविप्रयोगं त्वयानइच्छामभूतमसंयगुरु ॥ अपिन्नरविन्दनयनभविष्यसी
गतिः नरमरूणां ॥ अथच्यवनकालसमये विशुद्धशतपत्रपमनयनस्य ॥ आनन्दितोअमरगणाः घोषेतिदिशाहिसवाहिरघोषंवर्तन्ति ॥ कथ्यानुषितसाचअप्रतिमा
सुदीपाराज्ञो अर्चिमस्य महीषीराजानमुपेत्यइदमाह ॥ साहरिणवत्सनयनाविशुद्धगान्धर्वमधुरनिभाष्यामासहितमिदअर्चिमस्य मधुरमिदमब्रवीत सुदीपा ॥ आभ
रणस्तंभितभुजाप्रवरवशनधारिणीसहीहिसह ॥ त्वयाविनाराजवल्लभरजनीमिमांक्षपयमनुच्छन्दा ॥ शतरश्मिस्यनरवरप्रासादस्यवरस्य उत्तमा भूमिः ॥ आयनवरमा
रूपीपत्रकुमुदवनसन्निभंविमलनैनवचनेनसुश्रोदेवीये अर्चिमादेवीमामन्त्रयति ॥ नरवरो परिवार उदयमंकल्पोप्रतिवेदयन्तु मेलघुशतरश्मिस्य वरकुसुमसंछन्नं ।सु
रुकुसुमावकीर्णकरोथ दिवि देवभुवनंवा ॥ तेराकायदद्दामकलापंशतरश्मिशोभनवपरमेव । वरहेमकालसंछन्नासुमेरूवरम्गसंघोतो ॥ चतुरंगिनीचसेनाभुरक
नरोचवामरविविचित्रहला । परिवारयितुचयरंशतरश्मिमनोतसंघातं । तेसहृत्व आज्ञानरपतिनासज्जमेन संवर्हन्तनतुस्वकुलराजानमुपेत्यइदमाह ॥ वर्षसहस्रमनूनं
प्रजांपालेनुमहीपाल । सन्तिविमानवरंशोभतिनवहर्षसंजननं ॥ अथसा अमरवधूनिभादेवी उत्थाय आसनवराणो अब्रवीन्महीपतिं । वरआदित्यअष्टमितमात्रे
हृषासमादियाभिप्राणिशुअवहिंसमब्रह्मचरियंचविरमामिवाष्यदिन्नाम्मयादनिवक्षवचनाच अखिलरचनाचनरवररुचिरनरवरप्रतिविरमि ॥ तथैवंयेभूयाम्मरूष
वचनाच्चनरपतिविरमामि ॥ अयंममछन्दो अकारकामेषुवरर्ष्यानसंजनर्य्यं ॥ नाप्यभिद्रोहंभूतेषुउपजानेष्यति ॥ विपरीतेमतिंचविजहामि ॥ एकादेशप्रकारंशीलस

वास्यहं॥ पृथिवीपारमराजन्त्रिमांभद्रनामेदंममजायतेच्छन्दःयदितवशुभभूमिपालकाममपिकाममयिप्रतिकिंचित्स्नेहययमात्रेअपुण्यंभवेयं॥ ममब्रह्मचारिणीयेव्रतेंनवसंकल्पा
परिपूरेमीतिपार्थिवो॥ अवचिअभिरमभद्रनवरगताअहंराज्यंवर्तेवयं॥ साह्वीसहस्रमयंआतुरकंरम्यंविमानवरं॥ अभिरुह्यअभिनिषीदिमनायपरिपूर्णांसं
कल्पं॥ साशुचिदेवंकालनक्षिहिमकुमुदपुण्डरीकनिभेशयनेप्रशमदमरताह्लष्टभावेनक्षपयति॥ सादानिदक्षिणेनपार्श्वेनसंन्यसेशरीरवरं॥ छत्रकुसुमरतावङ्क
मवदनयनेपरिवस्त्रीयशयिना। अथतांनिशाम्यशयनोपगतांदेवींदिविप्रमदत्वोपनिभा॥ तुषितालयच्यवियदेवगणाःप्रासादमूर्द्धनिप्रतिस्थिहिसुः उपसंक्रमित्वश
यनोतेमूर्ध्नयाजिननाम्नेसर्वेकृतांजलिपुटाःअमरावन्दित्वविपुलपुण्यवरदेवीजिनस्यजननींशयने॥ अथकौतूहलपरिसंजनिताबहुदेवकन्याअप्सविमाल्यधराजिन
मातृरूपवरातानुष्टुमनाप्रासादमूर्द्धनिप्रतिस्थिहिसुः उपसंक्रमित्वशयनेउपगतांदेवींनिशाम्यवरदेविनिभा॥ प्रतिसुखंविपुलसंजनिय॥ अथसप्रहर्षिदिविजकु
सुममातुपकिरियिकिलएतादृशाकरूपसुजाननिमिदमाश्चर्यं॥ किंचित्कालेस्थिहियमउरतोनायसमाअमरवधूहिभवेनीलानिशामयथसर्विकाउमदापिमस्ययथद्र
पयिकशयनेविशेयतिमनहरन्ति॥ विभ्राजतेकनकगिरिरिवअयंतंधरेष्यतिमहापुरुषं॥ अत्यन्तरागदमशीलरतेसर्वार्थबालकरंविरजं॥ किंहायमेतेनवनरेन्द्रवधूना
भोदरेकरतेनेपुनिमोवरयोमराजिविविचित्रेरुचिरेइहसोभविष्यमति॥ अनन्तमतिः सनतमालिप्तमशुभेनछविआकुदीर्घराज्ञेसिविनिकुशलं॥ प्रमदापियस्यविपुलपर
संयानेधारेष्यति॥ अनन्तगुणगणविस्तराब्रेसंनिविनपुण्यवलस्तुरूपत्वंवप्रमदाप्रसादवरामातासर्वैषपुरुषप्रवरेपुत्रोसप्रहीनसनमयोविरजोकिंहायनेनवनरेन्द्रव
धू॥ अथराक्षसाविविधरूपधराअनन्तदेवियतिनावपरंतिष्ठन्तु॥ भोप्रवरशस्त्रधराः सर्वादिशाकुरुतथअसंवरणाः तेषामनन्तरदिविजिभ्रगणाआरक्षहेतुदिशाना
सुस्थिताः वातेपिधेधवलितेरूणिरेकोधंसमुमजनिअग्निसमा॥ तेषामनन्तरगताः पथितायकाः प्रदीप्तशिरसाविकृतायेउरवविनिवारयथामाचवधंकु

भूतार्थं नव अभिदेवमनुष्यलोके वसिष्यामः॥ विमलरुचिरवस्त्रमन्दारवपुष्पवर्षं आकाशे प्रविषिञ्चन्तुः। उद्घुष्टविनोः सुविंसुमधुरह्रिवाचाहियममरवसनप्रशामनमनोरमाः
ह्योकउ: रवविनिमिश्रं नन्दक्षिनवनिसेवति॥ काममिदमङ्गतभुञ्जं मयि अभिभूय मरुगणानं जन्मनदयवं मीयमाकाशोऽ योतनयक्षिदचदिक्षां सुरभामइदंपितवाश्चर्यं॥ अ
भिमवक्षिदेवसंघांसमईश्वरदानव॥ समारगणा वनचरा अभिनमितिइदंपिनवाश्चर्यं॥ किंवापि विप्रयोगत्तयानइच्छामभूतमयगुरु॥ अपित्वरविन्दनयनभविष्यसी
गतिः नरमकरणां॥ अथस्य वनस्नानसमये विशुद्धज्ञानपद्मपत्रनयनस्य॥ आनन्दितो अमरगणाः घोषेति दिशाहिसवाहिरपांवर्त्तन्ति॥ कथ्यानुषितसाच अञ्जनिमा
सुदीपाराज्ञो अर्विमस्य महीधीराजानं नुयेत्य इदमाह॥ साह्रिरणवक्त्रनयना विशुद्धगन्धर्वमधुरनिभा श्यामा सहितमिर अर्विमस्य मधुरमिदमब्रवीत् सुदीया॥ आभ
रणस्तंभितभुजाप्रवरवशनधारिणी सहीहिसह॥ त्वयाविना राजवल्लभ रजनी मिमां क्षपयन्तु छन्दा॥ शतरश्मिस्य नरवरप्रासादस्य वरसउत्तमाभूमि॥ श्रायनवरमा ४७
रूपीपत्रकुमुदवनसन्निभं विमलेनेनवचनेन नजघोरे देवीये अर्विमांदेवी मामन्त्रयति॥ नरवरो परिवारसदृशं कन्यो प्रतिवेदयन्तु मेलपुशतरश्मिस्य वरकुसुमसंछन्नं॥ मु
कुकुसुमावकीर्णकरो यदिविदेवभुवनं वा॥ नेराकपट्टदामकलापंशतरश्मिशोभनुत्वपरमेव। वरहेमकान्तसंछन्ना सुमेरुरिव रमणगसंयोतो॥ त्वतुरंगिनी च सेनाभुक्त
नरोच्च चामरविविचित्रहला। परिवारपितुवयरं शतरश्मिमनोत्तसंघाटं। तेसत्यं च आज्ञा नरपतिनासत्तमेन सर्वदत्तं नतुस्वकुलराजानमुपेत्य इदमाहु॥ वर्षसहस्रमनूनं
प्रजां पालितं तु महीपाल। सन्ततिर्विमानवरशोभितेन वहर्षं संजननं॥ अथ सा अमरवधूनिभा देवी उत्थाय आसनवरात् अब्रवीत् महीपतिं। वर आदित्य अष्टमितमाने
इषासमादिया मिप्राप्तो शुभ अवहिंसमब्रह्मचर्यं च विरमामि वाष्यदिन्नात्मयादनिवध्द वचनाच्च अखिलरत्नाच्च नरवरश्चिरनरवरप्रतिविरमि॥ तथैवं ये भूम्यामरूप
वचनाच्च नरपतिर्विरमामि॥ अयं मम छन्दो अकारकामेषु च ईर्ष्यानसंजनयं॥ नाप्यभिद्रोहं भन्तेषु उपजानेष्यति॥ विपरीतेमतिं च विजहामि॥ एकादेशप्रकारं शीलस

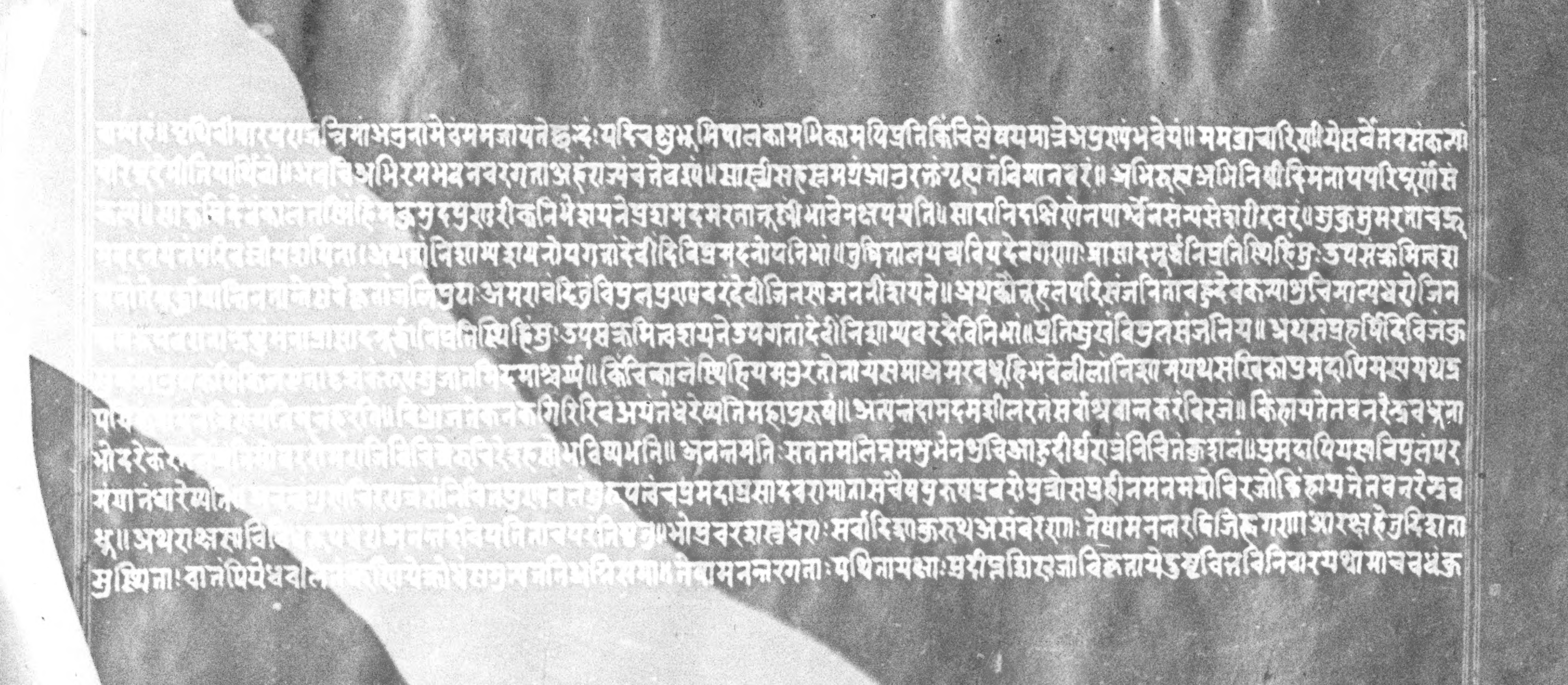

[illegible]॥ पथिवीं मारयसराज्ञे त्रिमां भद्रनामे वंममजायते छन्दः पद्दिव छुभ्रू मिपालकामपिकामयि प्रति किंचित्से वयमाद्रेअप्रसपंभवेयं॥ ममडाचारिराजी येसर्वे तत्वसंकल्पा
[illegible]रिहरे मीति पार्थिवो॥ अत्रापि अभिरमभव नवरगता अहं राज्ञं वत्तेव छंद॥ साहस्रीसहस्रमयं आतरकंरप्ये तं विमानवरं॥ अभिरूप्य अभिनिषीदि मनापपरिपूर्णा सं
[illegible]॥ सा कृमि [illegible] कालतथि हिम कुमुदपुण्डरीकनिभे शयने प्रशमदमरतान्तरी भावेनक्षयमनि॥ सादानि दक्षिणेन पार्श्वेन संप्रसेशरीदवरं॥ कुंकुमसरमावद्ध
[illegible] परिवसोमशयिता॥ अथमां निशाम्य शयनोपगतां देवी दिव्यप्रमदनीयनिभां॥ तुषितालयवासिय देवगणाः सासादमूर्ध्नि प्रतिस्थिरहिमुः उपसंक्रमित्वशा
[illegible] उपाः अमरावष्टितविपुलप्रणयवरं देवीजिनस्य जननीशयने॥ अथ कौतूहलपरिसंजनिता वहुदेवकन्याश्च विमानस्वरो जिन
[illegible] निषण्णतिष्ठिहिमुः उपसंक्रमित्व शयने उपगतां देवीनिशाम्यवरदेविनिभां॥ प्रतिसुखं विपुलसंजनिय॥ अथ संप्रहर्षिदिविजक
[illegible] जानमिदमाश्चर्यं॥ किंचित्कालेस्थिहिय मउरतोनायसमा अमरवधू हिमवेनीलानिशा मयथसर्वकाउमदापिमसयथञ
प [illegible]॥ विभाजनेकनकगिरिरिव अपंतं धरेष्यति महाउरुषं॥ अतनन्तरामदमशीलरतं सर्वांश्च वालकरं विरज॥ किंभायनेतेनवनरेन्द्रवधूना
भीदरेक [illegible] रहस्ये भविष्यमति॥ अनन्तमति सनतमालिप्तमभुमेन भविआकुदीर्घरात्रनिविनं कुशलं॥ प्रमदापियसविपुलपर
मंयातं धारेष्यति [illegible] प्रसमदाप्रसादवरा माताससैव प्रकुरुषप्रवरो पुत्रो सप्तहीनमनमयो विरजो किं हायनेतेन वनरेन्द्रव
धू॥ अथ राक्षसा वि [illegible] भोस्त्र वरशस्त्रधराः सर्वा दिशा कृत्य असंवरणाः तेषामनन्तरदिविजिह्मगणा आरक्षहेतुदिशाता
स्तुष्टिपताः वातं पिपेध्वलि [illegible] भविसमा॥ तेषामनन्तरगताः पथिनायकाः प्रदीप्तशिरोजा विकृतायेउ स्वविघ्नविनिवारयथा मा च वधं कृ

यनवर्षैर्हिदीपंकरःबोधिसत्वोतुषितभवनातोच्यविष्यतिप्रत्येकबुद्धानोआरोचयन्तिबोधिसत्वोच्यविष्यतिविंचथबुद्धक्षेत्रं॥ तुषितभवनादनियताच्यविष्यति॥
अनन्तज्ञानदर्शीविरिञ्चथबुद्धक्षेत्रंवरलक्षणाधरस्यतेश्रुत्वातु [illegible] प्रत्येकजिनाःमहेश्वरदेवगणानिर्वासुमुक्तविमाशायं॥ तथाविनदृशावर्नीद्वादशेहिमहा
मौद्गल्यायनवर्षैर्हिदीपंकरोबोधिसत्वस्तुषितभवनातोच्यविष्यति॥ शुद्धावासादेवाब्राह्मणवेषनिर्मित्वामन्त्रांश्चवेदांश्चविंशांश्चमहापुरुषलक्षणानिब्राह्मणानां
वाचयन्तियथाबोधिसत्वेइहगताव्याकरेश्चः॥ अथखलुमहामौद्गल्यायनबोधिसत्वश्च्यवनकालेतुषितभवनातोचत्वारिमहाविलोकितानिविलोकयन्ति॥ तद्यथा
कालविलोकितंदेशविलोकितंद्वीपविलोकितंकुलविलोकितंद्विहिकुलेहिमहामौद्गल्यायनबोधिसत्वजायन्ति॥ क्षत्रियकुलेब्राह्मणकुलेवा॥ यस्मिंकुलेमहामौ
द्गल्यायनबोधिसत्वाजायन्ति॥ तंकुलंषष्ठीहिअङ्गेहिसमन्वागतंभवति॥ कतमेहिषष्ठीहिअङ्गेहिसमन्वागतंभवति॥ अभिज्ञातंचमहामौद्गल्यायनतंकुलंभवति॥
परिज्ञातकुलंचतंकुलंभवति॥ अक्षुद्रावकाशंचतंकुलंभवति॥ जातिसम्पन्नंचभवति॥ गोत्रसम्पन्नंचपूर्वपुरुषयुगसम्पन्नंच॥ अभिज्ञातपूर्वयुगसम्पन्नंचाम
हेशाख्यपूर्वयुगसम्पन्नंचबहुस्त्रीकंचबहुपुरुषंच॥ अलोलंचअलुब्धंचअभीतंचअदीनंचप्रज्ञावन्तंचशीलवन्तंचस्वापदेयमपेक्षमाणांचतंकुलंभोगांचभुञ्जन्ति॥
दृढमित्रंचतंकुलंभवन्ति॥ कृतज्ञंचविधिज्ञंच। अछन्दगामिच। अदोषगामिच॥ अमोहगामिच। अभयगामिच। अवद्यभीरुंच। स्थूलभिक्षवंचपुरुषकारमतिंच
दृढविक्रमंचचेतियपूजकंच। देवपूजकंच। पूर्वपितृपूजकंच। क्रियाधिमुक्तंच। त्यागाधिमुक्तंच॥ व्रताधिमुक्तंच। लब्धपूर्वीवरंच। अभिदेवघोषघुष्टंचकुलज्येष्ठं
च। कुलश्रेष्ठंच। कुलप्रवरंच। कुलवशिप्राप्तंच। महेशाख्यंच। महापरिवारंच। श्रमणपरिवारंच। अनुरक्तपरिवारंच। अभेद्यपरिवारंच। मातृज्ञंचपितृज्ञंच। श्रा
मण्यंचब्राह्मण्यंच॥ कुलज्येष्ठंउपस्थायकंच। प्रभूतधनधान्यंच। प्रभूतकोषकोष्ठागारंच। प्रभूतहस्त्यश्वगवेडकंच॥ प्रभूतदासीदासकर्मकरपौरुषेयंच। दुष्प्र

र्षंचतकुलंभवति॥ परेहिप्रत्यर्थिकेहिप्रत्यमित्रेहियस्मिंकुलेमहामौद्गल्यायनबोधिसत्वोजायन्ति॥ तकुलंइमेहिषष्टीहिअंगेहिसमन्वागतंभवति॥ येनेसत्वाकुलसम्ब
न्धाभवन्ति॥ अथमहामौद्गल्यायनबोधिसत्वोच्यवनकालेमहासंनिधानंकरोति॥ देवपुत्रसहस्राणिदेवपुत्रेणाउक्ताषोडशेहिमहाजनपदेहिमध्यदेशेहिउपपद्यथ॥ क्षे
त्रियमहाशालेषुचकुलेषुचराजकुलेषुवा॥ राजामात्यकुलेषुवायुष्मेहिविनीतेहिमहाजनकायोविनयंआगमिष्यन्ति॥ बोधिसत्वच्यवनकालेअवलोकयतिकहिंउपपद्या
मि॥ अयंराजाकुलपुराणोमहेशाख्योसचक्रवर्तीचातुर्द्वीपाधिपति॥ एषोममपितायोग्योमातरमन्वेषन्ति॥ योप्रासादिकाभवेयकुलीनाचऋतुविशुद्धाचवक्षुरागाच
अल्पापुत्राचयस्सशेषास्सप्तरात्रादशमासाआयुष्प्रमाणतोअवशिष्टाभवेन्तु। सर्वेषांबोधिसत्वानांजनेत्रीपुरुषोत्तमा॥ चरमेसप्तमेदिवसेमाताजहन्तिजीवितं॥
अत्रकिंकारणंभवतियंसर्वेहमाताजनेत्रापुरुषश्रेष्ठचरमेदिवसेमातानहन्तिजीवितं॥ वसन्तेतुषितेकायेबोधिसत्वोमहास्मृति॥ लभतेशुभकर्मेणपरीक्षाजनेत्रीय
यस्येहपरिभोगस्यनारीयंजीवितंभवेत्॥ दिवसानिसप्तमासाचदशातस्योदरेमातरेकिंकारणमनुजेहियस्याविहृतमनुत्तरः॥ धारेत्वाउत्तरेकालेमैथुनंपरिसेविन्तु॥ अपि
चप्रतिसेवेन्तुःकामांसुगतमातरि॥ नपितादेवसंघानांविसृजेज्ञइतिवक्ष्यते॥ भगवान्त्वनामकामानांदोषांसततभाषति॥ अथस्सलोकनाथस्यमातानोकामांनिषेवति॥
येवन्तुपतिनोवेश्मस्थानिरन्तरकरणका॥ रत्नंनिष्ठतेनतेषुरत्नभूतापुरुषश्रेष्ठोरत्नभाजनंजिनमातरइति॥ समन्वेषन्तोमहामौद्गल्यायनबोधिसत्वोअद्राक्षीत्॥ दीपा
वतीयेराजधानीयेराज्ञोअर्चिमस्यसुदीपादेवीप्रासादिकाचकुलीनाऋतुचिरणात्राचमन्दरागाचमन्दरागाचअल्पपुत्राचसप्तरात्रानिदशमासानिआयुष्प्रमाणतोअवशिष्टः
पश्यन्तिविलोकयन्तोलोकं॥ अथअर्चिमस्यओरोधेनारीअमरवधूनिभा॥ विशुद्धनानिभानिचसुदीपामातानिशाम्यजननीआमन्त्रयते॥ अमरांश्चविद्यामिभन्तिममुपेष्यवा
संगर्भेमरुमानुषस्फुरणार्थंतंसदेवसंघाकृतांजलिपुटोवरामरणधारीक्षम्यन्तुजनमपुञ्जवःनवप्रतिबोधि। अहीनगात्रारूपवयमपिलोकहिताचमनोरमामोमसरित्वकामरतिं॥

त्वमयाश्च पत्राश्च फलाश्च अभूषि॥ मुसारगल्वमयस्य तालस्कन्धस्य लोहितिकामयया पत्राश्च फलाश्च अभूषि॥ लोहितिकामयस्य तालस्कन्धस्य मुक्तामया पत्राश्च फला
श्च अभूषि॥ तेषां खलु पुनर्महामौद्गल्यायन तालानां वातेरितानां वातसंघट्टितानां घोषो निश्चरति वल्गुमनोज्ञः आसेचनको अप्रतिकूलाश्रवणाय॥ तद्यथापि नाम पं
चाङ्गिकस्य तूर्यस्य कुशलेहि वादकेहि सम्यक्प्रवादितस्य घोषो निश्चरति॥ वल्गुमनोज्ञा आसेचनको अप्रतिकूलोश्रवणीयो एवमेव भो महामौद्गल्यायन तेन काले
न तेन समयेन दीपवतीये राजधानीये मनुष्या अभूषि॥ शौण्डा येया तेते तालपत्रनिर्घोषेण पञ्चहि कामगुणेहि समर्पिता समङ्गीभूता क्रीडेन्सु रमेन्सु परिचारेन्सु॥
दीपवती महामौद्गल्यायन राजधानी सप्तहि वेदिकाजालेहि परिक्षिप्ता अभूषि॥ चित्राहि दर्शनीयाहि सप्तानां वर्णानां सुवर्णस्य रूप्यस्य मुक्ताया वैडूर्यस्य स्फटिक
स्य मुसारगल्वस्य लोहितिकाया सौवर्णमयी सूचीकाया आलम्बनमधिष्ठानकं चाभूषि॥ रूप्यमयस्य पादकस्य मुक्तामय[illegible] सूचीका आलंबनप्रतिष्ठानकं चाभूषि॥ मु
क्तामयस्य वैडूर्यमयस्य वैडूर्यमयो स्फटिकमयी स्फाटिकमयस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकामयी लोहितिकामयस्य सौवर्णका सूचीका आलम्बनमधिष्ठानकं च अ
भूषि॥ तेन खलु पुनर्महामौद्गल्यायन वेदिकानां नानाविधिहि वृतिप्रतिच्छन्ना अभूषि॥ सुवर्णमयेन च हेमजालेन च रूप्यमयेन च सौवर्णस्य हेमजालस्य रूप्यामयी
यो अभूषि॥ रूप्यामयस्य हेमजालस्य सौवर्णिका किंकिणीका अभूषि॥ दीपवतीयं खलु पुनः राजधानीयं खलु पुनः समन्ततो त्रीणि त्रीणि द्वाराणि अभूषि॥
चित्राणि दर्शनीयाणि सप्तानां रत्नानां सुवर्णरूप्यस्य मुक्ताया वैडूर्यस्य स्फटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकाया॥ तेषां खलु पुनः महामौद्गल्यायन द्वाराणां चित्रा
वर्णानां व्यामोत्संगा अभूषि॥ सुवर्णस्य रूप्यस्य च चित्रावर्णानां तुला अभून्सुः॥ सुवर्णस्य रूपस्य च चित्रावर्णानां अनुवर्गा अभून्सुः॥ सुवर्णस्य च रूपस्य च चि
त्रावर्णानां स्फटिकाय फलखानि अभून्सुः सुवर्णस्य च रूप्यस्य च चित्रावर्णानां फलहस्तारा अभून्सुः सुवर्णस्य च रूप्यस्य च चतुर्णा वर्णानां प्रतिमोका अभून्सुः सु

वर्णस्य रूप्यस्य च मुक्ताया वैडूर्यस्य ॥ तेषां खलु पुनर्महामौद्गल्यायन प्राकाराणां द्विन्नां वर्णानां फलका अभून्सुः ॥ सुवर्णस्य च रूप्यस्य च ॥ तेषां खलु पुनर्महामौद्गल्याय
न प्राकाराणां चतुर्णानां इन्द्रकीलका अभून्सुः ॥ सुवर्णस्य च रूप्यस्य च मुक्ताया वैडूर्यस्य च द्विन्ना वर्णानां कपाटानि अभून्सुः सुवर्णस्य च रूप्यस्य च विचित्रा वर्णानां अर्गल
पाशा अभून्सुः सुवर्णस्य च रूप्यस्य च ॥ तेषां खलु पुनर्महामौद्गल्यायन प्राकाराणां पुरतो इषिकानि मापितानि अभून्सुः त्रिपौरुषनैखयानि त्रिपौरुषयौ पूर्वपारियो
न्यानि ॥ द्वादशयौषाडश्वेधन चित्राणि दर्शनीया सप्तानां वर्णानां सुवर्णस्य रूप्यस्य मुक्ताया वैडूर्यस्य स्फटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकाया ॥ तेषां खलु पुनर्महामौद्ग
ल्यायन प्राकारा द्वेहि हिहि हेमजालेहि प्रतिछन्ना अभून्सुः सौवर्णिकेन हेमजालेन रूप्यमयेन च हेमजालेन सुवर्णस्य हेमजालस्य रूप्यामयीयो किंकिणीयो अभून्सुः ॥ रू
प्यमयस्य हेमजालस्य सौवर्णिका किंकिणीयो अभून्सुः ॥ तेषां खलु पुनर्महामौद्गल्यायन हेमजालानां वातेरितानां वा संघट्टितानां घोषो निश्चरति वल्गु मनोज्ञः आसेच
नको अप्रतिकूलो श्रवणाय ॥ एवमेव महामौद्गल्यायन तेषां हेमजालानां वातेरितानां वा संघट्टितानां घोषो निश्चरति वल्गु मनोज्ञः आसेचनको अप्रतिकूलो श्रव
णाय ॥ दीपवती खलु पुनर्मो महामौद्गल्यायन राजधानी अभून्ना अभूषि ॥ इमेहि एवंरूपेहि शब्देहि ॥ स यथापि हस्तिशब्देहि अश्वशब्देहि रथशब्देहि पत्तिशब्दे
हि भेरीशब्देहि मृदङ्गशब्देहि पणवशब्देहि शंखशब्देहि वेणुशब्देहि वीणाशब्देहि गीतशब्देहि वादित्रशब्देहि अश्नथ खादथ पिवथ पिवथ देथ दानानि करोथ
पुण्या धर्मं चरथ श्रमणब्राह्मणेषु भद्रमस्तु वः ॥ दीपवतीये खलु पुनः राजधानीये मध्ये वल्गुयाना नाम यष्टी अभूषि ॥ चित्राणी दर्शनीयानि सप्तानां सुवर्णस्य रू
प्यमुक्ताया वैडूर्यस्य स्फाटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकाया ॥ द्वादश योजनानि उद्वेधेन चत्वारि योजनानि उद्वेधेन अभिनिवेशेन ॥ अर्चिमतो खलु पुनर्महामौ
द्गल्यायन राज्ञः सुदीपा नाम अग्रमहीषी अभूषि प्रासादिका दर्शनीया अभुज्ञा अवकाशाय रमाय शुभाये पुष्कलताये समन्वागता ॥ द्वादशोहि महामौद्गल्या

परिवेदया ॥ अत्रगाम्योस्मि भूमिपते इदंवचनमब्रवीत ॥ यद्ययंवचनंश्रुत्वा मिनष्यनमन्त्रतिष्ठति ॥ एषोकाशिपुरेग्रामेवाराणस्यांवनेष्टुमे ॥ पारगः सर्वधर्माणां सर्व
मेशयक्षदनः ॥ प्रासादवरमारूह्य पावज्ञह्न सदास्थवः ॥ इच्छामप्ररूपथेष्टेदर्शीमप्रतिपुंगवः ॥ सस्तनमवचनेश्रुत्वानथेति उदपादनि ॥ अथवैहायसंशास्तानदीप
मुपमक्रमि ॥ वशीभूताश्वत्थोओकुंजरोकरभोगजः ॥ वाराणोथमहोद्यापिमनपाथसमागतो ॥ नैपद्विपत्तनसंभूतबुद्धविरोचनंशशिप्रभं ॥ यथागत्वनिप्राञ्जः
लिपोभूनधर्मगुरुंत्वरे ॥ प्रसन्नचित्ताःसुमनाःसर्वाकारगुणान्विता ॥ नाथमरूमत्ध्याणांनमस्तेनरवच्चकः ॥ कोनामनमेमहासत्वमहातेजोमहाद्युति ॥ महाबुद्धि
हावाहु यथात्वंवमुदीरय ॥ राजवंशोसमुत्पन्नः धर्मराजप्रतिष्ठितः ॥ शरणंसर्वभूतानाममत्ध्यश्वनिविडः ॥ अहमरूमत्ध्याणांनाथोनेनाकिचिन्तकः ॥ अहंसंश
यान्तेकरः सबुद्धोदेववन्दितः ॥ एतच्छ्रुत्वाततराजासंबुद्धमिदमब्रवीत् ॥ नमस्तेवादिशार्दूरसर्वसंशयसूदनः ॥ प्रासादवरमारूह्यसबन्धुपक्षसज्जनो ॥ सयाख्योपरु
योऽत्मशरणंगच्छामितस्यनाशरणंभव ॥ एवंकेचदर्शनंराजासमाख्यानामहर्षिणः ॥ तच्छ्रुत्वानरशार्दूलः राजानमिदमब्रवीत् ॥ नतेनाभोभूमिपतेयत्वंउर्गतिमा
गम्भिन ॥ पापेशाद्धमेमार्गेनान्तर्थिप्रतिनिःसरं ॥ तोद्दष्टिप्रतिनिस्सृह्य राजावचनमब्रवीत् ॥ धर्ममाख्याहिमंधीरोयत्त्वउत्वंनिरूप्यते ॥ तस्यचधर्मसम्बुद्धमावयेप्ररू
योत्तमं ॥ कुशलंसर्वसत्वानांबुद्धधर्मविशारदः ॥ सोत्तंधर्मविजानीत्वाराजापरिजनैःसह ॥ त्रीणिमयीननामकाशाम्रवाप्रथमंफलं ॥ असंख्येयाश्वजननाप्राप्तवास्र
थमंफलं ॥ पञ्चसत्पुरुषाराजन्मैत्रायवलसत्तमं ॥ येनत्वनिर्मितोभिक्षुनवैतेभिक्षुरणोमता ॥ उपहारंवदत्तेनंजिनाशास्त्रविशारदः ॥ आख्यानमेवजिनप्रज्ञायथास्थू
लाहिभूमिहि ॥ तत्पुरेधिगच्छेत्पुः सर्वतत्वन्तथागतः ॥ कालवनामेन्निपरिपूर्णाहिभूमिहि ॥ दर्शन्तुवादिशार्दूलतस्मेवंपुरुषोत्तमः ॥ वाराणसीवनेगत्वाबुद्धः धर्मप्ररक्षि
नः ॥ विस्तरेणप्रकाशयतिनायकोभूमियोरङ्गः ॥ नयानयत्वाः संबुद्धाः सर्वपरमनविडः ॥ अध्याशयंपरिक्षन्तिज्ञानकासर्वप्राणिना ॥ मधुरेणसुगीतेननयेनगुणाद

र्शिनः॥ सुविनीताववहुजनतासत्त्वेनप्रजानता॥ नजायन्तिनवीर्यन्तिनमृयन्तिकथंनरः॥ परमंमित्रमासाद्यविनीतावरतुष्ठिता॥ गम्भीरंचलितंधीराप्रजानन्तिपर
स्मरं॥ अनन्तप्रतिभानंचसर्वसर्वांगगणोमनाइति॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेअभिषेकवतीनामदशभूमिःसमाप्ता॥ १० ॥शिखरेगृध्रकूटेस्मिंयेचानां
वशीभूतनशनानांसमवायेदशभूमिकेनामउपदेशमुरत्नंभाषितंसमाप्तं॥ ॥दशभूमिकंयेसत्वाशुत्वायश्रद्दधेन्ति॥ तेहिउद्देशितःयोदशभूमिकेबोधिसत्वानां
वहद्धसमानाश्रद्धानानांदानव्यंनानेषांदेतेहसत्रश्रद्धानान्येविचिकित्सेयुः॥ ॥समाप्ताआदिभूमीदशभूमयःश्रावकाश्रामीमहावस्तुपरिसरं॥ ॥दीपंक
रवस्तुस्यादि॥ इतोमहामौद्गल्यायनअपरिमितेअसंख्येयेकल्पेराजाअर्चिमोनामअभूषि॥ चक्रवर्तिकुलप्रदेशोमहेशाख्योसप्तरत्नसमन्वागतोचातुर्द्वीपोविजि
तावीअन्तरकेपौरजानपदोधार्मिकोधर्मराजादशकुशलकर्मपथसमादायवर्तितस्यसप्तरत्नानिअभूतयथा॥ चक्ररत्नंहस्तिरत्नंअश्वरत्नंमणिरत्नंस्त्रीरत्नंगृह
पतिरत्नंपरिणायकरत्नं॥ संपूर्णसप्तरत्नपूर्णातस्यपुत्रसहस्रंअभूषि॥ शूराणांवीराणांवराङ्गरूपिणांपरसैन्यप्रमर्दकानां॥ सोइमांचत्वारिमहाद्वीपासागरगि
रिपर्यन्तांअखिलामकण्टकांअदण्डेनाशस्त्रेणानुत्पीडेनधर्मेणसमांअभिनिर्जिनित्वाअध्यावसि॥ अर्चिमतोखलुपुनःमहामौद्गल्यायनराज्ञोदीपवतीनामराजधानी
अभूषिद्वादशयोजनानिआयामेनपुरस्तिमेनेवपश्चिमेनचसप्तयोजनानिविस्तारेणदक्षिणेनउत्तरेणचसप्तहिप्राकारेहिपरिक्षिप्ताअभूषि॥ सौवर्णेहिसुवर्ण
पट्टयना॥ दीपवतीखलुपुनर्महामौद्गल्यायनराजधानीसप्तहितालपङ्क्तीहिपरिक्षिप्ताअभूषि॥ चित्राहिदर्शनीयाहिसप्तानांरत्नानांसुवर्णस्यरूप्यस्यमुक्तायावै
दूर्यस्यस्फटिकस्यमुसारगल्वस्यलोहितिकाया॥ सौवर्णस्यतालस्कन्धस्यरूप्यमयंपत्रंचफलंचअभूषि॥ रूप्यमयस्यतालस्कन्धस्यमुक्तामयापत्राचफलाचअभूषि॥
मुक्तामयस्यतालस्कन्धस्यवैडूर्यमयापत्राचफलाचअभूषि॥ वैडूर्यमयस्यतालस्कन्धस्यस्फटिकस्यपत्राचफलाचअभूषि॥ स्फटिकमयस्यतालस्कन्धस्यमुसार

विनाअपन्नेषुतेषांत्वंवधमिच्छसि॥येषांनशक्यंप्रतिकर्तुंअपसेनकथंचन॥सर्वरत्नैरपिददतोतेषांत्वंवधमिच्छसि॥जीवितंतेमृतंश्रेयोनचदर्शनमीदृशं॥यःत्वंस
उपकारोचीर्णांदर्शनप्रतिबाधसे॥अद्यतेजीवितंनास्तिसभार्यस्यसबन्धुनः॥सभृत्यस्यसपुत्रस्यप्रेतेचनिरयंगतः॥इमंहिनामएवंवामारिषभद्रमकुवः॥मिथ्याद
र्शनसंपन्नमूर्छपतितिनमानसः॥यदाभन्यापिजनमात्राहेतुपापदर्शनो॥ध्रुवश्रेष्ठिविनाशेनआर्यदर्शनकांक्षकः॥एतत्तुवचनंश्रुत्वाध्रुवोउद्विग्नमानसः॥प्रा
न्तविनोदिशोवैक्षित्रस्तोभवतिमानसः॥संक्षिप्तगात्रोप्रहृष्टश्चवभवमानसः॥कृताञ्जलिपुटोभूत्वाइदंवचनमब्रवीत्॥रक्षोगणोप्रक्षीरन्तुसपरिवारस्यमह्यंच॥पु
ष्येगतिश्चत्वेनचममशरणमेवच॥आज्ञापयथकिंकृत्वामह्यंप्रअभयंभवे॥ममसबन्धुवर्गस्यनचागच्छेयदुर्गतिं॥नेवब्रवीनस्तुभूतगणाध्रुवश्रेष्ठिनंभेष्यिता॥
माभस्माकंशरणंगच्छनमेवशरणंव्रजाहिनैमिरांसर्वभूतानांडस्वधुतजनार्चितं॥सर्वलोकोत्तरंवादिंशाक्यसिंहेमनोरमे॥कहिनसोभगवान्भूतवद्दिमाव
यंपितंनरश्रेष्ठिगच्छमशरणंमुनिं॥स्थांसर्वगुणोपेतःपुरेरतनखोलके॥नानाकुसुमसंछन्नेउद्यानेशाभमादने॥वशीभूतसहस्राणनवतीहिपुरस्कृते॥वि
हारकुशाग्रधीरानन्दविहरन्तेमुनिः॥तंत्वंशरणंगच्छेहिसर्वैहितानिहिसह॥तंचपश्यनरादिसंतानावदृष्टिंपरित्यजे॥यंचसादर्शनेधर्मदृष्टान्तविहितेशुभं॥तंच
प्रत्यापयश्येहिएवंतेजीवितंभवेत्॥आगतावभुवंश्रेष्ठिनध्रुवंप्रतिपत्स्यसे॥इदन्तेमरणांसम्प्रयंश्रुत्वातंसमाचरे॥ततःश्रेष्ठिसबन्धुजनाभ्योत्वांसुदीनमानसा॥
मूर्द्धनाधारितोभूमीयतोसौपुरुषोत्तमा॥सर्वाकारगुणोपेतोमहाकारुणिकोमुनिः॥सर्वाभयपक्षोशरणंउपेमितामहायशा॥भीतस्यभयान्तकरःअभयद
तुमर्हसि॥सपक्षस्यमहासत्वनंवैवभयपरायणा॥इच्छामिशरणंशास्तुःवन्दितुंवादितास्वरः॥उत्तुमिच्छामिसत्पुरुषअनुग्राह्यहिपदिवयं॥ततोभगवन्त
ताशास्तावशीभूतपुरस्कृतः॥निमेषान्तरेणासंप्राप्तोमाउकंपायनायकः॥नभस्पगगनेस्थितदान्तक्षान्तपुरस्कृते॥सौमनस्यंसंजातस्तत्वश्रेष्ठियस्यसर्वथः॥

शरणावादिशाईरश्रेष्ठेनतत्रउपागतः ॥ सुज्ञातोदर्शनंत्वंचश्रेष्ठिपर्यधिगच्छसि ॥ तस्मात्त्वयनरश्रेष्ठोपरिगत्यतथागतः ॥ सम्यग्वादीउदीरेतिसत्यानिचतुरोमुनिः
शुभाशुभानांकर्मणांफलंविस्तरशोविदुः ॥ प्रकाशयेनरादित्योसिंहोवानरनेवने ॥ सिंहनादंदमेकृत्वाश्रेष्ठिपरिजनैःसह ॥ प्राप्तोनिमधुरसत्यफलंप्रथमके
क्षणे ॥ यतस्यपरिकर्मतत्कृतोपत्वामहर्षिणा ॥ तमाकुरूपहारेतिसर्वधर्मविशारदः ॥ तत्रनोमअभूराजाधीपेकल्मिंवसागरे ॥ तस्यदर्शनमुत्पन्नपापकंवाक्लि
शप्रियं ॥ योब्राह्मणोवाश्रवणोवाअन्यंवावनीपकं ॥ आमंत्र्यत्वानभोजयतेतमाकुःश्रेष्ठिलक्षणो ॥ ममजननिनिमंतेत्वावकुचभूडब्राह्मणो ॥ सोवुभुक्षायमानेति
कृत्वावारनिवभ्वने ॥ उत्तरागमतेकुलवान्महेशाख्योमहायशाः ॥ प्रभूतवस्त्राभरणान्तवसोवोपपद्यते ॥ आहेतिमनतोराजाएवंपापेनचेतसा ॥ तेनतस्यवचनं
श्रुत्वाश्रद्धानिमहाजनः ॥ एतद्दर्शनविज्ञेयदेवगन्धर्ववन्दितः ॥ पंचभिक्षुसहस्राणिक्षणेनाभिर्मितोमुनिः ॥ तेनद्वीपमुरागम्पनत्तर्यत्रजनाधिपः ॥ राज्यंपा
रयतेयत्रचक्रमीशुवशीगणा ॥ तेतुनराधिपदृष्ट्वानिर्मितोभिक्षुवर्णितो ॥ वाचाहनातोतरित्वानवन्दित्वपादमब्रवीत ॥ निमंत्रयामिऋषयोश्रीतोभक्तेनतत्र
नः ॥ अधिवासन्तुमेऋषयोअनुग्राह्यायदिवसं ॥ अधिवासितुविदित्वाननोनिर्वाधतेपुनः ॥ पादांवन्दित्वाऋषिणांगतोराजकुलस्वकं ॥ रात्रिंप्रभातांविज्ञाय
राजपुरुषमब्रवीत् ॥ गच्छत्वंऋषयोपगम्यसिद्धेनत्वंनिमंत्रय ॥ तेचसर्वेसितारात्तऋषिवेशमलङ्कृत ॥ शरणागुणासम्पन्नंदृढगलसुपूजितं ॥ सप्ताहेसमति
क्रान्तेराजानप्रत्यवेक्षते ॥ अदीनमुखवर्णांश्चध्यायन्तोभिक्षुवर्णितः ॥ सोभूत्वापरिवर्जित्वानिर्मितामत्तनाधिपः ॥ द्वितीयसप्तमतिक्रम्यद्वितीयंप्रत्यवेक्षते ॥ तृ
तीयेचचतुर्थंचपंचमेषष्ठसप्तमे ॥ नवमेदशमेसप्ताहेइदंवचनमब्रवीत् ॥ प्रह्वोवारःपुटंकृत्वानुकम्पमानोसर्वाश्रवाः ॥ प्रखिन्नगात्रोप्रमुदितोइदंवचनमब्रवी
त् ॥ देवावनागागन्धर्वायक्षावगुह्यकासुरा ॥ आगत्वाऋषिरूपेणममसंवेगकारणात् ॥ निवेदयथआत्मानमनुग्राह्यायदिवसं ॥ अथास्माकंअनुग्राह्याआत्मने

रागनयो नाम परिव्राजको भो भगवतोन्तेन मार्गेणागच्छन्तस्य आह ॥ निवर्त्तीहि भवी विशुद्धागाके हिम हीसे हनाभनु हिंस्यूने हिमये हि च ॥ तु होय दागः ढ निम्भूतस्त ने वि पान्न
तो य मप्र तिभाक्रमे ॥ भगवानाह ॥ सुदुस्सप्रर्शी ब्राह्मणा यो नत्थागतानान्तु रीयथा स्तनरित मारुतेनानहि तु हथेशोनन त्यागतानां शरीरं आगम्भवद्वेप्रनापति
भा भा ना चे तनना नास्ति विहेठनावा ॥ पुनः सर्वप्राणिषु सो गच्छति भप्रतिपी भगवान सर्वे हिम्भूते हि निवापदशः भगावता इरित साक्षात निर्मितं भगवानुपविष्टो भिक्षुसंघो
वा ॥ ततोञ्च यो भगवन्तं पृच्छति ॥ कस्य भगवन्ता भुवे आगारं मधिवासितं ॥ अम्बनरवैशालकानां वाधिनं वैशालकानां वा ॥ भगवानाह ॥ न हि वासिष्ठा हो अम्बनर वैशाल-
कानान श्यागनेनाधिवासितं ॥ न वा हि रवैशालकानां यो पृष्टा यमनुष्यता पिको प्रकोष्ठ पितो गता ये पारनेन तथागतो श्रावको मेघो गोभूयी ये वचनेन भुवे वेतनायम
तेन उपनिमन्त्रितो तथागतेनाधिवासितं ॥ तदा नितेञ्च यो अम्बनर वैशालका वडवे चतुरशीति राजा न सहस्राणि भस्मेव मगधजनकाये ॥ क्षेवि यम कालनगृहपतिम
हाशानां व समसमन्त्राः कथं प्रभुकोजनस्तीति ॥ भगवानाह ॥ किमत्राश्चर्यं यद्गाम्भीर्य येभुको न स्तुति मानुषिकाय वाचाय ॥ अन्यैपि वा शिष्टा हो पश्चिमभूते हिराज्यं प्रकारि
ते ॥ अन्यत्र पूर्ववद् वासिष्ठा हो पश्चिमभूतेन राज्यं प्रतिच्छितं ॥ भूतपूर्वं वासिष्ठा हो अतीतेऽध्वनि मध्यानेन नगरे वाराणस्यां काशिजनपदे ब्रह्मदत्तो नाम राजा राज्यं कारयति ॥ ह न पूर्णो महे
श्रालो महाबलो महत्कोशो महावाहनो ॥ तस्य च राज्यं स्फीतं च क्षेमं च सुभिक्षं च आकीर्णजनमनुष्यं च बहुजनमनुष्यं च कर्णो च प्रशान्तजनमनुष्यं च प्रशान्तदण्डम
रसुनिगृहीततस्कर व्यवहारसम्पन्नं विसीर्णं च अनन पुत्रः प्रभुत्वो च तस्य राज्ञो भवति कथं मे पुत्रो भवेयाथ्या प्रतिनि ॥ अस्यात्या नाम हिमवन्ते आश्रमे अस्य यो मारुष्यावो
प्रतिवसति पवाभि ताव नु ध्याननताभिनोनेय द्धिनवा कथं मे पुत्रो भवेय ॥ तेन महाकृपावाद्ध्यायी आ ... विशिष्यति ॥ यदा देवस्य पुत्रो भविष्यति ॥ सो राजा निरजामानः पुरोहितः
मारोपामो मनवलवाहनीयेन तेषामृषीणाम् आश्रमस्तेन सम्प्रस्थितो ॥ अनेन मार्गेण वासमुपगतो राजा सबलवाहनामात्यः पुरोहितेन नन्दिहृष्टमापरिकोटवां तेजत्र यो महर्षि क्षिपोति

वं कायो । उद्धृती शालिको भुक्ती ॥ तस्य दानि राज्ञो नाहं दक्षको नूनं संजानाति ॥ तेन पृष्टो भो आपाणो गच्छ जानाहि किं मम कोमारे सो आरूढा निषादनि पश्यति त्रीणि अण्डकानि ॥ सो
आह ॥ देव त्रीणि अण्डकानि ॥ राजा आह ॥ पृथक्पृथक् पुरुषकेन रक्षियन्ते मा रे हि यथा नो पलु नेत ॥ तेन पुरुषेण पृथक्कृत्वा पृथक्पृथक् रक्षियन्ते ॥ मानि बान्नि विपन्नाः ॥ अमात्या पृच्छी-
यन्ति ॥ कस्येमान्यण्डकानि अमात्या आहुः ॥ एतेषा शाकुनिका पृष्टीयन्ति ॥ एतेषा अत्र विषये शाकुनिका ॥ शब्दापिता शाकुनिका राज्ञा पृष्टीयन्ति ॥ राजा आह ॥ हो भणे
जानथ कस्येमानि अण्डकानि ॥ तेन त्वरितानां शाकुनिकाः सर्वे पापपक्षी जानीना अण्डकानां विविधिता यथा हि यो पक्षी ते आहन्सु ॥ भणा राज इमानि त्रीणि अण्डकानि एक शकुन्तकी
ये विनीतेषु शालिकाये वर्णीय पुरुकाये ॥ राजा आह ॥ किं अत्र एवं तानि अण्डकानि अभिनिर्वेशानाय ॥ ते आहन्सु ॥ अथानि महाराज मारियानि अविपन्नानि ॥ राजा पृच्छति
केन ते षां अण्डकानां गुप्ताचारो उपचरितव्यं येन उपचरितानि दियेन्सु ॥ स्वस्तिना च अभिनिर्भेत्स्यन्ति ॥ शाकुनिका आहन्सु ॥ महाराजा विंशे न कार्यासके भस्मना श्लेषे सस्तरि नवी ॥
नवमस्तानि अण्डकानि मसृणे पिष्टे प्रक्षिप्तानि निक्षिपितव्यानि उपरि विहन्तकर्पास न मेन मानं कार्यं पोष्यन्ति ॥ यथा ते हि शाकुनिकेहि आनतं ॥ तथा तानि अण्डकानि निक्षिप्ता-
नि ॥ राज्ञा न नृपतिषुणे माल्यमेनं तुषं वर्धेनु धात्री एकानेन वलेन बाहुन ख्या पयित्वा सामन्त पुरोहित पिशाचश्च भ्रमरप्तपसंक्रान्तो ॥ अथ यो राजा नंदं दृष्टपश्चकृता यथा अमात्या
नि ॥ राजानं नृपिशुणे माल्यसमं तु पूर्वे गृहेनु धात्रो एकानेन बलेन बाहुन स्था पयित्वा सामन्तपुरोहितपिशाचश्च भ्रमरपशुपसंक्रान्तो ॥ अथ यो राजा नष्टदृष्ट प्रलुप्तकृता यथा अमात्या
समुद्राचारो आगतं महाराजं अन्तराशा महाराज निवीष्टमहाराज इमान्यासनानि ॥ राज्ञा मन्त्रानः पुराजप्रीणायादावन्दितानि वर्गो अपीशां मरुजरको कुलपनीमो
नमाज्ञा नप्रतिसमोदिन्या पृच्छन्ति ॥ किं महाराज आत्मनप्रयोजनं ॥ अपीशां सर्वा शान्तो ॥ राजा आह ॥ मम विसीर्णा अन्तःपुरेन करुणे विमुखो अपुत्रो स्मि यस्स्यामि ॥
सद्दिवाय तु यथा मे पुत्रो भवेय ॥ अपीशां यस्य ह्नेरको आह ॥ महाराज यानि तानि त्रीणि अण्डकानि कानि तो शालिकोदयानो ओनामिता निवेशावेक्षितव्यानि ते पुत्रा भविष्य-
न्ति ॥ राजा विस्मितो महाभागो इमे अपि यो यत्नु नाम यो इमानि अण्डकानि ते शालिकोदयानो त्रीणि अण्डकानि ओनामितानि इमे एषा मिह आश्रमे प्रतिवसनाना विदितं

नेहि भीष्येहि महाभीष्येहि समगन्धेहि महासमन्तगन्धेहि पारजातकपुष्पेहि सुवर्णपुष्पेहि रूप्यपुष्पेहि रजतपुष्पेहि चन्दनचूर्णेहि अगुरुचूर्णेहि केशतगरचूर्णेहि
भगवन्तमोकिरेंसुः अभ्योकिरेंसु समन्तास्थ्रीयोनन्तादिव्येहि वर्गन्धचूर्णेहि वस्त्रातुमाज्ञभीघसहनो ।। ।। भिक्षु भगवन्तमाहन्सुः ।। किमस्य भगवन् देवा
उभावोनावानुभावो । यदि तथागतो सक्षात्तु मावो मा निमान्यानानि द्व्रसहस्राणि देवेहि नागेहि च राजानेहि च यक्षेहि नानिव ।। भगवानाह ।। तथागतस्येष भिक्ष
व पीरारासस्य कुशलस्य धर्मस्य अनुभावो । यदि तथागतो ऽन्तरांसमस्य क्तंवोधिमभिसंवुद्धेनाम भविष्यति ।। सत्कारे सत्कारन्तो भगवतो यत्तकानि सत्कानि द्व्रका
णि तत्तकानि चक्रवर्तिराज्ञां निकारयिष्येत् ।। अथवज्जुतस्तथागतस्य सर्वं पुरुषपापक्षयन्तो परिनिर्वाणं भविष्यति ।। भगवानाह निआयुष्मान्तो वागीशामामत्रे
सि ।। प्रतिभातु ते वागीश तथागतस्य पूर्वयोगो ।। साधु भगवानायुष्मान्वागीशो भगवन्तः प्रतिश्रुत्वा तायेवेतायेइमांगाथायाव भाषे ।। अभूद्रात्ता अतीतमक्षिरा ६६
स्वरो अङ्कुतो भयो ब्रह्मी तत्तानि ब्राह्मणो ब्रह्मचर्यस्मि केवली । सत्वा दुःखिता द्दष्टु दुःखधर्मसमर्पितान् ।। अनुत्तरधर्मचक्रप्रवर्तेति अभाकाशि अनुत्तरधर्म
चक्रप्रवर्तयितानां भाषकृत्वा अनुत्तरां सम्यक्संवुद्धो अनुत्तरां परिनिर्वायेत्स कर्षिः श्रीगृध्रुनभवो । तस्य स्तूपमकरेंसु श्रावको अक्रुतो भयाशीक्षा ऽतमादान्ताश्च
अकरेंसुः कीर्णिर्देनवो । क्षत्रियब्राह्मणो वैश्यापूजा कार्षि महर्षिणो ।। स्तूपगीत वा दिवेन नानामाल्यसमानता । ब्राह्मणो पि विविचित्त निपितातुच्छस्य परिनितो यथ
न्व नच्छत्र कारे प्रनानाकृतं भुभ या रविमले छत्रे ।। रुक्षपस्य अपि रूपीयविनो भस्करिणि यथाब्रवन्तो पितापुत्रां पूजयि ।। सो तं कर्म करित्वान कुलो ग्रांवु वर्णित
ब्राह्मणो अकलिकारजाना नानामेव धर्मता । सर्वं गन्धविवर्तं च अग्रीनितेन कर्मणा । ऽनीतिवाप न स्थितिस्या छन्नस्य ननस्ते । मनुष्ये पु च राजानं धर्मिणा अनुशास
या पृथिव्या चक्रवर्ति क्षितिविजितावी महाबलो ।। विजयाजनपदा आसि अनुत्तावासि क्षत्रिये ।। तेषां च मपरायेनाभूषितजदुर्ज्ञदुकुसौ ।। ततो वन्दित्वान देवस्तूपपापियथ

मकूराणां प्रवरो ऽस्मि देवकायानसृजिता ॥ पूजितः महत्सपानामेश्वर्यं कर्मरक्षितं ॥ वसन्तत्रापि वर्ने क्षिप्ते तछत्रस्य नम्नतं ॥ देवानामुत्तमो ऽस्मि मनुष्याणां
पि उत्तमो ॥ सर्वत्र वीर्य त्तमो ऽस्मि देवानाम उत्मानां वै ॥ देवानामुत्तम भूतमतृष्णा गोत उभय ॥ नभवं वचविन हिवान आगता पश्चिमं भवं ॥ सत्कृतो पि पूजिताऽस्मि
ऋषिभिः शापुनर्भवे ॥ सोऽनमार्गे चाभिताप उ स्वाप्रम समगाभिन ॥ यस्य मार्गस्य प्रतिलाभात् सर्वसत्त्वे करिष्यामि ॥ निगात्र नीता तुष्टानां नवबीरप्रमाप मो ॥ सर्वे सम
शीलाः समप्रज्ञानां शिवस्थाऽनन्तर ॥ येन ते किकरेकाने संकृतोसि भयदयं ॥ सर्वं ते पुण्यानि यानि आत्म कर्मफलोपगाः ॥ वक्ष्मोत्राक्षरगोपणे तेवाक्षिस्थ ते भहतेनपा
तयाहं चोदितो वीरा पूर्वं जातिमनुस्मरन् ॥ स्वमेतं दक्षियथ्या भाषसि वाणी शाः ग्रात्सणाहतरयआसिभ केवामी वमेभव ॥ भगवान्त चोदितः सत्वोपूर्व जातिमनु
स्मरन् ॥ न सा शुक्ल पताकृच भेतद्वनच कारयेन ॥ वोदिका वैवकल्पेकृ याः नं वाकुना निर ॥ साधु पुण्य पवरा विपुलादायक समधिवर्तिनि ॥ इया वाच्या नं या मिपू
ना वकृ वु क्षिश्व क्रियते ॥ सर्वा भवस्था सफला भोतिसम् भूता पयाता नहि ॥ आत्मना समसमतो रूपप्रणामिकृतो विशिष्टता ॥ एव वाचा मो ऽत्र जयतो या सिपुयाप मरु नर
सर्वा पवि मे लोके संक्षिपनिताम देवकायरपर्जय सर्वरतन ने वं मे भातिन ह बः ॥ अस्या एवं महाप्रज्ञा महाकारुणिका भवकल्याहितमिता भो उम्भवरमि वकुशम
नहि ॥ सुखमादर्शनेऽद्य अथपथ मे मरां निवर्णा समाधिनो चशीलनो त्रप्रतानो च अधिगमन तो वनिछ्रमतो वप्रजाग तो च भूतनो च भवन्ति ॥ महेशा रख्यो वेकुन
प्रगणानामुना मुजानो शुआदेन वचनाच भवन्ति ॥ कीर्तनी पात्र वकु जनस्य नेते नेवकु शाल मूले नारोपित नआजा रिपस्य प्राव वने अन्य किशारेणानेसां भवन्ति ॥
कायिकं ते तान स्मान्गुणपानि कृपोत्विच पैस्तांपरापिकं ॥ पुगणानि परत्नो कांक्षि निस्त्वा भवति प्राणिनां ॥ भगवाकृं गामुत्तो गर्गी वैशालीपंच स्पीमामाकृ ताभगवना
तेन अमनुष्य कापन्नानामारे गापापिमना भयावनो गद्तन स्पपनं ते छवी हि मार्गाः मुक्तपुष्पा कीर्णास्सि कृसम भूपनिना पितोनं सर्वं स्त्राणाके हि स्फुटे निर्मितो कु

रसोमहारसेति ॥ तद्यथापिनामभिक्षवोएतरहिंसत्वाकेनचिदेवदुःखधर्मेणस्पृष्टाअत्रुलनायेन्सुः अहोवतिअहोवतीति ॥ अक्षरमप्रिमउपनिपत्ति अर्थंवनविभाव
येन्सुः एवमेवभिक्षवोतेसत्वातस्मिंभूमिपर्पटकेअन्तर्हितेअनुत्थानायेन्सुः अहोरसोअहोरसोति ॥ अथखलुभिक्षवोतेसत्वातस्मिंभूमिपर्पटकेअन्तरहितेवनलतां
आहारमाहारन्तांतंवर्णान्तेभक्षातदाहाराचिरंदीर्घमध्वानंतिष्टेन्सुः ॥ तेसांतंबहुमाहारंआहारमाहरेन्सुः तेअभूत्सुदुर्वर्णायेअल्पाहारमाहरेन्सुः अभून्सुः वर्णवन्ता
तेतासुवर्णासत्वाअजानेन्सुः वयमस्मिंवर्णवन्ताइमेभवन्तोसत्वादुर्वर्णातेषांवर्णातिवर्णप्रत्ययामायामानातिमानजातीयानांवनलताअन्तरहाये ॥ शालिअकणो
अतुषःसुरभितण्डुलोप्रादुर्भवेयोसायंलूनोसोकाल्यंभवतिजातोपक्कोविरूढोअवदानंपिसेनप्रज्ञायतिसोपिकल्यंलूनोसोसायंभवति ॥ जातोपक्कोविरूढोअवद
नंवासेनप्रज्ञायति ॥ अथखलुभिक्षवोतेसत्वातस्मिंवनलतेअन्तर्हितोअनुत्तलनयेन्सुः अहोवतेअहोवतेति ॥ तद्यथापिनामभिक्षवोएतरहिंसत्वाकेनचिदेवदुःखधर्मेण
स्पृष्टाअनुत्तलनयेन्सुः तमेवपौराणमक्षरमपिइमंउपनियतेअर्थंवासनविभावयेन्सुः ॥ अथखलुभिक्षवोतेसत्वातस्मिंवनलतेअन्तर्हितेतंशालिंअकणंअतुषंसुर
भितण्डुलफलंआहारमाहरन्ताचिरंदीर्घमध्वानंतिष्ठेन्सुः यतोचभिक्षवोतेसत्वाशालिमकणंअतुषंसुरभितण्डुलफलंआहारमाहारंआहरेन्सुः ॥ अथसातंस्त्री
णांस्त्रीव्यंजनानिप्रादुर्भवेन्सुः पुरुषाणांपुरुषव्यंजनानिप्रादुर्भवेन्सुः अतिवेलंरक्तचित्ताअन्योन्यमुपनिध्यापयेन्सुः अन्योन्यंसंरक्तचित्ताअन्योन्यमुपनिध्यायेन्सु ॥ अन्य
मन्यंसंरज्येन्सुः अन्यमन्यंसरक्ताअन्यमन्यंदूषयेन्सुः ॥ येखलुपुनर्भिक्षवःसत्वापश्येन्सुदूषयिमानंतेनत्वरयन्तुविक्षिपयेन्सुतेलेष्टुंपिक्षिपयेन्सुः पांशुंपिक्षिपन्तिअध
र्मोभवन्तोलोकेप्रादुर्भूतोअसद्धर्मोभवन्तोलोकेप्रादुर्भूतः यत्रहिनामसत्वोसत्वंदूषयति ॥ तद्यथापिनामभिक्षवःएतरहिंदारिकायेतुस्मन्तियेरज्जुंनिक्षिपन्तिपालेष्टुंपि
निक्षिपन्तितमेवपौराणमक्षरमपिइमंउपनिपतेअर्थंवासनविभावयेन्सुः ॥ तदाखलुपुनर्भिक्षवः अधर्मसंमतंअप्रवृत्तसंमतंचअविनयसंमतंच ॥ एतरहिंखलुपुन

८९

सेतं भिक्षवः धर्मसंमतं च पत्तसंमतं विनयसंमतं च ॥ अथ खलु भिक्षवः तेसत्वा तेन अधर्मेण अत्तीयन्ता विजिगुप्समाना स्वकाहं पि विप्रवयेन्सुः द्वाहं पि विप्रवसेन्सुः त्र्याहं पि विप्रवसेन्सुः चतुरहं पि विप्रवसेन्सुः पंचाहं पि पक्षं पि मासं पि विप्रवसेन्सुः गृहकर्मान्ता चापि कारयेन्सुः यावदेवं तस्यैव अधर्मस्य प्रतिच्छेदनार्थं ॥ अथ खलु भिक्षवो अन्यतरस्य सत्वस्य शालि आहारकजातस्य एतदभवत् ॥ किमस्माकं नाम अहं किलमामि कल्यं प्रातराशाय किलमामि सायं सायमाशाय प्रातं प्रातराशाय यन्नूनाहं सकृदेव सायंप्रातिकं शालिं हरेयं ॥ आहरे खलु भिक्षवो सो सत्वो सकृदेव सायंप्रातिकां शालिं ॥ अथ खलु भिक्षवः अन्यतरसत्वो तं सत्वमेतदुवाच ॥ एहि भो सत्व शालि आहारं गमिष्यामः ॥ एवमुक्ते भिक्षवः सो सत्वो तं सत्वमेतदुवाच ॥ गच्छ त्वं भो सत्व आनीतो मया सायंप्रातिको शालिः ॥ अथ खलु भिक्षवः तस्यापि सत्वस्य एतदभवत् ॥ एवं पि क्रियमाणं शोभनं भवति ॥ यन्नूनाहं पि सकृदेव द्व्याहिकं त्र्याहिकं शालि हरेयं आहरेय खलु भिक्षवः सो हि सत्वो सकृदेव द्व्याहिकं त्र्याहिकं शालिं ॥ अथ खलु भिक्षवः अन्यतरो सत्वो तं सत्वमेतदुवाच ॥ एहि भो सत्वो शालिहारं गमिष्याम ॥ एवमुक्ते सो महासत्वो तं सत्वमेतदुवाच ॥ गच्छ त्वं भो सत्व आनीतो मया सकृदेव द्व्याहिकं त्र्याहिकं शालिः ॥ अथ खलु भिक्षवो तस्यापि सत्वस्य एतदभवत् ॥ एवं पि सानि क्रियमाणं शोभनं भवति ॥ यन्नूनाहं पि चतुराहिकं पंचाहिकं शालिमाहरेय आहरे ॥ खलु भिक्षवो सो पि सत्वो सकृदेव चतुराहिकं पंचाहिकं शालिं यतो च भिक्षवो तेन सत्वानां शालि अकणा अतुषं सुरभीनि तण्डुलफलसंनिधिकारेन परिभुंजेन्सुः ॥ अथ खलु तस्य शालिस्य कणो च अतुषो च प्रादुर्भवति ॥ सो पि लायितो लूनो कल्यं न जायते न पक्को न विरूढो अवदानं चास्य प्रज्ञायति ॥ सो पि कालेन लूनो सायं नैव जातो न पक्को न विरूढो अवदानं चास्य प्रज्ञायति ॥ अथ खलु भिक्षवस्ते सत्वा संवारेन्सुः संवारित्वा संनिपतित्वा समन्त्रयेन्सुः वयं भगवन्तो स्वयंप्रभा अन्तरीक्षचरा मनोमया प्रीतिभक्षा सुखस्थायिनो येन कामंगमा तेषाम् अस्माकं स्वयंप्रभानाम् अन्तरीक्षचराणां मनोमयानां प्रीतिभक्षाणां सुखस्थायिनां येन कामंगमानां चन्द्रसूर्या लोके न प्रज्ञायेन्सुः चन्द्रसूर्येहि लोके प्रज्ञायन्तेहि तारकरूपा न प्रज्ञायन्ते तारकरूपेहि लोके प्रज्ञायन्तेहि नक्ष

यं लोकस्य दीर्घस्याध्वनोत्ययेन सम्वर्त्तति ॥ सम्वर्त्तमाना च पुनर्भिक्षवो लोके यो भूयेन सत्वा आभास्वरे देवनिकाये उपपद्यन्ति ॥ भवति भिक्षवो स कालो भवति स समयं यदयं
लोको दीर्घस्याध्वनो अत्ययेन विवर्त्तति विवर्त्तमाने खलु पुनर्भिक्षवो लोके संस्थिते लोकसंनिवेशे अन्यतरा सत्वा आयुःक्षयाय च कर्मक्षयाय आभास्वरातो देवनिकायातो
च्यवित्वा इछत्वमागच्छन्ति ते भवन्ति सत्वा स्वयंप्रभाः अन्तरीक्षचरा मनोमया प्रीतिभक्षाः सुखस्थायिनो येनकामंगमाः ॥ धर्मता खलु पुनर्भिक्षवो यं तेषां सत्वानां स्वयंप्रभानामन्त
रीक्षचराणां वलानां मनोमयानां प्रीतिभक्षानां सुखस्थायिनां येनकामंगमानां इमे चन्द्रमसूर्या लोके न प्रज्ञायेन्सुः ॥ चन्द्रमसूर्येहि लोके अप्रज्ञायन्तेहि तारकरूपा लो
के न प्रज्ञायेन्सुः तारकरूपेहि लोके अप्रज्ञायन्तेहि नक्षत्रपथा लोके न प्रज्ञायन्ते नक्षत्रपथेहि लोके न प्रज्ञायन्तेहि रात्रिंदिवा लोके न प्रज्ञायेन्सुः रात्रिंदिवेहि लोके अप्रज्ञाय
न्तेहि मासार्द्धमासा मासार्द्धमासेषु लोके अप्रज्ञायमानेषु ऋतुसम्वत्सरा लोके न प्रज्ञायन्ते ॥ धर्मता खलु भिक्षवो तेषां सत्वानां स्वयंप्रभानां अन्तरीक्षचराणां यावद्येन
कामंगमानां काममपि महापृथिवी उदकह्रदं विय समुदागछेत् ॥ सा चाभूद्वर्णसंपन्नो रससम्पन्नो सय्यथापि नाम क्षौद्रमधु अनेडकं एवमास्वादे ना सय्यथापि ना
म क्षीरसन्तानं वा सर्प्पिसन्तानम्वा एवं वर्णाभूतिहासो सोपि अभूत् ॥ वर्णसम्पन्नं च याश्च सम्पन्नो च रससम्पन्नो च सय्यथापि नाम क्षौद्रमधु अनेडकं एवमास्वादे ॥
अथ खलु भिक्षवो अन्यतरः सत्वो चपरो लोलुपजातीयो तं पृथिवीरसं अङ्गुलीये आस्वादेसि ॥ तस्य तं स्वादयेति वर्णेनापि गन्धेनापि रसेनापि अन्येपि सत्वा तं सत्व
स्य दृष्ट्वा अङ्गुलिमापयन्ते तेपि पृथिवीरसमङ्गुल्या स्वादयेन्सुः तेषामपि तं स्वादयेति यावद्रसेनापि ॥ अथ खलु भिक्षवः सो सत्वो अपरकालेन तं पृथिवीरसं
आलोपकारमाहारमाहरेन्सुः ॥ अथ तेषां कायगुरुत्वं खरत्वं च कक्खटत्वं च उपनिपते यापि ताभूत पूर्वं सो तं स्वयंप्रभता अन्तरीक्षचरता मनोमयता प्रीतिभ
क्षता सुखस्थापिता येनकामंगमता सा अन्तरहाये ॥ धर्मता खलु पुनर्भिक्षवो यं तेषां सत्वानां कायेस्वयंप्रभा या खलु पुनर्भिक्षवः सत्वानां नैव स्त्रीणां स्त्रीव्यंजनानि प्रज्ञा

यन्ते अन्तरीक्षचरताये मनोमयताये प्रीतिभक्षताये येनकामंगताये अन्तर्हिताये चन्द्रसूर्या लोके प्रभायेन्सु ॥ चन्द्रमसूर्येहि लोके प्रज्ञायन्तेहि तारकरूपा लोकेहि प्रज्ञा-
येन्सुः तारकरूपेहि लोके प्रज्ञायन्तेहि नक्षत्रपथेहि लोके प्रज्ञायन्तेहि रात्रिंदिवा लोके प्रज्ञायन्ते रात्रिंदिवसेहि लोके प्रज्ञायन्तेहि मासार्द्धमासा लोके प्रज्ञायन्ते मासा-
र्द्धमासेहि प्रज्ञायन्तेहि ऋतुसम्वत्सरा लोके प्रज्ञायेन्सुः सत्वे पुरुषयंत्रनानि ॥ अथ खलु सत्वसत्व इति संजनयन्ति ॥ अथ खलु भिक्षवस्ते सत्वा तं पृथिवीरसमाहा-
रं आहारन्ता तेन वर्णेन तेन भक्षा तस्वाहाराच्चिरदीर्घमध्वानं तिष्ठेन्सुः येसानं बहुं आहारमाहारेन्सुः ते अभून्सु दुर्वर्णा येअल्पमाहारं आहारेन्सुः वर्णवन्ताये अभून्सुः व-
र्णवन्ताये दुर्वर्णा सत्वा अवजानेन्सुः वयमस्मि वर्णवन्तो सत्वा इमे भवन्तो दुर्वर्णा तेषां वर्णाभिवर्णप्रत्ययानां नानामाभिमानजातीयानां विहरन्तां पृथिवीरसा अन्तर-
र्हाये भूमीपर्पटकं प्रादुर्भवेसुं ॥ तद्यथापिनाम वाउकं स्वप्रतिभासो सो च अभू वर्णसम्पन्नो च गन्धसम्पन्नो च रससंपन्नो च तद्यथापिनाम क्षुद्रमधु अनेडकोए-
वमास्वादो ॥ अथ खलु भिक्षवो ते सत्वा अस्मिं पृथिवीरसे अन्तर्हिते इमं उदानमुदानयेन्सुः अहो रसो अहो रसेति ॥ तद्यथापिनाम भिक्षवः एतर्हि मनुष्या सुभो-
जनस्वादितासुखितासुक्काविना इमं उदानमुदानन्ते अहोरसो अहोरसेति ॥ तमेव पौराणामक्षरमग्रियमनुपतिपतन्ते अर्थं वास्य न विभावयेन्सुः ॥ अथ खलु भिक्ष-
वस्ते सत्वा तं भूमिपर्पटकं आहारमाहारन्ता तेन वर्णेन तेन भक्षेन तदाहाराच्चिरंदीर्घमध्वानं तिष्ठेन्सुः ॥ येसानं बहुं आहारमाहारेन्सु ते अभून्सुः दुर्वर्णा ये अल्पमाहारं आ-
हारेन्सु ते अभून्सुः वर्णवन्ता येसु वर्णवन्तो ते दुर्वर्णा सत्वां अवजानेन्सुः ॥ वयमस्मिं वर्णवन्ता इमे भवन्तो सत्वा दुर्वर्णा तेषां वर्णातिवर्णप्रत्ययानां नानामातिमानजातीया-
नां विहरन्तां भूमिपर्पटकं अन्तरहाये वनलता प्रादुर्भूता ॥ तद्यथापिनाम कलम्बुका मेवं वर्णप्रतिभासा अभू वर्णसम्पन्नापि गन्धसम्पन्नापि रससम्पन्नापि ॥ तद्य-
थापिनाम क्षुद्रमधु मडेलकं एवमास्वादो ॥ अथ खलु भिक्षवो ते सत्वा भूमिपर्पटको अन्तर्हाये वनलता प्रादुर्भूता ॥ तद्यथापिनाम अन्तर्हिते अनुस्तनायेन्सुः मस्त

पाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यशारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च यथायं भगवां काश्यपो एतरहिं एवं च त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारमनुत्तरं धर्मचक्रं
प्रवर्त्तये। यथापि भगवता काश्यपेन एतरहिं एवं च श्रावकसंघं परिहरेयं। यथायं भगवां काश्यपो एतरहिं एवं च इमे ते देवा च मनुष्या च श्रोतव्यं श्रद्धातव्यं मंसेन्सुः॥ यथा
पि भगवता काश्यपस्य एतरहिं एवं तीर्णो तारयेयं मुक्तो मोचयेयं आश्वस्तो आश्वासयेयं परिनिर्वृतो परिनिर्वापयेयं॥ यथायं भगवां काश्यपो एतरहिं नं भवेयं बहुजन
हिताय बहुजनसुखाय लोकानुकंपाय महतो जनकस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च ज्योतिपालो काश्यपेन अनुत्तराय सम्यक्संबोधये व्याकृतो भवि
ष्यसि॥ त्वं ज्योतिपालो अनागतमध्वाने तथागतो अर्हं सम्यक्संबुद्धो विद्याचरणसंपन्नो सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च इमस्मिं
एव भद्रकल्पे समयन्तरा द्वात्रिंशतीहि महापुरुषलक्षणेहि समन्वागतो अशीतिहि अनुव्यंजनेहि उपशोभितशरीरो अष्टादशेहि आवेणिकेहि बुद्धधर्मेहि समन्
न्वागतो दशहि तथागतबलेहि बलवां चतुर्हि वैशारद्येहि विशारदो एवं तीर्णो तारयिष्यसि मुक्तो मोचयिष्यसि आश्वस्तो आश्वासयिष्यसि परिनिर्वृतो परिनि
र्वापयिष्यसि॥ यथापि अहमेतरहिं त्वं भविष्यसि॥ बहुजनहिताय बहुजनसुखाय महतो जनकस्यार्थाय हिताय सुखाय महतो जनकस्यार्थाय हिताय सुखाय लो
कानुकंपायै देवानां च मनुष्याणां च सममनन्तरव्याकृतो भविष्यति॥ पुनर्ज्योतिपालो भिक्षु भगवता काश्यपेन सम्यक्संबुद्धेन इयं महापृथिवी अनीवषड्विकारक
म्पे प्रकम्पे संप्रकम्पे भूम्या च देवा मुदीरयेन्सु शब्दं मनुश्रावयेन्सु यथा येषु आकरणेषु विस्तरेण कर्त्तव्यं॥ यथापि अयं भगवतो अनुप्रणिधिः काश्यपमनुप्रव्रजि
त्वाशोभ एवारामं पानीयं चोपस्थाये ज्योतिपालो बोधिसत्वो संबुद्धेन अनुशिष्यासा पूरयानं भगवता असातिसुवर्णपीनकं च वस्त्रयुगं च बोधिसत्वो ज्योतिपालो अनु
प्रार्थयमानो भवति बोधिसत्वो नंदानंदत्वा प्रणिधेसि लोकनायको असा देवमनुष्याश्चार्यो भावार्थ धर्म प्रकाशेय्या॥ एवं च महत्व असाप्रकाशंना धर्मसभवं च बहुं

सत्वा आर्य्यधर्मे हि निवेशय्या॥ एवं च मे ऋखेन्तु देवमनुष्यावाकामेवं च धर्म्मचक्रं प्रवर्त्तेयं॥ बहुजनहिताय बहुजनसुखाय धर्म्मोल्का विचरेयं पराहते धर्म्मभेरीम
पताकं उद्धृय धर्म्मकेतुं धर्म्मसंखं प्रपूरयेयं कृछ्रापन्नैः जातिजरापीडनैर्म्मरणाधर्म्मैः भवचक्षुकैः अपायप्रस्तावक्षुन्निवेशौघ्याः सज्जीवे कालसूत्रे संघाते रौरवे अवी
चिस्मि षष्ठुगामी विस्तीर्ण्णे भवसंसारात्परिमोचयेयं नरके पक्षविपक्षे अपायविनिपाते दुन्नामरणाधर्म्मा अलमखड्गखां बहूनां भवसंसारात्परिमोचयेयं अर्थं चरेयं
लोकस्य देवमनुष्याणां देशयेयं धर्म्मं॥ एवं विनयसत्वा यथायं लोकप्रमोतो बोधिभुवहो हि सितो कनायको अनागते इमस्मिं भद्रकल्पे कपिलाह्वये ऋषिपत्तने छिन्ना कि
यो नरात्वपुरिणि भिविपाको मेष्यति॥ अरत्ताणे अछिद्रं अशबलं कल्माषं परिपूर्णं परिशुद्धं ब्रह्मचर्य्यं चरित्वा कालगतो तुषितो नाम देवनिकाये श्वेतकेतुर्नाम देवपुत्रो
महर्द्धिको महानुभावो सो सो देवो दिव्येहि दशाहि स्थानेहि अभिभवन्ति दिव्येनायुषा दिव्येन वर्ण्णेन दिव्येन सुखेन दिव्येन ऐश्वर्य्येण दिव्येन परिवारेण दिव्येन रूपेण
दिव्येहि शब्देहि दिव्येहि गन्धेहि दिव्येहि रसेहि दिव्येहि प्रस्पर्शेहि अन्ये पि देवपुत्राणां आपृच्छनीयपरिपृच्छनीय इति॥ अयं श्वेतकेतुर्नाम देवपुत्रो परिणतो व्यक्तो विशाल
दोष्ठशतो मे धावी चत्वारिशानीहि बुद्धसहस्रेहि अनुपद्धजितोपस्थायी नीनां बुद्धसहस्राणां अधिकारकर्म्मी निषण्णो च नेहि अनन्तकल्पकोटीहि॥ को पुनर्वादो श्रावकेसहे
श्रावकेहि चत्वारि शतबुद्धसहस्राणि निर्वृता॥ लोकनायको बुद्धायेषु जिनो भवति ब्रह्मचर्य्यं प्रार्थयमानो भवनिरोधं पञ्चाशत बुद्धसहस्राणि निर्वृतो लोकनायको बुद्धामे
हि जिनो अदाभिकाले प्रार्थयमानो भवनिरोधं षण्णावति प्रत्येकबुद्धकोटि निर्वृता॥ ते स्वयंभुवो तेषु जिने अकासि कारं प्रार्थयमानो भवनिरोधं अपरिमित अर्हन्तकोटी
निर्वृता॥ ते महाश्यामिषु जिनो अकासि कारं प्रार्थयमानो भवनिरोधं ॥ एतेषु पूर्वयोगा कीर्त्तिता शास्तुना दशबलस्य अल्पो भणिता बहु अभणिता ये षु जिनो अकासि कारं
प्रार्थयमानो भवनिरोधं॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने ज्योतिपालस्य व्याकरणं समाप्तं॥ ७ ॥ राजवंशो भूतो भवति भिक्षव। सकालो भवति समसमयो यद

रहितं च भविष्यति बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पायै महतो जनकायस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च हायिष्यन्ति आसुरा काया दिव्या काया अभिवर्धयिष्यन्ति भूय्यारणां देवानां घोषं श्रुत्वा चातुर्महाराजकायिका देवाः त्रायस्त्रिंशा यामा तुषिता निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्तिन इति ननु क्षणेन यावद्ब्रह्मकायिका देवनिकाय घोषमनुश्रावेन॥ एषो मारिष भगवता काश्यपेन ज्योतिपालो नाम भिक्षु व्याकृतो सो भविष्यति॥ अनागतमध्वानं तथागतोर्हं सम्यक्संबुद्धो विद्याचरणसम्पन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च सो इमं च लोके अभिज्ञाय परं च लोकमभिज्ञाय सदेवकं च लोकं च सब्रह्मकं सश्रवणब्राह्मणप्रजां सदेवमनुष्यामभिज्ञाय इह एव वाराणसीयं ऋषिपतने मृगदावे धर्मचक्रं प्रवर्तयिष्यति त्रिपरिवर्तं द्वादशाकारं अप्रवर्तियं श्रवणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मेण एवं च सर्वाकारपरिपूर्णं धर्मं देशयिष्यति॥ यथापि भगवां काश्यपो एतरहि एवं च देवा च मनुष्या च श्रोतव्यं श्रद्धातव्यं मन्यिष्यन्ति॥ यथापि भगवता काश्यपस्य एतरहिं न भविष्यति बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पायै महतो जनकायस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च हायिष्यन्ति आसुरा काया दिव्या काया अभिवर्धिष्यन्ति॥ अथानन्तो भगवां काश्यपस्य सिंघोषेन्तहितेना भिक्षुः धर्मया कथया संदर्शयेत्समादापयेत्समुत्तेजयेत्संप्रहर्षयेत् एवं भिक्षवो वितर्केथ॥ एवं मा वितर्केथ एवं मनसिकरोथ आत्मद्वीपा भिक्षवो विहरथ अनन्यद्वीपाः आत्मशरणाः धर्मद्वीपा अनन्यद्वीपाः धर्मशरणा अनन्यशरणा॥ अथ खलु भगवानादीप्तेन कायेन संप्रज्वलितेन संज्योतिभूतेन एकताले वैहायसमभ्युद्गत भिक्षु धर्म्या कथया संदर्शयेत्समादापयेत्समुत्तेजयेत्संप्रहर्षयेत्॥ एवं वो भिक्षवो वितर्केथ एवं मा वितर्केथ एवं मनसीकरोथ एवं मा मनसीकरोथ आत्मद्वीपा यो भिक्षवो विहरथ अनन्यद्वीपाः आत्मशरणा अनन्यधर्मद्वीपाः अनन्यद्वीपा धर्मशरणा अनन्यशरणाः॥ अथ खल्वानन्द भगवां काश्यपो एकताराद्वितालां वैहायसमभ्युद्गम्य द्वितालां त्रितालां त्रितालातो चतुतालं चतुतालातो पंचतालं पञ्चतालातो षट्तालं षट्तालातो स

ज्ञातालं सप्तनालानां संस्थितानां भिक्षुं धर्मयां कथया संदर्शयति समादापयति समुत्तेजयति संप्रहर्षयति॥ एवं भिक्षवः वितर्केथ एवं मा वितर्केथ एवं मनसिकरोथ एवं मानसीकरोथ॥ आत्मद्वीपा भिक्षवो विहरथ अनन्यद्वीपा आत्मशरणा अनन्यशरणा धर्मशरणा अनन्यशरणाः॥ अथ खल्वानन्द भगवां काश्यपो सप्तनालानां षट्नालसंस्थितानां षट्नालानां पञ्चनाले पंचनालानां चतुर्नाले चतुर्नालानां त्रीये त्रिनालानां द्विनाले द्विनालानां एकनाले एकनालानां ये के आसने निषण्णानां भिक्षुं धर्मयां कथया संदर्शयेन समादापयेन समुत्तेजयेन संप्रहर्षयेन॥ एवं भिक्षवो वितर्केथ एवं मा वितर्केथ एवं मनसिकरोथ एवं मानसिकरोथ॥ आत्मद्वीपा भिक्षवो विहरथ अनन्यद्वीपा आत्मशरणा अनन्यशरणा धर्मद्वीपा अनन्यद्वीपाः धर्मशरणा अनन्यशरणाः॥ अथ खल्वानन्द भगवां काश्यपः पर्यंकं भिन्दन्तो नां भिक्षुमामन्त्रयति॥ अहं भिक्षवो पर्यंकं भिन्दामि सर्वेषामिमेषां सप्तानां भिक्षुसहस्राणां एते हि एव आसने निषण्णानां अनुपादाय आश्रवेभ्यः चित्तानि विमुक्तानि स्थापयित्वा ज्योतिपालं एकं भिक्षुं सो पि मया पंप्रक्रान्तस्यैव अनुत्तरायं सम्यक्संबोधये॥ स्यात् खलु पुनरानन्द एवमस्य स्यात्॥ अन्यो सो तेन कालेन तेन समयेन ज्योतिपालो नाम भिक्षुरभूषि नैतं देवं द्रष्टव्यं॥ अहं सो तेन कालेन तेन समयेन ज्योतिपालो नाम भिक्षुरभूषि॥ इदमवोच भगवानात्तमना आयुष्मानानन्दो तानि च पंच भिक्षुसहस्राणि भगवतो भाषितमभिनन्देन्तुः॥

॥ इति श्रीमहावस्तुअवदाने ज्योतिपालसूत्रं समाप्तं॥ १८ ॥

अथ ज्योतिपालेन भिक्षुणा भगवतो काश्यपस्य सश्रावकसंघस्य म्यागृपानं कृत्वा शतसहस्रेण केशारकिरणीत्वा भगवन्तं काश्यपं सश्रावकसंघं अभ्याकिलेन्तुः॥ सुवर्णपीतकं च दुष्ययुगं भगवतो काश्यपस्य अदासि॥ एवं च अनुप्रणिधेसि यथायं भगवां काश्यपो सम्यक्संबुद्धो द्वात्रिंशतीहि महापुरुषलक्षणेहि समन्वागतो अशीतीहि अनुव्यंजनेहि उपशोभितशरीरो अष्टादशेहि आवेणिकेहि बुद्धधर्मेहि समन्वागतो दशहि तथागतबलेहि बलवां चतुर्हि वैशारद्येहि विशारदो अहो पुनरहं पि अनागतमध्वानं भवेयं तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो वि

सश्रवणब्राह्मणीप्रजायासदेवमानुष्याइहैववाराणस्यांऋषिपतनेमृगदावेधर्मचक्रंप्रवर्त्तेयंद्वादशाकारंअप्रतिवर्त्तियंश्रवणेनवाब्राह्मणेनवादेवेनवामारे
णावाकेचिद्वापुनर्लोकेसहधर्मेणएवंचसर्वाकारंसम्पन्नंसर्वाकारपरिपूर्णंचधर्मंदेशेयेयंयथापिभगवांकाश्यपोएतरहिंएवंचदेवमनुष्याचश्रोतव्यंश्र
द्धातव्यममेन्तुःयथाभगवतोकाश्यपस्यएतरहिंनभवेयबहुजनहितायबहुजनसुखायलोकानुकम्पायमहतोजनकायस्यार्थायहितायसुखायदेवा
नांचमनुष्याणांचहायेन्तुः॥ आसुराकायादिव्याकायाअभिवर्धेन्तुः॥ अथखल्वानन्दभगवांकाश्यपोज्योतिपालस्यभिक्षुस्यइदमेवरूपंचेतसाएवंचेतोप
रिवितर्कोमाज्ञायअन्यतरंभिक्षुमामन्त्रयसि॥ एहित्वंभिक्षुयेनज्योतिपालोभिक्षुस्तेनोपसंक्रमित्वाज्योतिपालंभिक्षुमेववदेहिशास्तास्तेआयुष्मन्तमामन्त्रेसि॥
उपसंक्रमयेनतथागतोभगवतोकाश्यपसप्रतिश्रुत्वायेननेनोपसंक्रमित्वाभगवतःकाश्यपस्यपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेनिषीदिएकान्तेनिषण्णोआ
युष्मन्तंज्योतिपालंभिक्षुंभगवान्काश्यपएतदवोचत्॥ नत्ततोज्योतिपालस्यएकस्यज्योतिपालोरहोगतस्यप्रतिसंलीनस्यअयमेवरूपश्चेतसोपरिवितर्कमुत्प
न्नं॥ अहोपुनरहंभवेयअनागतमध्वानंतथागतोऽर्हंसम्यक्संबुद्धोविद्याचरणसम्पन्नःसुगतोलोकविदनुत्तरःपुरुषदम्यसारथिःशास्तादेवानांचमनु
ष्याणांचसोऽहमिमंचलोकमभिज्ञायपरंचलोकमभिज्ञायसदेवकंचलोकंसमारकंसश्रमणब्राह्मणीप्रजांसदेवमानुष्याइहैववाराणसीयेऋषिपतनेमृगदा
वेधर्मचक्रंप्रवर्त्तयंत्रिपरिवर्त्तंद्वादशाकारंअप्रवर्त्तीयंश्रवणेनवाब्राह्मणेनवाकेनचिद्वापुनर्लोकेसहधर्मेणएवंचसर्वाकारसम्पन्नंसर्वाकारपरिपूर्णंधर्मंदे
शेयेयं॥ यथापिभगवांकाश्यपोएतरहिंएवंचसमग्रंचभिक्षुसंघंपरिहरेयं॥ यथाभगवांकाश्यपोएतरहिंएवंचमेदेवाचमनुष्याचश्रोतव्यंश्रद्धातव्यंमन्येन्तुः
यथापिभगवांकाश्यपस्यएतरहितंभवेयाबहुजनहितायबहुजनसुखायलोकानुकंपायैमहतोजनकस्यार्थायहितायसुखायदेवानांचमनुष्याणांचहायेन्तुः

८१

असुराकायादिव्याकायाअभिवर्द्धेन्सुः॥ एवमुक्ते आनन्दज्योतिपालोभिक्षुर्भगवन्तंकाश्यपमेतदवोचत्॥ एवमेतंभगवन्एवमुक्ते आनन्दभगवांज्योतिपालंभिक्षुमेतदवो
चत्॥ तस्मार्ह्दिज्योतिपालइदंसुवर्णपीठकंऽभ्युगत्वइध्रमुखेहिभिक्षुसंघेहिकृतपुण्यास्तेदेवाचमनुष्याचथोतव्यश्रद्धातव्यंभविष्यन्तिभदासिस्त्वानन्दज्योतिपा
लोभिक्षुःसुवर्णपीठकंऽभ्युगत्वइध्रमुखेहिभिक्षुसंघेहि॥ अथखल्वानन्दभगवांकाश्यपोस्मिंतेप्राऽस्थरित्वाज्योतिपालंभिक्षुंव्याकार्षीत्॥ भविष्यसित्वंज्योतिपालम
नागतमध्वानेतथागतोर्हंसम्यक्संबुद्धोविद्याचरणसंपन्नःसुगतोलोकविदनुत्तरःपुरुषदम्यसारथिःशास्तादेवानांचमनुष्याणांचसोइमंचलोकंअभिज्ञायपरंचलो
कमभिज्ञायसदेवकंचलोकंसमारकंसब्रह्मकंसश्रमणब्राह्मणींप्रजांसदेवमनुष्यांइहैववाराणसीयेऋषिवदनेमृगदावेधर्मचक्रंप्रवर्त्तयेत्रिपरिवर्त्तंद्वादशाका
रंअप्रवर्त्तितंकेनचिश्रमणेनब्राह्मणेनवादेवेनवामारेणवाकेनचित्पुनर्लोकेसहधर्मेण एवंचसर्वाकारसम्पन्नंसर्वाकारपरिपूर्णंधर्मंदेशेय॥ यथापिभगवांकाः
श्यपोएतरहिएवंचसमग्रंसश्रावकसंघपरिहरेयथापिभगवांकाश्यपोएतरहिंएवंचदेवाचमनुष्याचश्रोतव्यंश्रद्धातव्यंमन्येन्सुः यथापिभगवताकाश्यपएवंचएत
रहितंभवेयाबहुजनहितायबहुजनसुखायदेवानांचमनुष्याणांचहायिष्यन्तिआसुराकायादिव्याकायाअभिवर्द्धिष्यन्ति॥ अथखल्वानन्दभगवताकाश्यपेनज्यो
तिपालस्मिंव्याकृतेभूम्यादेवाघोषमुदीरयेन्सुः एषोमारिषोभगवतोकाश्यपेनज्योतिपालोनामभिक्षुर्व्याकृतोसौभविष्यतिअनागतमध्वानंतथागतोर्हंसम्यक्संबुद्धो
विद्याचरणसम्पन्नःसुगतोलोकविदनुत्तरःपुरुषदम्यसारथिःशास्तादेवानांचमनुष्याणांचसोइमंचलोकमभिज्ञायपरंचलोकमभिज्ञायसदेवकंचसमारकंसब्रह्म
कंसश्रमणब्राह्मणींप्रजांसदेवमनुष्यांभिज्ञायइहएववाराणसीयेऋषिपत्तनेमृगदावेधर्मचक्रंप्रवर्त्तयिष्यति॥ त्रिपरिवर्त्तंद्वादशाकारमपरिवर्त्तितंश्रमणेन
वाब्राह्मणेनवादेवेनवामारेणवाब्राह्मणावाकेनचित्पुनर्लोकेसहधर्मेण एवंसर्वाकारसम्पन्नंसर्वाकारपरिपूर्णंधर्मंदेशयिष्यति॥ यथापिभगवांकाश्यपोएत

रोकुम्भकारोऽपरिकोष्ठका सूपं च ओदनं च परिभुक्तं दृष्ट्वा च पुनर्मातापितरौ एतदवोचन्॥ केनिमां तात घटिकारस्य उपरिकोष्ठका सूपो च ओदनं च परिभुक्तो॥ एवमुक्ते म
हाराज घटिकारस्य कुम्भकारस्य मातापितरौ घटिकारं कुम्भकारमेतदवोचन्॥ भगवता पुत्रा काश्यपेन॥ अथ खलु महाराज घटिकारस्य कुम्भकारस्य एतदभवत्॥
तामो पुनर्मे सुलब्धा लाभा यस्य मे भगवान्काश्यपो यावस्तेपि अतिविश्वस्तो तस्य चैवमईसा संप्रीतिसुखं कायं न विजहति सप्ताहं च मातापितृणां नीरोगां बहुउं बलं च
स्वरागास्तकमिदं महाराज समयं तथागतस्य अरण्यपकुटिकाये छाद्यमानीये तृणानि न समुखानि॥ सोहं महाराज भिक्षू आमन्त्रयेमि गाछथ भिक्षवो घटिकारस्य कुम्भका
रस्य निवेशनं तृणानि आनेथ॥ अथ खलु महाराज ते भिक्षुः येन घटिकारस्य कुम्भकारस्य निवेशनं तेनोपक्रमेन्सुः॥ तेन खलु पुनर्महाराज समयेन घटिकारो कुम्भ
कारो स्वकातो निवेशनातो निष्क्रान्तो अभूषि॥ ते तत्र नाद्दशोसु तृणानि अद्दशोसु नवछदनानि आवेशनमाता॥ अथ खलु महाराज ते भिक्षुः येन तथागतस्तेनोपसं
क्रमित्वा तथागतस्य पादौ शिरसा वन्दित्वा तथागतं च एतदवोचन्॥ निष्क्रान्तो ते भगवन् उपस्थायको नास्ति चात्र कानिचित्तृणानि अस्ति चात्र नवछदना आवेशनमा
ता॥ एवमुक्ते महाराज तां भिक्षू एतदवोचत्॥ गाछथ भिक्षवो घटिकारस्य कुम्भकारस्य नवछदनामवेशनमाताउत्तीरणी कृत्वा तृणानि आनेथ॥ अथ खलु महारा
ज ते हि भिक्षू येन घटिकारस्य कुम्भकारस्य निवेशनं तेनोपसंक्रमित्वा घटिकारस्य कुम्भकारस्य नवछदना आवेशनमाता उत्तीरणी करेन्सु॥ अथ खलु महाराज घटिका
रस्य कुम्भकारस्य मातापितरौ तान्भिक्षूनेतदवोचन्॥ को एष घटिकारस्य कुम्भकारस्य नवछदनानि आवेशनमाता उत्तीरणी कृत्वा तृणानि हरन्ति॥ एवमुक्ते महाराज ते
भिक्षू घटिकारस्य कुम्भकारस्य मातापितरौ एतदुवाच॥ ये ते आयुष्मन्भिक्षु भगवन्त काश्यपस्य अरण्यपकुटिकाये छाद्यमानीये तृणानि समुखानि॥ तत्रेतानि तृणानि
नीयन्ति॥ एवमुक्ते महाराज घटिकारस्य कुम्भकारस्य मातापितरौ तान्भिक्षूनेतदवोचन्॥ हरथ हरथार्या सुखका नेवा॥ अथ खलु महाराज घटिकारो कुम्भकारो येन स्व

कंनिवेशनं तेनोपसंक्रमेंसुः ॥ अद्राक्षीत्खलु महाराज घटिकारस्य कुम्भकारस्य नवछदनामावेशनमातात्मुजीरणीकृत्वा तृणानि हृतानि दृष्ट्वा च पुनर्मातापितरौ ए
तदवोचत् ॥ केनिमा तात घटिकारस्य कुम्भकारस्य नवछदना आवेशनमातात्मुजीरणीकृत्वा तृणानि हृतानि ॥ एवमुक्ते घटिकारस्य कुम्भकारस्य मातापितरौ घटिका
रं कुंभकारमेतदवोचत् ॥ भगवतो पुत्र काश्यपस्य अरणापकुटिकाये तृणानि न प्रभवन्ति ॥ तत्रैतानि भिक्षुभिस्तृणानि नीतानि ॥ अथ खलु महाराज घटिकारस्य कुम्भ
कारस्य एतदभवत् लाभा मे सुलब्धा लाभा भात्तनर्यस्य मे भगवान् काश्यपो यावदेतो पि अभिविश्वस्तो न तस्य चेतः मानसं प्रीतिसुखं कायेन विजहे अर्द्धमासं च अम्बानां मा
तापितॄणां ॥ न खलु पुनरहं महाराज अभिजानामि घटिकारस्य कुम्भकारस्य इदमेवरूपं दौर्मनस्यं प्रतिलाभं यथैव महाराजेन मे भगवां काश्यपो अधिवाराणसिये
नगरे वर्षावोसन्ति ॥ अथ खल्वानन्द क्रकीस्य काशिराज्ञो एतदवोचत् ॥ लाभो पुनर्मे सुलब्धा यस्य मे एवंरूपो ब्रह्मचारी विजिते प्रतिवसति धियानन्द कानि पुराणपक्षेत्राणि ॥
अथ खल्वानन्द क्रकी काशिराजा घटिकारस्य कुम्भकारस्य पर्णीकृतशालिस्य शकवाहां प्रेषयेत् ॥ नवोदकं च तैलं लवणाकथनं ॥ अथ खल्वानन्द काश्यपो कृकिं काशि
राजानं धर्मया कथया संदर्शयित्वा समादापयित्वा समुत्तेजयित्वा संप्रहर्षयित्वा उत्थायासनातो प्रक्रामि ॥ अथ खल्वानन्द भगवां काश्यपो पश्चाद्भक्तपिण्डपातप्र
तिक्रान्तो भिक्षूणामामन्त्रयेसि निषीदथ भिक्षवो सन्निपतिथ भिक्षवो व स्वथ पर्य्यङ्कं वध्यामि तावदभिनन्दामि यावत्र इमेषां सप्तानां भिक्षुसहस्राणां एतर्हि एवं
आसनेनिषण्णानां अनुपादायाश्रवेभ्यश्चित्तानि विमुक्तानि साधु भगवांन्ति ॥ ते भिक्षू भगवतो काश्यपस्य प्रतिश्रुत्वा सन्निषीदेंसु सनियतेन्सु वर्षे तु पर्य्यङ्कं ॥
अथ खल्वानन्द ज्योतिपालस्य भिक्षुस्य वैक रहोगतस्य प्रतिसंलीनस्य अयमेवरूपश्चेतसो परिवितर्कं उत्पद्ये अहो पुनरहं भवेयमनागतमध्वानं तथागतो अर्हं सं
म्यक्संबुद्धो विद्याचरणसम्पन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च सो इमं च लोकमभिज्ञाय सदेवकं लोकं समारकं सब्रह्मकं

मघासायेनवोअचिरनिष्ठोअपरिभुक्तपूर्वोकेनविकृतवर्णेनवाग्रासरसेनवातंभगवांप्रथमंपरिभुंजतुभगवतापरिभुक्तंपश्चाद्वयंपरिभुंजिष्यामः॥ एवमुक्तेभ
गवान्काश्यपःकृकीकाशिराजंएतदुवाच॥ नेनहिमहाराजसुखीभवयस्येदानिंकालंमन्यसे॥ अथखलुकृकीकाशिराजाकोकनदेनामप्रासादेआसनानिप्रज्ञ
पयेत्॥ खाद्यभोज्यंअभिनामयेत्॥ अथखलुभगवान्कोकनदप्रासादंअभिरुहित्वानिषीदयप्रज्ञप्तस्वासनेयथासनेचभिक्षुसंघः॥ अथखलुआनन्दकृकी
काशिराजाभगवन्तंकाश्यपंस्वहस्तेनैवखादनीयभोजनीयेनसन्तर्पयेत्संप्रवारयेत्॥ एकमेकंचसप्तसप्तपुरुषासप्तसप्तेहिनिष्ठानेहिपर्णाकुलकेनचशाली
ना॥ अथखलुकृकीकाशिराजाभगवन्तंकाश्यपंभुक्ताविधौतपाणिंअवनीतपात्रंविदित्वाअन्यतरंनीरकमासनमादाययेनभगवांकाश्यपोतेनुपसंक्रमित्वाभ
गवतोकाश्यपस्यपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेनिषीदिएकान्तेनिषण्णः आनन्दकृकीकाशिराजाभगवन्तंकाश्यपमेतदुवाच॥ अधिवासयतुभगवांवाराणसीये
नगरेवर्षावासंअहंभगवन्कारापयिष्यंइमस्सवसप्तकूटागारसहस्राणिसप्तमंचसहस्राणिसप्तपीठसहस्राणिसप्तवीथीसहस्राणिसप्तचतुरसहस्राणिस
प्तचआरामिकसहस्राणिउपस्थापयिष्यन्ति॥ यानिभिक्षुसंघप्रत्येरूपत्येकउपस्थिहिष्यन्ति॥ एवंरूपेणउपस्थानेनभगवन्तंचउपस्थिहिष्यन्तिभिक्षुसंघंच॥ एवमु
क्तेआनन्दभगवान्काश्यपोकृकीकाशिराजानमेतदवोचत्॥ नहिमहाराजमिष्यंवज्रिणुमेवर्षावासोभविष्यति॥ द्वितीयंपितृतीयंपिएवमेवकर्तव्यं॥ अथखल्वानन्दकृ
कीकाशिराजानमेवंभगवान्काश्यपअधिवासेन्तिवाराणसीयनगरेवर्षावासंतिश्रारोदीदक्षकाशिचवर्जेयि॥ अथखल्वानन्दकृकीकाशिराजाभगवन्तंकाश्यपमेत
दवोचत्॥ अस्तिपुनर्भगवतोअन्योपिएवंरूपोउपस्थायकोयथैवाहं॥ एवमुक्तेआनन्दभगवान्काश्यपोकृकिराजानमेतदवोचत्॥ अपरिपूर्णोखलुमेत्वंमहाराज
उपस्थायको॥ एवमुक्तेआनन्दकृकीकाशिराजाभगवन्तंकाश्यपमेतदुवाच॥ कतमोपुनर्भगवतोममपूर्णोनोपरिपूर्णोनरउपस्थायको॥ एवमुक्तेआनन्दभगवान्का

श्यपो कृकी काशिराजानमेतदवोचत् ॥ अस्ति महाराज तुभ्यं विजिते वेभडिङ्गं नाम ब्राह्मणग्रामो तत्र घटिकारो सो मे उपस्थायको ॥ एवमुक्ते आनन्द कृकी काशिराजा भगवन्तं
काश्यपमेतदवोचत् ॥ केवरूपा पुनर्भगवन् घटिकारस्य भोगा ये हि भगवन्तं उपस्थिहि संघं च ॥ एवमुक्ते आनन्द भगवां काश्यपो कृकी काशिराजानमेतदवोचत् ॥ घटिका
रो महाराज कुम्भकारो यावज्जीवं प्राणातिपातातो प्रतिविरतो यावज्जीवं अदत्तादानातो प्रतिविरतो यावज्जीवं अब्रह्मचर्यातो प्रतिविरतो यावज्जीवं मृषावादातो प्रतिविर
तो यावज्जीवं सुरामैरेयमद्यप्रमादस्थानातो प्रतिविरतो यावज्जीवं नृत्यगीतवादितातो प्रतिविरतो यावज्जीवं गन्धमाल्यवर्णकधारणातो प्रतिविरतो यावज्जीवं उच्चशयना
महाशयनातो प्रतिविरतो यावज्जीवं विकारभोजनातो प्रतिविरतो यावज्जीवं जातरूपरजतप्रतिग्रहणातो प्रतिविरतो ॥ न खलु महाराज घटिकारो कुम्भकारो स्वयं पृथिवीं ख
नति ॥ अथ खलु ये ते भवन्ति मूषिकोत्किरा वा दरिप्ररोपा वा कूलच्छिन्ना वा मृत्तिका ततो मृत्तिकामादाय भाजनकानि कृत्वा चतुर्महापथे निक्षिपति ॥ ये ते हि भोजनेहि अर्थि
का भवन्ति ॥ ते तानि भाजनानि मुद्गप्रभिन्नं वा माषप्रभिन्नं वा तण्डुलप्रभिन्नं वा पूरेत्वा उत्कारित्वा भाजनकमादाय अनवेक्षयेव प्रक्रमन्ति ॥ एवंरूपा महाराज घटिकारस्य
कुम्भकारस्य भोगाः ये हि तथागतश्च उपस्थितो मातापितरौ च जीर्णौ वृद्धौ दुर्बलचक्षुः ॥ एवमिदमहं महाराज समयं वेभडिङ्गे ब्राह्मणग्रामे विहरामि ॥ सोऽहं महाराज का
ल्यमेव निवासयित्वा पात्रचीवरमादाय वेभडिङ्गं ब्राह्मणग्रामं पिण्डाय प्रक्रमामि ॥ सोऽहं महाराज वेभडिङ्गे ब्राह्मणग्रामे सावदानं पिण्डाय चरन्तो येन घटिकारस्य कुम्भ
कारस्य निवेशनं तेनोपसंक्रमित्वा उद्देशे अस्थासि ॥ तेन खलु पुनः समयेन घटिकारो कुम्भकारो स्वकातो निवेशनातो निष्क्रान्तो अभूषि ॥ अथ खलु महाराज घटिकारस्य कु
म्भकारस्य मातापितरो तथागतमेतदवोचत् ॥ निष्क्रान्तो ते भगवन् उपस्थायको एषो उपरिकोष्ठके सूपश्च ओदनश्च अतो भगवान् परिभुञ्जतु ॥ सोऽहं महाराज उपरिकोष्ठ
कात् सूप ओदनं च देवताभि प्रतिग्रहेत्वा परिभुंजित्वा प्रक्रामि ॥ अथ खलु महाराज घटिकारो कुम्भकारो येन स्वकं निवेशनं तेनोपसंक्रमि ॥ अद्राक्षी खलु महाराज घटिका

सन्तिकेन अगारस्यानगारियं प्रव्रजसि॥ एवमुक्ते आनन्द घटिकारो कुम्भकारो ज्योतिपालं माणवमेतदवोचत्॥ अस्ति मे सम्यग् ज्योतिपाल मातापितरौ जीर्णौ वृद्धौ उर्व नचक्षुस्तेषां नास्त्यन्यो उपस्थायको तेनाहं भगवतो काश्यपस्य अन्तिकेन अगारस्यानगारियं प्रव्रजामि॥ अथ खल्वानन्द ज्योतिपालस्य माणवस्य नचिरस्यैव गृहे वासे अननिरतनिरूस्य येन प्रव्रज्याय चित्तं नमे॥ अथ खल्वानन्द ज्योतिपालो माणवो येन घटिकारो तेनोपसंक्रमित्वा घटिकारमेतदवोचत्॥ एहि सम्यग्घटिकार भगवतो काश्यपस्य सन्तिके अनुपरिदेहि प्रव्रज्याय प्रव्रजिष्यामि अगारस्यानगारियं॥ अथ खल्वानन्द घटिकारो कुम्भकारो ज्योतिपालं माणवमुपादाय येन भगवां काश्यपो तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः काश्यपस्य पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते अस्थासि॥ एकान्तस्थितो आनन्द घटिकारो कुम्भकारो भगवन्तं काश्यपमेतदवोचत्॥ अयं भगवं ज्योतिपालो माणवो दारकवयस्यको सहपांशुक्रीडनको प्रियो मनापो अजन्यस्य ब्राह्मणस्य पुत्रो तं भगवां प्रव्राजेतु उपसंपादेतु॥ अथ खल्वानन्द भगवां काश्यपो भिक्षु आमन्त्रयसि प्रव्राजेथ भिक्षवो ज्योतिपालं माणवं उपसंपादेथ॥ अथ खल्वानन्द भिक्षवो ज्योतिपालं माणवं प्रव्राजेन्सुः॥ अथ खल्वानन्द भगवां काश्यपो ज्योतिपाले अस्मिं भिक्षुस्मि अचिरोपपन्ने कोशलेषु काशीषु चारिकां प्रक्रामि॥ अथ खल्वानन्द भगवां काश्यपो काशीषु चारिकां चरमाणो महता भिक्षुसंघेन सार्धं सप्तहि भिक्षुसहस्रेहि येन काशीनां वाराणसी नगरं तदवसारि तदनुप्राप्तः तत्रैव विहरति ऋषिपतने मृगदावे अश्रोषीत् खल्वानन्द कृकि राजा भगवां किल काश्यपो काशीषु चारिकां चरमाणो महता भिक्षुसंघेन सार्धं सप्तहि भिक्षुसहस्रेहि येन काशीनां वाराणसी नगरी तदनुसारि तदनुप्राप्तः तत्रैव विहरति ऋषिपतने मृगदावे अथ खल्वानन्द कृकि काशिराजा अन्यतरं पुरुषमामन्त्रेसि॥ एहि त्वं भो पुरुष येन भगवां काश्यपो तेनोपसंक्रमित्वा मम वचनेन भगवन्तं काश्यपं वन्दनं वदेसि कृकी काशिराजा भगवतो काश्यपस्य पादौ शिरसा वन्दित्वा अल्पाबाधतां च अल्पातङ्कतां च बलं सुखतां च स्पर्शविहारतां च पृच्छति श्वेतनां च निवेशने भक्तेन निमन्त्रेसि सार्धं भिक्षुसंघेन सचास्य भगवां काश्यपो अधिवासय

नि॥एवमुक्तेआनन्दभगवांकाश्यपतंपुरुषमेतदुवाच॥सुखीभवत्वंकृकीकाशिराजासकुमारस्यपरिजनोयस्येदानिकालंमन्यसे॥अथखलुसपुरुषोभगवतोअधिवासनांवि
दित्वायेनवाराणसीनगरीतेनप्रक्रामि॥अथखल्वानन्दसापुरुषोयेनकृकीकाशिराजातेनुपसंक्रामि॥कृकीकाशिराजमिदमवोचत्॥उक्तंमेमहाराजतववचनेनभगव
तोकाश्यपस्यवंदामि॥अल्पाबाधतांचअल्पातंकतांचसुखंचबलंचस्पर्शविहारतांचपृच्छितोभुचेनत्वानिचभक्तेननिमन्त्रितोसार्धंभिक्षुसंघेनअधिवासेतिचभगवांका
श्यपोयस्येदानिकालंमन्यसे॥अथखल्वानन्दकृकीकाशिराजामेवरात्रिप्रभूतंप्रणीतंखादनीयंभोजनीयंप्रतिजागरेत्वातस्यामेवरात्रियेअत्ययेनान्यतरंपुरुषमामन्त्रे
षि॥एहित्वंभोपुरुषयेनभगवांकाश्यपोतेनोपसंक्रमित्वाभगवन्तंकाश्यपमेवंवदेहिसमयोभगवान्कृकीस्यराज्ञोनिवेशनेभक्तायेयस्यभगवांकालंमन्यसे॥साधुमहा
राजन्तिसोपुरुषोकृकीस्यकाशिराज्ञोप्रतिश्रुत्वावाराणसीतोनगरातोनिर्गम्ययेनऋषिवदनेमृगदावेतेनप्रक्रामि॥अथखल्वानन्दसपुरुषोयेनभगवांकाश्यपोतेनुप
संक्रमित्वाभगवतोकाश्यपस्यपादौशिरसावन्दित्वाभगवन्तंकाश्यपमेतदुवाच॥समयोभगवान्कृकीस्यराज्ञोनिवेशनेभक्ताययस्येदानिभगवान्कालंमन्यसे॥अथखल्वा
नन्दभगवांकाश्यपोतस्यपुरुषस्यप्रतिश्रुत्वाकालस्यैवनिवेशयित्वापात्रचीवरमादायभिक्षुसंघेपरिवृतोभिक्षुसंघपुरस्कृतोयेनवाराणसीयेननगरंतेनप्रक्रमते॥ते
नखलुपुनरानन्दसमयेनकृकीकाशिराजाकुमारामात्यपरिवृतःस्वकस्यनिवेशनस्यप्रतिद्वारेअस्थासि॥भगवन्तंकाश्यपंसश्रावकसंघंप्रतिपालयमानो॥अद्राक्षीत्खलु
पुनरानन्दकृकीकाशिराजाभगवन्तंकाश्यपंसश्रावकसंघंदूरतोएवागच्छन्तंदृष्ट्वापुनयेनभगवांकाश्यपोसश्रावकसंघातेनोपसंक्रमित्वाभगवतोकाश्यपस्यसश्रावक
संघस्यपादौशिरसावन्दित्वाभगवन्तंकाश्यपंसश्रावकसंघंपुरस्कृत्वास्वकंनिवेशनंप्रवेशेति॥तेनखलुपुनःसमयेनकृकिस्यकाशिराज्ञोनिवेशनकोकनदोनामप्रासादो
नवोअचिरनिष्ठितोअपरिभुक्तपूर्वोनकेनचिच्छ्रमणेनब्राह्मणेनवा॥अथखल्वानन्दकृकीकाशिराजाभगवन्तंकाश्यपमेतदवोचत्॥अयंमेभगवन्निवेशनोकोकनदोना

क्रमेय पर्युपासनाय ॥ अथ खल्वानन्द घटिकारस्य कुम्भकारस्य एतदभूषि ॥ अस्मिं खलु तस्मैव वनखण्डे स्म अभिहरेसु मुण्डका नाम पुष्किरिणी यं नूनाहं ज्योतिपालेन माण
वेन सार्धं येन मुण्डका नाम पुष्किरिणी शीर्षस्नायनाय ॥ अथ खल्वानन्द घटिकारो कुम्भकारो येन ज्योतिपालो माणवो तेनुपसंक्रमित्वा ज्योतिपालं माणवमेतदवाच ॥
किं पुनर्वयं सम्यग्ज्योतिपाल येन मुण्डका नाम पुष्किरिणी तेनोपसंक्रमेम शीर्षस्नापनाय ॥ एवमुक्ते आनन्द ज्योतिपालो माणवो घटिकारं कुम्भकारमेतदवाच ॥ ने
न हि भणो घटिकार सुखी भवेय सेदानि कालमन्यसे ॥ अथ खल्वानन्द घटिकारो कुम्भकारो शीर्षस्नानी नचोटीमादाय ज्योतिपालेन माणवेन सार्धं येन सा पुष्किरिणी तेनो
पसंक्रमे कुस्नानाया ॥ अथ खल्वानन्द ज्योतिपालो माणवो शीर्षस्नातो उदकतीरे अस्थासि केशां भन्थापयमानो ॥ अथ खल्वानन्द घटिकारो कुम्भकारो ज्योतिपालं माण
वमेतदवोचत् ॥ अयं सम्यग्ज्योतिपाल भगवान्काश्यपो इमस्मिंस्ववनखण्डे किं पुनर्वयं सम्यग्ज्योतिपालो येन भगवान्काश्यपो तेनुपसंक्रमेम भगवन्तं काश्यपं द
र्शनाय पर्युपासनाय ॥ एवमुक्ते ज्योतिपालो माणवो घटिकारं कुम्भकारमेतदवाच ॥ किं भो मम घटिकार तेहि श्रवणकेहि दर्शनायो उपसंक्रमन्तेहि पर्युपासना
ये ॥ अथ खल्वानन्द घटिकारो कुम्भकारो ज्योतिपालं माणवं ओवट्टिकायां गृह्यस्य एतदवोचत् ॥ अयं सम्यग्ज्योतिपाल भगवान्काश्यपो इमस्मिंस्ववनखण्डे किं
पुनर्वयं सम्यग्ज्योतिपाल येन भगवान्काश्यपो तेनुपसंक्रमेमं भगवन्तं काश्यपं दर्शनायोपसंक्रमितुं पर्युपासनाय ॥ अथ खल्वानन्द ज्योतिपालो माणवो घ
टिकारं कुम्भकारं अपध्वूनित्वा प्रमाति ॥ तमेनं घटिकारो कुम्भकारो अनुजवित्वा अवनिकेशीहि गृहीत्वा एतदवोचत् ॥ अयं सम्यग्ज्योतिपाल भगवान्काश्यपो
इमस्मिं नेव वनखण्डे विहरति किं पुनर्वयं सम्यग्ज्योतिपाला येन भगवान्काश्यपस्तेनोपक्रमेन भगवन्तं काश्यपं दर्शनाय पर्युपासनाय ॥ अथ खल्वायुष्मानान
न्दो ज्योतिपाल माणवस्य एतदभूषि ॥ न खल्विमं यं वा नंयमे घटिकारो कुम्भकारो शीर्षस्नातं मूर्ध्निकेशेषु परामृषति रूपदनकं हीनोथ नाभ्यासमानो नेन हि भणो घटि

कारसुखीभवस्ययानिकालमन्यसे॥ अथखल्वानन्दघटिकारोकुम्भकारोज्योतिपालेनमाणवेनसार्द्धंयेनभगवान्काश्यपोतेनोपसंक्रमित्वाभगवतःकाश्यपस्य
पादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेअस्थासि एकान्तस्थितःआनन्दघटिकारोकुम्भकारोभगवन्तंकाश्यपमेतदवोचत्॥ अयंमेभगवन्ज्योतिपालमाणवोदारकव
यस्योसहपांसुक्रीडनकोप्रियोमनापोअजन्यस्यब्राह्मणस्यपुत्रोतंभगवाँओवदतुअनुशास्तु॥ अथखल्वानन्दभगवाँकाश्यपोज्योतिपालंमाणवंत्रीहिच॰
शरणगमनेहिचपंचहिशिक्षापदेहिसमादापये॥ अथखल्वानन्दज्योतिपालोमाणवोभगवन्तंकाश्यपमेतदवोचत्॥ नतावदहंभगवान्सर्वाणिपंचशिक्षा
पदानिसमादापयिष्यं॥ अस्तितावमेएकोपुरुषोविहेठकोरोषकोजीविताद्व्यपरोपयितव्यो॥ एवमुक्तेभगवाञ्ज्योतिपालंमाणवमेतदवोचत्॥ कतमोपुन॰
ज्योतिपालएकोपुरुषोविहेठकोरोषकोजीविताद्व्यपरोपयितव्यो॥ एवमुक्तेआनन्दज्योतिपालोमाणवोभगवन्तंकाश्यपमेतदवोचत्॥ अयंभगवन्घटिका
रोकुम्भकारोयोमेतदाएवंशीर्षस्नातंमूर्द्धिकेशेहिपरामृषति॥ तदाहएवमाह॥ भगवंकाश्यपंदर्शनायोपसंक्रमितुंपर्युपासनायेअपित्वंभवान्सुखीभवतु॥
घटिकारोकुम्भकारोएषोहंसर्वाणिएवपंचशिक्षापदानिसमादियामि॥ अथखल्वानन्दभगवान्काश्यपोघटिकारंकुम्भकारंज्योतिपालंचमाणवंधार्म्या
कथयासंदर्शयित्वासमादापयित्वासमुत्तेजयित्वासंप्रहर्षयित्वाउय्योजयि॥ अथखल्वानन्दघटिकारोकुम्भकारोज्योतिपालोचमाणवोभगवतोकाश्यपस्यच
पादौशिरसावन्दित्वाप्रक्रामि॥ अथखल्वानन्दज्योतिपालोमाणवोअचिरप्रक्रान्तोघटिकारोकुम्भकारमेतदवोचत्॥ त्वयिभणेघटिकारभगवतोकाश्यपस्यसम्य
ग्धर्मंदेशितमाजानासि॥ यथैवमहंएवमुक्तेआनन्दघटिकारोकुम्भकारोज्योतिपालंमाणवमेतदवोचत्॥ एवमेतंसम्यग्ज्योतिपालअहंपिभगवतोकाश्यपस्य
एवंसम्यग्धर्मंदेशितमाजानामि॥ यथैवत्वंएवमुक्तेआनन्दज्योतिपालोमाणवोघटिकारंकुम्भकारंएतदुवाच॥ कस्मात्पुनःत्वंघटिकारभगवतोकाश्यपस्य

नभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवन्तमेतमर्थं पृच्छेम ॥ यथा नं भगवान् व्याकरिष्यति ॥ तथा नं धारयिष्यामो साधायुष्मन्निति ॥ ते भिक्षु आयुष्मतो आनन्दस्य प्रत्यश्रोषि ॥ अथ
खल्वायुष्मानानन्दस्तेहि भिक्षुहि सार्धं येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते अस्थासि एकान्ते स्थितः आयुष्मानानन्दो भगवन्तमेतदवोचत् ॥
इहाहं भगवन्तं अद्देशामि सायाह्नसमये प्रतिसंलयना व्युत्थाय विहारा विनिष्क्रमन्तं ऊर्ध्वं च उल्लोकेत्वा अधो च अवलोकेत्वा दिशाभागं च अभिविलोकेत्वा समन्तं च भूमिभागं सम
वेक्षित्वा स्मितं च प्राविष्कुर्वन्तं निर्दीर्घं चंक्रमं चंक्रमन्तं ॥ न च पुनस्तथागता अर्हन्तः सम्यक्संबुद्धा अहेतु अप्रत्ययं स्मितं प्रादुष्करोन्ति ॥ को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः स्मितस्य प्रादु
ष्करणाय ॥ एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तमानन्दमेतदुवाच ॥ पश्यसि त्वं च आनन्द एतं पृथिवीप्रदेशं ॥ एवं भन्ते भगवानेतस्मिं आनन्द पृथिवीप्रदेशे भगवतो काश्यपस्य आ
गमवस्तु अभूषि ॥ पश्यसि त्वमानन्द एवं पृथिवीप्रदेशं ॥ एवं भन्ते भगवान् एतस्मिं आनन्द पृथिवीप्रदेशे भगवतो काश्यपस्य कुटीवस्तु अभूषि ॥ पश्यसि त्वमानन्द एवं पृथि
वीप्रदेशं ॥ एवं भन्ते भगवां एतस्मिं आनन्द पृथिवीप्रदेशे भगवतो काश्यपस्य चंक्रमेयष्टी अभूषि ॥ पश्यसि त्वमानन्द पृथिवीप्रदेशं ॥ एवं भन्ते भगवानेतस्मिं आनन्द एवं पृ
थिवीप्रदेशं चत्वाराणं तथागतानां अर्हन्तानां सम्यक्संबुद्धानां निषद्या अभूषि ॥ भगवतो क्रकुच्छन्दस्य भगवतो च कनकमुनिस्य भगवतो च काश्यपस्य ॥ अथ खल्वायुष्मानान
न्दो आश्चर्याद्भुतसंविग्नरोमहर्षजातो शीघ्रं शीघ्रं त्वरमाणरूपो येन सो पृथिवीप्रदेशो तेनोपसंक्रमित्वा तस्मिं पृथिवीप्रदेशे चतुर्गुणां संघाटिं प्रज्ञपेत्वा येन भगवांस्तेनाञ्ज
लिं प्रणामेत्वा भगवन्तमेतदवोचत् ॥ इह भगवान् निषीदतु प्रज्ञप्ते एवासने अयं पृथिवीप्रदेशो चतुर्हि तथागतेहि अर्हन्तेहि सम्यक्संबुद्धेहि परिभुक्तो भविष्यति ॥ भगवता क्र
कुच्छन्देन भगवता च कनकमुनिना भगवता च काश्यपेन भगवता चैतर्हिं निषीदेन्तस्तु भगवान् प्रज्ञप्ते एवासने आयुष्मान् पि आनन्दो भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एका
न्ते निषीदि तेहि भिक्षु भगवन्तो पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते निषीदेन्सुः एकान्ते निषण्णं आयुष्मन्तमानन्दं भगवानेतदवोचत ॥ इच्छसि पुनस्त्वमानन्द तथागतस्य पूर्वनि

वाससंप्रयुक्तांधार्मीकथांभाषमानोथोनुंयइमेवमारकरण्डंनिगममारभ्य॥ एवमुक्तेआयुष्मानानन्दोभगवन्तमेतदवोचत्॥ एतस्यदानिभगवान्कालोएतस्यदानिसुगतोस
मयोयंभगवन्भिक्षुणामेतमर्थंभाषे॥ भिक्षुभगवतोसंमुखाश्रुत्वासंमुखाप्रगृहीत्वातथत्वायेधारयिष्यन्ति॥ एवमुक्तेभगवानायुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत्॥ भूतपूर्वं
मानन्दभगवतीकाश्यपेअयमेवकारण्डानिगमोवेहडिङ्गोनामब्राह्मणग्रामोअभूषि॥ वेहडिङ्गेखलुआनन्दब्राह्मणग्रामेघटिकारोनामअभूषि॥ भगवतोकाश्यप
स्यउपस्थायको। घटिकारस्यखलुपुनरानन्दकुम्भकारस्यज्योतिपालोनाममाणवकोअभूषि॥ दारकवयस्यकेहपांशुक्रीडनकोप्रियोमनापोअजन्यस्यब्राह्मणस्यपु
त्रो॥ अथखल्वानानन्दभगवान्काश्यपोकोशलेषुचारिकांचरमाणोमहताभिक्षुसंघेनसार्धंसप्तहिभिक्षुसहस्रेहियेनकोशलानांवेहडिङ्गोब्राह्मणग्रामोतदवसारि
तदनुप्राप्तःतत्रैवविहरति॥ इमस्मिंएवंवनखण्डेअश्रोषि॥ अथखल्वानन्दघटिकारोकुम्भकारोभगवान्किलकाश्यपोकोशिकेषुचारिकांचरमाणोयेनकोशलानां
वेहडिकोब्राह्मणग्रामेतदवसारितदनुप्राप्तोतत्रैवविहरति॥ अन्यतरस्मिंवनखण्डेअथखल्वानन्दघटिकारोकुम्भकारोयेनज्योतिपालोमाणवोतेनुपसंक्रमित्वाज्यो
तिपालंमाणवमेतदवोचत्॥ श्रुतमिदंसौम्यज्योतिपालभगवांकिलकाश्यपोकोशलेषुचारिकांचरमाणोमहताभिक्षुसंघेनसार्धंसप्तहिभिक्षुसहस्रेहियेनको
शलानांवेभेडिङ्गोब्राह्मणग्रामोतदवसारितदनुप्राप्तःतत्रैवविहरति॥ अन्यतरस्मिंवनखण्डेकिंपुनर्वयंसौम्यज्योतिपालयेनभगवांकाश्यपोतेनोपसंक्रमेमभ
गवन्तंकाश्यपंदर्शनायेवन्दनायेपर्युपासनाये॥ एवमुक्तेज्योतिपालोमाणवोघटिकारंकुम्भकारमेतदवोचत्॥ किंमेभणेघटिकारतेहिमुण्डकेहिश्रमणकेहिदर्श
नायेउपसंक्रान्तेहिपर्युपासनाये॥ द्वितीयंपितृतीयंपिआनन्दघटिकारोकुम्भकारोज्योतिपालंमाणवमेतदवोच॥ किंमेभणेघटिकारतेहिमुण्डकेहिश्रमणकेहिदर्शना
येउपसंक्रान्तेहिपर्युपासनाये॥ अथखल्वानन्दघटिकारस्यकुम्भकारस्यएतदभूषि॥ कोन्वखलुस्यादुपायोयंज्योतिपालोमाणवोभगवन्तंकाश्यपंदर्शनायउपसं

धर्मे हि प्रतिष्ठापिता ॥ ते हि ब्राह्मणे हि अपर विंशत्पुरुषाः सन्नद्धकवचिता प्रेषिताः काश्यपस्य वर्गां जीविताद्व्यपरोपयथ । ते पुरुषा ऋषिपत्तनं गताः सन्नद्धाः सप्रहरणाः ते पि भगवता मैत्र्या स्फारित्वा आर्ये धर्मे प्रतिष्ठापिताः एवं त्रिंशच्चत्वारिंशपंचाशं यन्तका प्रेषिता तन्तका काश्यपेन भगवता मैत्र्या स्फारित्वा आर्ये धर्मे हि प्रतिष्ठापिताः आकर्षणाये बुद्धानां भगवतां वैनेयसत्वानां आकर्षणताये यन्तकानि हि उर्ध्व वैनेया आसि ते हि ब्राह्मणा सहस्रे हि तन्तका ते हि विसर्जिताः । ते च भगवता सर्वे आर्ये धर्मे हि विनीताः मिथ्याप्रतिपन्ना भवशिष्ठा अनेकाया सहस्राये नेषामार्ये धर्मे हि विनीतानां भवति ॥ न एते ब्राह्मणा बुद्धमाहात्म्यं जानन्ति ॥ यदि एते भगवन्तं काश्यपमुपसंक्रमेन्सु महता अर्थेन संपूज्येन्सु तेन हि तेषां ब्राह्मणानां दूतो प्रेषितो भगवान्काश्यपो सम्यक्संबुद्धो महात्मा महाकारुणिको लोकस्यानुग्रहपूर्वंतो मा भवन्तो भगवतो काश्यपस्य पश्यान्तिके भिक्षुसंघस्य बाधिनुप्रदूषेथ ॥ एवं मानं च मदं च प्रहित्वा आगच्छथ ॥ सर्वे भगवतो काश्यपस्य पादवन्दना महता अर्थेन सम्प्रयुञ्जथ समसमर्षिभुनं वर्णां च अर्थवति भुवि अन्येषां विभुना व्याकृता बुद्धस्य सखिला गिरा ॥ तापसीयानि वयमि सर्वपापविनाशनी ॥ नैला वर्णा सुस्वरा च बुद्धस्य सखिला गिरा ॥ अगगदा अविकला अवितथा सुमनेमथा ॥ यथा नत्वा मविकल्पा बुद्धस्य सखिला गिरा ॥ ते यस्तानां अनुस्मृत्वा अनोसाने महद्दिसां ॥ नरवां प्रविभक्ता च वाचं अमितबुद्धिनो ॥ समसमर्षिभुनं च भाषति स सर्वतः ॥ पुन मैत्रपितो कालेपरमार्थोपसंहितां ॥ एतां वा परमां सुभाषितं गतिं तत्मा विशुं भाषति ॥ उच्चनीच मध्यापि मध्यमं च अनुपदं ॥ अनक्षरं विशुद्धं च एता परमसुभाषितं ॥ परमकरुणामुदितायुक्तां गिरां भाषति ॥ देशफलयुक्तां गिरां भाषति देशफलमुज्ञाय ॥ अष्टाङ्गुपेता चतुप्रकारा एवा वा परमसुभाषितानां ॥ सुभाषति पचपश्च सुनिश्चितानां वा पुनः छिन्नसंशयं न च कर्मणा किंचित्करोति पापं तथाविधं उत्तमपौरुषत्वे ॥ एवं उपेतं वरलक्षणो हि महामुनिगणामनुशासते वराग्रहीयस्ता निरतं नरनिं च स्फीतां अभिनिष्क्रमे अमृतपदं विकीर्ष ॥ येन नन्दनजाते निष्क्रमसारवरगन्धमुत्तमं ॥ यातनि मंजुलविक्रमाणि ॥ अथ ते नैव पवति मोदनं ॥ एवमिह काश्यपं

महर्षिपरिभाषितानि नापरीतप्रत्ताः स्वाख्यातपदमनिन्दितं पुरुषायत्तमनोमतिक्रमं गामिनाविप्रहाय पुराणपापं भवसंयोजनसंक्षये रतं ज्ञानं सुविभक्तमानसं तं जनो यहन्ति अनन्तं भिक्षू वउपासकानि मेहवीः काश्यपशासने रतास्वलिनमिनकुत्रासने शिरिं प्रथवन्तामससमेस्य काश्यपं। एषो हि द्विपदानमुत्तमो॥ एषो वक्तुर्दशो विनायको मानेच मदेवविप्रणायस्य नेवन्तामससमेस्य काश्यपे॥ नेब्रास्यणा सर्वे निम्नत्वनियतो राशिर्वुद्धसत्वमप्यस्य धर्मदेशेय अभवात्ते धर्ममाज्ञानितुं॥ बुद्धेन च धर्मेण च संघेन घासादयितुं॥ नेदनिवरणेनगुडहत्तायेन भगवान्काश्यपो तेन प्रबोधिता भगवता पृथिवी देवता आभाषिता॥ सादानिताल मात्रेण आत्मभावेन भगवतो पुरतो स्थितो॥ भगवानाह पृथिवी देवता माह॥ केवतेनत्रब्रास्यणा भवन्ति॥ ॥सादानि आह॥ एतेमम पृथिवी देवता निस्मृता सा॥ भगवानाह॥ तेन हि यथा दासा पराक्रमन्ते न यावत् पराक्रमः सादानि महान्तं तालस्कन्धं मुत्सृलेत्वा येन तेब्रास्यणा तेन प्रत्नकृताः तावान् स्कन्धं पृथिवी ये दृढदृढाये उपरिपातिताः॥ नेब्रास्यणा भीताना शनेष्टाः॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने मातिनीयेवस्तु समाप्तं॥

॥ एवं मया श्रुतमेकस्मिन्समये भगवान्कोशलेषु चारिकां चरमानो महता भिक्षुसंघेन सार्द्धं पञ्चहि भिक्षुशतेहि येन कोशलानामारकलयरो निगमो न दवशाक्षितदन्नुपालनत्रैव विहरति॥ अन्यतरस्मिं वनखण्डे॥ अथ खलु भगवान्सायाह्नकालसमये प्रतिसंलयना व्युत्थाय विहारातो निर्गम्य उर्द्धं च विलोकेत्वा दिशाभागां च अभिविलोकेत्वा समं च भूमिभागं समवेक्षित्वा स्मितं प्राडुष्करित्वा दीर्घं चंक्रमे चंक्रमे अध्यासीत्॥ अथ खल्वायुष्मानानन्दो भगवन्तं सायाह्नसमये प्रतिसंलयना व्युत्थाय उर्द्धं च उल्लोकेत्वा दिशाभागां अभिविलोकेत्वा अधो च ओलोकेत्वा समं च भूमिभागं समवेक्षित्वा स्मितं प्राडुष्करित्वा दीर्घं चंक्रमं चंक्रमेन्त॥ दृष्ट्वा पुनर्येन संघं कृत्वा भिक्षवस्तेनोपसंक्रान्ता भिक्षुरेनदवोचत्॥ एषो बुद्धो भगवान्सायाह्नकालसमये प्रतिसंलयना व्युत्थाय उर्द्धं च उल्लोकेत्वा अधो च अभिविलोकेत्वा समं भूमिभागं समवेक्षित्वा स्मितं च प्राडुष्करित्वा दीर्घं चंक्रमे चंक्रमेति॥ न च पुनर्बुद्धा वो तथागता अर्हन्तः सम्यक्संबुद्धा अहेतु अप्रत्यये स्मितं प्राडुष्कुर्वन्ति॥ किं पुनर्वयं अत्र सायोये

नी प्रांजलीकृता ब्राह्मणपरिषाये प्रणिपतेन्ता इच्छामि एकां प्रव्रजितं ब्राह्मणपरिषाय परिवृतमानन्ति॥ ते आहन्सुः॥ जत्यायने विज्ञप्ति आह॥ अहं पि तेन रि ब्राह्मणानां
परित्यक्ता युष्माकं अहं वशगता ब्राह्मणपरिषा एवमेव निश्चयो। मालिनीमारेनयानदिच्छामि ब्राह्मणपरिषायमेव सकाशातो सम्यक् जीवितुं दानं दासामि पुण्यं च करि
ष्यामि॥ अहं च ब्राह्मणानां कृतोपस्थाना मयापि ब्राह्मणा उपस्थापिता पितुर्वचनेन नतो मे सम्यक् हस्तात्य येन मानेथ यायं च वो क्षमनि तं करोथ। तेषां ब्राह्मणानां महन्त
रकानां मुसलं। एवमेतं यथा मालिनी जल्पति चिरकालमेताये ब्राह्मणा उपस्थापिता पितुर्वचनेन भोजापिताः॥ पश्चामेताये पापकं चित्तं उत्पन्नं ये ब्राह्मणा मेतिना श्रम
णानां अभिप्रसन्ना नतो नार्हन्ति॥ भूयो श्रवणानां स्तनेदान्तुं छष्ठानन्तो यं ब्राह्मणानामेव एषा सम्प्रतात्वं पतनेदास्यतिन मीयन्तु एताये विज्ञप्तिः मुच्यतु सम्प्रतात्वं सम्यक् हस्ता
न्ययेन हनिष्यन्ति॥ यं कारणं ब्राह्मणपरिषाये एवं निश्चय उत्पन्नः तं मालिनीये जीवमानाय कार्यं॥ न स्पते हि ब्राह्मणो हि एता विज्ञप्तिः सम्प्रतात्वं मुक्तः एषा महाजनेन
कायस्य ब्राह्मणानां सकाशातो अप्रमादो भवेया सम्प्रतात्वं पि न विलुपेन्ति॥ सा दानि औस्वहस्ता समाना पितुर्न सार्धं महाजनकायेन परिवृतो पुनः राजकुले प्रविशे पि
तरं विज्ञापेति॥ इच्छामि इमानि सप्त दिवसानि दानं च दातुं पुण्यं च कर्तुं एतं मम अभिप्रायं॥ राजा आह॥ एवं भवतु करोहि पुत्री पुण्यं यथा ते अभिप्रायो॥ सा आह॥ भ
गवन्तं काश्यपं सम्यक्संबुद्धं सश्रावकसंघं सप्ताहमिह राजकुले परिविषेयं॥ ॥ राजा आह॥ अनुमोदापिताये भगवान् काश्यपो सश्रावकसंघो राजकुले स
प्ताहं भक्तेन उपनिमन्त्रितः अतो कस्मात् उपादाय भगवता काश्यपेन वैनेयवशेन महाजनकायं विनयमागमिष्यतीति॥ अधिवासितं ते ब्राह्मणा परिकुपिता॥ इ
च्छन्ति हनितुं जीवन्ती मालिनी प्रांजलीकृता क्षमथ॥ तावत्सप्ताहं यावद्दामि दानं ददन्तो ब्राह्मणा कामकालो वा ताये प्रथमस्मिं दिवसस्मिं शास्ता भोजापितो सहगणो
न अन्तःपुरस्य मध्ये मातुश्च पितुश्च मध्यगताये शास्ता च प्रसादनीयं राज्ञो कथये कथा॥ विनीवरणा धर्मं च अभिसमेति राजा अन्तःपुरेण सह द्वितीये दिवसस्मिं

दिनेस्मिं पंच पुत्रशतानि त्रियस्मिं दिवसस्मिं यो तेषां अभ्यंतरपरिवारो च । चतुर्थस्मिं दिवसे राजामात्या दिने निसंतुरुः पंचमे ये च वराग्रं प्रथमफले निवेशये शाक्ता षष्ठिस्मिं
दिवसस्मिं राजा वार्य्ये दिने निसंतुरुः नैगमा च सप्तमी यो श्रेष्ठो नापि निफले दिने ये । राज्ञापि हृष्टचित्तो संतुष्टं पश्चिमे यस्महरणेन भगवन्तं काश्यपं निमन्त्रये दग्र भक्तेन मा
लिनीये सप्तमे दिवसे भगवन्तं काश्यपं भुक्ताविं विदितो अपनीतपात्रं प्रणिधाने उत्पादितं ॥ अनुत्तरेण हं दुःखस्यान्तकरेयेयं । एष्यो सपुत्रो भवेयो । यथा ये भगव
ता काश्यपो देवमनुष्याणां अर्थवर्यं चरति । एवं मम पुत्रा अनुत्तरां सम्यक्संबोधिं अभिसंबोधित्वा देवमनुष्याणां अर्थचर्यां चरता मालिनीये भ्राता भनिपवन्तो ना
मकुमारो तेनापि प्रणिहितं एवं हो मे पिता भवेया यथायं भगवां काश्यपो एतरहि तत्र च अहं दुःखस्यान्तकरेयेयं । एवं भगवता काश्यपेन कृकीचका शिराजा
सान्तःपुरो सपुत्रकुमारशतो अमात्यो च भटबलाग्रो पौराभ्यंतरेन च नैगमा सर्वे आर्य्ये धर्मे हि विनीतो तथा मेत दभूषि ॥ अस्माकं मालिनी कल्याणमित्रा मालिनी माग
म्य अस्माकं सर्वे धर्मे पुषमें च कुर्विंभूतं ॥ नाताब्राह्मणानी विताव्यपरोपयिष्यति ॥ अपि नाम वयं आत्मानं परित्यजेयाम । न मालिनी नेहि तेषां ब्राह्मणानां संदृष्टं
एतेव यं मालिनीये सह आगच्छामः मालिनी अस्माकं कल्याणमित्रा न उपेक्ष्येमकाअस्ते हि जीवन्ते हि मालिनी जीविताव्यपरोपयितुं ॥ यदि वयं सर्वेण भवेम ॥ ए
वं पुष्ये शाक्रोथ स मालिनी जीविताव्यपरोपयितुं । तेदानि सपरिवाराः सबलवाहनाः मालिनी मग्रतो कृत्वा वाराणसीतो निर्गम्य येन तानि ब्राह्मणसहस्राणि तेन
प्रणाता ॥ ते ब्राह्मणा तं अनन्तं वराग्रं दृष्ट्वा मालिनीये सह आगच्छन्तं ॥ भीता त्रस्ता ते हि मृगो श्रेषिनो राज्ञो च निर्गम्य च मुक्ता भवन्तु मालिनी तं दिवसं ये तेषां उत्कृत ।
दाराहृष्यापि नरे आलोकै रिमत्वा भवभ्रृतदाग्ना ॥ एषो न उपेक्ष्याकं मालिनी अपराध्यति ॥ काश्यपो अस्माकं समरिवारो अपराध्यति तस्य वयं दर्शकं करिष्यामः ।
तेहि दानि सर्व न्दकवचिताः सहस्रयोगारश पुरुषाक्ष दिवदने काश्यपं श्रवणां सश्रावकसंघं जीविताव्यपरोपयथ ॥ तेन भगवता काश्यपेन मैत्र्या स्फारित्वा आर्ये

समनन्तरं इन्द्रकीले पादेन वोक्रमन्ति सर्वं च नगरं प्रकम्पति ॥ अन्धा आलोकेन्ति वधीराः शब्दं शृण्वन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलभन्ते ॥ व्याधिना व्याधितो मुच्यन्ति गुर्विणी योभ
रोगाः प्रसमयन्ति ॥ नग्नानां चीवराः प्रादुर्भवन्ति ॥ बन्धनबद्धानां बन्धनानि स्फुटन्ति ॥ पेडाकरण्डपेटानि रत्नानि संघटन्ति भाजनानि रणन्ति ॥ ये भवन्ति नगरे परिवादनी
यो वल्लकीयो वेणुवीणामृदङ्गभेरीपणवसंखतालान्यपि अघट्टितानि संप्रवाद्यन्ति ॥ शुकशालिककोकिलहंसमयूराः स्वकस्वकानि रुतानि मुञ्चन्ति चतुरङ्गुलेन च भूमिं
असंस्पृशन्तो गच्छन्ति ॥ धरणीतले च पद्मानानि प्रादुर्भवन्ति सहस्राणि सनालिकानि सर्वाकारपरिपूर्णानि अन्तरीक्षे च देव देवा दिव्यानि तूर्यंसहस्राणि प्रवाद्यन्ति
दिव्यानि पुष्पवर्षाणि प्रवर्षन्ति भगवान् काश्यपो सश्रावकसंघो स्पृष्टो विधीये स्पृष्टाये विभूषाये स्पृष्टोन समुदयेन स्पृष्टाये ऋद्धीये स्पृष्टेन विभवेन स्पृष्टाये वि
भूषाये ॥ येन भगवान्काश्यपो देवमनुष्येहि सत्क्रियन्तो गुरुक्रियन्तो सश्रावकसंघो राज्ञो कृकिस्स अन्तःपुरं प्रविष्टो ॥ भगवान्मालिनीये सश्रावकसंघा तं हि अन्तरिक्षेत्र
उः शाले सश्रावकसंघो महासत्कारेण प्रविष्टो प्रभूतेन प्रणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन [illegible] अग्ररसेन अविगतरसेन प्रत्यग्ररसेन भगवान् भुक्तावी सश्रावक
संघो धौतहस्तो अपनीतपात्रो मालिनीं धर्मीकथया संदर्शयित्वा समुत्तेजयित्वा संप्रहर्ष्यो यथा यासनातो प्रक्रमे ॥ यानि तानि कृकिस्स काशिराज्ञो विंशति ब्राह्मणसहस्र
शाणि नित्यभोजिकाने कुपितायं मालिनीये भगवान् काश्यपो सश्रावकसंघो राजकुले परिविष्टो महता सत्कारेण महता सन्मानेन तेहि सर्वा ब्राह्मणपरिषा सन्निपातिता,
अनेकानि ब्राह्मणसहस्राणि तेन कालेन तेन समयेन ब्राह्मणाक्रान्ता पृथिवी भवति संनिपतिता ॥ मालिनीये घातेतुकामा ॥ एषा ये अत्र राजकुले ब्राह्मणानां कण्टको
उत्पन्नो कृकिश्च राजा ब्राह्मणेषु अभिप्रसन्नो तस्य विंशद्ब्राह्मणसहस्रा दैवसिकं भुञ्जन्ति ॥ एषा च पितृणां ब्राह्मणानां नियोजिता ॥ एतानि ब्राह्मणानि दैवसिकं भो
जेहीति ॥ एताये ब्राह्मणानां अवमन्यित्वा श्रवणा राजकुले प्रवेशिता ॥ एषो च स्पृष्टो च पूजासत्कारो कृतो सा एषां यत्र ब्राह्मणानां उपजीवनव्यं ॥ राजकुलातो प्रणास

न्कारार्थे श्रवणानां परिणामितं मानेन नयति ॥ तेहि ब्राह्मणेहि ईर्ष्याव्यवसायो कृतो मालिनी मारेतव्या ॥ कृकी च काशिराजा जनपदं प्रत्यवेक्षको च गतो तेहि ब्राह्मणेहि
कृकिस्य राज्ञो दूतो प्रेषितो । एदृशी मालिनीये ब्राह्मणानां मूले अवहमानमनुस्तन्त्रं काश्यपस्य श्रावकसंघस्य राजकुलं प्रवेशित्वा एषा च पूजासत्कारो कृतो ब्राह्मणा
नां दर्शनं पि न देति ॥ यथा महाराजेन संदिष्टं तथा न करोति ॥ यत्तु ब्राह्मणानां राजकुले नित्यकं विंशतीनां ब्राह्मणसहस्राणां तं पि न वर्तन्ति ॥ मालिनी ब्राह्मणानां दर्श
नं पि देति ॥ राजा श्रुत्वा मात्रेणैव जनपदातो वाराणसीमागतो । पश्यति अनेकां ब्राह्मणानां सहस्रियो समागतानि निसायेन संदृष्टं ब्राह्मणास्ते नैव गतो ब्राह्मणा पि
राज्ञो प्रत्युद्गता जयेन वर्धयित्वा एतां प्रकृतिं मालिनीयेन सर्वं कृकिस्य राज्ञो निवेदेन्ति ॥ महाराज एषा मालिनी ब्राह्मणानां करण्डकमुत्सन्नान याकं ब्राह्मणेहि राज्ञा नित्य
कं प्रतीच्छितु अथ ते मालिनी अपरित्यक्ता नास्ति ब्राह्मणा ब्राह्मणपरिषाया क्रियामत्तु परिवर्तन्तस्य राज्ञो एतं न स्पृषि ॥ इमां ब्राह्मणाकान्ता पृथिवी बहु ब्राह्मणा यदि
मालिनी न परित्यजिष्यन्ति ॥ भविष्यति नैव मालिनी भविष्यति नैव महत्यजेदेकं कुलस्यार्थे आत्मार्थे ग्रामार्थे तु कुलं त्यजेत ॥ ग्रामं जनपदस्यार्थे आत्मार्थे पृथिवीं त्य
जेत ॥ तेन दानि काशिराज्ञा मालिनी परित्यक्ता यथा ब्राह्मणपरिषाये अभिप्रियं तथा भवतु ॥ ते दानि ब्राह्मणा आहंसु ॥ यदि परित्यक्ता मालिनी अनापी यतु राज्ञा त
तः येन बाहिरं नगरातो ब्राह्मणानां मूले स्थितं केन दूतो प्रेषितो आगच्छ मालिनी मानेष्यन्ति ॥ राजवचनेन दूतो राजकुलमनुप्राप्तः आगच्छ मालिनी परित्यक्तासि ॥ पि
तरि ब्राह्मणानां ब्राह्मणेहि जीविताद्व्यपरोपयिष्यसि ॥ मालिनीये मातरे आगत्वा आरवो मुक्तो सर्वेण च अन्तःपुरेण नगरेण सर्वजनोयेन तेन आरावशब्देन उत्क्रुष्टितो
आकुलीभूतो महा आरोदन मालिनी वाराणसीतो दूतेन निष्कासयति ॥ पितुः सकाशातो दानि दूतेहि निष्कासित्वा पितुः अन्तीपिता इयं महाराज मालिनी ॥ राजा अ
श्रुकण्ठो रुदन्तस्वरेण महतो जनकायस्य मालिनी ब्राह्मणानां दत्ता परित्यक्ताः पितरेषा दानि मालिनी यत्र काले पि न परित्यक्ता ब्राह्मणानामाज्ञा कृतं ततो मालि

रीमेस्सिरक्षिभोतुमालायथा अयं ॥ तत्रनत्रप्रपथेहंनत्रमेतंसमृथ्य ॥ सानंकर्मकरित्वा नकल्या गांडुस्ववर्णितं ॥ यस्लेशेषेषुदेवेषुउपपधिषुअप्सरा ॥ अप्सरा
रातसहस्रेवपुरक्षिप्तानततो क्षिप्ताः ॥ तासांसाप्रवराश्रेष्ठा नारीसर्वनशोभना ॥ ततोसाच्यविताान देवकन्यामहर्द्धिकाः ॥ राज्ञोकिकृस्सभार्यायाकुक्षिक्षिप्तउपप
घिथा ॥ निर्गतेद्वादशेमासेराजभार्याप्रजायते ॥ मालिनीनामनामेननारीसर्वांगशोभना ॥ अभिवर्णाअनिरूपवतिअभून्श्रेष्ठाराजकन्यानां ॥ यीमासाकाशि
राजानोआचारत्गासम्मत्तोभूविवस्तामुवासवा ॥ राज्ञोकिकृष्णदैनातिनिस्थतेप्राञ्जलीकृता ॥ नमेनामवरद्राज्ञानिष्ठतोप्रांजलीकृताः ॥ ब्राह्मणामेनुवंभद्रभो
ज्ञायेद्दिअनेद्दिना ॥ पितुःसावचनंश्रुत्वाब्राह्मणानांभत्तृकान् ॥ विप्राश्चहृष्ट्वाभोजेतिसर्वकामेद्दिमालिनी ॥ नमेनंब्राह्मणाद्दष्पमालिनीमप्सरोयमा ॥ राणो
ग्रसितविनाश्वउल्लपत्तिपुनर्जुनः ॥ उर्द्दनात्तवमांदृष्ट्वाचपलाप्रकृतेस्त्रियो ॥ मालिनीसंविविन्त्येतिनइमेदक्षिणाणावहा ॥ साआरुहित्वाप्रासादंससमन्तेनविलो
कये ॥ अदर्शीभगवतोस्थिथ्यंसंडुस्वस्थशिरीमतो ॥ साप्रासादवरगतोकाशिकवरवदने ॥ अतिप्नाराज्ञोकिकृकस्सधीतामर्वोदिशनानिलोकेतिसाअद्दशक्षिप्तासा
दिकेनइजितेनप्रविशान्तंडुस्वस्यसश्रावकान् ॥ अवदित्तयायांअन्तिमशरीरासादासीप्रेषेति ॥ एतेषामृषीणांवन्दनंब्रूहिवन्दित्वाभगणहि ॥ प्रविशथभदन्तेनिषीदि
थसादासीउपगम्यपादौवन्दित्वाभाषितात्मनोप्रांजलीकृता ॥ अवोचन्त्वविशथभदन्तेनिषीदथ ॥ नागाउपानिवृत्ताविशारदाअग्रपण्णितातोकेडुस्सथाउवकावाहि
नपायाअन्तिमशरीराःनपारमुलसुकृतनारण्यंस्वदअसितुन्नप्रविशेत्तुःअन्तःपुरिराज्ञोधीतुःअनाययेकाशिकप्रज्योतरणंमुविविचित्रकलन्दकंमणिविचित्रपुष्पाव
कीर्णांप्रज्ञप्तासनाअक्षिपप्रमिवसुभाषितं ॥ जलेरुहंयथाजलेतुलिप्तंतयाअतुलिप्रविशानत्रनिषीदेजियानमोहा ॥ शालीनामोदनंविद्दिनकालकंभनेकव्यंजनं
उपेतं ॥ स्वहस्तमुपनामितुंयथभेदन्तेतिच ॥ अवोचतेभिक्षुअवचनेन्तुःशासामोअयपणिरतो ॥ लोकेनस्वप्रथमंभक्तमानुजयोमहाधीरो ॥ उक्तोतिसाश्रुणितावोच

लोकज्ञस्तमश्चन्तपूर्वं अधिकनरं न प्रसीदे ॥ इमे हि कितमो विशिष्टनरोत्तमा मालिनी अथो वभुंजित्वा शास्तुनो हरः भक्तं अभिवादनं वन्दथ ॥ मम वचनान्तो लोकनाथस्स अ
धिवासंभुवनं भगवान्तु चैव नासार्धं भिक्षुसंघेन भक्तः पुरस्य मध्ये राज्ञो धीतु मनापाय ॥ तेदानि भगवतो काश्यपस्य अग्रश्रावको तिष्यो च भरद्वाजो मालिनीये भक्तं परिभुंजि
त्वा भगवतो काश्यपस्य भक्तमादाय ऋषिपत्तनं निर्यातिनो भगवतो काश्यपस्य पिण्डपात्रमुपनामेत्वा मालिनीये वचनेन भगवन्तं काश्यपं वन्दनं वदेन्तु ॥ कृकिस्य भग
वं काशिराज्ञो धीता भगवतो वंदनं पृच्छति ॥ सश्रावकसंघस्य श्वेतना दानि च भक्तेन निमन्त्रेति ॥ सार्धं भिक्षुसंघेन राज्ञो कृकिस्य अन्तःपुरे तस्य भगवान् अधिवासेतु अनुकम्पा
उपादाय ॥ भगवता काश्यपेन यवशेन अधिवासितं ॥ योजेहि महाश्रावकेहि सार्धं प्रकामागतो भगवतो काश्यपस्य औवादमादायन्ते हि गत्वा मालिनीये निवेदितं ॥ अधि
वासितं तेन भगवता काश्यपेन श्वेदानि भक्तेन सार्धं भिक्षुसंघेन मालिनीये तेषां उपस्थापितं श्वेतानामेव रात्रिं प्रभूतं खादनीयं भोजनीयं प्रतिजागरिय भगवतो का
श्यपस्य कालमारोचापितं ॥ भगवान् कालज्ञो वेलज्ञो समयज्ञो पुण्यतो सौपुष्कलपरापरज्ञो कात्यमेव निवासयित्वा पात्रचीवरमादाय । येन वा निकाले विकाले संप्रा
प्ते समये मागधेषु नगरे संवर्तमाने सार्धं विंशतीहि भिक्षुसहस्रेहि वाराणसीं नगरीं प्रविशेन्तु ॥ इदं सप्रहीनकस्य तु श्रो भगवतो नगरं प्रविशन्ति ॥ दक्षिणापार्श्वे तिष्यो महा
श्रावको वामे पार्श्वे भरद्वाजो महाश्रावकः ॥ तेषां पृष्ठतो चत्वारो महाश्रावक चतुराणां अष्ट अष्टानां षोडशा षोडशानां द्वात्रिंशा द्वात्रिंशानां ॥ चतुर्षष्टि एवं भगवान् वि
शतीहि भिक्षुसहस्रेहि पुरस्कृतो ततो राज्ञो कृकिस्य अन्तःपुरं प्रविशति ॥ भगवतो नगरं प्रविशन्तस्य ओदनतोरणं उन्नमति समा भूमि तलमाना संस्थाति ॥ अभ्यविषा
मा राजा शर्करकठल्ला भूमि प्रविशन्ति मुक्तपुष्पावकीर्णा मही संस्थाति पुष्पोपगा वृक्षा फलन्ति । येन वा मार्गे वामदक्षिणेन वापीयो वा पुष्करणीयो वा शीतलस्य वारिणो
स्य भरिता भवन्ति ॥ उत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकनलिनिसौगन्धिकप्रच्छन्नाः उदपानमुखा तो प्रस्यन्दन्ति अभ्याहतानि अप्रभानन्दनि हलिकुंजरावनानि सन्ति मुंचन्ति

वर्तीति ॥ न केनचि भिक्षा दिन्ना ग्रामिको कर्मान्तात प्रत्यवेक्षयित्वा पुनर्ग्रामं प्रविशति पश्यति च नं प्रत्येकबुद्धं ग्रामतो निर्धावन्तं ॥ तस्य भवति प्रियालापो कालो वर्तीति ॥ जानामि भा
वं किं इमेन प्रव्रजितेन भक्षं लब्धमिति ॥ ग्रामिकः प्रत्येकबुद्धमुपसंक्रम्य पृच्छति आर्येण लब्धं भैक्षन्ति ॥ प्रत्येकबुद्धो तूष्णीक शोभनो तुच्छकं पात्रं ग्रामिकस्य दर्शयति ॥ ग्रामिको
प्रत्येकबुद्धं तुच्छकं पात्रं दृष्ट्वान माह ॥ यावदस्य संविभागशीलो नीयत्रः यत्र नाम एवं रूपो दक्षिणीया एवं महन्तातो ग्रामातो तथा धौतेन पात्रेण निर्धावन्ति ॥ इमे किं उदरीपयं परि
भुंजन्ति ॥ सो आह ॥ भगवं आगच्छ अहन्ते आहारं दास्यामि ॥ सो तं प्रत्येकबुद्धं गृह्णित्वा तं ग्रामं प्रविष्टो । सो वत्रः महापथे स्थित्वा अविश्वादिशति ॥ अवस्थित ग्रामिकस्य अभिधा
विभक्ति ॥ शब्दं श्रुत्वा सर्वो मत्स्यो ग्रामो सन्निपतितः ग्रामिकस्य उपसंक्रमित्वा पृच्छन्ति किं सेमं किं अभिधा विधति क्रन्दसि ॥ ग्रामिक आह ॥ क्रन्दामि अहं चैतेन संविभागरतान
संविभागशीलानां ॥ यत्र नाम एवं महन्तातो ग्रामातो एको भिक्षु तथा धौतेन पात्रेण निर्धावति ॥ तेहि दानि ग्रामेहि महल्लका तस्य ग्रामिकस्य श्रुत्वा तं प्रत्येकबुद्धं सत्कर्तं यमस्मे तु ॥
ग्रामिकेन प्रत्येकबुद्धं प्रवेशित्वा प्रवेशिता आहारेण प्रतिमानेन यावज्जीवं उपनिमन्त्रितो ॥ अहं मार्ष्य एषोपनिमन्त्रेमि यावज्जीवं सर्वसुखोपधानेन स्वजनधीता संविदितास्य वत्तु
वं आयन्त दिवसमाहारेण उपस्थिहि ॥ सा दारिका धीता नुशासं वृत्ता शोभनं मे कल्याणकर्म सेविता । सो दानि तं प्रत्येकबुद्धं दिवसमाहारेण उपस्थिहति धामसादिकानि ॥ प्रस
न्न देवमनुष्या प्रत्येकबुद्धो परित्ताते भोजनो सर्वो मुचय परिक्षीणो महाभागो । तस्य दानि ग्रामिकस्य धीतुः तं प्रत्येकबुद्धस्य ईर्यापथं दृष्ट्वा उदारं प्रसादं जातं ॥ तथा अन्यो पि त्र
नो प्रसन्नास सो दानि प्रत्येकबुद्धो तस्य ग्रामिकस्य प्रसादेन तत्रैव ग्रामक्षेत्रे अनुपादाय परिनिर्वृतो तं तो ग्रामिकेन तं प्रत्येकबुद्धं ध्यायेत्वा स्तूपं कृतं न वापि पक्तकेन वापि मह
न्तं तु थास्यति कालेपनं सा दानि ग्रामिकस्य धीता तं स्तूपं दैवसिकं स्वयं पायेपज्जेति गन्धेन माल्येन धूपेन वा साप पश्चात् तो स्तूपातो नानाप्रकारमाल्यं वातेन अपकर्षीयन्ते । ता
ये दानि तं माल्यं संघटित्वान चम्पाहि माल्यं ईर्षं दीर्घमाला गुण्ठिका निर्विविष्टो परिविज्ञाता नानापुष्पाणां ॥ तत्र तायेनी मालाताये तेन प्रत्येकबुद्धस्य स्तूपं सर्वं परिवेष्टितं ॥ तस्य तां मालां जहिं स्तू

पेष्यिताच नाम्ना च सर्वा रूपेण वर्णेन तेजेन अभिभवित्वा तिष्ठति देवेभु दिव्यमाल्यः प्रमाणे क्षपेत्वा शोभन्ती दृष्ट्वा अतिरिव विस्मिता प्रसादमुत्पन्नं ॥ सा तानि प्रसन्नचित्ता प्रणिधान
मुत्पादेति ॥ याद्दशेषां माला अत्र रूपं शोभन्ति ॥ एतादृशो मे मालामूर्द्धि प्रादुर्भवेयो यत्र यत्र उपपद्येयं ॥ सा तानि तं कल्याणकर्मं कृत्वा ततो च्यवित्वा देवेषूपपन्ना ततस्मा
लाये आवद्धाये ॥ तस्य तर्हि उपपन्नाय अप्सरसां शतसहस्रं परिवारेत्वा ततो पि च्युता वाराणसीयं कृकिस्य राज्ञो अग्रमहिषीये कुक्षिस्मिं उपपन्ना ॥ नवानां वा मासानां वा मा
सानामत्ययेन देवीये दारिका प्रजाता प्रासादिका दर्शनीया रत्नमालाये आवद्धा तस्य मालिनी ति नाम कृतं ॥ राज्ञो कृकिस्य प्रिया मनापा तथा सर्वस्य परिजनस्य सम्मता स
र्वस्या विद्यास्थानस्य यावत्कृतपुण्यो महेशाख्यो दारिका प्रत्येकबुद्धो ग्रामं पिण्डाय उपसंक्रमे। यथाधौतेन पात्रेण ग्रामातो निष्क्रमेत ॥ तमेकं ग्रामिको दृष्ट्वा संबुद्धमिदमब्र
त् ॥ तमेनं ग्रामिको दृष्ट्वा संबुद्धमिदमब्रवीत् ॥ कंचिदरोगो भगवान्तल्पने पिण्डयापनं ॥ ततोस्य भगवान्पात्रं ग्रामिकस्य प्रणामये ॥ न वात्र दर्शि भिक्षा दौर्मन
स्य ग्रामिकस्य अभूत् ॥ अन्धभूतो अयं लोको मिथ्यादृष्टिहतो सदा ॥ एतादृश दक्षिणीयान पूजयन्ति यथा अहं ॥ ग्रामान्तमुपसंक्रम्य स्थित्वान वजुस्थथे ॥ अभिश्रा
विथेति कृत्स्नो नतो सस्त्रिय पतेजनाः ॥ महाजनो समागत्वा इस्त्रियो पुरुषो पि च ॥ ग्रामिकं उपसंक्रम्य किं करोम अभिश्राविथेति ॥ ग्रामिको आह ॥ एतन्नं को दिशुस्य
कन संविभागे रतो जनो ॥ एषो हि एतस्मिं ग्रामो स्मिं एको भिक्षु विहरिष्यति ॥ ग्रामिकस्य वचनं श्रुत्वा सर्वो ग्रामो स इस्त्रियो ॥ सारायणीयं न करेन्सुः संबुद्धस्य पुनर्पुनः ।
तमेनं ग्रामिक अवच सभार्याको सपुत्रको ॥ सर्वसुखविहारेण निमंत्रेसि तथागतं ॥ ग्रामिकस्य स्वकाधीना भविवत्वा सुभासना ॥ आवरेगुणसम्पन्ना उपस्थियं
तथागतं ॥ ग्रामिकस्य प्रसादेन तस्मिन् ग्राममस्मिं सुभूतता ॥ संबुद्धो परिनिर्वाय अग्नि व क्षीणपुनर्भवा ॥ तं च निर्हरित्वा ध्यापेत्वा स्तूपं कारेसि ग्रामिको ॥ नृत्यवादितगीते
न पूजां कारेसि महर्षिणो ॥ समासामयसितं पुष्पं वा तेन अवकर्षितं ॥ एकधा संहरित्वान दीर्घमालां च रूपयेत् ॥ सो ततो नं वयं माला चित्रा उपेभि निश्रिता ॥ एतादृ

वीनांधर्म्येयाकथयासंदर्शयित्वासमुत्तेजयित्वासंप्रहर्षयित्वावहूनिचप्राणिशतसहस्राणिअभिविनेत्वावैशालकानांलेछवीनांतावयानंदेयधर्मंइमायेअनुमोद
नायं॥यथापितोमधुकरितासमेत्वानानाविधांकुसुमरसांसंगृहेत्वानुपूर्वाहिचपादेहिवसंहरित्वाक्षामग्रीयाभवेति॥रसगंधयोक्षोतनसंस्कृतंभवतिमधुप्रणी
तवर्णेनगंधेनरसेनरूपेन।भैषज्याभक्तेषुनदेतमुपेति॥एवमेवग्रामेनिगमेषुवापुनःमहाजनोभवतियंहिसमागतोसपुत्रदाराप्रमुखाहियाश्च॥कल्याणाका
यांसुसमानछन्दासमाहरित्वानदेन्तिपानं॥संघस्यभक्तानिकरोन्तियागुपानानिसम्यक्तुरवादनियरक्षाचआयानुमनेदन्ति॥यथाप्रसादंचयथानुभावंक
संवहुंवापिसुसंहरित्वापुनर्पुनःघन्तिप्रसन्नचित्ताःसमुच्चयगच्छन्तिपुण्यराशिं॥अभिवादनांजलिकर्मणोचपर्युपस्थानमासननानतोचवैयावृत्यधर्मेणानुमो
दनाच॥महाजनोप्रीतिकरोतिपुण्यंतेदिव्ययानाकृतपुण्यकर्मकायेचवाचाथसमाहरित्वायेनैवकर्मसमागतायेसर्वेपितेस्वर्गमुपेन्तिस्थानंदिव्येहिरूपे
हिसमर्द्धिभूतायेपरिचारयेन्त्यप्सरसांगणेहि॥प्रभूतभक्षाप्रवरान्नपानाविमानश्रेष्ठेपगतारमन्ति॥यथाचतेस्मिंमनुष्यलोकंसर्वेपिआमक्लेशुजायिता।
रिद्धेषुस्फीतेषुमहाधनेषुप्रभूतनारीनरसंकुलेषु।नदीहृतेसततुत्सवेषुसततंसर्वेहिपुण्येहिसुखावहाय॥यत्किंचिदर्थोभिमतमासिपार्थिवःसर्वाचसन्तैवयथामन
नोच॥सर्वेचसंगम्यउपेयनिर्वृतिसर्वसंस्कारकिलेशसूदनं॥संवर्णयेतोकर्द्धिनोमहाप्रभूःसपुत्रदारासहज्ञातिबान्धवा॥तेदानिलेछवयोभगवन्तमाहन्सुःअ
पमस्माकंभगवंतुपानानाममहाउद्यानयमिदंमहावनंकूटागारशाला॥तत्रभगवतोसश्रावकसंघस्यदेमनिर्यातेन।भगवांस्तानिभिक्षूणामंत्रयेसि॥तेनहि
भिक्षवोअनुजानामिआरामार्थंविहारार्थंकल्याणार्थं।भगवन्तानिमहावनातोचापालंचैत्यमागमा।तेलेछवयोपृछन्तिकहिंभगवां।भिक्षवोआहंसुः॥एषवा
शिष्टाहोभगवान्महावनातोयेनचापालंचैत्यं॥यंतेनोपसंक्रान्तोदिवाविहाराय॥तेदानिलेछवयोआहन्सुः॥इदंभगवतोचापालंचैत्यं॥सश्रावकसंघस्यनिर्यातेमा

अपरकालेच्छवकामहावनमागतोभगवतोपादवन्दकाभगवांश्चकृतभक्तकृत्योसप्ताम्रमवेति ॥ यंगतोदिवाविहारायालेच्छवयोभिक्षूणांपृच्छन्ति ॥ आर्याकहिंभग
वान्भिक्षूयाहन्सुः ॥ एषवाशिष्ठाहोभगवान्कृतभक्तकृत्योयेनसप्ताम्रमवेति ॥ यन्नेतुपसंक्रान्तोदिवाविहाराय। तेदानिलेच्छवयायेनसप्ताम्रमवेति। यन्नेतुउ
पसंक्रमित्वाभगवतपादौशिरसावन्दित्वाभगवन्तमेतदवोचन् ॥ इमंभगवांस्सप्ताम्रमवेति ॥ यंभगवतोसश्रावकसंघस्यनिर्यातेम। एवंबहुपुत्रचेतियंगौत
मेयंचेतियंकपिनह्यंचेतियंभूयोचेतिभगवान्कृतभक्तकृत्योमहावनातोयेनमर्कटह्रदतीरंचेति ॥ यन्नेतुपसंक्रान्तोदिवाविहाराएयलेच्छवयोआगतोमहावनं
भगवतोपादवन्दकाभिक्षूणांपृच्छन्ति ॥ आर्यकहिंभगवान्भिक्षूणाआहन्सुः ॥ एषवाशिष्ठाहोभगवान्कृतभक्तकृत्योयेनमर्कटह्रदतीरंतेनुपसंक्रान्तोदिवाविहाराए
य ॥ तेदानियेनमर्कटह्रदतीरंचेति ॥ यन्नेतुपसंक्रमित्वाभगवतःपादौशिरसावन्दित्वाभगवन्तमेतदुवाच ॥ इमंमर्कटह्रदतीरंचेतियंभगवतःसश्रावकसंघस्यनिर्या
तेम। आम्रपालीयेभगवतःसश्रावकसंघस्यभक्तंकृत्वाआम्रवनंनिर्यातितं। बालिकायेभगवतःसश्रावकसंघस्यभक्तंकृत्वाबालिकच्छवीतिनिर्यातितं ॥ ॥
इतिश्रीमहावस्तुअवदानेच्छत्रवस्तुंसमाप्तं ॥ १५ ॥ अथअपरिमितयशस्यराज्ञोनवविधशासधर्मकोशरक्षोभवजुगणावरोविरस्थितिकोगिरिकोगिरिप्रवरो
अचलोयथासुमेरुः ॥ बुद्धानामनुत्पादेप्रत्येकबुद्धालोकेउत्पद्यन्ति ॥ नृभीकशोभशामहानुभावाएकचराखड्गविषाणकल्पाएकमात्मानंदमेन्तिपरिनिर्वायन्ति ॥
अपरोदानिप्रत्येकबुद्धोकाशिषुऋषिपतनेपूर्वाह्णेग्रामंपिण्डायप्रविशति। प्रासादिकेनअभिक्रान्तेनप्रतिक्रान्तेनआलोकितेनविलोकितेनसंमिञ्जितेनप्रसारितेनसंघाटिपात्रचीव
रधारणेन ॥ नागोवियकारितकारणेनअन्तर्गतेहिइन्द्रियेहिअबहिर्गतेनमानसेनस्थितेनधर्मताप्राप्तेनयुगमात्रंप्रेक्षमाणः। ग्रामिकोचग्रामातोअरण्यंनिर्धावति ॥
कर्मान्तंप्रत्यवेक्षमाणाये। प्रासादिकाभिप्रसन्नादेवमनुष्याप्रत्येकबुद्धोनग्रामंसावदानेपिण्डायचरित्वायथाधौतेनपात्रेणततःग्रामातोनिर्धावति ॥ प्रयान्तोकाले

तस्मापिअभव्यस्रोतंनिगूहनायिअभव्यतादृष्टपदेषुउक्ताः इदंप्रणीतंवररत्नसंघेएतेनसत्येनसुस्वस्तिभोन्तु॥ मनुष्यतोवाअमनुष्यतोवायथेन्द्रकीलोपृथिवीसनिश्रितो
स्याच्चतुर्भिवातेहिअसंप्रकम्पितथोपमंसत्पुरुषंवदेमियोआर्यसत्यानिसुदेशितानिकिंचापितेऽर्थानिअवेत्यपश्यति॥ इदंपिसंघेरतनंप्रणीतंएतेनसत्येनसुस्वस्तिभो
न्तु॥ मनुष्यतोवाअमनुष्यतोवायेआर्यसत्यानिविभावयन्तिगम्भीरप्रज्ञेनसुदेशितानि॥ गम्भीरअर्थानिभृशंप्रमत्तानतेभवंअष्टममुपादियन्ति इदंपिसंघेरतनंप्रणी
तंएतेनसत्येनसुस्वस्तिभोन्तु॥ मनुष्यतोवाअमनुष्यतोवायेसुक्तयोगीमनसासुच्छन्दिसानेनिष्क्रामामिशोगौतमशासनेस्मिंप्राप्तिप्राप्ताअमृतंविगाह्यलब्ध्वाविमुक्तिविज्ञानि
र्वृतिंभुंजमाना॥ इदंपिसंघेरतनंप्रणीतंएतेनसत्येनसुस्वस्तिभोन्तु॥ मनुष्यतोवाअमनुष्यतोवाक्षीणंपुराणंनवनास्तिसंचयोविमुक्तिआयतिंयेभवेस्मिंक्षीणांचवी
र्याअविराढधर्मानिवान्तिधीरायथतैलदीपा॥ इदंपिसंघेरतनंप्रणीतंएतेनसत्येनसुस्वस्तिभोन्तु॥ मनुष्यतोवाअमनुष्यतोवाअग्नियथाप्रज्वलितेनिशीथेइन्धनक्ष
यातोशाम्यतिवेगजातो॥ एवंविधंध्यायिनबुद्धपुत्राःप्रज्ञापरागातृषयप्रहेत्वाअदर्शनंमृत्युराजस्ययान्ति इदंपिसंघेरतनवरंप्रणीतंएतेनसत्येनसुस्वस्तिभोन्तु॥
मनुष्यतोवाअमनुष्यतोवाग्रीष्माणमासेप्रथमविनस्मिंचरेथगुल्मायथपुष्पिताग्रावातेरितातेसुरभिंप्रवान्ति एमेविधेध्यायिनोबुद्धपुत्राःशीलेनुपेतासुरभिंप्रवा
न्ति॥ इदंपिसंघेरतनवरंप्रणीतंएतेनसत्येनसुस्वस्तिभोन्ति॥ मनुष्यतोवाअमनुष्यतोवा। यानीहभूतानिसमागतानिभूमानिवायानिवान्तरीक्षे। मैत्रीकरोन्तुसदाम
नुष्यकायंप्रजायोदिवचरात्रिंहरन्तिवोबलिं॥ तस्माद्धितेनरक्षथअप्रमत्तामातावपुत्रंमनुकम्पमाना एतेनसत्येनसुस्वस्तिभोन्तु॥ मनुष्यतोवाअमनुष्यतोवाबुद्धेविप
सिस्मिंविश्वभूक्रकुच्छन्देभामककनकमुनिस्मिंकाश्यपमहायशाःशाक्यमुनिस्मिंगौतमे॥ एतेहिबुद्धेहिमहर्द्धिकेहि यादेवतासन्तिअभिप्रसन्नाः ताश्चापितेरक्षयन्तुच
करोन्तुस्वस्त्ययनंमानुषियेप्रजाये॥ तस्माद्धितेनरक्षन्तुअप्रमत्ताचमातावपुत्रंअनुकम्पमाना॥ एतंपिसंघेरतनंप्रणीतंएतेनसत्येनसुस्वस्तिभोन्तु॥ मनुष्यतोवाअ

मनुष्यतोवा।येधर्मचक्रमभिभूयलोकेप्रवर्तंतेसर्वभूतानुकम्पिनो॥एतान्हंदेवमनुष्यश्रेष्ठंबुद्धंनमस्यामिसुस्वस्तिभोतु॥धर्मंनमस्यामिसुस्वस्तिभोतु॥संघंनमस्यामि
सुस्वस्तिभोतु॥एतेनसत्येनसुस्वस्तिभोतु॥मनुष्यतोवाअमनुष्यतोवा॥गोभूमीयेतुबहुप्रमुखेभिक्षुसंघेभक्तंकृत्वासातवनेनिर्यातितेन॥तेद्वीनामेनतपुस्सभल्लिकप्रतिव
लोअस्माकंएकतोभगवन्तंसश्रावकसंघंयावज्जीवंउपस्थितुंचीवरपिण्डपात्रशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारेणोपरिष्कारेहि॥अपितुनयाक्रियतुयथा
महाजनापुण्येनसंयुज्ययामनुष्यतश्च्युतोओहारीयतु॥तेहिमनुष्यतश्च्युतोओहारीयतोपंचविंशामुनमंवानगुलजाता॥एवंभगवानशीतिनावानेहिभगवाञ्श्राव
कसंघोसन्नाहमुपस्थितो॥शिरिमन्तंमहेशाख्यंवर्णवन्तंयशस्विनं॥संबुद्धंपर्युपासीतिचन्द्रंतारागणायथा॥पीतारक्तवसनाःकर्णि——कारावपुष्पिता॥संबुद्धप
र्युपासन्तिघनकेयूरधारणी॥हरिचन्दनलिप्ताङ्गाकौशिकोत्तमधारिणः॥तेदेवसंघोपरिषःसमागतोःसुविशुद्धानेत्रानतपुण्यलक्षणांसर्वेणवुद्धोअभिभवतितेज
सा॥नक्षत्रराजइवतारकाणांचन्द्रोयथाविगतवलाहकेनभेअभिरोचतेतारगणांप्रभंकरो॥एवंहिमांक्षत्रियभूमिपानांसर्वेणवुद्धोअभिभवतितेजसा॥सूर्योयथा
प्रभवतिअंतरीक्षेआदित्यमार्गेस्थितोविरोचति॥एवंहिमांक्षत्रियभूमिपानांसर्वेणभूमिअभिभवतितेजसा॥यथाप्रपततिअन्तरीक्षेआदित्यमार्गेस्थितो
विरोचति॥एवंहिक्षत्रियभूमिपानांसर्वेणवुद्धोअभिभोतितेजसा॥पद्मंयथाकोकनदंजातंप्राभाषितंफुल्लमुपेतगन्धं॥एवंपिमांक्षत्रियभूमिपानांसर्वेणवु
द्धोअभिभोतितेजसा॥शक्रोयथाअसुरगणप्रमर्दकानांसहस्रनेत्रोत्रिदशाभिरोचते॥एवमिमांक्षत्रियभूमिपानांसर्वेणवुद्धोअभिभोतितेजसा॥ब्रह्मायथाभू
तानुकम्पिमरुत्प्रभायअभिरोचतेतितेजसा॥एवमिमांक्षत्रियभूमिपानांसर्वेणवुद्धोअभिभवतितेजसा॥दशाशुपेतंप्रमुखविशिरिभुचिवनःप्रकाराअमृतंते
वुद्धजनेविनेसि॥एवमिमांक्षत्रियभूमिपानांधर्मेमिमंपाणिनदेवदर्शये॥ ॥एवमायुष्मताआनन्देनभगवानभिक्षुनोभगवान्वैशालकाणांतेद्ध

उण्योमहेशाख्योतस्यतेजानुभावेनसर्वमंगविषयंनिरीतिकंनिरुपद्रवंराजगृहकाब्राह्मणागृहपतिःकाश्चरावन्ति॥अंगराज्ञोइदृशोऋषभोप्रासादिकोदर्शनीयोकृतपु
ण्योमहेशाख्योतस्यतेजानुभावेनसर्वअंगविषयंनिरीतिकंनिरुपद्रवं॥भवतितेहिराज्ञोआरोचितंमहाराजऋषभोअनायियतुतेनआनीतेनराजगृहेअमनुष्यकाव्याधि
प्रशमिष्यति॥राजगृहेनराज्ञाअङ्गराज्ञोउपक्रमित्वाअंगराज्ञोनहिआरोचितं॥महाराजभ्रणोमअङ्गराज्ञोइदृशोऋषभोप्रासादिकोदर्शनीयोकृतपुण्योमहेशाख्योम
हानुभावोयस्यग्रामस्यवानगरस्यवाशीमामाक्रमतितंनिरीतिकंनिरुपद्रवंभवति॥राज्ञोअङ्गराज्ञोब्राह्मणाःप्रेषितागच्छअङ्गराजस्यममराजगृहेमादीनवंवेसपित्वातंऋषभं
जाचाहीति॥सोदानिराज्ञोब्राह्मणोप्रतीनिष्क्रमित्वाराजगृहातोअनुपूर्वेणअङ्गराजस्यनगरमनुप्राप्तःतेनअङ्गराज्ञोउपसंक्रमित्वाअंगराजानंजयेनवर्धापेत्वाएवंराजगृ
हकममनुष्यव्याधिंसर्वंविस्तरेणआरोचयित्वाऋषभंयाचितं॥सोपिचराजाकयोचपरानुग्रहप्रवृत्तोचतेनतंराजगृहकानांमहान्तमादीनवंश्रुत्वासोऋषभोतस्यब्राह्मणस्या
स्यदिन्नःगच्छब्राह्मणासुखीभवन्तुराजगृहकामनुष्यासर्वसत्त्वाश्चब्राह्मणोतंऋषभंगृह्यअङ्गविषयातोमगधविषयमागच्छति॥समनन्तरंचवाशिष्ठाहोऋषभेनराजगृ
हस्यशीमामाक्रान्तोसर्वेचतेअमनुष्यकापलानाःनिरितीकानिरुपद्रवोराजगृहस्यजनपदोसंवृत्तो॥स्यात्खोपुनरेवंवाशिष्ठाहोएवमस्यस्यादन्यःसतेनकालेनतेनसम
येनअंगनगरेअङ्गराजाअभूषि॥नखलुपुनरेवंद्रष्टव्यं॥तत्कस्यहेतोः॥एषुवाशिष्ठाहोराजाश्रेणियोबिंबिसारोतेनकालेनतेनसमयेनअंगराज्ञोअभूषि॥अन्यासोते
नकालेनतेनसमयेनराजगृहेराजाअभूषिनएतदेवंद्रष्टव्यंतत्कस्यहेतोःएषसिंहसेनापतिःअन्योतेनकालेनतेनसमयेनराजगृहकोब्राह्मणोअभूषि॥येनतंऋष
भंआनीतंनैतदेवंद्रष्टव्यं॥तत्कस्यहेतोः॥एषवाशिष्ठाहेतोमरालेद्धविसेनकालेनतेनसमयेनराजगृहेब्राह्मणोअभूषि॥येनतमङ्गराज्ञोसकाशातोऋषभःराजगृह
मानीतो॥स्यात्खलुपुनर्वोवाशिष्ठाहोएवमस्यस्यादन्यःसतेनकालेनतेनसमयेनअङ्गराज्ञोऋषभोअभूषि॥नखल्वेतदेवंद्रष्टव्यं॥तत्कस्यहेतोरहंसोवाशिष्ठाहोतेनकाले

नतेन समयेन अंगराज्ञो ऋ[illegible]भो अभूषि ॥ तदापि मये रिषभभूतेन राजगृहस्य श्रीमामाक्रमन्तेनैव सर्वे अमनुष्यका पलाना ॥ एतरहिंपि मये परमसंबोधिप्राप्तेन वैशा
लिइयं श्रीमामाक्रमन्तेनैवं सर्वे अमनुष्यकाः पलानाः ॥ ॥ इति श्रीमहावस्तु अवदाने ऋषभस्य जातकं समाप्तं ॥ २४ ॥ अथ भगवाननुपूर्वेण वैशाली
मनुप्राप्तः भगवान्तानि वैशालीये साभ्यन्तरे बाहिराये स्वस्त्ययनं करोति ॥ स्वस्त्ययनगाथां भाषति ॥ नमस्तु ते बुद्धाय नमस्तु बोधये नमो विमुक्ताय नमो विमुक्तये ॥ न
मोस्तु त्रानस्य नमोस्तु ज्ञानिमो लोकाग्रश्रेष्ठेन नमो करोथ ॥ यानीह भूतानि समागतानि भूम्यानि वा यानि वा अन्तरीक्षे सर्वाणि वा नात्तमनानि भूत्वा शृणवन्तु स्वस्त्ययनं
जिनेन भाषितं ॥ इमस्मिं लोके परस्मिं वा पुनः स्वर्गेषु वा यं रतनं प्रणीतं ॥ न तु समोस्ति तथागतेन देवातिदेवेन नरोत्तमेन इदं पि बुद्धे रतनं प्रणीतं एतेन सत्येन सुस्व
स्तिर्भोति ॥ मनुष्यतो वा अमनुष्यतो वा इदं पि धर्मे रतनं प्रणीतं एतेन सत्येन सुस्वस्तिर्भोति ॥ मनुष्यतो वा अमनुष्यतो वा यं बुद्धश्रेष्ठो परिवर्णये सुशुचिं यमाहुः अ
नन्तरीयं समाधिं । समाधिना तस्य समा न विद्यते इदं पि धर्मे रतनं प्रणीतं एतेन सत्येन सुस्वस्ति भोतु ॥ अमनुष्यतो वा अमनुष्यतो वा ये पुद्गला अष्ट सदा प्रशस्ता ॥
चत्वारि एतानि युगानि भोन्ति ते दक्षिणीया सुगतेन उक्ताः ॥ एतानि दिन्नानि सफलानि इदं पि संघे रतनं प्रणीतं एतेन सत्येन सुस्वस्ति भोतु ॥ मनुष्यतो वा अमनु
ष्यतो वा ये पुद्गला अष्ट सदा प्रशस्ता चत्वारि एतानि युगानि भोन्ति ते दक्षिणीया सुगतेन उक्ताः ॥ एतानि दिन्नानि म[illegible]फलानि इदं पि संघे रतनं प्रणीतं एतेन सत्येन
सुस्वस्ति भोतु ॥ मनुष्यतो वा अमनुष्यतो वा सर्वेव तस्य दर्शनसंपदो यत्त्रयस्स धर्म जहिता भवन्ति ॥ सत्कायदृष्टि विचिकित्सिता व शीलव्रतं वापि यदस्ति किंचित् ॥ इदं
पि संघे रतनं वरं प्रणीतं एतेन सत्येन सुस्वस्ति भोन्ति ॥ मनुष्यतो वा अमनुष्यतो वा किंचापि शैक्षो न प्रकरोति पापं ॥ कायेन वा वा अथ चेतसापि अभव्य सो तं निगूहे
नापि अभव्यता दृष्टपदेषु उक्ताः ॥ इदं प्रणीतं वररत्न संघे एतेन सत्येन सुस्वस्ति भोतु ॥ मनुष्यतो वा अमनुष्यतो वा यथेन्द्रकीलो पृथिवीसन्निश्रितो स्यान वाचा अथ चे

कालोप्रमत्तविनाश्च वरणब्राह्मणोहित्या मस्स मध्ये रक्षितो खल्वपननं नमाकुः ॥ पैशुन्यं मृषावाद परेषु दारं प्राणातिपातं च तथैव मद्यं ॥ एतं प्रहाय स्वर्गं गमिष्यथ ग्रामस्स
मध्ये रक्षितो खल्वपननं नमाकुः ॥ स्या खलु पुन वाशिष्ठा हो स्व मसा स अन्यो स तेन कालेन तेन समयेन रक्षितो नाम ऋषि अभूषि ॥ न खल्वेतं एवं द्रष्टव्यं। तत्कस्य हेतोः
॥ अहं स वाशिष्ठा तेन कालेन तेन समयेन रक्षितो नाम ऋषि अभूषि। अन्यो सो तेन कालेन तेन समयेन कम्पिल्ले नगरे ब्रह्मदत्तो नाम राजा अभूषि न खल्वेतं एवं द्रष्टव्यं ॥
एषो राजा श्रेणिको बिम्बिसारो तेन दा कम्पिल्ले नगरे ब्रह्मदत्तो नाम राजा अभूषि ॥ तदापि मये ऋषिभूतेन कम्पिल्ले शीमामाक्रमन्ते नैव सर्वे अमनुष्यका पलानाः ॥ एत
रहिंपि मये वैशाली ये शीमामाक्रमन्ते नैव सर्वे अमनुष्यका पलानाः अपि च न एतरहिं पि एवम् मये च शीमामाक्रमन्ते नैवं सर्वे अमनुष्यका पलानाः अन्यदापि मये शीमा
माक्रमन्ते नैव अमनुष्यका पलानाः ॥ भूतपूर्वं वाशिष्ठा हो अतीतमध्वाने नगरे वाराणसी काशिजनपदे राजा राज्यं कारयति कृतपुण्यो महेशाख्यो महाबलो महाकोशो
महावाहनो सुसंगृहीतपरिजनो दानसंविभागशीलो तस्य तं नगरं वाराणसी जनपदो ऋद्धो च स्फीतो च क्षेमो च सुभिक्षो च आकीर्णजनमनुष्यो च ॥ तस्य दानि राज्ञो हस्
तिनागो कृतपुण्यो महेशाख्यो महातेजो महानुभावो। यस्य तेजानुभावेन वाराणसिका काशिजनपदे निरीतिको निरुपद्रवो। येषामन्येषां पि ग्रामजनपदानां शीमामा
क्रमन्ते नैव निरिक्षिका निरुपद्रवा भोन्ति ॥ कदाचिन्मिथिलायां विदेहनगरे अमनुष्यव्याधिरुत्पन्नो बहूनि प्राणिसहस्राणि अनयव्यसनमापद्यन्ति ॥ ते भूएवन्ति का
शिराज्ञो हस्तिनागो कृतपुण्यो च महेशाख्यो च महातेजो च महानुभावो च यस्य ग्रामस्य वा शीमामाक्रमति निरीतिनिरुपद्रवो सो ग्रामो वा नगरो वा भवति ॥ तेन दानि
वैदेहकाराज्ञा अपरो ब्राह्मणो दूतो ॥ गच्छ वाराणसिं सो काशिराजा सर्वंददो च दानसंविभागशीलो च तस्य इमं कृतिं आरोचेहि। तं च हस्तिनागं याचेहि तेन नागेन इ
ह आगतेन सर्वे अमनुष्यव्याधि प्रशमिष्यति ॥ सो ब्राह्मणो राज्ञो वचनं श्रुत्वा अनुपूर्वेण वाराणसीमनुप्राप्तः ब्राह्मणो च वाराणसीं प्रविशति ॥ अयं च काशिराजा वा

राणासीतो वहिर्नगरं निर्याति ॥ महाराजा उभावेत्व महनीये राज अग्रीयेन व हस्तिनागं सर्वालंकारविभूषितं हेमजालसंछन्नं शिरीज्वलनं पुरतो गच्छति ॥ तेन
ब्राह्मणेन स काशिराजा पुरतः स्थित्वा जयेन वर्धापितो ॥ राजा तं ब्राह्मणाह दृष्ट्वा स्थितो केन ते स्थितो ब्राह्मण अर्थो किं ते ददामि । ब्राह्मणेन तं मिथिला अमनुष्य
उपसर्गं सर्वं काशिराज्ञो आरोचितं ॥ एवं महाराज हस्तिनागं देहि मिथिलायामनुकंपामुपादाय ॥ राजा सकृपो परानुग्रहप्रवृत्तो व तेन तं हस्तिनागं तस्य ब्राह्म
णाय यथालंकृतं दिन्नं ददामिति । ब्राह्मण नागमिमं मलंकृतं हेमजालेन छन्नं राजार्हं राजभोग्यं उदारं समारुहित्वा गच्छहि येन कामं ॥ स्यात्खलु पुनः वाशिष्ठा होए
वमस्यास अन्यः स तेन कालेन तेन समयेन वाराणस्यां राजा अभूषि न एतदेवं द्रष्टव्यं ॥ एष राजा श्रेणिको बिम्बिसारो तेन कालेन तेन समयेन काशिराजा अभू
षि ॥ स्यात्खलु पुनः वाशिष्ठा होएवमस्य स्यादन्यो सो तेन कालेन तेन समयेन मिथिलायां राजा भवति न एतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः एष सिंहसेनापतिः तेन
कालेन तेन समयेन राजा अभूषि ॥ अन्यो सो ब्राह्मणो भवति ॥ एषो तोमतो लेच्छविः अन्यो सो हस्तिनागो भवति । न खलु पुनरेवं द्रष्टव्यं ॥ अहं सो तेन कालेन तेन
समयेन राज्ञो हस्तिनागो अभूषि ॥ तदापि हस्तिनागो भूतेन मिथिलायां सर्वे अमनुष्यकाः पलाना ॥ एतरहिं पि मये वैशालीये शीमामाक्रमन्तेनैव सर्वे अमनुष्य
काय पलाना: अपि तु वाशिष्ठा होन एतरहिं एवं मये शीमामाक्रमन्तेनैव अमनुष्यकाः पलाना: अन्यदापि ऋषभभूतेन शीमामाक्रमन्तेनैव सर्वे अमनुष्यकाः
पलानाः ॥ भूतपूर्वं वाशिष्ठा हो अतीतमध्वाने राजगृहे नगरे राजा राज्यं कारयति ॥ कृतपुण्यो महेशाख्यो सुसंगृहीतपरिजनो दानसंविभागशीलो महाबलो म
हाकोशो महाबलवाहनो तस्य ते राज्ये ऋद्धं च स्फीतं च क्षेमं च सुभिक्षं च आकीर्णमनुष्यं च बहुजनमनुष्यं च प्रशान्तदण्डडमरं सुनिगृहीततस्करं व्यवहारसम्प
न्नं ॥ न हि अमनुष्यव्याधिः उत्पन्नो बहूनि प्राणिसहस्राणि अमनुष्यव्याधिना अनयव्यसनमापद्यन्ति ॥ अहं राज्ञो व ऋषभो अभूषि ॥ प्रासादिको दर्शनीयो कृत

विगतभयोअभयोशोकस्यजातकंभगवान्भाषितिभिक्षुसंघमध्ये॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेत्रिशकुनीयंजातकंसमाप्तं॥ १२ ॥अथबोधिसत्वस्यपुरुकमा
वर्जहित्वाकुमारोसंवृत्तो॥ दशाकुशला:कर्मपथादशोनिवर्जिताआख्याताबुद्धेनादित्यबंधुना॥ बोधिसत्वानशूराणांभाषतोनरर्षभोत्तमे॥ वशिप्राप्रवृत्तेषरीप्रतिष्ठि
तेतथैवच॥ उपपत्तियाचकर्माचवितिनेचवशितांगता॥ धर्मेचवशिताऋद्धिवशिताअभिप्रायवशितया॥ कालदेशीवशीभूताइत्येतेवशितादशा॥ वशितारःअसुरणताबुद्धप्र
तिष्ठायविशारदा॥ सत्वकोटिसहस्राणिपरिपाच्यन्तिनरर्षभः॥ बुद्धक्षेत्रंविशोध्यन्तिनायका। बोधिसत्वाद्युतिमन्तोमहाकरुणाश्वनाभिरतो॥ जातकपर्य्यवसाने
तहिंपिपरिषाविता॥ चतुराशीतिहिप्राणिसहस्रेहिधर्मोअभिसमितो॥ बुद्धेनभगवतावैशालीयेशामंज्याक्रमनेनैवंसर्वेअमनुष्यका:पलाना:॥ ॥भगवाना
ह॥ किमत्रवाशिष्ठाआश्चर्यंयंतथागतेनपरमसंबोधिप्राप्तेनदेवातिदेवेनशामामाक्रमनेनैवंसर्वेअमनुष्यकापलाना:॥ अन्यदापिमयाअभिभूतेनकम्पिल्ले
नगरेशीमामाक्रमनेनैवंसर्वेअमनुष्यकापलाना:॥ लिच्छवकाआहंसु:॥ अन्यदापिभगवान्॥ भगवानाह॥ अन्यदापिवाशिष्ठा। भूतपूर्वंवाशिष्ठाअतीतमध्वानेयं ७०
चालेजनपदेकंपिल्लेनगरेराजाब्रह्मदत्तोनामराज्यंकारेसि॥ धर्मसंगृहीतपरिजनोदानसंविभागशीलोतस्यतंकम्पिल्लंजनपदंऋद्धंचस्फीतंचक्षेमंचसुभिक्षंचाकीर्णं
बहुजनमनुष्यंचसुखितजनमनुष्यंचप्रशान्तदण्डमतस्करबहीनतस्करव्यवहारसम्पन्न:। तस्यदानिराज्ञोब्रह्मदत्तस्यरक्षितोनामपुरोहितपुत्रोमहेशाख्योदशाकु
शलकर्मपथसमादायवर्तिकामेषुआदीनवदर्शावीनिःसारणाप्रतोसंवेगबहुलोनैष्क्रम्याभिप्रायोसोकामेषुआदीनवंदृष्ट्वाअनुहिमवन्तंगतारुषिप्रव्रज्यांप्रव्र
जितो॥ तेनदानितहिंहिमवन्तेआश्रमंमापेत्वातृणाकुटिपर्णकुटीनिकृत्वामूलपत्रपुष्पफलभक्षयेनबाहिरकेणमार्गेणपूर्वरात्रापररात्रंजागरिकायोगमनुयु
क्तेनविहरन्तेनचत्वारिध्यानानिउत्पादितानिपंचअभिज्ञासाक्षीकृता॥ सोदानिचतुर्ध्यानलाभिपंचाभिज्ञादशकुशलकर्मपथासमादायवर्त्तीकुमारब्रह्मचारीस

माथमपर्य्यङ्केननिषण्णाः चन्द्रमण्डलंचसूर्य्यमण्डलंचपाणिनापरामृषन्ति ॥ यावद्ब्रह्मकायिकांकायेनवशंवर्त्तेन्ति ॥ उग्रतपोऋषिमहाभागोकराविल्तकम्पिल्लेम
हानगरेसजनपदेअमनुष्याव्याधिरारूपेणउत्पन्नो ॥ तेनअमनुष्याव्याधिनास्पृष्टाबहूनिप्राणिसहस्राणिअनयव्यसनमापद्यन्ते ॥ राज्ञाब्रह्मदत्तेनतत्कम्पिल्ले
महन्तमादीनवंदृष्ट्वाअनुहिमवन्तेराक्षितस्यदूतोप्रेषितो ॥ कम्पिल्लेएषदृष्टोअमनुष्यव्याधिउत्पन्नोबहूनिप्राणिसहस्राणिअनयव्यसनमापद्यन्ति ॥ साधु
भगवाकम्पिल्लमागछेयाअनुकम्पामुपादाय ॥ ऋषिःरक्षितेनवचनंश्रुत्वाअनुहिमवन्तातोकम्पिल्लमागतो ॥ तेनऋषिणाकम्पिल्लस्यसीममाक्रमन्तेसर्वेतेअमनुष्य
कापक्रान्ताः ॥ ऋषिणातत्कम्पिल्लस्वस्त्ययनंकृतंदशराज्ञगाथाः कर्मंयथादेशितोचतुरशीतीनांप्राणिसहस्राणां ॥ किंसोनरोजन्त्यमविन्नकालेकतमाविपाकत्त
मास्यमाने ॥ सोमध्यगाअस्मिपरचलोकंकथंकरोररक्षितोस्वस्त्ययनेननदाहु । योसिदेवानराश्चसर्वांज्ञातिव्रतानिचनित्यकालेअवजानतिप्रज्वालनंचतीक्ष्णभूता
उकम्पिरक्षितोस्वस्त्ययनेननदाहु ॥ योवादुरुक्तवचनंकर्मेयाक्षान्तिबलेनअधिवासयन्तोपरुषंश्रुत्वावचनमधिष्टंअधिवासनात्स्वस्त्ययनेननदाहु । योवादुरुक्तव
चनंस्यमेयाक्षान्तीबलेनअधिवासयन्तोपरुषंश्रुत्वावचनमनिष्टंअधिवासनात्स्वस्त्ययनेननदाहु ॥ योवादुरुक्तवचनंक्षमेणायातोयतन्तिरश्चमित्रासततंभवन्ति
विशालसाअभिसंवासकारमित्रद्रोहिसमानंविभागीधनेनमित्राःसदामनुकम्पिरक्षितोस्वस्त्ययनेनतदाहु । येज्ञातिमध्येचसहायमध्येशीलेनप्रख्यापयचसतीवये
च ॥ अभिरोचनिसर्वेहिनित्यकालंसोज्ञानिमध्यरक्षितोस्वस्त्ययनेननदाहु ॥ यंसिहराजासभूमियनित्रप्रसन्नाजानन्तिसत्येचपराक्रमेचअभयअस्पषाहृद्वपुरान
सराजमध्येरक्षितोस्वस्त्ययनेननमाहु ॥ योस्त्रिस्थभावामाताप्रजायमनुकम्पिनताप्रजायनिरूपवतीसुशीलापरवासरक्षितोस्वस्त्ययनेननमाहु ॥ येआर्यधर्म्मे
याभुवन्तिउदृष्टपरिस्थितोपारिशुद्धीयेसन्तोबहुश्रुतातीर्णकांक्षाविसुक्तंअर्हन्तमध्येरक्षितोस्वस्त्ययनेननमाहु ॥ अन्नपानंकाशिकचन्दनंचगन्धंचमाल्यवरस्त्रि

श्री

ष्ट्रस्यस्यावशीभवतिश्चह्वंस्फीतंजनाकुलं॥निग्रहेहिगृहीतव्यंप्रग्रहंराज्ञांप्रगृह्णेसंगृह्णेसगृहीतव्यामनुग्रहाक्तविर्भवे॥योनिग्रहंनजानातिप्रग्रहंवाजनाधिपः॥संग्र
हानुग्रहंचापिसोऽर्थान्परिहापयति॥पुत्रांश्चभ्रातरंवापिभ्रूरांमाहन्निकोछवा॥मान्ननेप्वश्वराकाशिग्यामेजनपरेश्रुवा॥अनुग्रहंचकुशिभोगमानापित्रार्थपार्थि
वः॥इमानितानिदायाग्रउग्रान्तोभोलिसर्वत्रः॥पत्त्वराष्ट्रमवेक्षजन्तुर्षितंशत्रुसेवितं॥मातांविम्बसेनत्रमातेषांपांभुउत्थे॥उत्थयप्रतियत्रस्थक्षत्रियोचवश्मा
नुगा॥अमित्राणंवसनेनिपश्चात्त्वअनुतर्ण्यति॥आत्मनोवलतन्मार्थअमित्राणांपिनिग्रहो॥राष्ट्रस्यअनुकम्पार्थमनुतेहिजनाधिपः॥स्वामीक्षियाकथयरात्रौ
वायदिवादिवा॥उपशोभाभितिष्ठेहितेऽकृत्वाविकरेन्मुते॥भूरोवावक्षतेक्षिप्रआयःसंगृह्येनेवलं॥अर्थवतीमन्त्रवतीकृपितेक्रुद्धत्थेनते॥तस्माद्यर्थवसविप्रस
पुत्रदारंप्रवासयेत॥आयंमन्त्रंवरंवैश्यनतत्वापिसमर्थरः॥सपुत्रदारंराष्ट्रात्तोक्षिप्रमेवप्रवासयेत॥अमात्यंदेवकुर्याप्तिपण्डितमर्थविजकं॥अनुष्वमतुरकं
स्वराष्ट्रस्यपरित्रायकंउग्रप्रज्ञानाममात्यानांप्रज्ञावकल्पकारिणां॥राष्ट्राणिडःखमेधन्तिराष्ट्राधिपतिनासह॥यरिणतानाममामानांप्रज्ञानेयेनपार्थिवः॥राष्ट्राणि
सुखमेधन्तिराष्ट्राधिपतिनासह॥कुत्रोवान्यत्वद्विवअमात्योमनुजाधिप॥नैवराष्ट्रोस्तिनोभोतिराष्ट्रस्यापिनशोभितः॥तस्माद्भत्वमेधावीअमात्यमनुजाधिपः॥
मन्त्रस्यात्मनरकुर्याद्राष्ट्रस्यपरित्रायकं॥नास्तिवारसमंबन्धुःनास्तिवारसमानयः॥तस्माद्वारंप्रयत्नोऽप्यासर्वार्थेषुजनाधिपः॥सर्वपरितनंराष्ट्रंसंपरिगृह्यपार्थि
वः॥वलाग्रमुपमीविश्वरूपाकसेहिपार्थिवः॥तस्माद्वीरप्रतिहारप्रतिषयोसिपार्थिवः॥अप्रमादसकुर्यामतवमेतत्सुखावहं॥एतावतीअर्थवतीएषामज्ञातः
शासनी॥नसर्वमाग्रहेत्वानएवकुरुहिपार्थिवः॥सर्वेतेप्रतिपत्त्वसयशोकीर्तिन्त्वभेष्यति॥क्षेमभविष्यतिराष्ट्रंचक्षेमंहर्षीतंजनाकुलं॥कौशिकीवापिपृछन्तोनेद
ष्टाव्याकरेन्मुव॥राजधर्मयथातथात्वंयानिकपृछसि॥यणितानर्थवित्तकंवरकंतिविधंराज्ञः इतितन्मेब्रवीहिमे॥ ॥प्रुकोआह॥वलंपंचविधंराज्ञःर

ढितञ्च नराधिपः ॥ एकाग्रमनसो भूत्वा भूयो हि वचनं मम ॥ प्रथमं बलं सहजं द्वितीयं वरपुत्रमेव च ॥ ज्ञातिमित्रबलं चापि तृतीयं मनुजाधिपः ॥ चातुरंगबलं चापि
चतुर्थं भवति पार्थिवः ॥ पंचमं च वरं ब्रूहि प्रज्ञाबलमनुत्तरा ॥ एतं बलं पंचविधं यस्य चापि जनाधिपः ॥ राष्ट्रं च तस्या वरी भोति रिद्धं स्फीतं जनाकुलं ॥ बलवां पुनरेतेषां
प्रज्ञाबलमनुत्तमं ॥ प्रज्ञाबलसमंयाद्धि कृत्याकृत्यं जनाधिपः ॥ अकृत्यं परिवर्जेति कृत्यं च अनुतिष्ठति ॥ आत्मनो ज्ञातिमित्राणां राष्ट्रस्य च सुखावहं ॥ कुलीनोपि
बहुप्रज्ञो राजार्थे मनुजाधिपः ॥ नैवरागो सोपि जो भोति यद्धुस्यापि न सोप्रियं ॥ क्षिप्रं नस्यते राज्यं प्रतिराज्ये हि पार्थिवः ॥ विरक्ता प्रतियो च अन्या मार्गन्ति स्वामिकं ॥ अमी
वसन्कृतं भवति ॥ यद्धितो अर्थचिन्तिक । बलानि यो च स्थापेति शूरां वीरां विचक्षणां ॥ यशो च इह लोके स्मिं संपराये च स्वर्गति ॥ अधर्मं परिवर्जेत्वा धर्मे आचरते स
दा ॥ धर्मं चर महाराज मातापितृषु पार्थिवः ॥ इह धर्मं चरित्वान राजा स्वर्गं गमिष्यति ॥ धर्मं चर महाराज पुत्रदारे जनाधिपः ॥ इह धर्मं चरित्वा नराजा स्वर्गं गमि ॥
धर्मं चर महाराज मित्रामात्ये जनाधिपः ॥ इह धर्मं चरित्वान राजा स्वर्गं गमिष्यसि ॥ धर्मं चर महाराज श्रमणब्राह्मणेतया ॥ इह धर्मं चरित्वान राजा स्वर्गं गमिष्यसि
धर्मं चर महाराज पुरजानपदेषु च ॥ इह धर्मं चरित्वान राजा स्वर्गं गमिष्यसि ॥ धर्मं चर महाराज अस्मिं लोके परत्र च ॥ इह धर्मं चरित्वा नराजा स्वर्गं गमिष्यसि ॥ ए
तावती अर्थवती एषा मया अनुशासनि ॥ ते सर्वमोग्रहीतं एवं कुरुहि पार्थिव ॥ एवन्ते प्रतिपन्नस्य यशो कीर्तिश्च भेष्यति ॥ क्षेमं भविष्यते राष्ट्रं ऋद्धं स्फीतं जनाकु
लं ॥ तमेवमुवाच नराजा ब्रह्मदत्त प्रतापवान् ॥ सर्वं तु परिगृहीता भ्रात्रानि पुना अर्थचिन्तकाः ॥ सर्वेषां वो करिष्यामि वचनं मनुशासनी ॥ हृष्टा धार्मिका च यो अर्थो स
मपरायिका ॥ पूर्वेनिवासं भगवान् स्वर्के जातिमनुस्मरन् ॥ जातकमिदं मारव्यासि श्रावस्तीं भिक्षुणामन्तिके ॥ अनवराग्रस्मिं संसारे यत्र मे उषितं पुरा ॥ शुको अहं तदा
आसि शारिपुत्रो च सारको ॥ आनन्द कौशिको आसि ब्रह्मदत्तो यो वा पिराजा गुप्तो दत्तो ऽभूत ॥ एवमिदं अपरिमितं बहुदुःखं समनुचरितो च चरितेमिदं पुराणं विगतजरो

महाभागा इमे ऋषयो सो ऋषीणां पादां वन्दित्वा भूयो वाराणसीं संप्रस्थितो ॥ अनुपूर्वेण वाराणसीं संप्रविष्टो ॥ तानि अरण्यकानि कालेन समयेन सर्वाणि त्रीणि प्रभिन्नानि एको उलूककरूपेन कोजातो ॥ तृतीयो शुककरूपेन कोजातो ॥ द्वितीयो शालिकरूपेन कोजातो ॥ राजा तानी यो उन्नीयन्ति वर्धीयन्ति यत्र वेला संवृत्ता सर्वे त्रयो परिणता मेधावीनो मनुष्यालापिनो मनुष्याये वा वाचाये आलापसंलापं करोन्ति परस्परं ॥ सो दानि राजा ब्रह्मदत्तो तेषां तु द्विवलं ज्ञात्वा पृथक्पृथक् राजा धर्मं पृच्छति ॥ ते च राज्ञो व्याकरोन्ति तेषां व्याकरणां श्रुत्वा सर्वेषां त्रयाणां राजा ब्रह्मदत्तो प्रीतो संवृत्तो ॥ वाराणस्यां महाराजा ब्रह्मदत्तो प्रतापवान् ॥ तस्य राज्ञो अनपुत्रो सकुनी नाम त्रीणि परिणताः प्रथमो कौशिका आसि द्वितीयो आसि शालिका तृतीयो च शालिको आसि सर्वे पण्डितजातिका ॥ तेषां तु द्विवलं ज्ञात्वा तु श्री राजा जनाधिपः ॥ राजधर्माणि पृच्छेय क्षिप्र सर्वांत्रयेकशो रभे। कौशिकं तावत् पृच्छामि शकुनं भद्रमस्तु ते ॥ राज्यं प्रशासमानस्य किं कृत्यं प्रवरं मन्यसे ॥ कौशिको आह ॥ चिरस्य बत मां तातो राजधर्माणि पृच्छति ॥ हन्त तेऽहं प्रवक्षामि स्मकाग्रमनसो शृणु ॥ न क्रोधस्य वसं गच्छे समुत्क्रोधं निवारयेत् ॥ न हि क्रोधस्य अर्थो वा धर्मो वा क्षम पार्थिवः ॥ अक्रुधस्य हि राजस्य अर्थो धर्मो जनाधिपः ॥ प्रज्ञा क्रमति सर्वत्र तस्मा क्रोधं निवारयेत् ॥ ततो विपादेऽन्यथो उभौ पक्षौ समाहियः ॥ उभाभ्यां वचनं श्रुत्वा यथाधर्मं समाचरेत् ॥ मा च छन्दा च द्वेषा च भया मोहा च पार्थिवः ॥ उभाभ्यां वचनं श्रुत्वा यथाधर्मं समाचरेत् ॥ न च गच्छति नो हानि परित्तो ह्यर्थकारणात् ॥ यशःकीर्तिं च रक्षन्तो स्वर्गमार्गे हि पार्थिवः ॥ ततो अधर्मं वर्जित्वा राजधर्मे हि पार्थिवः ॥ अनुशासनं महीपाल स्वर्गं गमिष्यसि ॥ रंजनीयेषु कामेषु मा तिवेलं प्रमोदहि ॥ प्रमत्तस्य हि कामेहि परशत्रु बलीयति ॥ ततो नगरराष्ट्राणि सर्वाणि अनुवर्तन्ते ॥ अर्थो ज्ञानपरं वृत्तं धर्मेण अनुवर्तयेत् ॥ पौरजानपदां छन्दगणो हि अभिधारयेत् ॥ भोगाक्ष्य प्रहारेण कृत्यं हि करणेन च ॥ ततः परित्तं सर्वां विवर्जेत्वा अभिराधयेत् ॥ द्रव्यभोगा प्रसनेन अभेद्य पुरुषो भव ॥ अनुरक्त विरक्तं च सर्वं जानेसि पार्थिवः ॥ वनाग्रमोपजीवी च पौरजानपदानि च ॥ प्रतिवेक्षित्वा कर्मान्ता भृतं हर्षी निदापयेत् ॥ सर्वान्कहिसो वर्जेत्वाध

र्मणाफलमादिशेत् ॥ यथापूर्वकैर्हिराजेन्द्रैर्हिआगतांजनतांवहु ॥ यथाराष्ट्रंनिवेशायतथाकुरुहिपार्थिवः ॥ अनुग्रहंचदीनानामाश्रयानोपलिपारणं ॥ सदाविजितवासीनांक
रोहिमनुजाधिपः ॥ धनाढ्यश्चीउरोराजापरदारनिरतस्सदा ॥ राष्ट्रस्यअप्रियोभवतिक्षिप्रंजहतिजीवितं ॥ अनुष्ठापुनर्मेधावीपरदारविरतःसदा ॥ राष्ट्रस्यप्रियोभवतिसु
चिरतानजीवति ॥ चौरवहुंचमाकुर्यान्तपानिराजेन्द्रपार्थिवः ॥ यस्यापिहिमहाराजवैरमल्पंनिवैरिणः ॥ मित्रवन्नंक्षिकुर्यासिपानिराजेन्द्रहिपार्थिवः ॥ इष्टमित्राहिराजा
नोभूस्यन्तिअपरप्रजा ॥ प्रकीर्णाचारणामासिसर्वार्थेहिजनाधिपः ॥ हेतुकारणसंमक्रव्याहरेत ॥ गुह्यमर्थंनधारेहिसदावालेहिपार्थिवः ॥ भिन्नमन्त्राहिराजेन्द्रोअनुभो
न्तिव्यसनंवहु ॥ गुह्यमर्थंधारयित्वातलभतेविपुलंश्रियं ॥ नचामित्रवसंयहिपश्चाच्चनानुतप्यति ॥ येमूढमन्त्राअपकीर्णावाचामुक्ताश्चकार्यार्थेभुजनाननरेन्द्र ॥ नतेभुयशु
जैनयन्तिक्रोधमानिविषाणयथाशत्रुसंघाः ॥ गुह्यमर्थंसवभ्यंसंधयन्तियोनरः ॥ सतुभेदयात्तस्यदासभूतोचवर्तते ॥ धर्मेस्थितेष्वारक्षांसदाकुर्यासिपार्थिवः ॥ चलचक्रं
हिनिश्चायधर्मंवक्त्रप्रवर्तते ॥ धर्मेस्थितानांतेजेनसर्वाशाम्यन्तिशत्रवः ॥ योसमयेनवर्तन्तेदेवाशास्त्रनिवर्तनेनहि ॥ इष्टधर्महितार्थंचसंपराणि मुखानिच ॥ एवंभोतिमहारा
जगुणावन्तेषुपक्रूतं ॥ तस्माज्जयपरिरक्षेयाराजधर्मेणपार्थिव ॥ नहिराजेन्द्रहितुन्यवराष्ट्रस्यापिवतनहिते ॥ समीक्ष्यकारीभस्याहिसर्वार्थेहिजनाधिपः ॥ कोष्ठागारेचको
श्रेवअप्रजन्यससमव ॥ एतावतीअर्थवतीएषोमस्यानुशासनी ॥ तंसर्वमोगृहीत्वानैवंकुरुहिपार्थिव ॥ एवंतेप्रतिपन्नस्ययशःकीर्तिश्चभेष्यति ॥ क्षेमंभविष्यतेराष्ट्रंका
स्फीटजनाकुलं ॥ कौशिकस्यश्रुत्वावाक्यंश्रेष्ठंधर्मार्थसंहितं ॥ तथाशालिकपृच्छामिराज्यधर्मांब्रवीहिमे ॥ सालकपोतोआह ॥ चिरस्यवतमातातराजधर्माणिशृणुसि ॥
हन्तेतेहंप्रवक्ष्यामिएकाग्रमनसोशृणु ॥ दिव्यस्तुपरकैलासनयत्रलोकप्रतिष्ठितः ॥ अतस्त्वलाभोअर्थस्यलब्धस्यपरिरक्षणं ॥ तस्मादर्थस्यलाभार्थंलब्धस्यपरिरक्षणं ॥
इदंकुर्यासिव्यायामंधर्मेणमनुजाधिपः ॥ योवैभूमिपतिर्दैवअधर्मेणानुशासति ॥ राष्ट्रस्यदुर्लभमोनिद्धिद्वमूतसमन्ततः ॥ योचभूमिपतिर्दैवधर्मेणानुशासति ॥ रा

ग्गलयो नाम परिव्राजको सो भगवतो तेन मार्गेण गच्छन्तस्य आह ॥ निवर्तीहि भवी चित्राणां केहि महीसंहतो अनुहिस्फुलेहि मपेहि च ॥ तुहोय दागच्छति भूतस्ते नेव्यथान्त
तोपपद्यति आक्रमे ॥ ॥ भगवानाह ॥ षड्संस्पर्शः ज्ञात्वाणायोत तथागतानां नूर्णाययाएन रति मारुते नान हि तु स्वधेष्टोन तथागतानां शरीरं आगम्य वधे प्रजापति
आभावना चेतना नास्ति विहेठनावा ॥ पुनः सर्वप्राणिषु सो गच्छति अप्रतिपो भगवान सर्वेहि भूतेहि निवापरणं भगवता इति साहलनिर्मितं भगवानुपविष्टो भिक्षुसंघो
च ॥ ते लेच्छवयो भगवन्तं पृच्छन्ति ॥ कस्य भगवन्ता भुवे आगारं अधिवासितं ॥ अभ्यन्तरवैशालकानां वा बाहिरं वैशालकानां वा ॥ भगवानाह ॥ न हि वासिष्ठा हो अभ्यन्तरवैशाल
कानां न तथागतेनाधिवासितं ॥ न बाहिरवैशालकानां गोशृङ्गीये मनुष्यलायिकीभुक्तोप्रिपितो गंगाये पारं तेन तथागतेन श्रावकसंघो गोशृङ्गीये वचनेन भुवे वेतनायम
क्लेन उपनिमन्त्रितो न तथागतेनाधिवासितं ॥ तदानि लेच्छवयो अभ्यन्तरं वैशालका च डवे चतुरशीति राजानसहस्राणि अमेव च महाजनकाये ॥ क्षेत्रियमहाशालगृहपतिम
हाशाला विस्मयसम्पन्नाः कथं भुक्तो जल्पतीति ॥ भगवानाह ॥ किमत्राश्चर्यं गोशृङ्गीये भुक्तो जल्पति मानुषिकाय वाचाय ॥ अन्येपि वाशिष्ठा हो पक्षिभूतेहि राज्यं अपहरि
तं ॥ भूतपूर्वं वाशिष्ठा हो पक्षिभूतेन राज्यं अपहृतं ॥ भूतपूर्वं वाशिष्ठा हो अतीतेमध्वाने नगरे वाराणसीये काशिजनपदे ब्रह्मदत्तो नाम राजा राज्यं कारयति ॥ कृतपुण्यो महे
शाख्यो महाधनो महाभोगो महाकोशो महावाहनो ॥ तस्य च राज्यं ऋद्धं च स्फीतं च क्षेमं च सुभिक्षं च आकीर्णजनमनुष्यं च बहुजनमनुष्याकीर्णं च सुखितजनमनुष्यं च प्रशान्तदण्डडम
रसुनिगृहीततस्करव्यवहारसम्पन्नं विस्तीर्णं च अन्तःपुरं अपुत्रो च तस्य राज्ञो भवति कथं मे पुत्रो भवेया सम्प्रयोगेति ॥ अमात्याना महिमवन्ते आश्रमे ऋषयो महानुभावो
प्रतिवसन्ति पंचाभिज्ञा चतुध्यानलाभिनो तेहि ऋद्धिमन्ता कथं मे पुत्रो भवेया । ते महानुभावा ऋषयो आदिक्षिष्यन्ति ॥ यथा देवस्य पुत्रो भविष्यति ॥ सो दानि राजा सान्तःपुरो सकु
मारो सामात्यो सबलवाहनो येन ते षां ऋषीणां आश्रमस्तेन संप्रस्थितो ॥ अन्तरमार्गे वासमुपगतो राजा सबलवाहनो सान्तःपुरो तेन तहि दृष्टा सपरिकोटराशी शुकरायो पक्षियो ति

र्णा मायो । उलूकी शालिको भुंकी ॥ तस्य दानि राज्ञो तां दृष्ट्वा कौतूहलं संजातं ॥ तेन पुरुषो आणत्तो गच्छ जानाहि किमत्र कोटरे सो आरुह्य निध्यायति पश्यति त्रीणि अण्डकानि ॥ सो
आह ॥ देव त्रीणि अण्डकानि ॥ राजा आह ॥ पृथक्पृथक पुटके वर्धियन्ते तारेहि यथा नो पश्यते ॥ तेन पुरुषेण पुटके हिं पृथक्पृथक वर्धियन्ते । तानि तान विपन्नाः अमात्या पृच्छी
यन्ति ॥ कस्येमान्यण्डकानि अमात्या आहुः ॥ एतेषां शाकुनिका पृच्छीयन्ति ॥ एतेषां अत्र विषयो शाकुनिक ॥ शब्दापिता शाकुनिका राज्ञा पृच्छीयन्ति ॥ राजा आह ॥ हो भणे
जानथ कस्येमान्यण्डकानि तेन तत्र चरिता शाकुनिकाः सर्वेषां पक्षीजातीनां अण्डकानां विधिज्ञा यथा ईदृशो पक्षी ते आहन्सुः ॥ महाराज इमानि त्रीणि अण्डकानि एकं उलूकी
ये द्वितीयं शालिकाये तृतीयं भुंकीये ॥ राजा आह ॥ किं भव्यान्येतानि अण्डकानि अभिनिवेशनाय ॥ ते आहन्सुः ॥ भव्यानि महाराज भारियाणि अविपन्नानि ॥ राजा पृच्छति
कीदृशो तेषां अण्डकाणामुपचारो यथैते उपचीर्णा न दिपेन्सुः ॥ स्वस्तिना च अभिनिर्भेदं गच्छन्ति ॥ शाकुनिका आहन्सुः ॥ महाराजा विहेतं कार्पासं उभयता श्चये संस्तरितव्या ॥
तत्र सत्तानि अण्डकानि मधुसर्पिषा प्रक्षित्वा निक्षिप्तव्यानि उपरि विहतं कर्पासं सन्तमेन मात्रकार्थं पोष्यति ॥ यथा ते हि शाकुनिकेहि भानतं ॥ तथा तानि अण्डकानि निक्षिप्ता
नि ॥ राजा तं ऋषिगणमाश्रममनुपूर्वेणानुप्राप्तो एकान्ते तं बलवाहनं स्थापयित्वा आत्मानः पुरो ऋषिगणाश्रममुपसंक्रान्तो ॥ ऋषयो राजानं दृष्ट्वा प्रत्युद्गताः यथा ऋषीणां
समुदाचारो स्वागतं महाराज अनुरागतं महाराज निषीद महाराज इमान्यासनानि ॥ राजा आत्मानः पुरो ऋषीणां पादा वन्दित्वा निषण्णो ऋषीणां महत्तरको कुलपती सो
तं राजानं प्रतिसंमोदित्वा पृच्छति ॥ किं महाराज आगमनप्रयोजनं ॥ ऋषीणां सकाशातो ॥ राजा आह ॥ मम विस्तीर्णं अन्तःपुरं न कस्यचि मे पुत्रो अपुत्रोस्मि य इच्छामि ॥
संदिशाथ तु यथा मे पुत्रो भवेय ॥ ऋषीणां महत्तरको आह ॥ महाराज यानि तानि त्रीणि अण्डकानि काननतो शाल्मलिकोटरातो आनीतानि तानि निवेशावेहि ततो ते पुत्रा भविष्य
न्ति ॥ राजा विस्मितो महाभागो इमे ऋषयो यत्तु नाम मयो इमानि अण्डकानि शाल्मलिकोटरातो त्रीणि अण्डकानि आनापितानि इमेषामिह आश्रमे प्रतिवसन्तानां विदितं

THE INSTITUTE FOR ADVANCED STUDIES OF WORLD RELIGIONS

FILM—STRIP NO:
MBB—1971— 22-17,18,

BUDDHIST SANSKRIT MANUSCRIPTS

भेदाह्स्वर्गोपयदितिस्याखलुपुनर्भिक्षवोयुष्माकंएवमन्यःसतेनकालेनतेनसमयेननारदोनामऋषिअभूषिकौशिकसगोत्रो।नखलुतेनएवंद्रष्टव्यो॥तत्कस्यहेतोर्भिक्ष
वःएषामेवयशोधरातेनकालेनतेनसमयेनशक्रस्यदेवानामिन्द्रस्यह्रीरीनामधीताअभूषि॥तदापिएषाममह्रीयायनीअल्लीना।एतरहिपिममेवाह्रीयायनीअल्ली
ना॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेमन्नरीजातकंसमाप्तं॥ ॥भिक्षुर्भगवन्तमाहन्सुः॥कथंभगवनयशोधरानशक्यतितोषयितुंभगवताकुमारभू
तेनकन्यानामलंकाराणिविश्राणामन्तेनयशोधरायशतसहस्त्रमूल्यंहारंदिन्नं॥साचआह॥एत्तकमात्रंअर्हामिकुमारेणाभूयोशतसहस्त्रमूल्यंभक्तुनीयकेदिन्नंतथा
पिरसंतुष्यति॥कथंयशोधराअतृप्तानशक्यतितोषयितुं॥ ॥भगवानाह॥एषोहिभिक्षवोयशोधराइदानीअतृप्ताअन्तरापिवएषाअतृप्ता॥भूतपूर्वंभिक्षवो
अतीतमध्वानेनगरेवाराणसीकाशिजनपदेराजासुप्रभोनामराज्यंकारेसि॥तस्यकुमारोसुतेजोनामकृतपुण्योमहेशाख्योनिवातोमुखसंस्पर्शोपूर्वालापिप्रियभाषि
णोअमात्यानांमहाजनस्यश्रेष्ठिस्यनैगमजनपदस्यानोसर्वस्यइष्टो॥वहुमतश्चराज्ञोऽत्यन्ताइमोसर्वेजनकायोकुमारस्यगुणागृहीतोकदाचिदेतेममजीविनाघ ११२
परोपयित्वाकुमारराज्येप्रतिष्ठापयेन्सुः॥तेनराज्ञोकुमारोभार्यायसार्धंअटविहिमवन्तेअन्यतरस्मिंवनखण्डेतृणाकुटिंपर्णाकुटिंकृत्वाप्रतिवसति॥मूलपत्रफ
लोदकेनयापेन्तोसुखोपपत्तानिचमृगवराह[illegible]निपरिभुंजन्तो॥तस्यदानिआश्रमातोमार्जारेणावधश्चगोधामारेत्वातस्यभार्यायेअग्रतोनिक्षिपेन्वारातो।तासां
गोधायानितापितस्यशान्तिकुमारोमूलपत्रफलानिआरायआश्रमंगतोयस्पतिचआश्रमतांगोधांरौद्रांजपरां।सोताराजधीताप्रच्छतिकुतोइमागोधा॥ ॥
साआह॥किंदानितेषागोधासिद्धासानमाह॥गोमेतिकृत्वानसिद्धा॥ ॥कुमारेआह॥नएषागोधाअभक्षाभक्षनमनुष्याणां॥सादानिगोधातेनकुमारे
णानिःकृवीकृत्वापत्काप्रयित्वाद्रमशास्त्रापमालंविता॥सावातस्यभार्याघटमादायउदकहारिकानागच्छामिअहमुदकंआहरिष्यामि॥ततोआहा[illegible]आमिता

येनांगोधायस्मात्समानादृष्ट्वा वर्णसम्पन्नाच गन्धसम्पन्नाच रूहाच प्रसन्नग्राहाच अभिताषमुत्वत्रेकुमारस्यापिताये भार्यायेस्तरभूषि ॥ स्वषाराजधीताइमागोधा असिहाहृले
नापितइद्धतिस्तुशापितु ॥ यत्रवचेतापकान्ततो अभिनन्दतिभौक्तु ॥ यदितायेममस्नतेप्रेक्षाभवेत्तदेखांगोधामायाफलहारगतेनलिङ्गाभवेयानास्यगतोगोधायेकिंचि
त्वविभजिष्यंगोधापरिभुंजिष्यामि ॥ तेनसागोधात्रायेराजधीतरेउदककाहारिणानायरवादितो ॥ राजधीतावउदकपरमादायआगता । सादानिकुमारस्याह ॥ आर्यपुत्र
कहिंसागोधा ॥ ॥कुमारआह ॥ परापितासाविनेतिकथमकागोधोवृक्षशाखायमालयापतायिष्यति ॥ तस्याराजधीतायेस्तरभूषि ॥ नाहकुमारस्यनदृश
तस्यतदौर्मनस्यंहृदयप्रविष्टं ॥ सर्वसत्वामरिष्यन्तिमरणान्तंहिजीवितं यथाकर्मकरिष्यन्तिपुण्यपापफलोपमा ॥ नरकंचपापकर्माणोकृतपुण्याश्चस्वर्गतिं ॥ अप
रेचमार्गंभावयित्वापरिनिर्वास्यन्त्यनाश्रवाः ॥ सोदानिसज्जाभुञ्जभोकालधर्मेणसंयुक्तो अमात्येहिसुज्ञातोकुमारोवनातो आनेत्वाराज्येवारणसीपस्मभिषिक्तोराज्ञोमु
तेजसस्यदेवीयमूलेनकिंचिदपरित्यक्तं । नकिंचितत्रराज्येरत्नसमंतस्यदेवीयेउपनामेतियानिवस्त्राणिउदाराणि आभरणानिहाराईहाराणिनानिदेवीयेउपनाम
यतिनवशक्नोतिआराधयितुं ॥ यायेवतेगोधाहृदयगतातस्यराज्ञोमुतेजस्यभवति ॥ भहदेवीयेनसाकिंचिकुणानातीयनकरोमिनसाकिंचिशियतायनदर्शे
मितवशक्नोतितोषयितुं ॥ सोतमाह ॥ देवीअहंतवकिंचिकुणनातीयनकरोमिइदानितावप्रियावमनदर्शेमितवशक्नोतितोषितुंनपरिवक्षामिकिमत्रअनन्तरं
जल्पतुदेवी । सादानिदेवीतस्यतेजराजानेगाथयावाक्ष्यभाषति ॥ भयापिमेततवस्मिंचवक्ष्यसिक्षेत्रियस्यतेधत्तुरूतस्यसाज्ञवकस्यकतापितोओतयाक्रमशा
स्त्रामापकागोधोपणयिता ॥ राजाआह ॥ नमेनमेतस्यभजेभजन्तंकृतान्नकारीयस्यकृतान्नभर्थ ॥ भसंभजन्तंचनसंभजेयामानर्थकामस्यकरेयभर्थ ॥ सजेम
जन्तेसततनरवाकेंभपेतभावेनसंवस्सेया ॥ द्विजाद्रुमक्षीणफलंविदित्वाअन्यपरिक्षेयमहाहिलोके ॥ स्यात्खलुपुनःभिक्षवःयुष्माकमेवमस्यादन्यःसतेनका

अश्रु इमन्वा प्रति वेमिनि सदा सुखेषिणी तु मम सकाश आगता: नेमां सुधाय वरप्रज्ञा भागाय भार्या खि मे षोसड्ढ्याहि सन्हतो कल्याणा धर्मीय प्रतिज्ञा नाय प्रहाय सुकुलश्री नराय
करोति श्रु खाप्तुन: कुम्भकाशीये ॥ शीलं प्रभं वापि अथा पि संयमे श्रद्धा सनीय न देति । एकदा नैषो सवपेन विपान दर्शिना तदिदं असाप्तु यदि दत्त या कृत ॥ ममेव सन्ति के अ
पि वा प्रस्रे विवर्जिता मण्डराज्रवन्ते ना ॥ न एषड्ढी अर्हति आसतो दकक्ता मु धा गच्छ न मे त्वरोचसि ॥ जहानि रात्रि अह्नाग्निं ड हन्ते सति ष्ठ सेता रवरा नभो ह्यारि ॥ पृच्छामि ते
कान्चनवेदिविग्रहे आविक्षसे त्वं कृत मासि देवता ॥ मृगी व भ्रान्ता सर्वा एड जिता निराकृता मन्दमि अवेक्षसे ॥ कान्ते सहायो मम उगाविरक्षति न भायसे एकिका तु देवता ॥ न मे
सहाया इह आगता कौशिकसमसङ्कमार छवरूपिस्म देवता ॥ आसा सुधाय इह आगतास्मि न सुधावाये वरप्रज्ञभागाया भार्सायक्षे त्वानिक्लपल्लि कथं कामसु प्रज्ञदारापि सङ्घरन्ति ।
एकदा न मे षह रति भसती व उत्थिता ना दि दं असाधु यदि दत्त या न कृत ॥ आसायि के मन्त्र साधनार्थिका नावां समाकृत्य तत लति आलम्ब नेत तबसी दन्ति ॥ ॥ अथापि च स्व
उ:खं निगच्छति विनष्ट प्रपुष्पा सर्व मे वसन्ति ॥ अपि च व ह यो विजानामि मूर्छोमि भूर्णा तु वर्तीनि ॥ न एता ह शा अर्हति आसते दक कु यं सुधा गच्छ न मे त्वं रोचसि ॥ कानकस्था
मि सुपिन कमं जलि सिहं गवा कं वृषभ स्प्रष्ट धारणी ॥ कुशाग्र रक्ता सुविन सकुशाला उ शील वर्णा प्रतिभाय शोभसि ॥ काले यथा शोभसि काले यथा प्रावृषि अत्र शारदे अल ११२
कृता तो हित मालिनी ॥ पृच्छामि त्वां कान्चनवेदिविग्रहे आविक्षसे त्वं कृत मासि देवता ॥ हिरीय मसि मन ज्ञान संमना अश्रु समन्वा परि सेविनी सदा ॥ सुखे षिणी तु मम सकाश
आगता न त्वं श्राक्रोमि म हर्षया विन्ने का वर्णा धा तु इह प्रत्ये य वि शति ॥ जानामि धर्मे रस्मु गात्रि न क्षणे न न भया चलि प्रव मम मृत सुधा मह जीवित दन्त मि ॥ नेत्व मे का चन वेदि
विग्रहे आमन्त्रयित्वा न प्रवेशा आश्रमं ॥ त्वमेव हि सर्वं गुणोन पूजयेत्त्वं व अदत्ता अमृतो पि नो अत्र ॥ तमाश्रमं पुष्पविचित्र संस्कृतं द्विजेहि विशुद्धरुचिरस्वरेहि सोप्युद्गबीतं
वप्रविष्ट आश्रमं ॥ उदके तु पेत फलमूल शोभितं हक्षाग्रणी चैव हि बोधपुष्पितां ॥ सा ना पि या स्थापनसा चति उकाम सोहं जनात्पे श्रमण्डकास्थपा दत्ता सुपरापर आसृ चि०

त्तिलकैवाः तालान्तमालावकुलाँजुवेशानौ। अश्वत्थन्यग्रोधन्नथैवउम्बरानित्त कोकनादर्ण्यायथैवचम्पकाः। आसाहिरण्यामोअकानन्नवनगणुलोनत्राणिनखप्राह्नोसुडकसुमाम
मोक्षु॥ सुपुरण्यगम्भीभजिनोपसेविनोआसीदकुर्थीह्रमेनिषण्णोंनिषीदकल्याणासुखेनआसने॥ तसेनवायेकृमिवायकौशिकोजयेनमानयेजयायतेधरेननेहिय
च्छेहिसुधाखयपरस्थे। साअश्वभाषित्वरितामहामुनिनेसस्पतिगत्वश्रीनिमानसाश्नस्तब्रवीत्॥ आगमनाजनाधरेकृत्वानमाकौशिकमजप्रजागाछामिदरामीति॥ त्रिद
शायजयसेवि॥ साकौशिकीनोनुमनाप्रुनिमनोजयेषमानात्रिरशामुपागमि॥ गत्वानसोभवनसहस्रदर्शनभयमुधावामचरूहिमेजय। सोनत्रप्रेषितमेवमानरि
परिह्नतोदेवसभायभग्रतोरीरीसुधाकेनोतितत्राहेतुनाश्नसब्रवीत॥ त्वपुनःप्रनरेवमाहृयतनव्वसोवदानाविनिवर्त्तयेद्भय॥ जाम्बुनदसनपरीयसनिभप्रज्वाल
मानरविकालसंनिभअलंकृतंसुवर्णविचित्रमराभत॥ गजाश्वहस्तिकपिक्षाप्रदीपियोमृगाश्ववैडूर्यमयाउपागता। तपुष्कराम्मेतिरस्तामयाभुमामत्र वैडूर्यमया
नदीहयाहेष्टामनेषीउपरीचक्रमारसवर्णवरूडावरथेउपागताततयानथेष्टअभिरूप्यमानरीरश्यादिशायोअभिनन्दयेमहीं॥ नगाश्च शैलाश्चवनस्पतीनांससागरा
प्रथमानिचवसुश्वरा॥ सोक्षिप्रमेवत्वरितमुपागमितमाश्रमेयत्रभमूषिकौशिकः॥ सोमानरीहृतोमहचपृछति। तेपुरन्दरोशीरीयथश्चायआसायापिवहारि
श्रियाश्लेनप्रयानमन्यसे। शिरीमेप्रतिमातिमानरीश्वश्चअनिमापुनर्देवसारथिः आसोविसंवादिदिकभासयन्तोममहीरीमनायपरिभुद्वकेवले॥ संग्रामशिष्ये
णरत्नोद्धत्रजितविप्रयाणमानाक्षुरभिःउपक्रमाश्च॥ अथवासहपतिइस्तोतवर्हन्तसगोविकाक्षति॥ हीरीत्निवारेतिसवचित्तमात्मनेहिरीहश्रेष्ठामंतुजेष्टमानरीः
दहरेकांक्षतिमहत्विकायप्रियधातरिहितयंकरोति॥ छन्दप्रकृष्णाहिड्गतोहितिवारेतिसविचित्रमात्मनो॥ कातेइमाकौशिकदृष्टमुपहिइन्द्रोथवाश्चसहापतिश्चइ
न्द्रोनवहन्तसगोविकाक्षति॥ तस्यैवभावसहचतातजसकौशिकःनकाहियमसमुद्धृय॥ शीतोयपेतोअसधूर्जोभजोप्रराणनिकृत्वाविपुलानिआश्रमे॥ कायस्य

योतिथिस्मिआशीने दत्वाभुंजति भोजनं॥ नत्वहं कौशिक त्वंहि भुंजाहि च ददाहि च॥ भार्यमार्गसमपन्नोएको शविन्दते सुखं॥ शक्रोपि उपसंक्रान्तो कौशिक आह॥ नाहं क्रीणामि नापि
विक्रीणामि न चापि सन्निधि अत्थि किंचि परीत्तरूपं मम भोजनं॥ इमस्मा माकडुथ्येना तमेमेथावरणी॥ ॥शक्र आह॥ सरखनिसोत्तुहोति बाहुरागमयामपि। योतिथिस्मिआ
शीने दत्वाभुंजति भोजनं॥ नत्वहं कौशिक त्वंहि भुंजाहि च ददाहि च॥ आर्यमार्गसमपन्नो एकांशविन्दते सुखं॥ कौशिक आह॥ उदारवर्णाइतिबुद्धा स्वगाइ मेभयत्नवोमुनरवोकिम
स्महेतुः उच्चावचोवर्णोनिभोनिदर्शयेन तु आरवाथ मे कोनु भवे भवन्तो॥ शक्र आह॥ चन्द्रोवरुणेन इन्द्रगनो अयं च सोमानरिदेव मारथि॥ अहं च शक्रो त्रिदशानमीश्वरो॥ अयंच प
चशिखो नियसेय प्रनिशृद्धानि अन्नं च पानं च कौशिक पाणिस्वरकुसुमभ्यमृदंगाहस्सरवाणिसद्धानां प्रतिबोधंति प्रतिबुद्धो च नन्दति भुवनो ज्ज्ञाति पुरिमासुजातितु॥ त्वं कौशिको
मत्सरी पापधर्मो नुत्वानुकस्माय इन्द्रगनो स्वमा पापधर्मो निरयंवजन्ति॥ येमत्सरी रोषक पापधर्मो निरयंवजन्ति॥ येमत्सरी रोषकया पधर्मा प्रदेयका श्रमणब्राह्मणानायाचानि
कर्मानि समाचरित्वा इन्द्रो सुता ते निरयंव्रजन्ति॥ यदिह दाना नि दयानि यशिन्ना प्रसन्नचित्ताः श्रमणब्राह्मणेषु॥ पुण्यानि कृत्वा इह जीवलोके इतो चुता स्मे सुगतिं व्रजन्ति॥ ॥ १११
कौशिक आह॥ एषो अद्यैव करिष्य पुण्यं दास्यामि दानं श्रमणब्राह्मणेषु॥ एतेहि एतेहि च देय दानं नाहं अदत्वा अस्य तंपियास्स॥ एवं चमे ददतो सर्वकाले भोगाय चमे वा चसर्वा
क्षिपीहन्ति॥ ननोअहं प्रव्रजयिष्यामि प्रहायकामानितथाधिकामा॥ ननोत्तमे गिरिवर गंधमादने मोदन्ति देवावरधियात्मत्रा। उपागमा ऋषिवर सर्वपूजितं सुपुष्पितांज्ज
मववरांशाखांगृह्यपुंचि॥ सुगंधवाति दशोहिस कन्ता सुपुष्पिता भमरवरेहि सेविताना हि शाखा ददन्त सर्वगमा सिमारिषय थैव मो शक्र नथैव सोभुवं॥ जोयाचमाना भन्तुक्सितु
वाल्पाणि इमस्तवी षिकलहमुधीरये॥ नमहं पूजयपुष्पेहि इहार्थविपतिचाये च बोधश्रयनरा सोपितदिमंत्वामेवस्समीक्षेत्वा स्वराणा ज्ञा नाहि मार्यज्ञानु श्रेयाय स्वैवराणा निपतं
वरिष्यसि साइव नो श्रेयतरो भविष्यति॥ अकार्यमेतं वचनं सुगात्रि कोब्राह्मणाः क्रोधं शब्दयाकरेनानभ्यनाधिय तिंहिष्टकृत्य॥ सोएवदोन्ता निस्सति यानुश्रेयनरापिनायोपर

मार्थदर्शिनोऽप्सरिकावर्णवरेण अर्थिकोआगत्वानवोचन् ॥ त्रिदशाधिपस्य नानाहिमामार्षकानुबंध्यानां दृष्ट्वा अनाजमनापुरन्दरोऽभ्यब्रवीत् ॥ आजमनोसर्वेषुयुष्मेसह
शासुगात्रेकोऽर्थेहपूर्वेकलहंउदीरये ॥ योसर्वसोकेचरनिमहामुनिःमामेनसोनारदोसत्यविक्रमोसोऽभ्यब्रवीत् ॥ पर्वतेनगन्धमादनेगत्वानमूताधिपतिंहिपृच्छथ ॥ इत्तमोऽज्ञ
रात्तोदिशायांगंगाकूलेहिमवन्तपार्श्वेसकौशिकोऽग्रभपानभोजनो ॥ तस्यसुधाप्रेषयिदेवसारथिः अभिज्ञःहूनस्यप्रतिष्ठतोममप्रभंकरोलोकनमोनुदोयथाआदित्यलोक
स्मिंयथैवइर्ष्यप्रिकादेवताकस्यहागतासि । इंद्राखोयमाश्वेतअनुत्यसनिभामनोगाश्चोप्रियरूपदर्शनानंदृष्टपूर्वमपरश्रुपेटद्राकादेवतेकिन्नुअदाक्षिदममअहमहे
त्वेशामहर्षिप्रेषितोसुधानरित्वामारितंउपागमिशानाहिमामानरिदेवसारथिंअजाहिमाकाक्षिपुभोजनमुत्तमम् ॥ अक्काहिमांक्षादर्शोहियायकाक्षुधापिपासाश्चाअरति
त्वरकामअक्रोधोपनाहव्यनिवाऽपेभ्यश्रीतोलनक्षीवरसन्तयोत्तमं ॥ नमानरेकत्यपतिमहर्षभुजितु ॥ पूर्वेअदत्वाशनितुवतनमचापिएकस्यनममसंवल्लितं ॥ अस्तविभागाहिसुख
नविन्दतिमित्रश्रोयारिपथिकाश्रीपाटवायेस्वपत्निअर्थनेसर्वपिनेमक्षरियपनमेसमनाप्राप्ताआदत्वाअमृतंपिनोअसेनापेषितांदेवराजेनआत्मजाकमावंनरश्चोत्तपनीय
सन्निभां ॥ सुधापिआदायप्रतिगृह्णन्ताआश्रमपत्रअभूषिकौशिको ॥ दृष्ट्वातुताःअर्थदर्शीमनिमान्प्रतिभासयन्तिपन्थानंनरेशिनःस्थितावनस्थोऽप्रमयवतुर्दिशं ॥ सोऽस्मा
निकौशिकोअभ्यभाषित ॥ उरिमांदिशांतिस्थसिदेवतन्त्वअलंकृतोनारवेलाचभीशनापृच्छामितेकांचनवेदिनिग्रहेआख्याहिमेत्वकतमासिदेवताश्रीरीहमस्मिमनुजेषु
संमता ॥ अश्रुप्रसन्नपरिसत्तापरिसेविनी ॥ सदासुखेषिपौनुषसकाशआगताः नशासुधायवरप्रदत्तभागायाशीलेनपेनाचलनेनबुद्धियेउपेतसत्ताःप्रगुणोनकर्मणा ॥
त्वयाऽऽपनेशिरिज्ञानिमन्त्रिपाप्रयतेनिदास्यवियभोगवान्सुखी ॥ अथोपिदासोअलसोअशित्वसत्तामुउर्गतावापिनरोअनुपवात्वयाउपेतेयानिमन्त्रो । यानदिदस्सुसाधुयदि
वंत्वयाक्रतंप्रभासयन्तियशसायशस्विनीमनोमयासाहयनादिशं ॥ प्रतिपृच्छामित्वाकांचनवेदिविग्रहेआविक्षमन्वकतमासिदेवता ॥ श्रद्धाहमस्मिमनुजेषुसम्मता ·

शुद्धोदनस्य निवेदितं व्याहरन्तेति मिरउदर्कमय्यतस्मिं व्यामोऽभ्रूवरलक्षणा यच्चरिगायपत्नेव यत्नमिव वरेण नरेन्द्रसिद्धार्थेन जहानि कंडुछायो ॥ राजा कंडुकीयस्य श्रु
त्वा येन कुमारस्तेनोपसंक्रमन्तो पश्यति जम्बुकच्छायान्तं ॥ ॥ राजा विस्मितो आह ॥ कुतास्स नो वा गिरिस्मिं रं निस्मिं शशिव नक्षत्रगणावकीर्णो ह्रादे निगाचा
रिणा निरीक्षमाणो ध्यानस्थितो नैलदीपकल्पो ॥ राजा आह ॥ महाभागो ऽभयं यस्य भवेतेन वन्नोपि तावासनमन्ति राजा शुद्धोदनेन बोधिसत्वस्य जम्बुछायेगतस्य
पादावन्दिता ॥ राज्ञा शुद्धोदनस्य एतदभूषि ॥ यथा कुमारस्य ध्यानेषु ध्यानेषु चित्तनमति । मा खल्वेव अभितस्य ऋषिस्य सत्यो व्याकरणो भविष्यन्ति तेन राज्ञा
कुमारस्य विस्तीर्णो अन्तःपुरस्मु पच्छापितं यथा कुमारो गृहे अभिरमेय ॥ राज्ञा कन्यानामर्थाय विविधनानाप्रकारं अशोकभण्डकारापितं कपिलवस्तुस्मिं च नग
रे घोषनाकारापिता सर्वाहि कन्याहि राजशाक्यउद्याने निर्यातितव्यं सर्वार्थसिद्धो कुमारो कन्यानामाभरणानि वितरिष्यति ॥ तहिं उद्याने राजा शाक्यकपिल॰
वस्तुनो बहूनि कन्यासहस्राणि निर्यातितानि महानामस्स शाक्यस्य यशोधरा नाम धीता नाम ह्रीपसमृद्धाये निर्यातिता ह्रीयायन्ति कुमारं अल्लीनो वा परा भगवान भि ११०
क्षुणो अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धो प्रवर्तितप्रवरधर्मचक्रो ॥ तं भिक्षुभिक्षुन भगवतो कुमारभूतस्य उद्यानवनगतस्य कन्यानाभरणानि वितरामन्तस्य यशोधरा
ह्रीयायेन्ती कुमारस्य अल्लीना भिक्षु भगवन्तं पृच्छन्ति । कथं भगवं पृच्छन्ति यशोधरा भगवतो कुमारभूतस्य ह्रीयायन्ती अल्लीना ॥ ॥ भगवानाह ॥ नहि भिक्षवो इदानी
मेव यशोधरा मम ह्रीयायन्ती अल्लीना अन्यदापि एषा मम ह्रीयायन्ती अल्लीना ॥ भिक्षुराहन्सुः ॥ अन्यदापि भगवान् भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भि
क्षवो ऽतीतमध्वाने नगरे वाराणसी काशिजनपदे ब्राह्मणो कौशिकसगोत्रो सो कामेषु आदीनवं दृष्ट्वा अनुहिमवन्ते ऋषिप्रव्रज्यां प्रव्रजितो तेन तहिं अनुहिमव
न्ते गंगाकूले आश्रमं मापेत्वा पूर्वरात्रापररात्रं जागरिकायोगमनुयुक्तेन विहरन्तेन बाहिरकेन मार्गेण चत्वारि ध्यानानि उत्पादितानि पञ्चाभिज्ञा साक्षात्कृता चक्रम

सर्व्वपरिमार्ज्जितो महर्द्धिको महानुभावो ऋषिसंवृत्तो न च संविभागशीलो तस्य तानिस्तानिको कायस्य भेदाद्गन्धर्वकायिकेषु देवेषूपपन्नो पंचशिखो नाम गान्धर्वपुत्रो सो देवभवनातो तं कौ
शिकं स्मरति कहिं कौशिकं काशे प्रविष्टं जीवति निस्मृतो नि सो समन्वाहरति पश्यति तं कौशिकं ऋषिप्रव्रज्यां प्रव्रजितं अनुहिमवन्ते गंगाकूले आश्रमे प्रतिवसति असंविभागशी
लो तेन शक्रस्य देवानामिन्द्रस्य आरोचितं ॥ यो मम मनुष्यभूतस्य ज्ञातिप्रियो मम मायो सो ऋषिप्रव्रज्यां प्रव्रजितः अनुहिमवन्ते गंगाकूले आश्रमपदे प्रतिवसति सो च असंविभा
गशीलो तस्य अनुग्रहार्थाय संक्रामेम तं संविभागस्मिं नियोजेम शक्रो यानि कौशिकस्य अनुग्रहार्थं आहारे देशकाले चन्द्रमसूर्येहि सार्द्धं मातलिना च संग्राहकेन पंचशिखेन च देव
पुत्रेण शुनि निर्म्मिनिता कौशिकस्य ऋषिस्य आहारे आश्रमे देशकाले एकमेकोपसंक्रान्तो मासाच सुनखो नानाप्रकाराणि उच्चावचानि वर्णानि उपदर्शेति॥ ॥कौशिक आह॥
नाहं क्रिणामि नापि मे संनिधि अस्ति किंचि विपरीतरूपं मम भोजनं इमं स्यामाकप्रस्थेनात्तमे षो उभिन्नं॥ ॥शुनख आह॥ अत्यातो अस्य कंरयादत्तमश्यातो मध्यमं। बहुका
तो बहुकं दयात् आदानं बोपपद्यति॥ न त्वहं कौशिक ब्रुमि भुंजाहि ददाहि च॥ आर्य्यमार्गसमन्वितो एकाशं विन्दते सुखं॥ चन्द्रोपि उपसंक्रान्तो कौशिक आह तत्रैव॥ नाहं क्रिणा
मि नापि विक्रिणामि न चापि सन्निधि अस्ति किंचि विपरीतरूपं मम भोजनं इमं स्यामाकप्रस्थेनात्तमे षो त्रयानां॥ ॥चन्द्र आह॥ वडिसंघो गिरतिदीर्घसत्रं अयो ममयेय
अतिथिस्मि ॥ आशिने नादत्वा भुंजति भोजनं न त्वहं कौशिक ब्रूमि भुंजाहि ददाहि च॥ आर्यमार्गसमन्वितो एवं स विन्दते सुखं सूर्योपि उपसंक्रान्तो॥ ॥कौशिक आह। नाहं क्रि
णामि नापि विक्रिणामि न चापि मे सन्निधि अस्ति विपरीतरूपं मम भोजनं इमं स्यामाकप्रस्थेनात्तमेषो चतुर्णां॥ ॥सूर्य आह॥ सोहं तस्य हुतं भोति मो हव्यापि समाहितं यो
अतिथिस्मि आसिने अदत्वा भुंजति भोजनं॥ न त्वाहं कौशिक ब्रुमि भुंजामि च ददाहि च॥ आर्यमार्गसमन्वितो एकांशं विन्दते सुखं॥ मातली पि उपसंक्रान्तो कौशिक आह॥ नाहं क्रि
णामि नापि क्रीणामि न चापि मे सन्निधि अस्ति किंचि विपरीतरूपं मम भोजनं इमं स्यामाकप्रस्थेनात्तमेषा पञ्चानां॥ ॥मातली आह॥ समंसं सं हुतं भोति सयं चापि समाहितं।

नखोव रत्नवाङ्गुलीव अनुपूर्वविचित्राङ्गुलिव विनिगुप्तशिराव गूढघिराव गूढोवलधूनकसत्वानाच अविषमसमपादाच भगवतोऽप्रतिरूपंव्यंजनानासमन्तवहुलोच
मृदुगात्राव विसदगात्राव अदीनगात्राव अनुत्सन्नगात्राव सुसंघदगात्राच सुविभक्ताङ्गप्रत्यंगगात्राचतिकीनाभडश्च शरीराव व्यपगततिलकारकगात्राव पुनः वुद्धोभग
वन्तोन्नलमण्डपाणायश्च ॥ गम्भीरपाणिलेखाअभग्नपाणिलेखाव अछिन्नपाणिलेखाव अनुपूर्वपाणिलेखाचविम्बोष्ठाव नामायतनवचनाचमृदुतनुकवुजिह्वाचपर
मधुचिगजगर्जितस्तनितस्वराचमधुरस्वरवरायिरिमंजुघोषाचवुद्धाभगवतोऽनुगात्राच नागविक्रान्तगामीच ऋषभविक्रान्तगामीच सिंहविक्रान्तगामीच अभिदक्षिणागा
मीचउत्सदसमाच समन्तप्रासादिकाव प्रभुविसमावायाच परमशुचिविशुद्धलोमाच ॥ वितिमिरसमन्तप्रभाचबुद्धाभगवतोऽनुगात्राच मृदुगात्राव अनुपूर्वगात्राचक्षामोदरा
चारुकुक्षाअभग्नोदराचगम्भीरनाभीच अभग्ननाभीच अछिन्ननाभीच अभिदक्षिणावर्त्तनाभीच परिणतजानुमण्डलाचबुद्धाभगवन्तोवधिनदाढाचतीक्ष्णदाढाच अभग्नदा
ढाच अछिन्नदाढाच अविषमदाढाच तुङ्गनासाच नायतननासाच असितनयनाच अर्द्धितविन्नकमलदलसदृशनयनाचबुद्धोभगवन्तोअसितवक्रपक्ष्मसहितपक्ष्मच अनु
लोमपक्ष्मच स्निग्धलोमभ्रूच अपरीतकर्णाच अविषमकर्णाच व्यपगतकर्णदोषाच अनुपहताअनुपक्लिष्टाशानेन्द्रियाचउत्तमश्लेष्मसितमुखललाटाचबुद्धोभगव
न्तो ॥ ॥ असितकेशाच अहृसितकेशाच विचित्रकेशाच विनर्द्धकेशाच अभग्नकेशाच अछिन्नकेशाच अपरुषकेशाच स्निग्धकेशाच सुरभिकेशाच वक्रिकाग्रकेशाच
सशिरसोस्वस्तिकनन्द्यावर्त्तानुत्तरीयश्रेष्ठसन्निभासाचबुद्धानांभगवतांकेशा ॥ ॥ एतानिबुद्धस्यभगवतोयद्धियोकायेऽशीतिव्यञ्जनानियेहिस्यकायेसततंअलं
कृतोदेवातिदेवस्यनरोत्तमस्यप्रशस्तानियस्यद्वेत्रिंशानिच अशीतिचकाये अनुव्यंजनानिसमन्ताचव्यामप्रभानिश्चरेत्तुः कथंनामविराजितेनप्रशस्तदेशानखुन्तोसमा
दापयपुण्यंसर्वसत्वानांतेनास्यलक्षणवरकायेनिवर्त्ततेस्मकर्भुद्धोदनोसान्तःपुरोसार्द्धंकुमारेणउद्यानभूमिंनिर्गविनो। वोधिसत्वोऽद्यानभूमीयेअनुचङ्कमन्तेकृ

१०९

षिग्राममनुप्राप्तो। तत्रपश्यतिफलानिवहन्तानिनेहिफलनेहिदीर्घकोवमन्तूवउन्सिप्तदीर्घकोमन्तुकोगृहीनाभोजनार्थेसोपिदीर्घकोकुमारेणाक्षिप्तोतेनवोधिसत्वेनदृष्टं
दृष्ट्वावोधिसत्वस्यमहान्तोवेगसमुत्पन्नःकामशरीरसमतस्पनिश्रीवितवधाप्स्यामि॥ अपभ्रमस्तनभवविप्रमोक्षंवीर्य्यंमयाहिप्रतिसंहनितंनशक्यवेलाइवसलिलवेगाय
थागांवस्यजंवुछायायापावोधिसत्वोनिषण्णः पूर्वाह्णेपरिवृत्तेहिदिवसकरेछायावोधिसत्वनजहाति। सवितर्कःसविचारंप्रथमध्यानमुपसंपद्यविहरतिहिमवन्तपार्श्वे
नोपवनमथयौवैहायसेनविन्ध्यपर्वतंगच्छन्ति॥ तेनत्रवोधिसत्वस्यनशक्नोतिउपरिगन्तुंवयमपिभग्नकुटिगिरीमेरुमस्तकृततेनेनकथ्रोत्रसस्थावरजंगमइवसहकानशा
खाकुलेनवृक्षाग्रवृन्दाप्रशान्तोनानिर्ग्नवधिनानैकशः वयममपुरेष्वशक्तागतादेवगन्धर्वविशरणानिनिःश्रिताः वयमपिसमाप्ताप्रसीदानभोगस्यकस्यविन्नक्ष्मीनि
वर्तनिस्सर्वेवल॥ ॥देवतागाथांभाषन्ति॥ नृपतिपथाकुलोदितोशाक्यराजान्मजोबालसूर्यप्रकाशोविउरविनरूपाःरविस्फुरणाप्रमुत्परेकवर्णप्रभैःतक्षणो
ल्लक्षितांङ्गोरववर्णः अयमिहवनखण्डमासनध्यानविनायरःपार्थिवगुणाशतसमकोटिसवर्द्धितसंस्यतक्ष्मीनिवर्त्ततिश्रर्वैवल। सोऽहनिमिनाश्वकारेणाउर्भतःप्रदी
पोयआयतेप्राप्स्यतेधर्म्मं। यज्ञगाभ्यासयिष्यतिलोकेक्लेशाग्निसंतप्तेभाउर्भतः महामुनिः अयमत्रप्राप्स्यतेधर्मयज्जगत्ह्लादयिष्यति॥ शोकसागरकान्तारेयानत्रेह
मुमेस्थिताः॥ अयप्राप्स्यतेधर्मंयज्जगत्तारयिष्यति॥ महासंसारकान्तारेविप्रणष्टंजगदयंयमार्गंवरश्रेष्ठंदेशयिष्यतिचक्षुमान्॥ संसारचारकेवद्धादीर्घरात्रं
मिमंप्रजा॥ अयंवन्धनमोक्षधर्मराजाकरिष्यति॥ आक्रुश्यतुरामिहन्तिअन्तेपुरकुलवसमहाय॥ अथयेन्तेपुभक्तपानेनक्षुधियराज्ञाभक्तवेलायांकुमारंपृछ
ति॥ कहिंकुमारोआहारंकरिष्यति॥ राज्ञोश्रुत्वाकंचुकीयावत्कवचवर्षवरास्वविरागावधमनकाचसमन्तेनप्रधाविताकुमारंमार्गन्ताकुमारंजम्बुछायायांध्याय
न्तोकंचुकीयेनदृष्टापरिनिवृत्तेदिवसकरेजंवुछायाकुमारंनजहाति। कंचुकीयोदृष्ट्वाविस्मितोमहाभागोकुमारोयस्यअचेतनाछायानजहाति। कंचुकीयेनराज्ञो

श्रोतुमिच्छामि। यस्मिंनदहोजातोदेवामन्दारवाणिप्रकिरेन्सुः तंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि। यस्मिंनदहोजातेअचेतनाकम्पितावसुधातंभुवंब्राह्मणांकिं
रोदिषिश्रोतुमिच्छामि। यस्मिंनदहोजातेलवणजलोक्षोभितोअस्मितनतोयातंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि यस्मिंनदहोजातेनभसिगताडुतुभियोवायस्मिं
तंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि॥ यस्मिंनदहोजातेपंचशताजाताशाक्यपुत्राणांतंभुवंदृष्ट्वाब्राह्मणांकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि। यस्मिंनदहोजातेपंचशता
जाताशाक्यकन्यानांतंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि॥ यस्मिंनदहोजातेपंचशताजातामहदासानांतंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि। यस्मिंनदहो
जातेपंचशतामहदासीनांतंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि। यस्मिंनदहोजातेपंचशताजातामहतुरगाणांतंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि। य
स्मिंनदहोजातेपंचशतागजपोताजातानातंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि॥ यस्मिंनदहोजातेपंचनिधिशतानिमुखानिदर्शयन्तितंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषि
श्रोतुमिच्छामि॥ यस्मिंनदहोजातेमहत्तलितोराजानोप्रशान्तमनस्तंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि॥ यस्यराजन्नवर्षांब्राह्मणादर्शनायउपजान्तितंभुवंब्राह्मणां
दृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि। ययद्विषामनुजाभवहृष्टमुखाउदग्राचतंभुवंब्राह्मणांदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोतुमिच्छामि॥ ययगायब्राह्मणाशोकंभवमुदितमनोसुखंप्रतिल
माहिभविष्यतितंयमप्रसन्नंवापृथिवीपालो॥ ॥एवमुक्तेभववितिअसितोसितनमाहयइदमवोचत्॥ अश्रूणिमार्जयन्नोबाष्कतोमृषिभिः तन्दृताससनवकृतरु
णांकैतिभानसोप्रतवक्षिहोहोहितरपतितराज्ञाहोर्हतिराज्ञानभिभूतो॥ एषोहिद्वीप्तिकमेहित्वैवानुकलंधियअनवशेषशिवममरनिरूपतरायमथिगमक्षितिमुत्त
मधर्मजीर्णोअहंनतवयोहहरोचनरोत्तमअचिरजातोकाननगतोहनेष्य॥ ॥अथबोधिप्राप्यकुमारोअयंबुद्धोभविष्यतिसर्वज्ञोसबंधर्मवशावर्त्तिस्वाख्यानधर्म
विनयेअहंवजीर्णोतिरोदामि॥ नखुमहंमरणाभयकहिन्नुजातोनपियतेमनुजोवृद्धजुअप्रतिसमनप्रस्पन्नेनरोदामितखुमज्यमरणाभयकहिन्नुजातोनप्रियतेम

ज्ञो।धर्मंऔपसमिकंनश्रोष्यंतेनरोदामि।नखुमह्यंमरणभयंकहिंचुजातोनम्रियतेमेसर्वेनसंघन्तुसागरमहन्तद्रक्ष्यंतेनरोदामि।योतुज्ञोबोधयिष्यतिप्रजामिमो
भगवतिविरजस्तुप्राप्तासोयंप्रादुर्भूतः अहन्तुजीर्णोनिरोदामि।योमुक्तोमोचयिष्यप्रजामिमांरागवन्धनैर्वद्धासोयंप्रादुर्भूतः अहन्तुजीर्णोनिरोदामि॥योमुक्तोमो
चयिष्यतिप्रजामिमांमोहप्रवन्धनैर्वद्धासोयंप्रादुर्भूतः अहन्तुजीर्णोनिरोदामि॥योमुक्तोमोचयिष्यतिप्रजामिमांरागद्वेषमोहेतुसोयंप्रादुर्भूतः अहन्तुजीर्णो
रोदामि॥आत्मनाअरोगोभूत्वाअन्यांपिकांक्षितिअरोगंसोयंप्रादुर्भूतः अहन्तुजीर्णोनिरोदामि॥योआत्मनाअशोकोभूत्वाअन्यान्हिपितिकांक्षितिअशोकांसोयंप्रा
दुर्भूतोअहन्तुजीर्णोनिरोदामि।योआत्मनाविशल्योभूत्वाअन्यानपिकांक्षितिविशल्यांसोयंप्रादुर्भूतः अहंजीर्णोनिरोदामि।श्रुत्वाइमेनरमरुकाशिपुरेधर्मराजंद्र
क्ष्यन्तिचक्रप्रवर्त्तयन्तअहन्तुजीर्णोनिरोदामि॥श्रुत्वाइमेनरमरुद्रक्ष्यन्तेगराणवररसमभ्यगतनअमृतप्राप्तिभजमानअहन्तुजीर्णोनिरोदामि॥व्याधिजराचम
रणअन्तरायकरबहुभमनुष्यामेद्दशकभगवन्तोउत्पन्नः अहअनाथस्तोनिरोदामि॥ ॥ऋषिअसितपित्वाबहुनिकरुणानिसप्तिवेपित्वाअनुशासवारायन
रवरदमकनपादद्दष्टुप्राचीनरमेवबंदिहाणानोनरुनमंगवेषनोनहिसुरभोऽस्मादोबुद्धानामयान्तेमद्काणोबुद्धनिर्घोषश्रुत्वागच्छेसिविनायकोनमंसमकाशंवरयेसि
ब्रह्मवर्णवचनपरिकरोचनस्यसान्तोदानिबोधिसत्ववहुशोअभिप्रदक्षिणीकरित्वानआमन्त्र्यनरपतिंगच्छामिस्विस्थवतिभवान्भेतु॥साधीतिप्रतिश्रुत्वाअसितस्यना
रदोइच्चवचनंप्रव्रजियगणन्मेषोअभूषिअरहाधुतक्लेशोकात्यायनगोत्रेनाम्नानारदत्तजिनस्यसुतं॥वनेनैववसितवऽथपरिनिर्वृतस्थविरोनंनिर्वृतंसमश्मशानेनिरोपधि
उपधिक्षयविमुक्त॥सर्वभयपवातीतेवनथपरिनिर्वृतस्थविर॥चतुर्हिकारणेहिभशितेनबोधिसत्वोएककाशेनव्याकृतोबुद्धोभविष्यतीति॥ ॥कतमेहिंचतुर्हि
लक्षणानांव्यक्ततायैश्चविभक्ततायैगम्भीरतायैः अस्खरणश्रेष्ठतायैर्बुद्धानांभगवतांअशीत्यनुव्यंजनतायैराशिबुद्धानांभगवतांअनुगतावाचनाभसुरताअस्विस्व:

खलु भविष्यति भय अतिबले ऽधीर्णो हासा किंतु खलु उरस्मिं मे दिशाभागे धावन्ति देवकन्या चन्दनचूर्णं गृहीत्वा नाको नु खलु महानुभावो उत्पन्नो अयं जम्बुद्वीपे स्मिं कस्य पद्माय श
वन्तो अयमेदृशको महानुभावो ॥ नहिं स्सदृशानि मिनतो कस्मिय स्स कस्य विज्ञो निखुशात्मसुत्पादो सदृशका भोत्ति आकारा: ॥ अथ वीथियपतनानां रष्टगणो नि आकाशे अमर
संघानां उत्पन्नो लोकनाथो वुद्धो वोधिष्यति ॥ भनयो सोदानि प्रउदितमनो गगणान ने ऽश्रणो ये देवसंघानां अयं नरवीरगर्भे उगौ वुद्धो लोकस्मिं उत्पन्नो ॥ सो सर्वे जम्बुद्वी
पे ओलोकया दिव्यरोचनेहि ॥ ऋषि अयं स्मेहि शाक्यानां कुलेजातो भुद्धोदनसुतो ॥ यत्र स्यापि स्वं दृष्टाजातो पवस्तु वोधिपकृतीनो तत्रैव वुद्धशब्दो वरति ऋक्षामिन काले ॥
ते चापि कुठारिहस्ता कल्याणि नकुक्तं उत्तरासंगंधा वक्कलचीराम्बरधरा आदाय फलोदकं आगमि आकाशेन तारस्वेवासुपथे प्रक्रमि रिद्धिसंतनयित्वा क्षणेन आगमो क
पिलवस्तुं हिमवन्तपादमूले अद्दर्शि नगरं रम्यं आदित्यवन्धुगृहं गृहं उद्धर्षं परस्तुभिः तं वसुरमणीयं त्रिदशानामिव देवानां प्रविशे इसी ऋषि: पुरं ऋषि सत्र कर्शनार्थी सस्तु १०७
सं निमन्त्रप्रविशे आयणाय पाप क्रयप्र उसप्रहस्ननेहि प्रमुदितह्य पगन्नरथयनिसंयेहि ॥ सो मनसा ऽयगानो द्वारे प्रविशे ऽश्वानो भुद्धोदनस्य नितयं यथा देवराजस्य प्रासादो ह
र्म्यं पगवाक्ष वरणा पंजर विवुद्ध गिरिकूटमिव गालितनपइपनिगणगणा वितोवक ॥ तस्मिं विमानमुखे कूटागारागारिणि रजनश्री मानि शोभन्ति कर्णिकायो कुताः सनकुनार्ध्विसका
शागभेरगृहानि शुभानि तमसनिविषसंखभारकनिभानि निर्मलरविसप्रकाशा शुनिनथकृताववक्राणि द्रवपति ॥ तच्चेवं उभिवेहलितनपष्यमुकुनेहि फलखाहिरहकृत्यिका
वनीहि विशुध नप्रसेकवर्णानि पश्यन्ति । तोरणानि कनकमयानि भिन्नालसदृशानि विमलरतिसंप्रकाशानि पुनिरथयो ततिचकृतावचकानि ॥ क्वचित्कालमेघसदृशा सम
यानिमृगनलिविपनोय क्वचित्तनिवहनामसदृशा समनारकानि श्वरनि कवित ॥ मार्जारयो तकानि च क्वचित्तमहसा आयत तानि । नहि सन्तेहि चवर्हिगणो हि च क्वचित्त ॥ क्वचिस्सं
पन्नेहि मधुरस्वयंजरगना क्वचित्कोकिलानि कूजन्ति भुकसारका क्वचित ॥ आभरणानि दानविश्रान्त विनाश्रुस्वदश विरि शासु चत्वरस्य निर्मितमसु अविक्कुडुयं यंजरीभिस्स

नग्रहसस्समुपचीर्णबहुविधरत्नसंचयंअनेकविविधसंपदभूम्यांसिंहनिमयतिविदृष्टंग्रसनिचडुदेनिमादिग्यनेउग्गयानकविगनवेदिवेनासिकायहिंचउयेन॥ काषायकंतुथरंव
र्थवरसमाऊत्नंप्रविशेप्रेष्यशतयानकलितंभार्यजनसमाऊत्नंअविसुगश्चंप्रविशेभवनउवारप्राप्नोजरितोन्यसेरोषंओसकरगोचमणितोअर्दर्शिप्रमादास्मितासंभ्रान्तेनाप्रष्ट
हीनखक्तरत्नाअनितिविप्रियदर्शनायतायिवीओभासितारव्यक्तागम्भीरासर्वयात्वशुविधिर्ताउनिरारख्शोअवोचनिवेदयेमाकराजस्कातोस्मिविस्यातोमारक्राजोह
मस्मिगोवेराज्ञातोस्मिआयानिविषयेष्ठिशिखरैर्विभ्यम्मिविहरामि॥ साप्यायनिःश्रुतवरापनिश्रूणायप्राप्रयेमहीपतितोतद्वचनमनवशेषंश्रुत्वाचप्रवेशयित्वाप्रति
मानितोप्रविश्योसिंहरूजस्पस्तुतसहश्रोविरजंरूमिवनरत्नगतसनिकीर्णामप्सरगणोहिवशंपयेजयेनफ्ताउपनामयेअसितअसितनामोप्रसग्रहेसिराजास्वागतम
गवन्तोतिनअवोच॥ ॥अथकनकमयूणांसशुविचित्रविचित्रकृतानकामणिविचित्रोपस्तन्नआसनवरानत्रनिषीदेभनुज्ञायपर्यकस्मिंनिषर्णोपस्थाभिहोत्नषिमह
र्षिकोभक्तेननिमंत्रेति॥ स्वायंभुवोदत्तोराजामोतुक्तनप्रमृतप्रणिश्रूणुतअनामयतुभगवांइच्छामितेकुमारउस्तुयदितेअनुमतस्यात्॥ स्वागतअनुरागंततेसुप्रोतावचि
यदर्शनोकुमारोऽसस्तिन्नप्रतिविवुद्धविग्रहमिवजातरूपस्यप्रतिबुद्धचकुमारप्रवेक्षियअष्टमकृतहृताय॥ उपनामयितुस्मापनविवरकृतंचआदिसंदृष्ट्वाभिषिवरं
कुरुतलमिवपत्रकम्बरम्यस्तं॥ अनुथहित्वंनरितंअङ्केनप्रतीछतिकुमार॥ अङ्केनस्थापविज्ञाप्यदात्रिंशल्लक्षणोपउपगातअनुव्यंजनैर्हिप्रारोहिअरखण्डरसमानोस्थंअ
श्रूपूर्णनयनोराजाभुजोरनोइदमवोचत्॥ ॥किंयानितेकुमारंदृष्ट्वायैर्मनसप्रसुमत्वं॥ योतदहंजातमात्रेसप्तपदान्प्रक्रान्तोमुखोऽसगमिनुभवत्रासगणदृष्ट्वारोदि
षिश्रोनुमिच्छामि॥ यस्मिंनदहोजातेछत्रंचवीजनिग्रहेतानअस्थानुःअन्तरीक्षेतदृष्ट्वाकिंरोदिषिब्रासोयस्मिंनदहोजातेसर्वेभोभासितोभमनल्लोकेतंभवब्रासगणदृष्ट्वा
किंरोदिषिश्रोनुमिच्छामि॥ यस्मिंनदहोजातेउपानाउहहेन्तुनभुवंदृष्ट्वाकिंरोदिषिश्रोनुमिच्छामि॥ यस्मिंनदहोजातेदेवाछत्रंनभेधारयेन्तुःतंभवंब्रासगणंदृष्ट्वाकिंरोदिषि

ऋषिस्यनिवेदितंप्रविशतुभवानृषिप्रविष्टे ॥ राजासान्तःपुरोऋषिंदृष्ट्वाप्रत्युत्थितोअभिवादेनभगवान्निषीदतुभगवान् ॥ ऋषिराज्ञाजयेनवर्द्धयित्वानिषण्णोराजापृ
च्छतिकिंभगवानागमनप्रयोजनं ॥ ॥ ऋषिआह ॥ कुमारन्तेद्रष्टुकामः तस्मिंश्चकालेकुमारोअन्यन्तरंसान्तेसमाधिसमापन्नो ॥ तेषामेतदभवत ॥ प्रसुप्तोकुमा
रोनतोराज्ञाऋषिआह ॥ भवानागमेहिमुहूर्त्तंकुमारोसंप्रतिओसुप्तो ॥ ऋषिआह ॥ महाराजनकुमारोओस्वापतिराजकुमारस्यम्रेतअल्पीनोपस्यतिवकुमारेनाग्रतं
॥ राज्ञाऋषिस्यविस्मितेमहाभागोऋषिः ॥ राज्ञाआरागतेउपनामेथकुमारंऋषिस्यकुमारोसूक्ष्मेहिअजिनप्रवेशियंपृस्यऋषिस्यउपनामितो ॥ ऋषिकुमारस्यहूरतोस
वेकायेनमहापुरुषलक्षणानिदृष्ट्वाअंजलीमूर्द्धनेनकृत्वाप्रत्युपस्थितो ॥ नमस्कृत्वाकुमारमृषिणाप्रतिगृहीतोऋषिःकुमारस्यद्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणानिप्रत्य
वेक्षति ॥ ऋषिश्चतत्रराजकुलेकुमारस्यचक्रवर्त्तिराज्यंश्वराणेतिनेमित्तिकक्षिकुमारोव्याकृतोराजाचक्रवर्त्तीभविष्यति ॥ ऋषिस्यभवतिनायंचक्रवर्त्तीभविष्यति ॥ ऋ
षिस्तानिलक्षणानिदृष्ट्वानस्पष्टानिराज्ञाचक्रवर्त्तिलक्षणानिभवन्तिबुद्धानामेतानिलक्षणानिभवन्ति ॥ बुद्धभयलोकेभविष्यतिअहंचअचिरेणकालेनकालक्रि
यांकरिष्यामि ॥ इदंचरत्नद्रक्ष्यामिद्रमस्यधर्मनश्रोष्यामिगणोत्तमंचनद्रक्ष्यामि ॥ ऋषिप्ररोदीअश्रूणिचप्रवर्त्तयतिराजाशुद्धोदनःअसितमृषिंरुदन्तंदृष्ट्वासान्तः १०८
पुरोउद्विग्नोजायतेकिंभगवन्कुमारंदृष्ट्वारोदसीमाकुलस्यकाचिद्विपत्तिंपश्यसि ॥ कुमारस्यजातमात्रस्यपृथिवीकम्पिताषड्विकारभोसाक्षोतोकेप्राउर्भूतोदेव
सहस्रेहिस्थितोदिव्यानिकुसुमवर्षाणिदिव्यानिचतूर्यसहस्राणिसंप्रवादितानिगीतवादितशब्दानिश्चरेन्तु ॥ कुमारेजातमात्रेकपिलवस्तुस्मिंपंचकुमारशतानि
जातानिपंचकन्याशतानिपंचदासशतानिपंचदासीशतानिसजातानिपंचहस्तियोतशतानिपंचअश्वशतानिपंचनिधानशतानिप्राउर्भूतानिपंचहिराजशतैर्हिता
येहद्धिवोधयेप्रेषितातोभस्मानपिभाश्चर्याद्भुतानिभगवान्कुमारंदृष्ट्वारोदिषिएतेमेभगवानारव्याहिमाकुमारस्यकिंचिद्विपत्तिंपश्यसि ॥ ॥ ऋषिराह ॥ महाराज

कुमारस्य न । कंचिद्विप्रतिपश्यामि सद्दृशानो महाराज महापुरुषाणां कदाचित्कर्हिचिल्लोके प्रादुर्भावो भवति ॥ अयं महापुरुषो प्रादुर्भूतो बुद्धो लोके भविष्यति ॥ अहं च वृद्धो न द्रक्ष्या
मि धर्मं च देशयिष्यति ॥ औपसमिकं च वर्णाशिनिर्वाणिकं च नेन चत्थोप्यामि गणवरं चास्य न द्रक्ष्यामि बुद्धविकुर्वितानि न द्रक्ष्यामि ॥ न देत्ता महाराज आत्मनो विपत्तिं द
ष्ट्वा रोदामि ॥ ऋषिः बोधिसत्वं चतुर्हिंकारणेहि स्काशेन याक्रमित्वा बुद्धो यं लोके भविष्यति इति प्रक्रान्तो निरवरणानि विनहिनाएकाग्रेण मनसाममभ्रणोथ ॥ अ
सितो परिदेवउमन्त्रो शाककुमारे ॥ असितो नाम अभृषियो वसति विन्ध्यपर्वतविषये हिमनियतवयो महात्मा महाकपिलउज्जमाङ्गरुहो आरस्याशास्त्रकुशलो ताभी
पंचानसो अभिहानकेशशिखरवासी धनपतेरिव गुह्यकाधिपतिः सो वसति काननवसति मूर्द्धमूलफलमक्षउच्चरन्ति ॥ सो शिष्येण नालकेन सार्द्धं अन्येहि च
कुनिदशकुशलकर्मसेवी प्रशमदमेरतो परेत्र ओवदति देवगणा पारमिगतो ऋषिपरमशीलसमन्नः ओभासो वसु विपुलो प्रीतिलो को तराभसमुत्पन्नो सत्वा च स
कान्ते सुलमप्रदुःपृथिवी चकम्पेसि ॥ सो जन्त्रनिमर्णापश्यति मन्दारवाणि कुसुमानि धरणीतले पतितानि दिव्यानि च कल्पपुष्पाणि पश्यति च असितनामा आभरणा
शतानि च प्रकीर्णानि । सहसा प्रधाविता नागगगनतले देवकन्यानामप्सरकिन्नरीणां भरणोनिगीतस्वराणि नित्यहासुगिरिर्नदीयो कुलवहां गम्पतिकुसुमाकुलजा
लोघां ओभासं च विपुलं समन्ततो पश्यति दश दिशासु सहसा समुत्पन्नं समुत्पतनं रविनरुनसमरीचिं सकाशं ॥ एतानि च अन्यानि च बहूनि आश्चर्यकानि दृष्ट्वा उर्द्ध
षितरोमकूपो असितो चिन्तामनोआसि ॥ किंनु खलु महीप्रचलिता गगनतले दुन्दुभिनदन्ति ओभासन्ते च लोके च वर्षति पुष्पवर्षाणि ॥ नवपतिं च न्द्रसूर्या लवणजलो
क्षुभ्य असितो नयो घोनरीयपट्टाद्दश्पन्ति कुसुमाकुलजतोघा सर्वे च विमे फ्रमवराभकालकुसुमेहि छादिता ॥ अग्रफलकुसुमभारभरितो सुरभिगन्धप्रवायन्ति ॥ न
च प्रज्वलन्ते अग्निः निरयसहस्रेषु अपायदिवसेन च वेदयन्ति दुःखं लोकान्तरिका च विनयमानवा पिशुधापिपासा यथा पुरे जायने शरीरेषु ॥ हृदयं च मे प्रमुदितं किन्तु

नपुरुषानभोक्ति आकाराः नापि मानुषाणामीदृशी विधिर्भवति यादृशी भवतामिति ॥ ॥ अथ सा प्रतिहाररक्षी उपगम्य महेश्वरानिदमवोचत् ॥ प्रहृष्टोक्तमानं निपुर
प्रणम्य हृष्टो मुदितचित्तो अभिनन्दते नरपति प्रविशन्ति भवन्तु देवपुरं कस्य राजवृषभस्य वैश्वानराधिपतिना अनुज्ञाताः ॥ एवं श्रुत्वा वचनमष्टसहस्रं महेश्वराणां
वणिग्प्रविशन्ति राजकुलाभिमुखेन कुलवंशप्रख्यस्य ॥ अद्राक्षीत्तेपि राजा महेश्वरान्दूरतो निशम्य त्वा प्रत्युत्थितो सपरिवारो गौरवबलभावितशरीरात्ते अन्वराज
वृषभोस्वागतमस्तु गणा भवत सर्वेषां प्रीतादर्शनेन प्रशमस्वदवलेन च भवन्तानां समधिगच्छति इमानि अस्माकमासनप्रधानानि आसनानि भवन्तो अस्माकमनुग्रहार्थाय
॥ ॥ अथ ते आसनेषु वङ्करत्ननविचित्रेषु विचित्रपादेषु विगतमरमानदर्पा निषीदिअनवद्यकर्माणः तेन कच्चिदेवकालमागमयित्वा नराधिपमवोचत् ॥ भगव
यं प्रयोजनमस्माकमिहागमनाय सर्वमनवद्यगात्रो ऽयमत्रोतो कच्चन्दरो नु संपुत्रो किल महाजनपतेलक्षणगुणपारमिप्राप्तं ॥ वयमपि लक्षणकुशलाः समर्था १०५
गुणदोषलक्षणज्ञातुं ॥ यदि न गुरु भवतो पश्यामः महापुरुषरूपं सो भववस्यणभगुच्यपदेशक्षेममममपुत्रो । मममनुजहर्षजननं लक्षणगुणपारमिप्राप्तं ॥
भथमण्डका ज्वलितेन्द्रियप्रवेशीय गुणाधरो ग्रहे तानभक्षेनवारिन्वहं ॥ उपनामयति सुरवरगणा आलोकयित्वा महामहेश्वरवराकमादरावलस्याम्ङ्ग निविगलि
तमुकुटानि पतन्ति महीतले हृष्टाः तेपानि राजानं संराधन्ति ॥ ताभाते महाराजा सुलक्षपस्यते मम महापुरुषो कुले उत्पन्नः द्वात्रिंशतीहि महापुरुषलक्षणेहि समन्वा
गतो ॥ न यथा समाहितो चरीर्यंचभायते उपसंहरपंचमासशिशु स्वजिष्ठतः कौशास्यगाधते दशः मृदुनालीवप्रतिपूर्णो एकाङ्गायं चमा । अनेक्षणविनाच हंसर
कोनध्वते दशरमसवर्णासिहोचमाभुकाचपंचमा । समाप्रभूतब्रह्माचतीनागो पश्यतो दशाङ्गलीरछमीषपिहरोच नाथो द्वात्रिंशल्लक्षणादक्षिणाय थे भयराबा
सराकुमारोऽन्वेनीयं त्रालरणमहाशानस्यपुत्रो रम्यो भसितो वर्णेन प्रतिष्ठितो निपुणो मेधावीनेन गुरुकुलानो वेदाच मन्त्राव भवीतो ॥ सोदानि भधीनवेदाध्ययना

गृहातोनिष्क्रम्यविन्ध्यपर्वतंगत्वाऋषिप्रव्रज्यांप्रव्रजितोमूलफलपत्रभक्षोऽञ्छवृत्तिःतेनतहिंविंध्यपर्वतेआश्रममापयित्वावाहितकेनमार्गेणउत्पन्नेनघटन्तेनव्यायमन्तेनचत्वारिध्यानानिनिष्पादितानिपंचाभिज्ञाचसाक्षात्कृता॥ सोचतुर्ध्यानलाभीपंचाभिज्ञावहुश्रुतोवेदपारगोअसितोऋषिसंमतेनअभिज्ञातोपरिज्ञातोअसितोऋषिदिविविग्रुष्टोअन्तरीक्षेचरोमहर्द्धिकोचमहानुभावोपंचमात्रेहिशिष्यशतेहिसार्धंनालकेनचतहिमाश्रमेप्रतिवसति॥ सोतंबोधिसत्वस्यजातमात्रस्यपृथिवीचालंचदृष्ट्वामहान्तंचओभासंदृष्ट्वामनोज्ञानिचअमनुष्यानिचगीतवाद्यशब्दानिश्रुत्वादिव्यानिपुष्पवर्षाणिपतन्तानिदृष्ट्वादेवकोटीसहस्राणिचाप्सरसहस्राणिचदिव्यमाल्यगन्धहस्तानिखगपथेनपूर्वामुखमभियन्तानिअस्मानिचअद्भुतस्थानानिदृष्ट्वाउद्धर्षितरोमसंजातोकिमिदंअद्यजंबुद्वीपस्यइमअयंकस्यानुभावेनपृथिवीचकंपतिअद्भुतस्थानानिचप्रादुर्भूतानि सोदानिऋषिःदिव्येनचक्षुषासर्वंजम्बुद्वीपंप्रत्यवेक्षतिकस्यइमंतेजानुभावंदृश्यतिमनोज्ञानिचगीतवादितशब्दानिश्चरन्तिदिव्यानितूर्यशब्दानिश्रूयन्तिदेवाश्चदेवकन्याश्चदृश्यन्तिदिव्यानिचपुष्पवर्षाणिप्रवर्षन्तिचन्द्रादित्यसहस्राणिचदृश्यन्तिनरकसहस्रेषुनाग्निनाःप्रज्वलन्ति॥ एकान्तसुखसमर्पिताचसत्वासंजाताः सोतथादिव्येनचक्षुषाअद्राक्षीत्॥ पुरस्तिमेनकपिलवस्तुस्मिनगरेराज्ञोशुद्धोदनस्यपुत्रोजातोकृतपुण्योमहेशाख्योमहानुभावोयस्यतेजानुभावेनजम्बुद्वीपेएवंरूपाणिअद्भुतस्थानानिप्रादुर्भूतानि। देशकालेनकुमारंद्रक्षामः॥ सोदानिकालेनचसमयेनचतत्रागत्वाकुमारस्यदर्शनायसवहुलेहिशिष्येहिसंपरिवृतोवैहायसेनऋद्धियेनकपिलवस्तुमनुप्राप्तो॥ राज्ञोशुद्धोदनस्यअन्तःपुरद्वारेअमात्योचप्रतिहारोचऋषिंदृष्ट्वाप्रत्युत्थिताकिमाज्ञपेन्तिभगवान्केनार्थंकिमागमनप्रयोजनं॥ ॥ऋषिआह॥ शुद्धोदनस्यप्रतिहारेथअसितोऋषिदर्शनकामोप्रतिहारेणराज्ञोनिवेदितं॥ असितोऋषिदर्शनकामो॥ राजाशुद्धोदनोअसितस्यऋषिस्यआगमनंश्रुत्वाअभिज्ञातस्यविश्रुतस्यमहाभागस्यप्रतिहाररक्षमाह॥ प्रविशतुऋषीति। प्रतिहाररक्षेणनिर्धाविय

ति बोधिमण्डगतो नमार्थं । मारं निहत्वा सबलं नमुपेक्षि वीरं भहत्क्षितोगर्भमतेन गाचो नानं जले पंकजमुन्नमे चावभुष्यतो बानरनिप्रकाशो सतुल्लकानमरानभिभो
ति॥ ततो जातमात्रो ऽङ्को ते शाकियानां अभिक्रम्य धरणीयदानि हृमसप्तभवलोकयित्वादिशा ड्हसमपि॥ अपरानि मे ऽभवपश्चिमोन्तिन भेतुच्छत्रमेव विभानमानेम
शीमुक्तिश्रेष्ठपरमं विभाजं विधूतेन तामेन मरुद्रवानां बहुदेवपुत्राश्चामर धारयेन्तुः बालाकेशरवपुदीप्तकाशावर्णानयं हेमचित्रं नभे धारयेन्तुः ततो बीजनी बोविस्तय
प्रमेन्तुः करेण गृहीत्वा जिनं बीजयेन्तुः ततो पुराणस्कन्धोत्सुरवोलप्रभृनान्त पुमे प्रणीयाहि नामात्रु षाराशि वानन्दनीमानुषाराउवरुउवे वारिधारानभेउरूमेन्तुः
ततो मेरु भृंगानेकप्रकारा प्रमुक्तो जमनीयासमन्त्रो मिंजानाभृ शाविम्बरान्वाधिवासोतुबाना॥ दृश्यापद्धिथानमशेकम्ययेन्तुः सुवर्णस्यरूप्यस्य मणीनाभुकाना विमाने
पुदेवासद्वर्याशिपुशेन्तुः । जातेन जातं जिनं प्रेक्षमाना। सवशार्कनातलनभेशोभयन्तुः॥ अयसोमदेवा सनागा सयक्षा समहोरगा महर्षिगणा नगपुडरित्वास ममेका
दिशाप्राप्यतीनि सदृशास्याः देवान भेव्याहरेन्तुः॥ संप्रति जाते बोधिसत्वे शाक्यानां पंचकुमारशतानि सुन्दरनन्दप्रमुखानि पंचदारिकाशतानि यशोधराप्रमुखा
नि॥ पंचदासकशतानि छन्दकप्रमुखानि॥ पंचअश्वशतानि कण्ठकप्रमुखानि पंचहस्तिशतानि चन्दनहस्तिपोतकप्रमुखानि॥ पंचनिधिशतानि पंचवहिज्ञाते
हि संदृष्टप्रेषिकाशतानाभ्रूशोरनो आरोपयति॥ इतो सर्वं देवीनि वर्जं यथकेन विबोधिसत्वो अभिभविष्यतीति विश्वकर्मेण देवपुत्रेण रत्नमयी शिविका निर्मिता इ
मा शिविकां वहिष्यतीति॥ चत्वारो महाराजा उपस्थिता वयं सत्वसारवाहिष्या मा बोधिसत्वो वमाया यावन्मातुः सार्द्धं शिविकासमारूढा शक्रो देवानामिन्द्रो म
हाब्रह्मा च उन्नारणाकरोति॥ राजा शुद्धोदनेन अमात्या आज्ञप्ता इतस्वकुमारं शाक्यवर्नं देवकुलं नेथ॥ अभयायेदेवीयेपादवन्दनं नेहि अमात्ये हिरातो वच
नेहि कुमारो ततो सर्वशाक्यवर्द्धनो देवकुलं नीतो॥ अभयायदेवीयेपादवन्दे। तेदानि अभयादेवीयेमहन्तपादां वन्दनामयिष्यामेति॥ येन च अभयादेवीकुमार

स्वप्राऽर्भतो॥ अभयाचदेवीकुमारस्यमूर्द्धेनपादेषुप्रणानानरोचेतिपेषुप्रहृनाअकामोवन्दायेन्तुः लोकनाथनरेन्द्राणांनुशास्तामंत्रपउजसाक्षेनवन्दोपन्तुः भ
[illegible]स्यपादानिप्राऽर्भवेन्तुः ततोदेवताभयाइत्यवोचताऽर्षोनुरूपाममपादवन्दमानोप्रणामंचरुषोयइत्यसकुर्याद्धं॥ सप्तधास्यमूर्द्धंस्कदेयाऽइति सजातमात्रे
कुमारेर्थसिद्धिःसुखसर्वेसत्वाअभयावदवीविप्रराणामंकुर्वीअभयाचनस्पदेवीप्रहृशाप्रणामंकरोति उपस्थानीयेगाथाजातेजगत्सुखातेसर्वअर्थप्रदक्षिणारा
त्वातेननरलंवकस्यनामसर्वार्थसिद्धइति॥ राजकुमारेप्रविशेअववपुरोहितंनृपतिः॥ लक्षणानिपिंगलाकुशलाविप्रापर्षयेथप्रविशायचदेवामहेश्वरानाम
चित्तवसवर्ति॥ मालक्षणकुशलाविकल्पपिव्यन्तिजिनसन्निहा॥ विगतमदमानदर्पाअष्टमहस्त्रामहेश्वराणां॥ देवनरगणकृताञ्जलिसंप्रतिजातेउपगमेन्तुः तेरा
जकुलमारेभुविवशस्वरशिनाश्लिमितशब्दाःप्रतिहारलक्षअब्रवीन्कृताञ्जलीपृथ्येशीनमनसोपृथ्वीवीतारभगुलवरअमरकरविकृततपोषाः भृकोदनमुपग
च्छ्रहितमेलक्षणगुणविचित्रानिशाति॥ अष्टसहस्रंप्रविशेन्तुः यदिअनुमतते॥ साधुप्रतिभूत्वाप्रतिहाररक्षोपविश्यराजकुलेअब्रवीत्कृताञ्जलीपुष्येशीन
मनसोपृथिवीपारअनुलबलदीप्तमश्शाकारयेराज्यविलंनिहतशत्रुद्वारेतेअमरसहस्राणितिष्ठन्तिप्रवेशुमिच्छन्तिप्रतिपूर्णाविमलनयनामधुरस्वरमत्तवा
रणविचारी॥ भवतिममतेषुसकाननेमनुजादेवपुत्राश्लेपरिविक्रमतोतेषांधरणिरजोकमवतानस्पृशन्तिनवसानंमहणोमिपदपृथिव्यांइदंपिभाश्चर्यंगम्भी
रत्तिमितवेशोभायांकाराप्रशान्तहृदियपाविपुलजनेबीशीतीजनसमसमुपीक्षमानस्याअयंचदानिभङ्गनशरीरकायानदृश्यते॥ तेषांसन्निशाब्देचक्रमन्तो
नश्रूयतेकश्चिन्तिःसंशयंउपगताप्रचवरंनरवराधिपड्कुंअभिनन्दमभिवादयपश्यामिभयोनिजांदेवा॥ वरमाल्यगन्धहस्तानीलावेशांमनोरमशरीरादीप्य
त्नामिवगिरीपेअसंशयंचरमरूते॥ भुद्धोदनानिरूपवचनमिदंहर्षकम्पितशरीरोअब्रवीत्गणप्रुचपरमविधानुंनिवेशनमुदारं॥ किंकारणंनचेदशाप्राकु

क्रीडार्थं उपगतापि लक्षणाशाखाभुजाय अवलम्ब्य प्रविजृम्भितशरीरा नभस्य शवनोजनेन काल॥ अथवा नवतिभिः सहस्रामरुकन्या आभुनेव सन्निपतितामायां कृतांजलिपुटेहेदमेवचप्रसन्नमंकल्पा॥ अद्य जराव्याधिमरणांजनयिष्यसि॥ अमरगर्भकुसुमा देवी दिवि भुविमहितां हितकरं नरमरूणां॥ मा जनय विषादं परिकर्म वयं तव करिष्यामः कंपं कलेवंडरीरयद्दस्पंकुतेएव नन्सर्वं॥ अथ खलु चतुरिलोकपाला सपरिवारा आभु स्वं सन्निपतिता दिव्यप्रवेणिहलावयसुसगता प्रदक्षिणानां सर्वेपि देवसंघा मायां परिवारयित्वा आकाशे स्थिता मातुगर्भं हस्ता परिवारेणोपशोभन्ति॥ न खलु पुन बोधिसत्वमाता बोधिसत्वं जनेति निनिषण्णिका वा यथा याः स्त्रियो॥ अथ खलु बोधिसत्वमाता स्थिता एव बोधिसत्वं सजनेति॥ बोधिसत्वास्मृतो संप्रजानो मातरमबाधयमानो दक्षिणाया पार्श्वेन प्रादुर्भवति॥ दक्षिणेन हि पार्श्वेन जायन्ति नरोत्तमाः॥ सर्वेपुरुषशार्दूला भवन्त्यत्र विशारदाः॥ किं तत्र भिद्यते पार्श्वी तस्या जनजनेत्रीय॥ न रुश्रेषृवेदना च न जायति न च तं भिद्यते पार्श्व वेदना च न जायते॥ तस्मात् जनजनेत्रीय जनेत्वा पुरुषोत्तमं॥ मनोमयेन रूपेण प्रादुर्भूतिं नयोगता॥ एवं न भिद्यते पार्श्वे वेदना तो च जायति बोधिसत्वो गर्भावासपरिश्रान्तो सप्तपदानि क्रमति। जातमात्रो च विक्रमे सप्तविक्रमते भुवि॥ दिशो च सा विलोकेति महाहासं बहु हसति॥ अत्र किं कारणं उक्तं पसप्तक्रमते क्रमां॥ न च अष्ट न च षष्ठी अत्र भागं मंस्कृति॥ गर्भावासपरिश्रान्तो सर्वलोकहितोस्तुतिः॥ पश्चिमो भगवा सोयं॥ अथ वेगेन प्रक्रमिते सप्तपदस्मिं देवसंघाभिनीयथा सहसा लोकपालो सो अंकेन धारयेभुवि॥ अथ हर्षसमुत्पद्येहि दिव्याकुसुमाभिकिरो॥ मन्दारवरजाकीर्णा दिव्यचन्दनसंकुलो शीर्षकालदुदश्च सुरसुखाप्रधूपनं॥ तेन मुंचिविभूषार्थं तस्य उत्तमबुद्धिनो॥ यदर्थं च विलोकेति दिशा समग्र पतंगलो॥ तत्रापि आगमं वक्ष्ये उपदेशं मनोरमं॥ न मो भिद्यते सत्वानां देवेषु मनुजेषु वा॥ यस्यैवं संभवो भवति गर्भक्रमणमेव च॥ एवं योन केवान कश्चिर्भीमो पार्श्वं रुजितं जनजनेत्री॥ पज्ञायते सर्वतः

ज्ञायमानेचरमेनभवे॥ जातमात्रस्यचत्विनंआदिश्रवरवादिनी॥ अस्तिकश्चित्समवृद्धिनोऽयंस्ववचनवर्णोनुंकेचिन्तंसारवारोनभनीयन्ति॥ यथा आह॥ इमसर्थपुष्
षादिस्तः दिशोसर्वा निरीक्षति॥ अथदिशांविलोकेन्ताछयपनोवरनीवरो॥ देवकोटिसहस्राणितस्मिंहासंप्रभुंचन्ति॥ जातमात्रस्यमेवाहः देवतामारकायिकाः
यथाहिनरस्त्रिहानांशासनेसुप्रकाशितं॥ यनिष्ठ्तिनियामयेधीयसकृक्ष्मिनेहिशालेहिसदर्तिभवलंबमानाभननिवरंजिनंवन्दे॥ संप्रतिजातेसुगतेसमेहिपा
देहिधरणीमवनिष्ठेसप्तपदानिभगमांसर्वाश्चदिशाविलोकेति॥ चातुर्द्वीपेमहाकोशोचक्रवर्तीभविष्यसि॥ अथदिशाविलोकन्तोछयपतोवदतामरः॥ देवको
टीसहस्राणि अथास्पृहासोसंभवन्तिनमेसत्त्वाविजानथ॥ सर्वतोसर्वदर्शावीभविष्यंपुरुषोत्तमः॥ एवमेतेनप्रश्नंमन्त्रिविपाकंचउयदेशाकः॥ तेचास्यचक्रमभ
त्वगामिबीजनेचछत्रेचमारबलविडरीचमयेदसामसकाचनिपतेन्तुः॥ संप्रतिजातेसुगतेदेवाप्रथमजिनेप्रतिगृह्णे॥ पश्चापनेअमनुष्यानिभननिवरंभक्तेनधारये
न्तुः अन्तयहेन्तुः देवासुगतेनात्रिशल्लक्षणाधरसमंगिपश्चाच्चेनेमनुष्याअननिवरंभक्तेधारयेन्तुः निवायेन्तुः प्रदीयोमानुमोभाषितोअभूल्लोके। संप्रतिजातेसुगतेउ
त्काधाराश्चरमरूणांसंप्रतिजातेसुगतेत्तानिउदकाधिंकाविधायेन्तुः॥ अथपुरतोऽडयानेपुरंस्रवतोकरिष्यन्तेऽडवेवाशिवाराउक्रमेन्तुः॥ एकाशीतस्यएकोउ
ष्णस्यजानेस्नापयेन्तुः सुगतेविग्रहमिवजातरूपस्य॥ संप्रतिजातेखलुपुनर्बोधिसत्त्वोमाताभक्षतावैवअभूषि॥ अनुग्रणाचबोधिसत्त्वस्यैवतेजेन॥ बोधिस
त्त्वोमातुः कश्चित्प्रतिप्रणीएवचअभूषिअतोनर्ध्वाचसंप्रतिजातेखलुपुनर्बोधिसत्त्वेचतुर्णांद्वीपकोटीशतानांमध्येपृथिवीमन्तेप्रधानाअश्वत्थयष्टिप्राउर्भवेत्॥
अनन्तरद्वीपेचरत्नवरंप्राउर्भवेत्॥ बोधिसत्त्वस्यउपभोगपरिभोगमागच्छेबोधिसत्त्वस्यैवतेजेन॥ तत्रदेवपुत्रेसहस्राणिअप्सरसहस्राणिगान्धमाल्यमादाय
आयाछन्तिबोधिसत्त्वस्यपूजार्थंदेवपुत्रोदेवपुत्रंपृच्छतिकहिंगमिष्यसि॥ स आह॥ एषोप्रसोष्यतिनरेन्द्रवधूनमवक्षंविबुद्धवरपुष्करगौरगर्भयोप्राप्स्यतेजगा

तमालपत्रचूर्णानि प्राकिरन्ति दिव्यानि मुक्तकुसुमानि प्रकिरित्वा समाप्ता चेयं अर्चनाये अर्चयेतुः परिशुद्धायेव नं अर्चयेतुः ॥ परिशुद्धायेव नं अर्चनाये अर्चयेत्वा बोधिसत्वमातरं त्रिष्कृत्वोऽप्रदक्षिणीकृत्वा येन कामं प्रक्रमेन्तुः बोधिसत्वस्यैव तेजेन ॥ बोधिसत्वो खलु पुनः मातुः कुक्षिगतेन वाम्नि वीचिं तिष्ठति न वा वकुब्जो न ओत्तानको न वाते न पार्श्वेन तिष्ठति न उत्कुटुको ॥ अथ खलु दक्षिणे पार्श्वे पर्यंकमाभुज्जित्वा तिष्ठति ॥ बोधिसत्वो खलु पुन मातुः कुक्षिगतो न पित्तेन न श्लेष्मेन न च रुधिरेण वा अन्येन वा केनचित अशुचिना अनोपलिप्तो विशुद्धो तिष्ठति ॥ अथ खलु उच्छादित स्नापित विषदगात्रो बोधिसत्वो मातुः कुक्षिस्मिं तिष्ठति ॥ बोधिसत्वो खलु पुन मातुः कुक्षिगतो मातरं पश्यति बोधिसत्वं मातापि तं कुक्षिगतं बोधिसत्वं पश्यति विग्रहमिव जातरूपस्य हृष्टा च भोति आत्तमना कुक्षिं ओभासन्तं विग्रहमिव जातरूपस्य यथा वैडूर्यस्ममणिस्फाटिकसमुद्गकाष्ठे समंयास्मिं निहिते ॥ अस्पासर्वमेव बोधिसत्वं पश्यन्ति मातुः कुक्षि ओभासेन्तं विग्रहमिव जातरूपस्य बोधिसत्वं देवसंघाः सुरवरा त्रिसुखरिवसंधृष्ठेक्ता आगच्छन्ति प्रीतमनसो तां च देवसंघान तथा पृच्छमानां बोधिसत्वोऽभ्यभिनन्दति दक्षिणं करमुत्क्षिप्य मातरं च न बाधति ॥ बोधिसत्वं मातुः कुक्षिगतं देवा नागा यक्षा मारुता राक्षसा पिशाचा न जहन्ति दिवा च रात्रौ च रवात्र अन्यां च कथां कथीयन्ति कामोपसंहितां वा अन्यां वा असत्या कथा नान्यत्र बोधिसत्वो वर्णमेव भाषन्ति ॥ रूपतः सत्वतः तेजतः वर्णतः यशतः कुशलमूलतः बोधिसत्वस्य मातुः कुक्षिगतस्य प्रतिसूर्याणो परमतिदिव्यानि अभ्ररूपानि दिव्यानि तूर्याणि दिव्यपुष्पवर्षं दिव्यचूर्णवर्षं अप्सरसहस्राणि च उपगायन्ति उपनियन्ति बोधिसत्वो माता देवकन्यासहस्रेहि सार्धं हास्यं च कथाप्रस्रुप्तां च बोधिसत्वमातरं देवकन्यामन्देन च दामेन च पत्ना परिवीजेन्ति बोधिसत्वस्यैव तेजेन ॥ अयं च पुनः त्रिसाहस्रमहासाहस्राणां अन्तरगर्भावक्रान्तिपारमिता ॥ अन्यान्तरानि पश्यथ आश्चर्यं नस्य देवपर्षायेना व विपुलायेपाकथा अभून ॥ परमहर्षमनुजननी नापि कामकथा नेषां नापि अप्सरसां कथा नगीनकथा नापि वाद्यकथा नेषां नापि भक्षकथा

नफलकथा नयानकथा नाभरणकथा ॥ तेषां नापि वस्तुकथा प्रवर्त्तकाश्चित्यानौपानकथा वा मनसापि न जायन्ते ॥ तेषां गुणेष साधुगुणप वलवतो ऽत्रात्र सासदेवलोके अ-
भिभवन्ति नायकस्य विकसति ॥ एषा कथा तत्र साधुगम्भीरकमणां अत्ररूपो पारमिगतेकर्मैणामनुरूपपारमिगतस्य इति विकसति वहुविधा कथा परिपूर्णा ॥ स्वत-
स्मिं साधुनिरामिषे त्रिसंज्ञो मा देहि क्षयेन्ति नत्का नवरखुद्धिनो ॥ अयमस्मपराकथा विकसति परिषमध्ये एवं वहुप्रकारं कथा कथ्यन्ता रमन्ति देवगणाः रूपं वर्णन्ते
जं वरं च विरवन्ये कथा सर्वेषां बोधिसत्वानां मातो परिपूर्णे दशमे मासे प्रजायति स्म भूतिनाशाकोन पेषितं राज्ञो आगच्छतु देवी इह प्रजापिष्यतीति ॥ राजा प्रतिबोध-
यति आगमिष्यति सालभंजकं च करिष्यति ॥ लुम्बिनीवनं स्नुवपरं अपगततृणपाषाणपत्रसंकोरवरसुरभिकुसुमविकरंकरोथ ॥ गम्भीरकसुरान्ये लुम्बिनीवने च
वातातमाल्लपत्रांगवासितशरीरो वायेस्तुः अमृतगन्धामदजनानो च पालयेन्तु ॥ अगरुवरधूपगन्धरसोत्तमारसेन्नु नभतो जलधरातो लुम्बिनीवनस्था देन्तु वरवृ-
र्णारसकुलं ॥ क्षिप्रं एकैकं वेक्ष्मवरं ऽकूलपत्रोल्लकौशिकारेहि कत्यपमकत्सश्क्षा ॥ मधादिविप्रधानस्य देवान देवकन्या गन्धमाल्यं ग्रह्य लुम्बिनीवनमागच्छन्ति ॥
स्फाटिकमणिकरणलवराणिगालिनवसनाप्रलम्बमणिहाराआदाय गमाल्ये गगणपथे गताप्रतीयन्ति ॥ मान्दारवानभिरता काश्चित्संगेरियो गृहीत्वा न हरिच-
न्दनस्य काश्चित्पुनः कल्पऽध्यायाणोस्य तजजतजं च माल्यं गृहीत्वा अप्सरामुदितचित्ताः ॥ रत्नाभरणानि वजस्तुक्षीपे अभिमुखी यो वतुरशीतिमत्र नं च त्व सहस्राणि
देवकन्या वोकनकरत्नमयानि आदाय नभे प्रलीयन्ति कूपागारसमेहि च स्फटिकमणिमुसागत्वेहि च विचित्रेहि भरितमपि अन्तरीक्षऽध्यशातसमुद्धिनपताकं
गजाश्वसनसभिकाश्मशानदमे घाचस्वगापथे विरोचेन्ति वरसुरभिकुसुमगन्धाकमतोत्परचमकविमिश्राः भुजगपतिनो विप्रमुदितामेघे हिस्तुगन्धतोयमरि-
तेहि अभ्यकिलन्ति नगरं अमानि व अङ्गतशानानि भवग्रहतवर्वनवरं मायास खिसंघतो जिनजनेत्री विवरति चित्तरथे वियअमरवधूः यथारति विधिन्ता सा:

क्रियान प्रवर्तनति । बुद्धो लोके हि नितो के सर्वज्ञो सर्वदर्शावी ॥ ॥ महाब्राह्मणा आह ॥ स्वप्नान्तर या प्रमदा अदर्शि सूर्यं नभा कुक्षिमनुप्रविष्टं । प्रसूयति सो वीरन
नां शुभांगां भर्तास्य भोति नृप चक्रवर्ती ॥ स्वप्नान्तरे या अदर्शि चन्द्रं नभा कुक्षिमनुप्रविष्टं प्रसूयते सा नरदेव गर्भं । सो भवति राजा बलचक्रवर्ति । स्वप्नान्तरे यो प्रमदा
अदर्शि सूर्यं नभा कुक्षिमनुप्रविष्टं प्रसूयति सा वरलक्षिताङ्ग सा भवति राजा वरचक्रवर्ती ॥ स्वप्नान्तरे या प्रमदा अदर्शि सूर्यं नभा कुक्षिमनुप्रविष्टं प्रसूयते
सा वरलक्षणाङ्गं सो भवति राजा बलचक्रवर्ती ॥ स्वप्नान्तरे या प्रमदा अदर्शि श्वेतं गजं कुक्षिमनुप्रविष्टं प्रसूयते सा गजसत्त्वसारं सो भवति बुद्धो बोधिनाथ धर्मा
॥ देवी पृच्छति मुनि किं धरामि ॥ सा आह ॥ चक्रवर्तीति कुक्षिं प्रभासयन्तो कनकवपुप्रवरलक्षणासमङ्गिधारेसि चक्रवर्ती वरपुरुषं राजशार्दूलं देवान भगवन्तो घो
षमुदीरयेन्तु । बुद्धो भविष्यति राजा चक्रवर्ती महाब्राह्मणा गाथा भाषति ॥ गजो रत्नश्रेष्ठ सदन वदन मापनयनं प्रदीपो लोकस्य तमतिमिरसहापनयनो गुणा
नाकास्पद ॥ अपरिमित रत्नाकर धरे । धरेन्ति राजर्षि अप्रतिहत चक्रं समरूपि ॥ ॥ देवी आह ॥ यथा मम नरागादोषो प्रहसन्ति नरेन्द्र गर्भमुपलभ्यति: सं
शयं भविष्यति समरूपि यथा निश्चरति वाचा ॥ बोधिसत्त्वो खलु पुनर्मातुः कुक्षिगते माताः सुखं गच्छति तिष्ठति निषीदति शय्यां कल्पयति बोधिसत्त्व १०१
स्यैव तेजेन ॥ बोधिसत्त्वो मातुः खलु पुनर्मातु बोधिसत्त्व कायं शस्त्रं न क्रामति न विषं नाग्निर्न अशनि प्रहसति बोधिसत्त्वस्यैव तेजेन ॥ बोधिसत्त्वो मातुः खलु पुनर्मा
तु कुक्षिगते बोधिसत्त्वमातुर्नरदेवकन्या दिव्येहि उच्छादनपरिमर्दनपरिग्रहेहि परिजागरन्ति बोधिसत्त्वस्यैव तेजेन ॥ बोधिसत्त्वे खलु पुनर्मातुः कुक्षिगते बोधिसत्त्व
मातारि दिव्य वस्त्र संछन्नशरीरा भवति दिव्याभरणधारिणी बोधिसत्त्वस्यैव तेजेन ॥ बोधिसत्त्वे खलु पुनः मातुः कुक्षिगते माता लाभिनी भवति दिव्यानां गन्धानां दि
व्यानां माल्यानां दिव्यानां विलेपनभोजनानां बोधिसत्त्वस्यैव तेजेन ॥ बोधिसत्त्वे खलु पुनर्मौद्गल्यायन मातुः कुक्षिगते बोधिसत्त्वमाता खलु पुनः येयस्य अभ्यन्तरपरि

वारोसेसेअनीवथ्रोनबंश्रवानयमन्यन्निबोधिसत्वस्यैवतेजेन ॥ किंकिनीयकप्रतिसंयुक्तेश्चिनिमन्त्रैतिबोधिसत्वस्यैवतेजेन ॥ बोधिसत्वेखलुपुनः मातुर्कुक्षिगतेबोधि
सत्वमातरंबोधिसत्वोपश्यति ॥ बोधिसत्वखलुपुनः मातुःकुक्षिगतेबोधिसत्वोमातुर्नक्षविडपरिमुपरिमेनगच्छतिअन्तसोमक्षीपिअत्याबाधाभवतिअत्यानकायेविपाच
वीयेयग्रहणीयेसमन्वागता ॥ नाप्यानिशीतायेनाप्यानिउष्णायेऽनुपरिणामायेबोधिसत्वस्यैवतेजेन ॥ बोधिसत्वेखलुपुनर्मातुर्कुक्षिगतेबोधिसत्वेमानानाभिनीभवति
प्रणीतानानाखादनीयभोजनीयानांअग्ररसानांउत्तमरसानांअधिगानरसानांप्रत्यग्ररसानांबोधिसत्वस्यैवतेजेन ॥ बोधिसत्वेमातुखलुपुनः कुक्षिगतेबोधिसत्वेमातावि
गतरागाभवतिअखण्डमच्छिद्रमशबलमकल्माषपरिभुक्तंपरिपूर्णब्रह्मचर्यंचरतिमनसापितायेप्रमदोनमायेरागासमुत्पद्यतिसर्वपुरुषेष्विअन्तमसतोराज्ञापिशु
द्धोदनेनबोधिसत्वस्यैवतेजेन ॥ बोधिसत्वेखलुपुनर्मातुःकुक्षिगतेबोधिसत्वमातायंचशिक्षापदानिसमादायवर्त्तनितानिचपूर्वसमादत्तानिभवन्तिबोधिसत्वस्यैवते
जेन ॥ बोधिसत्वेखलुपुनर्मातुःकुक्षिगतेयावन्तोनागराजानानागाधिपतयोअण्डजावाजरायुजावासंस्वेदजावाऔपपादुकावातेसर्वेनिवेशनमुपसंक्रमित्वादिव्या
निचन्दनचूर्णानिदिव्यानितमालपत्रचूर्णानिप्रकिरन्ति ॥ अगुरुचूर्णानिप्रकिरन्तिदिव्यानिकेशरचूर्णानिदिव्यानितमालपत्रचूर्णानिप्रकिरन्ति ॥ समाप्रायेचतेअ
र्चनायेअर्चयन्तिपरिपूरायेचतेअर्चनायेअर्चयेत्सुः ॥ तेदिव्यानिचचन्दनचूर्णानिचप्रकिरित्वादिव्यानिअगुरुचूर्णानिदिव्यानिकेशरचूर्णानिदिव्यानितमालपत्रचू
र्णानिप्रकिरन्ति ॥ दिव्यानिमुक्तकुसुमानिप्रकिरित्वासमाप्रायेचतेअर्चनायेअर्चयेत्वापरिपूरायेचतेअर्चनायेअर्चनायेत्वाबोधिसत्वमातरंत्रिष्कृत्वोप्रदक्षिणीकृत्वाये
नकामंप्रक्रमेत्सुः बोधिसत्वस्यैवतेजेन ॥ बोधिसत्वेपुनर्मातुःकुक्षिगतेयावन्तोसुवर्णराजानोसुवर्णाधिपतयो ॥ एवंचतुर्महाराजकायिकादेवास्त्रयस्त्रिंशायामातुषिता
निर्माणरतिनोपरनिर्मितवसवर्त्तिनोब्रह्मकायिकादेवातेसर्वेनिवेशनंउपसंक्रमित्वादिव्यानिचचन्दनचूर्णानिप्रकिरित्वादिव्यानिअगुरुचूर्णानिप्राकिरन्तिदिव्यानि

त्वायानामसम्पन्नायाआरोहसंपन्नायायपरिणाहसम्पन्नायांव्यक्तानांअग्रयौवनमध्यप्राप्तायाविनीतायांविश्रुतायांपण्डितायांस्मृतायांसंप्रजानायाप्रदक्षिणाविज्ञायांसर्वाकारसम्पन्नायांसर्वाकारपरिपूर्णायांप्रमदोत्तमायांबोधिसत्वोमातुःकुक्षिमवक्रामन्ति॥बोधिसत्वेनप्रभाओसृष्टासर्वबुद्धक्षेत्रअवभासितं॥देवपुत्रोदेवपुत्रंघट्टन्ति॥किंकारणंसुखवरेणप्रस्फुटकायस्पृशुशीतलतनराकनकावदाता॥येनसुरेश्वरगणामनुजेश्वराश्चप्रह्लादिताश्चनरकाज्वलनाग्निकल्पाः॥सोदानिआह॥येनत्रजननाप्रनियातयन्तिसंसारपंजरगतामरणाभिभूता॥तेमाविमोक्षकरणेनआमन्त्रणार्थमनघेनप्रभाप्रमुक्ता॥बोधिसत्वआह॥मुञ्चथअमरप्रवराणिनकितप्रमोदस्यअभूयंकालं॥जरामरणप्रहेतुकालोत्तानःप्रहारेण॥बोधिसत्वोस्मृतोसंप्रजानोप्रदक्षिणाविज्ञोमातुःकुक्षिओक्रान्तोइति॥नदीयसिंहनादंनरसिंहोएवनकालसमयेस्मिंअन्तरहितोक्षणेनरेन्द्रभवसमुपधियोसौतुषितकायंओभासेतिशुभेनवर्णेनदेवपुराञ्चअवमानोतनअनभिवरंजितंवन्देसब्रह्मकंचलोकसश्रवणब्राह्मणीप्रजासर्वांवर्णेनोभासयन्तिअनभिचरातोकस्यप्रद्योतो॥आश्चर्यमद्भुतमिदंपश्यथयावमहर्द्धिकःशाक्यस्मृतिमासंप्रजानोमातुःकुक्षिस्मिंओक्रान्तो॥यावच्चनरवरोत्तमप्रवरलक्षणसमङ्गाअध्यासिमातुःकुक्षिस्मिंस्मृतिमासंप्रजानोचयसमनन्तरक्रान्तोवबोधिसत्वोइयंमहापृथिवीअतीवषड्विकारकम्पेसंकम्पेप्रकम्पेसंहर्षणीयंचकंपयतिमोदनीयंचप्रह्लादिनंचविवर्णनीयंचउल्लोकनीयंचअसेचनकंचअप्रतिकूलंचप्रामोदकंचप्रसादनीयंचनिर्घोषंचनिश्चरतिस्माचकम्पमानावसुनन्नेकंचित्सत्वआपादयति॥यस्मिंदेवलेवास्यावननवानतःअयंसागरमेरुमहीतलाप्रकंपिताषड्विधमासिमेदिनीक्षत्रालोकाविमलामनोरमामहाब्रह्मकायामतुदस्सतेजसा॥यावन्तकानागराजानोनागाधिपतयोरक्षावरणगुप्तयेओक्रान्तंसमायघेत्सुःचत्वारोपिलोकपालारक्षाभकरेन्तुःलोकनाथस्यमाकश्चिविहिंसितेषीनन्दुवनन्दंविहेसेयाय[illegible]पिदेवानामिन्द्रोसुयामोपिदेवपुत्रोसन्तुषितोपिनिर्मितोपिदेवपुत्रोवसवर्त्तिपिदेवपुत्रोमहाब्रह्मापिशुद्धावासापिदेवाबोधिसत्वस्यमातुःकुक्षिगतस्यरक्षा

वरणागमस्येऔक्तवांसमापयेक्षुः॥ततोकोटिसहस्राणिदेवानांकपिलाह्वयमुपगतानितुष्टानिआरक्षंवरबुद्धिनो॥देवनगरमिवमनोरमंकपिलपुरमुत्तमंकृतं॥अ
जुवसन्तिमनोमयविक्रमेअमरगणोहिविरोचन्ति॥मायोपरिवारेत्तामहेश्वरगणानकिलसहस्राणिआशुविगानमलमखिलाआकाशगतामभिनिषण्णाः॥तेषांप
रिपुष्टतोइक्षसहस्राणिविमलशिखराणिसुवर्णमिवगुणास्यआरक्षार्थेनिषण्णानि॥तेषांदानिपृष्टतोदेवेन्द्राणांसहस्रनयुतानिकामावचरादेवानिषण्णागणाने
नितानन्ते।देवगणानांपृष्ठतोअसुराणांवहिजिह्वगणाः॥यक्षाश्चविकृतरूपाःराक्षसस्ससंघाश्चसंनिषण्णाः॥एतायेविधीयेअमरशतसहस्रंकृत्वश्रीमहत्यन्तसुपरिपु
ष्कुशलमुपविष्टेहिवरदेवासोयंमहानुभावोस्यन्तिमानुषितभवनाद्यविन्वानपारणलवराहकनिमोभविन्वगजरूपवसूनोवीरशयनेशेयन्तिकायेऽयोवधिकाये
विभुरुवमसनायेस्यन्तिसप्रज्ञानकुलोमातुःकुक्षिस्मिंओक्रामति॥सावरजनीप्रभासाआख्यास्मिभर्तुनामनापख्याराजवरयाणउरोमगजराजकुक्षिंओक्रान्तो॥एतंच
क्षणिभूतंराजाविपंचतिकासमागतोअवचसुपिनस्मिंअस्यसर्वंभणाथभूतंफलविपाकोनेनत्वअवविसुनैमित्तिकपृष्छिताख्ययराज्ञाधाविशत्लक्षणाधर्योकु
क्षिदेवीयेओक्रान्तोहस्तीभवाहिनरवरयस्यतवकुक्षिस्मिपृथिवीधरणीरगतोअनोपमसत्वोमहासत्वोयथामयापौराणानामावार्थ्यानाख्ययसमुपाहितंथेसग
नयोजनस्यानुवन्तिनरवीरशार्दूलयदिअध्यावसतिवसिष्यति॥महीपतिहोतिसप्ररतनामहर्द्धिकोनित्यानुवर्जविजयोराजाशतसहस्रपरिवारो॥अथखलु
प्रव्रजिष्यतिवानुधिपांमहीविजहियानहोहितिअनन्तनेपोवुद्धोनेयोनरमरूणोसुपिनंपिशाकियानिपिआख्यासिभर्तुनोमनापस्याध्वेतांगजानाथोकुक्षिंभे
न्तानओक्रान्तो।तंस्फूर्णानुउराजावपंचतिकासमागतामवोचत॥सुपिनस्मिंअस्यसर्वंभणाथभूतंफलविपाकंतेनत्वअवविसुनैमित्तिकपृष्छिताख्ययराज्ञाधाविं
शत्लक्षणाधरोकुक्षिदेवींवओक्रान्तो।यदिपुनरगारमध्यावसतिपृथिवीजेष्यनेसर्वांभूतलेपुत्रसहस्रंलभतिएताहशोवीर॥अथरतनभनन्तरंतत्रपूर्णमहीसु

मविमलं॥ तेनवचनेनतुष्टादेवीपेभ्रष्टोदस्येमनाये॥ आमन्त्रयतिनरवरोपनवरसुदग्रविनीतोसंकल्पोप्रनिवेदयन्तुमिरघुश्ननराष्ट्रप्रवरकुसुमसंछन्नं॥ मुक्ताकुसुमावकी
र्णाकरोथदिविदेवभवनंवाओ शक्रपदस्थमं॥ ष्टनराष्ट्रोवसोनत्रचपरमेववरहेमजातसंछन्नोसुमेरुवरशृंगकाशोवज्जरज्योवीरसोनामज्जनीरोत्नमोमरविविचित्रोपरिपा
लयन्त्रेवचपरंष्टनराशुमनोज्ञसंघान॥ ओमस्त्थायेवआज्ञानरपतिनासज्जमेववमसर्वंकृत्वानत्रसकुशातोराज्ञानमुपेत्यइदमाहुः वर्वंसहस्रअन्नपानपारायातेन्नुतेमसी
पारलक्षन्तिविमानवरंशोभतिनवहर्षसंजातने॥ अथवाअमरवधूनिभामायाउत्थायभासनवरात्तोभद्रवीनमहीपतिंसुते॥ आदित्येअष्टमितमात्रेएषासमादियामि
प्रारोमदिसेतउरवर्यविरमामिवभदिन्नमयादनिवस्ववचनाच्चनरवरकुमामि॥ तथैवपैभ्यमानरूपवचनाच्चनरपतिविरमामि॥ भयंछन्दोममपरकामेषुवर्द्धमानस
जानेर्ष्या॥ नाप्यभिज्ञोहंभूतेषुउपनेष्यविपरीमात्रव॥ एकादशप्रकारशीलंसंधार्यहंपृथिवीपातरजनीमिमांभन्तुनां॥ एवंममजायतेछन्दोमाखुवखुभूमिपालकाम
वितर्कामपिधीतिकिंविस्रेषयमति॥ अपुराणभवेयामयिजाल्पचारिणीयेसर्वेतेत संकल्पापरिपूरेमीति॥ पार्थिवोभववभमिरमभवनगताभहंचराज्यंचभवेतथा
साद्धीसहस्रमनन्तरपृसलविमानवरमभिरूपअभितिवीक्षेपरिपूर्णसंकल्ले॥ साकविदेवकालेनस्निहिमकुमुदपुण्डरीकनिभेशयनेप्रशमरमलताजूक्षीमावेन
क्षपयति॥ सादानिरक्षिरोनपार्श्वेनप्रसमित्रशरीरवरं॥ कुसुमलताबकूमवलेशयनपरिवद्धियत्नायिता॥ अथतानिशाम्यशयनीयोपगतांदेवादिविप्रमदरूपतिमातु
पितालयस्मवियदेविगणाप्रासारसमूर्द्धप्रतिनिष्ठितिन्तुः। तेमस्तोअभिनतासर्वकृष्णकृतांजलिपुटाभयराववदन्ति॥ तांविपुलपुण्यधरामायांजिनस्यजननींशयने॥ अथको
तूहलपरसंज्ञानितावपदेवकन्याभुविमात्यवरा॥ जिनमातृरूपगताडेतुमनोप्रासादमुत्तमिप्रतिष्ठितिन्तुः उपसंक्रमित्वाशयनीयोपगतां। यामांनिशाम्यवरविपुत्रिभोश्रीति
सुखविपुलसंजनीया॥ अथसप्तवर्षेदिविजाकुसुममानुष्यकंपिकिलएकदशकरूपमनुजानमिस्माश्चर्यंकेचित्कालस्थपियअनन्तरंतोनायेसमामरुवकुमिर्ष्यवेत्तिनानिशा

मयथ॥ हेसखिकष्टमदायिनस्ययथाओपयिकंशयनेविरोचति॥ मनःहृष्यतिविश्राजनेकनककरीतिच॥ अयनुधरेष्यतिमहापुरुषंअमयन्तदानमशीलनतं॥ सर्वाश्रवा
नकरणविरजंकिंशयनेनवनरेन्द्रवधूकानोदरेकरनतघमिनेवरयोमराजिनी॥ जनेरूचिरेइहसोभविष्यतिअननन्तमति। सततंअतिप्रभञ्जभेनभुविःवरुदीपंशञ्चनिलि
नंकुशलंप्रमदापिअस्यविपुलपरमयानवरेष्यति॥ अनन्तगुणंचिरगात्रसंनिचितपुण्यवरंअनुजापालंचप्रमदाप्रवरामानामसचैवपुरुषवरा॥ पुत्रोपहीनवनयोविरजो
किंशयनेनरेन्द्रवधू॥ अथराक्षसोविविधरूपधराआगयन्तुदेवप्रतिराजवलनिष्ठन्तुभोप्रवरशस्त्रधरा॥ सर्वादिशाकुरुथअसंवरणानेयामनन्तरंद्विजिह्वगणा॥
आरक्षहेतुदिशानासुस्थितावानेपियेपज्वलितंशूलाणियक्रोधात्समुन्नयन्तिअयिसमा॥ तेषामनन्तरंतथेपिनायक्षाप्रदीप्तसिरजाविकृतायेः॥ उत्थितविनिवारयमा
लवधकुरुथ। कस्यचित्तेषामनन्तरस्थितावहवोगन्धर्वसंघसुरूपधरा॥ आरक्षहेतुशुभभवापधराश्चवनक्षयोविमलबुद्धिमनोत्तमाप्रिलोकपतिनोपिस्थितानागाने
स्वयंपरिवारेणसहअयच्छविष्यन्ति॥ किलभगवानलोकस्यसुखहरुकरोविरशोहिसार्धन्तिदयप्रवरोस्थितनभन्तरीक्षवरवज्रधरो॥ अविरामविष्यन्तिस्तुतिंचदिसां
प्राकांक्षमानासुरवमप्रतिमा॥ मायायमूर्तिवहुदेवगणाकृत्वारसांगुलिनभिमुखाउदीरयन्तिमधुरंवचनंउल्लोकपतन्तुषितेषुजिनं॥ स्वनसंनिचितपुण्यवर
समयेयोतिअन्तिमसुपेहिभवं॥ सज्जाभवन्तुजननीअनुकंपयमानिङःखितांजनितां॥ एषोपायाचामिइतितुचगिरांवचनमुदीरये॥ अथतुषितेजननीजिनस्यतस्मिं
क्षणेउपपतिवरविपाकफलेहिमरजतनिभोमेषषड्विषाणोसुचरणचारुभुजोसुरक्तशीर्षोउदरमुपगतोगजप्रधानोललितगतिअनवद्यगात्रसन्धिः॥ ॥
नखलुबोधिसत्वोकालपक्षेमातुःकुक्षिओक्रामति॥ अथखलुपूर्णायांपूर्णमास्यांपुष्यनक्षत्रयोगयुक्तायांराज्ञ्याबोधिसत्वमातुःअवक्रामति। उपोषधिकायांप्र
मदोत्तमायांबोधिसत्वोसमन्वाहितायांअभिलक्षितायांभद्रावरायांप्रासादिकायांअभिविणज्ञायांमन्दरागायांजातिसंपन्नायांकुलसंपन्नायांरूपसंपन्नायांवर्णसंप

तथेष्टं च कुलं कुलेप्रवरं च कुलं विशिष्टाग्रं च महेशाख्यं च महापरिवारं च आश्चर्यपरिवारं च अनुरक्तपरिवारं च अभेद्यपरिवारं च मातृज्ञं च पितृज्ञं च श्रामण्यं च ब्राह्मण्यं च कुलज्येष्ठापचायकं च प्रभूतधनधान्यं च प्रभूतकोष्ठकोष्ठागारं च प्रभूतहस्त्यश्वाजैडकं च प्रभूतदासीदासकर्मकरपौरुषेयं च अप्रधर्ष्यं च तं कुलं भवति ॥ परेहि प्रत्यर्थिकेहि परमित्रेहि यस्मिं कुले बोधिसत्वो नापन्नितं कुलं इमेहि षष्टीहि अंगेहि समन्वागतं भवति ॥ येनेमसत्वा कुलसम्पन्ना भवन्ति ॥ स्वरूपा सत्वा महाकरुणां प्रतिलभन्ति । बोधिसत्वो महासत्वो विविधानि करोति च्यवनकालस्मिं तुषितभवनातो देवसहस्रायो चातुर्महाराजका उपादाय सर्वे कामावचरा तुषिता भवने सन्निपतिताः बोधिसत्वस्य च्यवनकाले बिम्बिसारप्रमुखानि काउकान्ते राजगृहेऽपपद्येहि ॥ त्वयि विनीतेन महाजनकायो विनयमागमिष्यतीति ॥ घोषितो गृहपतिस्तथान्येपि स्वंसहसो ऋताभयो सार्थवाहो तथान्येपि गृहपतिः महासालाः ब्राह्मणमहाशाला गृहपतिमहाशाला उदयनो वत्सराजा बुच्यति ॥ कौशाम्ब्यां उपपद्याहि । त्वयि विनीते महाजनकायो विनयमागमिष्यतीति ॥ घोषितो गृहपतिस्तथान्येपि क्षत्रियमहाशालकुलेहि ब्राह्मणमहाशालकुलेहि गृहपतिमहाशालकुलेहि निःसंदिग्धं ॥ एतायेविथी ये देवपुत्रसहस्राणि येन भगवतो संसारे संसरन्तस्य सहचरितेन जम्बुद्वीपे षोडशेहि महाजनपदेहि क्षत्रियमहाशालकुलेहि ब्राह्मणमहाशालकुलेहि गृहपतिमहाशालकुलेहि निःसंदिग्धं उपस्थेहि महाजनकायो विनयमागमिष्यतीति ॥ बोधिसत्व भवतो केति कुहिमुपपद्येहि । अयं राजा शुद्धोदनो मम योग्यो पिता मातरं गवेषन्तो याश्रा मादिका च भवेय कुलीना च शुचिना च शुचिगात्रा च मन्दरोगा च अल्पाबाधा च यस्या सप्तरात्रा दश मासा आयुप्रमाणतो अवशिष्टा भवेन्तुः सर्वेषां बोधिसत्वानां जनेत्वा पुरुषोत्तमं चरमे दिवसे माता जहाति ॥ जीवितं अत्र किं कारणं भवति ॥ यदिमर्वत्तमातरः जनेत्वा पुरुषश्रेष्ठं स्पृशी प्रजहन्ति जीवितं ॥ वसन्ते तुषिते काये बोधिसत्वो इमां स्मृतिं ॥ लभते शुभकर्मपरिक्षन्तो जनेत्रिये ॥ यस्येह परिशेषं स्यान्नारीयो जीवितं भवेत् ॥ दिवसानि सप्त मासा च दशानस्य उत्तमोत्तरे ॥ किंकार

णामपुरुकेहि अस्मद्विधमनुत्तरं ॥ धारित्वा उत्तरे काले मैथुनं प्रतिसेवितुं ॥ अथापि प्रतिमे वेपुः कामासुरागन माजरि ॥ नपि ना देवसंघानां भित्त्वर हेतेनितनद्भवेत् ॥ भगवां
चनामकामानां दोषं समनुभावयन्ति ॥ अथ च लोकनाथस्य माता कामं न निषेवति ॥ ये च नृपति वंशेषु भोन्ति रत्नकरण्डका ॥ रत्नं तिष्ठते तत्र भाजने बोधिसत्त्वमातरः ॥ भ
वन्ति रत्नाः पुरुषः श्रेष्ठा भवन्ति अमानुषं ॥ इति समन्वेषन्तो बोधिसत्वो अद्राक्षीत् कपिलवस्तुस्मिं शुद्धोदनस्य अग्रमहीषि प्रासादिकानां च कुलिनां च अप्रतिगात्रां च मन्द
रागां च अत्यायुष्कां च समन्तराज्ञां चास्य दशमासा आयुष्प्रमाणानो भवशिष्टा बोधिसत्वस्यैनद भवत् ॥ इयमीमे माता योग्याम इयन्ति विलोकयन्तो ॥ तो कं शुद्धोदनस्य भार्या
धीना रिं अमरवधूनिभां विद्युल्लतां विभांविय मायां सो नातिशाम्य जननीं आमन्त्रयते मरुगणांश्च विघ्यामि ॥ अभिसंप्रेक्ष्य दा स गर्भ अन्तमरुमनुजानस्तुरतार्थं ॥ तमव
च देवसंघाः कृतांजलिपुटधरो रिश्मि तुष्टजनमपरुत्तने नवप्रणोधि अहीनगुणरूपो वयमपि लोकहिताय वरुमनोरमां ओकिरित्वा कामरतिं प्रजार्थं नव अन्दिनम जुष्यन्तो
केवसिष्यामः ॥ नाविलरुचिरमणाम मन्दारपुष्पवर्षमाकाशे प्रमुञ्चिसु ॥ उदग्रचित्ता ललवन्ता मधुराहिवा वाहियं अमरवसन उपथमन मनोरमां शोकदुःखविमिश्रामि
क्षसि नवनिषेवसि कामां इदमद्भुतं नुसंयपि अभिभयमरुगणा जमुनद पर्वन माकाशे उद्योनय सिदशदिशो प्रनर्षम इदंपि आश्चर्य्यं ॥ अभिभवसि देवसंघासमहेष्व
रदानवा समारगणा ॥ नारागणा वनचरा अभिनमति इदंपि आश्चर्य्यं ॥ किंचापि विप्रयोगं त्वया न इच्छाम अमृतसंघगुरु अपि वा अरविन्दनयन भविष्यसि गति नरमरु
णा ॥ अथ च्यवनकालसमये विशुद्धशतपत्रनयनस्य आनन्दिता मरुगणा घोषन्ति दिशाहि सर्वाहि ॥ एषा च वर्तति कथा तुषितपुरे सा च अप्रतिरूपा शुद्धोदनस्य म
हीषी राजनमुपेत्य इदमाह ॥ साहं स्वक्षनयना विशुद्धगन्धर्ववधूनिभा यशामसहिते इमं सर्व्यंधुरं शुद्धोदनमब्रवीत् ॥ माया आभरणासेभित भुजाप्रवरवसनधा
रिणी सखी हि महन्त्वया विना साकियनन्दनरजनीमिमां क्षपयितुं इच्छन्तो ॥ इतनराधुसनरवर प्रासादवरस्य संन्तां भूमि ॥ शयनवरमारुहिय तत्र कुसुमदवसनसंवि

स हृष्टो मृगराजा प्रासादिको दर्शनीयो चक्षुरमणीयो नगरातो जना निर्धावन्ति ॥ उद्यानं वा नन्दनगं वा आरामं वा पुष्करिण्यो वा च तेपि तं मृगराजं पश्यन्ता प्रीता भवन्ति ॥
अलंकारभूते नगरोपवनस्य यदि महाराजस्य प्रसादो भवेया एषो मृगराजा जीवन्तो मुच्येया ॥ राज्ञा अमात्या आज्ञप्ता गच्छथ । तं मृगराजं महानसातो आनेथ । सो ते
हि अमात्येहि गत्वा महानसातो आनीतो राज्ञो सकाशं । राजा तं मृगराजं पृच्छति किं त्वं स्वयमागतो नास्ति भूयो अन्यो कश्चिन्मृगो यं भवं स्वयमागतोति ॥ सोपि राजा आह ।
नाहं महाराज मृगो नास्ति अपरे मृगाः ॥ किन्तु अयं छिन्नीयस्य मृगयूथस्य ओसरो तत्र यस्य मृगीयो वारो आपद्यति सा गुर्विणी इव मे यो न काङ्क्षिस्मि सा मृगी वुच्चति ।
गच्छ महानसं तव अयं वारो छिन्नीय मृगयूथे विशाखो यूथपति अस्ति मम अयं ओसरो राज्ञो महानसं गन्तुं किन्तु अहं गुर्विणी इव मे पोत न काङ्क्षिस्मि इच्छामि अनं
विसर्ज्जितुं पवेनं अहं प्रसूता भविष्यं ततो गमिष्यामि ॥ ततो यो अन्यो मृगो आराप्यति सो न इच्छति गन्तुं जल्पति । एतस्स मृगीये ओसरो एषा गच्छतु ति तेहि मृगेहि न मु
च्चति ॥ तव अयं सरत्व गच्छाहि सा तेहि अमुच्चन्ति मम सन्त आगता ॥ अहं ताये विज्ञप्तो मम अयं ततः मृगयातो ओसरो इमे इदं वेयो न काङ्क्षिस्मिं न च तेहि मुच्यामि न दिच्छा
मि मृगराजे न इतो मृगयातो आरायं ॥ यत्तु सो राज्ञो महानसं गच्छेयाये न अन्तरेण अहं प्रसूता भविष्यन्ति ततो गमिष्यन्तस्य मयेमृगीये अभयं दिन्नं मया पि यो मृगो आ
राप्यति ॥ सो न इच्छति न कस्मा कं ओसरो छिन्नीयस्य यूथस्य ओसरो एवं यो यो आराप्यति सो सो न इच्छति ॥ अनोसरे स्मि इच्छा गन्तुं सो हं जानामि ॥ मया एतस्या मृगीये
अभयं दिन्नं गच्छामि सो यन्ति सो अहं मारातो । सो राजा तस्य मृगस्य श्रुत्वा विस्मितः सर्वाव जनकायो अहो याव धार्मिको मृगराजा तस्य काशिराज्ञो भवति नायं तिरिच्छा म
एषो मृगो परस्य कारणेन आत्मानं परित्यजति धर्मं जानाति विनयं जानाति इच्छा ये वयं धर्मेन मा नामा ये इमेषां एवं रूपाणं सत्वानं तेनानासहेठकानां हेठां उसघेम ॥ सो तं
मृगराजमाह ॥ प्रीतो स्मि तव सकाशातो सद्रूपो च महात्मा च त्वया मृगभूतेन ते तस्या आत्मनत्नीयाये मृगीये अभयं दिन्नं ॥ अहं पि तव आगमेन त्वं च वा सर्वे मृगा सं च अ

२७

भयंदेमि॥ अथाग्रेणामेव उदेशे तेषां सर्वेषां मृगाणां अभयं ददामि गथाहि वसथ अभीना अनुत्रस्ता राज्ञा नगरे घण्टाघोषो घोषितो नानकेन विस्रम्भमविजितेन मृगा विहेठयित
व्या॥ तस्य राज्ञो तेन मृगाणाम भयंदानप्रदानान्। यावद्देवेषु शब्दमनुप्राप्तं शाक्रेण देवानामिन्द्रेण राज्ञो विज्ञासनार्थं अनेकानि मृगशतानि मृगसहस्राणि निर्मिता
नि सर्वो काशिजनपदो मृगेहि आकीर्णो नास्ति सो क्षेत्रो यत्र न मृगाः जानपदेहि राजा विज्ञप्तो। तेन दानि न्यग्रोधेन मृगराज्ञा सा मृगी उच्यति॥ भद्रे गच्छ विशाखस्य मृ
थ॥ सा आह॥ मृगराजन गमिष्यामि॥ वरं तव मूले मृतं न विशाखमूले जीवितं॥ सा दानि मृगी गाथा भाषति॥ न्यग्रोधमूलमेव सर्वे यान विशाखमपि प्रार्थयेत॥ न्यग्रो
धस्मि मृतं श्रेयो न विशाख जीवितं॥ जानपदा राज्ञे विज्ञपेन्ति उद्रसन्ते न जनपदो स्फीतो राष्ट्रं विनश्यति॥ मृगाध्याना निरवापन्निषनीति॥ पुछावासादेवा ब्राह्मणवेषेनिर्मि-
णीये वेदां च मेध्यां च षडङ्गिशान्महापुरुषलक्षणं ब्राह्मणं वा चेन्ति॥ यथा बोधिसत्वमिह्यागतं व्याकरेन्सुः॥ ॥ अथ खलु बोधिसत्वो तुषितभवनातो च्यवनकाल
समये चरि महाविलोकितानि विलोकेन्ति॥ न यथा कालविलोकितं देशविलोकितं द्वीपविलोकितं कुलविलोकितं॥ द्वीहि कुलेहि बोधिसत्वो जायन्ति॥ क्षत्रियकुले वा ब्रा
ह्मणकुले वा यदा क्षत्रियाक्रान्ता पृथिवी भवति॥ तदा क्षत्रियकुले जायन्ति॥ यदा ब्राह्मणकुले जायन्ति॥ यस्मिं च भिक्षवः कुले बोधिसत्वो जायन्ति तं कुलं षष्टीहि अङ्गेहि
समन्वागतं भवति॥ कतमेहि षष्टीहि अभिज्ञातं च भवति॥ अक्षुद्रावचरं च जातिसम्पन्नं च गोत्रसम्पन्नं च पूर्वपुरुषयुगसम्पन्नं च अभिज्ञातपूर्वपुरुषयुगसम्पन्नं च बहु
स्त्रीकं च बहुपुरुषं च अलोलं च अनुन्नतं च अनीचं च अदीनं च प्रज्ञावन्तं च शीलवन्तं च अमात्यपोषितं च कुलं भोगां भुंजति॥ दृढमित्रं च तं कुलं भवति॥ कृतज्ञं च विधिज्ञं च
अच्छन्दगामी च तं कुलं भवति॥ अदोषगामी च अमोहगामी च अभयगामी च अभेद्यभीरुत्वस्थूलभीक्षं च पुरुषकारमति च दृढविक्रमं च बलविक्रमं च श्रेष्ठविक्रमं चे-
षि॥ यंपूजकं च देवतापूजकं च पूर्वमित्रपूजकं च क्रियार्थमुक्तं च मागाधिमुक्तं च आत्मपूर्वापरं च तं कुलं भवति॥ अभियोगपुरुषं च अभिदेवादिपोषपुरुषं च कुलं सेष्टं च कु

व्यानिर्भावनिष्यति ॥ न कश्चिन्मृगां विहेठयिष्यन्ति राज्ञो च दिवसे दिवसे एको मृगो विसर्जेनयः ॥ एकं दिवसमेकतो मृगयूथातो अपरं दिवसं अपरातो यूथातो ते हि मृगेहि सर्वेहि च
तां मृगा उभयेहि यूथेहि गणेत्वा यथातो ओसरं क्रमं एकातो यूथातो एकं दिवसं मृगो गच्छति ॥ राज्ञो महानसं अपरातो यूथातो अपरं दिवसं गच्छति कदाचिद्विशाखस्य यूथातो
ओशरस्मि गुर्विणीये मृगीये वारो राज्ञो महानसं गमनाय सा दानि मृगीये आरण्यकेन मृगेन वुच्यति ॥ तव अद्य ओसरो गच्छ राज्ञो महानसे ति ॥ सा आह ॥ अहं गुर्विणी इमे यो
तरो कुक्षिस्मि अप्रसताव आगमयेहि यं वेलं प्रसूता भविष्यामि ततो गमिष्यामि ॥ तेया निरएकस्यार्थे भिवर्गं वरिष्यामि ॥ पुख्याकमेव चिरतनकेन वारो भविष्यति ॥ इमेहि दुवेहि या
नकेहि ज्ञातेहि तेन आरण्यकेन मृगेन एतं कार्यं यूथपतिस्य आरोचितं ॥ यूथपति आह ॥ अन्यं मृगमारणायेहि यो एतं तस्य मृगीये अन्तरेण एको मृगो मृगी प्रसूता समानाय पश्चा ग
मिष्यति ॥ तेन आरण्यकेन मृगेन तां मृगीं न निष्क्रमित्वा एतस्य मृगीये अन्तरेण एको आरण्येनो गच्छ राज्ञो महानसन्ति ॥ सोपि आह ॥ न मम अद्य ओसरो अमुकाये मृगीये अ
द्य ओसरो एवं तावदन्तरशो विप्रं ॥ एवं अपरापरेहि वुच्यन्ति तव अद्यो ओसरो गच्छन्ति सर्वजनयन्ति ॥ अमुकाये मृगीये ओसरो सा गच्छतु ति सा मृगी वुच्यति भद्रे न कावि गच्छ
ति ॥ अनोसरेण गच्छतु तव ओसरो त्वं एतं गच्छाहि राज्ञो महानसं ॥ सा दानि मृगीयां वेलां न मुच्यति ॥ सा ते पापो तत्कालो प्रसवेन ममास निवातेन एते पि घातयिष्यन्ती ति ॥ तेहि नी
यं मृगयूथगता गच्छिपतन स्य यूथपतिस्य पराणयति ता सा न यूथपति पृच्छति किं एतं भद्रे किमायेसि किं कार्यं ॥ सा आह ॥ अद्य ततो यूथातो मम वारो राज्ञो महानसं गमना
ये मम दुवे पोतका कुक्षिस्मिं ततो मे सो विशाखो यूथपति विज्ञप्तो मम अद्य ओसरो इमे च दुवे पोतका कुक्षिस्मिं अन्यां प्रेषेहि यं वेलं प्रसूता भविष्यं ॥ ततो गमिष्यामि तेन
त यूथपतिना ये अन्ये आणापिष्यन्ति ॥ ते पि न इच्छन्ति गन्तुं नास्माकं ओसरो अमुकाये मृगीये ओसरो सा गच्छतु ति सा अहं तेहि न मुच्यामि ओसरातो वुच्यामि गच्छाहि तव ओ
सरो ति तं दिच्छामि मृगराजेन अतो अन्यं मृगं विसर्जेमानं यं वेलं अहं प्रसूता भविष्यामि ततो गमिष्यामि ॥ सो मृगराजा मृगीमाह ॥ तावमा मार्याहि अन्यं विसर्जियिष्यं ॥ तेन मृ

गराजेन आणायको मृगो आणत्तो इतो यूथातो यस्य मृगस्य वसरो तं आणायेहि एतायेमृगीये मया अभयं दिन्नं ॥ तेन आणायकेन यस्य मृगस्य ओसरो तं आणापियन्ति राज्ञ
राज्ञो महानसं ॥ सोपि आह ॥ न अस्माकं यूथस्य अयं वारो विशाखस्य यूथातो अयं वारो ॥ सो आणायको मृगो आह ॥ अयं विशाखस्य यूथातो अयं वारो यस्य मृगीये वारो
सा गुर्विणी डवे पोतका कुक्षिस्मिं ते हि न मुच्चन्ति ॥ न च ओसरं गच्छामीति ॥ ये च मृगीये न तो अत्तु ख्याति ॥ सो इह यूथमागत्वा न्यग्रोधो यूथपति विज्ञप्तो न्यग्रोधेन यूथपतिना
तस्य मृगीये अभयं दिन्नं यूथपति आणत्तं ॥ यस्य इतो यूथातो ओसरो तं विसर्ज्जेहि इति ॥ न च इतो ओसरात्त गच्छाहि ॥ सो आह द्वितीयस्य अयं वसरणो यूथपतिस्य नास्
अनोसरे गच्छेय ॥ एवं यो यो आणापियन्ति सो सो पि इच्छति अनोसरे गन्तुं ॥ तेन आणाकेन मृगेन न्यग्रोधस्य यूथपतिस्य आरोचितं ॥ मृगराजन कश्चि दिच्छति अनोसरे
ण गन्तुं जल्पति ॥ नास्माकं अयं ओसरो द्वितीयस्य यूथपतिस्य अयं ओसरो ॥ मृगराज्ञा आह ॥ मित्रो हि मये इमस्य मृगीये अभयं दिन्नं ॥ न शक्या सैषां अयो तत्र महान
सं विसर्ज्जयितुं अहं स्वयं गमिष्यामि ॥ सो मृगराजा न तो वनखण्डातो पथमो तरित्वा वाराणसीं गच्छति ॥ यो यो पुरुषा तं मृगराजं पश्यन्ति गच्छन्तं सो सो एवं तमनुगच्छन्ति
मृगो दर्शनीयो रूपेण चित्रो पविचित्रो रक्तेहि खुरेहि अञ्जनेहि अक्षीहि प्रभास्वरेहि दर्शनीयेहि ॥ महाजनकाये अग्रतो कृतो गच्छति यावत्सम्यन्तरं नगरं प्रविष्टो नागरे
हि दृष्टो अभिज्ञातो एषो मृगराजा महन्तो जनकायस्य आगतो तं पश्यित्वा मृगराजमुत्कण्ठितानं ॥ तत्तकं मृगयूथं सर्वं क्षपितं अयं यूथपतिः स्वयमागतो गच्छाम प्रराजानं विज्ञ
येमः सर्वे सो मृगराजा मुच्चेया न हन्येया ॥ अलंकृतो इमस्य अधिष्ठानस्य चक्षुरमणीयो जानातो निर्जीवं तो उद्याने वनमध्ये च ते तं मृगं पश्यित्वा चक्षुप्रीतिं सत्त्व भवन्ति ॥ ते
नैवं सामहन्नरका महताजनकायेन सार्द्धं मृगराजस्य अनुपश्चतो राजकुलं प्रविष्टो ॥ मृगराजा च महानसं प्रविष्टो इमेहि च नैगमेहि राजा अर्थकारणे स्मिं उपविष्टो विज्ञ
प्तो महाराज तत्तकं मृगयूथं सर्वे सीला अहेठका भुक्ता शाशिनृणानि भक्षयन्ति न कस्यचि विप्रकाराध्यन्ति ते च सर्वे क्षपिता ॥ अयं सो यूथपति स्वयमागतो ऽलं भो महाराज

मानस्स सियानिस्नेहो स्नेहा दुःखन्वया इदं पभोति ॥ प्रियेति स्नेहं विजिगुप्समानो एको चरे खड्गविषाणकल्पो ॥ संसेवमानस्स सियानिस्नेहो स्नेहानि दुःखमिदं पभोति प्रि-
यो वियोगं जुगुप्सनीयः एको चरे खड्गविषाणकल्पो ॥ संसेवमानस्स सियानिस्नेहो स्नेहान्वया दुःखमिदं पभोति ॥ मित्रेषु आदीनवं संस्पृशंतो एको चरे खड्गविषाणकल्पो ॥
संसेवमानस्स सियानिस्नेहो स्नेहान्वया दुःखमिदं पभोति ॥ पुत्रेषु आदीनवं संस्पृशंतो एको चरे खड्गविषाणकल्पो ॥ पुत्रा सहाया नवलोकयन्तो हायन्ति अर्थं प्रतिबद्धचि-
त्तान पुत्रमिच्छेय कुतो सहाया । एको चरे खड्गविषाणकल्पो ॥ ज्ञातिं सहायान वलोकयन्तो हायन्ति अर्थं प्रतिबद्धचित्तो ॥ ज्ञातीय इच्छेय कुतो सहायां एको चरे खड्गविषा-
णकल्पो ॥ सर्वा खड्गविषाणगाथा विस्तरेण कर्तव्या ॥ एवाना प्रत्येकबुद्धशतानामेकैकगाथा ऋषयो व्रपतिता ऋषिपतने ॥ ॥ तहिं वनखण्डे रोहको नाम मृग-
राजा सहस्रं मृगयूथं परिहरेति ॥ तस्य दुवे पुत्रा न्यग्रोधो च नाम विशाखो च ॥ तेन दानि मृगराजेन एकस्यापि पुत्रस्य पंच मृगशतानि दिन्नानि ॥ अपरस्यापि पुत्रस्य पंच मृ-
गशतानि दिन्नानि ॥ ब्रह्मदत्तो काशिराजा अभीक्ष्णं मृगव्यं निर्धावति तं वनखण्डं परिसामन्तेन तत्र च मृगा च निर्धावन्ति तत्तका मृगा स्वयं उपजीवति ॥ यत्तकानि आहन्तका- ९४
नि वनगुल्मेषु च वनग्रहणेषु च शरहारेषु च नडकहारेषु च वकटकहारेषु च प्रविशित्वा मरन्ति ॥ तेन तत्र काकशकुनेहि खज्जन्ति ॥ न्यग्रोधो मृगराजा भ्रातरं विशाखं आह
॥ विशाख एतं काशिराजं विज्ञपेम ॥ तत्तकान्वं मृगा खयं उपजीवसि यत्तका आह ॥ तत्तका ग्रहणो विप्रदेशेहि प्रविशित्वा मरन्ति काकशकुनेहि खायन्ति वयं राज्ञाए
कं मृगं दैवसिकं दास्यामः यो तव सो यं महानसं प्रविशिष्यसि ॥ इमं च मृगयूथं न एवं अनयव्यसनमापयिष्यन्ति ॥ तस्य भ्राता विशाखो आह ॥ एवं भवतु विज्ञापेम ॥ सो दानि
राजा मृगव्यां निर्धावितो । तेहि यूथपतेहि मृगराजेहि सो राजा दृष्टो दूरतस्यैवागच्छन्तो सबलवाहनो असिधनुशक्तितोमरधरेहि संपरिवृतो ॥ तेहि दानि तं राजानं दृष्ट्वा येन राजा ते-
नाभिमुखं प्रस्कन्ना अभीता अत्रस्ता आत्मनं परित्यजित्वा ॥ ते दानि कानि राजा मृगराजानो दृष्ट्वा दूरतस्यैवाभिमुखा आगच्छन्ता तेन स्वकस्य बलाग्रस्य आज्ञा दिन्ना ॥ न केन

विदेतेमृगागछन्तोविहेठयितव्याकोजानाति ॥ किमत्रअन्तरंयथैतेवत्सागृहस्थानपतायन्ति ॥ ममअभिमुखाआगछन्तिवलाग्रेणतेषांमृगाणांअन्तरोदिन्त्वावामदक्षि
णाभ्र्तोसावलाग्रोतेमृगायेनराजातेनोपसंक्रमिताराज्ञोज्ञात्रुहिछतिपतिनो: राजातेषांमृगराजानांपृछतिकावोविज्ञप्तिः विज्ञपेथयवोकार्यं ।तेदानिमानुषिकायेवाचा
येतंराजानंविज्ञपेन्तिमहाराजविज्ञापयामि ॥ वयंतवइहराज्येअत्रवनखण्डेजाताःसंवृद्धाअन्येपिवहूनिमृगशतानिवयंतेषांमृगाणांद्वेभ्रातरौयूथपतिनौइहमहारा
जस्यविजितेप्रतिवसामः यथैवमहाराजस्यनगरापत्तनावग्रामावजनपदावजनेनाकीर्णोभवन्ति ॥ गोवतीवर्द्धैहिचअन्येहिचप्राणसहस्रैहिद्विपदचतुष्पदेहि ॥ एवमेता
निवनखण्डानिआश्रवाणिवनदीयोवप्रस्रवणीयोवएतेहिमृगपक्षेहिशोभन्ति ॥ एवंमहाराजस्यएतस्यअधिष्ठानस्यअलंकारः सर्वएतेमहाराजद्विपदचतुष्पदा
यत्तकामहाराजस्यविजितेवसन्तिग्रामगतोवाअरण्यगतोवापर्वतेवामहाराजस्यशरणंगताः सर्वेतेमहाराजस्यचिन्तनीयापरित्रातनीयाच ॥ महाराजाचतेषांप्रभा
वतिअन्योराजानःयंवेनमहाराजमृगव्यानिष्कास्यति ॥ ततःबहूनिमृगशतानिअनयोव्यसनमापद्यन्ति ॥ तेनततकानिमहाराजस्यउपजीव्याभवन्तियत्तकाशरैहिआह
ततकाअत्रवनग्रहणेषुवनदीग्रहणेषुचशरप्रहारेषुवकाघातेषुचप्रविशित्वामरन्ति ॥ काव [illegible] कृतेषांखाद्यन्तेमहाराजोचअधर्मेणलिप्यति ॥ यदिमहाराजस्यप्रसा
दोभवेय ॥ वयंद्वेयूथपतिनोमहाराजस्यदैवसिकएकमेकंमृगंविसर्जयिष्यामः ॥ योतवमहानसेस्वयंप्रविशिष्यन्ति ॥ एकातोयूथातोएकंदिवसंद्वितीयातोयूथातोद्वि
तीयंदिवसंएकंमृगंविसर्जयिष्यामः ॥ महाराजस्यचमृगमांसेनअविमक्षणंभविष्यति ॥ इमेचमृगाएवंअनयव्यसनंनोपपद्यिष्यन्ति ॥ तेनदानिराज्ञातेषांमृगयूथप
तीनांआ[illegible]प्तिदिन्नाःयथायुष्माकंअभिप्रायोतथाभवतु ॥ गछथअभीताअत्रस्तावसथममचएकंमृगंएवमेदिवसेविसर्जथ ॥ राजातेषांविज्ञप्तिंदत्वाअमात्यानामाहनके
नचितेमृगाविहेठयितव्या ॥ एवमाज्ञांदत्वानगरंप्रविष्टो ॥ तेहियूथपतीहितेमृगासर्वेसमानीताआश्वासिताचमाभायथएवमस्माभिःराज्ञाविज्ञापितोयथाराजानअभयोमृग

तान प्राकृतेन पुरुषेण धर्मेण॥ तेषां शाक्या नाम भवन्ति। इमे कुमारो अस्माकं सुजाता इमेषां च शाक्यकन्या दीयन्तु इति निश्चने हि तेषां कुमाराणां शाक्याकंन्या श्वदिन्न यो कर्यं
दानि च दिन्नानि सजनपदानि॥ तद्यथा रामाश्रमे निगमे सुमुकंककर्करभडभपराणि च कर्पयानि सजनपदानि प्रभूत स्वापतेयं कोटीगणऋषिणा ज्ञातानि कोलियानि
समन्ताका प्रेणाय षंब्या प्रपय्य समन्ताया॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने कोलियानाम उत्पत्ति समाप्त॥ १८ ॥ अथ शाक्यानां देवडहो नाम निगमो तहिं सु
भूतिर्नाम शाक्यानां महत्तरको तेन समुक्तानो निगमो कोलियनाम कन्या भार्या आनीता॥ तस्य सप्रधीतरो जाता: माया महामाया अतिमाया अनन्तमाया चूलीया
कोलिसोवा महाप्रजापतिमाया ऽस्मति॥ राज्ञो सिंहहनुस्य शाक्यराज्ञो चत्वारि पुत्रा दारिका च। पंच शुद्धोदनो शुक्लोदनो धौतोदनो अमृतोदनो अमृता च नाम दारि
का राज्ञा सिंहहनुनां कालगतेन शुद्धोदनेन राज्यं प्रतिलब्धं॥ राज्ञा शुद्धोदनेन अमात्या भाषिता सदृशा मम दारिका आनेथा या भवेय प्रासादिका च कुलीना च ते हि
अमात्येहि समनन्तरो ब्राह्मणा विसर्जिता॥ पण्डिता च बहुश्रुता च स्त्रीलक्षणे पुरुषलक्षणे दारिकालक्षणे विधिज्ञा गच्छथ दारिकां विजानथ॥ यारा राज्ञो शुद्धोद
नस्य योग्या भवेया ते हि ब्राह्मणेहि ग्राम निगम जनपदेहि अन्वन्ते हि शाक्यानां देवडहे हि निगमे हि सुभूतिस्य शाक्यस्य सप्रधीतरो दृष्टा तासां सप्तानां धीतरा
णा मायाया सर्वप्रधाना कन्येव जाम्बुद्वीपे नास्ति कन्या न सुडत्व भा। ते हि राज्ञानि वेदितं॥ देवडहे निगमे सुभूतिस्य शाक्यस्य सप्रधीतरो प्रासादिका दर्शनीया तत्र च
स्वकावात्र सर्वासां सप्तानां भगिनीनां प्रधाना रूपेणापि तेजेनापि पुण्यापि सर्वगुणसमन्वा माया नाम॥ यत्र कं अस्माभि ग्राम नगर निगम जनपदा अभिता
न रवत्वस्माभि सदृशा कन्या दृष्टपूर्वा यादृशी मायाया सुभूतिस्य शाक्यस्य धीता॥ शुद्धोदनेन सुभूतिस्य प्रेषितं मायाधीता मम भार्यार्थे देहीति॥ अग्रमहिषी भविष्यति।
सुभूति एह॥ इत्ता नाम मा ये षट् दारिका योज्येष्ठतरिका यो यावतारो सुज्यन्ति न तो मायाय महाराजस्य दीयिष्यन्ति। ते हि उते हि राज्ञो शुद्धोदनस्य निवेदितं॥ महाराज

एवं सुभूतिशाको आह ॥ यावताव दिमे जे स्तनरिका षड्कारो मुहूर्त्तिन तो मायाम महाराजस्य दीयिष्यतीति ॥ राज्ञो शुद्धोदनेन भूयो हृतो सुभूतिस्य शाकस्य सप्रेषितो ॥
सर्वा मे सप्तथी नगरां देहि नेहि हनेहि सुभूतिस्य शाकस्य आरोचितं ॥ ॥ राज्ञा शुद्धोदनो आह ॥ सर्वा मे सप्तथी नगरो देहीति ॥ सुभूतिना शाक्येन राज्ञा शुद्धोदनस्य
संदिष्टं महाराज दित्वानि भवन्तु ॥ तादानि सर्वायो सप्तदारिकायो राज्ञो शुद्धोदनेन महताराजऋद्धीये महताराजसमृद्धीये आनीता देवदूहानो निगमानो कपिलव
स्तु ॥ राज्ञा शुद्धोदनेन द्वारिके समन्तःपुरं प्रविवेषितं माया च महाप्रजापति च पञ्च दारिकापञ्चशतानां दिन्ना ॥ द्वादशो हि वर्षेहि बोधिसत्वो तुषितभवनातो च्यविष्य-
ति ॥ शुद्धावासा देवा जम्बुद्वीपे प्रत्येकबुद्धानां आरोचयन्ति बोधिसत्वो च्यविष्यति रिंचथ बुद्धक्षेत्रं ॥ तुषितभवनादमियशो च्यविष्यति भगवन्तं स्तानदर्शावी रिंचथ बुद्धक्षे
त्रं ॥ वरलक्षणधरस्य तेषां श्रुत्वा बुद्धशब्दं प्रत्येकजिना महेश्वरवराणां निर्वान्तु मुक्तविमानस्वयंभुनो चित्र व शर्वर्ति व ॥ तेदानि प्रत्येकबुद्धाः स्वकस्वकानि व्याकरणानि
व्याकरित्वा निर्वृता ॥ वाराणस्यां सार्द्धयोजनो महावनखण्डं तत्र पंच प्रत्येकबुद्धशतानि प्रतिवसेन्तु ॥ तेपि स्वकस्वकानि व्याकरणानि व्याकरित्वा परिनिर्वृता आनब्ध
वीर्य्या शततानुयोगा ऽदय्य विता अकुशीद वर्त्ती दृढवीक्रमा वीर्य्य परोपेता एष वराखड्गविषाणकल्पा ॥ वैहायसं संक्रम्य तेजो तुं समापयित्वा अनुपादाय परि
निर्वृता स्वकाय तेजोधातु येमा स्वशोणितं ध्यापितं ॥ शरीराणि पतितानि उपेक्षाकरुणाञ्च भाविय ॥ आसेवमाना मुदिता च काले मैत्रीशान्ति ज्ञेणाहितानुकंपि एकोच
राखड्गविषाणकल्पो ॥ सर्वेषु प्राणेषु निधाय दण्डं अविहेठको अन्यतरोपि तेषां ॥ निक्षिप्तदण्डो त्रसस्थावरेषु एकोचरे खड्गविषाणकल्पो ॥ ओतारयित्वा गृहव्यंजनानि
संशीर्णपत्रो यथा पारिजात्रो ॥ काषायवस्त्रो अभिनिष्क्रमित्वा एषा चरे खड्गविषाणकल्पा ॥ संहारयित्वा गृहव्यंजनानि शिथिलं यथा मस्तनि एकचारि ॥ काषायवस्त्रो
अभिनिष्क्रमित्वा एकोचरे खड्गविषाणकल्पा ॥ संसेवमानस्य सियाति स्नेहा स्नेहान्वया ऽदुःखमिदं प्रभोति ॥ संसेवमाना जुगुप्समानो एकोचरा खड्गविषाणकल्पो ॥ संसेव

कशीर्षस्यपुत्रोस्सिंहहनुराज्ञोचत्वारिपुत्राःशुद्धोदनोधौतोदनोशुक्लोदनोअमृतोदनोअमिताचनामदारिका॥नहिदानियोमरस्यशाकियस्यमहत्तरस्यधीताप्रासा
दिकादर्शनीयाअभ्रुप्रावकाशापरमपुष्करतयासमन्वागतातस्यदानिकायेकुष्टव्याधिउत्पन्नःसादानितेनकुष्टव्याधिनाप्रगलावैयोघट्टंदिसर्वंक्रियाक्रियंतिनच
वर्तीभवति॥आलेपनप्रत्यालेपनानिचमनविरेचनानिचक्रियन्तिनचकुष्टव्याधिप्रशाम्यति॥सर्वंशरीरमेकव्रणंसर्वस्यजनस्यताढुष्टापरणाउत्पद्यति॥सादानि
भ्रातृहियानकेआरूपियअनुहिमवन्तंनीता॥तत्रउत्संगापर्वतेगुहांखनापयित्वासादारिकाप्रवेशिताप्रभूतंचखाद्यभोज्यंउदकंचउपस्तरणप्रावरणंस्थपेत्वागुहाय
द्वारंस्थुपिपिधित्वामहतायाशुराशिंकृत्वानगरंकपिलवस्तुंप्रविष्टाःतस्यदानिदारिकायेतहिंगुहायेवसन्तीयेतेननिर्वातेनचसंरोधेनचतस्यगुहायेउष्मेणसर्वंचकुष्टव्या
धिविश्रान्तंवीक्षनिर्व्रणासश्रीतंउत्तमरूपसंजातंनापितायते॥मानुषिकाएषादिनहिंदानिउद्देशोव्याघ्रोपर्याहिण्डन्तोआगतोघ्राणैःपश्यन्तिपशवःदेवैःपश्यन्तिब्रा
ह्मणाःचारैःपश्यन्तिराजानोचक्षुभ्यांइतराप्रजाइति॥सोदानिव्याघ्रोतंमनुष्यगन्धंउपजिघ्रतितेनदानिव्याघ्रेणतंमानुष्यगन्धंउपजिघ्रित्वातंमहापांशुराशिंपादेहि
अपकर्षितं॥तत्रचअविदूरेकोलोनामराजाऋषिःप्रतिवसतिपञ्चाभिज्ञोचतुर्ध्यानलाभीतस्यतंआश्रमपदंमूलोपेतंपत्रोपेतंपुष्पोपेतंफलोपेतंपानीयोपेतंनानावृक्ष
संपन्नोरमणीय॥सोदानिऋषिःआश्रमपदंअनुचंक्रमन्तोअनुविचरन्तोतंदेशमागतोयत्रसाशाक्यकन्यागुहायांनिहितिका॥तेनापिव्याघ्रेणसर्वंतंपांशुराशिंपादे
नअपकर्षितंकाष्ठावशेषंसंवृतंसोदानिव्याघ्रोतंऋषिंदृष्ट्वाआशंकितोऋषिणातत्रव्याघ्रेणतत्रतांशुअपकर्षितंदृष्ट्वाऋषिस्यकौतूहलंसंजातं॥तेनदानिऋषिणातानिका
ष्ठानिअपकर्षितानितस्यगुहायेद्वारंअपावृतंतेनशाक्यकन्यादृष्ट्वाउत्तमेनवीर्येणनापित्तायतिमानुषिकानि॥एषोऋषिपृच्छति॥भद्रेकात्वंतिमानुषिकासाआह॥अ
तंकपिलवस्तुतोअमुकस्यशाक्यस्यधीतासाहंकुष्टव्याधिनापरिगताज्ञातीहिजीवन्तिकाएवंविवर्जिता॥तस्यतांशाक्यकन्यांदृष्ट्वाउत्तमरूपधारिणींरागोप्रादुर्भूतःकिं

चापि तावच्चिरं ब्रह्मचारी न चास्य रागाउशायो समूहतो ॥ पुनो पि सो रागो विषप्रकुप्यति निविष्ठं यथा काष्ठगतं अनुहृतं ॥ सो दानि राजर्षिः ताये शाक्यकन्याये सार्द्धं संयोगं गतो
ध्याने हिये अभिरता हि च प्रहृष्टो ॥ सो दानि तां शाक्यकन्यां गृह्य आश्रमपदं गतो ॥ सा दानि शाक्यकन्या तहिं आश्रमपदे कोलेन राजर्षिणा सार्द्धं संवसति ॥ षोडश वारा यमलां
पुत्रां प्रजाता ॥ द्वात्रिंशदृषिकुमारा प्रासादिका दर्शनीया अजिनजटाधराः ते दानि येन कालं वितृष्टा ऋषिकुमारा ततो माता तेन कपिलवस्तुं विसर्जिता गच्छथ ॥ इत्वा कपिलवस्तुम-
हानगरं अमुको नाम शाक्यियो मम पिता सो वो मातामहः तस्य अमुकस्य पुत्रो ते वो मातुलका यो भूयेन शाक्यमहत्तरका तानि का महत्त्या वा कुलवंशो ते युष्माकं वृत्तिं संविधेष्य-
न्ति ये ते शिक्षिता यथा शाक्यानां समुदाचारा तो ॥ एवं वो शाक्यपरिषा उपसंक्रमितव्या ॥ एवमभिवादनं कर्तव्यं ॥ एवं ते निषीदितव्यं सर्वे शाक्यसमुदाचारं संदिशित्वा विसर्जि-
ता ते मातापितॄणां अभिवादित्वा प्रदक्षिणीकृत्वा गता अनुपूर्वेण कपिलवस्तुमनुप्राप्ताः ॥ सर्वे यथा कोष्ठाये पनियाट्टिकाये कपिलवस्तुं प्रविसन्ति ॥ तानृषिकुमारां दृष्ट्वा
महाजनकायो समन्वागतो अहो या दृशा ऋषिःकुमाराः प्रासादिका दर्शनीया च अजिनजटाधारिणो ते दानि महता जनकायेन परिवारिता शाक्यानां संस्थागारं उपसंक्रा-
न्ताः पंचमात्राणि च शाक्यशतानि संस्थागारे संनिषण्णानि अभूत्सुः संनिपतितानि केनचिदेव करणीयेन ॥ ते दानि यथा ताये मातरे संदिष्टा तेन समुदाचारेण शाक्यपरि-
षामुपसंक्रमित्वा शाक्यपरिषा ऋषिकुमाराणां तं शाक्यसमुदाचारं दृष्ट्वा विस्मिताः ते दानि शाक्या तेषां ऋषिकुमाराणां पृच्छन्ति ॥ कुतो यूयं ति तेहि तं पृष्टानि सर्वं आचिक्षि-
तं ॥ यथा ताये मातरे संदिष्टा अनुहिमवन्ते अमुकानो आश्रमपदातो कोलस्य राजऋषिस्य पुत्राः अमुकस्य शाक्यस्य धीता सा मो माता यथा सा शाक्यकन्या तत्र उद्देशे वि-
सर्जिता यथा ते हि मातुः श्रुत्वा शाक्यानां सर्वमाचिक्षितं शाक्या श्रुत्वा प्रीताः सो पि स्मानं पितामहो शाक्यमहत्तरको जीवन्ति ॥ महान्तं च कुलवंशं सो पि कुलवंशो मे पि र-
कानो या[illegible]वाराणसीको ज्येष्ठकुमारं राज्याभिषिंचित्वा ऋषिप्रव्रजितो ॥ दिशासु अभिज्ञातो परिज्ञातः महाभाग राजर्षिः ते दानि शाक्या प्रीता संहृष्टाः राजर्षिणा इमे जा

हा[illegible]नयाकुमाराणांगतिः साअस्माकंगतिः राज्ञाअनुज्ञातेनबहुतंमहाजनकायोसाकेतातोजनपदातोकुमारेहिसार्द्धंविप्रवासिष्यन्तिइति॥ तेनसाकेतेनेमहानगरेघोषणाकारा
पितायोकुमारेहिसहसाकेतातोविप्रवासिष्यन्तितस्यतेनकार्यन्तंराजकुलातोकोशातोदीयष्यति॥ हस्तिहिकार्यंअश्वेहिवारथेहिवायुग्येहिवायानेहिवाशकटेहिवाप्रवहणेहिवाब
लिवर्देहिवामहिषेहिवाअजेहिवाएडकेहिवाधनेहिवाधान्येनवावस्त्रेनवाअलंकारेहिवादासेहिवादासीहिवातंसर्वंराजकुलातोकोशातोदीयष्यतिकुमारेहिसार्द्धंविप्रवसन्तानां
राजाराज्ञीयेअमात्येहिएवंकोशकोष्ठागारामुक्तायोयंजानतितस्यतंदीयति॥ एवंतेकुमारासाकेतातोअनेकेहिजानपदसहस्रेहिसार्द्धंमहताबलकायेनअनेकेहिशकटयु
ग्ययानसहस्रेहिसाकेतातोनगरातोनिर्यातोउत्तरामुखंप्रयाताकाशिकोशलेनराज्ञोप्रगृहीता॥ कुमाराणांतत्रगुणाचमहेशाख्योचतिवाताचसुखसंस्पर्शताचपूर्णचन्द्रताचधा
र्मिकाचतेषांसर्वकाशिकोशलकामनुष्यमूलातोप्रीताअहोयावकल्याणाकुमाराधार्मिकोचतस्यराज्ञोयथोक्तंभगवताशाक्यपुत्रेषुईर्ष्यामात्सर्यसंयोजनसंप्रयुक्तादेवम
नुष्याअसुरागरुडागन्धर्वायक्षाराक्षसापिशाचाकुम्भाण्डायेवापुनरन्येसन्तिपृथुकायाः तस्यकाशिकोशलराज्ञोईर्ष्याधर्मेसंवृत्तं॥ यथैवएषोजनकायोइमेषांकुमाराणां
गुणागृहीताः स्थानमेतंविद्यतियंएतेममजीवितातोव्यपरोपेत्वाअतोकुमारराज्येअभिषिञ्चेन्सुः तेदानितेनापिकाशिकोशलेनराज्ञोविप्रवासिताअनुहिमवन्तेकपिला
नामऋषिः प्रतिवसतिपंचाभिज्ञोचतुर्ध्यानलाभीमहर्द्धिकोमहानुभावोतस्यतमाश्रमपदंमहाविस्तीर्णंरमणीयंमूलोपेतंपुष्पोपेतंपत्रोपेतंफलोपेतंपानीयोपेतंमूलस
हस्रउपशोभितंमहान्तंचशाकोटकवनखण्डं॥ तेदानिकुमारातहिंशाकोटकवनखण्डेआवासिता॥ तत्रसामन्ततोवाणिजकाकाशिकोशलाजनपदागच्छन्तिवातेवा
णिजकाजनेनपृच्छीयन्तिकुतोआगच्छन्ति॥ तेआहन्सु॥ अमुकातोकोटकवनखण्डातोशाकेतातोअपिकोशलातोअपिवाणिजकानहिंपिगच्छन्ति॥ शाकोटकवनखण्डेतेपि
पृच्छन्तिकहिंगमिष्यथइति॥ तेपिआहन्सु॥ शाकोटकवनखण्डंसाहिजानन्तेनतेहिदानिकुमारेहिमासंजानिसरोषंभविष्यतीति॥ तेपिजानीसदोषभयेनसकसकायेवमात्री

योभगिनीयोपरस्परस्यविवाहिता ॥ राजाश्रुत्वानोअमात्यानांपृच्छति ॥ होभमात्याकुमाराकहिंआवसन्ति ॥ अमात्याआहन्सुः ॥ महाराजअस्तिहिमवन्तेमहाशाकोतकवनष
ण्डंतहिंकुमाराप्रतिवसन्ति ॥ राजाअमात्यानांपृच्छति ॥ कुतोकुमारेहिदाराणिआनीतानि ॥ अमात्याआहन्सुः ॥ अतोसोमहाराजकुमारेहिजातिसंदोषभयेनस्वकस्वकावे
वमानत्सोभगिनीयोपरस्परस्यविवाहितायोमामंजातिसंदोषंभविष्यतीति ॥ राज्ञादानिश्रुत्वातेनपुरोहितोचअन्येचब्राह्मणापण्डितापृच्छिताशक्याऽएतमेवंकर्तुंयथातेहि
कुमारेहिकृतं ॥ तेपुरोहितप्रमुखाब्राह्मणापण्डिताआहन्सुः ॥ शक्यंमहाराजनकुमारोअतोनिदानंदोषेणलिप्स्यन्ति ॥ राजाश्रुत्वानोब्राह्मणापण्डितानांश्रुत्वाचित्तोतुष्टो
आत्तमनाहर्षंउदानमुदानयेशाक्यापुनर्भवन्तोकुमारातेषांदानिकुमाराणांशक्यशाकियानिसंज्ञासमाज्ञाप्रज्ञप्तिउदपासि ॥ तेषांदानिकुमाराणांएतंतदभवत ॥ केवनि
रवयंइहशाकोटकवनखण्डेनिवासंकल्पेष्यामः ॥ महांश्चजनकायोआगच्छति ॥ यत्रनुवयंनगरमापयेमतेदानिकुमाराकपिलस्यसकाशमुपसंक्रान्तातेऋषिस्यपादौ
वन्दित्वाआहन्सुः ॥ यदिभगवांकपिलोअनुजानेय्यावयंइमस्मिन्नगरेमापयेयोऋषिस्यनामेकपिलवस्तु ॥ ऋषिआह ॥ यदिममइदमाश्रमेराजकुलंकृत्वानगरमापेथ
ततोअनुजानामितेकुमारऋषिस्यआहन्सुः ॥ यथाऋषिस्यअभिप्रायोतथाकरिष्यामः ॥ इममाश्रमेराजकुलंकृत्वानगरमापेष्यामः ॥ ॥ ऋषिणानंवस्तुं ॥ तेषां
कुमाराणांकरकंगृह्यउदकेनदिन्नंकुमारेहियीनंऋषिस्यआश्रमंराजकुलंकृत्वानगरमापितंकपिलेनाऋषिणावस्तुंसमाज्ञाउदपासि ॥ एवंकपिलवस्तुमहानगर
मृद्धोचस्फीतोचक्षेमोचसुभिक्षोचआकीर्णजनमनुष्योचबहुजनमनुष्योचसुखितजनमनुष्योचविस्तीर्णजनमनुष्योचपरिवारोचसम्पन्नोदिशिविदिशिश्रुतोच
संवृत्तोउत्सवसमाजबहुलोवणिजप्रियोव्यवहारसम्पन्नोतेषांदानिपंचानांकुमाराणांओपुरस्यनिपुरस्यकरण्डकस्यउल्कामुखस्यहस्तिशीर्षस्यचओपुरोकुमार
ज्येष्ठोसोकपिलवस्तुस्मिंराजनयेचअभिषिक्तोओपुरस्यराजपुत्रोनामनीपुरस्यराज्ञापुत्रोकरकरणोकरकण्डकस्यराज्ञोपुत्रोउल्कामुखस्यपुत्रोहस्तिनीकशीर्षोहस्तिनी

दवोचन् ॥ द्वितीयंपि भिक्षवस्तस्य सत्वस्य शालिहारं गतस्य एतदवोचन् ॥ किस्स नाम अहं भविष्यं केन स्स नाम अहं जीवकोकल्पेष्यं स्वके शालिभागे क्षीणे यंनूनाहं ॥
अलिनामत्वं भो सत्व यावद्वितीयकंपि अदित्त्रं मयानकं शालिमादीयसि द्वितीयंपि भिक्षवः सो सत्वो तं सत्वमेतदवोचन् ॥ नेन हि भो सत्वो न पुनरेवं भविष्यति ॥ तृ
तीयंपि भिक्षवो तस्स सत्वस्य शालिहारं गतस्यैतदभवत् ॥ किस्स नाम अहं भविष्यं केन स्य नाम जीविकां कल्पयिष्यं स्वके शालिभागे क्षीणे पुनः यन्नूनाहं अदित्त्रम
यानकं शालिमादीयेयं ॥ तृतीयकंपि भिक्षवो सो सत्वो स्वकं शालिभागं परिरक्षन्तो अदित्त्रं मयानकं शालिमादीयति ॥ अद्राक्षीद्भिक्षवः सो सत्वो तं सत्वं तृतीयकं
पि अदित्त्रं मयानकं शालिमादीयन्तं दृष्ट्वा च पुनर्येन सत्वा तेनुपसंक्रमित्वा तं सत्वं दण्डेन परिताडयन्तो ॥ एवमाह ॥ अलिनामत्वं यावत्तृतीयकंपि अदित्त्रं मयान
कं शालिमादीयेसि ॥ अथ खलु भिक्षवः सो सत्वो बाहायावा बाहा प्रगृह्य विक्रन्दे विक्रोशे अधर्मो भवन्तो लोके प्रादुर्भूतः अधर्मो भवन्तो लोके प्रादुर्भूतः यत्र नाम लो
केप्रज्ञापयति ॥ अथ खलु भिक्षवः सो सत्वो पृथिवीय दण्डमावेष्टित्वा उभौ बाहू प्रगृह्य विक्रमन्ते विक्रोशे अधर्मो भवन्तो लोके प्रादुर्भूतो ॥ अधर्मो भवन्तो लोके ९१
प्रादुर्भूतः यत्र हि नाम अदित्त्रादानं च मृषावादं च लोके प्रज्ञायति ॥ एवं च पुनर्भिक्षवः इमेषां त्रयाणां पापकानां अकुशलानां धर्माणां प्रथमानमेवमेवं लोके
प्रादुर्भावो ॥ न यथा अदित्त्रादानस्य मृषावादस्य दण्डादानस्य च ॥ अथ भिक्षवः ते सत्वा संधावेन्सुः संनिपातेन्सुः संधावित्वा संनिपतित्वा संमन्त्रेन्सुः यन्नूनाहं वयं भ
वन्तो यो अस्माकं सत्वो सर्वप्रासादिकोव सर्वमहेशाख्योव तं सम्मन्येन्सु एवं च निगृह्णीया प्रग्रहारहं च प्रगृह्णीया देशायतः वयं स्वकस्वकेभ्यु शालिक्षेत्रेभ्यु शालिभाग ॥
अथ खलु भिक्षवो ते सत्वा येसां तं सत्वो अभूषि सर्वप्रासादिकोव महेशाख्योव तं सम्मन्येन्सुः ॥ भवान् अस्माकं सत्वो निग्रहारहं च निगृह्णातु वयं ते सर्वसत्वानां अग्रता
ये संमन्येम स्वकस्वकेभ्यु शालिक्षेत्रेभ्यु षष्ठं शालिभागं दस्याम ॥ महताजनकायेन संमतो ति महासंमतो ति संज्ञा उदपासि अर्हन्ति ॥ शालिक्षेत्रेभ्यु शालिभागे तिरा

जातिसंज्ञामुदपासि ॥ सम्पकरक्षतिपरिपालेनिस्कृर्भिषिक्तः संज्ञामुदपासिमातापितृसमानैगमजानपदेभूतिजानपदस्थावीर्यप्राप्तोसंज्ञामुदपासि ॥ तेनाहंराजाक्षत्रि
योमूर्द्धाभिषिक्तोजनपदस्थामवीर्यप्राप्तेति ॥ ॥राजतोमहासम्मतस्यपुत्रोकल्याणोकल्याणस्यपुत्रोरावीरोरवस्यपुत्रोउपोषधोउपोषधस्यपुत्रोराजामान्धातोराज्ञोमान्धा
तस्यपुत्रोपुत्रिकायेनकृष्णप्रनप्त्रिकायेवहुनिराजसहस्राणांपश्चिमकोशावेतेमहानगरेसुजातोनामइक्ष्वाकुराजाभभूषि ॥ सुजातस्यखलुइक्ष्वाकुराज्ञोपंचपुत्राअभूषि ॥ ओ
पुरोनिपुरोकरकण्डकाउल्कामुखोहस्तिकशीर्षोपंचचधीतरोकुमारीयोभुक्ताविमलाविजितासेनाजन्ती ॥ जेन्तोनामकुमारीवैताषिकायेपुत्रोतस्यमाताजन्तीनामतायेराज्ञा
सुजातोह्रीधर्मेणअभावितोतस्यराज्ञाप्रीतोसंवृत्तो ॥ प्रीतेनराज्ञाजेन्तिवरेणप्रवारिताजेन्तिवरेणप्रवारेनियमेवरंयाचसितंतेवरंददामि ॥ मातानिआह ॥ महाराजयाचता
खुमातापितरंआपृच्छामिततःदेवस्यसकाशातोवरंयाचिष्यामि ॥ तायेमातापितॄणामारोचितं ॥ राज्ञाहंवरेणप्रवारितातंयुष्माकंकिंवरंरुचतिकिंराज्ञावरंयाचामि ॥ ते
हिदानियस्ययंमनसोतंजत्यतिप्राभवतीयाचाहिन्ति ॥ तहिंअपरयरिवाजिनिपरिवृतानिपुनामेधावीनी ॥ साआह ॥ जेन्तित्वंवैतासिकायेधीतातवपुत्रोनकिंचित्पैत्रिकस्यद्रव्यस्य
स्यप्रभवतिकिंपुनराज्यस्यएतेपंचकुमाराक्षत्रियकन्यापुत्राःतेषांतुकस्यराज्यस्यद्रव्यस्यचप्रभवन्ति ॥ त्वंचराज्ञावरेणप्रवारिताराजाचसुजातोअप्रतिवचनोसत्यवादीय
थावादीतथाकारीतंभुवोराज्ञोवरंयाचाहि ॥ एतेपंचकुमाराराज्ञातोविप्रवासेत्वाममपुत्रंजेन्तंकुमारंयुवराज्येअभिषिंचाहीति ॥ एवंदेवस्यअत्ययेनसाकेतेमहानगरेराजाभव
तीति ॥ ततोतवसर्वस्वंभविष्यति ॥ तायेराज्ञासुजातोएवंवरंयाचितोमहाराजएतांपञ्चकुमारांराज्यातोविप्रवासेत्वाजेन्तंकुमारंयुवराज्येअभिषिंचाहि ॥ यथैषोदेवस्यअत्य
येनसाकेतेमहानगरेराजाभवेयं ॥ एतंमेवरंदेहिराजासुजातःश्रुत्वादुर्मनासंवृत्तोतेषांकुमाराणांप्रेम्णेनचयायेवरंदत्वाअन्यथाकर्तुं ॥ राजाजेन्तीयेदेवीयेआह ॥ एवंभवतुपि
त्रभवतुएतंवरदानंनागरेहिजनपदेहिचश्रुतंकुमारंविप्रवासेत्वाजेन्तोकुमारोवैतासिकायेपुत्रोयुवराजअभिषिंचितोति ॥ तत्रमहाजनकायोउल्कामुखोकुमाराणांगुणामा

क्षत्रपथा लोके अप्रज्ञायन्ते हि रात्रिंदिवं न प्रज्ञायेन्सुः ॥ रात्रिंदिवे हि अप्रज्ञायन्ते हि मासार्द्धमासा न प्रज्ञायेन्सुः ॥ मासार्द्धमासे हि अप्रज्ञायन्ते हि ऋतु संवत्सरा न प्रज्ञायेन्सुः ॥
अयमपि महापृथिवी उदकह्रदविय समुरागच्छति ॥ तयथापि नाम सर्पिमन्तान वा क्षीरमन्तान वा एवंवर्णप्रतिभासो अभूषि ॥ वर्णसम्पन्नो च रससम्पन्नो च गन्धसम्पन्नो
च तयथापि नाम क्षुद्रमधु अनेलको एवमास्वादो ॥ अथ खलु भगवन्तो अन्यतरो चपलो लोलुपजातीयो तं पृथिवीरसं अङ्गुलीये आस्वादयन्ते ॥ तस्य तं आस्वादयेति वर्णोना
पि गन्धेनापि रसेनापि ॥ अथ खलु भगवन्तो सो सत्त्वो तं पृथिवीरसमपरकालेन आलोककारकमाहारमाहरेसि ॥ यथा तस्य सत्त्वस्य दृष्टानुगतिमापद्यन्ता तं पृथिवीरसं
आहारं आलोककारकमाहारं हरेमाय तो च वयं भवन्तो पृथिवीरसमालोककारकमाहारमाहरेम ॥ अथ साके भगुरुत्वं च खरत्वं च गुरुत्वं च उपनिपतने ॥ यापि सा पूर्वे अभ
पिस्वयंप्रभता अन्तरीक्षचरता मनोमयकायता प्रीतिभक्षता शुभस्थायिता येन कामंगमता सा अन्तरहायि ॥ तेषां भगवन्तो तायेस्वयंप्रभाताये अन्तरीक्षचरताये मनोम
यकामताये प्रीतिभक्षताये शुभस्थायिताये येन कामंगमताये अन्तरहिताये चन्द्रमसूर्या लोके प्रज्ञायेन्सुः चन्द्रमसूर्ये हि लोके प्रज्ञायन्ते ॥ अनुसम्वन्तराणि तारकरूपा प्र
ज्ञायेन्सुः तारकरूपे हि प्रज्ञायन्ते हि नक्षत्रपथा प्रज्ञायेन्सुः नक्षत्रपथे हि प्रज्ञायन्ते हि रात्रिंदिवा प्रज्ञायेन्सुः ॥ रात्रिंदिवे हि प्रज्ञायन्ते हि मासार्द्धमासा प्रज्ञायेन्सुः मासार्द्धमा
से हि प्रज्ञायन्ते हि ऋतुसम्वत्सरा प्रज्ञायेन्सुः ॥ ते वयं भवन्तो पृथिवीरसमाहारमाहारन्ता तं वर्णान्ते भक्षा तदाहारा चिरं दीर्घमध्वानं तिष्ठमाय तो च क्षामं केचित्पापका अकु
शला धर्मा प्रज्ञायेन्सुः यतो च लोके विज्ञवन्तो पापका अकुशला धर्मा प्रज्ञायेन्सुः ॥ अथ सो पृथिवीरसो अन्तरहायि भूमिपर्पटकः प्रादुर्भवेत ॥ तयथा छत्रकमेवं वर्णप्रतिभा
सो सोपि अभूषि ॥ वर्णसम्पन्नो च रससम्पन्नो च गन्धसम्पन्नो च ॥ तयथापि नाम क्षुद्रमधु अनेडको एवमास्वादो ॥ ते वयं भवन्तो भूमिपर्पटको आहारमाहृ ॥ तं तान्तं व
र्णान्ते भक्षा तदाहारा चिरं दीर्घमध्वानं तिष्ठाम ॥ यतो च स्मानं केनचित्पापका अकुशला धर्मा प्रज्ञायेन्सुः ॥ अथ सो भूमिपर्पटको अन्तरहायि वनलता प्रादुर्भवेत ॥ तयथापि

नामकलंवुकाएवंवर्णप्रतिभासोसोपिअन्तर्हायि॥ वर्णसम्पन्नाचगन्धसंपन्नाचरससंपन्नाच॥ सय्यथापिनामक्षुद्रोमधुअनेडकोएवमास्वादोतेवयंभवन्तोववनलता
माहारमाहारन्तानंभक्षातदाहारादीर्घमध्वानंतिष्ठाम॥ यतोवसानंकेचित्पापकाअकुशलाधर्म्माप्रज्ञायेन्तुः यतोवसोभवन्तोकेचित्पापकाअकुशलाधर्म्माप्रज्ञाय
येन्तुः॥ अथसावनलताअन्तरहायेशालिंअकणोअतुषंसुरभितण्डुलंफलप्राउर्भवेयः॥ योसोवन्तेसोकल्योभवति॥ नानोपक्कोविरूढोअवदानपिरसेनप्रज्ञाय
तितेवयंभवन्तोतेशालिंअकणंअतुषंसुरभितण्डुलंफलंआहारमाहारेन्तानंवर्णानंभक्षातदाहाराचिरंदीर्घमध्वानंतिष्ठाम॥ यतोवसानंकेनचित्पापकाअ
कुशलाधर्म्माप्रज्ञायेन्तुः॥ अथसोशालिस्सकणोचतुषोचपर्यवनद्धोसोवसायंलूनोसोकाल्यंनजातोनपक्कोनविरूढोअवदानंपिवसेप्रज्ञायति॥ सोपिकाल्यंलू
नोसोसायंनजातोनपक्कोनविरूढोअवदानंपिचवसेनप्रज्ञायति॥ लूनवायंशालिक्षेत्राणिविभजेमसीमानयम॥ इमंभवन्तोतेशालिक्षेत्रइमममस्माकंआप
येन्तुः॥ अथखलुभिक्षवोतेसत्वाःशालिक्षेत्राणांसीमानपेन्तु॥ इमंभवन्तानांशालिक्षेत्रंइममस्माकं॥ अथखलुभिक्षवःअन्यतरस्यसत्वस्यशालिहारंगत
स्यएतदभवत्॥ किंस्यनामअहंभविष्यंकेनस्यनामजीविकाकल्पेय्यंस्वकेशालिभागेक्षीणेयन्नूनाहंअदिन्नंअन्यातकंशालिमादीयेय॥ अथखलुभिक्षवोसो
कंशालिभागंपरिरक्षन्तोअदिन्नमन्यातकंशालिमसादीयेयं॥ अथखलुभिक्षवोसोसत्वोस्वकंशालिभागंपरिरक्षन्तोअदिन्नमन्यातकंशालिभागमस्मादीयेयं॥ अ
द्राक्षीद्भिक्षवोअन्यतरःसत्वोतंसत्वमदिन्नमन्यातकंशालीमादीयन्तंदृष्ट्वाचपुनर्येनसोसत्वोतेनोपसंक्रमित्वातंसत्वमेतदवोचत्॥ अपिनामत्वंभोसत्वअदिन्न
मन्यातकंशालिमादीयसि॥ एवमुक्तेभिक्षवःसोसत्वंतंसत्वमेतदवोचत्॥ तेनाहिभोपुनरेवंभविष्यति॥ द्वितीयंपिभिक्षवस्तस्यसत्वस्यस्वकंशालिभागंपरिरक्ष
अदिन्नमन्यनकंशालिमादीयेन॥ अद्राक्षीद्भिक्षवोसोसत्वोतंसत्वंद्वितीयंपिअदिन्नमन्यातकंशालिमादीयन्तंदृष्ट्वाचपुनर्येनससत्वोतेनोपसंक्रमित्वातंसत्वमेत

गनाऋताभूम्याव देवा घोषमुदीरयेन्तु॥ एषमार्षा भगवतो वाराणस्यां ऋषिपतने मृगदावे अनुत्तरं धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं॥ त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारं अप्रवर्त्तितं केनचिच्छ्र
श्रवणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिद्वा पुनर्ल्लोके सहधर्मेण इदं दुःखमिति॥ अयं दुःखसमुदयो अयं दुःखनिरोधो अयं दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपद
इति॥ ॥ ते भविष्यति बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकंपाय महतो जनकस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च भूम्यानां देवानां घोषं श्रुत्वा अन्त
रीक्षचरा देवा चतुर्महाराजका त्रायस्त्रिंशा यामा तुषिता निर्माणा परनिर्मितवशवर्त्तिनो ब्रह्मलोकानत्क्षरात तत्क्षणं यावद्ब्रह्मलोके घोषमभ्युद्गच्छत् एष मारिष भगवता वाराण
स्यामृषिपत्तने मृगदावे त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारं अनुत्तरं धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं अप्रवर्त्तितं केनचिच्छ्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा केनचिद्वा पुनर्ल्लोके सहध
र्मेण इदं दुःखमिति अयं दुःखसमुदयो अयं दुःखनिरोधो अयं दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदिति। अनन्तस्य महासुपिनस्य विपाको यं भिक्षवो यत्तेन तथागतस्य पूर्वं संबो
धिमनभिसंबुद्धस्य नाहितकण्डाणकाकालशीर्षिका पादतले हियावज्जानुमण्डलानि छादयित्वा अस्थात्सुः॥ बहवस्ता भिक्षवः जनतायां तथागते अधिकारकर्म्माणि
कृत्वा कायस्य भेदात्परं मरणात्सुगतिं स्वर्गकायं देवेषूपपद्यन्ति अनन्तस्य स्वप्नस्य विपाकोयं। भिक्षवस्तथागतस्य पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धस्य चत्वारि शकुना नाना
वर्णा अनेकवर्णा चतुर्हि दिशाहि वैहायसं समागत्वा तथागतस्य पादतलानि उपनिश्रित्वा सर्वश्वेताः अपरिक्षिन्सुः चत्वारिमे भिक्षवः कतमे चत्वारः क्षत्रिया ब्राह्मणा वै
श्याशूद्राः ये तथागते ब्रह्मचर्य्यं चरित्वा अभकोपावेतः किंमुक्तिं प्रज्ञाविमुक्तिं सासाक्षात्कुर्वन्ति। अयं तस्य महास्वप्नस्य विपाको यं भि[illegible]वः तथागतो पूर्वं संबोधिमनभि
संबुद्धो महतो मीढपर्वतस्य उपरि मनुपलिप्यमानो चंक्रमे चंक्रमे पुरस्तिमायांपि च भिक्षवो दिशायां तथागतो विहरन्ति तत्रापि च सत्कृतो गुरुकृतो मानितो पूजितो
अपचायितो लाभी चीवरपिण्डपातशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारणाम् अनध्यवसितो अनधिमूर्छितः अनुपलि प्रविचित्रा दक्षिणायांपि च भिक्षवो दिशायां

१२८

तथागतोविहरति।तत्रापिवसन्कृतोगुरुकृतोमानितोपूजितोअपचितोलाभीचीवरपिण्डपात्रशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्काराणामनवसितोअनभिमू
र्छितःअनुपलिप्तचित्ताःपश्चिमायांपिचभिक्षवोदिशायांतथागतःविहरति।तत्रापिवसन्कृतोगुरुकृतोमानितोपूजितोअपचितोलाभीचीवरपिण्डपात्रशय
नासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्काराणाअनवध्यवशितोअनधिमूर्छितो:अनुपलिप्ता:॥उत्तरस्यांपिचभिक्षवोदिशायांतथागतोविहरति।तत्रापिवसन्कृतोगुरु
कृतोमानितोपूजितःअपचितोलाभीचीवरपिण्डपात्रशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्काराणाअनध्यवसितोअनवमूर्छितःअनुपलिप्तचित्ताः॥अयंत
स्यमहास्वप्नस्यविपाकोयंतथागतोभिक्षवोपूर्वेसंबोधिमनभिसंबुद्धोइमांपञ्चमहास्वप्नामद्राक्षीत्॥इदमवोचद्भगवानात्तमनाभगवतोभाषितमभ्यनन्दि
न्ति॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेपंचमहास्वप्नासमाप्तं॥ ॥बोधिसत्वस्यदानिएतदभूषिबुद्धकरमिदमगारमध्यावसन्तेनएकान्तसंलिखित
मेकान्तमनवद्यंएकान्तपरिशुद्धंपर्यवदातंब्रह्मचर्यंचरितुं।यन्नूनाहंअगारस्यानगारियंप्रव्रजेयंबोधिसत्वोराजानमामन्त्रयतिप्रव्रजिष्यामि॥राजाआह॥
मादानिमांकमललोचनचारुरूपशोभितनभेसुविपुलत्वयाविप्रहीणा॥मातातत्वअहंचत्वयाविप्रहीणोअसुरमिमरणंनिगच्छेत॥ततःकीदृशाःदुःखसुखव
नःयद्धिशिष्टयासकृतेनममनवभुमवजनस्सराष्ट्रशय्याक्षसि॥बहुदुःखविप्रयविप्रयोगोपर्याकुलानिदिशानाप्रतिभान्ति॥सर्वेशीतोष्णदशामणकाक्षरभूमिमा
मात्रासौवनेषुमृगवारणघट्टितेषु॥भेरवभीरवरुतेषुमहद्भयेषुनिम्नान्तरेणमन्त्रसाहृतमोक्षबुद्धि॥मामंचत्रावममपुत्रवरप्रसीदजीवायावचअहंनावच
म्राइहैव॥किंकारणंतवविनिर्गमननिशाम्यतस्तविनाशमुपयास्यतिमेशरीरं॥राज्ञादानिपञ्चानाराजानशतानांप्रेषितमागच्छथकुमारोअभिनिष्क्रमितु
कामो।तेदानिआगताकुमारबहुप्रकारेयावन्निशाअभिनिष्क्रमाहीति॥बोधिसत्वोदानिराजानंवनेचराजानोएतदवोचत्॥सर्वेत्वममहाराजावतुहियदेहिप्रा

पश्यामि पुत्र सुपिन अथ भणि सुजात ॥ ध्वजेन सुचारुरूकं कं अतिरिक्तभृङ्ग भृङ्गार संस्थित नगानि परिपूर्णदेह ॥ सो गर्ज्जति मधुरकपिता रूपानो निर्घोषने हृदयद
शिपथं हरन्तो ॥ नकाश्चिच्छिने प्रसहते अभिगर्ज्जमाने प्रतिगर्ज्जितं कुमुदराशिनिभ सुजात ॥ तदेवगान अवबुधकरुणारुदन्त मारोदनाशा काकुलनन्दनजात
रागवक्षामि तं ॥ अविनथवचने विजान आनन्दजानि उपनान यसुरवानि अस्मन भुहच यशांकुशानो पयेन ॥ रुषो नरर्षभगात्री नांविधिमित : हितजान पुरुषसि
हवरो पुरोत्त्वनिर्गम्य ते अभिलषपुरुषर्षभत्वं सोप्येत अवचलम सुजनमडकम्प निवोणाम प्रतिसमपरिभुन्छवजनिरिद्दपते । पुरुषासिहरूतं महर्षि : यंश्रुत्वानि॰
थिकगणादिशा तवजन्ति ॥ यशोधरापि सुपिन पश्यति ॥ अथ राहुलस्य जननी इद्दमध्वीपि मैत्रोन्नरेणामर्दनेन निवर्ज्जितेनो ॥ देवभ्रष्टणोहि पथस्य पमयापि घ
धृसुपिन पिमनोरमफलं नयन्त उवेया ॥ शुद्धोदन स्मकितराजकुतानरेन्द्रमेषां समननक्षशोन समारददन्तो ॥ लोकत्रयं प्रवरतो पथरासुपो सोविपुलदीपविमलो
रयमो वहन्तो ॥ साक्षीनतविमलउतिभेप्रसन्नवारिप्रविष्टमधुर अभिगर्ज्जमानो । वर्षन्ति वरासागरह्रायनेनिमन्द धर्मं स्पर्शोपि नोन सुखिनो ससुखायति । कोत्र॰
स्वाथ उपाणामिन्त्वमिदमवोच तो राहुलस्य जननी शृणुमा विषाद ॥ इष्टं फलं तव अयं सुपिने महार्थाः स पूर्वते च फलमेव जने ह्रिष्टीति ॥ शुद्धोदनस्य अयमात्मनोवा
स्तनेत्रो लोकत्रयं जनतं धरोद्भववर्षमाणो ॥ प्रस्थानदपि ध्याति महापरिनायन प्रानव धर्मं ऋषंकरुणामप्रतिमज्ञनेनु ॥ बोधिसत्वोपि पञ्च महासुपिन च पश्यति ॥ परम
संबोधिप्राप्तोऽत्रावस्था भिक्षूणां प्राकरोति ॥ तथागतो भिक्षवो पूर्वेत बोधिमनभिसंबुद्धो पञ्च महासुपिनानि अद्राक्षीत् तथागतस्य कतमानि पञ्च ॥ दक्षिणानि म
हासमुद्रे उभौपादतलानि ओहितानि अभूत्सु ॥ तथागतो हि तथागतस्य भिक्षवः पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धस्य इयं पृथिवी उच्चशयनमभूषि ॥ सुमेरुपर्वतराजा
विम्बोयमभभूषि ॥ पुरस्थिमे महासमुद्रे वामपाणि ओहितो अभूषि ॥ पश्चिमे वमहासमुद्रे दक्षिणो वाहा ओहिना अभूषि ॥ दक्षिणानि महासमुद्रे उभौपादनतता॰

नि ओहितानि अभूवन्तुः॥ तथागतेहि भिक्षवो पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धो इमं प्रथमं महासुपिनमद्राक्षीत्॥ तथागतस्य भिक्षवो पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धस्य थि
रिकानाम तृणजाति नाभिमण्डलादभ्युद्गम्य यावन्नभमासाद्य अस्थासि॥ तथागतेहि भिक्षवः पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धा इमं द्वितीयं महासुपिनमद्राक्षीत्॥ त
थागतस्य भिक्षवो पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धस्य लोहितकप्राणकाः कालशीर्षकोणादनखेहि यावजानुमण्डलानि छादयित्वा अस्थान्तुः॥ तथागतेहि भिक्षवः पूर्वं
संबोधिमनभिसंबुद्धः तृतीयं स्वप्नमद्राक्षीत्॥ तथागतस्य भिक्षवः पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धस्य चत्वारि शकुन्ता नानावर्णा अनेकवर्णा चतुर्हि दिशाहि वैहाय
समागत्वा तथागतस्य पादतलानि उपजिह्वित्वा सर्वश्वेता अभयरावेन्तुः॥ तथागतो भिक्षवः पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धो इमं चतुर्थं महासुपिनमद्राक्षीत्॥ तथागतो
भिक्षवः पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धो महतो समीढपर्वतस्य उपरि मनुतिष्यमाना चंक्रमं चक्रमेत॥ तथागतो भिक्षवो पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धो इमं पञ्चमं महासुपिन
मद्राक्षीत्॥ तथागतस्य भिक्षवो पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धस्य इमं महापृथिवी उच्चशयनमहाशयनमभूषि॥ सुमेरुपर्वतराजा बिम्बोपधानमभूषि॥ पुरस्तिमे मह
समुद्रे वामा बाहो ओहिता अभूवन्तुः॥ पश्चिमे महासमुद्रे दक्षिणो बाहो ओहिता अभूषि॥ दक्षिणे महासमुद्रे उभौ पादतलानि ओहितानि अभूषि॥ यम्पि भिक्षवो तथाग
तेन अनुत्तरा सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धो अयं तस्य महास्वप्नस्य विपाको यं भिक्षवः तथागत पूर्वं संबोधिमनभिसंबुद्धस्य थिरिकानाम तृणजाति नाभिमण्डलादभ्युद्गम्य यावन
भमासाद्य अस्थासि॥ यं भिक्षवः तथागतेन इमं च लोकमभिज्ञाय परत्रलोकं समारकं सब्रह्मकं सश्रमणब्राह्मणीं प्रजां सदेवमानुषायां वाराणस्यां ऋषिपतने मृगदा
वे अनुत्तरधर्मचक्रं प्रवर्तितुं त्रिपरिवर्तं द्वादशाकारं अप्रवर्तितं॥ श्रवणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मेणायमिदं चत्वार्यार्यसत्यानि॥
मप्यथीदं दुःखमार्यसत्यं दुःखसमुदयमार्यसत्यं दुःखनिरोधमार्यं निरोधमसत्यं दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदमार्यसत्यं॥ इमं च पुनर्भिक्षवः तथागतस्य एवंरूपा धर्मदे

ल्वहं भिक्षवः अनुपूर्वेण कायवरस्थामेज्ञानं नयित्वा छुजाताये मधुपायसं गृहीत्वा नागनदीकालसमयेयेन नदी नैरञ्जना येनागत्वा पाणिशीतलीकृत्वा येन स्वस्तिको यावसिकस्तेनोपसंक्रमित्वा स्वस्तिकं यावसिकं तृणमुष्टिं याचित्वा येन बोधिमण्डस्तेनोपसंक्रमित्वा बोधिपृष्ठे पुरतो अन्यतराणं तृणानां संस्तरं प्रज्ञपयित्वा बोधिपृष्ठे त्रिस्कन्धं प्रदक्षिणीकृत्वा निषीदि पर्यङ्कमाभुजित्वा ऋजुं प्राचीनाभिमुखो पुरिमं कायं प्रणिधाय प्रतिमुखां स्मृतिमुपस्थापयित्वा ॥ स खल्वहं भिक्षवः विविक्तमेव कामैर्विविक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसंपद्य विहरामि ॥ सो वितर्कविचाराणां व्युपशमाद् अध्यात्मसंप्रसादाच्चेतसो एकोतिभावा अवितर्कं अविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसंपद्य विहरामि ॥ स प्रीतेर्विरागाद् उपेक्षकश्च विहरामि स्मृतिमांश्च संप्रजानं सुखं च कायेन प्रतिसंवेदयामि ॥ यत्त आर्या आचिक्षिष्यन्ति उपेक्षकः स्मृतिमां सुखविहारी तृतीयं ध्यानमुपसंपद्य विहरामि ॥ स सुखस्य च प्रहाणात् पूर्वेव सौमनस्यदौर्मनस्ययोरस्तंगमाद्दुःखासुखामुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसंपद्य विहरामि ॥ स खल्वहं भिक्षवो तथा समाहितेन चित्तेन अभिनिर्नामयामि । स दिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्यकेन सत्त्वान्पश्यामि च्यवन्ताम् उपपद्यन्ता सुवर्णां दुर्वर्णां सुगतां दुर्गतां हीनां प्रणीतां यथाकर्मोपगां सत्त्वां प्रजानामि ॥ इमे भवन्तः सत्त्वाः कायदुश्चरितेन समन्वागता आर्याणामपवादका मिथ्यादृष्टिकर्मसमादानहेतोस्तद्धेतोः तस्मात्कायस्य भेदात्परं मरणाद् अपायदुर्गतिविनिपातं नरकेषूपपन्ना इमे पुनर्भगवन्तः सत्त्वाः कायसुचरितेन समन्वागता मनःसुचरितेन समन्वागताः आर्याणामपवादकाः सम्यग्दृष्टिकाये सम्यग्दृष्टिकर्मसमादानहेतोः तद्धेतोस्तत्प्रत्ययात्कायस्य भेदात्परं मरणात्सुगतिस्वर्गकायदेवेषूपपन्नाः स खल्वहं भिक्षवो तथा समाहितेन चित्तेन परिशुद्धेन पर्यवदातेन अनङ्गनेन विगतोपक्लेशेन मृदुना कर्मण्येन स्थितेनानिञ्ज्यप्राप्तेन रात्र्या मध्यमे यामे पूर्वेनिवासानुस्मृतिज्ञानदर्शनेन प्रतिलाभाये चित्तमभिनिर्हरामि अभिनिर्नामयामि ॥ अनेकविधं पूर्वेनिवासं समनुस्मरामि ॥ स यथी

एकंपिजातिंद्वेपिजातिंत्रयंपिजातिंचत्वारोपिजातिंपञ्चमपिजातिंदशापिजातिंविंशतिंपिजातिंत्रिंशतिंपिजातिंचत्वारिंशतिंपिजातिंपञ्चाशांजातिंजातिशतंवाजातिसहस्रंवाअनेकापिसम्वर्त्तकल्पावासम्वर्त्तविवर्त्तकल्पवाअनेकापिसंवर्त्ताअनेकापिसंवर्त्तविवर्त्तकल्पाअमुत्राहमासीत् ॥ एवंनामाएवंगोत्रोएवंजातोएवमाहाराएवमायुःपर्यन्तोएवंसुखदुःखप्रतिसंवेदिसोततोच्युतःअमुत्रउपपद्यनेततोच्युतःइहत्वमागच्छमि ॥ इतिसाकालंसोद्देशंअनेकविधंपूर्वेनिवासमनुस्मरामि ॥ सखलुहभिक्षवस्तथासमाहितेनचित्तेनपरिशुद्धेनपर्यवदातेनअनङ्गणेनविगतोपक्लेशेनमृदुकर्मण्येनस्थितेनानिञ्जप्राप्तेनरात्र्यापश्चिमेयामेअरुणाघातकालसमयेननन्दीमुखायारजन्यायत्किञ्चित्पुरुषनागेनपुरुषसिंहेनपुरुषर्षभेनपुरुषधौरेयेनपुरुषाजानेयेनपुरुषपद्मेनपुरुषपुण्डरीकेनसत्पुरुषेणमहापुरुषेणअनुत्तरपुरुषेणपुरुषदम्यसारथिनागतिमेनस्मृतिमेनमतिमेनधृतिमेनश्रुतिमेनसर्वज्ञोसर्वज्ञतायेज्ञातव्यंप्राप्तव्यंअभिसंबोधयंसर्वंतंएकचित्तक्षणसमायुक्तयाप्रज्ञयाअनुत्तरांसम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धो ॥ ॥ इदमवोचद्भगवानात्तमनास्तेचभिक्षवोभगवतोभाषितमभ्यनन्दन्तुः ॥ ॥ शुद्धोदनःस्वप्नंपश्यामिपुर्वेभूपितेवततनावगाढमनुत्थिनगाजवतमणिजातस्त्वंमध्येपुरुषस्यअथनावक्षिनावरावेनिर्जाविनोपनःवराअभिषेकुप्रमानःतंदृष्टामयासुपिनेविपुलवहास्यमनुत्थिनकादिनमेवचअप्रमेयपकेवमेसपरितकुशरीरमनर्पोहसमकुतानिदिक्षुपविष्यतेष्य ॥ अथलोकपारअववमनुकम्पयानमाभायभूमिप्रतिसजाना ॥ [illegible]र्ष ॥ इतनष्टणोहिफलमसुपिनस्यततत्समुत्थितवइजनस्यविबोधनार्थं ॥ एषोमस्तृणावरोविजाहित्वाराज्यादिनीयातथैवचतुरोखननस्फीतं ॥ निःसङ्गायमेवरमनपेक्षमाणोनिर्यास्यतेपुरवराःदिविनसमपोनु ॥ एतस्मिन्निर्गतेअनेकविधनिःशुखकापीअनेसुपिनिमहसितान्तनत्व ॥ पंरोदसिसुपिनदानिसुखमनन्तरंस्कन्नमविक्ष्मतिजिनजितशत्रुसघ ॥ मानुष्यसाभवचकाम्रनराधिवर्णो

लातंसंमिलातंसंपुटजातं ॥ सखल्वहंभिक्षवःपुरिमंकायंपरिगृह्णीष्यामीतिनिपृष्ठिकरणकमेवपरिगृह्णउद्धेष्यन्तितत्रैवअवकुब्जकोऽप्रपतामि ॥ सखल्वहंभिक्षवोसा
धुवस्तुस्तुवअभिसंस्कारेणउछ्रितस्तोपांशुकृतानिगात्राणिपाणिनापरिमार्जयं ॥ तस्यमेभिक्षवोपांशुकृतानिगात्राणिपाणिनापरिमार्जतोपूतिमूलानिकायरो
रोमाणिशीर्यन्तुः ॥ अपिहिजिनंसामन्तेहिगोचरग्रामेहिस्त्रियोचपुरुषोचएवमाहुन्तुः ॥ कालकोवानिश्रवणागौतमोश्यामकोवानिश्रवणोगौतमोमद्गुरछवि
वानिश्रवणोगौतमोयापिसेनाशुभवर्णनिभासापिसमन्तर्हिताइतिएवन्रूक्षप्रहाणेनोतस्यमेभिक्षवोएतदभूषि ॥ सन्तिखलुइहैकेभवन्तःश्रवणाब्राह्मणाःस
र्वशोअनाहारतायेशुद्धिंप्रज्ञापयन्ति ॥ यन्नूनाहंसर्वशोअनाहारतायैप्रतिपद्यन्ति ॥ इयंसखल्वहंभिक्षवःसर्वशोअनाहारतायैप्रतिपन्नस्यअयंकायोअधिमात्रंकृश
प्राप्तोचअभूषि ॥ तद्यथापिनामकालपर्वाणिअशितपर्वाणिवाएवंरूपाणिमेअंगप्रत्यंगाअभून्तुः ॥ तद्यथापिनामअजपदंवाउष्ट्रपदंवा ॥ एवमेवमेहनुकाअ
भून्तुः ॥ तद्यथापिनामग्रीष्माणांपश्चिमेमासेउदपानेउदकतारकादूरगतागंभीरगताकृच्छ्रदर्शनायेसंप्रकाशेन्ति ॥ एवमेवमेअक्षिप्रभक्षितारकाअभून्तुः ॥ दू
रगतागाम्भीरगताकृच्छ्रदर्शनायेसंप्रकाशेन्तुः ॥ तद्यथापिनामग्रीष्माणांपश्चिमेमासेउदपानेउदकतारकादूरगतागाम्भीरगताकृच्छ्रदर्शनायेसंप्रकाशेन्ति ॥ तद्य
थापिनामउभयतोपार्श्वत्रिवर्णीयेवावाहनागारशालायेगोपाणसीयेअन्तराणिविवृतानिवीनितोक्षेन्तिवीतिकासन्तिएवमेवपार्शुलिकाहिपांशुप्रकारान्तानिवि
वृतानिवीनितोक्षेशुःवीतिकाशेन्तुः ॥ तद्यथापिनामवर्तनीमामातीउच्चनतावनताएवमेवपृष्ठकरणकंअभून्तुः ॥ तद्यथापिनामशातादिकंतिक्तलाबुहरितछिन्नंभ
मिलानंभवतिसंमिलातंसंपुटजातंएवमेवमेशीर्षकपालमभूषि ॥ अमिलातंसंमिलातंसंपुटजातं ॥ सखल्वहंभिक्षवोपुरिमंकायंपरिगृह्णीष्यामीतिनिपृष्ठिकरणकमेव
परिगृह्णाति ॥ उद्धेष्यंउद्धेष्यन्तितत्रैवअवकुब्जकोऽप्रपतामि ॥ सखल्वहंभिक्षवोसाधुवस्तुस्तुवसंस्कारेणउछ्रितस्तापांशुकृतानिगात्राणिपाणिनापरिमार्जयन्तस्यमेभिक्ष

वःपांशुकृतानि गात्राणि यरिमानि नोपूतिमूलानि रोमाणि शीर्यंपुः अपि हि जितं स्मामन्ते हि गोचरग्रामे हि स्त्रियो वा पुरुषो वा एवमाहन्तुः ॥ कालको वत श्रमणो गौतमो
मद्गुरच्छविकालो वत श्रमणो गौतमो यं पि मे स्मा शुभं मनुवर्णनिभा सापि मे अन्तर्हिंस्तेना एवं तूष्णीं गौन ॥ तस्य मे भिक्षवो एतदभूषि ये केचिद्भवन्तो श्रमणा वा ब्राह्मणा
वा आत्मोप्रक्रमिकां शारीरीं पनापिकां दुःखां तीव्रां खरां कटुकां वेदनां वेदयन्ति तत्रावस्मारमितत इमे पि केचित्तातिसंभुराणि ॥ ॥ अतीतं भिक्षवो अध्वानमेत
र्हि भिक्षवः प्रत्युत्पन्ने हि ये केचिद्भवन्तो श्रमणा वा ब्राह्मणा वा आत्मोप्रक्रमिकां शारीरीं प्रक्रमिकां दुःखां तीव्रां खरां कटुकां वेदनां वेदयन्ति ॥ एतत्कावपारमिता इमं पि
न केनापि संभुराणि ॥ न खल्वहं पुनः अभिजानामि ॥ इमाये दुष्करचारिकाये कंचिदुत्तरीमनुष्यधर्मं अलमार्यज्ञानदर्शनं विशेषाधिगमं साक्षात्कर्तुं नायं मार्गो बोधा
य सतस्य अभिजानामि ॥ खल्वपुनरहं पूर्वप्रव्रज्याये अप्रव्रजितो पितुः शाक्यस्य उद्यानभूमीये शीततायां जम्बुच्छायायां पर्यङ्केन निषण्णो विविक्तकामे विविक्तपाप
कैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसंपद्य विहरन्ति ॥ स्यान्नवं तु भिक्षवो पुनः सो मार्गो बोधाय तस्य मे भिक्षवो सन्तो तदनुसारि
विज्ञानमुद्यापि स एव मार्गो बोधाये ॥ न खलु पुनः सो मार्गो लभ्ये कृशेन वा दुर्बलेन वा क्लान्तकायेन वा सर्वशो वा अनाहारताये प्रतिपन्नेन यन्नूनाहं औदारिकमाहा
रमाहरेयं न मम प्रतिवारेनेन तु हं प्रहारेण स वेननाया परिष्यसि ॥ वयं ते रोमकूपेहि विवरान्तरेहि दिव्यामोजामध्योहरिष्यामः तस्य मे भिक्षवः एतदभूषि अहं खल्व
सर्वशो अनाहारं प्रतिजानामि सामन्ते हि पि मे गोचरग्रामे हि स्त्रियो च पुरुषा च एवं संजानन्ति अनाहारा श्रमणो गौतमो इमा च मे देवदेवता उत्साहविमुक्ता लग्नाहिप
स्वरावारोमकूपविवरेहि दिव्यामोजा मध्ये किरेन्तुः सो मम स्यात् संप्रजानं मृषावादो स खल्वहं भिक्षवो संप्रजानं मृषावादभयभीतो संप्रजानं मृषावादं परिवर्जन्तो
स्मरमाणो अनमेनितारैवतो प्रतिक्षिपित्वा अनुपूर्वेण मौदारिकमाहारमाहरेयं स खल्वहं भिक्षवः प्रत्यूषविविक्तं भुंजेहं कुल्माषयूषपि हरेणुकायूषं पि स प्र

वः मुखतो वनाशिश्रोत्रेहि च आश्वासप्रश्वास उपरुद्धा उभयतो कर्णश्रोत्रे विवरंतरेहि उच्चशब्दा महाशब्दा वी निसम्वक्षरेन्सुः॥ सय्यथापि नाम कर्मारगग्गरी
धम्यमाना उच्चशब्द महाशब्दा भवति॥ ॥एवमेव भिक्षवो मुखतो वनासिकातो श्रोत्रेहि च आश्वासप्रश्वासेहि उपरुद्धेहि उभयतो कर्णश्रोत्रविवरन्त
रेहि उच्चशब्दे महाशब्दा वी निसचरेन्सुः एतदभूषि यन्न्वाहं भूयसामात्रया आस्फानकं ध्यायेयं॥ स खल्वहं भिक्षवो मुखतो च नाशिकाश्रोत्रेहि उभयतो कर्ण
श्रोत्रे विवरंतेहि आश्वासप्रश्वास उपरुद्धेन तस्य मे भिक्षवो मुखतो च नाशिकाश्रोत्रेहि च उभयतो वकर्णश्रोत्रे विवरन्तरेहि आश्वासप्रश्वासे भौरूढा ऊर्द्ध शीर्षं
कपालवानाप्रहरेन्सुः समुत्तरेन्सुः॥ सय्यथापि नाम भिक्षवः गोघातको वा गोघातकान्तेवासी वा तीक्ष्णेण गोविकर्तनेन च गार्वाये शीर्षकपालं समन्ततो यसंप्रघ
नेय छन्देय परिवर्तेय॥ एवमेव मुखतो च नाशिकाश्रोत्रेहि च उभयतो कर्णश्रोत्रेविवरेहि॥ आश्वासप्रश्वासे उपरुद्धा ऊर्द्ध शीर्षकपालेवानाप्रहरेन्सुः समुत्तरे
न्सुः॥ तस्य मे भिक्षवो [illegible]तदभूषि सन्ति इहैव केचित् भुद्धिप्रयन्ति ते कालंपि आहारं आहारेन्ति कोलचूर्णंपि आहारं आहरन्ति कोत्तोदकंपि पिबन्ति विविधापि
हि कादे विकृताये पापेन्ति॥ यन्न्वाहं यमेकं कोलकर्माधिनीयमाहारमाहरेयं॥ स खल्वहं भिक्षवः एकं कोलाधिनीयमाहारं तस्य मे अयं कायो अधिमात्रकृश
ता अत्युग्राप्त॥ अभूषि॥ अधिमात्रकृशतामनुप्राप्तो अभूषि॥ सय्यथापि नाम कालपर्वाणि वा असीतकालपर्वाणि वा॥ एवमेव कमे अङ्गा अभून्सुः॥ सय्यथा
पि नाम अजपदं वा उष्ट्रपदं वा एवमेव अनुसीदनं अभून्सुः॥ सय्यथापि नाम उभयतो पार्श्वे विवक्षायां वा हनागारस्य शालायां गोपाराणी दे अन्तराणि विवर्त्ता
नि वीनितलोकेन्सुः वीनि कागानि एवमेव पांशुलिकानि पांशुकरणानि कानि विवर्ताणि वीनितलोकेन्सु वीनिकामेन्सुः॥ सय्यथापि नाम वल्मानावालिउन्नतावन
ता एवमेव पृष्ठकण्टकानि अभूषि उन्नतावनतानि॥ सय्यथापि नाम ग्रीष्माणां पश्चिमे मासे उदपाने उदकतारको गम्भीरगता दुर्दर्शना य संप्रकाशे

न्ति ॥ एवमेव मे अक्षिषु अक्षिताकार अभून्सुः दूरगतागम्भीरगताकृच्छ्रदर्शनायेसंप्रकाशेन्सुः ॥ सय्यथापिनाम तिक्तालाम्बुशलाटिकं हरितछिन्नं अभिलानं भवति सम्मिलानं सम्पुटकजातं एवमेव शीर्षकपाले अभूषि ॥ अभिलानं सम्मिलानं सम्पुटकजातं ॥ स खल्वहं भिक्षवो पुरिमं कायं निग्रहीष्यामीति पृष्टिकण्टकमेव परिगृह्णामि उत्थेष्यन्ति ॥ तत्रैव अवकुब्जको प्रपतामि ॥ स खल्वहं भिक्षवः साधुवस्तुत्व अभिसंस्कारेण उच्छिहित्वा पांशुकृतानि गात्राणि पाणिना परिमार्जयेय ॥ तस्य मे भिक्षवो पांशुकृतानि गात्राणि पाणिना परिमार्जतो पूतिलोमानि कायेरोमानि शीर्येन्सुः अभिजितं सामन्ते हि गोचरग्रामे हि स्त्रियो वा पुरुषो वा एवमाहन्सुः ॥ कालको दानि श्रमणो गौतमो श्यामको मद्गुरच्छविदानि श्रमणो गौतमो यापि मे साधु भावर्णनिभासापि सन्तर्हिता एतिना एव तद्रूपप्राणेन तस्य मे भिक्षवो एतदभूषि ॥ सन्ति हि इहैके भवन्तो श्रमणब्राह्मणा तिलाहारतायै शुद्धिं प्रज्ञपयन्ति । ते तिलं पि आहारमाहरन्ति तिलचूर्णं पि तिलोदकं पि पिबन्ति विविधाहि पि तिलविकृतिहि यापेन्ति ॥ यन्नूनाहं एकतिलमद्वितीयां आहारमाहारेयं ॥ स खल्वहं भिक्षवो एकंतिलमद्वितीयमाहारमाहारेयं ॥ तस्य मे भिक्षवः एकतिलकमद्वितीयमाहारमाहारन्तो ॥ अयं कायो अधिमात्रं कृशो ग्लानो अभूषि ॥ सय्यथापिनाम कालपर्वाणि एवंरूपाणि मे अङ्गप्रत्यंगानि अभून्सुः ॥ सय्यथापिनाम अजपदं वा उष्ट्रपदं वा एवमेव महेतुका अभूषि ॥ सय्यथापिनाम उभयतोपार्श्वे विवृताये वा वाहनागारशालाया गोपानसी अन्तराणि विवटानि वीतितोकेति वीतिका सन्ति ॥ एवमेव मे पाशुलिका हि पाशुकाशुराकानि विवटानि वीतितोकेन्सुः ॥ सय्यथापिनाम वहनमाती उन्नतावनता एवमेव मे पृष्टिकण्टकानि अभून्सुः ॥ सय्यथापिनाम ग्रीष्माणां पश्चिमे मासे उदपाने उदकतारा दूरगतागम्भीरगताकृच्छ्रदर्शनायेसंप्रकाशेन्ति ॥ एवमेव मे भिक्षवः अक्षिषु अक्षितारका अभून्सुः दूरगतागम्भीरगताकृच्छ्रदर्शनायेसंकाशेन्सुः ॥ सय्यथापि शालाटिकं तिक्तालाम्बु हरितछिन्नं अभिलानं भवति संम्लानं संपुटजातं ॥ एवमेव मे शीर्षकपालं अभूषि ॥ अभि

स्य मे भिक्षवो एतदभूषि ये हि केचिच्छ्रवणा वा ब्राह्मणा वा कामेह्यव्यपकृष्टकायो विहरन्ति अव्यपकृष्टचित्तास्यं मे कामवितर्का कामस्नेहा कामपरिदाघा कामा
ध्यवसाना तेपि शान्तं भवन्ति अप्रतिविनीता किं वापि ते भवन्तो श्रवणा वा ब्राह्मणा वा आत्मोपक्रमिकां शारीरोपतापिकां दुःखां तीव्रां खरां कटुकां वेदनां वेदयन्ति ॥
अथ खलु अभव्यास्ते उत्तरिमनुष्यधर्मस्य ज्ञानाये दर्शनाये संबोधाये ॥ तद्यथापि नाम इह पुरुषो आगच्छेय अग्न्यर्थिको अग्निगवेषी अग्निपर्येषमाणो सो आर्द्रे काष्ठे सस्ने
हे आर्द्राये उत्तरारणीये रध्य तेपि अभिमथन्तो अभव्या तेजस्य अभिनिवर्तनाये ज्योतिप्रादुष्कर्माये ॥ एवमेव ये हि केचिच्छ्रवणा वा ब्राह्मणा वा कामेह्यव्यपकृष्टकाया भ
वन्ति ॥ अव्यपकृष्टचित्ता येपि च मे कामवितर्का कामस्नेहो कामपरिदाघा कामाध्यवसाना तेपि शान्तं भवन्ति ॥ अप्रतिविनीता किं चापि ते भवन्तो श्रवणा वा ब्राह्मणा वा आ
त्मोपक्रमिकां शारीरोपतापिकां दुःखां तीव्रां खरां कटुकां वेदनां वेदयन्ति ॥ अथ खलु अभव्यास्ते उत्तरिमनुष्यधर्मस्य धर्मज्ञानाये दर्शनाये ॥ अपरं खलु भिक्षवो गयाशीर्षे पर्वते
विहरन्तस्य द्वितीया उपमा प्रतिभासे पूर्वे अश्रुता नैव अश्रुतपूर्वा च अभिज्ञाता ना च अभिज्ञातपूर्वा च ॥ तस्य मे भिक्षवः एतदभूषि ॥ ये केचिच्छ्रवणा वा ब्राह्मणा वा का
मेह्यव्यपकृष्टकाया विहरन्ति ॥ व्यपकृष्टचित्ता येपि च मे कामवितर्का कामस्नेहा कामपरिदाघा कामाध्यवसाना तेपि शान्तं भवन्ति अप्रतिविनीता किं वापि ते भवन्तो श्रवणा
वा ब्राह्मणा वा आत्मोपक्रमिकां शारीरोपतापिकां दुःखां तीव्रां खरां कटुकां वेदनां वेदयन्ति ॥ अथ खलु अभव्यास्ते उत्तरिमनुष्यधर्मस्य ज्ञानाये दर्शनाये संबोधाये ॥ त
द्यथापि नाम इह पुरुषो आगच्छेय अग्न्यर्थिको अग्निगवेषी अग्निपर्येषमाणो सो शुष्ककाष्ठे पुविगतस्नेहे शुष्काये उत्तरारणीये स्य ते अभिमन्थन्तो अभव्या ते तेजस्य अभिनि
र्वर्तनाये ज्योतिस्य प्रादुष्कर्माये एवमेव ये केचिच्छ्रवणा वा ब्राह्मणा वा कामेभ्युव्यपकृष्टकाया विहरन्ति ॥ व्यपकृष्टचित्ता येपि ते मे कामवितर्का कामस्नेहा कामपरिदा
घा कामाध्यवसाना तेपि शान्तं भवन्ति अप्रतिविनीता किं वापि ते भवन्ति श्रवणा वा ब्राह्मणा वा आत्मोपतापिकां दुःखां खरां कटुकां तीव्रां वेदनां वेदयन्ति ॥ अथ खलु भव्या

न्तेउत्तरिमनुष्यधर्मस्यज्ञानायेदर्शनायेसम्बोधाये॥ ॥अथखलुभिक्षवोगयाशीर्षेपर्वतेविहरन्तस्यत्रीयेउपमाप्रतिभायेपूर्वेअश्रुताचैवअश्रुतपूर्वाचअ
भिज्ञाताचअभिज्ञातपूर्वाच॥इमाखलुमेभिक्षवोगयाशीर्षेपर्वतेविहरन्तस्यतिस्रोउपमाप्रतिभायेत्सुःपूर्वेअश्रुताचैवअश्रुतपूर्वाचअभिज्ञाताचैवअभिज्ञा
तपूर्वाच॥तस्यमेभिक्षवःएतद्भूमि॥अहंखल्वकामेष्व्यपकृष्टकायोविहरेयंअव्यपकृष्टचित्तायेपिचमेकामवितर्काकामस्नेहाकामपरिदाघाकामाध्यवसा
नानेपिमयःअप्रतिविनीताःकिंचाप्यहंआत्मोपनायिकांशारीरोपनायिकांदुःखांतीव्रांखरांकटुकांवेदनांवेदयन्ति॥अथभव्याःस्वमहंउत्तरिमनुष्यधर्मस्य
ज्ञानायेदर्शनायेसंबोधायेसखल्वेहंभिक्षवोतथादर्शनसमानोयेनउरुबिल्वासेनापतिग्रामेतदवसारिस्तदुपसृतःतत्राद्राक्षीद्रुमूलानिप्रासादिकानिदर्शनीया
निप्रान्तानिविविक्तानिविगतजनानिविगतजनपदानिमिअपर्वतृद्रसस्यकानिप्रतिसंलयनआरूप्यानि॥समनन्तेनचगोचरग्रामानिनानिनानानिहराणिनात्यच
नानिआगमननगारगमनसम्पन्नानिसमंचभूमिभागंनदीचनैरञ्जनासमान्निकताआपनिर्थिंशुचिसमस्वज्योत्स्नामानांदृष्ट्वाचपुनर्मेअतीवमनःप्रसादोअ
लंपुनःमेथद्याप्रव्रजितस्यकुलपुत्रस्यप्रहाणार्थिकस्यप्रहाणाये॥यन्नूनाहंइहैवप्रहाणंहरेयं॥सखल्वेहंभिक्षवःइहैवकायेचेतसाएवयेनअतिनिगृह्येअपि
निपीडेतस्यमेभिक्षवोइदमेवकायंचेतसाएवंचेतसअतिनिगृह्णतोअभिनिपीडतोकक्षेभ्यःस्वेदाप्रमुक्ताभूम्यांनिपतितोउष्मायेवावाष्पायेत्सुमुखललाटतोस्वेदो
प्रमुक्तोभूम्यांनिपतितो॥उष्मायेत्सुवाष्पायेत्सुः॥सयथापिनामभिक्षवोबलवान्पुरुषोदुर्बलंपुरुषंग्रीवायांगृहीत्वाअभिनिगृह्णेअभिनिपीडये॥एवमेवंभिक्षवो
इदमेवाकायंचेतसाएवंचेतसाअभिनिगृह्णतोअभिनिपीडतोकक्षेभ्यः॥स्वेदाप्रमुक्तोभूम्यांनिपतितोउष्मायेत्सुउरवललाटतोस्वेदोप्रमुक्तोभूम्यांपतितोउष्मायेत्सु
वाष्पायेत्सुःतस्यमेभिक्षवःएतद्भूमियन्नूनाहंआस्फानकंध्यानंध्यायेयं॥सखल्वहंभिक्षवोमुखतोनासिकाश्रोतोहिरआश्वासप्रश्वासाउपरुन्धितस्यमेभिक्ष

यंधर्मोअधिगतोसाक्षात्कृतः॥ एवमुक्तेभिक्षवः आराडोकालाममेतदवोचत्॥ तेनभोगौतमोयंअहंधर्मंजानामि॥ यंभवानगौतमः धर्मंजानामितंअहंजानामि।
तेनर्हिद्वभयोएवमिमंश्रावकसंघंपरिहरामः॥ इतिहितस्यमेभिक्षवःसोअराडोकालामोपरमयापूजायापूजयेत्परमयाचप्रशंसयाप्रशंसेत्एवंदर्शनेनचसमा
नेनसमानार्थेनायेस्थापयेतस्यमेभिक्षवःएतदभूत्॥ नायंअराडस्यधर्मोनिर्याणि॥ तत्कतरस्य[illegible]म्यग्दुःखक्षयायोयंनूनाहंउत्तरिपर्यषमापयेयं॥ सखल्व
हंभिक्षवोतथादर्शनायैस्समानोएवंराजगृहंनगरंनदेवसारितदनुप्राप्तः तत्रैवविहरामिराजगृहेनगरे॥ तेनखलुपुनःसमयेनउद्रकोनामपुत्रोप्रतिवसति
सप्तानांश्रावकशतानांसत्कृतोगुरुकृतोमानितोपूजितोसोनितंश्रावकानांनैवसंतानांसंज्ञायतेनसहव्रतायैधर्मंदेशयति॥ ॥सोनितंश्रावकानामेव
माहुः॥ पश्यथपश्यथः प्रजहथप्रजहथः तेपिचश्रावकाएवमाहन्सुः॥ पश्यामोपश्यामः प्रजहामोप्रजहामः वयंचासेव॥ तस्यमेभिक्षवःएतदभूषिपन्नुनाहंउद्रकोनाम
पुत्रोब्रह्मचर्यंचरेयं॥ सखल्वहंभिक्षवः येनउद्रकोनामपुत्रोतेनोपसंक्रमित्वाउद्रकंनामपुत्रमेतदवोचत्॥ इच्छेयमहंभिक्षवोउद्रकोभवतोब्रह्मचर्यंचरेयं॥ सच
मेभवानुद्रकोभनुज्ञानेया॥ एवमुक्तेभिक्षवोउद्रकोनामपुत्रोएतदवोचत्॥ तेनहिचरभोगौतमतथारूपोभयधर्मविनयोयत्रश्राद्धोकुलपुत्रोब्रह्मचर्यंचरेयं
रपुनर्द्वआराद्वायेकुशलोधर्मोतस्यमेभिक्षवोएतदभूत्॥ मह्यमपिअस्तिखलुअस्तिछन्दः अस्तिवत्तअस्तिवीर्यंयन्नुनाहंएतस्यैवधर्मस्यप्राप्तयेसाक्षात्क्रिया
यैःएकोअप्रमत्तोआतापीप्रहितात्माव्यपकृष्टोविहरेयं॥ सखल्वहंभिक्षवः तस्यैवधर्मस्यप्राप्तयेसाक्षात्क्रियायैएकोप्रमत्तोआतापीप्रहितात्माव्यपकृष्टो
विहरन्तोनचिरस्यैवधर्मंअधिगमिसाक्षी॥ सखल्वहंभिक्षवोयेनउद्रकोनामपुत्रोएतदवोचत्॥ एतत्कोयंभोउद्रकोनभगवताआत्मनधर्मोअधिगतोसाक्षा
त्कृतोदेशितोप्रज्ञप्तोयमिदंनैवसंज्ञानासंज्ञायतने॥ एवमुक्तेभिक्षवःउद्रकोनामपुत्रोएतदवोचत्॥ एतत्कमिदंभोगौतमेनभगवतारामेणअधिगतोसाक्षी

कृतो दशितो प्रज्ञापयामि नैवसंज्ञानासंज्ञायतनं ॥ सखल्वहं भिक्षवो उद्रकं नामपुत्रमेतदवोचत् ॥ तेनहि उद्रको मयापि अयं धर्मो अधिगत साक्षात्कृतो ॥ एवमुक्ते भिक्षवो
उद्रको नामपुत्रो एतदवोचत् ॥ तेनहि गौतमो योयं सो भवांरामो धर्मं जानाति ॥ तेनहि भवानेवंदानि गौतमो श्रावकसंघो परिहरत्विति ॥ सखल्वहं मे भिक्षवो उद्रको नाम
पुत्रो परमया पूजयति परमया प्रसंज्ञापयति तथादर्शनं च मे समसमानाचार्यस्थाने स्थापयेत्तस्य मे भिक्षवो एतदभूषि ॥ नचायतस्य नामस्य धर्मो निर्यानि तत्केनस्य सं
म्यग्दुःखक्षयायायो यं नाहमुत्तरीपर्येषयिष्यामीपद्य ॥ सचाहं भिक्षवः तथादर्शनतो एवसमानो येन नगयो नगरं तदवसरि तदनुप्राप्तो तत्रैव विहरामि गयाशी
र्षे पर्वते तस्य मे भिक्षवो गयाशीर्षे पर्वते विहरन्तस्य तिस्रो उपमा प्रतिभायेन्तुः पूर्वं अश्रुताचैव अश्रुतपूर्वा च अभिज्ञाताचैव अभिज्ञातपूर्वा च कतमामितिस्रो ये हि
केचिद्भवन्तो श्रवणा वा ब्राह्मणा वा कामेहि अव्यपकृष्टकाया विहरन्ति ॥ व्यपकृष्टचित्ता ये पि चेमे कामवितर्का कामस्नेहा कामपरिदाघा कामध्येवसाना ते पि सान
भवति ॥ अप्रतिविनीतानि किंचापि मे भवन्तो श्रमणा वा ब्राह्मणा वा आत्मोप्रक्रमिता शारीरोपतापिता दुःखा तीव्रा खरा कटुका वेदना वेदयन्ति ॥ ॥ अथख
लु भव्या एवं ते उत्तरिमनुष्य अभीस्मज्ञानाये दर्शनाये संबोधाये ॥ स यथापि नाम इह पुरुषो आगच्छेज्योति अर्थिको ज्योतिगवेषी ज्योतिपर्येषमानो सो आर्द्रकाष्ठे
सस्नेहे ते हि आर्द्रे उत्तरारणीये अग्नोदके अनिमन्थन्तो अभव्या तेजस्य अभिनिर्वर्तनाये ज्योतिस्प्रादुर्भावाये एवमेव ये हि केचिद्भवन्तो श्रवणा वा ब्राह्मणा वा कामे
षु अव्यपकृष्टकाया विहरन्ति अव्यपकृष्टकाया चित्ता वरेच मे ॥ इमे कामवितर्का कामस्नेहा कामपरिदाघा कामध्येवसाना ते पि माने भवति ॥ अप्रतिविनीता कि
चापि मे भवन्तो श्रवणा वा ब्राह्मणा वा आत्मोप्रक्रमिका शारीरोपतापिका दुःखानी तीव्रा खरा कटुका वेदना वेदयन्ति ॥ अथ खलु भव्या न च ते उत्तरीमनुष्यधर्मस्सज्ञा
नाये दर्शनाये संबोधाये ॥ अथ खलु मे भिक्षवो गयाशीर्षे पर्वते विहरन्तस्य प्रथमा उपमा प्रतिभाति ॥ पूर्वं अश्रुताचैव अश्रुतपूर्वा च अभिज्ञाताचैव अभिज्ञातपूर्वा च न

पिताशाक्यो विविधं माल्यं उपस्थापयेयं सप्पथीयं अतिमुक्तकेचम्पकवार्षिकं वा कुष्कागी इन्दीवरं दमनकं देवोपसंहितं मम स्वं क्रीडार्थं रम्यर्थं परिचारणार्थं ॥ सुकुमारो
हं भिक्षवः परमसुकुमारो तस्मे भिक्षवः पिताशाक्यो विविधं भोजनं उपस्थापयेमाति विचित्रकालकं अनेकप्रकारसव्यंजनं मम क्रीडार्थं स्वमन्यर्थं परिचारणार्थं ॥
सुकुमारोहं भिक्षवः परमसुकुमारो तस्मे भिक्षवः सुकुमारस्य परमसुकुमारस्य पिताशाक्यो ममानन्तरंभुक्ताविस्य चक्रवर्तीयोग्यं मानामुपनामयेत ॥ मम स्व
क्रीडार्थं रम्यर्थं प्रविचारणार्थं ॥ सुकुमारोहं भिक्षवो परमसुकुमारो तस्मे भिक्षवो सुकुमारस्य पिताशाक्यो पंचकामगुणा अवस्थापयेत् ॥ सप्पथीयं स्नानघर्षीने वा
दिनं दूर्यं स्त्रियो च मम मम स्वं क्रीडार्थं रम्यर्थं प्रविचारणार्थं ॥ सुकुमारोहं भिक्षवः परमसुकुमारो भिक्षवो तस्मे सुकुमारस्य परमसुकुमारस्य पिताशाक्यो विविधानि या
नानि उपस्थापयेय सप्पथीयं हस्तियानानि अश्वयानानि नावायानानि शिविकायानानि मम स्वं क्रीडार्थं रम्यर्थं प्रविचारणार्थं ॥ सुकुमारोहं भिक्षवः परमसुकुमारस्त
स्मे भिक्षवो सुकुमारस्य परमसुकुमारस्य पिताशाक्यो विचित्राकृत्या उपस्थापयेत् ॥ सिंहचर्मपरिवाराण्या घ्रचर्मपरिवाराणां द्विपिचर्मपरिवाराणां पाण्डुकम्बरप्रति
च्छन्नानां सनन्दिघोषाणां सवैजयन्तिकानां मम स्वं क्रीडार्थं रम्यर्थं प्रविचारणार्थं ॥ सुकुमारोहं भिक्षवः परमसुकुमारस्तस्मे भिक्षवः सुकुमारस्य परमसुकुमार
स्य पिताशाक्यो निर्यान्तस्य छत्रं धारापयेमा कुमारस्य काये आतपो रजो शुक्रो वा परिदहे मम स्वं क्रीडार्थं रम्यर्थं प्रविचारणार्थं ॥ सुकुमारोहं भिक्षवो परमसुकुमारस्त
स्मे भिक्षवः सुकुमारस्य परमसुकुमारस्य पिताशाक्यो चतुर्दिशं उद्यानानि कारापयेसि मम स्वं क्रीडार्थं रम्यर्थं प्रविचारणार्थं ॥ सुकुमारोहं भिक्षवः परमसुकुमारस्य
पिताशाक्यो नेहिडयाने हि चतुर्दिशं पुष्करिणी कारापयेऽसि उत्पलकुमुदपद्मनलिनिसौगन्धिकप्रच्छन्ना मम स्वं क्रीडार्थं रम्यर्थं प्रविचारणार्थं ॥ सुकुमारोहं भिक्षवः प
रमसुकुमारस्य पिताशाक्यो नेहिडयाने हि चतुर्दिशं प्रासादां कारापयेऽसि चामहान्तीप्रगृहीना मम स्वं क्रीडार्थं रम्यर्थं प्रविचारणार्थं ॥ सुकुमारोहं भिक्षवः परमसु

कुमारो तस्य मे भिक्षवः सुकुमारस्य परमसुकुमारस्य एतदभूषि ॥ संबाधो पुनरयं गृहवासो रजसामावासो अभ्यवकाशा प्रव्रज्या नेदं शक्यं अगारमध्यावसता ॥
एकान्तसंलिखितं एकान्तानवद्यं परिशुद्धं पर्यवदातं ब्रह्मचरितुं यं नूनाहं अगारस्मानगारियं प्रव्रज्येयं ॥ सखल्वहं भिक्षवः अकामकानां मातापितृणां अ
श्रुकण्ठानां रुदन्मुखानां अन्तृहं गृहवासं हस्तलोकं चक्रवर्तीराज्यं अपहाय अगारस्मानगारियं प्रव्रजितो पुनः समानो एवं वैशाली नगरी तदैव सारिनदत्त
प्राप्तः वैशाल्यां नगर्यां तेन खलु पुनः समयेन वैशाल्यां महानगर्यां आलाडो कालामो प्रतिवसति ॥ त्रयाणां श्रावकाशतानां सत्कृतो गुरुकृतो मानितो पूजि
तो अर्चितो सो जिनं श्रावकानां मासे कितव्यं सहस्रो जिनं श्रावकानामाशंकितव्यं ॥ सहस्रतायै धर्मं देशयति ॥ ॥ सो जिनं श्रावकाणामेवमाह ॥ पजहथ प
जहथ प्रजहथ प्रजहथ ते पि तं श्रावकस्य एवमाहन्सुः ॥ पजहामो पजहामः प्रजहामो प्रजहामः वयं चात्मेव ॥ तस्य मे भिक्षवो एतदभूषि ॥ यं नूनाहं अराडे ब्रह्मचर्यं
र्यं चरेयं ॥ सखल्वहं भिक्षवः येन अराडो कालामो तेनोपसंक्रमित्वा आलाडकालाममेतदवोचत् ॥ इच्छेयमहं भगवतो आराडे ब्रह्मचर्यं चरितुं ॥ ॥
एवमुक्ते भिक्षवो आलाडो कालामो मामेतदवोचत् ॥ चर भो गौतम वस भो गौतम तथारूपो अयं धर्मविनयो यत्र श्राद्धो कुलपुत्रो ब्रह्मचर्यं चरेयं चरं च पुनः
आरागयेता कुशलं धर्मं तस्य भिक्षवः एतदभूषि ॥ ममापि खलु अस्ति छन्दो अस्ति वलं अस्ति वीर्यं यं नूनाहं एतस्यैव धर्मस्य प्राप्तये साक्षात्क्रियायै रे
कोप्रमत्तो आतापिय प्रहितात्मो व्यपकृष्टो विहरन्तो न चिरस्यैवं तं धर्मं अधिगमि साक्षात्करी ॥ सखल्वहं भिक्षवः येन आलाडो कालामो तेनोपसंक्रमित्वा आ
राडकालाममेतदवोचत् ॥ एत्तको यं भगवता आलाडेन धर्मो अधिगतो साक्षात्कृतो देशितो प्रज्ञप्तः ॥ ॥ एवमुक्ते भिक्षवो आराडो कालामो एतदवोच
त् ॥ एवमेतं गौतम एत्तको यं मया धर्मो अधिगतः साक्षात्कृतः देशितो प्रज्ञप्तो ॥ एवमुक्ते भिक्षवो आलाडकालाममेतदवोचत् ॥ तेन हि भो अराडो कालाम याप्य

सर्वे भिक्षु प्रियेहि विविप्रहीणाय यथा तस्मिं समये समागतो किंन्नरीये सुधनुः ॥ ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवः युष्माकमेवमस्याद् अन्यः स तेन कालेन तेन समये
न सुधनुं नाम कुमारो अभूषि ॥ न एतन् देवं द्रष्टव्यं तत्कस्य हेतोः अहं सो भिक्षवः तेन कालेन तेन समयेन सुधनु नाम कुमारो अभूषि ॥ अन्यस्स तेन कालेन तेन समयेन सुबाहुर्नाम
म राजा अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ एष भिक्षवो राजा शुद्धोदनो तेन कालेन तेन समयेन सुबाहुर्नाम राजा अभूषि ॥ अन्यो स तेन कालेन तेन समयेन सुधनुस्य
माता अभूषि न एतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः एषा भिक्षवो माया देवी तेन कालेन तेन समयेन सुधनुस्य माता अभूषि ॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवो युष्माकमेवमस्याद् अन्यः स तेन काले
न तेन समयेन सुधनुस्य परिवारको वसंतको नाम अभूषि ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ एष भिक्षवो छन्दक तेन कालेन तेन समयेन सुधनुस्य परिवारको अन्यो सो तेन कालेन तेन स
मयेन उत्पलको नाम लुब्धकपुत्रो अभूषि ॥ न तेदेवं द्रष्टव्यं तत्कस्य हेतोः ॥ एष भिक्षवः राहुलो उत्पलको नाम लुब्धकपुत्रो अभूषि ॥ अन्यः स तेन कालेन तेन समयेन सा
रको नाम लुब्धकपुत्रो अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं ॥ एषो भिक्षवो आनन्दस्थविरो तेन कालेन तेन समयेन सारको नाम लुब्धकपुत्रो अभूषि ॥ अन्यो सो तेन कालेन तेन समये
न काश्यपगोत्रो ऋषि अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः एष भिक्षवो महाकाश्यपो स्थविरो तेन कालेन तेन समयेन अनुहिमवन्ते काश्यपगोत्रो ऋषि अभूषि ॥ अन्यो
सो तेन कालेन तेन समयेन अनुहिमवन्ते वानरराजा अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ एष भिक्षवो कण्ठकोऽश्वराजो तेन कालेन तेन समयेन अनुहिमवन्ते वान
रराजा अभूषि ॥ अन्य स तेन कालेन तेन समयेन कैलाशमूर्ध्नि द्रुमो नाम किन्नरराजा अभूषि ॥ एतदेवं द्रष्टव्यं तत्कस्य हेतोः ॥ एष भिक्षवो महानामो शाक्यो तेन कालेन
तेन समयेन द्रुमो किन्नरराजा अभूषि ॥ अन्यो सो तेन कालेन तेन समयेन मनोहराये माता अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ एषो भिक्षवो यशोधराये माता तेन
कालेन तेन समयेन मनोहराये माता अभूषि ॥ अन्या सा तेन कालेन तेन समयेन मनोहरा किन्नरी अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः एषो भिक्षवो यशोधरा तेन का

लेनतेनसमयेनमनोहराकिन्नरीअभूषि॥तदापिएषामयाखेदेननलब्धाविविचित्रगम्भीरकथाश्रुतोकिलेशयातीपरवादिमर्थनो॥सभिक्षुशोभेथस्वयंश्रुतास्तै नभेवच
न्द्रोयरिपूर्णमण्डले॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेकिन्नरीजातकंसमाप्तं॥ ॥भगवान्तंम्यक्तदुखोयदर्थंसमुदागतोतदर्थअभिसंभाव्यपितान्श्रावस्तां
विहरति॥शास्तादेवानांचमनुष्याणांचविस्तरेणनिदानंकृत्वाभिक्षुणामामन्त्रयति॥सुकुमारोहंभिक्षवोपरमसुकुमारोतस्यमेभिक्षवोसुकुमारस्यपरमसुकुमारस्य
पित्रोशाक्योत्रयोप्रासादिकारयेसु॥हेमन्तिकंग्रीष्मिकंवार्षिकंसमयेचक्रीडार्थंरम्यार्थंपरिचारणार्थंसुकुमारोहंभिक्षवोपरमसुकुमारोतस्यमेभिक्षवःसुकुमार
स्यपरमसुकुमारस्यपिताशाक्यानेहि[illegible]प्रासादेहिकूटागाराणिकारापयेसु॥उल्लिप्तावलिप्तानिवातानिवातास्पर्शागाडानिपीडितवातायनजालानिधूपनधूपितानि
ओशाकपट्टदामकलापानिमुक्तपुष्पावकीर्णानिममस्यक्रीडार्थंरम्यार्थंप्रविचारार्थं॥सुकुमारोहंभिक्षवःपरमसुकुमारोहंभिक्षवःपरमसुकुमारोतस्यमेभिक्षवो
सुकुमारस्यपरमसुकुमारस्यपिताशाक्योनेहिकूटागारेहिपर्यङ्कंकारयति॥सुवर्णमयानिरूप्यमयानिरत्नमयानिषोडशगोणिकास्तृतानिपट्टिकास्तरणाविचित्रा
स्तरणाफलिकास्तरणाउभयतोबिम्बोपधानानांअवदातप्रत्यास्तरणाममस्यक्रीडार्थंप्रविचारणार्थं॥सुकुमारोहंभिक्षवोपरमसुकुमारोतस्यमेभिक्षवःसुकु
मारस्यपरमसुकुमारस्यपिताशाक्यानेहिपर्यङ्केहिवितानानिकारापयेरजोभुक्तंउपनिपतेयाममक्रीडार्थंरम्यार्थंपरिचारणार्थं॥सुकुमारोहंभिक्षवोपरमसु
कुमारोतस्यमेभिक्षवःसुकुमारस्यपिताशाक्योविविधमण्डपेलेपनमुपस्थापयेसत्यथीदंअगुरुचन्दनंकाराउसारितमालपत्रममस्यक्रीडार्थंरम्यार्थंपरिचार
णार्थं॥सुकुमारोहंभिक्षवःपरमसुकुमारोहं।तस्यमेभिक्षवोपरमसुकुमारोतस्यमेभिक्षवःसुकुमारस्यपरमसुकुमारस्यपिताशाक्योविविधानिवस्त्राणिउ
पस्थापयेसत्यथीदंकाशिकसूक्ष्माणिकम्बरसूक्ष्माणिममक्रीडार्थंरम्यार्थंपरिचारणार्थं॥सुकुमारोहंभिक्षवःपरमसुकुमारस्तस्यमेभिक्षवःसुकुमारस्य

नुं सो दानि तां धीतारं पृच्छति मनोहरे प्रविशतु सुधनुराजकुमारो इमं राजकुलं ॥ ॥ सा आह ॥ तात प्रविशतु सो ऽहं मम पृष्ठेन आगतो बहूनि च तेन मम निदानं
पितृसकाशातो अप्रियो असत्कारो तेन बन्धनो वधदुःखो अनुभूतः न च मह कदाचि विसरितक्ता ॥ ततः सुधनुकुमारः पितरेण सुबाहुना बन्धनागारं वंधित्वा अहं विसर्जि-
तो । सो एष सुकुसमानो मम पृष्ठतो आगतः द्रुमेण किन्नरराज्ञा अमात्या आज्ञाप्ता शीघ्रं नगरम् अलंकारापेथ ॥ यावद्वा राजकुलं यावच्च असुरकापुष्किरिणी वितनवि-
तानं कारापेथ विचित्रपुष्पपरिक्षिप्तं अवशक्तपट्टदामकलापं सिक्तसंमृष्टं मुक्तपुष्पावकीर्णं सर्वगन्धोदकसिक्तं यो मम नगरे प्रधानप्ररूपाः चतुरङ्गबलकाये स-
र्वं ते मम मातुः प्रत्युद्गच्छन्तु ध्वजपताकानि च आदाय ॥ अमात्येहि च वचनमात्रेण सर्वं प्रतिजागृतं ॥ महता समृद्धीये प्रमुक्तमनं कृतं मनोहरापि महता रसेन अ-
भुकेन प्राभृता सर्वालंकारविभूषिता बहूहि किन्नरसहस्रेहि परिवृता तूर्यसहस्रेहि वाद्यमानेहि प्रवुत्ता ॥ सा दानि सुधनुं दृष्ट्वा मूर्धेन पादेहि पतिता सुखेन च केशेन
च पादानि संपरिमार्जन्ति ॥ एवं सुधनु महतो विभूषाये महता समृद्धीये द्रुमस्य किन्नरराज्ञः नगरं प्रवेशितः यावद्राजकुलं द्रुमेण च किन्नरराज्ञो अभिणन्दितो अन्तःपु-
रे वेशितो च एष ताते नगरे सर्वसौवर्णो उद्यानसहस्रमणिमयो अनन्तकल्याणो ऽहम् अधीनताये मनोहराये सर्वक्रीडाहि रमाहि प्रविचारेहि सुधनुः दानि किन्नरनगरेहि
बहूनि वर्षाणि प्रतिवसित्वा क्रीडित्वा रमित्वा प्रविचारेत्वा सर्वोद्यानेषु समनुवर्त्तनीये मतु भवित्वा मनोहरा मामन्त्रेति ॥ मनोहरे जानासि त्वं यथा अहं मातापितृणां एकपु-
त्रको प्रियो मनापो ऽहं तव प्रेमेन अनापृच्छित्वा मातापितृणां च सर्वं कानि उज्झित्वा आत्मना परित्यागं कृत्वा इह आगतो इह मेवं अद्य बहूनि वर्षाणि प्रतिवसन्तस्य ततो
आमंत्रेहि यात्ता पितरं गमिष्यामि ॥ हस्तिनापुरं ताये मनोहराये मातापितृणां आरोचितं ॥ द्रुमेन किन्नरराज्ञो सुधनु पृच्छीयेति कुमार रमिष्यसि मातापितृणां स-
काशं ॥ ॥ कुमारो आह ॥ यदि तात अभिप्रेतं ततो गमिष्यामि ॥ द्रुमो आह ॥ विसर्जयिष्यामीति यम्मका नाम यक्षो किन्नरराणमाणानिकराः राज्ञा रम्भका यक्षा

१२७

आराताममज्ञामातासपरिवारोमनोहरासहितकायेनहस्तिनापुरंनेथप्रभूतंवरत्नरतन॥ तेहिकुमारोचसुधनुसपरिवारोमनोहराचकिंनरनगरात्तोशयनगनाः॥

सुवसुक्षिपित्वाप्रभूतंचरत्नरतनहस्तिनापुरमानेत्वाराजस्येउद्यानेस्थापित्वाप्रविभातायेरात्रीयेकुमारोसुधनुविवुद्धोहस्तिनापुरेचभेरीपासंभूयोति॥ जनशब्द [illegible] चत

स्यभवतिकहिंअहंहस्तिनापुरंआनीतोहमंराजस्यउद्याने॥ कुमारोपश्यतिनानिरत्ननामयानिपर्यंकानियथाप्रदत्तानिमनोहराचतंत्रिवर्गबारिवारंप्रभूतंचरतनकु

मारोप्रीतोसंवृत्तोयथाभिप्र [illegible] रमागतो॥ कुमारस्यहस्तिनापुरागतोनस्यराज्ञोसुवाहुनामापौरेणकारितामहताउद्योगेन॥ पंकालेराज्ञाकुमारस्यप्रहतिनउ

पतभनिनस्यभवतिम [illegible] कुमारोमनोहराआगतोतेनराज्ञाकुमारस्यसुधनुस्यसमन्नस्यकार्योरिणकारितानिसर्वस्यअधिस्थानस्यभवतिमृतोसुधनु

नहिंदानिराज [illegible] नपातानिर्गविताउद्यानेमताकानुच्छायेयामोत्ति॥ आगताचउद्यानपश्यतितंचसुधनुमनोहरांचतंत्रवीवर्गमरिवाररत्नम

यानिचपर्यंक [illegible] हृष्टाचपुनर्धावन्तोहस्तिनापुरप्रविष्टोमहाजनकायोपृच्छन्ति॥ क्षेमन्तेआहन्तु॥ क्षेमंसुधनुकुमारोआगतोयोसर्वभूतणोति

सुधनुआगा [illegible] तनेहिराजकुलंगत्वाउद्यानपालेहिराज्ञोसुवाहुस्यआरोचितमहाराजदृष्टावृद्धिसुधनुकुमारोआगतोराज्ञासुधनुकुमारोआ

गनश्रुत्वा [illegible] तासंवृत्तोसर्वंचराजकुलं॥ तेषामुद्यानपालानांविपुलोदायोदिन्नो॥ राजासुवाहुसामात्यपरिजनोदेवीचसुधनुस्यमातासर्वंच

अन्तःपुर [illegible] मारंद्रष्टुंसर्वंनगरंकुमारस्यसुधनस्यआगतशब्दंश्रुत्वामनोहरांचभन्तरोजनस्यनास्तिहस्तिनापुरात्तोराजकुलस्यउद्यानंनिर्गवन्तस्यकु

मारंद्रष्टुम [illegible] मातापितरंद्रष्टुमुद्देननियतितोमनोहराश्वश्वश्रसुरंद्रष्टुमुद्देननिर्यातितो। कुमारोपितरेणसुवाहुनासार्धंसुवर्णालंकृतं॥ हस्तिनाग

मारुहिम [illegible] छत्वानगरवातहत्वामहताराजानुभावेनमहताराजऋद्धीयेमहतायेविस्तृतयेमहतीयेविभूषायेहस्तिनापुरंप्रवेशितो॥ एवंसम्यक्सत्वा

भागः मम मैत्री विहारी कारुणिको तस्स भवति सो कुमारस्स भगमं देसं गच्छन्तस्स शरीरविनाशो भवेया ॥ सो ऋषि आह ॥ कुमार इमां रात्रिं इह आश्रमे विश्रामेहि ॥ याव
इस्तुद्देशे वानराः प्रतिवसन्ति ॥ यो तेषां यूथपति सो मम अभिप्रसन्नो नित्यकालं मम पादवन्दो आगच्छति शुद्धमधुस्वादूनि फलानि आदाय तं महं वानरराजं भये
षिष्यं ॥ सो द्रुमस्स किंनरराज्ञो निरतिं नाम किन्नरनगरं नेष्यन्ति कुमारो ऋषिस्स वचनेन तहिं आश्रमे तां रात्रिं स्थितः रात्रिं च प्रभाताः कुमारो वि सिंहस्स च ओसरन्तस्स श
ब्दं शृणोति ॥ कुमारो ऋषिं कुमाराराणा पृच्छति तत्स्य स्य पतेसरनशब्दो ॥ ॥ ऋषि कुमारो आह ॥ एवं वानराधिपतिस्स ओसरन्तस्स शब्दो नित्यं स्यो इह वेलाये
शुद्धमधुस्वादूनि फलानि आदाय तओ सरन्तो द्रुमाद्द्रुमं संक्रमन्तो अस्माकं उपाध्यायस्स पादवंदो आगच्छति ॥ तेया तिकोतूहरेणा उत्थितो पतत्तो तं वानरस्स ओसर
न्तस्स शब्दो तत्तः निध्यायति ॥ तेहि सो वानरराजा दृष्टो द्रुमातो द्रुमं संक्रमन्तो आगच्छन्तो सो वानरराजा तं आश्रमं आगतः शुद्धमधुस्वादूनि फलानि ऋषिस्स पुरतो
निक्षिपित्वा पादं वन्दित्वा निषण्णो ॥ ॥ ऋषि आह ॥ वानरराजा करेहि मे व्यापारं ॥ वानरराजा आह ॥ भगवन् करिष्यामि आणापेहि ॥ ऋषि आह ॥ इमं
कुमारं आत्मना च चतुर्थं द्रुमस्स किन्नरराज्ञः निरतिं नाम किन्नरनगरं तहिं नेहि ॥ वानरो आह ॥ भवत्वेमि हाराति वानराधिपतित्ततो एवमाश्रुतो आत्मना चतु
र्थं कुमारं पृष्ठे आरूपयित्वा पर्वतानामग्रं गातो शृंगं संक्रमन्तो ॥ द्रुमातो द्रुमं तोरा चिरस्सेव द्रुमस्स किनरराज्ञो नगरं कैलाशस्स पर्वतस्स मस्तके अनुप्राप्तः पश्यति च कै
लाशस्स पर्वतस्स मस्तके द्रुमस्स किन्नरराज्ञो निरतिं नाम नगरं सर्वसौवर्णं अभकर्म निवृत्तं ॥ उद्यान सहस्रमण्डितं सर्वरत्नामयेहि पुष्करणीतडागमण्डितं सर्वरत्नाम
येहि वैडूर्यफलशारदसोपानेहि सर्वरत्नवेदिकापरिक्षिप्तेहि उत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकसौगन्धिकसंछन्नेहि रत्नामयेहि चंदकेहि अप्रमेहि नानारत्नविचित्राहि
नानाविध्रुवन्तेहि वसन्तचित्रतालेहि श्रवणेहि अन्यमन्येहि च नानाप्रकारेहि अम्बवन्तेहि अम्बवल्लेहि नानाप्रकारेहि पुष्पपत्रफलाढ्येहि द्रुमसहस्रेहि संछन्ना च ॥ अतिमुक्तक

पवकंवार्षिकमल्लिकासुमननवमालिकायूथिकापर्णोभिमानोनहिंनहियइयन्ति ॥ किन्नरमिथुनसहस्राणिक्रीडन्तानिकानिचिज्जलदर्दलकानिवादेन्तिकानिचिन्नानाप्रकारा
णिवाद्यानिवादयन्ति ॥ मधुरेणस्वरेणमनोहरांपरिगायन्ति ॥ अस्मिन्नगरेवतूर्यशतसहस्रशब्दानिश्चरयन्तिमधुराणिचगीतशब्दानिश्चरन्ति ॥ ॥ अथत्वं
दानिनहिंकिन्नरनगरस्यवासन्तोउपवनेस्थितःपश्यति ॥ संवृत्ताकिन्नरीयोप्रासादिकोदर्शनीयोअलंकृताअन्यूषि ॥ ताःसुवर्णघटकहस्ताआगच्छन्ती ॥ तांपुष्करीणीं
यत्रसुधनःस्थितोउदकहारिंसुधनाअर्थोपृच्छति ॥ भद्रेकिमर्थोअत्रनगरपर्याय ॥ सोऽहंएषोयंआत्मवोतास्मानिआहंसुः ॥ नअद्यकिञ्चिन्नसर्वोनउत्सवोअपिदृश्यस्यकि
न्नरराज्ञोमनोहरानाममधीतामानुष्येहिनीताआसीत्सावहुहिवर्षेहिआगतोतायेस्मीवकिन्नरराजासर्वंचनगरंप्रीतंतत्रेषपरहर्षोआमोदा ॥ सुधनउपृच्छतिकहिंउद
कंइममानीयतिआहंसुःस्नामनोहरास्नापयिष्यति ॥ तस्मामाउपगास्वमयेनयिष्यन्ति ॥ तेनकुमारेणअंगुलियकापश्चिमउदकघटप्रक्षिप्ता ॥ यथाताहिकिन्नरीहिनदृष्ट
मनोहरायास्नापयतिवअंगुलीयेस्नापयतियोनततःघटकातोउत्क्षिपतितामनोहरायेसाअङ्गुलीयिकादृष्ट्वापरिज्ञातायेष्टनरूपि ॥ सुधनउकुमारोआगतोममअर्थेसुकु
मारोराजपुत्रोकथंसोइमामगम्यादिशमागतो ॥ सादानित्वरितत्वरित्वावस्त्राणिप्रावरित्वाअश्रुकराणठरुदमुखवांमातापित्रणांप्रणिपरिणत्वाआह ॥ योममजम्बुद्वीपेभ
र्त्तासोआगतोसुधनउनामराजपुत्रोसुबाहुस्यराज्ञः ॥ एकपुत्रोद्रुमोकिन्नरराजाजाणानीयति ॥ पुत्रनशक्यमानुष्येहिइमादिशामागन्तुं ॥ ॥ मनोहराआह ॥ नहिता
तस्यकुमागतोद्रुमोकिन्नरराजापृच्छति ॥ किंतेस्वयंदृष्टोउताहोपरतोश्रुतेति ॥ ॥ साआह ॥ तातेनमेस्वयंदृष्टोनापिपरतोश्रुतोअपिमेस्नापयन्तियेसुधनस्स
अङ्गुलीयकाउत्संगेपतिता ॥ द्रुमेणकिन्नरराज्ञोउदकहारीयोशब्दापितायःतादानिशब्दापियपृच्छायन्ति ॥ कोविभोउदकहारीणताहिपुरुषोदृष्टो ॥ ताआहंसुः ॥ म
हाराजदृष्ट्वाकिन्नरकुलोप्रासादिकोदर्शनीयोआत्मनाचजराणींपुष्करीणीतेकुलेतस्सभवति ॥ सोएवमेषोकुमारोसेमनोहरायेति ॥ कथंसोशक्नितोइमांदिशामागा

न्तिअयपश्यथ।पश्यतिचयान्तऋनदींभुविविमलस्फटिककनिकाशंविप्रसन्नांसततंभ्रमभ्रुशीतलांतोयांस्पन्दमानांमृदुतरहरांमुञ्जातांमालुलांप्रकुलितोवहन्ति॥ भक्षोन्यो
शान्तऋमेदेवानुप्रकपुत्रायादशीत्वंपृच्छसि॥ साइनोंचिरयातानीर्णांनदिगतासाइमेनकालेनहिमवन्तंप्रयाहृतं॥ हिनायकुपनेःनामेनपृथुतोमसंमदिसवंतुश्वकपु
त्राभस्मथइमअभिज्ञानइममराजनेयकंममइमांचनातीमगभिकामातांचदेथलुश्वकोपुत्रागतंममस्वामिकस्वामि॥ अभिवादनंचतुश्वकपुत्राममभवनास्वामिकेभ
णेयाथ।प्रनिगच्छहस्तिनापुरंनिर्याणोनियमेविनाभावोपस्यगृहेक्षिमालामालाम्यमुक्तिकाप्रमोदनो।अपिमरणामनुपेमिमनोहरापवासमारातंततोन्तिभरणान्ति॥ तुश्व
कोसुधनुरनोस्वलेनिवत्तैंहिहस्तिनापुरस्मिन्नगरे॥ कानुत्सरभिनंदनैर्यानेनस्मनैवहृदयेनापिवनेषांभ्रमणोतिवचनं॥ गत्नुयेवध्यवासिनोमहत्ताचमहानदीनीर्णा॥ तु
श्वकापियवक्षिताराज्ञाकथंभवेय॥ अस्माकंयदित्तुधनमेवरूपेमयनस्मिपरित्यजेयाम॥ अवतीर्णापितेपिनदीव्याघ्रगणाश्रितवाराणसेघोषाम्रगविगमेसोतुयाता
मनोरमाचक्रवाकरुतां॥ नान्तेक्षणेनतीर्णामहानदीहंससारसाभिरुतान॥ आडेकित्वरेहिचपरिपातजातामुरमणीया। तत्रतानिकुमारोवसन्तकोवपरिचारको॥
ऽपन्तकोचतुश्वकपुत्रोमानकोचतुश्वकपुत्रो॥ सर्वकुसमवसायोमनोहरापेमदेहिहिमवन्तेपर्वतराजंप्रविशन्तिमनोहरोपिनानावर्णानिवरकुसुमानिओलंवमाना
निआवहमानोगच्छति॥ नेदानिसुकुमाराणिपथ्येदृष्ट्वाअनुगच्छन्तिरतिविश्रमित्वाश्यामास्तोरणाहरहपुरूर्जकंरानिअयमस्याभूध्वनिकरंहहकनायेशुभमानानिर्दोल
कानिवासवरकुसुमाकर्णपूरवारिणीदेशेदेशेपश्यन्तिज्ञानन्तिइमौगतानश्यामारवलेगच्छन्तसाभरणानिनानाप्रकाराणिपथ्येपतितानिपश्यन्ति॥ वनगारवेपुतनया
नितग्रोपश्यन्तिअयानिवशेषचिह्नानिपश्यन्ति॥ यथायथाचहिमवन्तमनुप्रविशन्ति॥ तथातथाबहूनिरत्नरत्नानिपश्यन्ति॥ सुवर्णशृङ्गाणिपश्यन्तितोरुकाणिपं
श्यन्तिताम्रकाराणिपश्यन्ति॥ हारकूटागाराणिपश्यन्ति॥ वेगतुरंगशृङ्गाणिपश्यन्ति॥ अञ्जनपर्वतानिपश्यन्तिमनःशिलशृङ्गपर्वतानिपश्यन्ति॥ किन्नरमिथुनानि

क्रीडकानि पश्यन्ति॥ अन्यानि च कुहूनि आश्चर्याद्भुतसमानानि पश्यन्ति॥ देशे देशे किन्नरीगीतं शब्दानि श्रृण्वन्ति॥ सिंहनादशब्दानि च श्रृण्वन्ति॥ शार्दूलशब्दानि श्रृण्वन्ति॥ भद्रभव्यालानि च श्रृण्वन्ति॥ मृगरुतानि च नानावर्णानि श्रृण्वन्ति॥ यक्षराक्षसरुतानि च श्रृण्वन्ति॥ पिशाचकुम्भाण्डरुतानि च श्रृण्वन्ति॥ नानाप्रकाराणि च औषधीसहस्राणि पश्यन्ति विविधवर्णानि च पश्यन्ति॥ ते हि गच्छन्तो हि काश्यपस्य ऋषिस्य आश्रमं दृष्टं बहुमूलपत्रपुष्पफलोपेतं वृक्षसहस्रसंछन्नपानीयसम्पन्नं च ते दानि भद्रिमाश्रमं प्रविष्टाः प्रविश्यन्ति च तत्र आश्रमे काश्यपं ऋषिं दृष्टं महाभागं सपरिवारं आसनं॥ ते दानि ऋषिस्य अभिवादनं कृत्वा सपरिवारस्य अग्रतो स्थिता॥ ऋषिस्य भवति महान्नता इमे कुमारेण भवितव्यं कृतपुण्येन पुण्यवन्तेन॥ ये एषो क्षेममाश्रमं संप्रदेशं क्षेमेण आगतप्राप्तः तेन कुमारो अभिनन्दितो स्वागतं कुमारस्य निषीदाहि॥ एतानि विशिकानि कुमारो निषण्णो सपरिवारो: ऋषिणा च द्रुमउत्तरस्थानि फलानि अहृष्टापितानि पानीयं च॥ यत्र वेला कुमारेण कृता परिभुक्तानि पानीयं च पीतं॥ ततो तं ऋषि पृच्छति किं कुमारस्य सुखसंहृष्टस्य इमं हि आगमनप्रयोजनं॥ ॥कुमारो आह॥ कच्चित्ते भगवन् एवंरूपया नारी अभिक्रमन्ती दृष्टेति॥ ऋषि आह॥ आम दृष्टा भद्री सा सा इमं आश्रमं मम पादा वन्दित्वा गिरिवरस्य अन्तर्हिता तत कुमारो इतो स्वकमाश्रमातो निवर्तन्तु दुष्करं कुमारेण कृतं इमं तावत्स्वदेशं गच्छन्तु॥ किंतु नः अतो परं तेन आगमनं मनुष्याणां इतो स्वनिवर्तहि॥ ॥कुमारो आह॥ न शक्नोमि भगवन् निवर्तितुं॥ यातस्य मनोहराये गतिः सा मम येनैव मार्गेन गता ताते नैव महं गमिष्यामि॥ ऋषि आह॥ अन्यानि किन्नरीणां गतीः अन्या मनुष्याणां पक्षिपि किन्नराणां गतिं न संभुणान्ति॥ कुतो मनुष्या पक्षीपितप्रदेशं कथं वितगच्छति किन्नराय च गच्छन्ति मोदमाना रतिविरहमसमञ्जभोन्तो आगमन्तो कुमार मनुष्याणां अर्थे हि इतो स्वक आश्रमातो निवर्तहि। पिता ते षष्टीणां नगरसहस्राणामीश्वरो नत्र उदारेहि परिभोगेहि कुमारे क्रीडितरमितव्यं अनुभवितव्यं॥ एतमागमनं देशं न शक्यामि गन्तुं॥ ॥कुमारो आह॥ भगवन्मरणं वा सा वा मए शिपनव्या ऋषि महा

पुनः पुनरुक्त्वा पुत्र विसर्जेहि ॥ एतां किन्नरीं अन्यानि ते राजकन्यानि पत्तकानि नत्स्मिदत्तकानि आनयिष्यामि ॥ सो कुमारो पुनर्पुनस्तेन पितुना उच्यन्तो न विसर्जयति ॥
अमात्या च पुनर्पुनः राज्ञो सुबाहुस्य निवेदेन्ति ॥ महाराज सुधनकुमारो मनोहराये किन्नरीये प्रमत्तो राजकार्य्यं परिहापयन्ति ॥ राज्ञा च अमात्या आज्ञप्ता उपरुन्धथ कुमारं ।
सो अमात्येहि राजाज्ञप्तिये उपरुद्धो ॥ उपरुद्धेन कुमारेण गृहनिःश्रेयं सद्वजन्त सर्वा लक्ष्मी अन्तरहिता ॥ मनोहरा स्वयं सुबाहुना अनुज्ञाता निरन्ति किन्नरेनगरं गमनाय ॥
मनोहरे गच्छ अनुज्ञातासि येन सुखानि शीतलानि च राज्ञि मातापितृणां सकाशं ॥ सो दानि सर्वालंकारविभूषिता ॥ नगरोप्रासादातो ओतरित्वा नापे ओतरन्ति बहूनि
स्त्रीसहस्राणि सुधनस्य अन्तःपुरस्य रोदन्ति मनोहराये शोकेन हस्तिनापुरे जनपदस्य अन्तरं नातिवामदक्षिणेन हस्तेन मनोहराये हस्तिनापुरातो निष्क्रमन्ति । ये
वामदक्षिणतो भंजन्तीसहस्राणि प्रतीच्छमाना नागध्वमूलेन पूजयामानो स्त्रीसहस्रेहि च सुधनेन जनकायेन अनुगच्छियमानो ॥ सा दानि हस्तिनापुरातो निर्यात्वा जनकायं
सविसर्ज्जनं कृत्वा उत्तरामुखेन हिमवापर्वतं व राजा तेन प्रणामेन उपगच्छति च उत्तरामुखेन व हस्तिनापुरं तेन सुधनमवन्तो केन्ति नहि च अन्तर्हिमवन्ते सनकृनदौक्र
तेडुवं लुब्धकपुत्रो मृगव्यो आगावन्ति । एको लुब्धकपुत्रो उत्पलको नाम आहिण्डीयो लुब्धकपुत्रो मा शावको नाम ॥ तेहि दृष्टा मनोहरा किन्नरी हरन्ती आगच्छन्ती तेहि च अन्तर्हि
सर्वालंकारविभूषिता अनुज्ञाता नेयना अभिनीता नगरातो मातापुनर्पुनः पृष्ठतो सु वन्तो कथयन्ती आगच्छन्ती तेहि सा किन्नरी प्रत्यभिज्ञाता ते कृतांजली पुरतो प्रस्थि
पतितेना पृच्छन्ति भवन्तो केन्ति भवल्लोके गच्छन्ति ॥ किं भद्रे भवन्तो केन्ति कहिं वा त्वं गमिष्यसि ॥ ॥ मनोहरा आह ॥ उभय अभिप्रार्थेसि किंपुरुषनगरं सुधनेना
वलोकेन्ति निरतिं वा अभिप्रार्थयेन ॥ नेदानि लुब्धकपुत्र आहन्तु ॥ सुधनस्य सकुमाररूपस्य नातिपुनारीये । सो तानिहि मार्ज्जरसमातोरसो नु सम्परष्यन्ति ॥ मनोहरा आह ॥
आनयिष्यामहं सुधनेन प्रेक्षिते नक्षिंनेन वकस्चिरूढो च मातंगो वद्वामेदो भविष्यति ॥ तायेतेषां लुब्धकपुत्राणां हस्तेन शतसहस्रमूल्या च अंगुलीकां दत्वा ः तातीसमाता

वायदिममपृच्छतोसुधनकुमारोआगच्छेयमममार्गसमागेनस्वहमंअभिज्ञातंदासंममवचनाअभिवादनपृच्छेयाथ। उक्कमोइतोसर्वंनिवर्त्तोहिडगोमोपरन्तेनमत्र
व्याराणांनियन्तोमेतेमपारिनाभावोस्वंठखकपुत्राणांसंदिशितामनोहरायेस्वग्गानीयोदनलेहिडदकस्नातकृनदीनीर्णाराज्ञासुबाहुनायकानजानातिगतामनोह
राइति॥ ॥ततोसुधनकुमारोआनायितोउत्संगेउपविशापितोपितरेपिमातरेपिमापुत्रकिन्नरीअनुस्मराहिविस्मीराणांतेअन्तःपुरोवहूनिकन्यासहस्राणिअ
पराणितेअनापेथ। तेहिसार्द्धंक्रीडाहिरमाहिपरिवारेहिकिन्नेकिन्नरीयात्वंमाउर्षीराजकुमारंवासासतिअमात्याचआराणाकुमारस्यगृहंअलंकापेथ॥अन्तःपुरस्था
पिसहस्रंसुकुमारंअभिरमापेथ॥यथाकुमारोमनोहरांनसमनुस्मरेय। राज्ञोवचनमात्रेणकुमारस्यगृहंयथादिव्येविमानेतथाअलंकृतं॥अन्तःपुरिकाहिपि
आत्मानअलंकृतंसर्वेसंगितेनसम्प्रसुधारसारासुवर्णघटानिस्थापितानिअक्षतानिस्थापितानिअन्यानिलोकस्यमङ्गलसंमतानिसर्वाणिस्थापितानिब्राह्मणासह
स्त्रियोकुमारस्यद्वारेउपस्थापितानि। तथास्येपिजनकायोकुमारंप्रतिपालयन्ताकुमारोपिपितरसमासवासितिविसर्ज्जितोगच्छगृहं॥उच्चासनेहिस्नाहिविविनिपाहिआसक
मार्त्येभरणोक्रीडाहिरमाहिप्रविचारेहिराजकार्याणिचसमनुशासेहि॥ ॥एवंसंदिशित्वापितरोकुमारोसुधनुविसर्ज्जितो॥सोदानिराजकुलातोनिर्यात्वासा
ईवमन्तकेनस्फकिनापरिचारकेमावातरस्फेनहस्तिनापुरप्राणोनगरातोनिर्यात्वायेनहिमवापर्वतराजातेनप्रणातोमनोहरायेअर्थाये॥कुमारस्यतानिपैतृकानिषं
सी[illegible]ारमसहस्राणिस्फीतानिसनगरनिगमजनपदानिविस्मीर्णांअन्तःपुरमनभिनवर्त्तेति॥मनोहरामेवकिन्नरींशोचतिसमनुस्मरति॥राजापिदेवविचक्षणोनका
लेनतंतस्यासर्वेंक्रियानप्रक्रमि॥अथोनमन्त्रिनपटगृहेअनुरक्तभक्तिभावेनस्कंपरिचारकगणहेत्वानपर्वतराजाभिमुखोहिमवन्तेअभिप्रसरेमि॥अचिरेणगतोसुधन
हिमवन्तरम्यपर्वतेवनन्ताउद्गशामि॥तुम्बकोउसलकंसारवकंचैवसुधनुदेवुभवकेपुत्राउवाच॥कंचित्सुधकसामाअप्रज्ञातनेपनानारीअभिमतानराज्ञमात्याअविक्रम

चन्द्रिमस्य सिंहपुरद्वारस्य गोपुरस्य तृतीय यज्ञवाटसमभिनीता ॥ राज्ञा सुचन्द्रिमेन यज्ञस्य सर्वमुपकरणां सज्जेत्वा राज्ञो सुबाहुस्य हस्तिनापुरं दूतो प्रेषितो सर्वसंभृतेहि महाराय यज्ञं य
जिष्यामि ॥ आगच्छ इह अनुमोदाहि ॥ राज्ञा सुबाहुना पुत्रो सुधनकुमारो विसर्जितो गच्छ सिंहपुरं सुचन्द्रिमो राजा यज्ञं यजिष्यति तं अनुमोदाहि ॥ सुधनकुमारो सिंहपुरमा
गतो ॥ अन्यानपि बहूनि राजानशतानि सर्वेषां च सुधनकुमारो सर्वप्रधानो रूपेणापि तेजेनापि परिवारेणापि गन्धेनापि ॥ सुधनकुमारो तं यज्ञवाटं प्रविष्टो बहूनि राजा
नशतानि परिवृतो ॥ तेन तत्र यज्ञवाटे तानि बहूनि प्राणसहस्राणि दृष्टानि स्थलजलचराणि ॥ सोपि किन्नरीं दृष्ट्वा यज्ञस्य स्पर्धं सुधनस्य कुमारस्य किन्नरीय उत्स
रंगे प्रेमं निपतितं ॥ किन्नरीये पि सुधनस्य कुमारस्य प्रेमं निपतितं ॥ ॥ यथोक्तं भगवता सत्रपदे पूर्वे व वा निवेशेन प्रत्युत्पन्नेहितेन च एवं तं जायते प्रेमं उत्पलं वा यथो
दके ॥ एवं तेषां परस्परं दर्शनामात्रेण प्रेमं संजातं ॥ सुधनकुमारो राज्ञो सुचन्द्रिमस्य पृच्छति ॥ कस्य इमे एतका प्राणसहस्रे यो यज्ञवाटे उपरुद्धाये ॥ सो राजा आह ॥ एते
हि यज्ञं यजिष्यामि ॥ एतेन च प्रभूतेन खादनीयेन भोजनीयेन ॥ कुमारो पृच्छति ॥ एतस्य यज्ञस्य किं फलं किं गुणां निमित्तिं ॥ केन उद्देशेन एतेन यज्ञेन गुणानि निवर्त्तयिष्यति इमं
एतकं प्राणवधं कृत्वा ॥ ॥ राजा आह ॥ एते यज्ञका प्राणकजाति अत्र यज्ञो हनिष्यन्ति सर्वे स्वर्गं गमिष्यन्ति ॥ अहं च एतका एते प्राणा एषं थेय यज्ञे हनिष्यन्ति तत्तका
वारा स्वर्गे उपपद्यामि ॥ कुमारो आह ॥ महाराज न एवमेतं मिथ्यादृष्टि एषा अहिंसा परमं धर्मं ॥ प्राणातिपातो अधर्मो प्राणातिपातवैरमणो धर्मो ॥ अदिन्नदानो अध
र्मो अदत्तादानवैरमणो धर्मं ॥ कामेषु मिथ्याचारो अधर्मः व्यापादातो वैरमणो धर्मः मिथ्यादृष्टि अधर्मो । सुरावैरेयं च मद्यपानं अधर्मो ॥ सुरावैरेयमद्यपानातो वैरमणो ध
र्मो ॥ मृषावादतो अधर्मः मृषावादातो वैरमणो धर्मो ॥ पिशुनवाचा अधर्मः पिशुनवाचातो वैरमणो धर्मो ॥ संभिन्नप्रलापो अधर्मः संभिन्नप्रलापातो वैरमणो धर्मो ॥ अवि
द्या अधर्मः अविद्यातो वैरमणो धर्मः ॥ व्यापादो अधर्म व्यापादातो वैरमणो धर्म मिथ्यादृष्टि अधर्मः सम्यग्दृष्टि धर्मो ॥ दशाकुशलकर्मपथा अधर्मो । दशाकुशलाकर्म

पथाधर्मः॥ दशभिर्महाराजअकुशलेहिकर्मपथेहिसमन्वागताःसत्वानरकेषूपपद्यन्ति॥ दशहिकुशलेहिकर्मपथेहिसमन्वागताःसत्वास्वर्गेषूपपद्यन्ति। तदेते
महाराजेननैषस्वर्गाणांपथागृहीतोनरकेषूगमनायएषपथोगृहीतो॥ एवंसुधनस्यकुमारस्यधर्मदेशनांश्रुत्वाराजासुचन्द्रिमोतेचसर्वेराजामात्योसर्वेराजानोस
र्वेमहाजनकायोअन्येचमहाजनकायोप्रीतः तेचराज्ञासुचन्द्रिमेणसुधनस्यकुमारस्यधर्मदेशनांश्रुत्वातेसर्वेप्राणकजातीयोजलचरास्थलचराचधर्मेमोसृष्टा॥
मनोहराकिन्नरीसुधनस्यकुमारस्यभट्टीनी॥ सर्वंचकिन्नरभवनमनसिवर्त्ततिसुधनस्यप्रेम्णेनसुधनस्यापिअन्याक्रीडारतीयोमनसिवर्त्तन्ति॥ मनोहरायेप्रेम्णे
नराजापिसुचन्द्रिमेणयथासुधननामकुमारेणसंदृष्टं॥ तथानिगडउपत्तअनवद्यअनेकानिश्रमणब्राह्मणकृपणवनीपकसहस्राणिअन्नपानेनसन्तर्पिताः
अच्छादनेहिआच्छादितः वृत्तेयतेसुधनोकुमारोमनोहरायेसार्द्धंहस्तिस्कन्धवरगतोमहतापरिवारेणमहतासमृद्धीयेमहतापरिवारेणमहतासमुदयेणमहता
विभूषायेसिंहपुरातोहस्तिनापुरंप्रविशन्तस्यनगरहस्तिनापुरंअसंहृतंविततवितानंचित्रदुष्यपरिक्षिप्तंओशक्तपट्टदामकलापसिक्तसंमृष्टधूपितधूपनसु
केपुष्पावकीर्णंदेशोदेशेषुनटनर्त्तकऋल्लमल्लपाणिस्वर्यकुम्भतूणिकाएवसुधनकुमारोमहतासमृद्धियेमहतासमुदयेनमनोहरायेसार्द्धंहस्तिकन्धवरगत
तोहस्तिनापुरंप्रविष्टो॥ तेनकुमारेणसर्वेराजकन्याओसृष्टा मनोहरायेसार्द्धंक्रीडतेनराज्ञोसुबाहुस्यषष्टिहिनगरसहस्रेहिमहाजनकायसहस्रेहिपरिहायन्ति
अन्येचसहस्राणिवर्त्तन्ति॥ अनेकनैगमजानपदमपिदेहिराजासुबाहुविज्ञप्तोमहाराजसुधनकुमारोमनोहरायेकिन्नरीयेप्रमत्तोअर्थार्थंनसमनुशासतिराजका
र्याणिपरिहायन्तिषष्टीहिनगरसहस्रेहिअनेकसहस्राणिवर्त्तन्ति॥ राज्ञासुबाहुनासुधनकुमारोशब्दापितोपुत्रोजानपदाओरवन्ति॥ अर्थार्थानिनसमनुशासतिय
थाअपूर्वंमनोहरायेकिन्नरीयेप्रमत्तोविहरेसिविसर्ज्जेहि॥ पुत्रएतांकिन्नरीमनुजानाहितंगमनाये॥ योसोकुमारोमनोहरायेतत्कालेनवर्द्धकोननेअनुजानेति॥ पितरे

यज्ञयज्ञिष्यामि येनेस्थलचराः प्राणां अपदावाद्विपदावाबहुपदावातानिसर्वानिप्राणकजातीनिसमानेथनिषादमिदंदिष्टाः येकेचिज्जलचराःप्राणाः तेनउपथपेयसर्वंभ
नेक्रियन्तयज्ञिष्यामि॥ मनहरादेवानांवचसापार्थिवानांनविरोमाध्यानांकर्मणादरिद्राणाइति॥ राज्ञेवचनमात्रेणलुब्धकेहिचनिषादेहिचजलचराश्चस्थलचराश्चप्रा
णकजातीयोसमानीतामहान्तवातंमापेत्वातत्रनानिस्थलचराणिप्राणकजातानिउपरुद्धानि॥ यानिचजलचराणितानिसमानेत्वाउत्करिणीयंओतरानिकिन्नरीवर्षि
नंसर्वप्राणकजातीयोसमानीता॥ ॥अथखलुराज्ञःसुचन्द्रिमस्यएकान्तयज्ञवाटेसर्वोपकरणेहिसज्जीकृते॥ ततोशीर्षह्मानोआह॥ नवखल्विवहोउप
रिप्रासादवरगतोगगभद्रप्यवरैरवर्णकृत्वाचतुर्दिशंसमन्ततीउणामेनापेनभगवन्तः उरस्तिमदक्षिणपश्चिमोत्तरायांदिशायेऋषयोचतुर्ध्यानलाभिनोपंचाभिज्ञाम
हर्द्धिकामहानुभावाअन्तरीक्षेचरामानहृयज्ञवाटेनिमन्त्रयामि॥ तत्रदानिऋषयोचतुर्ध्यानलाभिनोपंचाभिज्ञामहर्द्धिकामहानुभावाःतेसमन्वाहरित्वावैहायसेन
रिद्याम्यपत्तवाटंगतो॥ सोदानिराजासुचन्द्रिमस्तानृषिंयज्ञवाटेआगताद्रुष्टुप्रमुदितोप्रीतिसौमनस्यजातोपादाभिवन्दनंकृत्वापतउवाच॥ प्रत्यवेक्षन्तुभवन्तोय
ज्ञवाटेकिंचिदपरिपूर्णंनवति॥ तेदानिऋषयःप्रत्यवेक्षित्वाराजानंसुचन्द्रिममेतदुवाच॥ महाराजसर्वंपरिपूर्णंयज्ञवाटेएकेनअङ्गेनऊनं॥ ॥आराआह॥
कतमेनअङ्गेनऊनं॥ ऋषयोआह॥ देवकिन्नरीयेऊनं॥ अथखलुराजासुचन्द्रिमोतेषामृषीणांभगवन्तोयज्ञवाटेकिन्नरीयअर्थातंगच्छथयज्ञंकरोथ॥ यथाममस
मन्तागणोकिंनरीमानेथ॥ तहिंदानियेतेषांलुब्धकसहस्राणांसर्वप्रधानोलुब्धकोवीर्येणाचबलेनचपौरुषेणाचसोतेहिलुब्धकेहिसर्वगणेनउक्तोहितो॥ त्वंप्रतिव
लोकिंचरीसमर्थोआनयतुं॥ सोलुब्धकोगणेनउत्साहितःसमानोराज्ञाचसुचन्द्रेणाधनुकलापमादायअनुहिमवन्तंप्रविष्टो। तहिंअन्यतरंहिमवन्तेपद्मतिकस
षिस्यआश्रमंरमणीयंमूलपत्रफलोपेतंऋषिमुपसंक्रान्तो॥ ऋषिस्यपादवन्दनंकृत्वास्थितः ऋषिणासाहिस्वागतवाक्येनि॥ ऋषिणाआचक्षेस्वागतंतेमृगयाशि

विकानिषीदाहि ॥ ऋषिणा तस्य लुब्धकस्य सारायणीयं कृतं ॥ यथा ऋषीणां ऋषिधर्मो फलोदकमुपनामितं ॥ सो दानि फलानि परिभुंजीय पानीयं पिबित्वा तत्र आ
सति ॥ तत्र च ऋषिमूले अश्रुतपूर्वं च मधुरगीतशब्दं श्रूयते ॥ श्रुणोति च सो तं ऋषिं पृच्छति ॥ भगवन् कस्य एतमेवं मनोज्ञं गीतशब्दं देवकन्यानां ॥ ॥ ऋषि
आह ॥ न एतं देवकन्यानां गीतशब्दं न नागकन्यानां किन्नरीणामेतं गीतशब्दं ॥ सो दानि तं ऋषिं पृच्छति ॥ भगवन् इमं गीतशब्दं श्रूयते न च दृश्यन्ति ॥ कहिं वा
येन्ति ॥ ऋषि आह ॥ इयमस्य आश्रमस्य उत्तरेण पार्श्वे महापद्मिनी तहिं सर्वऋतुकानि सर्वकालिकानि उत्पलकुमुदपद्मपुण्डरीकसौगन्धिकानि तत्र कैलाशातो पर्वतातो
द्रुमस्य किन्नरराज्ञो मनोहरा नाम धीता बहूहि किन्नरीहि परिवृता ॥ एषा पद्मिनी क्रीडार्थं आगच्छति ॥ सो पर्णिमो लुब्धको तं ऋषिं उपायेन पृच्छति आह ॥ भगवन् अथ
गृणीयन्ति अस्ति केचिन्मानुष्या किन्नरीहि सार्धं क्रीडन्ति परिचारेन्ति ॥ कथं ते मानुषाणां किन्नरीयो वशगतायो भवन्ति ॥ ॥ ऋषि आह ॥ सत्यवाक्येन एताव ग्र
ह्णन्ति न च शक्नोति अन्तरहायितुं ॥ मा दूर्येण एताव ऋषिणा भस्मना हरित्वा अनुभावेन आरक्षितं न जानति किन्नरीयो एतस्य अर्थेति ॥ सो दानि लुब्धको तस्य ऋषिस्य
अभिवादनं कृत्वा तं पद्मसरं गतः ॥ यत्र सा द्रुमस्य किन्नरस्य राज्ञो धीता क्रीडति तत्र तो दानि किन्नरीयो गीतकृत्येषु मनोरता दर्दरके च तं लुब्धकेन न पश्यन्ति ॥ लुब्ध
कोन तं सर्वं पश्यति ॥ सा च तत्र मनोहरा सर्वप्रधाना रूपेण च स्वरेण च ॥ तेन लुब्धकेन अथ वरा पद्मे स्थितेन सा मनोहरा सत्यवाक्येन बद्धा धीता त्वं किन्नरराजस्य द्रुम
राज्ञो यद्याखिति ॥ एतेन सत्यवाक्येन तिष्ठ वशासि किन्नरी ॥ यथा त्वं द्रुमराजस्य धीता द्रुमेण राज्ञा द्रुमेण संवृद्धा सत्यवचनेन भद्रे मनोहरे ना रक्षा छे ॥ सा दानि
मनोहरा तेन लुब्धकेन सत्यवाक्येन बद्धा न शक्नोति अन्तरहायितुं ॥ ते अन्येहि किन्नरा च किन्नरी च सर्वे समन्तराहिता ॥ सा दानि मनोहरा तेन लुब्धकेन सिंहपुरमानीता
तहिं यन्त्रवारप्रवेशिता ॥ किन्नरीं दृष्ट्वा राज्ञा सुचन्द्रिमो महाजनकायो तस्य लुब्धकस्य प्रीतो संहृष्टो ॥ लुब्धकेन विपुलो आच्छादेन तुष्टो ॥ सा च द्वारपालेहि आनीता सु

त्तस्यनशिरीभवतिदुर्लभा॥ शृणोथवीर्यप्रकर्षोत्तमस्य ववनेचस्थामंचपराक्रमंच यंमार्गणावामिपुरिमासुजातिषु एतद्दृष्यार्थेअवतीर्णोसागरं॥ एतस्यप्रणि
तस्यप्रणष्टमासीसोवानभोपेक्षपयिष्यसागरंयानीयमध्येकरोन्तियत्वंयंमार्गणालभेयंमाअपेक्षिदुःश्रिवताभविष्यथ॥ सुवर्णानागासुरयक्षराक्षसात्रस्साअभ
यानिसमुद्रमध्य॥ मेघानिसमाकुलानिनिर्नादघोषंविनिश्चरन्ति॥ अथदेवताउत्क्षिप्तासागरान्तोसत्रस्साअवलोकयतिचतुर्दिशं॥ साअद्राक्षिमार्गणावेउत्क्षेपयितु
सागरं॥ साउत्तरित्वापुरतोनमब्रवीत्॥ किंमार्गणवमार्गसिसागरान्ते। आख्याहिअस्माकंवयमपिभद्रदास्याममापर्यविहन्यमानः मणिर्ममदेवतेअत्रनष्टःसोहं
गवेष्यामिमहासमुद्रेआमंक्षिपित्वानमणिंलभेयंतस्यार्थउत्क्षिपितुमहासमुद्रं। बहुनिबालाविचलन्तिलोकेअर्थेनधर्मेषुचविप्रमूढे॥ एवमपिभोपरमबुद्धि
मार्गणवयंदुर्लभंलोकिभवेगावेषसि॥ भणीतिभगवतुरेववारिणोनिर्योधियस्यापिनतेनतायति॥ एषोवनायस्यअनन्तपानीकथंचभुक्ष्याउत्क्षेपयितु॥ उ
पेन्तियत्रवरुवोस्ववन्तियोद्धिःनत्वाप्रपतन्तिसागरो॥ आवासभूतामहर्द्धिकानांकथंनुउत्सवतिधर्मशास्त्र॥ यस्तेअकर्मंकुरुषेदुबुद्धिः सखिन्नगात्रोनचिरेणा
भेष्यति॥ वाताग्रमात्रंनप्रभेसिशोषितुंनस्वयंतुसंप्रतिरूपमार्गणवः॥ यंमेवादयित्वापरिभाषिदेवतेएतत्रअर्थंयदिपिसेसागरं॥ क्षिनोत्रथीनत्वमेवयस्ससमूर
मुद्धरेत॥ नतुरेयस्सनपारसुत्तरेनाहंकुशीदोमणिमजेयं॥ धनहारयित्वाहसमेयंवीर्यंकरोतुभद्रावचनंममेह॥ तंभणीयतनत्थाभणीयंनथाकृतासनंप्रज्वलि
तनसंचमेसचन्द्रतारापरिवर्त्तयेमही॥ सादेवतातत्रविचिन्तयेतियतन्नमेतंमणिमार्गणवस्य॥ यथानचैषोक्षपेयसमुद्रे। एषोत्रब्रह्मेमणिपरीनगच्छाहितं
मार्गणवसिरूपाचो॥ सर्वत्रवीर्यंवासाधुःकुशीदोदुःखजीवति॥ यस्यवीर्यप्रभावेनधनमादायगच्छति॥ पूर्वेनिवासभगवांपूर्वेजातिमनुस्मरन्॥ ज्ञातकमिदमा
ख्यासिशाआभिक्षुरमन्तिके॥ निरुक्ष्यातानिधातूनितान्यानियतनानिच॥ आत्मानमधिकृत्येनभगवानेतमर्थंव्याकरे। अनवराग्रस्मिंसंसारेयत्रमेउषितंपुरा

मारावो नदा आसि शिरिमासी यशोधरा ॥ एतमर्थं विदित्वा तेन्वा एवंधारेथ जातके ॥ एवं वहमं अपरिमितं बहु दुःखदुःखं वीवचरितं पुराणं ॥ विगतज्वरो विगतभयो अ
शोको स्वजातकं भगवां भाषति भिक्षुसंघमध्ये ॥ ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन मारणवको भवति ॥
नस्यन्तं महासमुद्रे धनं प्रतिहृतं ॥ नखल्वेतं देवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ अहं सो भिक्षव तेन कालेन तेन समयेन माणवको अभूषि ॥ स्यात्खलु पुन भिक्षवो युष्माकमेव
मस्यादन्यो स तेन कालेन तेन समयेन वाराणसी नगरी ब्राह्मणस्य शिरीर्नाम समारागवर्धी [illegible] नाम अभूषि ॥ नखल्वेतं देवं द्रष्टव्यं । तत्कस्य हेतोः ॥ एषा भिक्षवः यशोधरा
तेन कालेन तेन समयेन वाराणसीये नगरे ब्राह्मणस्य शिरी नाम धीता अभूषि ॥ तदापि मया एषा वीर्येन लब्धा ॥ एतरहिं पि एषा मया वीर्येण लब्धा ॥ ॥ इति
श्रीमहावस्तुअवदाने शिरीजातकं समाप्तं ॥ ॥ भिक्षू भगवन्तमाहन्सुः ॥ भगवता पुनो यशोधरा खेदेन लब्धा ॥ भगवानाह ॥ न भिक्षवो इदानीमेव यशोधरा खेदेन लब्धाः
अन्यदापि एषा मया महता खेदेन महता श्रमेण महता वीर्येण लब्धा ॥ भिक्षू आहन्सु ॥ अन्यदापि भगवन् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवः भूतपूर्वं भिक्षवो अती
तमध्वाने हस्तिनापुरे राजा सुबाहु नाम राज्यं कारयति ॥ कृतपुण्यो महेशाख्यो महाबलो महाकोशो महावाहनो षष्टीनगरसहस्राणां ईश्वरः ॥ तस्य सुधनु नाम राजकु
मारो एकपुत्रो प्रासादिको दर्शनीयो रूपवां कृतपुण्यो महेशाख्यो गुणवान्मान्त ततोपि ततोपि पिता सुबाहुनाम स्वराज्ये प्रतिष्ठापितो सो अमात्येहि सार्धं तानि पि चकानि नगर
सहस्राणि परिपालेति राजा सुबाहुः राजकृत्यतो ओधृतभारो राजकुले उपरिप्रासादवरगतो निर्वृतो आसति । तस्य दानि राज्ञो सुचन्द्रिमस्य महाप्रज्ञस्य उपस्थितो सर्व
भूतेहि यत्तपजिष्यति ॥ तस्य दानि राज्ञो सुबाहुस्य सामन्तराजा सुचन्द्रिमो नाम वयस्यो मित्रसहायो सिंहपुरे नगरे राज्यं कारयति ॥ कृतपुण्यो महेशाख्यो महाबलो महा
कोशो महावाहनो ॥ तस्य दानि राज्ञो सुचन्द्रिमस्य महाप्राज्ञो प्रमुपस्थितो सर्वभूतेहि यत्तं पजिष्यामि ॥ तेन पन काले विजितवासिनो लुब्धकाः ॥ तेयामा राज्ञी दिव्या सर्वभूतेहि

पिस्को अस्य सूचीयो सका सूची भवति ॥ महौषधाता सूचीमादाय तं कर्मारग्रामं गतो विक्रीणितुं ॥ कर्मारग्रामिकस्य रथ्यागता घोषेति सूची विक्कमेया यस्य कार्य्यं सो क्रीणा
तु निक्कट्टकरूपा सकृता तीक्ष्णाग्रा वट्टया सिका सूची कर्मारग्रामस्मिं विक्रीणापि विक्रीयमो सा दानि दारिका महौषधस्य शब्दं ता निर्द्धवितं सा महौषधं गाथया अध्यभाषे
॥ अथ श्लक्ष्णीयो क्रीयन्ती नाराच ॥ अथ ताम्र इहैव तानि क्रीयन्ति सूचीयो चत्रिमानिव ॥ उत्तमकोस्मि पुरुष अथवास्मि विधीनकायो ॥ त्व कर्मारग्रामस्मि सूची केन भिद्व
स्मि ॥ अथ खलु महौषधो मम शालातो अमरा कर्मारदारिका गाथया प्रत्यभाषि ॥ सूची कर्मारग्रामस्मिं विक्रेतव्या प्रजानन्ता आचार्याएव जानन्ति कर्मेभ्य एवतु दुक्करं ॥ स
चेतेवं जाने या पिता सूची मया कृता ॥ त्वया च मे प्रवारेत्वा पवर्त्तेपि तु वचनं ॥ अथ खलु भिक्षवो अमरा कर्मारदारिका पितरं गाथया प्रत्यभाषे ॥ शृणुं ताता निशामेहि
शिल्पका यथा भाषति ॥ कर्मारपुत्रो निपुणो कुशलो सूचीकारको ॥ अथ खलु भिक्षवो अमराये कर्मारधीता यो पिता तं सूचीं दृष्ट्वा विस्मयमापन्नो ॥ सो सोनां धकन
चमासय महौषधं सलुप्रान्त गाथाये अध्यभाषति ॥ न मे श्रुतं वा दृष्टं वा सूची एतादृशी मया तुष्टोस्मि एतेन कर्मेण इमा कन्या ददामि ते ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु पुनर्भि
क्षवः युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन महौषधो महाप्राज्ञो न खल्वेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोरहं सो भिक्षवो तेन कालेन तेन समयेन महौषधो नाम
अभूषि ॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवः युष्माकमेवमस्यादन्यस्स तेन कालेन तेन समयेन कर्मारग्रामिको अभूषि ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ एष भिक्षवो महानाम श्रावकः तेन
कालेन तेन समयेन स कर्मारग्रामिको अभूषि ॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन अमरा नाम कर्मारग्रामिकधीता अभूषि
न खल्वेतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ एषा सा भिक्षवो यशोधरा तेन कालेन तेन समयेन कर्मारधीता अभूषि न खल्वेतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तदापि एषा मया शिल्पेन लब्धा
एतरहिंपि मया शिल्पेन लब्धा ॥ ॥ इति श्रीमहावस्तु अवदाने अमराये कर्मारधीताये जातकं समाप्तं ॥ ॥ भिक्षु भगवन्तमाहंसु ॥ वीर्येन भग

वनायशोधरालब्धा॥ ॥भगवानाह॥ नभिक्षवोएतरहिंएवमयायशोधरावीर्येणलब्धा॥ भिक्षूभगवन्तमाहंसुः॥ अन्यदापिभगवन्॥ भगवानाह
अन्यदापिभिक्षवः भूतपूर्वंभिक्षवोऽतीतमध्वनेवारवारीनगरेब्राह्मणोत्रयाणांवेदानांपारगोसनिघण्टकैटभानांइतिहासपंचमानांअक्षरपदव्या
करणोछन्दसोस्वयंअनवरोब्राह्मणोवेदेषुपंचमाणवकशतानिवेदांमन्त्रान्वारयति॥ तस्यदानिब्राह्मणस्यशिरीनामधीताप्रासादिकादर्शनीयापरमा
मेशुभायेवर्णपुष्कलतायेसमन्वागतो तस्यदानिब्राह्मणस्यसमुद्रपत्तनेयत्तकालंतेनराज्येनतस्यउपाध्यायस्यप्रेषितंस्वयंवागच्छकंचिद्वाप्रेषेहिअर्थमा॰
त्रांतेदास्यामि॥ सोतेषांपंचानांवटुकशतानांआह॥ कोवोत्रउत्सहतिसमुद्रपत्तनंगन्तुंअमुकस्यसार्थवाहस्यमूलंयोगमिष्यति॥ तस्यशिरीकामाणविका
दास्यामि॥ तत्रमाणवकोपरिवृतोचउत्थानवन्तोचतस्यतहिंशिरीयेअधिमात्रंप्रेमसोउत्सहतेउपाध्यायेअहंगमिष्यामि॥ सोत्तेनउपाध्यायेनलेखंदत्वाया
नपात्रमारुहित्वाविसर्जितोसोअनुपूर्वेणसमुद्रपत्तनंगतोतेनतेलेखंतस्यसार्थवाहस्यउपनामितं॥ तेनसार्थवाहेनउपाध्यायस्यलेखंवाचेत्वारत्नानिच
हिरण्यसुवर्णंदत्वाविसर्जितं॥ सोततोपिसमुद्रपत्तनतोमत्रकालेनयानपात्रवारवाविसंप्रस्थितो॥ सोतेनयानपात्रेणअनुपूर्वे[illegible]रवालिमागतो॥ सोदा
नितत्रोयानपात्रातोप्रतिनावंआरुहिष्यतीति॥ सं[illegible]मईदृवसरमानीयेसायोनरिकासमुद्रेपतितोतस्यमाणवस्यभवति॥ इममयाईदृशेनयत्नेनसमुद्रपत्त
नातोआनेत्वाइहप्रतिनावांआरुहन्तेसमुद्रेपतितानानिकोअत्रउपायोभवेनयेनएतंधनलभेयनास्तिअयोउपायोनान्यत्रएवंसमुद्रंअस्सिंचामि। सोतोए
हवद्दकंतद्दकंआदायसमुद्रकूलमागतोसमुद्रेतेनवद्दकंनिविपित्वाकच्छांवध्नाति॥ समुद्रदेवताचब्राह्मणवेषेणउपसंक्रमित्वाआहंसुः किमिदं॥ ब्राह्मण
आह॥ उत्सिचामिमहोदधिंब्राह्मणआह॥ महाउदकोनशिक्षिष्यसिउत्सिचितुं॥ माणवोआह॥ दीर्घाब्राह्मणअहोरात्रानोहवद्दंचतद्दकं॥ दक्षिणस्याअभ्रम

पिस्को अस्य सूचीयो स्का सूची भवति॥ महौषधा तां सूचीमादाय तत्कर्मारग्रामं गतो विक्रीणितुं॥ कर्मारग्रामिकस्य रथ्यागता घोषेति सूची विक्रमेया यस्य कार्य्यं सो क्रीणा
तुनि कद्दुकद्धा स कृता तीक्ष्णाग्रा वढ्यासिका सूची कर्मारग्राम अस्मिं विक्रीणापि विक्रीयमो सादानि वारिका महौषधस्स शब्दं श्रुत्वा निर्ईवितं सा महौषधं गाथया अध्यभाषे
॥ अथ शक्नो यो क्रीयन्ती नाराच॥ अथ तां मराइहैव नानि क्रीयन्ति सूचीयो वत्रिसानिव॥ उत्तमकोसि पुरुष अथवासि विवीतकायो॥ त्वकर्मारग्राम अस्मिं सूचीकेग्रमिच्छंऽ
सि॥ अथ खलु महौषधो महाप्राज्ञो अमरा कर्मारदारिका गाथया प्रत्यभाषि॥ सूची कर्मारग्राम अस्मिं विक्रीतं न बा प्रजानन्ता आचार्या एव जानन्ति कर्म भूषणं तु दुष्करं॥ स
वेत्ते वं ज्ञाने यापि नासूची मया कृता॥ त्वया च मे प्रवारेत्वा पवत्ते पितु वचनं॥ अथ खलु भिक्षवो अमरा कर्मारदारिका पितरं गाथयाध्यभाषे॥ इमं तातन निशामेहि
शिल्पका यथा भाषति॥ कर्मारपुत्रो निपुणो कशलो सूचीकारको॥ अथ खलु भिक्षवो अमराये कर्मारधीताये घोषितां तां सूचीं दृष्ट्वा विस्मयमापन्ना॥ सो तां धदन
चमासय महौषधं स लब्धा तं गाथाये अध्यभाषति॥ न मे श्रुतं वा दृष्टं वा सूची एतादृशी मयाद्य शोक्षि एतेन कर्मशालास्माकस्मादर्शिते॥ भगवानाह॥ स्यात्खलु पुनभि
क्षवः युष्माकमेवमस्यादन्य स तेन कालेन तेन समयेन महौषधो महाप्राज्ञो न खलु एवं द्रष्टव्यं॥ तत्कस्य हेतो रहं सो भिक्षवो तेन कालेन तेन समयेन महौषधो नाम
अभूषि॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवः युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन कर्मारग्रामिको अभूषि॥ तत्कस्य हेतोः॥ एष भिक्षवो महानाम शाक्यः तेनऽ
कालेन तेन समयेन स कर्मारग्रामिको अभूषि॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन अमरा नाम कर्मारग्रामिकधीता अभूषि
नखल्वेतदेवं द्रष्टव्यं॥ तत्कस्य हेतोः॥ एषा सा भिक्षवो यशोधरा तेन कालेन तेन समयेन कर्मारधीता अभूषि न खल्वेतदेवं द्रष्टव्यं॥ तदापि एषा मया शिल्पेन लब्धा
एतरहिं पि मया शिल्पेन लब्धा॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने अमराये कर्मारधीताये जातकं समाप्तं॥ ॥ भिक्षु भगवन्तमाहन्सु॥ वीर्य्येन भग

वतायशोधरालब्धा॥ ॥भगवानाह॥ नभिक्षवोएतरर्हिंस्वमयायशोधरावीर्येणलब्धा॥ भिक्षुभगवन्तमाहुः॥ अन्यदापिभगवन्॥ भगवानाह
अन्यदापिभिक्षवः भूतपूर्वंभिक्षवोअतीतमध्वानेवारवारीनगरेब्राह्मणोत्रयाणांवेदानांपारगोसनिकण्टोकेटभानांइतिहासपंचमानांअक्षरपदव्या
करणोकृतातोस्वयंभनवरोब्राह्मणोवेदेषुपंचमाणवकशतानिवेदांमन्त्रावारयन्ति॥ तस्यदानिब्राह्मणस्यशिरीनामधीताप्रासादिकादर्शनीयापरमा
मेशुभायेवर्णेपुष्कलतायेसमन्वागतो तस्यदानिब्राह्मणस्यसमुद्रपत्तनेयत्तकालंतेनराज्येनतस्यउपाध्यायस्यप्रेषितस्वयंवागच्छकिंचिद्वाप्रेषयेहिअर्थमा
त्रांतेदास्यामि॥ सोतेषांपंचानांवटुकशतानांआह॥ कोवोत्रउत्सहतिसमुद्रपत्तनंगन्तुंअमुकस्यसार्थवाहस्यमूलंयोगमिष्यति॥ तस्यशिरीकामाराविका
दास्यामि॥ नचमाणवकोपण्डितोचउत्थानवन्तोचतस्यतर्हिशिरीयेअधिमात्रप्रेमसोउक्तहेतोउपाध्यायेअहंगमिष्यामि॥ सोतेनउपाध्यायेनलेखंदत्वाया
नपात्रमारुहित्वाविसर्जितोसोअनुपूर्वेणसमुद्रपत्तनंगतोतेनतंलेखंतस्यसार्थवाहस्यउपनामितं॥ तेनसार्थवाहेनउपाध्यायस्यलेखंवाचेत्वारत्नानिच
हिरण्यसुवर्णोदत्वाविसर्जितं॥ सोततोपिसमुद्रपत्तनतोयत्रकालेनयानपात्रवारवाविसंप्रस्थितोसोतेनयानपात्रेणअनुपूर्वेणवारवालिमागतोसोदा
निततोयानपात्रात्तोप्रतिनावंआरुहिष्यतीति॥ संमर्दैवसरमानीयेसायोनरिकासमुद्रेपतितोतस्यमाणवस्यभवति॥ इममयाईदृशेनयत्नेनसमुद्रपत्त
नातोआनेत्वाहरुप्रतिनावांआरुह्यनेसमुद्रेपतितानि नानिकोअत्रउपायोभवेनयेनएतंधनंलभेयनास्तिभयोउपायोनान्यत्रएवंसमु[illegible]अस्मिंचामि। सोतोए
हवडकनरकंआयसमुद्रकूलमागतोसमुद्रेतेनवडकेनिविघित्वाकथ्यावमन्ति॥ समुद्रदेवताचब्राह्मणवेषेणउपसंक्रमित्वाआहभोः किमिदं॥ ब्राह्मणा
आह॥ उत्सिचामिमहोदधिंब्राह्मणआह॥ महाउडकोनशिक्षितोउत्सिचितुं॥ माणवोआह॥ दीर्घकालेअहोरात्रानोहवडंचनरकं॥ दक्षिणसाअप्रथम

यवकच्छकस्स वासेन कर्मारकग्रामे न हि कर्मारग्रामिकस्स अमरा नाम धीता प्रासादिका दर्शनीया च परिपिनाङ्गनिर्भासंपन्ना च ॥ यवकच्छवग्रामिकस्स महौषधी
नातपुत्रो प्रासादिको दर्शनीयो कृतपुण्यो महेशाख्यो तेन नक्षत्ररागेण अमरां तेन अमरा कर्मारदारिका दृष्ट्वा भक्तमादाय गच्छन्ति ॥ तां महौषधो पृच्छति भद्रे का नाम
त्वं किन्ते नाम ॥ ॥ अमरा आह ॥ येन न तथागतमे नाम ॥ महौषध आह ॥ भद्रे केषां त्वं । आह ॥ ये हि ओधिशाते तेषामहं ॥ महौषधो आह ॥ भद्रे केन गच्छसि । सा
आह ॥ योध्वं तेन गच्छामि ॥ ॥ महौषध आह ॥ भद्रे कहिं गमि ॥ अमरा आह ॥ संश्रितायां तेन हि गामि ॥ अथ खलु महौषधो अग्रपरिग्रितो अमरां कर्मारक॰
दारिकां गाथया अध्यभाषे ॥ अमरा न्वं नेते नाम कर्मारावज्रिदारिके विज्ञेन भतप्रज्ञाप्ति क्षेत्रो वा दक्षिणो दिशो । तस्य दानिकाये वत्रयो च शीर्षे अक्षी त्व अंजिता वस्त्रा
वगुलगुद्धाये वस्वारूपे घटिका हस्ते ॥ अथ खलु मौषधो उपपरिशितो अमरां कर्मारदारिकां गाथाये अध्यभाषे ॥ केनात्र येन ते शीर्षं केन अमजितं वने ॥ वस्त्रा वकेन
नेक्षुआम्वागृक्षुग्राच केन ते ॥ अथ खलु अमरा कर्मारदारिका महौषधं महाघातगाथाया अध्यभाषे ॥ सुतैलात शीर्षं अत्संजिनमतो सनवस्त्र अवस्तनो अक्षाया गृक्षुग्राचनो
दक्षा ॥ अथ खलु भिक्षवो महौषधो महाप्राप्तो अमरा कर्मारदारिकां गाथाया अध्यभाषति ॥ यदिदं ननन्ते तैल अंजनं चापि तौलिको वस्त्रा च उन्नस्विका भत्स्ये देवे नवर्षिते ॥
सो दानि कर्मारदारिका भक्तस्स रसक्रुन्न पारसराये शारिकाये ओढवर्षेशा आदाय गच्छति ॥ अथ खलु महौषधो महाप्राप्तो अमरा कर्मारदारिकां गाथया अध्यभाषे ।
यस्तं हि म पारग्ले न छन्ते कुतं हरसि । जीवमाने पृच्छति ते अमरे जीवमर्थ कस्य तं भक्तं हरसि मनोज्ञं ॥ अथ खलु भिक्षवो अमरा कर्मारदारिका महौषधं महाप्रा
तं गाथया प्रत्यभाषे ॥ संवत्सरियो च मे मि अथ परिक्षोर क्कारको पिता ॥ महा आरव्या मितवेदग्रामिकस्य यो भक्तं हरामि पार्श्वे ॥ अथ खलु भिक्षवो महौषधो महा
प्राप्तो अमरां कर्मारदारिकां गाथया प्रत्यभाषे ॥ पिता ते वर्षभनको ने तायको पि नाम होर्दशवर्षाणि जानीये स्व पारे हि दारिके ॥ ॥ महौषधो आह ॥ अ

क्षिप्रभूतेदुःखितातेमाताभवतिदुर्मनाच॥ नेषामामतेतेनवमायनेठषाकहिंसोभमरगतो॥ अथखलुभिक्षवोअमराकर्मारमहौषधंमहाप्राज्ञंगाथयाप्रत्यभाषे॥ यत्रस
नावसन्तिडग्धावपुनर्देहानित्तानितिभिः वध्यनेत्तानितत्रमस्वपितागन्तो॥ अथखलुभिक्षवोमहौषधोमहाप्राज्ञोअमरांकर्मारदारिकांगाथयाप्रत्यभाषे॥ कर्मारभर्ताश्वस
न्तिभक्तारेडनर्हस्वन्ति॥ लोहंलोहेनन्तिकर्मारसालापिनागतोमार्गेपृच्छितास्याहिक्षेमंअङ्कुटिलंरिजुभकण्ठकंवनमहंगंमामिपंचकण्टकं॥ अथखलुभिक्षवोकर्मारय
रिकामहौषधंमहाप्राज्ञंगाथयाप्रत्यभाषे॥ येनसम्नाभिरगावडञ्जरायलाशावयादपाः॥ येनअशेशिनतेनब्रजेसिनतेनभसेसि॥ स्पषोमार्गोजवकद्दकस्पपदिपगिर
तोसिज्ञानाहि॥ अथखलुभिक्षवोमहौषधोमहाप्राज्ञोअमराकर्मारकदारिकागाथयाप्रत्यभाषे॥ यतोयवाकदवमावकोविदारावफुल्लितावासमार्गोग्रहेत्वानगरछा
मिपवकण्टकं॥ अथखलुभिक्षवोअमराकर्मारयरिकामहौषधंमहाप्राज्ञंगाथयाप्रत्यभ्यभाषति॥ गच्छब्राह्मणामार्गेणाभक्तोतंभक्षयिष्यन्ति॥ पितृहिपुत्रासिध्यन्ति
तेवोमुनसेनमोक्ष्यसि॥ अथखलुभिक्षवोमहौषधोमहाप्राज्ञोअमराकर्मारकदारिकागाथयाप्रत्यभाषे॥ शुक्लेश्विनवेणुहिकतीननचसिध्यन्तितेषामासेमोक्ष्या
मिस्पघरासामिवोगृहं॥ अथखलुभिक्षवोअमराकर्मारदारिकामहौषधंमहाप्राज्ञंगाथयाप्रत्यभाषति॥ वसब्राह्मणामार्गेहयज्ञोत्रमत्रभेक्षन्ति॥ मातामेदेवराजे
नमहायतंयजिष्यन्ति॥ अथखलुभिक्षवोमहौषधोमहाप्राज्ञोअमराकर्मारदारिकांगाथयाप्रत्यभाषे॥ मातुन्तेदेवरानस्सभयानितंयजिष्यन्ति॥ तयत्तमन्तभेष्या
मिस्पघसामिनेगृहं॥ अथखलुभिक्षवोमहौषधोमहाप्राज्ञोअमराकर्मारदारिकांमातापितृणांसकाशातोभार्यार्थंयाचायेति॥ तेअमरायेमातापितराआहन्तु॥
नवपंदारिकानामकर्मारस्सन्दामः॥ महौषधोवभिक्षवोमहाप्राज्ञोशिल्पेहिअभिज्ञोतस्सभवति॥ किंकर्माराणांसर्वचूर्णाकर्म॥ सूचीयोकर्मावानशक्नोतिसूचीपि
कर्ञ्जसाआचरीयो॥ महौषधेनकाशप्रसूप्तोसूचीकृतास्पकत्रकोशाकेमप्रसूचीयाप्रक्षिपेन्तितेसर्वेअघसूचीयोस्पकासूचीभवति।सा

दहरोनम्रियते॥ वयंचभार्याअनतिक्रमायेभार्यापिअस्मान्नतिक्रमातिततोवयंधर्मंचरामः तस्माहिअस्मादहरोनम्रियते॥ योजायतेसोभवतेसुशीलासुसंयतोसुव्रततो
ऋजुभूतः॥ अध्यापकोभातिसमाप्तवेदोतस्माहिअस्मादहरोनम्रियते॥ मातापिताभगिनिभ्रातरोचयेचापिज्ञातयोअन्यपक्षिकाचरानामधर्मंपरलोकहेतो तस्माहि
अस्मादहरोनम्रियति॥ मातापिताभगिनीभ्रातरोचयेचकुलेप्रेष्यकराभवन्ति॥ चरामधर्मंपरलोकदर्शीतस्माहिअस्मादहरोनम्रियति॥ धर्मोहिवैरक्षतिधर्मचारींछ
त्रंमहन्तंयथवर्षकाले॥ एषोतुसंयोधर्मेसुचीर्णोनदुर्गतिंगच्छतिधर्मचारि॥ अधर्मचारिंहिनरोप्रमत्तोयांयांगतिगच्छति अधर्मचारिसन अधर्मोचरितोहनातिसोमं
गृहीतोयथकृष्णसर्पो॥ नहिधर्मोअधर्मोचउभौसमविपाकिनौ॥ अधर्मोनिरयंपातिधर्मोपापयेतिस्वर्गतिं॥ धर्मोहिवैरक्षतिधर्मचारिंछत्रंहिमहन्तंयथावर्षकाले
धर्मेणगुप्तोममधर्मपालोअन्यस्यअस्थीनिसखाकुमारोएषोब्राह्मणोसपरिवारोभोजयिताब्रह्मायुर्नामब्राह्मणोनविवर्जितोएषोचब्राह्मणोआश्रमेगतःधर्मपालंच
माणवकंचनहिआश्रमेपश्यति॥ तेदानिसर्वेविस्मिताहुपुरोहितेनज्ञातेन॥ ॥भगवानाह॥ स्यान्नखलुपुनर्भिक्षवोयुष्माकमेवमस्यादन्यःसतेनकालेनतेन
समयेनब्रह्मायुस्यब्राह्मणस्यधर्मपालोनामपुत्रोअभूषि॥ एतदेवद्रष्टव्यं॥ एषोराहुलोतेनकालेनतेनसमयेनब्रह्मायुस्यधर्मपालोनामपुत्रोअभूषि॥ तदापिएषो
मयाज्ञातोएतरहिंमयेचिरप्रणष्टोशाक्यमुष्टिःज्ञाताः॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेधर्मपालस्यजातकंसमाप्तं॥ ॥भिक्षुर्भगवन्तमाहन्तु॥
दूरंभगवताउत्क्षिप्तं॥ भगवानाह॥ नभिक्षवोएतरहिंएवमयंदूरेउत्क्षिप्तंअन्यदापिभगवान्॥ ॥भगवानाह॥ अन्यदापिभिक्षवोभूतपूर्वंभिक्षवोअती
तमध्वानेनगरेवाराणसीकाशिजनपदेराजाराज्यंकारयतिमहाबलोमहाकोशोमहावाहनोकृतपुण्योमहेशाख्योतस्यदानिविस्तीर्णोराज्यंयावत्तक्षशिलायां
+भस्यान्नखलुभिक्षवःपुनरेवमस्यादन्यःसतेनकालेनतेनसमयेनब्रह्मायुर्नामब्राह्मणोअभूषिनखल्वेतदेवंद्रष्टव्यं॥ तत्कस्यहेतोः॥ अहंसभिक्षवोतेनकालेनतेनसमयेनब्रह्मायुर्नामब्राह्मणोआसीत॥भ+

समाज्ञापयति सो कनीयस भ्रातरं राज्ये प्रतिष्ठापयित्वा वाराणस्यां तक्षशिलायां आगतो ॥ सो दानि तक्षशिलायां वसति । अथ तेन च राज्ञा वाराणसी चतुरङ्गेन बलकायेन वेष्टिता ॥ तस्य तेन भ्रातरेण वाराणसीतो तक्षशिलायां दूत प्रेषितो आगच्छाहि इमे मम परचक्रेण उपरुद्धो ॥ तेन राज्ञा तक्षशिलायां स्थितेन दूतानो सकाशातो श्रुत्वा भूर्जे स्मिं लिखित्वा तस्य राज्ञा येन वेष्टिता वाराणसी ये वेष्टिता तस्य नामं लिखित्वा तं भूर्जं कण्ठे परिवेष्टित्वा सूत्रेण सुनद्धं कृत्वा वाराणसी क्षिप्तं ॥ सो काण्डो तस्य राज्ञो पादमूले पादफलकं खण्डखण्डीकृतं ॥ सो राजा तस्य पुरुषस्य च विस्मितो अहो उत्साहो अहो बहुमुष्टिसंवर्गो यमत्र नाम वाराणस्यां स्थितेन काण्डं क्षिप्तं इममेवं दूरमागतो मम पादमूले फलकतो नियतितो इत्थं तेन अहं न हतो ॥ तेन राज्ञो तेन तो कारागारातो मुञ्चित्वा तं भूर्जं वाचितं तत्र च भूर्जे सर्वं लिखितं ॥ राज्ञो तेन तक्षशिलायां स्थितो पादमूलफलकं खण्डाखण्डेमि ॥ यदि मि न मरितुकामो भो शत्रु मम राज्ञातो । सो दानि भयस्या मात्रयो भीतो त्रस्तो अहं जानाना वाराणसीतो अयं शरो आगतो ति । तेनाहं विस्मयं प्राप्तः अयं च तक्षशिलायां स्थितो तेन क्षिप्तो सो तत्रैवस्था तेन तस्य शिरस्य देवकुलं कृत्वा तेन शरं देवकुले प्रतिष्ठापेत्वा पूजासत्कारं कृत्वा सो प्रक्रान्तो ॥ ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन काशिराजा अभूषि ॥ येन तं तक्षशिलायां स्थितेन वाराणसिं काण्डं क्षिप्तं न खलु तेन देवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ अहं सो भिक्षवो तेन कालेन तेन समयेन काशिराजा अभूषि ॥ तदापि मया दूरं शरो क्षिप्तो एतरहिपि मये शरो दूरं क्षिप्तो ॥ ◆ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने शरक्षेपराजातकं समाप्तं ॥ ◆ ॥ भिक्षु भगवन्तमाहन्सु ॥ कथं भगवता यशोधरा शिल्पेन लब्धा ॥ भगवानाह ॥ भिक्षवो इदानीं एवं मया यशोधरा शिल्पेन लब्धा ॥ अन्यदापि मया यशोधरा शिल्पेन लब्धा ॥ भिक्षु आहन्सु ॥ अन्यदापि भगवन् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवः भूतपूर्वं हि भिक्षवो अतीतमध्वाने मिथिलायां अर्धयोजने वकच्छकं नाम ग्रामे ॥ तस्य च

यदाबोधिसत्वोअभिनिष्क्रान्तोअनुत्तरांसम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धोप्रवृत्तःप्रवरधर्मचक्रंतदा ॥ एतंप्रकरणंभिक्षुभिश्रुतं ॥ ॥ भिक्षुभगवन्तमाहन्सुः ॥ भगवतोचि
रप्रणष्टाशाकियमुष्टिताना ॥ भगवानाह ॥ नोहिभिक्षवोएतरहिंयेवमयेचिरप्रणष्टाशाक्यमुष्टिताना अन्यदापिमयेचिरप्रणष्टाशाकियमुष्टिताना ॥ ॥ भगवा
ह ॥ भूतपूर्वंभिक्षवोअतीतमध्वानेनगरेवाराणसीयेकाशिजनपदेतहिंब्रह्मदत्तोनामराजाराज्यंकारयति ॥ निहतप्रत्यर्थिकोनिहतप्रत्यमित्रोसुनिग्रहीतजनपदो
दानसंविभागशीलोकृतपुण्योमहेशाख्योमहाबलोमहाकोशोमहावाहनोतस्यतंराज्यंऋद्धंचस्फीतंचक्षेमंचसुभिक्षंचाकीर्णजनमनुष्यंचसुखितजनमनुष्यंच
तस्यराज्ञोपुरोहितोब्रह्मायुर्नामत्रयाणांवेदानांपारगोसनिघण्टकैटभानांशनिगमपंचमानांअक्षरपदव्याकरणाअनन्तकोस्वयमाचार्योकृतानोडास्रयावेदेषु
पिस्नात्विपुदानसंविभागशीलोदशकुशलांकर्मपथांसमादायवर्त्तेति ॥ तस्यपुत्रोधर्मपालोनाममाणवकोतस्यब्रह्मायुस्यभवतिसमयोममपुत्रस्यधर्मपालवेदानि
अधीयितुंनचैषपुत्रोममसकाशातोवेदानिअधीतुंपितृविस्रंभेनापिअधीष्यतिगुरुकुलानंतस्यापिअयममपिबालसखावेदपारगोअत्रहिमवन्तेआश्रमेपंचवटुक
शतानिवेदंवाचेन्ति ॥ तेनसोधर्मपालोतस्यब्राह्मणस्यअनुपरीत्तोवेदानांअध्यायेहीति ॥ तस्यापिदानानिआश्रमस्यअविदूरेमहाउदकह्रदोतत्रचउदकाराक्षस
प्रतिवसति ॥ सपुनर्पुनःजनंस्नापयन्तोमारेतिसोधर्मपालोमाणवकोतहिंउदकह्रदेपुनःपुनःस्नापयतितस्यब्राह्मणस्यभवतिअत्रउदकह्रदेउदकराक्षसो
प्रतिवसति ॥ सपुनर्पुनःमनुष्यामानेतिएषोचधर्मपालोपुरोहितपुत्रोतत्रतत्रउदकह्रदेस्नायति ॥ सोदानितत्रस्नायन्तोउदकराक्षसेनखज्ञेसुपुरोहितःअ
स्माकंअपरिज्ञातोभवेयकिन्तुहेतुउदकह्रदस्नानोनवारितोसोदानितेनउपाध्यायेनधर्मपालोमाणवकोशब्दापियति ॥ माअत्रउदकह्रदेस्नायाहिअत्रउदकरा
क्षसोदारुणोप्रतिवसतिमादानिउदकराक्षसेनखज्जिष्यसि ॥ तत्रचउदकह्रदेमहेशाख्योनागोप्रतिवसतिमहापरिवारोतस्यचनागराज्ञोपुत्रोधर्मपालेनमाणवके

नसार्द्धंप्रीयनिकथासमुत्थापेनरमति॥तेनसोमाणवकोनागभवननीतोतानिनीतोतेनमाणवकेनसार्द्धंसोनागकुमारोकथासमुत्थायेनानरपतितत्रैवनागभवनेधर्मपालो
माणवकोदशकुशलांकर्म्मपथांदेशयति॥अपरोचमाणवकोधर्मपालस्यसमवयोसहद्धोचग्रामन्तरंतेनमार्गेनैवंगच्छन्तोतहिंउदकहृदेउदकानोस्नायन्तो॥सोतेनउ
दकराक्षसेनमातारितोतहिंउदकहृदेअर्द्धखादितकोप्लवतोअपरेणमाणवकेनदृष्टोतेनआश्रमंगत्वाउपाध्यायस्यआरोचितंधर्मपालोउदकराक्षसेनखादिते
ति॥सोब्राह्मणोसर्वेहितेहियेआहिवडुकशतेहिसार्द्धंतेउदकहृदंगतोपश्यतिचतंमाणवकंउदकराक्षसेनखादितकंप्लवन्तं।तेहिनदृष्ट्वासर्वेहिरावोमुक्तोत
हिंततोउदकातोउत्क्षिपित्वाकाष्ठानिसमावर्त्तयित्वाध्यापितोतानिअस्थीनिघटकेकृत्वासपरिवारोवाराणसींगतोब्रह्मायुस्यमूलेअश्रुकण्ठोचउदृश्रुखाब्रह्म
मुउपसंक्रमित्वाआह॥सधर्मपालोउदकराक्षसेनमारितोइमानिअस्थीनि॥ ॥ब्रह्मायुब्राह्मणआह॥नास्तिएतंतिधर्मपालोरमतिदहरोकुमारोना
पिअस्माकंकुलेकश्चिद्दहरोमृतपूर्वोसोदानिब्रह्मायुःब्राह्मणःतंधर्मधालस्यउपाध्यायगाथायअध्यभाषति॥प्राणांनहिंसेयमादिन्नमायेपापंचकर्मकंमन
सापिनचरेत॥सर्वेअनार्य्यंपरिवर्जयामः॥तस्मातर्हिदहरोनम्रियति॥नचतोयदाअस्तिक्रोधोनवापिक्रुध्यामवयंकदाचिनक्रुद्धेऽपिनचापिकरोमि॥कोयं
तस्माहिअस्माकंदहरोनम्रियति॥श्रुणोतधर्मेअसतांसतान्चनोवापिधर्मअसतोनारयाम॥असतांहित्वासतांरोचयामःतस्माहिअस्माकंदहरोनम्रियति॥
ददामदानंवकुसोवकुनिनोवाविनोअप्रियोयाचमानो॥दत्वाचयानामुपतर्प्पमानातस्मार्हिअस्माहिअस्माकंदहरोनम्रियति॥येब्राह्मणाश्रवणाशीलवन्तोघो
येपिणोयाचनकाउपेन्ति॥यज्ञोनेषांश्रवणादर्शनंदर्शनंचतस्माहिअस्माकंदहरोनम्रियति॥येब्राह्मणाश्रवणाशीलवन्तोयोपिणोयाचनकाचरन्तितामन्नपा
नैरभितर्प्पयामथ॥तस्माहिअस्माकंदहरोनम्रियति॥येचापिमेयाचनकाउपेन्ति-अन्नाअनाथोकृपनाचनायकाः॥तामन्नपानैरभितर्प्पयामःतस्माहिअस्माक

वसंदर्शनंदास्यतीति ॥ योनत्रशिक्षितोसोआगच्छतु ॥ यदिचत्रस्मिंवाशिल्पस्थानेपरिदृश्यस्वक्तानेअन्येहिपिअभिस्थानेहिदूताप्रेषिताशुद्धोदनस्यपुत्रोसर्वार्थसिद्धोकु॰
मारोसप्तमेदिवसेसंदर्शनंदास्यतीतिइति ॥ योनत्रशिक्षितोसोआगच्छतुयोवादर्शनकामोसोआगच्छतु ॥ तहिंअनेकजनसहस्राणियोसन्निपतितायोकपिलवस्तुस्मिंतुविनी॰
येवतत्रकुमारोदर्शनंवदास्यति ॥ एतेदशशाक्यशतानत्रसप्ततालाःक्रोशान्तरेणनिषतासप्ततालानांपुरतोभेरीभोदितातहिंकपिलवस्तुनोजनकायोनिर्धावतिजनपदेष्वपि
जनोआगच्छतिअन्येहिपिअस्थानेहिकौतूहलेणजनोआगच्छति ॥ शाक्यकुमाराणांविभंगंपश्यिष्यामःबलपराक्रमंचकुमारस्यसर्वार्थसिद्धस्यपराक्रमंपश्यिष्यामः ॥ त
हिअनेकयोजनसहस्रायोसमागतायोकुमारोकपिलवस्तुनोनिर्धावन्तिचअपरोपिभ्रान्तोहस्तिनागोबहिर्नगरातोकपिलवस्तुप्रविशातिषष्टिहायनोपरमेनस्थामे
नचसमन्वागतोदेवदत्तोचकपिलवस्तुनोतंदर्शनस्थानेनिर्धावति ॥ हस्तिस्कन्धवरगतोतस्यसोहस्तिनागोभ्रान्तोअभिमुखोआपतितोतेनरुषितेनदेवदत्तेनसो
हस्तिनागोषष्टिहायनोतलप्रहारायेएकाहत्योकृत्वातत्रैवनगरद्वारेनिहतोसोतंहस्तिनागंहत्वानिर्धावितो ॥ तंद्वारंतत्रमहाजनकायस्यसंपिण्डंसुन्दरनन्दो
चकुमारोअनुप्राप्तःसोपृच्छतिकेभणोकिस्यतंनगरद्वारेजनसंपिण्डंयत्रनाआहु ॥ देवदत्तेननिर्धावन्तेनएषोहस्तिनागोएकायेतलप्रहारायेमहतोतेनए॰
स्तिनागेनएवंनगरद्वारमोरुद्धंनचतंदेवदत्तोशक्नोतिअतःनगरद्वारातोअपकर्षयितुंतंषपित्वाअभिक्रान्तो ॥ सोदानिहस्तिनागोसुन्दरनन्देनयानातोअवतरि
त्वाततोद्वारतोसप्तपदांकृष्टितोदृष्टोमहाजनकायेहक्कारोमुक्तोअहोकुमारस्यसुन्दरनन्दस्यशक्ताहोसुन्दरनन्दोपितंहस्तिनागंद्वारतोसप्तपदाअपकर्षित्वा॰
अतिक्रान्तो ॥ ॥ बोधिसत्वोमहतासमृद्धियेअनुप्राप्तो ॥ बोधिसत्वोपृच्छति ॥ किस्यएषनगरद्वारेमहताजनकायसमागमो ॥ तेआहन्सु ॥ कुमारदेवदत्तो
चकपिलवस्तुनोनिर्धावतिभ्रान्तोचहस्तिनागोप्रविशतिनगरद्वारेअभिमुखोदेवदत्तस्यआपतितोतेनरुषितेनतंहस्तिनागंएकायेतलप्रहारायेनिहतोसोएषो

हस्तिनागोनगरद्वारंओरुन्धित्वापरितोचदेवदत्तोनशक्नोति॥ अतोनगरद्वारातोभयकर्षितुंलंघयित्वाअतिक्रान्तोसुन्दरनन्ददेवदत्तेनसुप्रपदानिकदितोनदेष
जनकायोसपिण्डायकथविनिर्ज्ञावनि॥ तेनकालेनतेनसमयेनकपिलवस्तुसप्तहिप्राकारेहिपरिक्षिप्तोअभूषि॥ बोधिसत्वेनयानातोओतरित्वामातापितृके
नवलेनतंहस्तिनागंअतोनगरातोतेषांसप्तानांप्राकाराणांपरतरेनक्षिप्तः॥ तंबोधिसत्वस्यउत्साहंदृष्ट्वाअनेकेहिदेवमनुष्यसहस्रेहिहक्कारमुक्तः बोधिसत्वोपि
निर्ज्ञावितोराजापिशुद्धोदनोशाक्यगणपरिवृतोमहतानामोशाक्योनिर्ज्ञावितो॥ नहिकुमारेणसर्वार्थसिद्धेनदर्शनीयोदिन्नोसर्वेशिल्पकर्मायतनानिकुमारेणसं
दर्शितासिद्धार्थकुमारस्यनकश्चित्समसमोनथायुद्धेवानियुद्धेवाकश्चित्कुमारस्यसमसमोपश्चिमेनिदर्शनेवानाविध्यन्ति॥ नचकश्चित्कुमारस्यएकमात्रलक्ष्यंनिरस्ता
देति॥ देवदत्तस्यशरोद्वेतालस्कन्धानिताडितानितृतीयताललक्ष्यंतोनयो॥ सुन्दरनन्दस्यशरोत्रयतालस्कन्धानिस्फाडित्वाचतुर्थस्मितालस्कन्धस्यअन्तरस्थानियतितो
बोधिसत्वेनदेवकुलातोपितामहस्यसिंहहनुस्यराज्ञोनचआनायितंसाधनुनत्ररंगानिक्षिप्तोयोशक्नोतिच॥ एवंधनुपूरयितुंसारेणुनधनुहस्तातोजनकायेनवित्ता
सितोनचशक्नोतिकश्चित्पूरयितुं॥ शाक्यकुमारेहिपिसर्वेहिवित्तासितंनकश्चिशक्नोतिपूरयितुं॥ कोलियकुमारेहिपिवित्तासितंनलेछविकुमारेहिपिवित्तासितं
अन्येहिपिराजकुमारेहिवित्तासितंनकेचिशक्नोतिपूरयितुं॥ पश्चाद्बोधिसत्वेनगृहीतंपितामहस्यगौरवेणतंधनुंबोधिसत्वेनगन्धमाल्येनपूरेत्वापूजितंतस्स
धनुष्यपूरयन्तस्यसर्वंकपिलवस्तुशब्देनवित्तापितंदेवमनुष्येहिचहक्कारंमुक्ताः चैवसप्ततालो बोधिसत्वेनैकशरेणनिस्फाडेत्वासापिभेरीनिस्फाडिता॥ भेरी
निस्फाडेत्वारसातरंप्रविष्टोदेवमनुष्येहिहक्कारमुक्तं॥ देवतानांसहस्रेहिचअन्तरीक्षातोदिव्यंकुसुमवर्षंओसृष्टंतंकुमारस्यबलपराक्रमंबुद्धिबलंचदृष्ट्वासर्वत्रग
निगतोबलेनचक्रवर्तीयेणचस्तानेनचसर्वेशाक्यराष्ट्रंतथान्येपिराजानोपिभीतासंवृत्ताःकुलपालाभाशाक्यानांराज्ञोशुद्धोदनस्यपस्यभयमदसोमहापुरुषोउत्पन्नो॥

क्रियन्ति॥ सोदानिव्याघ्रीआह॥ नाहंनवयतिश्छेयन्तंहरेहिचशकतेहिचनित्यभयंप्रलपो। हस्तिनागोपितांव्याघ्रीमुपसंक्रान्तोआत्तोचमभद्रेअहंबलवांश्चसंहृष्टकायेचसंग्रा
मेहिचअपराहितोममगृह्णाहि॥ ॥व्याघ्रीआह॥ नहित्वंसिंहेनदमानेनउच्चारप्रश्रावंमुंचमानोपलायसि॥ सिंहोपिमृगराजोअल्तीनोभद्रेममपतिंवरेहिममस
र्वेमृगासपात्रसन्ति॥ ॥व्याघ्रीआह॥ मृगराजमूर्द्धेनपततिप्रतिछामिचतुष्पदानांसर्वेषांमहाआसिसमागमो॥ आराजकमिदमस्माकंकोत्रराजाभविष्यति॥ किमव
न्नपर्वतराजानंयामोप्रथमोगमिष्यति॥ इतोसप्तमेदिवसेसोयंराजाभविष्यति॥ सिंहव्याघ्रोमृगोवेहस्तिनोवृषभोवृकानवशक्तोन्तिभन्येनुगताप्रथमपर्वतंआसादिकंद
र्शनीयंहिमवन्तंनगोत्तमं॥ गत्व[illegible]व्याघ्रीप्रथमप्रतिवालेति॥ चतुष्पदानागत्वाचतुष्पदासर्वेव्याघ्रीपश्यन्तिनेतहिदृष्ट्वाषडिनाअभिषिश्चित्रियेपराजितान्यस्त्रीश्चिपराजा
तोनचमाअलिकंभवेत्॥ यंव्याघ्रीपतिमिछेयसोमेराजोभविष्यति॥ ममरोमयेनकल्याणिदेवकार्याणिक्रियन्तिअृषभोभवचनितत्रममभद्रेपतिंवरेत॥ ॥व्याघ्री ११
आह॥ नित्युथितंमन्दानिलानंशकटेहिलक्ष्लेहिवनोनादृशपतिर्नइछेमेतुष्यंयदिभवेल्लोकं॥ हस्तिनागोआह॥ अहंममस्वरोयेनोसंग्रामेअपराजितोहस्तीनागोव
दीनत्रममभद्रेपतिंवरेत॥ व्याघ्रीआह॥ सिंहास्मिनदमानक्षिमुवंभीतोपलायसिछन्नमूत्रमेवसमंनेछेवनोदृशंपति॥ ॥सिंहोआह॥ अनुपूर्वंसुजातवस्क
न्धोसिंहापर्वतगोचरोहमस्मिंमृगसंघात्रसन्ति॥ सर्वेत्वंभद्रेभर्त्ताममवरेहि॥ व्याघ्रीआह॥ सर्वाकारवरोपेतंगिरिवास्वयमागत॥ एतादृशंपतिमिछेमूर्द्धेनापिप्रति
छना॥ स्यान्नखलुपुनभिक्षवोयुष्माकमेवमस्यादन्यःसतेनकालेनतेनसमयेनसिंहोमृगराजोअभूषि॥ नैतदेवंद्रष्टव्यं॥ तत्कस्यहेतोरहंसोभिक्षवोतेनकालेनतेन
समयेनव्याघ्रीअभूषि॥ एषाआयशोधरातदापिएषानप्रार्थयन्तिनइछन्तिममस्वाभिकांक्षन्ति॥ एतरहिंपिएषाएतेहिप्रार्थयन्तिनइछन्तिममएवाभिकांक्षन्ति॥
॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेयशोधरायेव्याघ्रीभूतायेजातकंसमाप्तं॥ ॥अथबोधिसत्वउद्यानेकंन्यानारत्नाविश्राणायन्तस्ययशोधसर्वेभ्यश्चादागता

सर्वेहि अलंकारेहि विश्राणीयन्ते हि राज्ञो शुद्धोदनेन अमात्य आज्ञप्ताः कतमत्र कन्याये कुमारस्य चक्षू निपतन्ति कुमारस्य यशोधरां दृष्ट्वा चक्षू निपतिता याव चक्षू निपतिता यो कुमारस्य हारो आबद्धको महारहो शतसहस्रमूल्यो सो हारो कुमारेण ओमुञ्चिय यशोधराये दिन्नो सार्धं प्रहसन्ति आह ॥ इमं अहमेक भानहमिति ॥ कुमारेणा प्रहसन्तेन शतसहस्रमूल्या अंगुलीका अङ्गुलीतो ओमुञ्चिय यान दिन्ना ॥ एवं कुमारो रत्नानि कन्यानां विश्राणेत्वा राजकुलं प्रविष्टो ॥ राजा अमात्यानि निर्गछति कतमाये कन्याय कुमारस्य चक्षू निपतितं ॥ ॥ अमात्य आहन्सु ॥ समहाराज महानामस्य शाक्यस्य यशोधरा नाम धीता ॥ तत्र कुमारस्य चक्षु निपतितं ॥ राज्ञा महानामस्य प्रेषिता यशोधरां धीतां मम पुत्रस्य देहि सर्वार्थसिद्धस्य कुमारस्य महानामो सदिशति राज्ञा शुद्धोदनस्य न शाक्याभि यशोधरां कुमारस्य दातुं ॥ तत्कारणा कुमारो अन्तःपुरं समृद्धो न कहिंचि विदागतो शिल्पे वा इष्वस्त्रे वा हस्तिस्मिं वा धनुषि ओऽस्मिं वा राजशास्त्रे वा न कहिंचिन् कुमारो गतिंगतो ॥ राजा शुद्धोदनस्य श्रुत्वा दौर्मनस्यं जातं एवमेतं यथा महता महानामो जल्पति ॥ न मया कुमारो कहिंचि शिल्पस्थाने शिक्षितो भविष्यति प्रेक्षेन सो पानि राजा दौर्मनाय गृहं प्रविष्टो ॥ कुमारेण दृष्टो पिता कुमारो पितरं पृच्छति किं तातो दुर्मना राजा आह ॥ भवन्त कुत्र किं न वै तेन कुमारो आह ॥ न हि तात नरवश्यं आचक्षितव्यं ॥ राज्ञो कुमारस्मिं गुरुको प्रेम्ण तेन भूयो भूयो पृच्छमानेन आचिक्षितं ॥ एवं वैवं च महानामेन शाक्येन आचिक्षितो तत्र अर्थेन यशोधरां याचियमानेन तव पुत्रो अन्तःपुर समृद्धो न कहिंचिन् शिक्षितो ॥ शिल्पे वा इष्वस्त्रज्ञाने वा हस्तिस्मिं वा रथस्मिं वा धनुस्मिं वा नाहं तस्य धीतां दद्ये हं ॥ ॥ कुमारो पितुः श्रुत्वा पितरमाह ॥ मा तात तोऽन्करोहि नगरजनपदे घोषणं कारापेहि कुमारो सप्तमं दिवसं दर्शनं दास्यतीति ॥ यो तत्र शिक्षितो सो आगच्छतु यदि शिल्पस्थाने यदि इष्वस्त्रज्ञाने मुष्टके वा निमुष्टके वा छेद्ये वा भेद्ये वा जवे वलाऽकुके वा हस्तिस्मिं वा अश्वस्मिं वा रथस्मिं वा धनुस्मिं वा थरुस्मिं वा उपविनर्केषु वा राजा शुद्धोदनो श्रुत्वा प्रीतो संवृत्तो ॥ तेन नगरे कपिलवस्तुस्मिं जनपदे घोषणं कारापिताये कुमारो सप्तमं दि

तेन तेन समयेन सुतेजो नाम राजा अभूषि ॥ तदापि न खल्वेवं द्रष्टव्यं ॥ तं कस्य हेतोः अहं सो तेन कालेन तेन समयेन वाराणस्यां सुजातो नाम राजा अभूषि ॥ अन्या सा राज्ञो सु
तेजस्य देवी अभूषि ॥ अग्रमहीषी न खल्वेवं तं देवं द्रष्टव्यं ॥ एषा सा भिक्षवो यशोधरा राज्ञो सुतेजस्य देवी अग्रमहिषी अभूषि ॥ तदापि एषा अनुध्यानशकातिनो षयितु
एतरहिं पि एषा अनुध्यानशक्तिनो षयितु ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने गोधाजातकं समाप्तं ॥ ॥ अथ भिक्षु भगवन्तमाहन्सु ॥ भगवता कुमारभूतेन
उद्यानेकस्मा नामाभरणानि विश्राणितानि यत्तेन यशोधराये सर्वं वहुकं दिन्नं ॥ भगवानाह ॥ न हि भिक्षवः इदानिं एव मये यशोधराये वहुकं दिन्नं ॥ भिक्षु आहन्सु ॥ अन्यदापि
भगव भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवः अतीतपूर्वे भिक्षवो अतीतमध्वाने नगरे वाराणसी काशिजनपदे राजा राज्यं कारयति ॥ कृतपुण्यो महेशाख्यो सुसंग्रहीतपरिजनो
दानसंविभागशीलो महाबलो महाकोशो महावाहनो तस्य तं राज्यं स्फीतं च ऋद्धं च क्षेमं च सुभिक्षं चाकीर्णजनमनुष्यं च सुखितजनमनुष्यं च प्रशान्तदण्डडमरं सुनिग्र
हीततस्करं व्यवहारसम्पन्नं ॥ तस्य दानि राज्ञो पञ्चशतमन्तःपुरं तस्य या अग्रमहिषी सा सर्वस्यान्तःपुरस्यातीव प्रासादिका वरदर्शनीया वयप्रियमान्नविधिता च सर्वेक
लासमन्वागता च सो राजा अभीक्ष्णं अन्तःपुरस्य वस्त्राणि आभरणानि च विश्राणेति ॥ तस्यापि राज्ञो शतसहस्रमूल्यो आदर्श आवद्धको तस्य च हारमध्ये मणिरत्नं य
च चत्वारि महाद्वीपा द्युपति ॥ जम्बुद्वीपो पूर्वविदेहो अपरगोदानि उत्तरकुरुसु मेरुस्य पर्वतराजा अनेकशतसहस्रमूल्यं तं मणिरत्नं तस्य महाहारस्य मध्ये राजानो प्र
क्षति ॥ आभरणानि विश्राणेतो देवी अतीव त्वं मम मनं हरसि ॥ कोऽत्र उपायो येन देवी मम मनं हरति ॥ सा दानि देवी तं राजानं गाथाया अध्यभाषति ॥ चेष्टातीत समाचा
णानि भिन्नस्य च गृहन्ना ॥ कौतूहलेन च नराच्चीभिराम्नानिपार्थिवः ॥ स्यात्खलु भिक्षवः युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन काशिराजा अभूषि ॥ न ख
ल्वेतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तं कस्य हेतोः अहं स भिक्षवो तेन कालेन तेन समयेन काशिराजस्याग्रमहीषी न खल्वेतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तं कस्य हेतोः एषा सा भवति यशोधरा तेन कालेन तेन

समयेनकाशिराज्ञस्याग्रमहीषीअभूषितदाप्येतस्यामयावकुदिन्नं॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेयशोधरायेहारप्रदानजातकंसमाप्तं॥

॥यदाबोधिसत्वोअकामकानांमातापितृणांअश्रुकण्ठानांरुदन्मुखानांहस्तोकंचचक्रवर्तीराज्यंअपहायअन्तःहंचगृहवासमपहायअगारादनगारियंप्रव्रजितो॥ तदायशोधरादेवदत्तेनोक्तते॥ ममभ्राताप्रव्रजितोआगच्छममअग्रमहीषीभविष्यसि॥ सादानिनइच्छसि॥ बोधिसत्वमेवअभिकांक्षति॥ सुन्दरनन्देनापिउक्तेतिममभ्राताप्रव्रजितोआगच्छममअग्रमहीषिभविष्यसि॥ तस्यापिनइच्छतिबोधिसत्वमेवाकांक्षति॥ यदाभगवताप्रवृत्तधर्म्मचक्रोतदाहिस्तंभिक्षुभिःश्रुतंभिक्षुर्भगवन्तंपृच्छन्ति॥ कथंभगवन्तयशोधरासुन्दरनन्देनचदेवदत्तेनचप्रार्थयन्तीनइच्छतिभगवन्तमेवप्रार्थेति॥ ॥भगवानाह॥ नहिभिक्षवोइदानीमेवयशोधरायेसुन्दरनन्देनचदेवदत्तेनचप्रार्थयमानानइच्छतिममएवाभिकांक्षति॥ अन्यदापिएषामेतेहिप्रार्थयन्तिनइच्छामिममएवाभिकांक्षति॥ भूतपूर्वंभिक्षवोअतीतमध्वानेहिमवन्तपादमूलेसर्वेषांचतुष्पदानांसमागमोअभूषि॥ अस्माकंराजानास्तिचतुष्पदानांराजास्थायीयन्तुतहितेषामुत्पन्नंथपीयन्तुतहितेषांउत्पन्नंथपीयन्तुचतुष्पदानांराजान्तिप्रवरन्तेअहंस्तुकोदानिचतुष्पदानांराजास्थपीष्यन्तीति॥ तेषांदानिउत्पन्नंयोअस्माकंइतोसप्तमंदिवसंसर्वेप्रथमहिमवन्तपर्वतराजागमिष्यति॥ चतुष्पदानांराजाभविष्यति॥ तेसर्वेसमयकृत्वाततोप्रदेशातोयेनहिमवन्तपर्वतराजातेनप्रधाविता तेषांसर्वेषांपृष्ठतोहन्ताव्याघ्रीहिमवन्तपर्वतराजानमनुप्राप्तः॥ व्याघ्रीहिमवन्तपर्वतराजानेगत्वाचतुष्पदानांप्रतिपालेति॥ चतुष्पदाचसर्वेहिमवन्तपर्वतराजमनुप्राप्ता॥ तत्रचतांव्याघ्रीपश्यन्तिप्रतिपालेन्तितेदानिचतुष्पदानांव्याघ्रीदृष्ट्वाचतुसंजातादुर्मीनांइष्टियास्मपराजितानानचकहिंचिदिपिराजासर्वत्रपुरुषोराजापुरुषमस्माकंनअलिकभवेषोपुरुषोचराजाभवेयतेहिसाव्याघ्रीउक्ताभद्रेयंभुवंमस्विरकसिस्सोचतुष्पदानांराजाभविष्यतीति॥ तांव्याघ्रीऋषभोअल्लीनोभद्रेममपतिंवरेहिअहंलोकेमङ्गलभूतोममगोमयेनदेवकुलानिउपलिम्पन्तिदेवकार्याशिरिच

मकोपि तेहि एवं मृगपोतकेहि सार्धं तं मृगीये स्तनं पिबन्ति। यस्य यस्य मृगीये अन्तीयनिसीए एवं स्तनं पायेति॥ यथा तं स्वकं मृगपोतकं पायन्ति एवं तं श्यामकं पि पा
यन्ति॥ एवं सो श्यामको ऋषिकुमारो तहिं आश्रमपदे तेहि मृगपोतकेहि पक्षीहि च सार्धं संवड्ढति यतो यतो मृगपोतका च पक्षी च अरावन्ति॥ तस्य तस्य श्यामको ऋ
षिकुमारो तहिं मृगपक्षीहि परिवारितो अरावति ते पि मृगपक्षी कुमारेण सार्धं अभिरमन्ति॥ यं वेलं ऋषिकुमारः उटजे शयितो भवति॥ ततो अनेकं मृगपोत
का च पक्षी च अरावन्ति नानाप्रकारा उटजस्य द्वारमूले मन्वासन्ति॥ यावत् श्यामको ऋषिःकुमारो ततः उटजातो निर्धावितो भवति॥ ततो आश्रमस्य परिसामन्तं अभ्व
ति श्यामको तहिं मृगपक्षीहि सार्धं आश्रमपदे अभिरमति। मृगपक्षि पि तेन श्यामकेन सार्धं तहिं आश्रमपदे अभिरमन्ति शयितस्यापि ऋषिकुमारस्य आश्रमप
दे मृगपोतका च मृगा च पक्षी अनुपरिवारित्वा आसन्ति॥ यदा नु अन्वत्थका मा भवन्ति मृगपोतका च पक्षी च श्यामकं ऋषिकुमारं मुखतुण्डकेन प्रतिबोधयन्ति॥ एवं सो
ऋषिकुमारो तेहि मृगपक्षीहि सार्धं आश्रमपदे संवर्धति॥ यं वेलं ऋषिकुमारो विवृद्धो संवृत्तो ततो मृगानामजिनो निवस्त्रो च प्रावृतो च यानत्र आश्रमपदे भवन्ति॥
मूलविकृतिर्वा पुष्पविकृतिर्वा कोपड्वी वा श्यामको वा छिन्नको वा प्रियंगू वा भंगं वा आसारिको शाकं वा मूलकं वा तं आनयित्वा मातापितॄणाम् उपनामेति उदकमा
नेति काष्ठानि आनेति तृणकुटिं पर्णकुटिं निसंस्थापेति॥ तमाश्रमपदं सिञ्चति संमार्जति परमगौरवेण तेषां मातापितॄणां मातारं उपस्थिहति॥ प्रथमं मातापि
तरं परिवसति पश्चात् स्वयं आहारं करोति॥ यद उपादाय ऋषिकुमारो विवृद्धप्राप्तो ततः उपादायेन कदाचिद् दत्वा मातापितॄणां आहारं स्वयं आहारं कृतं पूर्वं॥ एवं
श्यामको ऋषिकुमारो तहिं आश्रमपदे मातापितरं उपस्थिपनि हि स्थेन कालेन प्रियेन मनापेन कालं गच्छन्ति॥ ऋषिकुमारस्य मातापितरं उपस्थिहन्तस्य मातापि
तरो पि तहिं आश्रमपदे प्रतिवसन्तो जीर्णो संवृत्तो दुर्बलशरीरो चक्षुपरिहीना परप्राणेया न शक्या आत्मना आधरविधानं कर्तुं उदकं आह॥ रायवा गन्तुं तृणकूयी

बावेष्टितेश्यामको ऋषिकुमारो तेषां मातापितॄणां वृद्धानां जीर्णानां दुर्बलशरीराणां चक्षुपरिहीनानां सर्वेहिनीप्राधानेन उपस्थिहेति दशकुशलानां कर्मपथां
समादायवर्तेति॥ प्रासादिको ऋषिकुमारो अभिरूपो दर्शनीयो शुभेन कर्मणाभिनिर्वृत्तो मातापितृकृतको कौमारब्रह्मचारी उग्रतपसाश्रितो प्रान्तशय्या
सनविहारी महाभोगो प्रियो देवानां नागानां यक्षाणां राक्षसानां पिशाचानां कुम्भाण्डानां किन्नराणां किन्नरीणां मृगानां पक्षिणां प्रियो सर्वभूतानां। यतो
यतो ऋषिकुमारो गच्छति मूलहारी वा पत्रहारी वा पुष्पहारी वा फलहारी वा ततो मृगा मृगपक्षीहि च देवनागेहि च किन्नरेहि किन्नरीहि च संपरिवृतो गच्छति॥ सो
दानिय घटमादाय मृगपक्षीहि संपरिवृतो देवनागेहि च किन्नरेहि च किन्नरीहि च उदकहारिणी गिरिनदीमोकस्तीन ततः उदकघटा परिपूरयति॥ येतिय यक्षना
मकाशिराजा महाबलो महाकोशो महावाहनो मृगव्यपनअयवन्तो वातजवसमेन तुरगेण मृगमनुजवनि उक्षित्वा वनवाहनेन काश्चनतनप्रस्थमनुप्राप्तं॥
॥ ॥यथोक्तं भगवता धर्मपदे गतिर्मृगाणां पवनमाकाशं पक्षीणां गतिः धर्मो गतिर्विभागीयानां निर्वाणं महतां गतिरिति॥ सोमृगो नहिंत हिरवव
नरवरेन शरराजा नहिं वनखण्डे वनान्तरेण अपराणि मृगा यथा विपश्यति॥ तानि दृष्ट्वा राजात्तक्षुरप्रसमन्वितं श्यामऋषिस्य च॥ ततो गिरिनदीतो उदकघटं भ
रन्तस्य तेन दानियतो तं शब्दं श्याम ऋषिस्य उदकघटं भरन्तस्य ततः क्षुरप्रक्षिप्तं सो दानि क्षुरप्रो ध ऋषिस्य हृदये निपतितः विषकृतो तेन मृगपक्षिणो ते नवि
षकृतस्य क्षुरप्रस्य शब्दं शृणोति॥ तस्मिं तद ऋषि मृगस्य मेतेन शब्दनिति॥ मनुष्यवरतो अपवनः सो राजशब्दो वेधिगस्तेन दिशो दशं प्रपलानां श्यामक ऋ
षि उदकघटं नदीतीरे स्थपेत्वा करुणानि परिदेवति। मांसस्यार्थे मृगवराहो हन्यन्ति चर्मस्यार्थो पसिंहव्याघ्राद्वीपयो हन्यन्ति। वालार्थं चमरीयो हन्यन्ति दन्ता
र्थं हस्तिनागा हन्यन्ति भैषज्यार्थं तित्तिरकपिंजलानि हन्यन्ति अस्माकं पुन नैव शक्या मांसेन कार्यं कर्तुं न चर्मेण न केशेहि न दन्तेहि कस्यार्थाय वयं अहेठ५

सत्वेन भाभ्वा सप्रभ्वा सोऽपरुद्धा तेषां पुरुषाणां भवति कालगतो । कुमारो ति नापि ऽभ्वसति न प्रभ्वसति ते तर्हिं सतो कपिलवस्तुं राज्ञो शुद्धोदनस्य निवेदिन्ते । महाराज का
लगतो कुमारो राजाय त्नीयति ॥ ते षां पुरुषाणां पृछन्ति । कथं भूयं जानथ कुमारो कालगतो ति ॥ ते आहन्सु ॥ महाराज ऽद्यत्त पेण तपनन्दूले सरमाये च कालगतो नापि
ऽभ्वसति न प्रभ्वसति काष्ठ आसति ॥ ततो अस्माकं भवति यथा कुमारो न ऽभ्वसति न प्रभ्वसति कृशो च ऽर्बल शरीरो कालगतो कुमारो ति ॥ राज्ञो शुद्धोदनस्य
स्तनदर्भूषि ॥ यादृशो कुमारस्य गर्भावक्रान्त आसी यादृशा च देवसहस्रेहि पूजा कृता गर्भं च कुमाराणाय यादृशा ये च विधि ये नुम्बि नीवन ऽधा ते कुमारो जातो जातमात्रो
च पृथिवीयं सप्रकम्पा निष्क्रान्तो दिशा च अभिनिष्क्रमन संपदा आसी दृष्टिलोकिता महाहसितं वकुहसितं वा वा ते प्रमाहतो हं लोके अग्रज्येष्ठो श्रेष्ठो पूज्यो देवानां च मनु
ष्याणां च यादृशानि च कुमारे जातमात्रेण आश्चर्याद्भुतानि अचेतना पृथिवी कंपिता देवसहस्रेहि च पूजा कृता यादृशी च अभिनिष्क्रमन संपदा आसी ॥ न त्वन एदृशा
महापुरुषा अल्पायुष्का भवन्ति ॥ भवितव्यं कुमारो यथा पूर्वं प्रव्रज्या अप्रव्रजितो शीतलाये जम्बुछायाये पर्यङ्केन निषण्णो शान्ते समाधिसमापन्नो भविष्यति तदेते
जानन्ति कालगतो कुमारो ति । सो दानि तेषां पुरुषाणां आह ॥ गच्छथ कुमारस्य सकाशं न कुमारो कालगतो शान्ते समाधिसमापन्नो कुमारस्य दिवसप्रवृत्तिं मम आनेथ
ते दानि पुरुषा भूयो ऽपि तं विलानं तपोवनं गता च पुन दृष्टा कुमारं आरोग्यस्वस्तिवन्तं समाधितो व्युत्थितं पश्यन्ति । ते दानि पुरुषो विस्मितो राज्ञा शुद्धोदनो । यस भगवांस्त्व
जनप्रवरधर्मचक्रः एतं भिक्षुप्रकरणं भिक्षुभिश्रुतं भिक्षुर्भगवन्तं पृछन्ति ॥ कथं भगवं राजा शुद्धोदन तेषाम दुष्ट पुरुषाणां वचनं श्रुत्वा कुमारो कालगतो ति नाभिश्र
द्दधाति । अन्यदापि यं कालेगतो कुमारो ति ॥ ॥ भगवानाह ॥ न हि भिक्षवो न एतरहिं एवमेष राजा शुद्धोदनो मम अन्तरेण कालगतो ति श्रुत्वा नाभिश्रद्दधाति ॥ अ
न्यदापि एषमम अन्तरेण कालगतो ति श्रुत्वा नाभिश्रद्दधाति ॥ भिक्षु आहन्सु ॥ अन्यदापि भगवान् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्याने

नगरेवाराणसीकाशिजनपदेअपरोब्राह्मणोतेनअष्टचत्वारिंशद्वर्षाणिकुमारंब्रह्मचर्यंचीर्णं॥नतावचअधीतानेनदानिअष्टचत्वारिंशद्वर्षाणिकौमारंब्रह्मचर्यंचरित्वान
यावचअधीतानास्तिअनप्रत्ययस्यलोकापिधर्मेदानंकृतंअपसेवउपादितोनसंभवतिब्राह्मणस्यपरिभुक्ताकामाउष्यकाकामासमयोमेप्रव्रजितुं।सोदानिब्राह्मणोतां
ब्राह्मणीमामन्त्रयतिभवतिआमन्त्रेमिप्रव्रजिष्यामीति॥सातेआह॥ब्राह्मणअस्यवापुत्रस्यकविदेष्यतिनमवाकविदेष्यति॥तवयदिअभिप्रेतंप्रव्रजितुंअहंपिप्र
व्रजिष्यामिअहंपितपश्चरणंकरिष्यामि॥अहंपिब्रह्मचर्यंकरिष्यामियथापित्वंतपश्चरणंकरिष्यसितथाहंपितपश्चरणंकरिष्यामि॥ ॥ब्राह्मणोआह॥
एवमस्तुत्वंपिप्रव्रजाहीतिदानिवाराणसीतोनिर्गम्यअन्तहिमवन्तेसोहंजनीनामआश्रमपदंतहिंगौतमोनाममहर्षिप्रतिवसतिपंचशतपरिवारोचतुर्ध्यानलाभीपंचा
भिज्ञोसोदानिब्राह्मणोतायेब्राह्मणीसार्धंतहिंसोहंजनीआश्रमपदंगत्वागौतमस्यऋषिस्यमूलेप्रव्रजितोसोपिब्राह्मणीप्रव्रजितातेनदानितस्यआश्रमपदस्य
अविदूरेआश्रमोमापितोतृणकुटीपर्णकुटीचकृता।तस्यापारणायेतापसीयेस्कातेतृणकुटीकृतातेहिदानितहिंआश्रमपदेप्रतिवसन्तेहिनकेनमार्गेणयुज्य
न्तेहिघटन्तेहिव्यायमन्तेहिध्यानानिचअभिज्ञाचसाक्षात्कृताचतुर्ध्यानलाभीपंचाभिज्ञामहाभागोसंवृत्ताउग्रतपाशान्ताब्रह्मचारी।यमृषिआनेतिमूलविकृतीवाफल
विकृतिवाकोत्रवकेवाश्यामाकंवाप्रियंवाभक्तंवाप्राशादिकंवाशाकंवाततोतस्यापिपारणायसगर्भरूपायसंविभागंकरोति॥तेषांभवतिकिमिमस्यमाणवकस्यना
मंभवतूतितेषामेतदभूषि॥अयंमाणवकोश्यामवर्णोभवतुइमस्यमाणवकस्यश्यामकोतिनामतस्यदानिमाणवकस्यतेहिमातापितृहिश्यामकोतिनामकृतं॥
तहिंआश्रमपदेसोमाणवकोउत्वीयति॥एवमनुपूर्वेणसोमाणवकोयकालंसंवर्धितोयावदेहिअपिवतोतनोएवंतंमृगपोतकातेनअरावनितेहिमृगपोतकेहिसार्धं
रमतिमैत्रीविहारीऋषयोमहाभागातेषांमृगपक्षिणःनसंत्रस्यन्तिमृगपक्षिसहस्रेहितमाश्रमपदंउपशोभितं॥यंवेलंतेमृगपोतकामातरोस्तनंपिबन्तितोश्या

गतो नायं मार्गो मोक्षाये भस्मिन् नस्मिंगमि प्रव्रजस्तु क्रमशः शाक्यराजपुत्राने प्रथमं ध्यानसमाधिसंभविष्यति ॥ बोधाय मार्गो न च शक्य दुर्बलेन कृशेन परिभुक्तरुधिर
मांसेन बोधिमभिगन्तुं ॥ यन्न्वहं पुनराहारमभ्यवहरेयं येदेवता अलोचमाना आहारमाहारयामि मानेयशोमपरिहाये ॥ वयमोजो यात्रेषु उपसंहरिष्यामः तस्यापि भरत् सर्व
शोसततमनोहरा ॥ इत्यभिज्ञातो भोजध्यमस्तते बा उपसंहारितं मृषा भस्याभमृतवचनभीतो अलमिति ॥ तां देवतां प्रतिक्षिपिय पुनः कुल्माषहरेयं कारणार्थं प
यडुपभुंजे अत्र पूर्वे शरीरे स्थामं च बलं च संजनेत्वान आहारसमन्वेषी ॥ उरुविल्वग्रामगामिम साधु ॥ ॥ अथ सा पूर्वजनेत्री सुजाता नामेन पालिनाकुली
नान्यग्रोधपादपमूले तिष्ठन्ति । मधुपायसं गृह्य किंतुल्यनवारी अवचदर्शने यमितं कन्तं शरीरं । सा पायसं ददेत्वा परिकीर्त्तिपिता राजपुत्रस्य राजऋषिस्य च नस्य
आसीमधुपायसन्नव ॥ सुजाते भवचिपार्थिवसुतं किमर्थमेतं ददासि दाने जातीसतानि जनेत्री अभ्यर्षिज्ञातस्य पुत्रस्य तस्य साप्रतिभगीत्स्तुः मधुरस्यार्थमिसम्य
ध्यनुमहं ॥ हिमवन्तपार्श्वे नगरकपिलाह्वयं ति विख्यातं दिशविदिशविश्रुतयस्य प्रमुदितनरनारी संकीर्णं ॥ ॥ तस्मिन्नगरे कुमारो पुत्रो शुद्धोदनस्य
शाक्यस्य भवहायवान्धवजनं सर्वबान्धवजनैर्वे नगतो राज्य मुक्तराज्य ॥ मद्वर्षतस्य प्रक्रान्त तपोवने उग्रवैरववरतस्यदानेन नमे नस्य भवति प्राणिधिपरिपूरिये । तेनन
पेनवतीयं मार्गंति सो सम्यक्त्यन्तु ॥ अर्थी अहमपि तेन पथेन गृह्वेयमहानरत्नरेणान नोधाऽरहीवावा अन्तरीक्षात् ॥ मातृषी सुजाते स्पषो सोधीरो शाक्यराजकु
लोदितः ॥ एतेन तेन तपाचीर्णाऽद्भुतारोमहर्षणा ॥ शुष्कशोणितमांसेन नानारूपा तपोवने ॥ तेनिरर्थानि उत्सृज्य क्रमेवनपादपं ॥ अत्र अनीता संबुद्धप्रा
प्रासंबोधिमुत्तमं ॥ ततः अश्रुणीप्रवर्त्तन्ति सो मनस्या समर्पिता ॥ कंपमानि नरव्यांजुलिकृतान्त्रलिमुवाच सा ॥ दृष्टस्मि भैरवरवान्तपनपादसुस्थितो कमलनेत्र
दृष्टाम शोकमथितं हृदयप्रीतिसमन्तभोति ॥ मद्वर्णीणमम आयनसुन्नपूर्वं छराबायशयामि शोकरत्नानये ॥ तत्तनपमत्तविन्तमन्तीयेतंखुराजजरापिताच ।

अभिवर्त्तन्ताच मानुःस्वशानव धन्वात पनित्यंत्रीनिमानसाभविष्यन्ति ॥ सोहीतिकपिलवनगरातोनूर्ध्वशतानिनादितानि भवनानि आनन्दप्रमुदितानि प्रहसितनर
नारीसंघानि ॥ मधुपायसंसमुपभुक्ता पुरिमजनेत्री येभवनिपाति ॥ द्रुमराज पृथिवी रवणभमृतमधिगतवदमशोकंव्याकरिनरप्रदीपो। ज्ञानीशतायं वजननीमप
क्षिभेष्यक्षि। अनागतेषि निप्रत्येकजिनोजिन वर्त्तायी॥ ॥ इति श्रीमहावस्तु भवदानेऽङजातनव्याकरणं समाप्तं॥ ॥ बोधिसत्वो उरुविल्वायेसेनापति
ग्रामकातोपिराराय चरित्वा नानाप्रकाराणं रूपाणां हरितेन पात्रेण निर्धावतिकाश्यपो च पूरणोनि रिक्तकेन पात्रेण निर्धावेति। सो बोधिसत्वेन पृष्ठी यति। आयु
ष्मो काश्यपो लभ्यति भिक्षानि॥ सो दानि काश्यपो बोधिसत्वं गाथाये अभाषति॥ यस्कन्धकोषलोकस्तोऽज्ञं गतोनागतोच पत्नेहि पापग्रामेहि स्पकोपि भिक्षा न ल
भामि॥ अथ बोधिसत्व पश्यपं पूरणो गाथाये प्रत्यभाषति श्रस्कन्धकोरपनाकस्त्योऽज्ञं गतोचपत्नेहि भद्रग्रामेहि मश्यपात्रं भरितं पूरिपाना। यं बोधिसत्व अकामक
कानां मातापितॄणां अश्रुकण्ठानां रुदन्मुखानां अभिनिष्क्रान्तो राजाशुद्धोदनेन पुरुषा विसर्जिता कुमारस्य दिवसरात्रीं नित्यमेथ॥ ततो यं कुमारो अनामियं ग
तो वशिष्ठस्य ऋषिस्य आश्रमपदं ततोपि प्रवृत्ति आगता यं वशिष्ठस्य ऋषिस्य आश्रमपदातो वैशालिं गतो। ततोपि राज्ञो शुद्धोदनस्य प्रवृत्ति आगता यं वैशालिं अ
लाडकलाप मुपसंक्रान्तो ततोपि प्रवृत्ति आगता यं वैशालीतो राजगृहं गतः ततो प्रवृत्ति आगता। यं राजगृहम्हुद्रकेनाम पुमुपसंक्रान्तः ततोपि प्रवृत्ति आगता यं।
राज्ञो श्रेणियेन बिंबिसारेण विस्तीर्णेहि भोगेहि प्रवारितो ततोपि प्रवृत्ति आगतो यं राजगृहातो गयाशीर्षपर्वतं गतो। ततोपि राज्ञो शुद्धोदनस्य प्रवृत्ति आगतो।
यं गयाशीर्षातो मर्वनानो उरुविल्वां गतो नदीवनेरञ्जनायेतीरे उरुविल्वकेवनखण्डे ततो राज्ञो शुद्धोदनस्य प्रवृत्ति आगता। यं उरुविल्वके वनखण्डे उग्रं च तपं तप
तिप्रहाणां च प्रतिजागरोति ततोपि प्रवृत्ति निर्गच्छति॥ यं बोधिसत्वो आस्फानकं ध्यानं ध्यायति लुखेताचनाशिकाश्रोतेहि च उभयतो च कर्णश्रोत्रविवरन्तरेहि बोधि

ग्रणांगतोगमाशीर्षेपर्वतेनित्रिकोऽममाप्रतिभायेमृ: ततोऽरुह्यविल्वागतायापिशाग्रपत्रविशोकासपोपूरणी॥ उरुह्यविल्वापिशाग्रपत्रविष्टो॥ ॥भीवरणाविज
हित्वाभ्रुणोथ॥ स्वकाग्रेमनसासर्वेपथासुरिमजनसंगमा॥ यशस्विनोवीथिसत्वस्यप्रव्रज्यायेनपेत्वाभराउ३ उदकाचनेनुशोप्रक्रमिदिशाप्रदक्षिणांपूरिमजन
निसेविनदिनपिशाग्रपत्रतिचरन्तो॥ उरुह्यविल्वाकनकानिस्कानिभोग्रामिकपारमुपागमिनरनारीसवीथिसत्वस्यप्रव्रज्यायेनपेत्वासमाकुलेकाले॥ अथग्रामि
कस्यधीनानामेनप्रजानापथितःताकुलधीता॥ नंदस्वराजपुत्रप्रकंपितासीतिवेगेनअश्रुशिप्रवर्त्तयन्तिमुखतोस्थितेहिमासगौरवाभालपतिराजपुत्रंनिवर्त्तये
प्रवरवरणचक्रप्रतिपूर्णचंद्रमानानितंतंनुसर्वतोनिगमअनन्यप्राप्तिमेनयनानववीरनिरीक्षमानाये॥ कानुसुचारुविक्रमसुरूपलक्षणावराभरणाधारिप्रक्रम
मिमनृशायसर्वांस्ववादयमेहृदयमाक्रन्दनतिदेवतानांगिरांनराणांनभायकास्यांकपिलवस्तुनोभुशोदनस्यराजवरपुत्रो॥ मानसदर्शनन्न्यानिहाविनागुणाश्र
नानिकीर्त्तयतिवरपुरुषविप्रहीनवंधुजनसकथमासिप्रमदगणासंपरिवृत्तःतत्सत्तिमनुगच्छति॥ कनककवर्णपरिदेवनेचकरुणाअटविवनमरवेपयघत्तेसु
खितावनेषुसंकुलामृगाचवनदेवनेषुवनराजाचयेराजविभ्रगछतिवनेचरंवीरं॥ सुकुमारफुल्लगात्रंकमलदलनिभेहिपादतलेहि॥ कथंमेकमसिवसुधांनरा
कशशरणांसंस्तनविडंगी॥ मृशानरससमुदितान्यनारसप्रवरस्फीतशरीरे॥ मूलपत्रफलेभक्षोभेष्यसिकथंनिष्ठुरवनान्ते॥ कनककगजदन्तशारवेचास्तरणाकुसु
मसंकुलेशयनेसुपियानकथंशयिष्यसि॥ नृणाकुशलशयसंस्तनस्तलेषुध्वनियानननरेक्रमवनपटहेविरुतकरनिर्नादततगीनि॥ श्रोष्यसिरवंभयकरांसरूषित
राजगर्जिननिनादानो॥ मूलफलपत्रसफलावनेभवस्तुनेदिशाभनत्ययस्मृगसंघायानूषितभुतसनेशिलापनवनेवरशरीरंग्रीष्मपरितापिकसमेभवनुशरीरगर्भ
मरणयेपवनेशिशिरेचविगतजलदादिवाकरभाति॥ गिरिदरीपुराक्षसपक्षाभुजंगमवनदेवगर्भसुकुमारंनक्षत्रचक्रेवननहृदयंनयननन्दनशरीरं। मोविश्वपा

१५४

रणार्भेगजवरइवपद्मिनीअभिलषन्तोप्रविशन्तिमयीवनं।तंभूराणोथविविधनरवरस्यक्वचिद्रूपपल्लवलतानतकणानरुकुसुममञ्जलिधरास।क्वचिद्वनदेवोपन
स्थाक्वचिन्नक्रमकुन्तरविभ्रमाक्वचिद्विपुलघनपलाशाप्रलम्बफलकृतमलेकृताभगणाक्वचिज्जीर्णाकोटरतरुवनवादपगुर्मीनितमूलाक्वचिन्मभमसरसिरूपोक
चिक्षिरिसरितालभावनःवीराःतापसकुलाश्रमाक्वचित्कोकिलभृकमोरपरिगीता।क्वचिद्विरतोगजगणाःक्वचिद्दृप्तितानशरिविल्वतरक्षार्करुविररुरुचमरुम
हिषाक्वचित्तकसिंघाघ्राणिमृगगणाः॥क्वचिड्रूपपल्लवलतानतरुणतरुलताप्रलंबिताःनानाउद्यानगमनशान्तापुमसाविपतिग्रक्षा॥क्वचिज्जलवकानदृशिरव
रोपकुसुमितानिव्यक्तपुष्पाणुविभुध्वोनिनादागलितनयनांनारीणामिवविबुध्यमानानां॥मधुरपवनानिक्वचिन्नानाद्रुमकुसुमचित्रवनशाखाआलवन्तिपरस्प
रंप्रमदासलीलाविपभग्गोयं॥क्वचित्कुप्पकवनशाखाप्रकुसुमिततरुमण्डहसमानोअनुवेल्लितोदकवासहोदरमिववसन्तप्रमदाःक्वचित्किंचिन्नष्टकाकुसुमिता
वनराजिवनान्तरेणुरुकुलोवारकाम्बरोत्तमयाप्रमदाविपुलक्षतेनचभिन्नाक्वचित्कुसुमनतिप्रदेशानवसपुष्पितकक्षीसंछन्नमाभरणभरितनवमनासललितनक्षा
पनावववभूना॥क्वचित्कठिनकरपकलमामृगमहिषवराहऽव्यापदन्तिकेनाशवरशनाहतानां॥मृगानिरुधिरक्षितकानिक्वचित्कजकरंकानिकरोक्षितिगलेपट
पाणरालरणकत्याक्वचिद्व्याघ्रकेशरिहनाविघादितनरवारणवराहा॥क्वचिद्राक्षसप्रलापापिशाश्वकुम्भाण्डभैरवरुतानिक्वचित्कुत्सकभणितानिनिशाछ
पवनेषुप्रचरन्ति॥क्वचित्तिशाछजलधरगर्जितनिप्रतिनन्देन्तिवालगणाभैरवरवाकरोन्ति॥कृपाणिचववृक्षनिपादपवनस्मिंतस्मिन्विहरति॥सोसर्वलोकहित
कामोचएवमृगराक्षसानांहृदयवकृमानेनयोरम्योयथात्मानंमृगपतेसर्वजगद्धिततनोविशेषेणप्रार्थयतिसत्त्वोमारोमसत्त्वानस्यातिइदमाश्चर्यं॥एकैकस
त्वमोक्षनेयदिकल्पमसंख्येऽःस्वंमनोभामि॥नारेष्यसर्वसत्त्वानांध्यवसितमिदंसत्वसारस्य॥यदर्थाडुष्करंवनेचरित्वाकर्मक्षयस्मृतिंलप्स्याविपथपथ्येनास्मिं

सर्वेतेवटुकाबोधिसत्त्वंदृष्ट्वात्वरितंत्वरितंस्वकस्वकानिपर्णकुटीनिप्रधाविता नानाप्रकाराणिफलानिगृह्यतानीयंचबोधिसत्त्वमुपसंक्रान्तो॥ तत्रदृष्ट्वंमहाप्राज्ञंतापसं
नयतांवरं॥ वशिष्ठंनामगोत्रेणददर्शवनगामच॥ नात्रधूमाकुलाजरंजराणियमकर्षितं॥ आसीनंमुनिमव्यग्रंनिर्वातमिवसागरं॥ अभिगम्यचधर्मात्मामुनिंच
शाक्यपुङ्गवं॥ अनुज्ञातःप्रविष्टायभूयंश्रोमत्प्रविश्रमो॥ समुद्रइवगम्भीराश्चीर्याचहिमपाण्डव॥ शाक्यराजसुतंदृष्ट्वामहर्षिविस्मिताअभूत॥ कोन्वयंवपुषोश्रीमान्
स्वनन्तत्रपमद्युतिं॥ सुवर्णधूम्रोपगात्रिःपूथमानापथानलः॥ व्यूढोरस्कोमहाबाहुःसुप्रशस्तकराङ्गुली॥ समन्तकुक्षिप्रेक्षान्वंजातरूपनिकटीमहो॥ कोचनरसभ
सदृशोयोहृष्ट्वाक्षोमहाद्युतिं॥ शार्दूलवृषभस्कन्धोपमयास्करानन॥ नगाशरीरलग्नोःनसज्ञातीशानद्गुणाचिनैः॥ शोभेतस्यशरीरस्थनक्षत्रैरिवचन्द्रमा॥ विभूषणा
नैवगात्रेषुरचितास्तनुरूपता॥ शरीरंभूषणान्तस्यलक्षणानिमहात्मनः॥ मेरुमराज्यलसारेणागद्धतागजगामिनो॥ आक्रान्तासहस्राभ्यांवनतीवबसुन्धरा॥ स्निग्धग
म्भीरसंदेतस्वरेणाध्वनुनादिना॥ त्रिलोकमर्हन्तिकृन्त्वामात्तापयनुमोक्षसा॥ व्यंजनानिहियापस्सलक्षणानिचलक्षये॥ पुक्तोपसर्वभूतानांत्रिलोकपतिमीश्वरः प्रभ
यापूरयेत्येषस्वशरीरसमुद्भुसा॥ तपोवनमिदंसर्वंउदयनेवभास्करे॥ अशीतिव्यंजनोपेतोद्वात्रिंशद्वललक्षणः॥ सनत्कुमारोप्रतिमोवकुमारोद्युतिमानयं॥ स
र्वलक्षणसंपन्नंसर्वभूतमनोहरं॥ कुमारंपरिपृच्छेयमहर्षिउपगाम्यतां॥ गन्धर्वशशिसंकाशोदेवगर्भोपमंप्रुवा॥ कस्त्वंकिंनिमित्तंवातपोवनमुपागतो॥ सत्याज
परिवर्जितास्सर्वभूतान्मजांगिरां॥ अलक्षणायानिप्रियंवादिस्योवभाषेसनृपात्मजः॥ इक्ष्वाकुवंशप्रभवःशुद्धोदननृपात्मजः॥ विहायपृथिवीराज्यंउद्भित्वामोक्षमास्थि
ता॥ लोकन्तोवहुभिःउर्वैर्दृष्ट्वैवंसमभिद्रुतं॥ मोक्षार्थमभिनिष्क्रान्तुजातिव्याधिजरादिभिः॥ यत्रसर्वेणभवतेयत्रसर्वंनिरुध्यते॥ यत्रोपशाम्यतेसर्वंतमदंप्रार्थ
यास्यहं॥ ॥एवमुक्तेमहाप्राज्ञोमहात्मासत्यवान्नृषिः॥ उवाचवदतांश्रेष्ठःशाक्यराजकुलोदितं॥ दृष्टोनहिन्त्वतेनदृष्ट्वालक्षणसंपदा॥ प्रतयान्वमहाभोगो

न किंचि मत्र प्राप्ये । बोधिसत्वो पानि वैशालिंगतो आलाडकालामं अल्लीनो निर्विंदित्वा नायं मार्गो नैर्याणिको ति ॥ ततः राजगृहं गतो गत्वा च सो राजगृहं मागधकानां गिरिराह्
ये पिण्डाय अभिसरसि आकीर्णवरलक्षणः तमद्दशासि प्रासादान्से शिखरो मगधाधिपः । प्रसन्नचित्तः दृष्ट्वा च अमात्यानामिदमब्रवीत् ॥ इमं भवन्तो पश्यन्तु आकीर्णवरल
क्षणं । उत्क्षिप्तचक्षुर्मेधावी नायं उच्चकुलोहितः ॥ राजादूताउव अनुकहिवा समुपस्थपति ॥ ततो संदिसितो दूतः पृष्ठतो अनुवन्धिषु ॥ गमिष्यति कहिं भिक्षुः कहिं वास
मुपस्थति ॥ पिण्डाय चानुचरित्वान निष्क्रमे नगरान्मुनि ॥ पाण्डवं अभिसारेस्मि अत्र वासो भविष्यति ॥ दृष्ट्वान च वासोपगतं एको दूतो उपाविशत् ॥ अपरो क्षिप्रमागम्य
राज्ञो आरोचयेन्तदा ॥ एष भिक्षुर्महाराज पाण्डवस्मि पुरस्कृतः ॥ निषण्णो वृक्षमूलेस्मि स्कन्धे सुसमाहितः ॥ दीपि वा सुतनुश्चित्रव्याघ्रो वा गिरिसानुगो ॥ सिंहो वा गिरिदु
र्गास्मि महासिंहो मृगाधिपः ॥ ततो च राजा त्वरमाणो अमात्यामभ्यभाषति ॥ क्षिप्रं पत्थं विसादेथ द्रक्षाम पुरुषोत्तमं ॥ ततो च ते राजदूतः महामात्रा यशस्विनो ॥
गत्वा राज्ञो निवेदिन्सु श्रुत्वाते देव पाण्डवो ॥ ततो च निर्याति सेना चतुरंगिनी मित्रामात्यपरिवृतः ॥ यानेन संपपुरस्कृत्य यानातो ओतरित्वान पदसो उपसंक्रमे । साराय
णीकथां कृत्वा एकमन्ते उपविशित्वा निषण्णप्रमुखो राजा बोधिसत्वमभ्यभाषति ॥ उग्रत्वमसि राजन्तो अध्वारोहेव सेरको ॥ ददामि भोगा भुंजेहि जातिं चाख्याहि पृच्छतो
॥ ॥ बोधिसत्व आह ॥ निजंजनपदो राजा हिमवन्तस्य पार्श्वतः ॥ धनवीर्येण संपन्नो कोशलेषु निवासिनो ॥ आदित्या नाम गोत्रेण शाकिया नाम जातिये ॥
ततो कुलाच प्रव्रजितो हमस्मि राज कामान अभिप्रार्थयामि ॥ प्रहाणाय गमिष्यामि अत्र मह रतनोपमं ॥ तं खु तथा भोतु स्पृशाहि निर्वृतिं ॥ बोधिं च वीर अनुप्राप्तः बो
धिप्राप्तो बोधि पुनरागमसि ॥ ममं पि धर्मं कथयसि गौतमः यमहं श्रुत्वा उपजेय स्वर्गतिं ॥ ॥ बोधिसत्व आह ॥ तं खु महाराज तथा भविष्यति ॥ बोधिं स्पृशिष्या
मि न मममात्र संशयः ॥ प्राप्तो च बोधिं पुनरागमिष्यं धर्मं ते देशयिष्यं प्रविभरणोमीति ॥ बोधिसत्व उद्रकं नाम पुत्रकं अल्लीनो नायं मार्गो निर्याणिको ति ॥ ततो पसंक्रम

भतो महामौद्गल्यायणेन देवेषु चारिकां चरमाणेन काळ्ठको देवपुत्रो दृष्ट्वो दृष्ट्वा च पुनर्गाथा अभाषे ॥ चन्द्रो यथा यं वरदशीये नक्षत्रापरिवारितो ओभासेति ॥ दि
शो सर्वा तारकाविय तिनिभा तथोपममिदं वेश्मनिदिव्यं देवपुरं व प्रज्वालमानो वर्णेन आदित्यो व विरोचसि । मुसारगल्वमुक्तादिमणिनोहि नकाहि च ॥ चि
त्रासु संस्कृता भूमि वाज्रो व पनेराजो वैडूर्यं स्पष्टवर्णस्य स्फाटिका रूपि पस्य च रूप्यगार भुमास्या यो प्रासादो च मनोरमा । प्रासादानां च अभिरूढ पुष्करिणीयो सुनि
र्मितो ॥ वैडूर्यफलस्य सोपानानि सुवर्णवालिकसंस्तृता ॥ तासां च तीरेषु रम्यासु नाना मसन्महन्ता वितनं समुच्छ्रता ॥ अतुक्रान्ता बत्स पुरेव अम्बराक्तवाने रितास
र्वदिशा प्रवन्ति ॥ तेषां च तीरेषु रम्यासु जातामहान्महन्ता विटपं समुच्छ्रता ॥ संपुष्पिता भवन्ति दिशो च नभो द्विजेहि पुष्फरुचिरस्वरेहि ॥ संछत्रा पद्मपुण्डरीकेहि
उत्पुमेहि उत्पलेहि वा नानावर्णेहि पुष्पेहि वान्ति सर्वा दिशोदिशा ॥ सकमे कस्मिं नृर्प्पस्मि षष्टिं नृत्यन्ति अप्सरा नामा च नृत्यमाना नारी देवकन्यान कानने दिव्या नि
श्चरन्ते शब्दो द्विजकन्यागणो यथा ॥ सुवर्णपादपर्यङ्कं निर्मितेरत्नामये । संस्कृते सुविस्तृते वा सर्वे स्मि विपमास्पि ॥ सुवर्णपादे पर्यङ्के निर्मिते रत्नामये ॥ प्रेस
मानादिशा सर्वे देवकन्यानकानने ॥ दिव्या निश्चरन्ते शब्दो बहुला च उपशोभक्षि ॥ तस्मिं निषण्णो पर्यङ्के तूलिकास्तृते अलंकृता ॥ देवकमाश्रवीजे स्निरामरेहि तेत्वमेते
अप्सरसंघा हेमजालालंकृता ॥ वाद्यं विकीर्यं नृत्यन्ति गायन्ति च सुवादिते ॥ काचि नृत्य उपगायन्ति उपवादयन्ति अप्सरा ॥ काचि उपगा नृत्यन्ति अंगी तेस्मिं सुवा
दितो ॥ काचि ते रुचिरशालं सु च संगेहि सर्वसो ॥ कासांचित्सर्वरामेहि वाघन्तिगाभ्वा अमानुषा ॥ ते देवकन्याहि उपेतरूपाणि निवेशनन्ते पडमुत्तराहि । सुवर्णक
उकीभता मेतं अवं अथालंकृतं मे अप्सरोहि ॥ किं त्वं कर्म करित्वान पूर्वे अन्यासु जातिषु ॥ केन कुशलमूलेन विपाकमनुभोसि यं ॥ केन त्वया अपलयं आयुः वर्णी
यशो बलं ॥ ऋद्धिं च परिवारो च अनुभोसि अमानुषं ॥ किं त्वया कल्याणकर्म करी पूर्वे अन्यासु जातिषु ॥ केन कुशलमूलेन कर्मेण विपाकमनुभोसि मां ॥ तेन ते बुद्ध

चर्येण संयमेन दमेन च ॥ केन कुशलकर्मेण स्वर्गकायस्मि मोदसि ॥ केनासि सर्वं ज्वलितानुभावो वर्णेन च ते सर्वा दिशां प्रभासति ॥ पृष्ठितो देवपुत्रो तु इहिकस्य कर्मस्येह
फलं । सो देवपुत्र आत्मना मौद्गल्यायनेन पृष्ठितो प्रश्नं पृष्टो व्याकर्षि स्पा विस्तरस ॥ इति मे श्रुतं अहं कपिलवस्तुस्मिं शाक्यानां नगरोत्तमे ॥ अट्टालपोतनकरचिते दृढप्राकार
तोरणे ॥ गोवाक्षुखेहि यूहेहि द्वारगले कपाटतोरणे रम्या हयगजरथाउचीर्णो आवासो शाक्यश्रेष्ठिस्स ॥ आकीर्णजनमनुष्ये नगरे साधुनिर्मिते शुद्धोदनस्य सहजो हं कण्ठको
आसि ॥ यदा ताभिनिष्क्रमनि प्रव्रज्याये नरोत्तमे ॥ तदा स्म आरूढ आह वहु सम्पियारीउवीन् ॥ तास हर्षगिरा श्रुणित्वा हर्षजातेन चेतसा ॥ वेगजातो नमस्यन्तो वहेहं पुरु
षोत्तमं ॥ तस्यैव च अदर्शनेन शाक्यपुत्रस्य श्रीमतो । खुरो आवाधन्नेऽत्यर्थं तेन तो कालं करोम्यहं ॥ तस्यैव अनुभावेन विमानमेव साम्यहं ॥ नारीवरगणाकीर्णं कूटागारवर
समुत्तमं ॥ सर्वे इदं ते गच्छामि शाक्यसिंहस्य सन्तिके ॥ कण्ठको वचनं आह वदेसि पुरुषोत्तमं ॥ साधुपु दर्शनं भाभिः आदृशानां महर्षिणां ॥ तेन मया इदं लब्धं आयुर्वर्णं
यशो वरं ॥ ऋद्धीव परिवारं च अनुभोमि अमानुषं ॥ तेन मे ब्रह्मचर्येण संयमेन दमेन च । अयं तेनाह दशी ऋद्धि प्रतिकान्ता अमानुषि ॥ तं कर्मं कुशलं कृत्वा यत्तेऽपचितं पुरा ।
तेन कुशलकर्मेण विपाकमनुभवाम्यहं ॥ भोगा च मेऽत्र यथेच्छः ये केचिन्मनसा प्रिया ॥ देवा च मे नमस्यन्ति तेषामुपरितो अहं ॥ तस्मि चित्तं प्रसादेथ दक्षिणीयेषु तादृशं ॥
पश्यन्ति ऋद्धं च भवतेन कर्मोपऽपचितं शुभं ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने कण्ठकस्य व्याकरणं समाप्तं ॥ ॥ भुक्ता वा मेहि देवेहि अरण्यायतने का-
षायप्रावृतो लुब्धको निर्मितो ॥ सो यानि बोधिसत्वेन दृष्टो ॥ तत्राद्राक्षीद्वनस्मिं लुब्धको काषायप्रावृतः सो तं तत्रोपसंक्रम्य इदं वचनमब्रवीत् ॥ इमौ काशिक रहीत्वा
देहि काषायं त्वं मम सो तौ काशिकौ गृहीत्वा देति काषायो गृहीत्वा तुष्टो आत्तमनो अभूते पथे मेव रे धीरो उत्तमार्थस्य प्राप्तये ति ॥ बोधिसत्वो धर्मारण्यं वशिष्ठस्य ऋषि-
स्य आश्रमपदं प्रविष्टो । वशिष्ठोपि ऋषि बोधिसत्वो दृष्ट्वा विस्मितः कोयं भविष्यति मानुषो वा देवो वा शक्रो वा ब्रह्मा वा । यस्य कायस्य प्रभाये सर्वं इमं तपोवनमोभासितं

मिथ्यानवदामिराजनाभ्यन्तःपुरेभूमिसमलराहिनिःकर्दमाभेष्यन्तिनीलराजितेनादृष्टं॥ अथसराजश्रेष्ठंअन्तःपुरंदेवविमानकल्पं॥ नारीगणेनपरिवर्य्यमानो
अनुशासनेकाशिपुरंसमृद्धं॥ उग्रसेनआह॥ त्वंकंचुकेयूरधराशुवस्त्रायापन्तिअनोपवर्णादिव्याहिकामेहिसमन्विभूतोकिमर्थोनागभवनेचरेसि॥ नागराजा
आह॥ नायत्रभवमानुषकोजनेनुसंविन्त्यन्तिसोदिवसयमोवा। योनिवहंमानुषंप्रार्थयन्तोनस्यकाररसायनपंचरामि॥ राजाउग्रसेनोविचिन्तयन्ति॥ दृष्ट्वानागा
नागीन्वप्रार्थयन्तोमानुषंभवंकिंकरिष्यामिशुभंकर्मअपायसमतिक्रम॥ पूर्वनिवासभगवांपूर्वेजातिमनुस्मरन्। जातकमिदमारब्धासिसाक्षाभिक्षूणासन्तिके।
तेसकथानानिधावरितान्यायननानिव॥ आत्मानमधिकृत्यभगवानेनमर्थंव्याकरे। अनवराग्रमस्मिंसंसारेयत्रमेउषितपुरा॥ चंपकोनागराजाहंतदामहामाषी
नागराजामहर्द्धिको। यशोधरानागकंन्यासिएवंधारेथजातकं॥ एवमिदमपरिमितंदुःखंउच्चनीचंचरितंपुराणंविगतज्वरोविगतभयोअशोकोस्वजातकंभा
षतिभिक्षुसंघमध्ये॥ ॥भगवानाह॥ नतदापिअहंभिक्षवोनामभूतोभरिहिणुरिक्कोनवशोमासाईयशोधरायेमोक्षितो॥ अन्यंवाराजकोपिसमनन्तोवाराणासी
यमेजानोमोचितो॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेचम्पकोनागराजस्यजातकंसमाप्तं॥ ॥छन्दकोबोधिसत्वेनअभिनिष्क्रमन्तेनअनोमिजानातोअ
धिष्यानातोनिवर्त्तितो। छन्दकश्चकण्ठकश्चकपिलवस्तुंआगतो॥ राजाशुद्धोदनोश्रुत्वाछन्दकोआगतोकण्ठकमासयछत्रंचआभरणानिचराजकुलातोवाहिर
द्वारशालापांनिर्द्धावितोसान्तःपुरोयशोधरापिकण्ठकंग्रीवायांपरिगृह्यप्ररोदन्तिआह॥ कहिंतेकण्ठककुमारोनीतोकिंमयातवअपराधंछन्दकस्यवायंरूपंमम
सुखप्रसुप्तायेकुमारमादायगतो॥ अहंचषष्टीसहस्रंचअन्तःपुरंअवैतिविधवाकृतं॥ ॥छन्दकोआह॥ किमस्माकअपराधंकिंअस्माकंअपराधंकृतंअहं
पिउच्चेनस्वरेणआरंवामिकुमारेणअभिनिष्क्रमन्तेनकण्ठकेनउच्चेनस्वरेणभीषणाशब्दंकृतं॥ नचअस्माकंकोपिविबुध्यति। देवसहस्रकोटीयोअन्तरीक्षसमागताइमांम

ह्यभूमीं अनामियं नाम अधिष्ठानं नीतो ॥ वशिष्ठस्य ऋषिस्य आश्रमपदस्य नातिदूरे कुमारेण छन्दकस्य कोशिकानि दत्वा काषायाणि गृहीतानि स्वयं वरं असिपत्रेण चू
डा छिन्ना सा चूडा शक्रेण देवराजेन प्रतिछिन्ना ॥ ततो कुमारेण आभरणानि रत्नानि वर्जितो ॥ एवं च भणेसि छन्दक पितरं मे कौशल्यं पृच्छसि ॥ मातुःस्वसापि सर्वस्य ज्ञाति
वर्गस्य कृतकार्यं परिपूर्णसंकल्पो आगमिष्यामि ॥ यशोधरा च षष्ठेः सहस्रेः अन्तःपुरस्य सार्धं च प्राकराजे रोदित्वा परिदेवित्वा छन्दकस्य कानि निवेशनानि गता ॥ छ
न्दकस्य राजकुलं प्रवेसित्वा राजार्हं प्रणीतं अन्नपानं खाद्यभोज्यं उपनामितं ॥ कण्ठकस्यापि मधुमक्षितानि मोदकानि उपनामितानि । तथा अन्यस्यापि राजार्हं स्वा
द्यभोज्यस्य मोदकप्रकाराणि च कण्ठकस्य पुरतो राशीकृतो न च कण्ठको परिभुंजति ॥ बोधिसत्वं समनुस्मरन्तो सर्वकालं अश्रूणि प्रवर्तेति अन्तःपुरिकायो ॥ अं
शुकेहि दुकूलेहि पट्टोलेहि च माहारकेहि राजार्हेहि वस्त्रेहि कण्ठकस्य अन्ये अक्षीणि प्रमार्जेन्ति ॥ अन्ये शीर्षं प्रमार्जेन्ति अन्ये ग्रीवं प्रमार्जेन्ति अन्ये पृष्ठिं प्रमार्जेन्ति अन्ये स्क
न्धं प्रमार्जेन्ति अन्ये बाहुं प्रमार्जेन्ति अन्ये संधिं प्रमार्जेन्ति अन्ये वालधिं प्रमार्जेन्ति ॥ अन्ये पादानि परिमर्दयन्ति अन्ये मधुमक्षितानि लपाणि मुखे अल्लीयन्ति ॥ अन्ये ना
नाप्रकाराणि खाद्यकानि अल्लीयन्ति । अन्ये उक्कारानिकानि अल्लीयन्ती । अन्ये मोदकानि अल्लीयन्ति ॥ अन्ये सुवर्णमयानि रूप्यमयेहि भाजनेहि रत्नविचित्रेहि
राजारहाणि पानानि अल्लीयन्ति ॥ न च कण्ठक आहारं करोति बोधिसत्वस्य शोकेन अनाहारो च कण्ठको कालगतो बोधिसत्वो प्रक्रान्तो तस्य कालगतस्य राज्ञो शु
द्धोदनेन महताराजानुभावेन शरीरे पूजा कृता समनन्तरकालगतो च त्रयस्त्रिंशेहि उपपन्नो शिरिशस्य देवपुत्रस्य देवपुत्र समुत्पन्नो कण्ठको नाम देवपुत्रो महर्द्धि
को महानुभावो अन्येषां पूर्वोपपन्नानां देवपुत्रसहस्राणां देवपुत्राणां दिव्येहि दशहि स्थानेहि अभिभवति ॥ तद्यथा दिव्येन आयुषा दिव्येन वर्णेन दिव्येन सुखेन दिव्येन
ऐश्वर्येण दिव्येन परिवारेण दिव्येहि च रूपेहि शब्देहि गन्धेहि रसेहि दिव्येहि च स्पर्शेहि ॥ यथा च भगवान्त्रयस्त्रिंशे प्रवरधर्मचक्रं वर्तेतारिको शासने जातं ॥ तदा आयु

भाइजनाजनेन्वंतमग्गहे पुरुषोजीवतीजिवतोन्विनंवन्धनांमुच्चयन्तिमेदेवानगरंपिनागोभस्मीकरेया॥ नथाहियाववलोपपेनोधर्मंन्तुनागोभयपायमानोहस्तन
मागछेवरीपकस॥ राजा आह॥ कथंविजानपमृतनागेनमुग्रतेजोबलस्थामन्नो॥ डरासस डअसरोभुजंगोहस्तोत्वमागछेवरीपकस॥ नागकन्या आह॥ चतुर्दशियं
चदशिवअष्टमिंचचतुर्पथेगछन्तिनागराजा। ओसृष्टकायोविचरन्तोनागोहंभजस्वेमागछेवरीपकस। स्पर्वेविजानेसिरहीतनागोसोउग्रतेजोवलस्थामप्राप्तोडरा
सदोऽध्रुसहोभुजंगोहस्तत्वमागछेवरीपकस्य॥ राजा आह॥ निषीदवानिष्ठवानावतानिगछाहिवातावन्नवकनिवेशनं॥ पावमीहनागतामायतन्तुअन्वेषिसनागरा
जोयशस्विनं॥ नागकन्या आह॥ धर्मेरामोचेहिअसाहसेनयामेरानिक्षेरानवगोशनेन॥ ओसृष्टकायोनिरहीतनागोमुरापार्थिकोमुच्यन्तुनागराजो॥ राजा आह॥ धर्मे
रामोचेमंअसाहसेननिष्येरागवाशतेनओसृष्टकायोगछन्तुभुजङ्गोशीतोरसपद्मतुनागराजा॥ नागिनी आह॥ षोडशश्रीसहस्राणीअङ्गुकमणिकुण्डला। वारिवो
रुहाश्रितानामायोंलाशरणागता॥ राजा आह॥ नेहिअहिंतुषिडकोचनागराजोचभानीतो॥ राजा उग्रसेनो आह॥ देमिनिक्कशतेलवस्थूलावमणिकुण्डला। चतुःशतपर्यं
कंदमकंपुष्पसंन्निभं॥ भार्याचमसदृशीदेवीमुपचतुसुरराधिपो॥ अहिगुण्ठिकेआह॥ विनानुदानानुवचनान्तरेछेमुंचामिमाधार्मिकोनागराजाउभावोपुनर्लोकद
र्शीमहावलोवनसंविहेठयेमुक्तोचम्पकोनागोकाशिराजानंभाषति॥ नमोनेकाशिराजानंआमनेकाशिवर्द्धनं॥ अंजलितेप्रग्गृह्णामिपश्येमिसोराजानिवेशनानि।
राजाउग्रसेनआह॥ दुडकरनागमयाकृतंतेदुःरवासितंवन्धनादसिमुक्तः॥ यातोवतोकेनकृतानिजानन्ति॥ माखुस्समेनागकृतेनजाने॥ नागराजा आह॥ न
वकसिमोविरंजीवेकामापिककिंचित्त्रिन्तभेपसाधुसोभापितं॥ पूर्वकारिस्सराज्ञअस्मास्पशात्तुज्यकृतंनजाने॥ राजा आह॥ तीक्ष्णोहिचतुस्फेहिंविमाउदारामहा
वनाक्षिप्रकोषाचनागानाहमेतंअनिश्रद्दधामि॥ योनंअमाहुषोमाहुषस्सनद्रुहो॥ नागराजा आह॥ नरकेम्मिसोशक्तिरत्नेयजेयादुर्हपादोअधोसिरोपोवाधते

पूर्वोपकारिस्य राजनस्मां दृशोनुस्तकृतं न जाने ॥ अप्येव हृतेगिरिसाहृवेपत्र्वीचसूर्यांचक्षितिपतेय ॥ सर्वाचनयोप्रतिश्रोतवहेन्सुः ततेनहंराजामृषाभणोयंतेयाऽ
ईपादो अधोसिरोयोवोधितेपूर्वोपकारिस्य राजनस्मां दृशोनुस्तकृतं न जाने ॥ अप्येवहृतेगिरिमाहृवेय ॥ यथेष्टं नागराजस्य तथा भो उरगाधिपः यथावर्त्तेयावसिना
गराजापश्यामिते नागनिवेशनानि ॥ राजा उग्रसेन अमात्य आह ॥ युक्तं गुनेराजरथो सुचित्राकं वाजकाभ्र्वरासुदान्ता हस्तिचप्रज्जनु सुवर्णछत्राद्रक्ष्यामि नाग
निवेशनानि ॥ अमात्या आहन्सुः ॥ युक्तने अश्वरथासुचित्रांकं वाजकाश्ववरासुदान्ताहस्ती चयुक्तास्तेसुवर्णछत्रा ॥ निर्यातुमहाबलेनततोचराजानिर्यासि सेना
चतुरङ्गिनीमित्रामात्यपरिवृतोन्तानीसहपुरस्कृतो । भेरीमृदङ्गपटहशङ्खसंरवावायेन्तु वेण्उग्रसेनस्य राज्ञो निर्यातिराजमहताबलेन पुरस्कृतानि नारीगणास्य म
ध्येगतानकाशीनो राजा नागराजा निवेशनं ॥ अद्राक्षीनागराजस्य देवभवनं यथा ॥ अवजंकृ हिसकृन्नं कोकिलागणासेवितं ॥ अद्दर्शनागराजस्य काशिराजा निवे
शनं । समन्ततोवनगुल्मपुष्पितानासर्वकालिकमनोत्तगन्धं प्रवायन्ति नागराजनिवेशने । सुवर्णरूप्यसोपानपुष्करिणो अभिनिर्मिता । पद्मोत्पलसंछन्ना नानाद्वि
जनिषेविता ॥ अद्दर्शानागराजस्य काशिराजा निवेशनं ॥ वैडूर्यतलभ्रप्रासादो सुसागन्धवलताललता । अद्दर्शानागराजस्य काशिराज्ञा निवेशने । प्रविश्य काशिनागरा
जानागराजा निवेशनं ॥ पर्यङ्कस्मिं उपाविश्य मनातरपमपशुभे ॥ दृष्ट्वानतं च आगतं नागराजा च विस्मयकः ॥ काशिराजेन सार्द्धं च सो कृतांजलि पृच्छति । नागकन्यासो
कृष्णव आमीदमित्रमध्यमे ॥ ततो भुक्षापिपासाश्च कथनव्वविनोदये ॥ नागराजा आह ॥ यथोचितं नलभति अन्नपान भुक्षापिपासाय विनोदनार्थं । अयं च मे
काशिराजा क्षिप्रं नाम मोचयेव भ्रनातो । तादानि षोडशनागकन्यासहस्त्राणि उग्रसेनं काशिराजे अभिस्तवेन्सुः ॥ एवं नयेहि भद्रन्तो काशिराजस बान्धवः ।
यथा वयं भयनत्साम दृष्टुन उरगाधिपं ॥ एवं नन्दाहिन्तं राजं सह सर्वेहि ज्ञातिहि । यथा वयमश्च नन्दाम समार्गोपतिनासह ॥ युक्तानन्तवाह्वसनानि पंचवैडूर्य

तस्य दानि नागराज्ञो अग्रमहिषी षोडशानां स्त्रीसहस्राणां नायेवं वाराणसीं गन्त्वा राज्ञो उग्रसेनस्य उपरिप्रासादो वरगा तस्य नागराज्ञो ग्रहणं से निदानं मारोचेति ॥
राज्ञा उग्रसेनो तस्या नागिनीये सकाशातो चम्पकनागराज्ञो तं गुणपरिकीर्त्तनं श्रुत्वा प्रीतो संहृष्टो राजा तां नागकन्यामाह ॥ निषीदाहि वा स्वकं वा भवनं गच्छाहि ॥
यावत्तु हं तातं नागराजानमन्वेषयं आगच्छन्तीति ॥ ॥ नागिनी आह ॥ महाराज अहितुण्डिकं संतोषयित्वा ग्रामवरेण वा हिरण्यसुवर्णेन वा तं नागराजानं मो
क्षयिमा राजा त्तया ॥ राजा आह ॥ नागिनी स्वैव महं अहितुण्डिकं परितोषयित्वा ग्रामवरेण वा हिरण्यसुवर्णेन वा चम्पकं नाम नागराजानं मोक्षयिष्यामि ॥ सा दा
नि नागकन्या उग्रसेनस्य काशिराज्ञो आह ॥ शरणागतानि महाराज चम्पको नाम नागराज्ञो सार्द्धं षोडशहि स्त्रीसहस्रेहि स्वमुक्त्वा सा नागकन्या अन्तर्हिता ॥ राज्ञा उ
ग्रसेनेन समनन्तराहूता प्रेषिता चम्पको नाम नागराजा उपवाससमर्पी अहितुण्डिकेन गृहीतको तं आनेथ ॥ मनसा देवानां च सा पार्थिवानां अचिरेण ग्रामानां कर्मणा
दरिद्राणां ॥ राज्ञा उग्रसेनस्य वचनमात्रेण राजदूतेहि अहितुण्डो हितुण्डिको नागराजो आनीतो ॥ राज्ञा तं अहितुण्डिकं परितोषेत्वा ग्रामवरेण हिरण्यसुवर्णेन च चं
पको नागराजो मोक्षितो मुक्तमात्रो च चम्पको नागराजा देवराजविषये महत्तो नागभवनो च यथा पौराणां सहस्रं देवभवनसन्निभं ॥ तस्य च नागराज्ञो परिवारो य
था पौराणं नागभवनं दृष्ट्वा प्रीतो तुष्टो संहृष्टो मुक्तो नागराजा ॥ सो दानि राज्ञा उग्रसेन काशिराजा सार्द्धं एकपर्य्यङ्केन निषण्णो सो तं काशिराजं निमन्त्रेति इच्छामि म
हाराज सपक्षपरिवारो मम भवनं पश्यसि ॥ ॥ राजा आह ॥ यूयं नागा नाम तीक्ष्णविषा चण्डक्रोधना न ते अहं शक्यामि नागभवनं गन्तुं ॥ नागराजा तमाह ॥ महाराज
स्वशरीरे सो महानरकेषु पतेयो वो युष्माकं सदृशानां पूर्वोपकारिं अपकृत्वा न जीवेया नरूपते यो ॥ सचन्द्रतारं पृथिवी गते यानं यो च प्रतिश्रोतं वहेन्तु ॥ नत्वेवमहं
मृषावादं भाषेया न तव वाहृतेन जानेया ॥ ॥ राजा आह ॥ यथा नागराज इच्छसि तथा भवतु । पश्यामि ते भवनं राज्ञो उग्रसेन अमात्या आणत्ता सज्जन्तु रथा हस्ति

अभ्वाविविधानिचयानानिनागराज्ञोभवनंद्रक्ष्यामः॥ वचनमात्रेणराज्ञाअमात्येहिप्रतिज्ञाकृतं॥ राजासामात्यपरिजनोसतुरंगबलवाहनोचम्पकेननागराज्ञासा
र्द्धंएकयानमभिरुहित्वामहताराजानुभावेनमहताराजऋद्धीयेनमहताजनकायसहक्कारहिक्कारमरुपटहसंखसन्नीनादेनवाराणसीयेनगरातोननिर्याता
येनचम्पकस्यनागराज्ञोभवनंतेनप्रयाति॥ यावन्तांयानानांभूमिंतावतानायानेहियान्तापरद्वारेणचम्पकस्यनागराज्ञोभवनंप्रविष्टोसपरिवारो। सोदानितं
चम्पकस्यनागराज्ञोभवनंयक्षपतिदेवभवनसन्निभंपुष्पफलोपेतेहिवृक्षसहस्रेहिउपशोभितेनानाप्रकारेहिचमाल्येहिउपवासितंपुष्करिणीहिचरत्नामयीहि
चउपशोभितमुत्पलपद्मनलिनिकुमुदपुण्डरीकसौगन्धिकसंछन्नानिनानाविचित्रेहिचरत्नामयेहिकूटागारेहिचप्रासादेहिचवैडूर्यस्तम्भेहिमुसारगल्वस्तूनन
तेहि॥ तत्रकाशिराजाचम्पकेननागराजारत्नामयेपर्यङ्केउपशोपितो॥ तानिषोडशनागकन्यासहस्राणिचम्पकंनागराजंउपसंक्रम्यपृच्छन्ति॥ कथंतेअमित्र
मध्येवासोआसि॥ कथंतेक्षुधापिपासाप्रतिविनोदिताः कथंवाततोमोक्षोआसि॥ ॥नागराजाआह॥ लब्धोमेपथोदकेभक्तपानंस्मेनचकाशिराज्ञोमोक्षि
तो॥ तानिषोडशनागकन्यासहस्राणिराज्ञोउग्रसेनस्यप्रीतासंतुष्टासहजामुक्तानांपंचवैडूर्यमिश्राणांचवाहनशतानिदिन्नानि॥ पंचकेननागराजेनसर्व
कालंउग्रसेनस्यराज्ञोभवनंयक्षपतिदेवभवनसंनिभंराजकुलंपरिरक्षितं। अग्निदाघोचउग्रसेनोचम्पकेननागराजेननिर्वापितो॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअ
वदानेचम्पकस्यनागराजातकस्यपरिकल्पपदासमाप्तं॥ ॥कातुविद्युरिवाभासितुसरसीवियतारकानामपादपर्यङ्केवाउपस्थितावरमनिके॥ असंबावेदना
ज्ञाताज्ञाताचित्ररथेवने। देवीमसिगन्धर्वीन्नितेममानिमानुषी॥ नागकन्याआह॥ नाहंदेवीनगन्धर्वीनमहाराजमानुषी॥ नागकन्याहंभद्रन्तेभवींनीइहआगता॥ राजाआह॥
विद्युन्नविद्युताभिषुतेकिमिसिनेचेहितेवाराणसीप्रवनिकिन्नेनष्टंकिंअभिप्रार्थयन्तीइहआगतानानिननरीर्थंतब्रूहि॥ नागकन्याआह॥ यमुदकुम्भेनाउरगोनिर्जिनंआतुरागोतिन

ते कौशल्य प्रह्वति ॥ तेदानि तच्चारिका भद्रवर्णा नक्षत्रिला मागत्वा अश्ववाणिजकं वज्रसेनम् उपसंक्रमित्वा आहन्सुः ॥ यत्तं सारेहि हस्तेहि पणामां कौशल्यवासिनीं
गाढं भक्षेन पीडेसि सा ते कौशल्य प्रह्वति ॥ सो दानि वज्रसेनो श्रेष्ठिपुत्रो तं श्लोकं श्रुत्वा तानि तच्चारिका गाथाया प्रत्यभाषे ॥ या रात्रि अभिभूता न सुखं स्वपन्ति वैरस्य संगीन
सुखं शयन्ति ॥ कृतानां कारं प्रति कर्तुकामा नराः कृतज्ञान सुखं स्वपन्ति ॥ कुंभीनथ यथा मम हत्वा तो वा गिरिमावहे ॥ कथं सा मृत्तिका नारी मम कौशल्यं कं भणे ॥ तेदानि त
च्चारिका आहन्सुः ॥ नापि सा मृयते नारी नाप्य मम अभिकांक्षति ॥ एकवेणीधरा वासे त्वा मे वं मभिकांक्षति ॥ श्रेष्ठिपुत्रो वज्रसेन आह ॥ असंस्तुतं मे चिरसंस्तुतं मे नानि
र्मिणोपाकृत्व मधुवेणा ॥ इतोप्य हं दूरतरं न्न मिथ्यमयोपि सो अन्येन निर्मिणोस्यात् ॥ अथ खलु भिक्षवो पुष्पाकमेवमस्या दल्प: स तेन कालेन तेन समयेन वज्र
सेनो नाम अश्ववाणिजको अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः अहं स भिक्षवो तेन कालेन तेन समयेन वज्रसेनो नाम अश्ववाणिजको अभूषि ॥ अन्या सा तेन
कालेन तेन समयेन नगरे वाराणसीये गणिका श्यामा नाम अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः एषा सा भिक्षवो यशोधरा तेन कालेन तेन समयेन वाराणसीयं नग
रे श्यामा नाम अग्रगणिका अभूषि ॥ तदापि अहं एताये अनपेक्षा एतर्हिंपि एताये अनपेक्षा ॥ ॥ इति श्रीमहावस्तु अवदान कथायां श्यामा जातकं समा
प्तं ॥ ॥ भिक्षुर्भगवन्तमाहन्सुः ॥ भगवां यशोधराये वशीनिर्नायन्तो त्रापितो बहुकरो भगवतो बोधिसत्वभूतस्य संसारे संसरन्तस्य यशोधरा आसीत् ॥
भगवानाह ॥ बाढं भिक्षवो बहुकरा यशोधरा आह ॥ तथागतस्य संसारे संसरन्तस्य अन्यदापि अहं एताये यशोधराये अभिद्रुग्धो गतो रक्षितो ॥ भिक्षु आहन्सुः ॥ अ
न्यदापि भगवन् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवो अतीतमध्वाने नगरे वाराणसीये काशिजनपदे उग्रसेनो नाम राजा राज्यं कारयति कृतपुण्यो महेशाख्यो सुसंगृहीतप
रिजनो दानसंविभागशीलो महाबलो महाकोशो महावाहनो तस्य तं राज्यं स्फीतं क्षेमं च सुभिक्षं च आकीर्णजनमनुष्यं च बहुजनमनुष्यं च मुदितजनमनुष्यं

१४८

वप्रशान्तदण्डडमरसुनिगृहीततस्करव्यवहारसंपन्ना च ॥ तस्य दानि तहिं जनपदे चम्पको नाम मनो नागराजो प्रतिवसति ॥ कृतपुण्यो उत्सरकुशलसंचयो अनेकनागश
तसहस्रपरिवारो ॥ तस्य दानि चम्पकस्य नागराज्ञो भवनं देवभवनसंनिभं सप्तरत्नमयानि विमानानि सर्वर्तुकानि सर्वकालिकानि पुष्पफलाशिरत्नमयानि पुष्किरिणी
येपउम उत्पलनलिनीकुमुदपुण्डरीकसंछन्ना नानापुष्किरिणी येऽभिरूपवैडूर्यस्य प्रासादो रत्नमया यो पुसारगन्धतलाम्बुनः तस्य च राज्ञो षोडश नागकन्यासह
स्राणि अन्तःपुरे सो दानि तहिं नागभवने यथा देवराजा तथा मोदति ॥ सो दानि अष्टमीचतुर्दशीपञ्चदशी विष्कृत्वा पक्षस्य चतुर्महापथे उपोषधमुपोषति अष्टाङ्गसमन्वा
गतो ओसृष्टकायो विहरति ॥ सो दानि नागराजा तहिं चतुष्पथे महापथे उपवाससमारूढो अहितुण्डिकेन दृष्टो ॥ तेन सो अहितुण्डिकेन दृष्टो तेन चम्पको नागराजा ततः च
तुर्महापथातो गृह्य सर्पकरण्डके प्रक्षिप्तो आसति ॥ नापि तस्य अहितुण्डिकस्य कुप्यति न भन्तं हर्षयन्ती महाबलो महातेजो नागराजा रक्षति ॥ स तेन तपस्वारा राशीं भस्मी
करेय्या ॥ तत्र सर्पकरण्डे तेडुतमजुपालया आसति ॥ ते नापि नागराज्ञा परिवारस्य निमित्तानि आविष्कृतानि यदि मम स्वकं चतुर्महापथे उपवासं समादत्तस्य केहिचि
हृत्वा यत्र तहिं नागभवने निर्मितानि भविष्यन्ति ॥ यदि इह नागभवने एतानि च नेक्षानि निसेसे मेलापेन्तुः ॥ एतानि च उत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकसौगन्धिकानि ननाजा
नेथ वहो ॥ सो नागराजानि एतानि वनस्पतीनि सर्वेण सर्वं शुष्कपत्रानि भवेन्तुः एतानि च पुष्करिणीनि निरोदकानि भवेन्तुः ततो जानेथ हृतो नागराजाति ॥ तेन दानि
चम्पकेन नागराज्ञो अहितुण्डिकेन सर्पकरण्डके वद्धेन तहिं नागभवने एतानि निर्मितानि प्रादुर्भवन्ति ॥ ते दानि नागा नागकन्या च तहिं नागभवने तानि निमित्तानि दृ
ष्ट्वा सर्वे उत्कण्ठिता वहो नागराजा किं ततो एकमेको समर्थो नो तं नागराजं ततो अहितुण्डिकस्य हस्तातो मोक्षयितुं न च तं नागराजं मोक्षयन्ति ॥ यत्कारणं पूर्वं च ना
गराजेन परिवारस्य संदिष्टं ॥ यदि मम उपवाससमंगिस्य कश्चि हरेय वा बन्धेय वा न युष्माभिस्तस्य केनचिरप्रियो वा विप्रियो वा कर्त्तव्यो ॥ यत्कारणं वा एष मम मत्रनो जम

यत्ताभद्रपुष्करिणीयमार्यपुत्रोआर्यधीतावक्रीडार्थेनवसानेकिंचिक्रीडन्तानोशब्दंशृणोमिगच्छामजानाम।तेदानिपुष्करिणीअल्लीनायप्रस्थितवतास्यामांनवपुष्करिणी
सोपानेमृत्तिकाशवमानोकथंचिरम्बसन्ति॥सादानिश्रुणामांतेहिचेटीहितन्तुहुर्जओमूर्छकालम्बावियसर्ववसेउदकमुखेनआगतो॥सादानिश्रुणामायम्बेलप्रलुमस्सानततो
चेटीनिपृच्छतिकहिंआर्यपुत्रोति।चेटीआहन्सु॥आर्यधीतेनखलुआर्यपुत्रोकहिंचिद्दृश्यतिभवितव्यंपलायणो॥साआह॥माचिरंकरोथनगरंप्रवेक्ष्यामः।तादानिनगरं
प्रवेक्ष्यामोतादानिनगरंप्रविष्टो॥सादानिश्रुणामागणिकातन्दुहुर्जंवशातलाशब्दावियानआह॥अहंचयुष्माकंदत्तकंचहिरण्यउपजीवनसासामिइच्छामिप्रसमयमृतकपु
रुषमनाथंआनीयन्तं॥तेआहन्सुः।बाढंआनीयतिनेहिश्मशानंगत्वाप्रत्यग्रमृतकोपुरुषोअनाथोआनीयतो॥यथानकेनचिद्दृष्टोतेदानितयश्लाउपजीवनदत्ताविसर्जि
ता॥तायेदानिश्रुणामायेसोमृतकोउदकेशोराम्बोदकेनस्नापयित्वागन्धेहिअनुलिपित्वाअहतेहिवस्त्रेहिवेष्टित्वावअम्मिनउक्षिपित्वाधुवकंकृत्वातेषांचेटीनामाह॥सर्वेष्टकरयारो
दनकरोथस्वनवदेथआर्यपुत्रोकालगतोकालगतेति॥ताहिचेटीहिपथातायेश्रामायेसदृष्टनथारोदनंकृतंमहताजनकायेनश्रामायेगणिकायेगृहेरोदनशब्दश्रुत्वाश्रे
ष्ठिपुत्रोकालगतेति॥तस्यश्रेष्ठिपुत्रस्यमातापितृभिःश्रुतंसोअस्माकंएकपुत्रकोकालगतेति॥तेदानिचोरककराणांनागणिकाकुलंगतोःसर्वाम्बतानिवर्तागणिकावीथि
जनेनसन्नायन्ति॥तेआहन्सु॥अपहरथएतांचमृतंपश्चिमदर्शनपुत्रंपश्याम॥तस्यदानिगणिकायेएत्तदम्भिष॥पश्चिमुखंहतिनिष्पादितंततोबुद्धिप्सन्ति॥नदन्हंखरण्डंखराप्र
क्लिन्दिपिसातेषांआह॥मातुःसेवमुअवहरिष्यथ॥तेआहन्सु॥किंकारणं।साआह॥अयंकालमार्यपुत्रोस्मानतंकालमपाउकःआर्यपुत्रगछेहि॥मातापितृणाम्
ता॥सोदानिआह॥एत्तकेहिवर्षेहिनगतोइतोइदानींगमिष्यं॥सातेषामाह॥यावचमीगमिष्यभवामितनोमातापितृणिदृष्टु॥सोदानियेवेलंनवर्जिभवनिवाधिनावपु
तोनतोनंअहंसदृष्टमामेमृतस्यमातापितृणांताजीनावादर्शयिष्यसिएत्तकंमेप्रियंकरोहि।मयाचआर्यपुत्रस्यप्रतिज्ञातंतनआर्यपुत्रमृतककस्यचिन्मातापितृणांवाज्ञातो

तां वा उपदर्शयिष्यामि आत्मानमुपसंक्रमेयं ॥ न पुनरार्यपुत्रस्य शरीरसंदर्शनं करेयं ॥ ततः परिच्छिन्नेहि एवं वस्तु प्रहरिय आत्मानमहमुपसंक्रमेयं ॥ एवं मया आर्यपुत्रस्य वि
मकाले प्रतिज्ञातं श्रेष्ठिस्य भवति ॥ एवमेतं यथा एषा जल्पति यत्कारणं एषा मम पुत्रस्य भर्तार्थं प्रियो मनापा च आसी ॥ या मरणकाले पि मम पुत्रेण एषा न परित्यक्ता एषा पि र
मम पुत्रस्य भावानुरक्ता हितकामा च आसि ॥ अस्माकं च पुत्रको मृतो अलभनीयो एषो अर्थो यदि वयमेतं पुत्रं सृजनं न लभामः अस्मद्भयपनेत्रं च श्रेष्ठिना आणत्तमा अपहरथ च
मुंपयाम मम पुत्रस्य मरणकाले अभिप्रायो तथा भवतु ॥ सो दानि महता सत्कारेण नगरातो निष्कासियं एकान्ते ध्यायितो ॥ सा दानि गणिका भणति करुणानि रोदति शोचति प
रिदेवति बहूनि मायानि दर्शयति निवारीयन्ती येन चितो च आसीयं ॥ ततो अभिप्रसाधावति रुद्धति ॥ चिता पापनितुं सर्वजनेन न निवारिता यापतती ॥ ततस्य दानि श्रेष्ठिपुत्रस्य मा
तापितृणामेतदभूषि ॥ इमं श्यामा गणिका अस्माकं पुत्रस्य इष्टा च दयिता च आसि एतायेपि च अस्माकं पुत्रो इष्टो च दयितो च आसि ॥ यं नूनं वयमेतां श्यामां स्वगृहं प्रवेशयेम या
सा अस्माकं पुत्रस्य दर्शनं भविष्यति ॥ तेन दानि श्रेष्ठिना सा श्यामा राजकुलातो अनुजानायेत्वा गृहं प्रवेशिता ॥ सा दानि ओमुक्तमणिमुक्तवर्णा ओदातवस्त्रा मरथरा एकवेणी
धरा वज्रसेनेन अश्ववाणिजकं शोचन्ति आसति ॥ श्रेष्ठिपुत्रस्य च मातापितृणां एतदभूषि ॥ अस्माकमेषा एषामेकपुत्रस्य शोचति ॥ सो दानि श्रेष्ठि भार्यको यथा च पुत्र
कं तथा तां श्यामां वेष्टति कदाचि दानि तक्षशिलाका नटो वाराणसिमागतोः ते दानि नटदारिका भिक्षोत्तकाना श्रेष्ठिकुलं प्रविष्टा । ताये दानि श्यामाये तेषां नटदारिकाणां
उत्तरापथकं भाष्यं गृहीतं ॥ सा तां नटदारिकां पृच्छति कुतो यूयं ति ॥ ते आहन्सुः ॥ उत्तरापथका वयं ॥ सा आह ॥ कतमातो अधिष्ठानातो ॥ ते आहन्सुः ॥ तक्षशिलातो आ
ह ॥ यो तं प्रत्यभिजानथ ॥ एयं तक्षशिलायां श्रेष्ठिपुत्रो वज्रसेनो नाम अश्ववाणिजो ॥ नटदारिका आहन्सुः ॥ आम प्रत्यभिजानामो ॥ सा आहन्सुः ॥ शक्यथ मम सापालं
कर्तुं ॥ ते आहन्सुः ॥ वाढं कामेति किं कर्तव्यं ॥ सा आह ॥ इमं श्लोकं तस्य वज्रसेनस्य सन्तिके भणाथ ॥ यत्तं सारेहि फलके हि श्यामां कौशेयवासिनी ॥ वाढं अक्षेन पीडेसि सा

एकपुत्रको द्वादशवार्षिकेन क्रियेन प्रविष्टको द्वादशवर्षा अतिक्रान्ता द्वेवर्षा अवशिष्टा ॥ ॥ नयथाह ॥ शतेन मायाक्षेत्रियाणां ब्राह्मणानां उवेशनो ॥ सहस्रमायो राजानं द्वीमायाहि भिनन्तिका ॥ सो दानि गणिका ह्यामानस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य भक्तो भोजनं वरवेतिय्य जनं च श्रेष्ठिपुत्रो पृच्छति स्यान्तम् किमिमं भविष्यति ॥ सा आह ॥ आर्यपुत्र नमे वेश्यं इष्टाहृपाउ मन्त्रो न स्य एतम्भृषि ॥ स्वयं इमं भोजनं हरिष्यामि ॥ श्रेष्ठिपुत्र आह ॥ मा त्वं स्वयं गच्छति वेदीप्रवेहि ॥ सा आह का जानाति स स्याति रा वयेन वादासयनीति स्वयं माहरिष्ये दासामि ॥ ततो सा श्रेष्ठिपुत्रो आह ॥ आनेमि अहं गमिष्यामि मा त्वं स्वयं गच्छाहि ॥ सा दानि अयस्मा मात्रयमायाये दर्शयति ॥ आनहीति आर्यपुत्रो गच्छतु अहं गमिष्यामि ॥ श्रेष्ठिपुत्रो आह ॥ नहि त्वं मा गच्छ अहं गमिष्यामि ॥ गणिका आह ॥ यथा आर्यपुत्रस्य अभिप्रायो तथा भवतु अहं वा गच्छेय आर्यपुत्रो वा सा दानि श्रेष्ठिपुत्रो तं भोजनं आदाय प्रस्थितो ॥ तायेदानि गणिकाये चेटीउ का गच्छ ॥ यदा एषो श्रेष्ठिपुत्रो घादिको भवति ततो तं पृष्ठतः प्रतिच्छन्नमानवाहि यथा न कोचि मनुष्यो चदानि सर्वो अलमेति ॥ सर्वो जनकायो निष्क्रान्तो ॥ तेन च वधपाताः स्मशानमनुप्राप्ताः सा च श्रेष्ठिपुत्रो तं भोजनं आदाय उपगतः तेन सो भोजनो तस्य वधघातस्य उपनामितो ॥ ते दानि वध्यघातेहि तं श्रेष्ठिपुत्रं घातेत्वा सो अश्ववाणिजको ओसृष्टो ॥ सो दानि ताये चेटिकाये प्रच्छन्नेन गणिकाकुलं प्रवेशितो ॥ सा दानि अश्ववाणिजको तम्कुड्डंकण्ठापितो स्नापितो मसृणं वस्त्रं परिहापितो येन सागरहं पर्यंके उपविशापितो गन्धमाल्यं च उपनामितं भोजनं उपनामितं ॥ तदा पंचविंशिका मनुष्याणे हि समर्पितः सा मद्रीभतो उभो क्रीडन्ति रमन्ति प्रविचारयन्ति ॥ सो दानि प्रथमको श्रेष्ठिपुत्रो द्वादशवर्षं प्रविष्टा आसि ॥ यदा यातापितृणो तस्यापि द्वेवर्षाणि सर्वोपकरणा मातापितृणा सकाशातो आनीयति ॥ सो दानि अश्ववाणिजको तावज्जमानता द्वादशपञ्चियशोक समर्पितो यावत् वर्णो भवयेन भक्ता पिये भोजनं न च्छन्देति ॥ मा हैव अहं पि तथा स्वयं हरिष्यामि यथा नु सो पुरिमको श्रेष्ठिपुत्रो सा दानि गणिका तं अश्ववाणिजं गच्छति ॥ आर्यपुत्र एतको कालो भूतः आर्यपुत्रस्य इह प्रविष्टस्य न च ते पश्यामि अभिरमन्ति ॥ नउदयं ते न ते

वैकल्यं किं प्रार्थयसि कस्य वा ते अभिलाषो न लभिष्यसि ॥ सो दानि अभ्यवाणिजको आह ॥ सो अस्माकं नगरीं न अस्थिता उद्यानो मयो नो पुष्करिणी हि यत्र नत्र व भभीक्ष्ण
ज्ञनाउद्याननयात्रां निर्गच्छन्ति क्रीडार्थं नानि बोधानानि मांच उद्याने क्रीडायिकं क्रीडानि च समनुस्मरामि ॥ वाणिजिका आह ॥ आर्यपुत्र रूपि वाराणस्य उद्यानानि पुष्करि
णी अश्रभारामानि च पुष्पफलोपेतानि रमणीयानि यदि आर्यपुत्रस्य उद्यानगमने अभिप्रायो निर्गच्छतु उद्यानभूमिं क्रीडार्थं ॥ सो आह वाढं निर्गमामोति ॥ तायेदानि ग
णिकाये अमात्र राउद्यानभूमि सिक्तसंमृष्टा कारापिता ॥ तेन अभ्यवाणिजकेन क्षुगोप्रक्षिपितारत्नधमोल्यं वपानं च गन्धमाल्यं च आदाय चेटीहि पुरस्कृतानि कुता नो
तेदानि वज्रसेनेन श्रेष्ठिपुत्रेण सा गणिका दृष्टा ॥ एकाए पुष्करिणी प्रतिसीताभिप्रतिवेनाहिं विश्वस्तो उदकक्रीडां क्रीडिष्याम ॥ सा काश्चित्त स्थिप ष्यति ॥ तस्य गणिकाये भवति
पुरुषा आस्य पुत्रो त्रस्यति ॥ न त्र विश्वस्त क्रीडिष्यामः नच वं कोचि मम्मभिया निष्यति ॥ तायेदानि गणिकाये सा पुष्करिणी सर्वतिरीताभिचेतापितानि दानि उदकक्रीडाये क्रीडन्ति
रमानि प्रविचारयन्ति उभयो भर्त्तीमिया ॥ तस्य दानि अभ्यवाणिजकस्य भवति यदि अहं अयनपरायामि न भयो इ कोपलापित्तु ॥ सो दानि पानमयो क्षि रूपिता मा गणिका
पायेति ॥ यथा च स्प मा प्रमत्ता भवेरे ह वन शक्तो यं पलापितु ॥ गणिकापि पश्यति चे सेन परूपमा आर्यपुत्र पायेतीति ॥ सा दानी पिवन्ती मत्ता संवृत्तो ॥ सो दानि अभ्यवाणिजो
तेमा चेटीन्नमाह ॥ गच्छथ यूयं अशोकमूले आसथ च यं विश्वस्तो उदकक्रीडां क्रीडिष्यामः ता दानि चेटिकास्ते काले अशोकमूले आसन्ता तेदानि उभये पुष्करिणीं ओतीर्णी उदकक्रीड
न्ते हि क्रीडन्ति ॥ सो दानि अभ्यवाणिजको ताइए मास मास विहस्ता निव त्तेनि मुहूर्त्तं वारेन्ता उम्पु क्रूति गणमाज्ञानाति ॥ आर्यपुत्रो उदकक्रीडां करोति ॥ सर्वं तेन अभ्यवाणिजेन
वज्रसेनेन भूयो भूयः चिरतरं विबुधि यथा रे हि गणा मात्र क्रीडापि को वज्रसेनो च नहि उदके निर्वुहापियकरोति ॥ अल्पप्राणो सेना ता वज्रसेनस्य मवति मृता एषा रूपा अयवे
न्ता याम यन्ता परण्ये ॥ सो दानि रूपामात्रं ताभि रत्नत्वा पुष्करिणीये सोपाने किंस्थापेत्ता इतन स्तो पमने वेक्षिता पलायेते यथा न केनचि दृष्टो ॥ तेषां चेटीनामेतदभूषि विलोक

वसंगमेन तथा निर्यासि कपिलवस्तुनो अभ्यन्तमभिरुह्य कण्ठके॥ अवहाय छन्दके छित्वा चूड्वा स्ववां सर्वमेतं ममत्वं सृज्य अनपेक्षो एव प्रक्रमेन॥ यं दानि बोधिसत्वेन अभिनिष्क्रमिता अन्तो
पियालो भविष्यानानौव शिष्ठस्य ऋषिस्य आश्रमसमन्ता निष्क्रान्तो छन्दको निवर्त्तितो संछन्नो स कण्ठको आभरणानि च विसर्जितानि राज्ञा शुद्धोदनस्य कोशल्यं संदिष्टं महाप्रजाप
तीये गौतमीये तथा येषामपि ज्ञातीनां यशोधराये न संदिष्टानि॥ यथा भगवान्प्रवृत्तप्रवरधर्म्मचक्रः तं भिक्षु भिक्षन्त भिक्षु भगवन्तमाहंसुः॥ कथं भगवान् यशोधराये अनपे
क्षो प्रक्रान्तो॥ ॥भगवानाह॥ नाहं भिक्षवो एतरहिं स्वानपेक्षो प्रक्रान्तो॥ अन्यदापि अहं यशोधराये अनपेक्षो प्रक्रान्तो॥ भिक्षु आहंसुः॥ अन्यदापि भगवन्॥ भग
वानाह॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वाने उत्तरापथे तक्षशिला नाम नगरं तत्र वज्रसेनो नाम श्रेष्ठिपुत्रो अश्ववाणिज्येन तक्षशिलातो वाराणसिं गच्छति
अश्वपण्यमादाय सो दानि गच्छन्तो अन्तरेण वाराणसीये सार्थो चौरेहि विप्रहतो वणिजं हतविहता हत्वा सर्वे अपाहृता॥ सो दानि सार्थवाहो मृतकेन मनुष्यकुणपेन आ
त्मानं प्रतिच्छादेत्वा शायितो तं एवं न हतो पश्चाते चौराणं सार्थवाहं हतविप्रहतं कृत्वा गृह्य मादाय गता॥ तदा सो वज्रसेनो अश्ववाणिज्यो उदकं स्नपेत्वा वाराणसीं नगरं
प्रविशित्वा भूम्यागारे स्थापितो॥ तामेवं दानि रात्रिं वाराणसिये नगरे चौरेहि राजकुलातो संधिं छित्वा प्रभूतं द्रव्यं हृतं प्रभाताये रात्रीये राजकुले सन्धिः छिन्ना अमात्ये
हि दृष्टा तेहि राज्ञो निवेदितं॥ महाराज राजकुले सन्धिः छिन्ना॥ राजा आह ना प्रत्यवेक्षथ राजकुलं अमात्येहि प्रत्यवेक्षन्तेहि दृष्टं प्रभूतं द्रव्यं हृतं॥ तेहि राज्ञो आरोचि
तं॥ महाराज प्रभूतो राजकुलातो द्रव्यं हृतं॥ राजा आमात्या आणत्ता मार्गथ तं चौरान्ति राजा आणत्ताये तन्मुहूर्त्तं वाराणसीये चौरा मार्गीयन्ति सर्वे गृहानि लोलीयन्ति॥
देवागाराणि पानागाराणि भूम्यागाराणि ते राजभट्टा गन्ता तहिं भूम्यागारं प्रविष्टा यत्र वज्रसेनो अश्ववाणिजको चौरेहि विप्रहतो शयितो॥ सो दानि मार्गश्रमेण च रा
त्रिजागरेण च विनाये च श्रान्तो क्लान्तो असमाकुप्तो स्वप्ने पि उद्दिनं विबुध्यति सो तेहि राजभटेहि चौरं मार्गन्तेहि दृष्ट्वा रूषितेन शिक्यो पाशिक्येन गाढो सवस्त्रो द्रव्यमुक्तशरीरो

राजभटा यावद्दृष्टा एतं दस्यूषि॥ अयं चौरो राजकुलमोसृथो सो दानि राजभटेन पादेन प्रहारं दत्वा उत्थापितो उत्तिष्ठ पापचौर अस्मिं नाम त्वं राजकुलं धर्षयसि॥ सो दानि
अभ्यवाणिजको भीतो त्रस्तो उत्थितो किमेतं किन्तेतं ति॥ ते दानि राजभटा आहंसुः॥ अस्मिं नाम त्वं पापचौर राजकुलं धर्षयसि॥ ॥ सो दानि आह॥ आर्य प्रसी
दथ नाहं चौरो अभ्यवाणिजको अहं ति॥ ते दानि राजभटा आहंसुः॥ एतादृशको अभ्यवाणिजको भवति॥ यादृशो त्वं एतर्हि चौरो त्वं एतेहि सोदीरयन्तो पश्चाबाहुं बन्धयित्वा रा
ज्ञो उपनामितो॥ एवं तेन भूमागारेण यितो लब्धो॥ राज्ञापि चण्डा उग्रणा समाज्ञवितेन आणानं गच्छथ नं अभिनिष्क्रामका श्मशाने नेत्वा जीवशूलकं करोथ॥ सो दानि पश्चा
द्बाहुं बन्धनबद्धो मधपानेन वापि वध्यरूपेण गुणेन खरस्वरेण पटहेन वाद्यमानेन असिशक्तितोमरवरेहि पुरुषेहि वध्यघातकेहि परिवृतो जनसहस्रेहि च अनिमुकं
श्मशानं निनीयति॥ गणिकावीथीये सम्प्राप्तो तहिं च तहिं च श्यामा नाम अग्रगणिका आढ्या महाधना महाकोशा प्रभूतजातरूपरजता प्रभूतकरणा प्रभूतदासीदासकर्म
करपौरुषेया वा॥ सो दानि सार्थवाहो वध्यो नीयन्तो ताये श्यामाये अग्रगणिकाये दृष्टो सह दर्शनमात्रेण गणिकाये तस्मिं सार्थवाहे प्रेम निपतितं यथोक्तं भगवता॥
पूर्वं वा संनिवासेन प्रत्युत्पन्ने हितेन वा॥ एवं संजायते प्रेम उत्पलं वा यथोदके॥ संवासेन निवासेन प्रेक्षितेन च एवं संजायते॥ प्रेम मानुषाणां मृगाण च॥ यत्र मनं
निविशति चित्तं वापि प्रसीदति॥ सर्वत्र पण्डितं गच्छे सनावे प्रसंभवेतु॥ सा दानि श्यामा गणिका तेन हि अभ्यवाणिजकेन अतीव सहृष्टाणी प्रेमानुबन्धा तस्य नहि ममार्थं प्रेमं
उत्पन्नं॥ तस्य दानि एतं दभूषि॥ यदि इमं पुरुषं न लभामि मरिष्यामि॥ सा दानि तन्मुहूर्तं चेटिकामाह॥ गच्छ गच्छ मम वचनेन एतानां वध्यघातानां वदेहि अहं वो एतं
कहिरण्यसुवर्णं दास्यामि मा॥ एतं पुरुषं घातेथ अन्यो पुरुषो आगमिष्यति॥ एतं सुवर्णं एतन्द्रयो भकं गृह्य तं मारेथ तथा वञ्चलासि॥ द्वितीयं न जानीते ननो सा चेटी
नानातथा तेषां वध्यघातकानां यथा सन्दिष्टमारोचवेति॥ तस्याने व वध्यघातका आहंसुः॥ वाढं एवं भवतु भवतु तथा निकन्तो सनिकृण गच्छंति नहि दानि गणिकाकुले श्रेष्ठिस

कोशिकासुस्वरवण्णानिश्चयतेन्तुः योजनिकासुस्वरवण्णानिश्चपतेन्तुः ध्वजाग्राण्यपिवास्वप्रपतेन्तुः मारोचपापीमाडुःखीडुर्मनाविप्रतिसारी अनत्तशल्यपरिदाघजातोअभूषि॥ बोधिसत्वोखलुपुनर्भिक्षवः अभिनिष्क्रमन्तोअतीवपूर्विमादिशायपरिभुञ्जायपर्यवदाताअभूषि॥ अतीवदक्षिणादिशायपरिभुञ्जायपर्यवदाताअभूषि॥ अतीवपश्चिमादिशायपरिभुञ्जायपर्यवदाताअभूषि॥ अतीवउत्तरदिशायपरिभुञ्जायपर्यवदाताअभूषि॥ अतीवहेष्टिमादिशायपरिभुञ्जायपर्यवदाताअभूषि॥ अतीवचन्द्रमसूर्याणांउक्रमेतानिपरिभुञ्जानिपर्यवदातानिअभूषि॥ अतीवपथगमनानिअतीवचङ्क्रमानानिपरिभुञ्जानिपर्यवदातानिअभूषि॥ अतीवनक्षत्राणिपरिभुञ्जानिपर्यवदातानिअभूषि॥ अतीवनारकरूपानिपरिभुञ्जानिपर्यवदातानिअभूषि॥ अतीवचातुर्महाराजिकाणादेवानांभवनानिपरिभुञ्जायपर्यवदातानिअभूषि॥ अतीवत्रायस्त्रिंशानांयामानांतुषितानांनिर्माणरतीनांपरनिर्मितवसवर्तीनांदेवानांभवनानिपरिभुञ्जानिपर्यवदातानिअभूषि॥ अतीवचमारभवनानिध्यामानिअभूषि॥ दुर्वर्णानिप्रभानिध्वजाग्राणिकारकायिकान्देवानांमारश्चपापीमाडुःखीडुर्मनाविप्रतिसारीध्यामवर्णोअन्तोशल्यपरिदाघजातोब्रह्मकायिकानांदेवानांभवनानिपरिभुञ्जानिपर्यवदातानिअभूषि॥ शुद्धावासानांदेवानांभवनानिपरिभुञ्जानिपर्यवदातानिअभूषि॥ ॥ सर्वंचतेषुशुद्धावासेषुदेवेषुपरीत्ताभानांसम्यकशुभानांअधिष्ठितानिचंक्रमाणिनिषद्यानिशय्यानितान्यपिअतीवपरिभुञ्जानिअभूषिपर्यवदाता॥ शुद्धावासापिदेवाअतीवहृष्टोअभूषि॥ उदग्राप्रमुदिताप्रीतिसौमनस्यजाता॥ बोधिसत्वेखलुपुनःभिक्षवःअभिनिष्क्रमन्तेयावन्तोनागामधिपतयोनागराजानोअश्वराजावागजराजावासंखेरजावाऔपपादुकावातेमहन्तींचतुरंगिनींसेनामभिनिर्मिणित्वामहान्तंहस्तिकायंरथकायंपत्तिकायंअभिनिर्मिणित्वाबोधिसत्वमेवपुरस्कुरेन्तुः अगारादनगारियंप्रव्रजितु॥ बोधिसत्वेखलुपुनर्भिक्षवःअभिनिष्क्रमन्तेयावन्तोसुवर्णाधिपतयोसुवर्णराजानोअश्वराजावागजराजा[illegible]मसंखेरजावाऔपपादुकावातेमहन्तंचतुरंगिनींसेनांअभिनिर्मायमहान्तंहस्तिकायंअश्वकायंरथकायंपत्तिकायंअभिनिर्मिणित्वाबोधि

सत्वमेवपुरस्करेत्सुः नगरदेवता बोधिसत्वस्य गच्छतः पुरतो स्थित्वा दीनमना आह॥ नागानाग अवलोकयाहि मे सिंहो सिंह अवलोकयाहि मे। मत्तसार अवलोकयाहि मे॥ सार्थवा
ह अवलोकयाहि मे॥ कपिलाह्वयोनं निर्गम्य अवलोकय पुरवरं पुरुषसिंह शाक्यकुलनन्दि जनतो ह्मागिरामस्तु दीरयति॥ अपिनरकं अपनेयं विषयं च खादितं भोजनं भुक्तेन स
वं अहं स्त्रविक्ष्य अप्राप्य जरामरणपारं॥ अयं भिक्षवो बोधिसत्वस्य अभिनिष्क्रमेणसंपदा बोधिसत्वो देवसहस्त्रौ च चतुर्भिं च महाराजेभिः सप्रतिगृहीतो कपिलवस्तुतो दक्षिणेन ष
ट्शा योजनानि नीतो मल्लविषय अनोमियनाम अधिष्ठानं वशिष्टस्य आश्रमपदस्य नातिदूरे तत्र बोधिसत्वो प्रतिष्ठितो छन्दकोरवो बोधिसत्वो छन्दकस्य हस्ते आभरणानि च देति
कण्ठकं च अश्वं छत्रं रत्नं च पिटकं च छन्दकस्य संदिशति महाप्रजापतीये॥ गौतमीये सर्वं सन्नत्ता लीवर्गस्य कोशलं ज्ञालेषि॥ हन्त छन्दको आगमिष्यसि प्रव्रजितवरधर्मं च
क्रो॥ ॥छन्दको आह॥ मानुःसउन्कण्ठितषति॥ बोधिसत्वो आह॥ छन्दक स्वमर्थमेवमहं तवसोमदर्शी मोक्षार्थ मोक्षयितिसजनमहं जामि॥ नातस्य जन्मनि कथं पु
नर्भवेया इष्टेन वा स्वजनेन च विप्रयोगो॥ यदि मरणांजास्यान्न रोगजरादयः यस्मिन भवे दिव्य भोगो न वाप्रियसंप्रयोगो॥ यस्मिंश्च विप्रणान स्यात्स्या सासुखं तव चंचलं॥ विवि
धविषयो मातृ पोसि हमामपि रतिर्भवेन॥ छन्दको आह॥ त्वंनाम आर्य्यपुत्र निर्दिशो सर्वं मा छ दुश्चले हिवान धीर्यगतो भविष्यसीति॥ नन्नं समं बोधिसत्व आह॥ भीभ
ष्णो छन्दको किमयत्र भरिणानं नेहि नैमित्तिके हि कुशले हि वर्नंतिखु समकालायदितेम मणी रवमपि॥ छन्दको आह॥ एषो भरणामि॥ अथवा विजहित्वा मे दिनी प्रव्रजिष्य
ति॥ भवतिमवराय हस्ता अशोष्यदर्शिं हृदन्विती यं बोधिसत्वस्य एतरभूमि॥ कथं प्रव्रज्या च चूडवं बोधिसत्वेन असिपत्रेन चूडां छिन्नाभव च चूडाशक्रेण देवानामिन्द्रेण प्र
तिच्छित्वा त्रायस्त्रिंशो भवने पूजयतिचूडामहं च वर्तेति समसमं॥ कण्ठको बोधिसत्वस्य पादानि लिहति बोधिसत्वो अनपेक्षो प्रक्रमति प्रव्रज्या कीर्तयिष्यामि॥ यथा प्रव्रजितं च
कुमाजीर्णं कालगतं दृष्ट्वा संवेगं अत्न भवे मुनि॥ ॥योनिसोलब्धसंवेगो महाप्रज्ञो विषयस्य को दृष्ट्वा आदीनवं लोके प्रव्रजि अनगारियं॥ अवहाय मातापितरं ज्ञाति

र्थं उपनामेहि इमे कण्ठकछन्दकस्य भवन्ति यथा कुमारो ऽस्मिं देशकाले कण्ठकया वनिसुखप्रसुप्तस्य जनस्यान्तं कुमारो ऽभिनिष्क्रमितुकामः तेदानि कण्ठकपल्यानतेन उच्चेन स्वरे
ण भारो च मुक्त यथा राजा ऽवुध्येय जनो च सर्वे कपिलवस्तुछन्दकस्वरेणानदानि तो केचिद्विबुध्यन्ति॥ देवैर्हि सर्वस्य जनस्य महाभ्यन्तरबाहिरस्य ओशीपनं कृता कण्ठकेनापि बोधिस
त्वस्य उपनामयन्तेन उच्चेन स्वरेण ह्रीषितम मभीष राशब्देन राजा ऽग्रहो विबुधिष्यति जनकायो च तेन समन्तो योजन स्वरेण अभिविज्ञापितं न केचिद्विबुध्यन्ति॥ देवकोटिसहस्रियो
कपिलवस्तु समाराजो गान्धमाल्यमाराय बोधिसत्वस्य अभिनिष्क्रमनस्य पूजार्थं बोधिसत्वो कण्ठक हयराज आरूढा देवसहस्रैर्हि च नभगानेहि पुष्पवर्ष ओसृष्टं मन्दारवाणि म
हामन्दारवाणि कर्कारवाणि महाकर्कारवाणि रोचमानानि महारोचमानानि मंजूषकानि महामंजूषकानि भीष्माणि महाभीष्माणि समन्तगन्धानि महासमन्तगन्धानि पालिजा
तकानि महापालिजातानि॥ दिव्याणि सुवर्णपुष्पाणि दिव्याणि रूप्यपुष्पाणि दिव्यानि रत्नपुष्पाणि दिव्याणि चन्दनचूर्णानि दिव्यानि अगुरुचूर्णानि दिव्यानि केशलचूर्णानि
दिव्यानि तमालपत्रचूर्णानि दिव्यानि च गन्धोदकशीकराणि कपिलवस्तुनो समन्तेन षष्टियोजनानि जानुमात्रं दिव्यं कुसुमोघं संछन्नं समन्तेन च षष्टियोजना दिव्यं गन्धोदकेन क
र्दमसंछन्नं॥ भगवानानि च दिव्यानि कोटिसहस्रकोटिसंप्रवाद्येन्तु॥ दिव्यानि च संगीतीनि निवर्तेन्तु। अप्सरसहस्राणि च संप्रपयेन्तु॥ चतुर्हि महाराजेहि कण्ठकस्य पादा
प्रहीतो कण्ठकजातानुगामी अनुश्रोतं पेलवको च निश्क्रान्तो यदि न भवामि समजवेन तेन भवामि छन्दको महौजो सुप्रतिष्ठितो नाम यक्षो पंचशतपरिवारो तेन पक्षारकया
रमपादं नयोषं च निगृहीतं॥ ॥ बोधिसत्वो महान्तं हस्तिकायं अवहाय अगारादनगारियमभिनिष्क्रामति॥ महान्तं पत्तिकायमवहाय महान्तं भोगस्कन्धमवहा
यमहान्तमैश्वर्यमवहाय महान्तं ज्ञातिवर्गमवहाय अगारादनगारियमभिनिष्क्रमति॥ बोधिसत्वो जातीये अन्तीयनो जातीसमतिक्रमं मार्गमभिगमनार्थं अगारादनगा
रियेमभिनिष्क्रमति॥ महान्तमश्वकायमवहाय महान्तं रथकायमवहाय महान्तं पत्तिकायमवहाय महान्तं भोगस्कन्धमवहाय महान्तमैश्वर्यमवहाय महान्तं ज्ञातिवर्गमव

हायअगारादनगारियंअभिनिष्क्रमति॥बोधिसत्वोजातीयेअतीर्यन्तोजातीसमतिक्रमंमार्गमभिगमनार्थंअगारादनगारियमभिनिष्क्रमति॥जरयाआतीर्यन्तोमरणेनअ
तीर्यन्तोमरणसमतिक्रमणमार्गमभिगमनार्थायअगारादनगारियंअभिनिष्क्रमति॥शोकेहिअतीर्यन्तोपरिदेवेहिअतीर्यन्तोदौर्मनस्येहिअतीर्यन्तोउपायासेहिअती
यन्तोउपायाससमतिक्रमनेमार्गमभिगमनार्थंअगारादनगारियंअभिनिःक्रमति॥ ॥नखलुभिक्षवोबोधिसत्वजरापरिहानेनपरिहानोअगारादनगारियमभि
निष्क्रमति॥अथखलुभिक्षवोबोधिसत्वोअग्रेणपरमेणयौवनेसमन्वागतोअगारादनगारियमभिनिष्क्रमति॥नखलुभिक्षवोबोधिसत्वोभोगपरिजीर्णेनपरिजीर्णोअ
गारादनगारियमभिनिष्क्रमति॥अथखलुभिक्षवःबोधिसत्वोमहान्तंभोगस्कन्धमवहायअगारादनगारियमभिनिष्क्रमति॥अथखलुभिक्षवःबोधिसत्वोज्ञातिपरि
हानेनपरिहानोअगारादनगारियमभिनिष्क्रमति॥नखलुभिक्षवोबोधिसत्वोमहान्तंज्ञातिवर्गमवहायअगारादनगारियमभिनिष्क्रमति॥शैलाःसंप्रकंपेन्सुःसलि
लालंस्रुःसागरोत्वलितोमिकोक्षुभ्यदेवाचदिव्यंचन्दनचूर्णंओकिरेन्सुःअगुरुचूर्णानिदिव्यानिकेशरचूर्णानिदिव्यानितमालपत्रचूर्णानिदिव्यानिमुक्तकपुष्पव
र्षाणिओकिरेन्सुः॥इयंमहापृथिवीअतीवषड्विकारकम्पेसंकम्पेसंप्रकम्पेबोधिसत्वस्यैवतेजेनअप्रमेयस्यचउदारस्यमहतोओभासस्यलोकेप्रादुर्भावोअभूषि॥
योपितालोकान्तरिकाःअन्धकारोपितमस्तानमिश्रामितिसायितामयासंविविधिपूर्वायत्रइमेचन्द्रसूर्याएवंमहर्द्धिकाःएवंमहानुभावाआभयाआभीनाभिसंभुणन्ति॥
आलोकेनवाआलोकंनस्फुरन्तितापिचतेनओभासेनस्फुटाअभूवन्सुः॥येपितत्रसत्वाउपपन्नास्तेपिअन्योन्यंसंजानेन्सुःअन्येपिकिलभोःइहसत्वाउपपन्नाएकान्त
सुखसमर्पिताश्चपुनसर्वक्षणंतन्सुखैःसर्वसत्वाअभूवन्सुःयेपितत्रअविचिस्मिमहानरकेउपपन्नाःअभिनिष्क्रमेचदेवानांदेवानुभावेननागानांनागानुभावेनयक्षाणांय
क्षानुभावेनयामानिमारंअभूवन्सुः॥मारभवनानिचनिष्प्रभानिनिस्तेजानिनिरभिरम्यानिकौशिकामपत्रखण्डानिप्रपतेन्सुः॥द्विकोशिकामत्रखण्डानिप्रपतेन्सुःत्रि

सखुरस्वरेणउछ्रितध्वजपताकेनसामात्यासपरिजनोमहताराजानुभावेनमहताराजर्द्धीयेमहताविभूषायेमहतासमृद्धीयेमहताविभूषायेकपिलवस्तु
तोउद्यानभूमिंनिर्यातस्यघटिकारेणचकुम्भकारेणशुद्धावासदेवपुत्रभूतेनअन्येहिचशुद्धावासकायिकेहिचदेवपुत्रेणकुमारस्यपुरतोकाषायांवरोप्रशान्तेन्द्रियोई
र्यापथसमन्वोयुगमात्रप्रेक्षसमपन्नोजनसहस्रेहिकपिलवस्तुनेराजमार्गे।सोदानिप्रव्रजितोकुमारेणदृष्टोदृष्ट्वाचपुनरमनप्रसीदेअहोप्रव्रजितस्यप्रज्ञानकुमारोत
प्रव्रजितंदृष्ट्वापृच्छति॥आर्यकिमर्थंसोप्रव्रजितः॥प्रव्रजितोआह॥कुमारआत्मदमशमथपरिनिर्वाणार्थंप्रव्रजितो॥कुमारतंप्रव्रजितस्यवचनंश्रुत्वाप्रीतोसंवृत्तोः॥
कुमारोआह॥प्रव्रजितोखलुनामकाषायपट्टावितम्बितप्रकर्षीविस्तीर्णजनकपिलेनस्वकमार्गेयो।मृगाकमलराजावकीर्णगात्रोशारवतेशातमेकचक्षुवाकमृगीशाक्यक
न्याभानन्दसमात्रासाकुमारंतादृशायेलक्ष्मीयेतादृशायेविभूषायेकपिलवस्तुनोनिर्यान्तंदृष्ट्वागाथाहिकुमारंअभिस्तवतिनिर्वृत्ता॥पुनस्तेमातापितानिर्वृत्तापुनःसानारी
निर्वृतायस्यभर्ताभविष्यसि॥बोधिसत्वस्यनिर्वाणशब्दंश्रुत्वानिर्वाणस्मिएवंमनंप्रसीदेतिष्ठेसंप्रस्कन्देनिर्वाणघोषंश्रुत्वाननिर्वाणश्रोतमारदेनिर्वाणमनुत्तरंदृष्ट्वाध्या १४२
यतेअकुतोभय॥कुमारेणतंनिर्वाणंध्यायन्तेनमृगीशाक्यकन्यानावलोकितानामाष्टा॥तस्यादानिमृगीयेशाक्यकन्यायेदौर्मनस्यसंजातं॥स्नत्कस्यजननकापस्यसमष्यतो
मयाकुमारोअभिष्टुतोनचानेनअहमवलोकितापि॥शुद्धोदनेनराजकुमारस्यषघरकोनामघरोकारापितोयत्रपुरुषशतेहिअपावुरीयति॥तस्यअपावुरीयस्यसम
न्तायोजनशब्दोगच्छतिपंचराजानाशतानांनगरंपरिवारेन्तास्थितोराजाअभिषेकंमायद्वकारापेति॥पुष्यनक्षत्रेकुमारअभिषिंचिष्यंबोधिसत्वस्यापिएवंभवतिपुष्यनक्ष
त्रेअभिनिष्क्रमिष्यन्ति॥शुद्धावासादेवाबोधिसत्वमाहन्सुः॥कालेसिमहापुरुषतुषितकायोच्युतोकालेसिमातुःकुक्षिओक्रान्तोकालेसिजातोकालोचतेअभिनिष्क्रमितुं।
कालनिर्नामसंपन्नंचसेमहापुरुषवहुतेजनताअभिकांक्षन्तिकर्षकादियठदकपरिक्षयामहामेघं॥ईश्वरोदेवपुत्रोगाथाभाषतिसम्पश्यितर्कयसिबोधिसत्वएवंवितर्कं

यन्निति विधान्तो उत्सन्नकुशलमूलो यथा वितर्केसि सम्प्रत्तमहेश्वरं गाथा भाषति ॥ अभिनिष्क्रमस्व महावीरो अभिनिष्क्रम्य महामुने ॥ सर्वलोकस्य अर्थाये बुध्याहि अमृतं पदं ॥ ॥
महाब्रह्मा आह ॥ स चेय महापुरुषा नाभिनिष्क्रमिष्यसि ॥ सप्तमे दिवसे सप्तरत्नानि प्रादुर्भविष्यन्ति राजा त्वं भविष्यसि ॥ चक्रवर्त्ती चातुर्द्वीविजितो विजितावी धार्मिको धर्मराजा
सप्तरत्नसमन्वागतो नेष्यते ॥ इमानि सप्तरत्नमयानि प्रादुर्भवन्ति ॥ सय्यथीदं चक्ररत्नं हस्तिरत्नं अश्वरत्नं मणिरत्नं स्त्रीरत्नं गृहपतिरत्नं परिणायकरत्नं एवं सप्तरत्नं पुनश्च
ते भविष्यन्ति सहस्रं पुत्राणां शूराणां वीराणां वराङ्गरूपिणां परसैन्यप्रमर्दकानां विजितावी ॥ सो इमां चत्वारि महाद्वीपां ॥ सय्यथीदं जम्बुद्वीपां पूर्वविदेहं अपरगोदानिकं उत्त
रकुरु सागरगिरिपर्यन्ता अखिलामकण्टकामदण्डेन अशस्त्रेण अनुत्पीडेन धर्मेण अभिविनिर्जिनाय अध्यावसिष्यति ॥ राहुलो तुषितभवनाच्च्यवित्वा मातुः कुक्षिमाक्रमे
अर्द्धरात्रे समये ॥ बोधिसत्वो प्रतिबुद्धो पश्यति अन्तःपुरं मोमुह्यकारिणीणां उपगूह्य काचिद्वेरण्यकां काचित्त्वकुलकां काचित्सुघोषकां काचि[illegible]नकंकां काचिद्दर्दीसकं काचित्सम्भारिकां काचि
त्महतीं काचित्रैवादिकं काचित्कुञ्जकनटकां काचिद्वल्लिकंकां काचिन्मृदङ्गं काचिल्लकुम्भकं काचित्पणवं काचिद्दर्दरकं काचिदालिङ्गं काचित्सरिवादिनीं काचित्फले हस्तकृता काचिन्मृदङ्गशी
र्षे कृत्वा काचित्परस्परस्य उत्सङ्गे शीर्षं कृत्वा काचित्परस्परस्य अंसे बाहुं कृत्वा काचित्परस्परस्य उपगूह्य काचिद्वामदक्षिणानि विक्षिप्तगात्रा कासांचिन्मुखातो लाला श्रवति ॥ बो
धिसत्वस्य एवं भवति निरानुं अन्तःपुरं प्रतिकारं कृत्वा अन्तःपुरे श्मशाने संज्ञा उत्पन्ना बोधिसत्वेन पर्यङ्कातो उत्थिहित्वा काशिकसूक्ष्माणि प्रावृतानि करण्डकातो गृह्य छन्दको वन
मुपस्थापको उपस्थापितो ओपनामेहि छन्दक अश्वं कण्ठकं ॥ ॥ छन्दक आह ॥ कुमार अर्द्धरात्रे समये किं मम इस्मिं देशकाले अश्वकार्यं ॥ वैश्रवणभवनसदृसो वेश्म
अभिरम किन्ते अश्वकार्यं इमं देशकाले अप्सरगणासन्निभं अन्तःपुरे अभिरमेति के अश्वकार्यं ॥ इमं देशकाले देवगणसन्निभं अन्तःपुरे अभिरमं किन्ति अश्वकार्यं न इस्सरीव
कुप्रकालं छन्दको आलापयति ॥ कुमारो अयमश्वकालो राज्यरक्षेहि कुमार शयने हि इमं शयनकाले किमिदानीं अश्वकार्यं ॥ ॥ कुमारो आह ॥ छन्दक रयनीमे अश्वका

यावच्चराजकुलंयावच्चकुमारस्यउद्यानभूमिंसिक्तसंमृष्टंविततविताननंचित्रदूष्यपरिक्षिप्तंओशक्तपट्टदामकलापंधूपितधूपनमुक्तपुष्पावकीर्णंदेशेदेशेपुष्प
घ्मपक्वाणिनटनर्तकमल्लमल्लपाणिस्वर्यांकुम्भतूणिकानामाध्यिकानिचरूपाणिशब्दानियथाकुमारोउद्यानभूमिंनिर्यान्तोनकंचिदमनापंपश्येयाजीर्णं
व्याधितंवाकाणंवाखोञ्जंवादरिद्रंवाकरुणंवाकटुकंवाअप्रियंवागिरानवायथाकुमारोनकिञ्चिदमनापंपश्येयातथाकरेथ॥वचनमात्रेणराज्ञोअमात्येरिय
पाणत्तंप्रतिजागृतेवामदक्षिणातोवरराजपुरुषाश्स्थापितायेजनस्यउत्सारणंकरोन्ति॥यथाकुमारोउद्यानभूमिंनिर्यान्तोनकिंचिदमनापंपश्येया॥एवंकुमारो
सम्प्ररत्तनचित्रेणयानेनविततविताननओसक्तपट्टदामकलापेनहेमजालसंछन्नेनसर्वैजयन्तीहिस्सनन्दिघोषेणसखुरस्वरेणउच्छ्रितध्वजपताकेनसमात्यप
रिजनोमहतोराजापरिजनेनमहतोराजानुभावेनमहताराजार्द्धीयेनमहतीयेविभूषायेमहतासमुदयेनउभयतोवामदक्षिणेनअंजलिशतसहस्राणिसंप्र
तिच्छन्तोविविधानिचपुष्पवर्षाणिसंप्रतिच्छन्तोकपिलवस्तुतोउद्यानभूमिंनिर्याति॥अधिकारेणावकुम्भकारेणशुद्धावासदेवपुत्रभूतेनअन्तेहिचशुद्धावासकायिके
हिदेवपुत्रेहिमृतकोपुरुषोकुमारस्यपुरतोनिर्मितोमंचकेसमारोपितोपुरुषेहिनियतोज्ञातीहिअश्रुकण्ठेहिरुदन्तेहिपरिस्तूर्णकेशेहिउरंपिघ्नन्ते॥सारथि
आह॥कुमारएषोमृतोज्ञातीहिमंचकमारोप्यअश्रुकण्ठेहिरुदन्तेहिप्रकीर्णकेशेहिउरंपिघ्नन्तेश्मशाननिरीयति॥ ॥कुमारोआह॥कोमरणोइहसारथि
भूयोपुरुषोमातरंवापितरंवाभ्रातरंवाभगिनीवामित्रज्ञातिसालोहितंवाजम्बुद्वीपंपश्यति॥सारथिआह॥आमकुमारेणएषभूयोपुरुषोमातरंवाद्रक्ष्यतिपित
रंवाभ्रातरंवाभगिनीवामित्रज्ञातिसालोहितंवाचित्रवाजंबुद्वीपंकुमारोआह॥मरणस्वतुनामनवचममचतुत्वनैवशत्रुःनवश्रुरिजुषतपरिवर्जन्तेदुक्खंयद्विर्वि
नीतेनगणायनिकुन्तीनेमीचंनाथवन्तदिनकरइवनिर्भीःअत्रमार्गेनयाति॥सारथिआह॥कामासम्पन्निराजलक्ष्मेरतिश्रीःएतस्पृहाहिसर्वलोकप्रधाना॥किन्ते

यैड्रोगसन्तापमूलंमरणंसुदृष्ट्वायोविनाशोनरायणां॥ ॥बोधिसत्वोआह॥जीर्णोआतुरंमृतंचदृष्ट्वायानोद्विजतिसंसारेसोविज्ञव्यो॥सुदुर्मेधाअबोधनियथानष्टः॥
कुमारोआह॥हेभणेसारथिवयमपिमरणधर्मामरणधर्मतायेअनतीतायत्रनामजातस्यव्याधिप्रज्ञायतिजराप्रज्ञायतिमरणंप्रज्ञायतिअत्रयथितस्यकारतिः
निवर्तेहिरथं॥अलंमेउद्यानभूमिगमनायेकुमारोनततोएवंप्रतिनिवर्तितोपुनःगृहंगतः॥राजाशुद्धोदनोअमात्यानांपृच्छति॥किंकुमारोभूयोप्रतिनिवर्तितो॥
अमात्यआहन्सुः॥देवकुमारेणमृतकोपुरुषोचमंचकेसमारोपितोज्ञातीहिअश्रुकण्ठेहिरुदन्तेहिप्रकीर्णकेशेहिउरपीतन्तेआर्तस्वरंरवन्तेहिस्मशानंनि
ीयन्तोदृष्टोतस्यतंदृष्ट्वासंवेगोजातोततोएवप्रतिनिवृत्तोराजाशुद्धोदनस्यएतदभूषि॥माहैवनिमित्तकानांब्राह्मणानांसत्यवचनंभविष्यति॥सोतेएवमाहन्सुः॥
प्रव्रजिष्यतिकुमारोराज्ञाराति कुमारस्यअन्तःपुरंकृतोप्रेषितोतावयथैवयावकंक्रीडायाच॥सुष्ठुकुमारंक्रीडापेथरमापेथनृत्यगीतवादितेनयथाकुमारोअभिरमेया।
तदानिअन्तःपुरिकाकुमारंसुष्ठुअभिरमायन्तिनृत्येहिगीतेहिवादितेहिनचकुमारस्यअत्रचित्तंवामनोवानान्यत्रतानेवंजीर्णातुरांमृतांस्मरन्ति॥कुमारोभू-
यःअपरकालेनपितरंआपृच्छति॥तातउद्यानभूमिंनिर्यास्यामिदर्शनाये॥राजाआह॥यस्यकुमारस्यकालंमन्यसिराज्ञाअमात्यानामाणत्ते॥उद्यानस्यभूमिं
अलंकारापेथनन्दनवनमिवदेवराजस्यनगरंचअलंकारापेथ॥यावच्चराजकुलंयावच्चराजकुमारस्यउद्यानभूमिंमित्रकमसदृशंकारापेथ॥मातापितरापिचरू
पशब्दगन्धायथाकुमारोकपिलवस्तुतोउद्यानभूमिंनिर्यान्तोनचकिंचिदमनापंपश्येया॥जीर्णंवाव्याधितंवामृतंवाभग्नंवाकाणंवाखोडंवाकुष्ठंवाकण्डुलंवाक
कुलंवाविद्धंनथाकरोथ॥अमात्येहिआणत्तेमात्रेहियथाराज्ञोसंदेशोतथासर्वंप्रतिजागरथ॥देशेदेशेषुचपुरुषास्थापितायथाकुमारोकपिलवस्तुतोउद्या
नभूमिंनिर्यान्तोनकिंचिदमनापंपश्येया॥कुमारोपिदानिसप्तरत्नविचित्रेणयानेनहेमजालप्रतिच्छन्नेनस्वलंकृतेनसुविभूषितेनसवैजयन्तिकेनसनन्दिघोषेण

सारथिमाह॥ कुमारकिंन्तेएतेनपृच्छितेनएषपुरुषोजीर्णोनामवयपरिणतशरीरोगच्छामउद्यानभूमिंनहिदेवकुमारोयंवल्हिकामयूरोहिक्रीडाहिरमाहिप्रविचारे
हि॥ ॥कुमारोआह॥ भोभणेसारथिवयमपिजराधर्मजराधर्मतायामनतीताः यत्रनामजातस्यजराप्रज्ञायतिअत्रपरिणतस्यकारयति॥कुमारोआह॥ सा
रथिनिवर्त्तेहिरथंअलंउद्यानगमनाये कुमारोपुनःनिवर्त्तितस्तागृहंप्रविष्टो॥ राजाशुद्धोदनोअमात्यंपृच्छति॥होभणेकिंकुमारोपुनर्निवृत्तोउद्यानभूमिंननिर्ग
तो॥ अमात्योआहनृप॥ महाराजकुमारोजीर्णपुरुषंदृष्ट्वानिवर्त्तनेनभूयोउद्यानभूमिंनिर्गतो॥ राज्ञोभवतिमाहैवयथाअसितेनऋषिणाकुमारोव्याकृतोतथा
भविष्यति॥ राज्ञाकुमारस्यअन्तःपुरेसंदेशेषुकुमारक्रीडामथरमापेथप्रविचारयेथनाथेहिगीतेहिवादितेहियथाकुमारोगृहेअभिरमेयो॥ एवंकुमारस्य
यथातोकेएवंकुमारस्यएवंरूपाअन्तःपुरेसंगीतिंवर्त्तेन्ति॥ नवकुमारस्यसंगीतिषुमनंगच्छति॥ तमेवजीर्णपुरुषंस्मरतिअपरकालेण॥ कुमारोआह॥ उद्या
नभूमिंनिर्यास्यामीति॥ ॥राजाआह॥ नामापिकानिरूपशब्दातिउपस्थापेथयथाकुमारोउद्यानभूमिंअभिनिष्क्रमन्तोनकिंचिदमनापंपश्येय॥ ए
वंराज्ञावचनमात्रेणअमात्येहियावच्चराजकुलंयावच्चनाकुमारस्यउद्यानभूमिंयथाराजमार्गंप्रतिजागृहंदेशेदेशेषुवपुरुषाख्यानेभूमिनिर्यान्तस्यपुरतो
नकेचिजीर्णोवाहस्वोवाव्याधितोवाकाणोवाखोड्डोवारुण्डोवाकपुलोवाकच्छुलोवाविवर्णिकावाअन्योवाकिंचिद्दृष्टमनापं॥ कुमारस्यउद्यानभूमीमभिनिष्क्रम
न्तस्यपुरतोनतिष्ठेया॥ एवंकुमारोमहारहेरसप्तरत्नचित्रेणयानेनमहताराजानुभावेनमहताराजऋद्धीयेमहतायविभूषायेउद्यानभूमिंनिर्यान्तस्य
राजपुरुषावामदक्षिणेउत्साहरणाकारयन्तागच्छन्ति॥ यथाकुमारोनकेनचिदमनापंपश्येया॥ एवंकुमारोमानयिकानिरूपाणिपश्यन्तोमनापिका
निशब्दानिशृण्वन्तोमनापिकानिगन्धानिघ्रायन्तोउभयवामदक्षिणेनअञ्जलियानस्सहस्तानिप्रतीच्छन्तोविविधानिपुष्पवर्षाणिचूर्णवर्षाणिसंप्रतीच्छ

च्छतो कपिलवस्तुतो उद्यानभूमिं निर्ज्ञावन्तस्य पश्चिकारेण वकुम्भकारेणावशुद्धावासा देवपुत्रभूतेन तथाभसेहि च शुद्धावासकायिकोहि च देवपुत्रेहि व्याधितो पुरुषो पुरतो अभिनिर्मितोऽभूत् स हस्तपादैः शूनेन मुखेन पीतपाण्डुवर्णो दकोदरिला भीयोदकवातो येन हरन्ति ये मक्षिकास हस्तेहि लाघमानो भयक्षाराणीयो उद्गवेगकारको बोधिसत्वो तं दृष्ट्वा सारथिं पृच्छति ॥ हे भणे सारथि किं इमो पुरुषो एवं प्रतिकूलो पीनो पाण्डुकवेल्लो भूत हस्तपादो भिन्नमुखवर्णो नाभीयोदकवालावेशवन्ती ये मक्षिकास हहस्तेहि त्रासयति ॥ ॥सारथिमाह॥ कुमारं किन्ते एतेन पृच्छितेन एषो पुरुषो व्याधिना परिगतवयशरीरो गाढाम उद्यानभूमिं तं हि रेवकीयाहि रमाहि प्रविचारेहि ॥ ॥कुमार आह॥ हे भणे सारथि वयमपि व्याधिधर्मता या व्याधिधर्मं मनतीता यत्र नाम जातस्य जराप्रज्ञायति व्याधि च प्रज्ञायति अत्र परिगतस्य का गतिः ॥ रूपस्य प्रमसनं वलस्य मथनं सर्वेन्द्रियाणां वधः शोकानां प्रभवो रतिः क्षुपसमो विनाशया नो निधिधर्मसोपसमः या त्राश्रितानां गृहयो लोकंपि वनेव पुष्पप्रतति व्याधिप्रलोषि जेत्॥ ॥कुमारो आह॥ सारथि निवर्तेहि रथं अलं मे उद्यानगमनाये कुमारो पुनर्निवर्त्तितो गृहं प्रविष्टो॥ राजा शुद्धोदनो अमात्यां पृच्छति ॥ हे भणे हि कुमारो निवृत्तो उद्यानेभूमिं निर्गतो॥ अमात्या आहुः॥ महाराज कुमारो व्याधितं पुरुषं दृष्ट्वा निवृत्तो न भूयो॥ उद्यानभूमिं निर्गतो राज्ञो भवति मा हैव यथा असितेन महर्षिणा कुमारो व्याकृतो तथा भविष्यति॥ राज्ञा कुमारस्य अन्तःपुरे संदिष्टं सुकुमारं क्रीडापेथ रमायेथ प्रविचारेथ नाट्येहि गीतेहि वादितेहि यथा कुमारो गृहे अभिरमेया॥ एवं कुमारस्य यथा देवलोके एवं रूपा अन्तःपुरे एवं संगीति वर्त्तन्ति न च कुमारस्य संगीतिषु मनेन गच्छति॥ न मे एवं जीर्णं च व्याधितं च तं पुरुषं समनुस्मरति अपरकाले न कुमारो भूयो पितरमापृच्छति॥ ततो उद्यानभूमिं निर्यास्यामि दर्शनाये॥ राज्ञा अमात्यानामाणापयति दिवा कुमारो उद्यानभूमिं निर्यास्यति॥ उद्यानभूमिं अलंकारापेथ मार्गं प्रतिजग्गथ नगरं च अलंकारापेथ।

धायंकायोयत्रयुक्तोआगच्छतिगच्छतियत्रस्थास्यतिनिषीदति॥यत्रभावयतितुष्टीभवेति॥यत्रवाहिरभ्यन्तिरीहकवलभवतंमायाचविसंवादकंसर्वमेवधर्मकायाप्रव
दन्ति॥राजाशुद्धोदनोआह॥यदिपुत्ररूपेणनरक्षसिकिमिदंनिःपुरुषेणानकेनदर्शनेनोपलक्षयामि॥कुमारआह॥यदिदंतातसंसारनाटकमुपलक्षयामि॥यत्र
दिज्ञाननटवेदनविज्ञानोजनयति॥त्रैधातुकेसमस्थानसमनानाकृतविकृतनाचकृतीपूरणप्रविशति॥तस्मात्तेहवरत्वक्लेशशमनानागाभिरताएवपूरिमाकोटिनशक्ता
यतिपरस्परनाटकेसत्त्वानांवंचनप्रहरणविप्राप्तमं।नास्तिसोसत्त्वोवासत्वकायोवायोनसंस्कारेषुनरतीकृतःनवंचितो॥अथापरंगुरुजनेषुततःउदग्रमनुभवाहिता
तंसंसारनाटकं॥निर्वेदयित्वासमथनिर्वाणपुरमहंप्रवेक्ष्यामि॥यत्रजरामरणानाक्रामन्तिपूर्वमेवपदपूरिमाणामिथ्यायेतेपूरिमकेहितथागतेहिअर्हन्तोहिसम्यक्
बुद्धेहिपूरिमार्गितं॥राजाआह॥इमन्तेपुत्रविमानानांदेवभवनसदृशंसमृद्धंतेनवानःत्वंपिपुत्रअभिरूपवांवरलक्षणापुण्यसहस्रसंचितेकिमिदंपुत्ररतीनविन्द
सिभपितुनिष्क्रमणमेवमभिकांक्षसिविहायनगरंपूरं॥ ॥कुमारोआह॥गतिषुसंसरन्तमानसोभ्रमणोहिममनातयेनमेनास्तिरतिर्जरामाधिरिपुमरणो
न्नीयअभिमर्दतितेनममनास्तिरतिर्यदिनित्यसुखंआत्मभवेत्॥यदिवाआत्मनोऽःखवरंनभवेत्॥यदिसंस्कृतप्रत्ययमिदंनभवेत्॥अर्थकस्यममानुरतिर्नभवे
त्॥उपलभ्यतिकायकलशसमाउपलभ्यतिवानवसर्पसमाउपलभ्यतिअमित्रसकंभसमा॥अथकिस्यममानुरतिर्नभवेत्॥यदिकार्यकरणसमाभवेयदिवात
यसर्पसमानभवेत्॥यदिस्कन्धमित्रसमानभवेत्॥अथकिस्यममानुरतिर्नभवेत्यदिसंवचमानदुःखक्रियानभवेत्॥यदिजातिजरामरणंभवेत्॥अथकिस्य
संसाररतिर्नभवेत्॥यदिशून्यग्राममनिलयोनभवेत्॥यदिदंविरागवधकोभवेत्॥यदिसंस्कारवभङ्गसंभयोनभवे॥अथकिस्यममानुरतिर्नभवेत्॥यदिशिष्यप्र
दोतमिदंभवेत्॥यदिराजकुलभयंनभवेत्॥यदिसर्वभयंत्रिभवेनभवेत्॥अभिनिष्क्रमणास्ममनाभमृत॥अथखलुराजाशुद्धोदनोयदासर्वोपायेननशक्नोतिकुमा

रस्य चित्तं निवर्त्तयितुं ॥ तदा राज्ञो एवं भवति ॥ यदि च केनचिदुपायेन शक्नोमि कुमारस्य चित्तं निवर्त्तयितुं ॥ यंनूनाहं यत्निका कपिलवस्तुनगरे कन्यानां सर्वां कुमारस्य
उपदर्शयामि न कांचिज्जनकायाः कन्यायाः कुमारस्य चित्तं अभिरमेत ॥ बोधिसत्वोपि पितरमामन्त्रयति उद्यानभूमिं निर्यास्यामीति ॥ राज्ञा घोषो दत्तेन अमात्य आज्ञप्ता
यावच्च राजकुलं यावच्च उद्यानभूमि अत्रान्तरं प्रतिजागरथ सिक्तसंमृष्टं विततविताननं विचित्रदुष्यपरिक्षिप्तं ओशाकपट्टदामकलापं धूपितधूपनं कुसुमपुष्पावकीर्णं देशे दे
शेषु धूपयन्त्राणि नटनर्त्तकझल्लमल्लपाणिस्वर्ण्णाकुम्भतरुणिकानामापि रूपशब्दगन्धानि उपस्थापयेथ ॥ अमनापिकानि उद्वर्त्तयेथ ॥ कुमारो उद्यानभूमीमभिनि
ष्क्रान्तो न किंचिदमनापं पश्येया ॥ एवं राज्ञो वचनमात्रेण अमात्येहि यावच्च राजकुलं यावच्च नो कुमारस्य उद्यानभूमिं यथा याने मार्गे प्रतिजागरन्ते देशे देशे च पुरुषो
स्थापिता यथा कुमारस्य पुरतो न किंचिज्जीर्णो वृद्धो व्याधितो वा काणो वा खोडो वा दर्दरो वा कण्डुलो वा कच्छुलो वा विचर्च्चिको वा अन्यो वा किंचिदमनापं कुमारस्य उद्यान
मभिनिष्क्रमन्तस्य पुरतो तिष्ठेया ॥ एवं कुमारो महार्हेन च सप्तरत्नविचित्रेण यानेन महता राजानुभावेन महता राजऋद्धीये महतीये विभूषाये उद्यानभूमिं निर्यान्त
स्य राजपुरुषा वामदक्षिणेन उत्सारणं करेन्ता गच्छन्ति ॥ यथा कुमारो न किंचिदमनापं पश्येया ॥ एवं कुमारो नामापिकानि रूपाणि पश्यन्तो नामापिकानि शब्दा
नि शृण्वन्तो ॥ नामापिकानि गन्धानि घ्रायन्तो उभयो वामदक्षिणेन अञ्जलिशतसहस्राणि प्रविशन्तो विविधानि च चूर्णावर्षाणि सम्प्रतिच्छन्तो कपिलवस्तुनः उद्या
नभूमिं निर्धावन्तस्य पश्चिकारेण वक्कुम्भकारेण शुद्धावासदेवपुत्रभूतेन न तथान्येहि च शुद्धावासकाहि देवपुत्रेहि जीर्णो पुरुषो पुरतो अभिनिर्मितो जीर्णो वृद्धो महल्लको अ
ध्वगतवयमनुप्राप्तश्वेतशिरो तिलकाहतगात्रो भग्नगोपानसीवङ्कोपुरतो प्राग्भारो दण्डमवष्टभ्यमानैर्गात्रैर्गच्छन्तो ॥ बोधिसत्वो तं दृष्ट्वा सारथिं किमिमो पुरुषो एतं प्र
निकृतो पृच्छति जीर्णो वृद्धो महल्लको अध्वगतवयमनुप्राप्तोश्वेतशिरो तिलकाहतगात्रो भग्नगोपानसीवङ्कोपुरतो प्राग्भारो दण्डमवष्टम्भो प्रस्खलमानैर्गात्रैर्गच्छति ॥

THE INSTITUTE FOR ADVANCED STUDIES OF WORLD RELIGIONS

FILM—STRIP NO.
MBB—1971— 22-17,18,19,

BUDDHIST SANSKRIT MANUSCRIPTS

उपरिप्रासादवरगतोऽपविष्ठोनमेवमध्यानमनसाकरोतो॥ आमृतियंसेजमुञ्छायायांतखेनगीतरवशब्दोनृत्यरवशब्दोनप्रमदागणारूपञ्चस्वादीयति॥ नमेवचिंतमनो
आसन्ति॥ अथखलुराजाशुद्धोदनोअन्यतरंपुरुषंपृच्छति॥ किमिदंभोपुरुषोकुमारस्यअन्तःपुरेणगीतरवशब्दोनृत्यमेरीमृदङ्गवीणावंशपणवशरवशब्दोश्रूयति॥ कु
मारस्यकिंचिन्तस्यदौर्मनस्यं॥ अथखलुयारुपिनीवनेदेवतानिवासिन्तासान्तरीक्षेस्थितारराजानशुद्धोदनमब्रवीत्॥ महाराजकुमारचिन्तकंयाहिविरक्तोतनपुत्रोसर्व
कामगुणारतीहिनचिरेणछिन्दिष्यतिसर्वंतत्सावध्यनानिरवशेषायास्यतितपोवनसुपरीनमावधिष्यतितानखलुनृपति॥ सिद्धार्थोराजवरोप्रासादवरगतोप्रमदा
गणापरिवृतोअनित्यदुःखनैरात्म्यंपरिभाषतिशरीर॥ अथखलुराजाशुद्धोदनोतदेवतासकाशातोश्रुत्वापरिदीनमुखवर्णशोकार्दितोकुमारस्यसकाशमुपसंक्रा
न्तोइदमब्रवीत्॥ किमिदंपुत्रपरिदीनवदनोशोकार्दितोउपरिविष्टोऽस्मि माकिञ्चित्शरीरस्यप्रतिपीडांपश्यति माधनक्षयंउपरक्षसि मापरचक्रभयमुपस्थितंआख्या
हिमेपुत्रशीघ्रंकिमर्थं॥ कुमारोआह॥ अस्मितातशरीरेप्रतिपीडांपश्यामि व्याधिरारोग्यमाक्रमति मरणजीवितमाक्रमति॥ तातजीर्णमृतान्तरप्रत्यवेक्ष्यामि॥ जी
वन्तिसर्वसंस्कारागिरिनदीजलचञ्चला॥ प्रसमयासाधमेत्रानुसमन्तरमायुःक्षीयतिमरणासन्नेभवति॥ इमंतातशरीरेप्रतिपीडांपश्यामि अस्मितातधनक्षयपश्यप
ति॥ सर्वधर्मारिक्तकतुच्छकअसारकमायोपमवञ्चनीयविसम्वादिकनास्तिधनस्यस्थितितावाधनिवासत्कामनिवापरस्परमिमतातधनक्षयपश्यामि॥ अस्मिपरच
क्रभयदृश्यति॥ धर्मसंस्कारदोषभयहस्तछेदकर्णछेदनाशाछेदशीर्षछेदविविधनानाप्रकारोअनेकपर्यायेण॥ अस्मिकायेदुःखानिसंक्रमति॥ इमंतातपरचक्र
भयपश्यामि॥ राजाशुद्धोदनोआह॥ अलंमाएतंचिन्तयाहिसंप्रतिनकुमारोप्रथमेयौवनेगतोसिराजकृत्यस्यमनुभवाहिविस्तीर्णातेअन्तःपुरायौवनोसम्पन्नोमोहि
माईश्वरीउहिरमेहिप्रविचारेहिमवुत्सायचित्तंकरोहि॥ ॥कुमारोआह॥ यदिमेतातअष्टवरामनुप्रयच्छसि॥ ततोहंचभयोएतमर्थंचिन्तायिष्ये॥ राजाआह॥ आख्या

हिमेपुत्रकीदृशामेअष्टवराणीछन्दसिप्रदिशकिंवाबलतया॥ भणितंनोतेप्रदास्यामिकिंपुत्रममराज्येपरिहायिष्यतितंदहन्तेवपुत्रप्रवरंनप्रदास्यामि॥ कुमारोआह॥ इ
मानिमेतातअष्टवराणिअनुप्रयच्छाहि॥ प्रथममेयौवनजरानाक्रमेया॥ यआरोग्यंव्याधिनाक्रमेया॥ यरिमेजीवितंमरणनहरेया॥ यदिमेत्वयासार्धंविप्रयोगेनभवे॥
स्पृहंशोभन्तःपुरमप्सरसोस्पृहंशोविस्तीर्णंचत्वानिवर्गंनविप्रवशेया॥ राज्यात्नोचऐश्वर्यात्नोचनविपरिणामास्यर्थाभावोभवेया॥ येपिसत्वाममतातमात्रेणअमृत
सुखेनअभिनिमन्त्रितोतेषांपिसर्वक्लेशप्रशमोभवेया॥ ममापिजातिजरामरणस्यअन्तोभवेया॥ ॥राजाशुद्धोदनोआह॥ पुत्रक्रन्तोममस्पृहंशोवायाकिंवा
बलंवाअस्तिपदहइमामेदृशामष्टवराप्रयच्छेयं॥ येपितेपुत्रपूर्वाणराजानोदीर्घायुष्कायथामहासमन्तोराजामहातेजोदृढधनुःशतधनुःनिशान्तासुगाधनुप्रभृत
यःकुलराजवंशातेपिचपुत्रसर्वेअनित्यतावलेनपर्यन्तोमनीताताममात्रावशेषाः स्थापिताःकुतोपुत्रमेवलंशक्तीर्वांअस्तितवइमेईदृशानष्टवलानतुप्रयच्छते॥
कुमारोआह॥ यदितातनतस्त्वहंक्षितवममइमाअष्टवरानतुप्रयच्छितं॥ अहंचतेनिमन्त्रेमिजरामरणस्यअन्तोभवेया॥ राजाआह॥ जीर्णोवृद्धोगतयौवनस्थतनोम
मस्मृतस्यपश्चात्सुवस्याहि॥ कुमारआह॥ उदग्राअनुभवाहितातजीवन्तोपुनद्रक्ष्यसि॥ ममइहसर्वंगतिविमुक्तसर्वंतृष्णाछिन्नंसर्वदुःखविगतेसर्वत्वरक्लेशापनी
तस्यसर्वंबोध्यंगरत्नाभावपन्नस्य॥ अथनृपतिनस्यप्रमदागणानुपदर्शयति॥ इमंमेपुत्रउदारवरविमलकमलनयनामशोभरुचिरपीनपयोधराशशकनिर्मलगात्रा
विचित्राभरणाकथितभूमेवासितकरचरणापुकुमारप्रवरप्रमदाजनकेयूरजंभुकभावरेणावलयमणिमुक्तिकहारवस्त्रानितकान्तितकनोपुलमवाक्रिकात्र्यं
निर्वाणकर्वन्ति॥ एतेहिपुत्रअभिरमाहिमाप्रव्रज्यामभिकांक्षयाहि॥ कुमारोआह॥ यस्यतातस्त्रीसंज्ञाभवेयाभत्रलजेयाकल्पेयाप्रमघेकं॥ राजाआह॥ तवकीदृ
शीसंज्ञाभवति॥ कुमारोआह॥ ममात्रविपरीतसंज्ञा॥ राजाआह॥ कीदृशीतेपुत्रविपरीतसंज्ञाभवति॥ कुमारोआह॥ ईदृशीमेतातममविपरीतसंज्ञाभवति॥ य

निभन्नको भवन्तिम मस्तनिमानामि ते राजान निष्क्रमिष्य पुरः वरानो॥ ॥राजा आह॥ भवामिति प्रातिभुवोपदेक्रु चतुर्भ्यां वीप्रेपुत्र ऊदीरेहि [illegible] प्राणान्‌जहानि॥ कुमा
रो आह॥ यौवनेन वर्त्तमानेस्मिंन जरा मे वंस्तु आगमे॥ आरोग्यवर्त्तमानेस्मिं व्याधिमे मक्तु आगमे॥ जीवितेन वर्त्तमानोस्मिं मरणं मे स्तु आगम॥ सम्पत्तीषु रम्यासु विपत्ती मंस्तु
आगम॥ यथाहि क्षारकिञ्चिकिन्ताकरेस्तु देव संपोप्रमुञ्चितु॥ साधु साधु महासत्वो साधु शीघ्र सम्प्रतिष्ठ्यव॥ क्षुमाविते तेस्य तस्मिं स वृत्ता परिषेविय॥ विनो ज्ञान स
नामस्वैश्री निष्ठुख समर्प्पिता॥ ततो शुद्धोदनो राजा दुःखशल्यसमर्प्पिताः॥ अश्रुपूर्णो हि नेत्रेहि वोधिसत्वमिदमब्रवीत्॥ स्वयंहि पुत्र जानाहि कस्य स त्वं वि प्रति॥ जरा
व्याधिमरण विपत्तीवान भेगति॥ ॥कुमारो आह॥ हन्त त्विषु महाराज पदेष्ठु प्रतिभूर्भव॥ ततो मया विना भायोते जानस्तु भविष्यति॥ राजा आह॥ नवामि पु
त्र यदेषु प्रतिभूत त्वम्मम ह॥ ततो विवर्न्नये वितन मम मुदाहरन्तो भव॥ कुमारो आह॥ दिव्यमभोक्तु कामप्रगणे नेव भोक्तु सपाक्तु खा॥ नेव निम्नाष्टु भाभोक्तु अत्र मे प्रतिभू
र्भव॥ भस्पराप मधुररागगरोष्ठानि भाये क्ष्वरखुद्धि प्रवरंवर॥ मधुर [illegible]तन सलीलसहितन्त्व र नुपुरन तोभरणा॥ नखु राज्य निसपुरुषास्य मनो मदनेषु याहशतु
दाहरति विवद्धिष्यति॥ कांचनविम्वनिभीवसुधा अनेकलक्ष्मानिता॥ स्ववत दुःखितो राजा मा चमे चैतदमब्रवीत्॥ प्रभीदपुत्र कस्य सुखा का मानिन्दा तथा शुभाः
कुमारो आह॥ हन्त अन्यानि वक्ष्यसि हे पदानि महीपते॥ यदिच्छसि मे समानन्तेषु मे प्रतिभूर्भव॥ राजा आह॥ दर्शमस्तु पराच्छसि प्रातिभूष्य भन्तव॥ हिरिपदे
हि आख्याहि मो चेवि प्रजहाहि मे॥ अन्धकारसमाकार आत्मजाये कदाचनो॥ महन्तो वा महीपार अहमेष प्रतिभूर्भुव॥ ततो महन्त्व रोवाचा व्याहरेन्तु न भोस्यितः॥
त्वमस्तु भेष्यसि स पुश्रो[illegible]वं वन्धनसद्रनो॥ किं कात राज नेषा वचना नासदेव लोके॥ लोके अस्ति उदाहर्त्ता यानि भाषसि वक्षुमा॥ ततो शुद्धोदनो राजा दुःखशल्यसम
र्पिता॥ अश्रुपूर्णोहि नेत्रेहि वोधिसत्वमिदमब्रवीत्॥ नामाप्य हन्त जानामि स्यतेषो पुरुषोत्तम॥ पारानि यानि कीर्त्ते स्मिन्नानि प्रातिभुकी अहं॥ ॥कुमारो

आह॥ अलंविरेगएस्कस्मिंपदेप्रातिभुकोभव॥ततोइहैवनिनक्षिम्यंरम्येकपिलमाह्वये॥भवेदानिअहंपुत्रोएकस्मिंपदेतद्धवेन॥भवप्रातिभुकोसौपुत्रकुहिउपगतंम
या॥कुमारोआह॥इहैववत्सतोमसप्याप्तादवरंतवके॥सर्वजीवरणपगतंचित्तमेवर्त्तनांवशात्॥ततोदेवाचयक्षाचगन्धर्वाचसदानवा॥नागराक्षससंघाश्चअहो
धर्मउदीरयन्॥अहोपरमवादीस्यपरमार्थाभिकांक्षिणो॥अनुकंपरमवाक्याणिप्रभवन्तिमुहुर्मुहुः॥ततोदीनमनोराजाकुमारमेतदब्रवीत्॥नात्रवसामहंपुत्रअश्रु
वेगप्रमुञ्चति॥ततोदेवमनुष्याणांप्रामोपजननीगिरा॥बोधिसत्त्वउदीरेतोपितरसमभाषति॥अहंमनारमारोग्यमम्रतपार्थिवोजम॥विपत्तिभयनिर्मुक्तंभ
क्षिपाम्यप्रसंस्कृतं॥राजान्त्रयपितस्यसन्तुखमछुभंतन्मयाप्राप्नुत्वमितिनसंदेहः॥मारिस्यस्पृष्टतिनभाः॥अथखलुराजाशुद्धोदनोयंकुमारजस्तुद्धायापायायति॥त
दृष्ट्वचिन्तासागरमप्रविष्टोमदिकुमारस्यशान्तेक्षित्वानेहिविचित्तमभिरमति॥माहैवतावदस्मितस्यस्वस्यआकरणंभविष्यति॥यन्नूनाहंकुमारस्यविकीर्णअन्तःपुरमुपस्था
पयेयविविधानिउद्यानानिकुर्यायत्रकुमारोक्रीडिष्यारमेष्याप्रविचारेष्यानचअभिनिष्क्रमनचित्तंकरेष्या॥ ॥अथखलुराज्ञाशुद्धोदनेनकुमारस्यविस्तीर्णअ
न्तःपुरोउपस्थापितोवहुनिस्त्रीसहस्राणिविविधानिचनानाप्रकाराणिअशोकमण्डपमालाकानिकरापितानिअवशाकयदामकलापानिर्मुक्तपुष्पावकीर्णां
यत्रकुमारोक्रीडिष्यतिरमिष्यतिप्रविचारिष्यतिनचेनअभिनिष्क्रमणोचित्तंकरिष्यति॥राजादानिशुद्धोदनोअन्तःपुरेसंदिशतिसुष्ठुकुमारअभिरमापेथना
सगीतवाद्येषयथाकुमारोअभिनिष्क्रमणेचित्तनकरेष्याकुमारोपियानिकामेषुआदीनवदर्शीअनर्थिकासर्वकामभोगेहि॥सहदृष्टेषुवउद्यानेषुदेवभवनश
दृष्टेषुअन्तःपुरेषुअप्सरसदृष्टेषुरतिंनविन्दतिअभिनिष्क्रमणेएवचित्तंअभिरमतिनचबोधिसत्वोकेनचिदात्यमानव्यः॥दुःखोयंसंसारइतिसर्वधर्मेषुवशवर्त्ती
स्वयमेवसामनोविरक्तोभवतिउद्विग्नमानसोसवयंचित्तमुद्धेजयति॥अहोसंसारप्रकृतिदुःखअपरिमितमुपद्रवशतानिदर्शयति॥ ॥अथखलुकुमारो

भिक्षवः बोधिसत्वोऽभीतोऽछम्भी विगतभयरोमहर्षो रात्र्या प्रथमे यामे दिव्यस्य चक्षुर्ज्ञानदर्शनप्रतिसंलाभाय चित्तमभिनिर्हरे अभिनिर्नामये। स दिव्येन चक्षुषा
विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्यकेन सत्वां पश्यति च्यवमानां उपपद्यमानां सुवर्णां दुर्वर्णां सुगतां दुर्गतां हीनां प्रणीतां यथाकर्मोपगां सर्वां प्रजानाति॥ इमे भमवन्तो स-
त्वा कायदुश्चरितेन समन्वागताः वागदुश्चरितेन समन्वागताः मनोदुश्चरितेन समन्वागताः आर्याणामपवादका मिथ्यादृष्टिका मिथ्यादृष्टिकर्मसमादान-
हेतोः तद्धेतोस्तत्प्रत्ययात्कायस्य भेदात्परं मरणादपायदुर्गतिविनिपातं नरकेषूपपद्यन्ते॥ इमे पुनर्भगवन्तो कायसुचरितेन समन्वागताः॥ वाचा सुचरितेन
समन्वागताः मनोसुचरितेन समन्वागताः आर्याणामनपवादकाः सम्यग्दृष्टिकास्ते सम्यग्दृष्टिकर्मधर्मसमादानहेतोः तद्धेतोस्तत्प्रत्ययात्कायस्य भेदात्परं
मरणात्स्वर्गकायदेवेषूपपद्यन्ते इति दिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्यकेन सत्वां पश्यति च्यवमानां उपपद्यमानां सुवर्णां दुर्वर्णां सुगतां दुर्गतां हीनां प्र-
णीतां यथाकर्मोपगां सत्वां जानाति॥ अथ खलु भिक्षवः बोधिसत्वोऽभीतोऽछम्भी विगतभयरोमहर्षो रात्र्या मध्यमे यामे पूर्वनिवासानुस्मृतिज्ञानाय चित्तम-
भिनिर्हरे अभिनिर्नामयेत्तु॥ सोऽनेकविधं पूर्वनिवासं समनुस्मरे॥ तद्यथीदं एकं वा जाति द्वे वा जातौ त्रिणि वा जाति चत्वारि वा जाति पञ्च वा जाति दश वा जाति
शतं वा जाति विंशति वा जाति त्रिंशद्वा जाति चत्वारिंशद्वा जाति पञ्चाशद्वा जाति शतं वा जाति सहस्रं वा जाति शतसहस्रं वा जाति। संवर्त्तकल्पा वा विवर्त्तकल्पा वा अ-
नेकान्यपि संवर्त्तानि॥ अनेकान्यपि विवर्त्तानि अनेकान्यपि संवर्त्तविवर्त्तकल्पाममुत्राहमस्मि॥ एवंनामो एवंगोत्रो एवंजात्यो एवमाहारो एवमायुःपर्यन्तो एवं सु-
खदुःखप्रतिसंवेदि इति। साकारं सोद्देशं अनेकविधं पूर्वनिवासं समनुस्मरति॥ ॥ अथ खलु भिक्षवः बोधिसत्वोऽभीतोऽछम्भी विगतभयरोमहर्षो रा-
त्र्या पश्चिमे यामे अरुणोद्घाटकालसमयेन नन्दीमुखायां रजन्यां यत्किंचित्पुरुषेण सत्पुरुषेण महापुरुषेण पुरुषर्षभेन पुरुषसिंहेन पुरुषधौरेयेण पुरुषशूरेण

रुषवीरेण पुरुषनागेन पुरुषसिंहेन पुरुषर्षभेन पुरुषकुमुदेन पुरुषपुण्डरीकेन पुरुषजानेन पुरुषधौरेण अनुत्तरेण पुरुषदम्यसारथिना निक्रान्तेन विक्रान्तेन पराक्रान्तेन अर्थिकेन गच्छन्ति॥ एकेनाप्रमत्तेन आतापिना प्रहितात्मेन व्यपकृष्टेन विहरन्तेन गतिमता स्मृतिमता धृतिमता बुद्धिमता ज्ञानमता सर्वशो सर्वत्र ता ये ज्ञातव्यं प्राप्तव्यं बोधव्यं अभिसंबोधव्यं सर्वं तदेकचित्तक्षणसमायुक्तया॥ अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धो॥ सम्यथीदं इदं दुःखं अयं दुःखसमुदयो अयं दुःखनिरोधो अयं दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदिमे आश्रवा इमे आश्रवसमुदयो अयमाश्रवसमुदयो इयं आश्रवनिरोधा अयं आश्रवनिरोधगामिनी प्रतिपत॥ इह आश्रवो अशेषा निरवशेषा निनिरुध्यन्ति अपुपशाम्यन्ति प्रहाणा मस्तं गच्छन्ति॥ यदिदं इदमस्मिन् सतो इदं भवति इमस्य असत्तो इदं न भवति इमस्योत्पादादिदमुत्पद्यते इमस्य निरोधादिदं निरुध्यति इति पि अविद्याप्रत्यया संस्काराः संस्कारप्रत्ययं। विज्ञानं विज्ञानप्रत्ययं। नामरूपं नामरूपप्रत्ययं। षडायतनं षडायतनप्रत्ययं॥ स्पर्शः स्पर्शप्रत्यया। वेदना वेदनाप्रत्यया। तृष्णा तृष्णाप्रत्यया। उपादानं उपादानप्रत्यया॥ भवो भवः प्रत्यया। जाति जातिप्रत्यया॥ जरामरण शोकपरिदेव दुःखदौर्मनस्योपायासा भवन्ति। एवमस्य केवलस्य महतो दुःखस्कन्धस्य समुदयो भवति॥ इत्येपि अविद्यानिरोधात् संस्कारनिरोधः संस्कारनिरोधाद्विज्ञाननिरोधः विज्ञाननिरोधः विज्ञाननिरोधान्नामरूपनिरोधः नामरूपनिरोधात् षडायतननिरोधः षडायतननिरोधात् स्पर्शनिरोधः स्पर्शनिरोधाद्वेदनानिरोधः वेदनानिरोधात् तृष्णानिरोधः तृष्णानिरोधादुपादाननिरोधः उपादाननिरोधाद्भवनिरोधः भवनिरोधाज्जातिनिरोधः जातिनिरोधाज्जरामरणनिरोधः शोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासा निरुध्यन्ते। एवमस्य केवलस्य महतो दुःखस्कन्धस्य निरोधो भवति। सर्वसंस्कारा अनित्याः सर्वसंस्कारा दुःखाः सर्वधर्मा अनात्मानः। एतन्शान्तमेतत्प्रणीतमेतद्यथावदेतं अविहितं यदिदं सर्वोपधिप्रतिनिःसर्गो सर्वसंस्कारसमथो धर्मोपच्छेदः तृष्णाक्षयो विरागो निरोधो निर्वाणो॥

॥ अथ खलु भिक्षवो तथागतेन तस्मिं समये इदमुदानमुदानेषि। सुखो उराणो पुरम

एवंखलुपुनर्भिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोपंचविधमार्यस्मितंप्राउकरे॥ अथखलुभिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोच
तुर्विधआर्य्यमाहासिंहविलोकितेनविलोकेति॥ कथंचभिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोचतुर्विधआर्यमहासिंहविलोकितेनविलोकेति॥ सद्यथी
दंअभसविग्रविलोमिसिअभमंत्रस्तोवविलोकेसि॥ अलभ्रमीतेनचविलोकेसि॥ विगतभयरोमहर्षोचविलोकेसि॥ एवंखलुभिक्षवः बोधिसत्वोचतुर्विधआर्यमहासिंह
विलोकितेनविलोकेति॥ अथखलुभिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोचतुर्विधआर्यमहासिंहविजृम्भितेनविजृम्भेति॥ कथंचभिक्षवः बोधिस
त्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोचतुर्विधंआर्यमहासिंहविजृम्भविजृम्भेति॥ सद्यथीदंअभीतेनचविजृम्भेसिअसंविग्रचविजृम्भेसिअसंत्रस्तचविजृम्भे
सि॥ बासत्वोचपुनःअरीचमारपर्षदंचमहासिंहविजृम्भितेनविजृम्भेसि॥ एवंखलुभिक्षवोबोधिसत्वोचतुर्विधंआर्यमहासिंहविजृम्भितेनविजृम्भेसि॥ अथख
लुभिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षामहासिंहउक्कासितेनउक्कासि॥ कथंचभिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोआ
र्यमहासिंहउक्कासितेनउक्कासे॥ सद्यथीदंअभीतमुक्कासेअसंविग्नचउक्कासेअसंत्रस्तचउक्कासेअछम्भीतेनचउक्कासे॥ इदंचपुनर्भिक्षवोबोधिसत्वस्यआ
र्यमहासिंहउक्कासितेन॥ त्रिसाहस्रमहासाहस्रापलोकधातुःयजनाशब्दमश्रोषीन्॥ एवंखलुभिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोचतु
र्विधआर्यमहासिंहउक्कासितेनउक्कासे॥ अथखलुभिक्षवः मारोपापीमांदुःखीदीमनसप्जातोअनन्तःशल्यपरिदाघजातोमहतीचतुरङ्गिनीसेनासन्नाहयि
त्वायेनबोधियष्टिस्तेनोपसङ्कमित्वाबोधिसत्वस्यपुरतोस्थित्वामहान्तंयोधंमहान्तशब्दंनिर्दानमकार्षीत्॥ सद्यथीदंहरथहरथइमंहरथइमंनिर्हरथइमंच
स्यमारगणाभद्रमस्तुवो॥ अथखलुभिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोसुवर्णवर्णबाहांचीवरान्तोनिर्नामयित्वाजालिनाहस्तरतने

नताम्रखनेनसुचित्रविराजितेनलाक्षारससेकवर्णेनमृदुतरुणातूलस्पर्शोपमेनअनेककल्पकोटिकुशलमूलसमन्वागतेनदक्षिणेनपाणिनात्रिष्कृत्वःशिरसा
मन्तपरिमार्जन्तेनदक्षिणेनपाणिनापर्यंकेपरिमार्जित्वादक्षिणेनपाणिनापृथिवीपराहनति॥ अथखलुभिक्षवः बोधिसत्वेनपाणिनाशीर्षेपरामृष्टेदक्षिणे
नपाणिनापर्यंकपृथिवीयेपराहनायइमसहापृथिवीगम्भीरभीष्मरूपंअनुनदेअनुरणोसयथीदनामभिक्षवोमहती येमागधिकायेकंसपात्रीयेगिरिकन्दर
गतायेशिलापट्टेपराहतायेगम्भीरोभीष्मरूपोघोषोअनुनदेअनुरणो॥ एवमेवभिक्षवः बोधिसत्वेनदक्षिणेपाणिनाशिरेपरामृष्टेदक्षिणेनपाणिनापर्यं
केपरामृष्टे।दक्षिणेनपाणिनापृथिवीयंपराहतायसमारसेनातावन्तुसमूहतावन्तुसन्नभीतात्रस्ताव्यथितासंविग्नासंहृष्टरोमजातेनविद्रवेन्तुः तेनवि
लयेन्तुः हस्तिनापिसानंसंसीदेन्तुः अश्वापिसानंसंसीदेन्तुः रथापिसानंसंसीदेन्तुः पदातिमानंसंसीदेन्तुः प्रहरणापिसानंसंसीदेन्तुः हस्तेपिप्रपतेन्तुः
अपरेऔम्र्ध्वंकाप्रपतेन्तुः अपरेअवकुब्जकाप्रपतेन्तुः अपरेउत्तानकाप्रपतेन्तुः अपरेवामेनपार्श्वेनप्रपतेन्तुः अपरेदक्षिणेनपार्श्वेनप्रपतेन्तुः॥ मारो
चपापीमाऽदुःखीदोर्मनस्यजातोअत्तः शल्यपरितापजातोएकमन्तेप्रध्यायी।एकमन्तेनअभिविनीरवन्तो।अवरणामेगोत्तमोविषयमभिक्रमीष्यतीति॥ ॥
अथखलुभिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोविविक्तमेवकामैर्विविक्तंपापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कंसविचारंविवेकजंप्रीतिसुखंप्रथमं
ध्यानमुपसंपद्यविहरे।सवितर्कसविचाराणांव्युपसमाताध्यात्मसंप्रसादाचेतसा॥ एकोतिभावादवितर्कोसविचारंसमाधिजंप्रीतिसुखंद्वितीयंध्यानमुपसं
पद्यविहरे॥ सप्रीतेविरागाऽपेक्षकश्चविहरेस्मृतिःसंप्रज्ञानसुखंचकाये।यत्तदार्याआचक्षन्तेउपेक्षकः स्मृतिमान्सुखविहारीतृतीयंध्यानमुपसंपद्यविहरे॥
सोसुखस्यप्रहाणाद्दुःखस्यचप्रहाणात् सर्वंचसौमनस्यदौर्मनस्ययोरस्तंगमाऽदुःखासुखमुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धंचतुर्थंध्यानमुपसंपद्यविहरे॥ ॥ अथख

यथायथाखलुपुनः मेएवंभवतिअयअहश्रवणोगौतमोअभिभविष्यतीति॥ नथानथामेनेनमनसिकाराक्षिप्तमेवंनिरूप्यनिमाहैवमेश्रवणोगौतमोअभिभविष्यतीति॥
मारोपापीमाडःखीदौर्मनस्यजातोअनत्तः शल्यपरिदाघजातोमहापरिदेविनंपरिदेवे॥ निगच्छतिवमेसेनामाहैववश्रवणोगौतमोअविभविष्यनिइति॥ मारोपापीमाडः
खीदौर्मनस्यजातोअनत्तः शल्यपरिदाघजातोमहापरिदेविनंपरिदेवे॥ थस्मानिवृतंमेभवन्तिगाज्ञाणिमाहैवमेश्रवणोगौतमोअभिभविष्यतिइति॥ मारोपापीमाडः
खीदौर्मनस्यजातोअनत्तः शल्यपरिदाघजातोमहापरिदेविनंपरिदेवे॥ मोघंवनमेडश्यानमाकूलोयायामोमाहैवमेश्रवणोगौतमोअभिभविष्यतीति॥ मारोपापीमां
डःखीदौर्मनस्यजातोअनत्तः शल्यपरिदाघजातोमहापरिदेविनंपरिदेवे॥ यपितेमेस्वविषयकायिकदेवपुत्रास्तेश्रमणस्यगौतमस्यअमनतरोपरिवारोमाहैवमेश्रवणो
गौतमोअभिभविष्यतीति॥ मारोपापीमाडःखीदौर्मनस्यजातोअनत्तः शल्यपमिदाघजातोमहापरिदेविनंपरिदेवे॥ ॥ एवंखलुभिक्षवः मारोपापीमाडःखीदौर्मनस
जातोअनत्तः शल्यपरिदाघशोकाकारसमन्वागतेमहापरिदेविनंपरिदेवे॥ अथखलुभिक्षवः बोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोद्वात्रिंशताकारसमन्वाग
तमार्यमानपरिगृह्णे॥ कथंचभिक्षवोबोधिसत्वोअभीतोअछम्भीविगतभयरोमहर्षोद्वात्रिंशताकारसमन्वागतमार्यमानपरिगृह्णे॥ महान्तमर्थंप्रार्थयमानोबोधिस
त्वोआर्यमानप्रतिगृह्णे॥ प्रतिपूरमर्थंप्रार्थयमानंबोधिसत्वआर्यमानंप्रगृह्णे॥ उदारीनमर्थंप्रार्थयमानंबोधिसत्वभार्यमानंप्रगृह्णे॥ परिशुद्धंअर्थंप्रार्थयमानोबोधिस
त्वभार्यमानप्रगृह्णे॥ अविपरीतमर्थंप्रार्थयमानंबोधिसत्वआर्यमानप्रगृह्णे। अध्रुवमर्थंप्रार्थयमानोबोधिसत्वआर्यमानंप्रगृह्णे॥ नैर्याणिकमर्थंप्रार्थयमानोबोधिसत्
त्वोआर्यमानप्रगृह्णे॥ लोकोत्तरमर्थंप्रार्थयमानोबोधिसत्वआर्यमानप्रगृह्णे॥ असाधारणमर्थंप्रार्थयमानोबोधिसत्वोआर्यमानंप्रगृह्णे॥ अध्याबध्यंअर्थंप्रार्थयमानो
बोधिसत्वोआर्यमानप्रगृह्णे॥ अनागतमर्थंप्रार्थयमानंबोधिसत्वआर्यमानप्रगृह्णे॥ नास्तिनत्रुखयमेनपरिग्यक्तनस्यअर्थस्यआहरणानायैबोधिसत्वोआर्यमानंप्रगृह्णे।

नास्तिलोके तत्सुखं यं मेन परित्यक्तं तस्य अर्थस्य आहरणतायै बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ नास्तिलोके नसुखं यं मेन उद्यापारित्यक्तं तस्य अर्थस्य आहरणतायै बोधिसत्वो-
आर्यमानं प्रनिगृह्णे ॥ नास्ति सा लोके रमणी यत्नाया मेन परित्यक्तो तस्य अर्थस्य आहरणतायै बोधिसत्वो आर्यमानं प्रनिगृह्णे ॥ नास्ति न लोके चित्रिकं यं मेन परित्यक्तं त-
स्य अर्थस्य आहरणतायै बोधिसत्वो आर्यमानं प्रनिगृह्णे ॥ नास्ति न लोके ऐश्वर्यं यं मेन परित्यक्तं तस्य अर्थस्य आहरणतायै बोधिसत्वो आर्यमानं प्रनिगृह्णे ॥ नखलु पु-
नः कामरतिहेतो बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ अथ खलु विरक्तः सर्वसंस्कारेषु सर्वसंस्कारवीतिक्रमो प्रापयिष्यामीति । बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ पूर्वोत्पादस-
पन्नो बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ अद्योत्पादसम्पन्नो बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ प्रणिधिसम्पन्नो बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ निःश्रेयसम्पन्नो बोधिसत्वो आर्यमा-
नं प्रगृह्णे ॥ उपचारसम्पन्नो बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ उपलम्भसम्पन्नो बोधिसत्व आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ सम्भारसम्पन्नो बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ दृढसमादाना-
हमस्मि इति कुशलेहि धर्मेहि तं मया समादानं अन्तपूर्वं नापि भञ्जिष्यामीति बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ दृढचित्तो हमास्मि स्थिरचित्तो पवाप्तुनः दृढचित्तेन भूमिमधि-
गन्तव्या तां भूमिमधिगमिष्यामीति बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ महाक्रमो हमस्मि अपवित्तचेत्तसो यथा खलु पुनर्महाक्रमेणा अपरीत्तचेत्तसेन भूमिमधिगन्तव्या
तां भूमिमधिगमिष्यामीति बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ अप्रेरणाप्तुनवीर्येण अप्राप्य भूमिमधिगमिष्य अयं मे वीर्यं यत्ति बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ तां भूमिमधिग-
मिष्यामि या भूमिमधिगम्य महतो जनकायस्य अर्थं करिष्यामि बोधिसत्वो आर्यमानं प्रगृह्णे ॥ ॥ एवं खलु भिक्षवः बोधिसत्वो अभीतो अछम्भी विगतभ-
यरोमहर्षो द्वात्रिंशताकारसमन्वागतमार्यमानं प्रगृह्णे ॥ अथ खलु भिक्षवो बोधिसत्वो अभीतो अछम्भी विगतभयरोमहर्षो पञ्चविधं आर्यस्मितं प्राडुकरे ॥ कथं च
भिक्षवः बोधिसत्वो अभीतो अछम्भी विगतभयरोमहर्षो पञ्चविधं आर्यस्मितं प्राडुकरे ॥ तद्यथा दृढन्तोपस्तब्धं वीर्योपस्तब्धं स्मृत्युपस्तब्धं समाध्योपस्तब्धं प्रज्ञोपस्तब्धं ॥

कीर्णं मृदुकाश्च वाता ओवायन्ति। तस्मिंश्च तालवने वातसंघट्टितो दिव्यो घोषो निश्चरति ॥ येन यावद्भगवतो कालमारोचयति यावन्तु विष्टनिषीदि भगवान्। ततो गृहपतिना रा
ज्ञो दूतम्प्रेषेति ॥ आगच्छ देव अद्य देव पश्चिमकं दिवसं शास्ता परिविशिष्यामः सन्निहितकाराज्ञायानिभद्रयानमभिरुहित्वा संप्रस्थितो अद्राक्षी राजा बन्धुमो दूरतो स्वावापच्छन्ते
सर्वं पाण्डुरं हस्तिनागा दृष्ट्वा च पुनरेतदभूषि ॥ निःसंशयं गृहपतिना सर्वं पिष्टमय हस्तिनागं कारापितं। सोदानि आरामं प्रविशित्वा तं सहस्रनानाविधरूपषित्वा। आश्च
र्ययातो रूपजातमाश्चर्यमिदं गृहपतिपुरस्ते तेजेन ग्रामेष्टुकेनापि वा पिण्डरूपेण दधिघटमानीतं प्राहूनार्थं ॥ सोपचरि प्रसाराशाते हि क्रीणि केन याचितो सोदानि ग्रामे तं का
पुरुषो सविशेषं पश्यति मातावच्छ इमेन तावदर्थं मार्षकनिश्चय यावत्सर्वसंघे यावदर्थं चारित्वा तत्तकमेव ततः राजा बन्धुमो अनङ्गेन मान्यपरिदायकं अयं च पुनः पञ्चपुराणशता
नि किमेतं भविष्यन्ति ॥ सोदानि पृच्छति किमेतं भविष्यन्तीति आह खु: भगवान् विपश्यी सार्धं अष्टषष्टीहि अर्हन्तसहस्रेहि परिविषीयति ॥ सोदानि चिन्तेति ऽहमेतस्यागतानां
यावन्त्यस्य कल्पुष्णा नालोके प्राडभाव: पन्त्राहं इमेन दधिघटकेन तुष्ट भुङ्खे भिक्षुसंघस्यमेव परिविषयं ॥ सोदानि स्वयमेव सर्वसंघे यावदर्थं याचिता तत्तकमेव।
ततो राजा बन्धुमो अनङ्गणेन गृहपतिना सार्धं गाढस्नेकेन गृहेन भगवन्तं सश्रावकसंघं परिविषति। यदा भगवान् भुक्तावी धौतहस्तो अपनीतपात्रः ततो गृहपति
प्रणिधिं करोति येयं मम देयधर्मपरित्यागा अनुत्तराभिसम्बुद्धस्य साधारणा मे दिव्यउपभोगा भवेया। तत्र असाधारणाश्च तारकाश्च शास्तारं आरागयेयं सो मे धर्मं देशयेन्
तं च्छानेह यानेय एकरुहितानि निःक्लेशो भवेयं ॥ ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खो भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यो स तेन कालेन तेन समयेन अनङ्गणो नाम श्रेष्ठी अभूषि नैतदेवं द्र
ष्टव्यं ॥ ज्योतिष्को गृहपतिः सो तस्मिं कालेन तस्मिं समये अनङ्गणो नाम गृहपतिराही यावत्तस्स प्रणिधि सर्वार्थसिद्धाः ॥ अथ खलु मारो पापीमां दुःखी दौर्मनस्यजातो अ
न्तःशल्यपरिदाहजातो षोडशाकारसमन्वागतं महापरिदेवितं परिदेवति ॥ कथं च भिक्षवो मारो पापीमां दुःखी दौर्मनस्यजातो अन्तःशल्यपरिदाहजातो षोडशाकारसम

न्वागतोमहापरिदेवितंपरिदेवे। महर्द्धिकोवनंहंसमानोमाहैवश्रमणोअविभविष्यनिइति॥ मारोपापीमांडःखीदौमनस्यजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोपरिदेवितंपरिदेवे। महाप्रभावंवनंमेसमानंमाहैवश्रवणोगौतमोअविभविष्यतीति। मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यपरिदाघजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोमहापरिदेवितंपरिदेवे। महेशाख्यंवनंमेसमानंमाहैवमेश्रवणोगौतमोअविभविष्यनिइति। मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोमहापरिदेवनंपरिदेवे। महाप्रतापवनंमेसमानंमाहैवश्रवणोगौतमोअविभविष्यतिइति॥ मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यजातोपरिदाघअन्तःशल्यमहापरिदेवितंपरिदेवे॥ महावृषभिनंवनंमेसमानंमाहैवश्रवणोगौतमोअभिभविष्यतीति॥ मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोमहापरिदेवितंपरिदेवे॥ महाविजयंवनंमेसमानंमाहैवश्रवणोगौतमोअभिभविष्यतीति। मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोमहापरिदेवितंपरिदेवे॥ महासमानोवनंमेसमानंमाहैवश्रवणोगौतमोअविभविष्यतीति॥ मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोमहापरिदेवितंपरिदेवे॥ महाबलंवनंमेसमानंमाहैवमेश्रवणोगौतमोभविभविष्यतीति॥ मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोमहापरिदेवितंपरिदेवे॥ मनुष्यभूतोवनंमेसमानंमाहैवश्रवणोगौतमोअहंपुनरैविप्रुद्धोमाहैवमेश्रवणोगौतमेअभिभविष्यतिइति॥ मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोमहापरिदेवितंपरिदेवे॥ मातापितृसंभवःश्रवणोगौतमस्यकायोऔदारिकोओदनकुल्माषोपचयोओछादनपरिमर्दनस्नपनभेदनविकिरणविध्वंसनधर्मोममपुनर्मनोमयोकायोमाहैवश्रवणोगौतमोअभिभविष्यतीति॥ मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोमहापरिदेवितंपरिदेवे॥ येपितेभूरावीरापरमप्ररूपास्तेपिमेश्रमस्यमानुष्यस्यपरिनिक्षेपंपिनजानन्तिमाहैवमेश्रवणोगौतमोअभिभविष्यतीति॥ मारोपापीमांडःखीदौर्मनस्यजातोअन्तःशल्यपरिदाघजातोमहापरिदेवितंपरिदेवे॥

अपितुयद्दिवसमिष्टोभवतितदाकरिष्यामीतिनिमन्त्रितोमेभगवान्॥ अथखलुराज्ञोबन्धुमस्यएतदभूवि॥ सचेद्धक्षाम्यहमानावज्ञहयतेकरोहिनचमेअनुज्ञास्यति॥
नचमेभगवान्विपश्यीआत्तमनाभविष्यतिनचमेअधिवासयिष्यति॥ तस्यएवंचिन्तयमानस्यगृहपतिनामन्त्रयति॥ यत्नकमेकातेनहिगृहपतेभक्तवारंकरिष्यामि
एकदिवसंममभवतुद्वितीयदिवसंतुह्यंभवतु॥ आहवाद्येनत्विंनशाक्यंकर्तुंप्रख्यापितं॥ एवंदिवसंराज्ञोभक्तंद्वितीयंअनङ्गणस्यअनङ्गणोनामगृहपतिःयत्नकंएकदि
वसंराज्ञोभक्तंद्वितीयअनङ्गस्य॥ अनङ्गणोदानिगृहपतिःयत्नकंएकदिवसंदानिराज्ञोभक्तं॥ ततोअनङ्गणोअपरस्यअवस्थानिदर्शनंकरोति॥ अथखलुराज्ञाबन्धु
मोमहामात्रेआमन्त्रयति॥ कस्यदानिग्रामणिअनङ्गणस्यगृहपतिस्सख्यापनेयंबहुतरकंनमन्तियदिदंगृहपतिसभक्तंमम्पयतिनममतंसंपयति॥ आहदेव
एषपश्चिमकोदिवसाअवशेषोपश्चित्वाविशेषंकरोति॥ ॥राजाआह॥ तेनहिग्रामिकतथाकर्तव्यं॥ यथाअनङ्गणस्यगृहपतिस्यचक्षेमंभवेयथारपिष्यति
नशक्नोतिकिंचित्कर्तुं। यावत्तेमासससप्ताहद्विदिवसाअवशेषोचतुर्दशीयराज्ञोभक्तवारपञ्चदशीयगृहपतिस्यराज्ञोदानिबन्धुमस्यपुनिहतोनामबन्धेनारामोमहन्तो
चविस्तीर्णोचशीततोयवस्तुगन्धोवसप्राप्तदिकोचदर्शनीयोच॥ राज्ञोदानिपश्चिमकेहिदिवसेचतुर्दशीयराज्ञोभक्तवारसर्वंचन्दनवापासिक्तंसंसक्तंकृतनाओशक्तप
ट्टदामकलापंधूपितधूपनभुक्तपुष्पावकीर्णंएकामेकस्यवन्दनवृक्षस्यएकस्याभिक्षुस्यशतसहस्राणिआसनप्रज्ञप्तिप्रीयति॥ एकस्यचनारीदारकासर्वालंकार
विभूषितस्सुवर्णरूप्यमयेनदण्डेनसर्वश्वेतेनचामरेणवीजयन्ति॥ एकेनान्तरेणकुमारिकासर्वालंकारविभूषितानापुरतः शतसहस्राणिगन्धयोगानिसमठलेप
नोपीपयन्ति॥ पृष्ठतोहस्तिनागंसर्वालंकारविभूषितंहेमजालप्रतिछन्नंअवमतानिछत्राणिधारयन्ति॥ राज्ञाआणप्तियावत्तावन्धुमतीद्वारयाजोमत्तानिसम
मन्तेनकेनचित्शलाकाविकीर्णातथायांकिरणातियोविक्रिणाति॥ तस्यवधदण्डंदानवपश्यथा। एवंवाचियन्तसोगृहपतिकिंकरिष्यतिकेनाप्यनुक्तोपस्थितिभ

वारितो न केचित्किञ्चिद्दातव्यं । यावद्वृद्धदत्तं दानं न य्य यावद्वारिता ग्रामे वा भोजनं न भविष्यति ॥ क्रयेण गृहपतिस्स प्रदर्शी काउपानकृता आसनो यत्र पीयन्ति यावत्कृतो ह
न्ति ॥ ततो भगन्तगोन दानि गृहपतिना सदशासेपतिं श्रुत्वा च शोकपरिदेवपरविशोहृदयो चिन्तासागरमनुप्रविष्टो आसनति ॥ सो दानि करतलाञ्च आयति सो
दानि चिन्तेति यदि तावदहं काष्ठेन न लभिष्यं शालाकां नेन शाकं परिज्ञापयिष्ये तथा च न लभिष्यं । वंजनस्य अर्थाये इदं विशाकं परियानयिष्ये । अन्यानि च जनानि मज्जि
ष्यं शोभणानि प्रणीतानि भपिनु मेस्व दशो वन्दनावाटो नास्ति आसेन प्रज्ञप्ती वमेन तादृशी भविष्यसि ॥ चत्वारदारिका दारका च मेन भविष्यति ॥ हस्तिना यावमे
न भविष्यन्ति न मासा उत्कण्ठितः तस्य पुण्यतेजेन शक्रो देवानामिन्द्रो उपसंक्रमित्वा ऽग्रतो आह ॥ गृहपति माऽत्कण्ठाहि उपस्थाहि भक्तप्रतिजागरिह सर्वं भविष्य
ति ॥ अहमासनप्रज्ञप्ती करिष्यं मराउलमालेन मायरिष्यं शोभनां वासं कृतां च कारयिष्यं ॥ ॥गृहपतिराह ॥ कोत्वं मारिष आह गृहपति ॥ शक्रोहं देवाना
मिन्द्रो गृहपति मुदितो च स्वन काष्टेन व्यंजनेन पाचयन्ति ॥ घृततैलकरंडं भरित्वा ततो यथावद्गमस्थिकानि भोवाहि यदि तेन भक्तं सज्जियति । शक्रो देवानामिन्द्रो विश्व
कर्मं देवपुत्रमामन्त्रयति ॥ भगवतो च भिक्षुसंघस्य च महल्लमराउलमात्रं समन्वाहर प्रणीतं च शय्यासनं च साधुमारचेति यावत्तानि श्रुत्वा ततो विश्वकर्मेण देवपु
त्रेण महतो मराउलमात्रा अभिनिर्मिणित्वा अष्टषष्टीसहस्राणि तालवनमभिनिर्मिणित्वा सुवर्णमयस्य तालस्कन्धस्य रूप्यमयं च पत्रं च फलं च आमेया वत्त लोहिति
कोमयस्य स्कन्धस्य वैडूर्यमयपत्रं च फलं च यावदासनप्रज्ञप्ती कृता नेकमेकस्य तल्मस्य एकमेकस्य भिक्षुस्य अर्थाये चत्वारि देवपुत्रा सर्वालंकारविभूषिता वामदक्षिणे
क्षिप्त्वा मोरहस्तेहि वीजयमानो चत्वारो देवकन्या सर्वालंकारविभूषिताः अनुयानमेव दिव्यानि अनुलेपनानि पीदेन्तु ॥ एकमेकस्य भिक्षुस्य एकमेकं हस्तिनागं वैरोच
नेन सदृशानि पृष्ठतो समन्तामयाछत्रां वैडूर्यदण्डानि धारेन्ति ॥ ऐरावणा च हस्तिनागो भगवतो उपरिछत्रं धारेन्ति ॥ तं महामराउलमात्रं यावज्जानुमात्रं दिव्यपुष्पाव

पमानो दृष्टा विधं महाद्रुहस्तिनं ऽहसे॥ अथ खलु भिक्षवः बोधिसत्वो अभीतो अछंभी विगतरोमहर्षो चतुर्दशेभिराकारैः मारं पापीमं अभिगर्ज्जे॥ एवं च भिक्षवः बोधि
सत्वो अभीतो अछम्भी तो विगतरोमहर्षो चतुर्दशभिराकारैः मारो पापीमांसमुख अभिगर्ज्जे। तेन हि तै पापीमं निहनिष्यामि॥ सय्यथापि नाम वलनेवा मारुतो ऽर्वतो ऽ
मं। तेन हि ते निहष्यामि॥ सय्यथापि नाम वलवा मल्लो ऽर्वलमल्लं तेन हि ते पापीमं निहनिष्यामि॥ सय्यथापि नाम वलवा वृषभो ऽर्वलऋषभं। तेन हि ते पापीसमर्द्दिष्या
मि॥ सय्यपि नाम हस्तिनागो कवलिं असारिकां तेन हि ते पापीमं निहनिष्यामि॥ सय्यथापि नाम सूर्यो अभ्युदयमानो सर्वखद्योतकं तेन हि ते पापीमं नभिभविष्यामि।
सय्यथापि नाम चन्द्रो अभ्युदयमानो सर्वतारकारूपां तेन हि ते पापीमं न विभविष्यामि॥ सय्यथापि नाम हिमवां पर्वतराजा सर्वाकारपर्वतां तेन हि ते पापीमं न विभविष्या
मि। सय्यथापि नाम चक्रवर्ती पृथुप्रत्येकराजानो तेन हि ते पापीमं सविनिर्जिष्यामि। सय्यथापि नाम भद्रो अश्वाजानेया सर्वाश्वखलुङ्का तेन हि ते पापीमं सन्त्रास
यिष्यामि। सय्यथापि नाम सिंहो मृगराजा सर्वक्षुद्रमृगां तेन हि ते पापीमं समोहजालं छेष्यामि। सय्यथापि नाम वलवा मनुजा ऽर्वलजातं तेन हि ते पापीमं संमोहजा
लं दहिष्यामि॥ सय्यथापि नाम अनलो ऽपासानं तेन हि ते पापीमं नश्वीकरिष्यामि। यथापीदं निषदमतुपुरुषेन तेन हि ते पापीमं न विभविष्यामि। यथापीदं अभिद्या
सपुरुषो तेन हि ते पापीमं ओस्तरित्वा अभियासित्वा त्रासयित्वा निर्जिनित्वा अतिक्रमिष्यामि। अत्र च पापीमं न गानिर्भविष्यसि॥ एवं खलु भिक्षवः बोधिसत्वो अभीतो
अछंभी विगतभयरोमहर्षो मारं पापीमं चतुर्दशोभिराकारैः संमुखमभिगर्ज्जे॥ ॥ भिक्षु भगवन्तं पृच्छेन्सुः॥ कतमं भगवन् ज्योतिष्कस गृहपतिस्य इदृशीए प
रमसंपत्तिये समन्वागतं गृहमभूषि। असाधारणा च भोगा भगवांश्च आराधितो प्रव्रज्या उपसंपदा च लब्धा निक्लेशानां च क्षयो प्राप्तो च कस्यैतद् भगवं ज्योतिष्कस्य गृहपति
स्य कर्मफलविपाकः॥ ॥ भगवानाह॥ भूतपूर्वं भिक्षवः अतीतमध्वाने इतो एकनवतिमे कल्पे राजा अभूषि। बन्धुमो नाम राज्ञो खलु पुनर्भिक्षवः बन्धुमस्य व

न्धुमतीनामराजधानीअभूषिचक्रवर्तीडरीविस्तरेणाराज्ञोखलुपुनर्भिक्षवोबन्धुमस्यविपश्यीनामपुत्रोअभूषि॥ अथखलुभिक्षवःविपश्यीबोधिसत्वोअपरस्मिंदेशे
गत्वाअगारस्यानगारियंप्रव्रजित्वाअनुत्तरांसम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धोकस्यचिदानिराज्ञाबन्धुमोभगवतोविपश्यिस्यकृतेप्रेषयतिआगच्छतुभगवन्स्वकंजन्मभूमिमस्मा
कअनुकम्पार्थं॥ ॥अथखलुभिक्षवोभगवांविपश्यीराज्ञकृतेनबन्धुमेनदूतायेनस्वकाजन्मभूमिस्तेनोपसंक्रमित्वासार्धंअष्टषष्ठीहिअर्हन्तसहस्रेहि॥तेनकालेनते
नसमयेनबन्धुमतीयंराजधानीयंअनङ्गणोनामश्रेष्ठिआढ्योमहाधनोप्रभूतवित्तोपकरणोअश्रोषीत्॥ खलुअनङ्गणोनामगृहपतिएवंचैवभगवांविपश्यीआगच्छ
तिसार्धमष्टषष्ठीहिअर्हन्तसहस्रेहितस्यदानिस्तरभूषि॥ यन्नूनाहंसर्वप्रथमतरमेवभगवतोपादेवन्दोपसंक्रमेये॥ अथखलुअनङ्गणोनामश्रेष्ठिगृहपतिःश्रीप्रश्रीप्रव
रमानरूपोभगवतःपादवन्दकोउपसंक्रान्तोअद्राक्षीत्॥ अनङ्गणोनामगृहपतिःभगवन्तंविपश्यीनदूरतोएवागच्छन्तंप्रासादिकंपेभिक्षसंघपरिवृतं॥ ॥अथखलु
अनङ्गणोनामगृहपतिःयेनभगवान्यावद्भगवन्तमेतदवोचत्॥ अधिवासेहि मेभगवंत्रैमासंभुक्तेनसार्धंभिक्षुसंघेनयावत्तूष्णीभावेनअश्रोषी॥राजाबन्धुमोएवंचेदंचभ
गवान्विपश्यीआगच्छमहताभिक्षुसंघेनसार्धमष्टषष्ठीहिअर्हन्तसहस्रेहितेनान्तरमलंकरेथ॥ यावन्महताराजानुभावेनयावदद्राक्षीत्॥प्रासादिकोयावत्त्रिमत्त्रेति॥ या
वदधिवासितोमेमहाराजअनङ्गणस्यगृहपतिस्यत्रैमासंभक्तेनसार्धंभिक्षुसंघेनराजाश्रुत्वाउत्कण्ठितो॥ एवंजिनोअनङ्गणोगृहपतिःममतोऋद्धित्वाअनवतोकिंत्वाअ
बहुमानेकृत्वाभगवतोसकाशंउपसंक्रान्तोभगवांत्रैमासनिमन्त्रितो॥ असाधुमेतंभगवान्राज्ञोउक्तो॥ एकदिवसंभक्तंममअनुजानीये॥ तस्यभगवानाह॥ यदिअनङ्गणोअनु
जानातिएवंतभ्यं॥ राजादानिअनङ्गणस्यकृतेप्रेषयतियावदागतं॥ राजाआह॥ प्राप्तकालंनवगृहपतियंराज्ञविलोमंवर्तेसि॥ ममअनोपश्चियानंनिमन्त्रेसिमेनत्वंजाना
सि॥ महंसोपुत्रोविपश्यीआगतोओसिराहिभगवन्तंत्रैमासंभक्तेसार्धंभिक्षुसंघेन॥ गृहपतिराह॥ नवयंदेवस्यअबहुमानोअपितुकिंदेवोपुराणाधिकावयंनाधिको

भविष्यति॥ यथा हंसराजा पंच करोन्ति त्वाप्रदक्षिणां। निःसंशयं महावीरो अभयवुद्धो भविष्यति॥ यथा जीवंजीवशताः पंच करोन्ति त्वाप्रदक्षिणां। निःसंशयं महा
वीर अभयवुद्धो भविष्यसि॥ यथा वारणशताः पंच करोन्ति त्वाप्रदक्षिणां। निःसंशयं महावीरो अभयवुद्धो भविष्यसि॥ यथा मयूराणां शताः पंच करोन्ति त्वाप्रदक्षि
णां। निःसंशयं महावीर अभयवुद्धो भविष्यसि॥ यथा कन्याशताः पंच करोन्ति त्वाप्रदक्षिणां। निःसंशयं महावीरो अभयवुद्धो भविष्यसि॥ यस्याद्वात्रिंशता काये महा
पुरुषलक्षणानि च। निःसंशयं मारसैन्यं प्रभंजित्वा विरोचसि॥ ॥ अथ खलु भिक्षवो वोधिसत्वो अभीतो विक्रान्तो विक्रमन्तो। अदीनविक्रान्तो विक्रम
न्तो। अलीनविक्रान्तो विक्रमन्तो। उष्वर्षं विक्रान्तो विक्रमन्तो। सिंहविक्रान्तो विक्रमन्तो। नागविक्रान्तो विक्रमन्तो। ऋषभविक्रान्तो विक्रमन्तो। हंसविक्रान्तो
विक्रमन्तो। अग्रोन्मादविक्रान्तो विक्रमन्तो। ज्येष्ठोन्मादविक्रान्तो विक्रमन्तो। श्रेष्ठोत्यादविक्रान्तो विक्रमन्तो। पूर्वोत्पादविक्रान्तो विक्रमन्तो। प्रगोन्मादविक्रान्तो
विक्रमन्तो॥ यद्वुर्दमथाय विक्रमन्तो। अपराजिताय विक्रान्तो विक्रमन्तो॥ आज्ञानेय विक्रमन्तो। महापुरुषविक्रान्तं विक्रमन्तो। हितैषी अध्यनकारी करणतायै
महासंग्रामविजयायैः। अनुत्तरस्य अमितस्य हरणतायै महाविक्रान्तं विक्रमन्तो॥ येन वोधियष्टिस्तेनोपसंक्रमित्वा वोधियष्टीये अत्यन्तरागेसमन्तभद्रतृणसंस्तर
णां प्रस्तरयित्वा वोधियष्टिं पुरिमजिनचिह्नीकालेन त्रिष्कृत्वो प्रदक्षिणीकृत्वा निषीदि पर्यंकमाभुंजित्वा ऋजुकायप्रणिधाय प्रतिमुखं स्मृतिमुपस्थापयित्वा ऋजुधावा
नाभिमुखो समनन्तरनिषण्णो च पुनर्भिक्षवः वोधिसत्वो पंचसंज्ञा प्रतिलभति॥ कतमानि पंच॥ तद्यथा क्षेमसंज्ञा सुखसंज्ञा अभयसंज्ञा हितसंज्ञा। अद्यवाहं अनुत्तरां
सम्यक्संवोधिमभिसंवुद्धिष्यति॥ समनन्तरनिषण्णा च पुनर्भिक्षवः वोधिसत्वो इमा पञ्च संज्ञा प्रतिलभते॥ ॥ अथ खलु भिक्षवः मारो पापीमाङ् दुःखदुर्मना अभ
न्तःशल्ये परिदह्यमानो येन वोधियष्टिस्तेनोपसंक्रमित्वा वोधिसत्वस्य पुरतः स्थित्वा महागीतं विगायेम हावैराश्रेपा विमप्रगाढेन वचन वोधिसत्वो चित्रीकारेसि॥ अ

थखलुभिक्षवः मारोपापीमान्दुःखीदुर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वसंक्षयमानोदशविधंमहाट्टहसितमट्टहसे॥ कथंभिक्षवोमारोपापीमान्दुःखीदौमनस्यजा
तोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोदशविधंमहाट्टहसितमट्टहसे। महर्द्धिकोऽस्मिश्रवणामहत्तभावोनमेश्रवणामोक्षसीति। मारोपापीमान्दुःखीदौर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरि
दाघजातोबोधिसत्वसंक्षयमानोमहाट्टहसितमट्टहसे। मारोपापीमान्दुःखीदौर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वसंक्षयमानोमहेशाख्योऽस्मिश्रवणो
नचमेश्रमणमोक्षसीति। मारोपापीमान्दुःखीदौमनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वसंक्षयमानोमहाट्टहसितमट्टहसे। महाप्रतापोऽस्मिश्रवणोनचमे
महाश्रमणामोक्षसीति॥ मारोपापीमान्दुःखीदुर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वसंक्षयमानोमहाट्टहसितमट्टहसे॥ महावृषभोऽस्मिश्रवणोनमेश्रव
णोमोक्षसीति। मारोपापीमान्दुःखदौर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वसंक्षयमानोमहाट्टहसितमट्टहसे॥ महाविजयोऽस्मिश्रवणोनमेमहाश्रव
णामोक्षसीति। मारोपापीमान्दुःखीदौर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वोसंक्षयमानोमहाट्टहसितमट्टहसे॥ महासैन्योऽस्मिश्रवणोनमेश्रवणोमोक्ष
सीति। मारोपापीमान्दुःखदौर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वसंक्षयमाणोऽट्टहसितमट्टहसे॥ महाबलोऽस्मिश्रमणोनमेमहाश्रवणोमोक्षसीति।
मारोपापीमान्दुःखीदौर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वंसंक्षयमाणोमहाट्टहसितमट्टहसे॥ मनुष्यभूतोऽस्मिश्रवणोअहंपुनर्देवपुत्रोनमेश्रम
णोमोक्षसीति॥ मारोपापीमांदौर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वसंक्षयमानोमहाट्टहसितमट्टहसे॥ मानाधिपत्यभवोश्रवणाकायोओदनकुत्मा
षोपचयोऽच्छादनपरिमर्दनस्वप्नभेदनविकिरणाविध्वंसनधर्मोममपुरमनोमयोकायेंनमेश्रवणोमोक्षसीति। मारोपापीमान्दुःखीदौर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यप
रिदाघजातोबोधिसत्वसंक्षयमाणोमहाट्टहसितमट्टहसे॥ ॥एवंभिक्षवःमारोपापीमान्दुःखीदौर्मनस्यजातोऽनन्तःशल्यपरिदाघजातोबोधिसत्वसंक्षय

नैरंजनातेनोपसंक्रमित्वानदीयेनैरंजनायैतीरेगात्राणिशीतलीकृत्वासुजातायैग्रामिकधीतायेऽहिनुःमधुपायसंभुंजित्वानद्यांनैरंजनायांकंसपात्रंप्रवाहित्वानर्हिस्त्वं
दिवाविहारकल्पयित्वासुसृष्टिप्रतिसंलभतेनेतिये॥ अथखलुभिक्षवोबोधिसत्वानामनन्दिकान्तसमयेननदीनैरंजनातेनोपसंक्रमित्वानदीयेनैरंजनायेगात्राणिशीत
लीकृत्वायेनबोधियष्टिस्तेनोपसंक्रमेअद्राक्षीद्भिक्षवोबोधिसत्वंसत्तरावबोधियष्टीयेअन्तरायननदीयेयेननैरंजनायाःस्वस्तिकायावशिकोनृणाकाशिलमवका॥ अथख
लुभिक्षवोबोधिसत्वोयेनस्वस्तिकोयावशिकोस्तेनोपसंक्रमित्वास्वस्तिकंतृणानिअयाचिअदासिभिक्षवःस्वस्तिकोबोधिसत्वस्यतृणानि॥ अथखलुभिक्षवःबोधि
सत्वस्तृणामुष्टिमादाययेनबोधियष्टिस्तेनोपसंक्रमेनवाद्राक्षीत॥ मारोपापीमांगच्छन्तनरवन्नरवभिक्षवोमारस्यपापीमनोस्मृतिअभूषि॥ तंस्मृतिमनुस्मरन्तोअ
द्राक्षीत्॥ बोधिसत्वमतीतविक्रान्तविक्रमन्त। अदीनविक्रान्तविक्रमन्त। अलीनविक्रान्तविक्रमन्त। उग्रधर्षविक्रान्तविक्रमन्त। सिंहविक्रान्तविक्रमन्त। नागवि
क्रान्तविक्रमन्त। ऋषभविक्रान्तविक्रमन्त। हंसविक्रान्तविक्रमन्तचभग्रोमादस्मेस्तोतासादथ्येस्तोनृपादस्फुगोनारप्रणिधिपूर्वीसादे॥ शत्रुर्मथनविक्रान्तविक्रमन्त।
अपराजितविक्रान्तविक्रमन्त। [illegible]नेयविक्रान्तविक्रमन्त। महापुरुषविक्रान्तविक्रमन्ते॥ हितैषीअनन्तकारीकरणाशतायमहासंग्रामविजयायैरत्नरस्य
अमृतस्यआभरणतायैः॥ ॥अथखलुभिक्षवःबोधिसत्वोनमहाविक्रान्तविक्रमन्ते। पंचमीरकशतानिबोधिसत्वगच्छन्तअभिप्रदक्षिणीकसभत्रपरि
वर्तेन्तुः॥ पंचशतनपत्रशतानिबोधिसत्वंगच्छन्तंअभिप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुपरिवर्तेन्तुः॥ पंचक्रौञ्चशतानिबोधिसत्वंगच्छन्तमभिप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुवर्तेये
न्तुः॥ पंचजीवंजवकशतानिबोधिसत्वंगच्छन्तंअभिप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुवर्तेन्तुः॥ पंचवाशशतानिबोधिसत्वगच्छन्तमभिप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुवर्तेन्तुः। पंचपू
र्णकुम्भशतानिबोधिसत्वगच्छन्तमभिप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुवर्तेन्तुः। पंचकुमारशतानिबोधिसत्वंगच्छन्तमभिप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुवर्तेन्तुः॥ ॥अथखलुभि

स्वबोधिसत्वस्य एतदभूषि॥ यथा च इमे पूर्वीमा दा यथा च पूर्वनिमित्ता च अयाहृतमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धिष्यं अद्राक्षीद्भिक्षवः कालो नाम नागराजा बो
धिसत्वं अभीतमविक्रान्तं महाविक्रान्तं विक्रमं दृष्ट्वा च पुनरेतदवोचत्॥ एहि महाश्रवणमार्गेणागच्छसि॥ भगवानपि महाश्रवणे क्रकुच्छन्दो एतेनाश्रवणमार्गेणाग
तोसौ अनुत्तरां सम्यक्संबुद्धो अभिसंबुद्धः। त्वमपि महाश्रवण एतेनामार्गेण गच्छ। त्वमपि अद्य महाश्रवण अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्ध्यसि। भगवानपि महाश्रवण
कोनाकमुनिरेतेन मार्गेणागतोसौ अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धो महाश्रवण एतेन मार्गेण गच्छ त्वमपि अद्य महाश्रवण अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धिष्यसि
भगवानपि महाश्रवणोपि काश्यपो एतेन मार्गेणागतोसौ अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धो। त्वमपि महाश्रवण एतेन मार्गेणागच्छ। अद्य त्वमपि महाश्रवण अनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धिष्यसि॥ ॥ एवमुक्ते भिक्षवः बोधिसत्वो कालो नागराजमेतदवोचत्॥ एवमेतत्काल एवमेतन्महानाग अद्य अहमनुत्तरां सम्यक्संबु
ध्मभिसंबुद्धिष्यामि॥ अथ खलु भिक्षवः कालो नागराजो बोधिसत्वं गच्छन्तं संमुखाभिः सारूप्याभिः गाथाभिः अभिष्टवो यथा गच्छति क्रकुच्छन्दो कोनाकमुनि च काश्यप
शिखी च तथा गच्छसि महावीर अद्य गच्छसि बुद्धो भविष्यसि॥ यथा उर्द्धरसे पादक्षिणा प्रकृत्यो नमं। निःसंशयं महावीर अद्य बुद्धो भविष्यसि। यथा यं रणती महापृ
थिवी कांस्यपात्रीव ताडिता॥ निःसंशयं महावीर अद्य बुद्धो भविष्यसि॥ यथा च भगवं मम अन्धकार त्रिमासक॥ शोभासेन स्फुरं सर्वे अद्य बुद्धो भविष्यसि॥ यथा विधा
नेते जेन स्फुरन्ति स्थिति परिणता॥ निःसंशयं महावीर अद्य बुद्धो भविष्यसि॥ यथा वातो प्रवायन्ति यथा वृक्षा विलम्बिता। यथा द्विजानि कूजन्ति अद्य बुद्धो भविष्यसि।
यथा मेदिनी पुष्पेहि स्फुरन्ति स्थिति परिणता॥ बुद्धानामेव मुनामार्गो एव बोधिमलंकृता॥ यथा मोलशनापं च अकरेन्तु प्रदक्षिणं। निःसंशयं महावीर अद्य बुद्धो भविष्य
सि। यथा पंच शतनपंच करोन्ति त्वा प्रदक्षिणं॥ निःसंशयं महावीरा अद्य बुद्धो भविष्यसि॥ यथा क्रौञ्चशता पंच करोन्ति त्वा प्रदक्षिणं। निःसंशयं महावीरो अद्य बुद्धो

मचिमानां च अनुप्राप्नुवन्ति॥ इन्द्रियसंपदं चानुप्राप्नुवन्ति॥ विनालवनभूतानामुत्पादानां निदानमनुप्राप्नुवन्ति। ओहितभारतां चानुप्राप्नुवन्ति॥ कृतकार्यतां चानुप्रा
प्नुवन्ति। विग्रलज्जलोपमचित्तानां चानुप्राप्नुवन्ति। काचनिन्दिकमृदुसमचित्ततां चानुप्राप्नुवन्ति। बलसंपदं च स्थानसंपदं च धनसंपदं च निषद्यसंपदं च शय्यासंपदं च
आत्मदृष्टमभितां च कायवैशारद्यतां च वाग्वैशारद्यतां च चित्तवैशारद्यतां च पृथुवैशारद्यतां च प्रज्ञासंपदां च सर्वकुशलवशितां च पारमितां च अनुप्राप्नुवन्ति। षोड
शाकारसमन्वागतो भिक्षवः सो पृथिवीप्रदेशो भवति। यस्मिं पृथिवीप्रदेशे बोधिसत्त्वो निषीदित्वा महान्तयक्षनिहननीं च मुपराजिनेति कृतकार्यतां चानुप्राप्नुवन्ति। मह
न्तं चौघमुत्तरति। अनुत्तरां च पुरुषदम्यसारथितां च अनुत्तरां सत्वसारतां च अनुत्तरां लोकज्येष्ठतां लोकश्रेष्ठतां च सरल्पयनतां च दक्षिणीयतां च अनुत्तरायासम्यक्सं
बोधिमनुप्राप्नुवन्ति। यथावादितं तथाकारितं च अप्रतिसारतां च असममधुरतां च अप्रतिसमभागतां च स्मृतानां चलतानां आलम्बनभूतानां वर्णानां निदानं। मह
तानामुत्पादानां निदानं। अभूतानामुत्पादानां निदानं च ओहितभारतां च कृतकार्यतां च पृथिवीसमचित्ततां च आपसमचित्ततां च तेजोसमचित्ततां च वायुसमचित्ततां च
विद्रालज्जसरोपमचित्ततां च काचिलिन्दिकमृदुसमचित्ततां च इन्द्रकीलोपमचित्ततां च इन्द्रियसंपदं च वर्णसंपदं च स्थामसंपदं च धनसंपदं च निषद्यसंपदं च शय्यासं
पदं च आत्मविश्रुतितां च। कायवैशारद्यतां च वाग्वैशारद्यतां च चित्तवैशारद्यतां च पृथुवैशारद्यतां च प्रज्ञासंपदतां च सर्वकुशलधर्मतां च वशिपारमितां च अनुप्रा
प्नुवन्ति॥ कतमेहि षोडशेहि सम्वर्तमाने खलु भिक्षवो लोके सर्वप्रथमं पृथिवीप्रदेशो उद्दह्यति विवर्तमाने वा। पुनर्भिक्षवो लोके सर्वप्रथमं पृथिवीप्रदेशो संस्थिहति प्रलयी
नेवा च मध्य संस्थिहति॥ न खलु पुनर्भिक्षवः स पृथिवीप्रदेशो प्रत्यर्थिकेहि जनपदेहि संस्थिहति॥ ॥ अथ खलु भिक्षवः स पृथिवीप्रदेशो अनुमध्यिमेहि जन
पदेहि संस्थिहति न खलु पुनर्भिक्षवः स पृथिवीप्रदेशो म्लेच्छेहि जानपदेहि संस्थिहति॥ अथ खलु भिक्षवः स पृथिवीप्रदेशो आर्यावर्तेहि जानपदेहि संस्थिहति। समम

भिक्षवः सपृथिवीप्रदेशो भवति अमसन्कृतोपाणिनलजातो। अनोदकविनोऽम्बरपद्मकुमुदनलिनसौगन्धिकानि जातानि भवन्ति। अभिज्ञातो च भिक्षवः सो पृथिवीप्रदेशो
भवति। अभिलक्षितो च भिक्षवः सपृथिवीप्रदेशो भवति। महेशाख्यसत्वससेवितो च भिक्षवः सपृथिवीप्रदेशो भवति। अपराजितो च भिक्षवो स पृथिवीप्रदेशो भवति।
न खलु पुनर्भिक्षवः तस्मिं पृथिवीप्रदेशे काचिद्देवसत्वो अवतारमधिगच्छन्ति। यस्मिं रमारो वा मारकायिका वा देवानामगृहीतो च भिक्षवः सपृथिवीप्रदेशो भवति। यस्मि
दम्भिहासनन्ति पृथिवीमयाउते सख्याना भवति। भिक्षवः सपृथिवीप्रदेशो भवति। वज्रोपमो च भिक्षवः सपृथिवीप्रदेशो भवति। वज्ररत्नमात्रा च भिक्षवः तत्र पृथिवीप्र
देशो तृणानि जातानि भवन्ति॥ नीलामृदुमयूरग्रीवासंनिकाशा अभिलक्षणा कुण्डलावर्त्ताः येपिते भिक्षवो राजानो चक्रवर्त्तिनो न पृथिवीप्रदेशमधिष्ठिहन्ति। ना
न्मत्रवेतियार्थे॥ ॥एवं खलु भिक्षवः सपृथिवीप्रदेशो षोडशाङ्गसमन्वागतो भवति॥ यस्मिं पृथिवीप्रदेशे बोधिसत्वा निषीदित्वा महान्तं यक्षं निहनन्ति। महतां च अ
पराजितन्ति। महतां च ओघं वउत्तरन्ति। अनुत्तरां च पुरुषदम्यसारथितां च अनुप्राप्नुवन्तिः। सत्वसारतां च लोके ज्येष्ठतां च लोके श्रेष्ठतां च स्खलम्यनमवदक्षिणीयतां
च अनुत्तरां च सम्यक्संबोधिमनुप्राप्नुवन्ति॥ यथाकारितं तथावादितं यथावादितं तथाकारितं च। अप्रतिरसतां च। असमधुरतां अप्रतिसमभागतां च। महन्तां च
लानां आतं वर्णानां च। भूतानां वर्णानां निदानं च भूतानामुपादानां निदानं च। ओहितभारतां च कृतकार्यतां च। पृथिवीसमचित्ततां च॥ आपसमचित्ततां च। तेजो
समचित्ततां च। वायुसमचित्ततां च। वियानज्ञलोपमचित्ततां च। काचिलिन्दिकमृदुसमचित्ततां च। इन्द्रकीलोपमचित्ततां च॥ इन्द्रियसंपदं च बलसंपदं च स्थामसं
पदं च धनसंपदं च निमयसंपदं च शय्यासंपदं च आत्मवृषभितां च। कायवैशारद्यं च वाचावैशारद्यं च चित्तवैशारद्यं च पृथुवैशारद्यं च प्रज्ञासंपदं च सर्वकुशलध
र्मवशिपारमितां च अनुप्राप्नुवन्ति॥ ॥अथ खलु भिक्षवो बोधिसत्वो उरुविल्वाये दुष्करचारिकां चरित्वा सुजाताये ग्रामिकधीताये मधुपायसमादाय। येन नदी

येअपरिमितायेअपचायन्ति ॥ शुद्धावासंचदेवाअष्टादशआमोदनीयाधर्मांप्रतिलभन्ति ॥ कतमेअष्टादशपूर्वयोगसंपन्नोमहाश्रमनोति ॥ शुद्धावासादेवाअमोदनीयं । ध
र्मंप्रतिलभन्तिपूर्वान्तादसमपन्नोजेष्ठतामनुप्राप्नुवन्तिचअनुत्तरंखलोकेषुगोत्रादसमपन्नोकल्याणोत्पादअग्रोत्पादसंपन्नोजेष्ठोत्पादसमपन्नोश्रेष्ठोत्पादसमपन्नोप्रणि
धिपूर्वान्तादसमपन्नानिःश्रेयसंपन्नोउपधानसंपन्नोउपलम्भसंपन्नोसम्भारसमपन्नोसम्भारोसमपन्नोअविपरीतधर्मश्रवणोदेशयिष्यन्तिनैर्याणिकंलोकोत्तरअसाधारणं
असाधर्थंपञ्चगाम्भीर्यप्रभासमहाश्रवणोधर्मंदेशयिष्यन्ति ॥ सर्वाकारप्रतिपूरणांसर्वाकारपरिशुद्धमिति ॥ शुद्धावासादेवाअमोदनीयधर्मंप्रतिलभन्ति ॥ यःभिक्षवोबो
धिसत्वोअपरिमानेपारिमतीरअभिचितोकोतिअभिविलोकेनपूर्वंगमेहिधर्मेहिसमुदागच्छमानेहि ॥ येपितेमहेशाख्योदेवपुत्रोतेपितथागतंअग्रायेपूजायेपूजय
न्ति ॥ अग्रायेपरमायेअपचितायेअपचायन्ति । शुद्धावासादेवाइमानिअष्टादशआमोदनीयधर्मांप्रतिलभन्ति । अपिहिचेदंभिक्षवःसेन्द्रकादेवासब्रह्मकासप्रजापति
कामहात्मनआमोदनीयधर्मंप्रतिलभन्ति ॥ यावन्तीवचभिक्षवःबोधिसत्वोनचतावत्सर्वैर्गुणैःसर्वेकायिकेनस्थामेनसमन्वागतोभवन्ति । नतावत्सर्वैर्गुणैःसर्वेवाचिकेनस्थामे
नसमन्वागतोभवन्ति ॥ नतावत्सर्वैर्गुणैःसर्वचैतसिकेनस्थामेनसमन्वागतोभवन्ति ॥ नतावद्भिक्षवोबोधिसत्वोसर्वगुणैःसमन्वागतोभवन्ति ॥ नापितावद्भिक्षवःबोधिस
त्वोपृथिवीप्रदेशंनिश्रायगच्छन्तिवातिष्ठन्तिवानिषीदन्तिवा । यस्मिंभिक्षवःपृथिवीप्रदेशेबोधिसत्वोनिषीदित्वामहान्तयन्तेनिर्हरन्ति । महतींवचसमुपयाजिनन्ति ॥ मह
तींवओघंनिस्तरन्ति ॥ अनुत्तरांचपुरुषदम्यसारथितामनुप्राप्नुवन्ति ॥ अनुत्तरांचलोकेश्रेष्ठतामनुप्राप्नुवन्ति ॥ अनुत्तरांचस्वभ्यन्तरयतामनुप्राप्नुवन्ति ॥ अनुत्तरांचद
क्षिणीयतामनुप्राप्नुवन्ति ॥ अनुत्तरांचसम्यक्तंबोधिमनुप्राप्नुवन्ति ॥ यथाकारितंतथावादितमनुप्राप्नुवन्ति ॥ तथावादितंयथाकारितमनुप्राप्नुवन्ति ॥ अप्रतिसरतांच
अनुप्राप्नुवन्ति ॥ समममधुरतांचमनुप्राप्नुवन्ति ॥ अप्रतिसमतागतांचअनुप्राप्नुवन्ति । महानागनावर्णनीनारवणामनुप्राप्नुवन्ति ॥ भूतानांचवर्णानामारम्भनमनुप्राप्नुव

१७२

न्ति॥ महन्तानामुत्पादानां निदानमनुप्राप्नुवन्ति॥ भूतानामनुत्पादानां निदानमनुप्राप्नुवन्ति॥ ओहितभारतांच अनुप्राप्नोति। कृतकार्यतांच अनुप्राप्नुवन्ति। पृथिवीसम-
चित्ततांच अनुप्राप्नुवन्ति। आपसमचित्ततांच अनुप्राप्नुवन्ति॥ तेजसमचित्ततांच अनुप्राप्नुवन्ति॥ वायुसमचित्ततांच अनुप्राप्नुवन्ति। विपुलबलसमचित्ततांच अनुप्रा-
प्नुवन्ति॥ काचिलिन्दिकस्पृष्टपमसमचित्ततांच अनुप्राप्नुवन्ति॥ इन्द्रकीलोपमचित्ततांच अनुप्राप्नुवन्ति। बलसंपदंच अनुप्राप्नुवन्ति। इन्द्रियसंपदंच अनुप्राप्नुवन्ति। स्था-
मसंपदंच अनुप्राप्नुवन्ति। धनसंपदंच अनुप्राप्नुवन्ति॥ विषयसंपदंच अनुप्राप्नुवन्ति। शय्यासंपदंच अनुप्राप्नुवन्ति॥ आत्मवृषभिकायवैशारद्यंच अनुप्राप्नुवन्ति। वा-
ग्वैशारद्यंच अनुप्राप्नुवन्ति। चित्तवैशारद्यंच अनुप्राप्नुवन्ति। पृथुवैशारद्यंचानुप्राप्नुवन्ति। प्रज्ञासंपदंचानुप्राप्नुवन्ति। सर्वकुशलधर्मवशिभावपारमितांच प्राप्नुवन्ति॥
यतो च भिक्षवः बोधिसत्त्वा सर्वैरासर्वैः कायिकेन स्थामेन समन्वागता भवन्ति॥ वाचिकेन स्थामेन समन्वागता भवन्ति॥ चैतसिकेन स्थामेन समन्वागता भवन्ति॥ ॥
अथ खलु भिक्षवः बोधिसत्त्वो न पृथिवीप्रदेशं निश्रादियगाढं न्तपिति यस्मिपृथिवीप्रदेशे बोधिसत्त्वा निषीदिन्ता महान्तं यक्षनिहरन्ति महन्तांच मुसंपराजिनन्ति
महान्तंच ओघंउत्तरन्ति। अनुत्तरांच पुरुषदम्यसारथितामनुप्राप्नुवन्ति॥ अनुत्तरांच सत्त्वसारतामनुप्राप्नुवन्ति। अनुत्तरांच लोकज्येष्ठतामनुप्राप्नुवन्ति॥ अनुत्तरांच
लोकश्रेष्ठतांच मनुप्राप्नुवन्ति। अनुत्तरांच लोकस्यालयमनुप्राप्नुवन्ति। अनुत्तरांच दक्षिणीयतामनुप्राप्नुवन्ति॥ अनुत्तरांच सम्यक्संबोधिमनुप्राप्नुवन्ति। यथावादि-
तेतथाकारितमनुप्राप्नुवन्ति॥ तथाकारितयथावादितमनुप्राप्नुवन्ति॥ अप्रतिसरतांचानुप्राप्नुवन्ति। असममधुरतांचानुप्राप्नुवन्ति॥ अप्रतिसमतांच अनुप्राप्नुव-
न्ति। महन्तानांवर्णानां आलंवनमनुप्राप्नुवन्ति। भूतानांबलानां आलंबनमनुप्राप्नुवन्ति॥ महन्तानामुत्पादानां निदानमनुप्राप्नुवन्ति। पृथिवीसमचित्ततांच अनुप्रा-
प्नुवन्ति॥ आपसमचित्ततांच अनुप्राप्नुवन्ति। तेजोसमचित्ततांचानुप्राप्नुवन्ति। वायुसमचित्ततांचानुप्राप्नुवन्ति। विपुलबलसमतांच अनुप्राप्नुवन्ति। इन्द्रकीलोप

क्षवो युष्माकमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन अन्त्र हिमवन्ते रुरूपो नाम मृगयूथपतिः परिकड्को धार्मिको मृगो अभूषि ॥ नैतखेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः अहं सो भिक्षव तेन कालेन तेन समयेन अन्त्र हिमवन्ते रुरूपो नाम मृगयूथपरिकड्को धार्मिको मृगराजा अभूषि ॥ तदा मयेसु भाषितं सार्थाय मान्सशोणितं परित्यक्तं ॥ एतरहिपि मयेसु भाषितं सार्थाये मान्सशोणितं परित्यक्तं ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने रुरूपस्य मृगराजो जातकं समाप्तं ॥ ॥ एवं मया श्रुतं एकस्मिन् समये भगवान् राजगृहे विहरति ॥ गृध्रकूटे पर्वते महता भिक्षुसंघेन सार्धं पंचहि भिक्षुशतेहि ॥ अथ खलु नन्दो च देवपुत्रो सुनन्दो च देवपुत्रो सुमनो च देवपुत्रो ईश्वरो च देवपुत्रो महेश्वरो च देवपुत्रो एते चान्ये च सम्बहुला शुद्धावासकायिका देवपुत्रा अभिक्रान्तवर्णा अभिक्रान्ताये रात्रीये केवलकल्पं गृध्रकूटपर्वतं वर्णेनावभासयित्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकमन्ते अस्थासि । सगौरवा सप्रतीसा एकांशीकृता प्राञ्जलीकृता भगवन्तमेव नमस्यमाना एकान्ते स्थिता नन्दस्य देवपुत्रस्य अयमेवरूपो चेतसो परिवितर्को उदपादि ॥ इमं भवतो कितं नाम वाकरणं उपरिमकाहि तथागतेहि अर्हन्तेहि सम्यक्संबुद्धेहि भाषितं च भाषितं च पूर्वे च साधु भगवान् पि एतरहिपि भिक्षुणां भाषे ॥ भगवतो संमुखं प्रतिश्रुत्वा संमुखं प्रतिगृह्णित्वा तथत्वाय धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकंपाय महतो जनकस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च अधिवासेति ॥ भगवान् नन्दस्य देवपुत्रस्य तूष्णीभावेन अनुकम्पामुपादाय ॥ ॥ १०१

अथ खलु नन्दो देवपुत्रो सुनन्दो देवपुत्रो च सुमनो च देवपुत्रो ईश्वरो च देवपुत्रो च महेश्वरो च देवपुत्रो भगवतो तूष्णीभावेनाधिवासनां विदित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा भगवन्तं त्रिष्कृत्वः प्रदक्षिणीकृत्वा तत्रैवान्तरहायेन्सुः ॥ अथ खलु भगवान् तस्या एव रात्र्या अत्ययेन सम्बहुला भिक्षवः तेनोपसंक्रमित्वा प्रज्ञप्त एवासने निषीदित्वा अथ खलु भगवान् भिक्षू आमन्त्रयति ॥ दोषा भिक्षवो नन्दो च देवपुत्रो सुनन्दो च देवपुत्रो सुमनो च देवपुत्रो ईश्वरो च देवपुत्रो महेश्वरो च देवपुत्रो अभिक्रान्त

वर्णोभिनिक्रान्ता याराआयां केवलकल्पं गृध्रकूटंपर्वतं वर्णेनावभासयित्वा येन तथागतस्तेनोपसंक्रमित्वा तथागतस्य पादौ शिरसा वन्दित्वा एकमन्ते अस्थासि । सगौ
रवास प्रतीसा एकांशीकृत्वा तथागतमेवं नमस्यमानो एकान्तस्थित तस्य भिक्षवो नन्दस्य देवपुत्रस्य अयमेवरूपो चेतसो परिवितर्को उदपासि ॥ अयं अवलोकितं नाम व्या
करणं पूर्वकेहि तथागतेहि अर्हन्तेहि सम्यक्संबुद्धेहि भाषितं च भाषितपूर्वं च ॥ अथ खलु भिक्षवः नन्दो देवपुत्रो तथागतमेतदुवाच ॥ ॥ अयं भगवानवलोकितं
नाम व्याकरणं पूर्वकेहि तथागतेहि अर्हन्तेहि सम्यक्संबुद्धेहि भाषितं च भाषितपूर्वं च ॥ साधु भगवानपि एतरहि भिक्षुगणा भाषेया ॥ भिक्षु भगवतो संमुखं श्रुत्वा तथ
त्वाय धारयिष्यन्ति तं भविष्यति बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पायै महतो जनकायस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च आधिवासेति ॥ भिक्ष
वो तथागतो नन्दस्य देवपुत्रस्य तूष्णीभावेनानुकम्पामुपादाय ॥ अथ खलु भिक्षवो नन्दो च देवपुत्रो सुनन्दो च देवपुत्रो सुमनो च देवपुत्रो ईश्वरो च देवपुत्रो महेश्वरो च देव
पुत्रो तथागतस्य तूष्णीभावेनाधिवासनां विदित्वा चित्ता हृष्टा आत्तमना प्रमुदिता प्रीतिसौमनस्यजाता तथागतस्य पादौ शिरसा वन्दित्वा तथागतमेवं च त्रिष्कृत्वः प्रदक्षिणी
कृत्वा तत्रैवान्तरहायिन्सुः ॥ कतमो भिक्षवः अवलोकितो नाम व्याकरणो ॥ ॥ एवमुक्ते ता भिक्षवः भगवन्तमेतदवोचन् ॥ भगवन्मूलका भगवद्धर्मा भगवन्नेत्रीका
भगवन्प्रतिशरणा भगवन्ता एवमुक्तं इदं च आ भगवतो तूष्णीभावेनाधिवासनेति विस्तरेण कर्तव्यं ॥ तत्र ते हि भिक्षु भगवन्तमेतदवोचन ॥ साधु भगवां भिक्षुगणामेत
मर्थं भाषे भिक्षु संमुखं श्रुत्वा प्रतिगृह्णित्वा तथत्वाय धारयिष्यन्ति ॥ एवमुक्ते भगवां तां भिक्षु नेतदवोचन् ॥ अवलोकितं वा भिक्षवः व्याकरणं ने श्रोष्यथ साधु वो श्रणो
थ मनसीकरोथ भाषिष्यामि च साधु भगवानिति । ते भिक्षवः भगवतो प्रत्यश्रोषि भगवां सो तस्य एतदुवाच ॥ ॥ यदा भिक्षवो बोधिसत्वो अपारिमितो नीतातो पारि
मेतीतं अभिविलोकेति अभिविलोकयन्तो पूर्वंगमेहि धर्मेहि समनुगच्छमानेहि ये पि ते महेशाख्या देवा ते पि तथागतमग्राये परमाये पूजाये पूजयन्ति ॥ अग्राये परमा

लपाशांस्तेन भक्तानेयं॥ ॥अथखलु भिक्षवो स शाकुनिको ग्रीष्माणां पश्चिमे मासे ग्रीष्मिके दिवानां तपे हि सन्तर्पणतोऽभ्युन्निपात्य परिगतो पत्रशाखेहि
आत्मानं परिवेष्टयितानं महान्तं यूथं येन तेवा न पाशा तेन संपरिकीतेति॥ अथखलु भिक्षवस्ते शकुनका नानाशाखान्तिकह अपराते हि संपरिवेष्ठिता॥ अनिरुद्रे
रणपरिसकाले हस्वा यूथपतिमामनुवर्तेन्तु॥ यूथपतिरेषो वृक्षो इमस्य शकुन्तयूथस्य वाहिरवाहिरेण गच्छति॥ एवं ते भिक्षवः स यूथपति शकुन्तकोनां शकुन्तानां गा
याये अभ्यभाषे॥ दृष्ट्वा मया वने वृक्षा अन्य कर्णाविभीतका॥ एवा व कर्णिकानां वसुचिनि सचकैनका॥ तिष्ठन्ते च वने जाता अन्यायं गच्छत क्रमो॥ नायं केवलको वृ
क्षो अस्मा त्रेव किंचन॥ अथखलु भिक्षवः स शाकुनिको ग्रीष्माणां पश्चिमे मासे ग्रीष्मिके दिवानां तपे हि संतप्तो परित्रन्तो अयो मथितो नापेवेलाये गाथा मध्यभाषि॥ पुरा रा
ति जरकोपुनरपभिन्नापंजरमागतो। क्रमतो कालपाशानां क्रमो अपकथति भाषति॥ ॥भगवानाह॥ स्यात्खलु भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन ते
न समयेन तेषां शकुन्तकानां यूथपतिः परिकहको पण्डितजातिको अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं॥ तत्कस्य हेतोरहं स भिक्षवस्तेन कालेन तेन समयेन शकुन्तयूथपतिः कहको
पण्डितजातिको शकुन्तको अभूषि॥ अयोसौ शाकुन्तिको अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं॥ एष भिक्षवः मारो पापीमां तेन कालेन तेन समयेन शाकुन्तिको अभूषि॥ तदापि एषो १३०
सम कालपाशानि च जालानि च दिवापानि च ओड्डित्वा चिरंकात पृष्ठिमेन पृष्ठिमं अवतारार्थी अवतारं गवेषि॥ अलभन्तो च अवतारं निर्विषप्रवक्रान्तो॥ एतरहिं पि ए
ष मम षड्वर्षाणि तपोवने दुष्करचरन्तस्य पृष्ठिमेन पृष्ठिमं समनुबद्धः अवतारार्थी अवतारं गवेषि अलभन्तो अवतारं निर्विषपवक्रान्तो॥ ॥इति श्रीमहाव
स्तु अवदाने शकुन्तकजातकं समाप्तं॥ ॥भिक्षु भगवन्तमाहंसुः॥ भगवता सुभाषितस्य अर्थाये मांसशोणितं परित्यक्तं॥ भगवानाह॥ न भिक्षवो एतरहिं एव
सुभाषितस्य अर्थाय मांसशोणितं परित्यक्तं॥ अन्यदापि मये सुभाषितस्यार्थाये मांसशोणितं परित्यक्तं॥ भिक्षु भगवन्तमाहंसु॥ अन्यदापि भगवन्॥ भगवानाह॥ अ

सद्यापिभिक्षवः भूतपूर्वेभिक्षवअतीतमध्वानेअनुहिमवन्तेसुरूपोनामहरिणोभूतिवसतिप्रासादिकोदर्शनीयोमनोरमःसुवर्णरोरक्तेहिखुरेहिरक्तेहिशृङ्गेहिअंजिकेहिअक्षी
हिचित्रोपचित्रेणकायेनमहान्तंमृगयूथंपरिहरति।पण्डितोबुद्धिमन्तोसकुशलमूलउपपन्नोपसम्प्रोतस्समृगस्यपुण्योपचयेनतंसर्वंमृगयूथंसुखितंनानाप्रकाराणिवरस्वा
नाशीनतृणानिचपानीयानिपिबमानानिनहिअनुहिमवन्तेअभिनिवसन्ति॥अभीतमनुत्रस्तानकेनचिविहेठयितुंमनुष्येणवाव्याडमृगेणवापरिणायकसम्पन्नाशीतका
लेउष्णप्रदेशेहितंमृगयूथपरिकड्ढति।उष्णकालेशीतेहिवनखण्डेहितंमृगयूथपरिकड्ढयतिप्रियोदेवानांनागानांयक्षाणांकिन्नराणांवनदेवानांमृगाणांतथान्येषांपि
भूतानां॥ ॥अथखलुभिक्षवोशक्रोदेवानामिन्द्रोतंमृगंविज्ञासनार्थंलुब्धकवेशमात्मानमभिनिर्मिणित्वायेनसोसुरूपोमृगराजोतेनोपसंक्रमित्वातंमृगराज
माह॥ममसुभाषितागाथाअस्तियदिआत्ममान्संपरित्यजासितनोगाथांश्रावयिष्यामासोमृगराजातस्यलुब्धकस्यवचनंश्रुत्वाप्रियोसंतसोसुरूपोमृगराजोतेनोप
संक्रमित्वातंमृगराजमाह॥ममसुभाषितागाथाअस्तियदिआत्ममान्संपरित्यजासितनोगाथांश्रावयिष्यामः सोमृगराजातस्यलुब्धकस्यवचनंश्रुत्वाप्रियसंहृष्टोय
दिवाह इमेनविनाशधर्मेणसुभाषितेनश्रुणोमिमहतानुग्रहेणअनुगृहीतोभवामि॥सोदानिमृगराजातंमृगलुब्धकमाह॥परित्यजामितवआत्मनासंसुभाषितस्य
अर्थायेश्रावयेहिमेसुभाषितंसर्वंशीघ्रंअविघ्नेन॥शक्रोदेवानामिन्द्रोमृगराजस्यतायेधर्मगौरवतायेप्रीतोसंवृत्तो॥सोतंआह॥वरैरेवंरूपाणांसत्पुरुषाणांपाद
पांशुरजोनक्षेवणोपवर्तते।सत्पुरुषाणांपदपांशुरजोसोकहानायसंवर्तति॥सुवर्णोपमवर्णोपिशोकवृद्धीयेसम्वर्तति॥शक्रोदेवानामिन्द्रोमृगराजस्यजिज्ञासनांकृ
त्वातत्रैवान्तरहायि॥सुरूपेनामहरिणोलुब्धकोस्तदब्रवीत्॥अस्तिसुभाषितागाथामान्सेदेहिश्रुणोहिमे॥यदिविनाशधर्मेणमान्सेनाहंसुभाषितं॥श्रुणोमिआत्म
मान्सानिशीघ्रंब्रूहिसुभाषितं॥लुब्धकोआह॥सतांपादरजःश्रेयोनगरीकाञ्चनामयं॥सरजोशोकहानायसगिरिःशोकवर्द्धनः॥ ॥भगवानाह॥स्यात्खलुपि

मर्थायेकालपाशोओड्डितोनिवापोप्रकीर्णोन्नतोस्कान्तगत्वातेषांपाशानांदर्शनपथेआसन्ति। नहिचअपरोशाकुन्तकोपश्यन्तिजानन्तिकोअरण्यायतनेमहान्तंशाकुन्तक
यूथपरिहरन्ति। तस्यशाकुनस्ययूथपतिस्यबुद्धिविशेषेणतंशाकुन्तकयूथंवर्द्धन्तिनपरिहायन्तिसतेषांशाकुन्तकानांपरिरक्षन्ति। साशाकुन्तिकानपिमूलातोचण्डाल
कानामपिमूलातोशृगालश्वकानामपिमूलातोविडालकोष्ठुकानपिमूलातोनकुलापिभक्षेनकुलानपि। सोदानिशाकुन्तकानिनविगतेनशाकुन्तकयूथेनसार्द्धन
हिंअरण्यायतनेविहरन्तोनहिमुद्देशेअनुप्राप्तः यत्रतेनशाकुन्तिकेनमानिकानपाशानिओड्डितानिमन्त्रचनिवापप्रकीर्णोनेहिशाकुन्तकेहितहिमुद्देशेचरमाने
हि। तिलानिचतण्डुलकोद्रवश्यामकानिगच्छामपरिभुंजाम। सोशाकुन्तकपतिस्तेषांशाकुन्तकानामाह।। मागच्छिष्यथअयंअरण्यायतनात्वइहनिवापतिलतण्डुलानांको
द्रवश्यामकानांवाप्रवृत्तिअत्रक्षेत्रेभुञ्जन्तानिवामजातानिभवन्तिकेषांकेषांचित्।। अरण्यायतनेउपलक्षितोततः सोशाकुन्तिकेहिनुनअन्नदेशेशाकुन्तिकेहिश
कुन्तानाअर्थायकालपाशोओड्डितोनिवापोचप्रकीर्णोमापुत्रमतापिष्यथायेनअहंचरामिउद्देशेतेनभवेस्मिचरथातेनशाकुन्तकेनतमहान्तंशाकुन्तकयूथंतहिंअर १६९
ण्यायतनेउपलक्षितो। ततोसोशाकुनिकोदिवसेदिवसेअन्यमन्येहिप्रमुद्देशेहितेषांशाकुन्तकानागमनोपरिचारन्तेहिउद्देशेहिदिवसेदिवसेतानिकालपाशानो
ओड्डितानिनिवापानिचप्रकिरेति। समन्तेनचयूथपतिशाकुन्तोतेषांशाकुन्तकानोनेहितेहिप्रमुद्देशेहिनतोकालपाशोहिनिवापोचधारेतिस्वकालागच्छन्ति। तस्य
शाकुनिकस्यतत्रअरण्यायतनेनतस्यशाकुन्तयूथस्यगोचरेशाकुन्तानांनिवापार्थायविघ्नलस्यबुभुक्षायेपिपाशायेपिपरन्तस्यइदानिवधिष्यतिमूर्च्छेविधिष्यन्ति।। स
तेशाकुन्तास्तेहिपाशेहान्तिअल्लीयन्तिमेअल्लीयन्तितेनशाकुन्तस्ययूथपतिस्यपृष्ठतोतेषांकालपाशानांपरिशामन्तेनचरन्ति। तच्चनिवापंचपश्यन्तिनचनिवापोपा
शंमर्मभिंआक्रमन्तिसर्वकालंच।। ततोकालपाशोहिनिवापातोचआत्मानरक्षन्ति।। शाकुन्तकोपिस्कोनापायस्पतिनांशाकुन्तकानांततोकालपाशानांपरिसमन्तेनचरन्तो

चेतस्य भवति। ततो अवलीयन्ति विकलमेतेव धिष्यन्ति इदानीं वधिष्यन्ति मुहूर्तेन वधिष्यन्तीति॥ एवं शाकुन्तिको नहि अरण्यायतनेन तस्य शकुन्तस्य यूथस्य गोचराते
दिवसे दिवसे बुभुक्षाये च पिपासाय च सततं म्लोभुक्षेण मुखेन स्फुटितेहि ओष्ठेहि शीतकाले न शीतेन दह्यन्तो। उष्णकाले नोष्णेन पच्यन्तो वातातपेन दह्यन्तो खिद्यन्ता नि
त्यं विकालेक्षणिकेन हस्तेन गृहीत गच्छन्ति हृष्टा भवन्ति स तेन शकुन्तयूथं दृष्ट्वा अभिरमन्तो निमन्त शकुन्तकयूथस्य गोचरेण भागान्वा वालपाशानि च ओड्डेति निवापानि
च प्रकिरन्ति॥ ते दानि ग्रीष्माणां पश्चिमे मासे न हि अरण्यायतने गत्वा तस्य तस्य शकुन्तयूथस्य गोचरे पुनः वालपाशे ओड्डितानि कालपाशानि च प्रकीर्णानि वाल
पाशानि च ओड्डित्वा निवापानि च प्रकिरित्वा एककालं गत्वा कालपाशे स्वयं तेन पथे आसन्ति॥ सो च शकुन्तो यूथपति शकुन्तकयूथेन सार्धं तेषां वालपाशानां निवाप
स्य च समन्तेन चरति शकुन्तकाश्च यो नानि तितिलतण्डुलानि पुनर्पुनः पश्यन्ति दृष्ट्वा तं यूथपति आपृच्छन्ति॥ इमानि तिलतण्डुलानि चरेम यूथपति जल्पेति मा अत्र अ
ल्लीयिष्यन्ति॥ कुतो इह अरण्यायतने तिलानि वा तण्डुलानि वा प्रवृत्तानि क्षेत्रेहि च तिलानि चरन्ति केदारेहि च शालिव्रीहितण्डुलानि भवन्ति॥ अन्यानि च धान्यजातानि
मा अल्लीयिष्यथ अप्रक्रमथ इमातो उद्देशातो। सो पि दानि शाकुन्तिको पश्यति। एवं चिरकारमम इह अरण्यायतने एषां शकुन्तकानाम् अर्थाये खिन्नन्तस्य काल
पाशानि च ओड्डेन्तस्य निवापानि च प्रकिरन्तस्य अन्यस्मिं इमस्मिं अरण्यायतनोद्देशे एवं चिरकालेन एवं विस्तीर्णं पञ्चमया कालपाशानि च ओड्डितानि निवापानि
च प्रकिर्णानि च कदाचिदेते शकुन्तका अत्र वालपाशेषु अल्लीयन्ति निवापानि वा चरन्ति च कृतिन वर्षाणि खिन्नन्तस्य शीतकाले शीतेन दह्यन्तस्य उष्णकाले उष्णेन प
च्यन्तस्य वातातपेहि च हन्यन्तस्य बुभुक्षाये पिपासाये भुक्षन्तस्य मम न कदाचिदेते केहि वर्षेहि परिश्रममाशातो एवमहं ततो शकुन्तकयूथातो एकोपि शकुन्तको हि
हस्तमागतो कोऽउपायो भवेया। येनाहमेतां शकुन्तकानां नेहि काशेहि च धेपतस्य एतन्तदन्तरषि॥ यन्नूनाहं पत्रशाखेहि परिवेठित्वा एतं शकुन्तकयूथं येन एते का

फलपुष्पफलपिशितभारभरितानिआम्राणिचजम्बुनिचपनसानिभव्यानिचभव्यानिचपातेवनानिचक्षीरकानितिठकानिपियलानिचआगच्छत्वंमनेष्यन्तत्रवानाप्र
काराणिफलानिचपरिभुंजिष्यसि ॥ ततोमयातवहस्तगतोभवयोनतोनमारित्वाहृदयआनेमि ॥ तेनदानिभुभुमारेणअनुदागतेआनेष्यन्तस्यमर्कटस्यहृदयंप्रीताभ
वाहिमाभयोउत्कण्ठकरोहिमापरितप्यामि ॥ सोदानिभुभुमारोतेभार्यांचआश्वासेत्वातप्रदेशंगतोयहिंसावनखण्डेवानराधिपोप्रतिवसति ॥ सोदानितेनवानराधि
पेनभुभुमारोदृष्टोसोदानिवानरोतेभुभुमारंप्रतिवेदित्वापृच्छति ॥ वयस्यकिंदानिसचिरेणआगतः अस्माकमवलोकयितुं ॥ किंस्तेममायाकिंचिद्विद्धरीरपीडाआसि ॥
सोदानिआह ॥ वयस्यक्षेमंचकिंचिद्विद्धरीरपीडाआसि । अपिमेसमुद्रपारंगत्वा । सोतंपृच्छति ॥ कीदृशंसमुद्रपारंभवति ॥ ॥भुभुमारोआह ॥ वयस्यरमणीयंसमु
द्रपारंनानाप्रकारेहिवृक्षसहस्रेहिपुष्पफलपेतेहिउपशोभितं ॥ आम्रेहिचजम्बुहिचपनसेहिचभव्येहिचपातवनेहिचउपशोभितं ॥ मातुलुंगेहितिन्दुकेहिचपियाशाले
हिचमधुकेहिचक्षीरिकाहिचभव्याहिचफलजातीहिपेयामिहप्रचारोनास्ति ॥ यदितवअभिप्रायोआगच्छनानाप्रकाराणिपरिभोक्तुंतहिंगम्यते । तस्यदानिवानरस्यफ
लभुक्तस्यफलेलोलस्यनानाप्रकाराणिफलानिश्रुत्वातहिंसमुद्रपारंगमनबुद्धिमुत्पन्नो । सोदानितंभुभुमारंआह ॥ स्थरवलोकथंशक्योयासमुद्रपारगन्तुं ॥ भुभुमारो
आह ॥ अहंतेनेष्यामिममहग्रीवायामारुह्यउपशोभेहिउभयेहिचहस्तेहिककलियतस्थेहि ॥ ॥सोदानिवानरोआह ॥ एवंभवतुगच्छामियदिमंनयसि । सोद
निभुभुमारोआह ॥ तेजराहिअहंनेतेमिसोदानिवानरोउत्तम्बराटतोओतरित्वातस्यभुभुमारस्यग्रीवायामारुह्यउभयेहिहस्तेहिककलीयेतस्थेहि ॥ सोदानिभुभुमारोतं
वानरंगृहीत्वासमुद्रमध्येप्रतीर्णोनानिहरेसमुद्रस्यतंवानरमुदकेचालेति । सोतंवानरोआह ॥ वयस्यकिंदानिमेउदकेचालेसि ॥ सातंआह ॥ वयस्यनजानासिकस्यार्थाय
मयात्वमानीतः तस्यतेवयस्यस्यमर्कटहृदयस्यदोहलो । ततोमर्कटस्यहृदयमस्यार्थायत्वंमयाआनीतः सातेवयस्यभार्यातेवहृदयंखादिष्यति ॥ एवंत्वयाआनीतो ॥

सोदानि वानरो आह ॥ वयस्य सो मम हृदयो उडुम्बरे उल्लरितो स्थपितो यथा वृकुकन्तरो सभुग्भन्तरे येन नयनानि मारेति तव यान्ति ॥ तं यदि ते अवश्यं मर्कटहृदयेन कार्य्यं । ततो
निवर्त्तीम । ततः उडुम्बरातो तं मर्कटहृदयं आनयित्वान दास्यामि । तस्य दानि मर्कटस्य यथा ज्ञतं तत्र समेन तेन शुंशुमारेण आयत्तीयितं ॥ सोदानि शुंशुमारो तं गृह्णीय नहिशितिनि
हृतो क्षरणान्तरेण तं वनखण्डप्रदेशं अनुप्राप्त । ततो वानरो तस्य शुंशुमारस्य ग्रीवातो उस्फरित्वा तं उडुम्बरं प्राप्नान्तो ॥ सोदानि शुंशुमारो आह ॥ वयस्य ओतराहि एवं भन्ते
उडुम्बरातो हृदयं गृह्णीय ॥ अथ खलु भिक्षवो स वानरो तं शुंशुमारं गाथाभिरध्यभाषे ॥ वृद्धा च हृदि प्रज्ञा च तेन विपुते न विपुते न तव तात आशा सितासि तासि अहृदयो नासि
प्रमुतन्त्रेषु कार्य्येषु गुरुसमर्थं न प्रज्ञायते न प्रकाशयेत ॥ लभन्ति परिभिताडुच्छि जलमध्ये च वानर ॥ अलंभे हि आह्वेहि जवृद्धि पनसेहि च ॥ यानि पारे समुद्रस्य अपयपद्धेउ
डुम्बरा ॥ ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु भिक्षवो युष्माकस्य एवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन समुद्रतीरे वनखण्डे निवासी वानरो अभूषि ॥ न खलु एनं एवं द्रष्ट
व्यं ॥ तत्कस्य हेतोः अहं सो तेन कालेन तेन समयेन समुद्रतीरे वनखण्डे निवासी वानरो अभूषि ॥ अन्यो स तेन कालेन तेन समयेन शुंशुमारो अभूषि ॥ एष भिक्षवो मारो
पापीमा तेन कालेन तेन समयेन महासमुद्रे शुंशुमारो अभूषि ॥ तदाप्यहमेतेनस्य लगतो वसगतो बुद्धिविशेषेण विषयातो अभिक्रान्तो ॥ एतरहिं पि एतस्य अहं
मारस्य पापीमतो बुद्धिविशेषेण विषयातो अभिक्रान्तोः ॥ ॥ इति श्रीमहावस्तु अवदाने मर्कटजातकं समाप्तं ॥ ॥ भिक्षुर्भगवन्तमाहन्सुः ॥ पश्यभग
वन्तं कथमयं मारो पापीमा भगवतो तपोवने डुष्करचारिकां चरन्तस्य पृष्ठतो पृष्ठतो अनुबद्धो ओतारार्थी ओतारगवेषी अलभन्तो च ओतारं निर्विण्णो अपक्रान्तो ॥ भ
गवानाह ॥ न भिक्षवो एतरहिं एवमेष मारो पापीमा पृष्ठतो पृष्ठतः समनुबद्धो ओतारार्थी ओतारगवेषी अलभन्तो च ओतारं निर्विण्णो अपक्रान्तो ॥ भिक्षुर्भगवन्तं
माहन्सुः ॥ अन्यदापि भगवन् । भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वानं नगरे वाराणसीं काशिजनपदे शाकुन्तिकेन अरण्यायतने शाकुन्तिकाना

काकृष्यकारणावमेकालेनशक्तितोकर्दमकृतोक्षिप्तमालाकारिकधोवियानयैतायप्रक्षिप्यः॥ ॥अथखलुभिक्षवोसमालाकारीकच्छपंगाथायेअध्यभाषति॥ बहु
कामयेसश्चिताक्षुराज्ञातिगणोवहुकोसमागतोतत्रभुवंभद्रकच्छपकरण्डमालाकृतोरमिष्यति॥ अथखलुभिक्षवोसकच्छपस्तंमालाकारगाथायेअध्यभाषे। वहुकान्तं
सश्चिताक्षुराज्ञातिगणोवहुकोसमागतः मत्तोप्रवलपेसिमालिकतैलेभुजेथभद्रकच्छपे॥ ॥भगवानाह॥ स्यात्खलुपुनर्भिक्षवोयुष्माकस्एवमस्यादन्यःसतेनका
लेनतेनसमयेनभद्रकच्छपोअभूषितैतदेवंद्रष्टव्यं॥ तत्कस्यहेतोरहंसोभिक्षवोतेनकालेनतेनसमयेनकच्छपोअभूषि॥ अन्योसोतेनकालेनतेनसमयेनमालाकारोअभू
षिनखल्वेवंद्रष्टव्यं॥ तत्कस्यहेतोः॥ एषोसोभिक्षवोमारोपापीमांतेनकालेनतेनसमयेनसोमालाकारोअभूषि॥ तदापिअहंएतस्यमालाकारस्यहस्तातोवुद्धिविशेषेणामु
क्तो॥ एतरहिंपिअहमेतस्यमालाकारस्यविषयातोवुद्धिविशेषेणामुक्तः॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुनेकच्छपजातकसमाप्तं॥ ॥अपिचनभिक्षवोएतरहिंएवमे
तस्यविषयातोमुक्तो॥ अन्यदाप्यहंएतस्यहस्तगतोविषयातोप्रमुक्तो॥ भिक्षुआहन्सु॥ अन्यदापिभगवान्॥ भगवानाह॥ अन्यदापिभिक्षवःभूतपूर्वंभिक्षवोअतीतमध्वा
नंसमुद्रकूलेमहावनखण्डेनानावर्णेहिवृक्षेहिपुष्पफलोपेतेहिउदुम्वरवहुलेहिउपशोभितं॥ तहिंवानरोमहात्मसवानरयूथस्ययूथपतिः सोतत्रवनखण्डेतेनवान
रयूथेनसार्धंप्रतिवसतिप्राज्ञोप्रविविक्तेनवहुमृगपक्षिगणेहिनिषेवितेनिर्मनुष्येचरिते॥ सोचवानराधिपोतहिंसमुद्रकूलेमहन्तोउदुम्वरवनखण्डेवृक्षेशाखापशा
शावहुलेउदुम्वराणिभक्षयति॥ ततोवसमुद्रातोमहन्तोशुशुमारोतंप्रदेशमागतोसोतत्रसमुद्रतीरेभासति॥ तेनवानराधिपेनदृष्टंतस्यशुशुमारस्याकारेणसजातं
अत्रचतेषांजलचताराणांसमुद्रमध्येपुष्पोवाफलोवायत्रतस्यरतोहंउदुम्वरफलानिददेहं॥ सोदानितस्यततोउदुम्वरवृक्षातोवहुवहूनिउदुम्वराणिपक्वावर्णसम्प
न्नानिरससम्पन्नानिअग्रतोयानिनिपतितनयतितानिचतानिउदुम्वराणिभक्षयति॥ एवंशिशुमारानिपुनर्पुनतंप्रदेशंतस्यवानरस्यसमीपमागच्छति॥ सोतस्यवानरो

षिपो आगतागतस्य वृक्षानोउदुम्बराणि यातेति ॥ तेदानि उभयेवानरो च शिशुमारो वयस्यप्रीयमाणा संजाता। तस्यापि दानि शिशुमारस्य भार्या तं स्वामी मपश्यन्ती
उत्कण्ठयति भवितव्यं मम स्वामिकेन अन्या शिशुमारी परिगृहीता। ततो स मम मूलातो गत्वा तापेसार्द्ध आसति। सा दानि तं स्वामिकं पृच्छति। कहिं त्वं मम मूलातो ग
त्वा आसति ॥ सो तं आह न्मुः ॥ समुद्रतीरे अमुकस्मिं उद्देशे महावनखण्डं तत्र मम वानरमित्रो तेन सह आलापसंलापेन आसामि ॥ तस्स दानि शिशुमारीये एतदभू
वि ॥ यावन्तो वानरो जीविष्यति तावदेषो मम स्वामिं न हि गतावानरेण सार्द्ध आलापेन आसिष्यति ॥ ततो तं वानरं मारापयामि न च मारितेन एषो मे स्वामिको न भूयो तं ख
देशं गमिष्यसि ॥ सा दानि शुशुमारी ग्लानकं कृत्वा आसति ॥ सो तं शुशुमार पृच्छति भद्रे किं ते छन्दं किं ते दुःखं किं ते अभिप्रेतं माह गमि किन्ति दे मि आहार्येहि ॥ सा तं आ
ह ॥ आर्यपुत्र मर्कटहृदयस्स मे दोहलो यदि मर्कटस्स हृदयं लभामि ॥ एवं जीवेयं अथ न लभामि नास्ति मे जीवितं ॥ सा तं आह ॥ प्रमादक रोहि कुतो इह समुद्रे मर्कटः
स्य वारो यदि अन्यस्मिं अभिप्रायो जलचरेषु योऽपस्थामेति सो दानि आह ॥ न मे अन्यत्र अभिप्रायो मर्कटहृदयो मे अभिप्रायो तं मे उपस्थपेसि यदि इच्छसि मे जीवन्ति
सो तं पुनर्पुनो संतेपयति प्रसीदाहि भद्रे कुतो इह उदकमध्ये मर्कटो सा दानि यो सो तव समुद्रकूले मर्कटो वयस्यो वयस्यस्य हृदयं आनेहि ॥ सो आह ॥ प्रमादक
रोहि सो मर्कटो मम वयस्यो च मित्रो च कथं अहं शक्यं ॥ तस्य हृदयस्य हृदयं प्रमातयितुं ॥ सा दानि आह ॥ यदि न शक्नोसि मम मर्कटहृदयं मम उपस्थपयितुं ॥ नास्ति मे जी
वितं सो दानि शुशुमारो तायेशुशुमारीये सुष्ठु उपगृहीतो समानो आह ॥ भद्रे अहं जलचरो सो च मर्कटो स्थलचरो च जलचरो च सो चलति ॥ तत्र मम अगति तत्कथं
महं शक्यामि ॥ तस्य मर्कटस्य हृदयमानयितुं ॥ यथोक्तं पण्डितेन जिघांतं मा पाक्षे त्रियाणां ब्राह्मणानां च देशते ॥ सहस्व माया राजानो स्त्रीणां माया अनन्तिका इति
॥ ॥ सो दानि तस्य शुशुमारस्य आह [illegible] तन वानरो फलभुक्ता फलतो तावत्तस्य वानरस्य त्याहि वयस्यस्य अर्थं समुद्रपाले नानावर्णानि वृक्षाणि नानाप्रकाराणि

पंव। पानीयं वा देति अर्थ हेतो एष अस्माकं निवापं वा उदकं वा देति। यदा वड्ढ वड्ढा भवेन्तुः॥ ततो इष्टेन अर्घेन विक्रीयेन्तुः तदहं तथा करिष्यामि यदा मे न कोचि क्रिणिष्य
ति। अधिकायं पि मे अलभमानो न कोचि क्रिणिष्यति तत्तकमाहारं करिष्यामि यथा नैवं वड्ढी भविष्यामि न वा मरिष्यामि। सो दानि तं तथा आहारं परिभुंजन्ति उदकं च त
त्तकं पिवति यथा नैवं वड्ढी भवति नापि मरति॥ यो पि पुरुषो शकुन्तकानां कविदागच्छति। ततो सा शकुन्तिको तस्य पंजरस्य द्वारस्य अग्रतो एवं तिष्ठति। सा शकुन्त
कायिको पुरुषो हस्तं पंजले प्रक्षिपित्वा तं शकुन्तं पलामिशति न च न मात्म हस्तेन गच्छति उन्नतेति न च गृहकोनतः पंजरातो एकान्ते न कृत्वा अन्ये वड्ढ वड्ढा शकुन्तका
गुरुका ततो निलयं गृह्णन्ति। तं भुक्तशकुन्तको ति स्नानको ति कृत्वा न कोचित्त गृह्णाति। सोपि शकुन्तिपश्यति भवितव्यं॥ स एष शकुन्तको स्नातो ति यदा एषो अस्नान
भूतो मुक्तो भविष्यति। ततो निवापं च बहुतरकं च भविष्यति। ततो वर्त्तीभूतो समानो विक्रमति मा एषो अन्यान्यपि शकुन्तकानां स्नानां करिष्यति॥ उदकं बहुतरकंपि
विष्यति॥ संसर्गातो पंजरे एतातिकुट्टिय वास्तो पंजरस्य उत्तीयकं पाटियति निवापं लभति पानीयकं पानीयं लभति॥ यं वेलं वड्ढो भवति ततः विक्रामयिष्यति इति॥
सो पि पश्चितो शकुन्तको तस्य विश्वं भेति॥ यं वेलं सो शाकुन्तिको तं पंजर द्वारं मुञ्चति शकुन्तकानामर्थाये निवापस्य वा अर्थाये उदकस्य वा ततो सा शकुन्तको अप्येतो ये
चतं पञ्जरकं प्रविशति। यं वेलं सो परोक्षो भवति। ततः स्वयं पञ्जरं प्रविशति पि निष्क्रमति। यदापि पंजरकातो निष्क्रमितुकामः भवति। ततो स्वयमेव निर्द्धावति तं न
कोचि तं स्नानको ति कृत्वा निवारेति। सो दानि शकुन्तको तथा ऽर्वं तरारीरो यथा ततो पंजरकातो अन्यद्वारेणापि प्रविशति निष्क्रमति पि तेपि तं शकुन्तको स्नानको ति निष्क्र
न्ता उपेक्षन्ति। सो दानि यं वेलं जानाति सविश्वस्ता मम एते शाकुन्तिका ततो वहुतरकं च निवापं चरति वहुतरकं च पानीयं पिवति यावच्छक्यया पलायितुं तावद् वड्ढीयितुं॥
सो दानि यम्वेलं समुत्साहितो भूतो अयं मे कालो पलायितुं॥ सो तस्य पंजरस्य उपरिस्थित्वा तायेवेलाये तेषां शकुन्तकानां पुरतो इमां गाथा अध्यभाषे। तावित्त यतो प्रुरु

षोविशेषमधिगच्छति॥ यस्यविनाविशेषेणमुक्तोस्मिचवन्धनात्॥ सोशकुन्तकोएतांगाथाभाषित्वाततःशाकुन्तिकस्यहस्तातोउत्पतित्वापुनःअरण्यगतो॥ ॥भगवा
नाह॥ स्यात्खलुपुनर्भिक्षवोयुष्माकमेवमस्यादन्यस्सतेनकालेनतेनसमयेनपण्डितजातिकोशकुन्तकोअभूषिनैतदेवंद्रष्टव्यं॥ तत्कस्यहेतोरहंसोभिक्षवोतेनकाले
नतेनसमयेनपण्डितजातिकोशकुन्तकोअभूषि॥ अन्योसोतेनकालेनतेनसमयेनशाकुन्तिकोअभूषिनएतदेवंद्रष्टव्यं॥ तत्कस्यहेतोः॥ एषभिक्षवःमारोपापीमांते
नकालेनतेनसमयेनसोशाकुन्तिकोअभूषि। तदापिमयाएतस्यमारस्यकुन्तिकस्यपंजरातोमोक्षाभिप्रायेणदुष्करंचीर्णं॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुनेशकुन्तक
जातकंसमाप्तं॥ ॥भिक्षुर्भगवन्तमाहन्सुः॥ दृष्टविशेषेणभगवताशाकुन्तभूतोमारस्यहस्तगतोवशगतोपंजरगतोमुक्तो॥ ॥भगवानाह॥अन्यदापिदुष्ट
विशेषेणएतस्यमारस्यहस्तगतोवशगतोकरण्डगतोमुक्तो॥भिक्षुआहन्सुः॥ अन्यदापिभगवन्॥ भगवानाह॥ अन्यदापिभिक्षवोभूतपूर्वंभिक्षवः अतीतमध्वानेन
गरेवाराणसीकाशिजनपदेपारिपात्रिकानामनदीतस्यकूलेअपरमालाकारस्यवनमालमसौसानिमालाकारोमालास्यैवंतवेलंमालाकारआगत्वापुष्पानिउद्धरिय
पुष्पकरण्डकमादायमालाकाररागतोनिर्धावनिग्रामाभिमुखोचप्रस्थितोततोचनदीतोकच्छपोउत्तरित्वागोमयंभक्षयति॥ तस्यमालाकारस्यअविदूरेसोतेमालाका
रेणदृष्टो तस्यएतदभूषि। सोभणतोममभयमपकच्छपोओलंकोभविष्यति॥ तेनसानितपुष्पकरण्डएकान्तेस्थपियसोकच्छपोगृहीतोसोतेनहिपुष्पकरण्डेप्रक्षिप
ति॥ सोचतंकच्छपोमानुषिकायेवाचायेआह॥ इमाहंकर्दमप्रक्षिप्तोततोमयतंपुष्पकर्दमेनविनासिष्यति॥ अत्रमेउदकेनधोविनाकरण्डेप्रक्षिपतदेतेपुष्पानविन
श्यन्ति॥ सोसनिमालाकारोपश्यतिशोभनो॥ खल्वेपंकच्छपोगच्छामितेअत्रउदकेधौवामि॥ ततोएषपुष्पाणिनविनाशिष्यन्ति॥ कर्दमेनमातायैतत्कविषयेभुञ्जिक
पंचमानिचअस्मानिपसारेत्वातस्यमालाकारहस्तातोभ्रष्टो। तहिमुदकेडुड्डितायेनदीयेअभिदूरेत्वाउमुञ्छित्वातंमालाकारंगाथायेअध्यभाषति॥ तीलमयेपारियाडि

हि। अश्वमेधं पुरुषमेधं सोमप्राशं निरर्गडं पञ्चमं पुण्डरीकं च इष्ट्वा नियज्ञानि यजित्वा प्रेत्य स्वर्गेषु मोदिष्यसि बहुत्वं पुण्यं प्रसविष्यसि प्रहाणं वा दुष्करं दुरभिसम्भुणो भव
वयपुरस्य पाणि ब्रह्मचर्य्यवासं॥ ॥बोधिसत्त्व आह॥ नाहं त्वा पापीमं पुण्येहि अर्थिको रमणीयाय रण्यानि वनगुल्मा वपश्यिम॥ उरुविल्वायसामन्ते मे प्रहाणां
प्रहितम याना नदी नैरंजना परिक्रम्य ध्यायन्तं उत्तमार्थस्य प्राप्तये॥ नमुचिकरुणां वाचां भाष॥ असमानन्ते इह्यागमन्। कृषो त्वमसि दुर्वर्णो सन्निके मरणं तव। संहस्रभ
ला प्रहाणानः आशानुत्स जीवितं ते हि न श्रेष्ठं पुण्यानि च कामिहि। कारोति पुण्यानि नानि येन येन प्रत्स्येन ग्रो च सिद्धकरो तेन ते ब्रह्मचर्य्य अग्निहोत्रं च जुहुत॥ अन
न्तं नायते पुण्यं किं प्रहाणेन काशिहि॥ दूरमाराप्रहाणस्य दुष्करं दुरभिसम्भुणं॥ इमां वाचां भणे मारो बोधिसत्त्वस्य सन्निके॥ तं तथावादिनि मारो बोधिसत्त्वः अभाय
त॥ कृष्णबन्धु पापीमां नाहं पुण्यार्थिको इह॥ आगतः अणुमात्रं पुण्येः अर्थं मह्यं न विद्यति॥ येषान अर्थो पुण्येहि कथं तान्मार विनाशिनि॥ नाहं अमरो इति मन्यानि
मरणान्तं हि जीवितं॥ अनिवर्त्तगामिष्यामि ब्रह्मचर्य्यपरायणः॥ नदीनामपि श्रोतांसि अयं वायो विशोषयेत॥ किं मम प्रहितात्मस्य शोणितं नोपशोषयेत॥ शरीर १८५
उपशुष्कन्तु पित्तश्लेष्मन्तु मांसानि अवजीर्य्यन्तु॥ मांसेहि क्षयमाने हि भूयाचित्तं प्रसीदति॥ भूयास्मृती च वीर्य्यं च समाधिं चावतिष्ठति॥ तस्यैवं विहरतो प्राप्त
स्योत्तमवेदने॥ नापमते क्षते कायं पश्य सत्त्वस्य शुद्धता॥ अस्ति छन्दो च वीर्यं च प्रज्ञा च मम विद्यति॥ नाहं तं च पश्यामि लोके यः प्रहाणाप वारये। इषो सजयो परि
हरे धिगन्तस्य सो स्वैजीविहि सुजीवितं॥ तस्य स्मृति मनोसन्तो प्रज्ञानस्य अनुपरिस्नानि निरोपधिः॥ स्पाहं च पराविन भावपि न च योधरस्या चलेनेवन। भिन्दितो
अनुश्रयस्य अहं बोधिनयोरवश्यलात॥ अथाप्नेभ मृतपदे स्प्रिशीनि भावहष्य नमुचि नोसेना सन्नद्धाः उक्षन्त धत्रां वुद्धायप्रस्तुता स्वामि॥ नाहं स्थानार्थ विप्रेनतो
हं निवर्त्तयिष्यामि सेना ते अनुपूर्वसः कामात प्रथमं सेना द्वितीया आरतिरुच्यति॥ तृतीया क्षुत्पिपासा नावतुर्थी कृष्णा प्रवुच्चति॥ पञ्चमा स्त्यानमिद्धन्ते षष्ठी भीरुप्रन

ष्यति॥ सप्तमा विचिकित्सा ते नामा मर्षो भोति अष्टमो॥ लाभा श्लोके सत्कारो मिथ्यालब्धो च यो यशो॥ एषा मुनिना सेना सन्नद्धा उद्विग्नध्वजा प्रगाढ अत्र दृश्यन्ते येना॥
श्केश्च श्रमणब्राह्मणाः॥ न तमाथरो जायति निन्तावा नत्र शोचति॥ ततेप्रज्ञाय ते भेत्स्यामि आमपात्रं व अश्मुना॥ वशीकरित्वान संकल्पां सुखसंस्थितां स्मृतिं। आनुपूर्वीयी
हि विरन्तो विनेष्यं श्रावकां पृथुप्रसादं समुपुष्पति॥ बालाऽर्मैथिना जनो गंसामि ते अकामस्य यत्र दुःखं निरुध्यति॥ प्रमोदमनुपुज्ज निवालाऽर्मैथिनो तना॥ गंसामि ते भ
कामस्य यत्र दुःखं निरुध्यति॥ तस्य शोकपरीतस्य वीर्यारागं गच्छितो सुता॥ ततस्थ उर्मेणाग यक्षो तत्रैवान्तरहायित॥ यदा च बोधिसत्त्वो सम्प्रजानमृषावादादभयभीत:
संप्रजानमृषावादमेवे विजुगुप्सन्ते तः॥ अलभिनि च नां देवतार्षा निक्षिपित्वा अनुसुखं औदारिकमाहारं अभ्यवहन्ते॥ ततो पञ्चकाभद्रवर्गीया निर्विण्णा प्रवक्रान्ता: स
माधितो विभ्रष्टाश्च वर्णेगो तमो शैथिलिको बाहुलिको पुनः औदारिकमाहारमभ्यवहन्ते॥ मारोपि पापीमा षड्वर्षाणि बोधिसत्त्वस्य दुष्करचर्यां चरन्तस्य पृष्ठतोच
पृष्ठतः समनुबद्धः अवतारार्थी अवतारगवेषी॥ सोपि बोधिसत्त्वस्य षड्वर्षाणि अनुवर्धन्तो अलभन्तो आरम्बणं अलभन्तो आभिनिवेशं निर्विद्य प्रत्यवक्रा-
न्तो॥ यं तत्र तत्र मारो नष्टः सहे माहतो वाहि मवन्नम् सुरान पघ्यदं संपूजयति सदेवलोके॥ ॥भिक्षुर्भगवन्तमाहन्सुः॥ मोक्षाभिप्रायेण भगवता दुष्करची
र्णं॥ भगवानाह॥ न भिक्षवो एतरहि एवमया मोक्षाभिप्रायेण दुष्करचीर्णं॥ भिक्षु आहन्सुः॥ अन्यदापि भगवन् भगवानाह॥ अन्यदापि भिक्षवो अतीतपूर्वं भिक्ष
वो अतीतमध्वाने नगरे वाराणसीकाशिजनपदे शाकुन्तिको शाकुनो निगृह्णीय अरण्याय तनेषुमा लोहि वयाशेहि च पंजरेहि उपनिदायेन पाणिये न वणेपि च
बहूनि च कृत्वा दृष्टेन अर्थेन विक्रीणाति॥ न हि अपरीक्षा कुन्तको गृह्णीयान पंजरो उपन्हो सो यानि स कुन्तको पणिन जानिको पञ्चपति ये ते शकुन्तका पूर्वे प्रक्षिप्ताप
ञ्जरे निवाय पुराण बहुवद्धा ते जे ते न किंचित् पानतो पंजरेहि कदिपनि यन्तो सो पश्यति स कुन्तको परिणान जानिको न एष अस्माक शाकुनिको हितकामनाये ति वा

पर्येषिभिक्षुभावो॥ आयुष्मानुदायीभगवन्तमाह॥ भगवन्यशोधराभगवतः अनुव्रताभगवतोतपोवनेदुष्करंचरन्तस्ययशोधरापिलूखंआहारंआहरेसि॥ प्राव
तानिवस्त्राणिधारेसिराजारहाणिशय्यासनानिउत्सृष्टतृणसंस्तरकेशेय्यांकल्पेसि॥ ॥भिक्षुर्भगवन्तंपृच्छन्ति॥ कथंभगवन्यशोधराभगवतोअनुव्रता॥
भगवानाह॥ नहिभिक्षवोएतरहिंएवंयशोधरायेममअनुव्रता॥ अन्यदापियशोधराममअनुव्रता॥ भिक्षुआहंसुः॥ अन्यदापिभगवन्॥ भगवानाह॥ अन्यदा
पिभिक्षवोभूतपूर्वंहिभिक्षवोअतीतमध्वानेअन्यतरस्मिंअरण्यायतनेशिरिभद्रोनाममृगोप्रतिवसति। प्रासादिकोदर्शनीयोसुसंस्थितशरीरोरक्तकेहिखुरेहिरक्तके
हिशृंगेहिअंजितेहिअक्षीहिपंचशतमृगयूथंपरिहरति॥ तस्यदानिमृगराज्ञोअग्रमहिषीसातस्यशिरिभद्रस्यप्रभावाचतुरकाअनुव्रताचतेनमृगराज्ञामुहूर्तमं
पिविनाधृतिंनभवति। अपरोनीलकोनामलुब्धकोतेनतहिंअरण्यायतनेमृगाणांपाशाओड्डितो। सोपिशिरिभद्रोतेनमहन्तेनमृगयूथेनसंपरिवारितोतहिंअर १६४
ण्यायतनेचरमाणोमहन्तातहिंपाशेनबद्धोसर्वेचमृगाचमृगीचमृगराजंबद्धंदृष्ट्वापलातानाएकामृगीयातस्यमृगराज्ञोभक्तिमन्ताचअनुव्रताचसंस्थितानपला
यति। साचमृगीशिरिभद्रंगाथायाअध्यभाषे॥ विक्रमाहिशिरिभद्रोविक्रमाहिमृगाधिप॥ पुराएसोलुब्धकःएतीयेसोपाशोओड्डितोछिन्दवारडकंपाशंनरमिष्यं
त्वयाविना॥ ॥अथभिक्षवोशिरिभद्रोमृगराजातांमृगींगाथायेप्रत्यभाषे॥ विक्रमामिनशक्नोमिभूमौपतामिवग्गितो॥ दृढोवारडकोपाशोपादंअपरि
कीर्तति॥ रमणीयान्नरम्याणिपर्वतानिवनानिच॥ रमिष्यसिभुवंभद्रेअन्येनपतिनासह॥ अथखलुभिक्षवःसामृगीमृगराजंगाथायेप्रत्यभाषति॥ रमणीयान्न
रम्याणिपर्वतानिवनानिच। रमिष्याम्यहंत्वयासार्धमपिअन्यासुजातिषु॥ तेषांचविचरन्तानांअथत्वानआक्रन्दतोलुब्धको॥ नत्रसोगच्छतिपापकर्मासुदारुणो॥
सादानिमृगराजातंलुब्धकंचसमपश्यति॥ दूरतोएवमागच्छन्तंहस्तेपाशलेहिरन्तेहिरक्ताक्षपुरुषादसमंनीलाम्बरधरंदृष्ट्वाचपुनसामृगीगाथायेप्रत्यभा

षे॥ अयं सानुलुब्धको एति कृष्णो नीलाम्बरधावृतो। यो मे चर्मं च मांसं च छिन्दित्वा मम हनिष्यति। तस्मा विदूरे सा मृगी येन सो लुब्धको तेन प्रक्रमन्तं लुब्धकं गाथाये
अध्यभाषे॥ संस्तराहि पलाशानि असिं आद्री हि लुब्धको। मम पूर्वं वधित्वान पश्चा नं हिंसि महामृगं॥ अथ खलु भिक्षवः तस्य लुब्धकस्य एतदभूषि॥ मम दूरतो
एवं मृगा दृष्ट्वा पलायन्ति अदर्शनं गच्छन्ति॥ इयं पुन मृगी अतीव भयत्रस्ता आत्मत्यागं कृत्वा अभिमुखी आगच्छति नैव भाषन्ति नापि पलायति। सो दानि लुब्ध
को तस्या मृगीये वचनेय दृष्ट्वा विस्मितो आश्चर्यं याद्दृशी इयं मृगी अस्माकं न तेन गुणाः ये एतेषां न एते तिरिच्छा ये प्राह मम मे दृशा गुणा माहात्म्य एदृशा दृढ विज
तो एदृशा कृतज्ञा एदृशा च भर्तृव्रता॥ सुखं तु राजकेन आहारपर्येषन्तो वयं तिरिच्छा यं वयमेदृशा महात्मना मृगा समुपपद्यन्तो नाम हेठाउत्तारेम मा वहेयं एतं मृ
गराजानो। सो दानि लुब्धको तां मृगीं गाथाय प्रत्यभाषति॥ न मे श्रुतं वा दृष्टं वा यं मृगी भाषति मानुषीं वाचं॥ त्वं च भद्रे सुखी भोहि मुञ्चामि तं महामृगं। तेन दानि लु
ब्धकेन सो शिरिप्रभो मृगराजा पाशावबद्धो मुक्तो पाशातो। दानि मृगी तं मृगराजं मुक्तं दृष्ट्वा आत्तमना प्रमुदिता प्रीतिसौमनस्यजाता लुब्धकं गाथाये प्रत्यभाषे॥ एवं लुब्ध
केन नन्दाहि सर्वैः सर्वेहि ज्ञातिहि यथाहं अद्य नन्दामि दृष्ट्वा मुक्तं महामृगं॥ पूर्वेनिवास भगवां पूर्वे जातिम अनुस्मरन्॥ जातकमिदमारब्धाहि शास्ता भिक्षुणां अन्तिके।
तेस्कन्धाते वधातवतां आयतनानि च॥ आत्मानमधिकृत्य भगवां तेनमर्थं व्याकरे॥ अनवरागस्मि संसारे यत्र मे उषितं पुरा॥ शिरिप्रभो अहं आसि मृगी आसि य
शोधरा। आनन्दो लुब्धको आसि एवं धारेथ जातकं॥ एवमिमं मनपरितेव दुःखदुःखनीचं चरितमिदं पुराणं॥ विगतज्वरो विगतभयो अशोको स्वजातकं भा
षति भिक्षुसंघमध्ये॥ ॥ इति श्रीमहावस्तुअवदाने शिरिप्रभस्य मृगराजस्य जातकं समाप्तं॥ ॥ बोधिसत्वो दानि उरुविल्वायां तपोवने नद्यां
नैरंजनायां तीरे दुष्करचारिकां चरन्तं मारो पापीमां उपसंक्रम्य वेदयति किं प्रहाणेन करिष्यसि। अगारमध्यावसाहि राजा भविष्यति चक्रवर्ती महायज्ञानि च यजा

हि। एतेन प्रवीचर्यावलोकस्य देवानामिवन्तेषां सन्त्वमितव्यं। मत्रुष्यदेवानां येषां मातापितरो तम भन्ति पूजां नन्ते शोवयामा अभूषि मानाहितेकालं सा अभूजरा माया शु
द्धोदनासराजापितामगवतो तदा आसी। यो सो महाभागो सत्रुस्थितो तेन समयवाक्येन सा आसी बोधिसत्वो भगवां एषा मोहितं कालये सो अभूषि॥ राजा तेकाले सो
अभूषि आनन्दः भगवति जाति प्रेम्न वहूनि जातिसहस्राणि नायं कपि संवुद्धो नापि च स्वयंप्रति भाणि को ग्रन्थो भूतं हि। तद्भगवतो पूर्वे चरित धर्मनियतिः॥ ॥
इतिश्री महावस्तु अवदाने श्यामकजातकं समाप्तं॥ ॥ बोधिसत्वो उरुविल्वायेतपोवने दुष्करं चरति। एकेन कोलेन दिवसं यापेन्तो अष्टादश मासां को
लाहलताये प्रतिपन्नो। एकेन तिलेन दिवसं यापेन्तो॥ अष्टादशमासां तिलाहारताये प्रतिपन्नो। एकेन तण्डुलेन दिवसं यापेन्तो अष्टादशमासां तण्डुलमाहारताये
प्रतिपन्नो अष्टादशमासां सर्वशो अनाहारताये प्रतिपन्नो। एकेकोलेन सभक्षे। एकतिलतण्डुलकविसवुद्धतान च वीर्यतो संश्रयो कातासीन के सर्वदा। एवं अक्र
निसे अभक्षिकल्केव यथो एपरहन्तुकाशेन दा अभून्तर्जतरा सर्वसन्तरिकावदिन्वो पान्नुकानतः॥ एवं कार्य्यं महर्षिस्य तपेण परिशोषितं चाग्रनावारानीवदी
र्घानुनेनावनतायथा एवमस्य पृष्ठिकराङ्कश्चिड्ङ्नतावनता अभून्जस्य नेत्राप्रकाशन्ति उडपानेव तारका। गम्भीरस्यजदाभासं कर्मीरा राणो च गर्गरी। शान्तं वा
यथा तास्तु हरितच्छिन्नमिता पितं। एवं शीर्षं महर्षिनस्य तपेन परिपिला पितं। शान्तकायो महावीरो अश्रुतं आत्मचेतसं॥ दुग्रतपनिषेवन्तो सर्वसत्वानकारणा।
न शक्यं परिकीर्तेयितुं सर्वैवावायभाषनतः॥ पक्षियथायवाकाशे पर्यन्तं अधिगच्छथा यथापि सागरे वारितान प्रमदो महोदधिः॥ एवं लोकप्रदीपानां बुद्धानामा
दिवब्धुना। न शक्यं गुणपर्य्यन्तं सर्ववाचाय भाषितुं॥ अनाति प्रेक्षवीन्तस्य एष्टीयमुपलेपितो॥ गात्रावोपत्तिनां सर्वेन च वीर्य्यन्त संसति। एहीमम् परिमं कायं एष्ठि
मं परिगृह्णति॥ यदा उक्तो सि वेगेन सुखेन प्रपद्यते मुनि॥ चत्वारि देवता इच्छा कार्यं वीर्य्यस उर्वरं॥ अभूक्तु मुनि कालगतो तेन च वीर्य्यं संसति॥ एवं रूपं तपमुग्रं चरन्तं

पुरुषोत्तमं ॥ विस्मयंलोकमापन्नं सदेवासुरमानुषो ॥ एवमेतंरूपमुग्रतपंकुमारस्य श्रुत्वा राजा शुद्धोदन भद्दस्य पुरुषाणां सकाशातो महाप्रजापती च गौतमी य
शोधरा च सर्वं च शाक्यराष्ट्रं उत्कण्ठितो । अपिनामकुमारो क्षेमेण तावदुग्रातो तपातो व्युत्थिपेयं । यशोधराये निस्तनदभृषि ॥ न एतं मम साधु भवेय न प्रतिरूपं य
महं आर्यपुत्रेण दुःखितेन दुष्करं चरन्तेन तृणसंस्तरेण लूखेन आहारेण अहं पि महराजकुले राजार्हाणि भोजनानि भुंजेयं ॥ राजार्हाणि पानानि पिबेयं राजार्हाणि वस्त्रा
णि धारयेयं राजार्हाणि शय्याय कल्पयेयं ॥ नूनअहंपि लूखं च आहारमाहरेयं प्राकृतानि च वस्त्राणि धारयेयं तृणसंस्तरे पि शय्यां कल्पयेयं ॥ सा दानि लूखं च
आहारमाहरेसि प्राकृतानि विवस्त्राणि धारयेसि तृणसंस्तरके पि शय्या कल्पयेसि ॥ ॥ यदा च भगवां प्रवृत्तप्रवरधर्मचक्रः राजगृहे विहरति ॥ अर्द्धत्रयो
दशभिर्भिक्षुशतेन परिवारितो । तदा राज्ञो शुद्धोदनेन छन्दको च कालोदायी च राजगृहं प्रेषितो भगवतो अन्तिकम्पितो भगवता देवमनुष्या च ज्ञातीपि भगवानन्त
कम्पातु ॥ यं च भगवान् वदेय्या तं करेथ ॥ ते पि कपिलवस्तुतो राजगृहं अनुप्राप्तो भगवन्तं च उपसंक्रान्तो एवं राज्ञो शुद्धोदनस्य सन्देशं सर्वस्य च ज्ञातीवर्गस्य च तं स
र्वं भगवतो आरोचितं ॥ भगवां च कालज्ञो वेलज्ञो समयज्ञो कालं च वेलं च समयं च आगमयति ज्ञातिभूमिगमनाये । भगवां छन्दककालोदायी नाम आमन्त्रयति प्रव्र
जिष्यथ ॥ छन्दककालोदायी ते वयं राज्ञो शुद्धोदनेन आज्ञाताये वो भगवां वदेय्या तं कुर्य्याथ । यं च पश्यन्ति नापन्न नापितो नापि काषाय वासिये हि प्राहु ता प्रव्रजि
याम: ते भगवन्तमनुवर्त्तितो आहन्सु: प्रव्रजिष्यामः । भगवन्ते दानि भगवता एतरहि भिक्षुका अभाषा एतद्भिक्षवो छन्दककालोदायी चरथ तथागते ब्रह्मचर्यं ॥
तेषां दानि भगवतो एतद्भिक्षुकाय आभाषितानां यं किंचि गृहीलिङ्गं गृहीध्वजं गृहीगुप्तिं गृहीकल्पं सर्वं समनन्तरहितं वरा च प्रादुर्भूता: सुंभकं च पात्रं च प्रकृतिस्व
भावसंस्थिता च केशा ईर्यापथा च शान्ता संस्थिहे ॥ ॥ तद्यथापि नाम वर्षशतोपसंपन्नानां भिक्षूनां एवमायुष्मन्तानां छन्दककालोदायीनां प्रव्रज्या उपसं

त्तिवीजं भक्तेषु रं अरोगं महासंक्रमारवराग्रेषु नगरेषु जनपदेषु च क्षेमं मेष्कृतयो अन्तरकान ववलीयन्ति अभिक्रामा सर्वा च विवर्द्धन्ति ॥ काशीश्रमणोषुज्ञा स्सणोषु च
भारक्षो धार्मिको जनपदेषु वर्द्धन्ति न चैव हायन्ति दानानि च देमि मन्त्रस्य पुष्पा कंपि भरराप तस्कर व्याप्रवकुवाल चरिते स्मिं न करोन्ति केचिद्वि हिंसा भूतानि पथो
स्थगतानि पुष्पफलप्रभूतं श्यामकश्याकमूलकप्रचूर अल्पकिशलेणालभ्यति ॥ भत्सा व्याधि शरीरे स्मिंने भवच तस्कर स्मत स्कर व्याप्रवकुव्याल चरिते स्मिं नक
रोन्ति केचिद्विहिंसा भूतानि पथो न्यथगतानि पुष्पफले प्रभूतं श्यामकंश्याकमूलकप्रचूर अल्पकिसरेणालभ्यति ॥ भत्सा व्याधि शरीरे स्मिं न चिरेणागते कुमारे नि
षीदे ॥ स्नाहि पूर्णा विशिका हि न स्य धार्मिकस्य अनिरिवा मनो मनो पश्या मः ॥ अथ विषहक्तेन अरिष्टप्राणा हरन्तस्य तापसकुलस्य वा वापथ्या हरन्ति राजा अस्क्र॰
र्णाप्रवर्त्तन्तो । यं भणाथ ब्रह्मचारी ऋषिपुत्रो धर्मचारि समचारि सो सत्थानि कालगतो सो वो अभिवादनं आहारन कथंचित शोचितव्यं नापि रूदणेन शोचितेन को वा
र्थो ज्ञातेन जीवलोके अवस्यमर्त्तव्यं ॥ तेना गिरा भनिषां अमनोज्ञा अप्रिया श्रूणित्वा न अवविंमुजीवितं खु मे उपरूंधसि एवं जल्पन्तो सो भव वस्य सो अर्थो न ये न ज्ञा
तो यदा मया पापं अभिजानन्ते न कृतं एवं क्षमन्तु देवा अह्मापि च एतमर्थं हरागतः ॥ ॥ यां धूरां ऋषिकुमारी वहति च वारिष्य ॥ अहं च देवा उपस्थास्यं परि
देवन्ति स्य मा मा इन्दीवरसुप्रसन्नवर्णा स्य हर्षितभणितानि पूर्वं प्रियस्य पुत्रस्य विगणन्ति । हा दयितस्य मम सुन्दर नया विनाभावसंभवा पूर्वेम सहृदयं परर्द्धिष्यति
शुष्कं तृणकाष्टमिव अग्निभूत्स मिव माश्रमपद मारव्यायन्ति ॥ भयभैरवं अनभिरम्य भवेन धार्मिकेन विहीनं ॥ ऋषिगण उदारेण यन्त्रनं घोसर्वा वो शाकिकामो मह
तेन वचणा मंतेम मअ सेवरत नंनत्व मेता ह क्षोडः खव अक्षे हि न्त्र नेम मनेक्रता विचित्रा विमानानि ताश्वाने । न स्तैष फलविपाको यहा विहीना प्रियपुत्रेणा रूदणेन शो
विनेन महज्जरंपीडिता परिकीलन्तो भयस्य धार्मिकस्य अत्र स्मरन्ति गुणशतानि मा शोचथ पारगा त्वना पि रुदणेन शोचितेन को वार्थो ज्ञातेन जीवलोके सर्वेणा अवस्यमर्त्त

व्यं । वयमपि ब्रह्मचारी चिरविरहिता मैथुनेहि योगेहि कामस सत्यवाक्यनेनास्य विषं हनिष्याम । ते भवच्च काशिराजा संवेगो पाविनो तहिं नेहि ॥ अथ्वास्म अवधुका
स्मन समर्थान हि गन्तुं । सो अवच तं स्थुनष्यंत देशं यत्र सा ऋषिकुमारः अथेव नाम जीवेयुष्यानि हन्ते मृगविस्मितेन्हि स काशिराजा मार्गेण यथागतं तेन गच्छन्तो
न चिरस्य तं प्रदेशमागमियहिंसा ॥ सा ऋषिकुमारं तं पदिपयान पतितं शायमानं मूर्छितं नदीतीरे । सुरवरनं नमस्यमाना करेण परिमार्जति रुदन्ती लालपितस्त
कपुत्रक अकिंचनानां भवं दरिद्राणां अम्बु अवस्थूना को सो मे त्ति विहेठितो वक्षः वनदेवतापि संश्रयेन किं विदर्थो यं अमनुष्यभूतेषु पश्यन्ति ॥ किंच्चि स्यामको नपि
नवारितो वक्षो ऽः सो ऽपत्र न विघाते बहुजनशतानि भये न धार्मिकेन यहिं विहीरा प्रियपुत्रो ॥ नैनूनेकतणा करुणं मृगा च पक्षी च आश्रमपदस्मिं स्यामक शिरि
म पश्यन्तो गाहनिरनि अलभमाना स्तु ॥ माच पारगो तं नापि रूपसो न शोचिते न च कावार्थो मातेन जीवलोके सर्वेण अवश्यं मर्त्तव्यं ॥ वयमपि ब्रह्मचारी चिरविरता मै
थुनेहि योगेहि । कामे सत्यवचनेनास्य विषं हनिष्यामः । यथा तुम्ह स्यामक सुन्दर पापे वित्तेन सज्ञनि करा चित्त यथ न वा हन्ते मृगदृष्टं उम्येहि च सत्यवचनेन । यथा
मातापितरौ शीलं रक्षन्ति निम्नपरिभुं ॥ तथ नव हन्तं मृगविषं उम्येहि च सत्यवचनेन । यथा तव भारवतो मातो च मत्तो च नात्ति भ्रसो वा । तथा तव हन्तं मृगविषं
उम्येहि च सत्यवचनेन ॥ अथ सो विजृम्भमाणो समुत्थितो अपगतेन मृगविषयेहि मातापितृ तेजेन सुचरितेन च स्वकेन तं पदिपयान राजा समुत्थितेन सत्यव
चनेन संहृष्टरोमकूपा निपतित प्रवरणोद्ध समापयन्ति । तं अवच बोधिसत्त्वो सुयुगपस्स वलवाहनेन देवितेन नगरनिगमजनपदो सुखी भवाहि महाराजा पश्याहि
काशिवर्द्धन मातापितृगारवस्य निष्यन्दं यथा सुमहन्तं मृगविषं सुचरितेन तेजेन स्वकेन । येषां मातापितरौ भृश्रूष अञ्जलिप्रणामो चंकर्त्तव्यं । काशिवर्द्धन यदि इच्छ
सि स्वर्गं गन्तुं यो अस्मिं जम्बुद्वीपे रतनानमाहेरित्वा रिशिपूजय यथा मातापितरस्व मातापितृशुश्रूषप्रतिकुर्यान ॥ एवं तं सुप्रतिके रम्भराणि मातापितृ महाराजा तुकं पा

णीव्याहरिब्रह्मचारीअर्थंमेअर्थमाख्याहि ॥ तंभवन्तबोधिसत्वोप्रियेषुमातापितृषुदयितेषुकरुणामुपसंजनेत्वाइमांगिराममुदीरयेन्सुः तेमेचिरब्रह्मचारी
पिताचजीर्णकावृद्धातेषांअचक्षुषोनामहमेवगतिश्चनाथश्च। तेषामनाथमरणंउपस्थितन्तेराजाशोचामि। तेमह्यंमृत्युपरिवीर्णाअनाथमरणंमरिष्यन्ति ॥ एते
नहेतुनाअहंभणामिएकेषुरणाहताश्चीणिकिंचित्त्वयिपोषियन्तानहन्ताभविष्यामिकाशिपतिराजातीक्ष्णबुद्धिनेनपिसोसंभवातोअर्थोनंअवरत्रऋषिकुमा
रंश्रणाम्येशिरसाहिपादेषुनिरयंअहंपरिषंअहंषकंऋषिंहनितानएताइशाहिहन्वानरकेषुनमुंविन्तु ॥ शाक्यायेपितवभक्ष्यंविठपतन्तिभस्पन्तभुक्षसत्वस्य
लोकमपितेदहेन्सुः किमुनरस्मदृशावातांसत्यंभणामि ॥ यदिमरणेनजीवितंतवभवेतप्राणमपिअहंत्यजेयंनत्वेषसंविद्यते ॥ स्थानंतीक्ष्णेयविषकृतेन
हृदयस्मिआहतोस्मि ॥ ऋषिपुत्रजानामिजीवितंतवनास्तिनचमेप्रियंभवति ॥ एवंचतेमहायशप्रतिश्रुणिष्यामितमेप्रतीयेसत्वंहिजीवलोकेप्रतिष्ठितं ॥ एष १३१
परमार्थमयहायस्फीटस्त्रियोरुकामांश्चपरित्यज्येमूलफलमाहरन्तोउत्ततनवाहंपरिचरिष्यं। तंभवन्तबोधिसत्वोरत्वरमेशोकशल्यपरिदाघंव्यपनयसि। राजकु
ञ्जरइमांगिरामुदीरयन्तो। इदमेवउदककुम्भमादायइमाहिएकपदिकाहिअस्माकमाश्रमपदंगत्वावचनेनमेभणेसि ॥ अभिवादनंपुनर्पुनःभणेसि। मातरं
चपितरंकालगतः चपुत्रोसोचवोअभिवादनमाह ॥ नकथंविनशोचितव्यंनापिरुदितव्यंनशोचितेनवाकाचिदर्थोजातेनजीवलोकेसर्वेणअवश्यंमर्तव्यं ॥ एषा
किलात्रपूर्वासुचिरंजीवितमनुष्याणांमरणपर्यवसानंआख्यानाउर्गतानांचनापिचस्वयंकृतानांकर्माणांप्रपलायितुंशक्यास्वकृपरिवर्जकस्यापिठपनियतं
ति। सुखंचदुःखंचनापिचमनश्चिन्तानांमयाकृतंनापिनाहंनजानामिक्षणिकस्यदुर्वलस्यचसंस्कारगतस्यअध्रुवतानापियत्नेपिइतिमरणंनापिचममएव
मेदृशंदुःखंअनुभूतो ॥ भयअर्थोनकिंचिल्लोकेअनागम्यएषोमेशोकशल्योयंजीर्णोचक्षुषाचपरिहीना। हीहन्तिशोकवहुलातवश्रुत्वानष्टनान्तं ॥ श्यामोयय

ग्रासानि काशिवर्द्धन सम्यप्रतिज्ञो भवेसिं नगरुमेषु परिवर्या यजनाधिप भविष्यति तं महार्थो जीर्णोपि दुर्बलोपि तपस्विनो प्रशंसन्ति परिवर्ज्य द्विजनाधियो त्रीणि
पितेषो अस्ति अंगानि पुराणं च नाम होरूति परोक्षकीर्तिं च कुशलमूलं च पृच्छाहि काशिवचनमभिगमनं सम्प्रपस्यामि। साधूनि श्रुत्वा विमनो भक्ष्यणि संप्र
मार्जनो प्रक्रमति। काशिराजा मृतो निश्चयामो नि विदित्वा संप्रति च काशिराजा प्रक्रान्तो मृगशतानि च बहूनि परिवारयेन्तुः श्यामं पक्षिगणा देवतापि च तं प
थ्यिया नयति तेश्रयमाने मूर्द्धिनं नदीतीरे रोदेन्तुः देयं तापो मृगपक्षिशतानि बहूनि सो नूनं पापकर्मा तमान्तम दुर्गती भ दुर्गती यं गच्छति। यो तव पापं चिन्तय
ति भयाय धर्मस्य भूतानां च निर्नादो आकाशे पृथिवीयेन निर्घोषो वा नाव विप्रवान्ति चिन्तयन्ति। ऋषि अहो कष्टं माहेव ऋषिकुमारो विहेठितः यादृशानि दृश्य
न्ति रौद्राणि दारुणानि चरुवरूपशतानि बहूनि वातापवान्ति कष्टा शकुना प्रव्याहरन्ति च खरवराणि हृदयं च मे तस्या नो सर्वो च अनिर्वृतो कायो। एतेमनो वितर्को व
र्तन्ति सो च पलियशयनामा प्रतिवसति च आश्रमपदं मृगपक्षिगणा च संत्रस्ताभीता दिशो व्रजन्ति भयार्दिता। देवतासा च तान्या दुर्मनना राभभूवन्तुः निष्प्रभा सा पद्म
मस्य नरमादिशां मनुष्यो वा अमनुष्यो वापि कश्चिदागमस्थापि दृष्ट्वा ऋषिकुमारं मृगपक्षिगणा भयमेत्तिनिःसंशयं भविष्यति। महद्भयो रोमहर्षणो सर्वो यं पृथ्वि
ममृगगणा संत्रसन्ति पक्षिसंघा च विदितो विदितं उपगम्य मातापितरं अनागमनागमं प्राणाहरं पिन सन्तु॥ मधुराहि अभिनन्दिते भव च स्वागतं न च कुतो भवं
कस्य वासि नंदत्व भव्यास्य भवतु कारणामो चगतो ऽदकहारी॥ ॥राजा आह॥ अहं मृगयां काशिपुरे निर्गतो महाबलेन नामेन पेलियक्षो अन्वामि मृगगवे
षन्तो कश्चित्त वराजकं नरवर्षन्ति देवो वारोहति वीजं अन्तेपुरं अरोगं मर्त्स्यं कुमारव लोव लाग्रं च नगरेषु जनपदेषु च क्षेमं मे प्रक्रान्तयो च अन्तरकान च वर्द्धीयन्ति अमि
त्राव सर्वा च विवर्द्धन्ति को आश्रमगतो प्रवासगतो व आरक्षो आर्मिको जनपदेषु वर्द्धन्ति नवैवहायतिदानानि च ददेमि॥ सत्कृत्य सो भवचनं खु राजो वर्षति देवो रोह

चरितेनयथाशपितेनकोपुरुषोवुध्येया।तथाविजृम्भन्तोऽन्थितो॥ ॥भगवानाह॥स्यात्खलुपुनर्भिक्षवोयुष्माकमेवमस्यादन्योसतेनकालेनतेनसमयेनश्यामकोऋ
षिकुमारोअभूषिनैतंदेवंद्रष्टव्यं॥तत्कस्यहेतोः अहंसोभिक्षवोतेनकालेनतेनसमयेनश्यामकोनामऋषिकुमारोअभूषि॥अन्योसोभवभूतिऋषिश्यामकस्यपिताए
षशुद्धोदनोराजातेनकालेनतेनसमयेनश्यामकस्यपिताअभूषि॥अन्योसोतेनकालेनतेनसमयेनश्यामकस्यऋषिकुमारस्यपारगानाममाताअभूषि॥एषासामायादेवीअन्या
सापेलियक्षोनामकाशिराजानामअभूषिनैतंदेवंद्रष्टव्यं॥तत्कस्यहेतोरेषभिक्षवोआनन्दस्थविरःतेनकालेनतेनसमयेनपेलियक्षोनामकाशिराजाअभूषि॥तदापिभि
क्षवः एषशुद्धोदनोराजाममकालगतेनकालगतेननिष्क्रान्त्वानश्रद्दधातिनसोमहाराजकालगतोश्यामकऋषिरिमृगविषेणसमोहितः॥नहित्वअस्माकंतंप्रदेशंवयन्नम्रग
विषेसमवचनेनहनिष्यामः तंचश्यामकऋषिरिउत्थापेष्यामः एतरहिंपिएषशुद्धोदनोराजाममअर्थायकालगतेनेतिश्रुत्वानातिश्रद्दधाति॥ ❋ ॥इतिश्रीमहावस्तु
अवदानेश्यामकजातकस्यपरिकल्पंसमाप्तं॥ ❋ ॥लोकोत्तरस्यलोकेअपरिमितयशसस्तोकंनाथस्यपूर्वचरितोभगवतोशृणोथ॥ ❋ ॥तोप्रवक्षामि॥न
हिबोधिसत्त्वस्यचरितेसदेवगान्धर्वमानुषेतो॥ ❋ ॥केशाकमभिभवन्तु।केनचिन्नेनदशावतोअनभिभूतो।यत्तथागतानांस्मृतिवलं॥तासुतासुजातिषुमैत्रायच
करुणायचलोकमनुकम्पानांतंशृणुचरितोभगवतोकल्पशतसहस्रसंचितशुभस्यअहमनुपूर्वाहरिष्यंअवधानेदेथ।सत्कृत्यतेनसमयेनभगवानवाणाप्रस्थानताये
मकुतस्मिअतत्नभूरुंसत्त्वोउपपद्यिथ॥उद्धिसम्पन्नोतस्यमानापिनरोजीर्णाचअभून्नुःचक्षुर्विहीनाचतेषामुपपद्येहितायेलोकोत्तरासर्वमनवद्यंगात्रोऋषीणांसो
मकंविशालाक्षोतदेवतस्यनामअभूषि॥श्यामोपितकालमाश्चर्यंऋषिकुमारंयोपश्यति॥मानुषोवादेवोवारूपगुणपारमितोनिध्यायन्तोनतृप्यति॥स्वयमेवबोधि
सत्त्वोकिंकुशलगवेषीयसमादिपतिशुक्लंकुशलंधर्मंचसमादायवर्तेति॥अखण्डमकल्माषपरिशुद्धंअछिद्रंशीलंदेहिस्वयंचरतिब्रह्मचर्यंपरंचतत्रनियोजयति।माता

पितृषु वीर्योउपस्थायेत्वानवंतीत्रंपरिचरति ब्रह्मचर्यं ब्रह्मचारी स्वयं ब्रह्मचारीव्रतं चरति॥ तस्याशीसमादानं प्रियेषु मातापितृषु दयितेषु नखुमेप्रमयेतव्यं॥ गम्भेयर
प्राणेयेषु मूलफलमाहरन्तो श्यामका जीर्णकावयोवृद्धा प्रेम्णेन गौरवेन च सत्कृत्य गुरुकृत्य न उपस्थास भक्तेन च पानेन च गिरा न च भैषज्यानुप्रदानेन च वस्त्रशय्यास
नेन च मातापितरउपस्थास्ये अपि चात्र बोधिसत्त्वो मातापितरं भरणामि। मा खु भवेन खु तावशोचितव्यं॥ भद्रं च परिवारको अस्ति ते अवरश्यामसुंदरी चिरं मो जीव मा
त्वनवपापं उत्पथपथगतस्य चतुष्समपनसंतु भक्तानि आत्मरुधिरार्थिनो पि मृगराजा भनितवला च मातंगामार्गा व क्रामन्तु। सा च ते हि संभक्तानि मृगयोनके हिंसाई
प्रतिवसति। आश्रमेषु वरमणीयेषु च मृग इव मृगेहि सार्धं वसति भरणापेक्ष ऋषिकुमारः तस्य न हि आश्रमपदे प्रतिवसति। स तो क्षम दम प्रहाणस्य मैत्राय च क
रुणाय च लोकमनुकम्पमानस्य वाराणसिका शिराजम हनीम हावाहनीम हेशाख्यो॥ सो तस्मिं आश्रमपदे त्रासयति मृगा च पक्षी च राजा च नान्तरेण अदेशि। मृगी
मृगानयूथानि दृष्ट्वानि त्वरितं त्वरितो चित्तेन पनुसन्धिहेशुर प्रायषो अश्ववाहिनि अनिलजवओसरे मृगाभिः सुखम सकलनुरक्षथे स्वप्रकीर्णशिरजेत्वरितगामि
निमस्यति च ऋषिकुमारो वरसमादाय प्रस्थितो उदकमवगाहि। ते च गिरिनदीत्रस्ता च मृगपक्षी च॥ अथ परमकोपकुपितो सो राजा आभतेन चापेन मनुष्यावनी
मृगारणानुदर्शी कुपितो ऋषिकुमारं तेन मृगास्य खुरप्रोसस्थितो येन आहतो श्यामो विषलिप्तेन अविषमो शल्येन सम अर्पितो पतितो सो अवचवधेयमानो केनाहं
अहं घकापिता माता पुत्रा एकेषु गणात्रयो हता संवज्वलितो पुनः अधर्मो दत्ता च नाम कारणा हनन्ति नागाः मृगा च मांसार्थं चमरी च वालहेतो द्वीपि च चनरूपि
चर्मस्य। मह्यं पुनः न दन्ता ना पि चर्मं न शिरजा ना पि च मांसं किस्य खु नाम कृतेन अहेठका हता भविष्यामः॥ सो तां गिरां श्रुणित्वा राजा अभिगम्य तं ऋषिकुमारं भ
णति हि अनुपेति च अजानन्तो हतो भगवन् एषः क्षुरप्रो मस्थितो आहतो सि मया अजानन्तेन क्षतं॥ एतं मया क्षमस्व अनुदेव पंच परिदेवन्तो भणति सि एकेषु गणाहनाचि

निकोऽद्यवंश्यामाकंश्याकमूलं भत्यकिशरेण लभ्यन्ति। अल्पावाध्याधिशरीरे अल्पादंशमसकसरीसृपसंस्पर्शा कायेऽपयनिपतन्ते तेसानि भाहन्तुः॥ नखु महाराज सुखवमामः इह भरण्ये श्याऽस्मगाश्चरन्ति निर्मनुष्ये आश्रमपदे मूलपत्रफलेन कोऽद्यवंछ्यामकमूलकानि भत्यकिशालेन लभन्ति अस्माव मस्याधिशरीरेषि अल्पानि च दशमशकशरीरसृपसंस्पर्शा कायेऽपनिपतन्ति॥ कच्चिन्महाराज नवपि भनः पुरे कुमारामात्येषु बलवाहनो कोशकोष्ठागारेषु क्षेमं निरीतिकं निरुपद्रवं योरज्ञानपदा भउवर्त्तन्ति प्रतिराजानो न कंचिदपरध्यन्ति देवाच कालेन कालं वर्षन्ति शस्यानि संपद्यन्ति क्षेमं च ते राज्यं सुभिक्षं निरुपद्रवं॥ सोदानि आह॥ नखु भगवान् नः पुरे कुमारामात्येषु बलवाहनो कोशकोष्ठागारेषु क्षेमं निरीतिकं निरुपद्रवं पौरजानपदा अउवर्त्तन्ति॥ प्रतिराजानो न कंचिदपरध्यन्ति देवोच कालेन कालं वर्षन्ति शस्यानि संपद्यन्ति क्षेमं च राज्यं सुभिक्षं च निरुपद्रवं च॥ तेदानि आहन्तुः॥ महाराज एताहि विशिकाहि निवीयाहित्यावस्यामकशिरि आगच्छति उदकहारिका तो ततः फलोदकं उपनामिष्यति॥ एवं च तेहि ऋषिहि उक्तो राजा प्ररुरोद ते पृच्छन्ति महाराज किं रोदसि॥ ॥राजा आह॥ भगवं यस्य एषं कीर्त्तेयं पद्यामकशिरी आगमिष्यति फलोदकं उपनामेष्यामीति॥ सो च आलगतो अयं च उदकघटो मम हस्ते विसर्ज्जितो अभिवादवरः एच्छनि एवं च सदिशाति न शोचितव्यं न रोदितव्यं॥ न शोचितेन वा न रोदितेन वा केचिदर्थो सर्वेण जातेन अवश्यमरितव्यं॥ एवं मरणाम मरुकस्य सर्वं सत्वाम रणधर्माः च्यवनधर्मा न स्वयंकृतानां कर्माणां पलायितुं न शक्यं तेन पृच्छन्ति॥ महाराज कथं एषा मशिरि कालगतो॥ राजा आह॥ अहं मृगमवे अश्वको वानजवसमेन तुरकवेगेन मृगमनुजवन्तो समुद्देशमनुप्राप्तोऽदकसमीपे यत्र एषा मशिरिः घटं पूरेति॥ तत्र च वनगहने सो मृगो मशोतनस्य एषा मशिरि तत्रपतमुदकघटं भरन्तस्य शब्दं शृणोति तस्य चरन्तदभषि॥ स एवं मृगो उदकेन गच्छन्ति तमेवं गच्छन्तस्य शब्दं मयेयेन तेन शरं क्षिप्तेन विषकृतो क्षुरप्रक्षिप्तो सो एषा मकशिरिस्य हृदये निपतितो। एष ऋषिकुमारो कालगतो। तेन दानि तस्य राज्ञो श्रुत्वा प्ररुदितो अश्रू

करुणमरुदन्मुखा परिदेवेन्सुः महाराज मान्सार्थं मृगवराहा हन्यन्ति चर्मार्थं सिंहव्याघ्रद्वीपयो हन्यन्ति वालार्थं चमरीयो हन्यन्ति दन्तार्थं हस्तिनागा हन्यन्ति भैषज्यार्थं तित्तिरलावका हन्यन्ति ॥ अस्माकं पुनर्महाराजेन मान्साकार्यापकेन चर्मेन केशान दन्तान्न कस्य च वयं महेठका अहंषका अनपराधिन केनाइषुणा त्रयो जना हत्वा काशिराजा ऋषयो प्रणिपतित्वा क्षमापयति ॥ भगवन् यस्य तेऽस्माकं अश्रु भूमि निपतन्ति ते केवलं कल्पं जम्बुद्वीपंपि दहेयुः किमङ्ग पुनरस्मद्विधानां बालानां अहं राजमवहाय स्वजनसम्बान्धवश्च ह्यस्माकं उपस्थानं करिष्यामि ॥ यथा श्यामशिरिय उपस्थितान वा वो उपस्थिहिष्यामि ॥ तेदानि आहन्सुः महाराज वयं अस्माच चक्षुर्विहीणान प्रतिबलान्तं प्रदेशं गन्तुं विना प्रणेतारेण ॥ नत्वेनु महाराज अस्माकं तं प्रदेशं यत्र श्यामशिरिः व्यपनं ऋषिकुमार सत्यवाक्येन उपस्थापेश्यामेन च तं मृगविषं हनिष्यामः ॥ तस्य राज्ञो भवति यादृशा इमे ऋषयो महाभागा प्रतिबलास्तेन तं उपस्थापयितुं ॥ सो आह नेमि वो भगवन्तं प्रदेशं यत्र श्यामकशिरी ॥ तेदानि तस्य राज्ञो स्कन्धे हस्तं दत्वा तं प्रदेशं गता श्यामकशिरिस्य शीर्षं उत्सङ्गे कृत्वा पारगा श्यामकशिरिस्य माता मुखमयाहल पाणिना सपरिमार्जयन्ति बहुप्रकाररोदति परिदेवति श्रमो आश्रमपदः श्यामकशिरिणा विहीणो भविष्यन्ति ॥ वनदेवता करुणं परिदेवित्वा गमिष्यन्ति मृगपक्षिणोऽपि श्यामकशिरिं अपश्यन्ता आश्रमपदा करुणं परिदेवन्ता गमिष्यन्ति ॥ ऋषि आह ॥ पारगो मा रोदाहि मा रणी वाहि किं रुदेन शोचितेवा किञ्चिदर्थो भवति वयं पि उग्रतपचीर्णचरितो चीनब्रह्मचारी समर्थो वयं यस्य तस्य सत्यवचनेन उपस्थापयितुं तं करोम सत्यवचनं येनास्य मृगविषं हनिष्याम । जीवितं चन उत्थपस्यामः तेहि दानि तस्य सत्यवचनेन तेन मृगविषं हतं यथा त्वया पुत्र न जातु कस्यचिद्विषमं चिन्तितं ॥ मैत्रचित्तो सर्वसत्त्वेषु तथा नवहवो मृगविषो भवतु ॥ यथा त्वया जानन्तु अदत्वा मातापितृणां आत्मनो आहार कृतं तथा नवहतं मृगविषं भवतु । यथा त्वया पुत्र मातापितरो नित्यकालं शीलपरिभूषरक्षितौ न तथा नवहतं मृगविषं भवतु । सो दानि ऋषिरो तेषां मातापितृणां तेजानुभावेन सत्यवचनेन खकेन च सु

काभद्रषकाअनपराधिनाकेनइषुणात्रयोजनाहता। अहोयथासंज्वलितोअधर्मोसोचश्यामऋषिकुमारोतथापरिदेवति। काशिराजोचप्रदेशमनुप्राप्तः
पश्यतिचतमृषिकुमारंपरिदेवन्तंअजिनजटावल्कलधरंमहाभागंअश्रुप्रपातेनं॥ सोराजातंऋषिकुमारंकरुणस्वरेणआहनेदृशाभीतोत्रस्तोसंजातः माहै
वमेसनगरजनपदंशापेनभस्मंकरिष्यति। सोततोश्यामतोअवतरित्वाश्यामऋषिस्यकुमारस्यमूर्ध्निनिपतितः भगवान्मयासेहेनेनमयाएतंइषुक्षिप्तंअजा
नमानेनअत्रक्षमापयिष्यं। भगवन्येचैतेभगवन्नश्रुविन्दुभूमिंनिपतन्तिकेवलकल्पंजम्बुद्वीपंएतेअश्रुविन्दवदहेयुः। किंमेरुपुनःअस्याधिवानांवालानां।
यनभगवानाहा। एकेनइषुणाद्विवर्गंहतन्तिएतन्नविजानामिभगवन। एतेत्रिवर्गीनकथमेकेनइषुणात्रयोजनाहताः॥ ॥ऋषिकुमारआह॥ महाराजमम
मातापितरौजीर्णौवृद्धोऽर्बलशरीरोचक्षुर्विहीनाब्रह्मचारीमहानग्नौसदेवकस्यलोकस्यदक्षिणीयापरप्राशिणीया अहंचतेषांउपस्थायकोऽध्रुथमन्नेवाआहारविधा
नंकरोमिपश्चादात्मनोयंकंचिजेयांउपस्थानेपर्यन्तमहमपिसर्वकरोमिनास्तितेषाममत्तोकश्चिद्योमानंउपस्थिहियततः मयाहतेनतेविहतानास्तिमयामृतेनतेषां
जीवितेनतएतेनकालेनजल्पामि॥ एकेइषुणात्रयोजनाहतानि॥ काशिराजाश्यामऋषिकुमारमाह॥ तीक्ष्णाविषकृतेनइषुणाहृदयस्मिआहतोस्मिमयाअजानमा
नेनज्ञानेमहत्यथाअनवजीवितनास्ति॥ तेवरेएकंसत्यंप्रतिश्रृणोमिराज्याराज्यंचऋद्धस्फीतामवहायतवगुरुमातापितरौअहंपरिवरिष्यं॥ यथात्वयापरिकीर्णेणत
थाअहमपिपरिवरिष्यं॥ ॥ऋषिकुमारआह॥ महाराजसत्योमेएषोकशल्योहृदयातोअपगतः एतेनवचनेनश्रुत्वायथासमप्रनित्ताभवसि। मेगुरुणुतथाकरोहि
महीपालः महान्तंतेकुशलंभविष्यतितेषांमहाभागानांउपस्थानपरिचर्यांकृत्वाएतंमहाराजउदकपरमादायएतायेएकपदिकायेममातापितृणांआश्रमपदं
गच्छसि। ममवचनेनअभिवादनंपृच्छसि॥ श्यामशिरीअभिवादनंपृच्छति॥ एवंचाहंमृतोवाएकपुत्रकोतेनशोचितव्यंनरोदितव्यंअजानतेनजीवलोकेभवस्यकर्म

यं। यं अलभनीयस्यार्थे तं न शक्यं रुदितेन वा शोचितेन वा लब्धुं। न शक्यो स्वयंकृतानां कर्माणां पलायितुं नापि मम एकस्य मरणं सर्वसत्वा मरणधर्मेति मा शोचिष्यथ
मा उत्कण्ठिष्यथ ॥ सर्वेहि प्रियेहि मनापेहि नानाभावो विनाभावो यथा महाराजस्य प्रतिज्ञा मे गुरुषु भवसि ॥ तथा करोहि एवं विदित्वा ऋषिकुमारो विपरीगतश
रीरो कालगतो राजा ऋषिकुमारं कालगतं विदित्वा रोदित्वा परिदेवित्वा अश्रूणि सम्मार्जित्वा तं उदकघटमादाय येन सा एकपादिका येन यथोपदिष्टा येन श्यामकशिरी
राणा तेन आश्रमपदं गच्छति समनन्तरप्रक्रान्तो च काशिराजा श्यामकशिरीस्य मूलातो श्यामकशिरीस्य मृगपक्षिगणेहि मृगपक्षिसहस्रेहि परिवारितो देवेहि नागेहि
यक्षेहि किन्नरेहि किन्नरीहि तथान्येहि भूतेहि ऋषिकुमारं परिवारित्वा महान्तमारोदनं करेन्सुः महान्तं निर्नादं करेन्सुः नूनं सो पापकर्मो न मातापितरं गमिष्यति ॥
भायाये गुभाया गमिष्यति ॥ येन च अहेठकस्य अदूषकस्य अनपराधस्य अपलब्धं ॥ सर्वे वनखण्डं तो च पर्वतकन्दरे तत्र आश्रमपदे भूतानि रोदनेहि निर्नादितं ॥ मृ
गपक्षिरवेहि च आरापितं श्यामकशिरीस्य मातापितरो तानि भूतानि भूतानि निष्क्रान्ता मृगपक्षिरवाणि ष्क्रन्ता चिन्तामापन्ना ॥ किमिदं अद्य तास्माभिः ॥ कदाचिदेदृशा
निभृत निर्नादशब्दा निष्क्रान्तपूर्वाणि न एदृशानि मृगपक्षिरवशब्दा निष्क्रान्तपूर्वाणि मा हैव श्यामकशिरि सिंहेन वा व्याघ्रेण वा अन्येन वा व्याडमृगेण विहेठितो भूदि
ति ॥ यादृशानि एतानि निमित्तानि यादृशा च अस्माकं हृदयो अनिवृत्तं यथा च मे अक्षीणि फुरफुलन्ति ॥ तेन च तथा अनिहत्वा कारेन च विचिन्तेन श्यामकशिरि विचि
न्तेता काशिराजा च तमाश्रमपदं अनुप्राप्तः मृगपक्षिगणानि च ततो आश्रमपदातो भैरवाणि रवाणि रवन्तो प्रपलायितानि। ऋषयो अस्थाधिके संत्रस्ता का
शिराजा एकमन्ते वृक्षगहने अश्वं बन्धित्वा तमुदकंघटमादाय श्यामकशिरिस्य मातापितृणां सकाशमुपसंक्रान्तो अभिवादयामि भगवन्न एष्फन्ति नन्दत्ता को भु
वन्ति ॥ ॥ राजा आह ॥ भगवन्न हं पेति यक्षो नाम काशिराजा किं च भगवानिहन्तपोवने सुखं भवतीति ॥ व्याडमृगानुचरिते निर्मनुष्ये उ सयन्ति मूलफला

पथका न्व नस्य जा न्मू न दस्य यथा दर्शनीयो अप्रश। र्तोम्य स्तेषु जने हि ॥ अभिन्नप्राप्तो भवनिनिंपक्षे च्छेशावरन्तो नित्यं विनन वारिकान्तु ॥ नभोगृहीतो भवनि कदाचि देवान भो
निगुरु स्रू जि नो व। नकाम भो गो ः रमने कदाचि छिन्नु क शी लो मद ख्र सचारी। समाधिं मिन्ना पर न खुजि त्ता अरि कथ्या नो छुवि शेष प्राप्तो न क्वान प्राप्ति र्भवने कदाचित्र। नवो
षिनित्र न जन्तु नैक दाचि नु भैक्षा विहारी सरदू ष्टविनो दपिन्न छन्न जिन चैति येषु। बाह्येषु पू जि त्व नरर्षभस्य न लोकता लो प्रु मह त्नस्य सनो मयो षो ष मनुष्य केतो। स्वर त्न
स्य विभुद्द भो नि विमुक्ष्यो बो व उद्दत्राविनो॥ विमु दयक्ष र्व स्तुसप्रनानो श्रो भेन्द्रिये नक्षुडपेक्ष नुभोनि। बाह्ये त्व बाह्य जिन चैति येषु नि का स्यभो नि त त्रुर द्धी नो यो प सम
का ग्रा या प्रुराणी देर त्नप्रवा गाय व देवता नो ययक्षर औ मिति क्षु दर्शनीय। नक्षु भो नि न ज प्ते भे जिह्वो कु तो न रव जो न पितिनिक्षिता गो विशि क्षु भोनि प्रव राम्य भावो।
बाह्य त्व बाह्य जिन चैतियेषु ॥ न तस्य कश्चि न्न ना पो र्मन स्पे से वा व ना ता न मनुज्ञो महारयो। आ भ्यां सप्राप्तो च रस व र्ब लो के बाह्य त्व बाह्य जिन चैतियेषु। न ना नु गिरा
नो भव न्त्या युराशेन वापि कुक्षिना पि वक्रि ता सि॥ प्र सत्प्राली य ल भ आ त्म भाव वादि त्व बाह्य जिन चैतियेषु। प्रभूत विनो अकुञ्ज गात्रो उन त्र व र्ण यथ सुवर्ण व
र्ण ॥ ६८ समाधिं च अ सप्रचे वि शाद त्व बाह्य जिन चैतियेषु। देवेनि भो नि स्व र त्न मनुष्य लोके अपि गाढ स्तु पूजनी यो उत्तम वीर्य भवति अमर्दनीयो बाह्य त्व बाह्य जि
न चैतियेषु ॥ न लोक हिं विज्ञने अप्रमादेन वापि कविन्नुरत्य भयानि। पि भूत्य सर्व विजह ते सत्त्व दीबा ह्य त्व बाह्य जिन चैतियेषु ॥ कानी कृता जिन चैतियेषु स्वा
पि त्व स्तू पानि लक्ष्य गात्रानो। विमु द्धबा लो स्वाप ये त्व स्न पर न श्रीत मानि नरजस्य पुष्ठ करि का र च र्म आरोग्य प्राप्तो च रे स्वर्वलो क। प्रुस्पानी यो भवने जनस्य कारीय ह
त्वा जिन चैतियेषु। अ रव्य त्र शीलो व अरिक्त त्या नो प्राप्त नसे वी धन भत्य सस्य अन्य करो ति बहु आत्मन सप्त। का रा ह्विर त्वा जिन चैतियेषु ॥ स्पर्श न मसो जन पा ने इ च्छिका
क्षु न का मने ता त्व नरक क विन्नो। ता भोव ख न्यो ज हनि भ ह्यो प का रि घी द त्वा जिन चैतियेषु ॥ न चित्त पीडा ज न न ये पर ष्ठु न ता पो भो न न ज न सो म न स्य॥ न च र्री र क्षो न च स

ड्रोही कारिषी दत्वा जिन चैत्येषु ॥ अमित्रपक्षो न च तस्य भीति सन्तनने भमे पापु ज्योति उ कंनि नश्या व कारणा च कारिषि दत्वा जिन चैत्येषु ॥ धैत्रा सहस्रां च हवो अनन्ता जा
मूनदेन क्षिया सर्वपूरा। शाक्यरक्षपेतु क्षितिरिद्ध वरूपा न नैल विङ जिनस्तूपरत्ना सरा व भोनि वधि भान्म वेन वे हू मा भीत्र जनित कदाचिन् ॥ अभिन्न हस्तो च अभिन्नपादो
कारिषी दत्वा जिन चैत्येषु। उन्मार्ग सर्वे विजहनिते न भीति येन व्रजन्ते वकुड [illegible] यो। विश्वोधित स्यणा भु चीसर्ग मार्गौ कारी भु दत्वा जिन चैत्येषु। नाम न्य चि नक्षिय
लोकनाथो नैलस्य विकुं जिन चैत्येषु। यदेयस्यके सानशाकरित्वा न पुण्यस्क न्ने [illegible] यपि नु शाकं ॥ हषिकेरस्य भगवानो चैत्येषु पुण्यस्य आर्थाय नरो चैत्येषु ॥ पु
ण्यस्यार्थाय नरो चैत्येषु। न तस्य जातु भमनो त्तगमी कायस्य गात्मलभे चन्दनस्य। कल्यान कोटीन शुता सहस्रो विशिष्ट कायो भवनो शुभास्तो। विपुल श्रावर
लक्षितांगो शोधेत्व स्तूपपुरु यो नमस्य। विमानश्रेष्ठ लभते शुभाशु दिव्य मनोज्ञ वरचन्दनस्य मनत्र तु सोजनये कदाचिन् ॥ शोधेत्व स्तूपपुरु यो नमस्य कोटीस
हस्र लभते अप्सराणां। मनोज्ञ गन्ध शुभदर्शनीया नाना सांनन्द भोजन नमे कदाचित्। शोधेत्व स्तूपपुरु योन मस्य ॥ अष्टापदे तान न लशोभ नाना उद्यानश्रेष्ठ सम
ते शुद्धि किरणाः। दिव्योन रे हि च शोभमाना शोधेत्व स्तूपपुरु यो नमस्य। परिवारो न तस्यो भवते न रूप दिस्म च घोष च श्रूयणो निविभुञ्ज। संगीति शब्दानि पुर आ
सुराणां शोधेत्व स्तूपपुरु यो नमस्य ॥ कथञ्च धर्मौ श्रूयते देवतानां सत्कार सर्वं च उपेता भाति स्मा प्रास्य च भोति वरदान। शोधेत्व स्तूपपुरु यो नमस्य ॥ जना
भिभूयो उपगतो स्वर्गलोके न तस्य भयो इतो उर्गतीयो। न तु कंच पतति सस्व तो लोके शोधेत्व स्तूपक्षिपदो नमस्य ॥ कथाव कृत्वा शुभदेवतानां च्युय स्वदेवा
वकुलु रुज्ञाने। कालं करित्वा उपगामि मत्य शोधेत्व स्तूपपुरु यो नमस्य। सो जातमात्रो स्मरे कल्यान ननामापे पूर्वं तु शापूजित सत्कृता च। नामं च नेषां स्मर
ति यारणां च। धर्मं च शोधेत्व स्तूपक्षिपदो नमस्य ॥ अत्रुले मन्ने न भगवतो ये करोति पूजा सुमनोज्ञ पोषा। सो लभ्यलाभो विचरति सर्वलोके। अदिन्न सारो व

निसोपर्वं आविद्धृष्टा द्वेमसदाप्रसन्नो। दृष्ट्वान्व बुद्ध महा सार्थवाहं करोति पूजं प्रसन्नचित्तो छत्रैः पताकैः ध्वजगन्धमाल्यैः असवरवस्त्रवर्षैं॥ विशुद्धदर्शी नो भवति सदाप्रम
नोभमनसी भवति अनोग्रहीतो। सो मुक्तत्यागो भवति भशोकशाप्तो। न जीविकार्थं जनयति सो परेषां॥ मनुष्यलोके गुरुकृतो सत्कृतो च देवै शुद्धिबलभर्ति विमानश्रेष्ठं। मनोज्ञ
वर्णंगुरुचिरदर्शनीयः तानाभिछन्न मणिस्फटिकेहि। चित्रे सुमेरुसमर्द्धितमते इश्वरत्वं सर्वस्य देवा नभिभनतशिवाप्तानां। धर्मेण ते आजनयति सौमनस्यं नजातु भीतु परम
प्रमत्तो। न तो च्यवित्वा भविष्यति मनुष्यलोके। राजानथेष्ठो वरचक्रवर्तीनि तत्स्य पापकरयति कश्चित्तत्प्रियो मनापो भवति जनस्य। कल्यानकोटीनयुतासहस्रतानाभित्वासौ
रूप सुविर मर्त्यलोके। गत्वानदेशी पुरिमजिनानवधुंसो बोधि बुद्धे अजरमनाम शोकान्। ध्वजं दहित्वा हत रजे सत्त्वसारे नप्रस्कन्नभेताचिरेण बुद्धभूतको शो भवति। भवो
यमडहता परिवारजनसा भवति अदानचित्तो तभिन्नभोगां विभजेति भुंजते। न तस्य त्रासो भवति न दौर्मनस्य राजस्य पुत्रो वितरन्ति ग्रामराष्ट्रं। न पापचित्तं जनयेति नस्ति
ज्ञानुश्रेष्ठो विशिष्टो भवति प्रमत्त न कश्चो सहपति रत्नं। चिवि विविता फेदुत्राचरातो भव वा अमात्यो राजा च भवति वरचक्रवर्ती वनेति॥ सो हीनकुलास्वसर्वनविशिष्टभोगां कु
नरतनतलाभिन्नासवाप्रमत्तो भवति भतीनचित्तो। वर्जेति कामापथमीकर्मा विशिष्टरूपतनभने क्षत्रणाक्वाकुले राज्यश्रेष्ठो भवती भ्वरस्य परिवारनस्सो भवती अभेद्या पुर
स्कन्धश्च भवती जनेन। न चित्तभवति जनयति सो परेषु प्रसन्नचित्तो सदा अप्रमत्तो न तस्य अभिभवन्ते न शक्या। उल्कोकनीयो सदा पुरस्य वृत्तोप्रमादमानो चरति समपुण्यवन्तो
कुलं प्रजातो। स्वप्नशौमनकषो मुनिगृहीतो भवति विमुक्तो चित्तसधनस्य भक्तो। सुचोक्षगात्रो भवति अप्रधिरिक्तो सुविशुद्धचित्तो सभवसत्यवादी। भयार्दितानाजने सौमन
स्पत्राणां बलेन वपरायणाव। सर्वे करेत्वा बहुकामनसपरिष्यपित्वाम हृदुस्मानस्वी। भक्षि इमरत्न वरपादपेन्द्रबुद्धे भवेन्वर अग्रबोधि। हे सा उपात्स्यभवाग्रभूर
जाम्बूनदस्य इमेडकक्षैद्वेशकाक्षिये देवि रिस्वरूपा। नबुद्धस्य मेष रयनोस्क दीपनतस्य कायो भवति विवर्णो। दृढसर्वीयोफलिस्व पुजो अभूदति भालोकप्राप्नोवते

सर्वलोके रक्षित दीपं भगवतो चेतियेषु। पद्मावभोति जिन ज्ञाङर्माबोभा सत्त्वज्ञाज्ञो भगवतो नागानन्दस्य। पुत्रो च माता च अथ पिता च ज्ञातिको वा सो त्वा नस्कन्धं लभे नो चिरेण।
तुष्मान क्षत्त्रान यतो प मां सहस्र पुण्य भवेन्तु रहस्स मपणां। शाक्यमारोच तुलयित्तुला निजुवान तथागतरूपेश्वर यतो एकदीप। भयारहंतु योवरदक्षिणी यो भयाचरित्वा चारिकौ
विशिष्टो। कारि मूजा गुणासागरस्या विपाको भयो भवति अश्वेपमा॥ वैडूर्यरत्नो हिमगिरि हिपुरो सर्वाश्रिया यस्स लोकधातु। शाक्यक्षेपेतु शिरि एवरूपान तथागतरूपेश्वर
यतो एकदीप॥ कर्मीपराधि सहलोकधातु हेतुपादाय भवाग्रपूर। शाक्यक्षेपेतु विध एवरूपान तथागतरूपेश्वर यतो एकदीप। क्षेत्रसहस्रावरखन्देन न हेतुपादा
यभवाग्रपूर। शाक्यक्षेपेतु शिरि एवरूपान तथागतरूपेश्वर यतो एकदीप। क्षेत्रासहस्राव रूपपूराये देवलोके भभकक्षिडश्च। शाक्यक्षेपेतु शिरि एवरूपान तथागतरू
पेश्वर यतो एकदीप॥ देवेभुदि आरतनतु विचित्रानानायामपूरा मनुजमहारगाना। शाक्यक्षेपेतु शिरि एवरूपान तथागतरूपेश्वर यतो एकदीप॥ येदि वराभान रदेवलो
केनेहि भवेयास हस्रपूर्ण। शाक्यक्षेपेतु शिरि एवरूपान तथागतरूपेश्वर यतो एकदीप। प्रमाण शक्यादिशो विदिशासु तानु आकाशधातु भयमेहितानि तथागतरूपेश्व
रयतो एकदीप। प्रमाणा शक्यागाराणि तुण्डपाण लक्ष्म शाक्यमेदिन्त्र भगवतो मापूजाया। तुष्टोतनस्य शुजतो नरर्षभस्य विनि घ सापत्वा न उत्तमस्मि माधुरूकायेनिमि
रश्मिराजा सोतक रित्वा अहंध मंथे श्रेष्ठहानि सहस्रंमतु शाक्य आहा॥ तस्यापि आसि आह्वधं सतो केशान महस्र तदेय जिनस्तूप त्र। राज्ञा अभूषि भाइव चक्रवर्ती शान
सहस्ररत्नादिशावराम्रूपः। श्रेष्ठि समन्तनवनवाप्रभूतकोशाणा हयानि वहुधनो पुरापवनतो विंशश्च कोटिसुगतोतमाना। आगमिता मे गुरु कृत सन्ह नाव शापासने
हिविहाय तेषा कृत गाश्वलिप्राः। दोगाश्रियमपगाते सर्वमस्कृञ्जवशीत विवर्जितमी। तत्रोच भोमि मरमठ द्रष्टवित्तो सूजांवते थापरमोतमाना। करोषि अतक
रित्वा शुभदर्शनी यमेरपुष्प त्र जिन चैतियेषु॥ नस्याधिमौनि भुभ आत्मभावो धान्विरा तो हि स्फुट लक्षणेहि। येहि रुपति संप्रपनति आत्मभावः श्रुपो विशिष्टो॰

माने ईदृशा धर्मा श्रुत्वा बुद्धस्य भाषितं । दुर्गती बुद्धपुत्राणां न करेय्या पुनर्पुनः । यश्च बुद्धसहस्राणि शतानि नियुतानि वा । यथा वालिकगंगायामेकैकं कल्पं सत्करे । येवच धर्मनुम्
निमस्व धर्मे लोकनाथेन देशितं । एकरात्रिंदिवसं जानिक्षारेय्य इमं पुण्य विशिष्यति । अहं च पूजितो भोमि बुद्धाने प्रतिष्ठितो । तेषि च पूजितो बुद्धो धर्मं तु यस्ति धारयिथ । क्षन्तुस्यमाने
सद्धर्मे तु यस्ति वधारियथ । क्षन्तुस्यमाने सद्धर्मे घोरे क्षेश्या शान्तु शासने । कल्पकोटिसहस्राणि न सो हन्यति जातु च । कायेन सुखितो भोन्तु न सरोगो निगच्छति । अमनाप सहस्राणि
न तान्तु सो हरीयति । क्षान्ति ये भोति सम्पन्नः सुरतः संवितो मृदुः । मैत्रचित्तो वसतेषु रक्षितो स्या शान्तु शासने । सुखितो प्रमुदितश्चित्तः प्रतिक्रोश प्रतिनिसेहति । प्रतिमनि
गेषु स्पृह सर्वां जहति अक्षरणां । अक्षरा जिनवरे धर्म धारेन्ताष्ठ तुष्यमानक विविचसस भोनि लक्षणोहि यथा गगनाषनि पूरे । तारको मनोहर पाणो मधुर स्वरचवनोनि नवरधर्म
धारेन्त तु स्यमाने । हीनकुलविवर्जित समभोनि सुखितनयेषु न अस्ति सो मनस्सो । सुखित आद्य भोति भोगवा अजिने वरधर्म धरेन्त तत्क्षयमाने । स्थाम वरस्तु पेत सवीर्यवन्तो विच
रति सर्वव सुन्धरां अदीनो । बुद्धशतसहस्र सत्करोति जिनवरधर्म धयेन्त तुष्यमाने । स्मृतिमतिगतिमनन्त पुण्यवन्तो परमसुस्प स्फुरत भोति सनरा मरे विडु परमसुसस्त
जम्बुद्वीपे जिनवरधर्म धारेन्त तु क्षयमाने । परमसु अभिरूप दर्शनीयो प्रियो भवति नरनारीणां । मधुराणां सुस्वरस्य शान्तु पुण्यवन्तो जिनवरधर्म धारेन्त तु क्षयमाने । कल्प
शतसहस्रकोटि प्रणिधा स्वविषमगतो । अनन्तज्ञानिनो वक्ष्यति य सर्व अनुसंशो जिनवरशासने जिनयो धरयो । येषामिमं पुरिम स्यत्र शास्ता दशवरधारी प्रका
शि देवदेवा । तेषामिमं नगराणां हर्ष प्रकम्पमविषयं तेषाश्चि मेकारेव भन्ते । भाषे ज्ञ धर्मं जिनवरनिर्दिष्टं तान्तां अशक्य तेषां धरस्यति गारवेण । दानं च देति अपरिमित
वेति ये सुपूजति सम्भगवतो न गारवेशः । प्रतुल्यमाने जिनवरशासने स्मि धारे सुवरधर्मनेत्री । सो तं कारित्वा शुभ अर्थ स्तं श्रेष्ठं नोपक्रमे शुभ कर्मकाले । सर्वे च
सत्वास्मि लोकनाथो समन्तवक्षु हतरजो निष्कितेशो । ते कल्पकोटिनयुता सहस्रा भाषेय वर्णा जिनवरेषु प्रदिन्न । पापं च कर्म विजहति सर्वकालं श्रेष्ठं च धर्मं

प्रकरिउदग्रचित्तो। चरित्वेर्यं सुचिरं चारिकासु सोनुद्धलोके भवति अतुलो। यः सर्वपेयासु खुमनरं ग्रहेत्वा श्रुपेय गन्धं भगवतो रेनि येसु। तस्मा व शोशाश्वयोथ
भैषा धन्या यामा प्रसन्नचित्ता तानहि यकिलेशा। सो उपपन्नवन्तो चरति दिशासु अरोगप्राप्तो दृढव्रत अप्रमत्तो। विनेति शोकं चरयन्ति चारिकाप्रियो मनापो भवति जनर
स्य। राजेव ग्रामेश्वोत्ति नमस्कारोति महानुभावो विउद्धवर्णवर्णि। सुवर्णवर्णा स्फुटलक्षणो हि मनोज्ञगन्धो लभते सर्वकालं। न तस्य दुःखं नापि दौर्मनस्यं न भोग
हीनो विचरितो चारिकासु। आढ्यश्च भवति धनवां प्रभूतभोगो अशोकप्राप्तो विचरति सर्वलोके। उपसंक्रमित्वा बहुजनो पृच्छत्यानाय धर्मं विशिष्टं जिनशास
नस्मिं। विनेति कांक्षा विरागाभाषमाणो श्रुत्वा च धर्मं लभते सौमनस्यान पापकर्मकरी हीनबुद्धि।। ज्ञानाग्रज्ञानेन परमे विशिष्टं करोति दिव्यं शुभप्रेमणीयं शो
धेति वर्जं विधमति अन्धकारं न तीव्ररागो भवति न तीव्रदोषो न तीव्रमोहो भवति मनुष्यलोके। चरन्तुदंअशवलब्रस्त्रवर्ण्यं करोति अथम परिमितं जनन्ते
न कश्चिज्जवति प्रदुष्टचित्तो न भोगहानि भवते कदाचित्। न तस्य नीचो भवति जनस्य रूपेन गान्धेन जिनं वेति पेसु। विशुद्धचित्तो विमलो विधूतपापः शान्तो प्रशान्त
प्रशामेतदमनुपेतः। कल्याणकोटिन सुताशना चरित्वा बोधिन्तु लासु शास्ति अदीनचित्तो। सन्तानकोटिन सुनास हस्त्रमार्गं अशोके परमे शिवे वा। स्थापित्वा च ते
त्वचक्षे असहृष्टं सर्वलोके निर्वापि पश्चाद्दत रजो निक्षिलेशो। पताकदत्वा भगवतो ज्ञातीयेषु जनं वेति छन्दकं पर्यासु बुद्धलोके। सो पूजनीयो भवति जनस्य चर
लुश्चेष्टं जिनचारिकायो। विशुद्धशाद्वो भवति विउप्रशस्ताः अरुविशुद्धं लभे आत्मभावा उच्चौ करणीयो भवति जनस्य देवान नागान नगुरु श्रृजिनश्च सुवर्णवर्णा सद
आत्मभावो लाभी। वभोति शुभ चीवराणां। कर्पासिकानामथ कम्बरानां श्लक्ष्मे उकूलान वकौशलानां। पेजसु धीपि कुलश्रेष्ठ भौति आढ्यो महात्मा बहुधनसा
परेय।। ततो च तस्य भगवतो पपति वर्जति हीनाकुलाये दरिद्राये न तस्य कश्चिज्जनयति ईश्वरत्व प्रदुष्टचित्तो न भवति कश्चि सत्वो। यापवकर्मग्रहर

पयपति। आढ्यश्च धनवा भोति जंबुद्वीपस्मि नीश्वरो। रूपेनाय भोगेहि वर्णेनाथ ऋद्धिये। विशिष्टो भोति सर्वत्र पूजां कृत्वा तथागते। जातिस्मरश्च सो भोति न सो रागेण दूषी
यति। ज्ञानं नेरोषकानां च ब्रह्मचर्य्यं समादिये। रूपेहि अथ शब्देहि रसेहि अपराजितो। न करोति पापकं कर्म पूजेत्वा द्विपदोत्तमं। गन्धेहि अथ स्पर्शेहि न जातु च न दूषियति।
स्मृतिमां स प्रज्ञावांश्च भोति पूजेत्व नायकं। न तस्य चौरो राजानो धनस्कन्धं परामृषे। अग्निर्वा आप स्फरो वा पूजां कृत्वा तथागते। शोकं च शोकं यान्तां यं न सो जातु निगच्छति। प
द्दामर द्द्यान पुष्पं च लोकनायके। सर्वत्र भोति ज्ञानी गुण अशोको भञ्जु पण्डितो। पूजेत्वा लोकप्रद्योतं चक्रवर्ती महर्द्धिको। सुघटितो हस्तपादा अंगुशो भोति गच्छति। वर्णरू
पेण सम्पन्नो पूजेत्वा लोकनायकं। वर्जेति पापकं कर्मं वरतो बोधिचारिको। यस्य नेद्विपदो श्रेष्ठो पे लोकस्मिं सुदुर्लभा॥ कल्पकोटी सहस्राणि शतानि नियुतानि च॥ भुं
जित्वा सौख्यं सप्रज्ञातु बुध्यते बोधिमुत्तमां। मात्वा विहारं कृत्वान तलोकनाथस्य यानु बुद्धु। अभेद्यपरिवारेण शोभतेन महाबलो। प्रज्ञत्ति द्विमसंश्रेष्ठं समंतु अपराजितो। पत्रसो
जापतेगे हे पुरस्पने जेन ते जितो। न कुत्नसमः तो भोति राष्ट्रे पातिर्यामेन च॥ मात्वा विहारं कृत्वान चित्रवोशायनामये। न सेषां भोति सम्पत्ति यद्रु देपिक्ष संशितानां। न सो कुक्षेन
रवजंबा रवविनो बाविवक्रमो। अनंकृतो न क्षयो हि यत्र यत्रोपपद्यति। दरिद्रसत्वपश्यीत्वा धनेन अभिच्छादये। असहरणीयश्च सो चरन्तो बोधिचारिको। इमं च वसुधां
सर्वां ओसरित्वा महामति। अदीनचित्तो सो भोति न सो जाति निषीदति। पुत्रांश्च धीतरांश्चैव भार्यां कल्याणमद्रिका। ओशिरित्वा न सो जाति यो बोधिमभिप्रस्थितो। रत्नं
सर्वलोकस्मिं उत्पादतस्य दुर्लभो। पूर्वोलापि च न भोति सुमुखा च सुदर्शना। न सो लभति ईर्ष्यां च येन मानेन कस्यचन। सो अमी गुण सुरत्नश्चैव वक्षान्ति ये पारमिगतो। हितै
गुणसम्पन्नो यो बोधिमभिप्रस्थितो। अनिन्दितो दक्षिणी यो यो बोधिमभिप्रस्थितो। गगरोस्मि निमित्त शक्य वालेराग गगणेन मं। न तस्य गुणपर्यन्तो शक्य वाचाय
भाषितुं। शक्य सर्वेषां सत्वानां त्रियध्वि जानितुं। न तस्य गुणपर्यन्तं शक्य वाचाय भाषितुं। महासमुद्रश्च चत्वार वालेन गगरोसिका। नागकोटिसहस्राणि न तस्य गु

णा भाषितुं । येऽपीमे सर्वे सर्वसत्वानां गतीषु षडभिजगु । णाशेतु निर्मितं शाक्यं न तस्य गुणा भाषितुं । यत्रेमं बुद्धाः सर्वे आपस्कन्धे प्रतिष्ठिता । निमित्तं शक्यते वालेन तस्य गुणा भा
षितुं । दिव्यागारे मुखादाय कल्पस्थापितो ध्यापितो । अत्रान्तरे हृष्टा ये च ये भूमीषु अनागता । पुष्पफलाश्च शाकान्ते तेषां च विज्ञानता । न तस्य बुद्धपुत्रस्य गुणापर्यन्तं भाषितुं ।
शतानि न पुनानीच भाषेषु लक्षसञ्चरस्य च । वर्णामानाच पुष्पाच गन्धधूपामनोरमा । येन तस्य बुद्धपुत्रस्य गुणापर्यन्तं भाषितुं । देवकोटिसहस्राणि शतानि चिन्तनं करे । अप्रियमम
प्रियमनो देवामनुष्यावर्जिता । निरयस्तस्य गोचराः अथा अवलुको भाति हुः द्वितो अपरामयो ॥ इत्यादौ बोधिसत्वानायः करोति अद्दिहशो । श्रुतो अवीचि गच्छे यासोरा
रूराभयभैरव । महता आत्मभावेन दुःखावर्तनिवेष्टितां । योजनी आत्मभावेन भोति तत्रोपपद्यते । समन्तमपरान्ता कीर्णा देवा समन्तपरितापिता । पंचशीर्षसहस्राणां
आत्मभावे प्रतिष्ठिता । एकशीर्षा च जिह्वानां शतानां पव अन्तकौ । हलानां शतस्य कस्मिं जिह्वायाऽप्रति पादितः ॥ तपापेति महाघोरे पापकर्मस्य तत्फलं । अवीचिं तत्र स्थिता
नतपनं च प्रतापनं । वर्द्धति तत्र दुर्मेधः पौराणं दुष्कृतं नरो । इमां बुद्धपुत्राय: करोति अभिदर्शनं ॥ तस्य च सुरभोज्यानुमेस्यतो मानुषो भवः । जातीशतसहस्राणि शा
तानि न स्मृतानि च दुःखावेदनांवेदनातनो निर्याणि पश्यन्ति । मनुष्योऽपि विषोभोति अलमर्थो भयानकः । इमीदृनं करित्वा न बुद्धपुत्रे घतापितो । क्षुधापिपासाधियातो
पापकर्मस्य तत्फलं । न सो भोजनं तस्यान जातु नप्रियभुञ्जति । ततो श्वविताय मतो केमहाजोरिणो खसन्ति । न ग्रासाल भन्ते जातुहत्वा इस्त्री अभिक्षुणां । ततो च्युतः का
लगतो मानुष्यलोकमागतो । जात्यन्धो भोति दुर्मेधो दुर्वित्तो असत्कृतो । वाचा दुर्भाषिता भवन्ति असत्या येथ पापिका । मनुष्येऽपि च्यवित्वान क्षिप्रं गच्छन्ति दुर्गतिं । कल्पकोटि
सहस्रेहि न तानु बुद्ध पश्यति । इमां बुद्धपुत्राणाय करोति असत्कृतो । यस्तु बुद्धपुत्राणां करोति रक्षाधर्मिका । व्रजेति सर्वा दुर्गतिं क्षिप्रं गच्छति स्वर्गतिं । आढ्यो महाध
नो भवति वलवन्तो विशारदो । स्मृतिंप्रज्ञाय संपन्नो सुखितो भोति अनुपद्रवो । यथा च लोकप्रद्योतो भवन्ति परनिर्मिता । यद्यपि नास्य पडुकानां सत्करोति पुनर्पुनः ॥ कोह

पुष्पोपि भिक्षवः तथागतो मैत्र्या परिगृहीतोपि भिक्षवः तथागतो करुणामुदितापरिगृहीतोपि भिक्षवः तथागतो एवं परिगृहीतस्य भिक्षो तथागतस्य यः सत्कारं कुर्यात्पुष्पं
माल्यगन्धध्वजपताकाभिर्वाद्यैरनुलेपनेहि न तस्य पुण्यस्य शक्यं पर्यन्तो अधिगन्तुं। नापि सो पुण्यस्कन्धं अन्तरेण असंख्येयपरम्पराय। अप्रमेयकल्पकोटीहि यानेहि अप्रमेयतर
तरेण यानेन यावत्परिनिर्वाणात्तस्य पर्यन्तो॥ तत्कस्य हेतोः॥ यथापि एवं हि भिक्षो तथागतो अप्रमाणो सर्वैर्हि गुणेहि तथा एवं भिक्षो तथागतप्रतिग्राहिना दक्षिणा
अप्रमाणा अप्रमेयन्ता अचिन्तिता अतुलिया अमापिया अपरिमाना अनभिलाप्या॥ ॥यतः खलु पुनः भिक्षवः तथागतमेतरहि तिष्ठन्तं ज्ञापयन्ते सत्कारेय
गुरुकरेय्या मानेय्या पूजेय्या॥ पुष्पेहि माल्येहि छत्रेहि ध्वजेहि पताकाहि वाद्येहि धूपेहि विलेपनेहि अन्नपानयानेहि वस्त्रेहि। यश्च परिनिर्वृतस्य तथागतस्य सर्षप
फलमात्रमपि धातुं सत्कारेया इयं तत्समसमं॥ ॥अथ खलु भगवां तायां वेलायां इमा गाथा अभाषि बोधाय चित्तं बोधाय नामेन्ता हिताय सर्वप्राणिनां।
यात्रपि लोकनाथस्य करोति अभिप्रसन्नचित्तेन। स्मृतिमन्तो धृतिमन्तो मतिमन्तो पुण्यवन्तो विशारदो॥ भोति सर्वत्र जातीषु वरद्यो बोधिचारिको। देवानां नागयक्षा
णां राक्षसानां च पूजितो। भोति सर्वत्र जातीषु पञ्चकृत्वा प्रदक्षिणं॥ वर्ण्णोति भवशस्राभष्टेये केचि देशिनामया॥ भारो येन निक्षिप्तो एकं कृत्वा सा देशो भवे। व
र्णरूपेण सम्पन्नो लक्षणेहि अलंकृतः॥ उपेतो वरवर्णेन अदीनमनमानसो। आढ्यो महाधनो भोति पुण्यवन्तो अमीषुको। प्रदीपं दत्वा लोकप्रद्योते सत्करोति पुन
र्जनः॥ न सो मुञ्चति धर्मेषु नैरात्म्यं छन्दशून्यता। प्रसाद्य तल भने क्षिपेय धर्मेणा यथा बकोविदो। श्रेष्ठीकुलेषु आढ्येषु स्फीतेषु चडन्याधने। भोति दानपति श्रद्धो मुक्त
त्यागो अमत्सरी॥ ये केचि जम्बुद्वीपस्मिं विविधा कुलशोभना॥ तत्र सो जायते वीरो हीनान् परिवर्जयेत। गृहपति महासारं शिरीतेजोन्नतेजसो। पूजितो भवति स
र्वत्र स्तूपं कृत्वा प्रदक्षिणं॥ ब्राह्मणमहाशालेषु पुत्तावन्तो बहुश्रुतो। क्षत्रियमहाशालेषु आढ्यो भोति महाधनो। राजापि धार्मिको भोति महाधनो जम्बुद्वीपस्मिं

ईश्वरोत्र प्राप्तानि सर्वां मेदिनीं ॥ गिरिकुण्डलाचक्रवर्त्तीं महर्द्धिकोसौ प्रत्येकमीश्वरो। राज्यं प्रतिष्ठितोभुक्तं सत्वशेनिमुनपुंनः। अतोश्वगतेसर्वे प्रसन्नोबुद्धशासने।
शक्रोपिसो भोन्ति देवेन्द्रो महर्द्धिमीश्वरो। सुयामो भोति देवेन्द्रो भोति संतुषितापि वा। निर्मितापि च देवेन्द्रो वसवर्त्ती च ईश्वरो। ब्रह्मापि ब्रह्मलोकस्मिं ईश्वरो भोति वशिनो। स
हस्रो देवकोटिभिस्तूपं कृत्वा प्रदक्षिणा। नशक्यमापगणाक्षपरणा कल्पकोटिशतैरपि। ये स्तूपं लोकनाथस्य करोन्ति अभिप्रदक्षिणं। नजातु भन्नाकारा वा भोन्ति कल्याण
कोटिभिः ॥ बोधाय विजनना मेत्वा यो वन्देशास्तुचेतियं ॥ विशुद्धाननमनेनेत्रा विशाला नीलशोभना। वैरीयलोकनाथस्य कृत्वाननाप्रदक्षिणं। उपेतोवरवीर्येण कौशिय
मार्गी गच्छति। अप्रमत्तस्मृता भोन्ति स्तूपं कृत्वा प्रदक्षिणा। दृढवीर्या दृढस्थाम धीरया दृढविक्रमं। कौशल्यं गच्छते क्षिप्रं स्तूपं कृत्वा प्रदक्षिणा। अग्निविशेषमशस्त्रेण न जातु
व्यालंकुर्वन्ति। कालं कुर्वन्ति स्वर्गेन आयुःक्षीणोनपण्डितो। विशुद्धे राजधानीषु गणेषु निगमेषु च। रूपेण अर्थ भोगे हि स्तूपं कृत्वा प्रदक्षिणा। शुचिगात्रः शुचिवस्त्रः शुकस
मेंप्रतिष्ठितो। ततो निषेवितेकामाचरन्तो बोधिचारिकाः। पुष्पस्य मालां कृत्वा न यो स्तूपे उपनिक्षिपे। चित्तबोधाय नामेत्वा न सो जातु विहन्यति। इतश्च विमनामते हि त्रयस्त्रिशास
वढति। विमानलभते क्षिप्रं विविचित्ररत्नामयं। कूटागाराश्च प्रासादान् सरोगणासेविता। मालास्तूपे दत्वान त्रयस्त्रिंशेषु भुञ्जन्ति। भक्षाम्भजलसंपूर्णा सुवर्णवालिकासं
स्कृता। वैडूर्यस्फाटिकास्तीर्णा दिव्या पुष्करणीलभे। भुञ्जिन्त विमवादिव्या परिपूरेन्त पण्डिता। च्यविता देवताकालो मनुष्या भोन्ति भोगवान् ॥ तेनैव कुशलमूलेन आरो॰
ग्येति तथागत। पूजेन्ति द्विपदश्रेष्ठो अप्रमत्तो विचक्षणा। न सोदूह्यति नागेन नापि सो घेरापीयति। नजातु सोनुसंमूढः पूजेत्वा द्विपदोत्तम। अरकश्च भद्रहृष्टश्च अमूढ॰
संहृतेन्द्रियः। भोन्ति सर्वत्र जातीषु पूजेत्वा लोकनायकः। जातीकोटीसहस्राणि शतानि नियुतानि च। सत्कृतो भोन्ति सर्वत्र मालां दत्वान चैतिये। चक्रवर्तीरपि राजा शक्रो
पि भोन्ति ईश्वरः। ब्रह्मापि ब्रह्मलोकस्मिं मालां दत्वान चैतिये। पत्रदामं ददित्वान लोकनाथस्य चैतिये। सर्वसअर्थां वर्जैन्ति ये दिव्ये ये च मानुषा। हीनाकुले वर्जन्ति न सततो

द्वात्रिंसवरलक्षणाः। मैत्रायां शीलस्कन्धेन अरणावासमनुज्झकः। अरतोषु खलु संवासोऽस्तंसामन्तकेथनं। अल्पेच्छो अल्पसंतुष्टो गुरतः सुसमाहितो। हिरिओतस्पसंप
न्नोऽस्तं शामण्यकेथनं। समाधिशीलो भिक्षुश्च आच्छिद्रवानां वनत्रालिनी। सत्त्वोऽथक्ल न भावेति स्तं शामण्यकथनं। शून्यतां शान्तभावेति भवनाभिरतो मुनिं। वनाङ्गरसा
अशोकाव स्तंश्रामण्यकेथन। सोऽसो महार्थवने भवति यो स्वयं प्रतिपद्यति। प्रतिपत्तीयसंपन्नो सुखं भिक्षुमहाधनं। शीलसंपन्नो यो भिक्षु सआद्योतिप्रभुवति। नहिप्रज्ञ
लिप्रवाउहि भिक्षुभोति महाधनो। शीलवान्सुखसंवासो भिक्षुभोति सहितसको। नहि हीवरतो भेन व्रजन्ते भिक्षु स्वर्गतिं। शीलं शुचिं निसेवित्वा वर्तंति सर्वभक्षणं। नताभि
तांभस्वन्नो शास्ता भिक्षुप्रसज्ञाति। शीले आभोगसंकृत्वा न स्वर्गो भोति दुर्लभो। प्रियामनापसर्वेषां पत्रयन्तो पयश्यति। शीलरक्षन्तमेधावी प्रार्थयन्तो त्रयो सुखं। प्रसं
शांभितलाभंच प्रेत्य स्वर्गच्च मोदनं। शीलमावरणां श्रेष्ठं अलंकारप्रभास्वरं। शीलेन शोभिते भिक्षुः दृष्टो न विहन्यति। शीलेन परिशुद्धेन कायो भोति प्रभास्वरः। नचास्य
कायते देषा मरणे प्रत्युपस्थिते। शीलेन परिशुद्धेन फलप्राप्तिन दुर्लभा। किमङ्ग पुनः स्वर्गति लोकनाथां च पश्यति। शीलेन शोभिते भिक्षु परिशुद्धेन आस्रवो। नहिउवे
नभाषेषा भिक्षुर्भोति प्रसंशिता। शीलवां च असंत्रस्तो न शोभायन्ति कदाचन। च्युति मनोगसंभूतः कदाचिद्दुर्गति। शीलवां भोति असार्थे अत्सहतो गुरोरतः। समा
धितमने क्षिप्रं नरापि उसाद्गच्छति। शीलस्कन्धेन युक्तेन भिक्षु भोति विशारदो। न तस्य हन्यते वक्षं पयितानि जिनश्रावको। शीलेन च भिक्षु शोभिता निवासं पुरितं स्मरे।
कल्पकोटीसहस्राणि सप्रज्ञा न प्रतिस्मृता। शीलस्य च असे निस्पन्दो येनि रिक्षीय गच्छति। ब्रह्मलोकमहावीरो सर्वलोकस्य चेतियो। शीलेन परिशुद्धेन दिव्यचक्षुर्विशुध्यति
। न तस्य गमनं भोति दुःक्षेत्रेषु सर्वशो। शीलेन युक्तमात्रेण अप्रमेयस्तथागतो। श्रुतो पयार्दं जानाति सर्वमन्तान नायकः। शीलवां विचले लोके अप्रमत्तो प्रधानवां॥
न तस्य दुर्लभो भोति ब्रह्मघोषो मनोरमा। शीलवां प्रियसत्त्वानां भोति सर्वत्र पूजित। सत्कृतो मानितश्चापि पृथुभविनो अनन्यको। शीलेन परिशुद्धेन स्ववक्त्रं पश्यते नरः।

विमानरुचिरश्रेष्ठं अप्सरोगणसेवितं । शीलेन परिशुद्धेन भवनं पश्यते नरः । सुमेरुमूर्द्धे रुचिरे जातानांतिचयस्त्रिंशानमोलये । शीलेन परिशुद्धेन यामा पश्यन्ति देवता । नचै
व नगारं दिव्यं अप्सराशिपरिस्फुटं । शीलेन परिशुद्धेन तुषिता पश्यति देवता । विमानानामयतेनेषा विविचित्रां रत्नामयं । शीलेन परिशुद्धेन निर्माणरति पश्यति । सुनिर्मित
देवपुत्री पश्यन्ति च स्वयंकृतान् । शीलेन परिशुद्धेन देवा पश्यति शोभना । परनिर्मितवसवर्त्ती विमानेषु प्रतिष्ठित ॥ शीलेन परिशुद्धेन पश्यते मारमानयं । मणिवितान
सच्छन्नमप्सरगणसेवितं । शीलेन भोगा वाहत्वा ब्रह्मं पश्यन्ति देवता । जाम्बूनदविमानं च मणिहिप्रतिमण्डितं । शीलवान्पश्यते भिक्षु देवा ब्रह्मकायिका । ब्रह्मपुरोहि
ता देवा विमानेहि प्रतिष्ठिता । शीलवान्पश्यते भिक्षुः विमानेषु प्रतिष्ठिता । ब्रह्मपार्षद्याश्च देवा महाब्रह्मा च देवता । शीलस्कन्धेन संपन्ना आभा पश्यन्ति देवता । विविधा पश्यते ते
षां विमानं च रत्नामय । शीलवान्पश्यते भिक्षुः शुभा देवा महर्द्धिका । पश्यते शुभकृत्स्नां च अप्रमाणाभाश्च देवता । शीलविशुद्धरक्षन्ति नपरीत्तशुभा पश्यन्ति च । देवपुत्रसहस्राणि
रूप्यधातुप्रतिष्ठिता । शीलेन परिशुद्धेन तिष्ठा पश्यन्ति बृहत्फला । तथा अवृहा मनतपा पश्यसुदृशा च सुदर्शना । शीलेन परिशुद्धेन शुद्धावासापि पश्यति । येन ते परिनिर्वान्ति वारि
भिक्षो यथानितो । तेपि नभिक्षु पश्यन्ति शीलं रक्षन्ति शोभनं ॥ शीलेन भवशवलोकस्य अभ्युषितुरिमपर्वेषु रक्षमाणविशिष्टः तेन दशबलासुमेनि घातुनिधि विरोचति । आ
सुरश्नरो हि शीलं सदा समाधौ अप्रमत्त्य रतिजिनः सुरिमाननकल्पानेन भवति लोकधर्मस्वामी ॥ गगनगतो यथा सूर्यो रश्मिराजो । एवं शीलपरिशुद्धं च विरत्वा अमरिमितं
तथागतो अनन्तकल्पं सुगतो अलंकृते । शोभनेन लक्षणेहि सुरवानोवा नियाश्चेवनरं नमः । इमा गुणा सन्त न विपश्यमानो जिनचरवरीणां । शीलं रक्षिमाणाः विहरथ पवने
उदग्रचित्ता मुनिवरपूजिता येहि तेन तत्प्राणाना कल्पव सुखसुपिमजुसार्थवाह नरनरजा सत्कृत पूजितो । स्वयम्भु पच्न्ते जनितो बोधि येन रायं इमे गुणाः । अत्याउदयावोधिमन्ता
॥ ॥ पुनरपरं भिक्षो शीलपरिशुद्धो पि तथागत समाधिपरिशुद्धः प्रज्ञापरिशुद्धः विमुक्तिपरिशुद्धः विमुक्तिज्ञानपरिशुद्धः क्षान्तिपरिशुद्धः भिक्षवो तथागतो सौरभ्यपरि

ष्ठिताः। पूजयंति लोकप्रद्योतं बोधिमण्डे प्रतिष्ठितं। अंतलीक्षि न मरुतस्ति गाथाभिश्च स्तवेन्तु ते। पूजां करोन्ति बुद्धस्य बोधिमण्डे प्रतिष्ठितं। सर्वे च आसनं पश्यन्ति लोकना
थं प्रभंकरं। केचिद् दूरे संजानेन व्योममात्रे यथास्थितं। न कश्चित्पृष्ठतो बुद्धं लोकधातून्यपश्यति॥ सर्वा दिशो हि बुद्धस्य संमुखं द्रक्ष्यन्ती तथा। वामे दक्षिणपार्श्वे हि न काश्चि
न्लोकनायकः। संजानन्ति महावीरं सर्वे पश्यन्ति नायकं। धूपनं बुद्धक्षेत्रेस्मिं धूपनेन च तदनन्तरं॥ समन्ताद्बुद्धक्षेत्रा यागगन्धेन कोटियो स्फुटं। न शक्यं गणनां कर्तुं स्त्रिया
सत्वकोटिया। पश्यिता शिरि बुद्धस्य ये बोधिमभिसंस्थिताः। तृणाच अथवा काष्ठा च ओषधी यो वनस्पती। सर्वे नतोमुखा आसि येन बोधिमहर्षिणा। कोइहदशां च मीलो
कनाथेन दर्शितं। ऋद्धिानंतनर्थियानुष्टो अन्या मारपक्षिया। न सर्वे सर्वे मारस्त्वा तुवाच पासि क्षमापतः। बोधिश्रीमाप्ति बुद्धस्य बोधिप्राप्तस्य तायिनः। ये हि च दृष्ट्व स बुद्धस्य
बोधिमण्डे प्रतिष्ठितं॥ पूजितं महावीरो तेनक्षणात्तुष्टिर्भविष्यति॥ शीलेस्कंधेन अछिद्रि ये भिक्षु प्रतिष्ठिताः॥ ते क्षणेनाइद सत्र हर्षकाही भिनक्कं। क्षान्तिसौरम्य सपथा
भल्लीनाकायमानसाः। अर्थिका बुद्धज्ञानेन तेषां तुष्टिर्भविष्यति। ये हि आश्वसितो सत्वो मोचयिष्यिउपघनं। अद्वितीय तुजमां बोधिं तेषां तुष्टिर्भविष्यति। ये हि च परिका
बुद्धसत्वाद्विजसत्तमा। इदंच सत्वं क्षणात्तुष्टो भवति महर्षिणा। ये हि तेकपरणा सत्वा अनुपायेन तर्पिताः॥ ते इदं क्षणात्तुष्टे काहिन्ति च गौरवं॥ ये हि ते अधना सत्वा
धनेन प्रतिछादिताः॥ ते इदं सत्वं क्षणात्तुष्टे काहिन्ति गौरवं। ये हि च पूर्वे बुद्धा नावेति यामा[illegible]भिनाशुभा। बुद्धिानावरणप्रसादान्ते शुभेष्यन्ति प्रीतिना। ये हि विपुलं सद्धर्मः लोक
नाथस्य धारिताः। त्यजित्वा लाभसत्कारं ते शुभेष्यन्ति धीरिणा। ये ते असमज्ञ नायेच दशर्[illegible]हि वर्जिताः। भोभासा लोकनाथस्य ओष्ठु भेष्यन्ति हर्षिताः। ये ते मैत्रेयपक्षं बुद्धं
पश्यित्वा द्विपदोत्तमं। काहिसन्ति विमलां तेषां पूजा हर्षा भविष्यति। ये नाशिष्हं महानागं प[illegible]नालोकचिन्तियं। काहिन्ति विपुलां पूजां तेषां हर्षो भविष्यति। केचुस्य लोक
नाथस्य ये करिष्यन्ति पूजनां। अर्थिका बुद्धज्ञानेन तेषां हर्षो भविष्यति। प्रद्योतस्य च भिक्षुस्य[illegible]करिष्यन्ति पूजनां। अर्थिका बुद्धज्ञानेन ज्योतिधरं तथागतं। ये बुद्धपश्यापरा

१९८

जिता पूजामर्हन्ति कांक्षितां। तेषां हर्षो भविष्यति सुनेत्रलोकपयतः। ये स्तूपं सत्करिष्यन्ति अप्रमाणाय पूजिता। तेषां हर्षो भविष्यन्ति सौ वुद्धौ ऋसभौ जिनौ। नामाच सुक
मानायौ लोकनाथौ तथागतौ। ये स्तूपं सत्करिष्यन्ति तेषां हर्षो भविष्यति। सत्त्वद्विपदश्रेष्ठं संबुद्धं वदतांवर। ये स्तूपं सत्करिष्यन्ति तेषां हर्षो भविष्यति। गन्धेव भय
संबुद्धं पश्चिमस्त्वा द्विपदोत्तमं। कांक्षन्ति परमां पूजां तेषां हर्षो भविष्यति। इमस्मिन् भद्रकल्पे ह्मिं तेषु दृष्टा भविष्यन्ति। ये तु शान्ता भवसन्कारा जिनस्य वितान निश्रिताः। भल्लेश्वा
तिनक्षणिना तेषां त्रोशो भविष्यति। ये च संगणिकारामा गणगणा वा मे प्रतिष्ठिता। विवेकं श्रुत्वा बुद्धस्य न तेषां दौर्मनस्य त्वा। एवं तु शीलं श्रुत्वा न एवं बुद्धेन भाषितं। नतेतो
कप्रदीपश्चिमे तीव्रकांक्षन्ति गौरवं। ये ते व्याकृत बुद्धेन बोधिसत्त्वा अनागताः। सुरता सुखसंवासा तेषां तुष्टिर्भविष्यति। येषां विवर्त्तिनानालिङ्ग बुद्धज्ञानाच सर्वशः। तेषामि
मं वच श्रुत्वा न मेष्यन्ति दुखिता नराः। ये हि पुरिमबुद्धः षत्वपाराः गुरुकृताः। सत्कृता मानिता पूजिता नरेन्द्रप्रणाता सदा। विशिष्टा बुद्धज्ञानेन नरवरवर्णं श्रुत्वानुष्टो
भोन्ति। येषामविकलाः समन्तभद्रा वरगुणाः कोटिश्च तेन उपगते। ये च धरणीधरतुल्यमानसु दिनमनाः सुगतस्य शासनस्मिं ये च भवपलाभ नवस्त्र अमुस्वरा नोत्र अभ
द्धिकिलवाचा॥ नाम ते नुपेता जिनवरवर्णं श्रुत्वानुष्टो भोन्ति। येषामपरित्यक्त बुद्धज्ञानमेव विरत्वाच अरञानन बोधिं। ये च रक्षित्र न अप्रमत्ता ज्ञानवरं श्रुत्वान
तुष्टो भोन्ति॥ ॥ चतुर्हि भिक्षु धर्मेहि समन्वागतो तथागत बोधिसत्त्वो चारिकां चरन्तो सर्वलोके अनुपहतो नाम तु प्राप्नः॥ कतमेहि चतुर्हि। अधिक्रमेण शीलस्कन्धेन सर्व
सत्त्वहितविज्ञाय। सर्वसत्त्व अनुग्रहविज्ञाय। सर्वसत्त्व ओहितचित्ताय। सर्वसत्त्वधर्मे विज्ञाय॥ इमेहि भिक्षुश्चतुर्हि धर्मेहि समन्वागतः तथागत पूर्वबोधिसत्त्व चारिकां च
रमाणो इमं एवंरूपं सहज्ञानमनुप्राप्तो॥ ॥ अथ खलु भगवांस्तायां वेलायां इमां गाथामभाषि॥ शीलस्कन्धो धनश्रेष्ठं लोकनाथस्य शासने॥ न सुवर्णेन रूप्य धन
भिक्षुसवर्णितं॥ शीलवा प्रसन्न शास्तुशासने सुप्रतिष्ठिता। दुःशीलो हस्मितो दूरेन सो बुद्धस्य श्रावको। शीलरक्षिता अधिरूप स्पृतिद्विपदोत्तमं। लोकनाथा महावीरो

मानपि च केशमूर्छि। तेषां पि कायापरिमाणगीता न शक्य वर्णक्षयपि तु जिनानां। येसम त्वश्रुत्वा गुणामेव रूपां प्रसन्नचित्ता स्मर लोकनाथं। तेषां मृताभावि जहित्य दुर्गति
यो बोधिं च तेषां अन्तेन चिरेण। पुनरपरं भिक्षुस्तथागतो अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धित्वा सप्ताहं पुरस्फकपर्य्यंकेनापिनामेसि॥ ॥अथ खलु भूम्यावचरा देवा
अन्तरीक्षेचरा देवा चतुर्महाराजिका च देवास्त्रायस्त्रिंशा यावदेवा तुषिता न देवा निर्माणरती च देवा परनिर्मितवशवर्त्ती च देवा महाब्रह्मा च ब्रह्मकायिका च ब्रह्मपुरोहिताश्च
स्पयारिषद्याच आभाच परीत्ताभाच अप्रमाणाभाच आभास्वराच शुभाच शुभकृत्स्नाच वृहत्फलाच अवृहाच अतपाच सुदृशाच यावदकनिष्ठा च देवाः सप्ताहं पुरं तथागत
बोधिमण्डवरगतं सत्कारोन्ति गुरुकरोन्ति मानयन्ति पूजयन्ति सर्वावन्ती च त्रिसाहस्रमहासाहस्री लोकधातुः सप्ताहं पुरस्फकालंकाराभभूषि॥ अथ खलु भगवानन्तरायेचेल
येष्ठ गोगाथामभाषि॥ सप्ताहं पुरं बोधिं बुद्धित्व प्रथमा आसनातो न उत्थेसि सर्वेलोकस्य चैतिया॥ ॥देवकोटिसहस्राणि गगनस्थेस्मि समागताः। पुष्पवर्षं प्रवर्षे
न्तु प्रसन्नप्रमनून्नक॥ उत्पलाय पद्माच मा पुण्डरीका मनोरमा। सहस्रपत्राणि विरचित्व स्वाप्र वर्षेन्तु॥ मारश्च दुर्मनो आसि करेण निखनेमही। जिनासि देवरवेन शा
क्यासहस्रनाथिना॥ चापत्रिंशा च यामाच तुषिताय निर्म्मेता। परनिर्मिता च ये देवाका मधातु प्रतिस्थिता। तोषिता च नन्दनं दिव्य अगुरु अथ चमक॥ दिव्या च पुष्पवर्षा च
अन्तरीक्षे च शोहिरी। भक्षमाणा हिस्वारोहि बुद्धक्षेत्र फती इम। तत्र कोटिसहस्राणि गगनस्थेस्मि समागताः। वर्षन्ति पुष्पमन्दारां दिव्या लोहित चन्दने। भूमौ देवा उपासय
पु क्रावासाः स्वयंप्रभाः॥ स्तनयस्त्वा आसि देवतेति परिस्फुट॥ छत्र धज पताका हि अन्तरीक्ष परिस्फुटे। करोन्ति पूजनाश्रेष्ठ समंबुद्ध स्वयं धीरीमतः। आभाव विपुला मुक्ता
बुद्धक्षेत्र परिस्फुर्टे। संमोविकालमुवे प्रस्तप नेच प्रतापने। प्रशान्ता ते रोरवे अपि: लोकनाथस्य रश्मिभिः। ये च तिरिश्चा न यो नीय प्रत्येकनिरयेषु च। अवीचा मथ संपाते म
ऽयेकं निरयेषु च। प्रशान्ता सर्वशो अपि: लोकनाथस्य रश्मिभिः॥ यावन्तो लोकधात्रषु प्रत्येकनिरयो अ म्। प्रशान्ता सर्वशो अपिः लोकनाथस्य रश्मिभिः। ये च तिरिश्चा नयो

नीयं मान्सरुधिरभोजना। मैत्रापवनस्फुटबुद्धेन हिंसन्ति परस्परे। छत्रध्वजपताकेहि बोधिवृक्षो अलंकृत। कूटागारेहि संछन्न देवभञ्जेहि निर्मित॥ रत्नाग्रूच कराठकालेषु शर्कला
सिकतायच। समन्ताबोधिमण्डातो हेष्टा भूमौ प्रतिष्ठिता॥ रत्नामयी ये भूमी ये बोधिमण्डे परिस्फुटे। जानीहबुद्धक्षेत्रस्य देवपुत्रेहि निर्मितं। देवपुत्रस्य हस्ताणि धारणीय प्रति
ष्ठिता। भूपनेत्रो ग्रहेत्वान पूजेन्ति लोकनायकं। हेठार धरणी सर्वा पडमेहि परिस्फुटं॥ जाम्बूनदस्य वर्णास्य बुद्धतेजेन उद्भता॥ ये चापि व्याधिता सत्वा दुःखिता अमरा सरणाः॥
अरोगा सुखिता भूत्वा बुद्धरश्मि परिस्फुता। जातन्धा रूपा पश्यन्ति लब्धा चक्षु विशारद। परस्परस्वा रक्षेन्तु बोधिप्राप्तस्य तायिनो॥ रागाश्च पापि वद्वेषा मोहा च नन्तुना कृता॥
यं काले शाक्यसिंहेन प्राप्ता बोधि महर्षिणा॥ प्रासादा च विमाना च कूटागारा मनोरमा॥ सर्वेन्नतो मुखा भासि बोधिसत्वस्य तायिनः। यावन्ति बुद्धक्षेत्रस्मि नरनारी च किन्नरा।
सर्वेततो मुखा भासि बोधिसत्वस्य तायिनः॥ देवता देवपुत्रा च देवकन्या च शोभना। सर्वेन्नितो मुखा आसि येन बोधि महर्षिणा॥ नागा वा अथ गन्धर्वा यक्षा कुम्भाण्ड राक्षसा। स
र्वेनतो मुखा आसि येन बोधि महर्षिणा॥ सारिका दारका वै शब्दा च अवशायिनाः। ततो मुखा आस्थि हेन्तु येन बोधि महर्षिणा॥ ये चाप्या भरणा दिव्या विशिष्टा रत्नामया।
आवद्धा आसि देवाना सर्वेते पि मुखा अभूः। नागानामथ यक्षाणां पि शाचा राक्षसान च। तेषां चाभरणा सर्वे येन बोधि ततो गता॥ देवानामथ नागानां यक्षाणां राक्षसान
च। ततो मुखा विमानाम्य येन बोधि महर्षिणा॥ नृपतो वलया चैव अथवा परिहारकाः। बोधिप्राप्तस्य बुद्धस्य येन विततो वितानस र॥ जनानि च हर्मा चक्रराठा निष्कार शोभणा॥
आवद्धका मनुष्याणां येन बोधि निगामिता। मुक्तिहाराश्च आवद्धा विचित्रा मणिकुण्डला। तेकूनिका च मुद्रिका च येन बोधि निलिक्तिता। यावन्ति बुद्धक्षेत्रस्मिं सत्वधातु अभिविनि
या ज्ञानन्त्वावा अभ्रान्तो येन बोधि निनिगिताः॥ वानाच शीनतलानां पेम नो त्त गन्धाश्च मोरमा। समन्ताद्बुद्धक्षेत्रस्मिं बोधिप्राप्तस्य तायिना॥ एकपुत्रेस्मिं यं प्रेम सर्वसत्वाना च प्रति
ष्ठिता। मातापितृणां मित्रस्य एवमासि तदनन्तरं। यावन्ति बुद्धक्षेत्रस्मि देवा नागा च मानुषाः। असुरो च किन्नरा यक्षा सर्वे पश्यन्ति नायका। धूपनेत्रो ग्रहेत्वान सर्वे ते न मुखा

संलाचविगविताब्लो। यथान्तरीक्षेहि अभावभूतांहित्वंसखधावाहिच सर्वधर्माः॥ जालिविविचित्रेणाहि दृष्टिसोन मयाहन्तेवसुमतीबोधिसत्वो। साषड्विकालंचविलोकयान्तुंवसद्व
भासीत्सरभविश्वरूपं। काशस्य पात्रीयथामञ्जुघोषोपराहरोषप्रभुत्वाद्ग्रहेला। एवंतथैवरणालोकथान्तुयदाहन्तेववसुमतीबोधिसत्वो। त्ररत्नाभभषितनदमारसेनाभीता
मराणेवबहुयोजनानि। चतुर्दिशोनैवचत्रेक्षमाराणेपश्यन्तिबुद्धं यथरश्मिराजं॥ अन्येरथेमहिपते मेदिनीयग्रान्तेनमेपापथअन्तरीक्षे॥ यथहस्तिनागाचमहार्णवेस्मि
न्नथैवसर्वाहतमारसैन्यं। दिव्याचपुष्पाचप्रकिरेन्तुदेवाचूर्णाप्रवर्षेन्तुचचन्दनस्य। मन्दारवाचओकिरन्तुवबोधिसत्वस्यमनोविशस्तुरयोजनानि। देवासहस्रनभेभ्रमवण
श्रिधामेन्तुभमेक्षिपिसुकिलरं॥ गाथाभिगीतेहिअपरेस्मिन्वेन्तुभ्रथापिचनृत्तीडःखीकृलवभूः॥ समाहपुरउःपविमारसैन्यकूमस्यमूर्द्धिअभकुकुञानि। नात्र्यभ्यभूताद
शमण्डजानाउदन्यशोभेयथरश्मिराजः॥ परस्परंरथगजनभज्जमानापश्यन्तुदपत्तुमहिप्रकम्पमाना। नैनिर्निशोणिलाविकृतान्नमीवउपसंक्रमेन्तुवरपादपेन्द्र॥ नतेपुराणाप्र
तिलभेन्तुरूपासर्वेअभन्तुभयभीतिरूपाः यथैवरायविहगानिवशोनथाहकम्बवभूः खरगीतलेस्मिन्लाहपूरसर्वलोकस्मैन्य। संमोहजातानुबभीतिगन्तुनतोरूपथाते १९६
डुपगतादेवपुत्राः सर्वेसमग्राप्रशुद्धिदिनवेगजाताः भक्षप्रमाणोअवशिरेचूर्णधारा॥ दिव्यावशिशवरवस्त्रनस्यधजानकोटीनयुतासहस्रंछत्रुपयेन्तुनभेदेवपुत्रो। पताकप
श्रेसुरसुरक्षेत्रयदाहन्तेववसुमतिबोधिसत्वो। दिव्याचवाद्याप्रपश्यान्तरीक्षेसगीतिदिव्याभ्यदेयमाना। पुष्पाप्रवर्षेणाभिदेवपुत्रायथाहन्तेवसुमतीबोधिसत्वः। यावन्तिच
क्षाअभ्रमेदिनीयेसर्वेअभन्तुकुसुमितमनन्तगन्धाः। भूम्यानिमित्ताप्रशिहितानिप्राणिहिनभावयेन्तु। एवंस्वभावकवनेसिशब्दिव्याविमानानिस्थितेमेहमध्ये। नागाधि
मातानदसागरहिमवन्तोतथोषोभवतुपुरेभवशोकोयदाहन्तेवसुमतीबोधिसत्वो। मंडलरश्मिमविसिभिर्बोधिसत्वोपाणीतलालोकुशलविताना। नरकाश्वपेतानरकातिरिक्ता
भावस्यलोकाप्रतनिसर्वलोके। विहलजाताबसुमतिअदशोन्तुः मारानकोटीप्रपतन्तिवेदनीये। संबोधिप्राप्तामभिभद्दशोन्तु। चक्रसहस्रपथअन्तरीक्षे। परस्परस्यनकथि

त्वां भूपसमाश्वासनतमे दिनीय। न भान्तोऽभिज्ञा पथ विजय द्य तथैव सातां अभक्ष्य रसैन्या। अमतक्षुत्म नो वरबोधिसत्वो विगतभयो अनुत्तियो ड रायक्षे त्री। पूर्वं चरित्वा वरधर्ममर्थे श्रुत
मासितो केय थरश्मिराज॥ इदङ्ग त्वेभय त्समुदयस्तथा निरोधे पथमार्गश्रेष्ठ। दृष्टास्मिन ते हमो आड र्मौनि इदमश्वमेति। अथा हेतु भव संस्कन सम नष्ठ मय भवति ज्ञानना
य। विज्ञान हेतु भवना मरूप घ्रत्यय भवति षडिन्द्रियस्य। षडिन्द्रिये ड भवति न थास्पर्श जात स्पर्शाच्च हेतु भववेदनाना। सर्वेदयन्तो ज्ञायति तृष्णालोभनरता य तस्मिड पा
दाय ड पादान हेतु भवसन्नारन्ति। जाति जरामरण तथैव व्याधिः शोकाच भीति दुःखदौर्मनस्य ड्रमीत्य धर्म प्रविरिता बोधिसत्वा। निरोधस्मिषां अविकारि सर्वज्ञाने नेषांच स्पृ
ष्ट्वानिपश्यमाना॥ अनुत्तवरमग्रबोधि विभुद्ध चक्षु जिने अड मेय। दृष्टा जाता नादिशानना अड संगो त्रैलोक्य शब्दो द्विज पुरपरंपराय। परा हन्ता ड्टु भिभ ड्म मेयाशा को अ
भूषितदा अभ्र मेया। अशोकप्रान्तान नरत्रारिस पाः देवाश्च देव नागा मनुजा महोरगा॥ आवास भुवु उपगतादेवपुत्रा कोटीसहस्राण ड्टुनाभनन्ता॥ ते अञ्जलिभिः ज्ञान खोधयाहे
त्वा अभिलवेड् श्रावरयालशाम्॥ सम्मु ड्मयथे मयथ शैलराजा सुमेरुमूर्ध्नी यथ वे जयन्तो॥ सूर्यं सहस्रय यथ अन्तरीक्षे स्वयप्रभास्ति जिनो बोधिमूले। यस्ता लिदान मुरिसम भवे
पुदिव्र य या पि अशाव त्वेरश्मि येषा मस्मि। उत्रा णार मानि षेविता सातेन रत्न वरपा त्व बोधिः त्वं कृष्य दानानि निमिर दह हन्ता ना शानी अत्वंनि धान पुनर्द्धि सत्म सारः स्वयत्तु धामे
नरवर सार्थवाह॥ न कश्चित्ते समस्त समौ सर्वलोके। भो भाषिता ते सर्वलोक था गुः यता च मुक्तेयथ च कुनाग्रा॥ तथा दिव्य आभासयनति देवमानां ना गासुराणां च महोरगाणां।
सुमेरु हाकोष्ट लधि तु शैलराजा व लाग्र कृत्वा शानस्य निकानि॥ भागाय कृत्वा सम सर्पयेरा तु स्य वर्णो क्ष पितेजिनानां। महासमुद्रे यथ वारिपूर्णे वले न ग्राह्य माशापि तु शक्य
विड। कोटीसहस्रान तु नामशतानि न शक्यं वक्तं भापितु जिनानां। शक्य रजांस्य कृत्वा त्रिसहस्र तारैहस्त सर्व भूमिं। हक्षा ज्ञ वाता ने मनुशाल ना ओषधीन ड्द्दव वर्णो क्ष य पिते शक्य
सर्वे। भिन्दित्वा नेशा नेवा सहस्त्र बाला न न री क्षग ताथि तु न भाग्र। चतुर्दिशान शातेश मका नि न तु ड्व वर्णो क्ष य पि तु शक्य सर्वे। या मन्त्र भातु गणापितु शक्यं स वीरो मा च ते

ड समुद्रमध्ये यथ शैलराजा ॥ यथा च शाक्यो स्थित वृक्षमूले द्रुमेषु मेरुर्दै अभिभव देवपुत्रा नैवात्र भूये स्थितो वा महेषी मा अप्रमादे जनये कृत्य व भ्रू ॥ नास्ति सत्वो त्रि
भवस्मिन तत्यो न यो रूपो भवेगुणवन्तो ॥ अदृश्यमानो यथा रश्मिराजो तथा निषण्णो मुनि बोधिमूले । यथा निषण्णो जिनो क्रकुछन्दो प्रभासमानो दिशतु वृक्षमूले । तथा
यं काये स्फुटो लक्षणेहि मा अनन्तता जनने अप्रमादे । कोनाकमुनो विभु ज्वलकीर्त्तिभिरस्य यानो प्रभासमाने । दिशानाशिरी ये सोपि निषण्णो इह वृक्षमूले । यस्यैव ना
म अभूत् काश्यपेति समन्तचक्षुः वरदक्षिणीयो । सोपि निषण्णो इह वृक्षमूले तु याति वीरो वर अग्रबोधिं । येन इकल्पे अभू लोकनाथो स बोधिसत्वा मुनिरेव देवा । प्र
वें निषण्णो इह वृक्षमूले तु याः शुवी राणिव अग्रबोधि तु भास सहस्वेन्तुरिंमि नैहितकृन इह निषण्णो द्रुमवरस्य पादपे त्वा ॥ अनागता नाहितकरे लोकनाथा प्राप्स्यन्ति कपि
वर अग्रबोधिं । भाषित नगाथां इम मेवरूपा महाब्रह्मा निन्ति वरनामधेयो ॥ शुक्तिहा रश्मिपे गोतमस्य दृष्टश्वविन्नो वरवेग जातो ॥ विशुद्धविशेषपरोमारपुत्रो दिव्य गृहेत्वा प्र
भकुर्स्य इयां ॥ सो बोधिसत्वं मुनि प्रेक्षमानो उदग्रचित्तो स्तव बोधिमण्डे । मनोज्ञघोषं कृतसत्वसारं न कश्चिद्दतिसमो सर्वलोके ॥ तथापि सम्पूर्वे चलितो महर्षी मा योति प्र
वित्रवेकलनने । सम्प्रन्मा विशिष्ठानन्द राजशामी ह्यी नाना अमृत कुप्यानो । तेन प्रभासि दिश सत्व सार जिन भाषा त्वथ वाल्ल मासन्ते ॥ पुर्वोत्र थीता नय नारम्मा स त्र ज्वि
मपूर्वे प्रियपुत्र मारु । तेन प्रभासि दिशतो समन्ता दिव्या विमानानि रत्नानि भुजा । नाना विमा स्फूर्यन्त्व चित्रा नक्षत्र भामान भेवि शुत्तानो । सर्वाणि भासेपुर तो जिन स्य
भाषित गाथा इम मेवरूपा । विशुद्धमति शेषपरोमारपुत्रो बहुस्नान कोटीन सुनामहस्तां क्षिपेन रत्नो वरवेगजातो । कल्याणमित्राण्यपि शुभा सचेत्तुः मा अप्रमादं जनयेपि वहु देष
ज्ञा वो ॥ एषो हि विमतीपम सर्वरूपो विशुद्धमति शेषपरमारसैन । प्रभो महात्म्य वन भूयो मुनि आसनानो । अद्यात्र इषा नावब न डवृद्धिः ईर्ष्यांत्र नीयं जनने कुलवधुः सो दर्षवि
नो अवुधो अजानो भयशष्माघ्रा ननये अप्रसादं ॥ मारान कोटि शान सन्निहिता व कुमारसैन्यं । बोधाय विघ्नं न कर्तुकामा सपा यचिन्तेल नाही न वृद्धिः यक्षान कोटिन सुतास

हस्त्रान नागाश्चुरगभुजंगमहोरगा वा । गंधर्वपुत्रा बलरक्षा महाद्याउपसंक्रमेत्सु पततो वरपादपेन्द्रः ॥ शिरांग्रहेत्वा महाघोररूपांसचकवर्त्मी अतिघोरयेक्षि ॥ विमुक्षिपनि
भ्रमन्ति प्रवर्षे उपसंक्रमन्तो वरपादपेन्द्रं । शक्तिं ग्रहेत्वा स्फुतो मयूच अनिग्रहीत्वाथुरखारं ॥ मारविलंविनत किलिकिलि कीउमाना उपसंक्रमेत्सु तिह पादपेन्द्रं ।
सिंहाश्च व्याघ्रा तुरगा गजाश्च उष्ट्रांगवा गर्दभश्वान्तरूपा । आशीविषग्रहे त्वकेसिरन्ति वा उपसंक्रमेन्सुः । यतो बोधिसत्वो अभिपत्वा महद्दन्तविस्तानांप्रदीप्तशिक्षा
विकृता अभावा । क्षुरप्रवारी विभयनाना मारसेनाथित बोधिमूले । रथसहस्राणि च बोधिमण्डे ध्वजपताका च समन्तनन्दीघोषा । जाता विचित्रा उ भवादिता हिश्व
ज्ञागमूर्द्धे च समन्तदिघोषा । समन्तत्रिंशस्फुटयोजनानि चतुर्दिशं उपरिनिभानानि त्रिंशस्फुटयोजनानि । ते पक्षसंघा परमसुघोररूपा अभिगृहीता निक्षिप्तो स्तुती
स्थाणि । ग्रुपप्रमाना परातो क्रमवधुः सो बोधिसत्वमवचप्रउ स्पृष्टिविन्तो ॥ उत्थिति शीघ्रअतो आसनातो समन्तत्रिंशस्फुटयोजनानि । यक्षः सहस्रेहि महाभयेहि नश
क्षपिशुभ्रप्रजिगुकहिंचिन्तवाघदेवसपथवेणुस्वराः ॥ ततो भ्रमुवगिरा बोधिसत्वो अक्षागायतीमधुराम्रुघोषा ॥ सर्वे ते सत्वा थियमारभूतान च समर्था ममरोमभि
जितुं । एकोसि भिक्षु स्थितो बोधिमूले सेनानानाविनत एवरूपाः कस्मात्वं नादिभित्रासन मारसेनं ममरोमभिंजितुं । दानेन च शीलेन च क्षान्तियेच वीर्यध्यानेव
कृतस्त्वघोषः प्रज्ञायबोधायेभवति अथ मे यानम समक्षति सर्वलोके । मैत्रीविहारी करुणाविहारी सत्वान अर्थे चरितो बोधिचर्या ॥ तुष्टितत्वबोधितभे उज्ज्ञानसन्तो
पुत्रोस्मि हं कलवन्धुः ॥ अद्धि ऋषीतो पुरिमैभवेषु कल्पानकोटीनयुतो मनन्ता । समाधिना वज्रसमा अभेयसाभयप्राप्त वरमप्रबोधिं यावन्नि से ना तव क्रमवश
सर्वेभवेत्सु वसुधेश्वरत्वे ते च कथा उसम आयुवेहि न च समर्था ममरोमभिंजितुं । भूयानि निमित्ता गणीधी विभावीता सूक्त्वसंज्ञान मारसंज्ञा न विहिंससंज्ञा एव स्थि
नस्य अ वरोसि पापं न रूपसंज्ञा । नापि च शब्दसंज्ञा नापि च रससंज्ञा न गान्धसंज्ञा न स्पर्शसंज्ञा एवस्थितस्य असमर्थो सि मारं । न स्कंधसंज्ञा न मेधातुसंज्ञा अथा म

होरत्नाद्विरम्यस्तनयथाक्षुवर्णादिमं॥ वक्त्रंपतेयान भतेभेरिनीयेइयत्व भूमिन सेस्थिं हि आत्मनेन प्रतिसेतं सर्वान दीपोवहेतुः॥ नसैवशक्तो छेतुतोवारणाय्य
थाराज्ञेक्षेत्रवनवायशीहायनो। भइन्तोनाणेसमुद्धितकायोयाकैन भिन्देन अभिमनो आत्मभायएं तथैव सर्वो करिष्यति मारसैन्यं। मारोहुवान॥ कुडुध्रिततो सार्थवाहे
ज्ञाहेसिकिवायथावारशुद्धिसत्त्वस्तेनो भवविध्यमेताकरिष्यमसहत्वत्रनस्यान्तराय॥ वभसहस्राणाणासयोयोवितोहि उत्थ्यपलीह अपममनेक्षुग्नो। सोगौतमस्य
अनुरिह अनुयात्रो अवसाधयनोसमारसैन्यं। उडुम्बरस्सयथापुष्पजातं नवर्णोयपेतंसुरुचिरमंजुघोषं॥ तथैते बुद्धा लनरजानिक्षिले शकल्यानकोटीनयनेहिभो
न्ति। अथ्रइदयत्नापिनरविपन्नशीलेनग्राहेयभुक्तकरुणानेनेत्वा॥ पुत्रे भार्ये एवं प्रकृतिनसंभवतिअनुकंपकोश्मिनानत्तअभिवाश्रमेरुसमुद्रेयपथानरोमारजहित्वा आत्मान
पुत्रेयमहानतक्षि॥ नभेयसौख्यालिलेपतित्वानबोधिसत्वेनअहितानिकृत्वा॥ अंगारकर्षुतमरमाप्रपूरानत्रपतित्वानरोबालबुद्धिः नभेयसौख्यंनिपतनतोखल्वि
भावेनबोधिसत्वे अहितानिकृत्वा॥ अभिपुहत्वा सुलिलिवितेलेलवौते मुरवकरित्वाखके ओहरयोल भेयसौख्यंसियत्ततोखल्विभावेनबोधिसत्वेपरुषानिकृत्वा। क्षुरेहिमा
र्गंयथअक्रमन्तोवर्षसहस्रअपथवर्षकोटी। नभेयसौख्यंसिपतनतोखल्विभावेनबोधिसत्वपरुषानिकृत्वाक्षुरेहिमार्गंयथ अक्रमन्तोवर्षसहस्रअपथवर्षकोटिं। नभेय
सौख्यसिपततोखल्विभावेनबोधिसत्वेपरुषानिकृत्वा॥ विलीनतोहपिवत्तेअवबुद्धिः नभेयसौख्यउदरेउदीप्तसंछिन्नअन्तेयकृक्षफप्फसेसव। नबोधिसत्त्वापरुषाणिकृ
त्वाअयोगुडांपिगिरतांज्वलन्तां॥ नभेयसौख्यंउदरेप्रदीप्तसंछिन्नयकृक्षफुप्फसेवन बोधिसत्वेपरुषाणिकृत्वा॥ येतोमकान्तःपथवक्रवाग्नेक्षिप्तानभासेप्रयतोनरस्तम्
ईजनयसौख्यंसिपततोखल्विभावो। नबोधिसत्वेपरुषाणिकृत्वा अङ्गारकर्षे हुआमितोमराव। क्षिप्तान भानो निपतित्तभात्मभावोजनयसौख्यसिपतनोखल्विभावो॥
नबोधिसत्वेपरुषानिकृत्वा॥ शतसहस्राअपलोकधातुःकल्पानकोटिधरिनुकरेण। चित्रांचसत्वांत्रिविधानराणां नससत्वरानोपुनिवासनाय॥ शक्तसमुद्रेजनमरेवारिपूर्णे

मञ्चोदके ज्वलितन अग्नि क्षिपे सुमेरुमात्रान्प्रभकरोथ प्रकेतु ॥ न स लभतो मुनि धैर्य बोध भवनाय ॥ शीलेन तु येन अस्य दृढो कान्तिये च न पेब्रन्ने च पुरे यान्न सके शरिवा। मृगराय क्षि
ज्ञात वेगो ज्ञातो नाद न दन्तो जितो मारसैन्य। यथा हृ तृणपनितो मीरु कूपे ज्ञात्य सत्व प्रथाप्य न्दमानो। अक्षेम प्राप्तो दिश अमज्ञानो तथैव मेषानि मारसैन्य॥ पक्षाहि ना तने
देवपुत्रा कपिग्रा तु मेनोकृत तु पापकर्मा। तृणांस्य हित्वा वरचन्दन नसारु स्पृह विना अभिकरे बोधिसत्वं॥ सर्वे स हर्षा स्मरदेवतो भिर्विमानसर्वा विजहिय आगतेहि। न मे क्षि
णित्वा अव किलि तु प्रचूर्णः बोधिसत्वप्रमुदि तेकिरन्ति। मा पापचित्त जनय विशालबुद्धिः ॥ उरा सदा हि महासार्थवाहा। दुर्गाति तृप्रमनितु पुराका तेअपेय नानो दुःखिवक्र
कृशाप्तो। पेक्ष्य च प्रणजनन पिपुणी रत्न च सत्वरहितः शरणां उपेन्ति॥ अपाय भूमिविजी हय न चिरेण सर्वे स्पृशन्ति अन रम शोकं॥ ॥ जने सुमतो पि अवच विशालबुद्धि
विचित्रा पुष्पा ग्रहीं पेमनोज्ञा॥ अथ भिलिनिवा जगतम्भव सार खर्वान्त वेना करेय भस्म निरीयान लवा॥ यथ अक्षमत्ता अपश्यमाराणो नभवे पता पशतथा वलस्वा महृदक्षिणीयो
य। प्रसादवन्ध पमेष मतं पमपु शाद हिर रतपधार पथ अक्षमात्र॥ प्रवर्षमानो ग्रहेत्वा वारबुद्धिः उत्क्रोशमा मारोउ तेया अतिविष्य। तथैव तातो नसहे महर्षिः विमानमलभाय
थवनन क्ष। मनोत्तमश्च पुमरशनीप नतनोनिष्क्रमितम्बा प्रयते मीरु कूपे॥ तथैव तातो अहसम महर्षि मनि विमाने रुचिरे प्रभास्वरं॥ सिंहासनातो प्रतिक्षिपित्वा अंगारक पूर्ण प
नेनिष्क्रमित्वा। तथैव तातो अहसम महर्षि प्रासादतच्या यथ कांचनस्य ज्ञामनून द स्म शुभदर्शनीया। ततो हरित्वा प्रपतेम हार्णावेन तथैव तातो अहसं महर्षि ॥ सुवर्णनिष्का
पथ ओदिरित्वा ग्रीवेषतत्प्राधरपेच लोके। तथैव त प्रामहदक्षिणीयो प प्रसादवंशजनयसि अप्रमाद॥ मनुष्यपात्रं पिवेशालबुद्धिः तथैव त प्रामहदक्षिणीयाय। प्रसादप्रा
ज्ञोजनयसि अप्रमाद यथा तभित्वा शुभनीलनेत्रा॥ उन्मार्ष्ये पंवरवारबुद्धिः तथैव तस्मा मुनिदक्षिणीय। प्रसादवश्च जनयसि अप्रमाद अहस्य तिष्ठि अपवाहि मार। दिव्ये
ग्रहेत्वा वरमुक्तिहार शोभासपन्न दिशत्तो प्रभायमा अप्रमाद जनहितानः तथा च मार॥ यथा च रक्षो हरलोकधातुं ओभासि सर्वां शुभरूपधारी॥ भिन्दित्व मेरु महच्चकवा

नोमेराजा भविष्य अहं सर्वलोके। बुद्धित बोधिं वशिशान्तिक्षेमं पुनाअभूता ममअप्रमत्ता। कामहिनिश्रत्वा ममआतुराशि न मापि सब्रूर न मा विशिष्टभोग्य नित्तुडलमे ष अग्रबोधि
बोध्यकतुरिमेजिन पुत्रशास्तान॥ तानभित्वा भवति प्रमत्तो चलारो अन्यान हं क्षद्विपादो। ध्यानाप्रमानोन तथा मार्गश्रेष्ठा बुद्धित्व समानि समन्तानि। अभिप्रा प्रोदिशां तोविजे
ष्वेजुगुप्सनीया दुःखसहीना। कामान अत्रविकित्त लभे अनुत्तरशयरुषोहि मार्गो नरकेनिरिक्षे यमस्य लोके वहुदुप्रेतलोके। अथ धर्मकामारतन मैथुनेस्मिन मनम नारे
गणेप्रगा तां समन्ताद्विहीनने त्रा भुजन भुक्त धर्मा नेकाम सेवीन रस्य रूपा: दुर्गम प्रति अप्रविश्वनायै। न तत्र यानुगत: प्रफसन्ताः वा तान लोकत्र विशेष सत्ता। न यरिप्ता ता
नयिनत्र द्वन्त समृद्धे पक्षे यथा शान्तिक्षेत्रे। विप्रुसते या अहानि वलच कान थै व धुक्ता परमार्थ धर्मकाम निशता अफला भवन्ति। पृथग्जना नातुरत हिन सेवी जाम भ भक्ता अ
दुधान ज्ञान्ति। ज्ञाता व ज्ञाता अत्र धाव वे तस्मात कामतृष्णा जिने य बोधिसत्व:॥ सम्वर्तयम अत्य दुरुक्षे त्रेकृता स नेप्रज्वलितेन नभस्मि। मरीच आभा न पीव ज्ञायिक वान थैव का
माविविकिम्नुभुक्ता। धर्मा निभृ ष्टेव वो यथा पार्थिवे न तल भेय मो अक्षियेस्वत्तिभाव। नहीन कामा प्रतिसेवमानो न भेय अर्थ त्तु जिनात्त स्तान। उच्चार भक्ष्को यथा दत्तमालो
जुगुप्सनीयो परम स्तुगन्धी। न राजपुत्रो न हिभवति उदग्रो नथैव कामागरहिन परिते नेहि। ग्रीष्मा गणमासे यथापथिमध्ये सहिलवणो दकेन नयेन्तृषान राणो। नथैव कामा
दुष्कर सेव मानो आत्मा यथा भोजन न यति बाल तृष्णा। यते हि पुरो पकम हक्ष फलफलसे हि पृथग्जना म मे अनुगत आत्मभावे। प्रसन्न मानो न वहिमुखे हि कायो न भव विशेषने
यमातु समस्थितान मालायथा पुन: श्लेष्मपूरक पोथचित्त मनुगान मल्लतुरा। सराथ वन्त भ त्रुविचित्रपुष्प न भवविनान जन सौमनस्य कामनिदान पतति प्रदुर्गति प्र
ज्ञावच दुःखनरो वे दयति मुफ़ा मासो यथ कुम्भ प्रा मान थैव खिवा नरकेषु सत्ता: असी हिछिन्नाव कृविधमान्म भावा शक्तौ धारेहि पुनरपि स प्रभित्वा: वाताकरी तितिवि
धे अनिष्ट कर्मणा अभि वजुर बोधिमत्वा। रूपेहि हस्तो भवति सम्मोहजातो यो काम तृष्णा जन यति अल्प बुद्धि: सोयं च सेवी दुष्कर योग मूल यथा प्रमशाने कुणा पेभ्य गान:

१९३

माहूह्वरव भूमममोहनार्थं। कामाप्रमत्ता गरहिता पण्डितेहि अंगारकर्षूपथा सत्रपूरानर्थैव वरकामां समजे बोधिसत्वो। न कामसेवा हि रमप्रदेशाद्विजाभिकी संस्कृरयादये
हि। न चापि एवं स्फुटलक्षणोहि सेवित्व कामां लभते आत्मभाव। लक्षिमत्व शीलं अशावलब्रह्मचर्यं। सेवित्व पुण्यं हन रजनि स्कलेशा॥ मा वेत्व क्षान्तिं वहुविधकल्प
कोटी। विविधिषु भीति आत्मभावो। अच्छिद्रशीला पुरिमे भवे दभूवी क्षान्तिं ध ये ते न व अप्रमत्तो। सो धेत्व मार्गं विविधम्मनन्त सो अयत्न स्पर्श वर अग्रबोधिं। भगवन्तो सा
र्थवाहो हितकरो अप्रमत्तो पुरतो स्थित्वा भव वचनकृत्य च भू॥ स्फुरतो हि तानमम गोपुमा पेन्नु देवपुत्राः धन्य प तानै स्फुरयेषु कृषी त्रौ वेताश्चमयेन्तु मरुतानादेवस
त्वा अप्रमाद जनयिष्यन्ति। ममगिरो पापमा शामा भवद्दो वाग्रजन न अप्रमाद्य पदै पता तो अमसदृशो पुण्यवलोक स्थ च सपो नाव स्तुमतेषच्छिकालं श्रीभा सितादयादिशाता
अभूषि॥ दिव्या सवा यान आयदितमप्रवादिष्याद्दत्वाधारयेन्तुः देवपुत्राः धन्य पटा का स्फुरयेदेवपुत्रो वेलाश्रमयेन्तु मरुतगणा देवसधा अप्रमाद जनयिष्यदीनसत्वा
एषो वसुन्धविष्यति सर्वलोके आलोकभूतो भवति मिरं निहत्वा॥ एषो प्रकार विघनरोऽस्ति नामा प्रमादजन नाहि वालबुद्धे॥ एषो हि स्फन भविष्यति सर्वलोके त्राणं च
दीप शरणा परायणा॥ अकारिनान रमरु अप्रमादपोर च जनति निरयमवीचि॥ एषो हि लोके असदृशो महदक्षिणीयो पाएषो हि लोके सततं हि तानुकंपी सकृत्वा नरना
रीसं वायुत्ता मुख्ये भवेथा रांच दीप शरणं परायणा एष सर्वलोके। यो अत्र मानं विलनने अप्रमाद पुराणे य मे ते धुरं जेशा वसि हेष न तस्य जातु भवे स्खलि भावी घुत
अपिप्रवृत्त दुर्गतीषु॥ एषो हि एतं अवलमसुप्रवेतिअ स्तुक्षिपित्वा नतेसागरान्तो। क्षेत्रान कोटीन आभा क्षिपेयाय्या मेन तो के मम समो नास्ति मैन्यं। एषो समुद्र जल
लक्ष वारि पूर्ण अक्षुरन्ति केनेउदधि समन्ता तेज्जं॥ शोषयेत सर्वं नवसिसय चित्त पीडा नायापराण अवजिन पन शरीरं॥ एषो ग्रहेना गिरि वरं सच का वाडपाणिनले न सम
रजां करेया। न एषशाक्यप्रतो बोधिमूले चारत वीर दृढव्रतो अप्रमत्ता॥ एषो हि सर्वं अभिभवे मारसैन्य ससैन्य शक्त्रो अभिभवेत्सहकायं च॥ नामासुराव मनुजाम

क्षं ॥ श्रीवत्सिकाशुभअर्द्धचन्द्रा सिंहेलनायिष्करे बोधिवृक्षं। विशुद्धप्रभावरतनाग्रहेत्वा अलंकरोन्ति प्रमुदितदेवपुत्रा। वज्रप्रभावरतनाग्रहेत्वा सूर्यप्रभकाना रतनाग्रधाना
वैरोचनाय मणिरतनाग्रहेत्वा अलंकरोन्ति भगवतो बोधिवृक्षं॥ मुक्ताप्रभामणिरतनाग्रहेत्वा ओभासयन्ता शुभदर्शनीया। प्रामोद्यजाता प्रमुदितस्वरूपचित्ता अलंकरोन्ति भ
गवतो बोधिवृक्षं। समन्तचन्द्रामणिरतनाग्रहेत्वा रतनावलिमरुचिरां सुदर्शनीया। गोमेसकामणिरतनग्रहेत्वा अलंकरोन्ती भगवतो बोधिवृक्षं। अभ्येत्य लीनाशुभतो हिता
क्षा शिरीगर्भशुभरतनाग्रहेत्वा अलंकरोन्ति भगवतो बोधिवृक्षं। लक्षोहिताचरवकाग्रहेत्वा महेश्वरा सर्वविरवल्लवनोद्दक्रीनावरतनाग्रहेत्वा अलंकरोन्ति भगवतो बोधि
वृक्षं। नीलावभासा नथश्वेतमुक्तारस्का चमुक्ताशुभवर्णनीया। हर्षजनेत्वा नचवेगजाता अलंकरोन्ति भगवतो बोधिवृक्षं। ज्योतिध्वजनवामणिरतनाग्रहेत्वा येच कुसमसूर्या अभि
भवन्ति तेजसा। विशेषप्राप्ता मणिरतनाग्रहेत्वा अलंकरोन्ति भगवतो बोधिवृक्षं। नागामणिं च शुभवर्णनीयां गृह्य विशुद्धां क्षिपे मोदमाना। नभे स्थिहित्वान तो क्षिमन्ता अलं
करोन्ति भगवतो बोधिवृक्षं। ब्रह्मसहस्रा उपगतो बोधिमण्डं शक्राश्च देवा अधिपति गुह्यकानां। येही व दृष्टा पुरिमका लोकनाथो ते देवता प्रणता स्वयम्भू॥ आभास्वरा उपगता
देवपुत्रो शुभाश्च देवपुत्रो शुभकाशिना मरूपा इह छन्नलाव। अतपा सुदर्शनाशुभकनिष्ठा अलंकरोन्ति भगवतो बोधिवृक्षं। संछन्नो सर्वो अभू बोधिवृक्षो रश्मिसहस्रा किल मण्डमे
या दिव्यैर्मणीभिः प्रतपन्ति वृक्षश्च सर्वो स्फाममभि भवे लोकधातुं। तस्यैव वित्ते अभूप्रमत्तमञ्जुनामा इव मे आश्वये भासनातो। एषैव राजा भवेदिं वनानां नत्वास्य अस्मि समोस
र्वलोके। अथापि वृक्षो भवेद्धर्मस्वामि भूत्वा विमाना भवे देवतानां। देशेन्ति मार्गं शिवशान्तिक्षेमं नभयं समस्य भवेदीश्वरत्वं। उक्ता स्थाने भवेद्वृक्षे अमाराण कोटीस योजनप्तो से
नद्धवर्मकवचिमनवर्मितारस्ते ग्रामकाले भवथा प्रमथा॥ उद्योजयित्वा मारसेनां उपसंक्रमिता वरपादपेन्द्र॥ अद्राक्षीत् कृष्णो बोधिसत्वं सूर्यं सहस्रं यथा अन्तरीक्षे। तथैव वित्तं
अभूद्वेसमानं रषो न शक्तो मयेष धर्षणाये। लोकेषु मेनं रत्नग्रहेत्व राज्ञो अभ्येक्षाज्ञनपित्वछन्दं। दिव्यं च चूर्णं वरचन्दनस्य जो भूतरत्नं नामपरिग्रावर वर शालगर्भं सो

वोधिसत्वोभोकिरेवेगजातो। एकांशकृत्वावसनंकृतांजलिपुटदक्षिणानिदहिराजातुभूम्यासहर्षमानाअनुमेषप्रेक्षमाना: सोवोधिसत्वमभिष्टवे॥ तस्मिंकालेरूपेणाचभस
दृशोभुरापवन्नोवर्णोठवासदृशोचाप्नोभसंप्रमानोमहद्भूजनीयो। लोकेएकोवीरोहितोवृक्षमूले॥ नमुखमत्तिसदृशोकुमोहरिदेवोवानागोवामनुजोवालोके। सर्वेअभि
भोतिदिशानांशिरी। येघनात्रभुक्तोरागरागोचवरूमानतवाहितेभूजनीयोभुजाहिसमरत्नोप्रवरोत्तमानि। वकंप्रवत्तेंहिमांहिआवसाहिचानुदिवोरत्नपरिभवाहि। त्वंचघ
र्मादिशाप्रेक्षमानोअपीनवित्तोवभनन्ततेजोदेवसहस्रानभिभोतिआभाविदयवस्मृराणांमघाग्रुवर्णविम्बो। ज्ञाविंशतीहिसुतपेलक्षयोहिविरोचकामंतवसत्वमार:॥
शोभासिराजेस्थितोअप्रमत्तोप्रशांतिसमापितरावचुञ्ञान्॥ चत्वारिऋद्धीपांवसिस्मवरत्वेनचकरेऋतु:॥ इहअनुशासित्वमृडिप्रामोविचरेक्षितोलोकेमिष्यतेमेष्मयथरक्
प्रवो। इरीसहस्रैःसहस्रीयमानोमहर्गणराणामावशिद्धिश्रामा। शासामिनुम्परतनानिमस्रःभवाहिराजाविडवकवर्ष्णि॥ भविष्यतेपुत्रसुरूसत्वतुम्भभूरागावीरामहाव
राचावराकरूयापरसेनप्रमर्दकानांससागरानांजयरेवकमेका॥ इमेवयपंवहुमारकमपुष्पाग्रेहेत्वावस्वस्मनरूप। स्पादनरीषेगुविवसनानिवम्लाशीतेकृत्वामुपरमार्थर
जाग्नो। वीणाप्रहेत्वापणावामदंगशंखाचवेणुचसुघोषकावा। एकरीनकुलककिंमृतावउपगायमानात्तदवृक्षमूले॥ अन्येस्थिहित्वागगरोविसत्वोचूर्णाक्षिपन्तिवर
चन्दनस्य। जाम्बूनदस्यरतनामयंचक्षिपन्तिचूर्णंतवभोन्तिसर्वे। हासोमानिसंख्यपवराणांविनिनादेषासादृशेसुरमनत्वकुमारो॥ पुष्पंचगन्धंचरुचिरंविलेपनंभृंगार
हिनश्चपरिवारकोह। वकंचनागोरूपवरोमंजुचकेशोवैदूर्यमणिरतनंविशिष्टंस्तीनश्रेष्ठोध्वजधरोरवकहस्तोपरिणायकोरत्नाणिभवन्ति। सप्तानेचाधिपमेविव
सत्तेचकुमारभुक्षयत्वोगिरमनुभाषमान:। श्रुत्वातेवाकांहृष्टिर्भेष्यमृषांचभाषेणाचरस्वरूपाः सत्यस्थिहित्वालभयेवरूपका[illegible]विशिष्टस्फुटलक्षणोहिव्यक्तने
हितथअनुव्यंजनेहिप्रभासमानास्फुटलक्षणोहिसोमंजुघोषोरुतनवचणभाषि। उक्तोकथयित्वादिशानासमनाभक्षाकुपेतामनमरपिरांभूराणोहियक्षगिरिभाय

सुरस्यलोकगुरुतोयेनवोधिवृक्षमूलंतेनोपसंक्रमित्वावोधिवृक्षंत्रिःप्रदक्षिणीकृत्वापुरिमकांतथागतांसमनुस्मरन्तोनिषीदिपर्यंकमाभुजित्वाऋजुंकायंप्र
णिधायप्रतिमुखांस्मृतिमुपस्थापयित्वा ॥ तत्रवेदंवोधिवृक्षमूलेनिषण्णस्यवोधिसत्वस्यसुखमरश्मेतेभासयन्ति । नभपतिविरोचतेसम्यथापीदंनाममहामाहेलेना
कथानुःविल्लुतेसूर्य्यमण्डलंवायस्यतेजेनसर्वावजंत्रिसाहस्रोमहासाहस्रोलोकधातुर्जिह्मवर्णोऽभूयात् ॥ सयथापीदंनामजम्बूनदस्सुवर्णस्यविम्बस्यपुरतः
विश्वस्यूराणकरोमशिरिमा ॥ सन्तत्तपतनविरोचनंभवत्तिप्रभास्वरास्वमेववोधिसत्वेनत्रिसाहस्रमहासाहस्रोलोकधातुःतेजेनअभिभूताअभूषि ॥ तत्रयेदे
वापुत्रायावदकनिष्ठातोऽपरिवोधिसत्वनिषण्णोभदर्शीसु ॥ तत्रभूम्यादेवासमानेवोधिसत्वमदर्शीसु ॥ तथाअन्तरीक्षायावच्चातुर्महाराजिकादेवात्रायस्त्रिं
शायामातुषितानिर्माणरतिपरनिर्मितवशवर्तिमारभवनातोसमासनगतंवोधिसत्वंसंजानन्ति ॥ एवंब्रह्मादेवाब्रह्मकायिकादेवाब्रह्मपुरोहितादेवामहाब्र
ह्मा आभास्वरादेवाभाभादेवाशुभादेवापरित्तशुभादेवाअप्रमाणशुभादेवाशुभकृत्स्नादेवावृहत्फलादेवाअवृहादेवाअतपादेवासुदर्शनादेवाअकनिष्ठादेवास
मासनगतंवोधिसत्वंसंजानेन्तुः ॥ येचत्रिसाहस्रमहासाहस्रेलोकधात्वेकुशलमूलसमन्वागतोसत्वाःपर्य्यन्तोस्थापितोतेसर्वसमासनगतंवोधिसत्वंसंजाने
न्तुः ॥ येअवरुप्तकुशलमूलासत्वाःपुरिमजिनकृतोधिकाराकामधातुपर्य्यापन्नाःतेमारपक्ष्यन्तिनसंजानन्ति ॥ वोधिसत्वस्यपूजाकरोनावोधिसत्वंनमस्यमानो । वोधि
सत्वानुभावेन ॥ ॥ अथखलुमारोपापीमास्यकंभवनंध्यानवरंसंजानन्ति । सर्वावन्तीचत्रिसाहस्रमहासाहस्रोलोकधातुरभिनतो । येनवोधिसत्वोमहासत्वश्च
रुदंष्ट्रातिसंशिक्षति । नतावदहंभद्युत्तरांसम्यक्संवोधिमभिसंवुद्धिष्यामः ॥ यावन्नमारपापीमोमार्ध्वरकायेनसत्वशमागतपराजिष्यामि । मासत्वानामेवमभवयोअ
नाथर्ण्यमेतंवोधिप्राप्तेनमारोनिगृहीतो । सर्वकंवक्ष्यामेचऋद्धिप्रातिहार्य्यणवोधिसत्वासदेवकस्यलोकस्यपुरतोऽपदर्शितुकामो ॥ एवंदृष्ट्वास्यामवेगजातियिप्रातोवोधि

सत्व इति॥ मम च अनुशिक्षिता अनुत्तरायां सम्यक्संबोधियेचि नमुन्मादयिष्यति॥ ॥ अथ खलु मारो पापीमां दुःखी दौर्मनमोकशल्यविद्धप्रतिराजसत्ता बोधिसत्वेन उपश्यामेत्वा च अनुरक्षिनी मारसेनां उद्योजयित्वा बहुजनशतापरिवारेण बोधिवृक्षमूलं तेनोपसंक्रमित्वा बोधिसत्वमहिपष्यामेति सो न प्रभवति बोधिसत्व हस्तुवश्युविधमनप्राप्तो। सचेयपरि बोधिसत्वो मुखवातेओषिरेयायेन स्थामेन बोधिसत्वो समन्वागतो अभूषि॥ सचेदेयं त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुवज्रमयो महापर्वतो अभविष्यन्नालोकधातुं बोधिसत्वो परमाणुरजः सदृशो विभूनितवा असंख्येयानो लोकधातुयो अनुक्षिपेयान चरुकोपि परमाणुरजो छिनीयेन परमाणुरजेन सार्द्धं समाया॥ बोधिसत्वो च ततो मारपरिषायेव कुसत्वाकुशलमूला अभ्राक्षीत्॥ येह मं बोधिसत्वस्य स्ववरूपसुद्धिप्रातिहार्य्यं दृष्ट्वा अनुत्तरायां सम्यक्संबुद्धायेचि नमुन्मादयिष्यतीति। एतमर्थं पर बोधिसत्वो सयपश्यमानो आगमेति न तावद्रजितिता मारसबलवाहनं अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धिष्यामीति॥ अथ खलु भगवाना येवे ताये इमा गाथा मध्यभाषे॥ यथा स्वयंभू[illegible]बोधिसत्वे शाक्यानराज्ञा सुविशुद्धसत्वो सुवर्णविम्ब यथा दर्शनीयो आम्रूनरु अपगतसर्वक्लेशो। ओभासमातातद्दिशानाम भूषिमारस्थत्रतो अभूकुशप्राप्तो [illegible] हिनाम मसह भविष्यति रतिन विन्दामि नास्मि विमानस्थवांतु॥ अभूद्योम वल्ला प्रासाद श्रेष्ठा वरखन्नस्य सुवर्णसूत्रा स्फटिकप्रवाडा मारखुयविष्य इतो हि तस्य[illegible]॥ स्फटागवासारू विराई च त्रामुसा रगत्वा कवचितता स्वरा अभी॥ वैरोवनस्य नगनि विशिष्ट आभा भविष्यति॥ किन्तु अयशीर्ष नो महत्समक्रूपो प्रलुप्तो प्रभावशे[illegible]वगता। ममाप्य संगीतिम संस्थितं नमस्फराणा। मारव्वयविष्य इतो अयस्यानानजाम्बूनदेन यथा काव्यनेन क्वो यावितोन क्रुतेजिलवता। इयं दिव्या इमे यविमाना[illegible]जेला अभूडपगतेबोधिसत्वो सोयादृशो नादृशोनि भगवन् स्वयंभूवंनिम र्गोसिह यथा प्रड्य धर्मा। विशुद्धसारगजसत्वसारं आम्रूनदस्य यथा मृषभासे। देवेषु दिव्या प्रतिष्ठितसुकुमारा सुवल्लकतुरुचिता मनोज्ञा। सुवरुचिवांरही यप्रहस्थ भलफरोतिभगवन्ना बोधिद्ध

हिसमलंकृतंवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्येमहेश्वरदत्तैहिमणिरत्नैहिसमलंकृतंवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्येरत्नकोशैहिसमलंकृतंवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्येगोमसकेहिम
णिरत्नैहिसमलंकृतंवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्येदेवाशशैहिमणिरत्नैहिसमलंकृतंवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्येन्वाउष्ठिकेहिमणिरत्नैहिसमलंकृतंवोधिवृक्षंसंजान
न्ति। अन्येशिरिगर्भैहिमणिरत्नैहिसमलंकृतंवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्येतोलनकेहिमणिरत्नैहिसनैहिव अन्येहिवदिव्यैहिमणिरत्नैहिसमलंकृतंवोधिवृक्षंसंजानन्ति॥
येषांदेवानांनतोनिदानंकुशलमूलपरिपचिष्यन्ति। अन्तरायेसम्यक्कृतंभायेनेयथाकुशलेहिवोधिवृक्षंसंजानेसु॥ नीलमुक्ताहारैहिनीहिनमुक्तासरैहिश्वेतमुक्ता
हारैहिकरावनिष्कैहिसुवर्णसूत्रैहिकुनिकेहिमध्विकाहिपुंहारकैहिवलयकैहिनूपुरैहिपशुसरकेहिमुक्ताहृत्सकैहिओवातकेहिरत्नदामकेहिपट्टदामकेहिपुष्पदाम
केहिसुवर्णकमुरेहिरत्नहारैहिस्वक्रहारैहिमन्दारवदामैहिसहारैहिसिंहरताहिवज्रिनकारैहिसवतिकेहिएनेहिचामेहिचदिव्येहिआभरणैहिसमलंकृतंवोधिवृक्षंसं
जानेसु॥ येषांवोधिवृक्षंपरिपत्नाकुशलमूलतानिनायन्ति॥ तेदेवाःस्वलंकृतंवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्यस्तेहिचान्येहिवयथापरिकीर्तिताहिअलंकारैहिवोधिवृक्षंसमलंकृ
तंसंजानन्ति॥ तत्रदेवाकेचिद्योजनमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति॥ अन्येदेवाद्वियोजनंत्रियोजनमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्येदेवाचतुर्योजनमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसं
जानन्ति॥ अन्येदेवापंचयोजनमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति॥ अन्यदेवादशयोजनमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्येदेवाविंशयोजनमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अ
न्येदेवात्रिंशयोजनमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति। अन्येदेवाचत्वारिंशयोजनमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति॥ अन्येदेवापंचाशयोजनमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति॥ अन्येदे
वायोजनशतमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति॥ यथास्वकाश्रवकेनज्ञानेनवोधिवृक्षमुच्चत्वेनसंजानन्ति॥ सन्तिदेवा योजनसहस्रमुच्चत्वेवोधिवृक्षंसंजानन्ति। सन्तिदेवा दीर्घसु
क्तापूरिमसिनकृताधिकारायोजनशतसहस्रमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजानन्ति॥ सन्तिदेवपुत्राअभिसंजानकुशलमूलनिर्याततोयावद्भवाग्रपर्यन्तमुच्चत्वेनवोधिवृक्षंसंजान

नि॥ तत्र केचिद्देवाः सर्वरत्नानिर्यानसिंहासनं बोधिवृक्षमूले अद्दशेन्सुः। दिव्यं बहुयोजनसहस्रमुच्चत्वेन दिव्यदुष्यसंस्तृतं रत्नजालसंछन्नं किंकिणिकजालसमलंकृतं बोधिवृक्षसंज्ञानन्ति॥ अन्ये देवाः योजनसहस्रमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः योजनशतसहस्रमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः अशीतियोजनशतानि उच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः द्वेयोजनशतानि उच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः योजनशतमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः पंचाशयोजनानि उच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः चत्वारिंशयोजनमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः त्रिंशयोजनानि उच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः विंशयोजनमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः दशयोजनानि उच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः चतुर्योजनमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवास्त्रिंशयोजनानि उच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः त्रियोजनमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः द्वियोजनमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः योजनमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः त्रिक्रोशमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः द्विक्रोशमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः क्रोशमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः सप्ततालमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः षट्ताले अन्ये देवाः पंचताले॥ अन्ये देवाः चतुर्तालमन्ये देवास्त्रितालमन्ये देवाः द्वितालमन्ये देवाः तालमात्रं बोधिवृक्षस्य मूले सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः सप्तपौरुषेयमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः षट्पौरुषेयमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः पंचपौरुषेयमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः चतुपौरुषेयमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः त्रिपौरुषेयमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः द्विपौरुषेयमुच्चत्वेन सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ अन्ये देवाः पौरुषमात्रमुच्चत्वेन बोधिवृक्षस्य मूले सिंहासनमद्दशेन्सुः॥ तत्र ये तथाधिमुक्तिकाः सत्वास्ते तत्रासनेरे निषण्णं बोधिसत्वमद्दशेन्सुः॥ स्वकासंस्तरे निषद्यित्वा बोधिसत्वो अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धिष्यतीति॥ ॥ अथ खलु बोधिसत्वो सदेवमानुषा

हीनानदृश प्रणीतभुनीतनया। अभिमन्त्रेतु हवीरं बोधिमण्डेतु अन्तिका। यथा स्पृष्ट इमे वाना वाचिष्यन्ति इमे यथा। सुरभिमनोज्ञः गन्धानोरूक्षा नादिनीशीताः॥ यथा च कुसुम
वृष्टिप्रवर्षन्ति इमे देवता। सुगन्धवरा च यथा त्वमेष्यसि दिपदोत्तमः॥ प्रदक्षिणा यावत्तु दृष्टा प्रमुदिता पि च प्रीतिमना। उदग्रा च सुखमुत्तमाभिनिर्विकल्पये। कुर्प सहस्त्रं प्र
पुष्ठुउपरिनभक्ष्यं देवनहि॥ हृष्टो प्रमुदितो चित्तं च गजाता भविष्यसि। सम्बुद्धविशिष्टो सर्वलोक यथा च प्रभातिन भामि॥ अन्यकाविउपरिविमानकृता च जित्स्त्वताः
यथा प्रवरत्ने भूमि षड्विकार भविष्यसि। अथ अनुत्तम दक्षिणीयो यथा च श्रामयन्ते वराणि भीष्ममारगणा संघ भंजित्वा हृष्टचित्ताध्वे ध्वजपताका धारयन्ति भविष्यसि
तुङ्गोनभस्पृश्निकाशा। यथा च मधुरं उदुभिनदन्ति गगणान्ते स्फुटं सर्वमप्यरो हि। यथा च कुसुमवर्षं देवसंघो भविष्यसि लोके सदेवके स्वयंभूः॥ यथा च करिय भ
जतिनभ्मि अभिलवे देवसहस्त्र हृष्टचित्ताः कनकनिभविशिष्ट दक्षिणीय भविष्यसि तङ्क्षोन रागा मयवादी॥ ॥ अथ खलु बोधिसत्त्वो येन वृक्षमूलं तेनोपसंक्रामि
न्ता॥ तेन खलु पुनः समयेन सर्वावन्तं बोधिमण्डो अराक्षपहृशमकलापोअभूमि। उच्छ्रितध्वजपताको दृष्टयापीसमन्तकृतो रत्नसूत्रविचित्रितो धूपितधूपनो रत्नवृक्षपरिवृतो १५९
धीवर स्तस्तस्त्रनो चन्दनचूर्णाभ्यवकिर्णो रत्नोपविचित्रितो॥ तेन खलु पुनः समयेन अनेकानि देवशतसहस्राणि उपरि अन्तरीक्षे अभिस्थिहित्वा छत्रपत्रं परिगृहीता बो
धिसत्त्वं नमस्यन्ति। छत्रध्वजपताकापरिगृहीता बोधिसत्त्वं नमस्यन्ति। दिव्य उत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकपरिगृहीता बोधिसत्त्वं नमस्यन्ति। दिव्यचन्दनचूर्णपरिगृहीता बो
धिसत्त्वं नमस्यन्ति। दिव्यरत्नचूर्णपरिगृहीता अनिमिषप्रेक्षमाणा बोधिसत्त्वं नमस्यन्ति॥ तत्र अन्ये देवता सुवर्णमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ यथा स्वकाये अधिमुक्तीये अ
न्ये देवा रूप्यमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा वैडूर्यमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा स्फटिकमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा अश्मगर्भमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥
अन्ये देवा मस्ररत्नमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा शतसहस्ररत्नमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ यथापीदं स्वकस्वकाये अधिमुक्तिये॥ अन्ये देवा लोहितचन्दनमयं बोधिवृ

क्षं संजानन्ति। अन्ये देवा अगुरुचन्दनमय बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा परस्परस्य वेदितनमय बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा पीतचन्दनमय बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये
देवा शीतचन्दनमय बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा रक्तचन्दनमय बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ यथा पीरस्य कस्य काये अधिमुक्तीये॥ अन्ये देवा गिरिसागरचन्दनमय बोधिवृक्षं
संजानन्ति। अन्ये देवा दिव्यअगुरुचन्दनमय बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा मणिरत्नामय बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा सर्वरत्नालंकृत बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये दे
वा मणिरत्न विचित्रित बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा दिव्यनीलवैडूर्यालंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा मुसारगल्वमणि विचित्रित बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये दे
वा अश्मगर्भमणिरत्नविचित्रित बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा हरितगर्भमणिरत्नविचित्रित बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा मणिरत्न विचित्रित बोधिवृक्षं संजानन्ति।
अन्ये देवा सुप्रभामणिरत्न विचित्रित बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा अमलाश्वगर्भेहि मणिरत्नेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा समन्तचक्षेहि समलंकृतं
बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा सुचक्षेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा सूर्योहिभासेहि समलंकृत बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा स्फटिक विचित्रं बोधिवृक्षं
संजानन्ति॥ अन्ये देवा सूर्यविकालेहि बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा अश्वोभासेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा ज्योतिप्रभासेहि समलंकृत बोधिवृक्षं सं
जानन्ति। अन्ये देवा समन्तालोकेहि मणिरत्नेहि समलंकृत बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा सुकप्रभेहि समलंकृतं मणिरत्नेहि बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा अज्ञनिह
नप्रभेहि मणिरत्नेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा समुद्गितसमलंकृत बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा सर्वतोकम्पसनेहि मणिरत्नेहि समलंकृतं बोधिवृक्ष
संजानन्ति। अन्ये देवा शक्राभिलग्नेहि मणिरत्नेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा रत्नपद्मेहि समलंकृत बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा उपगगर्भमणिहि सम
लंकृत बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा चन्दनप्रभेहि समलंकृत बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा लोहितमुक्तेहि समलंकृत बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा गगनमतिहि मणिरत्ने

हीना नदश प्रूरांगिगुनीं नथा। अभिरूपवेत्तु हवीरं बोधिमण्डो व्रजन्तिका। यथा दृष्टु इमे वा नावाचिप्यन्ति इमे यथा। सुरभि मनोज्ञः गन्धा नोऽनुत्लीनाद्धि नीशीनाः॥ यथा च कुसुम
वृष्टिप्रवर्षन्ति इमे देवता। सुगत वराचराहंन्तभेष्यसि दिपदोत्तमः॥ प्रदक्षिणायायतु स्थाप्रमुदितापि च प्रीतिमया। उदग्रा च सुखप्रमुवामि निर्विकलये। कर्पसहस्रप्र
गुष्टपरित भस्कृदं देवनर्हि॥ हृष्टोप्रमुदितेचित्तं च गजाता भविष्यसि। सत्वुद्धविशिष्टो सर्वलोक यथा च प्रभंतिन भासि॥ अन्यकाविडुर्यरिविमान कनावजित्मवताः
यथा प्रवरने भूमिषड्विकार भविष्यसि। अद्य भनुत्ल दक्षिणायो यथा च भ्रामयन्नं वराणि भीष्ममारगणसंघ भंजित्वा हृष्टचित्ता धृत्रध्वजप्रनाकाधारयन्ति भविष्यसि
बुद्धोनमसुश्रद्धिकाक्षा। यथा च मधुरं डुन्दुभिनदन्ति गगणानता स्फृटं सर्वमम्बरेहि। यथा च कुसुमवर्षं देवसंघो भविष्यमि लोके सदेवके स्वयंभूः॥ यथा च करियथं
जातिन भूमि अभिरल वेदेवसहस्रहृष्टचित्ताः कनकनिभविशिष्टा दक्षिणाय भविष्यमि बुद्धो नराणामग्रवादी॥ ॥ अथ खलु बोधिसत्वो येन वृक्षमूलं तेनोपसंक्रामि
न्ता॥ तेन खलु पुनः समयेन सर्वावन्ते बोधिमण्डो ओशास्य पद्दामकलापो भूमि। उछ्रितध्वजपताकोध्वजयाधीसमन्तेहतो रत्नछत्रविविचितो धूपितधूपनो रत्नवृक्षपरिहृतो
चीवरमसन्तनमस्त नोचन्दनचूर्णं अध्याकिरणोरत्नोपोविचित्तो॥ तेन खलु पुनः समयेन अनेकानि देवशतसहस्राणि गाडपरि अन्तरीक्षे प्रतिष्ठिहित्वा धूपनं परिगृहीता बो
धिसत्वं नमस्यन्ति। छत्रध्वजपताकापरिगृहीता बोधिसत्वं नमस्यन्ति। दिव्यउत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकपरिगृहीतो बोधिसत्वं नमस्यन्ति। दिव्यचन्दनचूर्णपरिगृहीता बो
धिसत्वं नमस्यन्ति। दिव्यरत्नचूर्णपरिगृहीता अनिमिषप्रेक्षमाणी बोधिसत्वं नमस्यन्ति॥ तत्र अन्य देवता सुवर्णमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ यथा स्वकाये अधिमुक्तीये अ
न्ये देवा रूप्यमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा वैदूर्यमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा स्फटिकमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा अस्मगर्भमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥
अन्ये देवा सप्तरत्नमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अपर देवा शतसहस्ररत्नमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ यथापी स्वकस्वकाये अधिमुक्तिये॥ अन्ये देवा लोहितचन्दनसबोधिवृ

१८९

क्षं संजानन्ति। अन्ये देवा अगुरुचन्दनमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा परसारस्य वंदिननमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा पीतचन्दनमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये
देवा सीहचन्दनमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा रक्तचन्दनमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ यथा पीरस्वकस्वकाये अधिमुक्तीये॥ अन्ये देवा गिरिसागरचन्दनमयं बोधिवृक्षं
संजानन्ति। अन्ये देवा दिव्यअगुरुचन्दनमयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा मणिरत्नामयं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा सर्वरत्नालंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये दे
वा मणिरत्नविचित्रितं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा दिव्यनीलवैडूर्यालंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा सुप्रभासमणिविचित्रितं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये दे
वा अश्मगर्भमणिरत्नविचित्रितं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा हस्तिगर्भमणिरत्नविचित्रितं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा मणिरत्नविचित्रितं बोधिवृक्षं संजानन्ति।
अन्ये देवा शुभ्रप्रभामणिरत्नविचित्रितं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा अश्मनाश्वगर्भेहि मणिरत्नेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा समन्तचक्रेहि समलंकृतं
बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा सुचक्रेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा सूर्याविभासेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा स्फटिकविचित्रं बोधिवृक्षं
संजानन्ति॥ अन्ये देवा सूर्यविक्रमेहि बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा अश्वकोपासेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा जोतिप्रभासेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं सं
जानन्ति। अन्ये देवा समन्तालोकेहि मणिरत्नेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा सुरूपप्रभेहि समलंकृतमणिरत्नेहि बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा अञ्जनिह
नप्रभेहि मणिरत्नेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा समुच्छ्रितसमलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा सर्वतोकत्रसनेहि मणिरत्नेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं
संजानन्ति। अन्ये देवा शक्राभिलग्नेहि मणिरत्नेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति॥ अन्ये देवा रत्नपट्टेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा उपगागर्भमणीहि सम
लंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा चन्दनप्रभेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा तोहितक्षेहि समलंकृतं बोधिवृक्षं संजानन्ति। अन्ये देवा गगनपतिहि मणिरत्ने

ये दिव्यं चन्दनं च प्रभुं वसा। मोदितैरत्न चूर्णैन ओकिरन्ता नरर्षभ॥ नानाविधानां गन्धानां दिव्यानां मानुषापि च॥ चतुर्दशाश्रिता वा ना बोधिमण्डे प्रवारयेन्॥ दिव्याच न्तर्पवा
यन्तु अन्तरीक्षे, स्थि शोभना। सगीतिं विविधां कुर्वमञ्जुघोषां मनोरमां। ओभासेत्तु मनाश्रा सि बोधिमण्डा नरश्मिभिः। ये देवलोकोच्छ्रयेभ्यः सितनतरनरे। जिह्व वता
भ क्षि त्रिव्यू विमानारतनामया। ओवृत्तनन्दभुवशेहि बोधिसत्वस्वरश्मिभिः॥ मन्दारवैहि पुष्पैहि ओकिरेन्ति नभेस्थिता॥ देवपुत्रसहस्रैहि बोधिसत्व महर्द्धिकाः। ऋशिा
ला अनुलयोषकानां नागो महर्द्धिको। हर्षितः प्रीणितं तस्तो नागकन्या पुरस्कृतो। कीडारतिं प्रुखं दिव्यं मुक्तित्वा सर्वमागता। चतुर्दिशावितोकेता पश्यते पुरुषर्षभं। वैरो
चनं वा गगनेस्मिं सरस्मिं वसमागता॥ अर्चिनामुदिनत्तु श्रे बोधिसत्व समानये। याद्दशाल क्षणां पूर्वंतुस्वान पुरुषोत्तमे। ककुछन्देको नाकमुनेभ भूव यो नरोत्तमे
काश्यपजिनेच लक्षणां तथागते पुरुषोत्तमे। समाजातावन शावलग्गते वोप्रवारेणा सुप्रतिष्ठिता। ताम्रा रसप्रसेक वर्णा महारा सेनिकापरवका महर्षिणाः ह्रे
श्रीपादतले जाता स्वस्तिकै रूपशोभिता: पादांगुलीषु मर्दत्र नन्दिआवर्तउधृता॥ भासन्ति लोकनाथानां उजनो विचित्रमेदिनीं। उक्ष्छरवपादाने नाथ ईद्दशा याद्दशो भुवं।
नउन्नतनगुल्फा यो भञ्जुली येअघटीयो। दीर्घांगुली नाम्रनखा जालेहि उन्नदेहिवा। चरणा लोकनाथानां आयत विचित्रमेदिनी। एणीजंघा च ते आसी शिरिगर्भोप
सन्निभा जानुके गुप्तगुल्फा च तथा लोकहिता भवे। गजनागसदृशा बाहु आसि तेषां महर्षिणां॥ अनोनमन्ता नकायेन पाणीहि जानुकास्पृशेत॥ मृगराजस्मि
वालेषां कशीवदेसुसंस्थिता। केशावस्तिगुह्य मेषां हयराजस्य याद्दशो॥ ओदातमकालं तेषां जनेन च सुनिस्थितं॥ गंभीरनेनाभो आसि पूर्वंतु जामहर्षिणो। सिंहपूर
र्वार्द्धिकाया च न्यग्रोधपरिमण्डलो। सम्थकं यथा उन्नकाञ्चनच्छविशोभना। रजोगनेन अस्पृष्टकायो तेषां महर्षिणां। श्लक्ष्णाच्छवी च ते नाथा ईद्दशा सादृशा भवान्।
एकैकरोमा ते आसि उध्वाग्ररोम राजिनो॥ नीलप्रदक्षिणावर्तां तथा लोकहिता भवान्॥ सम्मृतस्कन्धा भूयश्चैषां ऋषभस्य याद्दशी तथा। प्रहर्षगात्रा ते नाथा आसीन्तु

उर्मे उन्नता। कृशिकोपमां सर्वांहा भवतु पूर्वमनुद्धता। नायथ यत्नां संघननाई दृशा यादृशो भवान्। उज्जनखा नाम्रनखा कैलाशशिखरोपमाः॥ लक्षणै तन्त्रै दैश्यैर्थांकामं
भनीव शोभिता। ग्रीवा कम्बुसमा तेषां भवतु पूर्वसमागता॥ क्षिप्रस्नुब्रवनेनाथान थारसरसाग्रिनः॥ चत्वारिंशन्तु वरा दन्ता तेषां महर्षिणाम भवन्। सभुक्न दन्ता नेनाथा ई
दृशा यादृशा भवान्। प्रभूतन मनुजिह्वा च सर्वैक्षादेन्तु नेसुख॥ उवे चक्रकरा ग्रामिनाशा च परिमार्जेन्तु॥ अशुभ्नसंप्रपूर्णा च वाचा तेषां महर्षिणां। सर्वदर्शी समस्ता च
आत्तया सर्वप्राणिना॥ ब्रह्मस्वरं च तेभाषि करविकरुतस्वरा॥ उत्तुभिस्वरघोषा च प्रेमणी यत्स्वरा रिणा च। जलेरुहकोज्जनकरदशशतरश्मिवभासयति। तथा भासे
सुनाय्यानां मुखा आदित्यवद्धुता। आयता अभिनीला च नेत्रा तेषां महर्षिणां। नासा च उन्नता शोभेसु वर्णा पृथोपमा यथा। प्रकृषान्तरे नाभून्तेषां वलोजानि महर्षिणां।
उर्णा हि च प्रकाशा च तासां मृदुकान्तूलसदृशा। मस्ता नीला च भ्रूमुखं च जीवा पूर्णा पार्श्विके। रत्नाश्यीव ओदिशा सर्वा दिशा प्रभाषितु। नीला च मृदुका केशा काविनिन्दि
कशा दृशा सर्वप्रदक्षिणावर्तान यानी लोकन्हिता भवेत॥ उष्णीषशीर्षं तेषां यथा ईदृशा यादृशो भवा। अनुलोकितमूर्द्धनि सुरेहि असुरेहि च। महाप्रभाव नेउ जाम अभिरूढ
निरश्मिभिः॥ केतुराजे न च स्वाप्रभाय अभिगृह्निहु॥ एतामन्या च पर्षिपन्ना निमिमानां लम्बनानि च। सर्वाणि बोधिसत्त्वस्य ईदृषं च वचनमब्रवीत्। यदा च ते देवपुत्रा पूजना
र्थाय उत्सर्गी। निःसंशयं महावीरो अयतुद्धो भविष्यसि। अजितनाजालिनीत्तूह्णां भवने श्रीभवेत्क्षमाः॥ प्रज्ञाशस्त्रं गृहेत्वा वक्लेन्स सेमार वन्धनं॥ अयत्तं सर्वतो शेषकिले
शपरिवेष्टितं। विभूनिषण्णसिरोगाग्नि बोधिप्राप्तो नरोत्तम। संघाटीपटपत्त्रं च चीवरस्य वर्णतो यथा समदृष्ट्वा च नाथाना तथा न च वनोहिता। सर्वप्रदक्षिणावर्तास्य
शामोन्तिप्रगताः। यथा व्रजेमि सिंहो च भयतुद्धो भविष्यसि। शैलोपमं अप्रकम्पियं समाधिवज्जिनोपमं॥ बोधिमण्डे स्थितानान दृढवीर्यः समातभेत्। सत्त्वस्य वचनं
श्रुत्वा कालो नागस्य भाषितं॥ तुष्टो उदग्रसुमनो बोधिमूलमुपागमे। श्रुत्वा च भनुतलं घोषं कालनागो महावलं॥ बोधिसत्त्वस्य वेगेन भवनातो समुत्क्रान्तो। अञ्जलिं प्रगृ

वभाषे॥ मुदितवेगजातामेतासेमायतेभोक्षितलखताभा। पूर्वैनिवासंस्मरेसिमुजाताप्रयंजनेत्वामुभेबोधिसत्ताबुद्धानकोटीनयुतासहस्त्राषष्टीभुंजत्वभक्त
ममगानाबोधिमूले॥ ॥अथखलुबोधिसत्वोयेननैरंजनातेनोपसंक्रमित्वामुहूर्त्तंभस्थ्यासिसमेहियारनतलेहिधरणीप्रकंपेसि॥ अथखलुतस्मिंसमये
महान्तःपृथिवीचालोअभूषि॥ भीषणोसरोमहर्षीयेनपृथिवीचारेण। इयंत्रिसाहस्त्रमहासाहस्त्रोलोकधातुसमाअभूषि। पाणितलेजाताश्चमेरुश्चपर्व
तराजाश्चक्रवाडमहाचक्रवाडश्चपर्वतानिनिमिंधरयुगंधरइषधराश्चपर्वतराजाखदिरकोत्कर्णोविनतकोदिशाविदिशानभानतथापर्वतशीतानान्तरिकानथा
मेकालपर्वतापृथिव्यांओमंनाअभूषि॥ बोधिसत्वस्यानुभावेनमहासमुद्राश्चसंक्षुब्धाअभूषि॥ बोधिसत्वस्यानुभावेनप्रत्तपेन्तुः॥ तेनखलुपुनःसमयेनअयं
त्रिसाहस्त्रमहासाहस्त्रोलोकधातुःशकटचक्रप्रमाणामात्रेहिजाम्बुनदस्यसुवर्णस्यपद्मेहिनीलवैडूर्यजालेहिमुसारगल्वकेशलेहिशिरिगर्भपिंजलेहिस्फुटो १८७
अभूषि॥ अष्टापदविनिबद्धामहान्तश्चओभासप्रादुर्भूतः येनओभासेनमहानिरयामहाभीष्माउपशान्ताअभूषि। सर्वेनैरयिकासत्वासुखिताअभूषि। सर्वेतिर्य
ग्योनिगताःसुखिताअभूषि। सर्वेयामलौकिकासत्वाःसुखिताअभूषि। परस्परमैत्रचित्ताबोधिसत्वस्यानुभावेनमहातेजानुभावेनसर्वोत्रिसाहस्त्रमहासाहस्त्रोलो
कधातुओभासिताअभूषि॥ तेनखलुपुनस्समयेनत्रिसाहस्त्रमहासाहस्त्रोलोकधातुयेयावन्तकादेवेन्द्रभवनानागेन्द्रभवनायक्षेन्द्रभवनागरुडेन्द्रभवनातेसर्वेएकोभा
साओभासाअभूषि॥ सर्वत्रबोधिसत्वस्यआत्मभावनामनुष्यात्मसंज्ञानभि॥ तेनखलुपुनःसमयेनयावन्तकात्रिसाहस्त्रमहासाहस्त्रोयेलोकधातुयेदेवानागायक्षागन्ध
र्वाअसुरागरुडाकिंनरामहोरगातेसर्वेस्वकस्वकेषुभासनेषुनरमेन्तुः॥ बोधिसत्वानुभावेनबोधिसत्वस्यशिरिअसहन्तातेसर्वेयेनबोधिमण्डस्तेनोपसंक्रमेन्तुः॥ पुष्पमा
ल्यगन्धछत्रपताकावाद्यधूपनविलेपनपरिगृहीता। तेनखलुपुनःअसंखेहिभद्रमेहितुद्रक्षत्रेहिभतिक्रान्तेहिकान्तो। बोधिसत्वोदेवतावेषमभिनिर्मिनित्वाउपरिअ

नदीसेप्रनिषेवन्तुः॥ दिव्यउत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकपरिगृहीतो दिव्यानि चन्दनचूर्णानि परिगृहीता॥ तेन खलु पुनः समयेनायं त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुः शक्रब्रह्मपालो
हिताभुनरसुवर्णायडभैहिशतसहस्रैहिनीलवैडूर्यैर्नादेदिअप्सुतास्सकेशालेहिशिरिनिगर्भमुंजेहिअभ्मितलमुपादायययावब्रवाग्रच्छटअभूषि॥ आगन्तुकेहिकेशरेहिहि
हिताभैयन्तरीहिक्रमितलमुपादायययावब्रवाग्रस्फटअभूषि॥ आगन्तुकेहिवोधिसत्वेहिदेवनागयक्षैहिरअसुरगरुडकिन्नरेहिमहोरगेहि च॥ ॥ अथ खलु वोधिस
त्वोमहतोदेवगणासपुरस्तोनैरजनानदीमुत्तीर्णो तेन खलु पुनस्समयेन नैरंजनायेनदीये अशीतिच्छत्रकोटीयेजाम्बुनदसुवर्णाच्छत्राणाञडभैनावोधिसत्वस्सउपरिस्थिते
न्तुः॥ अशीतिच्छत्रकोटीयोरोप्यमयानाअशीतिच्छत्रकोटीयोअस्थगर्भमयानाअशीतिच्छत्रकोटीयोहरितगर्भमयानाअशीतिच्छत्रकोटीयोलोहितकामयानाअशीतिच्छ
त्रकोटीयोमणिमयानाञडभैनावोधिसत्वस्सउपरिस्थितेन्तुः॥ अशीतिनागकोटीयोसर्कमेकध्वजायोअशीतिनागकोटीपरिवारोलोहितमुक्तापुष्पगृहीतायेनवोधिस
त्वस्तेनोपसंक्रमित्वावोधिसत्वम्पूजयेन्तुःउरिमकेनउपायेपवचेयन॥ ॥ अथ खलु कालो नागराजा स्वजनपरिवारो स्वकातो भवनातो अभ्युत्क्रमित्वायेन वोधिसत्वस्ते
नोपसंक्रमित्वावोधिसत्वस्यपादोशिरसावन्दित्वावोधिसत्वंप्राञ्जलिकृतो प्रेक्षमानो गाथाभिरध्यभाषे॥ वोधिपर्यंपमानोयं वोधिसत्वो विशारदो। नैरंजनावरित्वान वोधि
मूलमुपागमे। नानाद्विजसंघरुतैवरपादपमण्डितैवरपुष्पफलोपेतं त्रिसाहस्राय यावव्व। यत्रतेलोकप्रद्योता आगतावोधिप्राप्तये। ककुच्छन्दोनाकमुनि काश्यपो च महामुनि
तंदेशंलोकप्रद्योतो उपागमेलोकनायकः। योसावादित्यवच्छ्रीमानशाक्यानां परमो मुनि॥ तेदेवसंघाप्तुदितासर्वैर्हर्षितमानसा। डभ्मेपासमानोपातमाकाशिवसुप्रा। या
मानेष्तुस्वआगत्वापूजयन्ति लोकनायकं॥ प्रदक्षिणावोधिसत्वं च प्रकाशतासमगाना। मन्दारवेहिपुष्पेहिदिव्येहिमनुजेहि च। महारवेहिश्रेष्ठेहिवोधिमण्डअलंकरे। वृक्षा
नजोमुराबाम्वैवोधिमण्डेवनेनमे। येनसप्रवरो देशः पूर्वबुद्धनिषेवितः। यापिच वोधिमण्डेक्षितिदेवताहृष्टमानसा॥ सवोधिसत्वोदृष्ट्वानोमेयोन्तुचभमानुपा। वैरदेवधाम

नअभेयास्मिहार्दपूर्वीभगवतोआत्मभावाः प्रभासितलोकेदिश्यतासमन्ताविशिष्टावाकअतुलसमुद्रकल्पविपाकरोहिस्यागिराभायमारोगा। सर्वलेलोके अभिन्नम
तं। आवर्जितोकरित्वा हष्ट्रेदशनखेअंजलीहि॥ अस्थवखुके भगवान्विशुद्धिमतिं भिक्षुमेनदवोचत॥ साधु साधु भिक्षवः साधु खलु पुनस्त्वं भिक्षुः यस्त्वं तथाग
तं स्तनमर्थं परिपृष्टितव्य॥ अमासि शोभनं ते भिक्षुः प्रतिमानं भद्रिका परिमिमांसा यत्रेवं हि भिक्षुः प्रतिभायति। एवं पि तेषां कुलपुत्राणां कर्मविपाका प्रतिभायन्ति।
मेषां अयं धर्मपर्यायो हस्तगतो भविष्यति॥ न ते मारस्य पापीयसो वशगतो भविष्यन्ति। नापि तेषां मनुष्या वा अमनुष्या वा अवतारं लभिष्यन्ति॥ तत्कस्य हेतोः॥ उदार
कुशलमूलोचरितेहि ते हि भिक्षु ते सत्वा येषामर्थाय त्वं एतमर्थं परिपृच्छसि नत्वं॥ बोधिसत्वानां महासत्वानां त्वं भिक्षु सत्वानामर्थाय तथागतमेतमर्थं परिपृच्छसि नः
अअस्मि यमिदं बोधिसत्वानां महासत्वा लोकपरित्रायकानां सर्वसत्वाचारिकाणां विशेषसंप्रस्थितानां त्वं भिक्षु सत्वानां अर्थाय तथागतं परिपृच्छति। यदिदं बोधि
सत्वानां महासत्वानां लोकपरित्रायकानां सर्वसत्वाशयदृढभेदकौशलसमन्वागते संप्रस्थितानां भिक्षु सत्वानामर्थाय तथागतमेतमर्थं परिपृच्छसि यमिदं बोधि
सत्वानां महासत्वानां लोकपरित्रायकाणां दानविशेषाभियुक्तानां शीलविशेषाभियुक्तानां क्षान्तिविशेषाभियुक्तानां वीर्यविशेषाभियुक्तानां ध्यानभियुक्ता
विशेषाराणां प्रज्ञाभियुक्ता विशेषाराणां॥ ॥अथ खलु भगवांस्तायेवेलाये इमां गाथामभाषि॥ तुषितभवने दिव्यभोगशिरित्वा हिमसमो नागो भवित्वा षड्विषाणो
रात्रौ अग्रमहिषीप्रविष्टो कुक्षिगतः त्रिसाहस्रमहासाहस्रप्रकम्पो लोकधातु नयासु विपुलआभासु वर्णवर्णोहरे मन्माहस्त्रं लोकधातुं उपरिया वज्रवायोप्र
ज्वलन्तो। यदा जिनो कुक्षिप्रविष्टो संपूजनो शक्रयान सुहस्त ब्रह्मलोकयो जिनवरकुक्षिगते॥ नमासि मितिसं उपगामि दिव सेनि भर्द्धरात्रेण वज्रजिते भविष्ठि लोक
शाविन॥ तूर्यशतसहस्रप्रमुष्ट उपरि नभस्स्फुरसर्वदेव तेहि दिव्य ग्रहापेनवसनचूर्णा॥ अथ खलु पुनये पताक छ्हसहस्त्राणि दिव्य प्रवर्षिप ऽमवरऽ स्मनमाव उम्पर

स्या।मत्तकरिकरविक्रमसुवर्णमालायथावजिनोकुक्षिप्रविशोसप्रजातो।यदाजातेयेजिनसत्वसारोदेवानामिचोधारयेमहर्षी।वल्लेविशिसंस्त्रुविरकाशिकस्मिंजाम्बून
दस्यसमानिभाःकाञ्चनस्ययथावर्मिंस्थितःबोधिसत्वोसप्तपदांचक्रमेमहर्षीविनोः॥अहंखुलोकेअस्मश्रेष्ठोकरिष्यामि॥अन्तोजरामरणाकूपायतनमप्रकम्पेवक्षुम
नियङ्कुकारं॥आभावप्रकाशिताशासमन्तादिव्याचवाद्याप्रवादितमन्तरीक्षे।अशीतिनिमभूदेवमानोदिव्याचचूर्णानभातोऽपतनोचन्दनस्यसुवर्णशुभं॥देवपुत्राम
स्यारवाहिओकिरेबोधिसत्वग्रामोपजातामहर्षीविना॥एकुणाविंशोवयसेनप्राप्तोपरियावयित्वाजगद्बोधिसत्वा।सजित्स्यराज्यंरतनावरांचसप्तकायायवाबोभ
भूद्बोधिसत्वो।सोप्रव्रजित्वाविउवींधिसत्वोषड्वर्षयुगंचरेउष्कराणि।सोमागधस्यविजितंप्रविष्टो।नदग्रामिककधीतादशीबोधिसत्वंसुवर्णपात्रीचउस्यचित्तोभंगारस्य
स्वारजनेविचित्रं॥अष्टाङ्गुपेतंशुभपारिपूर्णतदाआवमेमिऋषिबोधिसत्वं।वरेनुपेतसुरसंप्रणीतंगम्भेनचउपनयभोजनं॥एवंचवुद्धस्यजनवेगजातातुष्टोभवे
पुकवर्तितोलक्षणोहि।इमंचहीनंविजहायदर्शीआवंचरेयप्रभुष्यभसवलडलवर्ण्यं।वर्ज्जयकामाऽःखकरारागमूलांसेवेयउच्छाहनरजनिश्चिलेशा॥भाधित्वगा
थाइमांतदेवंरूपासेनापतिउहितातृश्टचिन्तानमस्यनानाभजलिपबोधिसत्वउविनभक्तंइमेवाचभाषे॥सुतस्यनाभीमहीयतिविस्मिनशालाभशोकप्राप्तोपरिरव
हिताह्या।भाऽत्वायस्यायंविजिनोस्थितोबोधिसत्तोअभेघअनुलाप्रस्वस्तिबोधिमग्ना॥भुंजित्वभक्तंममभक्तञ्छन्दस्वजेनत्वयंनुक्रमयादयेन्द्र॥प्रोभासपन्तोरश
दिशोसमन्ताजाम्बूनदस्यपथासुवर्णरूप्योकोनाकनामोमहदक्षिणीयो।भुंजित्वभक्तंव्रजितोबोधिमण्डा।अदीनचित्तोअचलोअसंडवेविपस्याभिकायोस्फटलक्ष
णोहि।यस्यापिनामेतदकाइपपोपिजाम्बुनदस्यसमुनिमुविग्रहस्या।भुंजित्वभक्तंममविउसत्वसारंव्रजेत्वयंभनुक्रमवरपादपेन्द्र।येभद्रकल्पेमनुजलिपदक्षिणोया
मेथ्यन्तिधीराहनरजनिश्चिलेशा॥पूजेपिसर्वाभजुतिपबोधिहेतोनमसत्काशाभनुपमिअस्तिकिंचित।येअन्तरीक्षेइहदेवपुत्रास्तेचन्दनेनोकिलबोधिसत्वावाचा

त्रंसमाप्तं॥ ॥एवंमयाश्रुतमेकस्मिन्समयेभगवान्वैशाल्यांविहरतिस्म॥आम्रपालीवनेमहताभिक्षुसंघेनसार्द्धंमहताचबोधिसत्वगणेन॥अथखलुविशुद्धम-
तिर्नामभिक्षुरुत्थायासनादेकांशंचीवरंप्रावरित्वादक्षिणंजानुमण्डलंपृथिव्यांप्रतिष्ठापयित्वायेनभगवांस्तेनाञ्जलिंप्रणामयित्वाभगवन्तमेतदवोच॥यद्भगवतो
बोधिसत्वभूतेनबोधिमण्डेउपसंक्रमित्वाबोधिमण्डेस्थिहित्वानागावलोकितंसर्वलोकहितायसर्वलोकसुखायतंभगवोनिदिशतुनंभविष्यति।बहुजनहितायब-
हुजनसुखायलोकानुकंपायमहतोजनकायस्यार्थायहितायसुखायदेवानांमनुष्याणांचबोधिसत्वानांचमहासत्वानांचमहतोजनकायधर्मालोकोकृतोभविष्यति
आश्वासोचकृतोभवति॥ ॥अथखलुविशुद्धमतिर्भिक्षुःतायेवेलायेइमांगाथामभाषि॥कथंतेलोकप्रद्योतोभप्रमेयेनिरूपधि।नैरंजनानरिनानहिता
यसर्वप्राणिनां॥येनिमित्ताअभ्रुज्जवनरमानोनरोत्तमे।व्याकरोहिमहावीरेनतथागतमहाप्रभो॥यथातेलोकप्रद्योतेबोधिमण्डेअलंकृते॥तथाहिमेपृच्छितो
ब्रूहिअर्थकोमहितंकरं।यथाचउत्तप्राप्तोबोधितोकस्यचेतियः॥यथापापीमायदहन्ताहतलवभ्रूससैन्यकां।दर्शितेनचस्वयंभूःसत्वसारनिरुत्तरो॥ऋद्धिप्रभा
वोथप्रतपनिदिशासर्वार्थवाहनरमरपूजितोशतक्रतुमहर्षी।क्रमसियथैवहंसराजाहिमवरपाण्डुरोभश्रीवाजेराष्ट्रेवचक्रवरकिलनकायोब्रजतोदिशतोविदि-
शानान्देवोदेवासुरनागयक्षसंघामनुभवनाकृतसर्वजिह्मवतास्थूलायथैवदग्धांसुवर्णविम्बंअभिभवति॥तथाशास्तासर्वलोकमभिभवतिकुसुमितोरत्नको-
षोलक्षणेहि।यथागगणंप्रतिपूरितारकेहि॥यथागगणंप्रतिपूरितारकेहिमृगपशानसहस्रेहिकोटिपुरणो।नवनवतिसुगतस्यएकरामेननेस्तिकिंचित्समस-
मोसर्वलोकेपुकृतोविशिषोतदेवसर्वेसप्रभासि॥दशदिशानासमन्तासहस्ररश्मियथाअन्तरीक्षेअलंकृतस्तेदशावरआभभावोद्वात्रिंशल्लक्षणेहिघना-
प्रमुक्तोयथाकान्तिकस्मिंचक्रोचशोभतेयथतारकेहिसहस्रशीनिचन्द्राभशीनिभमश्वरंयाकुयेहिघोषोअक्षसहस्राअविकलापंचमुरापरिगृहीताभगवतोये

१८५

हिभगवतोवाचामुखानोगश्रीभगवतोवन्दनस्प्रज्ञायते॥अतुलियअप्रमेयपुरुषश्रेष्ठअपरिमितयंभरितोसमेति॥खिन्नदोषमाहात्म्यमाहात्म्यसर्वोयेपिलोकधातुपुराभ
वेशिखरशिसर्षयेहिशाक्यगणोनुस्मान्तर्षयोप्यकर्तुरुर्भेनविवक्षणोननवेवशाक्यगणायिनसर्वसत्वधातुषुदशसुदिशासुअपरिमितअनन्ताहिभगवतोवर्णनस
घायितनागभ्रंप्रतिलभेक्षन्ति॥अभिधीरअतुलसमशाक्यकृपावीरमहाश्रमणपषतनवाभीषणासतानोनाथअतुलिप्रदक्षिणीयशरण्याव्रजतोजिनप्रवरस्वयंभूकः
नृम्निहिञ्जनमेतस्तुनवतथाहिवतोभगवतःअप्रमेयाभनन्तवर्णाहतरागगणानविन्नशरणप्रजेताअभिमुअनभिक्रन्तभवेमअनन्तगगणोव्रजतोशक्यंपिसमु
ड्पितनोक्षयतुतथाहिसमुद्रो।सभूतबलोक्षीणं।नरेन्द्रदशबलमप्रमेयपृच्छामिवीरहतसयागगणानविन्नतानेनभञ्जादशदिशतासंगतिसमप्रभेहितकर
भाकरोहि॥कल्पकोटीसहस्राणिअप्रमेयपश्चिन्तिया॥वरितोभोतिभपरीयेसर्वेनोच्छिपरोन्मः॥दानशीलंचक्षान्तिचवीर्यध्यानानियेविना।प्रज्ञायचरितापूर्व
कोटिकल्पशतानिबहु॥अप्रमेयमरणीनांयतआभागगणोविद्युमाभनभान॥नक्षत्राणांचयायाआभाजिह्मवलातवन्तिच॥नास्तिदेवोवानागोवायक्षाकुम्भाण्डराक्ष
स॥यस्यसनादशाकारेयथातेनतायकः॥सुरासुरवररत्नजनीयगुरुकृतवन्दितसत्कृतोमहर्षिवृषभकरुणियदेवमस्तसारवरपुरुषर्षभवेतिपंनयाणां॥भविवलतता
हिडर्णाणात्रेयथागगणोऽभुविशुद्धरश्मिशशाचभगवतोयथाकार्तिकमासेविमलेविनोचतेवक्षोपूर्णामासो॥नीलविमलनेत्रनायकस्यप्ररुचिरोन्यलवर्णसंनि
काश्याविमलष्प्रभप्रभा॥सरोचनावसुरवजनतानरनारीणांनरेन्द्रदन्तविमलघाणुलो॥सुजानसममसहितानाहिमवतसंनिभासासुखैन्द्रलःशवरसप्रकाशादशावल
नपाविशदतेघाणुतःतत्रकुसुखमरश्मीभिश्लीतोवरसरक्षावनीशोभतिजिलनायकस्यप्रवालकसमतुबलाचदिव्यावरुजनसंज्ञाय।सुरवदनाचअभाजालेनव
ढलताटेवकुसुरवेचशोभेयथैवचक्रमशोपसुखसमाहितनीलमाषवलोभगवतोशीर्षकेशाशाक्यसिंहोग्रीवातेशोभंयथासुवलकंबुकयथाओवाशावजिनसभा

पक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः ज्ञानधर्मदेशनासम्पंनाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरू
पाः सत्वाः सर्वदर्शनसम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः रूपासंपन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवण
गौतमेनिर्विघ्नअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः रूपभनेकेन्द्रियसंपन्नोभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापी
मंस्तद्भूषि। स्वरूपाः सत्वाः परिवारासंपन्नाभवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः पूर्वीनादसम्पन्ना
भवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः सुगोत्रादसम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभप
क्रमेयं॥ ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः कल्याणासम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः
सत्वाः अग्रोत्पादसंपन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः ज्येष्ठोत्पादसंपन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रव
णगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः श्रेष्ठोत्पादसम्पन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापी
मंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः प्रणिधिपूर्वीनादसम्पन्नाभवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः निःश्रेयस
पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः उपचयसंपन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभ
पक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः उपलम्भनकुशलाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः
सत्वाः सम्भारसम्पन्नाभवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नापक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तद्भूषिस्वरूपाः सत्वाः भार्यपवाग्निकसमाधिसम्पन्नाभवन्ति॥ यंन्नू

नाहंश्रवणागौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपास्सत्वाः आर्यमहापंचाभिज्ञकसमाधिसमापन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रमणोगौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपाः सत्वाः आर्यपंचाभिज्ञकसमापन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपाः सत्वाः पंचज्ञातिकसमापन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपाः सत्वाः आर्यमहापंचाज्ञातिकसमापन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपाः सत्वाः एकाग्रमनसंपन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपाः सत्वाः अशरणसंपन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपास्सत्वाः अरिसेनप्रमर्दनसम्पन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यापक्रमेयं। ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपाः सत्वाः स्वयंभूसम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपास्सत्वाः स्वयंभूधर्मतासम्पन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यापक्रमेयं। ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपास्सत्वाः अग्रायेपरमायेधर्मतायेसम्पन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यापक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपाः सत्वाः कृतज्ञगुणसंपन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपाः सत्वाः अग्रायेपरमायेवर्णसंपन्नायेसम्पन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विघ्यअपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंप्रतदभृषिस्वरूपाः सत्वाः वर्णसम्पन्नाश्चपुनस्सत्वाः शुद्धधर्माभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेपश्यपापीमं यावदयं अमराधं एवमन्त्रक्षिप्तो भिक्षवः शुद्धावासकायिकादेवामारपापीमंइमेहिअशीतिहिआकारेहिसंमुखंअभिगर्जेन्सुः॥ इदमवोचभगवान्राजगृहेविहरन्तोगृध्रकूटेपर्वतेइमस्मिंश्चपुनव्याकरणेभाष्यमाणेपंचानांभिक्षुशतानांअनुपादायाश्रवेभ्योचित्तानिविमुक्तानिआत्तमनसस्तेभिक्षुभगवतोभाषितमभिनन्देन्सुः॥

॥ इतिश्रीमहावस्तुअवदानेअवलोकितनामस

न्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपा स्सत्वा नथाशयसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं॥
न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि। स्वंवरूपाः सत्वाः सत्वसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपाः सत्वाः सत्ववि
भूसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रमणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपा स्सत्वाः वाचाकर्मसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्वि
घ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपाः सत्वास्सत्वसारथिसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं तेसत्वासार
थिप्रवरसम्पन्नो भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपाः सत्वाः वाचाकर्मसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे
निर्विघ अपक्रमेयं॥ न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपा स्सत्वाः मनाकर्मसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि
स्वंवरूपाः सत्वाः कायकर्मसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपाः सत्वाः अपरिमितधर्मसम्पन्ना भवन्ति
यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपा स्सत्वाः अभिरूढनसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं॥
न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपाः सत्वाः याचनकसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रमणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपाः सत्वाः वी
त्रसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपाः सत्वाः महाकरुणासम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्वि
घ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपाः सत्वाः आवाससम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि स्वंवरूपाः स
त्वाः महसारव्यसम्पन्ना भवन्ति॥ यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे निर्विघ अपक्रमेयं। न नाम ते पापीमं स्तनद्भृषि। स्वंवरूपा स्सत्वाः स्वयंधर्मसम्पन्ना भवन्ति। यंन्नूनाहंश्रवणो गौतमे

निर्विषयअपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः सत्वाः महाधर्मसम्पन्नाभवन्ति यन्नूनोश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरू
पाः सत्वाः लोकसम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः सत्वालोकविचयसंपन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रमणोगौ
तमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषि। एवंरूपाः सत्वाः लोकप्रविचयसंपन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंए
तद्भूषिएवंरूपाः सत्वाः ऋद्धिसम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपास्सत्वाः बोधिपक्षधर्मसम्पन्नाभव॰
न्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः सत्वाः उत्थानसम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। नना
मतेपापीमंएतद्भूषि। एवंरूपाः सत्वावीर्यसम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः सत्वाः स्मृतिसंप॰
न्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः सत्वास्समाधिसम्पन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रमणोगौतमेनिर्विषयअ
पक्रमेयं। नयामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः सत्वाः प्रज्ञासम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रमणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः स॰
त्वाविमुक्तिसम्पन्नाभवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रमणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः सत्वाः विमुक्तिज्ञानदर्शनसंपन्नाभवन्ति। यन्नूनाहं
श्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपास्सत्वाः प्रतिभानसंपन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं॥ ननामतेपा॰
पीमंएतद्भूषिएवंरूपास्सत्वाः व्याकरणसम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रमणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः सत्वाः धर्मदेशनासम्पन्ना
भवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअपक्रमेयं। ननामतेपापीमंएतद्भूषिएवंरूपाः सत्वाः अनवद्यधर्मदेशनासम्पन्नाभवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणोगौतमेनिर्विषयअ

विपाकोभभिज्ञाप्यश्चरिष्यति ॥ क्षिप्रंवपरमाग्र्यांसिद्धिं ॥ निर्वृतिंचाधिगच्छति ॥ पुरतोयेउपसर्गादेवनामारकायिका ॥ अन्तरायंनशक्नोतिकृतनपुण्यस्यकर्तुंवै ।येभवन्तिप्र
त्यउराणपविप्राप्तेनभवन्तिच ॥ पुण्यवतोबलवान्भवतिसमाधिसंभारतेपुरणता । यदिच्छेवदेवलोकेअथवावसवर्तिषु । मनुष्येषुकृतपुण्यो प्रार्थयन्तेतथारिध्यतेतस्य।
अथवापुनःप्रार्थयन्तिनिर्वाणमच्युतं ॥ इमप्रोक्तमार्गेउखश्रमनप्रतिलभतेअल्पकिशलेनबोधिमुत्तमांस्पर्शिता ॥ इहमयाप्रज्ञायेवीर्येणचउखंमोचितुमारसे
हितंयुक्तप्राप्नावसर्वज्ञता ॥ मारोचनिहतोसबलवाहनोभयहीनोभ्रमनकोतक्षिणबोधिक्रमोत्तमेक्षिप्तोहं ।सप्राहमेकोसमनेदेवकोटीसहस्राणिपूजयेन्तुः ।नस्मिआसने
दिव्यचन्दनचूर्णोभोकिरेन्तुः पुष्पेहिचमान्दारवेहिओकिरेन्तुः ।दिव्यानिचूर्णाणिउपविघट्टितानिप्रवायेन्तुः ॥ तदादेवाचदिव्यानिचन्दनचूर्णानिउपरितोप्रकिरेन्तुः
दिव्यानिअगुरुचूर्णानिदिव्यानिकेशरचूर्णानिदिव्यानितमालपत्रचूर्णानिदिव्यानिमान्दारवानिपुष्पाणिअकिरेन्तुः ॥ महामान्दारवाणिपुष्पाणिकर्कारवाणिम
हाकर्कारवाणिरोचमानानिमहारोचमानानिभीष्माणिमहाभीष्माणिसमन्तगन्धानिमहासमन्तगन्धानिमंजूषकानिमहामंजूषकानिपारिजातपुष्पाणिमहा
पारिजातपुष्पाणिदिव्यानिसुवर्णपुष्पाणिदिव्याणिरोप्यपुष्पाणिसर्वरत्नमयाणिपुष्पाणिप्रवर्षेन्तुः ॥ दिव्याणित्रिशंकुउमसहस्राणिदिव्यानिचरत्नमया॰
निअन्तरीक्षेऽस्मिप्राउर्भूतानिछादयेन्तुः जिनकायंशीतरत्नामयंरत्नपंतासुवर्णमयंनैकेकल्पकोटीकुशलमूलसमन्वागतं ॥ ॥ अथखलुभिक्षवःसं
बहुलाश्चशुद्धावासकायिकादेवायेनतथागतस्तेनोपसंक्रमित्वातथागतस्यपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेअस्थान्तुः ॥ सगौरवासुप्रतीशास्काशीकृताञ्ज
लिकृतास्तथागतमेवंनमस्यमानाएकान्तेस्थितनाभिक्षवस्तेसंबहुलाःशुद्धावासकायिकादेवपुत्राअशीतिभिःआकारैःहिमारंपापीमांसंमुखीअभिगर्जेन्तुः ॥ कतमै
हिअशीतिहिननामनेपापीमनेनदर्शि ॥ नखलुपुनरहंपश्यामिश्रवणास्पगौतमस्यकश्चिद्देवमनुष्यसंनिश्रेपराणपत्रनाहंश्रवणेनगौतमेननिर्विषयञ्चक्रमेय

ननामतेपापीमंस्तदभृषि। येपिचमेस्वविषयकाधिका देवपुत्राः श्रवणस्य गौतमस्य अभ्यन्तरो परिवारो यंनूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमेयं॥ ननामते
पापीमंस्तदभृषिस्वंरूपाः सत्वाः पूर्वयोगसम्पन्ना भवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमेयं॥ ननामतेपापीममेतदभृषिस्वंरूपाः सत्वाः निर्वाणस
न्निका भवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रमणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमेयं ननामतेपापीमस्तदभृषिस्वरूपाः सत्वाः पूर्वयोगसम्पन्ना भवन्ति॥ यंनूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ
भपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमस्तदभृषिस्वरूपास्सत्वाः निर्वाणसन्निका भवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमस्तदभृषिस्वरू
त्वाः रूपाः अनुमाचारसम्पन्ना भवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीममेतदभृषिस्तरूपास्सत्वाः द्युतिसम्पन्ना भवन्ति॥ यन्नूनाहंश्र
वणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमस्तदभृषिस्वरूपाः सत्वाः गर्भावक्रान्तसंपन्ना भवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमेयं॥ ननामतेपा
पीमस्तदभृषिएवंरूपाः सत्वाः गर्भस्थितिसंपन्ना भवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नभपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तदभृषिस्वरूपाः सत्वाः जातिसम्पन्ना
भवन्ति॥ यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमस्तदभृषिस्वरूपाः सत्वाः कुलसंपन्ना भवन्ति। यन्नूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमे॰
यं। ननाम[illegible]पापीमंस्तदभृषिस्वरूपाः सत्वाः लक्षणसम्पन्ना भवन्ति। यंनूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमेस्तदभृषिएवंरूपास्सत्वाः
अनुव्यञ्ज[illegible]संपन्ना भवन्ति॥ यंनूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तदभृषिस्वरूपाः सत्वाः कृताधिकारधर्मासम्पन्ना भवन्ति। यंनूनाहंश्रम
णगौतमे[illegible]र्विघ्नमपक्रमेयं॥ ननामतेपापीमंस्तदभृषिस्वरूपाः सत्वाः करुणासम्पन्ना भवन्ति। यंनूनाहंश्रमणगौतमेनिर्विघ्न भपक्रमेयं। ननामतेपापीमं
स्तदभ[illegible]रूपाः सत्वाः वर्णसम्पन्ना भवन्ति। यंनूनाहंश्रवणगौतमेनिर्विघ्नमपक्रमेयं। ननामतेपापीमंस्तदभृषिस्वरूपास्सत्वाः कालवरसम्पन्ना भव॰

ज्वलन्तं न शक्नोति तं । अग्निदाहं निर्वापयितुं न च शक्नोति तानि हस्तिशालाय पादला निघनानि महन्तानि च कुञ्जर उज्जकानि पातयितुं ॥ तस्मिंश्च कालान्तरे राजा कुशो बहिर्नगरे अनुचंक्रमन्तो अनुविचरन्तो अभ्भति । तस्य दानि राज्ञो अमात्येन पुरुषेण निवेदितं महाराजे यं खु ज्वालेन सिया राजकुला हस्तिशाला तत्र अग्निः प्रज्वलितो श्रुत्वा च पुनः कुशस्य वचनं श्रुत्वा कन्यकुब्जं गमिष्यामीति । ततो पुत्रप्रेम्नेन राजपत्नी आयेव मूर्छिता प्रस्खलिता भग्ना धरणीतले च प्रपतिता पुत्रशोकसमन्वित ॥ अहो मम मन्दभाग्याये अनर्थपर्यैषिताकरे यं मया महन्तकस्य कन्यकुब्जकस्य मद्रकराज्ञो धीता सुदर्शना इह आनीता ततः न जानामि कथं मे पुत्रस्य राज्ञो कुशस्य भविष्यति ॥ ॥ सा दानि आह ॥ अलिंदा महादेवी पुत्रस्य कुशस्य जल्पति पुत्र त्वं इक्ष्वाकुराजपुत्रो सुकुमारो सुखसंवृद्धो जानपदा च शक्तु कृक्षाकम्बरपरिधाना च दिवसं कर्मं लूखाहारा च कथं ते मार्गगमनं भविष्यति ॥ ॥ राजा कुशो आह ॥ अहं माते नृत्यगीतवाद्येन अन्याहि च मायाहि विविधेहि च उपायेहि आत्मानो वृत्तिं कल्पयन्तो गमिष्यं मा उत्कण्ठतु अम्बे ॥ सो राज कुशो तां मातरं संज्ञापयित्वा भ्रातरं कुशद्रुमं राज्ये प्रतिष्ठापयित्वा भ्राता इमानि त षष्टिं नगरसहस्राणि सनिगमजानपदानि सैश्वर्य्यकारापेहि इमानि ते षष्टिं हस्तिसहस्राणि सर्वालंकारविभूषितानि हेमजालप्रतिछन्नानि सखुरप्रवाराणि षष्टिं अश्वसहस्राणि सर्वे सैन्धवानां शीघ्रवाहिनां सर्वालंकारविभूषितानि ॥ षष्टिं रथसहस्राणि सिंहचर्म्मपरिहृतानि व्याघ्रचर्मपरिवाराणि द्वीपिचर्मपरिवाराणि पाण्डुकम्बरप्रतिछन्नानि सनन्दिघोषाणि सवैजयन्तिकानि सखुरप्रवाराणि उछ्रितछत्रध्वजपताकानि इमानि ते वाहनानि इमं राज्यं प्रतिपालेहि यावन्मम आगमनं भविष्यति ॥ सो दानि राजा कुशो अमात्यानां सदिशति एषो सो कुमारो कुशद्रुमो राजा मम जानथ सो गच्छ ॥ एवं जानथ तथा एवं राज्यं अभिमवहरथ एवं राज्यं समनुशासथ धर्मेण च यो राजा जानपदा परिपालेथ । सो दानि राजा कुशो अमात्यानेवमनु

शासयित्वा भ्रातरं कुशक्रमं राज्ये प्रतिस्थापयित्वा मातरमलिंदां महादेवीमभिवादयित्वा प्रदक्षिणीकृत्वा सन्नतन्त्रिकां वीणामादाय उत्तराभिमुखो प्रस्थितो॥ राजा कुशो विविधेहि उपायेहि आत्मनो वृत्तिं कल्पयन्तो कल्पयन्तो कन्यकुब्जं श्वश्रूरकं येन गच्छति। अनुपूर्वेण कन्यकुब्जस्य विषयमनुप्राप्तः। तत्र अन्यतरस्मिं ग्रामे वासमुपगतो अपराये वृद्धाये शालाये प्रतिश्रयो दिन्ना। तत्र ग्रामे उत्सवो वर्त्तति। सो दानि राजा कुशो ताये वृद्धाये वुच्चति। पुत्र इह ग्रामे उत्सवो वर्त्तति। तत्र ग्राममध्ये तत्र किंचि भक्तपानं लभ्यति ततो आहारं कृत्वा प्रक्रमिष्यसि। सो दानि राजा कुशो तस्या वृद्धाय श्रुत्वा ग्राममध्यं गतो। तेन दानि राज्ञा कुशेन तादृशी वीणा वादिता गीतकं गायितं यो सर्वो ग्रामजनो आराधयति। तेन तस्य दानि कुशस्य ग्रामजनेन तुष्टेन समानेन नानाप्रकारस्य खज्जकस्य पूरं गोपुरपिटकं दिन्नं महान्तं अलिन्दं ओदनस्य दधिकलशश्च नानाप्रकाराणि व्यंजनानि। तेन दानि राज्ञा कुशेन खाद्यभोज्यं सर्वं वृद्धाये शालां प्रवेशितं। सा दानि वृद्धा प्रभूतं खाद्यभोज्यं दृष्ट्वा पूरं महान्तं गोपिटकं नानाप्रकारस्य च खज्जकस्य पूरं गोपिटकं दिन्नं महान्तं अलिन्दं ओदनस्य दधिकलशश्च नानाप्रकाराणि व्यंजनानि तेन दानि राज्ञा कुशेन प्रवेशितं दृष्ट्वा च पुनर्वृद्धा प्रीता संवृत्ता॥ अयं एषो गान्धर्विको एकाहारं कृत्वा पश्चिमे यामे गमिष्यति तं शेषं खाद्यभोज्यं मम छो मासिकं त्रैमासिकं वा भक्तं भविष्यति॥ तेनापि दानि राज्ञा कुशेन तस्य वृद्धाये अनुतापं करेन्तेन एकार्द्धं वा यन्तं गोपिटकं खज्जकस्य उद्धा दिन्नो। सो पि वृद्धा जानाति इदानिं पि मुहूर्तकं पि एषो मम खज्जकं शेषं दास्यतीति। तेनापि दानि राज्ञा कुशेन बुभुक्षितेन सर्वं तं गोपिटकं खज्जकस्य खादितं न कंपि खज्जकस्य शेषं कृतं। यथा वृद्धाये एवं भवति यदा इमेन गान्धर्विकेन तं महान्तं गोपिटकं खज्जकस्य सर्वं खादितं आशितो एषो भविष्यति॥ तथा एपि ध्याति एषो भूयो इमं अलिन्दमोदनस्य खादितुं एवं मम चिरस्य कालस्य भक्तं भविष्यति॥ तेन दानि राज्ञा कुशेन मार्गगतेन बुभुक्षितेन महान्तं अलिन्दमोदनस्य तं च दधिकलशं नानाविध व्यंजनानि नानाप्रकाराणि सर्वं परिभुक्तं तस्या वृ॰

एवं दानि राज्ञा कुशेन मुक्तैन हस्तिशाला निर्वापिता सर्वा हस्तिवाहिनी अभिरामृतो यो विनो एकोपि न हस्तिस्कन्धो नावापिता। तत्र दानि अनेककोटीशतसहस्राणि राज्ञो कु
शस्य ताद्दशं वीर्यपराक्रमं दृष्ट्वा हक्कालसहस्राणि पुवर्गेन्ति। अन्तःपुरं पि राज्ञो कुशस्य ताद्दशं पुरुषपराक्रमं दृष्ट्वा सर्वे खीनानुशा भहोरा राज्ञो कुशस्य वलीपराक्र
मं॥ तत्र दानि अपराकुब्जा हर्षिता वेगजाता राजा राजा राजेति कुशं सराजेति॥ सिंहो सपीठा वलवांस्त देवि पुलो महासुवेश्मज्योव आभाति। समनन्तरं परिमाणलं वको
रताभ्याय ता लोका मदेवो व शोभति हस्तिनो योव ये राजा स्थामोपेतो नरर्षभो॥ सो दानि राजा कुशो तस्य कुब्जाय प्रीतो दायं देति संरावेचनं भद्रिका वदय। कुब्जा या रा
जानं प्रसंशाति। काशिकानि वस्त्राणि दस्तामि च तु ये भद्दे। सा दानि सुदर्शना राजधीता ताञ्ज ज्ञो कुशावर्णं याव मा एणनि श्रुत्वा तस्य दानि सुदर्शनाय राजधीतु एवं भवति॥ ए
षो राजा कुशो भविष्यति एषस्य एषा कुब्जा वर्णं भाषति॥ सा दानि सुदर्शना राजधीता राजस्य कुशस्य ताद्दशं वर्णरूपं दृष्ट्वा मानसस्सेप्रमाहतं दुःखदौर्मनस्य जाता सहृत्ताणा
तो च माता वयहं शो मम भर्ता एवं दुर्वर्णो दुर्दर्शो स्थूलहस्थो स्थूलशीर्षो स्थूलपादो महोदरो लोकान्तो माषराशिवर्णस्यपि शाश्व स्य एतस्य वा नास्ति किं चिन्ता नाकरणं॥ सा दानि
सुदर्शना देवी येन स कुब्जा मेरुषिता आह॥ तत्ता मस्तुताये कुब्जाये जिह्वा ये अलिछेदको सुतीक्ष्णेण शास्त्रेण यो राज्ञानं प्रसंशाति॥ सो दानि कुब्जां सुदर्शना देवी गाथाये
संतपेति॥ ध्रुतिन शोभति राजानो वन्धनेन वन्धनं च॥ तस्मा छिद्र वर्णं भाषसि रक्षं जीवितमात्मनो॥ सा दानि सुदर्शना देवी राज कुशं ताद्दशं दृष्ट्वा दुर्वर्णं दुर्दर्शं दृष्ट्वा तत्र राज
कुले एवं रमणीये देवभवनसंनिभं अनन्तरत्नाकरे रतिं न विन्दति अनुपानेन सच्छन्दो नीयपते। नाहं दास्यामि न भोक्ष्यामि किं जीवितेन मे यदहं पिशाचेन सार्धं सं
वसामि॥ सा दानि सुदर्शना राजधीता श्वश्रू मलिंदां महादेवीं विज्ञपेति॥ भद्दे इमं वाहिमे कन्यकुब्जं गमिष्यामि मा मातापितृ सकाशं यदि मे न ओसरिष्यसि मुहू
र्तेन उपक्रमेष्ये आत्मानं मानपिष्ये॥ तस्या दानि अलिन्दाये महादेवीये एवं भवति॥ वरं अनं राजधीता जीवन्ती नैव मृताति॥ सा दानि अलिन्दा महादेवी आह॥

पुत्रीगछ्यथोक्तअभिप्रायः।सादानिसुदर्शनाराजधीताकुब्जाद्वितीयाअश्वरथंअभिरुहित्वावाराणसीतोनिर्यात्वाप्रस्थिताअनुपूर्वेणकन्यकुब्जंगता॰
मातापितुःसकाशं॥सोदानिराजाकुशोविकालेशयनेगृहंप्रविष्टोसुदर्शनादेवींनपश्यतिराजकुलेसमन्तेनमार्गियमानानकुत्रचिद्दृश्यति॥सोदानिकु
शोसुदर्शनादेवींअलभन्तोउत्कण्ठतिशोचतितप्यति।सर्वविलीर्णोअन्तःपुरेनितिनलभतियावरेविदितंयथासुदर्शनादेवीकुब्जाद्वितीयाज्ञातिकुलंगता।
सोदानिराजाकुशोमातरमलिंदांविज्ञपेति।अम्बअहंपिगच्छामिकन्यकुब्जंश्वशुरस्यमहेन्द्रस्यमद्रकराज्ञोसकाशंदर्शनांदेवींमानयिष्यामि।सोदानिअलिं
दामहादेवीपुत्रस्यमूलेआसतिसुदर्शनोप्रतिपालयमानोसोपिदानिसुदर्शनाराजधीताअश्वरथातोआरुहित्वाबहुहिदेवीशतेहिपरिवृतारथशालां
प्रविष्टा॥सादानिसुदर्शनाराजधीताअपराहिदेवीसार्धंरथसालामनुचङ्क्रमित्वायंकालंनिवर्त्तिनाराजकुलंगच्छामिति।ततोराज्ञाकुशेनप्रत्ययेण॰
गोमयपिण्डेनवाष्पायमनेनपृष्टेआहता।तानिराज्ञीएणवस्त्राणिगोमयपिण्डेनविनाशितानि।सादानिसुदर्शनाराजधीताश्वश्रूमलिंदादेवींआह
॥भत्तेइमस्यरथपालस्यदण्डोप्रणामयितव्यो।लब्धास्तेनराज्ञोकुशस्यअयंमहिषीगोमयपिण्डेनआहनितुं॥ ॥अलिंदामहादेवीआह॥पु॰
त्रीमर्षेहिस्यराजकोरथपालोअवध्योराज्ञोरथकोशधारोकिंशक्याकर्तुं॥सादानिसुदर्शनातायमहादेवीयेसंज्ञप्ता॥तत्रदानिअपरेणकालेनया
राजकाहस्तिशालाततोअग्निउत्थितोमहान्तोमहानांअग्निस्कन्धोप्रज्वलितोहस्तिमरणसहस्राणिमहामात्राणांचअन्यश्चमहाजनकायोसन्निपतितोहस्ति
शालांनिर्वापयिष्यामोनचशक्नोति।तंअग्निदाहंपरिनिर्वापयितुंअन्तःपुरमपितेनअग्निभयेनसर्वंभीतंसन्त्रस्तंसंहृष्टं।माइमंपिराजकुलंदहि
ष्यतिइति॥तेदानिसर्वापुरिकायतोहस्तिशालाततःनिर्वापयमानाआसन्तिकिंशक्नोति।एतेहस्तिदाहंपरिनिर्वापयितुंतिमहाजनकायंवि

तायै राज्ञीयै अश्वरत्नं गवेशं क्रान्त्वा अश्वानं पासं विकिरन्तो आसति सुदर्शना उत्तिपालयमाना ॥ सोपि दानि सुदर्शना राजधीता अश्वरूपये अलिंदाये देवीये सार्धं सर्वाहि चान्तःपुरिकाहि रत्नमयी विशिकामारुहित्वा अश्वशालां संप्रस्थिता । सा दानि सुदर्शना धिविकातो प्रत्यरुहिय वरूहि देवीशतेहि परिवृता अश्वशालां प्रविष्टा । सोपि राजा कुशो अश्वानामन्तरतो स्थितो सुदर्शना निध्यायन्तो । सापि दानि सुदर्शना अपराहि अन्तःपुरिकाहि सार्धं तत्र अश्वशालायां अनुचंक्रमित्वा अनुविचरित्वा यं कालं निवर्तिता राजकुलं गच्छामीति ॥ ततो कुशेन राज्ञा उत्पलकेन अनल्पकेन वा ध्यायन्तेन पृष्ठिमेन आहता । तानि राजा हीरीण वस्त्राणि अश्वलण्डेन विनाशितानि । सा दानि सुदर्शना राजधीता अश्वक्रं अलिंदां देवीमाह ॥ मम इमस्य अश्वलण्डस्य प्रोषतकः लध्यायतेन राज्ञो कुशस्य भयमहीपि अश्वलण्डे आहन्तिनुं ति॥ ॥ अलिंदा देवी आह ॥ पुत्री सर्वेहि एते राजकुला अश्वलण्डा अवध्या किं शक्या कर्तुं ॥ सो दानि सुदर्शना अपरेण कालेन अश्वक्रमं अलिंदां महादेवीं विज्ञापेति ॥ भद्रे अभिप्रायो मे राज्ञो कुशस्य रथवाहिनीं शब्दापयित्वा इच्छन्तं मे वितर्तीयां राज्ञो कुशस्य रथवाहिनीं षष्ठीं रथसहस्राणि ॥ अलिंदा महादेवी आह ॥ सुष्ठु पुत्री सर्व राज्ञो कुशस्य रथवाहिनीं पश्यनाय निर्यायिष्यति निर्यातु हि । सा दानि अलिंदा महादेवी राज्ञो कुशस्य रथवाहिनीं शब्दापयित्वा आणत्तिकां देति ॥ एवं सुदर्शना राजधीता अन्तःपुरेण सार्धं राज्ञो कुशस्य रथवाहिनीं पश्यनाय निर्यायिष्यति ॥ ते दानि रथपालेहि महादेवीवचनं श्रुत्वा अपरज्जुकातो षष्टी रथसहस्राणि युक्तानि सिंहचर्मपरिवाराणि द्वीपिचर्मपरिवाराणि व्याघ्रचर्मपरिवाराणि पाण्डुकम्बलसंछन्नानि सनन्दिघोषाणि सवैजयन्तिकानि सखुरप्रवाराणि उच्छ्रितध्वजपताकानि ॥ सा दानि अलिंदा महादेवी राज्ञो कुशस्य निवेदयति ॥ प्रज्ञप्तं यं खलु आनाति एवं सुदर्शना राजधीता अन्तःपुरेण सार्धं राजकां रथवाहिनीं पश्यनाये निर्यायिष्यति ॥ यदि सि पश्यनकामः ततो प्रच्छन्नो वररथशालां गत्वा तत्र प्रदेशे तिष्ठाहि ॥ यथा ते सुदर्शना न जानेया । एवं भो राजा कुशो ति सो दानि सुदर्शना राजधीता अलिंदाये महादेवीये सार्धं सर्वेण च अन्तःपुरेण राजारहेहि रथेहि अभिरुहित्वा रथशालां संप्रस्थिता सो पि

राजा कुशो मातरि उतिक्रान्ता प्रभाताये रात्रीये प्रकृतवेषो रथवाहनशालां गतः रथपालवेषेण रथानां मूले आसति सुदर्शनां प्रतिपालयमानो॥ सोपि दानि सुदर्शना राजधीता अश्वरथातो ओरुहित्वा बहुहि देवीशतेहि परिवृता रथशालां प्रविष्टा॥ सा दानि सुदर्शना राजधीता अपराहि देवीहि सार्धं रथशालामनुचंक्रमित्वा पर्यक्लान्ता निवर्तिता राजकुलं गमिति॥ ततो राज्ञा कुशेन तस्य अग्रेण गोमयपिण्डेन बाष्पायन्तेन पृष्ठे आहता। तानि राजार्हाणि वस्त्राणि गोमयपिण्डेन विनाशितानि॥ सा दानि सुदर्शना राजधीता श्वश्रूमलिंदां देवीमाह॥ भद्रे इमस्य रथपालस्य दण्डो प्रणामयितव्यो। लभ्या एतेन राज्ञः कुशस्य अग्रमहिषी गोमयपिण्डेन आहनितुं॥ ॥ अलिंदा देवी आह। पुत्री मर्षेहि एष राजकीयो रथपालो अवध्यो राज्ञो रथको शाखायो किं शक्या कर्तुं॥ सा दानि सुदर्शना तताये अलिंदामहादेवीये संज्ञप्ता॥ तत्र दानि अपरेण कालेन या राजकुला हस्तिशाला तत्रा अग्निमुक्तो महन्तो अग्निस्कन्धो प्रज्वलितो हस्तिमेण्ठा हस्त्यारोहा महामात्रा राजा च अन्यश्च महाजनकायः संनिपतितो हस्तिशालां निर्वापयिष्यामः॥ न च शक्नोति एतं अग्निस्कन्धं परिनिर्वापयितुं। अन्तःपुरमपि तेन अग्निभयेन सर्वं भीतं संत्रस्तं संविग्नं मा इममपि राजकुलं दहिष्यतीति॥ ते दानि सर्वा अन्तःपुरिका यावतो हस्तिशालां ततः निर्वापयमानाओ आसन्ति किं शक्नोति। एतं हस्तिस्कन्धं परिनिर्वापयितुं महाजनकायं खिद्यन्तं न च शक्नोति। तमग्निस्कन्धं निर्वापयितुं न च शक्नोति॥ तानि हस्तिशालाय पार्श्वानि यतानि महान्ति चतुर्जनकानि पातयितुं॥ तस्मिंश्च कालान्तरे राजा कुशो बहिनगरे अत्र चंक्रमन्तो अत्र विचरन्तो अरावति॥ तस्य दानि राज्ञो अमात्येन पुरुषेण निवेदितं महाराज यत्खु जानेसि। या राज्ञो हस्तिशाला तत्र अग्निः प्रज्वलितो। श्रुत्वा च पुनः राजा कुशो हस्तिस्कन्धवरगतो जवेन तां हस्तिशालां सपरिवारो आगतो सर्वेहि अन्तःपुरिकाहि राज्ञा आगतो दृष्टो तेन राज्ञा आयसलकेन तानि प्रदीप्तानि पार्श्वानि एकहस्ताये मयसकानि सततं करोति कानि॥ ततो हस्तिशालातो बाह्यतु उत्क्षिप्तानि। येपि हि हस्तियो वरत्राहि वर्धीविनानि बन्धनानि हस्तेन छिन्दया पछिन्दन्ति। येपि हस्तिनागा अग्निना अभिग्रस्ता तानि उक्षिपित्वा अग्निभयातो एकमन्तेक्षिपन्ति॥

ज्जालाविततं शालं क्षमितं पापं दृष्ट्वा शिवनपिशाचेन जीवंति मुक्तानि॥ सा दानी सुदर्शना देवी अपराह्णे देवीहि सार्धं तहिं आम्रवने यथाभिप्रायं दिवसं क्रीडित्वा रमित्वा
प्रविचारयित्वा विकाले राजकुलं प्रविष्टा। सा दानि सुदर्शना राज्ञो कुशस्य शयनगृहे प्रविष्टा राजा जल्पति। देवी अद्य आरामे पयपनाय निर्जीवितेन नने आरामे आ
नीतानि नन्निं भयं प्रिया॥ ॥देवी आह॥ महाराजकुले मे आरामे निर्जीविनास्म। आरामे पयपनायनतः शिवनपिशाचे आलिंगितानामनास्मि वनपि
शाचेन खादिता। न मोऽहं अंतःपुरिकाहि वनपिशाचस्य हस्ता तां मोचिता। महाराज यादृशो नवकूजचथारोपादृशो सो पश्चिमोदकराक्षसो तादृशो आम्रवने वनपिशा
चो सर्वत्र योजनामममेरुकमात्रा यजानंति सर्वे सममसदृशा॥ ॥राजा कुशो आह॥ देवी सा भयो आम्रवने पयपनाय गच्छ। अहं पितत्र आम्रवने मनाम्निव
नपिशाचेन खादितो ति। तत्र दानि अपरेणा कालेन सुदर्शना देवी श्वश्रूमलिंदा देवी विज्ञपेति॥ अभिप्रायो मे राज्ञो कुशस्य हस्तिवाहिणीं द्रष्टुं॥ कुशो मि राज्ञो कु
शस्य विख्यातो हस्तिवाहिनीं यष्टीं हस्तिसहस्राणि॥ ॥अलिंदा महादेवी आह॥ भो पुत्री सुवे राजा हस्तिवाहनं पयपनाय निर्जीति। सा दानि अलिंदा म
हादेवी हस्तिमहामात्रं शब्दापयित्वा आनंदिकादिना। सुवे सुदर्शना राजधीता अंतःपुरिकाहि सार्धं राजकुमा हस्तिशालां पयपनाय निर्जीविष्यति। तत्तोऽ हस्तिवह
स्तिशालां पयपनाय अलंकरोथ। सो दानि हस्तिमहामात्रो अलिंदाये महादेवीये आणत्तिका श्रुत्वा सर्वे हस्तिवाहिनीं यष्टीं सहस्राणि सर्वालंकालेहि अलंकृता
नि हेमजालप्रतिच्छन्नानि दन्तपरिकेमोकानि सुवर्णपत्तिमोकानि सम्युक्तप्रवाराणि। सा च हस्तिशाला सिक्तसंमृष्टा मुक्तपुष्पावकीर्णाकृता ओसक्तपट्टदामक
लापा धूपितधूपनपुष्पावकीर्णाकृता॥ सा दानि अलिंदा महादेवी राजकुशमामन्त्रयति॥ पुत्र पश्च कुशाननसिद्धवे सुदर्शना राजधीता अंतःपुरेणा सार्धं राज
कं हस्तिशालानि निर्जीविष्यति॥ पयपनाय ततः अकुलेव हस्तिशालां गत्वा तत्र देशे आसथा। यथा ते सुदर्शना न जानयाएषो राजाकुशोति। सो दानि राजाकुशो मा

तु प्रतिवचनं श्रुत्वा प्रभाताये रात्रीये हस्तिमण्ठवेशेन प्रतिकान्तेव हस्तिशालां गत्वा हस्तिना मूले सुदर्शनां प्रतिपालयमानो आसति । सा दानि सुदर्शना श्वश्रूय अलिंदाये सार्धं सर्वाहि च अन्तःपुरिकाहि परिवृता राजमार्गेहि अश्वरथेहि अभिरूहित्वा हस्तिशालां प्रविष्टा । सा दानि अश्वरथातो अवरूहित्वा बहूहि चेटीशतेहि परिवृता हस्तिशालाया प्रविष्टा । सो पि राजा कुशो हस्तिनीमूलं हस्तिमण्ठानि कृत्वा सुदर्शनां विध्यायमानो आसति ॥ सा दानि सुदर्शना देवी ताहि अन्तःपुरिकाहि सार्धं तत्र हस्तिशालाया अभ्यन्तरं चंकमन्ति अन्तविचरन्ती एकालं प्रतिनिवर्जिता राजकुलं गच्छामीति ॥ राज्ञा कुशेन प्रस्तयेण हस्तिमण्ठेन वाम्यायन्तेन सुदर्शना देवी पृष्ठतो आहता निराजालेरिणावह्याणि हस्तिमगेन विनाशिता । सा दानि सुदर्शना राजधीता श्वश्रूं अलिंदां महादेवी विज्ञपेति । भट्टे इमस्य राजकस्य हस्तिमहामात्र दृष्टो दातव्या : शकामन्तेन पारातो कुशस्स अग्रमहिषी सा हस्तिमण्ठेन आहतिनेति ॥ सा दानि अलिंदा महादेवी आह ॥ भवतु पुत्री मे छेदिस्यो राजक्ता हस्तिमहामात्रो भवन्धो किं कृतं ॥ ॥ स्व दानि सुदर्शना श्वश्रूय संतापिता । सा दानि सुदर्शना अपरेण कालेन तां श्वश्रूं अलिंदां महादेवी एवं दानि विज्ञपेति । भट्टे प्रियो मे राजा तो कुशस्य अश्ववाहिनी कृतु ॥ अलिन्दा महादेवी आह ॥ सुपुत्री स्वराज्ञो कुशस्य अश्ववाहनेपस्थनायनिर्धावति ॥ सा दानि अलिंदा महादेवी अश्वमहामात्राणां शब्दापयित्वा आणत्तिका देति स्वकसुदर्शना राजधीता अन्तःपुरेण सार्धं राजक अश्ववाहनेपस्थनायनिर्धाविष्यति ॥ तदानि षष्ठीमश्वसहस्राणि सर्वाणि अलंकाराहि अश्वशालाहि सिक्तसंमृष्टमुक्तपुष्पावकीर्णा करोहितानि अश्वलङ्केहि । अलिंदाये महादेवीये आणत्तिकां श्रुत्वा सर्वाणि षष्ठीमश्वसहस्राणि सर्वालंकारेहि अलंकृतानि । सा च अश्वशाला सिक्तसंमृष्टा मुक्तपुष्पावकीर्णा कृता ॥ सा दानि अलिंदा महादेवी राजस्य कुशस्य निवेदयति । पुत्र कुशो यं खलु ज्ञानेषि ॥ सा सुदर्शना राजधीता अन्तःपुरेण सार्धं राजकमश्ववाहनेपस्थनायनिर्धाविष्यति ॥ यदिक्षिपस्यतुकामो ततः प्रकृत्येवाऽश्वशालायामन्त्वा तत्र देशे तिष्ठाहि ॥ यथा ते सुदर्शना न जानेया एषो राजा कुशो ति ॥ सो दानि राजा कुशो मातुर्वचनं प्रतिश्रुत्वा प्रभा

नाहं नैव कृत्स्नो प्रयामि ततः पश्चा गृहीष्यामीति ॥ ततः कुशेन राज्ञा उ ग्रासं हस्ता लिंगते । तस्येदानि सुदर्शनाये एवं भवति उदकराक्षसेन गृहीता । सा दानि अविधा विधा
प्रवेपिता नाहं उदकराक्षसेन खज्जामि उदकराक्षसेन खज्जामीति । तां दानि अन्तःपुरिका सर्वा स्त्रिका कीड जानन्ति राजा कुशो देवी पस्ताई क्रीडिष्यति रमिष्यति । सा
दानि सुदर्शना देवी अभिधावति विक्रोशति । अन्तःपुरिका उदकराक्षसेन खज्जामि ॥ तां दानि अन्तःपुरिकायो कालं जानन्ति । राज्ञा कुशेन यथाभिप्रायं कृतं । तदा सुद
र्शनाये देवीये परिवारेण संलप्तं भवति कर्म कृतं ॥ कथं कुञ्ज्वलितो शान्तं समित्ते ते पापं उच्छ्वसितं उदकराक्षसेन मुक्तानि । सा दानि सुदर्शना नाहि भयं राहि देवी हि
सार्धं नहि दिवसं एवं प्रतीय क्रीडित्वा रमित्वा परिवारयित्वा विकाले राजकुलं प्रविष्टो । सा दानि सुदर्शना देवी गृहा कुशस्य शयनगृहं प्रविशे । राजा कल्यं तिदेवीं प
श्चिनी पश्यनाय गता तानते मम पद्मानि आनीतानि ननते अहं प्रियो प्रियेति ॥ ॥ देवी आह ॥ महाराज कुतो मे पद्मानि ओकल्य वहेवापि पद्मिनीं गृहीष्यामीति । त
तो ऽहं उदकराक्षसेन आलिङ्गिता मनाक्षि उदकराक्षसेन खादिता । ततो ऽस्मिं अन्तःपुरिका हि मो विनायादशो महाराज सोन वक्षग्रधारो नादशो यत्र पद्मनीयो उद
कराक्षस मम स्थानि एक मा नायं जानीति ॥ ॥ सो दानि राजा कुशो आह ॥ देवी मा भूयो पद्मिनीं पश्यनाय निर्गच्छासि ॥ अहमपि तत्र वापीये मनाक्षि उदकरा
क्षसो वा देन्तो हि । तत्र राजकुले आम्रकाले राजन्येहि आम्रपालेहि नानाप्रकाराणि राजकुले प्रवेशितानि । सा दानि सुदर्शना देवी तानि नानाप्रकाराणि आम्रा
णि दृष्ट्वा श्वश्रूमलिन्दां महादेवीं विज्ञपेति आर्ये इच्छामि आम्रवनानि द्रष्टुं ॥ अलिन्दा महादेवी आह ॥ पुत्री सुषु पश्चा हि श्वे आम्रवनानि निर्गच्छियिष्यामि । ताये
दानि अलिन्दाये महादेवीये आम्रपालो शब्दापयित्वा आनत्ति का दिनाय श्वः सुदर्शना राजधीता अन्तःपुरेण सार्धं आम्रवनानि पश्यनाय निर्गच्छिष्यति । ततो आ
म्रवनं सिक्तसंमृष्टं करोथ ॥ वस्त्रविचित्रेहि उच्छ्रयेहि आम्रदारुणि निवेदेय ओसक्तपट्टदामकलापं धूपनधूपितं मुक्तपुष्पावकीर्णं आम्रवनं अलंकरोथ ॥ ते दा

नितउद्यानपारा महादेवीयेअलिंदायवचनमात्रेणानंदसुधानमाम्रवनंअलंकृतं ॥ सायदानिअलिंद्रादेवीराज्ञाकृशस्यनिवेदयतिपुत्रयेखलुआनंदं ॥ सुवेछुद
र्शनायेराजधीना अंतःपुरेणसार्द्धंराजकाम्राम्रवनंपश्यनार्यनिर्गीविष्यति ॥ यदिमेयपछिपतुकामोसिसुदर्शनाराजधीतानतःप्रकृमेवआम्रवनंगत्वामत्त्रप्रदेशे
तिष्ठाहि ॥ यथातेसुदर्शनानजानाति ॥ एषोसोराजाकृशोतिसोमापूर्वंवनंप्रतिश्रुत्वाप्राकृतकेनप्रकृमेवआम्रवनंगतासर्वेआरामसंपीसर्वशोभनंआम्रोत
स्यहेछेष्ठिन ॥ सायदानिसुदर्शनाअंतःपुरिकाहिपरिवृतामहतोराजऋद्धीयेमहताराजानुभावेननानाप्रकारैर्हिसुविचित्रैर्हिराजरथैर्हिआरुहित्वाआम्रवनंप्र
स्थिता । सायदानिसुदर्शनादेवीयानानोआरुहित्वावर्क्रतिदेवीगणायानेहिपरिवृतातंआम्रवनंप्रतिष्ठता । यादृशंचित्ररथेमिश्रकावनेदेवानांत्रयस्त्रिंशानांयत्रको
कोविदारःकदेवापरिवृताशोभन्तितादृशराजकंसंआम्रवनंनहिराजान्तःपुरिकाहिपरिवृतोशोभति ॥ सायदानिसुदर्शनादेवीअपराहिसार्द्धंआम्रवनंभंतंवंकमति
वनवराणिआम्राणिउद्धीरन्तिआम्रफलानिचभुंजन्ति । नानाप्रकाराणिचपुष्पजातानिउद्धीरन्तीयावआम्रवनस्यमध्येअन्यप्राप्नःयत्रराजाकृशोआसति । सोदानि
राजाकृशोआम्रमूलातोउत्थिहित्वासुदर्शनायेदेवीयेउन्मूछिकायेआलिंगितः सासादानिसुदर्शनाभीनासत्त्वसोजानाति ॥ वनपिशाचेनास्मिगृहीतोति ॥ सादानिभ
भिर्याविषंनिष्ठवक्षितावनपिशाचेनखल्वास्मिति ॥ तादानिअंतःपुरिकाहनश्वहतोचपलायन्तिराजाकृशोसुदर्शनायेसार्द्धंआम्रवनेक्रीडतिरमतिपरिचारयति ॥ म
पिसुदर्शनाअभिध्याविधीवसयति ॥ यावथअंतःपुरिकाहिवनपिशाचेनखल्वाभिपाता । दानिअंतःपुरिकायंकालंमानन्तियथाअभिप्रायः राजाकृशोनसुदर्शनायेसार्द्धं
क्रीडितंरमितंप्रविचारितं ॥ ततोनानाप्रकाराणिपुष्पाराणाउक्षेगरहीयानंतंदेशंगता । तादानिवक्रन्तिदेवीराजानिपुष्पमुष्टिहिराजंकृशोओकिरन्तिशब्दंचकरोन्ति
धिक्पिशाचधिक्पिशाचवन्ति ॥ सोदानिराजाकृशोसुदर्शनांदेवींमोछिहित्वाराजकुलंप्रविष्टो । तस्यदानिसुदर्शनायेदेवीयेपरिवारोसमनापबलिकर्मंकृतं । कर्पु

दिव्यादर्शनीयो सर्वान्स्वराजपरिषाममिभवति रूपेण ॥ सा यदानि सुदर्शना राजधीता परिषां च अभिविलोकयति यावन्तां सहस्रद्वीपु द्विपे सा राजको छत्रधारो दृष्टो । तस्य
यदानि सुदर्शनाय मनेराजकं छत्रधारो दृष्ट्वा मनसम्प्रमोहितो । उष्मयैर्मनस्स मातंसंहृता । श्वश्रू भणति अलिन्दा देवी जनत्यति भद्दे शोभनिरा राजा कुशो कुमारो येन कृतपुरूपो दर्शनीयो सर्वा
च राजका परिषा शोभवति । यथा देवपरिषा अपि च एषो छत्रधारो अपस्पर्शनीयो न भद्ररूपा असदृशा स्पराक्तो देवपुत्रसमस्य सदृशो छत्रधारो विकृतरूपो स्थूलोष्ठो स्थू
लशिरो स्थूलपादो महोदरो काकनासो मषराशिवर्णो ॥ एतेन छत्रधारेण सर्वासां राजकपरिषा शिरीउपहता एवंविस्तीर्णो राज्यो नास्य न्यो पुरुषो यो राज्ञो छत्रधारेयाय
स्मिमे भद्दे कुष्टिपिएयकुञ्जं न देशो छत्रधारो राज्ञो सामन्तकेनानिष्ठेया । अन्यो पुरुषं छत्रधारापयेहि ॥ अलिन्दा देवी आह ॥ पुत्री सुदर्शने मा हैवं जल्पाहि निरूपेण कृत्यं
भवति यदेषो छत्रधारो रूपेण पापको अपि तु गुणेहि महात्म गुणेहि शीलवन्तो समर्थवादी धार्मिको प्रज्ञवन्तो वरवा परराष्ट्रप्रमर्दको एतस्यानुभावेन अस्माकं षष्टी
नगरसहस्रेहि सनिश्रमज्ञान प्रदेहि न कश्चित्समर्थको हस्था तु मासेति ॥ एतस्यानुभावेन सर्वे वयं सुखेनीया सुखं जीवाम । एवं दानि अलिन्दा देवीये सा सुदर्शना संज्ञा
प्राप्ता ॥ स्यादानि सुदर्शना राज्ञा कुशेन सार्धं रहोगता नालपति ॥ महाराज एवं विस्तीर्णो न वराज्यं नास्ति अन्यो पुरुषो यो न वक्तु छत्रं भरेया यो एष दृष्टो छत्रधारो अप्रदर्शनीयो यदि
मे दृष्टिं उपेक्षि पंक्तं । न एतेन छत्रधारमतैहि अन्यं पुरुषं छत्रधारं स्थापेहि ॥ ॥ राजा आह ॥ मा एवं छत्रधारं निन्दाहि किं रूपेण कृत्यं भवति यो गुणेन सम्पन्नो किं रूपे
न सम्पादयिष्यति यो छत्रधारो महात्मा गुणेन कल्याणे च महाबलो च तस्यानुभावेन इमानि षष्टीनगरसहस्राणि न कश्चिदसमर्थिको हि उपद्रवयति ॥ एवं दानि सुदर्श
ना देवी राज्ञा कुशेन संज्ञप्ता । सो दानि राजा कुशो सुदर्शनां देवीं पश्यितुकाम । मा न इह अलिन्दा देवीं विज्ञापेति । अम्बे अभिप्रायो मे यथा सुदर्शनां देवीं पश्येयं ॥ भणति अलिन्दा देवी
आह ॥ पुत्र त्वं पापको रूपेण यदि सुदर्शना जानेया । एष दृष्टो राजा कुशो वर्णरूपेण स्थाममे ते न विनानि । यं सुदर्शना उपक्रमेण आत्मानं मारेया ॥ ॥ राजा कुशो आ

ह॥ अन्ये किं शक्या कर्तुं उपायो चिन्तयितव्यः यदहं सुदर्शनां पश्येयं सा च मे न जानेया कोऽपि पश्येति॥ भलिरा देवी आह॥ पुत्र एष यत्र उपायो यदा सुदर्शना राजधीता अपरा
हि देवीहि सार्धं सर्वाहि च अन्तःपुरिकाहि उद्यानभूमिं निर्गमिष्यति॥ उद्यानानि पद्मानि च पुष्पितकानि द्रष्टुं ततो त्वं प्रतिकृत्वे वउद्यानं गत्वा पद्मनीयकरणमात्रे ओतरित्वा
पद्मपलाशेन शीर्षं प्रतिच्छादयित्वा आसय। यथा वयं करिष्यामो। यथा यत्र देशे पुत्र वयं स्थिता पश्यितको भविष्यसि। तेन सोपानेन सुदर्शना ययपद्मिनीयं स्नानअर्था
यस्वय ओतरिष्यति। यत्कारणं सुदर्शना तीरसुप्यलोलास्वनमोनं पद्मलीनान्वततोत्वं यथाभिप्रायं पारिपश्यति। तत्र यदानि राजकुले मालाकारेहि उत्पलानि च पद्मा
नि च पुण्डरीकानि च फुल्लिकानि च नानाप्रकाराणि च माल्यानि प्रवेशयन्ति। सा दानि सुदर्शना तानि उत्पलानि पद्मानि फुल्लितानि दृष्ट्वा अलिरां देवीं विज्ञापे
ति। अम्ब इच्छामि वापीयो स्नातुं फुल्लितकेहि उत्पलेहि उत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकेहि॥ ॥अलिन्दा महादेवी आह॥ पुत्री सुष्ठु पश्यामि सर्वं वापीयो निर्विख्या
मो सा देवी अलिरा देवी राज्ञो कुशस्य निवेदयति। पुत्र यं खलु जानेसि सर्वं सुदर्शना राजधीता अन्तःपुरेण सार्धं वापीयो दर्शनाये निर्गमिष्यति॥ यदि भो पडिपन्नुका
मः ततो प्रकृत्वे वउद्यानभूमिं गत्वा तत्र देशे तिष्ठाहि। यथा ते सुदर्शना जानेया स एषो राजा कुशोति॥ सो दानि राजा कुशो मातुः प्रतिश्रुत्वा प्रभाताये रात्रीये प्राकृतके
वेषेण प्रतिकृत्वे वउद्यानभूमिं गत्वा अन्तःपुरिकां प्रतिपालेन्तो आसति। सो दानि राजा कुशो येन सोपानेन सर्वं वरूनि पद्मानि च पुण्डरीकानि च ततो ओतरित्वा पद्म
पलाशानाम्नान छादयित्वा आसति। अन्तःपुरिकानि च सर्वानि निर्जोविता। यादृशानन्दनवनम परिरोगारोहिमपरितं उपशोभति तादृशं तं उद्यानं तेन राज्ञा अन्तःपुरेण
सो दानि सुदर्शना देवीनां सर्वा वापी सुउत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकफुल्लितकानि रमणीयानि दृष्ट्वा अपराहु देवी भुजमति। देवीहो आगच्छ सुवापीसु पद्मसाणि एवं श्री
ध्यामः। तां देवी आह॥ सुष्ठु देवी एवं श्रीध्यामीति पद्मानि। सो दानी सुदर्शना देवीनं हि मत्ता हि येन सोपानेन सुदर्शना मय्य तो कृत्वा ओतरन्ता तायेदानि सुदर्शना ये म मा

महारहेहिउपभोगपरिभोगेहिक्रिडन्तोरमन्तोपरिचारयन्तोआसति ॥ तस्यादानिराजधीतुःसुदर्शनायेतहिंगर्भगृहेअजोतिकेराज्ञाकुशेनसार्धंक्रीडन्तियंरमन्तीयंप्रवि
चारयन्तीयंएतदभूषि । इमंरात्रौकुशस्यराज्ञोकुलेऋद्धंचस्फीतंचअनन्तरत्नाकरंअयंचअस्माकंशयनगृहेअजोतिकेदीपापिनदीप्यन्तिपरस्परंहिचक्षुहीनपश्याम:
नैवाहंजानामिकेदृशोराजाकुशोजानाति । कीदृशीमेसुदर्शनादेवीवर्णेनरूपेणसर्वंतत्रअनन्तरंपरिभुञ्जामि ॥ कस्यार्थायअस्माकंशयनगृहेनैवरात्रिंनदिवादी
पादीप्यन्ति ॥ सादानिसुदर्शनाराजाकुशंरहोगतंपृच्छति । महाराजअयंराजकुलेऋद्धोचस्फीतोचअनन्तरत्नाकरोइमंचास्माकंशयनेगृहेनैवरात्रिंनदिवादीपा
दीप्यन्ति ॥ यथाअन्धकारंतथासर्वासाम:परस्परंचक्षुहिनपश्याम:नैवाहंजानामिकीदृशोमेभर्तानापिमहाराजाजानाति । कीदृशामेसुदर्शनादेवीनदेतत्कारणंन
परिभुञ्जामि । कस्यार्थाययुष्माकयुष्माकंशयनगृहेदीपानदीपयन्ति ॥ ॥ राजाकुशोआह ॥ देवीअहंपिएतंनजानामि । कस्यार्थायअस्माकंशयनगृहेदीपान
दीप्यन्ति ॥ मातामेजानिष्यतितांपृच्छाहि ॥ सादानीसुदर्शनादेवीराजधीताप्रभातायेरात्रीयेयंकालंराज्ञाकुशेननिर्धावितोभवतोवस्त्राणिचप्रावरित्वाअलंकारञ्चवय
यित्वाअलिन्दायमहादेवीयपादवन्दीयउपसंक्रान्ता ॥ सोदानिसुदर्शनाश्वश्रूयपादावन्दित्वाह ॥ भर्ताइयंराजकुलोऋद्धोस्फीतोचअनन्तरत्नाकरोअपिंचअस्माक
शयनगृहेनैवंदिवानरात्रींदीपादीप्यन्तियथाअन्धकारंतथासर्वासाम:परस्परंनपश्याम:किमत्रकारणंयुष्माकंशयनगृहेदीपानदीप्यन्ति ॥ ॥ अलिन्दा
देवीआह ॥ पुत्रीसुदर्शनेयुष्माकंउभयेजामापतिकाउदाररूपारूपेणअन्यमन्यंकविस्मसमसमंनपश्यामि । तमायुष्मपरस्परंउदाररूपंदृष्ट्वाउन्मादंगच्छेयाति ॥ अपिचपुर
वचमेदेवानांउपयाचितेनयदामेवधुकायेसुदर्शनायेपुत्रोवाधीतावाभवेया । ततोद्वादशमेवर्षेपरस्परंपश्यथ । एषोअस्माककुलधर्मः सादानिसुदर्शनाराजधीता
आह ॥ यावदपरंखलुतावद्दशयेदेवानामुपयाचितेनचिरकालमस्माभि:परस्परंनद्रष्टव्यो ॥ ॥ अलिन्दामहादेवीआह ॥ पुत्रीकिंकरोमिएवंमेउपयाचितंदेवा

नामपि रक्षामि आयुष्माकं मम रक्षस्वरं उदारस्वरो विकृयं दृष्ट्वा उन्मातं गच्छेयानि॥ एवं दानि सुदर्शना राजधीता श्वश्रूकाय अलिंदाय महादेवीये संलप्ता। सा दानि सुदर्शना राजधीता चिरेण कालेन तां श्वश्रूं प्रतिपृच्छति यावचिरेये पश्चि भर्त्ता इच्छामि स्वामिकं द्रष्टुं॥ अलिंदा महादेवी आह॥ भवतु पुत्री कालेन द्रक्षिष्यसि। सा दानि सुदर्शना पुन पुन सा श्वश्रूं विज्ञापेति भद्रे इच्छामि एकस्मिं वारं द्रष्टुं तस्या दानि अलिंदाये देवीये एवं भवति॥ इयं सुदर्शना राजधीता कुशस्य एषा अनुकामा यदि मेन विनोदेन स्वामिकौतुकं मा मे अहं तु भवेया॥ सा अलिंदा महादेवी आह॥ पुत्री सुदर्शने श्वस्तु वने राजा कुशो दर्शयिष्यामि दर्शनशालाता वातायन सन्दर्शने रजत॥ सा दानि अलिंदा महादेवी राजकुशं आमन्त्रयेति॥ पुत्र एषो सुदर्शना राजधीता तव पश्चिम कामा तव पायको रूपेण मा सुदर्शना भवे दृष्ट्वा रूपं दृष्ट्वा विरक्ता भवेदन्यथा त्व॥ यानि तेषां पंचानां कुमारशतानां कुमाराणां सर्वेषां कुमाराणां दर्शनीयो प्रासादिकतरो भवेया ततो राजेति कृत्वा राजासने निषीदत्वा ततो सुदर्शनाये उपदर्शयितव्या॥ एषो राजा कुशो ति॥ ततो सा दर्शना नानेथ एषो राजा कुशोति। ततो मे चित्तं न उपनिविरिष्यति॥ राजा कुशो आह॥ अम्बे एवं कीयतु तेषा दानि कुमाराणां कुशराज्ञो कुमारो प्रासादिको दर्शनीयो। सो दानि कुशराज्ञो राजा हेहिं वस्त्रेहि आभरणेहि च अभ्यलंकृत्वा यथा राजा तथा अलंकृतो दर्शनशालाये राजकुलसिंहासने राजेति कृत्वा उपविशापयितो। ते पि कुमारा सर्वे अलंकृता सुभूषिता कृता स्वकस्वकेषु आसनेषु उपविशापिता। अमात्यापि पुरोहिता महद्बला श्रेष्ठि नैगमजानपदा ग्रामण्यग्रामिकजनपदा सराजकाय परिषाये यथा देव परिविरावनि॥ सो दानि राजा कुशो भ्रातुः कुशराज्ञमस्य कुमारस्य राजासने निषण्णो स्थाछत्रं स्ववामे पार्श्वे छत्रं धारयति। सा दानि अलिंदा देवी श्वश्रूकाये सुदर्शनाये सार्द्धं अपरेहि च बहुकाहि देवीहि सनेहि परिवारिता राजकुमारा ततो निर्ध्यायिता स्थि हृष्यं नरेस्थिता॥ ॥ अथ खलु अलिंदा महादेवी श्वश्रूकाये सुदर्शनाये कुशराज्ञमं कुमारं राजासने उपनिषण्णकं उपदर्शयति पुत्री सुदर्शने एषो ते भर्त्ता पश्य एहि एनं॥ सो दानि कुशराज्ञमं सुदर्शना कुमारं राजासने निषण्णं दृष्ट्वा प्रीतमनसा तुष्टा आमेलामा यस्य मे भर्त्ता एवंरूपो अभिरूपो प्रासा

मिं निर्द्धावन्ति ॥ तेहि ब्राह्मणेहि पुरोहितेहि च दक्षिणेति यांच्यानि भवन्ति । इयं राजकन्या सुरूपा प्रासादिक दर्शनीया इयं राज्ञ कुशस्य अग्रमहिषी योग्या । ते दानि ब्राह्मणा पुरोहिता ताव भय
रं दिवसं कल्पन्तो रस्वंड वलियं निवासयिता व राजकुलं चालेष्यिन्ता । यं कालं राजा महेन्द्रको दर्शनशालाया समुपविष्टः ते दानि ब्राह्मणा पुरोहिता व राज्ञो ऽभिवादयित्वा अ
भिरक्षितः ये ग्रामशतीनां नगरसहस्राणां सन्धारयति ॥ तस्य महेन्द्रस्य भवति अनुरूपस्य दशारस्य प्रत्ययस्य समवायो ॥ सो दानि राजा महेन्द्रको तं ब्राह्मणपुरोहितं च जल्प
ति भवन्तो वयस्यो राजा कुशो मम भवन्ति देन्ति मे धीतरं भार्यार्थं ॥ सो दानि ब्राह्मणो मोदकां विकीर्णिया व ब्राह्मणानां आस्वादित्वा मोदकानि वारेति । भगवन्तो अयं महे
न्द्रको मईकरातो कुशस्य इक्ष्वाकुपुत्रस्य धीतां सुदर्शनां प्रपन्नो संयच्छति । तं भवन्तो उदकं प्रयच्छन्तु ॥ ते दानि ब्राह्मणा च पुरोहितो च ब्राह्मणानां वचनं श्रुत्वा राजानं महेन्द्र
कं आमन्त्रयित्वा प्रस्थिता ॥ अनुपूर्वेण यावा वाराणसीमनुप्राप्ता । ते दानि ब्राह्मणप्रमुखा ताव अमात्यानां पुरोहितानां निवेदयन्ति ना दृशा कंन्या लब्धा या सर्वजम्बुद्वीपे अ
न्या कंन्या रूपेण सदृशा नास्ति शूरसेनो नाम जनपदे कंन्यकुब्जं नाम नगरं तत्र महेन्द्रको नाम मद्रको राजा तस्य धीता सुदर्शना नाम प्रासादिका दर्शनीया तदानि अमा
त्या पुरोहिता च अलिन्दाय देवी ये निवेदयन्ति । तादृशा कन्या लब्धा या सर्वजम्बुद्वीपे अन्या कन्या रूपेण सदृशा नास्ति शूरसेने नाम जनपदे कन्यकुब्जं नाम नगरं त
त्र महेन्द्रको नाम मद्रकराजा तस्य धीता सुदर्शना नाम प्रासादिका दर्शनीया श्रुत्वा अलिन्दा देवी हृष्टाशी नाम संवृत्ता ॥ अस्मदृशा मे पुत्रस्य भार्या लब्धा सा दानि अलिन्दा दे
वी पुत्रस्य कुशस्य आरोचयति पुत्र तादृशी कन्या लब्धा या सर्वजम्बुद्वीपे अन्या कन्या रूपेण सदृशा नास्ति शूरसेने नाम जनपदे कन्यकुब्जं नाम नगरं तत्र महेन्द्रको
नाम मद्रको राजा तस्य धीता सुदर्शना नाम प्रासादिका दर्शनीया । सो दानि राजा कुशो मातुर्वचनं श्रुत्वा हृष्टो प्रीतो संवृत्तो । अमात्यपरिवारो ब्राह्मणपुरोहितस्य रा
जाचार्यानाया मन्त्रेति ॥ भवन्तो शूरसेनो नाम जनपदे कन्यकुब्जं नाम नगरं तत्र महेन्द्रको नाम मद्रकराजा तस्य धीता सुदर्शना गच्छथ ॥ तां मम कृतेन आनथ ॥

तेदानि अमात्या पारिषद्या ब्राह्मणपुरोहिता राजावार्या राज्ञा कुशस्य प्रतिश्रुत्वा चतुरङ्गबलकायं सन्नाहयित्वा महता समृद्धीये महता ऋद्धीये प्रतिष्ठिता ।। तस्य दानि अलिं
दाये देवीये तेषां प्रस्थितानां एतं न दर्शयेषि ।। को नु खलु उपायो भवेया यथा सा सुदर्शना राजधीता न जानेया केदृशो कुशो वर्णरूपेण तस्मा न स्य दानि अलीन्दा देवीये भव
ति। एवं यन्नूनाहं गर्भगृहं कारयेय। यत्र राजा कुशो भार्याय सार्धं क्रीडेया रमेया परिचारेया न च सा जानेया केदृशो राजा कुशो ति। ताये दानि अलिन्दाये देवीये तादृशं गर्भगृ
हं कृतं लिप्तोपलिप्तं ओशक्तपट्टदामकलापं धूपितं धूपनं मुक्तपुष्पावकीर्णं। यत्र राजा कुशो क्रीडिष्यति रमिष्यति परिचारिष्यति। तेहि दानि अमात्या पारिषद्या ब्राह्म
णपुरोहिता राजा वार्या अनुपूर्वेण अन्यतमेषु जनपदेषु कान्यकुब्जं नाम नगरं अनुप्राप्ता ।। तेहि दानि येन महेन्द्रको नाम मद्रकराजा तेनोपसंक्रमित्वा राज्ञा नामेन वर्धाप
यित्वा पुरतो स्थित्वा एतदवोच ।। महाराजा माता ते कुशो राजा कौशल्यं परिपृच्छति ४ सपरिवारस्य। एवं च महाराजेन प्रतिज्ञातं तन्नाम्ने धीता सुदर्शना भार्यार्थे देहि ।। सो दानि रा
जा महेन्द्रको तान अमात्या पारिषद्या ब्राह्मणपुरोहिता राजा वार्या अभिनन्दित्वा राजार्हेहि वस्त्रालंकारेहि परिभोगेन च दित्वा। ते दानि अमात्य पारिषद्या तत्र अस्महे का
लं विरहित्वा राज्ञा महेन्द्रकस्य आमन्त्रयेन्ति ।। महाराज अचिरागत स्पृष्टि वाहः कीय नु गच्छाम ।। सो दानि राजा महेन्द्रको महता राजऋद्धीये महता राजानुभावेन मह
तो जनकायस्य हक्कारहिक्कार भेरी मृदंग पटह शङ्खशब्द निनादेन विवाहधर्मं कृत्वा धीता सुदर्शना राज्ञो कुशस्य भार्यार्थं दित्वा ।। ते दानि अमात्या पुरोहिता विवाहध
र्मं कृत्वा राज्ञो महेन्द्रकस्य आमन्त्रयित्वा प्रस्थिता अनुपूर्वेण वाराणसी यडपवने अनुप्राप्ताः ।। ।। एवं दानि सुदर्शना राजधीता महता सत्कारेण महता समु
दयेन वाराणसीं महानगरीं प्रवेशिता। सा दानि सुदर्शना राजधीता राजकुले प्रवेशिता येन श्वश्रू अलिन्दा देवी तेनोपसंक्रमित्वा श्वश्रूये पादां शिरसा वन्दित्वा पुरतो प्र
मुखा स्थिता। सो दानि अलिन्दा महादेवी तां वधू दृष्ट्वा प्रमुदिता प्रीता सौमनस्यजाता संवृत्ता ।। सो दानि राजा कुशो सुदर्शनाये राजधीताये सार्धं तहिं गर्भगृहे भजोति के

तं वर्णकं च विलेपनं च पिवध्यति तत्र हेठो निहितो निधिः ॥ तं पि कुमारेण महानिधानं उल्कनापितं यत्ताते न वुत्तं ॥ यत्र वैरी वतोन्हेति निधिर्निय त्र नातो इक्ष्वाकु श्र
रणागतो तत्रापि निहितो निधिः तं पि कुमारेण महानिधानं उल्कनापितं ॥ यत्ताते नेवुत्तं ॥ यत्र प्रभंकरादित्य अस्तमेति तत्र निहितो निधि। यतो इक्ष्वाकुः कालगतो
तत्रापि निहितो निधिः तं पि कुमारेण च तं महानिधानं उल्कनापितं ॥ यत्र देवा मही यन्ति तत्रापि निहितो निधि अप्यं पिताते न वुत्तं यत्र यातो इक्ष्वाकु नाम च कुमारशतानि
परिविषो पितात तत्रापि निहितो निधिः तं पि कुमारेण महानिधानं उल्कनापितं ॥ एवं तानि कुशेन कुमारेण तानि निधानानि उल्कनापियमानानि अमात्या च कुमा
रा च पुरोहिता च ब्राह्मणगणा चार्थी च भद्रवर्गा च नैगमजनपदा च सर्वे कुशस्य कुमारस्य तेहि निधाने उल्केतापियमाणो सुविस्मयमापन्ना: अहो कुशस्य कुमार
स्य महानुभाव महामीमांसा यत्र ह्यनि राजः इक्ष्वाकुस्य राजकुले देशे देशे महानिधानं निहितं। तं सर्वं कुशेन ज्ञातं सर्वं च उल्कनापितं एषो राजा भविष्यति ॥ तेषां दानि
अमात्यानां एवं भवति माहैव ताव कुशेण कुमारेण अन्येषां सकाशातो श्रुतो भविष्यति ॥ भूयो भूयो अस्मनार्थे न विज्ञापेम ॥ ते दानि अमात्यो कुमाराणां जल्पन्ति
कुमारा हो युष्माकं सर्वे देवा वन्दित्वा प्रथमं सिंहासने उपविशिष्यति सो राजा भविष्यति ॥ ते दानि स्कन्दपंच कुमारशतानि नानाप्रकाराणि यानानि अभिरुहि
त्वा शीघ्रं शीघ्रं त्वरमानरूपो येन देवकुलानि तेन वेग वन्दका प्रधावन्ति। सो पि कुशो कुमारेण सर्वं सौवर्णं अभिषेचनीयं सिंहासनं तोतोपसंक्रमित्वा चतुर्दिशं देवा
नाम ञ्जलिं कृत्वा पूर्वे राजर्षिती करेण च तं सिंहासने प्रदक्षिणीकृत्य उपविष्टः सो मरो हि कुशो कुमारो अमात्येहि भद्रवर्गाये हि च नैगमजानपदेहि च असंपधि
तो ति कृत्वा राज्ये अभिषिक्तो सर्वेहि पृष्ठी हि नगरसहस्रेहि निगमजनपदेहि ग्रामामात्येहि कुमारेहि च अभ्यर्चितो। एषो राजा ति एवं दानि कुशो कुमारो राज्ये प्रतिष्ठितः
सो दानि राजा कुशो यं कालं राज्यप्राप्तः ततो तां मातरं अलिंदां देवीं अभिवादयित्वा सत्कृत्वा गुरुकृत्वा मानेत्वा पूजेत्वा ॥ एवं दानि राजा कुशो चिरकालं धर्मेण राज्यं कार

पयित्वा अपरेण कालेन तां देवी मलिंदा मातरं विज्ञापेति ॥ अम्ब भार्यां मे अग्रमहिषीं आनेहि प्रासादिकां दर्शनीयां यस्य भार्या सदृशा भवेत ॥ ॥ अलिन्दा देवी आ-
ह ॥ पुत्र को ते पापकस्य रूपेण प्रासादिका दर्शनीया भार्या दास्यति । पापिका एवं रूपेण भार्या आनयिष्यामि मा ते उल्लापनं करिष्यति ॥ ॥ राजा कुशो आह ॥ अम्बे
यदि पापिकां मे भार्यां न आनेष्यसि ॥ न ता अहं पापिका भार्या पादेन वा पाणिना वा स्पृशेय प्रासादिकां दर्शनीयां मे भार्यां आनेहि न मे अम्बे ऋनेवा दृष्ट्वा राजा पापि-
कोति नापि राजा पापिकाये स्त्रियाये सार्धं अभिरमति ॥ शोभनं च मे भार्यां अम्बे आनेहि ॥ अलिन्दा देवी आह ॥ पुत्र सुरूपं जानपति स्त्र अन्योन्य समलंकृतेन सर्व सन्ति
न चान्यमनुस्य मभिमन्यन्ति ॥ कल्याणरूपा भार्या पापकरूपेण पतिना अभिमन्यति । कल्याणरूपो पति पापरूपाये भार्याये अभिमन्यति । यादृशा ते पुत्र भार्या यो-
ग्या तादृशा ते भार्या आनयिष्यामि । पापिका रूपेण याने पुत्र नाभिमनिष्यति ॥ ॥ राजा कुशो आह ॥ अम्बे न मे पापकाये भार्याये कार्यं अदृशा मे रूपेण भार्या मा-
नेहि ॥ ॥ अलिंदा देवी आह ॥ पुत्र को ते पापकस्य रूपेण कल्याणरूपा भार्या दास्यति ॥ राजा कुशो आह ॥ अम्बे बहूनि मे अर्थ हिरण्यसुवर्णेन व्ययं करेण कल्याण-
रूपा भार्यां आनेहि ॥ सा दानि अलिन्दा देवी अमात्यां पुरोहितां शब्दापयित्वा आमन्त्रयति ॥ भवन्तो राज्ञो कुशस्य भार्यां अग्रमहिषीं आनयथ । यादृशा राजकुले बहूनां स्त्रीसह-
स्राणां अग्रमहिषी ज्येष्ठा भवेया ॥ ते दानि अमात्या पुरोहिता च देवीय प्रतिश्रुत्वा समन्ततो नगरजानपदेषु ब्राह्मणो च दूतो च विसर्जिता गच्छथ ॥ भवन्तो यादृशा इह
कन्या राज्ञो कुशस्य इक्ष्वाकुस्य पुत्रस्य योग्या भवेया तादृशीं कन्यां जानथ ॥ ते दानि ब्राह्मणा बहूनां च षोडशमहाजनपदा अनुचरमाणा अनुपूर्वेण ते तेषु जनपदेषु कण्णकु-
ब्जं नाम नगरं तत्र संप्राप्ता ॥ तत्र महेन्द्रको नाम मद्रकराजा राज्यं कारयति ॥ तस्य सुदर्शना नाम धीता प्रासादिका दर्शनीया यस्या सर्वजम्बूद्वीपे रूपेण सदृशा कन्या ना-
स्ति ॥ सा दानि राजधीता महता राजऋद्धीये महता राजानुभावेन महता समुदयेन चतुर्येन अभ्यन्तरेण अभिरुहित्वा च यस्य धात्रीहि चेटिकाहि च परिवारिता उद्यानभू-

पुरोहितो आह ॥ महाराज एषो कुशो कुमारो देवस्यात्ययेन राजा भविष्यति ॥ एतं स्वराजलक्षणं सो दानि राजा इक्ष्वाकुः पुरोहितस्य श्रुत्वा दुःखितो संवृत्तो को उपायो भवेया यम् एषो कुशो कुमारो ममात्ययेन राजा न भवेयन्ति । अहं राजकुले देशे देशे गुप्तप्रदेशेषु महानिधानानि निखणेया । अहं एतं केनचि यो इमानि निधानानि ममात्ययेन जानेया न दुर्वेयात्तनपेया सो राजा भवेय अपि तेन नाम अन्ये कुमारो राजा भवेया । तेन दानि राज्ञा इक्ष्वाकुना राजकुले देशे देशे गुप्तप्रदेशेषु महानिधानं निखणेय अहं एतं केनविन्नो दानि राजा इक्ष्वाकुः दीर्घस्याध्वनो अत्ययेन मरणकालसमये अमात्यानाम् अनुशासति ॥ हे भणे अमात्या यो इमेषां पञ्चानां कुमारशतानां ममात्ययेन इमानि निधानानि वा यानेयात्रुद्वेया जल्कनापेया तं राज्येन अभिषिंचथ ॥ अन्ते निधिः । अन्यन्ते वह्निनिधिः चतुर्णां राजशातानां हेष्टतो वज्रो निधिः समुद्रनिधिः सागरनिधिः योजननिधिः योचननिधिः वृक्षाग्रनिधिः यतो च वैरोचनो अभ्युदेति ततो निधिः प्रभंकरो दिवसस्य यत्रास्तमेति ततो निधिः यत्र देवा महीयन्ति तत्रापि निमुतो निधिः यो अमात्या हे इमां कुमारो निधानानि जानाति । उद्घाटयेति अनाविद्धतो तं राज्येनाभिषिंचथ । सो वो राजा भविष्यति ॥ सो दानि राजा इक्ष्वाकुः एवं अमात्यसेनं अनुशासित्वा कालधर्मेण संयुक्तो कालगतो । तेन दानि पञ्चकुमारशतानि पितुः कालगतस्य राज्यहेतोः अन्यमन्यं विवदन्ति अहं राजा अहं राजेति न चास्ममं संविहिंसन्ति धार्मिकत्वात् । तस्या अमात्या कुमाराणां जल्पन्ति । कुमारा हो मा विवदथ न तेषां राज्ञा इक्ष्वाकुस्य अराजिका अस्मि पितरि मरणकालसमये संदेशो दिन्नः यो पितरं संदेशं जानिष्यति सो राजा भविष्यति ॥

॥ कुमारा आहुः ॥ अमात्या हो स्वर्वे भवन्तु यथा अस्माकं पितरि संदेशो दिन्नो आख्यायथ ॥ तेन दानि अमात्या पञ्चानां कुमारशतानां परतो तत्र राज्ञो इक्ष्वाकुस्य संदेशं परिकीर्तयन्ति । अन्ते निधिः वह्निनिधिः नैवान्तेन वह्निनिधिः चतुर्णां शातराजानां हेष्टतो वज्रो निधिः समुद्रे निधिः सागरे निधिः योजने निधिः मोचने निधिः वृक्षाग्रे निधिः पर्वताग्रे निधिः यतो च वैरोचनो अभ्युदेति ततो निधिः प्रभंकरो दिवसस्य यत्रास्तमेति ततो निधिः यत्र देवा महीयन्ति तत्रापि नि

हितो निधिः कुमाराणां इमं वा पितरेण इक्ष्वाकुना संदेशो दिन्नो यो युष्माकं इमानि निधानानि निक्षिप्तानि जानिष्यति उत्कनापयिष्यति सो वा राजा भविष्यति ॥ एकूनं पंचकुमाराशतं
निधानानां कीर्त्यमानानां न जानन्ति न उधन्ति कुशो महाबुद्धिर्महामीमांसको सर्वार्थमुपगतो परिभुञ्ज ॥ सो दानि आह ॥ अमात्या हो अहं मे तं पितरिव वचनं तत्र योति वे
दयिष्यामि ये युष्माभिः निधाना परिकीर्तिता तानि सर्वां उत्कनापयिष्यं ॥ यत्ता तेन उक्तं अभ्यन्ते निधिन्ति । अभ्यंतरे राजकुलद्वारे देहलाय अभ्यन्तरतो निहितो निधिः तं
प्रदेशं अमात्येहि उत्कनापितं महानिधानं तेन उक्तं ॥ बहिर्निधिः तत्रैव देहलाय बाह्यतो निहितो निधिः तं पि महानिधानं कुमारेण उत्कनापितं यत्ता तेन उक्तं ।
नैवाल्पेन बहिर्निधिन्ति तमथ मध्यारे देहलाय हेष्टतो निधिः तं पि कुमारेण महानिधानं उत्कनापितं । यत्ते ताल्पेन उक्तं चतुर्णां शालराजानां हेष्टतो चतुरो निधिः य
त्र राज्ञो इक्ष्वाकुस्य पर्य्यंको लमया सुवर्णपात्रे हिसोनवः शय्याकल्प यानि तेषां पर्यंकपादानां हेष्टतो चतुरो निधिः ते पि कुमारेण महानिधाना उत्कनापिता । य
त्ता तेन उक्तं समुद्रे निधिन्ति पौराज्य अशोकवनिकायां क्रीडापुष्करिणी तत्रापि निहितो निधिः तत्रापि कुमारेण क्रीडापुष्करिणीकातो उत्कनापिता । यत्ता ते
न उक्तं । सागरे निधिन्ति यत्र राज्ञो इक्ष्वाकुस्य स्नापनशालाय उदपानं तत्रापि निहितो निधिः तम्पि कुमारेण उदपानातो महानिधानं उत्कनापितं । यत्ता तेन उक्तं
योजने निधिन्ति तस्मिं प्रदेशे राज्ञो इक्ष्वाकुस्य यानं युञ्जाति ॥ हस्तियानं वा अश्वयानं वा रथयानं वा युग्ययानं वा ते पि कुमारेण महानिधानं उत्कनापितं । यत्ता ते
न उत्तं मोचने निधिन्ति यत्र अभिलक्षिते प्रदेशे राज्ञो इक्ष्वाकुस्य यानं तिष्ठति ॥ हस्तियानं वा अश्वयानं वा यानायानं वा तत्रापि निहितो निधिः तं कुमारेण उत्क
नापितं यत्तेन उक्तं । वृक्षाग्रे निधिन्ति यत्र राज्ञो इक्ष्वाकुस्य दर्शनशालायां महावृक्षं तस्य सूर्येण उदयन्तेन यत्र अग्रच्छाया निपतति अभिक्रमिते नापि सूर्येण यत्र
चरिमा छाया निपतिता तत्रापि निहितो निधिः ते पि कुमारेण से महानिधाना उत्कनापिता यत्ता तेन उक्तं ॥ पर्वते निधिन्ति यत्र शिलापत्रा राज्ञो इक्ष्वाकुस्य शीर्षस्ना

॥ ॥राज्ञा आह॥ मा मे कदाचि देवीये पुत्रो जातो॥ राजा आह॥ मा मे कदाचि देवीये पुत्रो अभ्यन्तो निष्क्रमतु। न इदानि मे एष ज्येष्ठो पुत्रो द्रष्टुं सोप्यानि इक्ष्वाकुकेषां पंचानां कुमारशता
नां एकूनकारोवरो रूपेण च नाम्ना ह्रस्वकुष्ठा ते सो कुरूपवन्तो नो कुमारा राज्यं॥ अलिंदाये पुत्रं स्थापयितासम प्राहं रमेरणी या नि जातकर्माणि क्रियन्ति अथ वरएव ब्राह्मण कृपराव मी प
वेश्म अनन्तरजनस्य विधारेति॥ अन्नंपानं खय घेभो अंवस्थगभ मालं विलेपनं तैलप्रणालिका प्रवाहिता घृतप्रणालिका प्रवाहिता नानाप्रकारपानप्रणालिका प्रवा
हिता। एकमेकस्य कुमारस्य चत्वारो धात्रीयो उपस्थापिता यो कुमारस्य अन्याउद्वर्तेन्ति अन्नाम्रुवेति अन्नाउष्वाव प्रश्राव मयकर्षन्ति॥ अन्या स्तनं देन्ति। अन्या उत्संगेन धारय
न्ति। अलिंदाये देवीये पुत्रे धात्रीयो न दिन्नो॥ ततो अलिन्दा देवीये स्वका उपस्थायिका दिन्ना॥ एवं दानि ते कुमारा उन्नीयन्ति वर्धीयन्ति॥ ततो राज्ञा इक्ष्वाकुः सर्वेषां तेषां पं
चानां कुमारशतानां कुशामिश्राणि नामा कृतानि कश्चिद् दिव्यकुशो कश्चिद् ढालरणकुशो कश्चिद् देवकुशो कश्चिद् ऋषिकुशो कश्चिल् कुसुमकुशो कश्चिद् कृमकुशो कश्चिद् उत्तकुशो क
श्चिन्महाकुशो कश्चिद् हंसकुशो कश्चिन्नन्दुकुशो कश्चिन्मयूरकुशो इत्येवमादि सर्वेषां कुशमिश्रामि नामानि कृतानि॥ अलिंदाये देवीये पुत्रस्य कुशो ति नाम कृतं॥ राजा दानि
इक्ष्वाकुस्य सर्वेषां एकूनपंचकुमारशतानां दारकक्रीडापनयकानि नानाप्रकाराणि देति देवीये पुत्रस्य कुशस्य क्रीडापनकं न देति॥ ततो कुशो कुमारो यं वा क्रीडायनक
मभिप्रेतं भवति। तेषां धात्रीणां अच्छिन्दित्वा क्रीडित्वा रमित्वा पुन देति॥ एवं दानि राजा इक्ष्वाकुः तेषां कुमाराणां नानाप्रकाराणि क्रीडापनकानि देति॥ हस्तियानं अश्वया
नं रथयानं नानाप्रकाराणि उद्याराणि राजा कर्णि कुशस्य कुमारस्य यानं न देति। कुशो पि कुमारो यं से यानं अभिप्रेतं भवति॥ हस्तियानं वा अश्वयानं वा रथयानं वा शुकया
नं वा शिविका वा स्यन्दमानिका वा गल्लीका वा यत्रयानं वा आकाशयानं वा तेषां धात्रीणां अच्छिन्दित्वा अभिरुहित्वा वाहित्वा वा पुन देति किं मे तानि रक्षितव्यानि॥ एवं दानि ते
कुमारो विवर्धमानाये कालं वित्तप्राप्ता अष्टवर्षा वा ततो शोधीयन्ति लेखायं पि लिपियं पि संख्याये पि गणनाये पि मुद्राये पि धारणीये पि हस्तिस्मिं पि अश्वस्मिं पि रथस्मिं पि

यत्रास्मिंपि चे कस्मिंपि धाविते जविते ज्ञविते म्रथस्तत्ता नेयुरेवा निस्तुरेवा द्वे येवा भेयेवा एाथवा सग्रामशीर्षायांवा राज्ञाचार्यवा सर्वत्र निःश्चिता एगतिमनः कुमाराः कुमारकाचि
शिल्पं शिक्ष्यमति। स्वकायवृद्धियस्त्वकायप्रत्ययस्वकेन वीर्येण सर्वेषां तेषां भ्रातॄणाम् अन्यस्य महाजनकायस्य सुशिक्षितः। रूपस्तु ज्ञानेषु शिक्षितो सर्वशिल्पायतनेषु
अपरापरेहि च सर्वेषां कुशो कुमारो विशिष्यति। तस्य दानि राज्ञो इक्ष्वाकुस्य एवं भवति। यन्नूनाहं इमां पञ्चकुमारशतानां मीमांसेय को इमेषां मम अत्ययेन राजा भविष्यति।
तेदानि राज्ञा इक्ष्वाकुना पंचमोदकशतानि कारापि एको मोदको महार्घो कृतः। तेषां मोदकानां मध्ये स्थापितः। अपरेहि मोदकेहि ओच्छादितो। यो एतं महार्घं मोदकं ग्रही-
ष्यति तं महं राज्यं दास्यामि। एषो मम अत्ययेन राजा भविष्यति॥ सो दानि राजा इक्ष्वाकुः तं मोदकराशिं कृत्वा तां पञ्चकुमारशतानि शब्दापयित्वा आमन्त्रयति॥ शीघ्रं धावीहि तारे-
हि मोदकराशितो एकमेकं मोदकं गृह्णीथ॥ ते दानि कुमारा सर्वे प्रथमं पि धाविता पश्चा कुमारो प्रधावितो। सो कुमारो सर्वेषां भ्रातॄणां वामदक्षिणेन हस्तेन अवसृहित्वा
तं महार्घं मोदकं गृह्णीते॥ तस्य दानि राज्ञो इक्ष्वाकुस्य एवं भवति। एषः कुशो कुमारो मम अत्ययेन राजा भविष्यति॥ एषो च दुर्वर्णो दुर्दर्शो स्थूलोष्ठो स्थूलशिरो स्थूलपादो म-
होदरो कालो माषराशिवर्णो अप्रियो प्रतिकूलो दर्शनाय कोऽयं राजभारं धारयिष्यति॥ यन्नूनाहं द्वितीयं पि इमां कुमारां वितासेय आहारदेशकाले इमे कुमारा समुखं परिवे-
षापयिष्यं। यः एतेषां प्रथमं भोजनं प्रतीच्छिष्यति। अहं तास्यामि एषः मम अत्ययेन राजा भविष्यति॥ सो दानि राजा इक्ष्वाकुः आहारदेशकाले तां पञ्चकुमारशतानि शब्दापयि-
त्वा पुरतो निषीदापयित्वा भोजनं मन्नीपयित्वा तेनापि कुमारा भोजनं प्रतिपालयन्ति॥ सो कुशो कुमारो तं भोजनं मर्मीये प्रतीच्छति॥ यत्तकेन स भोजनेन अभिप्रायो तं भूमी-
यं ओदनस्य राशिं करोति तत्रैव उरिसं जनानि निषीदन्ति पृथिवी निश्रितं भुञ्जन्ति। तस्य दानि राज्ञो इक्ष्वाकुस्य एवं भवति। एषो कुशो कुमारो मम अत्ययेन राजा भविष्यति॥
पृथिवी भ्रवरो पृथिवी निश्रितं परिभुञ्जन्ति। सो दानि राजा इक्ष्वाकुः अपरेण कालेन पुरोहितं पृच्छति उपाध्याय को इमेषां कुमाराणां मम अत्ययेन राजा भविष्यति॥ ॥

निषीदित्वा आह ॥ भद्दे सुनिवसता भविता पादानि मे धीवहिस्सकानि च पादानि धीवहि ततो रमाहि वरन्ते अभित्तो अहं सुत्थु भद्दे रोमेहि सम्पस्कंभ ड्रेरना पेहि ल तित्ते मे भद्दे रया
पेहि स्वं दानि सा देवी सर्वरात्री मे वं मेरा मेहि स्वं मेरा मेहि उत्थापेहि संविशायेहि संविशापेहि न्तिरात्ताया वरात्रि प्रभाता अरुणोद्गमनकालसमये ॥ ततो शक्रः स्वरूपेण
स्थितः भस्म रक्तकुण्डलशरीर धारी उदारेण वर्णेन ओभासयित्वा चलविमलकुण्डलधरो देवराज भविता स्वयंप्रभो उत्तरेण वर्णेन सर्वं शालां सामन्तेन ओभासिता ॥ सा दानि
भणति सा देवी शक्रं देवानामिन्द्रं स्वरूपेण दृष्ट्वा राशीन समुद्विग्ना किं मया कृतं पमेतेन सार्धं न रमिज्जन्ति ॥ शक्रो देवानामिन्द्रो भणिति देवी वरेण प्रवारयति ॥ शक्रो हमस्मि भद्दे
देवानामिन्द्रो त्रयस्त्रिंशानमीश्वरो वरं वरेहि मम भद्दे यं किंचित्त्वं मनसेच्छसि ॥ सा दानि भणिदा देवी शक्रस्य देवानामिन्द्रस्य प्राञ्जलिं कृत्वा एतदुवाच ॥ शक्रो मे वरेण वरेति स्व
वं वरमि पुत्रो वरेहि ॥ तस्य दानि शक्रेण भैषज्यगुटिका दिन्ना इमां गुटिकां उदकेन विलोलयित्वा पिबाहि ॥ ततो ते पुत्रो भविष्यति ॥ सिंहाशयि वा बलवा परसैन्यप्रमर्दनो उ
त्साहेना स्वर्लोके समसमो न भविष्यति । अपि तु बलेन रूपेण न्यायको भविष्यति । यं ते अहं न स्थाय उपस्थितो ॥ इन्द्रो दानि भणिदा पे देवी ये बलं कृत्वा जर्मेर शालामन्तर्हा
पयित्वा त्रयस्त्रिंशे देवनिकाये प्रत्यस्थासि ॥ सो दानि भणिदा देवी तां भैषज्यगुटिकां भुक्तस्य कोणे वस्थिता राजकुलं प्रविशेय मवर्णेन मुखेन परिभुञ्जेहि इक्ष्वायेहि ॥ स
वं विस्तीर्णं अन्तःपुरे मम पुत्रो भविष्यति ॥ सा दानि भणिदा देवी राज्ञा इक्ष्वाकुना इतो स्वं कार शालातो उपविशन्ति दृष्ट्वा पमवर्णं मुखेन परिभुञ्जे क्रियेहि राजा दानि देवी
पृच्छति ॥ पमवर्णेन मुखा परिभुञ्जाती क्रियानि मुखं दानि शयिता क्रीडारतिं वा अनुभूता किंचिन्ने उदारो कल्याणो लब्धेति ॥ ॥ सा दानि देवी आह ॥ महाराज कुतो
मे शयिता सुखं क्रीडारतिं वा अनुभूता शक्रो सो देवानामिन्द्रो बालरूपेण निर्मिणित्वा इह रात्रीततो मे सर्वरात्रिं उत्थापेहि संवेशेहि गता प्रभाता यो रात्री अरुणोद्गमनका
लसमयेन बालरूपे वेशमन्तर्धापयित्वा इन्द्रस्वरूपेण स्थितः सर्वां च दिशां वर्णेन ओभासयित्वा अहं वरं प्रवारिता वरेण भद्दे शक्रो हमस्मि देवानामिन्द्रो त्रयस्त्रिंशानमीश्वरो

वरं वरेहि मे भद्रे येन मे मनसो इच्छसि। ततो मे महाराज पुत्रवतो याचितो पुत्रो मे वरं देहि। तेन शक्रेण देवानामिन्द्रेण मम भैषज्यगुडिका दिन्ना इमं गुडिका उदकेन विलोलयित्वा पि-
बाहि ततो ते पुत्रो भविष्यति॥ सिंहास पीठा बलवां परसैन्यप्रमर्दको उत्साहनसे लोके समसमानं भविष्यसि॥ अपि नु वर्णरूपेण पावको भविष्यति॥ यन्ते अहं नरुष्टतुष्टाये
उपस्थितो॥ सो दानि राजा श्रुत्वा देवीये रुष्टो यावदानि त्वम् मया अत्र ज्ञाता किम सत्वया नरुष्टतुष्टाये उपस्थिता। तेन दानि राज्ञा देवीये भैषज्यगुडिका रोषेण आच्छिन्ना॥ सो दा-
नि राज्ञा तातो भैषज्यगुडिका शिलायां निघृषयित्वा उदकेन विलोलयित्वा पचानामानविकाना देवीशतानां कुशाग्रेणापि वन्नाये दिन्ना॥ सोपि अलिन्दा देवी ततो भैषज्यगुडि-
कालो पि वन्नाये न लभति॥ मा देवी पापकं पुत्रं जनयिष्यति। सा दानि भणिता देवी चेटीना पृच्छति कहिं सा भैषज्यगुडिका कृता॥ चेटीयो आहु॥ देवीन तु भैषज्यगुडिका राज्ञा गृहीत्वा
निषीदायां निघृषयित्वा पंचानामानविकानां देवीशतानां पि वन्नाय दिन्ना देवी पृच्छति॥ कतमाये निषीदाये सा भैषज्यगुडिओ घृष्टा ति॥ चेटीयो आहु॥ इमाये देवी निषीदाये सा भै-
षज्यगुडिका ओघृष्टा। सा दानि भणिता देवीनां निषीदाय उदकं विलोलं कृत्वा कुशाग्रेण जिह्वाग्रे कृत्वा अल्पबहुं ततो मपि देवीये कुक्षिः प्रतिलब्धा॥ एवं दानि पंच देवीशतानि कु-
क्षिमतिनो संवृत्तानि। तानि दानि पंच देवीशतानि नवानां वा दशानां वा मासानामत्ययेन प्रसूतानि सर्वाणि पंच कुमारशतानि जातानि प्रासादिका दर्शनीया भद्रावकाशा परमाये शु-
भवर्णपुष्कलताये समन्वागता। अलिन्दाये पि देवीये पुत्रो जातो दुर्वर्णो दुर्दर्श स्थूलोष्ठो स्थूलशिरो स्थूलपाणिपादो महोदरो कालो माषराशिवर्णो। तेन दानि वर्षवरा कञ्चुकीया च
राज्ञो निवेदयन्ति। महाराज स्कूना पंचानां देवीप्रसूतानां पंचकुमारशतानां जाता स्कूना प्रासादिका दर्शनीया। अलिन्दाये देवीये पुत्रो जातः दुर्वर्णो दुर्दर्शो स्थूलोष्ठो स्थूलशिरो स्थूलपा-
दो कालो माषवर्णो श्रुत्वा पुनः राज्ञो इक्ष्वाकुः रुष्टो दौर्मनस्यजातो संवृत्तो॥ या मया देवीये गुडिका पिवन्नाये न दिन्ना या मा सानं पुत्रं जनयिष्यति इति॥ तत्कुतो देवीये इदृशो पुत्रो जातः
॥ वर्षवरकञ्चुकीया आहु॥ महाराज यत्र देवीये निषीदाये सा भैषज्यगुडिका निघृष्ट तत्र ये निषीदाये देवी उदकं विलोलं कृत्वा कुशाग्रेण जिह्वाग्रेण अल्पबहुं ततो देवीये पुत्रो जातः

अलिंदाये देवीये अपराजेयीये वर्णकमिषिका ॥ सो दानि तं ब्राह्मणं राजकुलं नेति। ब्राह्मणा त्वं जीर्णो वृद्धो महल्लको शयनवल्गुगाथिको दुर्गन्धेन तव देवी द्रष्टुं पि इच्छे पुनः प्र
द्रष्टुं गच्छन्ति ते। अलिन्दाये याराहे इक्ष्वाकुस्य अपतस्का ॥ सो दानि ब्राह्मणो तं चेटीमाह॥ अन्तोक्रकान्तं चेटी वल्लकं पीबो हि प्रियो अहं अलिंदाये देवीये यथा रत्नं वा
ये॥ सा दानि अलिंदा देवी आह॥ न मे केन चिडुयायेन स एषो ब्राह्मणो ओशिरीयति॥ सो दानी देवी उच्चेन कण्ठेन प्ररुदिता ताये देवीये रुदन्तानीय परिवारापि से प्ररु
दिता। तत्र अन्तःपुरे महन्तो आरावशब्दो अश्रोषी दुःखमु राजा इक्ष्वाकुः उपरिप्रासादवरगतो अन्तःपुरस्य उच्चशब्दं महाशब्दं॥ सो दानि राजा वर्षवरां कञ्चुकीयां
च पृच्छति॥ हो भवन्तो किं एष स्त्रीणां आरावशब्दं श्रूयति॥ ते न दानि वर्षवरा कञ्चुकीया आह॥ देव एतेन ब्राह्मणेन अलिंदा देवी गृहीता राज्ञेन मे इक्ष्वाकुना प्रवारिता
याते स्त्री रुचति तां गृह्णाहीति। ततो मे एषा भवतु। ततो सा देवी अलीन्दा प्ररुदिता देवीय रुदन्तानिय परिवारे राणापि से आरावो मुक्तो॥ सा दानि तत्र कृत्वा स्वकमन्तःपुरं
प्रविष्टो ते ब्राह्मणो राजकुलं आनेन्ति। ब्राह्मणा त्वं जीर्णो वृद्धो महल्लको यदि राजकुले इच्छसि नित्य भक्तं भोक्तुं ततो दास्यामि। किं ते अलिन्दाये देवीये अन्य गृह्णाहि॥ सो दानि आ
ह॥ महाराज अहं जीर्णो वृद्धो महल्लको कासनको वमुहुं मुहुर्त्तम् ऊर्ध्वं यामि न शक्नोमि स्वयं उत्तिष्ठितुं स्वकाशे यात्रो अभ्युत्रे मितदेना मे व देहि तु वं एषा मे उत्थापयि
ष्यति। एषा मे परिचरिष्यति। मा भवाम् इक्ष्वाकुः मम स्त्रीयाय प्रवारित्वा पश्चा दत्तुं तप्याहि॥ अथ दानि भवान् इक्ष्वाकुः मिथ्या यावनो करोति आमन्त्रेमि गच्छामि॥
राजा आह॥ नाहं ब्राह्मण मिथ्या यावनो करोमि नापि दत्वा अनुतप्यामि अपि त्वं जीर्णो वृद्धो महल्लको इयं च देवी तरुणी सुकुमारा तेनेन इच्छसि। विस्तीर्णायं चान्तः
पुरो तेव हनि स्त्रीसहस्राणि याते स्त्री रुचति तां गृह्णाहि ताये सार्द्धं अभिरमाहि सा ते उपस्थिहि॥ ॥ब्राह्मणा आह॥ अलं महाराज एषो एवं मे भवतु यत्ति ष्ठति
मानानीति ष्टमाना अनवघांगि मन्त्रं प्रेक्षति। एषा एवं मे भवतु यत्ति ष्ठति मानिनीति ष्टमाना अनवघांगि मृगी भावेव प्रेक्षति। एषा एवं मे भोतु यत्ति ष्ठति मानिनीति

ष्ठमानाअनवद्यांगिमृगीमुखंअश्रूहिसिंचतिभलेमेमहाराजअन्तःपुरेमहाराजअन्तःपुरिकायेएषाएवंमेदेवीभवतुएषोमेउपस्थापयिष्यतिएषामेउपस्थास्यति॥
एषामेपरिचरिष्यतिमाभवानिक्ष्वाकुःममस्त्रीप्रवारयित्वाअनुनयाहि।अथदानियावक्रामि॥ ॥राजाइक्ष्वाकुआह॥यावदपित्वंजीर्णोवृद्धोइयंचदेवीस
रूपासुकुमारातेनतेनइच्छसि॥अयंतेनहृष्टातांकुब्जामेभुनार्थिकादासीतेअयंभवतुयेननतइच्छसितेनतेनहिएषातेउपस्थास्यति॥कुब्जाआह॥महाराजएषोब्राह्मणोप
तिवलीपलितमुखोबदरीकुसुमोवासउर्गमाछगलोचगन्धयलोवियशुष्कामरिंससवेमेदेवस्यएतस्सदेमि॥इमस्थविरंअकसमकंमारेथरहोगता।सोदानिब्राह्मणोआ
हा॥सर्वकुब्जेहिमेवैरयेकेचिपृथिवीनिश्रिता।यत्रयत्रयतकुब्जाममइच्छन्तिघातितुं॥अलंमहाराजकुब्जायेएषाएवंमेदेवस्यएतस्सएषोमेउपस्थास्यतिएषापरिचरिष्य
ति।माभवाइमास्त्रीमेप्रवारयित्वाअनुनयाहि।यथानवमिथ्यायाचनांकरोहि।आमन्त्रेमिगाछामि॥ ॥राजाआह॥नाहंब्राह्मणमिथ्यायाचनांकरोमिनापिदानिभ
वनप्यामि॥अपित्वंजीर्णोवृद्धोमहल्लकोइयंचदेवीतरुणीसुकुमारातेनतेनइच्छसि।यदित्वंतरुणोभवेयानमेषादेवीउत्थरेयाअपितुनाहंमिथ्यायाचनांकरोमिगछ
गृह्यअलितदन्तेदेवीआनेहियत्रेच्छसि।सोदानिब्राह्मणोराज्ञोइक्ष्वाकुस्यप्रतिश्रुत्वाहृष्टोतुष्टोप्रीतोसहृष्टोअलितदन्तेदेवीआलिंगतोप्रवेशाप्रवेशयन्तोतसैवापरिअपानिततःस्त्री
सहस्रेहिअहहसामुकोदेवीयिकल्याणोअनुरूपःपुरुषोलब्धःअलितदन्तापिदेवीअश्रुकरामेणदन्तमुखीमलपन्तिब्राह्मणोनहसेरूपसभाकढतिकधाक्रियतिइतोवइतोचता
मनीउत्थसन्तेनस्वसन्तेनअश्रूहिवहन्तेहिनानालापगलन्तीयदेशेदेशेभोमुत्तनेनखुसंगृहीतोकृत्वाअनालवनिराजरहातोकढियमानीनिष्कासिताविकितीभूतोचसंव
नो।तेनब्राह्मणेननगरस्यअनुप्राकारंदरिद्रग्रामोवकजर्जलशालानिर्मिणित्वानजर्जलमंचनपलाशप्रस्तपितंखरशघयकंउदकस्यस्थापितं॥तत्रअलितदन्तादेवीसवेशि
नावखेहिशाहप्रशास्तेहिआभरणेहिवयपनुयेहिशेषानशोवेहियोनकस्माविनादेहिभूमिप्रियाशापाउकाहिस्तनविक्षतेहि॥ ॥ततोसोब्राह्मणोतत्रकर्मेरमश्चै

इति ॥ सो दानि राजा सुवभ्रुः चिरं दीर्घम् अध्वानं धर्मेण राज्यं कारयति । चतुरशीतिनां ववर्षाणाम् अत्ययेन कालधर्मणा संयुक्तो कालगतो इक्ष्वाकु नाम कुमारो राज्ये प्रतिष्ठापितो
॥ ततो राज्ञा इक्ष्वाकुवा राया स्थायी नंकेफ्रिय श्रीहि नगरसहस्रेहि राज्यं कारयति । निहतमस्यो निहतप्रत्यर्थिको निहतप्रत्यमित्रो अकण्टको अनुत्कजनपदो महाब
लो महत्कोशो महावाहनो विस्तीर्णान्तःपुरो न ऋनि स्त्रीसहस्राणि सर्वाणि च अप्रजातानि अपत्यानि न कस्यचित् पुत्रो वा धीता वा अस्ति ॥ सो दानि राजा इक्ष्वाकुः काला
न्तरेण राज्यं कारयित्वा चिन्तासागरम् अनुप्रविष्टो मम विस्तीर्णम् अन्तःपुरं न मे पुत्रोऽस्ति मा हैव नाम अहं अपुत्रो कालं करेयो । ततो इमं विषयं प्रत्यर्थिकेहि आक्रमिष्यति । सो दा
नि राजा इक्ष्वाकुः पुरोहितेन सार्धं मन्त्रयति । कथं मे पुत्रो भवेयात्ति ॥ पुरोहितमाह ॥ एवं स्त्रीयागारं अष्टमिं चतुर्दशिं पञ्चदशिं त्रिकृत्वो पक्षस्य ओसिरितव्यानि ततो ते
कुमारो भविष्यन्तीति ॥ विस्तीर्णेन च इक्ष्वाकुकुलो भविष्यति ॥ सो दानि राजा इक्ष्वाकुः पुरोहितस्य सकाशातो वचनं श्रुत्वा अलिन्दां देवीं अग्रमहिषीं राजकुले स्थापयित्वा
तानि अन्यानि बहूनि स्त्रीसहस्राणि त्रिकृत्वं पक्षस्य ओशिरिष्णा गच्छथ । येन यस्य अभिप्रेतं सो तेन सार्धं रमतु ॥ एवं दानि राजकुलातो बहूनि स्त्रीसहस्राणि निर्धाविता
नि हृष्टमनसो सर्वालंकारविभूषिता मृगी का इव संत्रस्ता द्वारे द्वारे सुपागमे काचिज्जल्पन्तीनेतो भये अपरा हूसन्तीये अपरा धावमानी अनुधावन्ति । सर्वे सत्वरिता अभि
भूर्वं आश्रिप्रमूर्छिता इक्ष्वाकुराजनगरे मनुष्याणां हि राजपथीहि मार्ईपत्तू उत्तिप्रमूर्छितः आसीदपरो दानि पुरुषो सुवभ्रुः कुलातो जातीमंवक्षो मनुष्यक्षं भेतो
कायसुचरितेन समन्वागतो वाक्सुचरितेन समन्वागतः मनःसुचरितेन समन्वागतः दशकुशलकर्मपथसमादानं वर्जित्वा मनुष्येषु च्यवित्वा त्रयस्त्रिंशेषु देवनि
कायेषु शक्रो नाम देवराजो उपपन्नो । सो दानि समन्वाहरति कहिं सा राजा सुवभ्रुः कामेषु वर्तमानानि जीवति वा स्मृता वेति ॥ सो दानि पश्यति यथा राजा सुवभ्रुः कालगतो
तस्य इक्ष्वाकु नाम पुत्रो तेन राज्यं प्रतिलब्धं ॥ तस्य राज्ञो इक्ष्वाकुस्य पुरोहितेन विषमा गतिः दिन्ना अयोग्या अस्य दशा सुवभ्रुकुलस्य त्रिकृत्वं पक्षस्य इस्त्रियो आगारं ओसि

२१४

रीनवा अर्थाये ॥ सो दानि शक्रो देवानामिन्द्रो ब्राह्मणवेषमात्मनो निर्मिणित्वा जीर्णो वृद्धो महल्लको अध्वगतवयमनुप्राप्तो वलीपरिगतशरीरो पलितशिरो तिलका-
लगात्रो येन इक्ष्वाकुस्य राज्ञो द्वारं गत्वाह ॥ अहमिक्ष्वाकुं पश्यितुकामो प्रतिहाररक्षो राजकुलं प्रविष्टो राज्ञो इक्ष्वाकुस्य निवेदेति ॥ महाराज ब्राह्मणो द्वारस्थितः राजा-
नं द्रष्टुमिच्छति ॥ ॥ राजा इक्ष्वाकु आह ॥ स्वागतं ब्राह्मणस्य प्रविशतु ॥ तेन दानि प्रतिहाररक्षेण सो ब्राह्मणो राजकुलं प्रवेशितो । राजा ब्राह्मणं दृष्ट्वा
प्रत्युत्थितो स्वागतं ॥ तेन महाब्राह्मणा निषीदाहि इमं तव आसनं । सो दानि ब्राह्मणो जयेन वर्धापयित्वा उपविष्टः । राजा तं पृच्छति ॥ ब्राह्मणो कुतो दिशातो आगतो कि-
मार्थी इच्छि किन्ते रुच्चति किं ते देमि ॥ ॥ ब्राह्मणो आह ॥ महाराज दूरतोऽस्मि देशातो आगतः तव उदारकीर्तिशब्दश्लोकं श्रुत्वा इक्ष्वाकु त्रिस्कसंपन्नसद्धीया-
गारओ शिरीति प्रज्ञाये अर्थं ॥ ततो हं राज स्त्रीयाय अर्थिको दूरतोऽस्मि देशातो आगतः ततो ये स्त्रियां मे प्रतिमानेहि ॥ सो दानि राजा ब्राह्मणस्य वचनं श्रुत्वा प्रीत-
तुष्टः स हृष्टो कंचुकीयमामन्त्रयति ॥ भो भणे कांचुकीय शीघ्रं इमस्य ब्राह्मणस्य मम स्त्र्यागारमुपदर्शेहि । यां मे स्त्री रोचते तां मे देहि । तेन दानि कंचुकीयेन ब्राह्म◦
णो अन्तःपुरं प्रवेशितो व रूपिणां स्त्रीसहस्राणां मध्ये ब्राह्मणस्य यो राज्ञो इक्ष्वाकुस्य स्त्रीगणे या अभिप्रेता तां गृह्णाहि । तेन दानि ब्राह्मणेन तेषां च रूपिणां स्त्रीसह-
स्रायो राज्ञो इक्ष्वाकुस्य अग्रमहिषी अलिन्दा नाम देवी न कदाचि राजकुलातो निष्क्रमति ॥ सा देवी तेन ब्राह्मणेन गृहीता एषा मेव भवतु ॥ सा दानि देवी प्ररुण्णा◦
अयं ब्राह्मणो मम अप्यको वा पथ्यको वा अथ वा उत्तरे राजा इक्ष्वाकुः दृढव्रतसमादानः मा हैव मे इमस्य ब्राह्मणस्य उपस्थानपरिचर्याये ओसारेष्यति ॥ तस्य दानि
अलिन्दाय कुब्जा म्मनाकारी मालागूहयति ॥ सा दानि कुब्जा ब्राह्मणं जल्पति । ब्राह्मण त्वं जीर्णो वृद्धो महल्लको तरुणां स्त्रीमिच्छसि । न त्वं कदाचिन्तरुणी स्त्री हस्तेन
वा पादेन वा स्पृशे वा गच्छन्ति ते अलिन्दाये देवीये या अपरिमिता राज्ञो इक्ष्वाकुस्य । सो दानि ब्राह्मणो तां कुब्जामाह ॥ अलोक्तिका भुवं कुब्जे मालां गृह्णाहि प्रियो अयं

वडनराज्ञो सुबन्धुस्य जपेन व स्थापयित्वा ग्ननदवो च तथ दृष्ट्वा हृष्टिर्महाराज कल्याणं निमित्तं भन्तःपुरे प्रादुर्भूतं ॥ अतो ते महाराज इक्षुस्तंबात् कुमारो प्रादुर्भविष्यति । कु
नपुरायो महेशाख्यो महानेज्ञो महाउराक्ष पेठश्च धर्मो ऽभ्युसहोप्रासादिको दर्शनीयो देवानां च मनुष्याणां च ते पेव सप्रियं भवतु ॥ नेदानिब्राह्मणा राज्ञा सुबन्धुना प्रशुषीनेनं
रत्नादनीये भोजनीयेन संतर्पयित्वा संप्रचारयित्वा हिरण्यसुवर्णस्य ऽत्संगां कृत्वा विसर्जिता ॥ सोदानि इक्षुस्तम्बो अन्तःपुरे राज्ञेहि संवर्द्धति कालान्तरेण महंतो इक्षुस्तम्बो संवृत्तो से
पिमध्यमकोश इक्षुस्तम्बो महन्तो वे तु प्रमाणे इक्षुसं ज्ञातो कोमतो च दर्शनीयो च परिणाहवन्तो च सर्वो इक्षुस्तवानमिभवति । तस्यदानि राज्ञो सुबन्धुस्य अग्रमहीषी
सुरूचिरा नाम प्रासादिका दर्शनीया अक्षुद्रावकाशा परमाये सुभवर्णपुष्करनाये समन्वागता । सो दानि राजा सुबन्धुः अग्रमहीषीय सुरूचिराय सार्द्धं राजा ईशयने
शायितो ॥ ओ शतयदस्यामकता ये भूपनक्षूपिते सरूपुष्पावकीर्णा सुवर्णसरूपमये दीपद्वक्षे हि कृक्षवामनचिरा नवर्षवराकात्तकीयेहि नाग्रन्तेहि ॥ ॥ अथ २१२
खलु ततो इक्षुस्तम्बातो राज्ञा पश्चिमे यामे अरुणोद्घाटकाले समये भूतदरागतो कुमारो प्रादुर्भूतो प्रासादिको दर्शनीयः अक्षुद्रावकाशो परमाये सुवर्णपुष्करनाये स
मन्वागतः ॥ ततो सो कुमारो सुरूचिराये देवीये प्रतिगृहीतो ॥ सो दानि राजा सुबन्धुः तं कुमारं इक्षुस्तम्बातो प्रादुर्भूतं दृष्ट्वा विस्मितो आश्चर्यं कीदृशो एषो सत्वो भविष्यति ।
यो इक्षुतो प्रादुर्भूतो सो दानि राजा सुबन्धुः कुमारस्य स्तम्भराज्ञे रमणीयानि जातकर्माणि करोति अवगाढ्याल्मणकृपणवणीपकेषु अन्नेव महाजनकार्ये स प्राप्तविश्रा
णोति ॥ अन्नपानं खाद्यभोज्यं गन्धमाल्यविलेपन वस्त्रं च तैलप्रणालिकाय प्रवाहिता यो घृतप्रणालिका प्रवाहिता नानाप्रकारा स्वारायपनालिका प्रवाहिता महन्तो स्त्रा
त्रिवर्णा समागतो । बहूनि राज्ञ शतानि समागतानि बहूनि ब्राह्मणसहस्राणि समागतानि महन्तो आमोदो सुबन्धुस्य गृहे वर्त्तन्ति ॥ तूर्यशतानि संप्रवादयन्ति । संगीति श
तानि शतानि निवर्त्तन्ति ॥ सर्वं नगरं सस्राहस्मन्कृतं तत्तुपान्ते राजा सस्राहज्ञातकर्माणि कृत्वा मस्ताहसायपेन ततः राजा सुबन्धुः ब्राह्मणपुरोहितराज्ञा चार्य्यानामाम

च्छुयन्ति॥ भवन्तस्य कुमारस्य सदृशं नाम करोथ॥ तेषां दानि भवति एषो कुमारो इक्षुतो जातो भवतु इमस्य इक्ष्वाकू ति नामं॥ ते दानि ब्राह्मणा राज्ञो निवेदन्ति। तं महाराज एषो कुमारो इक्षुतो जातो भवतु इमस्य कुमारस्य इक्ष्वाकू ति नामं॥ सो दानि राजा सुबन्धु। कुमारस्य नामं ब्राह्मणानां सकाशातो श्रुत्वा प्रीतो संवृत्तो सदृशं कुमारस्य नामं स्थापितं। अन्ये पि कुमारस्य नामं श्रुत्वा प्रीता संवृत्ता। तेषां दानि ब्राह्मणानां राज्ञा सुबन्धुना प्रभूतं खादनीयभोजनीयं दत्वा संप्रवारिता प्रभूतं हिरण्यसुवर्णं दत्वा विसर्जिताः॥ ते दानि राज्ञा सुबन्धुना तस्य कुमारस्य चत्वारो धात्रीयो सपरिवारा अनुरूपा उपस्थापिताः या कुमारं अन्या उद्वर्तेति स्नापेति अन्या स्तनं पायेति॥ अन्या उच्चारप्रस्रावं अपमर्षति। अन्या उत्संगेन धारयति॥ एवं दानि इक्ष्वाकू राजकुमारो चतुर्हि धात्रीहि समन्वयपरिह्रियमानः सम्यक्परिवर्धमानो यथा कमलं वा पद्मं वा कुमुदं वा पुण्डरीकं वा कुलं ते हि॥ एवं संवर्धीयति तथो कुमारो भगवता कृतपुण्यो हि वर्धति न्यग्रोधो वा स्वभूमिया जातो। अनुपङ्के विय पद्मो स्वबलपुण्यो विकसेति॥ एवं दानि सो कुमारो संवर्धियमानो यं कालं सप्तवर्षो अष्टवर्षो वा संवृत्तो। ततो शिक्षीयति लेखायं पि लिपियं पि संख्यायं पि गणनायं पि मुद्रायं पि धारणायं पि हस्तिस्मिं पि अश्वस्मिं पि रथस्मिं पि धनुस्मिं पि वेणुस्मिं पि प्रधाविते उपधाविते इष्वस्त्रज्ञाने युद्धे नियुद्धे संग्रामशीर्षे राजमायासु सर्वत्र निष्णातो गुणगणोदितो मातृषु पितृषु श्रमणब्राह्मणेषु अभिवादनवन्दनप्रत्युत्थानशीलो आवर्जनसंपन्नो मार्दवसंपन्नो अनुरूपो संपन्नो अकर्कशो निवातो सुखसंवासो पूर्वालापी प्रियभाषी॥ राज्ञो इष्टो देवीये अन्तःपुरस्य इष्टो अमात्यानां इष्टो सर्वस्य भटबलाग्रस्य इष्टो पुरोहितस्य श्रेष्ठिस्य नैगमजानपदस्य प्रतिराजानां इष्टो प्रियो मनापो च बहुमतो च अल्पातङ्को समाये सम्यक्पाचनीये ग्रहणीये समन्वागतो न चाति शीताये न चाति उष्णाये ऋतुविपरिणामये दीर्घायुष्को चतुरशीतिं वर्षसहस्राणि आयुप्रमाणं॥ यथोक्तं भगवता सर्वे सत्वा मरिष्यन्ति मरणान्तं जीवितं। यथाकर्म गमिष्यन्ति पुण्यपापफलोपगा। निरयं पापकर्माणं कृतपुण्या च सुगतिं॥ अपरे च मार्गं भावेत्वा परिनिर्वायन्त्यनाश्रवा

वलोसवाहनोभग्नो अनुत्तरां सम्यक्त्वं बोधिमभिसंबुद्धित्वा प्रवर्त्तितप्रवरधर्मचक्रेन महापरिषासमुदानयित्वा राजगृहे विहरन्ति॥ शालादेवानां च सत्कृतो गुरुकृतो मानि
तो पूजितो भपचितो लाभाग्रयशाग्रप्राप्तो लाभी चीवरपिण्डपात्रशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्काराणां न च च भनोपलिप्तः पद्ममिव जलेन पुण्यभागी
यां सत्वां पुण्यक्षेत्रे निवेशयमानो फलभागीयां सत्वां फलेहि प्रतिष्ठापयमानो वासनाभागीयां सत्वां वासनायामेव स्थापयमानो भमृतमन्नत्वेन देवमनुष्यां संवि
भजन्तो। प्राणकोटीशतसहस्राणां अमृतमवप्रापयन्तो। अनवराग्रे जातिजरामरणसंसारकान्तारनरकवितुर्महाप्रपातात् उद्धरित्वा क्षेमे शिवे समे स्थले अ
भये निर्वाणे प्रतिष्ठापयमाने आवर्जयित्वा अंगमगधवज्जिमल्लकाशिकोशलकुरुपाञ्चालचेतिवत्समत्स्यशूरसेनदिशि दशावल्ल अश्वकि भवन्ति॥ तानेद
ष्टपराक्रमो स्वयंभूर्दिव्येन विहारेहि विहरन्तो। ब्राह्मणेहि विहारेहि विहरन्तो आनिंज्येहि विहारेहि विहरन्तो आर्येहि विहारेहि विहरन्तो। शान्तेहि विहारेहि विहर
न्तो उड्डोडुग विहारेहि विहरन्तो जिनो जिनविहारेहि विहरन्तो। ज्ञानको ज्ञानकविहारेहि विहरन्तो। सर्वज्ञो सर्वज्ञविहारेहि विहरन्तो॥ वेतो वशिनप्राप्तानप्रनः
पुरुषभगवन्तो येहि येहि विहारेहि आकांक्षन्ति॥ तेहि तेहि विहारेहि विहरन्ति॥ ॥ एवंप्रकरणा भिक्षुभिः श्रुतं यथा भगवतो बोधिमूले उक्कासनशब्देन मारो
पापीमां सबलो सवाहनो भग्नो ते भिक्षू भगवन्तमाहन्सु॥ पश्य भगवन्नाश्चर्यं नरसिंहस्य मानक्रोधप्रमथीनः कथं च भगवतो उक्कासनमात्रेण मारो सबलाग्रो नि
र्जितो एकनापि महाशयेन मैत्रचित्रेणाधीमता अनेकयक्षनयुता उक्कासनमात्रेण बलाग्रो निर्जितो सिंहव्याघ्रतरक्षुद्वीपिवाराहकुंजरादिकेन चक्रवक्रेन सबला
ग्रो निर्जितः मारो पापीमां पापयेन च पापा वारपरिश्रमो उक्कासनमात्रेण सबलाग्रो कथं जितः॥ ॥भगवानाह॥ किं भिक्षवः आश्चर्यं तथागतेन परमस
बोधिप्राप्तेन बोधिमूले उक्कासनशब्देन मारो पापीमां सबलवाहनो भग्नो॥ अन्यदापि मया कुमारभूतेन उक्कासनशब्देन एष मारो सपापीमां सबलाग्रो निर्जितो॥

भिक्षुआहन्तुः॥ भमयाभिभगवन्॥ ॥भगवानाह॥ अन्यदापिभिक्षवः भूतपूर्वंभिक्षवोअतीतमध्वानंनगरवाराणसीकाशिजनपदेसत्रराजाबभूवसुबन्धुर्ना
मक्षतपुण्योमहेशाख्योमहाबलोमहाकोशोषष्टीराज्ञनगरसहस्राणांराज्यंकारयति। ऋद्धंस्फीतंप्रशान्तदण्डव्यवहारंतस्कररक्षेमंसुभिक्षंनिरीतिकंनिरूपद्रवंआ
कीर्णजनमनुष्यंसुखितजनमनुष्यं। तस्यदानिराज्ञोसुबन्धुस्यषष्टीनागसहस्राणिइषादन्तकालिनानिहेमजालप्रतिच्छन्नानिसुवर्णालंकारभूषितानिसखुरषवारा
णिनसहस्रारोहाणि॥ इक्षुतोमरपाणिनोषष्टीअश्वसहस्राणिसैन्धवानांशीघ्रवाहिनांसर्वालंकारभूषितानां। षष्टीरथसहस्राणिसिंहचर्मपरिवाराणिव्याघ्रच
र्मपरिवाराणिद्वीपिचर्मपरिक्षिप्तानिसुनन्दिघोषाणि। सर्वेभयानिरुतमयानिषष्टीसुवर्णपात्रीसहस्राणिसर्वैजयन्तकानिसखुरथवाराणिउच्छ्रितध्वजपताकानि
षष्टीधेनुसहस्राणिसर्वाणिकामदोहिनीनां। षष्टीस्त्रीसहस्राणिआमुक्तमणिकुण्डलानिसर्वालंकारभूषितानि। षष्टीपर्यंकसहस्राणिसुवर्णमयानिरौप्यमया
निदारुमयानि। षष्टीसुवर्णपात्रीसहस्राणि। षष्टीरत्नमयाणिपात्रीसहस्राणि। षष्टीनिधानसहस्राणिविंशब्राह्मणसहस्राणिनित्यकभोजनानि। प्रभूतध
नधान्यकोशकोष्ठागारे। प्रभूतदासीदासकर्मकरपौरुषेयप्रभूतं। अमात्यमहत्वतप्रभूतंयसुधेनुगणकोष्ठं॥ तस्यदानिराज्ञोसुबन्धुस्यशयनगृहेमहन्तोइक्षुस्तं
बस्यमध्येएकइक्षुः सर्वशोभनप्रादुर्भूतं। तानिइक्षुस्तंबान्यभिभवतिबलेनापिवर्णेनापितेजेनापिपलाशेनापि॥ सोदानिराजासुबन्धुतंइक्षुस्तंबंदृष्ट्वाविस्मितोचिन्ता
सागरमनुप्रविष्टोकस्येदंभविष्यतिनिमित्तंकल्याणंवापापकंवा। सोदानिराजासुबन्धुः ब्राह्मणपुरोहितनराजाचार्यंशब्दापयित्वाआमन्त्रेति॥ भवन्तोशयनगृहेमहान्तो
इक्षुस्तंबोतस्यइक्षुस्तंबस्यमध्येएकोइक्षुसर्वशोभनोप्रादुर्भूतोसर्वांस्तंबानाभिभवति। वर्णेनापितेजेनापिबलेनापिपलाशेनापितंभवन्तोप्रत्यवेक्षथ। कस्येदंनिमि
त्तंकल्याणकंपापकंवाभयंदानिवोकर्तव्यंतंकरोथ॥ तेदानिब्राह्मणपुरोहितराजाचार्यातंइक्षुस्तंबंप्रत्यवेक्षन्तिपश्यन्ति। भद्रकंप्रासादिकंदर्शनीयंवल्गुरमणीयंदृष्ट्वा

महीपं। तथा तथा कम्पति सोभियामा अनेकघोषं भिरनां वसुंधरां॥ दृष्ट्वा मनोरम्य वमूव स्वागता समन्ततो यक्षसहस्रकोटीयो। कयोनि त्रासं हृदयं प्रकम्पये येन सत्वसारस्य करोति हर्षना। तथा स्वभावं पृथिवीय ज्ञायते समन्ततो देवसहस्रकोटीयो घोषमुदीरयन्ति भविष्यते जिनोऽद्य हृष्टवर्षाणि च धामयेत्तु॥ दृष्ट्वा मे पुंच शालाजीवजीवकमयूरहंसा करविङ्ककोकिला संप्रस्थिते नैकरवा अभूषि॥ नैरंजनायाव बोधिमण्डं दृष्ट्वा मे मार्गो अमरेहि निर्मितो नैरंजनायावच्च बोधिमण्डभूपस्सचड्स स्पंचमात्स्य विचित्रपुष्पो सुमनोज्ञगन्धो। मार्गो मारे सर्व चेहन्तनेजे पुरिमे परिशोधयन्तु। मअमेयामे मारौनिपीठीपूर्वैनिवासनचरितानि स्मरेषि। कुहनेच अनूपो वरबुद्धि यत्नक पूरिम उत्तात्तु बुद्ध। उभधर्मवर्ध्यितानि प्राप्तशीतीभूतः नाथो भवराय निर्घोषि॥ रात्र्यापश्चिमे यामे अरुणोद्घाटनसमये नन्दीमुखायां रजन्यां यत्किंचित्सत्पुरुषेण महापुरुषेण पुरुषर्षभेण पुरुषपुङ्गवेन पुरुषवीरेन पुरुषनागेन पुरुषसिंहेन पुरुषवृषभेण पुरुषनृपेण पुरुषपद्मेन पुरुषकुमुदेन पुरुषपुण्डरीकेन पुरुषदेवेन पुरुषाजानेयेन पुरुषधौरेयेन अनुत्तरेण सारथिना विक्रान्तेन पराक्रान्तेन स्वकेन अप्रमत्तेन। आतापिना व्यपकृष्टेन प्रहितात्मेन विहरन्तेन गतिमता मतिमता धृतिमता श्रुतिमता बुद्धिमता प्रज्ञावन्तेन अर्थिकेन छन्दिकेन सर्वशो सर्वत्र यो ज्ञातव्यं बोधव्यं अधिसंबोधव्यं सर्वं तमेकचित्तक्षणसम्प्रयुक्तया प्रज्ञया अनुत्तरां सम्यक्संबुद्धमभिसंबुद्धो। देवपुत्रा गंधमाल्येन समुपस्थिता। किंतु खलु भगवतो चित्तं विजृम्भितं। भगवांस्तांस्देवानां चित्तेन चित्तमाज्ञाय तायै वैहायसे नान्दनतालिमं देवकाक्षाच्छादनं उदानं भाषति॥ छिन्नवर्त्म उपशान्तरजः शुष्का आश्रवा न पुनः स्रवन्ति छिन्ने वर्त्मे न वर्तनि एषेव अन्तो दुःखस्य॥ अथ नानावर्णकुसुमोपायनेष्वनेककुसुमविचीतसुगन्धा देवपुत्रकरतलविमुक्ता देवराजमभिदक्षिणीयेन्द्रः। यस्य वीर्यगिरीसागरमनुत्पन्नयोः सत्याकुलानि तेजसि मुदितचतस्र देवमनुजोपचितस्स अनन्तनिकृत्य॥ अप्रतिमस्य यदा इमे प्रादुर्भवन्ति धर्मा आतापिनो ध्यायतो ब्राह्मणस्य॥ अथास्य कांक्षा व्यपनयन्ति सर्वा यदा प्रजानाति सहेतुधर्मां यं अनुत्तरो मो प्रतीत्य समुत्पादे।

यदा इमे प्रादुर्भवन्ति। धर्मा आतापिनो ध्यायतो ध्यायतः ब्राह्मणस्य अर्थास्य काङ्क्षा व्ययपयन्ति सर्वा क्षयं प्रत्ययानामवैति॥ अयं प्रतिलोमः प्रतीत्यसमुत्पादो मारेण पापीमता ब्रा-
ह्मणकानिर्मितो भगवतो पर्यङ्कमभिनन्दन्ति॥ सर्वेन दुःखेन न सर्वे विनीता॥ ॥ अथ खलु भगवान्तायेवेलाये इमं उदानमुदानयेय यथा इमे प्रादुर्भवन्ति। धर्मा आतापिनो
ध्यायिनो ब्राह्मणस्य विधर्षितानि तिष्ठति॥ मारसैन्या सूर्यो व ओभासिता अन्तरीक्षे॥ अथ खलु भगवान् प्रथमसंबोधिप्राप्तो तायेवेलाये इमं उदानमुदानये सुखो विपाको
पुण्यानामभिप्रायश्च ऋध्यति क्षिप्रं च परमां शान्तिं निर्वृतिं चाधिगच्छति॥ उपरतो ये उपसर्गा देवता मारकायिका अन्तरायं न शक्नोन्ति। कृतपुण्यस्य कर्तवे। ये भोन्ति अल्प-
पुण्यस्य विग्रहा तेन भोन्ति पुण्यवन्तो बलवां भोन्ति समाधिसम्भारवन्तो स पुण्यवन्तो। यदि ये च देवलोके अथवा वसवर्तिनो मनुष्ये अकृत प्रार्थयते तथा तथा ऋध्यते
स्य। अथवा पुनः प्रार्थयते निर्वाणं अच्युतं पदं॥ अशोकं मार्गं दुःखप्रसवनघातिनं ते अल्पकिसरेण॥ ॥ अथ खलु भगवान्महान्तो कालविजितेन नासमाधिस-
मापद्यते॥ अयं लोको संतापजातो स्पर्शोपरेतो रोगं वदेति॥ आत्मतो येन येन हि मन्यन्ति ततो तं भवति। अन्यथाभवे द्वयं लोके शक्तो भवशक्तो भवाभिनन्दी तं भवोय-
त्र भवति तं दुःखं भवविप्रहाणार्थं॥ खलु पुनर्भिक्षवो न यथागतेन ब्रह्मचर्यं वुष्यति। ये हि केचि विभवनकस्य निःसरणमाहुः सर्वे ते भवा। अनिःसरणान्ति वदेमि। ये वा
पुनः केचिद्भिक्षवो अभवेन भवस्य विप्रमोक्षमाहुः। सर्वे ते भवा अभिमुक्ता निवदेमि। उपधिप्रतीत्य दुःखस्य संभवो सर्वशोपाधिक्षयतो भिक्षवो नास्ति दुःखस्य सं-
भवो लोकमिमं पश्य पृथु अविद्यापरीतं भूतं भूतरभवो न परिमुक्तो। ये केचिद्भवे सर्वे हि सर्वत्र तये संभवन्ति। ये सर्वे ते भवा अनित्या दुःखा व धर्माः परिणामधर्माः
एतमेतं यथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया पश्यतो। क्षीयति भवतृष्णा अभवन्नाभिनन्दति। सर्वशो तृष्णाक्षयो निर्वाणं तस्य निर्वृतस्य भिक्षवः पुनर्भवो न भवति अभिभूतो मारो वि-
जितसंग्रामो निर्जिताः आस्रवाः उपेत्य गाथा सर्वा निति। भगवान् सम्यक्संबुद्धो पर्यर्थ सम्प्रापातो न रञ्जयेय अभिसमावपितावो बोधिमूले इच्छाशासनेन शक्नेन मारो पापीमां त

कमुखा अन्ये कुक्कुटमुखा अन्ये गृध्रमुखा अन्ये खरमुखा॥ अन्ये अशीर्षका कवन्धा अन्ये एकशिरा अन्ये द्विशिरा अन्ये बहुशिरा अन्ये अचक्षुषो अन्ये एकचक्षुका अन्ये अहस्तका अन्ये अपादका अन्ये अबाहुका अन्ये षुबाहुका अन्ये दशबाहुका॥ अन्ये असिधरा अन्ये धनुर्धरा अन्ये शक्तिधरा अन्ये तोमरधरा अन्ये भिण्डिपालधरा अन्ये शूलधरा अन्ये त्रिशूलधरा अन्ये हलधरा अन्ये चक्रधरा अन्ये मूशलधरा अन्ये मुद्गरधरा अन्ये परशुधरा अन्ये रत्नफधरा अन्ये करंकरा अन्ये मुरतनोऽस्थि वमन्ति अन्ये सर्पान् वमन्ति अन्ये क्षुरपर्यन्तालकान परि अन्तरीक्षे भ्रामन्ति। अन्ये पादहस्तिनां गृह्य बोधिसत्त्वं अभिद्रवन्ति। अन्ये दण्डु गृह्य अन्ये अश्मं गृह्य अन्ये गार्द्दवं गृह्य अन्ये कवन्धं गृह्य अन्ये करंकं गृह्य अन्ये आशीविषं गृह्य अन्ये सिंहान् गृह्य अन्ये व्याघ्रान् गृह्य अन्ये द्वीपिं गृह्य अन्ये ऋक्षान् गृह्य अन्ये गवयान् गृह्य अन्ये महिषान् गृह्य अन्ये शीर्षकरोटिं गृह्य अन्ये पर्वतकूटानि गृह्य अन्ये समूलानि वृक्षानि गृह्य अन्ये अन्तरीक्षाच्च अंगारवर्षां पातयन्ति। अन्ये आशीविषवर्षानि पतन्ति। अन्ये उपरिवर्षाणि पातेन्ति। अन्ये हस्तिषु अभिरूढा अन्ये अश्वेषु अभिरूढा। अन्ये उष्ट्रेषु अभिरूढा। अन्ये महिषेषु अभिरूढा। अन्ये गर्दभेषु अभिरूढा। अन्ये गवयेषु अभिरूढा अन्ये मृगेषु अभिरूढा अन्ये शूकरेषु अभिरूढा। बोधिसत्त्वो अभिद्रवन्ति॥ नापि बोधिसत्त्वस्य रोमस्यापि इञ्जनत्वं दिव्यतस्य वा अन्यथात्वं॥ अथ सर्वा सगणया भ्वर घोरे। बहुजनहृदयवारणायुक्ता सेना अभिनिर्मिणी यमभिपाशीर्षेन बोधिसत्त्वा। सनर्थे सोहयसहस्रं युक्तं वाहनमभिरूह्य विचित्रचापधरो वाचामुपामुदीरये। हनथ हनथ गृह्णथ गृह्णथ रवन्ति आर्त्तस्वरं शीघ्रं केऽजरखरोचवदना उष्ट्रमुखा मुपलपाणिनो रौद्रा राक्षसगणाप्रन्ति भयं भ्रमन्ति॥ यतो सो अग्निनिर्याणी अपराणि कवन्धानि आशीविषकानि दहन्ति मेदिनीयं। हनहनथ हनथ हनगृह्णथ गृह्णथ रवन्ति आर्त्तस्वरं घोरं। अपरे च सर्पान्निश्चि विषं च वमन्ति। ते तं पारे गृह्य गजेन्द्रं अभिभवन्ति पिशाचगणाः पर्वतशृंगाणि अपरे उत्क्षिपमाना अभिद्रवन्ति मुनिं। अंगारवर्षं अपरे च वर्षन्ति नभेपि आश्वगणाः क्षुरपर्यन्ता च धामन्ति चक्राणि अन्तरीक्षगता गगनेपि च रवन्ता यति भयानि घोरां करोन्ति सत्त्वा॥

॥ अथ खलु बोधिसत्त्वेन त्रिकृत्वो शिरं परामृष्य त्रिकृत्वो पर्यंकं परामृश्य दक्षिणेन हस्त

रतनेनसुविचित्रकेनराजिकेनताक्षारसप्रसेकवर्णेनमृडणास्थूलसंस्पर्शोपमेननाम्रनखेनअनेककल्पकोटीकुशलमूलसमन्वागतेनपृथिवीसंपराहतेसंप्रनदेशाभीरे
सुस्वरूपंअनुनदेअनुरणो॥सय्यथापिनाममागधिकाकंसपात्रीवपर्वतश्रृंगेसंपराहनागम्भीर्य्यरूपंअनुनदेअनुरणो॥एवमेवबोधिसत्त्वेनदक्षिणेनहस्तरतनेनना
म्रनखेनसुविचित्रराजिकेनताक्षारसप्रसेकवर्णेनमृडणास्थूलसंस्पर्शोपमेनअनेककल्पकोटीकुशलमूलसमन्वागतेनपृथिवीपराहतातेनचपृथिवीशब्देनमेस्रेनु
ज्ञेयस्रुज्ञेपरिणामेहस्तिनोपिसानसीदेन्तुः।अश्वापिसानसीदेन्तुः॥रथापिसानसीदेन्तुः।पादापिसानसीदेन्तुः।हस्तीहिसानसीदेन्तुः।प्रहरणापिप्रपतेन्तुः।दिशा
पिप्तानडज्रेन्तुः॥अतीर्थेनापिनदीनैरंजनाप्रपतेन्तुः॥अन्येवामेनपार्श्वेनप्रपतेन्तुः।अन्येदक्षिणेनपार्श्वेनप्रपतेन्तुः।अन्येउत्तानकाप्रपतेन्तुः।अन्येएकेहिप्रपते
न्तुः।अन्येजानुकेहिप्रपतेन्तुः।अन्येओमूर्द्धकाप्रपतेन्तुः।अन्येअवकुब्जकाप्रपतेन्तुः॥भीतात्रस्तापरस्परंउल्लोकयमाना।सोकरेणामृडस्थूलपाणिनाआहनेयथर
णी।द्विपदोकम्पेयमेदिनीससागरशैला।तेनबहुभग्नचमूःनमुचिस्यसोवजहेनदाबोधिसत्त्वसमीपंबोधिसत्त्वतेजेननामतेवरथ।अनेककुररगवारणवरमत्तरथ
गदातान्वैरंजनानामनतीर्थेप्रपतिनमथितोभ्वरथशस्त्राः।मारोसराक्षसगणोदिशावविदिशाचअप्रजानन्तो।नैरञ्जननामनतीर्थेप्रनुतीर्णोविगतशङ्कोयोजनस
स्हमातृपत्नानिस्मृद्धिवलेनशीघ्रेणराक्षससेनावलानथापिनोचाभयाप्रकपन्निरिव्याजीवथद्दष्टास्यसश्रयान्तुको।अन्येचराक्षसगणाःकरपादमस्तशिरोसन्नि॥
मन्दारवांचदेवाप्रवर्षिकर्णीरवांचहृष्टमनावाचामुदीरयन्ती॥विजयोविजयःपार्थिकस्यागगणोवडन्तुभीशब्दैहिहिकारनदिभुंचनभेदेवलोकेयाविभूतेननमविमल
शास्तुविजये॥ ॥देवपुत्रोदेवलोकगत्वाभाह॥योसौभयासीसतरुणोत्तमस्सा।नैरंजनस्यतीरमुपगतस्मनशाक्यनन्दवर्षशानेहिवजप्रदेशमात्रपरिकीर्णयिष्य।
हस्तुमेजाम्बुनदकाञ्चनाभोबोमप्रभालक्षणविचित्रगात्रो।संप्रस्थितोस्यकरवाअभ्भूमिनैरंजनायावत्तबोधिमण्डे।सोनेक्रमांपद्मदलप्रकारायथायथानिक्षिपते

सृद्धाप्रियाजातिः हीनोत्कृष्टमध्यमा। नैवाहमभिनन्दामि न पेक्षे किंचिदेव हि॥ सुसमृद्धापि ये कामा हीन उत्कृष्टमध्यमा। तेष्वहं नाभिनन्दामि अनपेक्षोस्मि नैव हि
येपि मे पञ्चकामगुणा लोकस्य सुखसंमता। तेष्वहं नाभिनन्दामि अनपेक्षोस्मि नैव हि॥ नागो यथा प्रतिछिन्नदारयित्वा अभवश्वना। गकृतिर्येन कामो स्वयं च छित्वा च
गृहबन्धना॥ गोत्मा विमुक्तमनः वरमहो धर्मेषु दीरयेन्तुः हृष्टप्रमुदितानमे॥ ॥पुनर्मारो येन बोधिसत्वस्तेनोपसंक्रमित्वाउपरि वैहायसमन्तरीक्षे अस्था
सि॥ बोधिसत्वमाहकरुणं॥ ॥मारो आह॥ अहमीश्वरो मकरोमकृमात्रपाराणोमस्तं सुरासुरवरो विषयेषु वासि संसारपञ्जरगता मनोभिरमता॥ कामानुरागमु
ञ्चत मृत्युपाशं नं वा रम्यां मधुरया परमार्थदर्शी। मारवचीनं महि मरण्यगतो महर्षिं मकल्पकोटिकुशलोपसमन्वितस्य वचनेन नरर्षभहतं नरकुम्भवस्य चित्तभूरा
स्मि यदि अस्ति त्वं ईश्वरत्वं। कामेश्वरोसि यदि त्वमकमयाश्वरासि कामानुरागहि स्त्रीणां मन्त्र जेकृगतापं केपतन्ति मशीरत्नविलंविचूडा। तेषां तथान्निपतितानि म
हीश्वराणां पृष्ठे पतन्ति प्रत्यपानहि योललन्यः। ते कामरागमदवेगयुता हतन्नितन्त्रिक्षरोऽप्रमदाय मदासमृता। सोहं स्मृताप्रपगतो प्रमदाय नत्तुमदसम्भृता सो
दासनाप्रपगतो प्रमदाजनस्य हैश्वर्यमनावरस्मिप स्पर्धयया। सिमृच्छा कामानुरस्य हि निर्वियन्ति ईश्वरत्वं। नाभून वापि भविता इति निश्चया मे सोहं नवाघसबलं
प्रधिनिर्मिसित्वा अरुणोदयेप्रतिहन्ते भविनासमृद्धो॥ सिंहासनाप्रकृगतेहि न कश्चित्काश्मः उत्तिष्ठ ते वरमदेरुगतो भवुषो॥ मारो आह॥ किं गर्ज्जसेऽज्ञमवर
स्मि प्रखले निषण्णेन हित्वा वसस्यपसिहयो पसहस्तमारि॥ सेनापि याच बहुराक्षसपक्षसंघाः त्वनुरंगिनीमे नानुदित्ता बहुमत्तमत्ता॥ ॥बोधिसत्वो आह॥
यदि मारकोटिनयुतानि समागमेन्नुः कृशतो घसत्वयवित्तस्य नरर्षभस्य॥ यो मं नरछेपकृतो न वकुल्मवभ्रुः प्रतिगच्छ किंचित्तपिनेन निरर्थकेन॥ मारो बोधिस
त्वेनक्षिप्रोस्वकं भवनं गत्वा परिवारस्य आविक्षन्ति॥ एषो मारिष बोधिसत्वो बोधिमण्डे निषण्णो अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोधिनुकामो स्वयस्याना तो आवयि

नक्षः माममविषयातोवकृजनकायमभिक्रामयिष्यति॥ तस्यदानिज्ञनंस्कुतीनामपुत्रोआह॥ तातमात्वंअन्तरायंकरोहि अनन्तरायेसम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यतु॥ या
दृशामेअसिगर्भोपक्रमेएणाजातिवअभिनिष्क्रमणेचयथाबोधिमण्डेउपसंक्रम्यनिषण्णो। अयेषअनुत्तरांसम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यिष्यति॥ नास्तिसोसत्वोकायोवाबो
धिसत्वस्यसमर्थोअनन्तरायेसम्यक्संबोधयेअन्तरायंकर्तुं। निषण्णोसिंहासनयथऊर्ध्ववर्तीओभासयित्वादिशांवृक्षमूले। नचैतदस्माकंकदाचिदिरोचतियमेवरूपस्यऋषि
पराक्रमेसि॥ शीलेवस्यानिंयेनयेनचैतेउपेतासर्वेपरमांगतिंगताः॥ सोएवंरूपांसुसमृद्धिंनोधजोपयामेष्यतिआत्मभाजनं। एषभूवेसर्वोऽपादानमुत्तमंचक्रो
ड्ढोभविष्यसिपूर्णमासिये। कथंहिचित्तंक्रमतेअवुद्धिनोयोएवंरूपानभतेविहेठां। अङ्गारकर्षूपमपतेयसोनकोचिआशीविषपिसदृशोसोकरेय्या। जात्यन्धभूतोभुञ्जनस्वेहिश
ष्टतोसोव्रवकृतेएपतेववचुको। एवमिमेभोन्तिपरीजन्वेतसोवेदमत्रनानास्तितथाविधानं। येरूपमेवपरिभुञ्जतोवरंअत्थदृष्टानामएतन्तिभचक्षुया। सचैवयमे
तंवचनंनगृह्णन्तिमार्गस्थउन्मार्गगतोस्परिष्यय। एतायमानादिशताचतुर्दिशंयथापिभ्रष्टक्रोष्टुकाकालोअमानोगाथाभाषति॥ सर्वेस्वकार्थंइमंसमृद्धिंतोसिस
मोहमासत्त्रभवमन्त्रबुद्धिःयथाअयंदेवअसमतीतोमानिमपुष्कोकुरुतेजनीसुनो॥ ॥ततोमारोमहासन्नाहंसन्नहित्वाआगतोबोधिसत्वसमीपं॥ बोधिस
त्वीनवउक्कासितनव्यदैनभग्नोपुनःमारोममहासन्नाहंसंनहित्वाबोधिमण्डेबोधिसत्वसमीपंआगतोमहतीचतुरङ्गिनीसेनायेकुम्भाण्डयक्षराक्षसपतीये। सम
न्तात्रिंशयोजनास्फुरित्वाहयसहस्रपुष्पाहनेअभिप्राहिचित्रचापधरोसन्नद्धकवचितोउच्छितध्वजपताकाअनेकैःभेरीमृदंगभरूपटहपणवशंखसंनिनादेन
किलिकिलाप्रक्ष्वेडितसाहस्राणिप्रमुञ्चमानिर्भैरवायंविकृतायम्भूतगणासेनायेसंपरिवृतो॥ ॥नयथाअन्येअश्वमुखाअन्येउष्ट्रमुखाअन्येगर्दभमुखाअन्ये
अजामुखाअन्येमराठमुखाअन्येमृगमुखाअन्येसिंहमुखाअन्येव्याघ्रमुखाअन्येद्वीपिमुखाअन्येऋक्षमुखाअन्येश्वानमुखाअन्येभूकरमुखाअन्येबिडालमुखाअन्येका

THE INSTITUTE FOR ADVANCED STUDIES OF WORLD RELIGIONS

FILM—STRIP NO.
MBB—1971— 22-20,

BUDDHIST SANSKRIT MANUSCRIPTS

सावर्त्तीभूता करःपुटै नमस्यन्ति नु सेषाप्रसन्करोगुणाकृष्टतमप्तोपुरिमकेह्नि। यथा विमाने ते सेन ध्वजरतिस्तनसर्व्वह्नो। निःसंशयं [illegible]हावीरो अद्यबुद्धो भविष्यसि॥ य
थाव भ्रवनमस्त अभ्युकारतिमा सर्व्वं। ओभासे वछनं सर्वं अद्यबुद्धो भविष्यसि॥ यथा च विमला नेत्रा विशुद्धा मम नायकः। निःसंशयं महावीरो भ अद्यबुद्धो भविष्यसि॥
यथा वरणाते पक्षिविकसपान्नीव नादिता। निःसंशयं महावीर अद्यबुद्धो भविष्यसि॥ यथा वातो न वायन्ति यथा वृक्षानि तिग्निता। यथा छिन्नानि कूजन्ति अद्यबुद्धो भविष्य
सि॥ यथामोदं नीप्तश्चेह्नि सर्वायभ्रुनमण्डला। तुष्टा नामेव प्रसादो हव भोति अलंकृता॥ यथा चाराशतानां पंचकरोन्ति त्वां प्रदक्षिणं॥ निःसंशयं महावीर अद्यबुद्धो भ
विष्यसि॥ यथा पद्मशतानां पंचकरोन्ति त्वां प्रदक्षिणं। निःसंशयं महावीरो अद्यबुद्धो भविष्यसि॥ यथा हंसशतानां पंचकरोन्ति त्वां प्रदक्षिणं। निःसंशयं महावीरो अद्यबु
द्धो भविष्यसि॥ यथा क्रोञ्चशतानां पंचकरोन्ति त्वां प्रदक्षिणा। निःसंशयं महावीरो अद्यबुद्धो भविष्यसि॥ यथा मोरशतानां पंचकरोन्ति त्वां प्रदक्षिणं॥ निःसंशयं महावीरो
अद्यबुद्धो भविष्यसि॥ यथा जीवंशतानां पंचकरोन्ति त्वां प्रदक्षिणं॥ निःसंशयं महावीरो अद्यवीरो भविष्यसि॥ यथा पूर्णकुम्भशतानां पंचकरोन्ति त्वां प्रदक्षिणं। निःसंशय
महावीरो अद्यबुद्धो भविष्यसि॥ यथा कन्याशतानां पंचकरोन्ति त्वां प्रदक्षिणं॥ निःसंशयं महावीरो अद्यबुद्धो भविष्यसि॥ आभिषेहि त्वं जिन पारमिताये तदपगाते प्रि
सबुद्धनिषध्यस्व लिकाले यलोकप्रदीपोऽपविष्टो महीरुहोग्रसमीपे॥ ॥अथ खलु कालो महानागराजो बोधिसत्वसिंहासनगतमभिलवे। यथा अष्टौ हि जा
ले ह्निसलरित्वा नमस्कारित्वा नलरं यथा पर्व्वक्रमा मुञ्जन्ति अद्यबुद्धो भविष्यसि॥ यथा चाराशतानां पंचकरोन्ति त्वां प्रदक्षिणं। प्रमप्रमश्वराजस्य अद्यबुद्धो भविष्यसि।
त्वं पिनरवीररत्नरितां निषेवस्व मूर्द्धं मनुचीर्णं॥ क्षपयसि शठसैन्यं हयराजरथं सपमानं यथा। द्वात्रिंशतीमे काये महापुरुषलक्षणा। निःसंशयं मारसैन्यं प्रभंजित्वा विरा
वसि॥ अद्य त्वं शास्त्रं च वित्तं कृशामदमदनेशाने नोत्यापिपन्वान बोधिप्राप्य विभोत्स्यति॥ अद्य ते सहधर्मेण प्रतिवन्ना नभेष्यति॥ इति कालो महानागराजा णांवरोत्त

२०८

मः॥ दृष्टोद्यां त्रिति कोभा ह्भय वृक्षोमविष्यसि॥ बोधिसत्वो कालो नागराजानं संबोधयति॥ एवमेतन्महाकाल एवमेतन्महानाग अथाहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसं
बुध्यिष्ये॥ तत्र काली अर्वाचिछ्निय देहप्रीतिहर्षपरिस्फुटितकायो॥ अस्य कालववनेनतवसमयं। अथस्पृशिष्य अनुत्तरबोधिं। अपिमहीधरागिरिधरा नभवेषा चक्रमानां
गगारणप्रपतेमानेवहं नमगतेनमभवेयामोऽहिद्धिरितिमनसोभुजगेन्द्रमेरुष्वंग भनितोविषमेयामेदिनीवगगगाचमुमेया॥ यादृशाहि सिंहासनश्रेष्ठपगाम्यभम्
तेनमस्तशेकुआ साणिराँयमुँविततनिषण्णोंनीर्थ्यवाक्रमवरस्यसमीपे॥ अथसर्वभवस्मृतमशेषंद्धहुनामिरजनिक्षपकातेसविनत्वकालो संविद्धहाविशवरलक्ष
णोंप्रदक्षिणीकरित्वा ननतत्रैवान्तरनिषण्णो॥ बोधिसत्वोपंवसंताप्रतिलमे॥ तद्यथा। अतीतसंताक्षेमसंताछवेसता अशाकसंताइमां चपुनः परसंताप्रति
लभते। अथमहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यष्यतिवतारिनीनयो। तद्यथा सामसंतोमभेदोपप्रदाना॥ ॥ अथखलुमारोपापीमांयेनबोधिसत्वे
नोपसंक्रमित्वा वैहायसेअन्तरीक्षेस्थित्वा प्राञ्जलीकृतो बोधिसत्वं नमस्यते॥ अथखलु बोधिसत्वोमारंपापीमं इमां गाथायेअभ्यभाषे॥ वैहायसंतिष्ठसि अन्तरी
क्षेवेगाप्रमत्तोमृगमण्डलीवनमस्यतो॥ प्राञ्जलीवंदमानोतवन्दनीयं ह्त्वं नमस्यमि॥ अहंवो ईश्वरोराजाविचेतासर्वप्राणिनां। सुखस्पचदुःखस्पइमाणोतो
केपर्यापन्नोविद्यानत्रैयौवनेवीरआरोग्यंचमहायशःमनमनुष्यकोकामापितृदेवनिवेशानेआवसेहिमहीरम्या स्फीतापदक्षिमण्डलामलापत्तानियन्तमानो
राज्यंकारेहिगौतमः॥ अश्वमेधंपुरुषमेधप्रशस्ती कसमपक्वासानिरर्गडा। एतांपक्तायजित्वानहोतिअमरामरः॥ एताय तायजित्वान चपश्चिशासर्गन्दिकामो
दन्तिकामकानागतत्वहेमार्षंहूहिकरोहिवनंमम॥ मा आगामिके विहन्याहि हित्वासादृष्टिकंफलं॥ इमांगाथाभरणोमारोबोधिसत्वस्पसन्तिके। तत्राचवादितं
मारंबोधिसत्वोप्यभाषति॥ श्रमतत्ववह पापीमास्वेनअर्थेइहागतः। नैवंत्वमीश्वरोराजानप्रजानप्रजापतिः॥ सचेस्वमीश्वरोअस्यानमेयावेसिप्राजनतौ॥ श्रम

तलानां अग्रबुद्धो भविष्यसि ॥ यथा नैरञ्जना रम्या कुसुमेहि समाकुला। निःसंशयं महावीरो अग्रबुद्धो भविष्यसि ॥ यथान्तपुष्पवर्षेति देवा क्षेपन्ति अम्बराः ॥ हृष्टा च प्राणानां सर्वे अग्रबुद्धो भविष्यसि ॥ प्रविजितं च बहते प्रतिपूर्णेन पार्थिवी नत्तमसुतो अवग्रा स्वगात्रो अनुदयंतो अभिषिंचित्वा ओषधे मे पुरिमबुद्धनिषद्याः सर्व मही वस्त्र चतुःद्वीपसशैलां ॥ खेऽपि रज्ज्विव अनपेक्षो जहित्वा याचे खलिकं तृणा नरशि सोय त्तनिषण्णो स्पृशे वरबोधिं। तस्स तृणा मृदुतूलनिकाशा खस्तिको कनकबिम्बनिभास्स वेगजा मुनिनो भरयेन्तृणा मुष्टिं नपष्ट्रमुड्कुलाग्रुलिपाणिः ॥ ॥ अथ खलु बोधिसत्त्वो सिंहविक्रान्तविक्रमे अनुत्तरस्य अमृतस्य आरणताये ॥ नागविक्रान्तविक्रमे। ऋषभविक्रान्तविक्रमे। हंसविक्रान्तविक्रमे। क्रौञ्चविक्रान्तविक्रमे। उग्रधर्षविक्रान्तविक्रमे। अग्रोत्पादविक्रान्तविक्रमे। श्रेष्ठोत्पादविक्रान्तविक्रमे। ज्येष्ठोत्पादविक्रान्तविक्रमे। पूर्वोत्पादविक्रान्तविक्रमे। पुगोत्पादविक्रान्तविक्रमे। प्रणिधिपूर्वोत्पादविक्रान्तविक्रमे। शत्रुर्मथनविक्रान्तविक्रमे। अपराजितविक्रान्तविक्रमे। महापुरुषविक्रान्तविक्रमे। अतीनविक्रान्तविक्रमे। अदीनविक्रान्तविक्रमे। अहीनविक्रान्तविक्रमे। अनीनविक्रान्तविक्रमे।। हितैषीविक्रान्तविक्रमे। अनन्धकारीकरणताये महाविक्रान्तविक्रमे। महासग्रामविजयाये अनुत्तरस्य अमृतस्य आहरणताये महाविक्रान्तविक्रमे। अतीनविक्रान्तविक्रमे। अदीनविक्रान्तविक्रमे। अहीनविक्रान्तविक्रमे। अनीनविक्रान्तविक्रमे।। हितैषी अनन्धकारीकरणताये महाविक्रान्तविक्रमे। महासयामविजयाये अनुत्तरस्य अमृतस्य आहरणताये महाविक्रान्तविक्रमेति॥

॥ अथ खलु बोधिसत्त्वं सिंहविक्रान्तविक्रमन्तं। नागविक्रान्तविक्रमन्तं। ऋषभविक्रान्तविक्रमन्तं। हंसविक्रान्तविक्रमन्तं। क्रौञ्चविक्रान्तविक्रमन्तं। उग्रधर्षविक्रान्तविक्रमन्तं। अग्रोत्पादविक्रान्तविक्रमन्तं। श्रेष्ठोत्पादविक्रान्तविक्रमन्तं। पूर्वोत्पादविक्रान्तविक्रमन्तं। पुगोत्पादविक्रान्तविक्रमन्तं। प्रणिधिपूर्वोत्पाद॰विक्रान्तविक्रमन्तं। शत्रुर्मथनविक्रान्तविक्रमन्तं। अपराजितविक्रान्तविक्रमन्तं। महापुरुषविक्रान्तविक्रमन्तं। अतीनविक्रान्तविक्रमन्तं। अदीनविक्रान्तविक्रमन्तं॥

भमीनविक्रान्तंविक्रमन्तं॥ हितैषीनअभ्रमनकारीकरणानायैमहाविक्रान्तविक्रमनायेमहासंग्रामविजयायेअनुत्तरस्यअमृतस्यआहरणायेमहाविक्रान्तंविक्रमन्त॥
पञ्चवाशतानिबाबोधिसत्वअनुप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुपरिवर्त्तन्तुः॥ पचहंसशतानिबोधिसत्वमनुप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुपरिवर्त्तन्तुः॥ पचक्राञ्चशतानिबोधिसत्वमनु
प्रदक्षिणीकरोन्ताअनुपरिवर्त्तन्तुः॥ पचमयूरशतानिबोधिसत्वमनुप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुपरिवर्त्तन्तुः॥ पचजीवजीवकशतानिबोधिसत्वमनुप्रदक्षिणीकरोन्ताअनु
परिवर्त्तन्तुः। पचकन्याशतानिबोधिसत्वमनुप्रदक्षिणीकरोन्ताअनुपरिवर्त्तन्तुः॥ कालोनामनागराजोअद्दर्शीद्दृष्ट्वाचपुनर्बोधिसत्वमेतदवोच॥ यहिमहाश्रमणाये
नत्वमहाश्रवणामार्गेणआगच्छति। सगनापिमहाश्रवणाक्रकुछन्दोस्यनेनमार्गेणआगतोसौचअनुत्तरासम्यक्तबोधिमभिसंबुद्धोनस्मिनस्मान्महाश्रमणाएनेन
मार्गेणआगच्छति। अयमपुत्वपिअनुत्तरासम्यक्तबोधिमभिसंबुध्यिष्यति। येनमहाश्रवणामार्गेनआगच्छति। भगवानपिकोनाकमुनिएनेनमार्गेणआगतोसौ॰
चअनुत्तरासम्यक्तबोधिमभिसंबुद्धोत्वपिमहाश्रवणास्तेनेनमार्गेणआगच्छसि। अयत्वपिअनुत्तरासम्यक्तंबोधिमभिसंबुद्धिष्यसि॥ येनत्वमहाश्रवणामार्गेण
गच्छसिभगवान्महाश्रवणाकाश्यपोएनेनमार्गेणागतोअनुत्तरासम्यक्तबोधिमभिसंबुद्धोत्वपिमहाश्रवणाएतेनमार्गेणगच्छसिअयत्वपिसम्यक्तबोधिमभिसं
बुद्धिष्यसि॥ ॥अथखलुकालोनागराजाबोधिमण्डंगच्छन्तेगाथाभिरभिस्तवे॥ अथकल्पसहस्राणिवशीभूतसहस्रकोटिमनुवीर्ण। दृष्ट्वातदाव्रजन्तका
लोशाक्योत्तमाभवोचमार्गेणयेनयेसिद्धिपदोत्तम॥ भञ्जनअसभीतभयजनिक्षयायसर्वसत्वचरितानिबुध्यसि॥ येनतेपुरिमाबुध्यात्मज्जमार्गेणप्रतिस्थिता॥
तेनत्वप्रणतोवीरअयबुद्धोभविष्यसि॥ क्रकुछन्दोभगवाबुद्धोमुनिकोनाकसाह्वयो। काश्यपोभगवाबुद्धोभवाप्येनेनप्रस्थितो॥ येनगतोक्रकुछन्दोकोनाकमुनि॰
काश्यपो। गिरीचनेनत्वगच्छवीरोभयबुद्धोभविष्यसि॥ यथानरणानिमृगानियथावाचक्षिस्वलिकं। यथोपेसिमधीमण्डेअयबुद्धोभविष्यसि॥ यथाद्यमेमुखावा

शोभां भास्वरप्राप्तो सो अनन्तकल्पां । यो वै नित्यं अपनयेज्जीर्णपुष्पं तु स्तूपे भोति महासार्थवाहः । अनन्ततेजमस्तुतननीयो भनकृतो भवति विशुद्धकायो । यो वै नित्यं
अपनयेज्जीर्णपुष्पं यत्र रदेया भुभदिव्यपुष्पमन्दारवा बा भयपाटला वा निर्माल्यसो अपनयेज्जीर्णपुष्पान्निनवेतिपेभु ॥ विशाकृतमो भनतिमसद्रो भनो न तस्य
खायकमलिनिषिधन शास्त्रे । कृताञ्जलि स्वजनिभानिस्कश्री वीरे पिनप्रहस्ता । नपाय सो जीर्णपुष्पं अपनयेवेतिपेभु । न तस्य उत्पत्सुकरं प्रकीर्णं तु यनो न भ्रम
भुमहत्कृहीतं । ओसं न पुष्पान्निनवेतिपेभु ॥ आदेत्व तु स्तोत्र मुदितं वेगजातो उद्विग्नकायो भवति उदारो सदा चरन्तो शुभकर्मशेषं न तस्य पुरेवरमणुवोधि
दादेत्व निर्माल्यजिनस्य स्तूपे ॥ यो चन्दनेन करयनाय कुस्पद्ध न्दनेन प्रियन्त्व परमार्थबोधये । सो भोति लोके सदपूजनीयो । प्रासादिका सुमनो तेजवन्तो । त
स्मैव राज्ञो प्रणमन्ति सर्वलोके देवाच नागा मनुजा महोरगा नसर्वा सहस्त्रा सुकुसुमिनलोकपालत्रासामासिवीरोनलोईश्वरत्वे । येत तस्य राज्ये निवसन्ति सत्वाश्र
ति छद्मतेनिरक्षेभुद्गलानेते सर्वपापे भुअभिक्राभेन्ता देवमनुष्येषु चरन्ति धर्मपारिवारितनाभा भवति अमेयपुण्यवन्तो स्मृतिवन्तो प्रतावन्तो । आभासप्राप्ता
विचरन्ति सर्वलोकपथाभिज्ञाप्यन्तन पतितेनेषु श्रीलितं । प्रभूरवानस्वरादृ भवति भुक्तालापे तिमत्ताप्सुष्विरत्नकूटाणवाक्यो । न तस्य वीजनेकृच्छ्रीयउत्लोक
नीयं भवति वहुजनस्य प्रियवप्रदानं । तथार्थचर्यासमानार्थंच वहुजनस्य अकृषुवन्तो न तनेतिलोके । यो अजनती हिनमेवुद्धिस्तूपे । रसो भपायप्रपते
यभूयः वर्जोनिहीनाकुलमर्त्यलोके आप्रव्रजसो भो । नेप्रभूतनकीर्त्यो यो अजनीयो वन्दति मदस्तूप ॥ देवेषु भोतिगनेदेवलोके मनुष्यभूतोपि च भो । नेरानाम
चविहानिनचकुद्य विज्ञप्समो अजनतीनेवन्दतितुद्धस्तूपं । अयीनापसं न कदाचि ज्ञाचेसुभापेनभाषा तितिनिमकानो । अनुप्रसमतावचनेन तस्य पसीप्रमवेदर
मेकृत्वा सां । कालोकरोन्ताजिनमदशाभिमनोज्ञघोमावशीरावधानं ॥ सोऽकृतकीर्तौ स्थितलोकनाथं तुष्टात्मा हेला आभिकिरेवेगजातो ॥ स्म कोमिपूहेजिनमद

शास्ति भुजिनत्व भगवं वदन्नि धर्मे । प्रासादजातो निनिनसत्करोति प्रहीत्व पात्रं बुद्धमेन्नायकस्य । प्रतिगृह्णैतं तसजिनो भनिकातो तान्यनाविन चरितमुदारं । नसमयशो मेध्य
ति देवलोके विशिष्टलोके असदृशो दक्षिणीयो । प्रहीत तान्त्रा सुगानेन पात्रं सो वेगजातो परितुष्टचित्तो । उल्काकपिलानन्दं देवलोकं जनेम द्धं स्वशिरि एवरूपं । सो चेयम
त्वा बहुदुःखप्राप्त अभ्यानचक्षुशिय सर्वलोके । भालोकप्राप्तोन मतिमिरस्य पारी अनीर्णोसलानमे हपिनारवेया । अमुत्र कमी वे यमसे सत्कृतातो स्पृष्टिना ग्राशानो वरमगु॰
वोधि । वते अर्हदशाहि असपकपमो बुद्धत्वसानं दुःखिताप्रमोरे । तान्यानन तस्य प्रणिधिमेवरूपा यथा नविन्तन तो बुद्धता ने हि मित करित्वा जिनोव्याकरोति बुद्धे भवमेधा
क्षिलोकनाथो ॥ ॥ इदमवोचद्भगवानात्तमनाविभुद्धमति भिक्षु सदेवमानुषोचलोको भगवतो भाषितमभ्यनन्दे ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदा
ने अवलोकितं ॥ ॥ नाम महावस्तुस्य परिवार समाप्त ॥ ॥ वोधिसत्वमहावीरो नैरंजनामुपागमे । अथ कालो ॥ ॥ नोमहानागराजकालोनाम
तुलित्व यन्त् ॥ यथा यरणे पृथ्वी कशपात्री वनाडिता । निःसंशयं महावीरो लोकप्राद्र्भविष्यति ॥ रणानि पृथिवी अस्त्वानन्दि घोष समाकुल । भवनानी उत्तारित्वा नसम॰
नेन विलोकये ॥ विलोकयन्तो महानागो असदृशो पुरुषोत्तमं । अग्निस्कंधमिव ज्वलमानं वि पुत्राव घनान्तरे ॥ नैरंजनापानीरे अक्षतगामी अतिघोषपुरुषसिंह । एतं हुतानि
मान नस्तनाराकाल समये अवन्तुवन्दे ॥ ततो उदग्रा सुमनो प्रीतिसुखसमर्पितो बोधिसत्वो नमस्यन्तो इमा गाथा म भाषि ॥ यादृशा मे पुरा दृष्टा लोकनाथ महापशा ॥ तथा
भुवपि सदृशो अत्र मे नास्ति संशयः ॥ यथा उदरसे पादद्दक्षिणा पुरुषोत्तमं । दिशामभिविलोकेन्तो अपत्युद्धो भविष्यसि । यथै यरणे पृथ्वी कसपात्री वनाडिता ॥ निःसंश
यं महावीरो अपत्युद्धो भविष्यसि ॥ यथा च भगवान् महा अन्धकारनिमीलक । ओभासेन स्फुरे सर्वं अपत्युद्धो भविष्यसि ॥ यथा विमानो ते नेन स्फुरति छनि स वर्ग । निःसंश
यं महावीरो अपत्युद्धो भविष्यसि ॥ यथा च विमलाने द्वीविष्णुम मनापक ॥ निःसंशयं महावीरो अपत्युद्धो भविष्यति ॥ यथा चीवरनिक्षेपा यथा च अवगाहसि । नैरंजनापी

रगाश्च दत्वा प्रत्युत्पन्न काले जिनशासनस्य। ततो ह्यसौ गच्छति जम्बुद्वीपे स्वर्गेषु संधावति तिष्ठति च काले॥ गन्धानुलेपनं करियान नल्पे ऽगन्धकामा सुगुप्सरीया। व
र्णैर्निनितं स्थितो शीलस्कन्धं सदाचरन्तो इह ब्रह्मस्वरूप्यं। गन्धानुलेपं ददियान नल्पे रतो अविलासमनःस्वर्गलोके। अथ सहस्रोत्पलयति अप्रमेयां करोति भ
र्थवक्रु देवनानां। गन्धानुलेपं ददियान नल्पे यस्मिन्व काले न गाभोन्ति आयो। अडहृविताम्ट्रमाद्रवावत्त स्मिन्नु काले स्थितो जम्बुद्वीपे। गन्धानुलेपं ददियान
ल्पे अपायभूमिं विवर्जयित्व सर्वा। आसन्नप्राप्त जिनस्य भवति प्रनीतो भवति सुखप्रेमनीयो। गन्धानुलेपनं ददियान नल्पे विशिष्टवाक्यो भवति सुघोष-
प्रियो मनापो। जनस्य नित्यं बहुश्रुतश्च तस्य सर्वास्तु प्रसन्न। गन्धानुलेपनं ददियान नल्पे। राजाधिभोति वरचक्रवर्ती श्रेष्ठि अमात्यो गृहपतिः प्रणपवन्तो कुशो
पिभोति प्रभकरधर्मस्वामी। गन्धानुलेपं ददियान नल्पे॥ मणिं च वातं दत्वा जिनचैत्ये पुष्पउदयविनो प्रमुदितो वे राजानो। सोभोति राजस्य विडलस्य गो
ऽहि महानुभावो गुरुकृतो चक्रवर्ती। मणिविमाने रुचिरे सुमनापे विचित्रवर्णैरभिदर्शनीये। प्रासादमग्रं रतनामयं महार्हं ओलोकने हि सुरवेदिका हि।
सो रूपधारी लभते विशिष्टं। नारीगणो हि न रसप्रपूरा। समाभुजानात सुविभक्तरूपा प्रभूत नभोगा बहुसमन्ता सुभिक्ष क्षेमा अपगतशर्करपुष्पावकीर्णा
स्रूप वशंकृतामां। सुमनोत्पलो घाप्रियदर्शनीयो अभिजिष्ठ उत्तवक शालिमयैः उद्यानरम्या अभमूत नसत्रिका राजाला विचित्रा सुखशुभ्रवेशा॥ ध्वजापता-
का हि स्रूयासु रम्या उद्या हि दृश्या शुभदर्शनीया। न तत्र चौरा न गला न धूर्ता राज्ञो भवति परोपिवन हानि। ईर्ष्यापथेन सुउपेत सत्वा विजिन सान्ति सदा मे त्र-
चित्ता॥ अनन्तश्च देवा व्रजते सुपुण्या स्वर्गेषु भोति परिवृत्तनीया। किं कार्य पुरुक्कथमावरेमय यदा व्रजेम इतो मर्त्यलोके। बुद्धाश्च शक्षि प्रलभे दक्षिणीयाय प
छिपत्व सो पूजनितो कृतार्था। वोधाय छन्दा जनयन्ति पूजां कृत्वा न नैव तु धान्त रज आक रोन्ति। अनन्तानी भवति महानुभावो विशेषभूमि स्थितो अग्रस

तोचित्तप्रसादेभगवतोस्यैकृत्वाकल्पसहस्राणिनहिदुर्गतीयो॥ अतीत्ययामिरशुभावमाशोमाकविभ्रमाक्षाजनभाषतामे। माबुद्धज्ञानंक्षिपिप्याभविचीप्रा
प्तोभवेयपश्चात्स्तुऽखिलोकृद्धुप्राप्तः। योजालकानिअपनप्रचेतियेषुलोकप्रदीपोमहापुण्यक्षेत्रे॥ सोमारकान्विधामियभ्रमनीभोगान्तरेकादशाव
लोनिष्किलेराज्यपामभूमिंविजहातिअप्रमत्तो॥ सदावबुद्धस्तनरजसत्करोतियस्तवभोनिबलचक्रवर्त्ती॥ सन्नस्पलोकेऽपयानात्मपुण्यणोदेवेषुभोतिम
रूपनिःप्रजनीयो॥ दिव्यंचआयुत्तभेतत्रक्षिप्रजधचादिव्यंतयापिचदिव्यवर्णो। दिव्यवसोऽप्सभमसहस्रामीभवरायरूपावयादातनयपूर्णागपश्चेष्टो। स्पर्शल
श्वाचभेदेवभूतोऽन्तोकनीयोभवतिमहानुभावो। नकामनृत्योजननयतिअभ्स्परासुतनतोचाविलाप्रभजतिमनुष्यलोके। सुगन्धिताङ्गभवतिविशिष्टवर्णो
नयारिहानिलभेत्वैकदाचिन। छोतेनत्नजालंजिनचेतियेषुभूरावभवतिदछत्रनअप्रमत्तोनकामभोगेस्तुरतिजनेति। नैष्क्रमानोभवतिअदीनचित्तोछो
रेत्नजालंजिनचेतियेषु॥ सोअक्षणानिपरिवर्जित्वाक्षणाचतस्यभवतिविशिष्टो। उत्तानप्रज्ञोभवतियासोकरोतिद्वारेत्नजालंजिनचेतियेषु॥ नवो
श्विचित्तंविजहतिसोकदाचित्तरवणशीलोभवतिअसंवृतोवा। धर्मेविरागंलभेसोविशुद्धंद्धारेत्नजालंजिनचेतियेषु। दौर्वर्ण्यंजहेसर्वकालेऽप्युक्तिपस
विजहतिसोअशेषं। विशोयप्राप्नोतिचरतिसर्वलोकेददेत्नजालंजिनचेतियेषु। नाभीवभोतिशुचिभोजनानांविशिष्टंविशिष्टांलभेसुवर्णाविज्ञा। लक्ष्मीयपये
तांसुरुचिरदर्शनीयोद्धारेत्नजालंजिनचेतियेषु॥ अनुद्धारेत्वानजिनचेतियेषुनिर्माल्यऽपोप्रमुदितोवेगाजातो॥ ऽरत्नंलराजगुप्तनीयांआरागयेदशाव
लसार्थवाहं। प्रासादिकोभवतिविशुद्धकायाऽवलोकनीयोबहुजनपूजितोच॥ ननतस्यराजाभवेदुष्टचित्तोयोचेतियेषुअपनपिजिनपुष्पं। कुमार्गितस्यापिपिहि
ताभवन्तियोशीतलकर्षोहिस्थितोवोधिसत्तोअनुद्धरेयाजिनचेतियेषु॥ ओसरेऽप्सपुरिममिलानंशोकंवरोषंचजहेसर्वकाले। दौ[illegible]वकायंजहेसर्वअ

क्षवः तेनकालेनतेनसमयेनमिथिलायांविजितावीवैदेहराजोअभूषि॥तदापितदापिअहंदाणानांवर्णवादीएतरहिंपिअहंप्रदाणानांवर्णवादी॥ ॥इतिश्रीमहा
वस्तुअवदानेमिथिलायांवैदेहराजाजातकंसमाप्तं॥ ॥अभूषिराजाविजितावीवैदेहःमिथिलाधिपःदिशासुविश्रुतोदानेमुक्तत्यागोअमत्सरी।हस्त्यश्वरथ
यानंचअहस्तकेतोजातरूपहिरण्यंचनकिंचिदपरित्यजेत्॥प्रीतिप्रामोद्यबहुलोजनतेगमसौमनस्यता॥दत्तोआत्मनोभोतिदत्वाचनानुतप्यति॥श्रवणब्राह्मणदृष्ट्वाकृपणा
मथवनीपकं।तर्पितामन्नपानेनवस्त्रशय्यासनेनच॥गणकामहामात्राचकुमारामात्याचनैगमा॥जनकायोसमागत्वाराज्यतोविप्रवासयेत् सोचविप्रवसितासन्तोवन
खण्डमुपागमे॥आश्रममापयित्वानतत्रवासंप्रकल्पये॥तस्मिंवनखण्डेस्मिंसंहरित्वाफलाफलं॥सन्तर्पयित्वाऋषयोपश्चाद्भुञ्जतिआत्मना॥शक्रोदिव्येनवर्णेनरा
जानमुपसंक्रमे॥अन्तरीक्षेस्थिहित्वानइदंवचनमब्रवीत्॥नपरित्यक्तव्यासन्तियानविगर्हितासदा॥एतेनअतिदानेनराज्यातोसिनिवासितो॥इदंधर्मोसिदुः
खितोराष्ट्रहीनोसिक्षेत्रियो॥परलोकंगतोसन्तोनरकंगमिष्यसिपार्थिव॥नत्वमयानश्रद्दधासियत्रगच्छतिदायको॥सदर्शयिष्यामितानुभ्यंदायकानांतुयोगतिः सन्योतीभू
तेज्वलितनितनितयशक्रोचनिर्मिणीयत॥बहुप्राणसहस्राणिपच्यमानानिदर्शये॥स्वपश्यत्वमहाराजदह्यमानाइमाप्रजा॥केनत्वन्यरातनप्राप्नेदुःखावेदथवेदना॥अ
हसराक्रन्दमानादुःखातेदथवेदना॥एतमर्थपरिपृच्छामिहिकिंपापमकरेउरा॥तेकथयन्तिवयदानतिःआसिमनुष्येषुजनाधिपः॥बहुदानंददित्वानअनुभोमइ
दंदुःखं॥राजाकथयतिनैषोस्तिपर्यायोनैतस्थानंविद्यति॥यत्रदानपतिसन्तोच्युतोगच्छेयदुर्गति॥मनुष्येषुच्यवित्वानस्वर्गंगच्छतिदायका॥नत्रअमानुषी॥ऋद्धिअ
नुभोन्तिस्वयंकृता॥कामपिदुःखनरकेषुअनल्परूपनाद्दृश॥सनमुद्राकरनरेन्द्रदृष्टावतयाचनकप्रभोकथंगिरांव्याहरन्तदास्यासम्पूर्णसंकल्पमनोरथासमाज्ञा
यषीताकथप्रतिक्रमन्तिसामेरतिर्भवतुसहस्रनेत्र॥नतंभवयपन्नददेहदानअहरहइवपूरयेतर्पयेहंपरायणंअहंसंकल्पवद्धोवानरापन्नपतोपिवानमेमनोक्र

प्यदियाचितस्यदत्वानसोचामिनतप्यामिदंतमुपश्रुणियथयन्नवयच्छयंवश्रुनंक्षिप्रमुपनयामिउकक्षणोसर्वमनोरथामेपूर्णावयसाजितोच॥सतथासन्नाहय
यैकेसुखोप्रविष्टोस्थितोमुनीमौनईवाडकृष्यो॥सप्तमेदिवसेनाथोनिर्हृतोव्याहरेगिरां॥लोकधातुसहस्राणिविज्ञप्यन्तोमहामुनिः॥सुतोवियाकडरणानोअभिप्रा
यश्चरिष्यति॥क्षिप्रंवपरमांशान्तिंनिर्वृत्तिंचाधिगच्छति॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेविजितावीवैदेहराज्ञोजातकंसमाप्तं॥ ॥एवंमयाश्रुतमे
कस्मिंसमयेभगवतोशिष्याआयुष्मानानन्दोपगन्धेब्रचारिकांचरमाणोमहताभिक्षुसंघेणसार्द्धंपंचहिभिक्षुशतेहियेनसगन्धानाराजगृहंनगरंतदवसारितदव
प्राप्तोतत्रैवविहरति॥वेणुवनेकलन्दकनिवापे॥तेनखलुपुनस्समयेनआयुष्मतोआनन्दस्यत्रिंशसार्द्धविहारीकाशिक्षाप्रत्याकायशिक्षादौर्बल्यमविष्कृत्वाहीना
यंवर्त्तिकामेहि॥अश्रोषीदायुष्मान्महाकाश्यपोआयुष्मन्तआनन्दस्यत्रिंशसार्द्धविहारीकाशिक्षाप्रत्याख्यायदौर्बल्यमाविष्कृत्वाहीनायवर्त्तप्रवृत्तिकाहि॥अथ
खल्वायुष्मान्महाकाश्यपोयेनायुष्मानानन्दस्तेनोपसंक्रमित्वाआयुष्मताआनन्देनसार्द्धंसंमोदनीयांकथांसंमोदयित्वासारायणीयांकथांविविसारयित्वाएकान्ते ः
निषीदिदेकान्तनिषण्णोआयुष्मांमहाकाश्यपोआनन्दमेतदवोचत्॥एष्टमवयमायुष्मन्तमानन्दंकिञ्चिदेवप्रदेशंसचेत्मेआयुष्मानानन्दअवकाशंकरेत्प्रश्न ः
व्याकरणाय॥एवमुक्तेआयुष्मानानन्दोआयुष्मन्तंमहाकाश्यपमेतदवोचत् पृच्छायुष्मान्काश्यपोयदाकांक्षसिश्रुत्वाप्रवेदयिष्यामि॥एवमुक्तेआयुष्मान्महाका ः
श्यपोआयुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत्॥सचेदस्यसिआयुष्मानानन्दोकतिअर्थवशासंपश्यमानेनतथागतेनार्हतासंम्यकसंबुद्धेनश्रावकानांगणाभोजनंप्रतिक्षिप्तं
तिकभोजनंचअनुज्ञातं॥एवमुक्तेआयुष्मानानन्दोआयुष्मन्तंमहाकाश्यपमेतदवोचत्॥इतोखलुवयंआयुष्मान्महाकाश्यपआगच्छेम॥आयुष्मन्तंयेनमहाकाश्य
पंएतमर्थंपरिपृच्छनाये॥साधुपुनरायुष्मन्तो॥एवंमहाकाश्यपस्यएषोअर्थोप्रतिभायतु॥एवमुक्तेआयुष्मान्महाकाश्यपोआयुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत्॥देआय ः

स्तुः अन्यदापि भगवन्॥भगवानाह॥अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वाने मिथिलायां राज्ञा विजितावी नाम राज्यं कारयति कृतपुण्यो महेशाख्यो सुसंगृहीतपरिजनो दानसंविभागशीलो तस्य न किंचिदपरित्यक्तं श्रवणेहि ब्राह्मणेहि कृपणेहि वनीयकेहि॥यस्य हस्तिना अर्थो तस्य हस्तिं देति॥यस्याऽश्वेनार्थो तस्याऽश्वं देति॥यस्य रथेनार्थो रथं देति॥यस्य यादृशेहि यानेहि अर्थो तादृशानि यानानि देति॥यस्य नारीहि अर्थो तस्य सर्वालंकारविभूषितानि नारी देति॥यस्य दासीहि अर्थो तस्य दासीयो देति॥यस्य दासेहि अर्थो तस्य दासानि देति॥यस्य वस्त्रेहि अर्थो तस्य वस्त्राणि देति॥यस्य यादृशेहि भाजनेहि अर्थो तस्य तादृशानि भाजनानि देति॥यस्य धेनूहि अर्थो तस्य धेनूयो देति॥यस्य वलीवर्देहि अर्थो तस्य वलीवर्दं देहि॥यस्य हिरण्येनार्थो तस्य हिरण्यं देति॥यस्य सुवर्णेनार्थो तस्य सुवर्णं देति॥यस्य रूप्येण कार्यं तस्य रूप्यं देहि॥यस्य यस्य येन येनार्थो तस्य तस्य ते तं देति॥न च से किंचिदपरित्यक्तं॥न चास्य अन्यथाभावो भवति॥अथ खलु ददन्तो परित्यजन्तो आत्मनो भवति न च दत्वा पश्चादनुतप्यति॥अथ खलु शीतिशामोयावहुलो भवति॥सो दानि अतिदानं ददामि काशानि क्षिपति ईति॥गणाकेहि च महापात्रेहि च कुमारमात्येहि च नेगमज्ञानपदेहि च महाजनकायेन च संनिपतित्वान ततो राज्यातो विप्रवासितो॥सो दानि राज्यातो विप्रवासितो समानो अनुहिमवन्तेन महावनखण्डे तत्र गतो तत्र वनखण्डे आश्रमममयेत्वा तृणकुटिपर्णकुटीनि कृत्वा वासं कल्पेसि॥तत्रापि आश्रमे प्रतिवसन्तो मूलानि च पत्राणि च पुष्पाणि च नानाप्रकाराणि च फलानि च संहरिपथमंत्रषिणा भोजेति॥पश्चादात्मना हारं करोति सर्वकालं धर्मं॥अथ शक्रो देवानामिन्द्रो राज्ञो जिज्ञासनार्थं वनखण्डमुपसंक्रान्तो दिव्येन वर्णेनान्तरीक्षे स्थिहित्वा वैदेहराजं दाः नातो विरवेति॥महाराज न एतं दानं परिगुतेहि वर्णितं सर्वकालं दानं परिगुतेहि विगर्हितं॥यो दानं ददाति सो दृष्ट एव धर्मे दुःखितो भवति॥मनुष्येषु च्यवित्वा नरकेषुपपद्यति॥यथा महाराजो एतेन दानेन राज्यतो विवासितो दृष्टधर्मेषु राज्यहीनो दुःखेन संयुक्तो परत्रेपि एतेन दानेन प्रभावेन नरकेषुपपद्यिष्यति॥यदि महाराज मम न श्रद

ष्यासि यथा इह दानं दत्वा परलोके नरकेषुपपद्यन्ति॥ तमहं महाराज त्वत्प्रत्यक्षं उपदर्शयिष्ये यत्र दायकदानपती यो उपपद्यन्ति॥ शक्रेणा आदीप्तो सप्रज्वलितो सज्योति
र्भूतो महानरको निर्मितो तत्र बहूनि प्राणसहस्राणि संपद्यमाना संदर्शिता अहहस्वरं क्रन्दमानाः सोदानि तस्य राज्ञो आह॥ महाराज गच्छ एतान्नरके सत्वानुपपन्नां क्रन्दन्तां
पृच्छाहि केन कर्मेणा अत्र नरके उपपन्ना ति॥ राजा तानि नैरयिकानि पृच्छति किं युष्माभिर्मनुष्यभूतेहि पापकर्म कृतं येन अहहस्वरं क्रन्दमाना सदृशानि नरके दुःखानि अनुभ
वथ॥ ते दानि निर्मिता आहन्सुः॥ महाराज वयं मनुष्यलोके दायकदानपती यो आसी अस्माभिः श्रमणब्राह्मणेभ्यः कृपणवणीपकेभ्य उदाराणि दानानि दिन्नानि विपुलानि
विस्तीर्णानि ते वयं तस्य प्रभावेन मनुष्येभ्युच्यवित्वा इह नरकेषूपपन्ना॥ राजा आह॥ न स्यमेवं एतं यथा सूयं जल्पयो न हेतु न प्रत्ययं दायकदानपतिर्दानं दत्वा नरकेषूपपद्ये
यं॥ अथ खलु दायकदानपतिर्दानं दत्वा दानप्रभावेन कायस्य भेदात्स्वर्गेषूपपद्यन्ति॥ ते तत्र नानाप्रकाराणि दिव्यानि सुखानि अनुभवन्ति॥ ते देवेषु सुखानि दिव्यानि अनुभ
वित्वा आयुःक्षया देवेषु च्यवित्वा मनुष्येषु आढ्येषु कुलेषूपपद्यन्ति॥ अपि च कोटिशिकय दाते च यावन्त काममसकाशातो लब्धना भा परिपूर्णसंकल्पा प्रतिगच्छन्ति॥ तेन मम उ
दारोद्गीतिद्वामो यो भविष्यति तेन प्रीतो भवन्ति॥ अहं यदि नरकेषूपपद्यति तं तो उत्सहामि दानं दातुं॥ एवं शक्रेण देवानामिन्द्रेण तं वैदेहराजं विज्ञासिता समाश्वितो शोभनं
महाराज उदारा ते चेतना जिज्ञासनार्थं महाराजस्य इहागतो॥ एवमुक्त्वा शक्रो देवानामिन्द्रो ततः वनखण्डातो अन्तर्हितो त्रयस्त्रिंशभवने प्रत्यस्थासि॥ तस्य दानि तहि राज्ञेः
मिथिलायां यइपादाव राजा विप्रवासितो इपादाय देवो न वर्षति दुर्भिक्षं संवृत्तं चौरेहि च प्रतिराजायानेहि च उपद्रुतं॥ तेहि दानि कुमारामात्येहि गणाव महामात्रेहि च
नैगमजानपदेहि च ततो वनखण्डं गत्वा तं वैदेहराजं अनुक्षमापेत्वा महता राजर्द्धीये महता राजानुभावेन पुनर्मिथिलायां प्रतिष्ठापितो तदासु भिक्षमासि॥ भगवानाह॥
स्यात्खलु पुनः भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन मिथिलायां विजितावी नाम वैदेहराजा अभूषि न खल्वेतं एवं द्रष्टव्यं॥ तत्कस्य हेतोः॥ अहं सो भिः

न पुत्रेण दृष्टो सहदर्शनेन तस्य अमात्यपुत्रस्य पुण्यवन्तस्य राजपुत्रस्य प्रेमं निपतितं। सा तेन भक्तेन निमन्त्रितो स्वकं गृहं नीतो व्यायामशालप्रवेशितो व्यायामं
कृत्वा स्नानापलिप्तो भक्तस्वच्छन्दमुपविष्टो। तत्र सो राजपुत्रो तेन अमात्यपुत्रेण सार्धं तं दिवसमुपस्थितप्रणीतेन राजार्हेण अन्नपानेन। सो च अमात्यपुत्रो राज॰
स्मायानशालमभिरुहित्वा शब्दापितो। तायेव राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य धीताये दृष्टो तस्या एवं भवति। एषो अमात्यपुत्रो आगतो सादानि विकाले राजकुलातो निर्धावि॰
त्वा निर्गमा यानशालां प्रविशित्वा तत्र एव याने अभिरुहापयित्वा यत्र सो पुण्यवन्तो राजपुत्रो शयितो जानाति इदानीं मुहूर्तं प्रतिबुध्यिष्यति ततो मया सार्धं रमिष्य
ति॥ कुमारो पि स्वादितापिवतो सुखं शायितो। सा पि राजधीता कामवितर्केहि विघमानो इदानिं विबुध्यिष्यति मुहूर्तं बुध्यिष्यतीति। बहुकेन रात्रिविभावकामत
सुप्तो। सो दानि सूर्योद्गतेन ततो यानातो ओतरित्वा राजकुलं प्रविशे अमात्येहि च दृष्ट्वा तेषामेतदभूषि॥ इमं राजधीता यानशालातो ओतरित्वा विनिशा राजकुलं
प्रविष्टो। मा अन्नपानेकेन विस्तुरूपेन सार्धं आसितं भवेया। ते च तथा विचिन्तेन्ति पुण्यवन्तो च कुमारो ततो यानातो ओकस्तो। तेषाममात्यानां एवं भवति कुतो॰
अपपुरुषोति। राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य धीतरे सार्धं अन्नयानशालायां आसितो। सो तेहि अमात्येहि गृहीतो गृह्य राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य उपनामितो। अयं महाराज
पुरुषो राजधीताये सार्धं यानशालायां शयितो सो पृच्छीयति कथेदन्ति॥ ॥सो आह॥ महाराज अमुकेन अमात्यपुत्रेण गृहे निमन्त्रितो हं स्वादित
पीतो अविकाले निष्कासे निष्कासित्वा ओहारं प्रस्थितो॥ सो ते विकालदोषेन अन्नयानशालायां अभिरुहित्वा शयापितो स्वादितपानो तायेव तत्र अन्यो॰
कश्चि द्वितीयो निर्दितो। राज्ञा पि धीता पि पृच्छिता कथमेतं ति। ताये पितुः ब्रह्मदत्तस्य यथाभूतं आविक्षितं। यथैव जनस्य निस्तुरूपो तथा एवं तस्य यथाज
ल्पति॥ ॥राजा ब्रह्मदत्तो पुण्यवन्तस्य राजकुलस्य प्रीता संहृष्टो उपनेति च तं कुमारं प्रासादिक दर्शनीय बुद्धिवन्तो च सुस्थितो च॥ ॥

तस्यएतदभूषि॥नएतेनप्राकृतपुरुषेणभवितव्यंमहाकुलिनेनएतेनकुमारेणभवितव्यं॥सोदानितंकुमारंपृच्छतिकुमारोकुतोत्वंति॥कुमारोआह॥वाराणसीतोअ
जनकस्यकाशिराज्ञोपुत्रोतस्यापिकंपिल्लस्यराज्ञोब्रह्मदत्तस्यसहदर्शनेनपुण्यवन्तस्यकुमारस्यमहन्तेप्रेमनिपतितं॥तस्यचराज्ञोपुत्रोनास्तितेनसाधीताञ्चवर्णसह
स्रसमग्रिनाकृत्वामहतोराजानुभावेनमहताराजार्द्धीयेसर्वस्यअधीष्ठानेसर्वतोपुण्यवन्तस्यकुमारस्यदिन्नाराज्येचप्रतिष्ठापितोअमात्यानांचनैगमजानपदानांच
राजाहंएषोमेपुत्रोनामाताचएषोमेराजाअहंवृद्धो॥तेनदानिपुण्यवन्तेनराज्यप्राप्तेनवयस्याशादाविमेगाथायेअध्यभाषे॥पुण्यंतोकेश्रवासन्तिपुण्यलोकेअनु
त्तरं॥राज्यंचराजकन्याचपुण्येहिममआमता॥भगवानाह॥स्यात्खलुपुनर्भिक्षवःयुष्माकमेवमस्यादन्यःसतेनकालेनतेनसमयेनवीर्यवन्तोनामअमात्यपुत्रो
अभूषि॥नैतदेवंद्रष्टव्यं॥तत्कस्यहेतोः॥एषभिक्षवोश्रोणकोटिविंशोतेनकालेनतेनसमयेनवीर्यवन्तोअमात्यपुत्रोअभूषि॥अन्योसतेनकालेनतेनसमये
नशिल्पवन्तोअमात्यपुत्रो॥अभूषिनैतदेवंद्रष्टव्यं॥तत्कस्यहेतोः॥एषभिक्षवोराष्ट्रपालोकुलपुत्रोतेनकालेनतेनसमयेनशिल्पवन्तोअमात्यपुत्रोअभूषि॥अन्य
सतेनकालेनतेनसमयेनरूपवन्तोअमात्यपुत्रोअभूषि॥नैतदेवंद्रष्टव्यंतत्कस्यहेतोः॥एषसभिक्षवोसुन्दरनन्दःस्थविरोतेनकालेनतेनसमयेनरूपवन्तोअ
मात्यपुत्रोअभूषितअन्यःसतेनकालेनतेनसमयेनप्रज्ञावन्तोअमात्यपुत्रोअभूषिनैतदेवंद्रष्टव्यं॥तत्कस्यहेतोः॥एषसभिक्षवःशारिपुत्रोस्थविरोतेन
कालेनतेनसमयेनप्रज्ञावन्तोअमात्यपुत्रोअभूषि॥अन्योसतेनकालेनतेनसमयेनअंजनकस्यकाशिराज्ञोपुण्यवन्तोनामराजपुत्रोअभूषि॥नैतदेवंद्रष्टव्यं
तत्कस्यहेतोः॥अहंसभिक्षवोतेनकालेनतेनसमयेनअंजनकस्यकाशिराज्ञोपुण्यवन्तोनामराजपुत्रोअभूषि॥तदापिअहंपुण्यानांवर्णवादी॥ ॥इतिश्री
महावस्त्वेअवदानेपुण्यवन्तजातकंसमाप्तं॥ ॥अपिचभिक्षवोनएतर्हिएवाहंपुण्यानांवर्णवादी॥अन्यदापिअहंपुण्यानांवर्णवादी॥भिक्षुआह

भिनन्दितो स्वागतमार्यपुत्रस्य इह मनोज्ञं गृहं अनुत्तरव्यसनेनेकत्वाग्रेण इह मया सार्धं च पंचहि कामगुणेहि समर्पितो क्रीडाहि रमाहि परिचारेहि॥ सो ताये अग्रगणिकाये स्वक
पर्यंकेन उपविशापितो बहुप्रकारं च अर्घेन तोषितो। तस्य स्नानगृहं प्रवेशित्वा गन्धतैलेन अभ्यंजित्वा उद्वर्तेहि स्नानचूर्णेहि स्नापितो उदारेहि च अनुलेपनेहि च अनुले
पितो॥ महार्हेहि च काशिकवस्त्रेहि च परिहापितो ताये अग्रगणिकाये सार्धं सुपरिशुद्धं समहार्हं भोजनमुपनामितं। सो दानि ताये सार्धं आसनो आह॥ अत्र कत्व
मे गृहे मम च त्वायो वयस्या आसन्ति तेषां शब्दा विना अर्थमात्रा पातव्या। यथा ते नाविहन्येन्तु॥ अग्रगणिकाये वचनमात्रेण शतसहस्रं पुरतो थपितो इमं तेषां वय
स्यानां देहि तेन दानि तेन वयस्या शब्दा विना। ते दानि ताये अग्रगणिकाये गृहमागता। पश्यन्ति रूपवन्तं अमात्यपुत्रं महतीयाये श्रियाये अग्रगणिकाये अंकेगतमासन्तं।
ते दानि रूपवन्तं ता वयस्या दृष्ट्वा गाथाये अध्यभाषे। रूपतो केप्रशंसन्ति रूपतो के अनुत्तरं। गणिकाय च अंकगतो धनस्कन्धो मे आहृतो। इमं शतसहस्रं गच्छथ व्ययं करोथ
ते दानि शतसहस्रं गृहस्य कमाहारं गतो॥ ते दानि आहन्सु॥ इदं रूपवन्तस्यापि अमात्यपुत्रस्य रूपफलं॥ प्रज्ञावन्तस्यापि प्रज्ञाये फलं प्रदृष्टं। प्रज्ञावन्तस्यापि तनो ओ
हारितो निर्गच्छन्तो अन्तरापणवीथी मोकरन्तो तत्र पश्यति। श्रेष्ठिपुत्रमग्रगणिकाये सार्धं विवदन्तं महाजनकायस्या थीयमध्ये श्रेष्ठिपुत्रेण सा अग्रगणिकाये उ
क्ता आगच्छ मम अद्य रात्रिमुपस्थानकानि। अहं ते शतसहस्रं दास्यामि॥ ॥ अग्रगणिका आह॥ आर्यपुत्र नास्ति मम अद्य रात्रिं क्षणो अन्यस्याहं अद्य रात्रिं
येन गृहीत वेतना। अद्य तमुपस्थिहिस्यामः॥ श्वे आर्यपुत्रस्य सकाशमागमिष्यं। सा दानि तस्य पुरुषस्य तं रात्रिमुपस्थापनकारिणता। श्रेष्ठीपुत्रोपि तमेव अग्र
गणिकां संकीयन्तो शायितो। तेन दानि ताये अग्रगणिकाये सार्धं स्वप्नान्तरे सर्वं रात्रिं यथाभिप्रायं क्रीडितं रमितं प्रविचारितं। सा दानि अग्रगणिका तां रात्रिं तेन
पुरुषेण क्रीडिता रमिता प्रविचारिता प्रभाताये रात्रीये तस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य सकाशं गता। एषाहमागता आर्यपुत्रस्य उपस्थानकारिनो॥ श्रेष्ठिपुत्रोपि आह॥ यथा

हस्वप्नान्तरेत्वयासार्द्धंसर्वांरात्रिंयथाभिप्रायंक्रीडितोरमितोप्रविचारितोगछनमेत्वयाकार्यं ॥ सोदानिआह ॥ यदिआर्यपुत्रोस्वयंजल्पसि । यथासर्वरात्रीमेवत्वया
सार्द्धंस्वप्नान्तरेयथाभिप्रायंक्रीडितरमितोप्रविचारितोदेहिमेशतसहस्रं ॥ श्रेष्ठिआह ॥ यादानित्वाअमेनपुरुषेणसार्द्धंसर्वांरात्रीआसिता किंस्यतवाहंशतसहस्रं
दास्यामि ॥ साआह ॥ आर्यपुत्रोस्वयंजल्पसियथासर्वरात्रिंमेवत्वयासार्द्धंस्वप्नान्तरेयथाभिप्रायंक्रीडितरमितप्रविचारितेदातव्यंआर्यपुत्रेणशतसहस्रहाटकं
तत्रतेषांविवादंमहाजनकायासमागतोनचतेकश्चितेषांविवादंनिर्विन्दितुसमर्थोसातत्रस्थितकोप्रज्ञावन्तोअमात्यपुत्रोसातेहिकंपिल्लेहिंनिगमेहिद्रुक्षति ।
जलकुमारत्वेपियन्तेअत्रप्रतिभायति ॥ किंदातव्यमेतेनश्रेष्ठिपुत्रेणएतस्यअग्रगणिकायेशतसहस्रंअर्थेनदातव्यंति ॥ ॥ प्रज्ञावन्तोआह ॥ अथापिश्रे
ष्ठिपुत्रस्यएतायेगणिकायेसमागमोआसितथापिश्रेष्ठिपुत्रेणएतस्यगणिकायेभाटकंदातव्यं ॥ ते आहन्सु ॥ निर्दिशतुकुमारोयथादातव्यं । तेनप्रज्ञावन्तेनमह
ताआदर्शमण्डलोआनापितोशतसहस्रंश्रेष्ठिपुत्रोवुच्चतिगृह्नएतंशतसहस्रंककरणकंएतस्यआदर्शमण्डलस्यअभिमुखंधारेहि ॥ श्रेष्ठिपुत्रेणतंशतसा
हस्रिकंकरणकंएतस्यशतसाहस्रिकस्यउत्क्षिपित्वातस्यआदर्शमण्डलस्यअभिमुखंस्थापितेआगच्छभद्रेवोइमस्यशतसाहस्रिकस्यकरणकस्यअत्र
आदर्शमण्डलेप्रतिबिम्बंएतंगृह्नाहि । एषोओभाटकोतेनतस्यप्रज्ञावन्तस्यअमात्यपुत्रस्यनिर्दिष्टतेमहाजनकायेनहक्कारादिन्ना । प्रभूतंचहिरण्यसुवर्णं
तेषांवयस्यानांगाथायेअध्यभाषे ॥ प्रज्ञातोकेप्रशंसन्तिप्रज्ञातोकेअतुल्यगा । सुविनीतयेप्रज्ञायेधनस्कन्धोमहाहृतो ॥ तेदानिअमात्यपुत्राआहन्सु ॥ दृष्टंवी
र्यंचतस्यअमात्यपुत्रस्यवीर्यप्रभावोशिल्पवन्तस्यशिल्पप्रभावोरूपवन्तस्यरूपप्रभावोप्रज्ञावन्तस्यप्रज्ञाप्रभावोअधुनाकुमारस्यपुण्यवन्तस्यपुण्यप्रभा
वंपश्येम ॥ सोदानिपुण्यवन्तोराजपुत्रोतेषांवयस्यानांसूनाशोनिर्ध्यायित्वायेनराजकुलंतेनप्रक्रामा ॥ सोतत्रराजकुलस्यसमीपेआसनितोअपरेणअमा

मारस्यविषयोतोवुद्धिविशेषेणातिक्रान्तोः ॥ ✲ ॥ इतिश्रीमहावस्तुअवदानेवानरजातकंसमाप्तं ॥ ✲ ॥ भिक्षुर्भगवन्तमाहन्सुः ॥ यथभगवान्कथं
पुण्यानांवर्णवादी ॥ भगवानाह ॥ नभिक्षवोएतरहिंएवाहंपुण्यानांवर्णवादी । अन्यदाप्यहंभिक्षवोपुण्यानांवर्णवादी । भिक्षूआहन्सुः ॥ अन्यदापिभगवन् ॥ भ
गवानाह ॥ अन्यदापिभिक्षवोभूतपूर्वंभिक्षवोअतीतमध्वानंनगरेवाराणसीयेकाशिजनपदेअंजनकोनामराजाराज्यंकारयति ॥ कृतपुण्योमहेशाख्योसुसंगृहीत
परिजनोदानसंविभागशीनामहाबलोमहाकोशोमहावाहनोतस्यराज्यंऋद्धंचस्फीतंचसुभिक्षंचाकीर्णजनपदमनुष्यंच । तस्यदानिराज्ञोअंजनस्यपुत्रोपुण्यव
न्तोनामकुमारासर्वकालंपुण्यानांवर्णवादीतस्यदानिकुमारस्यचत्वारअमात्यपुत्रावयस्या । एकोअमात्यपुत्रोवीर्यवन्तोनामसर्वकालंवीर्यस्यचवर्णवादीवीर्य
लोकेअनुत्तरन्ति ॥ द्वितीयोअमात्यपुत्रोशिल्पवन्तोनामसर्वकालंशिल्पस्यचवर्णवादीशिल्पलोकेअनुत्तरं ॥ तृतीयोअमात्यपुत्रोरूपवन्तोनामरूपस्यवर्ण
वादीरूपवांलोकेअनुत्तरं ॥ चतुर्थोअमात्यपुत्रोप्रज्ञावन्तोनामसर्वकालंप्रज्ञायेवर्णवादीप्रज्ञायेलोकेअनुत्तरं ॥ तेदानितेनकुमारेणपुण्यवन्तेनउक्यन्ति ॥
नास्तिपुण्येहिसमंपुण्यंलोकेअनुत्तरंहियदिवोजानितुनशक्यथ । परस्पुगच्छामन्यत्रज्ञास्यामःकोविशिष्यतिपुण्यवांवीर्यवांशिल्पवांरूपवांप्रज्ञावानिति ॥
तेदानिवाराणसीतोकंपिल्लंनगरंगतायावज्ञास्यामःकोलोकेविशिष्यति ॥ पुण्यवांवावीर्यवांवाशिल्पवांवारूपवांवाप्रज्ञावांवा । तेदानिकंपिल्लतोनिर्गम्यगंगायास्नाप
नायगतापश्यन्तिचनदीयेगंगायेश्रोतेनमहान्तंदारुस्कन्धंओरुह्यन्तं ॥ तेदानिअमात्यपुत्राःसोचपुण्यवन्तोराजपुत्रोतंवीर्यवन्तोअमात्यपुत्रमाहन्सुः ॥ वीर्यव
न्तअत्रतवयादारुस्कन्धेवीर्यंदर्शयितव्यंयशक्नोसि । इदंदारुस्कन्धंनदीयेगंगायेओरुह्यन्तओकड्ढितुं ॥ ततोसेवीर्यवन्तोतेनदानिमहाबलास्थामसंजनितानंदा
रुस्कन्धंनदीयेगंगायेओरुह्यन्तंस्थलंओकड्ढितुं ॥ तेदानितंप्रत्यवेक्षन्तिपश्यन्तिचमहासारंचन्दनद्रुमं ॥ सोदानितेनवीर्यवन्तेनअमात्यपुत्रेणगान्धिकानांहस्तेपरा

णानां शतसहस्रेण विक्रीतो तेन तं पुराणाणां शतसहस्रमानेत्वा तेषां वयस्यकानां दत्तं नं च वयस्यका गाथाया अभिभाषे ॥ वीर्यं लोके प्रधानं ति वीर्यं लोके अनुत्तरं । पश्यथ वी
र्यप्रभावेन धनस्कन्धो मे आहृतो ॥ तेन दानि आहंसुः ॥ दृष्टं वीर्यफलं शिल्पवन्तस्य शिल्पफलं पश्यामः ॥ सो दानि शिल्पवन्तो वीणामादाय वयस्यकानां मूलातो निष्क्रमित्वा अ
मात्यपुत्रो हि वध्रेधि पुत्रेहि च सार्धं वीणाये कुशलेहि वीणाप्रवादितो । तत्र महाजनकाये सन्निपतितो पञ्चकापि कपिल्ले नगरे वीणावाद्ये कुशलिता तेपि सर्वे श्रुत्वा सन्नि
पतिता तेन अमात्यपुत्रेण सार्धं परस्परस्य विस्पर्धं वीणा वादयन्ति । न च कश्चि शक्नोति तस्य अमात्यपुत्रस्य वीणाये अभिभवितुं ॥ अथ खलु सो अमात्यपुत्रो शिल्पव
न्तो सर्वेषां वीणावाद्येन विशिष्यति । तेन दानि शिल्पवन्तेन तां वीणां वादयन्तेन तस्य वीणाये एका तन्त्री छिन्दित्वा तादृशो एव च ताये वीणाये स्वरो निश्चरति । तस्य द्वितीय तन्त्री
छिन्ना तादृशो एव च वीणाये स्वरो निश्चरति ॥ तस्य तृतीया तन्त्री छिन्ना तादृशो एव च ताये वीणाये स्वरो निश्चरति एकमेकमेकाये वष तन्त्रीयो छिन्नास्ता एका तन्त्री अवशिष्टा त
स्तेहि पि एकाये तन्त्रीये तादृशो एव महास्वरो निश्चरति । सर्वा परिषा तस्य शिल्पवन्तस्य अमात्यपुत्रस्य वीणावाद्येन विस्मयमापन्ना । तेन दानि प्रभूतं हिरण्यसुवर्णमाच्छादे
नलब्धो तेन तं हिरण्यसुवर्णं आहरित्वा तेषां वयस्यकानां दिन्नं । अयं पि मम शिल्पस्य फलं । सो दानि वयस्यकानां गाथाये अभिभाषे ॥ शिल्पं लोके प्रधानं ति शिल्पं लोके अनु
त्तरं । श्रुतिसिद्धित्रेन वीणाया धनस्कन्धो मे आहृतो ॥ तेन दानि आहंसुः ॥ दृष्टं वयस्य शिल्पवन्तस्यापि अमात्यपुत्रस्य शिल्पस्य फलं ॥ सो दानि रूपवन्तस्यापि रूपस्य फलं पश्या
मः ॥ सो दानि रूपवन्तो अमात्यपुत्रो ततो वयस्यानां मूलातो निष्क्रमित्वा अन्तरापणवीथिमोक्रान्तो । सा दानि अन्तरापणवीथीयं अनुचरन्तो अग्रगणिकाये दृष्टो प्रासादिको
दर्शनीयो अधुज्ञावकाशो परमाये शुभाये वर्णपुष्कलताये समन्वागतो तस्या तत्र दृष्टमात्रा अन्यर्थ प्रेम संजातं ॥ ताये चेटीये प्रेषिता गच्छाहि एतं पुरुषं मम वचनेन श
ब्दापेहि । सो दानि ताये चेटीये शब्दापितो आर्य धीता तव आर्यपुत्र पश्यितुकामा । सो दानि ताये चेटीये सार्धं तस्या अग्रगणिकाये गृहं प्रविष्टो अग्रगणिकाये अमात्यपुत्रो अ

दकहूदं पानीयपो यो ओतरन्ति। तत्र ओतरंतानां उत्तरकानां पादानि प्रत्यवेक्षति। ओतरंतानां वईनेउत्तरन्तानां परिहीयन्ति तस्य बुद्धिसमत्वो। अत्र एते ओकद्दियंति
उदकराक्षसेन ततोनपश्याम। एतेनोपायेन मुखेन खपमुदकं पिबितु। यत्र तेन दृष्टा ओकद्दियन्तो न चीरके उदकराक्षसेन वानरा आरणानाम गच्छथ। अवीनं नलवराणानो
नलपोतानि गृह्णथ। यतो दकं पास्यथ। ततो दकराक्षसो नभ्लक्षभ्यवकद्दितुं। ते हि गच्छिये नलवराणानो हयकस्त्रकामि नलवराणानां गृहीता दीर्घदीर्घापथाहरतो
स्थितका उदकं पिबेम॥ तत्र सउदकराक्षसो ओकद्दियाति। यवलउदकपारायागच्छन्ति गतोस्य कस्यकानि नलस्यापाय ओतरन्ति ततो इराणो ओल्लातेन तेन उदकं
पिबन्ति न शक्नोति उदकराक्षसो अभ्रतो वानरमोकद्दितुं ओल्लारन्तस्य दृश्यन्ति पादानि उत्तरन्तस्य न दृष्टानि पादानि। ततेन पाणिणा नवं नास्ति नागरतो भयं॥ भगवा
नाह॥ स्यात्खलु भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यो स तेन कालेन तेन समयेन यो वानराधिपतिरहमेव तदा अभूत्॥ योदकराक्षसो भूदयमेव मारो। अत्र तदापि न शक्नोति
स्यावतारमधिगन्तुं॥ ॥इति श्री महावस्तु अवदाने वानरजातकं समाप्तं॥ ॥भिक्षु भगवन्तमाहन्सु॥ कथं भगवनत्तरायेवा धीयेषस्ता विशे
षेणा मारस्य विषयातो अभिक्रान्तो॥ भगवानाह॥ न भिक्षवो एतरहिस्वाहमत्तरायेवो धीयेछताविशेषेणास्त्रसिना मारस्य विषयातो अतिक्रान्तो अन्यदापि अहं
वानरभूतो समनोप्रज्ञाविशेषेणा एतस्स मारस्य विमयातो मुद्रेपादाकताखसिना विषयातो अनिक्रान्तो॥ भिक्षु आहन्सु॥ अन्यदापि भगवन्भगवानाह॥ अन्यदापि
भिक्षवो ऽतीतमध्वानं अनुहिमवन्तेषा न रोमसानं वानरयूथं परिहरति। सो दानि ग्रीष्माणां पश्चिमे मासे तेन वानरयूथेन सार्द्धं ननोहिमवन्तानो नानाप्रकाराणि फ
लानि परिभुंजित्वा तृषितो उदकहूदं पानीयपायी आगतो। सो च उदकहूदो निरभ्रकूलो नास्ति ओकशो ओतरितुं नो ऽस्थितुं॥ सो यूथपति तस्स उदकहूदस्स समन्तेन
विकाशं मार्गन्तो अनुक्रमन्तो पानीयं तृषापेत तो उपलानोप्पछिन्तानहि मुदकहूदे पतितो। तस्य च उदकस्स अभ्यन्तरे अजगलस्य विलं तत्र विले महान्तो अजगरो प्रतिवस
ग

२५६

ति। तत्र तस्य प्रतिवसन्तस्य अजगरस्य कृशशरीरेण आहारी डम्ययति। यो तत्र उदकपानाये आगच्छति। मृगो वा पक्षी वा वानरो वा तं सो भक्षयति। तेन सो वानराधिपो तहिं उदके पतन्तो
दृष्टो। तेन ततो वितानो ग्रीवा निष्क्रामितो। स्वं वानर गृहेष्यामि। सो अजगरो तेन वानरेण लब्धा मीति। तं वानरः गाथाये अध्यभाषे॥ उत्तन्त्वा पुनरप्य भक्षो वानरो वनयो नरो
। यो यं विरक्त कृतस्मि पानीयं पातुमिच्छति। सो दानि वानराधिपो तहिं उदके न किंचित्प्रतिष्ठा लभति। यत्र पादं प्रतिष्ठापेत्वा उदकातो स्थलं क्रमेय तस्यैव भवति य येष
अजगरो ग्रीवां पराङ्मुखां परिवर्तेय एतस्य वा अजगरस्य मूर्ध्ने पादं कृत्वा स्थलं क्रमेय। सो दानि अजगरं गाथाये अध्यभाषे॥ अहमवनते भक्षो इमानपस्य सेष्ठुं। यो
मं अभिमुखं तर्जेय मा पेक्षिगिरामि मा। तेन दानि अजगरेण यतो ते वानराधिपतिः नाउपदर्शिता। ततो मुखं से ग्रीवा परिवर्तिता। तादि वानरराधिपो दृष्टु समनन्तरं तेन
अजगरेन पराङ्मुखा ग्रीवा परिवर्तिता। सो च वानराधिपो तस्य अजगरस्य पराङ्मुखस्य मूर्ध्ने पादं कृत्वा ततो उदकातो स्वस्तिना स्थलं प्रक्रान्तो। सो दानि अजगरो तेन स
वानरस्य बुद्धिविशेषेण विस्मितो। एतस्य वानरस्य इह उदकह्रदे पादस्य पादस्य प्रतिष्ठानं नास्ति यत्र पादं प्रतिष्ठापेत्वा इतो उदकातो स्थलं प्रक्रमेयं। ततो न मम एते वा
नरोपदर्शिता। ततो एष अतो मुखं परिवर्तेता मम च ग्रीवा येन एते वानरा तेन परिवृत्ता एषो च बुद्धिविशेषेण मम एवं मूर्ध्ने पादं कृत्वा स्थलं प्रक्रान्तो। सो तं वानरा
धिपतिं गाथाये प्रत्यभाषे। न एवं च येक्षिप्र निरुद्ध पुनर्विनितो। यो मं पराङ्मुखं तां ताभ्रतोवीरो अज्ञापिथा। यस्य मेवं तुरोधी रोधर्मो वानरेन्द्र यथा तव। वीर्यं बुद्धिः स्म
तिः प्रज्ञा सो दुःखमप्रवर्तिता॥ भगवानाह। स्यात्खलु भिक्षवः युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन समयेन अनुहिमवन्ते वानराधिपो अभूषि। सो ह
तेन कालेन तेन समयेन वानराधिपो अभूषि॥ अन्यो स तत्र उदकह्रदे अजगरो अभूषि। न खलु एवं द्रष्टव्यं। तत्कस्य हेतोः॥ एष भिक्षवो पापीमां मारो तेन कालेन तेन
समयेन तहिं उदकह्रदे अजगरो नैवासिको अभूषि। तदापि एतस्य अहं उदकह्रदातो बुद्धिविशेषेण मूर्ध्ने पादं कृत्वा विषमातो स्थलमतिक्रान्तो। एतरहिंपि अहं एतस्य

त्मानं दमेन्ति शमेन्ति परिनिर्वायन्ति। तायेस्त्रियाये तं वाहारं सिद्धं। प्रत्येकबुद्धो च तं गृहं प्रविष्टो पिण्डाय तरुणाभिरूपो प्रासादिकेन ईर्यापथेन प्रासादिका। अभि
प्रसन्नाये व मनुष्याः। तस्या स्त्रियाये प्रत्येकबुद्धं दृष्ट्वा प्रसाद उत्पन्नो। तायेप्रत्येकबुद्धस्य पिण्डपात्रो च दिन्नो। सो चास्य कुतुंविड्रविशेषं पश्यति तेन च प्रत्येकबुद्धस्य
हे भार्या वतस्य दानि संका उत्पन्ना तत्रगणे यं प्रव्रजितो मा हेव मे कलत्रा भोलौकिता भविष्यति। सो तायेभार्यायेपुरुषस्ये अभक्तपूर्वा तेस्तेस्य षोपयान्नमेतस्य
भोजनं देमि॥ साभाह॥ शान्तपापं प्रव्रजितस्य सो महाभागो अपूर्वो यो अयं गृहं प्रविष्टो प्रसादेन मे एतस्य भिक्षा दिन्ना॥ ततो सो प्रत्येकबुद्धो तस्य पुरुषस्य अ
ङ्गतचित्तोत्पादं सावा अनुग्रहार्थं। ततो पयगृह्णाती हस राजविप वैहायसं क्रान्तो। तस्य दानि पुरुषस्य तं प्रत्येकबुद्धं वैहायसं गतं तं दृष्ट्वा प्रसादमुत्पन्नं महाभागो अ
यं ऋषीति॥ तेन सा भार्या अनुक्षमापिता प्रणिधानेन च उत्पादितं। अन्येपि मे जातिषु त्वं भार्या भवेसीति॥ अन्यत्रा कुपिगतानामस्य वशो वर्तेन्ति नास्य च ममस्पेव दन्ति॥
भगवानाह॥ स्यान्खलु पुनर्भिक्षवः अस्माकमेवमस्यास्यः स तेन कालेन तेन समयेन कंपिल्ले नगरे पुरुषो अभूषि। येन भार्याये ईर्ष्याप्रकृतेन उपवितेन प्रत्ये
कबुद्धो भक्ताविच्छिन्नो। कुशो राजा तेन कालेन तेन समयेन कंपिल्ले नगरे सो पुरुषो अभूषि॥ अन्या सा भार्या अभूषि मातुदर्शना महेन्द्रनाथ धीता॥ तस्य भिक्षवः क
र्मणो विपाकेन कुशो राजा विरूपो अभूषि॥ २०४ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने कुशजातकं समाप्तं॥ २०४ ॥ भिक्षु भगवन्तमाहन्सु॥ कथं भगवन्मारो
पापीमां भगवतो उत्करस्वरन्तस्य पृष्ठिमेन पृष्ठिमं समनुबद्धो। अवतारार्थी अवतारंगवेषी अलभमानो निर्विषप्रत्यवक्रान्तो॥ भगवानाह॥ अन्यदापि मम एषो
पृष्ठिमेन पृष्ठिमं समनुबद्धो अवतारार्थी अवतारंगवेषी॥ अलभन्तो अवतारं निर्विषप्रत्यवक्रान्तो॥ भिक्षु भगवन्तमाहन्सुः॥ अन्यदापि भगवन्॥ भगवाना
ह॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो॰ नीलमधाने ऋषभो गवां पतिः गोगणानां समनुवर्तीतस्य तानि वृषभस्य वृषणा लंबा शिथिला च सो वृषो लंबिनेहि व्रती

२४५

हिगोपालस्यपृष्ठिमेनपृष्ठिमंअनुव्रजति।तहिंचअरण्यायतनेगिरिकोनामशृगालः प्रतिवसति।तेनसोवृषभोदृष्टोगोपालेनसार्धंअनुव्रजतिनंवितेहिवृषभेहि॥सोतस्य
पृष्ठिमेनपृष्ठिमंबहूनिवर्षाणिसमनुबद्धो।तत्रअपराशृगालोवयस्यातेनसोगिरिकोदृष्टोतस्यवृषभस्यपृष्ठिमेनपृष्ठिमंसमनुबद्धोदृष्ट्वाचपुनतंगिरिकंगाथा
येअध्यभाषति॥कतिवर्षाणिगिरिकअनुबद्धोसिगवांपतिं॥मुहुर्मुहुर्विवृत्तसासिभीनभीतंचपश्यसि॥इमास्यप्रलोचलंवास्तुनिबद्धोशिथिलावमे।इमानपिचनिष्पति
नतोभक्षोभविष्यसि॥मयापिसमनुबद्धोपञ्चवर्षाणियंवचा॥शिथिलाचस्तुवृषावनास्तिसानंपतनतोभया॥भगवानाह॥स्यात्खलुभिक्षवोयुष्माकमेवमस्यादन्य
स्सतेनकालेनतेनसमयेनवृषभोअभूत्।सोहंवृषभोअभूषि।यःगिरिकोनामशृगालोअयमेवमारोअभूषि।तदापिअवतारार्थीअवतारंअलभन्तोनिर्विण्णापक्रान्तः॥ ॥
इतिश्रीमहावस्तुअवदानेवृषभजातकंसमाप्तं॥ ॥भिक्षूभगवन्तमाहन्सुः॥कथंभगवान्मारोपापीमांनशक्नोतिभगवतोवतारमधिगन्तुं॥भगवानाह॥नभि
क्षवोएतर्हिमेवमारोपापीमांनशक्नोतिममावतारंअधिगन्तुं।अन्यदापिएवममनशक्नोतिअवतारमधिगन्तुं॥भिक्षूआहन्सुः॥अन्यदापिभगवन्॥भगवानाह॥अन्यद
दापिभिक्षवोभूतपूर्वंभिक्षवोअतीतमध्वानमहिमवन्तप्रस्थदेशेनवानरोमहान्तंवानरयूथंपरिहरति।तहिंचहिमवन्तप्रस्थदेशेमहान्तोउदकह्रदोमहावानरयूथंअ
भीक्ष्णंपानीयपायीओतरति।तत्रचउदकह्रदेउदकराक्षसोप्रतिवसति।तत्रोदकह्रदेओतरतिपानीयपायीमृगोवापक्षिवावानरोवामनुष्योवाततोउदकराक्षसोओक
ड्ढति।सोपिवानरयूथोतमुदकह्रदंपानीयपायीओतरतिसोउदकराक्षसोउदकगतो।तानिवानराणिनिध्यायित्वादृष्टोनेहिवानरेहिततोवानरमेकमोकड्ढति।एकंसोउदक
राक्षसोपुनर्पुनंवयवन्तेवानराउदकपायीओकड्ढिताभवन्ति।ततोनिध्यायित्वाअदृष्टोओकड्ढति।सोदानिवानराधिपतियूथनिवानराणिततोउदकह्रदेओकड्ढितानिनपश्य
ति।तस्यैवंभवतिकड्ढितेवानराणिमाअन्येहिगताभवेन्सुतिसमन्ततोलोकेतिनचपश्यति।सोयूथपतिनोयूथपतिःतेषांवानराणांउदकह्रदमोतरन्तायेअन्येनदेशेनतम

भंजिष्यति ॥ क्षिप्रं च राज्ञो यो जेथ सुवर्णाउछ्रितध्वजो । अन्तेपुरातो निर्यासिता तो महेन्द्रकस्य पश्यन्तो । सो सिंहनादं नदे श्वश्रूरो सुवर्णसिंहं च ईश्वरो । सिंहनादं नदन्ता न परित्र-
स्यन्ति क्षेत्रिया । तेदानि सप्त क्षत्रिया तीव गाढं त्वं श्वश्रूरस्य भल्लीपिता ॥ ॥ ते राजा आहन्सु ॥ किं करोमि इति ॥ कुशो आह ॥ यादेहि मम श्वश्रूरं भल्लीयथ वृद्धी
व करोथ । तेदानि यादेहि त्वं महेन्द्रकस्य राज्ञो अभिगतो । जयवुड्डिं च सो कृतो ॥ मद्रकराजा आह ॥ किं करोमि ति । कुशो आह ॥ करिष्यसि मम वचनं ॥ श्वश्रूरो आह ॥
करिष्यन्ति भक्तिनेथीनरो सुवर्णसहस्रमपिर नाकृत्वा एकमेकस्य राज्ञो एकमेकां धीतरं देहि जामातरो भोन्तु ॥ सुखं अन्तद्दि प्रवसिष्यन्तीति ॥ राज्ञा महेन्द्रकेन तेषा-
न्ते क्षत्रियाणं सर्वेषां एकमेकां सुवर्णसहस्रप्रतिमण्डिता धीता दिन्ना ॥ सुवर्णसप्तश्री व पुत्रपोत्रं । तेदानि स्वकानि राष्ट्राणि विसर्जिता निर्गते सप्त राजानो श्वश्रू-
रं कुशो आमन्त्रयति अहमपि पमिष्यामीति ॥ ॥ मद्रकराजा आह ॥ पुत्रि सुदर्शने ते स्वपराक्रमयुक्त राज्ञानं भर्तरं दीर्घदर्शनं इक्ष्वाकुपुत्रं ॥ महाबलं महाकु-
लीनं अरहसे प्रेम्णेन च गौरवे [illegible] उपास्थिहितुं । यं नूनाहं अहं च स परिवारो सत्वाव अधिष्यानो सेशयानो मोच्छितो । साधूति धीता पितुः वचनमश्रोषीत् । राजा दानि
महेन्द्रको महन्तो सत्कारेण प्रभूतेन रत्नप्रदानेन जामातृकस्य सुदर्शनायेव चतुरङ्गबलकायं सनाहयित्वा विसर्जिता । सो दानि यथेच्छितो जनपदे आवासितो तत्र
पद्मसरस्नानाय ओकस्तो । तत्र स्नापयन्तेन आत्मनो प्रतिविम्बं दृष्टो सन्त दुर्वर्णो दुर्दर्शी आत्मनो प्रतिविम्बं दृष्ट्वा दुर्मनो आसि तेन हि मे महेन्द्रकराजधीता परिभवति ॥
आत्मानं उपक्रमिष्यामि । सो दानि शक्रेण देवेन्द्रेण समन्वाहृतो अयं कुशो बोधिसत्वो दुर्वर्णताये आत्मानं उपक्रमितुकामः तेन तस्य ज्योतिरसस्य कावतिकामणि-
रत्नं दिन्नं । इमं आबन्धाहि ततो तेन रूपेण सर्वजम्बुद्वीपे समसमो न भविष्यति । यत्र कालं पौराणकं रूपं अभिकाङ्क्षिष्यसि तदेनं मणिं पाणिना पिथीयेयासि । सो दानि ते-
न मणिरत्नेन आबद्धेन राजकुलं प्रविशति । दिव्येन रूपेण प्रतिहाररक्षेण च धारिमा प्रविशाहीति ॥ सो दानि आह ॥ अहं कुशो ति प्रतिहाररक्षो आह ॥ भद्रे कुशो ए

जासदृशोरूपेणनभवेयाति। राजाकुशेनतंमणिरत्नंकरहस्तेनअपिहितं। तस्ययथापौराणंवर्णरूपंसंवृत्तं॥ प्रतिहाररक्षोदृष्ट्वामूर्छेनधरणिपतितो। सादानिप्रविष्टोदेवी
यमूले॥ देवीआह॥ माराजकुलंअवमर्षीहीति। किस्त्वराजकुलंप्रविष्टो॥ सोआह॥ अहंकुशोराजाईदृशोमनुष्येणानभवेयं। राजातंमणिहस्तेनअपिहितं। सादानि
यथापौराणंसंवृत्तो॥ ॥देवीआह॥ अनेनमणिनाहस्तमपनेहि। यावन्मणिनाहस्तोअपनीतो दिव्यंचास्यपुनःरूपंसमनुवृत्तं। आत्मानमेवउपसंक्रमितुकामो। ततोमे
इमंज्योतीरसंनाममणिरत्नंशक्रेणदिन्नं। कुशोराजाआगच्छतीतिनिश्रुत्वाउदूणायवकुमारशतानाआमात्याचभद्रवताग्रामाचसर्वेप्रत्युद्गतापश्यन्तिकुशराजंहस्तिस्क
न्धवरगतंदिव्येनरूपेणआदित्यमिवप्रतपन्तंचतुरंगेणबलकायेनसपरिवृतंआगच्छन्तं। तेदानिनप्रत्यभिजानन्ति। तेनदानिराज्ञातंमणिहस्तेनापिहितो यथापौरा
णंचरूपंसंवृत्तं। ततोचतेसर्वेप्रणिपतिता। एवंमहतासमुदयेनकुशोराजादेवीयेसुदर्शनायेसार्धंमगत्ता। पुरंप्रविष्टो। एवंपुण्यवतोअर्थास्सर्वेभोन्तिप्रदक्षिणाः य
थानमेवकुशोभर्ताज्ञातीहिचसमागतो॥ पूर्वेनिवासंभगवान्पूर्वेजातिमनुस्मरन्। जातकमिदमाख्यासिशास्ताभिक्षूणमन्तिके॥ तेचस्कन्धातवधातवःतानायतनना
निच। आत्मनार्थंभगवानेतमर्थंव्याकरे॥ अनवराग्रस्मिंसंसारेयत्रमेउषितंपुरा॥ कुशोहंतेनतदाआसिसुदर्शनाचयशोधरा॥ मायामातातदाआसिमहानामम
हेन्द्रको॥ मारोअन्यतरोराजाएवंधारेथजातकं॥ एवमिदमपरिमितंबहुदुःखंउच्चनीचंचरितंपुराणं विगतज्वरोविगतभयोअशोकोस्वजातकंभाषतिभिक्षुसंघ
मध्ये॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेकुशोराजासंभाषणंनामसमाप्तं॥ ॥भिक्षुभगवन्तंआहन्सुः॥ कस्यभगवन्कर्मस्यविपाकेनकुशोराजा
दुर्वर्णोदुर्दर्शाप्रतिकूलदर्शनोअभूषि॥ भगवानाह॥ भूतपूर्वंभिक्षवोअतीतमध्वानेनगरेकम्पिल्येपंचालजनपदेऽवेत्रायपतिकातन्तुणाभिरूपापरास्य स
पुत्रकाभवेन्सु॥ तायेइस्त्रियोसोदृशोनवरहतिःश्रापकेनादृष्टासिद्धा। पुत्रानामनुतासास्त्रयेकतुघातीकेऽस्यघन्तिनूस्रीकगोभनास्वरूपविषाराणकन्या। एकमा

नशिरोरुहालाक्षकोशामहोदरी। पश्चिन्तुत्वांनइच्छामिमाआत्मानंकिलामये॥ देवीआह॥ एतेउविरूपाकारेअद्वमालकखोलकाः। योवावहन्तिनागोहि एतेयोवहन्तेपुनः। एते
हाकिहिपुष्पितेनोमरेहिशारेहिच। असीहिचसुतीक्ष्णेहिहत्वानभेयप्रजापति। राजादानिमहेन्द्रकोशीतरपरिभाषति। किंत्वराजाननादृशोयएषप्रतिराज्ञानोत्रसन्निन॰
कोऽतिन्वाइहागता। अयंवाहसप्तहिराजानेहिउपरुद्धेभुवकन्तेन। एषोदानितेएतेषांसप्तानांराज्ञांसप्तखण्डानिकृत्वादास्यामीति। सादानिभीतारानादानिएतेपरिघर्षयन्ते
इदाअप्रासलखोऽकाकुजलेहिरमन्तेहिएतेयस्यप्रजापतिः। भीताअश्रुकण्ठीरुदन्मुखी वारिपूर्णेहिनेत्रेहि इदंवचनमब्रवीत्। असिनावागाथाभूरोयथानेकुदयेअह। सचेत्
वनगच्छेमिकुशराजनिवेशनं। सर्वेचराजानोत्रसन्निनरर्षभोः॥ सचेत्तुत्वंआवरेकुमारप्रियदर्शन। ज्ञातीकुलीनक्षत्रियपरसेनाप्रमर्दकं। कुशस्यरूपंप्रतातगनायेपम
रासना। ततोसाराजधीताअश्रुकण्ठीरुदन्मुखी। वारिपूर्णेहिनेत्रेहिइदंवचनमब्रवीत्। सचेसेअम्बघातनन्तुःक्षत्रियोदूरगामिनो। अस्थिमिवसमानेत्वाएकमन्तेदहापये
एकमन्तेदहापेत्वाएतत्कंममकारये। एतत्कमेकरित्वानकरिणिकारोकरोमयेत॥ ततोचउस्थितसन्तवसन्तक्षिप्तिहिमानये। ततोमेअम्बेस्मरक्षिएवंवर्णममात्मजा॥ ततोच
सोराजपुत्रोपुत्रोस्मिकोविदोकुशो। सरूपप्रज्ञानोआसिआदायहस्थितोमम। इमाआवधित्वाचभोराभागाकरित्वानवक्षत्रियानदधित्वाननतोक्षेमभविक्षसि। ततोचरा॰
नपुत्रक्षेत्रीयाराणीयशस्विनी। वेपमानेहिगात्रेहिइदंवचनमब्रवीत्॥ सत्यंतेपुनिजानामिराजपुत्रमहाबलः। यदितेकाचिदपराधेआरारेत्वानराधिपः॥ कुशोआह॥
अहंपितेप्रजानामिभुरुदन्तिप्रजापतिः॥ यदितेकदाचिद्रूपोपिआचरेयंइतोपर॥ ततोप्रजापतीमाताअश्रुकण्ठीरुदन्मुखी। वारिपूर्णेहिनेत्रेहिइदंवचनमब्रवीत्।
कोत्रवेशोनपारणोवाअथवापुनःप्रक्कुसो। कस्यराजकुलेजातोकस्यपूर्वेअतोमुखी॥ सुदर्शनामातरआह॥ नएषवेशोनचवराजातोअथनपुनपुक्कसो। पुत्रोइक्ष्वा
कुराजस्यतंत्वंदासोतिमन्यसि। मयूरकौंचाभिरुतंवादित्रध्वनिसेवितं। क्षत्रियस्यकुलंस्फीतंनतत्वंदासोतिमन्यसि। शंखपाण्डरसंकाशंनारीसंघनिषेवितं। क्षत्रिय

स्फकुले स्फीते नन त्वं दासो त्ति मन्यसि । सुवर्ण्णभाजनेषु भुंजन्नारीसंघसमाकुले । क्षत्रिय स्फकुले स्फीते नन त्वं दासो त्ति मन्यसि ॥ षष्टिं नगरसहस्राणि स्फीतराष्ट्रमकण्टकं । क्षत्रि
य स्फकुले स्फीते नन त्वं दासो त्ति मन्यसि । षष्टिं नागसहस्राणि सुवर्णालंकारभूषिता ॥ सुवर्णाछदमातंगा ईषादन्ता समुद्गता । आरूढा ग्रामणीयेहि खड्गतोमरपाणिभिः
क्षत्रिय स्फकुले स्फीते त्वं दासो त्ति मन्यसि । षष्टिं रथसहस्राणि सनन्दिघोषा अलंकृता ॥ सुवर्णनेमिका द्वीपिचर्मपरिच्छदा । आरूढा ग्रामणीयेहि चापहस्तेहि वर्मिहि
क्षत्रिय स्फकुले स्फीते नन त्वं दासो त्ति मन्यसि ॥ षष्टिं अश्वसहस्राणि आजानेया हयोत्तमा ॥ सुवर्णमेखलधरा खल्लीनवरनामया । आरूढा ग्रामणीयेहि कशाहस्तेहि च
र्मिहि । क्षत्रिय स्फकुले स्फीते नन त्वं दासो त्ति मन्यसि । विंशद्ब्राह्मणशतसहस्राणि राज्ञो भुंजन्ति नित्यकं । दिवा वा यदि वा रात्रौ गदा सत्कृतपूजिता ॥ क्षत्रिय स्फकुले स्फीते नन त्वं
दासो त्ति मन्यसि ॥ कुमाराणां शतानां पंचदश येता मातृपितृतो । क्षत्रिय स्फकुले स्फीते नन त्वं दासो त्ति मन्यसि ॥ राजा दानि श्रुणोति देवीये जामाता आगतो त्ति इहैव अन्तः
पुरे त्ति ॥ सो दानि भीतो च यो बाहिरेहि राजेहि भयभैरवा ॥ इमम भ्यन्तरे भयं जातं कुशो किं करिष्यति । किं त्वं मुख सरूपो वा छिन्न विना च भाषसि । कीदृशो कुशो अस्मात
त्रुपस्य मथ ॥ वयं देवी आह ॥ एष देव सभ्यन्तरं तो वेराज्ञ अन्तरं तिष्ठति ॥ भगा छनिको राजपुत्रो अभिनिष्क्रम्यति तिष्ठति । तस्यासौ वचनं श्रुत्वा भीतो संविग्नमानसो ॥
प्रियं अनुमन स्पकां सो कृत्वा अञ्जलिं निषण्णो । त्वं क्षमाहि महाराज त्वं क्षमाहि नरर्षभो । न च यज्ञानाम महाराज सिहस्वर इहागतो । त्वं क्षमाहि महाराज त्वं क्षमाहि नर
र्षभः । न च यमेव ज्ञानाम महास्वर इहागतो । त्वं क्षमाहि महाराज त्वं क्षमाहि महारथ । न च यस्य च जानाम मम ज्ञस्वर इहागतो ॥ राजा दानि पुनःश्रीनरं परिभाषति ॥ स्त्त
को कालो मम जामातु आगतस्य नत्र त्वं मम निवेदेसि । सो दानि तत्क्षणं शतपाकेहि सहस्रपाकेहि च तैलेहि अभ्यङ्कित्वा स्नापितो मसारकेहि आच्छादनेहि आच्छादितो
आमुक्तमकुटो पञ्चाङ्गिकेन तूर्येण परिक्षिप्तो हीयति ॥ कुशो अश्वक्षरं आह ॥ यत्र काले हस्ति अश्वा च सर्वेषाम भुक्षितं थ केन कारणेन पिथीयन्तु मा मम सिंहनादेन सफकसैन्य

ऊनायया। एववेयमियंवातीउत्रशान्तेसमन्विता। राजाभार्याशोकेदुःखितोगन्तुकामो। भार्यामत्रुषितुमाताऽरिता राजानेकुशगाथायेवसमभाषति। अशोभममन्दभाग्याये
भनर्थायपर्यान्तमोकरी। पंचशताजानानामहेकुधीनाशरणागता। राजकुमारशान्तनपदानिस्यकावलप्राहृताकूरुभक्ता दिवाकर्मेतत्थमार्गंगमिष्यामि॥ राजाआह॥ नानेवायक्कीगये
श्रुतमासरानेनवा। विविधेहिउपायेहिहृत्निकत्येयमात्मनो। राजाभ्रातरंकुशकुमरोअस्थापयित्वाअमात्यानिसर्जयित्वामातरंमवादयित्वाकृत्वाचप्रदक्षिणा। ततोवीरणांश
हेनातमराकमेउत्तरामुखो। सोदानिमद्रकविषयस्यअन्यतरस्मिंग्रामेवासोपगतो। अमनरापेहशायेप्रतिश्रयंरिक्त्वा। नरहोचतत्रग्रामेवीणावाद्येनआराधितो तस्यप्रभूतंरव
प्रभोज्यंदिन्नंमहन्तंगोपितकरवक्नकस्यमहतीचभतिदा भक्तस्यदधिघटकंचनानाप्रकाराणिवव्यंजनानिवहदायेस्तनदभूषि॥ सचअसोस्कमाहारंकृत्वाभुवेगमिष्य
नि। एतंचममद्वैमासिकंभक्तंभविष्यति। कुशेनापिहृदयेआलापआरापन्नेततवन्नकस्यगोपिटकस्यएकदिकायेसर्वंखादितं॥ साचओदनस्समहन्तोअतिदाअज्ञातावान
वानावानएणुलडोराणांपाकोसर्वंभुक्तं। तानिचव्यंजनानितंदधिकतमघटरूक्तानि राजाआवेधाविधप्रतिवेशिकाभक्तकोहरागतोपिज्ञातोमानुषोरूपेराायोमारवादेनुमिङ
नि॥ कुशोआह॥ सर्वेचसात्तिपाम्सम्मियेवकायेवयापका। एकराजिवशिनानअनुवेगसामिअम्बके। सादानिसकराजोषितोकन्यकुब्जंगतो। मातापकारमहत्तीनीतनयापूर्विक
शिल्पानाति। पश्चात्महानसेराजापिआराधितो यावराज्ञोप्रियोनिकत्वा अन्तःपुरिकाहि अन्तःपुरंप्रवेशीयतिकोशापनकोभविष्यति। अन्तःपुरिकाहिपिमहित्वकसापि
धीनरोपपृष्टेनवाहन्ति। सुदर्शनायिनेनवाहियमानेनभस्यतावारोति। किंदानिनहंकरोमिकस्यवागरहाम्यहं। उत्तसपतिमांदृष्ट्वासमुद्धराक्षसोयथा। किदाम्यहंक
रोमिकसकस्यवागरहाम्यहं। उत्रसिष्यसिसादृष्ट्वामृगीत्वासाचनुवक। अनुत्रकोपोनहृतोराशिदिवसएवमतुव्रजन्तो। गाढकुशस्सकाराज्यंनेच्छामिऽवर्णामहं। अमा
रोराजमहमुक्ष्मियतेसामेमुर्श्रेणिनतुमध्यमे। नंचकामेहिसमन्ततोराज्यपिनापिप्रार्थयेन। नाहंगमिष्यामिसुसंहतोसदिशांवोपजानामि। यतोऽस्मिआगतोसंमूढकठे

२४२

यो विचरामि लोके मनोऽस्मि कामैर्मृगमन्दरोचने ॥ देवी आह ॥ विक्षिपे त्वेऽयि ते चित्रस्य पमनीच्छनीहमिच्छसि । अकामं भज कामो हि नैव त्वयि न लक्षणा ॥ कृशो आह ॥ अका
मां वा सकामां वा यो न रोचते भर्तृप्रिया । तां भर्तृत्वप्रसंशंति भर्ता मोनत्रपायको ॥ देवी आह ॥ इमौ ऽसि स्त्री सहस्राणि एकरात्रे रमामि तु । एकस्त्रीयोये कापेन महद्दुःखं निगच्छसि
॥ राजा आह ॥ एतं दुःखं प्रजापति पशस्विनी वर्णा विनोभिनी । अवकृत्तीर्णो ब्रह्मचर्यास्मिं त्वं मे भार्या भविष्यसि ॥ देवी आह ॥ धिगस्तु ते ब्रह्मचर्यं अपृन्न भो नृपापकं ॥ सुन
रवीं वा भ्रूणघातीं वा परस्त्रीकामयिष्यसि ॥ कृशो आह ॥ मा एवमवच भद्रे सुश्रोणि तनुमध्यमे । श्रमणा पि हि मे साधु ब्रह्मचर्यं राज्ञो मते । तेऽपि भद्रे सुचीर्णेन इह चीर्णेन शोभते ।
स्वर्गेषु उपपद्यन्ति त्रिदशे कामकामिनो । न ते भद्रे अहं ब्रूमि सुश्रोणि तनुमध्यमे । न ते अन्यो पति अलिरुति सिंहस्वराकृशो ॥ देवी आह ॥ सत्येवं सत्यं वचनं नैमित्तिन भविष्यति
न त्वं भार्या भविष्यामि कामं छिन्दाहि रसना ॥ राजा आह ॥ नाहं छेत्तुं न वेद्मि सुश्रोणि तनुमध्यमे । अछित्वा एव ते भद्रे मम भार्या भविष्यसि । महान्तं वममराज्यं च बहु
बहुपौरुषा । अनन्तं बहुपदानं वस्त्राच्छादनभोजनं । सो हं राज्यवरा पुत्वपोरयित्वाहमागतो । न च कामेहि समन्तो च राज्यं केनाभिप्रार्थयो ॥ देवी आह ॥ पाषाणेरवत सेकूपकर्णि
कारोत्व कर्णिको । वा न कालेन वर्त्तेसि अनिच्छन्ती ममिच्छसि । आकान्तो कान्त्र मोचे मिराछ कृशास्व कराज्यं मा मा त्मा न किलामक्षि ॥ राजा आह ॥ न एतं किलामथे मस्सं ब्रह्मचर्यं
इदं मम । परत्र मे भुवं चैव भार्या मम हि भविष्यसि ॥ देवी आह ॥ एतं ते ब्रह्मचर्यं अप्राज्ञमो नृपापकं । सुनखीं वा भ्रूणघातीं वा गार्हं भवाभिप्रार्थये ॥ कृशो आह ॥ राजपुत्री अन्तोपुरे
स्मि पुरुषो वो कुशो सम्रूहं सुप्रहीनो इदं वचनमब्रवीत ॥ गच्छन्तीं ते अहं भद्रे सुश्रोणि तनुमध्यमे । निगलं ते हि बन्धेयं किं ते कुर्या संहान्तयो ॥ देवी आह ॥ तमेव धर्मं मम पराधायम तेऽ८
मादितपुरा ॥ तमेव धर्मं स्मरन्तासो यं मे दंधितुमिच्छति ॥ राजा आह ॥ भवामि ते अहं भद्रे मगायित्वा प्रजापतिः । ये निच्छिकं अवारे नृपतानेकि करिष्यति ॥ इमौ ऽस्मि स्त्री सहस्र
स्मि एकरात्रे रमामि तु ॥ त्वमेव मे वरं भद्रे भुङ्क्ष्व दानि प्रजापतिः ॥ देवी आह ॥ जानामि ते महाराज वनवासं नरर्षभ ॥ उर्वशां उर्द शोवा सिनिमम शीस्ति महीपतिः ॥ स्थूलो स्त्रोस्

कारके। अस्मानांचिरसंवासोतथामेप्रतिभायति॥ राजाआह॥ अहंएकंनजानामिकोअर्थोकिंवापुनः। अम्बामेआगत्वापृच्छाहिसातेतंव्याकरिष्यति। सादानिप्रभातायेरात्रियेश्वश्रूयेपादानिवन्दित्वाआह॥ इदंराजकुलंस्फीतंअनन्तरत्नाकरं। अथदिवावारात्रिंवाप्रदीपानतंभामथ। नैवंरात्रिंवादिवावापश्यामिइहनरान्तरां। अस्ममत्वनयइयन्ताभाभामथरहोगताः। इहसमोतमसंगेहेसंवसामोअन्धकारके। अस्मानांचिरसंवासोतथामेप्रतिभासति॥ श्वश्रूरमाह॥ यदाहायदशवर्षातेपुत्रंद्रक्ष्येप्रजापतिः। तथाद्रक्ष्यथअयोमदेवंमेउपयाचितं॥ सुदर्शनाआह॥ पापकंपुनरायांयदेवानामुपयाचितं। दीर्घरात्रंनद्रक्ष्यामअन्यमन्यंसमागमे। देवीयकौतूहलमुत्पन्नराजनपश्यितुं। सादानिश्वश्रूंविज्ञपेति॥ श्वश्रूरमाह॥ पुत्रिभुवेनदर्शनंदेनुंपस्पहि। अतिसपकुशाह्मोराजाकृत्वाराजासनेउपविशापयितो। कुशोपिछत्रधारेतिकुमाराापिअमात्यापिनैगमजानपदापिस्वकस्वकेआसनेषुउपविष्टा। सुदर्शनाराजंपश्यित्वासर्वंचपरिषदंतुष्टाछत्रधारंदृष्ट्वामनसिप्रविहृतं॥ सादानिसुदर्शनाश्वश्रूयमाह॥ शोभनाराजाशोभनाकुमारोशोभनाचपरिषा। छत्रधारोपुनरदेवियोएतेनतायेसराजिकायेपरिषायेश्रीउपहन्याति। यदिएषछत्रधारोअत्रनदृश्ययस्वमेषापरिषासराजिकाशोभेयश्वश्रूमेआह॥ मापुत्रीएवंजल्पाहि। नत्वंएतस्यछत्रधारस्यमाहात्म्यंजानासिमहात्माएषमहाबलोएषोहीसर्वामहभ्वोएतस्यानुभावेनवयंसर्वेसुरक्षिता॥ सादानिशयनगताराजानमाह॥ नवतंअनमेअमत्तेलोकस्मिंछत्रधारकं। यादृशोतेअयंदेवअहीशीकोअनीत्रणो॥ राजाआह॥ किंनुरूपेणकल्याणोअपिवायंमहाबलोतिकृत्वाएषोऽस्माकंहिरोवति। किंनुरूपेणकल्याणोआपिवायंसुभ्रूनियस्पभूरोकृत्वानएषोअस्माकंरोवति। किंनुरूपेणकल्याणोअपिवायंसुशीलवां। सुशीलवानितिकृत्वानएषोअस्माकंरोवति। किंनुरूपेणकल्याणोअपिवायंमहत्तरो। एतस्यानुभावेनवयमपिजीवामथा। सुवमित्रावमेसहायाचप्रियोप्राणासमोचमे। एतस्यमेविनाभावेऽभयेपिनभवेमथ। देवीदानिसर्वेवअन्तःपुरपप्रमसरप्रेक्षजमेता। तत्रराजाप्रकृत्योचपप्रसर

मोत्तरित्वा आसति। देवी ओतीर्णमात्रा तेन गृहीता देवी जानति उदकराक्षसेन गृहीता निअन्तःपुरिकाहि मुष्यहस्थिहि मोचिता।। राजा आह।। आगमासि देवी उद्यानवाप
प्यानि प्रेक्षिका। न मेय प्यानि आसनेसि न खु ते हं प्रियेप्रियो।। देवी आह।। अगमा देव उद्यानवापि चोदकराक्षसो प्यतं।। पियाश्चं अदृष्टी तत्र मूर्छिता प्रपतेनं शे। यो च ते दृढबंधा
रेतियाव पप्रवने अभूद न्येसकी राजा तीनाढ ग्राम स्पलक्षणो। देवी य परकालेन अन्तःपुरगासा ईं आम्रवने प्रेषिता निर्गता। राजा प्रतिक्रम्य चाम्रवनं गता आम्रउद्धा येन
क्षिपतो। तत्र तं देवी अगाव निगृहीता तृषा अन्तःपुरिकाहि मुष्यहस्थीहि मोचिता।। राजा शयन गृहे देवी आह।। अगमासि देवि आम्रवने वईयान निरीक्षिका मन आम्रा
णि आनेसि। न खु ते हं प्रियेप्रियो।। देवी आह।। अगमा देव आम्रवनं वर्द्धमानं निरीक्षकापि आवअदृष्टी तत्र मूर्छिता प्रपते भूशं। अन्ये एकिं नाश्विया जानाता योन रक्षतं
धारये। यो च पप्रवन आसियो च आम्रवने अभूत। हस्तिशालादानिआदीप्ता राजा स्वयंक दृढवंधित्वा हस्तिनो मुचति। अहिनाव धनानि छिन्दनि परदनानि वासनोमुखं
क्षिपति। नारायणसंघ हस्तो राजा वलेन हस्तिनः पाशितानागृह्य क्षिपति हस्तिनामाक्षिता आलिम्न कालो अन्तःपुरिका राज्ञो वर्णाभाषन्ति अहो राज्ञा पराक्रमति।। अन्यत
गपि कुब्जा राज्ञो वर्णाभाषति। सिंहो मृपीठो वलवान्शोभे विपुलो महामुखं वक्षो च आमाति समन्त परिमराउदं। वकोर ताम्रनयनं काम देवी वशो भति। हस्तिनो मोक्षये
राज्ञा स्यामो ये तो नरर्षभो।। राजा आह।। भद्रिका देव य कुब्जा यो राजानं प्रसंशति। कोशिकानि ते वस्त्रानि ददामि वनुरा अहं। महेन्द्रक राजधीता राजानं दृष्यपड:खिता।।
अयम मनभनी एवरूपानि मडकराजधीता आह।। नमासि या ये कुब्जा पेजिह्वा पे अलिद्ध देरुका। नीक्षोणा मास्त्रे या पेरा ज्ञानं प्रसंशति।। कुब्जा आह। शनित बैनि राजानो वधी
न च वधेन च।। न स्यास्य वर्णाभाषे मि रक्षे जीवितं मा अन्नो।। देवी आह।। न पश्यामि न ते उक्षामिको अर्थो जीविते न मे।। अयेवाहं गमिष्यामि पुराडो यणं ज हस्तपेमे। सा दामि कुपिता उहि
मामडकराजस्य आमन्ना कुब्जा छितीया यायो येन स्वकं हानि कुलगता। राजा न मामन्त्रयति माता पिपुत्रशोके न तालयष्टिव भया।। अग्र स्थानि पतिता सा रशोन संवायपृष्टी छिन्त्रीापर

कृपवतनतभामयायमेस्त्रियप्रवारेन्तायथातत्रसमनुतप्यसि ॥ भासन्तेभिगछाथिदन्ताराजानंतप्यसि । येमेस्त्रीभिः प्रवारेन्तामिथ्याकृपुरुषयाचनो ॥ राजा आह ॥ नब्राह्म
णाअश्वत्थामिमोहिनोनतत्रोपुन ॥ सर्वापितेउपस्थानंअलियंयेसहइमा ॥ इमभद्रेरमापेहिब्राह्मणायावदिच्छसि ॥ आस्पृत्तस्मिंशायनेमोहिसोत्वंतनसव्वशानु
या ॥ सोनाहंस्तेयहेतानानसुश्रेणितंतनुमध्यमा । रुदन्त्युरुवीअश्रुकण्ठेराजद्वारातोनिष्क्रमे ॥ राजकुलातोनिष्क्रम्यअनुप्राकारेहिकुटिनिर्मिणितास्वा । शक्रो आह ॥ मुनि
वज्ञाभवित्वानष्टहिभद्रेरमामथ । अभिमुखीरमापेहिमाभवाहिपराङ्मुखी । प्राह्स्त्रामेरमापेहिवरंतराभितोअहं ॥ हसन्तीमेरमापेहिवरन्तेयाभिनोअहं ॥ शाहिभ
द्रेरमापेहिवरन्तेयामिनोअहं । विनातंपानिउत्थेहिअलिन्देपूजितोअहं । गृत्वाराजानवेदेसिश्रीनालेहिजिनमया । शक्केयानब्राह्मणावेषमन्तरहायेतास्वकेनरूपेण
स्थितोसर्वाविशाअवरोधोनोभासयित्वास्थितोअलिन्दायेहस्तुधनपर्यवस्थानउपसन्तं । सादानिशक्केणप्रवारितानायेपिमुत्रंवरितोपुत्रमेववरंदेहि ॥ शक्रो आह ॥ श २४०
क्रोहंमस्मिदेवेओत्रयथिशानमीश्वरो ॥ वरंवरेहिकल्याणीयान्किंचिमनसीइच्छसि ॥ देवी आह ॥ शक्रःसर्वमेवरंदधात्रयथिशानमीश्वरो । पुत्रमहंवरंयाचामिए
तंशक्रवरंदेह ॥ शक्र आह ॥ सर्वेन्तुमनसाभगतिन्तारमपसिमेउन्मयेषावतेपुत्रोसुजातोरिपुवर्धनो । सिंहवाहोबलवांवर्णरूपेणशोभनो । उत्सार्घतिनेपु
त्रोसुजातोरिपुवर्द्धनो । सिंहास्पीठोबलवांसोभविष्यतिपायको । कुशासमानोउद्धत्तानोपरराष्ट्रप्रमर्द्दनो । शक्रेणादेवीयभैषज्यगुडिकादिन्नाइमाभोषधिनायेण
स्वादेसिततोतेपुत्रोभविष्यति । सादानिदेवीनांभैषज्यगुडिकांअभुक्त्वाओणाकेवढिलाराजकुलगतोगत्वाराज्ञोआख्याहि । शक्रोसोदेवानामिन्द्रोतेनब्राह्मणावेषेणा
आगतोनचमेसुष्टुउपचीर्णो । इयंचतेभैषज्यगुडिकादिन्नानिघर्षित्वाजिह्वायास्वादेहि । ततोतेपुत्रोभविष्यति ॥ राजा आह ॥ प्रसन्नमुखवर्णासितंपूर्वंचप्रेक्षामिभो
निस्वनुज्ञमार्यायएषदशीवर्णासंपदा ॥ देवी आह ॥ इन्द्रेणमेमहाराजपुत्रेदत्तोमहाबलो । सिंहास्पीठोबलवांपरराष्ट्रप्रमर्द्दनो ॥ राजा हृषितो आह ॥ इमंगालेप्रगृही

नानलाशेनविजितास्मि। याममप्राणप्रतिक्रोशेननइच्छामिप्रेषितुं। सोऽयानिगुडिकाअछिन्दित्वातामांएकूनानापत्त्वावांदेवीशतानांदिव्वो। साएवनलभतिमस्य॰
विरूपोपुत्रोभविष्यति। साप्रकृतिकृहिसाग्गुडिकाओपुत्राभवनिभीरापो। तायेयातिष्ठदकेनक्केदयित्वानगुडिकावलेशकुशाग्रेणखादितं। एतंसर्वाहियवहिदे
वीशतेहिकुक्षिप्रानिलम्बोनवानांवादशनांवाममसयेनसर्वांयंवदेवीशतासुप्रसूताः पंचकुमारसुतासुजाताः यावदिक्ष्वाकुकालगतेनकुशेनराज्यंप्रतिलब्धं। सोऽयानि
कुशोयानरंभाह॥ अमात्यानिरवभार्यामेअग्रमहिषीआनेय॥ मात्यानमाह॥ कोतेपापकस्यभार्याप्रतिरूपाराजसुतापापिकातेआनयिष्यामि। यापीकांचमेभा
र्यांअम्बेभार्यारंआनयिष्यसिनतेहंपापिकांभार्यांपाणिनापिपरामृशे। ममत्वंपापिकांभार्यांअम्बेआनयितुमिच्छसि। नतेहंपापिकांभार्यांप्रतिरूपांराजसुतानि
पापिकांआनयिष्यामि। पापिकांचमेअम्बेभार्यारंआनयिष्यसि। नतेहंपापिकांभार्यांपाणिनापिपरामृशे। ममत्वंपापिकांभार्यांअम्बेआनयितुमिच्छसि। नते
हंपापिकांभार्यांपादेनापि[illegible]परामृशे॥ शीलवन्नाममहादेवीआह॥ सुरूपोपुत्रकसंवासोअस्मोयंसमलक्षणः। समानवर्णोऽभयेनान्योन्यमभिनन्दति। अभिमन्य
निकल्याणीयतिदृष्टुनप[illegible]यकं। वरंतेपापिकांभार्यांपापकोहिसिपुत्रक॥ महाराजाआह॥ नमेश्रुतंवाडदृष्टंवाराजानोभोन्तिदुर्भगाः। पापकाहिवानारीहिप्र
विचारेतिनरर्षभाः॥ रू[illegible]हमस्मिश्रेष्ठीयोविजितावीमहाबलो। प्रभूतकोशोबलवांडव्यकामाहिनारिया। मररत्नेहिनारीयोसर्वालंकारविभूषिताः। नारी
यन्तिधनक्रीडायेयाहं[illegible]मनुगृह्ह। गानस्यभार्यरमानेममडकस्यराजसम्पधीतरं। सर्वाचारेहिसम्पन्नासर्वाङ्गोपेताप्रजापतिं। साइदानिकस्मात्वयास्यउक्ताअ॰
स्माकमिक्ष्वाकुकुलेषुभ[illegible]दसवर्णाशिभर्त्तानउपदृष्टाइति॥ नेषोदानिशयनगृहेप्रदीपोनदीयति॥ सुदर्शनाआह॥ कुशस्यराज्ञोइदंराजकुलेस्फीतमनन्त
रत्नाकरं॥ अथदिवावारात्रौवाप्रदीपेननतंभाषहे। नैवरात्रिंनदिवंवापश्यामः सततंतरोभमममममपश्यन्ताभासामहेरहोगता॥ इदमोत्तमसंगीहेवसामोअन्धं॰

तस्मिं काले तस्मिं समये वनसूरणं पर्षदां पुरतो अन्यस्य च महाजनकायस्य इमा गाथा अभ्यभाषे॥ एवं पुण्यपवनस्य अर्थी सर्वै भवन्ति प्रदक्षिणाः यथा राजा कुशो भार्याय
हार्थी हि च समागमो॥ स्यात्खो भिक्षवो एवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन कुशो नाम राजा अभूषि मा अन्यथा द्रष्टव्यं। अहं स तेन कालेन तेन समयेन राजा कुशो अभू-
षि॥ अन्यो स महेन्द्रको नाम इक्ष्वाकुराजा अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं। एषो सो महानामो शाक्यो अन्या सा अलिन्दा नाम महादेवी न एतदेवं द्रष्टव्यं। एषा माया देवी अन्या सा सुदर्शना
नैतदेवं द्रष्टव्यं। एषा सा यशोधरा। स्यात्खो भिक्षवो एवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन तेषां सप्तानां राज्ञां यो ज्येष्ठो धर्ममित्रो नाम राजा नैतदेवं द्रष्टव्यं। एषो सो मारो पा-
पीमां सबलो सवाहनो अभयो एतरहिं पि मया भिक्षवो बोधिमूले उत्काशनशब्देन एषो मारो पापीमां सबलो सवाहनो भग्नो॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने कुश-
जातकं मारभग्नो समाप्तं॥ ॥ अभूषि राजा इक्ष्वाकु वाराणस्यां महानगरे विजितावी महायशो तस्य पुत्रो प्र आपिथ तस्य अभूषि चिन्ता तस्मिं काले महर्द्धिको यं
त्रूनां हस्तिसिंहा पारओसरेयं त्रियत। चतुर्दशिं पञ्चदशिं यावन्नक्षत्रस्य अष्टमी। सो स्नातागारमोशिरनिष्पजार्थं सो नराधिपः। तादृशमनसं कल्यां सर्वालंकारभूषिता स्तृमीकाञ्च
वसत्त्वकाः क्षारेकारे उपागमि। काचित्कल्याणितियो लोके अपराचरं हस्तिन्यो अपरा वधानमाना तो वाचन्तम् उधावन्ति। सर्वा प्रचलिता आसि सर्वा आश्रिप्रमूर्छिता। इक्ष्वाकुराज
नगरराजपत्नी हि मूर्छिता। काले विकाले भागछेया ब्राह्मणो मम सान्तिके अनिवेदयथ मे क्षिप्रं अपि याचनको स्थिया। अपि याचनको अस्मरिच्चं महाफले। ततो ब्राह्मणो विचिन्ते
तित्रयपल्लशानमीश्वरा। पुरोहितस्य स्वकं कर्मं यं राजा कर्तुमिच्छसि। सो वजीर्णो भविता न भग्नो द्रष्टुं परायणो। वेपमानेहि गात्रेहि राजद्वारम् उपागतो। ततो संचारकं दृष्ट्वा ब्रा-
ह्मणो एतमब्रवीत्॥ पत्नीं वेदेहि मे क्षिप्रं द्रष्टुमिच्छे नराधिप। ततो संचारको राजानमेतदब्रवीत्॥ ब्राह्मणो देव मम्त प्राप्तो राजानं द्रष्टुमिच्छति। आगतं ते महाब्रह्मे अथ ते अनुरा-
गतं। किमिच्छसि किं मे सानो केनार्थो किं ददामि ते॥ अन्तं मे एवमिक्ष्वाकुजनस्य इह भाषते॥ राजा स्नातागारमोशिरतितत्पक्षस्य नराधिपः। चतुर्दशिं पञ्चदशीं यावन्नक्षत्र

अस्थि। पुत्रार्थिको वरयेष्टेहो स्वमेश्वरमाथिनो। सोहन्नवोभं कृत्वाहं स्वप्रमुदितेस्मि मो। मे त्रार्थिको इहगच्छेनेनेमे नप्रतिमानय॥ राजा आह॥ सधिक्षितं कतु कीयाना पी
येदर्शयेतह॥ यावत्ते सर्वमभिप्रायो मायायसमन्नुषह॥ सोदानि कौतुकी यन ब्राह्मणो अनन्तः प्ररस्य वेशिनो धनस्य देवी अलिन्दा प्रवृत्ति॥ ब्राह्मणो आह॥ स्पष्टा रूपमेभ
वनुपेयनितष्ठतिमानिनीनिष्कमाना अनवद्याभिमुखमथ्यहिंसित्वनि॥ कुब्जका आह॥ इच्छसि भुवंथेरभुवनिन्तमपरिवारितेन नचत्वा काचि भुवति पाणिनापि मुपस्पृष्टेह
द्दसिमुवंथेरभुवनी हिपरिवारितं। नचत्वा काचि भुवनि पादेनापि परामृष्टभूवीवती पलितमुखो वृद्धीकृतमो चवा सोडगं ओदगतो वगश्च प्राप्तो अपगाहनमेत्वमाका
यो॥ राजा आह॥ हन्तिवादे मिधनन्धाधान्यं वा मवरो थवा किं अलिन्दाय काहिष्ठि। सर्वे राजकुलेपि एव ब्राह्मणो भोजुमिच्छसि। तमेव दानि भुजाहि किं अलिन्दाय करिष्य
सि॥ ब्राह्मणो आह॥ कासनोमूर्द्धितोवाहं मर्द्धयामि सुइत्यहं॥ ओसुत्रेक्षिस्य कंवौ यो एषामेडन्थयेष्यति। नूनं भोहि भुवं कुब्जे वर्णामेक वपिष्ठहि॥ प्रियेअरुअलिं
दायेन् हिभो हि भुवंकुब्जे मानागृहसिपिये। अहं अलिंदायेन भुवमनसी तथा॥ राजा आह॥ सर्वे राजकुलेपि एव ब्राह्मणो भोजुमिच्छसि। तमेव दानि भुजाहि किमलिन्दा
यकरिष्यसि॥ ब्राह्मणो आह॥ मा भवान् राजगृहे वा कुद्दन्तं समनुतप्यय। प्रियं प्रवादे त्वायप्रयान्सम नुनप्यसि। आमन्त्रेमि गच्छामि यन दर्शिनि मन्त्रितं। न खल्वे भन्तनयामि
मोहित्व जम्बभोपुन॥ सर्वापि ते उपस्थानु अलिन्दायेसहस्रमा। इमा च हयलिकुब्जा मैथुनार्थं ददामि ते। दासी वत्ते भयं मोत्रुनेहि नयेनइच्छसि॥ कुब्जा आह॥ विमं
स्ताद्दियमरिष्यं सवेमे देवपश्यसि॥ इमं वा थेरभयकमानयिष्यरहो गतं॥ ब्राह्मणो आह॥ सर्वे कुब्जा हि मे वैलंपाकाचिस्पृथिवी मृता। यत्रापवृषली कुब्जा समम इ
च्छति हि किं सितुं॥ राजा आह॥ नं वयं धर्म वैरस्य सर्वज्ञी वेहि ब्राह्मणो। गच्छामिमम गेहानो वासकरोहि भरणकं॥ मृन्मुवजीर्णोधमनिपुरुवासी च ब्राह्मणो। सनेनेतो
केप्रतिस्पृलोकलस पर्णोवरोपितो। सर्वे राजकुलेपि एव ब्राह्मणो भोक्तुमिच्छसि। तमेव ब्राह्मण भुजासि किं अलिन्दाय करिष्यसि॥ ब्राह्मणो आह॥ आमास्त्र नं नदत्वा

दानि राजा कुशो राजकुलं प्रविशित्वा देवी भत्नीनो ॥ सा च स देवी आरेतिकस्य त्वं पुरुषाकृतो वा यो राजकुलं धर्षितुमिच्छसि त्वं न जानासि राज्ञो कुशस्य डरासदे भ... :ऽरनिमो रा
जकुलं धर्षेहि मा अनयव्यसनमापद्यिष्यसि ॥ सो दानि राजा कुशो आह ॥ देवी अहं ते भर्ता अहं ते कुशो राजा जानासि ॥ सा दानि देवी आह ॥ न त्वं मम भर्ता राजा कुशो किं वा ह
न जानामि यादृशो राजा कुशो वर्णरूपेण अभ्रमकृय यदि राजा कुशो ईदृशो वर्णरूपेण अभवेया । ततो हं परमेण अनुग्रहेण अनुगृहीता भवेयं । सो दानि राजा कुशो ताए का
वलिकायं ज्योतिरसरत्नं पिधेति वह्रेण ततो पयायीराणा वर्णरूपं संवृत्तं ॥ सा दानि सुदर्शना आह ॥ महाराज किं स्वयं मायाकारं विदर्शेसि ॥ राजा कुशो आह ॥ देवी न एषो
किंचि मायाकारी अपि तु अहं मात्रा नं उपक्रमेण मारेतुकामः ततो शक्रेण देवानामिंद्रेण मम एषा एकावलिका दिन्ना एतं ज्योतिरसरत्नं महाराज मात्रा न मारेहि । अ
पितु इमां एकावलीकां ज्योतीरसरत्नं शीर्षे आबन्धाहि ततो ते सर्वजम्बुद्वीपे अन्यो पुरुषो वर्णरूपेण सदृशो न भविष्यति । यदि इच्छसि यो राजाक वर्णरूपं ततो न मे एकावलि०
का ज्योतीरसरत्नं वह्रेण आधायेहि ततो ते यो राजाक वर्णरूपं भवति ॥ मम शक्रेण देवानामिंद्रेण अनुग्रहो कृतो ॥ सा दानि सुदर्शना देवी आह ॥ अनुगृहीतास्मि शक्रेण देवा २२८
मिंद्रेण येन तव ईदृशं वर्णरूपं कृतं ॥ देवी आह ॥ महाराज मा कदाचिदेतं एकावलिकाये ज्योतीरसरत्नं पिधेहि सर्वकालं ते एतद्दृशसुचारुरूपं भवतु सर्वराज्यस्य सर्वजनका
यस्य मनोरमं तवो भविष्यसि ॥ एवं दानि राजा कुशो ईदृशेन वर्णरूपेण देवपुत्रसदृशो मार्गेण गच्छति । तत्र दानि वाराणस्याए कूनायं च कुमारशता । सर्वेहि च अमात्येहि सर्वे
ण च महद्बलाग्रेण कृत्न राजा कुशो आगच्छति ते सर्वे राज्ञो कुशस्य प्रत्युद्गताः । राजापि कुशो हस्तिस्कन्धवरगतो चतुरंगेन बलकायेन परिवृतो आगच्छति । ते दानि कुमारा च
महद्बलाग्रो च राजं कुशं न प्रत्यभिजानन्ति । ते दानि भयमन्यं पृच्छन्ति कतमो अयं राजा भविष्यति । यो एषा सा द्विकोदर्शनी सा महेशाख्यो उदारेण वर्णरूपेण हस्तिस्कन्धवरग
तो आगच्छति ॥ कुशो पि राजा न दृश्यति तस्य राज्ञो कुशस्य एवं भवति न एते मम प्रत्यभिजानन्ति । तेन दानि राज्ञा कुशेन एकावलीकाये ज्योतीरसरत्नं हस्तिस्कन्धवरगतेन पा

शिनापिहितेनतेनोपायायौराजावर्णरूपसंवृत्तो। ततोते एकूनपंचकुमारशता अमात्या च भद्रवताग्रवराज्ञाकुशस्य स्वकं वर्णरूपं दृष्ट्वा भीतासंत्रस्ता मूर्छ्छिप्रशितायनायान आहु॥
जयमहाराजनवयज्ञानामोमहाराजोरस्यौति। सादानिराजाकुशोभ्रातृगणाममात्यानांचभद्रवताग्रस्य च एतमर्थंनिवेदयति। भवन्तोममशक्रेणदेवानामिन्द्रेण एषा मेका
वलिकाज्योतिरसरत्नंदत्तंयस्ताशीर्षेआवद्धहितेनोनेवर्णरूपेणअस्माडरयोसदृशोनभविष्यति। तेदानिअमात्याकुमाराभद्रवताग्रवराज्ञो एतदवोच॥ अनुगृहीता
स्मशक्रेणदेवानामिन्द्रेणयंमहाराजस्यएदृशंवर्णरूपंसंवृत्तं। एवंदानिराजाकुशोमहाराजानुभावेनमहताराजऋद्धीयेवाराणसीमागत्वाराजाकुशोप्रविष्टोउदारे
णावर्णरूपेणमामलिंदान्महादेवीअभिवादयित्वापादौवन्दित्वापुरतोस्थितो। सोदानिअलिन्दामहादेवीराजानंकुशंनप्रत्यभिजानाति। पृच्छति कोहंमेपुत्रोकहिंवाराजा
कुशोत्ति। राजाकुशोआहु॥ अम्बेअहंतेपुत्रोअहंराजाकुशोत्ति॥ महादेवीआहु॥ नत्वंममपुत्रोनत्वंराजाकुशोत्ति॥ किंमहाराजकुशंनप्रत्यभिजानामि। किंराजाकुशोए
केनविहतोवामारितोवायंनदृश्यति॥ अहोअम्बायथमरकोममयोममएकपुत्रस्यविनाभावोसंवृत्तो। सोदानिराजातंमातरंपरिदेवमानांदृष्ट्वातांएकावलिकाज्योतीरस
रत्नंवस्त्रेनपिधापयथायोराजावर्णरूपसंवृत्त। सादानिअलिन्दामहादेवीतंपुत्रंस्वकेनवर्णरूपेणदृष्ट्वाप्रीतिमनासंवृत्तातंपुत्रंपृच्छति। पुत्रकेनतेएतदृशोवर्णरूपोसं
वृत्तो। राजाकुशोआहु॥ अम्बेशक्रेणदेवानामिन्द्रेणएकावलिकाज्योतीरसरत्नंदत्तंततोमेपिनद्धाएतेनमेएदृशोवर्णरूपोसंवृत्तो। सादानिअलिन्दामहादेवीप्रमुदिताप्री
तिसौमनस्यजातासंवृत्तादृष्ट्वामेपुत्रोएदृशेनउदारेणावर्णरूपेणा यथातेअभिज्ञायोसर्वाचअन्तपुरिकाचएदृशंराजस्यकुशस्यउदारंवर्णरूपंदृष्ट्वाप्रमुदिताप्रीतिसौमन
स्यजातासंवृत्ता॥ सोदानिराजाकुशोयंकालंतेतानेकावलीकज्योतीरसरत्नंशक्रेणदेवानामिन्द्रेणदत्तंवध्नातितंकालंदिव्योवर्णेति। यंकालंतंमणिरत्नंमशिनापिधेतितंका
रंपौराणकोवर्णरूपोभवति। एवंदानिराजाकुशोवाराणस्यांनिहतप्रत्यर्थिकोनिहतप्रत्यमित्रोउदारेराज्यभोगपरिभोगेनराज्यंकारयति॥ ॥अथखलुभगवा

शोनमिष्यन्ति भद्रवर्गिण्यन्ति न च नैकविधानि राजाधिरूढिष्यन्ति॥ महेन्द्रको मद्रकराजा आह॥ पुत्र सुखं सर्वं करिष्यन्ति यथा त्वं आज्ञापयेसि॥ सो दानि महेन्द्रको मद्रकरा-
जा तस्य अष्टशीतिने ष्टकमेकां सुवर्णप्रतिमपिण्डनां कृत्वा एकमेकां सुवर्णसहस्रप्रतिमपिण्डनां कृत्वा एकमेकांस्य एकमेकस्य राज्ञो धीतादित्वा महन्तो राजानुभावेण महता राज-
ऋद्धीये सुवर्णसंश्रीव कृत्वा पुत्रपौत्रिका॥ ते दानि सप्त राजानो महेन्द्रकेन मद्रकराज्ञा महता सत्कारेण सन्मानेन स्वकस्वकं राज्यं प्रेषिते गच्छन्तु भवन्तो स्वकस्वकं राज्यं
कारापेथ॥ सो दानि राजा कुशो तेहि राजेहि विसर्जितेहि किन्नाह कालं वशित्वा श्वशुरकं महेन्द्रकं मद्रकराजानं आमन्त्रयति। महाराजा न भाष्ठेमि अहं पि स्वविषयं गच्छामि
॥ महेन्द्रको मद्रकराजा आह॥ पुत्र मा गच्छाहि मम जीवितदत्तं सर्वं ते राज्यं संविभागयामो माविते। महजीर्णो महल्लको गतयौवनो मा चिरेण अहं पि तावत् पुत्र अत्र राज्यं करोहि मा
गच्छ॥ राजा कुशो आह॥ महाराज विरोमे भार्या न एष राज्ये मो अनुस्थिते को माता मे ऽन्यक पिष्यति आपृच्छेमि गच्छामि। महेन्द्रको मद्रकराजा आह॥ अनवद्यं गच्छहि॥ राजा कु-
शो आह॥ महाराज अनवद्यं गच्छामि। सो दानि महेन्द्रको मद्रकराजा धीतां सुदर्शनां राज्ञो वितासं दिशति। पुत्री यं राज्ञो अयं भर्तारो राजा कुशो। एवं महानुभावो ये-
न त्वं च अहं च सर्वं राज्यं संविभागयामो यो चितास्य एष सर्वे राजानो प्रशासन्ति। अरहसि पुत्री सुदर्शने राज्ञो कुशस्य भर्तारस्य श्रेष्ठेन च गौरवेन च उपस्थिहेसि। मा दानि सुदर्शना तस्य पितुर्वचनं
प्रांजली कृत्वा साधु ति प्रतिश्रुत्वा। सो दानि राजा महेन्द्रको मद्रकराजा तां सुदर्शनां राज्ञो कुशस्य दत्वा महता सत्कारेण महता समुदयेन चतुरंगेन बलकायेन हस्तिकायेन अ-
श्वकायेन रथकायेन पत्तिकायेन स्वकं राज्यं विसर्जितो॥ गच्छ कुशपुत्र स्वकं राज्यं सो दानि राजा कुशो स्वकं राज्यं गच्छन्तो। सो दानि यस्य अधिष्ठाने नगरस्य उपवने आवासितो तान
न महापद्मसरो। राजा कुशो तत्र पद्मसरे स्नायन्तेन उदकस्मिं आत्मनो प्रतिबिम्बं दृष्टं। यादृशो दुर्वर्णो दुर्दर्शो अप्रासादिको यो दृष्ट्वा च पुन स्वकं शरीरं अधियसेवं तं स्त-
उवाच स्थानं मे महेन्द्रकस्य मद्रकराज्ञो धीता सुदर्शना परिभवति॥ इमेन ते कुरूपेण दुर्वर्णेन दुर्दर्शेन समज्ञरूपेण यन्नूनं महात्मानं उपसंक्रमेयं। सो दानि आत्मानं उदप

क्रमेणमारितुकामो। शक्रेण देवानामिन्द्रेण त्रयस्त्रिंशभवने समन्वाहृतो यथा राजा कुशो आत्मानमुपसंक्रमेण मारितुकामो। नस्य शक्रस्य एवं भवति॥ एषो राजा कुशो बो-
धिसत्वो सर्वसत्वानां हितसुखाये प्रतिपन्नो सो ऽयं वर्णदुर्वर्णो ति कृत्वा आत्मानं उपसंक्रमितुकामो मारेष्यति सर्वलोके अनर्थो भविष्यति॥ सो दानि शक्रो देवानामिन्द्रो दिव्यस्य
लोहितकस्य छटिकस्य एकावलिकाय मध्ये मोनिरत्नं वा मदिव्यमणिरत्नं नरगृह्णीयान वैशायस समन्तशीर्षे क्षिपतो राजं कुशं आमन्त्रयति॥ महाराज मा आत्मानमुपक्रमाहि अ-
पि तु इमास्य एकावलिकायो निरस रत्नं शीर्षे बन्धाहि ततो एतेन भावेन सर्वजम्बुद्वीपे न कश्चिन्मनुष्यो वर्णरूपेण समसमो भविष्यति। अपि तु यथा इक्ष्वाकुपौरराणकं वर्णरू-
पं ततो नामे एकावलितो नीरसरत्नं बन्धेणापि धावेहि ततः ते पौराणवर्णरूपं भविष्यति। सो दानि राजा कुशो तत्र पद्मसरे स्नात्वा पिनाविते तेपने क्षिविलेपिता राज्ञा शीर्षे बन्धा-
ति आवलिकायाम् एकावलिका शीर्षे आबद्धा ततो तत्र पद्मसरे स्वकं मुखं निध्यायति यावत्त्वानामि अतिकिंचि विशिष्टशोभो॥ सो दानि पुनर्वेष्टनो आत्मानं पश्यति प्रासादिको
दर्शनीयस्य न कश्चिज्जम्बुद्वीपे मनुष्याणां तेन रूपेण दृष्टपूर्वो इत्यापि पुनः राजा कुशो आत्मानं ततो इदं शोभोदारवर्णो नि मनुष्ये आत्मनमनासहृतो न मे भयो महेन्द्रकस्य मडकरातो
शीनां सुदर्शना परिभविष्यति। अमी वा कश्चित् दुर्वर्णो ति कृत्वा॥ सो दानि राजा कुशो स्वकेन रूपे स्थित्वा प्रविशामीति। ततो वाहिके हि वारीयति। कस्य त्वमुरुपयो राजकु-
लमिक्ष्वाकुसिषषर्थिता। न तं जानसि राजा कुशो ऽहं राजसदो उत्सृष्टो मा इमं अक्रूरं अनयं प्रसनमापयसि॥ सो दानि राजा कुशो आह॥ अहं ते स्वामी अहं ते राजा कुशो॥ द्वारपा-
ला आहंसु॥ किं वयं राजं कुशं न प्रत्यभिजानाम यादृशो राजा कुशो भवन्तमस्माकं यदा राजा कुशो एदृशो भवेया। ततोपरमेण अनुप्रहेण अनर्हीना भवेमो। सर्वराज्ञं च रक्षा
कुलस्य रूपेण राज्ञा प्रासादिकेन दर्शनीयेन उत्तमेन वर्णरूपेण समन्वागतेन ततो राज्ञा कुशस्य एवं भवति॥ न एषो मम प्रत्यभिजानाति॥ सो दानि राजा कुशो एकावलियं नी-
रसरत्नं स्वकेन वक्षेण आपिधेति। सो दानि द्वारपालो राजं कुशो स्वकेन वर्णरूपेण दृष्ट्वा भीतो संत्रस्तो प्रणिपति॥ महाराज वयं न राजा व पनजानामो महाराजा त्वं इति। सो

कारभूषिता। सुवर्णोद्भवा मानगाहध्वा रत्नासमुद्भवा। आरूढाग्रामणीयेहि रकुतोमरपाणिभिः॥ क्षेत्रियस्य कुले स्फीते तं तं वेदाक्षोऽतिमन्मसि। षष्टिरथसहस्राणि नन्दिघोषमनलंकृता। भयोसुहृत्वानिद्वीपिचर्मपरिहृताः॥ आरूढाग्रामणीयेहि चापहस्तेहि वर्मिभिः। क्षत्रियस्य कुले स्फीते तत्व वेदाक्षिमन्यसि। षष्टिमश्वसहस्राणि अजानेपाह्योनमा। सुवर्णमेखलधरा सर्वाचरत्नामया। आरूढाग्रामणीयेहि पाशहस्तेहि वर्मिभिः॥ क्षेत्रियस्य कुले स्फीते तत्व वदाक्षिमन्यक्षि॥ विंशद्वाहलसहस्राणि राज्ञो भुंजन्ति नित्यशः। दिवावास्य दिवारात्रिं सदा सत्कृतपूजिताः॥ क्षत्रियस्य कुले स्फीते तं तं वेदाक्षोऽतिमन्यसि। कुमारा राणाशता पञ्चकपेता मातापितृतो। क्षत्रियस्य कुले स्फीते तं तं वेदाक्षोऽतिमन्यसि॥ षष्टिं निधानसहस्राणि पितापितामहायत्र कुशार्ईश्वरा॥ एतत्सवर्णावीर्येण सर्वलोके समसमो नास्ति॥ सादानि सुदर्शनाये मातामहादेवी इदं वचनं श्रुत्वा प्रीता संहृष्टा इह कुशो मे जामाता सर्वगुणोपेतः॥ सादानि सुदर्शनायमाता धीतुर्वचनं श्रुत्वा महेन्द्रकस्य मद्रकराज्ञा निवेदयति महाराज। अयं खलु जाने वासि जामाता ते राजाकुशो इहानुप्राप्तो। सो राजा दानि देवीये वचनं श्रुत्वा भीतो सन्त्रस्तो संविग्नो संहृष्टरोमकूपजातो॥ राजा आह॥ देवी किं किंचिदुन्मत्तिकासि विक्षिप्तचित्तिकासि यत्त्वं जल्पसि राजाकुशो इह अनुप्राप्तोषि। कीदृशो राजाकुशो कहिं वा ते राजाकुशो दृष्टो॥ देवी आह॥ महाराज नाहं उन्मत्तिका न विक्षिप्तचित्ता। अपि तु एषो ते जामाता राजाकुशो यो एते महानसे आहारं सज्जेति यो ते अन्तःपुरिकानां क्रीडायनको। राजा दानि श्रुत्वा भूयस्या मात्राया भीतो सत्रस्तो डःखदौर्मनस्यजातो संहृष्टो न मे तं डःखं यं मे सप्तराजानो आरुष्टकं धारेन्ति अपि तु एतं मे डःखं महाराजाकुशो सुदर्शनाये रोषेण इहागतो भविष्यति। यो च मे अवसाने नष्टापितो मारोषेण किंचिदसंतरनगरे हेठामुत्सादयिष्यति॥ सो दानि राजा महेन्द्रको मद्रकराजा भीतो संत्रस्तो ऽलकमन्तःपुरं प्रविशो राज्ञो कुशस्य सान्तिकं गत्वा क्षमापयति। क्षम महाराज यं मया किंचिदपराद्धं॥ सो दानि राजाकुशो अभ्यन्तरं आश्वासयति॥ मा भीहि महाराज न मम किंचिद्वित्तमानापितव्यं। सो दानि राजा महेन्द्रको मद्रकराजा सुदृत्तं राजा

तं कुशं स्नानशालायां प्रवेशितो कल्पकेहि केशश्मश्रूणि कल्पायितानि स्नापकेहि केशश्मश्रूणि गन्धतैलेहि अभ्यक्तो राजार्हेहि स्नानचूर्णेहि स्नापितो राजार्हेहि अनुले-
पनेहि अनुलिप्तो राजार्हेहि वस्त्रालंकारेहि प्रावारित्वा आमुक्ताभरणो अश्वस्कन्धे राजमार्गेण प्रकासं नगरं प्रविशति वाद्यिकेहि तूर्यशतेहि उपस्थिहि। यत्र तेषां दानि सप्तानां राज्ञां ब-
लाग्रस्य उच्चाक महाशब्दो नादो श्रूयति। राजा दानि कुशो अश्वस्कन्धे पृच्छति। महाराज कस्यैषो महाजनकायकोलाहलशब्दो श्रूयति॥ राजा आह॥ इमं नगरं सुदर्शनाये
कृते न सप्त हि राजानेहि समन्तापरितारित्वा आसन्ति अहं च ओरुद्धको धारियामीति। तस्यैव राज्ञो बलाग्रस्य शब्दो॥ सो दानि राजा कुशो अश्वस्कन्धे संज्ञापयति मा भीहि
महाराज अहं तथा करिष्यं यथा एते सप्त राजानो अशभिष्यन्ति वचनकरा च भविष्यन्ति॥ सो दानि राजा कुशो तं अश्वपुरुषं आमन्त्रयति महाराज एते सर्वे मम हेशाव्याहस्तिना-
गा सर्वे च अश्वाः सर्वे च नुष्पदा सर्वे जनकायो मधुक्षिष्य कर्णापिधायेति मा मम सिंहनादं श्रुत्वा स्वकं हृदयं भंजिष्यति॥ सो दानि राजा कुशो महेशाख्यं हस्तिनागमभिरु-
हित्वा महता जनकायेन सार्धं नगरद्वारमवद्वारापयित्वा निर्धावितो तेन राज्ञा कुशेन सिंहनादो मुक्तो तेन सिंहनादेन दन्तेन सर्वे सप्त राजानो सबलवाहनो भग्नो जीव-
ग्राहं गृहीत्वा पश्चाद्बाहुगाढबन्धनबधित्वा अश्वस्कन्धस्य महेन्द्रकस्य मद्रकराज्ञो उपनामिता। इमे ते महाराजा ते सर्वे सप्त राजानो महेन्द्रकस्य मद्रकराज्ञो प्रणिपतिता। जय-
तु महाराज शरणगतास्म महाराज स्वयं ते आज्ञामात्रा वचनपरिकरा भविष्यामः॥ सो दानि महेन्द्रको मद्रकराज्ञो जामातारं कुशं पृच्छति पुत्र तव एतेषां सप्तानां राज्ञां कि-
रुद्ध निग्रहं करिष्यामी। यथा त्वं आज्ञापेसि तथा करिष्यामः॥ राजा कुशो आह॥ महाराज अस्ति ते अन्तःपुरे सप्त धीतरो ता च ददथ एषां सर्वे स्वामिकानां दातव्या इमे च सप्त रा-
जानो सर्वे क्षत्रिया महाबला महावाहना महाभागा विस्तीर्णराज्या। ततो महाराजा एतेषां क्षत्रियाणां सप्त धीतरो सुवर्णपिटहस्त मपिनां कत्वा एकमेकस्य राज्ञो एकमेकां
धीतां देहि॥ एते च ते सप्त राजानो जामातरो भविष्यन्ति पक्षो च ते बलवन्तो भविष्यन्ति सर्वे च ते प्रातिसीमन्तिका राजानो महाबलो महावाहना महापरिवाराभिक्रान्ता।

सिद्धसि ॥ राजाभाह ॥ प्रभासि तेभहे भद्रेमरण्यपि त्वा प्रजापति । येनिष्ठकेषा वीरेन्तुपिनाते किंकरिष्यन्ति । प्रभोसि स्त्री सहस्राणि पिस्फराश्रेण्णानामि तु । त्वयैव मे वरं भद्र भुक्षद
न्ति प्रजापति ॥ देवी आह ॥ नजानामि ते महाराज बलवांश्च नरर्षभ ॥ उर्वर्योऽर्ड्ढ योवाक्षि निस्पर्शोक्षिम हीयतिः ॥ स्थूलोऽश्वो स्थूलशिरो स्थूलाङ्गोऽपि महोदरो ऽपक्षिपतु त्वा
नयस्वामि आत्मानं च कितामम । एतेओ विद्धप्राकाराः अन्नअन्नालकस्वोड्डका । योवायन्ति नागो हि एते धारयन्ति ते । एते शक्तिहि शुष्यन्ति तोमले हि नागोऽपि असि हि च स्तु
नीक्ष्णो हि त्वं लभेह प्रजायति ॥ एवं दानि राजा कुशी सुदर्शनायै सार्द्धं अन्यम मनाना प्रकारं परिभाषति । न च कश्चिज्ज्ञानस्येषो राज्ञा क्रोशान्ति । तत्रदानि प्रान्तिसीम के हि प्रति
राजाने हि श्रुत्त महेन्द्राख्यो हि महाबले हि महाबाहुने हि महेन्द्रकस्य मद्रकराज्ञोऽधीना सुदर्शनानाम प्रासादिका सुदर्शनीया राज्ञो कुशस्य मूलानो पलायिता पितुः सका
शमागमोनचमे राज्ञा कुशो रूपवन्ति उद्वर्णोनि हृत्वा ने हि दानि सप्त हि राजाने हि चतुरङ्गबलकायं सन्नाहयित्वा हस्तिकाय अश्वकाय रथकाय पत्तिकाय सुदर्शनायै अर्थी
ये समागता । ते षोदानि सप्तानां राज्ञो योऽसर्वं यवरोस्तो दुर्गानि नाम राजाने षां राज्ञां बलवन्तरो च महेशाख्यतरो च ते दानि सर्वे सप्त राजानः महता समृद्धीये महता विभूषा
ये प्रस्थिता अनुपूर्वेण कन्यकुब्जस्योपवने मनुप्राप्ता । ते न दानि महेन्द्रकेन मद्रकराज्ञा नेकमेकस्य दूतो प्रेषितो एषा मम अधीना सुदर्शना कुशस्य राज्ञो भार्या न तेन शक्या
मया अन्यस्य दातुं । ते दानि सप्त राजानः महेन्द्रकस्य राज्ञो प्रतिवचनं श्रुत्वा रुषिता कुपिता अश्वस्य कस्य केहि स्कन्धावारेहि कन्यकुब्जं नगरसमन्तेन वेठियान स्थिता । सोऽपि राज्ञा
महेन्द्रकेन नगरप्रविशित्वा द्वाराणि पिधित्वा ओरुद्धो आसन्ति ॥ न स्य दानि महेन्द्रकस्य मद्रकस्य राज्ञो एवं भवति । अहं खलु इमेहि सप्तहि राजानेहि अवरुद्धो धारयामि स
र्वे च सप्त राजानो महेशाख्या महाबला महावाहना न च तिबलो हं एतेषां सुदातुं यदापि एकस्य राज्ञो धीतरं दास्यामि षण्मे राजानो विरुहिष्यन्ति किं दानि करोमि । सो दानि
राजा महेन्द्रको धीतुः सुदर्शनाये हृष्टो परिभाषति किं स्य त्वं स्वामिकस्य मूलानो पलायित्वा इह आगता यदहं न च कुशेन सप्त राजानेहि ओरुद्धो धारयामि । यदि मे एतेषां स

मानाक्षत्रियनुहेठां उत्सादयिष्यति ॥ ततो ते सप्त रत्नानि हृत्वा तेषां सप्तानां राज्ञामेकमेकं रत्नं दास्यामि । सोदानि सुदर्शना पितुर्वचनं श्रुत्वा भीता संत्रस्ता दुःखदौर्मन
स्यजाता संवृत्ता : मा ता मामव यति अन्ये यदि मे सप्त ते सप्त क्षत्रिया परस्परं विरुद्धिता घातयिष्यन्ति ततो भव्या यित्वा अस्थि निसाहरेये त्वा ततो मे एलुकाकारापयेसि न
चत्वरे एलुकधारे कर्णिकारकर्णिकारवृक्षं रोपापयेसि ॥ ततो यदा ग्रीष्माणामत्ययेन प्रथमे ग्रीष्ममासे वर्तमाने सो कर्णिकारवृक्षो सर्वपरिफुल्लो भवेयाहे मध
काशावर्णो ततो मम स्मरसि । एवं हि मामेवर्णो न धीता सुदर्शना आसक्ति । सोदानि महादेवी धीतुः सुदर्शनाये वचनं श्रुत्वा भीता संत्रस्ता दुःखदौर्मनस्यजाता संवृत्ता अ
श्रुकण्ठी रुदन्ती देवी आह ॥ कथमेषा धीताये विनाभावो भविष्यति । तस्या दानि सुदर्शनाये एवं भवति यादृशो राजा कुशो वीर्यबलपराक्रमेण समन्वागतो ततो एते न
समर्था सप्त राजा कुशेन सार्धं संग्रामं सहातुं । यन्वहं राज्ञे कुशे जीवितार्थिका सयं ॥ अथ खलु सुदर्शनायेन राजा कुशो तेनुपसंक्रमित्वा नानाप्रकाराणि चाटुकानि क
रोति आविक्षति च । महाराज एवं मे पिता तर्जयस्ते सप्त राजानः किंचि विहेठामुत्पादयेन्तु ॥ ततो मे सप्त रत्नानि कृत्वा एतेषां सप्तानां राज्ञामेकमेकं रत्नं प्रदास्य । सो
दानि कुशो राजा सुदर्शनाय वरुडकारं भाषति इच्छन्ति अहन्तं असत्कारं करेयं किन्ते पिअ मम कर्यान् । एवं दानि राजा कुशो सुदर्शनाये सार्धं जल्पमानो आसति । ताये च सु
दर्शनाये यथा नरेन्द्र श्रुत्वा वचनं । राज्ञो कुशस्य दृष्ट्वा कस्य अयं कुतो दासो अयं वेणो वा यारणो वा चर्मकारो वा नापितो वा वरुडो वा बो कुशो वा यामे धीता परिभाषति तर्जे
ति च । सा दानि सुदर्शना मातुरञ्जलीं कृत्वा आह ॥ अम्ब मा हैवं जल्पाहि न एषो वेणो वा पारणो वा दासो वा चर्मकारो वा एषो राज्ञो इक्ष्वाकुस्य पञ्चानां कुमारशतानां ज्येष्ठो पुत्रो
कुशो नाम मम अम्ब एतं दासो ति ॥ शारदपायारएसे काशनारीसंघनिक्षेविता । क्षत्रियस्य कुले स्फीते नन्तं चे दासो ति मन्यसि ॥ सुवर्णभाजनसहस्राणि रत्नप्रभूतानि यारी संघष
माकुलं ॥ क्षत्रियस्य कुले स्फीते नन्तं चे दासो ति मन्यसि ॥ यो छिन्नपरसहस्राणि अश्वस्फीतं भकापेठकं । क्षत्रियस्य कुले स्फीते नन्तं चे दासो ति मन्यसि ॥ हस्तिनागसहस्राणि सुवर्ण

भनानि नाम स्पष्टो भ्राकृतरूपो महद्वारे सेवितानेरक्षाग्रे। सोऽदानि राजा तस्य समागवा मे निहृनिशो भसाय यथा रूपं प्रतन्नाराजा महीणां वत्साय मोऽस्मानि वभ ग्रनोऽप
विशापयित्वा खादापितापि वनायं वदिन्न मातावसे भालब्धो राजेनयानि महेउएण भ्रायातिकर्तादिन्ना। एषोऽस्मपेणत्तुनावृतनयोरी राजकुलेत्प्रविशानां स्वं यदानि तत्रयान
कुल सत्कन सनन्वानि नोव सनि यत्तो इए सर्वेषां कुमाराणां भमात्यानां भद्रवत्ता प्राणां इयो वृषियो वभना यो वसो यदानिम हेत्त काम वकराजा वर्षं वराका त्रकी याव
भाम त्रयन्ति भवनन्ता एषवोस्य यो विश्वस्त भन्नः पुरे प्रविशतु॥ एवं यदानि तत्र एषो भन्नःपुरिका राज्ञी आयतनस्य कीमवतु॥ सा यदानि राजा क्रुद्धो विश्वस्त राजकुले प्रविशति
नाहिपि भन्नः पुरिका हियि एषो भस्माकं राज्ञा ज्ञी आयतनको दनोति॥ ता यदानि भन्नःपुरिका तेन सार्द्धं विश्वस्त क्रीडन्ति केलिं कुर्वन्ति पृष्टे से आगृहिता नानावादिका येवाह
न्ति। सोऽयदानि राज्ञा कुद्धो भन्नःपुरिका हिवाहियमानो महसा सुदर्शनाय दद्यो॥ सा यदानि सुदर्शना राजकुले प्रपद्यति। ता एवं धीता संवत्सरा ता सा भन्नःपुरिका नात्र दुर्न निक्षि
पति परिभाषति। तथा हीभिः पुरतो वाहयित्वे नियादानि भन्नःपुरिका माहन्तुः॥ सुदर्शने किं नु वभ स्माकं तथ्यासि क्षिप्यसि परिभाषसि। यदि वयं इमं क्रीडायनकं एकं
नवयन्ति मीति॥ ततो से इर्ष्यायसेन सुदर्शना आह॥ एषो मम मयो रक्षको भवतु भपितु न शक्यो युष्माभिरेषो वाहयितुं। यो एते वाहयिष्यति तस्याहं न माना भविष्यं॥ सा यदानि
सुदर्शना राजकुले भन्नःपुरं दृष्ट्वा ईनमुरवर्णं शोकाभि नानापि से अन्तःपुरिका प्रयाय देन्ति॥ सो यदानि राजा कुद्धो आह॥ सुदर्शने एषो मे हितः पिनु यं मम पत्रिपुयानं इत्र सन्ति
सुदर्शना आह॥ किं दानि से इह आगतोऽसि आश्चर्यं यदि क्षिप्र आगच्छन्तो राज्ञिं वाहिवत्त दृष्ट्वा यत्तो मिन वविनोपि प्रावोकषं हितनो तन केनविदनो क्षि विस्तीर्णां राज्यं विस्तीर्णां भन्नःपु
रगच्छ स्वके राजे ज्ञीशाहिरमाहि प्रविवारे हि इमं कि किं करिष्यसि॥ राजा कुद्धो आह॥ सुदर्शनेना हं नपा विनाशयामि भाभिः इयामे न गामि भाभिउनि भायन्ति यतो अहं भिमुरागतो॥
सुदर्शना आह॥ किं वा न हं करोमि कस्य मे दारह समहं॥ उत्रसन्ति मे हृदयं दृष्ट्वा सम्पुरे राक्षस यथा किं दासमहं करोमि कस्य वा गारहा स्महं॥ उत्रसन्ति मे हृदयं दृष्ट्वा मृगी त्रातानां

लुपकं। अनन्तु कोयेन हं नगरीं दिवं स्कमनोज्ञ जनो गच्छ कुशो स्त करा जनेच्छामि ड वर्णो महमा सारे॥ राजा आह॥ अहन्तु सुहली इयामे सुदर्शोनि नन्तु मध्यमे। न न कामे हिम
हंतो राज्यं पि नापि प्रार्थये। नाहं गमिष्यामि सुसं हन्ते दिशान जानामि यस्स आगतो। समूहरूपो विचरामि तो केमई न्तो स्मि कामे मृगमन्दरो वने॥ देवी आह॥ विक्षेपे
न वा विजनस्स अयने ह्व मि इच्छसि॥ अकामा राजका मे स्मि नेन्त परिणित लक्षणं॥ कुशो आह॥ अकामां वा सकामां वा यो नरो लभते प्रियां॥ लाभे तत्र सुखं शान्तिम् अलाभो तत्र
पापको॥ देवी आह॥ प्रभो स्मि स्त्रीसहस्राणां पि एकरा वरा रामि तु॥ एकाह्विया येन कामे न म हाइ हं वीर्योन डःखं निगच्छसि॥ राजा आह॥ नेन्तं रवप्रजानाति यं शाखिनी
वल्लनामिनी। अवसुचीर्णो ब्रह्मचर्ये स्मि त्वं मे भार्या भविष्यसि॥ देवी आह॥ वियानसुन्ते ब्रह्मचर्यं अयं ते भवतु पापको। सुनखीव शृगाला वपरं तु कामयिष्यसि॥ कुशो
आह॥ मा एवं प्रवर्विमडे सुदर्शोणि नन्तु मध्यमे। श्रमनापि वयसा ब्रह्मचर्यं राशोभवते। तेपि भद्रे सुचीर्णो न स्वर्गं ति स्वर्गे व्यपयान्ति। त्रिदशो कामकामिनो तत्ते भद्रे
अहं कुमि सुतन्तु मध्यमे। नते अन्योपमी अस्ति इति सिंहस्वराकुशो॥ देवी आह॥ सर्वं वसत्यं वचनं नैमित्तिकं भविष्यति। न ते भार्या भविष्यामि कामं छिन्दाहि खण्डशः॥
नाहं छेतुं हं इच्छामि सुश्रोणि नन्तु मध्यमे। अछिन्नो मे वत्तं भद्रे मम भार्या भविष्यसि। महन्तं वयमराज्य वहूहूं वहु पुत्रषा। अनन्तवहु पापका नव वस्त्राच्छादनभोजना। सोहरा
स्वचराष्ट्र वच्चो रयित्वा इहागतः। त्वयेका मे हि मन्तो राज्यं पि नाभिप्रार्थये॥ देवी आह॥ पारवारो ख्वनसेक्ष्र पकर्णिकारो च कल्लिका। तं वा तत्रात्रे न वत्स्यो सिपमनि छ
न्तीइछेसि॥ अकामे ति कामे न्ती का मे स्मि राष्ट्र वंसकं राज्यं भाष्मानं किं तामसि॥ राजा आह॥ न एतं किंत्सेतं नसुखं स्वचर्यं इदं ममापरं त्रमेव सुवभार्या महं भद्रे
भविष्यसि॥ एतन्ते ब्रह्मचर्यं उपालभोपापकं। सुनखिवा शृगालिवा गर्दभी वापि प्रार्थये। ततो सो राजपुत्रो भूयो युद्धं स्मि प्रगावो। कुशो महन्तप्रज्ञो इदं वचनमब्रवीत्।
याछन्तो ते अहं भद्रे सुश्रोणि नन्तु मध्यमे। निगालेहि ते नवं क्षेपं किं तेकाहीतितान यो॥ देवी आह॥ नमेवधर्मे अपरायपन्ते ठत्यादितं उरा॥ तमेव धर्मे स्मरमाणा यमेवषितु

पुरप्रवेशितं महादेवीयेडयनामितंधीलुब्धसुदर्शनाये देवीये द्रुमानि नेयत्र मार्ष्टुं कसायाग्यनिराज्ञाये पिनानि त्वं च धीता च ने सुदर्शनाय यथाभिप्रायं प्रथमं नगरं हृथयत्रश्चारत्ना
सादेवीना दीप्यति ॥ सर्वांसां च भल्लः पुरिकानां । सासानि सुदर्शनाय तत्र सर्वशोभनं कृत मुनिशिष्ट माकारचलं हृष्टा तत्र हस्त प्रणामेनि गृह्णामीति यावत्स्वहपति कुशस्य
नामकतस्या एवं भवति । कुशस्यैव कर्मेनिसाराणि तमेल्लिना अस्मानि षाकृतकानि गृह्णाति । सासनि सुदर्शना मातरे वृत्तांत भगिनी हि पिभल्लः पुरिकाहि पितर्षवरे हि को
त्रुकीये हि वृत्तं ति सुदर्शने किं स्यात्तु विपरीति कायात्तमिमानि छकृतानि सुनिष्ठितानि प्राकाररत्नानि कल्याणनार्भ्य पुत्रेण कृतकानि तानि मेल्लिना अस्मानि षाकृतकानि
कुशिल्यकृतकानि गृह्णामि किं सर्वशोभनानि मं गृह्णामि ॥ ॥ सुदर्शना आह ॥ अलं मेऽस्तु तेन चयत्तमेव मे भवतु यत्तत्र रत्नं तन्न कश्चिज्जानाति ॥ सोऽदानि राजा कुशोऽय
त्रुकारस्य मूले वसित्वा अर्थं नोपलभति । ततो निष्क्रीवियात्तवरूक्ष्णानां महत्तरकस्य मूले अल्लीनो तत्र रासच्चानि वरूक्षभरणानि नानाप्रकाराणि कियन्ति बीजनकानि च
मातवपाककानि वद्दृशानि वछत्रपोतकापोलकानि वकरणकानि च नागपेतकानि च वेत्रमंचकानि । वेत्रमेठकानि च वेत्रपेठिकानि च स्वर्णनानाप्रकाराणि च वक्तभरण
निरचनारतानि ये भल्लः पुरस्य अर्थाय कल्पयन्ति ॥ तत्र कुशोऽपि राजा नेहि वरूछेकि सार्धं भल्लः पुरस्य प्रकाराच वरूक्षभरणानि करोति यथा सर्वेषां मेषां वरूक्षानां शकोपि तत्र का कृ
तितादृशानि कर्तुं । तेदानि तत्प्रकारं यथारणानि सर्वाशि च वरूक्षमायानि कृतानि ततो तानि माण्यसादापराज्ञा अल्लीपितानि । राज्ञा वर्षवरायाकंचुकीनां हस्ते भ
ल्लरमल्लः पुरस्य सर्जितानि प्रथमं महादेवीये महादेवीपेटकनाम्नि तानि नेत्रमानि राज्ञा प्रेषितानि पूर्व प्रथमं गृहयथाभिप्रेतानि पश्चात् सर्वेषां भल्लः पुरस्य दीयन्ति महादेवी
ये यानि भिप्रेतानि गृहीतानि सुदर्शनापि लुब्धति । कृत्तभर्तवरूक्षमायानि यानि तेऽभिप्रेतानि । सादानि यानि तानि वरूक्षमाययाशोभनानि चूर्णानि च सुकृतानि च दव
राशिरानालेष्या चवकृजनाविस्मयकरणि चरस्य राज्ञा कुशेन कृतानि राजा कुशेन सकेनतामेनसंज्ञाशिपितादृष्टाहमानि कुशेन कृतानीति मेल्लिना अस्मानि पाकृतकानि च

रूढभाण्डानि गृह्णाति। सा दानि मातरे कुर्वति। भगिनी हि पिता नः पुरिका हि पि वर्षं वयाण कांक्षुकीये हि पि सुदर्शी वै किं सोभते उदाराणि वरूढभाण्डानि मेलितानि। अन्यानि प्रसवरा
शिरस्नाति॥ सा दानि आह॥ इमानि मे भवन्तु अलमेते हि। यन्तरहस्यं येन सुदर्शना ता निराज भाण्डानि न गृह्णाति न वर्तेन जानन्ति। सो दानि राजा कुशो तनो पि वरूढमूला
नो वर्षिता भर्यं नो पलभति। ततो निर्धावित्वा यो महेन्द्रकस्य मण्डकराज्ञो महारसीनत्व प्रविष्टो सूपकारमहत्तरकस्य अल्लीनो॥ अहं पि इह महिस्य वओ शिष्यक कर्मं आणापेसि
तं करिष्ये। अहं पि तत्र कर्मे कुशलो ति तेन दानि सूपकारमहत्तरकेन राजा कुशो तत्र महानसे स्थापितो आणानि कामे दिन्नानि। अन्न कर्मं करोति॥ सो दानि राजा कुशो तत्र राजकुले म
हानसे नाइ यानि मोदकप्रकाराणि व्यञ्जनप्रकाराणि शाकप्रकाराणि भोजनप्रकाराणि अम्ललवणमधुरतिक्तकटुककषायानि रन्धेति यथा सर्वे हि ते हि राजकुले
हिस्रपे हि न कदाचि दृष्टपूर्वं प्राग्रे वास्विनः यतो पि च महेन्द्रकस्य मण्डकराज्ञो जानातो न च मे कदाचि दृष्टो रसो परिभुक्तो पूर्वो। सो दानि राजा महेन्द्रको यं कालं भक्तोपस्थ पविशे
नानि मोदकप्रकाराणि व्यञ्जनप्रकाराणि शाकप्रकाराणि भोजनप्रकाराणि उदाराणि अम्ललवणमधुरतिक्तकटुककषायाणि यानि राज्ञा कुशेन सिद्धकानि राजा महे
न्द्रको परिभुञ्जन्तो न तृप्यति विस्मितो॥ सो राजा सूपमहत्तरकं पृच्छति॥ हो भणे सूपकेन मयाद्य आहारो सिद्धो। यतो जानेन मे कदाचि तस्य दृष्टो रसो यो जिह्वाग्रेण आस्वादितपू
र्वो॥ सो दानि सूपमहत्तरको राजानं प्राञ्जलीकृत्वा विज्ञपेति। देव पुत्र अपरो आगन्तुको सूपो महानसं प्रविष्टो तेन अद्य महाराजस्य आहारो सिद्धो। तस्य दानि राज्ञो भवति
कुशलो सो सूपो नानाप्रकारेहि संगृहीतव्यो सो प्रियातव्यो यथा न कहिंचि विनश्येया॥ सो दानि राजा सूपमहत्तरकमामन्त्रयति। हो भणे सो सूपो आनेहि सूपयेन मम आहा
रो सिद्धो यावन्त्र पश्यामि॥ तेन दानि सूपमहत्तरकेन यं कालं राजा भक्ताग्रं पविशे। ततो ना राजा कुशो उपनामितो एषो सो सूपो येन महाराजस्य आहारो सिद्धो। सो
दानि महेन्द्रको मण्डकराज्ञो राजं कुशं पश्यति दुर्वर्णं दुर्दर्शं स्थूलोष्ठं स्थूलशिरो स्थूलपादं महोदरं कालमावराशिवर्णं दृष्ट्वा च पुनः राजा विस्मितो। अहो मातावमानावशो

सर्वेषु च राज्ञा कुशेन स्वकेन नामकं संज्ञामात्रकेन लिखितं यथा सुदर्शनाज्ञानेया अयोजनानि ज्ञानेया कुशस्यैतं कर्मन्ति। ते हि मानि शंखगजदन्तकारेहि वं कालसंवा
कृतानि सर्वस्य अन्तःपुरस्य यथायोग्यानि राज्ञो महेन्द्रकस्य उपनामितानि राज्ञा न कुशस्य कर्म दृष्ट्वा उदारशोभनं सुकृतं राजा हृष्टविस्मयमापन्नः अहो या दृशानीमा
नि कुशलेन आचार्यपुत्रेण कृतानि अन्यायामाये हि पि अभिलक्षितानि राजपुरुषेहि पि अभिलक्षितानि कुशेन कृतकानि शंखराजभरणानि दृष्ट्वा विस्मयमापन्ना॥
इमे न कुशलाचार्येण पुत्रेण कृतानि राज्ञो महेन्द्रकेण वर्षवरा यो कांचुकीयाना च हस्तेन आभरणानि भाजनानि च प्रेषितानि वगच्छथ अन्तःपुरं प्रवेशेथ महादेवी
यथीनुश्च मे सुदर्शनाये यथाभिप्रायं प्रथमं देथ। ततो पश्चा अन्यासां देवीनाम् अन्तःपुरिकानां च ते यानि वर्षवराकाञ्चुकीयाना आभरणानि भाजनानि च प्रेषितानि च अ
न्तःपुरं प्रवेशितानि महादेवीय उपनामितानि देवी इमानि ते शंखगजदन्तमयानि आभरणानि भाजनानि च राज्ञा प्रेषितानि त्वं च धीता च ते सुदर्शना पूर्वं यथा
भिप्रायं गृह्णथ पश्चाद् अपराणां देवीनां दीयन्ति सर्वासां च अन्तःपुरिकानां। सा दानि सुदर्शना माता नाते वुच्चति भगिनीहि च अन्तःपुरिकाहि च वर्षवरेहि च कांचुकीयेहि
उच्यति इमानि ते सुदर्शने शंखगजदन्तमयानि आभरणानि च भोजनानि च पित्रा प्रेषितानि त्वं च माता च ते महादेवी पूर्वं यथाभिप्रायं गृह्णथ पश्चाद् अपराणां देवीनां
सर्वासां च अन्तःपुरिकानां दीयिष्यन्ति॥ सा दानि सुदर्शना तानि शंखगजदन्तमयानि आभरणानि भाजनानि दृष्ट्वा येते या सुकृता सुनिष्ठितं कल्याणशोभनं कल्याणाचा
र्यपुत्रेण कृतकं दृष्ट्वा हस्ते प्रणामितो गृह्णीष्यति पावत्पश्यति कुशस्य नामकं। तस्यास्य भवति कुशस्यैतं कर्मन्ति। सा दानि तं मे त्ति लाभमानि प्राकृतकानि कुशि
ल्पकृतानि गृह्णानि। सा दानि सुदर्शना मातरे उच्यति भगिनीहि च अन्तःपुरिकाहि च वर्षवरेहि च कांचुकीयेहि च उच्यति सुदर्शने किं त्वं ईदृशी कावि परीतिका या निर
मानि सर्वशोभनानि सुकृतानि सुनिष्ठितानि आकारवन्तानि कल्याणाचार्यपुत्रेण कृतकानि कुशिल्पिकृतानि गृह्णासि किं इमानि सर्वशोभनानि न गृह्णासि॥

सादकानि सुदर्शनाभात्॥ अलमेरुं न हि पतन्नमेवंमि भवनुयतत्त्वरहस्यं तत्र कस्य विक्षति॥ सोदानि राजा कुशेशयं वदन्न कारं समूले व शिल्पाविशेषेनोपलभन्ति। ततो निर्धा॰
विमानजनेन कारं समूले भल्लीनीतन नः राज्ञाताम्रिकाये अजः पुरस्य भर्या येना नानाप्रकाराणि जनमष्टदश कानि क्रियन्ति क्रीडापनकानि च विविधानि च जनन मष्ट॰
कानि च क्रियन्ति बीजनकानि पि जनन्मानि क्रियन्ति नानवरत्नकानि पि मोरहस्तकानि पि पादकृत्तकानि पि आसन्दिकापि जनन्मोष्टपादकामस्थानि कापि जनन्मा
ष्टपादकापि डश्वानि पि जनन्माष्टकानि कंकनकापि यन्त्रमष्टकोना नानाप्रकाराणि च पक्षिरूपाणि जनन्माष्टकानि क्रियन्ति शुकापि जनन्माष्टकानि शालिकापि कोकिलापि
हंसापि मयूरापि शतपत्रापि कालराजवापि मोरवापि जीवंजीवकापि तेन क्रीडिकाच यन्त्रमाष्टकानि क्रियन्ति नानाप्रकारा च फलाफले यन्त्रमाष्टकानि क्रियन्ति मथानि च॰
दाडिमानि च मातुलुङ्गानि च बीरसेनकानि च द्राक्षालतिकानि च आम्राणि च नारङ्गानि च पियालानि च कपित्थानि च नालिकेलानि च पनसानि च क्षीरिकानि च नीपानि
च कदम्बानि च रक्तचूतलतिकाः च एवं नानाप्रकाराणि यन्त्रमाष्टमयानि क्रियन्ति॥ सोदानि राजा कुशोनाटकशालानि यन्त्रमाष्टमयानि सुकृतानि सुनिष्ठितानि आकारव
न्तानि करोति। एते सर्वजनन्तु कारकाः दृष्ट्वा विस्मिताः अहो कल्याणाचार्यपुत्रो शोभनानि शिल्पिकोऽमानि एदृशानि माष्टकानि सुकृतानि सुनिष्ठितानि आकारवन्तानि करो
ति। यान्यस्माभिः न कदापि दृष्टपूर्वाणि सर्वेषु च राजाकुशोस्य कतामकसंज्ञामात्रकेण लिखन्ति। यथा सुदर्शनराजानेया कुशासेदं कर्मन्ति। तेहि दानि यन्त्रकारैहि
यदा सर्वं मारयानि निष्ठितं। ततो राज्ञो उपनामितं। राजा दानि मन्द्रेन्द्रकोमध करा जातानि कुशाकृतकानि दृष्ट्वा विस्मितो अहो याद्दशकानि इमानि यन्त्रमाष्टकानि सु
कृतानि सुनिष्ठितानि आकारवन्तानि कल्याणाचार्यपुत्रेण कृतकानि तेन सानि राज्ञा नानि भण्डकानि वर्षवराणां कञ्चुकीयानां च हस्ते दिन्नानि। गच्छथ अन्तःपुर
प्रवेशेथ महादेवीप्रभीतु अश्वमेसुदर्शनाये प्रथमं नेथ पश्चाद् अपराणां देवीणां सर्वासां च अन्तःपुरिकानां च देथ। तेहि दानि वर्षवरेहि कञ्चुकीयेहि च तं भाण्डं उपरं अन्तः॰

रणां राज्ञा प्रेषितेन त्वं वधीता वते सुदर्शने यथाभिप्रेतं पूर्वं गृह्णथ पश्चादपराणां देवीनां दीयन्ति सर्वासां च अन्तःपुरिकानां। सा दानि सुदर्शना तेन स्व सुवर्णाभरणानां यन्तत्र सर्वशोभनं सु-
कृतं सुनिष्ठितं आकारवन्तं गृह्णासि निपावमस्य अपनि कुशस्य नामकं तस्या स्वं भवति कुशस्येदं कर्मेति। सा दानि तं मेल्लित्वा प्राकृतकानि शिल्पिकृतानि गृह्णितानि। सा दानि सु-
दर्शना मालाये कुब्जानि भगिनीहि च अन्तःपुरिकाहि च वर्षवरेहि च कांचुकीयेहि च सुदर्शने किन्तं स्वं विपरीतिका यानीमानि सर्वशोभनानि सुकृतानि सुनिष्ठितानि आकारवन्ता-
नि कुशलेनाचार्यपुत्रेण कृतानि तानि मेल्लित्वा अन्यानि प्राकृतकानि कुशिल्पिकृतकानि गृह्णासि॥ सुदर्शना आह॥ अलं मे एतेन इममेवं मे भवतु यं तत्र रहस्यं तेन कस्यचि
आचिक्षति॥ सो दानि राजा कुशो सुवर्णकारस्य मूले वशित्वा आश्चर्यं नोपलभति तत्र निर्वाविया न मणिकारमहत्तरकस्य मूले अल्लीनो तत्रापि राजा शालिकाये अन्तःपुरस्य अ-
र्थनाये नानाप्रकाराणि आभरणानि क्रियन्ति मुक्तिमणिवैडूर्यशंखशिलाप्रवालस्फटिकमुसारगल्वलोहितिकाहारो पि क्रियन्ति अर्धहाराणि पि क्रियन्ति मणिकुग्गतो पि
क्रियन्ति मणिवलकानि पि क्रियन्ति रत्नामयानि मुद्रिकापि धानानि अभ्यङ्गदानि पि क्रियन्ति केयूराणि पि क्रियन्ति मेखलानि पि क्रियन्ति॥ सो दानि राज्ञा कुशो तादृशानि
मणिआभरणानि सुकृतानि सुनिष्ठितानि आकारवन्तानि करोति॥ यथा सर्वे ते मणिकारा दृष्ट्वा विस्मयमापन्ना अहो कल्याणाचार्यपुत्रो शोभनो शिल्पिको यो ई-
मानि ईदृशानि आभरणानि सुकृतानि सुनिष्ठितानि आरवन्तानि करोति॥ सर्वे ते मणिकारा दृष्ट्वा विस्मयमापन्ना ये अस्माभि इदृष पूर्वा। सर्वे च राजा कुशो स्वकं
नामकं सर्वाभरणालिखति यथा सुदर्शना जानेया कुशस्येतं कर्मेति। ते पि दानि मणिकारेहि यकाले आभरणानि निष्ठितानि तं वेलं राज्ञो महत्तरकस्य अल्लीयि-
तानि॥ सो दानि राजा दृष्ट्वा यानि राज्ञा कुशेन आहरणानि सुकृतानि दृष्ट्वा विस्मयमापन्नो अहो कल्याणाचार्यपुत्रो शोभनो शिल्पिको। सो दानि राज्ञा महत्तरको नानाभर-
णानि वर्षवराणां कांचुकीयानां च हस्ते प्रेषति गच्छथ एतानाभरणानि महादेवीये सुदर्शनाये च यथाभिप्रायं पूर्वं देथ पश्चादपराणां देवीनां सर्वासां च अन्तःपुरि-

कानांचदेथ॥तेदानिवर्षवराकांचुकीयातान्याभरणानिराजकुलंप्रवेशित्वामहादेवीयेसुदर्शनायेउपनामेन्तिदेवीइमानिमण्डनाभरणानिराज्ञोप्रेषितानि
त्वंचधीतानांचतेसुदर्शनायथाभिप्रेतंगृह्णथ।पश्चादपराणांदेवीनांसर्वासांचभर्तृदारिकानांदास्यन्ति।सादानिसुदर्शनातेषांमण्डनाभरणानांयंतत्रसर्वशोभनंसु
कृतंसुनिष्ठितंआकारवन्तंतंगृह्णामिति।यावत्सइयंनिकृष्टस्यनामकतरस्याएवंभवतिकिंमस्यैनदर्मेन्ति।सादानितंमेल्लित्वाअन्यानिप्राकृतकानिकुशिल्पिककृ
तानिगृह्णाति॥सोदानिसुदर्शनायामातरेउच्यतिभगिनीहिचभर्तृदारिकाहिचवर्षवरेहिचकांचुकीयेहिचसुदर्शनेकिंत्वंएवंविपरीतायात्वमेदृशकानिमण्डनाभ
रणानिसुकृतानिसुनिष्ठितानिआकारवन्तानिकुशलशिल्पककृतानिमेल्लित्वाअन्यानिप्राकृतकानिकुशिल्पिककृतानिगृह्णासि॥सादानिसुदर्शनाआह॥अलंमे
एतेहिइममेवमेभवतुयतत्ररहस्यंतंत्वकस्यविद्याविक्षति॥सोदानिराजाकुशोमणिकारस्यमूलेवसित्वाअर्थंनोपलभति॥ततःनिर्धावित्वाशंखवलयकारमह
त्तरकस्यमूलेअल्लीनोतत्रापिराजाग्रान्निकायेअन्तःपुरस्यअर्थायेनानाप्रकाराणिशंखगजदन्तमयाणिआभरणानिभाजनानिपिक्रियन्तिनागदन्तवलयकानि
पिक्रियन्तिअंजनीयापिक्रियन्तिदन्तसमुद्गापिक्रियन्तिरोचनपिशावकापिक्रियन्तिदन्तभंगारकापिक्रियन्तिदन्तविहेठकापिक्रियन्तिदन्तयादमयापिक्रियन्तिसि
ह्कापिक्रियन्तिशंखकान्यपिक्रियन्तिशंखकापिक्रियन्तिशंखसप्यापिक्रियन्तिशंखमयानिपितैलभाजनानिगंधभाजनानिपिवर्णकभाजनानिपिक्रियन्तिशंखस्थू
णालकापिक्रियन्तिशंखवद्धकानिक्रियन्तिशंखवपकानिक्रियन्तिशंखमेखलापिक्रियन्तिशंखवोचकापिक्रियन्तिशंखशिविकापिक्रियन्तिशंखवर्मकापिक्रियं
न्ति।एवंनानाप्रकाराणिशंखगजदन्तमयानिभाजनानिआभरणानिचसुकृतानिसुनिष्ठितानिआकारवन्तानिकरोति।यथासर्वेशंखगजदन्तकारकादृष्ट्वाविस्म
यमापन्नाअहोकल्यारस्माचार्यपुत्रोशोभनोशिल्पिकोयोइमानिएदृशानिशंखगजदन्तमयानिआभरणानिभाजनानिचकरोति।यंअस्माभिर्नकदाचिद्दृष्टपूर्वाणि

पत्नीकंचेटी वा हस्तेन दत्तानि। सा सुदर्शना राजपत्नी केन इच्छति प्रष्टुं। सा माता तरे छिव भगिनीहि च अन्तःपुरिकाहि च वुच्चति सुदर्शने यथा तव वो दत्तानि सुरत्नानि सुविवि चा
नि दर्शनीयानि ततः त्वं यावद्धिरण्यं हिरण्यं राजपत्नीकं दातव्यं। तत इच्छसि दातुं॥ सुदर्शना आह॥ किं युष्माकं च विनाशीष्यति। से अन्येन कालेन यत्न उक्तरहस्य नन्त क
स्वविद्या विक्षति॥ सो दानि राजा कुशो राजकस्य मूले वसितानर्थं नोपलभ्यति ततो निश्चितवान तत्कारमहत्तरकस्य मूले भक्ती नोन त्र दानि राज्ञा तो महत्तरकस्य आराजिया अ
न्तःपुरस्य अर्थाय नानाप्रकाराणि सुवर्णस्य रूप्यस्य मयानि रत्नप्रत्युप्तानि भोजनभाजनानि च क्रियन्ति। सो दानि राजा कुशो सुवर्णमयानि रत्नमयानि च रत्नप्रत्युप्तानि भो
जनभाजनानि पिवनभाजनानि च ना दृष्टानि च करोति सुदर्शनीयानि सुसंस्थितानि यथा एकोपि न तत्कारो नास्ति यो ना दृष्टानि भाजनानि शक्नोति कर्तुं तेन तानि तत्कारा नादृ
ष्टानि दृष्ट्वा विस्मयमापन्ना। अन्येकल्याणा वा अस्य पुत्रो शोभना शिल्पिका ये ईदृशानि दृष्टानि रत्नभाजनानि करोति। यानि अस्माभिः न कदाचिद् दृष्टपूर्वाणि सर्वे भुव राजा कुशो स्व
कनामकं संज्ञामात्रकेण लिखति यथा सुदर्शनाय दानेयाकुशस्य दंकमेति॥ ता दानि राजकानि सुवर्णरूप्यमयानि भाजनानि यं कालं सर्वाणि निष्ठितानि तेन च न तत्कारकमह
त्तरकेन राज्ञो महत्तरकस्य उपनामितानि। सो दानि राजा महत्तरको यानि कुशेन भाजनानि कृतानि तानि दृष्ट्वा विस्मयति आह ईदृशानीमानि रत्नप्रत्युप्तानि भाजनानि कुशलेन इमा
नि भार्याये कृतकानि। सो दानि महत्तरको तानि रत्नभाजनानि च वर्षवराणां कञ्चुकीयानां च हस्ते देति गच्छथ अन्तःपुरं प्रवेशथ महादेवीनां श्री नुपश्चमे सुदर्शनाये यथाभिप्रे
तं पूर्वं गृह्णथ पश्चाद् अपराणं देवीनाम अन्तःपुरिकानां वा ते हि तानि वर्षवरा [illegible] कञ्चुकीयेहि च तानि रत्नभाजनानि अन्तःपुरं प्रवेशितानि महादेवीये उपनामितानि। देवि इमानि ते रत्न
नभाजनानि राज्ञा प्रेषितानि देवी च धीनानि च तेन सुदर्शये यथाभिप्रेतं पूर्वं गृह्णन्तु पश्चाद् अन्यासां देवीनां दीयन्ति सर्वासाम अन्तःपुरिकानां। सा दानि सुदर्शना माता येव ब्रुवति भगिनीहि
च अन्तःपुरिकाहि च वर्षवरेहि कञ्चुकीहि च सुदर्शने इमानि ते रत्नभाजनानि पिवनभाजनानि पितरेण प्रेषितानि त्वं तावत् यथाभिप्रायं पूर्वं गृह्णथ पश्चाद् अन्यासां देवीनां दीय

ति । सर्वासां च अन्तःपुरिकानां यतोभिप्रायं गृह्णाहि ॥ सा दानि सुदर्शनाये तत्र सर्वशोभनं कृतं च सुनिष्ठितं आकारवन्तं च गृह्णामिति पावनस्य प्रतिकुशस्यनामक ॥ तस्या एव भवति
कुशस्यैव कर्मेति । सा दानि न मे त्विमानि अन्यानि प्राकृतशिल्पिकेन कृतकानि गृह्णाति । सा दानि सुदर्शना मातायेपिताये भगिनीहि च अन्तःपुरिकाहि च उच्यति । वर्षवरेहि च काञ्चुकी-
यहि च सुदर्शने किं त्वमेतकानि दर्शनीयानि इमानि रत्नानि रत्नभाजनानि सर्वशोभनानि मेछित्वा अन्यानि प्राकृतकानि गृह्णासि ॥ सा दान्याह ॥ अलं मे एतेन एतमेवं
मे भवतु यं तत्र रहस्समन्त्रकस्य चित्तं भाविक्षति । सो दानि राजा कुशो नन्तकानसम्मते वसितो अर्थं नोपलभ्यति ततो निशीवित्वा सुवर्णकारमहत्तरकस्य मूले अल्लीनो त-
त्रापि एतारार्णिकाये अन्तःपुरस्य अर्थाये नानाप्रकाराणि सुवर्णाभरणानि क्रियन्ति मूर्धनिपिधानापि क्रियन्ति पादालराणि पि क्रियन्ति सुवर्णमालापि क्रियन्ति करजरका-
पि क्रियन्ति वेरकापि क्रियन्ति मणिकुण्डलापि क्रियन्ति करनापि क्रियन्ति मुखफुल्लकापि क्रियन्ति विवापि क्रियन्ति पार्श्वाहारकापि क्रियन्ति कटकापि क्रियन्ति श्रोणिभरणा-
पि क्रियन्ति पादालरकापि क्रियन्ति नोपुराणि पि क्रियन्ति पादाङ्गुलवेटकापि क्रियन्ति ॥ सो दानि राजा कुशो नादृशानि सुवर्णाभरणानि करोति उदाराणि कल्याणानि सुकृतानि
सुनिष्ठितानि सुनिर्वापलानि सुनिर्वालवन्तमलकषायानि सुडरिणकर्मणियानि प्रभास्वराणि तादृशानि करोति । यथास्माभिः न कदाचिद् दृष्टपूर्वाणि सर्वे च राजा कुशो
स्वनामकं संज्ञामात्रकेणानि रचितानि यथा सुदर्शनाया जानेया कुशस्यैव कर्मेति । तेहि यानि सुवर्णकारेहि यं कारमाभरणानि निष्ठितानि ते सर्वे राज्ञो महेन्द्रकस्य अल्लपितानि ।
सो दानि राजा दृष्ट्वा यानि कुशेन राज्ञा आभरणानि कृतकानि दृष्ट्वा विस्मयमापन्नो अहो यादृशानीमानि आभरणानि सुकृतानि सुनिष्ठितानि शोभनानि कुशलेनाचार्यपुत्रे-
ण कृतकानि ॥ सो दानि राजा महेन्द्रको तान्याभरणानि वर्षवराणां काञ्चुकीयानां च हस्ते प्रेषेति गच्छथ इमान्याभरणानि महादेवीये सुदर्शनाये च यथाभिप्रेतं पूर्वं देथ पश्चा-
दपराणां देवीनां देथ सर्वासां च अन्तःपुरिकानां देथ तानि वर्षवराणां काचनाम्याभरणानि राजकुलं प्रवेशित्वा महादेवीये सुदर्शनाये च उपनामेन्ति । देवी इमं तं सुवर्णाभ

वीथिषु सर्वेषु नराज्ञा कुशस्य आज्ञप्तेन नामकं संज्ञामात्रकेन निरवशेषेण यथा सुदर्शनाया नेया राज्ञा कुशस्येदं कर्मेति। ताहि दानि अंतःपुरिकादासीहि संवई की मा एवं राजकुलेष
वेशितं यानि सर्वशोभनानि तानि विचिन्तिता सुदर्शनायै उपनामीन्ति सुदर्शने पश्य पश्य इमानि वर्धकिमंपयानि यादृशानि शोभनानि दर्शनीयानि येभि अभिप्रेतं तं गृ
ह्णाहि। सा दानि सुदर्शनायं तत्र सर्वशोभनं आसंदिका वा भद्रका वा पीठका वा सादाश्यया वा पादफलकं वा भद्रपीठा वा अपक्का वा भद्रकोठा वा पेला वा फेलिका वा तं
गृह्णीमीति। यावत्तस्य ति कुशस्य नामकं। तस्या दानि एवं भवति कुशस्येदं कर्मेति सा दानि तं मेन्ति ता अन्यप्राकृतिकं गृह्णाति। सा दानि सुदर्शना मातायेतु ज्ञाति भ
किनीहि च तानि च अन्तःपुरिकानि च सुदर्शना किस्स इमानि ईदृशानि वर्धकिपाद्यानि शोभनीयानि दर्शनीयानि मेन्ति ता अन्यानि प्राकृतकानि गृह्णासि॥ सादा
निश्राह॥ अलं मे तेहि इमानि एवमेव मे भवन्तु यं तत्र रहस्यं तत्र कस्यचिन्न आविक्षति॥ सो दानि राजा कुशो वर्धकिस्य मूले वसित्वा अर्थं नो पतन्त भवति॥ ततो निर्धावित्वा
वड्ढकथीवकस्य मूलं आगमीतो। तत्रापि राज्ञा अन्तःपुरस्य हस्तेन चोदकानि धोवीयन्ति सुदर्शनायपि चोदकानि न वैव धावीयन्ति॥ सा दानि राजा कुशो सुदर्शनाये वर्ण्वा० २२९
गोप्यत्वाभिजानन्ति। सो दानि राजापि तानि सुदर्शनायै चोदकानि तादृशानि धोवन्ति तानि सुप्रक्षालितानि चोक्षाणि निर्मलानि धौतानि यथा सर्वे धोवका चोदका दृष्ट्वा वि
स्य यस्मापत्वो अभ्यहोकल्पा रागा वार्यमुञ्चो शोभनो दिश्यति को पोइमानि एदृशानि चोदकानि सुधोवितानि सुप्रक्षालितानि चोक्षाणि निर्मलानि धोवतिय अस्माभिः न कदाचि
दृष्टपूर्वाणि। सर्वाणि राजा कुशो स्वकनामकं भन्नानवेन संज्ञामात्रकेन लिखन्ति। यथा सुदर्शना जानेया कुशस्येदं कर्मेति। ता दानि अन्तःपुरदासीहि चोदकानि या
नकालप्रवेशनियानि देवीनां चोदकानि तानि देवीनां उपनामितानि अन्तःपुरिकानां चोदकानि तानि अन्तःपुरिकानां दिन्नानि। तानि अन्तःपुरिका सुदर्शना चोद०
कानि पश्यन्ति अवदातानि चोक्षाणि निर्मलानि तादृशानि विपुलान्यानि सर्वशोभनानि सुदर्शनाये चोदकानि पश्यन्ति अवदातानि चौक्षाणि निर्मलानि द्विगुणं त्रिगुणं सुद

र्शनायेधोबापयिकर्मेदेन्ति सुदर्शनापि तानि वस्त्राणि दृष्ट्वा भुक्तानि निर्मलानि शीनासंवृत्तायं तद्देशान्ते चोदकधोवनको भल्लातकेन संज्ञामात्रेण लिखति चोदकानामे
कंकरोति। तत्र तेकुशस्य नामकं दृष्ट्वा कुशस्येदं कर्मेन्ति। सा दानि न स्वयं प्रतीछति उपस्थायिकायेश्छूटेन्ति तानि सर्वान्तःपुरिकास्वकस्वकानां वस्त्रानाधोबापनिकं
वेयीनां हस्ते देन्ति॥ सा दानि सुदर्शना न इछति वस्त्राणि धोबापनिकं न देन्ति॥ सुदर्शना आह॥ सा दानि सुदर्शना मातरि कुचति भगिनी हि च अन्तःपुरिका हि च सुदर्श
ने यथा तव चोदकानि सुधौविनानि सुचोक्षानि सर्वाणि तव को न स्य धोबापनिकं न देति॥ सुदर्शना आह॥ किं युष्माकं चिन्ता दीप्यति सेभ्रमेन कालेन यं तत्र रहस्यं न
न कस्यचिद् विक्षसि॥ सो दानि राजा कुशो धोबकस्य मूले वशित्वा अर्थं नोपलभति। ततो निर्विण्णो रजकमहत्तरकस्य मूले अल्लीनो तत्रापि वसो कस्पालेराजान्तःपुर
स्य चोदकानि रक्षन्ति सुदर्शनायपि चोदकानि रक्षन्ति॥ तत्रैव सो दानि राजा कुशो सुदर्शनाये चोदकानि प्रत्यभिजानन्ति तेन कुशेन तायेसुदर्शनाये चोदकानि सुरक्तानि
सुविचित्रानि नानाप्रकाराणि नादृशानि रक्तानि। यथा ते सर्वे रजा विस्मयमापन्ना अहो कल्याणं आश्चर्यं पुत्री शोभनो शिल्पिको यो इमानि एदृशानि सुरक्तानि सुविचित्रा
णि चोदकानि यानस्माभिः न कदाचि दृष्टपूर्वाणि स ... सु राजा कुशो स्वकनामकं भल्लातकेन संज्ञामात्रकेन लिखति। यथा सुदर्शना जानेया कुशस्येदं कर्मेन्ति। ताति
दानि अन्तःपुरिका हि दासी हि तानि चउदकानि [illegible] तानि [illegible] धीनापन्नानि यानि अन्तःपुरिकाना चोदकानि तानि अन्तःपुरिकानां छिन्नानि सुदर्शना चोदकं अन्तःपुरिका
दृष्ट्वा विस्मिता इमानि सुदर्शनाये चोदकानि तानि सुदर्शनीयानि सुविचित्रानि इमाये सुदर्शनाये दिव्यात्रिपुरा रजापनीयं यदानतवं॥ ताय दानि चोदकानि सुदर्शनाये
उपनामितानि। सा दानि सुदर्शना तानि चोदकानि सुरक्तानि सुदर्शनीयानि सुविचित्रानि दृष्ट्वा तुष्टा प्रीतिमनसा संवृत्ता यत्र यत्र च देशे कुशका भल्लातकेन अक्षरक
रोति तत्र देशे पश्यति कुशस्य नामकं तस्या एतं भवति कुशस्येदं कर्मन्ति। सो न स्वयं प्रतीछति उपस्थानकाये प्रतीछति। ताय दानि अन्तःपुरिकास्वकस्वकानां चोदकानि रंजा

पायेनकिंचिद्विशेषंकृतं।सोदानिकृशानिराया सवृत्ताअविद्याविद्यासंप्रवेशितास्तावथप्रवेशितकायोमनुष्यरूपेणमेपिशाचोरस्थप्रविशेषोममबोधितुकामो॥राजाकु
शोआह॥अस्तिकिंआलवमिकिंचिद्गवसिग्रामस्मिंनवकापिपायकापिवसतिमात्रखाहिमारवाहिइमामेकरात्रींवसित्वाश्वोगमिष्यामिसोदानिराजाकुशोप्रत्यु
पदेशेकालेउत्थायप्रस्थितोअनुपूर्वेणकन्यकुब्जंअनुप्राप्तो॥मालाकारशालांप्रविष्टोमालाकारमहल्लरकस्यअल्लीनोअहंपिइमाहिंवसिष्यंअहंपिअत्रककर्म
कुर्यातो।तत्रेदानिमालाकारशालायांराजकन्यानिकर्णेगुणानिगन्धमकुटाश्चमालानीयन्ति॥सोदानिराजाकुशोनाटकानिकर्णेगुणानिचगन्धमकुटानिश्च
मालाश्चसुकृतानिसुनिष्ठितानिचित्रविचित्राणिचआकारवन्तानिचकरोति।यथासर्वामालाकारादृष्ट्वाविस्मयमापन्नामायन्ति॥अहोकल्याणोआचार्यपु
त्रोशोभनाशिल्पिकायोइमानिएदृशानिकर्णेगुणानिगन्धमकुटानिचमालाश्चनाटकानिसुकृतानिसुनिष्ठितानिकरोतियथाअस्माभिःनकदाचिद्दृष्टपूर्वं
सर्वोसोवराराजाकुशोआत्मनोनामकेनआलिखति।तथासुदर्शनाजानेयाराज्ञोकुशस्यस्वकर्मान्तानिकर्णेगुणानिगन्धमकुटानिमालाश्चराजकुलंप्रवेशि
तासुदर्शनायेउपनामेन्तिपश्यसुसुदर्शनेइमानिपुष्पजातानिकीदृशानिसुकृतानिसुविचित्राणिसुनिष्ठितानिनानावर्णानि।सादानिसुदर्शनापश्यतितत्रसर्वेशोभनं
कर्णेगुणंचमकुटंचमालानामेनंगृहीतं।अवश्यामितियावत्स्यपतिकुशस्यनामकंनतस्यएवंभवतिकुशस्यएतंकर्मान्ति॥राजाकुशोप्राकृतकेनवेशेनइहागतो
भविष्यतीति॥सादानिसुदर्शनातानिकुशेनकृतानिमेल्लेताअन्यानिप्रकृतकानिगृह्णाति।सादानिसुदर्शनामातरेवुच्चतिभगिनीचवुच्चतिअन्तःपुरिकाहिसु
दर्शनाकिंत्वंइमानिसर्वशोभनानिकर्णेगुणानिमकुटानिमालाश्चमेल्लित्वाअन्यानिप्रकृतकानिगृह्णसि॥सातानाआह॥अलंमेएतेहिएतमेवमेभवतुयंतत्ररह
संतत्रकस्यचिद्विधाविक्षति।सोदानिराजाकुशोमालाकारस्यमूलेवसित्वाअर्थंनोपलभति॥ततोनिर्धाविलाकुम्भकारमहल्लरकस्यमूलेअल्लीनोतत्रापिराजानः

पुरस्कृतेनानाप्रकाराणिकुम्भकारभाजनानिक्रियन्ति।सोदानिराजाकुशोयादृशयादृशानिकुंभकारभाजनानिसुकृतानिसुनिष्ठितानिआकारवन्तानिकरोतिय
थासर्वेकुम्भकारादृष्ट्वाविस्मयमापद्यन्ति।अहोकल्याणावार्यपुत्रोशोभनाशिल्पिकोयाइमानिएहृशाकुम्भकारभाजनानिसुकृतानिसुनिष्ठितानिआकारवन्तानिक
रोन्तियानिअस्माभिर्नकदाचिद्दृष्टपूर्वाणिसर्वेचकुशपराजाख्यकेनामकंसंज्ञामात्रकेणआलिखन्ति।यथासुदर्शनाजानेयाकुशस्येदंकर्मन्ति।तासानिअन्तः
पुरेदासीयोनानिकुम्भकारभाजनानिराजकुलंप्रवेशितानिसुदर्शनायेवउपनामीयन्तिपश्यसुदर्शनेइमानिकुम्भकारभाजनानियादृशानिशोभनानिक
ल्यानानिसुकृतानिसुनिष्ठितानियत्नेकृत्यानिनंगृह्णाहि॥सोदानिसुदर्शनातानिकुम्भकारभाजनानिसर्वेशोभनंसर्वदर्शनीयंनंगृह्णीयामीतियावत्पश्यन्ति
कुशस्यनामकंनखास्यंभवतिकुशस्येतंकर्मन्ति।सातानितानिभेत्वाभग्नानिप्राकृतकानिप्रतिगृह्णाति॥सायानिसुदर्शनामातरेवुच्चति॥भगिनीहिषिदेवी
हिषिसुदर्शनेएहृशानिभाजनानिनकदाचिदिहराजकुलेप्रवेशितपूर्वाणिएवंशोभनानिकिंसात्वंएतानिशोभनानिभाजनानिनगृह्णासिसायानिआह॥अतंमेस
तेनएतस्वमेभवतुयंतत्ररहस्यंतत्त्वकस्यविदाचिक्षति।सोदानिराजाकुशोकुम्भकारस्यमूलेवशित्वाअर्थनोपलभते॥ततोनिष्क्रमित्वावर्धकिमहत्तरकस्यमूले
अल्लीनोतत्रापिराजान्तःपुरस्यकृतेननानाप्रकाराणिवर्धकीभण्डानिक्रियन्तिआसन्दिकापिक्रियन्तिरववहन्तिपंचकापिक्रियन्तिपीठिकापिक्रियन्तिशय्याअपि
कापिक्रियन्तिपादफलकापिक्रियन्तिभद्रपीठानिपिक्रियन्तिभयकापिक्रियन्तिहेलहानिपिक्रियन्ति।अन्यकोयत्नापिक्रियन्तिअन्यानिचनानाप्रकाराणिवर्ध
किभण्डानिक्रियन्ति॥सोदानिराजाकुशोयादृशानिवर्धकिभण्डानिसुकृतानिसुनिष्ठितानिआकारवन्तानिकरोति।यथासर्वेवर्धकिनोदृष्ट्वाविस्मयमापन्नाअहो
कल्याणवार्यपुत्रोशोभनशिल्पिकोयोइमानिएहृशानिवर्धमानिएहृशादिवर्धन्तिभण्डानिसुकृतानिसुनिष्ठितानिकरोतियानिअस्माभिःनकदाचिदृष्टपू

हावस्तु अवदानकथायां काकजातकं समाप्तं ॥ ॥ भिक्षु भगवन्तमाहंसुः ॥ पश्य भगवन्कथमियं महाप्रजापति भगवतो शोकेन अन्धा संजाता ॥ भगवन्तं चा गः
गम्य अनन्धा संजाता ॥ भगवानाह ॥ न भिक्षवो एतरहिं मेव एषा महाप्रजापति मम शोकेन रुदणेन अन्धा संजाता एषा मम एव आगम्य अनन्धा संजाता ॥ अन्यदापेषा महाप्रजापती मम
आगम्य अनन्धा संजाता ॥ भिक्षु आहंसुः ॥ अन्यदापि भगवा ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वाने हिमवन्तपार्श्वे वराहगिरिर्नाम पर्वतो तस्य दानि म
हतो वनखण्डे वृक्षसहस्रेहि पुष्पफलोपेतेहि संछन्नो पद्मिनीहि च आश्रमेहि च उपेतो ऋषीगणानुचीर्णो पानीयो प्रविविक्तो तत्र महान्तो हस्तियूथं प्रतिवसति ॥ यद्दन्तकनतहिं
अजानेयो हस्तिपोतो षड्दन्तो इन्द्रगोपकशीर्षो सप्ताङ्गसुप्रतिष्ठितो कुमुदवर्णो सो यदा सर्ववृद्धितो तदा मातापितरू गौरवेण अन्धे न च परिचरति तस्य पूर्वं भोजनं पानीयं च दत्वा पश्चादा
त्मना परिभुञ्जति कालेन च कालेन उद्धृतशरीराया वन्नताभाया परिमार्जेति स्थापयति ॥ एवं सो हस्तिपोतो सर्वेहि तो प्रतादेन प्रेक्षेन च गौरवेण च सर्वकालं जननीं परिचर
ति ॥ सो दानि कदाचित् मातरं पायित्वा परिविखित्वा आसितं ततो गजगणेन सार्धं चरन्तो चारेन निर्गतो ॥ सो दानि मृगलुब्धकेहि मृगव्यं अटन्तेहि दृष्टो तेहि गत्वा काशिराज्ञो नि
वेदितं ॥ देव अमुकवनखण्डे एको गजपोतको प्रतिवसति शोभाकारिको दर्शनीयो देवस्य योगो भवेय ॥ अथ खलु भिक्षवो काशिराज्ञा तेषां लुब्धकानां श्रुत्वा सबलो सवाहनो तं व ः
नखण्डं आगमेतेन सो हस्तिपोतो वनखण्डातो निगृह्य भयभैरवे करेणुहि परिवारितो वाराणसिं प्रवेशित्वा हस्तिशालायां स्थापितो तस्य दानि राज्ञो भवति भद्रको मे अयं यानो भवि
ष्यतीति ॥ सो दानि सर्वसत्कारेहि सत्क्रियति स्वयं राजा तस्य भोजनं च पानीयं च ददाति तस्य तं सर्वसत्कारेणाश्रीशाप्रति ॥ शोकेन तं मातरं अनुस्मरन्तस्य गाम्भीरं च निश्वसति अ
श्रुणि च पातयति भुञ्जति च मिलायति च ॥ सो दानि राजा प्रेम्नानुगतो अञ्जली प्रगृहीत्वा तं गजपोतं पृच्छति सर्वसत्कारेहि ते गजोत्तम सत्करोमि अथ च पुनः त्वं शुष्यसि च ः
मिलायसि च परिहायसि च वर्णरूपतो च न पश्यामि ॥ उक्त्वा आत्तमनप्रह्लष्टमुखवर्णा देहि मे वाचं आख्याहि केन ते उपकरणेन वैकल्यं उपस्थापयिष्यामि डिषो च मतंगजो ः

जे मम माता पी च आख्याहि मे केन त्वं परिहायसि॥ भोजनीयं च पानीयं च प्रतिच्छति॥ सोदानि राजपोतो राज्ञो पृच्छीयमानो मातृषिकाये वाचाये माह॥ देव मम केनचि दैकन्वंउ
पकरोन्तेनैव माहारेण मम कृत्यं मम माता तहिं वनखण्डे प्रतिवसति जीर्णो वृद्धा गतवयो चक्षुविहीणा दुर्बलकाया यदाविज्ञातो स्मिं नाभिज्ञाना मि मातृ सर्वे अदत्वा भोज
नं वा पानं वा स्वयं परिभुञ्जतु॥ एवमेतमादानी मम मरणं इहैव भविष्यति॥ न पुन रहं अदत्वा मातायेत्स्वयं परिभुञ्जेयं भोजनं वा पानीयं वा॥ सो दानि काशिराजा धार्मिको च सहृदयो
च परानुग्रहप्रवृत्तो वतसस्सनद भूषि॥ आश्चर्यमिदं इमस्य हस्तिपोतस्य यावत्मातृतो च धार्मिको च आयाने यो वदस्य अद्य सप्तकानि दिवसानि भोजनं अश्नाति छन्नस्य पानीयं
मपि पिबन्तस्य मातृशोकेन एकत्वेषु मनुष्येष्व वैते गुणा दुर्लभरूपा ये इमस्य गजपोतकस्य न एतमस्माकं साधु तडति रूपं यं वयं इमामेवरूपा कल्याणसत्वा विहेठाम॥ सोदा
नि महामात्राणामाह गच्छथ एतं हस्तिपोतं गच्छतु वनखण्डं यतो स्माभि आनीतो मातृवर्जं को मातरेसमागच्छतु मा इह अनाहारो मरिष्यति॥ ततो वयं निरर्थकं अधर्मेण स्पृ
ज्येम॥ सो दानि राज्ञमात्यानीयेतस्येव वनखण्डस्य समीये नेत्वा मुक्तो॥ सो दानि तं वनखण्डं गत्वा नैवाहारं करोति न पानीयं पिबति तं मातरं मार्गति॥ तस्य दानि सो माता रोदे
न रुदमाना च तं पुत्रं अपश्यन्ति अन्धीभूता॥ सो दानि गजपोतको तां मातरं अलभन्तो पर्वतशिखरं अभिरुहित्वा कुञ्जररावा मुञ्चति तस्य महान्तं कुञ्जररावं मुञ्चन्तो तस्य इ
ताये मातरे तं स्वरं श्रुत्वाभिज्ञात पुत्रस्य मे एषो स्वरो ति ताये पि सहानिनादं मुक्तं॥ ततो तेन मातु स्वरो श्रुत्वा भिज्ञातो॥ सो दानि तस्य मातुः मूलेउपसंक्रमेत तस्य सो माता उद
कहृदस्य मूले आसेति अन्धा परिभ्रमति पुत्रशब्दं श्रुत्वा रेणुगुण्ठितशरीरा॥ सो दानि गजपोतको ततो ततः वनलतांकुरकुमाराणि भंजित्वा तं मातरं परिमार्जति॥ रेणुवास्य शरी
रातो अपनेति नेत्ता च उदकहृदातो शुण्डमुदकस्य पूरेत्वा हृष्टतुष्टो आत्तमनो प्रीतिसौमनस्यजातो तां मातां स्नापेति॥ सो दानि स्नातानि तानि च अक्षिणी धोतानि च सर्वमत
अक्षी॥ शून्यपगतं विमला चास्य परिशुद्धा दृष्टि संवृत्ता॥ सा दानि हस्तिनिका तं पुत्रकं पश्यित्वा प्रीतिसौमनस्यजाता एहति॥ पुत्रक कहिं सि इतो ति स मम मे छिन्ना अनाथायेउवंः

किन्नं चिन्तानां वा तात्कालनो राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य महानसातो नानाप्रकार राजभोजनं घृतमयं वर्णोरसोपेतं तुण्डेनादायोय गछति दिवसे दिवसे पुनर्पुनो हरति ॥ तेहि तेहि त
पेहिरात्तो ब्रह्मदत्तस्य निवेदितं अत्र महानसे काको अपराध्यति राजभोजनमुच्छिष्टीकरोति विघालेति विक्षसेति वपकर्मे प्रस्तताते हिकर्मे हिडशिन्नासरि वारपितं ॥
राज्ञा अमात्या आणत्ता ॥ एतं महानसं जालेन पिधापेथ ॥ यथा सो काकेन महानसे शक्नोय अपरध्यितुं ॥ मतमारे वा ना वचमा पार्थिवानानं विरेणा ध्यानाकर्मेणादरिज्ञाणामिति वि
॥ एतो ब्रह्मदत्तस्य वचनदआदेशात सर्वन्नं महानसं जालेन अपिहितं ॥ सो काको तत्र महानशक्नोति आपवित्तुं नापि शक्नोति अपरध्यितुं ॥ सोपि तन केति कथमहं अतो राजभोजनं नह
रिष्यमिति तस्य काकस्य एतदभूषि ॥ यन्नूनाहं एतं पन्थार क्षेययेन पथेन महातो एतो भक्क अच्छीपीयति ॥ यतो पथानो तं पश्यति एतो अच्छीपीयति ॥ यतो पन्थानो तं पश्यति एतो
अच्छीपीयन्नं ओदनं वा व्यञ्जनं वा मान्सप्रकारा ति वा खन्नकं वा ति न हरत व अन्यवाकं विक्षिपक्षेवा ततो तुण्डेनादाय गछति ॥ राज्ञा आणत्तं सर्वेषामेतेषां परिवेषकानां वर्षवराणां
नभोजनभाजनं ॥ नापिधानानि देथ ॥ तेदानि परिवेषकानं भोजनं परिवेषकेहि आपिधित्वा महानसातो एतो अच्छीयेन्ति ॥ ततो सो काको न भूयो शक्नोति हर्तुं ॥ तस्य दानि काकस्य
एतदभूषि कथमहं शक्नेयं काकरातो भार्याये भूयो राजभोजनं हर्तुं ॥ सो दानि य राज्ञा ब्रह्मदत्तो चेटीनां हस्ते अपक्रान्तो देवीनां कवलानि क्षेपति ॥ ततो चेटीनां हस्तातो हरति राज्ञा
ब्रह्मदत्तेन भूतं ॥ अतो देवीनां कवलेहि वेषीयन्ते हि सो काको चेटीनां हस्तातो भोजनं न हरति ॥ राज्ञा आणत्तं सर्वासां चेटीनां कवलानि क्षेपयेन्तानां अपिधानानि देथ ॥ तत्र वरा
सो काको ब्रह्मदत्तस्य गुरुकं अमर्षं संजानं ॥ अहो यादृशो एषो काको धूर्तो मुखरो प्रगल्भो व साहसिको च लघुहस्तेहि पुरुषेहि न शक्यति रक्षितुं अन्तरद्धा ओपतति ॥ राज्ञा आ
णत्तं यो से एतं काकं जीवन्तं गहीत्वा अच्छीये यतस्य विपुलं अभिच्छाद देयं सर्वस्य परिवारस्य आणत्तं ॥ एवं राज्ञा ब्रह्मदत्तो जल्पति ॥ अपरा दानि चेटी एतो ब्रह्मदत्तस्य अपकान्तेसा
कायेदेवीये कर्वतं आदाय वस्त्रेहि आपिधित्वा गछति ॥ सो दानि तेन कालेन दक्षानस्य एतदभूषि ॥ अथ अतो चेटी य हस्तातो भोजनं न हरये ॥ यंनूनाहं अस्य वयेना रसाग्रे यं न तो

साचेटीवस्तारुतंभोजनंओछिंद्यति॥ ततोअहंपतोभोजनंगृह्यगमिष्यामि॥ सोदानियेनाउद्धस्यओपतित्वातायेचेटीयेनसोननोतत्रनातेडरोक्षरोचेटीयेभीतायेभोज
नंओछिंत्वा॥ सोकाकोउभयेहिहस्तेहि सादानिचेटीकाकमारायनाशायरुधिरेणघरन्तेनराज्ञोब्रह्मदत्तस्यउपसंक्रान्ता॥ अथसोदेवहुष्ककाकोगृहीतो॥ सोदानिराज्ञाउ
सृष्टोतस्यचेटीयेश्रीतोसंवत्तोधोभतन्नेकतयंत्वयास्थोकाकोगृहीतो तेनदानिराज्ञाब्रह्मदत्तेनतायेचेटीयेपेकिडनोआक्रन्दोदिन्नो॥ सोचकाकोपरिभाषयतिनशोभ
नयत्तराजकुलेपिधर्मंपश्यति॥ सोदानिकाकोराजंब्रह्मदत्तंगाथायेअध्यभाषे॥ वाराणस्यामहाराजकाकराजनिवासिको॥ अशीतिकाकसहस्रेहिसुपात्रोपरिवारितो॥ त
स्सदोहलिनीभार्यासुपार्श्वामान्समिच्छति॥ एतोमहानसेपक्कउत्तमराजभोजनं॥ तस्याहंचनदक्कताकरेन्तोअत्रशासनी॥ भर्तुअथविन्निहृत्वानाशायेअकरिष्यं॥ अथ
खलुभिक्षवःराजाब्रह्मदत्तोतस्यकाकराजामात्यस्यप्रीतोसंवृत्तोइमस्यकाकराजामात्यस्यतस्यकाकराजस्यसकाशातोनैवात्मनोनापिचअन्योकानिद्वृतिः त्वकेनेतुरूपेनतद्व
त्तियपर्यपेन्तोआत्मत्यागंतस्यकाकराजस्यकार्यंकरोति॥ अथभिक्षवोराजाब्रह्मदत्तोअमात्यपार्षद्यांगाथायेअध्यभाषे॥ एतादृशाअहंरतिएराजभोगांहिनजिनुयथायं
काकराजस्यप्राणमारणाधिजो॥ तस्यदानिकाकस्यराज्ञाब्रह्मदत्तेनदैवसिकंराजभोजनंअनुज्ञातं॥ राजभोजनस्यउत्पन्नस्यतातोप्रकारंतस्यकूरंभोजनंदत्वातस्यकाकस्यअ
र्थायेस्थानेन्निक्षिपति॥ अतोतंदैवसिकंस्वयंनभुंजेति॥ काकराजस्यचहरेतिपरिवारस्यआराआराच्चनकेनविदेतस्यकाकस्यराजकुलंगच्छन्तस्यवाआगच्छन्तस्यवाकेः
चिकिञ्चिबाधानउत्पादयितव्या॥ ॥भगवानाह॥ स्यात्खलुभिक्षवोयुष्माकमेवमस्यादन्योसतेनकालेनतेनसमयेनसुपात्रोनामकाकराजाअभूषि॥ नखलुएः
वंद्रष्टव्यं॥ तत्कस्यहेतोः अहंसकाकराजाअभूषि याकाकराजस्यभार्यासुपार्श्वानामएषायशोधराअभूषि॥ यश्चकाकराजस्याशीतीनांकाकसहस्राणाममात्योअभूः
षि॥ एषसकालोदायीस्थविरः योऽभूद्राजाब्रह्मदत्तः एषराजाशुद्धोदनोअभूषि॥ तदापिएषोएतेनप्रसादितोएतरहिंपिएषएतेनप्रसादितः॥ ॥इतिश्रीम

ये॥ प्रदीपद्योतगणाभिकाशे कूटागारे पि थितवायणो विविचित्रमाल्याभरणाधनारियो अलंकृता अप्सरसंनिकाशा उपस्थिता किंकरणीयाउ उन्मुकुण्डखंडरीक्षनि
किमार्यो अद्य॥ भगवानाह॥ अथापि मे शाक्यस्वकाविहारादिव्याव ब्रह्मा व आभस्वराववितिनं पि मेव महेशेन वर्तेति परिहि मिद्धामि तहि थयेमि॥ राजा आह॥ भेरी मृदं
गतूर्यो भिगीते पाणिस्वनाख्यान विघोष्टतेत्वं॥ सो शोभति शान्ति परायले क्षिशाको व सा हस्वगतानमध्ये॥ भगवानाह॥ स्वयानवैआकरणा भिगीतो विघामि मुक्ति य
ति बोधनो हंशो भाम्यह भिक्षु संघमध्ये ब्रह्मासा हस्वगतानमध्ये॥ राजा आह॥ प्रासाद वशी मस्व के अगारे अन्तःपुरे देव विमानकल्पे रक्षन्ति ते धर्मधरा मनुष्यासवर्मितः
स्वड्ग धड्ग प्रहारिणो सोदानि एको विहरे अरण्ये उलूकभेरण्डकसन्निनादे अनेकव्यालानुचरिता सुरात्रिषु कश्चित भीतो स्मि तदि यड्हि॥ सर्वे पि वयक्ष गणा समागता वः
रक्षाय हस्ती गिरिदुर्गचारि॥ न मा दृशा रोमहर्ष जानेया भयं प्रहाय भयस्यि आज्ञो॥ एकवरत्नोश्च निन्दा प्रसंघा तु अवेपमानं॥ सिंहे व शब्देषु असन्त्रस नवातवजानेषु अ
सज्यमानं॥ नेनारमन्येषु अनन्यनेयं भी रूहति संज्ञाख्य व देस्ति॥ राजा आह॥ पृथिवीन्व ते विदिता सर्वे कल्याण पुत्रानन्ते पुरस्स हस्व मस्परतना निवसञ्च परित्यजित्वा आमत्य
मेवो न्यपगतो सि वीर॥ भगवानाह॥ पृथिवी तेव विदिता सर्वकल्याण पुत्राणामे प्ररस हल्लमत्ति॥ रत्नानि च अप इमानि सन्नो एता दृशं रत्नं अन्यन्नास्ति॥ तं वीतरागं तु
समाहितेन्द्रियं सस्य कतु मुक्ता अखिलं अतापत्रवं॥ पूर्वंपि ताता न्त्रतिको उपागमे देशे हिममार्ये मनुष्या हितायेत तं ता नेन पल्लित्वा शास्ता शुद्धोदनं पितरं एतदवी
त्॥ अभीक्षुसोराचयति भिक्षुदर्शनं माप्रमाद्य भेष्यति तन्मधर्मे॥ अथापुमे यस्य पितुअभूखिस वर्णातेनापिनो भिक्षुदर्शनं॥ समनन्तरं स तु तु रूपो भनन्तो॥ अथो
नरीधर्मं वक्ष्युविशोधये॥ एता दृशो आसि सदा समागमो पितुश्च पुत्रस्य वहर्षवीयो॥ नं ना दृष्टांतु गतन मतुस्मरंतानि रामिथांको नरभेयर्षीति॥ ॥ इति श्री
महावस्तुअवदाने पितापुत्रसमागमो समाप्तं॥ ॥ भिक्षुभगवन्तमाहत्खुः॥ पश्यभगवन्कथंआयुष्मता उदायिना अयं राजा शुद्धोदनो अभिप्रसादितो॥ भः

गवानाह॥नहिभिक्षवोएतरहिमेवएतेनउदायिनाएषोराजाशुद्धोदनोअभिप्रसादितो॥अन्यदापिएषएतेनाउदायिनाराजाशुद्धोदनोअभिप्रसादितो॥भिक्षुआ
हन्सु॥अन्यदापिभगवं॥भगवानाह॥अन्यदापिभिक्षवोभूतपूर्वंभिक्षवोअतीतमध्वानंनगरेवाराणसीयंकाशिजनपदेराजाब्रह्मदत्तोनामराज्यंकारयति॥कृतपुन्योः
महेशाख्योसुसंगृहीतपरिजनोदानसंविभागशीलोमहाबलोमहाकोशोमहावनवाहनोतस्यतंनगरंवाराणसीकाशिजनपदंऋद्धंचस्फीतंचक्षेमंचसुभिक्षंचआकी
र्णजनमनुष्यंचबहुजनमनुष्यंचसुखितजनमनुष्यंचप्रशान्तडिम्बडमरंसुनिगृहीततस्करंव्यवहारसम्पन्नंतत्रसुपात्रोनामकाकराजाप्रतिवसतिअशीतिकाक
सहस्रपरिवारोतस्यदानिकाकराज्ञोसुपार्श्वानामकाकभार्यातस्यकाकीयेराजभोजनेनदोहलकोसातस्यसुपात्रस्यकराज्ञोनदोहलआविष्यतिसोआह॥अहमाः
नापयिष्यराजभोजनंभुंजाहीति॥सोदानिकाकराज्ञाअमात्यामाहन्तुः॥सुपार्श्वायराजभोजनेनअभिप्रायोआरापेहिकाकानांयोराज्ञोब्रह्मदत्तस्यमहानसातोः
राजभोजनमाहरिष्यति॥सोअमात्योआह॥स्वामिआनयिष्यामिराजभोजनंपि॥सोदानिअमात्योनेयाकाकानांआरापेतिगच्छथ॥राज्ञोब्रह्मदत्तस्यमहान
सातोराजभोजनंनेथसुपात्रस्यकाकराज्ञोभार्यापरिभुंजिष्यति॥तेकाकाआहन्सुः॥राजकुलंइष्वस्त्रशिक्षितेहिरक्षियतिपरिरक्षन्तेनराजकुलस्यपक्षीनशक्कोतिअ
तिक्रमितुं॥ततोनशक्यामवयंराज्ञोब्रह्मदत्तस्यमहानसातोराजभोजनमानयितुं॥अपरेपिआनेष्यन्तिनवउत्सहेन्ति॥अशीतिहिकाकसहस्रेहिनएकोविउत्सहति॥
मातत्रगताकरणेनवागुलिकायेवाहन्येम॥तस्यदानिकाकराज्ञाअमात्यस्यएतदभूषि॥अहंसुपात्रस्यकाकराज्ञोअशीतिनांकाकसहस्राणांअमात्योयदिवअहं
नशक्कोमिएतंराज्ञासुपात्रस्यकाकराज्ञोआणत्तिंकर्तुंनपुरुषकोचकभवति॥अस्माकंगच्छामिस्वकराज्ञोसुपात्रस्यकाकनिवेदितं॥महाराजअत्रसेकामहानसा
तोराजभोजनंआनेमियदिहन्यामियन्तुभवतु॥एकशरीरेणनपुनःसुपात्रस्यकाकराज्ञोभार्यायेभोजनंनानेसि॥सोदानितेनवाराजपुरुषाणांइष्वस्त्रशिक्षितानांव्या

जापतीय॥दानीगौतमीययदाभगवांअभिनिष्क्रान्तोतस्यउल्लेनेवशोकेनवअक्षिणीपटलेहिवसंछन्नाअंध्यासंजाता॥तहिंवन्ययोधाराएमेभगवतोविविधानिविचित्राणि
यमकप्रातिहार्याणिकरोतिनापित्वंपश्यसि॥यशोधराआह॥मागमेहिअहंयथाकरिष्यामियथात्वंपश्यसि॥तायेदानियशोधरायेयन्नंभगवतोप्रातिहार्यातोकर
लस्यकायातोपंचधाराततोशतानिश्चदन्तितत्रोठदकोजनिंपूरेत्वामहाप्रजापतीयेतमीयेअक्षिणीआच्छादितानिचपटलानिबुद्धानुभावेनभिन्नानि॥तस्यदानियथा
येराएशुद्धाविमलादृष्टिसंजाता॥अथखलुभगवांवैहायसमन्तरीक्षेविविधानिविचित्राणियमकप्रातिहार्याणिकृतानिबहुनिप्राणिसहस्राणिऋद्धिप्रातिहा
र्याणिदर्शयित्वाआर्य्यधर्मेप्रतिष्ठापयित्वाप्रज्ञप्तवासनेनिषीदे॥अथखलुराजाशुद्धोदनोशाक्यावभतोपादोशिरसावन्दित्वाभगवन्तंसाधूवसुस्तुनप्रसमो
दयित्वाएकमन्तेनिषीदेन्सु॥महाप्रजापतीगौतमीचसार्द्धंचअन्तःपुरेणभगवतोपादौशिरसावन्दित्वाएकमन्तेनिषीदेन्सु॥अथखलुराजाशुद्धोदनोवेगजातोभग
वतोहिताहितंचएच्छे॥तंदेववर्णसुकुमाररूपंउद्यानभूमिमनुचंक्रमन्तंपितापुत्रंप्रांजलिकोउपागमेइन्द्रोचदेवाद्विशाचशको॥इदंत्वनीयंचतवभूरिजनपारान्तेव
न्दित्वासमन्तचक्षुः॥पचान्येननिमित्तकोव्याकरेन्सुःजंबुद्धयानविज्ञहे॥इमंवदेववर्णाउभयेसमागताबुद्धोचबुद्धस्यपिताचराजाउपशोभतिसारवनेनिषर्णोचन्द्रो
यथाअत्रगणाप्रमुक्तो॥अथाप्रमेयस्यपितुरभ्यविविरस्यहृष्टातंप्रियंमनापं॥पुत्रंस्वकंप्राणसमंनिषर्णोहिताहितंएद्धतिवेगजातोउरेभुवंकखलपाडुकाव
सुविचासुक्षौमासुरसंस्थितासु॥अतिरूखन्तंचक्रमसेचवरंश्वेतस्मिछत्रधरीयमानो॥सोदानिताएहिमृदुहिजालिनीहिसमन्तनेमीहिसहस्रारेहिकशक्राठकरा
कस्अक्रमन्तोकंचिन्तेपादौनरूजन्तिवीरा॥ ॥भगवानाह॥सर्वाभिभूःसर्वविदुस्तमस्मिसर्वेषुधर्मेषुअनोपलिप्तःसर्वंजहेतृष्णाक्षयाविमुक्तोनमादृशांउ
पजानेवेदना॥राजाआह॥प्ररोतवलोतवन्दनेनशश्मिस्यरक्तोपरिभेनकालेमनोज्ञगन्धेनशीततेनलपकाविपेन्सुःतेस्नापयित्वा॥सोदानियीष्मासुखरासुरा

त्रीभुवनाद्भनर्घ्यस्तिवक्रमन्तो ॥ नतोनेनशीतेनसुखेनवारिणा ॥ कोदातितेस्नापयतेकिलंतं ॥ भगवानाह ॥ शुद्धानदीगौतमशीलतीर्थाअनाविलासद्भिःसदाप्रसन्न
स्ना ॥ यस्मिंह्रदेदेवगणोहिस्नातोअनात्रणात्रोउत्तरामिपारं ॥ धर्मोह्रदोगौतमशीलतीर्थोअनाविलोसद्भिःसदाप्रसन्नो ॥ यस्मिंह्रदेदेवगणोहिस्नातोपृथिवीप्रवाहे
त्तिसद्गुणगन्धो ॥ राजाआह ॥ यदात्वकाशिकवस्त्रधारीयउत्पन्नंचम्पकवासितानि ॥ शुद्धानिवस्त्राणिनिवासयित्वास्नातोशोभसिशाकियमराउतो ॥ स्मिंसकोवसहउनान
मध्ये ॥ सादाविस्मयानिवसनकाविवरक्तानिवस्त्राणि ॥ क्रमत्ववेनधारेसितवअभिजुगुप्समानोइदन्तेआश्चर्यंभदन्त ॥ भगवानाह ॥ चीवरेशयनेभोजनेवाअध्यापितो
जिनानरेन्द्र ॥ नश्रमनापअथवापिसप्रियउपेक्षकाभोन्ति जिनाप्रजानका ॥ राजाआह ॥ पुरातवअजन्यरथाविचित्रासुवर्णकोशाःरुचिरोमहार्हाश्वेतवछत्रंमणिखड्गचामर
जिनानरेन्द्र ॥ नशामनापअथवापिसप्रियउपेक्षकाभोन्ति जिनाप्रजानका ॥ राजाआह ॥ पुरातवअजन्यरथाविचित्रासुवर्णकोशाःरुचिरोमहार्हाश्वेतवछत्रंमणिखड्गचामर
गृन्हेसुदिग्धप्रयायते ॥ पुरातववातजवोउस्याहयोनमोकथंकोशीघ्रवेगोआजानेकाञ्चनजालछन्नोअभीक्ष्णसोवहतियेनकामं ॥ मीयोप्रगपाणेहित्रवंउपेतोरथेहिअ
श्वेहिवकुंजरेहिव ॥ राष्ट्रेणराष्ट्रअनुव्रजमन्तोकथंनोत्रितद्विहकुहि ॥ भगवाह ॥ रथोमेऋद्धिपादोसचित्तवाहनोधृतीचप्रज्ञावर्मतिवसारसस्यक्प्रधानानुरोमे
अश्वाप्रवप्रयानोहपदसस्कृते ॥ राजाआह ॥ पुरेसुवरूपीयभाजनेषुसुवर्णपत्रेषुवभुंजियान ॥ शुचिंशुचीरगौतमरसकवभोजनराजभावेनउपस्थिहखुः ॥ सोदाइ
निरोणानुरवकअनुरवंवअरूसंनवसरसंनवपरिभुञ्जानस्तिवमत्रजुगुप्समानोइदंपितेआश्चर्यंभदन्तः ॥ भगवानाह ॥ येवापिवुद्धापुरिमाअतीताअनागताये पियो
चहुअनेपोलखअनुखअरसंसरसंव ॥ इदमर्थिकोनोकहितायभुंजति ॥ राजाआह ॥ पुरातुवंगोमिकतूनिकासुअजानस्तेतक्षोमसुखोपशो ॥ सुवर्णपादेशयने
महान्तेत्वमोदसेसुसंछ्याववकीर्णं ॥ सोदानिउर्णायखराययभूमियेतृणानिपत्राणिवसंस्तरित्वात्वंमोदहेसत्वरोकविन्तेगात्राणिरुजन्तिधीर ॥ भगवानाह ॥ ना
स्मविधाशाव्यदुःखंखपन्तिसर्वेचमेशोन्तराप्रहीणा ॥ सोहंअशोकोजनयाम्यहंसर्वभूतानुकम्पि ॥ राजाआह ॥ पुरेतुवंगौतमसवकेअगारेअन्तःपुरेदेवविमानक

र्वेराजकुलद्वारेसंनिपतितेन्तुःसर्वेचयेकपिलवास्तव्याश्रेणियो॥तंयथासौवर्णिकाहैरण्यिकाप्रावारिकाशंखिकादन्तकारकामणिकारकाप्रस्तारिकागन्धिकाको:
रोविकातैलिकाघृतकुण्डिकागौलिकावारिकाकर्पासिकादधिकापूपिकाखण्डकारकामोदकारकाकण्डुकासमितकारकाशक्तुकारकाफलवाणिजामूलवाणिजाचूर्णकु:
कूदगन्धतैलकाभाजीवनीयाआविद्धकागुडपाचका:खण्डपाचका:शुण्ठिका:सिन्धुकारका:शर्करवाणिजा॥एतेचान्येचबहुव्यवहारिकासर्वेराजकुलेनिपतेन्तुःसर्वेचयेकः
पिलवास्तव्याशिल्पायतनो॥तद्यथालोहकारकाताम्रकुट्टकासुवर्णकारकारकातम्बूकारकाप्रस्थापकारोमिराडकारकाशीतपिष्टिवाजन्तुकारकामालाकारापूरिमकारकाकु
म्भकाराचर्मकारातुण्णावायकावरुडावेत्रवायकादेवतातन्त्रवायाचैलधोवकारजकासूचिकातन्त्रकायाचित्रकारकावर्द्धकीरूपकारका:कातपत्रिका:पैदलका:पुस्तककार
कारकापुस्तकर्मकारकानापिताकल्पिकाछेदकालेपकास्थपतिसुकारकाओष्ठुगोष्ठपूरकाकूपखनकामृत्तिकवाहकाउदवाहकाकाष्ठवाणिजावस्त्रवाणिजानाविकात्तरा
णावाणिजाआजुविकासुवर्णधोविकामौष्टिका॥एतेचान्येचउच्चवराजननाहीनोत्कृष्टमध्यमासर्वेराजकुलद्वारसन्निपतेन्तु॥एवंदानिराज्ञाशुद्धोदनोइमेनचक्रमेनकायेनअन्तः
पूरेणसार्द्धंकुमारामात्येहिपरिवृतोधनुकारथिकारोहेहिसार्द्धंचातुर्घोताश्चअभिरुहिताश्रेष्ठिप्रमुखानिगमोसार्द्धंवाहडमूखोवणिजग्रामोपुरोहितप्रमुखोब्राह्मणगणाअष्टा
अष्टादशश्रेणीयोपुरस्कृतोपरिवृतोमहताराजऋद्धीयेमहताराज्ञानुराजानुभाजुभावेनमहतोजनकायस्यहक्कारपिक्कारभेरीमृदंगपटहशंखनिनादेनकपिलवस्तुतोन
गरतोनिर्यात्वायेनन्यग्रोधारामस्तेनप्रस्थितोभगवतोदर्शनाय॥भगवतोदानिस्वकस्वकतिआभिमानिनोशाक्याः॥यदिसानिस्वकेआसनेननियग्रकोप्रतिसंमोदयिष्याः
अथसारंभविष्यतिचित्तस्यान्यथात्वंकथंहिनामयोकुमारोचक्रवर्त्तिराज्यसयहेयप्रव्रजितोअनुत्तरांसम्यकंबोधिमभिसंबोधित्वाधर्ममधिगतोधर्मस्वामीआत्मानंप्रइ
भिजानाति॥सोपितरंवृद्धतरकांचगुरूणांगुरुस्थानीयांचनप्रत्युस्थिहति॥नास्तिसोसत्वोवासत्वकायोवायस्यतथागतेप्रत्युस्थिसेनसक्नुयामूर्द्धंफालनया॥यन्नूनाहंपै

रुषमात्रं वैहायसमन्तरीक्षे दीर्घचंक्रमं चंक्रमेयं ॥ अथ खलु भगवां पितु राज्ञो शुद्धोदनस्य शाकियमण्डलस्य च मानातिमानं ज्ञात्वा आगमनं विदित्वा पौरुषमात्रं वैहायसमन्तरीक्षे दीर्घचंक्रमे चंक्रमति ॥ अस्पृशन्तो पादतलेहि भूमीयं ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो दूरतो एव न्यग्रोधारामे भगवन्तं पश्यति पुरुषमात्रं वैहायसमन्तरीक्षे दीर्घचंक्रमं चंक्रमन्तं अस्पृशन्तो पादतलेहि भूमिं दृष्ट्वा च पुनराश्चर्याद्भुतसहर्षरोमकूपजातो आश्चर्यं याव श्रमणकुमारेण धर्मो अभिगमितो यथा सर्वलोके द्विपदानमुत्तमो ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो शाक्यगणाधिपतिनामामन्त्रयति ॥ पश्यथ भवन्तो येन कुमारेण सत्कायो विजितो सार्थयन्तो प्रभु सर्वज्ञो सर्वधर्मेषु अभिज्ञातो तस्य कल्प सर्वसिद्धं नरेन्द्र सो पश्यति सिद्धार्थसर्वसंसिद्धपात्रं दृष्ट्वान प्रदीपं परिपूर्णकायं ॥ उत्तक्षितलक्षणविचित्रितांगं पश्च मात्रे यथैव चन्द्रो परिवृतनक्षत्रतारकेहि दृष्ट्वा प्रभुरूपं प्रसन्नानकामं नमाय ताक्षशिरियज्वलनमान ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो यावन्तकं यानस्य भूमिता वत्तकया नेन यात्वा यानातो प्रत्यरुह्य सअन्तःपुरेण सार्धं शाकियमण्डलेन च पदसाये न्यग्रोधारामं प्रविशेयेन भगवास्तेनोपसंक्रमित्वा मूर्ध्ना भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा गाथमभाषि ॥ इमं तवेतं पतन भूमिप्रज्ञवादी नेव वन्दामि समन्तचक्षुः यं च नैमित्तिका व्याकरेन्सुः पव्वजसुच्छायानजहेहेत्तः इमं वत्तीनो ॥ अथ खलु भगवां न्यग्रोधारामे तालमात्रं वैहायसमन्तरीक्षे स्थित्वा विविधविचित्राणि यमकप्रातिहार्याणि करोति हेष्टिमकायं प्रज्वलति उपरिमातो कायातोः शीतस्य वारिस्य पंचधाराशतानि निश्चरन्ति ॥ उपरिमकायं प्रज्वलति हेष्टिमातो कायातो शीतस्य वारिस्य पंचधाराशतानि निश्चरन्ति ॥ अथ खलु भगवां रिषभवर्णाक्रद्धीये अभिनिमिणित्वा वलनक्रुद्धवर्णरूपसमुपेतो पुरस्तिमायां दिशायां अन्तरहितो पश्चिमायां दिशायं प्रादुर्भवति ॥ पश्चिमायां दिशायां अन्तर्हितो पुरस्तिमायं दिशायं प्रादुर्भवति ॥ उत्तरस्यायं दिशाय अन्तरहितो दक्षिणायां प्रादुर्भवति ॥ दक्षिणायां दिशायां अन्तर्हितो उत्तरस्यं दिशायां दिशायां प्रादुर्भवति ॥ एवं दानि महाप्रातिहार्यं विस्तरेण कर्तव्यं ॥ तत्र दानि बहुनि प्राणिशतसहस्राणि भगवतो एदृशं ऋद्धिप्रातिहार्यं दृष्ट्वा प्रमुदिता प्रीतिसौमनस्यजाता संवृत्तो आश्चर्याद्भुतप्राप्ता हक्कारशतसहस्राणि प्रवर्तन्ति महाप्र

उद्धस्यपुत्रोपरमार्थदर्शिनोउपागमोर्शाक्यकुलोतदन्तरस्यशाद्येशाक्यमहानुभावंआशायकृष्यन्तेक्षत्रंबीजंआशायवाप्यन्ते॥आशायवाणिजायान्तिसमुद्रंधनहार
का॥योयस्त्वआशायतिष्ठामिस्त्वामेआशासमृध्यतुपुनःपुनःक्षिपवयन्तुबीजंपुनर्पुनःवर्षतिदेवराजःपुनःपुनर्वर्धन्तिबीजग्रामं॥पुनर्पुनःनाभन्तभन्तिकर्षिः
का॥पुनःपुनोयाचनकाउयेन्ति॥पुनर्पुनोसत्पुरुषाददन्ति॥पुनर्पुनस्सत्पुरुषेहिदत्वा॥पुनर्पुनोस्वर्गमुपेन्तिस्थानं॥दुर्लभोपुरुषाजन्योनसोसर्वत्रजायते॥य
त्रसोजायतेवीरोतत्कुलंसुखमेवन्ति॥वीरोहिवसप्तयुगाउनातियस्मिंकुलेजायभूरिप्रज्ञापितेशाक्यानृपतिदेवदेवान्नपाहिजातोमुनिसत्यमानो॥शुद्धोदनोः
नामपिताजिनस्यबुद्धस्यमायाहिवनाममाता॥योबोधिसत्वपरिहार्यकायिसोकुक्षिराकायस्यभेदात्स्वर्गेप्रमोदति॥सोमोदतिकामगुणेहिपञ्चहिइष्टेहिकान्तेहि
॥बुद्धस्यमाताअतिरिवद्युपकामायरिवारिताअप्सरगणेहिपुत्रेमिबुद्धस्यअसह्यनेपिनोअङ्गारसस्यप्रतिमस्यतापिनो॥पितुःपितामेत्वंसिपितृमेषशाक्यधः
मेणागोत्तमआर्यकोसि॥राजामाह॥यस्यान्तिकेप्रव्रजितोसिभिक्षुश्रेष्ठायसाउत्तमवर्णसोभीतोनापिभयंउयेति॥एकोपिसोरमतिवृक्षमूले॥उदायीआह॥यस्या
न्तिकेप्रव्रजितोसिराजाश्रेष्ठायसोचरतिउत्तमवर्णनसोभीतोनापिभयंउपेतिएकोपिसोरमतिवृक्षमूलेस्वकेवरतुन्तिमप्रमत्तनिन्दाप्रशस्ताअवेपमानसिंहोवय
देषुअसन्तसन्तवानभ्रजालेस्थिंअसज्जमानं॥नेतारमन्येषुअनन्यनेतयंभीरुदिनशाक्यकथवदेमि॥यंवेदयसिअनोपमङ्गलमहूपितानिष्क्रमिपुत्रस्यतहिंमः
सुपुत्रोभासिभुक्त्वाहिभिक्षुहन्नीपरायुपात्रंग्रहेत्वाउपनामयेयेनजिनो॥स्वयामवयपिदृशनायबुद्धअनन्तिवरविस्तीर्णकांक्षीनोकेउदपारिसत्वतारोपुत्रोम
नुयथावदेहिभिक्षु॥भुक्त्वानसोभोजनपावरदर्थंप्रविप्रणीतरसखाउयेनं॥सोप्रक्रमेपिराणपात्रंग्रहेत्वाउपनामयेयेनजिनोअनयो॥सोतप्रदेशंउपसंक्रमिः
त्वाउपनामयेपिराणपात्रंजिनस्यवन्दित्वपादाअवरितपापानं॥पक्षपतितंतालयोदर्शनाय॥इमेद्दशाउगाश्रेणित्वाभूमिपालान्निक्रतसउदानयतिनाभाजनवासः

हंभनन्तायत्रिसाहस्रायलोकधातूपजीवमाने भविष्यति ॥ संगामो नायकेन संप्रयुक्तानाङ्गमलनाकुसुमितावकीर्णा ॥ आसेवन्ति छिन्नसंघतिनादितानि ॥ स्पृहंशंपि मञ्जुप्रहर्षयं श्रीतिसंकुसुमितं श्रुत्वाप्रवरसर्वगुणोपेतं ॥ ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो अन्यतरराजामात्यमामन्त्रयति ॥ सो भणो अमात्य सर्वार्थसिद्धो कुमारो अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धित्वा विहरन्तप्रवरधर्मचक्रो कपिलवस्तुपवने ष्ठ अनुप्राप्तो ततो ऽत्र स्य सर्वार्थसिद्धस्य कुमारस्य प्रत्युद्गमनं करिष्यामि ॥ ततः कपिलवस्तुनगरे घोषणां कारयति ॥ सर्वेहि शाक्येहि बालेन गृहपतिकेहि सर्वेहि वणिग्भ्यकेहि सर्वेहि श्रेणीहि सर्वेहि वशित्वायतनेहि मया सार्द्धं सर्वार्थसिद्धस्य कुमारस्य प्रत्युद्गमनं कर्तव्यं ॥ साधु महाराजेति ॥ सो राज्ञामात्यो शुद्धोदनस्य प्रतिश्रुत्वा क्षिप्रमेव कपिलवस्तुनगरं चत्वरशृङ्गाटक अन्तरापणमुखेषु घोषणां कारयति ॥ भवन्तो सर्वार्थसिद्धकुमारो अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धित्वा कपिलवस्तुपवने ष्ठ अनुप्राप्तः ततो ॥ सर्वे भवन्तो हि राज्ञा शुद्धोदनेन सार्द्धं भगवतो प्रत्युद्गमनाय गन्तव्यं ॥ शाक्यानां शब्दागतो भेष्यति नगरस्य द्वारतो सिंहाभिज्ञायो छत्रिभवान विरक्तचित्तो सीर्णाभूमी विगतरोगो समन्तचक्षुः यथा सर्वपादपा वर्षेहि अनन्तप्रत्तमानन्दभेरीरवं श्रुत्वा शाक्या राष्टुसंगीति देवतपवहन्तं तुम्भिनीपेये न प्रतिज्ञा कृता बुद्धो भविष्यं लोके से ॥ स्पृष्यति भूतवचनो विगताभ्रकारो योषकान्तो सप्रपदानि यो इन्दुविनीये बोध्यप्रसन्नरत्नानि अनुबध्येतेन पोषिंहनदीनेभ लोके ज्येष्ठो सो स्पृष्यति परवादप्रभञ्जनानो येनेदशकुशलानां शयननवसे हवयोषितो से पुनर्भवहेतुः सर्वं शुद्धोधिन्वा नज्वाल नाजालिनी दुःखस्य मूलं सो स्पृष्यति वन्थेनप्रमोक्षं करोति लोके ॥ तेदानि कपिलवस्तुतो शाक्य शाक्यापि न्यस्तघोषं श्रुत्वा क्षिप्रमेव राजकुलद्वाले संनिपतितेषु कुमारा अमात्या भद्रवर्गा पुरोहितप्रमुःख्या बालेन श्रेष्ठप्रमुखा वणिग्ग्रामो सर्वे च ये कपिलवास्तव्या गन्धर्विका ॥ तद्यथा चक्कीडतेतालिक नटनर्तक रुल्लमल्लपाणिस्वरिका शोभिका लंघका कुम्भतूणिका वेलवकाः ॥ द्विस्तूलाभाणका पञ्चवटुका गायनका भरोड्विका हास्यकारको भेरीशंखमृदङ्गपटहिका तूणवापणवकीणा वल्लकी एकदर्शिवीणा एते वाद्येच बहुवाद्यकानास

नतान्यत्रउदायिसभागचरितोभगवतिभूतपूर्वमुदायिअतीतमध्वानंअभूषिभूमिपतिर्नामेनसत्यवर्द्धनोविघुष्टशब्दोधरणीपालोधार्मिकोधर्मराजा॥संप्र
जितःप्राणकोटीनयुतेहिधर्मेहिइमावसुमतिसमुद्रपर्यन्तामनुशासेतस्यअभूषिराज्ञोपूर्वादर्शावीसर्वज्ञानोनामेनमतिसारोगुणगणपरिवारितमतीवका
मेषुदोषदर्शीअनर्थिकोसर्वकामभोगेषुओरूप्तकुशलमूलोगृहेनरमतिविवेकरतो।तंअववसत्यवर्द्धनोपुत्रंअभेन्तषमाणीनकोमातुरावैश्रवणभवनसदृशेनअमर
भवनसंनिभेवेश्मेनअवचमतिसारोदशागुणिअन्तनिवेशनामपिनानेतानीधरणीपारधनानिपरिणितस्यभवन्ति॥अद्धुयनतनसमन्तानिसरागवशेहितानिविहोन्ति
किंकारणंमनन्भोअनभ्भस्यवशेनउत्थयंगृहेवन्यनतस्यवेनगानोकथंस्पृहेयाअनारणस्यवभ्भस्यकथंमुक्तोवचनेनकारणं॥अभिक्रमेययविषमस्यसभागमकथंस्पृहेनरो
वित्तव्रतिभाषितिमेनरपतिअभ्भोतुहंचिरनष्टोच॥तुह्यंनिकामोयेवअहंचकामानुपश्यामि॥तस्यचवचनंतस्यपितुनोराज्ञस्यमतिसारोप्रव्रजितेनहित्वंराज्यंकुमारोकामांच
अनपेक्षोउदरगोवनीरोत्वंचपक्खेटपिशुमिवत्यजेनहित्वराज्यसागरान्तामहिंसर्वीसोकामेषुदोषदर्शीअतिक्रमेकामधातुंमतिसारोब्राह्मंविहारंवाचये॥कुमारोप्रव्र
त्वगमनायप्रव्रजितस्मिंकुमारेअनुव्रजितोस्यपुरोहितकुमारोनामेनसौमदत्तोअनुप्रव्रजेसोमतिसारंउप्रव्रजितस्मिंकुमारेपितोअशासिसततंसिंअप्रमादंगत्वानसोमदत्तो
प्रसादयेसिधरणीपालंकिंमन्यसिउदायिमतिसारोअन्योतेनकालेनतेनसमयेनअहंमेवाअभूषिअनर्थिकोकामभोगेहि॥तत्किंमन्यसेउदायिअन्यसोसत्यवर्द्धनोआसि
॥अयमेवसोनरपतिःशुद्धोदनोसोतराआसिकिंमन्यसेउदायिअन्योसोअनुव्रतोसोमदत्तोत्वमेवसोअभूषिप्रसादयेसत्यमहंनामतस्मात्कारिंतमुदायिराजंशु
द्धोदनंप्रसादेहिभेष्यतिमहासमुद्रयोप्रसादेहितस्मिंमहीपालेभेष्यति॥अननतपालमुपवयोमहूमानुसारणाकृतप्रव्रएजावरप्रसादनेनरवनेत्वरितंप्रसादेहिसंप्र
तिशाक्याधिपती॥अतिमानहेतोवितर्कमथितोवतिष्ठतिविषममतिगिरितटपतितायथानागोऽसौनहेरणावलवतोउरूपोयथाराक्षसेनपरिक्षिप्तोनैवात्मानंप्र

जानातिपरमेवंभूमिपतीः ऐश्वर्यो हानिमनुस्मरे ऐश्वर्यंवदेयो विविचिन्तयन्तो ममकाचि अप्रसादो गत्वा लघु प्रसादेहि॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो कपिलवस्तुस्य
नगरद्वारातो प्रतिनिवर्तित्वा सर्वेण शाकियेनराज्ञेन सार्द्धं रथकायादर्शनशालायां प्रत्यस्थासि॥ तत्र राजा शुद्धोदनो शाक्यशाक्याधिनयश्च आमन्त्रेसि महान्तनो पि
ऐश्वर्याधिपत्यापात्रेसित्वा कुमारो प्रव्रजितो यदि न कुमारो प्रव्रजितो अभविष्यंसो राजा भवेन्तु चक्रवर्त्ति चातुर्द्वीपो विजितावी धार्मिको धर्मराजा सप्तरत्नसमन्वाग
तो तस्य इमानि सप्तरत्नानि भवेन्तु॥ तद्यथा चक्ररत्नं हस्तिरत्नं अश्वरत्नं मणिरत्नं स्त्रीरत्नं गृहपतिरत्नं परिनायकरत्नं एवं सप्तमं पूर्णं चास्य पुत्रसहस्रं भवेन्तु॥ शू
राणां वीराणां वराङ्गरूपिणां परसैन्यप्रमर्दकानां सो इमां चत्वारि महाद्वीपां सागरगिरिपर्यन्तां अखिलां अकण्टकां अदण्डेन अशस्त्रेण अनुत्पीड धर्मेण अभिजिनित्वा
अध्यावशिष्य एतान सह वे भवपरिवृतो भवेय तेषा अस्माकं हस्तो अत्र चक्रवर्त्तीराज्यं अभविष्यन्ते वयं कुमारेण प्रव्रजितेन महन्तातो ऐश्वर्याधिपत्यातो परिहीना॥ अ
थ खल्वायुष्मान् उदायी न्यग्रोधारामातो वैहायसमभ्युद्गमित्वा राज्ञो शुद्धोदनस्य शान्तिपमराउलपरिवृतस्य पुरतो तालमात्रं वैहायसमन्तरीक्षे अस्थासि॥ अद्राक्षी राजा
शुद्धोदनो आयुष्मन्तं उदायीं तालमात्रं वैहायसमभ्युद्गम्य समन्तरीक्षे तिष्ठन्तं दृष्ट्वा च पुनः हृष्टो तुष्टो सौमनस्यजातो उत्थायासनातो एकांसमुत्तरासंगं कृत्वा येः
नायुष्मान्तु दायिनं राजाति इतनामेत्वा आयुष्मन्तमुदायिं गाथाये अध्यभासे॥ कुतस्त्वमागच्छसि एकचीवरकेन नमथैन इह तु प्राप्तो किंवा त्वमाकासस्थित्वमुदायि
सुदुर्लभासिद्धव्रतानदर्शन॥ नाभस्तु राष्ट्राधिपते गिरीमतो यस्य तव पुत्र नराणामुत्तमो॥ तेजेन तेभासति सर्वलोक सहस्ररश्मि इव उदेति मेदिनी॥ एवं दानिः
स्थविरेण उदायिना तालमात्रं वैहायसमन्तरीक्षे स्थितेन बहूनि बुद्धमाहात्म्यानि परिकीर्त्तितानि वराजा शुद्धोदनो अत्यर्थं प्रीतो हृद्वनो॥ सो दानि शाक्यशाक्यापि
न्यश्च आमन्त्रयति॥ स यथापि नाम सर्वांचिरप्रवासोत्सुक्यस्य अन्त्यप्रदेनस्यस्ततं पूर्वंगमंस्तनपूर्वंनिमित्तयमिदं आर्योदायीनो सर्वसंशयच्छेत्तार सुगतस्य श्रावकोः

कायाः स्वकानि पुण्ययानानि योजयन्ति ॥ भगवतो दर्शनाय गमिष्यामः ॥ अश्रोषीत्खलु राजा शुद्धोदनो कपिलवास्तव्याः शाक्या शाक्यापि च स्वकस्वकानि पुण्ययाना
नि नियोजापयन्ति ॥ न्यग्रोधारामं गमिष्यामः ॥ भगवन्तं दर्शनाय ॥ तेन राज्ञा कपिलवस्तुस्मिं घोषणा कारापिता ॥ न केनचित्पथमं भगवतो उपसंक्रमितव्यं ॥ सर्वेहि म
या सार्धं न्यग्रोधारामं गन्तव्यं ॥ भगवन्तं दर्शं ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो सार्धं स्वकेनान्तःपुरेण यशोधराप्रमुखेन तार्के कुमारामात्येहि च सार्धं शाक्येहि सपरिवारेहि
सार्धं भटप्रहारयाश्वारोहेहि सार्धं वनिजसार्थवाहेहि सार्धं श्रेष्ठिप्रमुखेहि निगमेहि महता राजानुभावेन महता राजऋद्धीये ॥ कपिलवस्तुतो नगरातो निर्या भगवन्तं
दर्शनाय ॥ राजा च शुद्धोदनो कपिलवस्तुतो यावत् पौरकूअभ्यरथेन निर्यावति शाकियगणपरिवृतो न्यग्रोधारामं भगवन्तं दर्शनाय भिक्षुसंघो च कपिलवस्तुं नगरं पि
ण्डाय प्रविशति ॥ राजा शुद्धोदनेन भिक्षुसंघो दृष्टो ॥ सो दानि अमात्यानां पृच्छति ॥ हे भणे अमात्या किं इमात्मा किं इमा एदृशा प्रव्रज्या ॥ अमात्या आहंसुः ॥ देव कुमारस्य
एषो परिवारो ॥ सो दानि ताकृशशरीरं भिक्षुलक्षिं प्रव्रजिता ॥ उरुविल्वाकाश्यप नदीकाश्यप गयाकाश्यप शारिपुत्रमौद्गल्यायनादयः सपरिवाराः अपतेज्यं शरीरेण कृशा
पात्रःपाणी दृष्ट्वा परिदीन रूक्षवर्णा सर्वतो समन्ततो परिक्षिप्तप्रजिप्साति राजा भविष्यति च चक्रवर्ती चातुर्द्वीपो विजितावी धार्मिको धर्मराजा सप्तरत्नसमन्वागतो राज्ञा सहस्र
परिवृतो मेदिनी मध्यावसिष्यति इमे मे एदृशा परिवारं निवर्तेथ रथं नन्तरस्त्रमिड्ढ ॥ ते दानि भिक्षु अमात्येहि उच्यन्ति ॥ राजा वो न दृष्टुकामो निवर्तेथ ते दानि निवर्तिता न्यग्रो
धारामं गताः ॥ नमो भगवन् राजानं शुद्धोदनो इच्छति द्रष्टुं ॥ अस्माकं च दृष्ट्वा इति निवर्तितो ॥ ॥ भगवानाह ॥ इमं हि रवस सर्वस्य भिक्षुसंघस्य आहारं भविष्यति ॥
आयुष्मानुरुविल्वाकाश्यपो भगवन्तमामन्त्रयति ॥ गच्छामि भगवन् राजानं शुद्धोदनं निवर्तेमि ॥ भगवानाधिवासेति ॥ नदीकाश्यपो आह ॥ गयाकाश्यपो पि उपसे
नोपि स्थविरे ते महर्द्धिका भिक्षु भगवन्तं पावेन्ति गच्छाम भगवान् राजानं शुद्धोदनं प्रसादेम यथा भगवन्तम् उपसंक्रमेय ॥ भगवां तेषापि नाधिवासेति ॥ अथ खल्वायुष्मतो

२८८

महामौद्गल्यायनस्य एतदभूषि ॥ किं भगवानाकांक्षति भिक्षुपो राजानं शुद्धोदनम भिप्रसादेया अद्राक्षी न्महामौद्गल्यायनो दिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिक्रान्त
मानुष्यकेन भगवतो चित्तं कालोदायिस्मिं भिक्षुस्मिं प्रतिष्ठितं ॥ कालोदायि भिक्षु राजानं शुद्धोदनम भिप्रसादयिष्यति ॥ दृष्ट्वा च पुन येनायुष्मान् कालोदायी ते
नोपक्रमित्वा आयुष्मतो कालोदायिस्य एतदुवाच ॥ लाभा ते आयुष्मन उदायि सुलब्धा लाभा यस्य ते शास्ता आकांक्षति ॥ उदायी भिक्षु राजानं शुद्धोदनम भिप्रसादयि
ष्यति ॥ अस्ति अन्ये स्थविरस्थविरा भिक्षु यावन्ते न लभन्ति त्वं गच्छ आयुष्मा उदायि राजानं शुद्धोदनं अभिप्रसादेहि ॥ एवमुक्ते आयुष्मा कालोदायि आयुष्मन्तं म
महामौद्गल्यायनमेतदुवाच ॥ दुरासदा आयुष्मन्महामौद्गल्यायन राजानो क्षत्रिया मूर्द्धाभिषिक्ता जनपदस्थामवीर्यप्राप्ता ॥ सय्यथापि नामायुष्मं महामौद्गल्याय
न इमस्य महानग्निस्कन्धो पुरुषस्य दुरासदो भवति उपसंक्रमणाय ॥ एवमेवास्ति महामौद्गल्यायन राजानो क्षत्रिया मूर्द्धाभिषिक्ता जनपदस्थामवीर्यप्राप्ता दुरास
दा उपसंक्रमणाय सय्यथापि नामायुष्म महामौद्गल्यायन कञ्चरो बधिरायनो दुरासदो भवति उपसंक्रमितुं ॥ एवमेवायुष्मं महामौद्गल्यायन राजानो क्षत्रिया मूर्द्धाभिषि
क्ता जनपदस्थामवीर्यप्राप्ताः दुरासदा उपसंक्रमणाय ॥ सय्यथापि नामायुष्मन्महामौद्गल्यायन सिंहो महाराजो दाढी बली केशरी मृगाधिपति दुरासदो भवति पु
रुषस्योपसंक्रमणाय ॥ एवमेवायुष्मन्महामौद्गल्यायन राजानः क्षत्रिया मूर्द्धाभिषिक्ता जनपदस्थामवीर्यप्राप्ताः दुरासदा पुरुषसिंहा दुरासदो भवन्ति उपसंक
मणाय ॥ सय्यथापि नामायुष्मन्महामौद्गल्यायन: शार्दूलो ओरीनकायो गुरुदर्शनो दुरासदो भवति पुरुषस्य उपसंक्रमणाय ॥ एवमेवायुष्मन्महामौद्गल्यायनः
क्षत्रिया राजानो मूर्द्धाभिषिक्ता जनपदस्थामवीर्यप्राप्ताः पुरुषशार्दूला दुरासदा भवन्ति ॥ उपसंक्रमणाय ॥ अथ खलु भगवानायुष्मन्तं कालोदायी गाथाय अध्य
षे ॥ शृणु मम उदायि भद्रा परमकुशला प्रसादकानां त्वमेवायो शाक्यकुलेन नन्दिजननं राजवरं न पुप्रसादेहि ॥ नहि अन्ये कश्चिद्भिक्षु समर्थो राजानो प्रसादयितुं विः

तथागता ॥ एतस्य दानि समये यं दानि भगवां पिहि ॥ चारिकां प्रक्रमेण स्ता अनुकम्पाये प्राणिनां ॥ यावितो भु विलमो शरीयानि मचारिणो ये करेय ओकाशं अनुकम्पा ः
ये प्राणिनां ॥ इतो हं मर्द्धमासेन तं करित्वान पोषधं ॥ चारिकां प्रक्रमिष्यामि अनुकंपाये प्राणिनां ॥ ततो च अर्द्धमासे नतं कृत्वान पोषधं चारिकां प्रक्रमे शास्ता अनुकंपाय ः
प्राणिनां ॥ यं सो ग्रामं वा निगमं वा उपसंक्रमति गौतमो ॥ तहिं तहिं से मनुजा पस्तुपेन्ति चतुर्दिशं ॥ यं सो ग्रामं वा निगमं वा उपसंक्रमति गौतमो ॥ स्थानेस्तु पुष्पितावृ
क्षा संभवायन्ति चतुर्दिशं ॥ यस्य यस्यैव वृक्षस्य मूले तिष्ठति गौतमो ॥ सो सो मुञ्चति पुष्पाणि ओनमित्वा द्रुमोत्तमो ॥ यस्य यस्यैव वृक्षस्य मूले तिष्ठति गौतमो ॥ सो
सो मुञ्चति फलानि प्रतिशरणानि सर्वशो ॥ मानुष्यका च ये वृक्षा पुष्पाणि च फलानि च ॥ चारिकावानि च फलानि च ॥ चारिकां निदर्शयेन्तु चरन्तो लोकनायके ॥ ततो यं पृ
थिवी कृत्स्ये ससमुद्रसपर्वता ॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य चरन्ते लोकनायके ॥ मन्दारवानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य चरन्ते लोकनायके ॥ महाम
न्दारवां पुष्पां देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य चरन्ते लोकनायके ॥ कर्कारवाणि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य चरन्ते लोकनायके ॥ महा
कर्कारवां पुष्पां देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य चरन्ते लोकनायके ॥ रोचमानानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य चरन्ते लोकनायके ॥ महा
रोचमानानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां चरमाणस्य चरन्ते लोकनायके ॥ मञ्जूषकानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य चरन्ते लोकनायके ॥
महामञ्जूषकपुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य चरन्ते लोकनायके ॥ भीष्माणि च पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां चरमाणस्य चरन्ते लोकनायके
॥ महाभीष्माणि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां चरमाणस्य चरन्ते लोकनायके ॥ समन्तगन्धानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य चरन्ते लो ः
कनायके ॥ महासमन्तगन्धानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां चरमाणस्य चरन्ते लोकनायके ॥ पालिजातानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेतदा ॥ चारिकां चरमाण

स्यवरल्लेलोकनायके॥ सुवर्णमयानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां प्रतिपन्नस्य वरल्लेलोकनायके॥ रूप्यमयानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां
चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ रत्नमयानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ चन्दनस्य चूर्णानि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चा
रिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ अगुरुस्य चूर्णानि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ केशलस्य चूर्णानि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारि
कां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ तमालपत्रस्य चूर्णानि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ दिव्यावरतनचूर्णानि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चा
रिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ तूर्यकोटिसहस्राणि संप्रवादेन्तु अम्बरे॥ चारिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ अन्तरीक्षे स्मिं भेरीयो संप्रवादेन्तु अघट्टिता॥
चारिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ चैलक्षेपाणि करेन्तु अन्तरीक्षस्थितामरे॥ चारिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ नागराजा सुवर्णस्य अतिक्रान्ता च मानुषाः
॥ चारिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ इमे पि बहवो यक्षा वर्णवन्तो यशस्विनः॥ चारिकां अनुवर्तेन्तु वरल्लेलोकनायके॥ इमे पि बहवो देवाः वर्णवन्तो यशस्विनः चा
रिकामनुवर्तेन्तु वरल्लेलोकनायके॥ त्रिसाहस्रे भिक्षु देवा वर्णवन्तो यशस्विनः॥ चारिकां अनुवर्तेन्तु वरल्लेलोकनायके॥ षडाशीति सहस्राणि ब्राह्मणानां समागता॥
चारिकां अनुवर्तेन्तु वरल्लेलोकनायके॥ न तत्र क्षुधा पिपासा नापि हायन्ति वर्णतो॥ चारिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ न तत्र शीतमुष्णं वा दंशा वा मशका न च॥
चारिकां चरमाणस्य वरल्लेलोकनायके॥ सो चारिकां चरित्वान विनेत्वा च बहुं जना॥ उपागमे लोकनाथो शाक्यानां कपिलाह्वयं॥ ॥ भगवान्न्यग्रोधारामे विहर
ति॥ महता भिक्षुसंघेन सार्द्धं अष्टादशभिर्भिक्षुशतेहि अश्रोषी राजा शुद्धोदनो भगवां कोशलेषु चारिकां चरमाणो महता भिक्षुसंघेन सार्द्धं अष्टादशभिर्भिक्षुशतेहि
॥ येन कोशलानां नगरं तदनुसारे॥ तदन्तु ज्ञात्वा तत्रैव विहरति॥ कपिलवस्तुस्मिं न्यग्रोधारामे॥ तेयानि सर्वे कपिलवास्तव्याः॥ शाक्या शाक्यायिन्यश्च भगवतो दर्शन

नीचनारक॥ ॥अथखलुभगवांआयुष्मतोशालिपुत्रस्यभगवतोशिखिस्यचारिकांवर्णयति॥उदारंभनरासिशालिपुत्रशस्तोपूर्वेचारिकांप्रतिपन्नस्यशिखि
स्यलोकनायको॥यंसोग्रामम्वानिगमंवाउपसंक्रमतिनायकोतहिंनहिंसीयानीयंभोतिअस्थांमसन्नातं॥यंसोग्रामंवानगरंवाउपसंक्रमतिनायकोतहिंनहिंसम
तुन्नानेन्रुग्रहुचतुर्दिशं॥यंसोग्रामंवानिगमंवाउपसंक्रमतिनायकोस्तानेषुपुष्पितावृक्षसोप्रभाभिमंन्तेदिशं॥यस्यस्यसैववृक्षस्यमूलेतिष्ठतिनायको॥सोसो
मुवतिपुष्पाणिओभासित्वाऽमोत्तमो॥यस्यस्यसैववृक्षस्यमूलेतिष्ठतिनायको॥सोसोपुनत्निफलानिप्रतिश्रणीनिसर्वशो॥मातुष्यकाचयेवृक्षापुष्पाणिचफ
लानि॥चारिकायनानिदृश्यन्तुशिखिस्यलोकनायके॥अमानुषावयेवृक्षापुष्पाणिचफलानिच॥चारिकांयतनानिदृश्यन्तुशिखिस्यलोकनायके॥तत्रेयंस्थि
कस्यलगुडाश्चसपर्वता॥चारिकांप्रतिपन्नस्यशिखिस्यलोकनायके॥मन्दारवाणिदेवासंप्रकिरेतदा॥चारिकांप्रतिपन्नस्यशिखिस्यलोकनायके॥महामन्दारवा
णिदेवाःसंप्रकिरेतदा॥चारिकांप्रतिपन्नस्यशिखिस्यलोकनायके॥कर्कारवाणिपुष्पाणिदेवाःसंप्रकिरेतदा॥चारिकांप्रतिपन्नस्यशिखिस्यलोकनायके॥महाक
र्कारवाणिपुष्पाणिदेवाःसंप्रकिरेनदा॥चारिकांप्रतिपन्नस्यशिखिस्यलोकनायके॥रोचमानानिपुष्पाणिदेवाःसंप्रकिरेतदा॥चारिकांप्रतिपन्नस्यशिखिस्यलोकना
यके॥महारोचमानानिपुष्पाणिदेवाःसंप्रकिरेतदा॥चारिकांचरमानस्यशिखिस्यलोकनायके॥मञ्जूषकानिपुष्पानिदेवाःसंप्रकिरेतदा॥चारिकांप्रतिपन्नस्यशिखिस्य
लोकनायके॥महामञ्जूषकानिपुष्पाणिदेवाःसंप्रकिरेतदा॥चारिकांप्रतिपन्नस्यशिखिस्यलोकनायके॥भीष्माणिचपुष्पाणिदेवाःसंप्रकिरेतदा॥चारिकांप्रतिपन्न
स्यशिखिस्यलोकनायके॥महाभिष्माणिपुष्पाणिचपुष्पाणिदेवाःसंप्रकिरेतदा॥चारिकांचरमाणस्यशिखिस्यलोकनायके॥समन्तगन्धानिपुष्पाणिदेवाःसंप्रकिरेतदा
चारिकांचरमानस्यशिखिस्यलोकनायके॥महासमन्तगन्धानिपुष्पाणिदेवाःसंप्रकिरेतदा॥चारिकांचरमानस्यशिखिस्यलोकनायको॥पालियात्राणिपुष्पाणिदेवाःसंप्र

किरेन्तदा॥ चारिकांप्रतिपन्नस्य शिखिस्य लोकनायके॥ सुवर्णमयानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ रूप्यमयानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ रत्नामयानि पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ चन्दनस्य चूर्णानि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ अगुरुस्य चूर्णानि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ केसरस्य चूर्णानि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ तमालस्य पुष्पाणि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ दिव्याश्च रत्नचूर्णानि देवाः संप्रकिरेन्तदा॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ तूर्यकोटीसहस्राणि संप्रवाद्येन्सु अम्बरे॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ अन्तरीक्षस्मिं भेरीयो संप्रवाद्येन्सु अघट्टिता॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायकेनायके॥ चीरक्षयाणि अकरेन्सु अन्तरीक्षस्थिता मरू॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ नागराजा सुवर्णाश्च अभिक्रान्ता अमानुषाः॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ इमेपि बहवो यक्षा वर्णवन्तो यशस्विनः॥ चारिकामनुबन्धेन्सुः॥ शिखिस्य लोकनायके॥ षडशीति सहस्राणि गृहपतीनां समागताः॥ चारिकामनुबन्धेन्सु चरन्ते लोकनायके॥ न तत्र क्षुधा पिपासा वा नापि बहानि वर्णता॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ न तत्र शीत उष्णं वा दंशो वा मशका पि वा॥ चारिकां चरमाणस्य शिखिस्य लोकनायके॥ सो चारिकां चरित्वान विनेको टि बहुजनी॥ संबुद्धो परिनिर्वायेन्सु वीर्यक्षीणा परिर्भवो॥ अथ खलु आयुष्माशाः निषद्यो उत्थायासनातो एकांशमुत्तरायासंगं कृत्वा दक्षिणाजानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठापयित्वा येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणामयित्वा भगवन्तमेतदवोचत्॥ भगवानपि ः भगवतो शिखिस्य समशीलो समसप्रज्ञो वनेहि वैशारद्येहि बुद्धधर्मेहि॥ भगवतो पि एतरहि येपि चारिकां भविष्यति॥ यथापि भगवतो शिखिस्य साधु भगवां चारिकां चरे॥ बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकंपाय महतो जनकस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च ततो करित्वा एकान्तप्रणोत्वान अंजलिं॥ चारिकां तत्र याचेसि शाखिपुत्रो

थागतवरज्ञाना सम्यक्संबोधिमुत्तमां ॥ धर्मैर्विनयमानानां काआतुआदिनानता ॥ भगवां सम्यक्संबुद्धो यदर्शनमुपागतो ॥ तमर्थमभिसंवादयित्वा राजगृहे विहरति ॥ शास्ता देवानां च मनुष्याणां च ॥ अश्रोषित् खलु कपिलवास्तुवस्तव्या शाक्या शाक्यापनी या भगवां किल प्रवृत्तप्रवरधर्मचक्रो राजगृहे विहरति ॥ देवमनुष्याणां अर्थं चर्या चरमाणो ॥ अथ खलु कपिलवास्तव्या शाक्या येन राजा शुद्धोदनो तेनोपसंक्रमित्वा राजानं शुद्धोदनमेतदवोचत् ॥ भगवां महाराज अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धो प्रवृत्तप्रवरधर्मचक्रो देवमनुष्याणां अर्थं चर्यां चरन्तो राजगृहे विहरति स्म ॥ साधु महाराज भगवतो दूतो प्रेषयतु ॥ अनुकम्पिता भगवता देवमनुष्या ॥ साधु भगवां ज्ञातानपि अनुकंपतु ॥ राजा शुद्धोदन आह ॥ एवमस्तु विसर्ज्जेपितु तेषां शाक्यानां भवति को ऽपि स्यो भगवतो दूतो योग्यो च ॥ शाक्या आहन्तुः ॥ महाराज अयं नाव छन्दको समर्थो च भगवतो कुमारभूतस्य उपस्थायको तेन सार्धं कुमारो अभिनिष्क्रान्तो अयं पि उदायी पुरोहितपुत्रो भगवतो कुमारभूतस्य दारकवयस्यो अभूषि सहपांशुक्रीडनको एते प्रेषियन्तु ॥ तेदानि प्रव्रजति छन्दककालोदायि पि गद्धथ राजगृहं भगवतो सकाशमुपसंक्रमे भगवतो वन्दनाय देयरवचव दृथ मनुष्याः साधु भगवां ज्ञातानपि अनुकम्प्या च वो भगवां यत्स्यथा कुर्याथ ॥ तदानि राज्ञो शुद्धोदनस्य प्रतिश्रुत्वा कपिलवस्तुतो नगरातो निर्गम्य अनुपूर्वेण राजगृहं अनुप्राप्ता वेणुवनं कलन्दकनिवापं ॥ अथ खलु छन्दककालोदायि येन भगवां तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते अस्थान्तुः ॥ भगवां तान् आह ॥ कहं छन्दककालोदायि किं वो आगताति ॥ ते आहन्तुः ॥ भगवन्तं कपिलवस्तुनाम पिच्याम ॥ भगवानेतस्मिं वस्तस्मिं एतस्मिं निदाने एतस्मिं प्रकरणे तापे वेलाये इमां धर्मपदां भावति ॥ पश्यन्ति तं नाथनीवर्ती ति नमस्यन्त जिना नाति अन्तको तं बुद्धमनन्तगोचरं अपदं केन पदेन नेष्यथ यस्य जालिनी समूहतातत्ष्णा नास्ति कहिंचि नेत्रिका तं बुद्धमनन्तविक्रमं अपदं केन पदेन नेष्यथ ॥ तेदानि भगवता वुच्यन्ति छन्दकउदायि किं प्रव्रजिष्यथ ॥ तेदानि न प्रव्रजितुकामाः यं च राज्ञो शुद्धोदनेन संदिष्टा यं वो भगवां ज्ञातेय तं कुर्याथ न पश्यन्ति [illegible]

न्यत्रकाषायानिनाप्यन्यत्रकल्पकोयोकेशश्मश्रुअवतालयेयं॥तेदानिभगवतोगौरवेणअकामकाआहन्सुःभगवन्प्रव्रजिष्यामिइति॥तेदानिभगवताएहिभिक्षुकायआभाष्टाएथभिक्षवछन्दककालोदायिववथतथागतेब्रह्मचर्यं॥तेदानिभगवताएहिभिक्षुकायेआभाष्टे॥यत्किंचिद्गृहिलिंगंगृहस्थानंगृहध्वजंगृहकल्पंतंसर्वेसमनन्तरेहितंचिचीवराणिवस्त्रानंजातरूपंतंकुम्भकंचपात्रंप्रकृतिस्वभावसंस्थिताचकेशाईर्यावसानंसंस्थिहो॥सय्यथापिनामवर्षशतोपसम्पन्नानांभिक्षुणाएवमापुभन्तानाछन्दककालोदायिनाप्रव्रज्याउपसंपदाभिक्षुभावोभगवादानियतःअभिनिष्क्रान्तोयतोअनुत्तरांसम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धोनापिजानाति॥भगवांसन्तहिवर्षेहिजातिभूमितेनामुखेनिषण्णोएवंअनन्तसमतोभ्याससभ्याससधर्मोपिसत्वानांवर्षाणामत्ययेनकपिलवस्तुयानांशाक्यानांएवंजातिसारोहितामनुष्येभूयोविनाकुशलस्यधर्मस्यविपाकेनदेवेषूपपन्नाःदेवभूताभगवन्तंयावन्तिअनुकम्पिताभगवतादेवमनुष्याः॥साधुभगवांज्ञातीयिअनुकम्पतुसमयोभगवतोज्ञातीनामनुकम्पायेअधिवासेतिभगवांतासांदेवतानांतूष्णीभावेन॥अथखलुदेवताभगवतातूष्णीभावेनअभिवासनांविदित्वातुष्टाआत्तमनाभगवतःपादौशिरसावन्दित्वाभगवन्तंप्रदक्षिणीकृत्यतत्रैवान्तरहायेन्सुः॥भगवतादानिजातिभूमीयेअभिमुखंआसनंप्रज्ञपापितं॥येनकपिलवस्तुयंकायगतास्मृतियेउदेववर्षाणिपर्यवस्तुभेषसंततसुखंनिविःज्ञहेतंअनभिरतिनवन्दे॥आयुष्मांदानिउदायीभगवतोनिमितज्ञोतस्यएतदभूषियथाभगवताकपिलवस्तुअभिमुखंआसनंप्रज्ञपापितंज्ञातीभगवाअनुकंपितुकामोसोभगवन्तंयाचयति॥इदंअविक्षिप्तमनाशृणोथ॥यथाजितनमप्रतिमंअनेयं॥निर्यात्यजन्मभूमिंशिरसाहिवन्दियकालोदायीयाचति॥अप्रमे[illegible]समप्रमेयंअंगारिणादानितरुणफलेसिरोपर्णायातकवियतेअभिसन्तोयवप्रभासन्तिसमयोमहावीरभगीरथानां॥वनानिफुल्लानिमनोरमानिसमन्ततोसर्वेदिशाप्रवालि॥पुष्पंत्यजित्वाफलमादियन्तसमयोइतोप्रक्रमितुंशाक्यनो॥नात्यातिशीतंनात्यातिउष्णंऋतुसुखंअ[illegible]यंतंभगवन्तंपर्यपन्नुतेकोलिपाशाकियानसुखरोहि

उभयंपुरं॥नास्तिमोक्षोइतोस्माकंधर्मवक्षानमारिकास्वयंकृतेहिकर्मैहिजम्बूद्वीपातोकर्षितो॥स्वचित्तमयकृतेहिउक्षितोयमयासनोपुष्मस्वदातिगच्छेथअप्रमानेनस
गृहं॥ज्ञातयोनमोवदेथदेथदानानिमारिषमोन्ववोचितनुत्पथेयस्तऽप्रमवगाहितं॥अपिस्वयुक्तपालेनकृतान्कुलंस्वजनेनेनसहवासोनत्विहिदुःखंडुःस्वयावितेनपरित्यक्तावव
नेप्रेवरा॥तिच॥स्वजनेनेनसहवासोनतुरस्ताद्दुःखंदुःखहन्तमारिषगंसामिस्त्रायावन्नतुष्यति॥उरामेधूर्त्तज्ञानातिपौरुषायाइहागता॥तस्यवभीरुहतस्यविकृष्टाअवि
धाविधा॥स्वदेशंमनसीकृत्वापुनःशन्योनर्विकीतो॥सोर्थतोओरुहित्वानगत्वामार्गंयथागतं॥सहसापितीयेआसनस्मिंशर्यतिअभिसंविशेषोच॥तत्रविचिन्तेतिकथं
वोधेयवाणिजां॥एतमर्थंयथाभूतंनवजानेन्तुःधूर्त्तयोनवगुह्यंप्रशंसन्तिप्रकाशीयन्तपरिज्ञातासन्तःप्रमत्ताआपेन्तुकथमनुतापिकं॥तेनतस्यचियविन्दुविकसन्तितस्य
प्रकाशितं॥तत्तद्वंगुह्यमर्थानथानियतारोउद्भासन्तितेनराः॥यन्नूनाहलयंगुह्यंधीरेयथावल्कोनुदी॥ततोसानंआख्यासिपश्चात्तप्राप्नेहयसाह्वये॥तस्मिंसमयेज्ञान्ने
ज्ञातमासेउपस्थितेसहायावाणिजाआह॥उमादोनवकार्य्यस्वीप्रभोजनेपानेअर्थमात्रोभविष्यति॥तस्यदिवसात्ययेनसहसायितीभिःतदाओरुह्याभिरगमेत्तुःतप्रदे
शप्रतिगृह्यवाणिजास्तवे॥तेनतत्रसमागम्यपृच्छन्तिवाणिजा॥भणातुआर्योएतमर्थंयथाभूतंयथादृष्टंश्रुतंवते॥सोचतेयांसमाख्यासिहितेषीअनुकम्पको॥यथादृष्टंश्रुतं
दैवराक्षसीपातोनिःसारं॥अथवाणिजाभनन्वितासर्वएसतीगणामेतं॥अस्तिपत्वगराराक्षसीनगरस्सउत्तरभागेस्थितोसागरस्यतीरेआयतिवावातुरगराजा॥कोगंसति
वोपारंसमुद्रस्यलवणातोयस्य॥कस्वस्तिनानयामिकस्यममरिकुवचनं॥तंवयमुपेमिशरणंसोनेष्यतिस्वस्तिनापारं॥तस्यतेवचनंश्रुत्वासार्थवाहस्यवाणिजासमयास
हितासर्वेअगमाउत्तरादिशंतेगम्यनातिदूरेपश्यन्तिवाणिजातुरगराजंस्थितंराजस्यधीनरोराक्षसीनगरस्यउत्तरेभागे॥उत्राभितुउत्तमाङ्गोभाषतिवाच्यंतुरगराजा॥
कोगंसतिवोपारंसमुद्रस्यतोयस्यास्वस्तिनानयामिकस्यममक्षध्यतुवचनं॥तस्यतेवचनंश्रुत्वाहयराजस्यवाणिजा॥अंजलिंप्रग्रहेत्वानइदंवचनमब्रवीत्॥शरणंतेउपः

घामसर्वलोकेहितावह॥अस्माकंनेहितेपारंअस्माकंरिक्ष्यत्ववचनंनामवक्तुरगराजोइदानींदारकोऽहंनावकरुणाप्रपलयिष्यन्तितंवोमनसिकर्तव्यं॥यदिकृष्णा
कमेवमस्यादन्यममैषभार्याममैषपुत्रोवोममधीतरोवोअवसावशामेष्यथभूयो॥अथकृष्णाकमेवस्यानममैषभार्यानमेषपुत्रोवोनममैषधीतरोवोनतोतंगमथ
खसिपारं॥एवंसमनुशासयित्वावाणिजानाहयोत्तमोअनुकम्पयाकारुणिकोइदंवचनमब्रवीत्॥एहिमारिषभद्रंवोवाणिजाभद्रमस्तुवो॥अहंवोत्तारयिष्यामिदारु
णाद्भयभैरवान्॥सोवाणिजान्गृहेत्वानप्रक्रान्तोमेदिनीयंखगपथेनआरोहतिएनमेवमनुयस्सविहगवायपथेदेवगणादानवगणाभुजगगणा॥यक्षयक्षसभवनेवरुणाणि
श्रामयेत्तु॥साधुसाधुमहासत्वनिःसंशयंभविष्यति॥शास्तानविरेणलोकप्रद्योतोतारेष्यतिजगदिदंजरामरणसागरान्पारंयेषांवजन्हआसिममैषभार्याममैषपुत्रोवो
ममैषधीतरोवालेहयपृष्ठश्रात्राः॥महिमनिनिन्दिताःयेषांवतत्रआसिममैषाभार्यानममैषपुत्रोवानममैषधीतरोवास्वस्तिनापारउत्तीर्णा॥एवमेवइहजम्बूद्वीपेसत्याग
तायेनैवश्रद्दधिष्यन्तिवचनंधर्मराजिनोवचनंतेनिगच्छन्तिराक्षसीहिववाणिजा॥येतुजनाःश्रद्दधिष्यन्तिवचनंधर्मराजिनोस्वस्तिनातेगमिष्यन्तिवालाहेनैववाणिजा॥
पूर्वनिवासंभगवान्पूर्वेजातिमनुस्मरन्॥जातकमिदमाख्यासिशास्ताभिक्षुणासन्तिके॥तेवस्त्रभासेचथात्तवोआत्मानमधिकृत्यभगवानेतमर्थंतुव्याकरेअनवराग्र
भिसंसारेयत्रमेउषितंपुरा॥वालाहोहमभूआसीत्प्रजनकोशोहयोत्तमः॥वाणिजानाशतापंचआसिसंजयिनातदा॥एवमिदंअपरिमितंबहुदुःखउच्चनीचचरित
मिदंद्वारांविगतज्वरोविगतभयोअशोकोस्वजातकंभाषतिभिक्षुसंघमध्ये॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेशालिपुत्रमौद्गल्यायनप्रमुखाणांपञ्चानांभि
क्षुशतानांराक्षसीद्वीपक्षिप्तानांजातकंसमाप्तं॥ ॥अथखलुसंजयीवैरटिपुत्रोपरिव्राजकोराजगृहेनगरेचत्वरशृंगाटकेश्रवणानुखेडुआह॥आगतोश्र
मणोगौतमोमगधावगिरिह्ययंसंजनेत्वातहिंक्षुनामनयष्यति॥एवंप्रकारंभिक्षुर्भगवन्तंआरोचयन्ति॥भगवानाह॥मयतीपामहावीरास[illegible]र्णातथागता॥त

नानभ्रंग्रसेनानितिष्ठन्तितिर्यग्हंसिहपंजरगवाक्षजालावलंबनवविविधाअधिकतरंतउरवरंभालोक्यतिरासतीनगरं॥अथनत्रडविद्यानामहत्तीमहाभाग्यनेनिर्यर्णला
नमुपनामेन्तिकलिकनखकेशभ्रमभ्रूनाज्ञानातसमानानाअनलकृतानांवरदामधारिणांभोजनतुपनामेन्तिअनेकरसव्यंजनमुपेतं॥वराहमलसमाहिअजगपशवसङ्कु
टमयुरनिनरवलककनावकुंपिंजलसारसापिचभूता॥यावनत्रप्रनाननिमदंगसारंगसेन्यवापणावासकामदशवकीणांविवापावहहेहितणकाचवग्नकीनलानाकन्नाका
परिवारिनीगोमुखीं॥अपरेवेनुमपरेत्रपणमन्तिमधु[illegible]प्रणापन्तिअपरेविश्वस्तावनतालवाधानवराणिसप्तदर्शन्ति॥रतनावरतुषभूता॥शय्यासनभोजनविधान
वसनंचवोवपंचअभिरमथ॥नन्दनेवमरुलापा॥अपिसुप्रमत्तकेहिदक्षिणामार्गेनगन्तव्यं॥येतेषांसार्थवाहोसप्रज्ञासुकुशलोसुबुद्धिकोसकोरहोनिवर्णो॥किन्नुखुप
थानोवारेन्तियन्नलाहस्तुग्रायेसहस्रापिनीयेअसिंगृहीत्वानगरस्यदक्षिणेनतंपन्थलिकतुपनयं॥सोनायेपतत्रायेसहस्रापिनीयेअसिंगृहीत्वानगरस्यदक्षिणेननतवपंथलिकं
उपगमासि॥यथयथउपेन्तियन्थंअथयभ्रूणोतिहरतोवरूकोशश्रवणसहभतिभयंबहूनांशब्दोमनुष्याणां॥सोशब्दामनुत्क्रमरंतो॥अथयक्षन्तिनगरंताउत्तमयंसंप्राप्तोभयंकरंस
मन्तेतामार्गातिछारंतवकंवित्यञ्चपतितिष्ठमन्तभ्रूणोतियप्रावंबहूनामनुष्याणाहाअम्बेहातातेहापुत्रहास्वदेशरमणीयाजंबुद्वीपकाहेउद्यानवराहेसुखितासुयेसमागतात्वा
न्नातिबान्धवजननेनस्करजनिवधिता॥शरीरवासंकरिष्यतीतिकिंशकुनिनानभ्रसमथेदंमुडस्थलवणातोयस्यवर्म्ममनवीकरोनाशरीरनाशकरिष्यामः॥सोदानिडकलम्बितानिश्च
णामानांसकुशलोसुप्रज्ञोसबुद्धिकोनगरस्यउत्तरेणाउद्यआलोकयेशिरीषं॥अभिरूह्यतंशिरीषपरश्यतिनगरेशतानिमनुष्याणांमासोपवासिकानांविरूढनखकेशशाश्रूणांध
मनीसन्ततेनत्रगात्राणांग्लानातपदग्धतलवमांसानांपोच्चीरवण्डकवसनानांतत्क्षणानांनामनिनेहिकेशेहिकेचित्यानीयार्थेभूमिंनखेहिविलिखन्तिउत्थेष्यन्तिपतन्तिपतिताः
महीयंविवेष्टन्ति॥अपराणिकरंकानिविक्षिप्तदिशोविकीर्णानिपश्चिमसोऽह्नमगतोरूढंनिवर्णोवरमहीनो॥तस्यवशिरीषस्यपत्राणिनवेनववलितानांविदित्वानपश्चिपतङ्

मवरंप्राप्नतीकरेन्तासर्वे॥कोन्वमार्य्यपुत्रदेवोवानागोवागरुडोवागुह्यकोवासुवर्णोवा॥अथवासहस्रनयनोवाविरूढकोअन्येवायक्षोमोसुडुसितोभवतु॥तेकरुणांनरर्ष
भइमेपाप्तुनर्भवतुदेशवासप्रियबन्धुविप्रहीना॥सोअश्रुपूर्णोनयनोप्रतिभणातिप्रतिवाणिजोशिरीषगतो॥नाहमार्य्यपुत्रदेवोनागोगरुडोगुह्यकोसुवर्णोवानवाहं
सहस्रनयनोविरूढकोनैवाहंयक्षोवावयमायाधनार्थायओगाढासलिलपतिंभिन्नयानाक्षसंजातातेस्मइहद्वीहिंडन्ता॥तामंसस्यक्रुप्रतिवर्त्तंप्रतिनिवर्त्तन्ति॥पुअक्षा
पुत्रमातरोन्वअपिसानमप्रियेप्रियामिमानुषीयोस्वामिनसोरमन्तिविप्रियं॥श्रुत्वाभयकरींवाचांमिरमाहन्तुवाणिजा॥वयंपिजम्बूद्वीपातोओगाढासलिलपतिं
भिन्नयानास्म॥संजातातेआविस्तास्निउद्धता॥तामंसस्यकप्रतिवर्त्तेन्तुः॥यथायुष्माकंमारिषवणिजानांशतापंचयेस्मस्ताहिउद्धृताततोअहातिकारपाअवशेषोत्
तायित्वा॥येपिमंपुत्रकाआसिवालकासंजुभाणिनोतेपिखायितास्ताहिरक्षरक्षाहिमारिषनैतेमारिषमानुषीयोराक्षसीयोभयानिका॥अस्मिपत्तधराहृदयाराक्षसी
यामानुषरूपा॥ततोभूयस्यामात्रयासंविग्नोआसिवाणि॥सोतांपृच्छीयमेधावीराक्षसीद्वीपातोनिःसारं॥हन्तमारिषआख्याथकथंमोक्षोभविष्यथ॥जीवितान्तकरोघोरां
कथंगच्छमस्वस्तिना॥तेवतस्यसमाख्यन्तुहितैषीअनुकंपका॥यथाहरंश्रुतंवैवराक्षसीद्वीपातोनिःसरं॥कार्त्तिकेकौमुदीपूर्णामास्यामागमिष्यति॥वालाहोतुरञ्जोघीघो
मञ्जुकेशीहयोत्तमः॥अनुपूर्वसुरूविरागोविशुद्धकायोसुगन्धो॥धौतवालोवनवाञ्जवेनुपेतोवातजवसमे॥अनितयामिकाकपमनेत्रोवालाहकुलानिभिनिर्वृत्तोहिमव
न्तशिखरोसदृशमेघस्तुनितमृदुदुन्दुभिनिनादो॥सोभुक्तअनुपमकरांखकेरुहंतरामूलफलंशालिंस्थितोसागरस्यतीरे॥राक्षसीनगरस्यउत्तरेभागेउत्त्वामितउत्तमाश्वोः
आघतिवावाहुरञ्जराजा॥कोगच्छतिपारंसमुद्रस्यलवणतोयस्यकंस्वस्तिनानयामिकस्यममकस्यानुवचनं॥तंवेउपेथशरणंसोनेष्यतिस्वस्तिनायानं॥एवमारिषयुष्मे
यिउपेथहयसाहृय॥आयसंनगरंताउनंगेथराक्षसीपुरं॥अथखनहेष्टाततोगासथस्वस्तिना॥हन्तमारिषनजानासिलघयन्तोपिवर्द्धतिआसीयतिखनन्तोदृढंता

हनकान्तायरतोनारिता॥ ॥संवेगंकनषित्वानउध्वजेत्वानमानसं॥सभृशोथएकाग्रमनास्तुप्रसन्नेनचेतसा॥धर्मार्थयुक्तंश्रोतानानामहर्षसंजननं॥पूर्व
चरितंभगवतोऽशृणोथविनंप्रसादेत्वा॥अथतस्मिंवादेतस्मिंसमयेअश्वराजाबभूव॥हकरूणालाभी॥तारेसिवाणिजगणाराक्षसीद्वीपाद्धवणायात॥तेनरवापक्षत
मयेवक्षसृद्रुपजातोवाणिजानागणा॥हर्मितरंगमनंवहुरतनवनंधनार्थाय॥अथमकरमत्स्येनभिज्वतेयानपात्रनवणानोयेनअभिन्नव[illegible]गभूणों॥गरु
वपक्षवातेनतस्मिंविकीर्यमाणोरवनिआर्नस्वराउदधिमध्यो॥देवावनमस्यन्तियोयादशमस्मिअधिमुक्ताकेचिद्धिवंकेचिवैश्रवणस्कन्धवरुणमयकुवेरंव॥अ
परेसहस्रनयनविरूढकंवादिग्यावपरे॥तेषांचापरार्थायउपकरणानिअभूवन्तु:॥योनितेनतस्मितेनानिग्रहत्वानलवनजनधरसमवगाया॥केचिअनावृष्टिणियोअ
परेउनक्षिग्वतिमयाहतोकापरेइत्रिगृहेत्वाभूतस्यवरीहयाअपरपरंवध्यित्वाआत्मतिजीवीतार्थायेनहिन्नतकुशपतनवणाजलधरोवकुमतिरात्रितेतहिंपरि
एद्ववाहतियथाराश्रीजलधरेणरवणातोये॥अथसर्वेशंतुनीरेर्गारस्तुपायादपडवरा॥यथयथमुपेन्तितीरंअथपवपत्तिशतानिप्रगदाना॥दिव्यवभूसाहणानारक्त
म्वरवस्त्रवसनाना॥काचितन्मकन्यासताद्दृशा॥अपरापनववक्षवशोभनमवतिवरमाल्यदामणिरजाजाम्बूनदन्वतितकुरण्डनमुखीमोहरिपिंगलेसदृशानयनीशोभनि
तसरित्यतिधीरतावमवगान्यसलिनसकरुणामधुरागिरीउदीरेतु॥यथार्यपुत्रस्परनभवथानाथाअनाथानाश्माकं॥अप्रतिकानाअवान्धवानांवलेवसन्तिनाथ
वक्रनधरापसन्नोयेनवोनीरमानीताअसेतु॥नागृहेत्वापरस्परंउद्धरेन्तुसलिलाता॥आश्वासत्तिवबहूशार्यपुत्रविषादंनकर्तव्य॥अस्येहिस्मनपमदाहिआर्यपुत्रवशथ
विषादं॥प्रियवावान्धवंवात्यजित्वामित्रंपितरंचपुत्राणिचअस्येहिरातिप्रुरुषाअभिरमथनंदनवनेमरुद्गणा:॥मधुआसवपिवन्ताद्वीपवरसुखानिभनुभोथ॥तेअश्व
रणीनयनानाप्रमदामेवचमारोध॥इषिसराप्रतिक्षथयावशोकविनोदेव॥तेगत्वानातिहूरसमागतावाणिजासमाश्वासारोदतिनोदतिवकेन्दतिव॥दुःरिवताविं

२६२

यविडयोगान॥हाआम्बाहाताताहाउत्राहास्वदेशंसहुरमणीयाहाजंबूद्वीपकाहोउद्यानवराहेनसाहा॥दुखिताखुरकदाचिसमागताहातिबांधवजनेन॥सुकरनतिम
शिताशरीरनाशंकरिष्यति॥किंमकृतिलातमममध्येसमुद्रवनतोयस्यकर्मननतिकरेत्नाअशोनमानेहिवक्षयं॥एदिनावनकृन्दिताआश्वासताकभयमनसस्अगमासी
येनतासांनिवेशनानिरम्याणि॥हरिणाःरासभहृद्अपगतःपापासाद्येनकण्ठं॥अरजंसमंअविषमं॥आक्रम्यमहिउयेन्तिवननांमध्येअशोकअतिमुक्तकरपूका
प्रियंगुशालानि॥तिलकवृक्षलंकितवकाउनागपावीशावनग्रहनानिकतोनराजकुसुमिताकृतननकालनवमुत्तीरकलताचनवमातिकानिहरापाटलकरेरंगुकावनेवर्षकः
कारिनवमालिकामल्लिकानिप्रियंगुवा॥कूष्यकवार्षिकमल्लिकमदगन्धिकाकुब्जास्तुविचित्रातारेहिवअवलकृत्वावसकेहिवउयनरक्तेहिपीतकेहिवसपञ्चवित
अशोकेहि॥अवकर्णिकावकुलववतिलकवकुलशोभितसुरमणीय॥अत्यधिकंलशरीरेःकरवरशोभितस्यामा॥पुष्पावनागवृक्षमभ्यपातेवनपियालकपित्थाशो
तकसप्तपर्णमविलिन्दवनानाशुभानिचम्पककदम्बान्नकुब्जासहकारवनानिसकुसुमितानि॥नानाद्रुमाविकुसुमितानितामधुकरिभ्रमरेभपरीगीता॥बिल्वाश्चनालिकेर
मोचायनसावतानखर्जुरराजवीरावमानलुगावनकविकालेननदृश्यन्तिअम्लाडावतेमालोचवोचाकिंशुकावसन्दिका॥हव्याचदाडिमावनकश्चिकालनदृश्यन्ति॥केचि
दुकसुमित्राआअपरेपुनःपक्कसविताबापर॥अपवेकलायमाभ्यादिविकालनदृश्यंति॥एतानिचअन्यानिउष्याणिफलितायादपवनेषुसर्वाउककालिकानितनकिं
विकालनदृश्यन्तिउद्धिरिणीयोवनवरेसुरवलतिलोनाहंसलारसानिरुतानिपद्मोत्पलसद्धन्नोअन्येचवधुरमणीयेहि॥अथयक्तविहारपथकोपशोभितानी
तकंतुकामनोज्ञसलिलेसमुद्घतानाशोभितविरागतशोकताहिवनराजीहिपमशालाकुसुमिताउपशोभेन्तिअधिकतराणांशोभन्ति॥शोकायानस्यचविनाशंनिर्गम्य
वनवरातोअथयम्पन्तिजवारमाइशानिभवनानिराक्षसीनासमकलारवताकुरागाघटपरिमण्डकसन्तोमरुभवनेवासवस्यभवनेवारुणस्यभवनंभवनातिरक्षसी

तं गुरुसुखकं हृदयेन धारयति न कस्यचिअ आचिक्षति यावकौ ऊवीवाठमासी॥ कौ गुरी वड परिस्थिता हृयराजो राक्षसीद्वीपमनुप्राप्तो ततो सार्थवाहेन तेषां पंचानां वाणिजकशतानां
नामारेण वित्तं॥ मा अग्रतः प्रमारं करोथ खिष्ठ वा अन्नपाने वा गीतवाद्ये वा अस्ति किंचि अर्थमातो यो भवन्तेहि मम तत्का घातो श्रोतव्या॥ अमकोऽ देशोऽतिगुप्तो तत्र सर्वे समागच्छ
थ ताहि स्त्रीहि शयितानाहि॥ ते दानि सर्वे वाणिजकशतानि ताहि स्त्रीहि शयितानाहि तत्र उतिगुप्ते प्रदेशे सर्वेण समागता समागच्छित्वा तं सार्थवाहं पृच्छंति तत्य थ सार्थवाह यं ते
किंचि दृष्टं वा श्रुतं वा सार्थवाहो तेषां वाणिजकानां वर्त्तमानि सर्वं आचिक्षति॥ एतं मम एवं चिन्तत्य न किस्मन्ते स्त्रियो अस्माकं नगरस्य दक्षिणा पंथा तो निवारेन्ति ततो कौ
तूहलेन महतो सिचितिनिधायेश यिता स्त्रसिपदंगृह्य नगरस्य दक्षिणेन पथे न गतो गच्छमि ता आश्रमयं नगरं दृष्टं अद्धारं न वास्य घारं श्मशाणमिव हन्यनस्य बहुजनस्य
क्रन्दशब्दं श्रुणोमि सो हं तं नगरं अनुप्रदक्षिणी करोन्तो तस्य नगरस्य उत्तरे पार्श्वे उच्च शिरीषमद्राक्षीन्: सो हं तं शिरीषं अभिरुहित्वा तं नगरं अवलोकेमि॥ तं नव
मेव हूति वाणिजकशतानि उपहृतानि दृष्ट्वा किंशुज्याणिधमनी सन्ततवाता तपद्ग्वन्त्तवमात्मानि कृत्स्नानि मलानि केश नीयानि यार्थं नखरी रिभूमिं खनन्ति शुष्यि
यासस मर्पितानि: अपराणि कूरकशतानि विक्षिप्तानि दिशो दिश विकीर्णानि तत्र च च अमुकातो नगरातो अमुकातो च नगरातो रो अमुको च अमुको च वाणिजो जथा
अमुकातो पि नगरातो तेन वाणिजा सर्वेण मार्गेण तेषां काणिजका मा मा विक्षिता ये ततजीवन्ति राक्षसीहि खादितान वशेषा अपरे पि अद्यातिय मात्राणि वाणिजकशतानि
नि येस्ता हि राक्षसीहि खादितानि ततो एतेन सानुषिका सर्वा:॥ एता राक्षसी यो यदि वयं पलं न करोम सर्वे य गाम ना य एवं एव वसर्वे अनयानो वा समोपत्रिषाम एते न राक्षसी:
गणेन यदि हं कथं राक्षसीनां हस्तातो मोक्षं क्षेमेन वज्रं द्वुमीगमना यं केशी अश्वराजा उत्तरकुरुदीपातो आकाशेण आगंतिरवित्ता अकराअनुपंक्तुरभितण्डुलपूलं कार्त्तिकपूर्णमा
त्या इह राक्षसीद्वीपं आगच्छति इमस्य राक्षसीद्वीपस्य उत्तरेण पार्श्वेण संमूलतीरे स्थिहित्वा को पारगामी ति घोषेति: ततो तत्र हय राजस्य समीपं गच्छमः सो अस्माकं क्षेमेन स्वदे:

२६१

शंज्ञापयिष्यति· तेदानि सर्वे पञ्चवाणिजकशतासार्थवाहेनसार्द्धंराक्षसीनगरस्यउन्तरेपार्श्वगताते हिषोकेहि अश्वराजासमुद्र॥ तीरेतिष्ठन्तोदृष्ट्वाजीवमुक्ताकोपारगमी
तिघोषन्तोते॥ तेदासर्वेयंवनिवाणिजकशताकृतांजलिपुटातंकेशिमश्वराजमुपसंक्रान्ता॥ महाकारुणिकनवशरणागतास्मवयंपारगामिगताअस्माकंतारेहि· सोदानि
अश्वराजातेषांवाणिजकानांसमनुशासतियंवनंअहंतेइतोराक्षसीद्वीपातोअस्माकंपृष्ठेहित्वातिन्नुहे॥ हीषितानागपथेनक्रमिष्यततोराक्षसीयोयेयुष्माकंभवतिदारकावादा
रिकावातानिआदायआगमिष्यन्ति॥ बहूनिकरुणाकरुणानिरपलयिष्यन्तिमाआयपुत्रपरवबनेनास्माकंपरित्यजथमावइमानिदारकदारिकानिपरित्यजथमावइमंरम·
णीयंरत्नद्वीपंबहुरत्नन्नरंपरित्यजथततोयुष्माभिःतेषांराक्षसीनांवचनंनाभिश्रद्धिष्यन्ति· नवभार्यानमेएषोपुत्रोनमेएषाधीतानियेवनिरपेक्षाभविष्यन्तितेवारमपिष्ठिः
ष्टामेस्वस्तिनाजंबुद्वीपंगमिष्यन्ति॥ एवंहिभिक्षवःसकेशीअश्वराजातेषांवाणिजकशतानांसमनुशासित्वातत्क्षणाईषितासर्वेवाणिजगणाआदायखगपथेनप्रक्रान्तो॥ ता
राक्षसीयोतस्यकेशिस्यअश्वराजस्यहीषराशब्दंश्रुत्वालालकरवकानिदारकदारिकानिआदायेआगतामाआर्यपुत्रापरवबनेनअस्माकंपरित्यजथमावकानिपुत्रधीत्यनिपरि
त्यजथमावइमंरमणीयंरत्नद्वीपंबहुरत्नअवन्नरत्नपरित्यजथ॥ येखलुभिक्षवस्तेषांवणिजानांराक्षसीनामूलेसापेक्षाअभूवन्तु॥ तेदानिपृष्टतोमहिंपतितापनिरपेक्षा
अभूवन्तु· तेस्वस्तिनाराक्षसीद्वीपातोजंबुद्वीपमनुप्राप्ता॥ स्यात्खलुपुनभिक्षवःयुष्माकमेवमस्यादन्यःसतेनकालेनतेनसमयेनकेशीअश्वराजाअभूषिनतदृष्टव्यंतत्कस्यहेतोः॥
अहंसभिक्षवःतेनकालेनतेनसमयेनकेशीअश्वराजाअभूषिः स्यात्खलुपुनभिक्षवोयुष्माकमेवस्यादन्यःसतेनकालेनतेनसमयेनपंचवाणिजकशताअभूषिनखल्वेतदेवंद्रष्ट
व्यं॥ तत्कस्यहेतोः॥ एतेतेभिक्षवस्तेनकालेनतेनसमयेनशारिपुत्रमौद्गल्यायनप्रमुखानिपंचभिक्षुशतानितेनकालेनतेनसमयेनपंचवाणिजकशतानिअभूषिः॥ तदापिएतेमया
दारुणातोराक्षसीद्वीपातोउद्धरित्वाक्षेमेनमहासमुद्रंतारयित्वाजंबुद्वीपेप्रतिष्ठापिता॥ एतरहिपिएतेमयादारुणाद्घटाष्टीगतेषुविवर्त्तयित्वाअनवरायातेजा॥ तीजरामरणसंसारत

श्यति॥ सासोपवासिकानांदीर्घकेशनखश्मश्रूणांयोनीरखण्डवशानांवातातपदग्धत्वचमांसानांकृशानांमलिनानांमलिनवेशानांक्षुत्पिपाशानांसमर्पितानांनरखरीह्रियानीयार्थभूमिखनन्तिपृथिवीतोउत्खव्यन्ति॥ दोर्वल्येनपुनर्धरणापतन्ति॥ तेदानितस्यशिरीयस्यशाखापत्रपलाशशवंक्रुत्वासर्वेभंजन्तिकृतेत्वाउत्थिताकोआर्यपुत्रदेवोवानागोवाकिंनरोवागन्धर्वोवायक्षोवाकुम्भाण्डोवातेवमोशरणंगताः॥ इतोसम्बन्धेनातोदुःखितानिमान्वहियथामापुनःसोदेशवासोभवेयमित्रज्ञातिसमागमोवभरवेय॥ अथखलुससार्थवाहोशिरीयगतोअश्रूणिनयनोतांवाणिजकानेतश्चावच॥ नाहंदेवोनयक्षोनकिन्नरोनगन्धर्वोनराक्षोनखलानविरूढकोमहाराणोवर्जेपिनम्बूद्वीपातोधनार्थाययानपात्रेसमुद्रप्रवगाढाविपन्नयानपात्रास्ततोहिरीहिउद्धृतावाणिजशतानिततोअस्माभिःसार्द्धक्रीडन्तिरमन्तिप्रविचारयन्तिअपितानवयअप्रियंकरोमननास्माकंविप्रियंतेइच्छन्ति॥ तेदानिअन्यन्तरवाणिजकोआहन्तु॥ वयपिमारिषजंबूद्वीपातोधनार्थाययानपात्रेणासमुद्रमवगाढाअस्माकंपिसागरमधीगतानांयानपात्रंविपन्नं॥ ततोमेस्काहिरीहिउद्धृतापववाणिजकशतानिअस्माकंपिसार्द्धंरताभिःस्त्रीभिःक्रीडन्तिरमन्तिप्रविचारयन्तियथास्तनरहियुष्माभिःसाईपरायुष्माकंयानपात्रोविपन्नोवानेनन्वयेनराक्षसीद्वीपंनेनक्षिप्तानतोस्वाहिराक्षसीहिपूर्वंदृष्टाअस्माकंपवानावाणिजशतानांआवृत्तियवाणिजकशताखायितायेप्यस्माकंमूलातोदारकजातानेपिखानेखायितावयवआघातिपवाणिजशताइहताम्रनगरेप्रक्षिप्ता॥ नस्तामारिषमानुषिकाराक्षसीयोरस्तायो॥ सोदानिसार्थवाहोशिरीषगतोतेनाअभ्यन्तरिमकानांवाणिजकानांताम्रनगरप्रक्षिप्तानांतववनश्रुत्वाभीतोत्रस्तोसन्निपोअंजलिकृत्वापृच्छति॥ आविक्षथकिउपाययथावतासाराक्षसीनांमूलाखत्तिनामुच्येय॥ तेदानिआहंसु॥ कार्त्तिकपूर्णामास्यांकेशोनामाश्वराजाउत्तरकुरुद्वीपातोअवहट्टेन्नशालिभक्षणाअनुषडुरभितसुलफलपरिभंजित्वाइमंराक्षसीद्वीपमागच्छति॥ सोइहागत्वात्रीणिवारांमानुषिकायवाचायशब्दंकरोति॥ कोइहमहासमुद्रस्यपारंगन्तुमिच्छति॥ अहंसत्तिनाउत्तरयिष्यामितहयराजंशरणंउपपद्यथ॥

सोप्रुष्माकंइतोराक्षसीदीपातोसमुद्रस्यपारंआपयिष्यतितेउरुषोःपञ्चानांवाणिजकशतानांयोवातस्यहयराजस्यवानेष्यवलंविष्यति॥ अन्यतरान्यतरंवाअंगजातेतेयां
पिवप्रुरूपास्वांपरस्वरस्यअनुलपिष्यन्ति॥ महाकारएष्टिस्मिंतस्यअनुलपिष्यन्तिशतम्वासहस्रंवाअत्रऽर्दैराजम्बूदीपंप्रापयिष्यन्ति॥ सबोकहुपायाइतोराक्षसीदीपातोस्व
स्तिनाजम्बूदीपगमनायनास्तिअन्यो॥ सोरानिसार्थवाहोतेषांमहारुवानांवार्जनाम्राह॥ आगच्छथयूयमपिसर्वेजम्बूदीपंगमिष्यामःएतंतावननगरणाकारंलंघयथहेस्तेः
तोवारवनयतेयामाहन्तुः॥ नतज्जानासिकीदृशोराक्षसीनगरातोनिवपश्यामः॥ नेषपितृगृस्फेउनयरिद्दच्छथपच्चायपथएवंवोमोक्षोभविष्यति॥ अथसानितान्ननग
रैश्क्षिप्यथनास्तिवोमोक्षोगच्छथयूयंक्षेमेणस्वकंदेशंअमुकेनगरेअस्माकंपितृमातरौतेषांअस्माकंवचनेनतत्ऽछेथवक्तव्यंदेथसानीनिकरोथउणापति॥ अयिरतरगृः
कपालेनक्कनेऊलेप्रभिक्षेत्नाजंबूदीपेवसथमानपुनःसमुद्रेओतरिष्यथयत्रग्रान्येदृश्नानिदुःखानिपरस्यवाउछ्यकर्मकृत्वाजीविकाकल्प्यथमावसमुद्रमवतरणाय
चिन्तंकरोथयथायत्रइमानिनवरूपरिणिडस्वानि। सोरानिआह॥ मारिखआमवोगमिष्यामि॥ प्रमामेराक्षसस्यापिनाविदुध्येतमामेजानेयाइहआगमनंसोरानिसार्थवाहो
ततोवक्षिषातोओतरतिइमेवअत्यन्तरमकेहिवाणिजकहिस्वादितावयंराक्षसीहिअविधाविधान्निविकृएइदंनस्माकंपश्चिमंतातीनादर्शनमिति॥ सोरानीसार्थवाहो
ततोस्त्रिरीयातोओतरित्वायथागतेनमार्गेणगत्वातत्रराक्षसीशयनेशयितो॥ सोतत्रशयनगतोचिन्तयतिकथंमेतेषांवाणिजकानांएतत्कार्यंसम्बोधेयंयथामेस्वयंद
ध्येवश्छतोवनवइसंराक्षसीउध्येत्नुएतेषांवाणिजकानांइदानीएवअसंशयप्तेनहयराजेनएतत्कार्यंमाविक्षिप्यामि॥ ततोएतेतेषांपंचानांवाणिजकशतानांअन्यतरोवाणि
जकोमत्तोवाप्रमत्तोवाराक्षसीनासावक्षयनतोअनुनयनीयंभवेसर्वेवअनाथातोव्यसनमादरिद्रयेम॥ तत्रयसिद्रतापशंसति॥ यस्यरूपस्यचित्रस्यसमारत्यान्तउलभातेसः
लुहरणायेशक्रोनिग्रह्यधारयितुंयनूनाहस्त्वयमेवस्तनगृह्यधारयेयं॥ यावकोद्दीवजुर्मामीततोसानहयराजेनइमंराक्षसद्वीपमनुप्राज्ञेनएतमारीनवआविक्षिप्यामि॥ सोयावि

तोउत्तारितास्थलप्रतिष्ठापयित्वातेषांवाणिजकानांसमाश्वासयेति॥मा आर्य्यपुत्रा॥उत्कण्ठितमापरितप्यथमहारत्नद्वीपंआर्यपुत्रअनुप्राप्ताः॥बहुरत्नमनन्तरत
नेअहुअन्नपानंबहुपुष्पफलंबहुगन्धमाल्यंविलेपनंबहुवस्त्रंबहुआभरणंप्रवरंइहआर्य्यपुत्राअस्माभिःक्रीडन्तारमन्ताविचारयन्तामधुवासवंचपिबन्तामाः
दीनपराङ्मुखानिअनुभवथ॥तेदानिवाणिजाआहन्सुः॥मर्षयथमुहूर्त्तंयावच्छोकंविनोदेथ॥तेदानिसर्वेवाणिजपंचशतानांराक्षसीणांमूलादोस्कान्तप्रमुक्तानास्कान्तप्र
स्नुक्रमित्वारोदेन्तुः॥शोचयेन्तुःपरिदेवेन्तुःहाअम्बेहाताताहापुत्राहाभ्राताहाभगिनीहाचित्रजम्बूद्वीपिकाहउद्यानवराहारोदित्वाशोचित्वापरिदेवित्वापरस्परस्यसमा
लेसककलकानिस्त्रीमूलगताःताभिस्त्विभिःसार्द्धमहार्हेणमार्गेणहरिद्वाइतितेनअपगततृणकण्टकशर्करकेनअपगतकारक०ल्येननीरयेनसमेनअविसमेनमहा
वनखण्डमनुप्राप्ता॥सर्वपुष्पफलोपेतासर्वोदकानिसर्वकालिकानितत्रवनखण्डउद्यानानिनानाप्रकाराणिसुरभीनिसुगन्धानिसर्वोदकानिसर्वकालिकानितत्रवनख
ण्डेनानाप्रकाराणिपत्रवर्णगन्धरसोपेतानिपुण्डमधुसदृशानिवापीयोचपुष्करिणीयोचसुखसलिलानिहंसकारण्डवहतानिउत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकसंछन्ना
निततोवनातोनिर्गम्यतासांराक्षसीनांभवनानिअद्दशेन्सुःउद्धीक्ष्यानिमहेषाख्यानिश्वेतानिपाण्डुलानितुषाररसंनिभानिनिर्यूहसिंहपञ्जरगवाक्षतोरणसुवर्णसुविचित्रा
णिराजसीनगरंवैश्रवणभवनसंनिभंपश्यन्ति॥तेदानिवाणिजकानाहिराक्षसीहिदीपंप्रवेशितास्वकस्वकानिभवनानिदिव्यविमानसंनिभानि॥तेदानिवाणिजकाते
षुराक्षसीभवनेषुपश्यन्तिपर्य्यङ्कानिसुप्रज्ञप्तानिशोडशाशोणिल्लरणनिभवरातपटङ्कत्यपास्तरणानिउभयतोलोहितबिम्बोपहतानि॥सुवर्णमयानिरूप्यमयानिद
न्तमयानिअशोकवनिदेशरमणीयानिसर्वपुष्पफलोपेतानिआयामशालानिसुरमणीयानिअन्नपानभोजनविधानानिसुप्रणीतानि॥तेषांदानिरत्नामयेषुभद्रपी
ठेषुनिषिदापयित्वाकल्पकेहिकेशश्मश्रूणिकारितानिव्यायामशालेषुव्यायामकानापितानिस्नानशालेषुस्नापयित्वाधौतपात्राणिगात्राणिप्राच्छादयित्वालोः

हितवस्त्रनकानोनुसारेहिविलिप्तानिकृत्वामहाहारहारहानिवयंरिवापयित्वावरमाल्यदामेहिवारकृतानिमहाहारहेहिःभक्तोपधानानिउपनामितानितानिउत्पयात्राणिच
प्रणीतानिखादनीयभोजनीयानिउपनामितानिनानाप्रकाराणिव्यञ्जनप्रकाराणिउपनामितानिखण्डाणिलवणाणिमधुराणितिक्ताणिकटुकाणिका
षायाणिनानाप्रकाराणिमान्सप्रकाराणिउपनामितानि॥तद्यथा॥वराहमान्सानिमत्स्यमान्सानिमहिषमान्सानितित्तिरमान्सानिवर्त्तकमान्सानिलावकमान्सानिकपिञ्जल
मान्सान्यरोपमान्सानिविविधेषुवसाननृत्यगीतवाद्यप्रकारेषुअभिरमापेन्तिमृदङ्गवाद्येषुआलिङ्गवाद्येषुसिंधववाद्येषुपणववाद्येषु॥एकादशीकावाद्येषुवीणावाद्येषु
नकुलवाद्येषुसुघोषवाद्येषुभ्रमरकवाद्येषुवेणुकवाद्येषुअपराप्रतोन्तुः॥अपरानुमधुरंप्रगायेन्तुःयदाज्ञानेन्तुःताराक्षसीयोसंविश्वस्ता॥इमेवाणिजकाअस्माभिरि
तिनतोरानतावृक्षारिरतनकोशारिसप्रदर्शेन्तुः॥आर्य्यपुत्राणावयंवाप्रणीतनवसारमधुरंञ्आसननप्रापेन्तुअभिरमनआर्यपुत्रो॥इहरत्नद्वीपेनन्दनगतावामरू
पुत्राअपिप्रमन्तेहिपिआर्य्यपुत्रेनगरस्यदक्षिणेनमार्गेणनगन्तव्यं॥अथखलुभिक्षवोयस्तेषांपञ्चानांवाणिजकशतानांसार्थवाहोपण्डितोसप्रज्ञजातिकोनस्यएतदभूषि॥
किन्तुखलुइमांस्त्रियोअस्माकंनगरस्यदक्षिणतोमार्गतोवारेन्ति॥यन्नूनाहंजानेयंनगरस्यदक्षिणेनकिंतावकथयन्ति॥अथखलुभिक्षवःसार्थवाहोतास्त्रियःशयितोवामर
नप्रमत्तानाविदित्वातअसिपत्रमादायनगरातोनिर्गम्यतदक्षिणामार्गेअनुगच्छेपथायथावगच्छति॥अथपश्यतिआकाशशरणावप्रतिभयंबहूनांचपुरुषाणांरवन्तानांश
ब्दंशृणोति॥सोदानितेषांपुरुषाणांरवन्तानांतंशब्दमनुशरन्तोपश्यति॥अयोमयनगरंताम्रप्राकारपरिक्षिप्तं॥साराणितस्यनगरस्यद्वारंमार्गन्तोन्तोसमन्तेनपूर्वदक्षिणोः
करोति॥नवतंद्वारंप्रपश्यतिबहूनांचपुरुषाणांवरवन्तानांशब्दंशृणोति॥हाअम्बेतिक्रन्दन्तिहातातेतिक्रन्दन्तिहापुत्रोविक्रंदन्तिश्याकोशेविक्रन्दन्तिजम्बूद्वीपकाहोउद्यानवरा
होतिक्रन्दन्तिसोतंशब्दंश्रुणित्वोतंनगरपर्यागच्छन्तोनगरस्योत्तरपार्श्वेप्राकारस्यअनुप्रविश्यउर्ध्वशिरीषवृक्षंपश्यति॥सोदानिशिरीषवृक्षमभिरुहित्वानगरेपुरुषशतानिपः

पुत्रधर्मोप्रतीत्यउत्पद्यन्तेप्रीतिसुखसौमनस्यंइन्द्रियाणिप्रीणयन्ति।तेपिशारिपुत्रधर्माप्रतीत्यन्तिप्रीतिसौमनस्यइन्द्रियाणिप्रीणायन्ति॥तेपिशारिपुत्रधर्मे
जाताषद्भूतंसंस्कृतावेदयीताप्रतीत्यसमुत्पन्नानैवात्मानैवात्मनीयोभूत्वाआत्मेनवाआत्मनीयेनवा॥अथस्वमन्यत्रकर्मनैवकर्मविपाकंचहेतुनैवहेतु
समुत्पन्नावधर्मोःस्वंश्रोत्रंघ्राणंजिह्वाकायोमनश्चशारिपुत्रअध्यात्मिकमायतनमपरिभिन्नंभवतिधर्मोनवोहिरमायतनंमनस्यआभासमागताभवंतिमनयोसो
मनसंख्यातीयातस्यतत्तोनिदानमुत्पद्यतिप्रीतिसौमनस्यंइन्द्रियाणिप्रीणायन्ति॥येषांशारिपुत्रधर्माप्रतीत्यधर्माउत्पद्यन्तिप्रीतिसुखसौमनस्यंइन्द्रियाणिप्रीणा
यन्ति॥तेशारिपुत्रधर्मोजाताभूतासंस्कृताचेतयिताप्रतीत्यसमुत्पन्नानैवात्मानैवात्मनीयाभूत्वाआत्मेनवाआत्मीयेनवाअथस्तंअन्यत्रकर्मनैवविपाकंचहेतुश्चैव
हेतुसमुत्पन्नावधर्माः॥इदमवोचद्भगवानिमस्मिंपुनर्व्याकरणेभाष्यमाणेसर्वेषांशारिपुत्रमौद्गल्यायनप्रमुखानांभिक्षुशतानामनुपादायआश्रवेभ्यश्चित्तानिविमु
क्तानि॥आयुष्मांश्चमहामौद्गल्यायनोसम्न्नाहेपसम्पन्नोऋद्धिवशितोऋद्धिवशितांचअनुप्राप्तो॥चत्वारिप्रतिसंविदानिसाक्षीकरत्थंमेतेभ्यतिदीर्घनखस्य
परिव्राजकस्यसूत्रंकृत्वातस्यभगवतोव्याकरणेभाष्यमाणेदीर्घनखस्यपरिव्राजकस्यतत्रैवपृथिवीप्रदेशेस्थितस्यविरजंविगतमलंधर्मेषुधर्मचक्षुर्विशुद्धं॥ष
ष्टीनांभिक्षुणामनुपादायआश्रवेभ्यश्चित्तानिविमुक्तानि॥आयुष्मांचशारिपुत्रोअर्द्धमासप्रव्रजितोअर्द्धमासोपसम्पन्नोभिज्ञावशिताप्रज्ञावशितांप्रज्ञापारमितांच
अनुप्राप्तो॥चत्वारिंचप्रतिसंविदानिसाक्षीकरे॥आयुष्मांचमौद्गल्यायनोअचिरप्रव्रजितोअचिरोपसंपन्नोतिस्रोविद्यासाक्षीकरे॥दिव्यंचक्षुःपूर्वेनिवासंआश्रव
क्षयंइत्थमेतंकृयन्ति॥दीर्घनखस्यपरिव्राजकस्यसूत्रंकर्त्तव्यं॥भिक्षुभगवन्तमाहन्सुः॥पश्यभगवन्कथंभगवताआयुष्मन्ताशारिपुत्रमौद्गल्यायनप्रमुखानांपञ्च
भिक्षुशतानांसन्तोपिपरिव्राजकदृष्टिगतेअविनिवर्त्तयित्वाअनवराग्रातोजातीजरामरणसंसारगहनकान्तारातोतारितो॥ ॥भगवानाह॥नभिक्षवोः

ननरहिंस्वममस्तेशालिपुत्रमौद्गल्यायनप्रमुखाणां पंचभिक्षुशतान्सन्नियिष्य परिव्राजकस्य दारुणो बुद्धदृष्टिगतेभ्यविनिवर्त्तयित्वा अनवृरायानो ज्ञातिजरामरणसं
सागरहणाकान्तारतोतारिता॥ अन्यतापिस्ते मया दारुणातो राक्षसीद्वीपातो राक्षसीनां हस्तगतातो विनिवर्त्तयित्वान्सेन महासमुद्रान्तो उत्तारयित्वा जम्बुद्वीपे प्रति
तिष्ठापिता॥ भिक्षआहन्तुः॥ अन्यदापि भगवन्॥ भगवानाह॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वमतीतमध्वानं भिक्षवो जम्बूद्वीपातो पंचवानिजशतानि समुद्रनावायेमः
हासमुद्रमवगाढ धनस्यअर्थाये तेषा तयानपात्रसमुद्रमध्येगतमेकरेण मत्स्यजातेन भिन्नं॥ तेरानि तेन यानपात्रेण विपन्नेन देवदेवानमस्यन्ति॥ योयहि देवे अभिप्रसन्नो
केचिच्छिवं नमस्यन्ति केचिद्वैश्रवणानमस्यन्ति केचित्स्कंभं नमस्यन्ति केचिद्वरुणा केचिद्यमं केचित्कुवेलं केचिद्धर्कं केचिद्धुलं केचिद्धारिशानमस्यन्ति॥ यथारूढो महासमुद्रातो
जीवन्ता उत्तरेम॥ तेरानि तेन यानपात्रेण विपन्नेन नानाप्रकाराणि यानपात्रेणा भवानि आदाय समुद्रमध्ये पतिता केचिद्दृतिमादाय केचित्फलकं केचिदात्मा भुम्भेणिय
केचित्स्वरस्वरस्य जीविताश्च परोपेत्वा तकूर्णप आलम्ब्येति न महासमुद्रोमन्तकूपेणासार्द्धं सम्वसति॥ अथ खलु तमन्तकूर्णपक्षिप्रमेव स्वतुवाद्वीपंवा क्षिपति ततो वयंपि
एतेन कूर्मणपणसार्द्धं द्वीपवास्थलवाउत्तरिष्यामः तेरानि वाणिजका तत्र महासमुद्रे प्लवन्तो वातेन राक्षसीद्वीपं क्षिप्ता॥ तेन हि राक्षसीद्वीपे नानाप्रकाराणि नानाद्रुमसह
स्राणि पश्यन्ति यथायथा च वातेन नतीरं मह्लीयीयन्ति॥ ततोततः प्रमदाशतानि पश्यन्ति॥ प्रासादिकानि दर्शनीयानि नानारंगरक्तवसनानि सालंकारभूषितानि आभुक्त
मणिकुण्डलानि विविधवस्त्र्यो काचिन्नवधूकाकारा काचिद्दूवप्रसूतिकारा काचिद्विप्रसूतिकाकारा विदग्धा[illegible]॥ आकारावकुनि राक्षसीशतानि मानुषीरूपाण्यभिनिर्मिणि
त्वासमुद्रओतरित्वा एकमेको वाणिजको गृहीतो स्वागतमार्यपुत्राः आर्यपुत्रा अस्माकमपतिकानां परिकाभविष्यथ॥ अनाथानां नाथा भविष्यथ॥ अवश्यंभूतावंश्च भविष्यथ॥
अस्माकंपिस्वामिका महासमुद्रे विपन्नयानपात्राः सर्वेअनाथा वसन्नापन्ना ध्रुवमस्माकं जनधरोपसन्नो येन पूर्वं इमद्वीपमानीता ते हि ते वाणिजा भयोद्विग्ना रूपितासमुद्राः

गवां वेणुवने भिक्षुणामन्वयन्ति॥ प्रज्ञपेथ भिक्षव आसनानि एते शारिपुत्रमौद्गल्यायनौ परिव्राजको पंचशतपरिवारो आगच्छन्ति॥ तथागतस्यान्तिके ब्रह्मचर्यं
चरितुं॥ यामे भविष्यति॥ श्रावकानामग्रयुग्मो भद्रयुगो एका अग्रो महाप्रज्ञावानां अपरो अग्रो महर्द्धिकानां। अद्राक्षी शारिपुत्रो परिव्राजको भगवन्तं दूरतो एव आगच्छन्तं
वेणुवने महतीये परिषाये पुरस्कृतः परिवृतो धर्मं देशयन्तं॥ आदौ कल्याणं मध्ये कल्याणं पर्यवसाने कल्याणं स्वर्थं सुव्यंजनं केवलं परिपूर्णं परिशुद्धं पर्यवदातं ब्र
ह्मचर्यं संप्रकाशयितुं॥ द्वात्रिंशतीहि महापुरुषलक्षणेहि समन्वागतं अशीतिहि अनुव्यंजनेहि उपशोभितशरीरं अष्टादशेहि आवेणिकेहि बुद्धधर्मेहि समन्वाग
तं दशहि तथागतबलेहि बलवान् चतुर्हि वैशारद्येहि विशारदो शान्तेन्द्रियो शान्तमानसो उत्तमदमशमथपारमिप्राप्तो नागो यथा कारितकारणो अन्तर्गतेहि इन्द्रियेहि अ
बहिर्गतेन मानसेन सुस्थितेन धर्मप्राप्तेन ऋजुना युगमात्रं प्रेक्षमाणः प्राप्तो नागो जितेन्द्रियो ह्रद इव अच्छो अनाविलो विप्रसन्नो रत्नयूथमिव अभ्युद्गतो सुवर्णबिम्बं इ
व भासमानं तेजराशीमिव श्रिया ज्वलन्तं माने द्वितीयम् आदित्यमिव उदयन्तं असेचनकं अप्रतिकूलं दर्शनाये मुक्तो मुक्तपरिवारो शान्तो शान्तपरिवारो दान्तो दान्तपरिवारो ती
र्णो तीर्णपरिवारो पारगतो पारगतपरिवारो स्थलगतपरिवारो क्षेमप्राप्तो क्षेमप्राप्तपरिवारो अश्रवणो अश्रवणपरिवारो प्राप्तो प्राप्तपरिवारो वाहितपापो वाहितपापपरि
वारो ब्राह्मणो ब्राह्मणपरिवारो श्रेष्ठियो श्रेष्ठियपरिवारो श्रोत्रियो श्रोत्रियपरिवारो स्नातको स्नातकपरिवारो वाहितपापधर्मो वाहितपापधर्मपरिवारो॥ अथ खलु शारि
पुत्रमौद्गल्यायनौ परिव्राजका पंचशतपरिवारो येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते अस्थासुः एकमन्ते स्थितो शारिपुत्रो परिव्राजको भ
गवन्तमेतदवोचत्॥ उषितं सागरशालिने उषितं गिरिगह्वरकाननवनेषु॥ अदर्शनात् तव मुने उषिताः स्म चिरं कुतीर्थिपथकुमार्गनिर्वृत यथैतव प्रसन्ना महासार्थवाह प्रतीर्णो
संसारकान्तारमतीर्य धीराः विस्कानरस्यन्ति भूयः॥ अथ खलु शारिपुत्रमौद्गल्यायना परिव्राजका भगवन्तमेतदवोचन्॥ प्रव्राजेतु मां भगवां उपसंपादेतु सुगतो मां॥ अथ ख

२५७

खलुभगवांशालिपुत्रमौद्गल्यायनप्रमुखं ॥ पंचपरिब्राजकशतान्एहिभिक्षुकायेआभाषेत्य्एथभिक्षवश्चरथतथागतब्रह्मचर्यो ॥ तेषांदानिभगवताएहिभिक्षुकायेआभा
षितानांयंकिंचित्परिब्राजकलिंगंपरिब्राजकध्वजंपरिब्राजककल्पंसर्वेयासमनन्तरेहितंत्रिचीवरपात्रप्रादुर्भवेत्सु ॥ शुभकाचपात्राप्रकृतिस्वभावसंस्थितकारकेशा
श्मर्यापथोसानंसंस्थिहे ॥ तद्यथापिनामवर्षशतोपसंपन्नानांभिक्षुणां ॥ एवआयुष्मन्तोनाशालिपुत्रमौद्गल्यायनप्रमुखानांपंचानांप्रव्रज्याउपसंपदाभिक्षुभावो ॥
अथखल्वायुष्मांशालिपुत्रोभगवन्तमेतदुवाच ॥ ॥ किंभगवान्प्रज्ञपन्तोप्रज्ञपयेतिकिंतिष्ठमानंकिंविभज्यमानंभज्जति ॥ किंपतिसंवेतंयपटिसंबन्धेनंनपटि
सन्धेति ॥ एवमुक्तेभगवानायुष्मन्तंशालिपुत्रमेतदवोचत् ॥ चत्वारोशालिपुत्रधातवःप्रज्ञपयेन्तोप्रज्ञपयेमिचत्वारोधातवोतिष्ठमानावोतिष्ठन्ति ॥ किंप्रत्ययाः
शालिपुत्रचत्वारिधातवोभज्यमानीयोभज्यन्तिचत्वारिपटिसंधन्तोपटिसंधन्ति ॥ चत्वारिधातवोनपटिसन्धेन्तानपतिसन्धेन्ति ॥ एवमुक्तेआयुष्मांशालिपुत्रोभ
गवन्तमेतदवोचत् ॥ किंप्रत्ययोभगवन्तिष्ठतिकिंप्रत्ययाभज्यति ॥ किंप्रत्ययासंधेतिकिंप्रत्ययानपटिसंधेति ॥ एवमुक्तेभगवानायुष्मन्तंशालिपुत्रमेतदवोच
त् ॥ किंप्रत्ययाशालिपुत्रजायतीतिअविद्याप्रत्ययात्तृष्णाप्रत्ययाकर्मप्रत्ययाइदंप्रत्ययाशालिपुत्रजायति ॥ किंप्रत्ययाशापुत्रतिष्ठतिआयुःकर्मप्रत्ययाआहा
कारप्रत्ययाशालिपुत्रतिष्ठति ॥ किंप्रत्ययाशालिपुत्रभज्यतिइतिआयुक्षयाकर्मक्षयाआहारोपच्छेदइदंप्रत्ययाशालिपुत्रभज्यतिकिंप्रत्ययाशालिपुत्रप्रति
सन्धेतिअविद्यायेअप्रहीणत्वात्तृष्णायेवशीकृतत्वात्कर्मवास्यभवतिपक्षं ॥ अस्तिइदंप्रत्ययाशालिपुत्रप्रतिसंधेति ॥ किंप्रत्ययाशालिपुत्रनप्रतिसंधेतीतिअ
विद्यायेप्रहीणत्वात्तृष्णायेव्यन्तीकृतत्वात्कर्मवास्यभवतिपक्षंनास्तिइदंप्रत्ययाशालिपुत्रनप्रतिसंधेति ॥ चक्षुश्चशालिपुत्रअध्यात्मिकमायतनं ॥ अपरिभिन्नंभवतिरू
पोचबाहिरआयतनंचक्षुषआभासमागतंभवतिमनसापासेमनसमुत्थानिकालस्यततोनिर्याणंउत्पद्यति ॥ प्रीतिसुखसौमनस्यइन्द्रियाणिपीणायति ॥ येपिशालि

कथाव्यतिसारेत्वाएकान्तेअस्थासिएकान्तस्थितःशालिपुत्रोपरिव्राजकोआयुष्मन्तमुपसेनमेतदुवाच॥शास्ताभगवानुतोश्रावको॥एवमुक्तेआयुष्मानुपसेनोशालिपुत्रं
परिव्राजकमेतदुवाच॥श्रावकोहमायुष्मा॥एवमुक्तेआयुष्माशारिपुत्रोपरिव्राजकोआयुष्मन्तमुपसेनमेतदुवाच॥किंवादीभगवतोशास्ताकिमाख्यायीकथंपुनःश्रावकाणां
धर्मंदेशयतिकिंरूपावास्यश्रावकेषुभूयोवादानुशासनीबहुलंप्रवर्तनीयंभवति॥एवमुक्तेआयुष्मानुपसेनोशारिपुत्रंपरिव्राजकमेतदुवाच॥अल्पश्रुतोहमस्मिनायुष्मं
नअर्थमात्रकथेय॥एवमुक्तेशालिपुत्रोपरिव्राजकोआयुष्मन्तमुपसेनमेतदुवाच॥अर्थेनममहार्थकारितंकिंहोतिव्यंजनेनबहुकंपिअर्थगुरुकोहिअर्थविज्ञेअर्थेनर्थविनि
वर्तितवयमण्येनसंसारंवावाग्रंथंनिरर्थकं॥अग्रायबहुभिर्दिवसैःवञ्चिताःपूर्ववञ्चिते॥एवमुक्तेआयुष्मानुपसेनोशालिपुत्रंपरिव्राजकमेतदुवाच॥हेतोत्पसमुत्पन्नाः
नांधर्माणांखल्वायुष्मन्शास्ताउपादायप्रवृत्तिःसर्वविज्ञपेति॥अथखलुशालिपुत्रस्यपरिव्राजकस्यतत्रैवपृथिवीप्रदेशेस्थितस्यविरजंविगतमलंधर्मेषुधर्मचक्षु
विशुद्धं॥अथखलुशालिपुत्रोपरिव्राजकोप्राप्तधर्मोप्रहीनोदृष्टीसीर्णकांक्षीविगतकथंकथोऽऋजुचित्तोमृदुचित्तोकर्मणीयचित्तोनिर्वाणप्रवणोनिर्वाणप्राग्भारोआयुः
ष्मन्तमुपसेनमेतदुवाच॥कहिमायुष्मन्तंशास्ताविहरति॥एवमुक्तेआयुष्मानुपसेनोशालिपुत्रंपरिव्राजकमेतदुवाच॥शास्तावेणुवनेकरण्डकनिवापेइत्थंवेदित्वानः
आयुष्मानुपसेनोराजगृहेनगरेपिण्डायप्रविचरे॥शालिपुत्रोपिपरिव्राजकोयेनमौद्गल्यायनोपरिव्राजकस्तेनोपसंक्रमे॥अद्राक्षीन्मौद्गल्यायनोपरिव्राजकोशालि
पुत्रंपरिव्राजकंदूरतोएवागच्छन्तंपरिशुद्धेनमुखवर्णेनपर्यवदातेनप्रसन्नेहिचइन्द्रियेहिदृष्ट्वाचपुनःशालिपुत्रंपरिव्राजकमेतदवोचत्॥परिशुद्धोभगवतोशालिपुत्रस्यमुख २५६
वर्णोपर्यवदातोविप्रसन्नानिचइन्द्रियाणि॥अथखलुतेआयुष्मन्तंशालिपुत्रअमृतमधिगतंअमृतगामिनोमार्गोविकाशितमिवपश्यभुद्धरजस्यवक्रप्रसन्नमुपगताः
तानिइन्द्रियाणितानीन्द्रियाणिअमृतरसमाप्तं॥कंचित्तेयेनतेनचिरेणाशुभविचित्ररश्मिजालोविकर्णो॥एवमुक्तेशालिपुत्रपरिव्राजकमौद्गल्यायनमेतदुवाच॥अमृतंमे

आयुष्मान्मौद्गल्यायनअधिगतअमृतगामीवमार्गोयोसौश्रूयतिशास्तेपुष्पमिवउदुम्बरेवनेवघाउत्पन्निशिरिपासोउत्पन्नोलोकप्रद्योतो॥ एवमुक्तेमौद्गल्यायनोपरिः
व्राजकोशालिपुत्रपरिव्राजकमेतदुवाच॥ किंवादीआयुष्मंशालिपुत्रशास्ताकिमाख्यायि॥ एवमुक्तेशालिपुत्रोपरिव्राजकोमौद्गल्यायनमेतदवोचत्॥ येधर्माहेतुप्रभवाहे
तुस्तेषांतथागतोआह॥ तेषांचयोनिरोधएवंवादीमहाश्रवणा॥ अथखलुमौद्गल्यायनस्यपरिव्राजकस्यतत्रैवपृथिवीप्रदेशेस्थितस्यविरजंविगतमलंधर्मेषुधर्मचक्षुर्वि
शुद्धं॥ अथखलुमौद्गल्यायनोपरिव्राजकोप्राप्तधर्मेप्रहीनदृष्टिःतीर्णकांक्षाविगतकथंकथोउदग्रमनसंचित्तोमृदुचित्तोकर्मणीयचित्तोनिर्वाणविम्बोनिर्वाणप्रवणोनिर्वा
णप्राग्भारो॥ अथखलुमौद्गल्यायनोपरिव्राजकोशालिपुत्रंपरिव्राजकमेतदुवाच॥ कहिंआयुष्मंशालिपुत्रशास्ताविहरति॥ एवमुक्तेशालिपुत्रोपरिव्राजकोमौद्गल्यायः
नंपरिव्राजकमेतदुवाच॥ एषआयुष्मंशास्तावेणुवनेविहरति॥ कलन्दकनिवायेमहताभिक्षुसंघेनसार्द्धंअर्धत्रयोदशभिर्भिक्षुशतैः गच्छामसंजयिमामन्त्रेत्वाशास्ता
वेणुवनेभगवतोसन्तिकेब्रह्मचर्यंचरिष्यामः॥ एवमुक्तेमौद्गल्यायनोपरिव्राजकोशालिपुत्रंपरिव्राजकमेतदुवाच॥ गच्छआयुष्मंशालिपुत्रइतोवेणुवनंकिंमांसं
जयिनाउद्दिष्टिनाउद्देशेन॥ शालिपुत्रमाह॥ नहिआयुष्मन्मौद्गल्यायनसोपियुष्माकंसंजयीबहूपकारोयंआगम्यवयंगृहातोभिनिष्क्रान्तो॥ तेदानिपरिव्राजकाकामंगत्वा
संजयिमामन्त्रेतिगच्छामभगवतिमहाश्रवणोब्रह्मचर्यंचरिष्यामः॥ एवमुक्तेसंजयीपरिव्राजकोशालिपुत्रमौद्गल्यायनंपरिव्राजकानेतदुवाच॥ माभवन्तोश्रवणस्यगोः
त्तमस्यवर्यंचरथइमानिममपंचपरिव्राजकशतानितेषांभवन्तोअर्धंपरिहर॥ तेआहन्तुनहिगच्छामवयंभगवतीमहाश्रवणोब्रह्मचर्यंचरिष्यामः स्वाख्यातोभगवताधर्म
विनयोविवृतोदयोछिन्नेपिनोतिकाअलमर्थिकस्यअनुसारेनतेदानिसंजयिमामन्त्रेत्वापरिव्राजकारामातोयेनवेणुवनंतेनउपसंक्रान्तातानिपिपंचपरिव्राजकशतानिशा
लिपुत्रमौद्गल्यायनेहिपरिव्राजकेहिसार्द्धंगच्छन्ति॥ संजयीशालिपुत्रमाह॥ एकंवदानितेहिदुवेत्रीणिवाअथवाचत्वारिअथसर्वेपंचशताउपतिष्योआदायप्रक्रमति॥ भ

भुंविज्ञा॥ उपतिष्योनितानदृयामातोकोलितग्रामंगच्छतिकोलितस्यदर्शनाये॥ कोलितञ्चामातोपिकोलितोनालदृयामंगच्छतिउपतिष्योदर्शनायेराजगृहंसमस्तंगिरियग्रसमाजंनामपर्वंवर्ततिपंचानांतपोशतशमानांतत्रदानिपंचविहितपतयोशतेहिपंचउद्यानशतानिसर्वानिपंचउद्यानशतानिअनेकेहिजनसहस्रेहिभरितानिभवन्तिदर्शनशतानिवर्तन्तिसंगीतिशतानिवर्तन्तिअपराणिनटनर्तकशतानिऋल्लमल्लशतानिपाणिस्वरकानिडिम्बनवलम्बककुंभतूणिकशतानिवेदानिज्ञालराणमहाध्यानउत्रोउपतिष्योचकोलितोचचातुर्घंटेहिअभ्वरथेहिप्रकेहिवेदीसहस्रेहिसंपरिवारितोगिरियग्रसमाजंप्रेक्षकामता॥ तेदानिसत्वाकुशलमूलाउराणावनपरिलम्हाकृताधिकारापूरिमकेषुसम्यक्संबुद्धेषुप्रत्येकबुद्धश्रावकसहेशास्त्रेषुपुनउप्तसत्याधिकाराच्छिन्नवर्त्मनाभव्योत्पत्तिकाआर्यधर्माणामारागणायेचरमभविकायेहेतुप्रत्ययवार्त्तिकासत्वातेषामुभयेषांतत्रगिरियग्रसमाजप्रेक्षन्तानांपौराणोतकुशलमूलेनहेतुउपदर्शयितु॥ शारिउत्रस्यतंजनकायंदृष्ट्वाअनित्यसंज्ञाउत्पन्नाइमस्यजनकायेमत्यन्तरावर्षशतस्यअनित्यतायसर्वेनभविष्यति॥ मौद्गल्यायनस्यापिजनकायस्यतस्यहसन्तोनाहक्कारंवक्षिपन्तानांदन्तमालानिदृष्ट्वाअस्थिसंज्ञाउत्पन्ना॥ सोदानिमौद्गल्यायनःशारिपुत्रंपरिदीनमुखवर्णंदृष्ट्वाआह॥ मनोज्ञतन्त्रीस्वरगीतघोषोविरुत्सकरेत्फोदितआर्यनामा॥ कस्यन्निषण्णामधुरामनोज्ञारम्भवांकिंपरिदीनवक्रो॥ हृष्टस्यकालोअयमहाद्विमुखोहिसंगीतिमिवाप्सराणांहृष्टानराप्सममरूपनन्दनो॥ स्थविरारुपतिष्यनःशारिउत्रोमानवोमौद्गल्यायनमानवमेतदुवाच॥ एतेविषयसंरक्ताविषयाश्रवलालसाःचलेष्वडष्टेष्वकालतिर्वालतुडीनोअचिराच्छुनिमेसर्वेअन्तकामलानुयाःव्यसनयात्रागमिष्यन्तिमनाभस्मापचायणाः॥ एतंमेसंज्ञानरमेतिमौद्गल्यायनमेरतिविउलप्रतिभाविकारमतियोसमयोखुधर्मंचरणांचरक्षंनरकिंनरजुरासुररिपिकामरतिभिलीलिताअतन्नामनस्पंगताविन्नयसमयोखुधर्मंचरणांचरितुंयोयोवनेकामविवेकरतोअधिगच्छतिमरकालोपगतास्थहयन्ति॥ तस्यदशापिमज्जीर्णोहिडुक

रमावरिंतुं तस्मान तुखदुःखेभुरतीभुअरतीभुवहंनैभित्तिकंप्रशसन्ति॥ सोहं शालिपुत्तो भवास्योदानिशालिपुत्रमाणावको तंमौद्गल्यायनोमाणावकमामन्त्रयतिः
प्रव्रज्यामेअभिप्रेता प्रव्रजिष्यामि॥ मौद्गल्यायनोआह॥ यभवतो इष्टं तंममापि इष्टं महमपिप्रव्रजिष्यामि॥ मौद्गल्यायनोआह॥ योगतीभगवतो इष्टा अस्माकमपिंरो
चति॥ त्वयासार्द्धं नतंश्रेयंनवजीविन्तुं त्वयाविना॥ तेनखलुपुनसमयेन राजगृहेनगरेसंजयीनामवैरटीपुत्रो परिव्राजको पंचशतपरिवारापरिव्राजकारामे प्रतिवसः
ति॥ तेदानिशालिपुत्रःमौद्गल्यायनमानवका परिव्राजकारामंगत्वा संजयिष्यवैरटिपुत्रस्य परिव्राजकस्य सकाशे परिव्राजकप्रव्रज्याप्रव्रजिका शालिपुत्रेण सप्ताहप्रव्रः
जितेन सर्वाणि परिव्राजकशास्त्राणि अधीतानि मौद्गल्यायनेना अर्द्धमासेन सर्वाणि परिव्राजकशास्त्राणि अधीतानि॥ तेदानि आहंसु॥ नायंधर्मो नैर्याणिको तत्करस्य दुः
खक्षयाय संवर्त्तति गच्छाम पृथक् पृथक् स्वाख्यातंधर्मविनयं पर्येष्यामः॥ पवदुःखस्य अन्तःक्रियाप्रवृर्त्तति॥ योमप्रथमतरं स्वाख्यातंधर्मविनयं तेन अपरस्य आख्यातव्यं
ततो सहिता आर्यधर्मविनये प्रव्रजिष्यामः तेदानितानि परिव्राजकशास्त्राणि संगीतिं कृत्वा राजगृहं प्रविष्टा॥ अन्येन शालिपुत्रो परिव्राजको अन्येन मौद्गल्यायनो॥ तेन
खलुपुनसमयेन भगवाननन्तराणि गिरिव्रिजं यष्टिवने उद्याने यथाभिरम्यं विहरित्वा वेणुवनमनुप्राप्तो तत्रैव विहरति॥ वेणुवने करण्डकनिवापे महता भिक्षुसंघेन सार्द्धमर्द्धत्र
योदशभिर्भिक्षुशतैः॥ अथखल्वायुष्मान् उपसेनो कालस्यैव निवासयित्वा पात्रचीवरमादाय राजगृहेनगरे पिण्डाय प्रक्रमे अद्राक्षीत् शालिपुत्रो परिव्राजको आयुष्मन्त
मुपसेनं दूरत एवागच्छन्तं प्रासादिकेन अभिक्रान्तेन प्रतिक्रान्तेन आलोकितविलोकितेन संमिञ्जितप्रसारितेन संघाटीपात्रचीवरधारणेन नागो विय कारितका
रणो अन्तर्गतेहि इन्द्रियेहि अबहिर्गतेन मानसेन स्थितेन धर्मप्राप्तेन युगमात्रं प्रेक्षमाणो दृष्ट्वा च पुन अतिरिव मानसं प्रसीदे कल्याणा पुनरियं प्रव्रजितस्य ईर्या॥
यन्नूनं तस्य उपसंक्रमेयं॥ अथखलु शालिपुत्रो परिव्राजको येनायुष्मानुपसेनस्तेनोपसंक्रमित्वा आयुष्मता उपसेनेन सार्द्धं संमोदनीयां कथां संमोदयित्वा सारायणीयाः

क्षेत्रादयं काश्यप कषासानां यत्नपितोति संघाटी शोभनादयं काश्यप कर्पासानां पटपितोति कसंघाटी स्पर्शवनादयं काश्यप कर्पासानां पटपितोति कसंघाटी ॥ स खल्वहमायु
ष्मानानन्द भगवन्तमेतदुवाच ॥ नाभा मे भगवन्कुतस्वाभवेत्तुः ॥ यं मे भगवन्कर्पासानां पटपितोति कसंघाटीं प्रतिगृह्णेय ॥ एवमुक्ते आयुष्मानानन्द भगवान्ममेतदुवाच ॥ इसे
सि पुनस्त्वं काश्यप दस्तया गतस्य सन्निके श्मशाना पांशुकूलं संघाटीं धारयितुं ॥ एवमुक्ते ऽहमायुष्मानानन्द भगवन्तमेतदुवाच ॥ नाभा मे भगवन्नस्तुलस्वाभवेत्तुः ॥ यं मे भगवं श्मशा
राणा पांशुकूलानां संघाटी ददेयाभवस्ति ॥ खल्वहमायुष्मानानन्द भगवतो श्मशाना कर्पासानां पटपितोति कसंघाटीं प्रतिगृह्णे ॥ आयुष्मानानन्द भगवा कर्पासानां पटपितोति कसं
घाटीमदासि ॥ खलु मे आनन्द भगवान् श्मशाना पांशुकूलानां संघाटीं प्रतिगृह्णे ॥ अहमायुष्मानानन्द भगवतो श्मशाना पांशुकूलानां संघाटी हसमे ॥ स त्वायुष्मानानन्द सम्यग्वदमा
नावदेन्तुः ॥ भगवतो श्रावकशास्तुसंमुख श्मशाना पांशुकूलानां प्रतिगृहे ॥ अयमेव ते सम्यग्वदमाना वदेन्तुः ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ अहमायुष्मानानन्द शास्तुसंमुख श्मशाना पांशुकू
लानां प्रतिग्रहेता श्रावको ॥ यत्तदानन्द सम्यग्वदमाना वदेन्तुः भगवतो पुत्रो औरसो मुखतो जातो धर्मजो धर्मनिर्मितो धर्मदायादो न आमिषदायादो मम एव ते सम्यग्वदमा
नावदेन्तुः ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ अहमायुष्मानानन्द भगवतो पुत्रो औरसो मुखतो जातो धर्मजो धर्मनिर्मितो धर्मदायादो न आमिषदायादो कृत्तरपितो आयुष्मानानन्द षष्टीहायन
वलशक्तिकाये छादितव्यं ॥ अन्ये यथापि मे तिस्रो विद्याः षडभिज्ञा वलवशीभावः छादयितव्य मन्ये येन दीर्घेपि सो आयुष्मान् गंगाये श्रोतु रजमुष्टिना आवपितव्य मन्ये यो मे ति
स्रो विद्याः षडभिज्ञा वलवशीभावं च छादयितव्य मन्येथा तेपि सो आयुष्मानानन्द जालेन वधितव्यं मन्ये यो मे तिस्रो विद्याः षडभिज्ञा वलवशीभावं छादितव्य मन्ये ॥ आकाशेपि
सो आयुष्मानानन्द पञ्चाङ्गुलं कर्त्तव्यं मन्ये यो मे तिस्रो विद्याः षडभिज्ञा वलवशीभावं छादयितव्य मन्ये ॥ यस्य खलु पुनः आयुष्मावानन्द इमेषांयंचानो भिक्षुशतानां स्याज्ञ्यिक
सा विचिकित्सा वा सो प्रश्नं पृच्छतु अहं प्रश्नस्य व्याकरणेन रतमेतं तत्संम्यकित्तिहवादं न सति ॥ एवमुक्ते भिक्षु आयुष्मन्तं महाकाश्यपमेतदुवाच ॥ यस्य खलु पुनरायुष्मन्महाकाश्यप

स्यात्कांक्षा वा विचिकित्सा यो वा सो आयुष्मान्महाकाश्यपप्रश्नपृच्छेया संभावेम मम वयमायुष्मन्काश्यप मा स्थवेत्र अनुवृत्तो अत्तो व आयुष्मान्महाकाश्यप उत्तरि भूयो अतो व उ
त्तरि अतो वशेयो॥ अथ खल्वायुष्मां महाकाश्यप स्तां भिक्षूं धार्म्या कथया संदर्शयित्वा समादापयित्वा समुत्तेजयित्वा संप्रहर्षयित्वा उत्थायासनातो प्रक्रमे॥ अचिरप्रक्रान्तो च आयु
ष्मान्महाकाश्यपो सर्वावन्तं तेन कायेन नागावलोकितेन स्थूलनन्दा भिक्षुणीं अवलोकेति॥ अपि नाम चित्तं प्रसादेय तस्य वेदशा कर्ध्व क्रमात्रां पृथिवीमनुपरिवर्त्तेन वनं स्थूलनं
न्दा भिक्षुणी चित्तं प्रसादेसि प्रदुष्टचित्ता स्थूलनन्दा ये भिक्षुणी ये आयुष्मतो महाकाश्यपस्य संन्तिके विवरमदासि समनन्तरकालगता च पुनरायुष्मते महाकाश्यपे चित्तमाः
घातेत्वा अन्यतरस्मिं महानरके उपपन्ना स्थमेश्र्यति॥ ॥ इति श्रीमहावस्तु अवदाने महाकाश्यपस्य वस्तु प्रव्रज्या सूत्रं समाप्तं॥ ॥ राजगृहस्य अर्द्धयोज
नेनालन्दा ग्रामकं नाम ग्रामकं ऋद्धो च स्फीतो च समृद्धो च तत्र ब्राह्मणो महाशालो आढ्यो महाधनो महाभोगो प्रभूतवित्तस्वापतेयो प्रभूतधनधान्यकोशकोष्ठागारो प्रभूतजातरूपर
जतवित्तोपकरणो प्रभूतहस्त्यश्वगजगवेडको प्रभूतदासीदासकरपौरुषेयो तस्य दानि ब्राह्मण महाशालस्य शारी नाम ब्राह्मणी भार्या प्रासादिका दर्शनीया तस्य दानि शारीये ः
ब्राह्मणीये पुत्रा धर्मो सुधर्मो उपधर्मो घातधर्मो सहधर्मो धर्मेतिष्यो उपतिष्या एते सप्त पुत्राः षड् निविष्टाः सप्तमो उपतिष्यो कनीयसो अनिविष्टको गुरुकुले वेदमन्त्रानधीयति॥ ः
राजगृहस्य अर्द्धयोजनेन कालितग्रामकं नाम ग्रामकं ऋद्धो च स्फीतो च समृद्धो च बहुजनाकीर्णो च तत्रापि ब्राह्मणो महाशालकुला आढ्यो धनो महाभोगो प्रभूतधनधान्यकोशको
ष्ठागारो प्रभूतजातरूपरजतवित्तोपकरणो प्रभूतहस्त्यश्वगजगवेडको प्रभूतदासीदासकर्मकरपौरुषेय॥ मौद्गल्यायनगोत्रेण तस्य कालितो नाम पुत्रो प्रासादिको दर्शनी
यो परिगृहीतो निपुणो मेधावी तत्रैव गुरुकुले वेदमन्त्रानधीयति॥ तत्रैव उपतिष्यो अन्यानि च पञ्चमात्राणि माणवकशतानि सर्वे प्रथमं कोलितेन उपतिष्येण च वेदमन्त्रा
अधीता अनुयोगेन दिन्नो आचार्यस्य च आचार्यशुश्रूषो कृता आचार्यधनो च निर्यातितो छत्रउपानहायष्टिकमण्डलुरत्नानसायां॥ ततानि उभयेसं मोरिकाशीयमाना अभि

मन्वागतं श्रावकं न भित्वा सम्यक्तं बुद्धमेव समानो संम्यक्तं बुद्धोति ॥ प्रज्ञानेय समन्नधागतस्य सर्वज्ञोयेव समानो सर्वज्ञोति प्रतिजानोमि य असर्वदर्शी ॥ वीर्येन समानो सर्वद
र्शीवीति प्रतिजानोनोय रिशेय ज्ञानदर्शनाय समानो अपरिशेषं ज्ञानदर्शनोति प्रतिज्ञानेय समन्नधागतस्य गृज्ञो भवेया ॥ अहं खलु पुनः काश्यप संम्यक्तं बुद्धो येन समानो सं
म्यक्तं बुद्धोति प्रतिजानामि सम्यक्तं बुद्ध सर्वज्ञो नये समानो सर्वज्ञोति प्रतिजानामि सर्वदर्शी वीर्येन समानो सर्वदर्शी वीहि प्रजानामि ॥ अपरिशेष ज्ञानदर्शनो अपरि
शेष ज्ञानदर्शनो ति प्रजानामि ॥ अभिज्ञाय अहं काश्यपो श्रावकाणां धर्मं देशयामि न अनभिज्ञाय स निदानं अहं काश्यप श्रावकानां धर्मं देशयामि व अनिदानं सप्राति
हार्यं अहं काश्यप श्रावकाणां धर्मं देशयामि ॥ न अप्रातिहार्यं नस्य मे काश्यप अभिज्ञाये श्रावकाणां धर्मं देशयतो न अनभिज्ञाय स निदानं श्रावकाणां धर्मं देशयतो अः
निदानं सप्रातिहार्यं श्रावकाणां धर्मं देशयतो न प्रातिहार्यं करणीयो ओवादो करणीयो अनुशासनीति वदेमि ॥ तस्मादिह ते काश्यप शिक्षितव्यं ॥ किन्वहं प्रातिमोक्ष सं
म्वरसंवृतो विहरिष्यं आचारगोचरसम्पन्नो अणुमात्रेषु वद्येषु भयदर्शावी समादाय शिक्षिष्यन्ति शिक्षापदेषु कायकर्म वाचाकर्म मनोकर्मण समन्वागतो परिशुद्धेन पः
रिशुद्धाजीवास्ववन्ते काश्यप शिक्षितव्यन्तस्मादिह ते काश्यप एवं शिक्षितव्यं ॥ किन्वहं चक्षुरिन्द्रियेषु गुप्तद्वारो विहरिष्यामीति ॥ आरक्षास्मृति निध्यापकस्मृतिः समवः
स्थाविहारी आदीनवदर्शावी निःशरणप्राप्तो आरक्षेण चेतसा समन्वागतो सो चक्षुषा रूपं दृष्ट्वा न च निमित्तग्राहि भविष्यति ॥ न चानुव्यंजनग्राही यतो अधिकरणं चः
मे चक्षुरिन्द्रियेण असंवृतस्य विहरन्तस्य अभिध्यादौर्मनस्यगतेने कपापकोः अकुशला धर्माः धर्म अनुश्रवेत्सुः ॥ तेषां सम्वराय प्रतिपद्यिष्यामि रक्षिष्यामि चक्षुरिन्द्रियेः
ण सम्वरमापद्यिष्यामीति ॥ एवं ते काश्यप शिक्षितव्यं श्रोतेण शब्दं श्रुत्वा घ्राणेन गन्धां घ्रायित्वा जिह्वाया रसां स्वादयित्वा कायेन प्रष्टव्यां स्पृशित्वा मनसा धर्मां विज्ञायेन ः
च निमित्तग्राहि विहरिष्यामि ॥ न चानुव्यंजनग्राही विहरिष्यामि ॥ यतो अधिकरणं च मे भवेन्द्रियाणां सहन्तस्य विहरतो अभिध्यादौर्मनस्य मनेके पापका अकुशला धर्मा वि ः

त्नमन्तश्रावयेन्तुस्तेवासम्वरायउतिपपिष्यामीति॥रमिष्यामिअनिन्द्रियेंगासंवरमापद्धिष्यामीति॥एवन्तेकाश्यपपशिक्षितव्यं॥तस्मादिहकाश्यपएवंशिक्षितव्यंकि
न्तिमेकायगतास्मृतिःसुखसहगतासततसमितंकायंनजहिष्यामीति॥एवंतेकाश्यपशिक्षितव्यतस्मादिहतोकाश्यपएवंशिक्षितव्यं॥किन्तिअहंयेकेचित्कुशलाधर्मपर्या
उशिष्यन्तिसर्वन्तंआत्मदमथशमथपरिनिर्वाणार्थेति॥एवंतेकाश्यपशिक्षितव्यं॥तस्मादिहतेकाश्यपएवंशिक्षितव्यं॥किन्तिमेचत्वारिर्हिपरियाहिभविष्यति॥अधिमात्र
प्रेम्नवगौरवंबड्रीवापत्राण्यंवभावनावषम्युपस्थितानिएवंतेकाश्यपशिक्षितव्यं॥तस्मादिहतेकाश्यपशिक्षितव्यं॥किन्त्वहपंचसुउपादानस्कंधेषुसमुदायादस्तंगमानुपश्यीविः
हरिष्यइतिरूपसमुदयोइतिरूपस्यास्तंगमोइति॥वेदनाइतिवेदनासमुदयोइतिवेदनास्तंगमोइतिसंज्ञाइतिसंज्ञासमुदयोइतिसंज्ञास्तंगमोइति॥संस्काराइतिसंस्काराः
समुदयोइतिसंस्काराणामस्तंगमोइति॥विज्ञानंइतिविज्ञानसमुदयोइतिविज्ञानास्तंगमोइति॥एवंतेकाश्यपशिक्षितव्यं॥सखल्वहमायुष्मानानन्दभगवतोइतिनाओवा
देनओवादितोअस्थाहमेवाभूषिशैक्षोसकरणीयोनत्वमेपआज्ञामारागये॥तस्यमेआयुष्मानानन्दभगवाइतिनाओवादेनओवादित्वाउत्थायासनातोप्रक्रामि॥सखल्वहं
मायुष्मानानन्दभगवन्तंगद्धन्तंपश्चिमेनपश्चिमंसमनुबद्धेहं॥तस्यमेआयुष्मानानन्दभगवतोपश्चिमेनपश्चिमंसमनुबद्धेस्यएतदभूषिअहोभगवांपुनर्मार्गोदव्युत्क्रः
म्यान्यतरंवृक्षमूलंनिश्रायतिष्ठेयन्नपर्येयंअहंभगवतोकर्पासिकदालोकिकसंघाटीतस्यमे॥आयुष्मानानन्दभगवांइदमेवरूपंचेतसोपरिवितर्कमाज्ञायमार्गोदपक्रम्यान्य
तरंवृक्षमूलंनिश्रायअस्थासि॥प्रज्ञपयेदहमायुष्मानानन्दभगवतोकर्पासानापटापिलोतिकसंघाटीनिषीदभगवांप्रज्ञप्तएवासनेनिषद्य॥खल्वायुष्मानानन्दभगवानेतदु
वाच॥सखिनाषुदयंकाश्यपकर्पासानांपटापिलोतिकसंघाटिम्रदुदयंकाश्यपकर्पासानांपटापिलोटिकसंघाटिकर्पासानांपटापिलोतिकसंघाटीसुखमारायंकाश्यपकर्पा
सानांपटलोतिकसंघाटीतनुकादयंकाश्यपकर्पासानांपटपिलोतिकसंघाटीसहुकादयंकाश्यपकर्पाशानांपटपिलोतिकसुकुनादयंकाश्यपकर्पासानांपटपिलोतिकसंघाटीभ्र

ष्मानानन्द अर्थवशां संपश्यमानेन तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन श्रावकाणां गणाभोजनं प्रतिक्षिप्तं त्रिकभोजनं चानुज्ञातं ॥ कतमे त्रेयावदेव कुलानां चानुरक्षाये गुप्तीये ः
फासुविहाराये पापानां च पक्षपरिक्षेदाये मा पापा आभिषेणा गणा वन्धित्वा संघे कलहं भण्डनं विग्रहं विवादं अधिकरणं कोक्कुह्यं उत्पादेन्तु ॥ इखल्वायुष्मानानन्द त्रे अर्थवशां
संपश्यमानेन तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन श्रावकानां गणाभोजनं च प्रतिक्षिप्तं त्रिकभोजनं चानुज्ञातं ॥ सो त्वं आयुष्मानानन्द इमाये पर्षाये नवाये दहराये तरुणाये इन्द्रि-
येषु गुप्तद्वाराये भोजने अमात्रज्ञताये पूर्वरात्रापररात्रं जागरिकायोगमनुयुक्ताये गौरवाये सब्रह्मचारिषु स्थविरेषु नवकेषु मध्यमेषु कुलेषु चारिकां चरसि सस्यघातं ः
य मन्ये करोन्तो नोपकुमारको मान्नमान्नासि ॥ एवमुक्ते आयुष्मानानन्दो आयुष्मन्तं महाकाश्यपमेतदवोचत् ॥ अन्यपि हि मे आयुष्मन्महाकाश्यप शिरस्मि पलिता निजा ः
तानि ॥ अथ च पुनर्मे आयुष्मं महाकाश्यपो कुमारवादेन समुदाचरितव्यं भणति ॥ द्वितीयकं तृतीयकं पि आयुष्मान् महाकाश्यपो आयुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत् ॥ तथा त्व
आयुष्मानन्द इमाये परिषाये इन्द्रियेषु गुप्तद्वाराये भोजने अमात्रज्ञताये पूर्वरात्रापररात्रं जागरिकायोगमनुयुक्ताये अगौरवाये सब्रह्मचारिहि स्थविराये नवकेहि मध्य-
मेहि कुलेहि चारिकां चरसि सस्यघातं विय मन्ये करान्तो न वा ह कुमारको मात्रन्नासि ॥ द्वितीयं तृतीयकं पि आयुष्मानानन्दो आयुष्मन्तं महाकाश्यपमेतदवोचत् ॥ अपि
हि मे आयुष्मान् महाकाश्यप सिरस्मि शिरस्मि पलिता निजातानि ॥ अथ च पुनर्मे आयुष्मान्महाकाश्यपो यावत्तृतीयकं पि कुमारकवादेन समुदाचरितव्यं मन्यति ॥ तेन खलु
पुनः समयेन स्थूलनन्दा भिक्षुणी आयुष्मतो आनन्दस्य अनातिदूरे स्थिता अभूषि ॥ अथ खलु स्थूलनन्दा भिक्षुणी आयुष्मन्तं महाकाश्यपमेतदवोचत् ॥ किं पुनरार्य्य म-
हाकाश्यपो अन्यतीर्थिकपूर्वो समानो आर्य्यमानन्दं वैदेहमुनिं भगवतो उपस्थायकं भगवतो सन्तिकावचनं भगवतो सम्मुखं धर्माणां प्रतिग्राहेत्वा वं यावत्तृतीयकं पि कु-
मारवादेन समुदाचरितव्यं मन्यति ॥ एवमुक्ते आयुष्मान् महाकाश्यपो आयुष्मन्तं आनन्दमेतदवोचत् ॥ सा हि नूनं यं आयुष्मानानन्द भगिनी अस्मरमाणा रूपाभाषति ।

किंपुनरार्योमहाकाश्यपोअन्यतीर्थिकपूर्वेसमानोआर्यानन्दंवैदेहकमुनिंभगवतोउपस्थायकंभगवतोसन्तिकावचनंभगवतोसंमुखंधर्माणांप्रतिग्रहेतारंसंमुखा
येवयावन्तीयकंपिकुमारकवादेनसमुदाचरितव्यंमन्येति॥तृतीयकंपिआयुष्मानानन्दोआयुष्मन्तंमहाकाश्यपमेतदुवाच॥क्षमआयुष्मन्महाकाश्यपवालोमातृग्रा
माअभव्यक्तोअकुशलोअक्षेत्रज्ञो॥एवमुक्तेआयुष्मान्महाकाश्यपोआयुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत्॥नखलुपुनरहमायुष्मानानन्दअभिजानामिएवंप्रव्रज्यायाप्रव्रजितोः
इतिवहिर्द्धीअन्यंशास्तारंव्यपदिशन्तुमन्यत्रैवतेनभगवतातथागतेनार्हतासम्यक्संबुद्धेन॥मह्यखल्वायुष्मनानन्दएवंप्रव्रज्यायामप्रव्रजितस्यएतदभूषि॥संबाधोपुनर्
यंप्रव्रज्येयं॥सखल्वहमायुष्मानानन्दअयंगृहवासोरजसावासेअभ्यवकाशप्रव्रज्यातननन्सुकरंअगारमध्यावसन्तेनएकान्तसंलिखितमेकान्तमनवद्यमेकान्तपरिशुद्धंए
कान्तपर्यवदातंब्रह्मचर्यंचरितुं॥यंनूनाहमगारस्यानगारियंप्रव्रज्येयं॥सखल्वाहमायुष्मानानन्दअन्यगृहवासंप्रहायअशीतिंहिरण्यसुवर्णस्यशकटवाहनवहायप
चनदाशसतानिपंचनदाशीशतानिपंचचपशुशतानिपंचचग्रामक्षेत्रशतानिएकूननवहनसहस्रंभद्राकापिलेयांसुवर्णासुवर्णासन्तिकामवहाय॥एकंकर्पासिकंपटंपि
लोतिकमादाय॥येलोकेअर्हन्तोतेषामुद्दिश्यअहंप्रव्रज्येहं॥तेनखलुआयुष्मानानन्दसमयेननक्वचिदन्योलोकेअरहन्तो॥अभूषि॥अन्यत्रैवतेनभगवतोसम्यक्संबुद्धे
न॥सवाहमायुष्मानानन्दतथाप्रव्रजितोसमानोसम्वत्सरेपरमायरात्रीयेअद्राक्षीहंभगवन्तंराजगृहस्यबहुपुत्रकेचैत्येउपस्थानपुनर्मेअद्वयसंज्ञाउत्पासिसम्यः
क्संबुद्धंपश्येयंभगवन्तमेवपश्येयंसर्वज्ञंवपश्येयंभगवन्तमेवपश्येयंसर्वदर्शीवपश्येयंभगवन्तमेवपश्येयं॥अपरिशेषज्ञानदर्शनंवपश्येयंभगवन्तमेवपश्येयं॥
सखल्वहमायुष्मानानन्दोयेनभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वाभगवतोपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेअस्थासि॥एकान्तेस्थितोहमायुष्मानानन्दभगवन्तमेतदवोचत्॥शास्ता
मेभगवांश्रावकोहमस्मिन्सुगतः॥एवमुक्तेआयुष्मानानन्दभगवान्ममेतदुवाच॥एवमेवकाश्यपअहंकाश्यपशास्तात्वंश्रावकोयोहिकचित्काश्यपएवंसर्वचेतोस

उरिकानामाभ्यास्तितस्यमाउत्करारथनराजाप्रव्रजिष्यति॥तस्यउपकस्यमाणवकस्यस्पृहयन्तोराजाअभीक्ष्णांएतांगाथांभाषति॥इदानिअन्तःउरिकाचिन्ता[illegible]
मनाहिरण्यस्यसुवर्णस्यचवस्त्राभरणानांचमहान्तंराशिंकृत्वागंगपालमाहन्तु॥राज्ञपालइदंलेअभिक्षादंभवन्तु ति॥तस्यदानिगङ्गपालस्यएतदभूषि॥सोवना
मउपकोमाणवकोभार्यांगृहमपहायप्रव्रजितोकिंपुनर्मयानप्रव्रजितव्यंभवेयंयन्नूनाहंपिप्रव्रजेयंकिमपरेषांवित्तेनकार्यं॥सोदानिअन्तःपुरिकाआह॥अ
लंमेतेनहिरण्येनसुवर्णेनअहंपिप्रव्रजिष्यामि॥सोदानिब्रह्मदत्तस्यउपसंक्रमित्वाआह॥देवजानाहिमेप्रव्रजिष्यामीति॥राजाआह॥कस्यसन्तिकेप्रव्रजिष्यति।
उपकस्यऋषिस्यसन्तिकेप्रव्रजिष्यामि॥राजाआह॥अनुजानामिप्रव्रजाहीति॥सोदानिगंगपालोउपकस्यआश्रमंगत्वाप्रव्रजितो॥तेनापिपूर्वरात्रापररात्रंजागरिकायो
गमनुयुक्तेनविहरन्तेनयुञ्जन्तेनघटन्तेनव्यायमन्तेनचत्वारिध्यानानिनिष्पादितानिपंचाभिज्ञासाक्षीकृताचन्द्रमण्डलसूर्यमण्डलपरिमार्जकोऋषिसंवृत्तो॥अश्रो
षीद्धिक्षवेराज्ञाब्रह्मदत्तोसर्वेतेत्रयोऋषयःपंचाभिज्ञासंवृत्तातिमहर्द्धिकोमहानुभावातस्यदानितेषांऋषीणांदर्शनकामताउत्पासि॥सोदानिअमात्यापारिष
द्यामामंत्रयतिगच्छामतेषांऋषीणांदर्शनायकुम्भकारस्यप्रव्रजितस्यउपकस्यचगंगपालस्यचाश्रमंसर्वेतेत्रयोऋषयोचतुर्ध्यानलाभीपंचाभिज्ञामहर्द्धिकामहानु
भावाति॥साधुखलुतथारूपाणांदक्षिणीयानांदर्शनायोपसंक्रमणायपर्युपासनायअमात्यपारिषद्याआहंसु॥मारेदेवतत्यासकाशंगच्छतुतेनामहर्द्धआनयित
व्या॥सोदानिगंगपालोराज्ञोब्रह्मदत्तस्यआश्रमवनेतेतंनापितभाण्डओलम्बयित्वाप्रव्रजितो॥अथखलुअन्यतरोराजामात्योराजानंब्रह्मदत्तंगाथायेअध्यभाषे।
अयमेवसोआसवनंब्रह्मदत्तस्यश्रीमतोयत्रचक्षुरेचभाण्डंओलम्बितंवित्वानप्रव्रजीनचदेवेनहीनजात्यानांसकाशंगन्तव्येति॥तेहिनामदेवस्यसकाशमागन्तव्या॥
राजाआह॥नएषधर्मोयंदक्षिणीयाउपवेन्तु॥इहआगच्छेथराजंदर्शयेतिअस्माभिर्नामगन्तव्यं॥ऋषयोर्दर्शनाय॥अथखलुराजाब्रह्मदत्तोकुमारामात्यसंपरिवृतोयेनतेऋ

षीयो तेनोपसंक्रमे ॥ अथ खलु गङ्गपालो ऋषिर्येन राजा ब्रह्मदत्तस्तेनोपसंक्रमित्वा राजानं ब्रह्मदत्तमेतदुवाच ॥ स्वागतं राजो ब्रह्मदत्तस्य निषीद त्वं राजा ब्रह्मदत्तो ॥ अथ खलु राज्ञो
ब्रह्मदत्तस्य अमात्यपारिषद्या गंगपालं ऋषिं वाचाये सन्तर्जयेन्तुः सद्धर्भिन करेन्तु ॥ किं वदे क्षितं गंगपाल हीनजात्यो समानो राजानं ब्रह्मदत्तं नामेन समुदाचरसि ॥ अथ ख
लु राज्ञा ब्रह्मदत्तो तां अमात्यपारिषद्यां गाथाये अध्यभाषे ॥ मा किंचि वदेथ गंगपालं मुनिनां मौनपदे हि शिक्षमाणा ॥ एषो ननरेत्व महतमौयं पत्र रित्वान भवन्ति वीतरागास्त
पसा प्रजहन्ति ॥ पापकानि तपसा विधमन्ति अन्धकारं आवन्त तपसा अभिभूय गङ्गपालो नामेन अभिभाषे ब्रह्मदत्त सांदृष्टिकं पश्यथ यावदेव शान्तिसौरभ्यमिदं विपाकं लोक
स्य सदेवकस्य प्रव्रज्या देवानं मनुजानं वन्दनीया ॥ अथ खलु राज्ञो ब्रह्मदत्तः सार्धं अमात्यपार्श्वे ये हि तेषां मृषीणां पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते निषीदे ॥ तस्य दानि गंगपालस्य पो
गृहस्थभूतस्य भार्या अभूषि ॥ सापि पतिव्रता अन्यपुरुषं मनसापि न प्रार्थयति ॥ तस्य गङ्गपालो वित्तासनार्थं दिव्येन रूपेण निर्मितेन सुवर्णभाजनमादाय उपसंक्रम्य प्र
लोभयति ॥ इमं सौवर्णभाजनं आदाय प्रतिगृह्णाहि मयाव सार्धं परिचरेहि ॥ सा दानि आह ॥ नहीति पतिव्रता भवीष्यतीति ॥ सो दानि देवपुत्रो तं दिवसं प्रत्याक्षिप्तो अप
रं दिवसं रूप्यभाजनमादाय उपसंक्रान्तो इयं रूप्यभाजनं प्रतिगृह्णाहि मयाव सार्धं परिचारेहि ॥ सा दानि आह ॥ न हि पतिव्रता अहन्ति तं पि दिवसं प्रत्याक्षिप्तो अपर
दिवसं कांसभाजनमादाय उपसंक्रमे ॥ इमं कांसभाजनं प्रतिगृह्णाहि मया हि सार्धं प्रविचारेहि ॥ अथ खलु सा नारी तं देवपुत्रं गाथाये अध्यभाषे ॥ नारी नरो निरूपर
येन धानेन उत्कर्षो पपत्र करोति छन्द विप्रत्यनीक खलु देवतानां प्रत्याख्याता अत्यन्तरेण एषः ॥ अथ खलु देवपुत्रो तां नारीं गाथाये अध्यभाषे ॥ आपुंनवर्णा वन
उष्यलोके न हीयते मनुजानां सुगारी तेन नैव कर्णं न धनं पि उज्य परिहीयते जीर्णातरासि अघ ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवः युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन का
लेन तेन समयेन उपको नाम ऋषि अभूषि न खल्वेतं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोरहं स तदा उपको नाम ऋषि अभू ॥ नान्यो स ब्रह्मदत्तो नाम राजा एष शुद्धोदनो राजा ब्रह्मः

षे ॥ नास्तिअन्तोअनन्तायेत्तप्तायेशहविपति ॥ प्रव्रजिष्यामिअहंराज्येनयतिपातिच ॥ वहुनिकामेहिअनन्तोवयेहिवालोनतृप्यति ॥ अतोमेसर्वकामेहिप्रव्रजिष्या
म्यनगारियं ॥ कामंजानामितेमूलंसंकल्पात्कामजायसे ॥ नकामसंकल्पयिष्यामिततोमेनभविष्यसि ॥ अन्येषुवालोकामेषुवहुष्वपिनतृप्यति ॥ अपहायसर्वकामा
निश्रतिविवुद्धन्तपश्यति ॥ रक्षामिदानंप्रभवन्तिचतेरक्षाअसन्तायेनभोन्ति ॥ एतमेतंअनिश्चायफलंविदित्वानप्रार्थयेप्रव्रज्यंशुभनंव ॥ अथखलुउपकोमाण
वकोब्रह्मदत्तराजानमेतदुवाच ॥ अनुजानाम्यहंदेवप्रव्रजिष्याम्यहंततः ॥ राजाआह ॥ माप्रव्रजाहीतिमसक्षितराज्यंकारयिष्यं ॥ उपकोआह ॥ नमहाराजराज्येन
नअनर्थोअनुजानाहिमेप्रव्रजिष्यामि ॥ सोदानिराज्ञाब्रह्मदत्तेनयदाज्ञातोयदिएवंअभिप्रायोप्रव्रजाहीति ॥ तहिंदानिकाशिषुउत्तरेणकुम्भकारप्रव्रजितस्य
ऋषिस्यपंचाभिज्ञस्यआश्रमपदं ॥ सोदानिउपकोमाणवकोतमाश्रमपदंगत्वातस्यकुम्भकारस्यप्रव्रजितस्यऋषिस्यसकाशातोप्रव्रजितोतेदानिसर्वरात्रापर
रात्रेराजागरिकायोगमनुयुक्तोनविहरन्तेनयुज्यन्तेनघटन्तेनव्यायमन्तेनचत्वारिध्यानान्युत्पादितानिमहर्द्धिकोमहानुभावोऋषीसंजातोचन्द्रमण्डलंसूर्यमण्ड
लंचआश्रमेपर्यंकेननिषण्णोपाणिनापरिमार्जतिपरामृषतियावद्ब्रह्मलोकंकायेनवशेवर्तेति ॥ अथखलुराजाब्रह्मदत्तोउपकस्यमाणवकस्यस्मरयन्तोअभि
क्षणंइमांगाथांभाषति ॥ अल्पस्यइमंमहाविपाकोउपकोअध्यगमेमहन्तअर्थंसुलब्धंलाभाखलुमाणवकस्ययोप्रव्रजेकामरतिंप्रहायनयतिराज्ञोब्रह्मदत्तस्य
अन्तःपुरिकापुनःपुनःइमांगाथांराज्ञोब्रह्मदत्तस्यसकाशातोशृणवन्तिनचास्यार्थंविजानन्ति ॥ तस्यदानिराज्ञोब्रह्मदत्तस्यगंगपालोनामकल्पकोराज्ञोब्रह्मदत्तस्य
संविश्वस्तोयथासुखंअन्तःपुरंप्रविशतिउपस्थानकरो ॥ सोदानिराज्ञोब्रह्मदत्तेनउक्तोगंगपालकल्पकश्मश्रुंमेकरोहीति ॥ एवंविदित्वाओसृष्टोतेनतस्यशायितस्य

केशश्मश्रुत्वच राजापि विबुद्धित्वा आह॥ गंगपाल आगछ करो मे केशकर्म॥ गंगपालो आह॥ कतंते देव केशश्मश्रू शाषितस्स तादानि गंगपालो आदर्शकं गहेत्व राज्ञो ब्रह्म
दत्तस्स अह्वीनो निध्यायतु देवो ति राज्ञा आदर्शकेन केशश्मश्रू निध्यायन्तो गंगपालस्स कत्वस्सडीना संवृत्तो॥ राज्ञा आह॥ गंगपाल तुष्टोस्मि तव स्नेन शिल्पेन अभिरा
ग्रामवरेण उवरेण प्रवरेण प्रवारेमि गृन्ह्या मंसय यदि इच्छसि॥ सोदानि आह॥ यावत्तमञ्ञेमि ततो देवस्स सकाशातो ग्रामवरं गृहेष्यामि इति॥ सोदानि गंगपा
लो राज्ञो ब्रह्मदत्तस्स अन्तःपुरिका नामा वक्षति॥ अथ मया राज्ञा ब्रह्मदत्तो शिल्पेन आराधितो ग्रामवरेण वाहं उवारितो गृह्णामि ग्रामवरं ति अन्तःपुरिका आहः
न्तुः॥ मिथेहि ग्रामवरस्स थो राज्ञा अभीक्ष्णां इमां गाथां भाषति॥ अत्यस्स इम महाविपाकः उपको अध्यगमेम महान्तमर्थं खुनद्ध नाभा खलु ब्रास्मणस्स यो प्रव्रज्यो काम
रतिं प्रहाय वयं वस्तायं गाथायं अर्थं न विजानाम॥ ततो गच्छ राजन् ब्रह्मदत्तं जन्याहीति अत्तमे देव ग्रामवरेण यदेवो अभीक्ष्णां इमां गाथां भाषति॥ अत्यस्स इमं म
हाविपाको अध्यगमे महन्तमर्थं सुनद्ध नाभा खलु माणवस्स यो प्रव्रजेन्ता मरतिं प्रहाय एतस्स मे महाराज अर्थं आचिक्षाहीति॥ सोदानि गंगमालो राज्ञो ब्रह्मदत्त
स्स उपसंक्रमित्वा आह॥ देव अत्तमे ग्रामवरेण यं देवो अभीक्ष्णां इमां गाथां भाषति॥ अत्यास्स इमं महाविपाको उपको अध्यगमे महन्तमर्थं सुनद्ध नाभा खलुः
ब्रास्मणस्स यो प्रव्रजेन्तकामरतिं प्रहाय एतस्स मे महाराज अर्थं आचिक्षाहीति॥ सोदानि गंगपालो राज्ञो ब्रह्मदत्तस्स उपसंक्रमित्वा आह॥ देव अत्तमे ग्रामवरेण यं दे
वो अभिक्ष्णां इमां गाथां भाषदि॥ अत्यस्स इदं महाविपाको उपको अध्यगमे महान्तमर्थं सुनद्ध नाभा खलु ब्रास्मणस्स यो प्रव्रजेन्त कामरतिं प्रहाय इमस्स देवो गाथाये
अर्थमाख्याहि एतं मे वरं भवतु॥ राजा आह॥ उपको माणवको अर्धराज्यं मपहाय कामेषु आदीनवं दृष्ट्वा ऋषिप्रव्रज्यां प्रव्रजितो सो च पवाभित्तो महाभागो ऋषिः
संवृत्तो॥ अहं च कामेषु प्रवृत्तो सो अहं तस्स उपकस्स माणवकस्स स्पृहयन्तो अभीक्ष्णां एतां गाथां भाषामि॥ सोदानि गंगपालो राज्ञो श्रुत्वा अन्तःपुरं प्रविशित्वा अल

उपकंमाणकंगाथायप्रत्यभाषति॥किन्तेजानन्तिसंक्षोभंकायंप्रतप्यतिकेनतेयेनपीडितोअयंकायोन्नमेआख्याहिपृच्छितो॥अथखलुभिक्षवोउपकोमाणवका
नंब्रह्मदत्तंगाथायेप्रत्यभाषति॥वृषलीदेविकामेकुम्भदासिअरिन्दमतस्याउपस्थितोपर्वेतायस्मिंउपतापितो॥अथभिक्षवोराजाब्रह्मदत्तोउपकंमाणवकमामन्त्र
यति॥कहिंमाणवकगमिष्यसीति॥अथखलुभिक्षवःउपकंमाणवकंराजानंब्रह्मदत्तंगाथायेप्रत्यभाषेति॥माषोमेवाचनालब्धोगंगातीरस्मिंगोपितो॥पुरस्मि
मेनगरस्यअर्थायेप्रव्रजामहं॥अथखलुभिक्षवोराजाब्रह्मदत्तोउपकमाणवकमामन्त्रयति॥आगमेहितावन्माणवकमुहूर्त्तंशीतलकेगमिष्यसि॥अथखलु
उपकोमाणकोराजानंब्रह्मदत्तंगाथायेप्रत्यभाषे॥येहिअर्थासयानस्यउद्धन्तितिष्ठतोमया॥अन्यातेअप्यमानस्यउरतोधावतिधावतः॥गंतामहंमहाराजनः
स्यमाषस्यकारणा॥सचेत्तेअर्थोमाषेणअहंमाषंददामिते॥करोतिकृत्यंमाषेणउष्णमाणाव्रज॥उपकोमाणवकोआहवदेथामाषंदास्यति॥यंचनछिनीः
यंमाषंस्तेहिमाषंतुष्टभवेपिवृषलीकौमुदियंअविघ्नंभविष्यति॥अथखलुउपकोमाणकोराजानंब्रह्मदत्तंगाथायेअभ्यभाषे॥पंचमाषोदेवस्यतछिनीः
यंभविष्यति॥एतेहिद्विहिमाषेहितुष्टासावृषलीभवे॥राजाआह॥अहन्तेमाणवइवेमाषंशिरादास्यामिमाचउष्णेनपच्यन्तोगच्छाहि॥राजाब्रह्मदत्तोउपकंः
माणवकंगाथायेअभाषे॥सचेत्तेअर्थमाषायेद्वेमाषांददामिते॥करोहिकृत्यंमाषेहिउष्णेमाणवकाव्रज॥उपकोआह॥एतेनद्वेमाषांतेनवततीयंचभविष्यः
ति॥आमन्त्रणाचभविष्यतिस्वेंवृषलीरमणीयंकौमुदिकंभविष्यति॥भवाद्वेमाषान्नवतत्तीपंचभविष्यति॥एतेहित्तीयमाषेहितुष्टासावृषलीभवे॥राजाब्रह्म
दत्तोउपकमाणवकमेवमाह॥माणवकउष्णेमागच्छाहिअहन्तेत्रयोमाषांदास्यामीतिसचेतेअर्थोमाषेहिभूयोमाषांददामिते॥करोहिकृत्यंमाषेहिकृत्यंमाषेहि

हिउजं मानवमावजे॥ मानवको आह॥ देवस्तेनेन च त्रयो माषा तं चतुर्थं भविष्यति॥ आमन्त्रणं तत्र भूयो भविष्यति एवं वृषलीकाये साई रमणीं कौमुदीन भविष्य
ति॥ भवतश्च त्रयो माषा तं चतुर्थं भविष्यति॥ चतुर्हिं देवमाषेहि उद्यानवृषली भवे॥ एतेन क्रमेण राजा ब्रह्मदत्तो शनैर्हस्तं उपकस्य माणवकस्य ददाति तं च माष
न मुञ्चति यावदेवं राज्ये न ततो माषो नो निवर्तितो॥ तेन दानि राज्ञा ब्रह्मदत्तेन अर्द्धराज्यं अस्य उपकस्य माणवकस्य दिन्नं अन्तःपुरतो अर्द्धं दिन्नं कोशकोष्ठागा
रतो पि दिन्नं॥ अर्द्धं अमात्य भटबलाग्राणा पि अर्द्धं दिन्नं॥ ते दानि उभय राज्यं कारयन्ति॥ उभौ अर्थानि समनुशासन्ति॥ सो दानि माणवको पञ्चहि कामगुणे
हि समर्पितो क्रिडति रमति परिचारयति॥ राजा ब्रह्मदत्तो अत्यर्थं अतीव उपकस्य माणवकस्य सन्तिके विश्वस्तो यदि कहिंचि निगच्छति॥ ततः उपकस्य माणव
ः कस्य उत्सङ्गे शीर्षं दत्वा शाययति॥ तस्य दानि उपकस्य राज्ञा शायितेन एतदभूषि॥ कथं एकराज्ये न द्वे राजानो यन्नूनाहं इमं राजं ब्रह्मदत्तं घातेत्वा अहमेव एको
ः राजा भवेयन्ति॥ तस्य दानि भूयो एतदभूषि॥ न एतं मम साधु भवेयं न प्रतिरूपं यं महाराज्ञो ब्रह्मस्य कृतज्ञस्य कृतघ्नो भवेयं द्वितीयं ततो एकं पि एतदभूषि।
न येके राज्ये द्वे राजानो अनुरूपो यन्नूनाहं राजानं ब्रह्मदत्तं जीविताते व्यपरोपयित्वा अहमेव एको काशिराजा भवेयन्ति॥ सो दानि अविधा विधन्ति प्रत्युञ्जितो
तेन राज्ञा ब्रह्मदत्तो प्रतिपृष्टो॥ सो तं आह॥ उपक अविधाविधन्ति वेदन्ति॥ सो दानि आह॥ एवं रूपो मे देव चित्तो अभूषि यन्नूनाहं ब्रह्मदत्तं जीविताते व्यपरोपयि
त्वा अहमेव एको काशिराजा भवेयं॥ तस्य सो ब्रह्मदत्तो राजा न पत्तीयायति॥ सो दानि उपको आह॥ एवमेतं देव यथा तं जल्पामीति॥ अथ खलु राजा ब्रह्मदत्तो उपकमाः
णवकं गाथाये अध्यभाषे॥ दिन्नो ते अधर्मराज्यस्य कस्तो केन माणवकेन तुवं च सि न मा एवं कथमन्तो भविष्यसि॥ अथ खलु उपको माणवको राजं ब्रह्मदत्तं गाथाये प्रत्यभाः

शलाति कृत्वा यन्नूनं वयं इमा कुल्माषा इमस्य ऋषिस्य पात्रे प्रतिष्ठापयेम ॥ ते हि दानिं ते कुल्माषा तस्य प्रत्येकबुद्धस्य पात्रे प्रतिष्ठापिता प्रत्येकबुद्धो पि तेषा [illegible]
ता भिक्षा प्रतिगृह्य हंसराजा विय वैहायसेन प्रक्रमितो ओतरित्वाय प्रत्येकबुद्धं वैहायसेन गच्छन्तं दृष्ट्वा प्रीता संजाता महाभागो ॥ अस्माभिः ऋषिः पिण्डपात्रेण प्रति
संमानितो ते दानि प्रीतिसौमनस्यजाता प्रणिधानं उत्पादयन्ति ॥ येषाम ह अनेन कुशलमूलेन राजा भवेय क्षत्रियो मूर्धाभिषिक्तो ॥ द्वितीयो आह ॥ अनेन कुशलमूलेन
ब्राह्मणमहाशालकुले उपपद्येयं आढ्यो महाधनो महाभोगो न हि चित्तप्रसन्नेन स्वल्पिको भवति दक्षिणा तथागते सम्बुद्धे येव बुद्धान श्रावका सर्वे क्षयान्ता ॥ निच
या: पतनान्ता समुच्छ्रया: संयोगा विप्रयोगान्ता मरणान्तं हि जीवितं ॥ ते दानि दारका आयुक्षयाच्च पुण्यक्षयाच्च कालगतो सभागता तत्रैव वाराणसीयं नगरे एको
मि राजकुले राज्ञो अग्रमहिषीये उपपन्नो ॥ द्वितीयो पि पुरोहितो कुले पुरोहितस्य भार्याये कुक्षिस्मिं उपपन्नो ॥ कालेन समयेन नव वानां वा मासानामत्ययेन रा
ज्ञभार्या पुरोहितभार्या च प्रजाता उभये दारका जाता उभयेषां सप्ताहरमणीयानि जातकर्माणि कृतानि सप्ताहस्यात्ययेन राजपुत्रस्यापि ब्रह्मदत्तो ति नामं कृतं
पुरोहितपुत्रस्यापि उपलको ति नामं कृतं ॥ अनुरूपा धात्रीयो उपस्थापिता राजपुत्रो च पुरोहितपुत्रो च यथा उत्पलं वा पद्मं वा कुमुदं वा पुण्डरीकं वा तथा संव
र्द्धन्ति ॥ यथोक्तं भगवता कृतपुण्या हि वर्द्धन्ति न्यग्रोधा विय सुभूमिये जाता अनुपन्थक विय द्रुमा अल्पपुण्या विहीयन्ति ॥ ते दानि यत्र काले विज्ञा विज्ञप्राप्ता
संजाता ते दानि लिपीयं से क्षिपन्ति विशिष्टपरमागणनाधारणमुद्रा ॥ राजपुत्रो पि ब्रह्मदत्तो हस्तिस्मिं अश्वस्मिं धनुस्मिं त्सरुस्मिं धाविते क्ष्विते लंघिते प्लविते इष्वस्त्रे
निपुण सर्वत्र गतिं गतो संजातो ॥ पितरे च कालगते न ब्रह्मदत्तो कुमारो अमात्येहि वाराणस्यां राज्ये नाभिषिक्तो ॥ उपको च माणवको अन्यतराये ॥ माणविकाये सा
र्द्धं प्रतिबद्धचित्तो अभूषि ॥ सो दानि ताये माणविकाये कस्मिंश्चिदेवस्थाने कविल्पात भवसादितो अभूषि न न मालपेति ॥ वाराणसी यंच कौमुदी चातुर्मासी उपः

स्या पितासो पि मातृविकाउपकस्य माणवकस्य भ्रा वानुरक्तो ऽन्यागता ॥ सा तं आह ॥ माणवक कौमुदी चातुर्मासी उपस्थिता गन्धं माल्यं मे उपस्थापयेति ॥ यथा कौमु
दी चातुर्मासी रजनीयकरणीया सो दानि माणवको तस्या माणविकाये श्रुत्वा तुष्टो आत्तमनो अभूषि ॥ इच्छामि माणविका ऽनत्या गतो ति ॥ तस्मादानि उपकस्य
माणवकस्य गंगाकूले माषं अपरस्य पुरुषस्य तकाघातो वा वनफलं च ॥ सो चतमा शेषेतत्रे व गंगाकूले गोपितको अभूषि ॥ सो दानि तस्य माषस्य अर्थाये विधनेन
ध्या ह्येव वर्तमाने हर्षेण मधुराये कर्णानाये गीतानि गायन्तो गंगाकूलेन तस्य माषस्य अर्थाय गच्छति ॥ अज्ञासी भिक्षवः ॥ राजा ब्रह्मदत्तो उपरि प्रासादवरगतो उपे
कं माणवकं मध्याह्ने विधनेन मधुरेण स्वरेण गायन्तं अन्तोनगरातो बहिर्नगरं गच्छन्तं दृष्ट्वा च पुनर्ये तस्य उपके माणवके प्रेमं निपतितं ॥ यथोक्तं भगवता पूर्वे नि
वा सन्निवासेन प्रत्युत्पन्नहितेन वा ॥ एवं तं जायते प्रेमं उत्पलं वा यथोदके ॥ यत्र मनो निविशति चित्तं वा पि प्रसीदति ॥ निष्ठापि परितो गच्छेन्नी वुस्तो मे इतो ऽपरे
भवे ॥ एतं तस्य राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य तत्र उपके माणवके सह दर्शनेन प्रेमं निपतितं ॥ तेन राज्ञा ब्रह्मदत्तेन उपकस्य माणवकस्य दूतो प्रेषितो गच्छथ ॥ योऽयं सो माणवको
गायन्तो अन्तनगरातो बहिर्नगरं गच्छति ॥ एतं आनेथ सो तेहि गत्वा उच्यति आगच्छ माणवक राजा ते शब्दावेतीति ॥ सो दानि तेहि राजपुरुषेहि राज्ञो सकाशमुपनीतो देव
अयं सो माणवको आनीतो ॥ अथ खलु राजा ब्रह्मदत्तो उपकं माणवकं गाथाये भाषे ॥ मध्यान्तिके वीतिन रेणुकूला वनतामुरखे अथ गायसि वल्गूनि तेता पि आतपो उपरित
पति आदित्यो हे शे तपति वालिका उरस्थ विनो सुमनो ॥ अथ वल्गूणि गायसि ॥ अथ खलु भिक्षवः उपको माणवको राजानं ब्रह्मदत्तं गाथाये प्रत्यभाषे ॥ न मातपोता पय
ति अन्तकाना पयन्ति मा सन्तकाश्च विधाताश्वेतेता पतन्ति न आतपो ॥ इत्वरं भ अपंतापोयो खुत्तो यं प्रतापये कार्यं नाम विवादे वंतता पेति न आतपो ॥ राजा दानि ब्रह्मदत्तो

गृहीतो ॥ तेदानि शाक्यकुमाराः स्वकस्वकानि वस्त्राभरणानि मुञ्चित्वा उपालिस्य उरतो निक्षिपेन्सुः ॥ इमं ते उपालि धनं भवतु अस्माकं प्रव्रजितानां नेतन
न्ति ॥ भगवतो सन्तिके वयं प्रव्रजिष्यामः ॥ उपालिस्यापि एतदभूषि इमे शाक्यकुमारा राज्यमवहाय इमानि च वस्त्राभरणानि मम दत्वा भगवातो अनगारि
यं प्रव्रजन्ति ॥ किं पुनर्मया भिक्षुः एतेहि न प्रव्रजितव्यं भवेयं अहमपि प्रव्रजिष्यामि न एतेषां वान्तं परिभुंजिष्यामि ॥ अथ खलु उपालिः कल्पको येन भगवां
स्तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा भगवन्तमेतदवोचत ॥ प्रव्रजेतु मे भगवा उपसंपादेतु मे सुगतः ॥ अथ खलु भगवानुपालिकल्पकमेहिभि
क्षुकाये आभाषे ॥ एहि भिक्षु उपालि चर तथागते ब्रह्मचर्यां तस्य दानि भगवता एहिभिक्षुकाय सहवेहि यत्किंचि गृहलिङ्गं गृहीगुप्तिं गृहीध्वजं गृहीकल्पं सर्वम
न्तर्हितं चीवरं चास्य प्रादुर्भवेन्सुः ॥ सुम्भकं पात्रं च प्रकृतिस्वभावसंस्थितावकेशा ईर्यापथे चास्य संस्थिहे ॥ सन्यथापि नाम वर्षशतोपसम्पन्नस्य भिक्षुस्य आ
युष्मतो उपालिस्य प्रव्रज्या उपसंपदा भिक्षवो येनान्तशाक्षि विनशाकेकुमारेण सतां मातापितृणां मैत्र्या ज्ञातिसालोहितानां च जति संमोदेन्ति ॥ तेनानन्तरेण उ
पाली प्रथमंतरं प्रव्रजितो ॥ अथ खलु पंच शाक्यकुमारशता येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवतो पादौ शिरसा वन्दित्वा भगवन्तमेतदवोच ॥ प्रव्रजेतु मे भगवान्
उपसंपादेतु मे सुगत ॥ अथ खलु भगवांस्तानि पंचकुमारशतानि स्थापयित्वा देवदत्तं एहिभिक्षुकाये आभाषे ॥ एथ भिक्षवः शाक्यकुमारवर चरथ तथागते ब्रह्मचर्यं ॥ ते
षां दानि भगवतो एहिभिक्षुकाये आभाष्टानां यत्किंचि गृहलिंगं गृहगुप्तिं गृहध्वजं गृहिकल्पकं तत्सर्वमन्तर्हये त्रिचीवराणि च सानं प्रादुर्भवेन्सुः ॥ सुम्भकानि च पात्रा
णि च पात्राणि प्रकृतिस्वभावसंस्थितो केशा ईर्यापथे संपन्ना संस्थिहे सन्यथापि नाम वर्षशतोपसंपन्नानां भिक्षुणां एवमायुष्मन्तानां पञ्चानां शाक्यकुमारशतानां प्र
व्रज्या उपसंपदा भिक्षुभावो ॥ तेदानि भगवता वुच्चति उपालि भिक्षु युष्माकं वृद्धतरको एतस्य पादां वंदित्वा सर्वैः प्रतिपादिका प्रतिष्ठथ ॥ यावत्प्रथमंतरं तथागतस्य उ

पालिस्य च पादां वन्दित्वा पटिपाटिकाय स्थास्यति सो वड्ढतरको भविष्यति ॥ तेदानि भगवतो उपालिस्य पादां वन्दित्वा सर्वे भिक्षुशता परिपाटिकाये स्थिता अपि हि
जिनु महीजनकाजनकायो ॥ एवमाह ॥ जितमानको ध्याशाक्या निहतमानदर्पा शाक्या निहतमानदर्पा शाक्याति राज्ञा पि शुद्धोदनेन सअमात्यपरिषया आतुष्म
न्तेन सपरिवारेण शाक्येहि च उपालिस्य भिक्षुस्य पादा वन्दित्वा आयुष्मां च उपाली एवमाह ॥ स्वागतं राज्ञो शुद्धोदनस्य अनुरागतं राज्ञो शुद्धोदनस्य उपालिस्य ॥ अ
थ खलु राज्ञो शुद्धोदनस्य अमात्यपरिषया आयुष्मन्तं उपालीतं राजानं शुद्धोदनं नाम्नेन आभायन्तं क्षेव स्तम्भविकार्यान्तु ॥ कथं नाम उपालि कल्पको हीनजात्यो
राजा शुद्धोदनेन भाषति ॥ राजा पि शुद्धोदनो तेषां वाचां श्रुत्वा तानामाह ॥ मा भवन्तो आर्यस्य उपालिस्य हीनजात्येन सर्वदा वरथ अन्यस्या परिमाजाति अन्यो स्तन र
हिंस्रमणोस्य राजन्यकुलीयेन एवं भूयो हीनमन्येति वक्तव्यो ॥ ॥ भिक्षु भगवन्तमाहन्सु ॥ पश्यथ भगवन्क आयुष्मतो उपालिस्य हीनजात्यस्य भगवन्त मागस्य
स राजिकाय परिपाय पादा वन्दिता ॥ भिक्षु भगवन्तमाहन्सु ॥ अन्यदापि भगवन् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतेध्वनि नानगरानी वाराणः
स्यां काशिजनपदे देवरिज्ञातारिकाञ्जन्मा मण्डटकानि भक्तार्थाय का ह्यार काम चलितो प्रत्येकबुद्धो च वाराणसीं पिण्डाय प्रविशति प्रासादिकेन ईर्यापथेन अभिक्रान्तेन प्रति
क्रान्तेन आलोकितविलोकितेन संमिञ्जितप्रसारितेन संघाटीपात्रचीवरधारणेन नागो विय कारितकारणो अन्तर्गतेहि इन्द्रियेहि अनार्गतेन मानसेन स्थितेन ध
र्मताप्राप्तेन स्मृतः संप्रजानो समाहितो एकाग्रचित्तो संवृतेन्द्रियो अविक्षिप्तदृष्टी पर्यानं दृष्टा प्रसारस्तु पेसंक्रमेन ॥ पानिप्रसन्नचित्ता अन्योन्यं एवमाहन्सु ॥ ये केचि
वारका कुकुवृत्तिका अशनवसनविप्रहीणा मनुष्यदुर्गता मनुष्यकृपणा मनुष्यवर ॥ का पि यथा वयं यत्र्वान्ये वसर्वे एतरो प्रतिपादके प्रतापक्षे त्रेष अकुशलमूला
नि न कृत्वा एके विन्युनराधाम हाधनामहाभोगा क्षत्रियमहाशाला वा ब्राह्मणमहाशाला वा अन्ये वा केचित् सुखिता सर्वे ते एवरूपे प्रतिपादके प्रतापक्षे त्रेष कुः

चक्षूति ॥ यत्रनामदीपवृक्षसहस्रानोएकेनदीपेनदृष्टंअविशुद्धोतिदीपानिसंजानाति ॥ सोदानितंज्येष्ठभ्रातरंमहानामंपृच्छति ॥ किंनुहेअभ्यावस
रणीयंकिंवाप्रव्रजिताकरणीयंति ॥ सोतंआह ॥ गृहमेध्यावसन्तेनकल्पतोसर्वोस्थितेनराज्ञोदुरवराणीदातव्या ॥ ग्रामकुमहत्तरकानांमपिदुरवराणीदान
येपिक्कालान्तेपिभवन्तोकेतव्याकालगतानांपिमृतकरणीयेहिस्थातव्यंगृहजनोवेष्टितव्यानिप्रत्यवेक्षितव्यानिदासीदासकर्मकरपौरुषेयावेष्टव्याभोजना
च्छादनेनसर्वेवउत्तवेहितमन्वाहरितव्या ॥ वयकर्मेणचउत्तविकेनपारिवयिकेनचहस्त्यश्वअजागवेडकानिवेष्टापयितव्यानिरथयुग्ययानानिवेष्टाप
यितव्यानियानानिचभोगानिचपरिपालयितव्यानिकर्मान्तानिकालानुकालंप्रत्यवेक्षितव्यानिक्षेत्रानिवापयितव्यानिनानाप्रकाराणिधान्यजातीनिरोपयि
तव्यानिनिवेष्टितव्यानिप्रत्यवेक्षितव्यानिच ॥ कालानुकालंचयथापक्वानिचधान्यजातानिलवापयितव्यानि ॥ खलहानेषुसाहरापयितव्यानिओपुनापयि
तव्यानिप्रविसामयितव्यानि ॥ यत्किंचिगृहकार्यंअभ्यन्तरबाहिरंसर्वंकर्त्तव्यं ॥ अनुरुद्धोआह ॥ प्रव्रजितेनपुनकिंकर्त्तव्यं ॥ महानामोआह ॥ प्रव्रजितेनपूर्वान्हे
भिक्षाअटितव्यासुखंवाप्रणीतंवाआहारेणआहारकार्यंकृत्वासकमात्मानंदमेतव्यंशमेतव्यंपरिनिर्वापयितव्यं ॥ अनुरुद्धोआह ॥ अलंमेगृहकार्येणपूर्वक
रेथअहंप्रव्रजिष्यामि ॥ तेदानिपंचमात्राशाकियकुमारशतानमहतोराजानुभावेनमहतोराजऋषियेस्वकस्वकेहिविभवेहिअभिनिष्क्रमन्तः ॥ केचित्तहः
स्तिपृष्ठेहिसुवर्णध्वजेहिसखुरखुरवारेहिकेचित्सुवर्णविशिकाहिनानारत्नसंछन्नाहिकेचित्तीवर्णेहिरथेहिचातुर्घण्टेहिनानारत्नजालसंछन्नेहिवैजय
न्तिकेहिसनन्दिघोषेहिउच्छ्रितछत्रध्वजपताकेहि ॥ केचिदश्वपृष्ठेहिसर्वालंकारविभूषितेहिहेमजालसंछन्नेहिदेवदत्तोवहस्तिपृष्ठेनसर्वालंकृतेन
हेमजालसंछन्नेनउच्चसिंह ॥ सनेनिष्क्रमणोनिर्घोषितस्यनिर्घोषन्तस्यतोरणाग्रेकवेटकस्मिमकूटनयं ॥ तेनकर्कटकेनतंमकूतनदेवदत्तस्यशीर्षातोउत्क्षि

न्नं महाजनकायेन अच्छडसहस्रं क्षिप्तं नैमित्तिकेन व्यवहारपाठकेन व्याकृतो येन कार्येन देवदत्तो कुमारो अभिनिष्क्रामति न कार्येन डापयिष्यतीति ॥ उत्तमार्थं प्र
हापयिष्यतीति ॥ यमेतं उत्तमान्तो मकूटतोरणात्यातो कर्कटकेन उत्क्षिप्तं ॥ अथ खलु ते पञ्च शाक्यकुमारशतानि महता राजानुभावेन महता राजऋद्धीये
सर्वन्तत्येहि सर्वहीतेहि सर्वगीतेहि सर्ववतूर्यताडावचरेहि कपिलवस्तुतो नगरातो निर्यात्वा येन न्यग्रोधारामं तेन प्रयासि ॥ अथ खलु ते पञ्च कुमारशता शाक्यय
तायाव देवयोनानाभूमिसत्वा देवयानेहि यो त्वायाने छडतात्हय येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा अनेकजनसहस्रपरिवारिता भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा ए
कान्ते अस्थान्सु ॥ तेषां दानि शाक्यकुमाराणां उपालि नाम नापितदारको उपस्थाने करोति कल्पकशालमूलो पुरिमकेहि समन्वक्तुत्वेहि वासितवासनो छिन्नवः
भ्यनो नवृत्यन्तिको आर्यधर्मानां वरमभविको लाभीध्यानानां वाभिज्ञानां वासो दानिमान्तरे भगवतो उपनमितो अयं भगवतो केशानि न्तारिष्यति भगवतो धि
वासितं ॥ सो दानि उपालि भगवतो केशानि ओतारेहि ॥ सो दानि उपालिस्य माता भगवंतं पृच्छति सुखं भगवान् उपाली केशानि ओतारेति ॥ भगवानाह ॥ सुखं
केशानि ओतारेहि ॥ अपि च तथागते आश्वासादेति ॥ सो दानि आह ॥ मा दारक भगवंतं अश्वासादेति ॥ सो दानि प्रथमध्यानं समापन्नो ॥ सो तावत् पुन भगवन्तं
पृच्छेति सुखं भगवन् उपालि दारको केशानि ओतारेति ॥ भगवानाह ॥ सुखं दारको केशानि अवतारयति ॥ अपि तु खुरं पि लिपनि पायेति ॥ सो दानि आह ॥ मा दार
क खुरं पि निपियायेहि सो दानि द्वितीये ध्यानं समापन्नो ॥ पुनरूपालिस्य माता भगवन्तं पृच्छति ॥ सुखं भगवन् उपालि दारको केशान्यवतारयतीति ॥ भगवानाह ॥
सुखं उपालि दारको केशान्यवतारयति ॥ अश्वास प्रश्वासहि तथागतं व उपहनेति ॥ सो दानि आह ॥ मा दारक आश्वासप्रश्वासेहि भगवन्तं उपहन सो तान्येति क्रमित्वा
तृतीयं ध्यानं चतुर्थं ध्यानं समापन्नो ॥ भगवान् भिक्षुनामाह ॥ गृह्णथ एतं भिक्षव उपालिहस्तातो क्षुरं मा भूमिं प्रपतिष्यति ॥ सो दानि क्षुरा उपालिस्य हस्तातो भिक्षुभि

॥ एवमुक्ते भिक्षव चन्द्रो राजा सूर्यं ऋषिमेतदुवाच ॥ किं स्याहं भगवं येन अहं आतरं सूर्यं ऋषिं दण्डनाभिवादयिष्यामि ॥ एवमुक्ते भिक्षवः सूर्यो ऋषिश्चन्द्रं राजानमेतदवोचत् ॥ अहं चौरो महाराज अदिन्नं मे उदकं पिबे ॥ तस्य करोहि मे दण्डं यथा चोरस्य क्रियते ॥ अथ खलु भिक्षवः चन्द्रो राजा सूर्यं ऋषिमेतदुवाच ॥ अनुज्ञातं मया भगवं न यं त्वं पाउदकं पीतं स्वविजितातो न मूदकं पीतं यं मम राज्यं तत्रापि तं राज्यं गच्छ येन इच्छसि मा भगवं कौकृत्यं करोहि ॥ अथ खलु सूर्यो ऋषि चन्द्रं राजानं गाथाये अध्यभाषे ॥ नाहं शक्यं महाराज कौकृत्यं प्रतिविनोदितुं ॥ साधु शास्ति पतु दण्डं यथा चोरस्य क्रियति ॥ अथ खलु चन्द्रस्य वैदेहराज्ञो उग्रानभागिनेयो चन्द्रं वैदेहराज्ञामेतदुवाच ॥ किं पुनु देव ऋषिस्य दण्डकर्मं कौकृत्यप्रतिविनोदनार्थं मा ऋषी कौकृत्ये कृत्यं न किलम्यतु ॥ अथ चन्द्रस्य राज्ञो एतदभूषि ॥ कीदृशाहं सूर्यस्य ऋषिस्य दण्डकर्मं कुर्यं येन ऋषि निःकौकृत्यं भवेय ॥ अथ चन्द्रो राजा अशोकवनिकां सिक्तसंमृष्टां कारापेत्वा प्रणीतं च आसनं प्रज्ञपेत्वा खाद्यभोज्यं च प्रवेशायित्वा राजानाहणीमोदकानि वृक्षशाखेषु बन्धापेत्वा सूर्यं ऋषिमेतदुवाच ॥ गच्छ भगवं अत्र अशोकवनिकायां आसाहि यं चात्र खाद्यभोज्यं शय्यासनं च ततो यथासुखं परिभोगं कुरु जानामि ॥ अथ खलु चन्द्रो राजा सूर्यं ऋषिं अशोकवनिकाये षड्रात्रं धारेसि ॥ अथ चन्द्रस्य राज्ञो षड्रात्रस्यात्ययेन एतदभूषि ॥ कथं अहं सूर्यं ऋषिं निःकौकृत्यं कृत्वा विसर्जेयन्ति ॥ तस्य एतदभूषि यं नूनाहं सर्वबन्धनप्रमोक्षं कारापेयं कारापेसि ॥ खलु भिक्षवः चन्द्रो राजा सप्तमे दिवसे सर्वबन्धनप्रमोक्षं ॥ सूर्यो च ऋषि अमात्येहि उक्तो गच्छथ भगवान्तु कृतदण्डोसि ॥ राज्ञा चन्द्रेण सर्वबन्धनमोक्षं कारापितं ॥ सो राजनिति निःकौकृत्यो पुनरपि आश्रमपदं गतः ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु भिक्षवः युष्माकमेवमस्यादन्यः तदा चन्द्रो राजा स एव राहुलकुमारो अभूषि ॥ यः सूर्यो ऋषिस्तदा अहमेव अभूवन् ॥ यत्सूर्यो ऋषि अशोकवनिकायां षड्रात्रं उपरुद्धो तस्य कर्मस्य विपाकेन राहुलो कुमारो षड्वर्षाणि गर्भावासस्थितो अभूषि ॥

॥ इति श्री महावस्तुअवदाने राहुलकुमारस्य पूर्वयोग समाप्तं ॥

॥ राजाय

नि शुद्धोदनो शाक्या सन्निपातयित्वा आह ॥ भवन्तो यदि न कुमारः सर्वार्थसिद्धो अगारातो अनगारियं प्रव्रजितो ऽभविष्यत् राजा चक्रवर्ती भवेया बहूना राजानतसहस्राणां ईश्वरो भवन्तो पि सर्वे अनुयाता भवेथ ॥ सो च न चक्रवर्तिराज्यम् प्रहाय यक्षवियकुमारातो अगारातो अनगारियं प्रव्रजितो अनुत्तरं सम्यक्संबोधिम् अभिसंबुद्धो सर्वक्षत्रियो ब्राह्मणपरिवारो च ततो अनुरूपं भवे ॥ भेद्यानि शाक्या आहन्तु आशायतु देवो किं क्रियति इति ॥ राजा शुद्धोदन आह ॥ कुलातो कुशलातो एकक क्षत्रियकुमारो प्रव्रजितु ॥ यत्र दुवे भ्रातरो तत्र एको प्रव्रजितु यत्र एकः सो एकपुत्रको मा प्रव्रजेतु ॥ यत्र पि सन्ति बहुका भ्रातरो ततो यो पि एको प्रव्रजतु शालाकानि धारेथ ॥ कथं येभूयेन शाक्यगणस्य उत्पद्यतु प्रव्रजन्तु शाक्यकुमारो ॥ कुलप्रवेणी तत्र शलाकानि चारीयन्ति येभूयेन शाक्यगणस्य उत्पद्यति ॥ यदा राज्ञा शुद्धोदनेन आरप्तं प्रव्रजन्तु शाक्यकुमारो कुलपुरुषकेन यो वरक पुत्रका सो ऽपि प्रव्रजतु ॥ तत्र यानि कुलपुरुषकेन पव कुमारस्य कानि अभिनिष्क्रमन्ति प्रव्रज्याय राज्ञो शुद्धोदनस्य भगवान् पुत्रो सुन्दरनन्दो च भगवता प्रव्रजितेन सुन्दरनन्दो प्रव्रजति ॥ शुक्लोदनस्य पुत्रो आनन्दो च उपधानो च देवदत्तो च तेषां देवदत्तो अभिनिष्क्रमति आनन्दो पि इच्छति प्रव्रजितुं माता यशोमती ये शाक्यकन्याये नानुजानाति ॥ सा वैदेहजनपदं गत्वा न मौनव्रतेन आसति शुक्लोदनस्य पुत्रो नन्दो च नन्दिको च एते अभिनिष्क्रामन्ता अपरे च उदेशब्दो एहे स्थिता ॥ अमृतोदनस्य पुत्रो अनुरुद्धो च महानामो च भद्रिको च अनुरुद्धो च महानामेन एद्धीयति किं त्वं प्रव्रजिष्यसि ॥ एहि कार्य वा किं च पिष्यसि इति ॥ सो अनिरुद्धो पुण्यवन्तो न एच्छति किं गृहे अध्यावसन्तेन करणीयं किं वा प्रव्रजितेन करणीयं ॥ पुण्यवन्तो अनिरुद्धो राजा नाटकेन क्रीडन्तो आसति पञ्चहि कामगुणेहि समर्पितो समङ्गीभूतो तस्य असामिलेन आदित्यसहस्रं दीपवृक्षाणां निशि प्रदीप्यन्ति माहारसे विज्ञासनार्थं एकूनदीपवृक्षसहस्रं प्रदीपापितं ॥ तस्य रात्रिना वस्त्रिपुष्पशान्तं च क्षयं तमेको नदीपवृक्षसहस्रं तस्य चित्तं नास्ति संपूर्णो दीपवृक्षसहस्रं ति तस्य दासपरिवारः सर्वो विस्मितो अहो यावत् परिशुद्धकुमारस्य

पद्मो नस्य दारिकये तेनप्रत्येकबुद्धेनपुनर्गृहीतं॥भगवानाह॥स्यात्खलुपुनभिक्षवोयुष्माकमेवमस्यादन्यःसातेनकालेनतेनसमयेनवाराणसीयदारि
अभूषि॥नखलुपुनैवंद्रष्टव्यंतत्कस्यहेतोः॥एषाभिक्षवोपद्मावतीवाराणसीयेदारिकाअभूषि॥यंसेतेनप्रसन्नचित्तायेप्रत्येकबुद्धस्यपद्मंदिन्नं॥तस्यकर्मस्यवि
पाकेनपद्मावतीयेक्रमेक्रमेपद्मानिप्रादुर्भवेन्सुः॥यंसेतस्यप्रत्येकबुद्धस्यहस्तातोतंपद्मंभूयोआच्छिन्नंतस्यकर्मस्यविपाकेन॥राज्ञाब्रह्मदत्तेनवध्यायेआणत्तीयेता
निपद्मानिकस्सेचअभिहितानि॥यंसातंपद्मंभूयोतस्यप्रत्येकबुद्धस्यदिन्नंतस्यकर्मस्यविपाकेन॥भूयोराज्ञाब्रह्मदत्तेनवाराणसीतोकपिल्लमानीतायेपुनःक्रमेप
मानिप्रादुर्भूतानि॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेपद्मावतीयेपूर्वयोगंसमाप्तं॥ ॥भिक्षुभगवन्तमाहन्सुः॥कस्यभगवन्कर्मस्यविपाकेनरा
हुलस्यकुमारस्यषड्वर्षाणिगर्भावासोअभूषि॥भगवानाह॥एषतस्यैवभिक्षवोराहुलस्यकुमारस्यपौराणंकर्मविपाकं॥भूतपूर्वंभिक्षवोऽतीतमध्वानेवैदेहज
नपदेमिथिलायांराजधान्यांब्रह्मस्वरोराजाअभूषि॥तस्यद्वेपुत्राअभून्सुः॥चन्द्रोचनामकुमारोसूर्योचनामकुमारोज्येष्ठोचन्द्रोकनिष्ठोसूर्यो॥अथखलुभिक्षवोसोवैदे
हकोब्रह्मस्वरोराजाआयुःक्षयात्कर्मक्षयाच्चकालमकार्षीत्॥सूर्योचन्द्रमाह॥त्वंज्येष्ठोतवराज्यंप्रापुणाहि॥अहंऋषिप्रव्रज्यांप्रव्रजिष्यामि॥अथसूर्योकुमारोचन्द्र
कुमारमेतदवोचत्॥किंराज्येकर्तव्यन्ति॥चन्द्रोकुमारोआह॥राजाजनस्यआणत्तिदाता॥अथसूर्योचन्द्रमेतदवोचत्॥अहंकुमारराजातवआणत्तिंकरणाभ
वाहि अहंचऋषिप्रव्रज्यांप्रव्रजिष्यामि॥अथखलुभिक्षवःसूर्योकुमारोचन्द्रकुमारंमिथिलायांराज्येनाभिषिञ्चित्वाऋषिप्रव्रज्यांप्रव्रजेति॥तेनदानिसूर्येणपूर्वरात्रापररात्र
जागरिकामनुयुक्तेनविहरन्तेनचत्वारिध्यानानिनिर्वर्तितानिपञ्चचाभिज्ञासाक्षीकृतामहर्द्धिकोमहानुभावोऋषिसंजातो॥येपिसूर्यस्यकुमारस्याभ्यन्तरेणः
परिवारअभूषि॥तेपिसूर्येणसार्धंऋषिप्रव्रज्यांप्रव्रजितासर्वेचचतुर्ध्यानलाभीपञ्चाभिज्ञामहर्द्धिकामहानुभावासंजाता॥अथसूर्यस्यऋषिस्यएतदभूषि

अहं खलु चतुर्णां ध्यानानां लाभी पंचाभिज्ञो अयं च मे परिवारो सर्वे चतुर्णां ध्यानानां लाभी पंचाभिज्ञा नाहं उत्तरिविशेषं आरभेयं ॥ तेन दानि समादानं कृतं न मया अदिन्नं उदकं दन्तकाष्ठं पि परिभोक्तव्यं ॥ अथ खलु भिक्षवो सूर्यो ऋषिरपरकालेन स्मृतिसंमोषेन अपरस्य ऋषिस्य उदकभाजनातो अदिन्नं उदकं पिबे तेन पीतेन स्य स्मृति उत्पद्ये मम उतसमादानं न मया अदिन्नं उदकं दन्तकाष्ठं परिभोक्तव्यं ॥ इति इदं च मया इमस्य ऋषिस्य उदकभाजनातो स्मृतिसंमोषेन उदकं अदिन्नं पीतं चोरो अहं ति तस्य को कृत्यं उत्पन्नं चौर्यं मया कृतं पि च मे परस्य उदकभाजनातो अदिन्नं उदकं पीतं ति ॥ सो दानि दुःखी दुर्मनो तातो आसनातो उत्थाय पृथिव्यां निषण्णो ॥ अथ खलु ते माणवका येन सूर्यो ऋषिस्तेनोपसंक्रमित्वा सूर्यं ऋषिमभिवादेन्तु ॥ अथ खलु भिक्षवो ऋषिना माणवकानां तद्वोचत् ॥ मा यूयं माणवका मम अभिवादथ ॥ अथ खलु ते माणवका सूर्यं ऋषिमेतदुवाच ॥ भो उपाध्याय किस्य वयं उपाध्यायं नाभिवादेष्यामः ॥ सूर्यो ऋषि आह ॥ अहं खलु माणवका चौरो ति ॥ माणवका आहन्सुः ॥ किं वा कथं वा उपाध्याय ॥ सूर्यो ऋषि आह ॥ अमुकस्य माणवकस्य उदकभाजनातो अदिन्नं उदकं पीतं ॥ ते दानि माणवका आहन्सुः ॥ माणवा उपाध्याय एवं वदेहि न भवां चौरो यं अस्माकं उदकं उपाध्यायस्य खल्वेते उदकं पीतं ॥ मा को कृत्यं जानेहि इति ॥ सूर्यो ऋषि आह ॥ जानन्ति माणवका मम उतसमादानं न मया कदाचिदपि अदिन्नं उदकं दन्तकाष्ठं परिभुक्तपूर्वं मया अदिन्नं पूर्वं उदकं पीतं सो अहं चौरो स चौरो तस्य कर्म करोथ यथा चौरस्य क्रियति तं तस्य मे माणवका आहन्सुः ॥ भो उपाध्याय न वयं उत्सहाम उपाध्यायस्य दण्डकर्म कर्तुं ॥ एषो व ते चन्द्रो राजा आत्मनस्य एकाकी गच्छाहि सो ते दण्डकर्मं दास्यति ॥ अथ खलु सूर्यो ऋषिर्येन मिथिला राजधानी तेन प्रयासि राज्ञो चन्द्रस्य सकाशं अभिप्रेषीत ॥ राज्ञो चन्द्रो आनामे सूर्यो ऋषि मिथिलाया गच्छतीति ॥ अथ चन्द्रो राजा चतुरंगेन बलकायेन सार्धं सूर्यस्य ऋषिस्य प्रत्युद्गमनं निर्यासि ॥ अथ खलु चन्द्रो राजा येन सूर्यो ऋषिस्तेनोपसंक्रमित्वा यानातो ओरुह्य सूर्यं ऋषिमभिवादयति ॥ अथ खलु सूर्यो ऋषि चन्द्रं राजानमेतदुवाच ॥ मा खलु पुनस्त्वं महाराज मम अभिवादेहि

राष्ट्रराजधानीषु अस्त्रन्ति वाराणसीराज्ञो कृकिस्य नगरं गता॥ अद्राक्षी वाराणसीयको काशिराजा पद्मावती देवी पुरादन्तरे दृष्ट्वा च पुनः काशिराजा पद्मावती दे
प्रकारं खलो भेति॥ किं तव भद्रे इहारण्याये वस्त तरुणाये जातिरूपाये अभिरूपाये इमानि पादकानि पुष्पितानि फलानि निडासादिकानि खसादनीयानि मनोरमकराणि॥ इह
अनुकानन्तरंतरे अभिरमिष्यामि॥ एवमुक्ते पद्मावती तापसी काशिराजानं एतदुवाच॥ अस्ति महाराज इह ऋषिउ देवेसु ये प्रव्रजिता येसां सार्द्धं भिद्धस्ति रमितुं धर्मे स्थिताय
नाहं महाराज कामेषु अर्थिकानि॥ काशिराजा आह॥ यदि भद्रे न इच्छसि ततो बलसा ते गृहिष्यामि॥ पद्मावती आह॥ यदि बलसा मे गृह्णसि॥ ततो ते तपसा अग्नी वर्षन्ती
नगरं दहिष्यामि॥ सो दानि राज्ञा तस्मात् भीतो प्रत्यपगतो वसाव इहरा छुयक्षा सुखं यथा हं तु अहं॥ ते ति मन्त्रेमि॥ सर्वहितो पश्यातेन॥ अथ ब्रह्मदत्तो राजा ब्राह्मणवेषे
ण काशिराज्ञो गृहं प्रवेशित्वा अहं पि महाराज अक्षेहि कुशलो हि॥ सो पि राज्ञा देवी हि सार्द्धं क्रीडन्तस्य क्रीडतो पद्मावती वसंवासन्ति॥ केन क्रोधेन इह आगता॥ पद्मावती आः
हा॥ यदि बलसा मे गृह्णसि॥ तव एव महाराज अपराधेन इहागता॥ ततः काशिराज्ञा सञ्चापितो राजानं ब्रह्मदत्तं पृच्छति॥ तमे कदाचि दृष्टा पदस्य एता छाया निगीति श्रुतः
पूर्वा कः त्वं कान्ते एषो ति॥ राजा ब्रह्मदत्तो आह॥ अहं ब्रह्मदत्तो पञ्चालराजा एषां मे पद्मावती भार्या इह[illegible]ना॥ एवमुक्ते काशिराज्ञा ब्रह्मदत्तं राजानं एतदुवाच॥ स्वागतं ते
महाराज अनुरागतं ते महाराज नेहि देवीं महवत्तायेरा संविभजामि॥ अथ राजा ब्रह्मदत्तो पञ्चालराजा पद्मावतीं देवीं वाराणसीतो चतुरंगेन बलकायेन सार्द्धं प्रतिप्रे
षयित्वा महता राजानुभावेन महता राजऋद्धीये पुनः कम्पिल्लं नगरं आनेसि॥ पद्मावती च देवी राज्ञो ब्रह्मदत्तेन ओस्तृश्य वध्याये चक्रमेषु तानि पद्मानि अन्तर्हितानि
आभून्तु॥ पुनश्च राज्ञा ब्रह्मदत्तेन वाराणसीतो कम्पिल्लं आनीता॥ ये भूयो क्रमेषु पद्मानि प्रादुर्भूतानि॥ भगवानाह॥ न खलु भिक्षवो अन्यो स माख्यातव्यो ऋषि अहमेव तदा मारउ
व्यो ऋषि भूवन्॥ न खलु भिक्षवो अन्या पद्मावती देवी एषैव यशोधरा तदा पद्मावती देवी अभूषि॥ न खलु भिक्षवो अन्यः स राजा ब्रह्मदत्तो भूरेस राजा शुद्धोदनो स तदा ब्रह्मदः

न्त राज्ञा भूतं॥ तदापि एतेन राज्ञा शुद्धोदनेन एषा यशोधरा अन्तःपुरं उज्झित्वा अपर्यवगाहित्वा वध्या ओसृष्टा॥ एतरहिंपि एषा मे तेन राज्ञा शुद्धोदनेन अन्तःपु
ज्झित्वा अपर्यवगाहित्वा अनपराधी वध्या ओसृष्टा॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने पद्मावतीये परिकल्पो समाप्तम्॥ ॥ भिक्षु भगवन्तमा
हन्तु॥ कस्य भगवन् कर्मस्य विपाकेन पद्मावतीये क्रमेषु पद्मानि प्रादुर्भवन्ति॥ यदा च राज्ञा ब्रह्मदत्तेन वध्या नि ओसृष्टा॥ ततो एतानि पद्मानि अन्तर्हिता
नि भूयो च सा राज्ञा ब्रह्मदत्तेन वाराणसीतो कपिल्ल आनीताये सन्तीये पुनरस्य क्रमेषु पद्मानि प्रादुर्भूतानि॥ भगवानाह॥ एतस्या एव देवी भिक्षवो पद्माव
तीये कर्मणो विपाकं अभूषि॥ येन तस्य क्रमेषु पद्मानि प्रादुर्भूतानि अभन्तु॥ राज्ञा च ब्रह्मदत्तेन वध्याये निसृष्टाये अन्तरहितानि भूयो च राज्ञा ब्रह्मदत्तेन वाराणसीतो क
पिल्ल मानानाये सन्तीये प्रादुर्भूतानि॥ भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वाने नगरे वाराणसीये अपरस्य गृहपतिस्य धीतरा करीतो पस्मिनीतो उदकघटमादाय पद्मेन
च हस्तगतेन बहिर्नगरातो अन्तो नगरं प्रविशति॥ अपरो च प्रत्येकबुद्धो वाराणसीतो नगरे पिण्डाय चरित्वा बहिर्नगरं निर्धावति प्रासादिकेन अभिक्रान्तेन प्र
तिक्रान्तेन प्रासादिको भिक्षुसन्ताव देवमनुष्यानं तस्या दारिकाये प्रत्येकबुद्धं दृष्ट्वा चित्तप्रसादं उत्पन्नं॥ प्रसन्नचित्ताय तं पद्मं तस्य प्रत्येकबुद्धस्य दिन्नं॥ प्रत्येकबु
द्धेनापि अनुग्रहार्थं प्रतिगृहीतं॥ सो दानि दारिका तं पद्मं तस्य प्रत्येकबुद्धस्य हस्ते अतीव शोभमानं पश्यति॥ स्वकञ्च हस्तं क्षरीकं पश्यति॥ ताये दानि भूयो तस्य
प्रत्येकबुद्धस्य सकाशातो तं पद्मं याचितं भगवन् देहि मे॥ तं भूयो पद्मं ति प्रत्येकबुद्धेन तं पद्मं भूयो तस्य दारिकाये दिन्नं हस्तमण्डनं ति॥ ताय पद्मं भूयः प्रत्येकबुद्ध
स्य हस्तातो गृहीतो॥ सो दानि स्वयं च हस्तं च मे न शोभमानं पश्यति॥ प्रत्येकबुद्धस्य हस्ते शोभा क पश्यति ताये विप्रतिसारं सञ्जातं न शोभनं मया कृतं यन्मे प्रसन्नचित्ता
ह मा स्वकर्मस्य दुप्रदत्ता पुनराछिन्नता च दानि तं पद्मं भूयः तस्य प्रत्येकबुद्धस्य दिन्नं प्रतिगृह्णाहि मा भगवं भूयो इमं पद्मं अनुकम्पामुपादाय सो दानिः

रैश्कृत्वा भन्तःपुरिकायो रक्षति॥ सत्यं जल्पथ किं नोदारस्ये पद्मावतीये जाताः नोदानि अन्तःपरिकाया राज्ञा ब्रह्मदत्तेन रक्षति प्रविपमानो यो वा पर[illegible]
द्मावती राजा रामन्ति ये घाति ताडभवति राज्ञा अस्माकं पि परित्यज्जितं आविक्षा मनस्सत्यं यथा भूतं तति दानि अन्तःपुरिका आहन्सु॥ महाराज पद्मावतीये दुवे दारका
जाताः ते चास्माभिः स्थापना ये प्रक्षिपित्वा राजकुले ये मुद्राये मुद्रत्वा सात पनान दीये गंगाये प्रवाहिता नापि ते नापि दृष्ट्वा परिखादिता पि॥ तस्य दानि राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य दौर्म
नस्य उत्पन्नं॥ अनपराधी ता इस्त्री स्त्रीरत्न मया घातापितव्या च्छा स त्वमहाभागस्य ऋषिस्य मया संदेशं कृतं॥ पुत्र न भान्तो न परिभ्रष्टो ति॥ सा पि दानि मञ्जूषा
नदीय गंगाये जल्पन्ती कैवर्त्तकेहि मत्स्यावन्धनेहि नदीये गंगाये व्रज्यन्ती प्रक्षिप्ता॥ ते दानि कैवर्त्ता तं मञ्जूषं पश्यन्ति राजकुलाये मुद्राये मुद्रितं ते या कैवर्त्ता नास
न दमूषि॥ मा हैव चौरेहि राजकुले अपरद्धं ततो इमं मञ्जूषा उपस्था भविष्यति सर्वं च युष्मत्प्रकाशी भवति गच्छाम॥ इमं मञ्जूषं राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य उपनामेम मा वयं
चौरेति कृत्वा ज्येष्ठेन दण्डेन घासीयेम॥ ते दानि तं मञ्जूषमादाय राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य उपसंक्रान्ता महाराज अस्माभिर्नद्या गङ्गाया मत्स्यावन्धनेहि इयं मञ्जूषा उद
केन प्रजल्पन्ती उत्क्षिप्ता राजमुद्राया मुद्रिता तं देवो प्रत्यवेक्षतु॥ अथ खलु भिक्षवो राजा ब्रह्मदत्तो अमात्यपारिषद्यानामन्त्रयति॥ हो भणे जानथ किमत्र मञ्जूषा
यन्ति॥ सा दानि मञ्जूषा अमात्येहि मुक्ता पश्यन्ति वतानि पद्मावतीये दुवे दारका प्रासादिका दर्शनीया ते आहन्सु॥ महाराज इमं हि मञ्जूषाया दुवे दारका प्रासादिका
दर्शनीया पद्मावतीये पुत्रा ये महाराजस्य न च्छाति॥ अनपराधी महाराज पद्मावती देवी देवेन अननुयुञ्जित्वा अपर्यवगाहित्वा वध्या आज्ञप्ता॥ अथ राजा ब्रह्मद
त्तो निदारका निदृष्ट्वा पद्मावतीये च बहूनि गुणागुणानि समनुस्मरन्तो मूर्छित्वा भूम्यां पतितो हं स्त्रीरत्ना वो प्रस्था॥ अथ तेषां अमात्यानामेतदभूषि मा हैव राज्ञो देवीदु
ये उत्कण्ठन्तस्य किंचिदेव शरीरस्यावाधं भवेय॥ ते दानि आहन्सु॥ महाराज पद्मावतीये कारणेन उत्कण्ठेहि अस्माभिरेव देवार्थं उपलभित्वा शासनं न कृतं देवी

स्या पिता न घातितो ॥ अनागतं अर्थपदं ज्ञात्वा सो दानि राजा ब्रह्मदत्तो स्तं अमात्यानां वचनं श्रुत्वा प्रहृष्टमना संजातो ॥ अमात्यानां आह ॥ कहिं पद्मावती ति अमा ::
त्या आहंसुः अमुकउरोहि ति राजाः दानि तत्र देवीये पद्मावतीये शकाशं गतो गत्वा राज्ञ पद्मावती देवी बहुप्रकारं संज्ञापेति ॥ उद्धास्ति देवि ता छशोतो व्यसनातो यस्मु
का दृष्या ति मया वं पुत्रे द्विवसमङ्गीभूतो सयत्नी हि सेवनं धानायिता किन्ते अभिप्रायं किन्ते पालव अमित्राणां दापयामि ॥ कीदृशं वा व्यसनं निगडबद्धे यं भवे
द राजानं त्वां सर्वे कि निगडबद्धा सनशाटकनिवस्ता तेन परिवरत्ताः ॥ अथ खलु भिक्षवो पद्मावती देवी रुदमानी राजानं ब्रह्मदत्तमेतदुवाच ॥ मा महाराज त्वां सा
देवीनां किञ्चिद्विप्रियं करोहि स्वराज्यस्थायो अहं कनीयसा पच्छस्ते घाकल्पिता हृनीतमानमभिवर्द्धेहि मा परिहापेहि सर्वाणि च अनुवर्त्ताहि यथा कृता नाकः
मे राज्ञस्तत्वा विपाकमनुभवन्ति कानकानमासाद्यया अङ्कमाणा प्रत्युत्पन्ना ॥ मयापि एवं महाराज तानि कर्माणि कृतानि यदहं त्वया सत्कृता च मारिणा त्वं मया
स्तानि कर्माणि कृतानि यदहं त्वया वध्या ओसृष्टा ॥ अथ राजा ब्रह्मदत्तो पद्मावती देवीमेतदुवाच ॥ मा देवी अक्षान्तिं प्रपाते हि सर्वन्ते राज्यं निःसृजामि पुत्रेहि समगीभ
ता अभिरमाहि स्माहि न मे एकं अपराधं ॥ अथ पद्मावती देवी राजानं ब्रह्मदत्तमेतदुवाच ॥ किं मे महाराज विजानीता यं राज्येण उद्वेगा वान्येवेन वागंसामि ॥ अहं प्रव्रजि
त्वा प्रनस्तान्तस्य सकाशं उक्ता हं ता तेन कोधेन पद्मावती ज्वलनसमे हि का मे हि प्रतिभेति तेमतान्तस्य वचना संदानि परिदहन्ति ॥ यथा वेष यथा हं तान्तेन आश्रमपदे
उक्ता यैमे महाराज मगीव आश्रमातो पितुस्सकाशातो अनपराधि वध्या ॥ अथ पद्मावती देवी प्रत्नस्ता पक्षी प्रव्रजित्वा धातुरत्ना रिवस्त्राणि आवरित्वा मराव्यस्य ऋषिः
स्य आश्रमं आगता ॥ तस्य यो वस्त्र षीकाल गतो अभूषि ॥ तरणकुटी पर्णकुटी विस्तीर्णानि अभूवन्सु ॥ अथ पद्मावती देवीये स्ततदभूषि ॥ तादृशेन मे निवस्थेन निवसावेवो ः
राजा ब्रह्मदत्तो प्रत्याख्यातो पिता तो मकाल गतो वयं मे परिभ्रष्टा ॥ यन्नूनाहं भिक्षाचारं चरन्ती जनपदानि च राष्ट्रधानी प्रत्यनुभवयन्ति ॥ अथ पद्मावती देवी ग्रामनिगम

तो ब्रह्मदत्तस्य इष्टा च बहुमता च आसीत् किंतु न सपुत्रा अपुत्रस्मिं राजकुले स्मिं इमाये द्वौ दारकौ ॥ जातौ ततः अधीतमात्र राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य प्रिया भविष्यतीति वयन्वन
त्वा हरिष्यति ॥ ताहिं दानिं अन्तःपुरिकाहिं ते दारका तपनेभ्रु चैलकं उपत्वरित्वा ते दारका तत्र प्रक्षिप्ताः तं तपनं ख पिहितं सुवद्धं कत्वा राजकेन तापनीयेन कापयित्वा स
मुद्रयित्वा नदीये गंगाये प्रक्षिप्ता ॥ पद्मावतीये वस्त्रकेन गर्भमलेन मुखं प्रक्षिप्तं ॥ सो दानिं पद्मावती अन्तःपुरिकां पृच्छति किं मे जातं ति ॥ ताहिं पि अन्तःपूरिकाहिं उवे
उद्धानकागर्भमलेन प्रस्रक्षपिता पद्मावतीये अक्षिपितानि इमानि प्रजाता सि ॥ सा दानिं आह ॥ मुखथस्तानि किं मे ते करिष्यामी ति ॥ राजा दानिं ब्रह्मदत्तो पृच्छति किं
देवी प्रजानाति ॥ ता आहन्सुः महाराज दुवे दारक प्रजाता प्रासादिका दर्शनीया ते न ते जातजातमात्रा येरवादिता कृतो महाराज ब्रह्मचारिस्य ऋषिस्य अयत्नलिपी रावी
सर्वा तथा आनीताः ता दृष्ट्वा सिंजीवन्तो मुक्तो ताये पिशाचिनीये सूता तो आगच्छ ॥ पश्यथाहि तं यत्र स्माकं नष्ट दृष्टासि ॥ सो दानिं तां देवी पश्यताय प्रविष्टो य पश्यति न पद्मा
वती रुधिरप्रक्षिप्तीनया दृशी राक्षसी ॥ सो दानिं तां तां दृष्ट्वा भीतो संजातो अमात्यानामाह ॥ गच्छथ तं पातायेथ मानुषिका ति कृत्वा रक्षा मया नीता ॥ यदि दृष्ट्वा पिशाचीः
निवा राक्षसी वा न रक्षायकाय ॥ सा दानिं ततो राजकुलातो निष्कासिता ॥ सा दानिं तेषां अमात्यानां पृच्छति कहिं मे नयिष्यथ ॥ ते आहन्सुः ॥ राज्ञासि ब्रह्मदत्तेन वध्या ओसृ
ष्टा ॥ सा दानिं तेषां ममाभ्यानां पृच्छति किं मये राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य अपरद्धं ॥ येन हं वध्या ओसृष्टा ॥ ते अमात्या आहन्सुः ॥ त्वया इवे दारका जनित्वा खादिता ततो राज्ञा इ
पिशाचिनी ति कृत्वा वध्या ओसृष्टा ॥ सा आह ॥ न मे दारकजाना पृच्छामि अन्तःपूरिका ॥ ते आहन्सुः इवे ते उद्धनीका जाता ते पि तव येव भक्षित्वा ने वदारका नि पश्या
सि ते दानिं अमात्याः परिगृत्ता स्त्री मायानाशाख्याना वाभिता स्तेषामेतदभूषि ॥ इयं पद्मावती राज्ञो ब्रह्मदत्तस्य इष्टा च बहुमता च स्या न दिष्यति ॥ यस्ता हि अन्तः
पूरिकाहि स्याय पद्मावती अजानुमानी वञ्चीकृता भवेय विप्रलब्धा वा ते दानिं अमात्या तां पद्मावतीं पृच्छन्ति ॥ कथं सि प्रजाता सि ॥ सा दानिं तेषां अमात्या

नांतान्युकृतिविस्तरेणआविशति॥ताहिमेअन्तःपुरिकाहिअज्ञायमानीयेअक्षिणीपट्टकेनबध्वानिनैवदारकान्पश्यामिनैववक्तादामि॥यंकालंतवप्रजाता:
तेदृष्ट्वाभित्तानिअन्तःपुरिकानिमेजानंति॥ताहिदानिमममंडवेउद्यानकाउद्धयित्वातेजानाति॥तेषांदानिअमात्यानामेतदभूषि॥इयंदेवीअन्तःपुरिकाहि
ईर्ष्याप्रकृतेनविप्रलब्धाइयंचदेवीब्रह्मदत्तस्यइष्टाचबहुमताचमापश्चाद्राजाब्रह्मदत्तःदेवीयेपद्मावतियेअन्ययेनविप्रतिसारीभवेयशोकेनचवैनान्यप
तये॥तेहिदानिअमात्येहिसादेवीपद्मावतीस्वकेगृहेगोपिताराज्ञोब्रह्मदत्तस्यनिवेदितंयोहिनांदेवीति॥तादानिदेवीयोघातितापद्मावतीतिश्रुत्वानस्य
राज्ञोब्रह्मदत्तस्यवतिह्नापेतिएतंचपरिक्षिपन्तिसर्वेयाणिचभयोब्रक्षिपेन्तिचतुर्दिशंचवनिनिष्कासापेन्तिघातिन्वकरोतिदृष्ट्वास्तिमहाराजजीवन्तो:
मुक्तोराक्षसिकोहस्तातानंमुहुर्तंराज्यत्तोविनिकोतिःपुरुषेणनाटकेनप्रक्रीडितोतावदन्तःपुरिकायोकाचिवीरणाप्रवादिताकाचित्तुघोषकाचित्त
दंगकाचिवर्द्दरककाचिद्धणुकाचित्तुन्दत्यन्तिकाचिन्मायन्ति॥अथखलुभिक्षवोअन्यतरादेवतामरण्यवासस्यऋषिस्यअभिप्रसन्नावैहायसमन्तरीक्षेस्थिहि
त्वाराजानंब्रह्मदत्तमेतदुवाच॥उभंतंतेमहाराजअपरितातंतेमहाराजअवितातंतेमहाराजयोत्वंअनन्तपुजितावअपर्यवगाहेत्वाअननयराधिपपद्मावतीः
वध्यामटवीतिरतितदृष्टस्यमहाभागस्यऋषिस्यवचनेनसमनुस्मरसि॥अथराज्ञोब्रह्मदत्तस्यान्तःपुरिकादेवतायेअन्तरीक्षगतायेतघोषंश्रुत्वाउद्धुतरेणा
यन्तिवादेन्तिचयथाराजाब्रह्मदत्तोएतायेदेवतायेनजल्पन्तीयंनश्रुणोयाति॥अथराजाब्रह्मदत्तोअन्तःपुरिकांनिस्थयेतिआगमेयतावद्यावद्यावत्तानामकि
मेषांदेवअन्तरीक्षगताजल्पतीति॥तादानिअन्तःपुरिकाएतोवचनेनतूष्णीभूतासंजाता॥देवताराज्ञोब्रह्मदत्तस्याहु॥दुष्कृतंतेमहाराजयोत्वमनवद्यं
जित्वाअपर्यवगाहित्वाअनयराधिपपद्मावतींदेवींवध्यामोक्षिरेक्षितादृष्टस्यमहाभागस्यऋषिस्यसंदेशंनसमनुस्मरसि॥राजाहतिब्रह्मदत्तोतायेदेवता

र्धं हस्तिपृष्ठमभिरूहित्वा येन कंपिल्लं नगरं तत्कुप्यानं तेन उपयासि॥अश्रोषीत्पद्मावती कंपिल्ले नगरे महतो जनकायस्य निर्घोषं नगरं च कंपिल्लं समाक्षी उच्छिखजा
कारुअट्टालंगोलकृतोरणारत्नसीयं च दृष्ट्वा दृष्ट्वा च पुनः राजानं ब्रह्मदत्तमामन्त्रयेसि॥कस्यएतं भद्रनं वनविवरे निर्घोषो श्रूयति त्रृषिनाश्रमेतं वनमृगाणां उद्वपा
निस्तानि उद्विग्नानि छपन्तीति॥अथ राजा ब्रह्मदत्तो पद्मावतीमेतदुवाच॥एतं ऋषीणां वनमृगाणां च निर्घोषो एतानि वास्माकं उदपानि उद्विग्नानि छपन्तीति॥अथ
राजा ब्रह्मदत्तो येन सो कुप्यानं तेनोपसंक्रमित्वा हस्तिपृष्ठातो अवतरित्वा सुखं पद्मावतीये उद्यानं प्रविश॥अथ खलु राजा ब्रह्मदत्तो अमात्यपारिषद्यानामामन्त्रयति॥
होभन्ते पारिषद्या अमात्या क्षिप्रं पुरोहितमानेथ पद्मावतीये वस्त्राणि चाभरणानि च यावच्च राजकुलं यावच्च उद्यानं नतमुद्यानं नतं अन्तरान्तरं सर्वं समं पेथ॥वि
ततविनानं चित्रदुष्यपरिक्षिप्तं ओसक्तपट्टदामकलापं धूपितधूपनं ओसक्तसमुक्तपुष्पावकीर्णं देशे देशे हितनर्तककृत्स्नमल्लकपाणिस्त्वयशोभिरु
हितस्त्रलकवलनकनदधरणिउपस्थपेथ॥मनसा देवानां वचसा पार्थिवानां नचिरेण यानाकर्मणा दरिद्राणामिति वचनमात्रेण राज्ञो अमात्येहि यथाराज्ञ
सर्वं परिपाकृतं॥अथ पद्मावती राजानं ब्रह्मदत्तमेतदुवाच॥कहिं ते भगवां शरणां समिधा वा उदकं कमण्डलु वा समयेवा मे अग्निहोत्रं जुहनाय॥अथ राजा
ब्रह्मदत्तो पद्मावतीमाह॥आरामे हि मुहूर्तं सार्धं ते तस्मा निअजिनानि आनीयन्ति तत् गंगायां स्नात्वा सहिता अग्निं जुहिष्याम॥अथ राज्ञो अमात्यपारिषद्या
नं श्रेणीं तत्क्षणं अन्तःपुरं तमुद्यानमानयेन्तु पद्मावतीये वस्त्राणि चाभरणानि चानयन्तु ब्राह्मणां च पुरोहितं राजाचार्यं आनयेन्तु॥श्रेष्ठिप्रमुखो च निगमो
नं निर्यासि सार्थवाहप्रमुखा वणिज्यामो निर्यातिसर्वाणि चाष्टादश श्रेणीनि निर्यान्तु॥अद्राक्षीत् राज्ञो अमात्या पारिषद्या नैगम महत्तरका ब्राह्मणा च पुरोहितो
च राजाचार्यो ब्रह्मदत्तस्य देवीं पद्मावतीं सर्वालंकारविभूषितां प्रासादिकां दर्शनीयां परमया शुभवर्णपुष्करतया समन्वागतं॥राज्ञो ब्रह्मदत्तेन सार्धं अग्निष्वद

क्षिणीं करोति ॥ यत्र यत्र च क्रमाणि निक्षिपति तत्र तत्र पद्मानि प्रादुर्भवन्ति प्रासादिकानि दर्शनीयानि दृष्ट्वा च हृष्टा च तुष्टा हर्षसंजाता ता राजानं ब्रह्मदत्तमामन्त्रयेन्तु
नास्माभिर्महाराज न कदाचित्कस्यचिद्देवस्या ऋद्धिर्दृष्टा वा श्रुता वा यथा इमस्य पद्मावतीये देवीये साधु महाराज पद्मावती देवी पादेहि राजकुलं प्रवेशियतु ॥ महाज ः
नकायो देवीये इमामेवरूपां ऋद्धिं दृष्ट्वा प्रीता भवेन्तु ॥ अथ राजा ब्रह्मदत्तो सान्तःपुरो पद्मावतीये देवीये सार्द्धं अमात्यपरिषाय पुरस्कृतो महता जनकायेन ॥ त ः
दा महाजनकायेन सार्द्धं महता राजऋद्धीये महता राजानुभावेन उद्यानातो राजकुलं प्रवेशि ॥ अद्राक्षीत्सो जनकायो यावच्च उद्यानं यावच्च राजकुलं पद्मावतीये पद
वीतिहारास्मा उभयतो पद्मावती प्रासादिका दर्शनीया दृष्ट्वा उन्नर्महाजनकायं उदानमुदानयति ॥ कृतपुण्यो महाराजा ब्रह्मदत्तो यस्य इममेवरूपा पत्नी रत्नं प्रादुर्भूतं ॥ अ
थ राजा पद्मावतीये सार्द्धं उपरिप्रासादवरगतो पंचहि कामगुणेहि समर्पितो समङ्गीभूतो क्रीडति रमति प्रविचारयति पद्मावती च देवी च अदेहि अक्षेहि क्रिवर्णी तवा
येहि च शौखेति तावदन्येहि देवीयो न समाहरति पद्मावतीये प्रमत्तो पद्मावती च राज्ञो ब्रह्मदत्तेन सार्द्धं रमबसन्ती आपन्नसत्वा संजाता यत्र काले देवी प्रजानवेला तः
तः राज्ञा ब्रह्मदत्तेन या अन्तःपुरिका यो कुशला याः स्त्रीधर्मीणा ता आज्ञप्ता पद्मावतीमुपस्थेथ ॥ राज्ञा च हिरण्यसुवर्णा अनेकानि नानाप्रकाराणि च वस्त्राणि निवर्णीये ः
मेति वेदयिष्यन्ति ॥ क्षमेण पद्मावती प्रजानाति तेषां माच्छादं दास्यामि ॥ तासां पि देवीनां मेतदभूषि यतो पादाय पद्मावती आनीता तदुपादाय अस्माकं राजा न सम ः
न्वाहरति ॥ अत्र सा प्रजायमानी अस्माभिः अनयव्यसनमापादयितव्या ॥ तेदानि अन्तःपुरिका न पद्मावती पृच्छन्ति ॥ जानासि कथं स्त्रियो प्रजायन्तीति ॥ सा दानि आ ः
ह ॥ न जानामीति ॥ तेदानि अन्तःपुरिका आहन्सु ॥ स्त्रीये प्रजानमानीये अक्षीणि पट्टकेन बध्यन्ति ॥ सा दानि आह ॥ ममं पि प्रजायमानीये अक्षीणि पट्टकेन बध्येथ ॥ त ः
स्या दानीये बलं प्रजायिष्यतीति ॥ ततो अस्य अक्षीणि पट्टकेन बध्यानि सा दानि दो दारकौ प्रजाता प्रासादिका दर्शनीया ता सा दानि एतदभूषि ॥ अप्रजाता वरं ये देवी र

नानिशावरणानिसर्वसत्त्वानियादृशानिइमानितवअजिनानिभिक्षवःराज्ञोब्रह्मदत्तस्यएतदभूषि॥अविधित्ताइयमृषिकुमारीराज्ञोराजार्हेणवावस्त्राणा
ऋषिस्यविशेषंनाभिजानातिनराजानस्यनैवअजिनानांविशेषंजानातिनापिराजार्हाणांवस्त्राणांविशेषंजानासिनोपिममचरंगस्य॥एषावऋषिकुमारीराजकं
न्याममेसभार्याअनुरूपाभवेयाशक्यामयाभरणवेशंऋषिणाअनल्पनुज्ञातापाणिनापिग्रहणंकर्तोउश्नोआयमानोकंपिल्लनगरंनपितुमारब्धोऋषिमहाभागो
शापेनमेसपरिवारंभस्मिकरेयं॥पंनुराजाहपद्मावतीऋषिकुमारीमुपायेनप्रलोभयेयं॥पौराणांवभिक्षवोराज्ञांमृगव्येनगच्छन्तानांमधुसर्पिसंयुक्तानांमधुस
र्पिसंयुक्तानिशाकुनिराजार्हाणिमोदकानिवउक्कारिकानिवयमलकंस्थरेत्वाअरावदृष्टपलाशस्यदृष्टतोवध्यतिमाराजाअश्वेनसकोअद्वितीयोवनषण्डोसमा
नाक्रुश्यामरेयं॥तेनखलुपुनर्भिक्षवोसमयेनराज्ञोब्रह्मदत्तस्यमधुसर्पिसंयुक्तानिशाकुनिमोदकानिउक्कारिकानियमलकपूरेत्वाअश्वपृष्ठेनोपन्नाश
वर्धनवक्रमभूषि॥अथखलुभिक्षवोराजाब्रह्मदत्तोयमलकातोमोदकंउक्कडेत्वापद्मावतीयेअदासिहन्तभद्रेइमानिअस्माकंफलानिसादानिआह॥नानेकत
मानिशोभनतराणिफलानियुष्माकंवाअस्माकंवा॥सादानितमोदकंपरिभुंजित्वाआह॥भगवाशोभनानिइमानियुष्माकंफलानिमृष्टानिरसेवन्तानिअस्माक
पुनःफलानिकटुककषायाणि॥राजाआह॥एदृशानिअस्माकमाश्रमेवृक्षेषुफलानिईदृशानिईदृशानिपरिभुंजितुंततोनंममआश्रमपदंआगच्छाहि॥एवंउक्तेभि
क्षवःपद्मावतीऋषिकुमारीराजानंब्रह्मदत्तमेतदुवाच॥इच्छामिअहंएदृशानिफलानिपरिभोक्तुंआगमेहिमुहूर्तंइदमस्माकंआश्रमंनदूरेयावदिमंउदकंह
रामितातस्यआमन्त्रेमितितोतवआश्रमंगमिष्यामि॥अथखलुभिक्षवोराजाब्रह्मदत्तोपद्मावतीयेअपराणिमोदकानिदेतिअदासि॥इमानिपितुरूपनाइ
मेहिएवंचवदेहियस्यऋषिस्यआश्रमेएदृशानिफलानितस्याहंभार्याभविष्यामीतिलघुंचआगच्छेसि॥एषअहंइहनदीतीरेआसामि॥अथखलुभिक्षवोप

२८४

मावतीऋषिकुमारीयेनमण्डव्यस्यआश्रमपदंतेनोपसंक्रमित्वापानीयभारंनिक्षिपित्वातानिमोदकानिपितुःमण्डव्यस्यअनुप्रदानि॥इमानितातफला
निखादाहियस्यरिषिस्यआश्रमेएदृशानिफलानितस्याहंभार्याभविष्यामि॥अथखलुभिक्षवोमण्डव्यस्यऋषिस्यएतदभूषि॥नूनंपञ्चालराजाब्रह्मदत्तोमृ
गव्येनअटन्तोइमस्याश्रमस्यसमीपमनुप्राप्तोतेनइमानिमोदकानिदिन्नानिपरिभुक्तानिपद्मावतीयेराजार्हाणिमोदकानितस्यैषाशक्यानिभूयोइहाश्रमक
डुकषायेहिफलफलेयावयतुपद्मावतींचराजकन्यायन्नूनाहंइमस्यराज्ञोब्रह्मदत्तस्यभार्यार्थंप्रयच्छेयं॥अथखलुभिक्षवोमाण्डव्योऋषिःपद्मावतींऋषिकुमाः
रींमेतदुवाच॥नखलुपद्मावतीएवंरूपाणिफलानिभवन्ति॥एतेज्वननसमेहिकामेहिप्रलोभेति॥अथखलुभिक्षवोपद्मावतीयेएतदभूषिभवितव्यंः
कामानामतेवृक्षायेषांइमानिएदृशानिफलानि॥अथखलुपद्मावतीपितरमेतदवोचत्॥यदितातकाकफलानामेदृशोआस्वादातान्यहंपरिभुञ्जिष्या
मि॥नमेइमानिमहत्फलानिरोचन्ति॥अथमाण्डव्योऋषिःपद्मावतीमेतदुवाच॥कोतेपद्मावतीइमानिफलानिअदासिकोवरूपोवातोऋषिकुमारोक
तरस्मिंवाउद्देशेतिष्ठति॥एवमुक्तेपद्मावतीमाण्डव्यऋषिमेतदुवाच॥इतस्माजिनोतातऋषिकुमारोएकचीरस्यातिन्नगमभिरूढस्तेनमेइमानिफलानि
दिन्नानितस्यवतातआश्रमेएदृशानिफलानि॥अथमाण्डव्योरिषिःपद्मावतीयेसार्धंयेनराजाब्रह्मदत्तोतेनोपसंक्रमित्वाराजानंब्रह्मदत्तंप्रतिसंमोदन्तापः
द्मावतींराज्ञोब्रह्मदत्तस्यउदकेनअदासि॥एषातेमहाराजभार्याभवतुमहाराजस्यएषाअनुरूपामान्वपरस्यववनेनअनत्रुयुञ्जित्वाविविधंप्रकुर्यासि॥अथः
राज्ञाब्रह्मदत्तोपद्मावतीमश्वपृष्ठमारुपेत्वामण्डव्यस्यऋषिस्याभिवादनंकृत्वाततैवाश्वपृष्ठेअभिरुहित्वायेनकपिल्यंनगरंतेनसंप्रक्रमे॥अद्राक्षीद्राज्ञोब्रह्मः
दत्तस्यवनार्थंदूरतरस्यागच्छन्तंदृष्ट्वाबलनयेनराजाब्रह्मदत्तोतेनोपसंक्रमे॥अथराजाब्रह्मदत्तोततोअश्वपृष्ठातोओतरित्वापद्मावतीयेऋषिकुमारीयेसाः

कायेपूर्वोपर्जितेनशुभस्यकस्यविपाकेनपामानिप्राडुर्भवन्तिसमनेनचआश्रमपदंतस्यऋषिस्यतायेदारिकायेपर्याहिरण्यन्तियपक्षेहिपक्षीउत्थापितापश्यम
तेहिवपक्षेहिकादारिकाक्रीडतिहस्तेनापिगृह्यअभ्यति॥तस्यदानिऋषिस्यतस्यादारिकायेतशुभकर्मविपाकतोऽस्मेषुउपमानिप्राडुर्भूतानिदृष्ट्वाविस्मयसंजात॥अहोदारि
कायेऋद्धीतियत्रयत्रक्रमाणिक्षिपतितत्रतत्रपद्मासारिकानिदर्शनीयानिपमानिप्राडुर्भूतानिभवन्तिकृतपुण्यानिइमायेदारिकायेभवितव्यंपूर्वंदक्षिणीयेषुओरुप्तंकुश
लमूलेषुकुशलाये॥यस्यइमस्यदृशंअनुभवन्तेनदानिऋषिणातायेदारिकायेपद्मावतीतिनामकृतस्सादानिसम्वर्द्धमानीतायेमातरेसार्द्धंतस्याश्रमस्यपरिभ्रमन्तेनअ
श्वति॥पतोयतोसामृगीचरमानीअरावति॥ततोततःसापिदारिकातायमातरेसार्द्धंअरावतिमृगोहिवमृगपोतकेहिवसपरिवाराक्रीडन्तिअरावति॥पदानउपजिताभवः
न्ति॥ततोतायेमातरेसार्द्धंतमाश्रमंआगच्छतिअपरेहिमृगोहिमृगीहिवमृगपोतकेहिवसपरिवारिता॥ततोसोऋषिःआश्रमगतायेमृगीयेमृष्टमृष्टानिफलानिदे
न्ति॥मृष्टमृष्टमृष्टानिवफलपानकानिचदेति॥सादानिफलफलानिवस्वयंपिखादतिअपरेषांमृगपोतकानांदेति॥यदासादारिकातत्राश्रमेशयिताभवति॥ततो
तेमृगपोतकाचमृगपोतिकाचदारिकांअनुपरिवरित्वाशयन्ति॥तदासचरितृकामाभवन्ति॥ततोतांदारिकांमुखतुण्डकेनप्रतिबोधयन्ति॥यतोयतोमृगाचरन्तोअणव
न्ति॥ततोततोधावन्तेहिमृगेहिमृगपोतकेहिमृगपोतकाहिवसार्द्धंक्रीडन्तिअरावति॥यतोयतोसाअणवतिततोततःसमन्तेषुपद्मानिप्राडुर्भवन्ति॥सोपिदारिकाततो
रुवतानिपद्मानिगृह्यस्वयंचआवध्यति॥तेषांमृगपोतकानांचपद्मानिआवध्येति॥एवंसातेहिसार्द्धंक्रीडन्तितहिमाश्रमपदेसम्वर्द्धतेपरस्परंविनापिनरमन्ति॥यत्रः
कालेसारिकाविज्ञप्राप्ताततोतमृषिस्यआश्रमसिञ्चतिशोधेतिनानाप्रकाराणि॥मूलविकृतीनिआनेतिपत्रविकृतीनिनानाप्रकाराणिआनेतिपुष्पविकृतीनीनानाप्रका
राआनेतिफलविकृतीनिनानाप्रकाराणिआनेति॥उदकमानेतिकाष्ठंवातसमिधानिवाआनेतितंचऋषितेनेनाभ्यागतिस्नायेतिअग्निहोत्रंमेपतिपाकरोतितत्रऋषिनम

प्रकारेहिमूलेहिचपत्रेहिचपुष्पेहिचफलेहिचपत्रेहिचपुष्पेहिचफलेहिचपरिविषाति॥नानाप्रकाराणिचफलपानानिवाआनयति॥यतोयतोचतत्राश्रमपदेअराव
तियतोगच्छतिमूलहारिकावापरिहारिकावापुष्पहारिकावाफलहारिकावागच्छतिततोतेहिमृगपक्षीहिपरिवारिताउदकहारिगताकपिल्लकोचराजाब्रह्मदत्तोवनाये
णासार्द्धंमृगव्यंअणन्तोतंप्रदेशमुद्दित्वावातजवसमेनतुरगेनमृगंअनुजवन्तोतेनमृगेनमृगेणमत्तोराजाब्रह्मदत्तोवनखण्डमुपनीतो॥यथोक्तंभगवताधर्मपदेषु॥ग
तीर्मृगानांप्रवणाआकाशंपक्षिणांगतिः॥धर्मोगतिर्विभावीनांनिर्वाणंमहतांगति॥सोमृगोतत्रवनखण्डेनष्टोतेनराजाब्रह्मदत्तेनवनखण्डेतंमृगंमार्गन्तेनतहिंउद
ककूलेपद्मावतीदृष्टावतीदृष्टाकृष्णाजिनेननिवस्तउत्तरासंगिकानउदककुम्भेनगृहीतेनपद्मतञ्चशोभनेनहस्तगतेनप्रासादिकादर्शनीयापरमायवर्णपुष्कलताये
समन्वागतायत्रयत्रचक्रमानिक्षिपतितत्रतत्रपद्मानिप्रादुर्भवन्तिमनोरमाणिसुदर्शनानिदृष्ट्वाचपुनर्भिक्षवोराज्ञोब्रह्मदत्तस्यपद्मावतीमृषिकुमारीरतनदभू
वि॥अहोकन्यायाःरूपवन्तंऋद्ध्यानुभावंयत्रयत्रचक्रमानिनिक्षिपतितत्रतत्रपद्मानिप्रादुर्भूताभवन्ति॥अतीवचक्षुरमणीयानिप्रासादिकानिदर्शनीयानिकानुख
ल्वियंभविष्यति॥देवकन्यावानागकन्यावाकिन्नरकन्यावामानुषीवाइयंरूपंभविष्यतिअमानुषीवा॥यन्नूनास्याहंउपसंक्रम्यपरिपृच्छेयं॥अथखलुभिक्षवोराजा
ब्रह्मदत्तोयेनपद्मावतीऋषिकुमारीतेनोपसंक्रमित्वापद्मावतीमृषिकुमारीमेतदवोचत्॥भद्रेकात्वंकस्यवासि॥एवमुक्तेभिक्षवःपद्मावतीऋषिकुमारीरा
ज्ञानंब्रह्मदत्तमेतदुवाच॥अहंखलुऋषिपद्मावतीनामऋषिकुमारीमाण्डव्यऋषिस्यधीतामूलफलभोगिकस्यवनवासिस्यब्रह्मचारिस्य॥एवमुक्तेभिक्षवःरा
जाब्रह्मदत्तोपद्मावतीऋषिकुमारीमेतदवोचत्॥केवरूपातेभद्रेभोजनविधानानिउपवनेनिवसन्तीयेनयेनस्निग्धवउपचितसरीराकीदृशानितेवस्त्रनिधानानि
येनतेवैवंसुकुमारवर्णनिभा॥एवमुक्तेभिक्षवोपद्मावतीऋषिकुमारीराजानंब्रह्मदत्तमेतदवोचत्॥रातोवस्त्राणिपरामृशातिमूलफलानिअस्माकमाहारंअजि

रत्नांश्च सर्वाणि च उपभोगपरिभोगानि च शुद्धवराज्येनाभिषिक्तः सर्वे क्षयान्ता निचयाः पतनान्ताः समुच्छ्रयाः संयोगा विप्रयोगान्ता मरणान्तं हि जीवितं ॥ [illegible]
राजा कालधर्मेण संयुक्तो कालगतो स एकशृंगेन वाराणस्यां राज्यं प्रतिलब्धं तेदानिं नलिनीये मूलातो यथापि म दानि शान्तप्रव्राजिता ता ॥ अपरस्मिं पि देवीराज्ञा मूलातो हा तिर
कं उत्तमं श्रुतं ज्ञातं धर्मेण राज्यं अनुशासयित्वा चिरं दीर्घरात्रं ज्येष्ठपुत्रं राज्ये अभिषिंचित्वा पुनर्ऋषिप्रव्रज्यां प्रव्रजितो ॥ तेन दानि पूर्वराज्ञा परराष्ट्रनागरिकायोगत मनुष्य
केन ऋष्यन्तेन घटन्तेन व्यायमन्तेन वाहितकेन मार्गेण चत्वारि ध्यानानि उत्पादितानि पंच अभिज्ञा साक्षात्कृता ॥ सो दानि कामधातुं समतिक्रमित्वा कायस्य भेदा ब्रह्मलोके देवनि
काये उपपन्नो ॥ भगवानाह ॥ यस्तेन कालेन काश्यपो नाम ऋषिरेष शुद्धोदनो अभूषि ॥ या सा मृगी एषा सा भिक्षवो महाप्रजापती गौतमी अभूषि ॥ येश्च काशिराजो भूदेवस्य व
महानामो शाक्यो अभूत् ॥ यश्चैकशृंगको ऋषिकुमार एतदाहमेवं वभूव ॥ या च नलिनीनाम राजकन्या एषैव यशोधरा अभूषि ॥ तदापि एषा आत्मानं अलंकृत्वा मम प्रलोभे ः
ति एतरहिं पि एषा आत्मानं अलंकृत्वा मम प्रलोभेति ॥ ॥ इति श्रीमहावस्तु अवदाने नलिनीये राजकुमारीये जातकं समाप्तं ॥ ॥ भिक्षुर्भगवन्तमाह
सुः ॥ पश्य भगवन् कथं इमिये यशोधराये राज्ञा शुद्धोदनेन अननुज्ञिमित्वा पर्यवगाहित्वा अनपराधी वध्या निर्मोचिता ॥ भगवानाह ॥ न भिक्षवो एतरहिमेव एषा यशोधरा राज्ञा शुद्धो
दनेन अननुजिमित्वा अनपराधीन वध्या ओसृष्टा ॥ अन्यदापि एषा यशोधरा एमिना राज्ञा शुद्धोदनेन अननुजिमित्वा पर्यवगाहित्वा अनपराधी वध्या ओसृष्टा ॥ भिक्षु आहंसुः ॥
अन्यदापि भगवन् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवः अतीतमध्वाने अनुहिमवन्ते महावनखण्डे तत्र मराठ्यस्य ऋषिस्य आश्रमपदं चतुर्ध्यानलाभीनः पंचाभिज्ञस्य समभाभा ः
भागस्स मूलोपेतं फलोपेतं पुष्पोपेतं पत्रोपेतं पानीयोपेतं मृगपक्षीशतसहस्रेहि निषेवितं ॥ अथ खलु भिक्षवो मराठ्येन ऋषिणा आश्रमपश्चिमेसमासे पुष्पउडुपकेहि
फलेहि परिभुक्तेहि वृक्षमूले रात्रं च पानीयेन तर्पितेन अभिष्यन्देहि वातेहि उपलकुणके सन्तुष्टा वासं कृतं ॥ अथ खलु भिक्षवो अन्यतरा मृगी ऋतुमती तृषाय अभिक्रान्ता पानीय ः

२८२

संतायनततोउपलकुण्डलकातोतमृषिस्यसशुक्रंप्रस्रावंपीतंअशुचिरक्षितेनमुखतुण्डकेनखर्कयोनिमुखंपरिलेढेषि॥अचिन्त्यंसत्वानांकर्मविपाकत्वतायेमृगी
येतंशुक्ररुधिरंवसमूर्छित्वाकुक्षिप्रतिलब्धं॥सोदानितस्यैवआश्रमपदस्यपरिसामन्तेनचरतिपरिभ्रमतिच॥सादानिकालेनचसमयेनचदारिकादर्शनीयाः
अभुप्रावकाशापरमयाशुभवर्णपुष्करतयासमन्वागतागौरीनवनीतपिण्डसंनिभाग्रस्तता॥सादानिमृगीतांदारिकाप्रसूतावतेनचऋषिणातेउद्येनदृष्टा
नस्यैतदभूषि॥कुतोइमस्यानिरध्यानगतायेमृगीयेमानुषंअपत्येतिसमन्वाहरित्वाऋषीणांपंचाभिज्ञानांज्ञानंप्रवर्तेति॥सोदानिऋषिमहर्द्धिकोपंचाभिज्ञोम
हाभागोसमन्वाहरति॥इहममअत्रआश्रमपदेअन्यस्यपुरुषस्यप्रचारोनास्ति॥एषावनमृगीइमेहिसर्वेममआश्रमपदेजातासंजातासंवृद्धातथान्यानपिमृ
गपक्षिशतानिइहवनखण्डेसंवृद्धानिनैवममकश्चित्मृगोवापक्षिवाअन्यंवनखण्डंगच्छतिनवान्यतोवनखण्डातोकश्चिन्मृगपक्षीइहागच्छति॥इहएतेव
नखण्डेमृगपक्षिगणाजाताचसंवृद्धाचअभिरताचअमनुष्यन्तरितेचवनखण्डेअमुककालेमयाग्रीष्माणापश्चिमेमासेपक्वुपक्वानिचफलाफलानिचपरि
भुक्तानिसुशीतलंचबहुतरपानीयंपीतं॥ततोमेअभिष्यंदेहिवानहिउपलकुण्डकेसशुक्रंप्रस्रावंकृतं॥येतायेमृगीयेतऋषितापंतंसशुक्रंप्रस्रावंपानीयसंज्ञायेपी
तं॥ततोएतायेमृगीयेकुक्षिप्रतिलब्धंममअयंअंगनिस्रावोतस्यऋषिस्यमरणुव्यसनंचदानिकायेअतिप्रेमंसंजातं॥तेनसादारिकाअजिनकेनगृह्यआश्रमआ
नीतो॥सापिएषामृगीएषतोअश्वेतितेनदानिऋषिणातायेदारिकायेतंनालफलशस्त्रकेणछिन्नमानुषिकायेचनकेतायनपकेनायन्तितायेचनमृगीयेसनस्तन
स्नआसत्ते॥सोपितमृषिप्रुउपकानिफलानिमुखेपीडेतिकालेनकालंतैलेनाभ्यंगितिसुखोदकेनस्नपेतिसंवर्द्धमानावनदारिकातायेमृगीयेतेनचऋषिः
णाअभीवनवनशोभतिसोचवनमाताजिह्वायेपरिनिरततियत्रकालेसादारिकाविवर्द्धमानापादेहिपिअभवतितनयत्रयत्रपादानिक्षिपति॥तत्रतत्रतस्यादारि

THE INSTITUTE FOR ADVANCED STUDIES OF WORLD RELIGIONS

FILM—STRIP NO.
MBB—1971— 22-20,21,

BUDDHIST SANSKRIT MANUSCRIPTS

दुःकरोति तं मे जनये प्रहर्षं तमहं [illegible] परिदीनवक्त्रो तेन विना न रमामि आश्रमे अस्मिं ॥ दानि ऋषिकुमारस्य भृत्वा र तद् दृष्टं ॥ यादृशा मम ऋषिकुमारो नेत्राणां वर्णस
आविष्कृति तते ऋषिकुमारस्य स्त्रीहि ताहि भविता ॥ सो दानि मृगशिरमं काश्यपं ऋषिकुमारो आह ॥ पुत्र न ते ऋषिकुमारा स्त्रिया यास्ता वो ऋषीणां नो भेलिना पोता पंन्नि
ऋषिविधिला वा दूरान्तां परिवर्जयितव्या अन्तरायकराः वो ब्रह्मचारिणामाते हि ताः ईदृशं नन्दरूपेहि आशीविषसमाता वो विषपत्रसमाना वो अगारकर्षापसमाता वो ॥ दानिका
शिरालान तपोहि तमाह ॥ नानावृक्ष अशोकवनिकानि रोपेत्वा फलोपेते हि ऋकर्षेहि गंगाये प्रतिश्रोतेन तमाश्रमपदं गच्छाहि नलिनीये सपरिवाराये सार्धं तं ते ऋ
षिकुमारं नावायं आरूहित्वा आनेहि ॥ सो दानि पुरोहितो काशिराजो प्रतिश्रुत्वा नलिनी राजकन्या परिमण्डिका वेत्ति माहि नावाहि विततविताना हि विनु दृष्य परिक्षिप्ता ओर
सन्ध दोमक लापाहि स्पनेपि ता हि प्रकाश्यावकीर्णाहि सपरिवारा आरूहित्वा गंगाये प्रतिश्रोतेन तं सा हंजनी आश्रमपदं गतो ॥ तेन दानि तस्य आश्रमपदस्य सः
नावा तिष्ठापेत्वा सा नलिनी राजकन्या ऋष्यशृङ्गस्य ऋषिकुमारस्य सकाशं विसर्जिता अभ्यन्तर ऋषिकुमारं आनेहि ता दानि नलिनी राजकुमारी नावातो आरूहित्वा सपरि
वारा तं आश्रमपदं गता नानाप्रकाराणि च वनकुसुमानि च वनफलानि च वनफलानि भेलिं आसन्ति ॥ ता [illegible] दृष्ट्वा ततो आश्रमातो मृगपक्षिगणा खकुखका निरूता निष्कान्ता दिशो
दिशं प्रधाविता ऋषिकुमारो पि तानि मृगपक्षिगणानि संत्रस्तानि दृष्ट्वा तं प्रदेशं गतः तं परस्य तेन नलिनी राजकुमारी सपरिवारा वनकुसुमानि च वनफलानि च प्र
तापेन्ति दृष्ट्वा च उन्नर्थेन नलिनी राजकुमारी तेनोपसंक्रान्तो नलिनीये ऋषिकुमारो भूयो अभिवन्दिता करेहि वनस्य भूयो च आलिंगितो चुम्बितो च मोदकानि च खज्जकप्र
प्रकाराणि च परिभुंजित्वा राज्ञाहारीणि च पानकानि पिबित्वा नलिनीये सार्धं तां नावां आरूढो ॥ नलिनी आह ॥ इमे अस्माकं आश्रमे उदके संचरन्ति ॥ सो नावाये प्रविष्टो भेत्वा नावा
याये नावारागारं साक्षी मानीतो ॥ पुरोहितेन ऋषिकुमारस्य नलिनीये पाणिग्रहं कृत्वा दिन्ना ॥ सो तायेन नलिनीये सार्धं आसति क्रीडति न वसयो गंगा दुत्तिनाना तिवपस्यो मे

ऋषिकुमारेति ॥ सो दानिं तायेन नलिनीये सार्द्धं तानावासा हत्थिनिकाश्रमपदं गतो तायेव तायेव मृगीये स कुत्सग कोनचि ऋषिकुमारो नलिनीये राजकुमारी यस्तार्द्धं नागच्छतो छयः
॥ तादानि पुत्र एहिति उञ्छकहिं सिगतोति ॥ सो दानिं आह ॥ इमस्य मेव वयस्य आश्रमपदं गतो विरस्था मेव वयस्या अग्निं नेष दक्षिणीकृत्वा उदकेन पाणिना गृहीत विति तस्य दानि मृ
गीयेस्तनद षृथिं ॥ न खलु पुन तस्य ऋषिकुमारः ॥ वयस्य जानाति भावानाउ म च कन्या अयं च ऋषिकुमारो पुरुषो [illegible] मा एतेन नलेस्य भार्या अग्निं प्रदक्षिणीकृत्वा उदकेन पाणि ॥
गृहीता भार्या तन्न शक्ति ॥ तत्र कामेन ऋषिकुमारस्य एवमर्थ सम्भावयेय पथा वनस्य रिषि ऋषिकुमारो काशिराज्ञो रयाधीलान नलिनी नाम तत्र आर्यादिनाति ॥ तत्र वनाहुतानी स्वआ
श्रमपद स्वहे गंगा गाकुले ऋति बहुनानां तापसीनां आश्रमपदं गच्छाम ॥ ते नदानि तन्ना पसीनां आश्रमपदं गता तत्र वना पसीना आश्रमपदं प्रविशन्तो ऋषिकुमारो तानाप
सी हि द्वारस्थ तिमा तव अत्र आश्रमपदं प्रविशाहि त्वं पुरुषो एषा नलीरिणा पतिव्रता तानाडमु वारिरवी नाआश्रमोति न गम्य अत्र पुरुषेण प्रविशितुं ॥ सो दानि ऋषिकुमारो
तान्ता पसिं पृच्छति को वा स्त्री पुरुषो वाति ॥ तस्य ता येता पसीये स्त्रीधर्मा वआ चिक्षिता न एषत व वयस्यो नस्थ ऋषिकुमारो स्वाखी नलिनी नाम एराजकुमारी काशिराज्ञो
धीता तव पुरुषा नगीतो उत्पन्ना ततः त्वं न जानासि ॥ एषो तव उदकेन भार्या दिन्ना त्वं च एतस्या पतिना नत्याय पुनाभिरन्यमन्यस्य जितु ॥ सो दानि ऋषिकुमारो तानां तापसी
नाश्रमपदं नलिनीयेन सार्द्धं ताहं जनीया श्रमपदं पितुः सकाशं काश्यपस्य ऋषिस्य सकाशं गतो पितुः पादां वन्दित्वा सार्द्धं नलिनीये स्तापकृतिं तर्थ कुमारेण यथा ऋषिस्य एतदम्
षि ॥ न शक्यं ति ऋषिकुमारो नलिनीये विना इह आश्रमपदे स्थाति वशितुं पररस्यैं रस्य एते वद्धसंग्गात स्नेहा संजातो ॥ सो दानि तं पुनस्कस्य ऋषिकुमारमाह ॥ पुत्र एषत वा
नलिनी राजकुमारी अग्निं दत्वा साक्षी कृत्वा उदकेन पाणि गृहीता दिन्ना ॥ एषा तव च एतस्य पति तत्याय पुनाभिः परस्परस्मात्य जितुं ॥ गच्छ एता यस्ता सार्द्धं वाराणसी नगरं ॥ तेषाः
निऋषिस्य पादा वन्दित्वा प्रदक्षिणीं चमानस्तं अभिवादेत्वा वाराणसीं गता गत्वा काशिराज्ञो उपसंक्रान्ता ता ऋषिकुमारस्य अनुरूपं गृहं दिव्यपरिवा[illegible]च उपस्तरसाधनाव

येननलिनीराजकुमारीसपरिवाराअश्वरथेआरूढयित्वाप्रभूतंचाम्लपानंमोदकानिचनानाप्रकाराणिस्वादनीयभोजनीयानिआदायसाहंजनीमाश्रमपदंआगमेतेनवनानिसा
हंजनीआश्रमपदंगत्वाआश्रमस्यनातिदूरेनापिसमीपेगता॥तत्रनलिनीराजकुमारीसखीहिसार्द्धंक्रीडतिहसतितानिचक्रीडमानानिदृष्ट्वातानिमृगपक्षिगणानिसंत्र
स्तानिदिशोदिशंपरिधावन्ति॥अथखलुभिक्षवःएकशृंगस्यऋषिकुमारस्यएतदभूषि॥किंनुखल्विमेइमेमृगपक्षिगणाःसंत्रस्तानिदिशोदिशंचपरिधावन्ति॥अथखलुभि
क्षवःएकशृंगोऋषिकुमारोयेननलिनीराजकन्यातेनागमि॥अद्राक्षीद्भिक्षवोएकशृंगकोऋषिकुमारोनलिनीराजकुमारीसखीहिसार्द्धंक्रीडन्तींस्वतेजसाशुभ्रवितानांमहार्हे
हिचवस्त्रेहिचदृष्ट्वाचपुनरस्यैतदभूषि॥शोभनाखल्विमेऋषिकुमाराउदाराणिनासाअजिनानिजटानिचअजिनमेखलानिचनिध्यायतिराजकन्याना॥सोदानिराजकन्यानाअ
जिनमेखलानिअतिरिवकायेविभासन्तानिपश्यन्ति॥सोदानिएकशृंगकोनलिनीपृच्छति॥शोभनानिपुष्पाकअजिनानिमेखलानिचकण्ठसुत्राणिच॥सादानिनलिनीराजकुमा
रीएकशृंगंऋषिकुमारंहस्तेगृह्यआह॥एतानिएदृशानिअस्माकमजिनानिचमेखलानिचकण्ठसुत्राणिचहस्तसुत्राणिच॥सादानितस्यऋषिकुमारस्यमोदकानिपानंचअनुप्रय
तिइदमस्माकंहस्तेमोदकंपरिभुञ्जेति॥तेनदानिकाचिरेणापरिभुंजाहीति॥तेनदानितानिमोदकानिपरिभुक्तानिपानकंपिबानंचपीतन्तस्यतहिमाश्रमपदेहिकटुककषायेहिफ
लाफलेहिहिद्विनिर्वृत्तियपुस्याहतस्यतेहिमोदकेहिपरिभुञ्जमानस्यअतिरिवरसेषुआस्वादानुगृहीतानिचपानकंपिबानानिपीत्वासोदानिआह॥शोभनानिपुष्पाकमिमानिफ
लफलानिपानीयंचअजिनमेखलानिचकण्ठसुत्राणिचहस्तसुत्राणिचउदाराणिभोजनानिचनअस्माकंआश्रमेएदृशानि॥अथखलुभिक्षवोनलिनीराजकुमारीएकशृंगंऋषि
कुमारमेतदुवाच॥आगच्छऋषिकुमारएदमस्माकंउद्यानानिसंचारमानियेनइच्छामतेनतानिउदपानानिआरामापगच्छामआगच्छअस्माकंप्रविशआश्रमनेतउपदर्शयिष्यामि॥सा
दानिनलिनीतत्रयानंअभिरूहित्वाएकशृंगस्यहस्तंगृह्णामतिआगच्छप्रविशाहिइदमस्माकंउद्यंआश्रमंप्रविशामन्ति॥सोदानितत्रयानेअन्यानिआपकानिदृष्ट्वाआह॥ममम

गीमानाह्मस्य उटजं मृगा वहस्तिनाहं अत्र प्रविशामि ॥ सा दानिं नलिनी एकशृंगस्य ऋषिस्य कुमारस्य हस्ते नयति करा नयति आलिंगति चुम्बति प्रलोभेति च ऋषिकुमा
रो च तापेन नलिनीये मूर्च्छितो उदयदाय पात्वतादेवनिमित्तं पश्यति ॥ अन्यादृशानि नलिनीये अन्यादृशानि रूपं पश्यति अन्यादृशानि नलिनीये अन्यादृशा स्वकमुज्जनमेखला अन्यादृशाः
न नलिनीये अन्यादृशानि स्वकानि हस्तस्तवाणि पश्यति अन्यादृशानि नलिनीये ॥ सा दानिं तेन ऋषिकुमारेण सार्द्धं आलापसंलापं कृत्वा विश्वस्तं च संभावयित्वा प्रेम्न वसं
भावयित्वा प्रेम्न वसं जनयित्वा यथोक्तं भगवता पूर्वे वा सन्निवासेन प्रत्युत्पन्नहितेन वा ॥ एवं तं जायते प्रेम्नं उत्पलं वा यथोदके ॥ यत्र मनो निविसति चित्तं वा
पि प्रसीदति ॥ निश्शायाएतेनागन्तव्या सततृष्णामे उरेसह ॥ तेषां संसारे संसरन्तानां दीर्घरात्रं जन्मशतसहस्रकोटीभि परस्परं बहुसमागमो आसि भार्यापतिका अभूत्वे
षां तेहि दर्शनेन परस्परं प्रेम्नं निपतितं ॥ सा दानिं नलिनी एकशृंगस्य ऋषिकुमारस्य प्रलोभनाभिप्रायार्था आहानि मोदकानि खादनीयभोजनीयानि यानि यानि च पर्येरे
ज्ञापयित्वा प्रणीतानि च पानकानि च पायेत्वा आलिंगित्वा च चुम्बित्वा च करेण समानयन्तो वल्गन्त्वा अभ्यवानमभिरूहिय वाराणसीं प्रत्यागतो ॥ एता उद्धरति विस्तरेण पार
वयति ॥ एकशृंगको ऋषिकुमारो पि आश्रमं गत्वा तां नलिनीं राजधीतां स्मृत्वा ततो समुपादाय यथा देवदेभुरजनीयानि निमित्तानि मनसि करोन्तो नि आसति तैव मूलफ
लानि आनेति न च वल्कलकाष्ठानि न आश्रमपदं समार्जति ॥ अग्निहोत्रं पि न करोति ॥ सा दानिं ऋषिः तं कुमारं चिन्तापरं दृष्ट्वा पृच्छति न वने काष्ठानि भिन्नानि न ते उदकमा
नीतं अग्निहोत्रं न जुहितं किन्तु वत्सा वध्यायति ॥ ऋषिकुमारो आह ॥ इह अन्यातो आश्रमातो ऋषिकुमारो संबहुलेहि ऋषिकुमारेहि सार्द्धं आगतो प्रासादिको दर्शनी
यो शोभनेहि जटेहि अजिनेहि शोभनेहि करकसुत्रेहि हस्तेसु त्रेहि शोभनेहि नखेहि च देहि स्थानि वसानं फलेहि फलादि च पानीयं च न सदृशं यथास्मा कमस्य पुत्रेहि उ
देये अर्थलिनेमया आश्रमस्य अच्छुकामिदेसो दृष्टान्तेन च मे ऋषिकुमारेण सार्द्धं प्रीति सञ्जाता करोहं च तो गमनं मम प्रकाशनं देहि एतस्य वनवास्य वक्केण वक्कपतिधायद्धा

यं पडीट॥ तायेसमुद्दंयेल्लाकुक्षिंसि पविन्निवन्ना॥ सो च ऋषि मैत्रीविहारी तस्य मृगपक्षी पिनुसंत्रसेन्ति मृगपक्षी शान्तानि आश्रमस्य परिसम[illegible]न्चरन्ति घतिवसन्ति च सो पि
मृगी तस्येव आश्रमस्य परिसमंतेन चरति तत्रैव घतिक्रमन्ति॥ सा दानि कालेन समयेन दारकं प्रजायति तेन ऋषिणा दृष्टा तस्येत दमृषि॥ कुतो इमस्य तिरिक्षानग
तायेमृगीयमानुषाअपत्ये हि समन्वाहरित्वा ऋषीरागात्तान प्रवर्त्तति॥ सो दानि ऋषि समन्वाहरति अकृदकानमयो अबीमात्र क्षुद्र पाकानि फलानि परिभुक्तानि वहुन
रकं च मे पानीयपीतं॥ ततः से अभिप्रसवे हि षानो हेतु परकृणुलक सक्थकं प्रस्रावकृतं॥ एतायेमृगीयेत षितायेषाणीयया ता येषीतं ऋतुमती तत्तारकायेकुक्षिप्रविलर
म्नं॥ ममैवेषाअपत्यं निश्चावोति॥ तेन दानि गर्भरूपं अजिनकेन परिगृहीत्वा तम आश्रमं॥॥पर प्रवेशितो॥ सा दानि मृगी एटे अन्वेति तेन तस्य गर्भरूपस्य फलकेन नाभि छिन्ना॥
ते तेन च अभ्यंगितो सुरवोदकोन तं गर्भमलं परिधौतं॥ सो ऋषि तं गर्भरूपं तस्य मृगीये कोने जल्पीयेति सो पि मृगी पायेति॥ सो पि ऋषि यितस्य मृगीये स्तनं तस्य दारकस्य
मुखे प्रक्षिपति यं कालं सो दारको आहितो भवति॥ ततो सा मृगी तस्य आश्रमस्य परिसमन्तेन चरित्वा पानीयं च पिविवित्वा पुनः गर्भरूपस्तनं पायेति जिह्वाये न च परिलेहृ
ति॥ यं कालं सो गर्भरूपो पादेहि पि अभितो॥ ततः स्वयं तस्य मृगीये स्तनं उद्धीलित्वा पिवति एकं च एकश्रृंगकं जातं॥ तेन ऋषिणा एकश्रृंगो हि नाम कृत॥ सो दानि यथा ते माता
मृगे हि सार्द्धं अरण्ठति तथा सो पि एकश्रृंगको ऋषिकुमारो अरण्यति मृगेहि वनं न पोतकेहि च सार्द्धं पुनः स ऋषिस्य आश्रमपदं आगच्छति क्रीडमानो पले पतः सामा वा मृगगण
णेहि सार्द्धं अरण्यति॥ ततो तत्र सो पि एकश्रृंगको ऋषिकुमारो अरण्यति मृगपोतकेहि सार्द्धं क्रीडन्तो भमित्वा अतिरिय मृगेहि मृगपोतकेहि च सार्द्धं पुन स ऋषिस्य आश्रमं
पदं आगच्छति॥ ततो तेन ऋषिणा मूलाणि फलानि वर्णगन्धरसोपेतानि देति॥ यथा सो ऋषिकुमारो आश्रमपदं आगतो भवति ततो बहुमृगी च मृगपोतका च तं ऋषिकु
मारं अनुपरिवारेत्वा शयन्ति यं वेलं ते मृगा च मृगपोतका च वरितुकामो भवन्ति॥ ततो तं ऋषिकुमारं ध्यायनमानं मृगवनुराकेन प्रतिबोधयन्ति मृगपक्षीहि॥ एवं ते स

गाव मृगपोतकाश्च नानाप्रकाराश्च पक्षी तेन ऋषिकुमारेण सार्द्धं तत्र आश्रमपदे अभिरमन्ति॥ यं कालं सो एकशृंगको ऋषिकुमारो आवित्तप्राप्तो संज्ञातो तस्य ऋषिस्तं आ-
श्रमं सिञ्चति सम्मार्जति मूलानि नानाप्रकाराणि आनेति पत्राणि आनेति उदकमानेति काष्ठानि आनेति तम् ऋषिं परिमर्द्दति स्नापेति॥ अग्निहोत्रं परिजागरति तं ऋषिं परि-
विसति नानाप्रकाराणि मूलविकृतीहि पत्रविकृतीहि पुष्पविकृतीहि फलविकृतीहि पानीयउपनामितेति॥ प्रथमं तम् ऋषिं परिविषित्वा तान मृगी मातरं पश्चात्स्वयमा-
हारं करोति॥ तेन ऋषिणा तस्य ऋषिकुमारस्य ध्यानानां च अभिज्ञानां च मार्गमुपदिष्ट॥ तेन दानि ऋषिकुमारेण पूर्वरात्रापररात्रं जागरिकायोगमनुयुक्तेन विहरन्ते-
न घटन्तेन व्यायमन्तेन चत्वारि ध्यानानि उत्पादितानि पंच चाभिज्ञा साक्षीकृता॥ सो दानि ऋषिकुमारो चतुर्ध्यानलाभी पंचाभिज्ञो कौमारब्रह्मचारी महर्द्धिको महानुवाः
वो संज्ञातो अभिज्ञातो देवमनुष्याणां॥ एकशृङ्गको ऋषिकुमारो अनुहिमवन्ते गंगा येन नदी ये कूले साहंजने आश्रमपदे प्रतिवसति वाराणसीये च नगरे काशिराज्ञो पुत्रो ः
न भवति॥ तेन दानि बहूपयोपयाचितकानि कृतानि देवतानां यथा मे पुत्रो भवेय न च अस्य पुत्रो संभवति॥ विस्तीर्णो अन्तःपुरे धीतरो च अस्ति॥ तेन दानि काशिराज्ञा श्रुतं ः
गंगाय कूले साहंजनी नाम आश्रमपदं तत्र काश्यपो नाम ऋषि प्रतिवसति॥ तस्य राजऋषिस्य तत्र आश्रमपदे प्रतिवसन्तस्य मृगीये सकाश्यपो एकशृंगको नाम ः
ऋषिकुमारो उत्पन्नोति॥ यं नूनाहं नलिनीं धीतरं राजकन्या कुमारी एकशृंगस्य ऋषिकुमारस्य दद्येयं सो मे पुत्रो भविष्यति जामाता ति कोच॥ अथ खलु भिक्षवः स काशिरा-
जा ब्राह्मणपुरोहितमाह॥ तत्र काश्यपो नाम ऋषि प्रतिवसति॥ तस्य राजर्षिस्य तत्र आश्रमपदे प्रतिवसन्तस्य मृगीये सकाशातो एकशृंगको नाम ऋषिकुमारो उत्पन्नो-
ति॥ यं नूनाहं नलिनीं धीतां राजकुमारीं एकशृंगस्य ऋषिकुमारस्य दद्येयं सो मे पुत्रो भविष्यति जामाता ति कोच॥ अथ खलु भिक्षवः स काशिराजा ब्राह्मणपुरोहितं राजा वा-
र्य आमन्त्रयति॥ गच्छ त्वं पुरोहित इमां नलिनीं राजकन्यां एकशृंगस्य ऋषिकुमारस्य देथ सो मे पुत्रो भविष्यति जामाता ति कोच॥ अथ खलु भिक्षवो ब्राह्मणपुरोहित राज्ञा वाः

र्ण्णेराणा भविष्यन्ति जिना रीक्ष्णेन च व्याकरणां असुरराणां उदग्रो स देवकृतनोको प्राणसहस्रशतानि बहूनि दृष्ट्वा तत्राग्रनुत्तरयाने ॥ अथ खलु सम्बरो असुरेन्द्रो तायवेला:
ये इमा गाथा मध्यभाषि ॥ एषु हो शा हि ते पिन्ने हि सदा भीतु तसमागमो यनिशायय दा गम्य एत्वे मह्दिपदो तम ॥ अथ खलु भगवां तानि षष्टि असुरनयुतानि अनुत्तराय सम्यक्सं
बोधये व्याकरित्वा बहूनि च प्राणिसहस्राणि आर्य्यधर्मे प्रतिष्ठापयित्वा राजानं शुद्धोदनं ससपरिवारं उत्थापेजेय ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो सपरिवारो उत्थायासनातो भग
वतः पादौ शिरसा वन्दित्वा प्रक्रमे तथा सर्वेन नकायो ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो तस्ये वरात्रीये अत्यये न प्रभूतं खादनीयं भोजनीयं प्रतिजागरित्वा कपिलवस्तु नगरं सिक्त
संमृष्टं कृत्वा अपगतरजं अपगतपाषाणशर्करकठल्लं मुक्तपुष्पावकीर्णं गन्धघटिकाधूपितं धूपनचित्रपरिक्षिप्तं वितानविताननं ओसक्तपट्टदामकलापं धूपधूपितं मु
क्तपुष्पावकीर्णं ॥ यावत् उन्यजोठर मनन्दनं नंकमहत्वमछ्र्पाणिहारकाक्कम्मनुणिकाशो भिकांक्षिस्तदं वेलवका देशे देशे पुस्थापयित्वा महता राज्ञानुभावेन महता राज
र्द्धीयेन भगवतो नगरं प्रवेशितं करोति ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो भगवन्तं श्रावकसंघपुरस्कृत्वा राजकुलं प्रवेशेति ॥ अथ खलु भगवां शुद्धोदनस्य निवेशनं प्रविशि
त्वा प्रज्ञप्ते आसने निषीदे यथासनेन च भिक्षुसंघो ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो भगवन्तं स्वहस्तं प्रणीतेन प्रभूतेन खादनीयभोजनीयेन संतर्पयति संप्रवारयेति ॥ भिक्षु
मात्या च भिक्षुसंघः ॥ अथ खलु भगवां भुक्तावी धौतहस्तो अपनीतपात्रो राजानं शुद्धोदनं धर्म्मीकथया संदर्शयित्वा समादापयित्वा समुत्तेजयित्वा संप्रहर्षयित्वा उत्थायासना
तो प्रक्रमे ॥ अपरं दिवसं महाप्रजापती गौतमी भगवतो सश्रावकसंघस्य भक्तं करोति ॥ अपरं दिवसं यशोधरा भक्तं करोति ॥ अपरं दिवसं अन्तःपुरिका ॥ अपरं दिवसं शा
क्यमण्डलं भगवतो सश्रावकसंघस्य भक्तं करोति ॥ यशोधराये दानि भगवतो श्रावकसंघस्य मोदकसर्ज्जिकृतं तातिवर्गं निमन्त्रितं भगवन्तानं कोवल्नं तो समयन्तो पुरप
राय रजो कालस्ये वनिवासयित्वा पात्रचीवरमादाय भिक्षुसंघपरिवृतो भिक्षुसंघपुरस्कृतो यशोधराये निवेशनं प्रविशित्वा निषीदे प्रज्ञप्ते आसने यथासनेन च भिक्षुसंघः ॥ अथ

खलु यशोधरा राहुलमाता महाप्रजापती गौतमीये सार्द्धं ज्ञातिवर्गेन च भगवन्तं सश्रावकसंघं प्रणीतेन खादनीयभोजनीयेन सन्तर्पयति संप्रवारयति नापि दानि
यशोधराये राहुलस्य हस्ते प्रत्यग्रो प्रणीतो मोदको वर्णगन्धरसोपेतो दिन्नो गच्छ इमं मोदकं पितुर्देहीति ॥ तेन गच्छित्वा भगवतो पात्रे प्रक्षिपित्वा भगवतो छायायां नि
षीदित्वा सातरसतं उवाच ॥ सुखा स खलु श्रमण स्व इयं छाया ॥ अथ खलु यशोधरा राहुलमाता राहुलकुमारमेतदुवाच ॥ याचस्व पितरं पैतृकं धनं ॥ अथ खलु राहुलो कु
मारो भगवन्तमेतदुवाच ॥ देहि मे पैतृकं श्रमण धनं ॥ ॥ भगवानाह ॥ राहुल व्रजनाहि तवो पैतृकं धनं दास्यामि ॥ अथ खलु राज्ञा तातः उरोजाव्या च रष रि
वा राहुलस्य अभुक्तः ॥ तुष्टा उदग्रो भगवतो राहुलो उभो चितमे यशोधराये किंदोषो ति ॥ यशोधरा दानि सर्वानकारेहि आत्मानं नगरं कृत्वा भगवन्तं परिविषति ॥ कथं पुन
र्यपि पुत्रो आगारमध्यावसति तेन च भगवतो चित्तस्य अन्यथाभावो ॥ अथ खलु भगवान् भुक्तावी धौतपात्रो अपनीतपानि राज्ञा च शुद्धोदनेन ततः परं महाप्रजापती गौतमी च य
शोधरां च राहुलमातरं सपरिवारां धर्मीकथया संदर्शयित्वा समादापयित्वा समुत्तेजयित्वा संप्रहर्षयित्वा उत्थायासनातो प्रक्रमे ॥ ॥ भिक्षुर्भगवन्तमाहंसुः ॥ र
पश्य भगवं यशोधरा मोदकेहि लोभेति ॥ भगवानाह ॥ न भिक्षवो एतरहिं एव एषा यशोधरा मम मोदकेहि लोभेति ॥ अन्यदापि एषा मम मोदकेहि लोभेति ॥ भिक्षु आहंसुः ॥
अन्यदापि भगवन् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवो ॥ भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वानं नगरे वाराणसीये काशिजनपदे तस्य उत्तरेण अनुहिमवन्तता हुननीता सप्ताश्रय
पदं शान्तं प्रविविक्तं विविक्तजनपदं मनुष्यरहेय्यकं प्रतिसंलयनसारूप्यं मूलोपेतं पत्रोपेतं फलोपेतं पानीयोपेतं ॥ तहिं काश्यपो नाम ऋषिः प्रतिवसति पञ्चाभिज्ञो च
तुर्ध्यानलाभी महर्द्धिको महानुभावो तेन ओ आश्रमपदे भिमेमासे उडुपाकानि फलानि निभुक्तानि लवणीतेन च बहुतरं पानीयं पीतं ॥ तस्य अभिपन्नो वातातपदा संवृत्ता तेन उपलक्ष
राजुकेस भुक्ता वप्रश्ना वकृतं अपरायेम गौयेत सिनायतं उष्णं पानीयं संतापयीतं ॥ लक्ष्मती ये तानि मयी गोअभुविरुविरक्षिते न गुरुवतृष्ये न सप्तकायो निमुखनि हता॥

येन्तमेवारूपोहि पाशेहि ॥ नवकृकृतेन अनयेन भृको पुनः धर्मराजेन सागरवरस्य घोषं श्रुत्वा सर्वे व तस्य उपन्नश्रद्धी तमनाउद्या पुनो तनयनागमनतम्बा ॥ १६ त्रिनिका आ
ह ॥ एवं नन्दनन्दा तो काशिराज्ञा लवान्ध बोधयथा हं भयनन्दा मिपुत्रे शासयनेहि ॥ एते पुत्र यथापूर्वं शीला वने मृगमाता पुत्रा मुनेत्वं हि यस्य सिवर कन्नतन्ते सर्वे ता ॥ विमभिता
यसंबुद्धो वदतां वरः ॥ जातकं निदर्शयित्वा हि शास्ता भिक्षुणा सन्तिके ॥ अहं गजवरो आसि माता आसि हस्तिनी ॥ तेना या पि पुत्र वगाद स्ते हे वगी नमी रवदी धर्मिस्तत्ना रेस
सरत्नानप्राणिनां ॥ सि हस्ते धेरा अतिदुःखिता स्नेहहदे यप्रहाणा ॥ यं धर्मे नवर थनिर्ममा ॥ तिमीन त शैते क्रषिसंघस्ते वित्ता नवान्ति धीरा वति भूत घणे ये घरोत्त मच्छिन्दि यमस पु
काम्यं ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने हस्तिनीमातङ्कं समाप्तं ॥ ॥ त्रिभिः प्रातिहार्येहि बुद्धा भगवन्तो सत्त्वां विनयन्ति ॥ तद्यथा ऋद्धिप्रातिहार्येण अनुः
शासनीप्रातिहार्येण धर्मदेशनाप्रातिहार्येण भगवतो इमेहि त्रिहि प्रातिहार्येहि नित्यो आरामे बहूनि प्राणिसहस्राणि आर्ये धर्मे विनीता ॥ अथ खलु राहुरसुरेन्द्रो वेम
चित्री च असुरेन्द्रो मुचिलिन्द्रो च असुरेन्द्रो अशीतिहि असुरनयुतेहि सार्द्धं महता गन्धमाल्यमादाय बहूनि असुराणि च बहूनी च बहूनि असुरकन्यासहस्राणि सर्वालंकार विभू
षितानि मुक्तमणिकुण्डलानि महता असुरानुभावेन महता असुरऋद्धीये न कपिलवस्तुं न्यग्रोधारामं हर्षेनोपसंक्रमित्वा न्यग्रोधारामस्य उपरि वैहायसं नमनारी क्षेस्थित्वा
भगवतो पूजासत्कारं करेन्सुः सर्वगन्धेहि सर्वमाल्येहि सर्वचन्दनेहि सर्ववगीतेहि सर्ववादित्रेहि सर्वतूर्यतालावचरेहि भगवन्तं सत्कृत्वा गुरुकृत्वा मानयित्वा पूजयित्वाः
अपचयित्वा अनुत्तराये सम्यक्संबोधये चित्तमुत्पादेन्सुः ॥ अहो पुनर्वयं पि भवेय अनागते अध्वाने तथागता अर्हन्तः सम्यक्संबुद्धा विद्याचरणसम्पन्ना सुगता लोकविदो
अनुत्तरो पुरुषदम्यसारथयः शास्तारो देवमनुष्याणां यथायं भगवान् एतरहिं एवं द्वात्रिंशतीहि महापुरुषलक्षणेहि समन्वागता भवेम ॥ अशीतिहि अनुव्यंजनेहि उपशोभितः
शरीरा अष्टदशाहि आवेणिकेहि बुद्धधर्मेहि समन्वागता दशहि तथागतबलेहि चतुर्हि वैशारद्येहि विशारदो यथा भगवानेतरहिं एवं अनुत्तरं धर्मचक्रं प्रवर्तेयं ॥ ए

थापि भगवानेतरहिं एवं वसर्वनीर्णो तारयेम मुक्तो मोचेम आश्वस्तो आश्वासेम परिनिर्वृतो परिनिर्वापेम एवमेतं भवेयं बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय महतो जनकाय
स्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च ॥ अथ खलु भगवांस्तस्या असुराणा इदमेवरूपमुदारं चेतोप्रणिधानं विदित्वा तस्यां वेलायां स्मितं प्रादुष्करे समनन्तरश्चाडक्ष
नायं भगवतो उरतो मुखद्वारातो नानावर्णा अनेकवर्णा अर्चिषो निश्चरित्वा नील पीत माञ्जिष्ठ रक्त श्वेतावदाता कनकवर्णा सर्वबुद्धक्षेत्रं आभासे ओभासयित्वा यावदक
निष्ठायां देवनिकायेन भगवन्तं त्रिष्कृत्वः प्रदक्षिणीकृत्वा भगवतो उरतो अन्तर्हिता ॥ अथ खल्वायुष्मानश्वकी येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा तेनाञ्जलिं प्रणामयित्वा भगवः
न्तमेतदुवाच ॥ नाहेतुकं नाप्रत्ययं तथागतार्हन्तः सम्यक्संबुद्धाः स्मितं प्रादुष्करोन्ति ॥ को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययो स्मितस्य प्रादुष्करणाय ॥ अथ भगवानायुष्मन्तः अश्वकिया दृष्टो
नं असुरा अकनिष्ठा देवनिकाया भगवन्तं त्रिष्कृत्वः प्रदक्षिणीकृत्वा भगवतो पुरतो अन्तरहित्वा असुराणा यच्चेतोप्रणिधानं अथ वाहि व्याकर्षि ॥ तत्र महात्मि स्मितं हिये त्रोः
नात्रवाचितं विदित्वा उदार पृच्छति अश्वकि प्राञ्जलि कृत्वा दृष्टो स्मितं सुगतस्य मुखातो ॥ नेह अहेतुक नो कश्चदीपो प्रादुष्करोति स्मन्ति परस्मेज्ञ विबुद्धि नरोत्तम हेतु स्मि
तस्य यन्ते कृता स्मि वनोकाहितेषि ॥ अथ निःसंशय बोधि सुदारके न विन्त्य सज्जनितो परियाय ॥ यथा तथागत आशय ज्ञात्वा प्रादुष्करोति स्मित नरनारीणाय ॥ संशयिताप
यामिह अयं दृष्टा स्मितं सुगतस्य मुखातो ब्रुहि नरोत्तम मम विरस्मति छिन्दहि संशयितान विनेतरवय अकरि स्मितं लोकश्चदीपो दानं वाह्जन विदित्व मुदारा ॥ भगवाव्या
करणा असुरगणाय बधु शीघ्रं भवेय उद्या ॥ ॥ भगवानाह ॥ साधु ते पृच्छति अश्वकि पृच्छिनाउष्मा यमेकृत स्मितं लोकहिताय यस्य ते वक्ष्यते फलं नि
स्विवेन नरवमनो भगवतो मेघशोहि ॥ पूजा इह व्याकृता असुरेहि बोधिमनुत्तर प्रार्थयमाना ॥ ते विनिहित्व नमासुरकाय स्वर्गगता रमिष्यन्ति विरपि ॥ देवपुरस्मिं चिरं वसित्वा
पंचहि कामगुणोहि समर्पि मानुषलोकमिम पुनरेत्वा पूजयिषन्ति जिनाधिपदेश्वां ॥ कल्पसहस्रशतानि बहुनि कृत्व पुनःपुनर्वीजिनेषु ॥ काञ्चनसंनिभलक्षणधारी स

नवभुपेति ॥ सो तस्य मातायेनं उक्तिं विस्तरेणा आविक्षति ॥ यथा गृहीतो यथा च ओसरो ॥ सो तं उत्रक आह ॥ एवं उत्रक नन्दतु काशिराजा स परिवारो यथा अघतं व दस्तु अ
हनन्दामि ॥ स्यात्खलु भिक्षवो युष्माकमेवमस्याद् अन्यः स तेन कालेन तेन समयेन काशिराजा अभूषिन्नरवल्वे तदेव उएषा ॥ तत्कस्य हेतोः एषो नन्दो मम पित्रीय उत्राओ नासो काशि
राजा अभूषि ॥ यो गजपोतको अहमेव तदा अभूषि ॥ यो गजपोतस्य माता अभूषि एषा सा महाप्रजापती तदापि मम शोके अन्धी संजाता तानि मम एवागम्य अनन्धी संजाता ॥ एतरहि
पि एषा महाप्रजापती गोतमी मम शोके अन्धा संजाता ताम मम एवागम्य अनन्धा संजाता ॥ ॥ इति श्री वस्तु अवदाने हस्तिकाजातकस्य परिकल्प समाप्तं ॥ ✺ ॥
नीवरणं विजयित्वा भूणो यस्य का प्रमनसा सर्व यथा वोधिसत्त्व चर्या उत्कृष्टं हर्षणी याच ॥ तिर्यग्योनिगतस्यापि गजस्य मात्र सौहृदं आसि किं उन मनुष्य भूतो गुरूपः
रिचरेतं विचित्रकामम् अपि वोधिसत्वा सर्व जगति वत्सना प्रक्षति स्निग्धा अतिवत्सना कुरु यथा गुरुश्च तन्कीर्त्तयिष्यामि हिमवन्तपादपार्श्वे व चरणो रेवन्य पर्वते रम्ये तापसः
कुनाश्रमेहि कचिल्कुतात्य नंकारं ॥ किन्नर कुल्लरवा नरवराहणाईनया घगणा वीणि हतमहिषसरभचरितं तत्वषभ वमरिरूर्णकाकीर्णं ॥ मोरस्थ कुजीवंजीवक कवको
रककरवीरया कूनमिथुनेहि सस्मलेहिं वनवरं शोभति मधुररवन्तेहि शोहन्ति क्वचित्क्वचित्यम्मत्त रराजहंसपरिपूर्णो कनहंससलिल गगनिता गजयूथनिलोलितायाय
रे ॥ क्वचिद्भुत रमधुकरीभिः चूर्णित कुसुमे पादसमी पंकतं संसक्तविचित्र हरिणशकुनतिच्छितासृत ॥ क्वचिद्द्द्नापसेहि ध्यानरतिरतेहि निर्मराते हिसंशोभते वनवर
स्वाध्याय तेरते हि परेहि क्वचिद् दृस्वकुमारेहि दीर्घजराजिनेहि वल्कलधरेहि संशोभते वनवरं विचित्रफलमूलहस्तेहि ॥ तस्मिं उ वराभिरामे परिहरति जनेत्रीनेत्र परिही
णां ॥ जीर्णा इव नगाना गजोत्तमो सर्वभावेन ॥ सो गजगणेन सार्द्धं रमन्तो तु परिगंतो महद् राजा व सहवलेन गजयहेण काराडाप्रः दृष्ट्वान तं गजगरं राजसुतो हर्षितो अवची
॥ गजवरलक्षणोपेतो गजोत्तमो पार्थिवमूथे ॥ गजगणागतं गजेन्द्रं उन दृष्ट्वा वाहनमुदारं तं गृह्य काशिराजा वनात् ॥ उपरवरे निवध्वित्वा सो नैव पिवति पानीयं न च भुंजति हि

तनतिह्निम्बसतिन्वंसोभीक्ष्णा॥ तं अवचमधुरसिरसिरयासहत्तिरनं पृथिवीपाल॥ नागवरस्य कुशोभवप्रतीक्ष्य भक्तं पिवाहि पानीयं अभिनाम पिष्यामि इथम ५५५५५२
रोन्नेम॥ मा खुशोविथ्याग जोन्नमो आह्वानखुशोन्वाभिनरपतेवश्वनमुपरो अनक्षुधापिपासा इदं चमे दुःखनरं नरेश्वरं तनभ्रवानि॥ राजाभाह॥ किंतु वइते गजवरदुःखतरं
दुःखतरउनरम्यपनतनउतिभातिपानीयं असतं वआख्याहि॥ जगपोतको आह॥ मा तामम गतवयाजीर्णा अतिवल्लरा नयनहीनासा मये विनामरिष्यति नरेश्वर लेनशो
न्वामि॥ तस्याह विघसनूयालं रूदंशपेताभिआनयनाय भुंकामि पश्चात्मना ताय अनसनातिशोचामि॥ श्रीखे परिदग्धमात्राशीतल वरस्वा योदवेवे॥ उपनामे पिस्तायेभिव
ताघअनाथा विशोन्वामि स्वअतिवनेअनयनाय भिमतिरेणुघपिनशरीरा॥ हा धन्ने तिवदतितदनरवरदुःखतरमाखाद॥ अत्वा गजेन्द्रवचनम नुजेन्द्रो सुमधुरस्नक
सकरुणं च॥ अक्ष्य परिपूर्णवरनोन खवारणाअभ्यभाषिमा॥ स्केषमनुषघुदुःअनमन भाषदशो गुणा॥ संमृक्ये तत वइसे गजवरहृदयस्पजनेनिपीडा॥ तं नवचनपुरः
गजवरंवरश्वनेपुरूजनपरिवरन्तो॥ भवतु जननीसवभानन्दसहप्रनरतनेन॥ सो गजवरस्वमाता दुःखार्दितासो कृशात्यगारीरो॥ गगपालिवका समेधेन्द्रपालिवर
विवमानीयपरिवरन्तो॥ भवतु जननी वस्तानन्दसुवनशकुणकानन गजाम्मगावनदेवता वआख्यातं नन्दतु मे अनवनी माता रतकेन दृष्टेनु प्रेहि रन्तकारणाहेतोः॥ वाउ
हिरुधिरमान्स्तार्थवीतं वराजधानीगजोत्तमका शिक्षाविशेषवनदेवताभसान्ति॥ गजोत्तमो पुवरनक्षेराणांतमगीतं ग्रहकाशिराजावनवरेभिवन्धित्वा॥ तं खुमरणं अविधर
तिमस्य अनाथायनष्टनयनायेः॥ सोपि वगजो मरिष्यतिसुवल्लतोमममशोकेन॥ पत्रघोकेनयो विवरविरिवरेषवहेषवडप्रवलेषफुल्लशिखरेषनखुमरिष्यतिनाशो ममवार
पवनशोवन्तो॥ अथत्वयि नन्नाहगगनवरगजमेश्रो त्वयि गविनात परितुष्टोऽस्मि अनुचरिस्य॥ तथ पुत्र विमोक्षणाभवतु यथत्वया मातुवीर अदन्तं मगजनत्तोयो॥ पथ
ममक्तफलम्लमोक्तनवा तथ पुत्रविमोक्षणाभवतु॥ अथ गजवरोत्वरतो मातरमुपगम्य आलपति तिसृधुकुमाररनतायेनवपगमानंतिरेणुपरिपुढ॥ वहातिम काशिराजाप्पुः

भगवां दानि आयुष्मन्तं शालिपुत्रं आमन्त्रयति। प्रव्राजेहि शालिपुत्र राहुलकाकुड्रीयको ते भविष्यति। स्थविरो दानि भगवन्तं पृच्छति। कथं भगवं प्रव्राजि
ष्यं॥ भगवानाह॥ यथा शालिपुत्रः आर्य्ये धर्मविनये प्रव्रज्या कुमारभूतस्य भणाति। अहं राहुल बुद्धं शरणं गच्छामि। धर्मं शरणं गच्छामि। संघं शरणं गच्छामि।
द्वितीयपि अहं राहुलः बुद्धो मे शरणो अनन्यशरणो धर्म्मो मे शरणो अनन्यशरणो संघो मे शरणो अनन्यशरणो। अहं राहुलः यावज्जीवं प्राणातिपातं वि
रमिष्यं। यावज्जीवं अदत्तादानात्प्रतिविरमिष्यं। यावज्जीवं कामेहि मिथ्याचारात्प्रतिविरमिष्यं। यावज्जीवं मृषावादात्प्रतिविरमिष्यं। यावज्जीवं सुरामैरे
यमद्यप्रमादस्थानात्प्रतिविरमिष्यं। उपासकं मे धारेहि इमेहि पंचहि शिक्षापदेहि। अहं राहुलो यावज्जीवं बुद्धं भगवन्तं प्रव्रजितमनुप्रव्रजामि। तृतीयं
पि राहुलः बुद्धं भगवन्तमनुप्रव्रजितं प्रव्रजितो ऽस्मि। अहं राहुलो यावज्जीवं प्रानातिपातप्रतिविरतो वेरमणी श्रामणेरस्य शिक्षापदं। यावज्जीवं रूप
रजतप्रातिसहस्थाणि शिक्षापदं धारयामि॥ इमेहि दशेहि शिक्षापदेहि स्थविरो दानि राहुलस्य केशानोतारिता प्रव्रजेत्वा दक्षिणेन हस्तेन शालिपुत्रो
गृहीत्वा वामतो मौद्गल्यायनेन गणासंस्तरके उपविशन्तुः एवं दानि भगवान्कर्त्व्यादि विभुवि वविश्रुते यशो द्वितीयगणो थावकं विपुलप्रज्ञा श्रावकयुग
द्रशवलो आमन्त्रेकरकन्दि करोती शालाहि ईश्वाणि ओहासयति राहुलो इमंभूमिं प्रव्रजेतु। कुमारं हन्ता तु कारी भवतु मत्यं कालतो तानि सुगतो लोकनायकं
भयविप्रव्रजेमि कथमिह राहुलशिरिमानमंजितस्य लोकमनुकम्पमानाव्रलस्वरो नायको समाख्याति यथार्य्यधर्म्मे विनये प्रव्रज्या कुमारभूतस्य
वामेन गृहीत्वा मौद्गल्यायनो दक्षिणेन उपतिष्यो प्रव्राजेम ममासनसंस्तरके उपविशन्तु। स्पष्टवालयत्र कानि सुवर्णसुत्रं वयस्यकाये ओहरति न
भूयो वरिं दुःखातो आर्त्तस्मरणि द्रशवलस्य चारणा वकोरनयनामाताशुत्रं विशाला श्रास उत्संगे स्थापयित्वा इमाहि गाथाहि अध्यभाषि। उत्तमपि

वंधूतधरोअनुलेपननागवासितशरीरः ऽश्वरकंशामराय अतपनाछरवोचितेनत्रयाणांप्रमुदितव्योवोनखरागावचकनित्वानऽछिंडंभोक्तव्योअपिराहु
लकुम्भदासीयेतंसुवर्णोव्रप्रेणशरीरंमहितनिरवाउत्तप्रकोचनसवनानाप्तुनुस्यअभिरमेनितिकितवपुचीअररणेपनऋत्वाचनासाघोषवीराणांमधुरमं
जुघोषाणांवहितेवनकुलकानांनधमेसिद्रमस्मिंप्रावचनेत। स्वहिपुत्रप्रतिगद्दपारकियानहिसुलभंअभ्युतस्थानं॥राहुलआह॥यदिमातःकेचि
दुःखदितशोममापितनगराणांयाहिअहमपिहिकेशामधनोअनुगंसेपतकुमारीनिशितांतनापितोखुररांराहुलोचमणित्रद्धमुवाति।तदाअविमनोअनु
स्मनोहिपदशेष्टंद्ध्वावनंअविमनउद्युक्तेसयेनमेवहरतितिथिगभासासनेदशवलस्यतत्प्राप्तुरोगाहिक्षिप्रस्पृशनिवीराणांसुरवशानो।येतेप्रव्रकवर्मजातो
वजराणांवीथिवर्तीनितत्प्राप्तुणाहिक्षिप्रमितिराहुलअर्थिकाअववर्तंशिरसिनाअस्तरवो।अवरोशोकानोहिसहस्वरउत्तंगनयरुतानमातास्यप्रतिछोय
तिकेशामश्रुपूर्णेनयनायशोधराधर्मवेगसंजाताप्रत्रस्यराहुलशिरीअपगतकेशंशिरंदृष्ट्वाततंपगतश्रृंहलिंगद्रुमरक्तकाषायप्राहृतकंसौकृत्वाउ
पतिष्याप्रव्राजयिराहुलकुमारांसप्रव्रजितातंतोपुत्रोवैधात्रिंशल्लक्षणाधरस्यविहरतितिशिक्षाकामोउपतिष्यमभिधायस्थविरं॥त्वयिप्रीतरूपया
त्वंश्रद्धायप्रव्राजित्वाकामगुणाश्चनपेक्षा।वरसेअलिप्तमानसेशालीनमोदनशुचिअनेकसूपरसव्यंजनोपेतंभुंजित्वशाक्यकुलेपिराराय राहुलो
वरतितमेतिमिरपटलमथनंपुत्रं।बुद्धस्यराहुलेनामसवांधवप्रहीनंवन्दथशिरसाचमनसा॥अथखलुयशोधराराहुलमातायदाभगवानन्तः
पुरिकानांमध्येभुंजित्वा।ततःयशोधराराहुलमातातासांत्प्रोष्टिकानांगोरवेनपश्चिमकेदिवसेयेनभगवांस्तेनाञ्जलिंप्रणामयित्वाभगवन्तंश्रावक
संघंशुवेतनायभक्तेनिमन्त्रेमिअधिवासयेभगवांतूष्णीभावेन॥अथखलुयशोधराभगवतोतूष्णीभावेनाधिवासनांविदि[illegible]हृष्टप्रीतिसोमनस्

अपिचअम्बेकामानप्रहायअगारस्यानगारियंप्रव्रजिष्येअभावशांनिर्वाणंप्रापयिष्याम॰ अपिचअम्बयत्रकश्चित्स्मृतिमांस्मरतिमांममस्वनत्रगराय
हिअहमेवप्रव्रजिष्यंअन्वेष्यंयेत्तकंमार्गं॥ यशोधराआह॥ पुत्रावश्यंप्रव्रजिष्यसि॥ राहुलआह॥ वाढंअवश्यं॥ यशोधराआह॥ नास्तिमोक्षो॥ राहु
लआह॥ नास्ति॥ यशोधराआह॥ परित्यजसिममचअर्य्यकंचज्ञातिवर्गंच॥ राहुलआह॥ वाढंपरित्यजिष्यं॥ यशोधराआह॥ श्रृणुपुत्रयदितावद
वश्यंअगारस्यानगारियंप्रव्रजिष्यसि। ततोषडिन्द्रियेहिसुसंवृत्तेहिगुप्तद्वारेणविहरितव्यंभोजनेचतेमात्रज्ञतायंभवितव्यंपूर्वरात्रापररात्रंजागरिका
योगमनुयुक्तेभवितव्यंआलब्धवीर्येणावीर्येणातेभवितव्यं। स्थामवंतेनमतिपथायोगमनुयुक्तेनतेविहरितव्यं। अपिमांसशोणितंतेपुत्रपरित्य॰
क्तव्यंनचैवबुद्धप्रज्ञप्तिशिक्षापदंअभिनिष्क्रमितव्यं। प्रज्ञप्तंचतेपुत्रभगवतोशिक्षापदंपरिपूर्णंधारयितव्यं। अपिजीवितहेतोरपितेपुत्रआनेत
व्यंअप्राप्तस्यनिर्वाणस्यप्राप्तयेसुसंवृत्तेनचतेपुत्रभवितव्यं॥ तत्कस्यहेतोरागच्छन्तपुत्रस्त्रीमहेलिकाप्रासादिकादर्शनीयाभगवतोपादवन्दीयाते
यांतेपुत्रमातृसंज्ञाउपस्थापयितव्या। आगच्छतिपुत्रस्त्रीकुमारीयाप्रासादिकादर्शनीयाआभरणाभारिताततत्रतेपुत्रछन्दामकरणीयाअपितुतेपु
त्रतस्मिंसमयेदुःखानुपश्यिनाविहरितव्यं। अनात्मानुपश्यिनाविहरितव्यं। अनित्यानुपश्यिनाविहरितव्यंयदिशक्नोतिपुत्रराहुलप्रव्रज्यायांचित्तंवि
निवर्तयितुं। ततोअप्रमादंभवाहि॥ अथखलुराज्ञोशुद्धोदनेनकपिलवस्तुनगरेआणात्तिकादिन्नायत्रकंकपिलवस्तुस्मिंनगरेसामन्तद्वादशयोजना
नियातिकिंचिविरूपंमाल्यंचपुष्पंचचूर्णंचतेसर्वंसमुदानयथापत्तकानटनर्तकझल्लमल्लपाणिस्वरिकासन्निपातेथ। मनसादेवानांवचसापार्थिवा॰
नांअचिरेणघ्यातोकर्मेणादरिज्जारणामिति॥ राज्ञोवचनमात्रेणतंनगरमलंकृतं। शोधितमपगतशर्करकठल्लंधूपघटिकानिधूपितंअवसक्तप

हृदामकलापाविनद्धध्यपरिक्षिप्तविततवितानमुक्तपुष्पावकीर्णनदहोसप्तमेदिवसेस्मह द्वारेपिमह धाभूपधूपनिउयतोपि। अनुत्तरां सम्यक्संबोधि
मभिसंबुद्धो। आकाशगमनकानि वपुराणि इदानि वयकुमारो अभिनिष्क्रमतो पश्चिपश्याम ः। गाथाय मलाविमलाचडविकापितता वारिभिक्तरां स्पृष्टं
धूपगृहद्वारनगरेकिं अनघनक्षत्रगृहाणि नवकानि त्रिके कोजीर्णानि नस्पभरितासाहानि मनुजातीयनारीयेवारसपगताये अर्थोजीवापनचकिकार
णाविविधमाल्यभूषणप्रथमयौवनधरीयो। शृंगाटके स्थिताभिन वहूनि प्रमदासहस्राणि प्रासादगर्भनिरयाकुमारिका अद्राक्षम्मृगी कावततदा भ
सि। मृगीकावत्तरिततरिता ओलोकनकान्तिधावति। शुद्धोदनात्मजस्यपुत्रोद्धस्पराहुलो नामविन्नहिविहि भगवांराज्यवावहाय प्रव्रजति पडुमंव
वीणानानादन्तिस्वराप्रमुंचन्ति आलिप्यन्तिमृदंगान्तचिन्तानिर्यास्पतिकुमारो मल्लकिपरिवारदनीयो मधुकरीयो मधुरंयमुपुश्वन्ति कोणापरिघट्टि
तायोन। विरान्त्रानिर्यास्यतिकुमारो दीपिअजिनविविन्नाणिासनन्दिघोषारवापरिछिन्ना अभिरूह्यरथ अभिमनोकुमारोनिक्रमतो कामचक्रस्वस्तिपा
णिघटसहस्राणि उभयजनशस्पनिनादित्तु ः। अग्रनोराहुलस्य अभिनिष्क्रमनस्यते अश्रुकशिरवलिजालनस्य आवरन्तकानिवलाहास्तिस्कंधवरगता
कुमारनिर्याति अनुयान्ति। एते अश्रुकशिरवलीजाताअदाआवननाकनिवस्त्राणिविनातुमधुराभणिताकुमारंनिर्यातिं अनुयानिरथग्रम्भयानकस
मचिर्त्तगिरिदेवियाअपरोहिपुनरश्रुपूर्णनयनो। राज्ञोअन्तःपुरिकादुःखिततावारणाचकोरनयनासंप्राप्तिनगरद्वारं अनुप्राप्तो। इन्द्रोचमरतोहिपरिवृतो
अन्तःपुरिकादिललिताहिपयोधारामगतंनरुत्तमंनायकंपुरुषसिंहउपगम्यकनकवर्णनवोत्तमाराहुलोपितरंवन्दति वउत्तिमयसंयन्नामन्तोम
डुतलेजालेहि। शीर्षपरिमार्ज्जितवरनरर्षभोकंजरपुचकिंराहुलभद्रफलितनियमप्रक्षासेकरुणारूपंविजहय भवनतोस्यप्रीहिनिर्वाणा॥ ॥

न्वेति। छन्दकं अशिनबुद्धिपद्महाभरणानि उपनामये शुद्धोदनसकाशे आभरणकण्ठकं च उपनामय पृथिवीपाले अभिवादनं च ब्रूहि मातु
नरपतिं च अनिवर्तितं गतिष्यं कृतस्वकार्थश्च आगमिष्यामि ओहितभारो विद्यासंघगणपक्षे ऽभवलोकशाला ओहितभारो कृतस्वकार्थो जितक्ले
शगणो अनुकंपमानो ऽनुप्राप्तो कपिलवस्तुं। राहुलो दानि मातुः सकाशातो श्रुत्वा एषो मे पिता ति ततो भगवतः चीवरकोणके श्लिष्ट आह॥ अम्ब यदि
एवं ममापि ताभवति। अगारस्यानगारियं प्रव्रजिष्ये पितृकं मार्गमन्वेष्यं। समनन्तरं राहुलो भगवतो चीवरकोणको संश्लिष्टः॥ ताहि दानि अन्तःपुरिकाहि
रावाक्रुष्टो। राजा दानि शुद्धोदनो तं रवं श्रुत्वा भीतो पृच्छति। कस्यैष पापको शब्दः महतो जनकायस्य निर्घोषो यादृशो सर्वार्थसिद्धे उपनिष्क्रान्ते। ततो अ
परेहि आख्यातं देव राहुलो कुमारो भगवतः चीवरकोणके संश्लिष्टः अहमपि प्रव्रजिष्यामीति। राजा दानि शुद्धोदनो उत्कण्ठितो उत्कण्ठ उत्सन्न्यतरा
जवंशः। राजा दानि शुद्धोदनो प्ररुदितो यदा राजा प्ररुदितो तदा सर्वं शाक्यमण्डलं प्ररुदितं॥ एवं दानि अभ्यन्तरतो वाह्यतो च एकरोदनं वर्तति। राजा दानि
शुद्धोदनो रोदित्वा अश्रूणि परिमार्जित्वा येन भगवां तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकांशं उत्तरासंगं कृत्वा दक्षिणं जानुमण्डलं पृ
थिव्यां प्रतिष्ठापयित्वा येन भगवां तेनाञ्जलिं प्रणामयित्वा भगवन्तं एतदवोचत्॥ पर्याप्तं ते भगवं चक्रवर्तिराज्यं अपहाय महान्तं च एको अभिनिष्क्रा
न्तो तं साधु भगवान् राहुलकुमारमनुजानाहि येन प्रव्रजिष्यति। मा अयं राजवंशो उत्सिझिष्यति॥ भगवानाह॥ परमभाविको महाराज एषो सत्त्वो कृ
ताधिकारो वासितवासनो अस्य हि बुद्धेहि अभव्यो गृहकलत्रमध्यावसितुं। एतेहि एवं स्कन्धेहि एतेहि परिनिर्वापयितव्यं। राजा दानि शुद्धोदनो श्राद्धप्र
सन्नो श्रद्दधाति भगवतो वचनं॥ आह च यतो भगवानभिनिष्क्रान्तो ततो एकेहि अस्माभिः न शक्षितं किंचिद्राहुलस्य अधिकारकृत्यं न जातकर्माणि न

जटाकरणाकानापि कुलवर्धनी यदा भगवानू राहुलेन अभ्यवश्यं प्रव्रजितव्यं। तत्साधु भगवानागमेतु सप्तदिवसानि सप्तमे दिवसे अभिनिष्क्रमनं करि-
ष्यति तमेव वसे भविष्यति जातकर्मे तमेव चूडाकरणं तमेव कुलवर्धनं तमेवमभिनिष्क्रमणं ॥ अथ खलु भगवां राहुलमामन्त्रयति निवर्ताहि राहुल य-
थाते अम्बिका आणापयति। तथा करोहि। राहुलो दानि भगवता चीवरकोणके ओसृष्टो। यशोधराये दानि राहुलो हस्ते गृहीत्वा अन्तःपुरं प्रवेशितो उत्संगेनय
हीत्वाति यशोधरा आह ॥ पुत्र राहुल मा प्रव्रजाहि डरभिसंभुन नामा दानि पुत्र मन्यसि सदृशानि काशिकसूक्ष्माणि वस्त्राणि धारेतव्यानि। यथा इह राजकुले स-
दृशानि महाशीर्णा शय्या हि शयितव्यं। यथेह राजकुले सदृशानि सृष्टानि भोजनानि भक्षव्यानि यथेह राजकुले। अपि तु पुत्र राहुल प्रव्राजितेन भूम्यां तृणा-
संस्तरिके शयितव्यं वृक्षमूले शय्यासनं चरागालपुच्छकाः संकुलानि पिराणय गन्तव्यं कुक्कुप्रसन्नानां सुखानि। भिक्षितव्यं अपि स्वासमानापि उच्छिष्टं भोजनं भोक्त-
व्यं। अपि कुम्भवासीया श्मशाना उज्झितचोडकासाहर्तव्या अरण्यायतनेहि विहर्तव्यं तत्र भैरवानि शब्दानि श्रूयन्ति। सय्यथीदं सिंहशब्दापि व्याघ्रशब्दो
पि भेरुण्डकशब्दापि त्वं च पुत्र राहुल इह अन्तःपुरेहि पञ्चहि कामगुणेहि सुकुमारो सुखोषितो राजकुले संवृद्धो त्वं च पुत्र समज्जितको वीणावंशपण-
वामधुराणां शब्दानां श्रमणामाणा कथं ते रतिर्भविष्यति। तं कहं नाम संधुशिष्यति ॥ तं वत्साधु पुत्र राहुल इह अन्तःपुरे पंचहि कामगुणेहि क्रीडमप्रविचारय-
ति किं चानेन प्रव्रज्येन ॥ राहुलो आह ॥ अम्ब तत्सो मम पिता महाराजकुले संवृद्धो ॥ यशोधरा आह ॥ एवमिदं राहुल आह ॥ अम्ब ये केचित्त सम्यग्वद-
मानाव देसा कुमारा परमसुकुमाराति ॥ तत्सो यो मे पिता न सो भूम्यां तृणासंस्तरिके शयति वृक्षमूले शय्यासनं कल्पयति कुलाकुलेषु पिण्डाय चरति
उच्छिष्टानि भोजनानि भुंजति। अरण्यायतनेहि विहरति। न सोपि नाम सर्वसुकुमारो एवं सुखोषितो तेनापि अभिसंधुणित्वा तद्यना भिसुणिष्यामो।

मंखलुमेशाक्याकायंतीक्ष्णेणशस्त्रेणकस्पपणमासिकंपिछिन्दन्तु : नचैवाहंराहुलशिरिस्यस्वकस्यपुत्रस्यनाविक्षिप्ये।कामंखलुमे [illegible] काय
अपिविल्लशतानिकायेन्तु : नचैवाहंराहुलशिरिस्यस्वकस्यपुत्रस्यनाविक्षिप्ये॥गाथादृष्ट्वाआगतंगणवरपरिवारितंपुरुषसिंहं।विलि [illegible] तो:
अभिमनोनिध्यायतिराहुलोसुगतं।वारणाचकोरनयनंअंजनपुरहिमत्तनयनोहिमातरमवलोकयनोनिध्यायतिराहुलोसुगतं।तंदृष्ट्वाउ [illegible]
र्षीगणपरिवारितंपुरुषसिंहं।वत्सोइवक्षीरवकोउपागमेयेनसंवुद्धासोवभुदितानरोनमेनिप्रणोसुगतक्षायं।आमन्त्रयतिजननींसुखंश्र [illegible]
स्येयंछायावहुकेशाशाक्यकुमारादृष्ट्वामयाआगतादृष्टादिशास्तु।आभरणभारभरितानमस्कमनंप्रसीदति।यथायंकाषायधनंदृष्ट्वातूर्णंप्र [illegible]
तिमेगात्रंभाषन्तंमधुरवचनंसुखेनप्रणीतंमेगात्रं।जालमृदुहस्तपादोसमन्तप्रासादिकोप्रदर्शनीयो।येस्यकोपिनन्दस्यापिअसेचनकोदर्शनोखुअ
यंतुष्टोभवामि।दृष्ट्वाआगच्छन्तंहरतोकनकवर्णंप्रतिगच्छन्तोहंदुःखितोभवामि।अभायपश्यन्तनाहंजुकंमस्यंअसंसल्पकनकवर्णंसहदर्शनादति
रिवमनंप्रसादयति।मन्यामहंपितामममधातातहिंतहिंजातीषुआसिमेश्रमणकोतथास्यहंप्रीणायतिगात्रं।आविक्षमस्यंहंप्रीणायतिगात्रं।आवि
क्षमस्यंजननीयदित्तदृष्टंश्रुतंपिवापूर्वकस्याथीयेममअतिरिवचित्तंप्रसीदयति।तस्यववच्छ्रुणात्वास्वकस्यपुत्रस्यभाणमाणस्यउष्ममिवनिश्व:
सितिराहुलमातास्तदभुषि।परिदह्यतेमेहृदयंपरिपृछन्तंवाचास्वामधुरायसोशाक्यकन्याराहुलेशिरिस्यस्वकस्यपुत्रस्यनाख्यातुं।कामंखुयंकाया
छिन्देन्तु : सुनिशितेनशस्त्रेण।नशक्यंराहुलेशिरिस्यस्वकस्यपुत्रस्यनाख्यातुं।कामंखुमेयंकायोवध्वपरिकायंपाटेन्तु : नचैवराहुलशिरिस्यपुत्र
स्यनाख्यातुं।कामंखुमस्यंकार्षाकार्षापणमांसिकायछिन्देन्तु : नचैवराहुलशिरिस्यस्वकस्यपुत्रस्यनाख्यातुं।कामंखुमेयंकायाअपिविल्लशता

निकायेत्तुःनचैवराहुलीशिरिस्पस्वकस्यपुत्रस्यनास्यातुं।एषोतेपुत्रपितायपश्यसिहूरतोकनकवर्णाकर्णिकारंवसंकुसुमितंसुवर्णवर्णप्रसद
नीयं।यस्येषशंखधवलात्रमुखांतरऊर्णाचदक्षिणावर्ता।एषोपितेपुत्रपितायसोवप्रभानिश्चरन्ति।एषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकव
र्णकालानुसारिसद्दशंप्रवायति।शीलगन्धोनोएषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोहिमवांवशैलराजाप्रतिष्ठितो।ध्यानेचत्वारिएषोतेपु
त्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोनागइवहिमवन्तोअत्युद्गतेआर्यसंघस्य।एषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोहिमवांवशैलराजाप्रति
ष्ठितो।ध्यानेचत्वारिएषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोनागइवहिमवन्तोअत्युद्गतेआर्यसंघस्य।एषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकन
कवर्णोसिंहवशैलराजाप्रतिष्ठितो।ध्यानेचत्वारिएषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोनागइवहिमवन्तोअत्युद्गतेआर्यसंघस्य।एषोतेपु
सिंहइवदाढिवलीविलोकेतिदशदिशासु।एषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोऋषभोवगोगणस्यपरिवारितुआर्यसंघेन।एषोतेपुत्र
पितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोचन्द्रोवपूर्णमासिप्रभायलोकंविरोचयति।एषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोसूर्योवउदयन्तोअभ्रा
नजायतिअभ्रासे।एषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोशक्रोदेवराजोपुरस्कृतोदेवतागणेहि।एषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकव
र्णोब्रह्मावब्रह्मलोकेउदीरयतिअद्भुतंघोषं।एषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोसालवनंसंकुसुमितंद्वात्रिंशहिलक्षणैःसुरचितांगः।ए
षोतेपुत्रपितायंनगरवलत्वंचममचअवहायनिष्क्रांतोअनपेक्षःज्ञातिसंघस्य।एषोतेपुत्रपितायंपश्यसिहूरतोकनकवर्णोशयनेसुखप्रसु
प्ताकराठकमभिरूपनिर्याम।एतस्यदेवताहिद्वारंविवरेत्सुःलोकनायकस्यशब्दंचान्तरहायिमाकुचिज्ञानेष्करोशब्दसोतत्रमहंविषयमाम:

प्रलीनेहि बुद्धा भगवन्तो गच्छन्ति। धर्मता खलु पुनर्बुद्धानां भगवन्तानां नगरप्रवेशे यदा भगवान्नगरं प्रविशति। अश्वा हेसन्ति हस्तिनः क्रौञ्चनादं मुञ्चन्ति मा(?)त्यन्ति कोकिला मधुराणि रमन्ति। अघट्टितानि वाद्यानि वाद्यन्ति। पेडागतान्याभरणानि रमन्ति। अन्धा चक्षुं तन्मुहूर्तं प्रतिलभन्ति वधिरा तन्मुहूर्तं श्रोत्रं प्रतिलभन्ते उन्मत्तका तन्मुहूर्तं स्मृतिं प्रतिलभन्ते विषपीतकानि निर्विषा भवन्ति ये जनता अन्योन्यमन्दप्रसादा ते तदानि प्रीतिसंविदिता भवन्ति॥ अथ भगवान्नगरं प्रवेक्ष्यति। समनन्तरं भगवता कपिलवस्तुनगरद्वारे यावद्दत्तरा उपक्षिप्ता। तावियं महापृथिवी षड्विकारी कम्पे प्रकम्पे संप्रकम्पे संप्रवारं संप्रवेधे पिपुरस्तिमं उन्नमति पश्चिमा ओनमति पश्चिमम् उन्नमति पुरस्तिमं ओनमति दक्षिणा उन्नमति उत्तरा ओनमति उत्तरा उन्नमति दक्षिणा ओनमति। भगवान्तानि कपिलवस्तुं नगरं प्रविष्ट अनुपूर्वेण पितुर्निवेशनं अनुप्राप्तः तदानि कपिलवास्तव्याहि शाक्येहि शाक्या शाक्येहि येहि संनिपातेहि घोषणा कारापिता भवन्तो न केनचि डाकुरस्या विक्षितव्यं भगवतो प्रव्राजितीया आविक्षिति तस्य वधो दण्डो भगवां दानि नित्यके राजकुले भुंजति॥ ॥

अथ खलु महाप्रजापती गोतमी राजानं शुद्धोदनं विज्ञपयति। महाराज यदि स्वयं अनुकूलं भवेया। ततो भगवां मम कुले भुंजेया॥ राजा आह॥ गोतमी स्वयं करोहि अथ खलु महाप्रजापति गोतमी येन भगवां तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा येन भगवां तेनाञ्जलिं प्रणामयित्वा भगवन्तमेतदुवाच॥ अधिवासयतु भगवां श्वे तनाये भक्तेन स्वके निवेशने अधिवासयति भगवां तूष्णीभावेन॥ अथ खलु महाप्रजापती गोतमी भगवतः तूष्णीभावेनाधिवासनां विदित्वा तस्य एव रात्र्या प्रभूतं खादनीयं भोजनीयं प्रतिजागरित्वा तस्य एव रात्र्या अत्ययेन स्वके निवेशने सिक्तसंसृष्टं कारापितं ओशक्तपट्टदामकलापं मुक्तपुष्पावकीर्णं धूपितधूपनं भगवतो महार्हं आसनं प्रज्ञपितं यथापकं च भिक्षुसंघस्य॥ अथ खलु महाप्रजापती गो

तमीयंअन्तःपुरिकानांचअनुपूर्वीयधर्मदेशनांप्रणामेति।यत्तज्ञानांभगवतांअनुपूर्वीयधर्मदेशनां॥तद्यथादानकथांशीलकथांस्वर्गकथांपुण्यप
कथांपुण्यविपाककथांप्रसीदितुःमहाप्रजापतीगोतमीप्रसन्नचित्तायपुनर्भगवान्चत्वार्यार्यसत्यानिप्रकाशयति॥दुःखंदुःखसमुदयंदुःखनिरोध
मार्गंमहाप्रजापतीदानिगोतमीयतत्रसनेनिषण्णायविरजंविगतमलंधर्मेषुधर्मचक्षुर्विशुद्धं॥राहुलोदानिभगवतोछायायास्पृष्टःतस्यदानिस
र्वलोमाणिहृष्टानिसर्वगात्राणिप्रह्लादितानिसर्वशरीरंचप्रीणितंचभगवतोछायायांनिषीदित्वाभगवन्तमनिमिषंनिध्यायति।राहुलोपानिमातरं
पृच्छति।अम्बकहिंपितागतो॥यशोधराआह॥पुत्रदक्षिणापथंगतः॥राहुलआह॥अम्बकेनार्थेनदक्षिणापथंगतः॥यशोधराआह॥वाणिज्ये
नगतो॥राहुलआह॥किस्यदानिसाममताताननकिंचित्शोवकंप्रेषयति॥यशोधराआह॥पुत्रक्षत्रियेहिमार्गोविरुद्धःतद्यदिआगच्छतितदा
स्वयंआनयिष्यति॥राहुलआह॥अम्बेकिंदेवश्रमणाकोमहाज्ञातिकोभवति।नकर्हिचित्ममसदृशामनोनिपतन्तियथायंश्रमणामन्यामहं॥इदं
दानिंमेसर्वंहृदयंहरतितन्नाहेतुकस्यममइमस्यश्रमणस्यसहदर्शनेन।इदंचप्रेमंअतिप्रियंयथानान्येषांशाक्यानांतन्यामहंपितेतियोमेम
म॥सादानियशोधराआह॥पुत्रनसएषतवपिता।राहुलोदानिमातुकरुणाकण्ठकाययाचति।अम्बअम्बवदस्वमेआचिक्षाहिकोममएषश्रमणाकोमेभ
वति।तस्याययशोधरायेप्रेमस्नेहेनहृदयंपरिपीडितं।पश्यतिकिंसेकरिष्यामियदितावदाचिक्षिष्यंवधोदण्डो।अथदानिनाचिक्षिष्यंएकोमेपुत्रोपरि
वंचितोभविष्यतिजानेकिंभवतुआचिक्षिष्यं।अहंकामंखलुमेशाक्यातीक्ष्णेणशस्त्रेणअङ्गमंगानिछिन्देन्तुः।सेप्रतारेन्तुःनत्वेवराहुलशिरिस्य
स्वकस्यपुत्रस्यनाचिक्षिष्यं।कामंखलुमेशाक्यातीक्ष्णेणशस्त्रेणवद्धपटिकायंपाटयेन्तुः।नत्वेवाहंराहुलशिरिस्यस्वकस्यपुत्रस्यनाचिक्षिष्यं।का

रनार्थी विडुर्भवियं। तावन्तरं यदि अवीचिगतो वसेयं वीर्यं च मेन प्रतिसोढाय शक्तो। सर्वज्ञताय प्रणिधिं न निवर्तयेयं। यच्च वालभुंजय भय
नियवलो हं सर्वज्ञताय प्रणिधिं न निवर्त्तयेयं। पातालमध्ये निवसेम वधकेहि सार्धं खड्ग शरीरं पुनर्न्नं च संजनेयं। तं दुःखता द्दशाकं उ सहितुं सम
र्वज्ञताय प्रणिधिं न निवर्तयेयं। सरकं शक्ति वर्षं यदि वर्षयति तीक्ष्णा धारं सर्व शरीरं यदि खिन्नापि अशेष दुःखं। ताद्दशं समुसहितुं समर्थ सर्वज्ञता
य प्रणिधिं न निवर्तयेयं॥ यदि गंगवालुकसमयषु करित्व पूजां बुद्धेषु पत्रप हं लभेयु इम मय वोधिं। न तावदीर्घ भवसंसारितुं समर्थः सर्वज्ञताय प्रणि
धिं न निवर्त्तयेयं। गर्भासये यदि भवेम हत्कल्पकोटि जातस्थ जातीश्च नछिन्नय भङ्गमङ्ग। दुःखं ताद्दशं शरीरं गतं सहेयं सर्वज्ञताय प्रणिधिं न निवर्तये
यं। यानि वहु दुःखानि नरके तथा तीर्यग्योनिभ्यां प्रेत मनुष्येति भवेषु वहुप्रकारा। तं दुःख सर्वं निपतेय यदि मे शरीरे सर्वज्ञताय प्रणिधिं न निवर्त्तयेयं। यावन्तं प्रा
णानयुता दिने षेयं लोके तावन्त कल्पान युतां नरके वसेयं तं दुःखता वच्चिर सुसहितुं समर्थः सर्वज्ञताय प्रणिधिः न निवर्त्तयेयं। नाहं निवर्त्तयितुं पुन
र्ताः समर्थः एषो सो निश्चय कृतो जगतो हितार्थं यावन्तु प्राप्तम स एष्कृतं परिपूर्णमास्या सर्वज्ञताय प्रणिधिं न निवर्त्तयेयं। संनाह एष द्दढ वज्रामयेसं
न ग्रासनेदमेव्रत तपनमे अस्ति खेदो। सत्वान मोचयितु दुःख पुनर्भवाय सर्वज्ञताय प्रणिधिं न निवर्त्तयेयं। एवं विनिश्चित मतिः सुविनिश्चितार्थं वोधिं
निवद्ध हृदया विचरन्ति लोके। लंघित वहुभिरिव पारगतासमुद्रं प्राप्नोति वोधिं सवलं नमुचिं निहत्वा॥ ॥ अथ खलु राजा शुद्धोदनो यस्य
भगवान्य यो धारा मे पोरुषमात्रं वैहायस मन्तरीक्षे विविधविचित्राणि यमक प्रातिहार्याणि करोति॥ यदा राहुरसुरेन्द्रो वेमचित्रि असुरेन्द्रो सुचित्ति
न्द्रो असुरेन्द्रो अन्ये च षष्टी असुर नयुतानि अनुत्तरां सम्यक्संवोधिं व्याकरित्वा वहुनि च प्राण कोटि सहस्राणि आर्य धर्मे प्रतिष्ठापयित्वा आत्मना च धो

२१५

तापत्तिफलंसाक्षात्कृताद्दृष्टसत्ताअविपरीतप्रत्ययाशास्तुःशासनेउत्थायासनातोयेनभगवांस्तेनांजलिंप्रणामयित्वाभगवतोपुरतोइममुदानंउदानय
ति। लाभामेपुत्रसुलब्धालाभायस्यमेसदृशोपुत्रोद्विपदानमुत्तमोसर्वगुणोरूपतो। अमोहंतेपुत्रसफलाचक्रवर्त्तिराज्यमपहायमहान्तंचज्ञातिवर्गोविजहि
न्ताअभिनिष्क्रमणाअमोहं। तेसफलंषड्वर्षाणिदुष्करंचीर्णोअहोअमोहंतेसफलाकृतेनवोधिःप्राप्ता। अमोहंतेसफलंचधर्मोप्रकाशितोयस्यतेसदृशोना
स्तिसदेवकेलोकेसमारकेसब्रह्मकेलोकेसश्रमणब्राह्मणीयकेप्रजायांसदेवमानुषासुरायाममापिपुत्र अमोहंसफलंचजीवितंयस्यमेविषयाएदृशापु
त्रोउत्पन्नोअसदृशोसर्वलोकेदेवमनुष्याणांमयेसाधुपुत्रसर्वलोकेअर्थंसमाहितेथीअनुकम्पकोअनुकंपामुपादायममापिपुत्रअनुकंपामुपादायये
यावत्तककपिलवस्तुवासवशितकामातदेवसिकराजकुलंभुंजंति॥ अधिवासयेखलुभगवान्तूष्णीभावेन॥ अथखलुराजाशुद्धोदनोभगवतस्तूष्णीभा
वेनाधिवासनांविदित्वाहृष्टःप्रीतिसौमनस्यजातोसंहृष्टोभगवतःपादौशिरसावन्दित्वात्रिष्कृत्वप्रदक्षिणीकृत्वायेनभिक्षुसंघस्तेनांजलिंप्रणामयित्वाप्र
कामि॥ अथखलुराजाशुद्धोदनोतस्येवरात्र्याअत्ययेनप्रभूतंखादनीयंभोजनीयंप्रतिजागरित्वाकपिलवस्तुमहानगरंसिक्तसंसृष्टंकृत्वाअपगतरजंअप
गतपाषाणशर्करकथल्लंमुक्तकुसुमावकीर्णंगन्धघटिकानिधूपितंचित्रपुष्पपरिक्षिप्तंविततवितानंआशक्तपट्टदामकलापंयावच्चकपिलवस्तुया
वच्चन्यग्रोधारामंअत्रान्तरानटनर्तकमल्लमल्लपाणिस्वरिकाकुम्भतूणिकावेणवका। ध्वजवलशोभितखल्लकभाणकगायनकपंचवड्डकादेशदेशस्था
पिता। यथाभगवतामहताराजानुभावेनमहताराजऋद्धीयेननगरप्रवेशोभवेया॥ भगवांदानिअपरज्जुकातीनचातिकालेनमागधकाप्रातराशेनिवा
सयित्वाचप्रावरित्वाचभिक्षुसंघपुरस्कृतोभिक्षुसंघपरिवृतोदक्षिणेनशालिपुत्रोवामेमौद्गल्यायनोपृष्ठतोआनन्दभिक्षुद्वयेपिराशिकंगच्छन्तिहे

लोकस्मिंभोन्तुक्षत्रिया।तदाक्षत्रियकुलेभूत्वाउत्पद्यन्तिनरोत्तमाः।यदातुयुगासंख्यातालोकेस्मिंभोन्तुब्राह्मणाः।तदाब्राह्मणकुलेभोन्तुअ[illegible]मह
र्षिणः।चतुर्महापथेदृष्ट्वालोकज्येष्ठंदीपंकरं।जटिलप्रसारप्रसादितोबोधिंप्रार्थयेदनुत्तरां।सुवर्णपुष्पायहेत्वानकृताञ्जलिसर्वाभिभूं।अ[illegible]
बोधिंप्रार्थयेतानुत्तरां।सम्यक्तद्ध्वयःहेमपिण्डसंकाशंप्रपुष्पपुष्पाणाअंजलिं।पद्मुत्तरस्याकिरेहंबोधिंप्रार्थयतोअनूत्तरां।अत्युच्चगामीभग[illegible]
कस्यानुकंपको।हिरण्येनआकिरेत्सुःबोधिंप्रार्थयताअनूत्तरां।यशोत्तरंमहाभागंभिक्षुसंघपुरस्कृतं।उपश्रयेनप्रतिमानेबोधिंप्रार्थयताअनु[illegible]
।गन्धांप्रग्रहेत्वानसुरभिगन्धामहार्हांशाक्यमुनिओकिरित्वाहंबोधिंप्रार्थयताअनूत्तरां।सुवर्णस्यरूप्यस्यवैडूर्यस्यग्रहेत्वानकृताञ्जलिं।अर्थदर्शीअ[illegible]
किरेहंबोधिंप्रार्थयताअनूत्तरां।तिष्यंचाहंलोकनाथंसम्मुखार्थअभिष्टवे।प्रत्युपन्नप्रयोगेनबोधिंप्रार्थयतानुत्तरां।पुष्यंचाहंसमापन्नोसंहृष्टोप्राञ्ज
लीकृतो।नमस्यमानोअस्थासिबोधिंप्रार्थयतानुत्तरां।विपश्यींदृष्ट्वाआगतंपूर्णमासीवचन्द्रमं।अजिनंप्रस्तरेमार्गेबोधिंप्रार्थयतानूत्तरं।शिखींचलो
कानुत्तरंभिक्षुसंघपुरस्कृतं।तर्पेसिखाद्यभोज्येनबोधिंप्रार्थयतानुत्तरां।विश्वभुवंचमहर्षिंहिंचीवरेहिसश्रावकं।आच्छादयसंप्रहृष्टोबोधिंप्रार्थय
तानुत्तरां।त्रिहिंचलोकनाथेहिब्रह्मचर्य्यंचरेअहं।काश्यपोमांव्याकार्षीत्बोधिंप्रार्थयतानुत्तरां।आपंचाहिप्राकृतीयेचवेहिप्रार्थयितिनिर्हृते।चि
हिंचवर्षशतालोकेत्रिंशकोनविवर्तितो।एकनवतिस्मिंकल्पेयदालोकोविवर्तितो।अथअन्येबोधिसत्वानवकल्पामिसंसरे।वीर्य्यकालयसंपन्नोप्रज्ञा
स्थुसमाहितः।नवकल्पानिस्थारेसिवीर्येणपुरुषोत्तमः।वीर्यंन्युयत्तेतिबोधिंअनन्यभाषितंदशबलेनवीर्येनप्रशस्तंबोध्यंगबलाइन्द्रियप्रहाणास
न्दमसंयमेनसमुदागच्छन्तिनरोत्तमा॥विवर्तमानेलोकस्मिंभवन्तिपञ्चशताबोधिकल्पज्ञानेनसमुदानेन्तिनरोत्तमा॥अथएकनवतेकल्पेसंबुद्धेना

स्सुगते दानशीलं परिशुद्धं बोधिसत्वा महायशा। दानशीलं च प्रज्ञां च वर्णयन्ति महर्षिणाः॥ बुद्धाय दानं सुगतेन देशितं। अनोमनापेन अनोम
बुद्धिना। तां तां द्वासु सुगतमनुस्मरन्तो निरामिषां को न लभेत यत्प्रीतिं॥ इदमवोचद्भगवां स देवमनुष्यासुरलोको भगवतो भाषितमभ्यनन्दत्॥ ॥
॥ ॥ इति श्रीमहावस्तु अवदाने वहुबुद्धकं सुत्रकं समाप्तम्॥ ॥ महान्तं धर्म्मसम्भारं महाजनहितावहं। महावस्तु महान्तानं भद
न्तसुगतेन हिताय लेखितं॥ हिताय सर्वसत्वानां हिताय सर्वसंबुद्धनप्रकाशितं॥ ये च वदे शान्ति सङ्घमंश्च रवन्ति ये च देशितं॥ सर्वेते अधिगच्छन्तु
निर्याणपदमच्युतं॥ सिद्धं सर्वदर्ढं पूरि मन्यतिरभूषि आर्यानेदमं नतरं जगती। हितेषी सौविनयरूपचरितो तदभूषि। शक्रं मा चावचयिष्यति तत्तमष
इतोयं स्थानात्। सो निमिरितान्तरकें अशदास्यतस्य संदानभूरयुरा वांप्रवर्त्तीति अत्र सोऽहं च वीर्यवन्त दुःखमेव रूपं सर्वदानं निदानं सर्वसत्वसूरवी
भवन्तु शक्रोऽब्रवीत्। प्रमदाम दमनवीर किं प्रार्थयते भगवती सुखताप रत्र। साऽप्यब्रवीद्भगवती शुनमेस्ति कार्य्यं प्रागेव सुखे भगवती शु निरर्थकेषु
यत्र न जानति जरा न च मृत्युव्याधिर्न च प्रियजनः। प्रियविप्रयोगः शान्तं निरालयं ति निरन्तरदुःखमोक्षं प्रार्थयामि पदमच्युतं निभाव। सो शक्रब्रवीत्पर
मदुष्करमेतत्स्थानं बोधिर्विबोधनं कामरतिंप्रधानं। हन्तं विभजं यमतं सुतं जनयाहि छन्दं कामसुखे विषम भोगसुखे चरम्ये। शक्राय न प्रविभवेमम
नित्यकालं सर्वैश्च कामरतिभिः न च विप्रयोगं। नत्वेव कामसुरासो रव्याविबुद्धबुद्धिः सर्वज्ञताय प्रणिधिं न विवर्त्तयेयं। दिव्यानि मानुषसुखानि च
यानि लोके यं चेह जन्मानि सुरवानि सुखप्रबुद्धिनं। ते कल्पकोटिनयुतानि संज्ञताप्रणिधिं च न विवर्त्तयेयं। दुःखानि यानि च इह स्थिल वश्रूयन्ते च कल्पदु
नयुतेषु बहुप्रकारं। ते दुःखकल्पनयुता दुःखिता भवेयं सर्वज्ञताप्रणिधिः न निवर्त्तयेयं। वाचं जिनं पूर्वं वहं परिहरेयं हि वर्षकोटियावन्तरेणाप

भद्रकल्पस्मिं व्याकृतो मया महात्मा भविष्यति ॥ बुद्धो अनागतेध्वनि मैत्रेयो महानुभावो आनन्द इमस्मिं कल्पानवशेषां । भगवा दीपंकरो बु[illegible]
अस्यासि सर्वाभिभू च कल्पं अस्यासि । हिताय लोकस्य प्रति पूर्णा वर्षकोटी पद्मोत्तमो लोके अस्यासि । अतुत्तगामी भगवां वर्षशतसहस्रमस्यासि इति ।
सर्वोत्तरो शाक्यसिंह वर्षशतं । नवतिवर्षसहस्राणि अर्थदर्शिनो अस्यासि । पंचनवति वतिष्यो नानवति च पुष्यो लोके अस्यासि । अशीतिं वर्षसहस्रा
णि बुद्धो विपश्यिनो पुरो सहित अशीतिं वर्षसहस्राणि शिखिस्य अयंतदा आसि ॥ षष्टिं च विश्वभुस्य अशीतिं ककुछन्दस्य पुरे सानि । चत्वारिं शा कोनाक
मुनि विंशतु नः काश्यपाशिरिस्य ॥ अस्माकमपि आनन्दस्य एतरहिं परीतकं लोकं वर्षशतं अत्र मेव मायुः शाक्याभिराजस्य । अशीतिं वर्षसहस्राणि अ
जितो स्यास्यति बुद्धो एके अस्यायुः कद्वीयस्के अस्यान्तुः कर्मणा ऋद्धिकर्मस्य पेत्वान अन्तरा परिनिर्वृता । आदित्यो च पतनो शरदस्मिं उग्गते यथाकाशे
योजनशतप्रभा एवं दीपंकरो स्फारित्वा अस्यासि । अस्या सन्ता दश दिशा धर्मं देशयन्तो उल्लमोता यादा लोकातुरित्वा उपगतो तेन दीपंकरो ति सो सा संज्ञा ।
सर्वाभिभू दशबलो अभिभूय पाणिकोटिशतानि अमृतपदस्मिं विनेसि तेन से संज्ञा अनभिभूता । पदुमो [illegible] पुरवरो उद्यानगतो सरे अभिरमन्तो अद्द
शिरथचक्रमात्रं सरस्मिं अत्युद्गतो पदुमं शोभो तत्र अभिरुहित्वा निषीदि पर्यंकमाभुंजित्वान स्पर्शेसि पंचाभिज्ञा मिलायमाने महापद्मे पंचाभिज्ञो भूत्वा,
ऊर्ध्वीयेव हायस मत्तु क्रम्य उपाश्रित्य बोधिमले दशबलो सर्वज्ञतां प्राप्तो उक्रम्य तालमात्रं अस्यासि ॥ अनुत्तगामी भगवान् तेमां अनुत्तरसा क्षयेति संज्ञा वैरला,
रिके अभूषि प्रावचना । अदान्तदमकस्य अपरिमितयशस्य भगवतो तेन यशोत्तरो ति अभूषि । संज्ञा स्फस्फीता पुरवरा निष्क्रम्य शाकियो तमो गोतमसगोत्रो
अपहाय रत्नास पन्नयो शाक्यमुनीति । अभूषि संज्ञा । अर्थस्मिं अर्थदर्शी अरहत्ते विनिनेसि श्रावकशतानि तेन संज्ञा लोके अभूषि जिनो अर्थदर्शीति । तिष्यो म

हृवर्त्तिनिनिष्यो उपपद्ये लोकप्रद्योतो तेन समज्ञा लोकेति मिलापदनुदस्यति घ्याति। प्रथमहृवर्त्तिने प्रघ्ये उत्पद्ये लोकप्रद्योतो तेन समज्ञा लोके नक्षत्रसाङ्ख्योसं
प्रुष्याति। अनिमिषसमनवक्षुविपश्वीरूपाणिपश्यति आनेर्याविपश्वीतिविशुद्धनयनो तेन विपश्वी अभूत्तु। संज्ञा अर्थेपि अर्थकराणिविधिनिष अवशा
सते पृथिवीपालो तेन भवति विपश्वीति अभूसमज्ञा। अभिसंबुद्धित्वजिनो आलोके ताविपश्वीयलोके वशारिधर्मदृष्टितेन विपश्वीति अभूसमज्ञा। यस्मुत्पा
दालोके हुतासनेव प्रज्वलिते समारूढ तस्मिं अतिरिव शिखी प्रदीप्यते तेन शिखीति अभूसमज्ञा। उत्पन्नेव जिने डेदेवान दाप्रवर्षति अछिन्नधारे हिते नुगमा
सिघोषो विश्वभुवस्य अभिसमज्ञा। क्रकुत्सन्दस्य भगवतो कोनाकमुनिस्य काश्यपस्य शिरिस्य कुलवंशा प्रभृति मातापितृणामधेयानि। आदित्यगोत्रो तेजं
स्वी ईक्ष्वाकुकुलसंभवो जातीतो क्षत्रियो अग्रा भगवां अग्रपुद्गलो अजितो ब्राह्मणाकुले अनेकरत्नसंचयमपहाय विपुलां कामां प्रव्रजिष्यति। ब्राह्मणोर
ऋद्धिस्फीतकुलेनववसुमतिप्रतिमण्डितपृथिवीमण्डे मैत्रेयो भविष्यति मैत्रेयो। अनागते अध्वाने प्रथमस्मिं सन्निपाते षण्णवतिकोटीयो भविष्यन्ति।
सर्वेषामेव अर्हन्तानां वशिभूतानां धुतरजानां। द्वितीयेपि सन्निपाते चतुर्नवतिकोटीयो भविष्यन्ति सर्वे अर्हन्तानां वशिभूतानां धुतरजानां। तृतीयस्मिंस
न्निपाते द्वानवतिकोटियो भविष्यन्ति सर्वेषां वशिभूतानां धुतरजानां॥ दीपंकरो महाप्राज्ञो जातीये असि क्षत्रियो। सर्वाभिभू दशबलो जातीय ब्राह्म
णा असि। पद्मुत्तरो दशबलो जातीये असि क्षत्रियो। अत्युच्चगामी भगवां जातीयो आसि ब्राह्मणो। यशोत्तरो शाक्यमुनि जातीयो असि क्षत्रियो। अर्थद
र्शी वति क्ष्वाकुना तस्य पुत्रो वा आर्याय शाक्यकुलनन्दिजननो शाक्यभूतो शाक्यसुकुमारो कोटिशतैर्परिवारो स्फरित्वा सासुरेभ्य र लोके विरजो विमुक्तो विशु
कचित्तो मैत्रेयो तथि भविष्यति समज्ञा। वहिरमेव तेकुलेहि उत्पद्यन्ति नरोत्तमाः। क्षत्रियकुलेव प्रथमं अथवापि ब्राह्मणाकुलस्मिं। यदा भय आख्यातो

रंतथागतं व्याकार्षीत्। यशोत्तरं तथागत आनन्द शाक्यमुनिं तथागतं व्याकार्षीत्। शाक्यमुनिस्तथागत आनन्द अर्थदर्शिं तथागतं व्याकार्षीत्
र्थदर्शिं तथागत आनन्द तिष्यं तथागतं व्याकार्षीत्। तिष्यस्तथागत आनन्द पुष्यं तथागतं व्याकार्षीत्। पुष्य तथागतो आनन्द विपश्यिनं तथाग
व्याकार्षीत्॥ विपश्यिन तथागत आनन्द शिखिं तथागतं व्याकार्षीत्॥ शिखी तथागत आनन्द विश्वभुवं तथागतं व्याकार्षीत्। विश्वभुवस्तथागत आ
नन्द क्रकुछन्दं तथागतं व्याकार्षीत्॥ क्रकुछन्द तथागत आनन्द कोनाकमुनिं तथागतं व्याकार्षीत्। कोनाकमुनि तथागतो आनन्द काश्यपं तथागतं
व्याकार्षीत्। काश्यपस्तथागतो आनन्द शाक्यमुनिं तथागतं व्याकार्षीत्। शाक्यमुनिरहं तथागत आनन्द मैत्रेयं तथागतं व्याकार्षीत्। मैत्रेयो खलु पु
नरानन्द तथागतो केतुमती नाम राजधानी अभूषि। द्वादश योजनानि आयामेन सप्त योजनानि विस्तारेण। सप्तहि सौवर्णप्राकारेहि समन्ततालपंक्तीहि विचित्रा
हि दर्शनीया। हि सप्त वर्णेहि सर्व पूर्ववद्वर्णनीया॥ एतेषां बुद्धानां परंपराये मैत्रेय पश्चिमको भविष्यति महानुभावो ऋषिसंघनायको निनेष्यति को
टिशतानि सन्नति पुरस्कृतो श्रमणगणस्य नायको प्रवेक्ष्यति केतुमतिं मुनिनिर्मितां॥ आवन्दिकां बुद्धानां आख्याता पुरुषदम्यसारथीनां इन्द्रध्वजातोया
वदनागतो वा ऽपि मैत्रेयो शास्ता आदित्यवत्तपन्तो प्रतनोंतनसा पुरुषसिंह: एवन्ति अशोकरामे आनन्द जिनो जितक्लेशो अद्भुतकीर्ति भगवतो यशो
त्वाद्भुतो दशदिशासु:। किं कर्म करि भगवानयेन तपसि लोके सदेवके च श्रुत्वा वमहर्षिवसंशयकल्पानन्तकनिर्घातिप्रतिभयानि। सत्वसार आन
न्द असंगवचनाये। आनन्द श्रूयति मे या द्यतां मया रोपितं कुशलमूलं बुद्धेहि श्रावकेहि च तहिं तहिं संसरन्तेन बोधिं अभिप्रार्थयन्तो प्रार्थयमानेन
अद्भुतं स्थापिताशु महता अधीकारा मया कृता कृष्टचित्तेन दीपंकरे च बुद्धे सर्वाविभूमि आनन्द पद्मोत्तरे च बुद्धे॥ अर्थवसा ह्वयेय यशोत्तरे च शा

वसिंह्व अथ दीर्घीति घ्येव पुष्य चाभिनन्तुत्तं मे विपश्यिंपि संबुद्धे शिखिस्मिंपि संबुद्धे क्रकुच्छन्दे महायशे कोनाकमुनि काश्यपे समहन्ता मे याभू
ता हृष्टचित्तेनस्ते महानुभावा अनन्ता लोकविश्रुता उदारा सत्कृता मया तेन प्रभवामि आनन्द तेन मे यशो अतुलिया कीर्त्तिरत्युद्गता दशादिशासु। ते
नगहोविरो चाभिसृष्टव सतव्रल्स लोके श्रुत्वा ववचनं भवितथ वचनस्य लोके नायकस्य। नंदितमन हृष्टचित्ता आनन्दो उत्तरं पृछेन्॥ केवचिरमतीता स
बुद्धा एति लोके उत्पता केवचिरं अस्थान्तु ःहिताय सर्वस्य लोकस्य॥ एवं कनकप्रकाशो हृष्टो सुबुद्धो मुदितनामेन चिरकालमभ्यतीता कीर्त्तयिति मह
र्षियो। बुद्धो एष परमार्थदर्शी तिमन्तस्पो सम समसंबुद्धे हि दर्शयति बुद्धधानि आर्य्य बुद्धो तथ सर्वसंबुद्धो हि बुद्धा नाम प्रमेयो अचिन्तियो अतुलियो असं
एयासे हि तस्मिं भगवं श्रुत्वा वचनं अमृतकल्यानान्तु अधिगतो मार्थो सदेवकस्य सबुलकस्य लोकस्य बुद्धा नाम एवि प्रयो अचिन्तियो एष अप्रयो हि सब
शाक्यकुमारो शाक्यसुतो ऽशाकियोत्तम कुलीनो शाक्यकुलनन्दि जननो बुद्धो तथा बोधयति लोकं। दीपंकरस्य अभ्ययेन प्रीति पूर्णा कल्पकोटि आनन्द॰
सर्वाभिभू दशाव लो दीपा लोके समुत्पये। अस्तंगते च तस्मिं सर्वाभिभू नायको अनन्तरा दशाव लोकल्पशात सहस्र उत्पयेत्तस्य परिनिर्वृतस्य पद्मुत्तर
स्य सुगतस्य अत्युच्चगामी भगवान् कल्पशत सहस्रे सु उत्पये अत्युच्चगामी नाथे परिनिर्वृते लोकविश्रुते पुराधं पंचहि कल्पशाते हि यशोत्तरे बुद्धो
उत्पये निर्वृते यशोत्तरेस्मिं समयस्य काले प्रणष्ट लोकस्मिं शाक्यमुनि बुद्धवीरा कल्पशातेन समुत्पये निर्वृते शाक्यमुनिस्मिं संबुद्धो अर्थदर्शी उपपयेत
वनवते कल्पस्मिं आनन्द एमस्मिं उपपद्ये पंचनवते च कल्पे तिष्यो उपपद्ये लोकप्रद्योतो॥ ध्यानवते च पुष्यो नरर्षभो लोके उत्पद्ये। एकूननवते च क
ल्पे विपश्यी लोके उत्पद्ये। त्रिंशे च कल्पे शिखी विश्वभू थ्वेव उत्पद्ये। क्रकुच्छन्दो च मया लोके कोनाकमुनि च काश्यपश्रीरीव अहमेव चानन्द उत्पन्नो

स्तथागतरानन्दनिहितैषिंतथागतंव्याकार्षीत्। हितैषीतथागतरानन्दध्वजोत्तमंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ ध्वजोत्तमस्तथागतोआनन्दध्वजध्वजंत
व्याकार्षीत्। ध्वजध्वजस्तथागतरानन्दकेतुन्तथागतंव्याकार्षीत् ॥ केतुस्तथागतआनन्दकेतुत्तमंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ केतुत्तमस्तथागतरानन्द अ
तथागतंव्याकार्षीत्। असह्यस्तथागतोआनन्दजाम्बूनदंतथागतंव्याकार्षीत्। जाम्बूनदस्तथागतरानन्दसालराजंतथागतंव्याकार्षीत्। सालराज
थागतआनन्दअकृताहयंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ अकृताभयस्तथागतरानन्दनिर्मितंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ निर्मितस्तथागतोआनन्दउपशान्तंतथा
गतंव्याकार्षीत् ॥ उपशान्तस्तथागतरानन्दजिनेन्द्रंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ जिनेन्द्रतथागतरानन्दजिनेन्द्रमेवतथागतंव्याकार्षीत् ॥ एतेषांबुद्धानांप
रंपरायजिनेन्द्रोनामपश्चिमकोअभूषि ॥ त्रयोशताइमेबुद्धशताउदाराजिनेन्द्रानामनामेन अभूषि। सर्वेमहानुभावाऋषिसंघनायकास्एकस्मिंक
ल्पस्मिंमहाय्यशस्मिंत्रयः त्रयोकोटिशतानितेषांसन्निपाताअभूत्नायकानांत्रयस्त्रयोदशमेवर्षसहस्राणितेषामायुःप्रमाणमभून्नायकानांत्रयस्त्रिंशद्वर्षस
हस्राणितेषांसद्धर्मोअस्थासि। परिनिर्वृतानांपश्चिमकोजिनेन्द्रस्तथागतःसर्वार्थदर्शिनोतथागतंव्याकार्षीत् ॥ सर्वार्थदर्शितथागतरानन्दधर्मनेत्री
मालोकयन्तोकल्पसहस्रंलोकेअस्थासुः अशोकन्तथागतंव्याकार्षीत् ॥ अशोकास्तथागतध्वजोत्तमंतथागतंव्याकार्षीत्। ध्वजोत्तमस्तथागतोन्य
ग्रोधराजंतथागतंव्याकार्षीत्। न्यग्रोधराजस्तथागतोविपुलयशंतथागतंव्याकार्षीत्। विपुलयशोआनन्दतथागतोआनन्दतथागतंजयन्तंतथागतं
व्याकार्षीत् ॥ जयन्तआनन्दतथागतःशाक्यमुनिंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ शाक्यमुनिस्मिंखलुपुनरानन्दतथागतेसम्यक्संबुद्धेसिंहपुरीनामराजधानी
अभूषि। द्वादशयोजनायामेनसप्तयोजनानिविस्तारेणसप्तहिस्सुवर्णप्राकारेहिपरिक्षिप्तासप्तहितालपंक्तीहिचित्राहिदर्शनीयासप्तहिवेदि

हि पूर्ववदिष्ठतपनीयो ध्वजवर्णनीया। तत्र सिंहपूर्यां वलया नाम पशी अभूषि। पूर्ववद्दर्शनीया। एते पांशुक्षाना परंपराये शाक्यमुनिरानन्द पश्चिमको अ
भूषि महानुभावो ऋषिसंघनायको विनेसि सा कोटिशतानि स्त्रीणि पुरस्कृतो श्रमरागगणस्य नायको सो प्रविशे सिंहपूरिं मुनिर्निर्मितां॥ शाक्यमुनिरानन्द त
थागतो सर्वदयं तथागतं व्याकार्षीत्॥ सर्वदयस्तथागत आनन्द अत्युत्तमं तथागतं व्याकार्षीत्। अत्युत्तमस्तथागत आनन्द उत्तरं तथागतं व्याकार्षीत्।
उत्तरस्तथागत आनन्द समितावीं तथागतं व्याकार्षीत्। समितावीन तथागतो धर्मनेत्रीमवलोकयन्तो परिपूर्णं कल्पसहस्रं लोके अस्थासि। वलदत्त
न्न तथागतं व्याकार्षीत्। वलदत्तोस्तथागतो भागीरथं तथागतं व्याकार्षीत्। भागीरथस्तथागतो अङ्गीरथं तथागतं व्याकार्षीत्॥ अंगीरथन्तथागतः
नागोत्तमं तथागतं व्याकार्षीत्। नागोत्तमं तथागतो नागवलं तथागतं व्याकार्षीत्॥ नागवलस्तथागतः पुष्पं तथागतं व्याकार्षीत्॥ पुष्पस्तथाग
तः पुष्पोत्तरं तथागतं व्याकार्षीत्॥ पुष्पोत्तरस्तथागतः मेरुं तथागतं व्याकार्षीत्॥ मेरुस्तथागतः रत्नाश्चिं तथागतं व्याकार्षीत्॥ रत्नाश्चिस्तथा
गतो पुष्पकेतुं तथागतं व्याकार्षीत्॥ पुष्पकेतुस्तथागतः दीपंकरं तथागतं व्याकार्षीत्॥ दीपंकर आनन्द तथागतो दीपवती नाम राजधानी अभू
षि। का[illegible]आयोजनानि आयामेन सप्तयोजनानि विस्तारेण सप्तभिर्मोवर्णप्राकारैर्हस्त प्तनालपंक्तिहि विचित्राहि दर्शनीयाहि सप्तवर्णेहि परिक्षिप्ता
सर्वपूर्ववद्दर्शनीयास्ते पांशुक्षाना दीपंकर आनन्द पश्चिमको अभूषि॥ महानुभावो ऋषिसंघनायको विनेसिसो श्रावकसहस्राणि अश्विनी पुर
स्कृतो श्रमरागगणस्य नायको सो। प्राविशे दीपवतिं मुनिर्निर्मितां। दीपंकर आनन्द तथागतो सर्वाभिभूं तथागतं व्याकार्षीत्॥ सर्वाभिभूस्तथागत आ
नन्द पद्मुत्तमं तथागतं व्याकार्षीत्॥ पद्मुत्तमं तथागतो आनन्द अत्युच्चगामिं तथागतं व्याकार्षीत्॥ अत्युच्चगामी तथागतो आनन्द यशोत्त

षामायुःप्रमाणमभूत्।श्रावकानांत्रयोविंशवर्षसहस्राणितेषांसद्धर्मोअस्थासिपरिनिर्वृतानां।पश्चिमकोआनन्दकौण्डिन्यस्यगोत्रात्तथागत
न्द्रंतथागतंव्याकार्षीत्।।चन्द्रोआनन्दतथागतोविरजंतथागतंव्याकार्षीत्।।विरजंतथागतोआनन्दहितैषींतथागतंव्याकार्षीत्।।हितैषीत
आनन्दसुपात्रंतथागतंव्याकार्षीत्।।सुपात्रंतथागतखलुपुनरानन्दतथागतअभयपुरानामराजधानीअभूषि।द्वादशयोजनानिआयामेनस
जनानिविस्तारेणदक्षिणोत्तरेणसमन्तेहिसौवर्णाप्राकारेहिपरिक्षिप्तासमन्तेहितालपक्तीहिचित्राहिदर्शनीयाहिसमन्तवर्णेहि।पुष्पावतीराजधानीव
वंप्राकारेहिवर्णनीया।तत्रापिवलयनामयष्टीचित्रादर्शनीयाअष्टवर्णेहि।सुपात्रआनन्दतथागतोसम्यक्तंबुद्धधर्मनेत्रीमवलोकयन्तोपरिपूर्णा
कल्पशतंअस्थासि।सवरुणंतथागतंव्याकार्षीत्।।इदमवोचद्भगवानिदंवदित्वासुगतोह्यथापरमेतदुवाच।शास्तासुपात्रशास्तापरमहितानुकम्प
कोसाधम्मनेत्रीमवलोकयन्तोअस्थासि।सोकल्पशतंअनूनकंद्वाविंशत्कोटिनयुतानिश्रावकानांविनेसि।अभयपुरस्मिंरूमंवेक्षाविकंप्राववचनक
रित्वावरुणंनामबुद्धंव्याकार्षीत्।।वरुणोनामआनन्दतथागतोधृतराष्ट्रंतथागतंव्याकार्षीत्।।धृतराष्ट्रोआनन्दश्वेतुराष्ट्रंतथागतंव्याकार्षीत्।।श्वेतु
राष्ट्रआनन्दतथागतःशिखींतथागतंव्याकार्षीत्।।शिखीआनन्दतथागतोशिखिमेवंतथागतव्याकार्षीत्।।तेषांबुद्धानांपरंपरायवापिषड्बुद्धाशि
खिनामसाह्वयासर्वेअभूषि।पदुमस्मिंकल्पेमहानुभावाअरिसंघमर्दनाविनेसितेश्रावकान्।।सयदाएषुपश्चिमकआनन्दतथागतोविरूधकंतथा
गतंव्याकार्षीत्।।विरूधकस्तथागतोआनन्दसुनेत्रंतथागतंव्याकार्षीत्।।सुनेत्रस्तथागतःसुजातंतथागतंव्याकार्षीत्।।सुजातोआनन्दरुर्शिकनादि
वसवरेणचतुराशीतिसहस्रनयुतानिश्रावकानांविनेत्वात्तमेवदिवसंपरिहृतो।तस्यखलुपुनरानन्दतथागतस्यत्रिंशद्वर्षसहस्राणिसद्धर्मेअस्थासि

॥ इदमवोचद्भगवानिदं वदित्वा सुगतो ह्यथापरमेतदुवाच शास्ता ॥ सुजातो आनन्द तथागतो उत्पलं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ उत्पल तथागत आनन्द ब्रह्मोत्तमं
तथागतं व्याकार्षीत् ॥ उत्पल तथागत आनन्द ब्रह्मोत्तमं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ ब्रह्मोत्तमो आनन्द तथागत सुदर्शनं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ सुदर्शने आनन्द ख
लु पुनस्तथागते देवपुरा नाम राजधानी अभूषि द्वादश योजनायायामेन सप्त योजनानि विस्तारेण सा सप्तहि स्वर्णप्राकारेहि सप्तहि तालपंक्तीहि परिक्षि
प्ता अभूषि चित्रा हि दर्शनीया हि सप्तवर्णेहि अभयपुरा इव वर्णनीया । एतेषां बुद्धानां परंपराये सुदर्शनो पश्चिमको अभूषि । महानुभावो नरसघनाय
कोवीरोमि । सा कोटिशतानि शीरिणा पुरस्कृतो अमरागराणां सत्वनायको सो यति दशदेवपुरी मुनिर्निर्मिता ॥ सुदर्शनो आनन्द तथागतो अर्थदर्शिं तथागतं व्याका
र्षीत् ॥ अर्थदर्शी आनन्द तथागतो मूलं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ मूलो आनन्द तथागतो औषधीं तथागतं व्याकार्षीत् । औषधीत तथागत आनन्द अभिजिं
तथागतं व्याकार्षीत् । अभिजित तथागत आनन्द हितैषीं तथागतं व्याकार्षीत् । हितैषी तथागत आनन्द जाम्बूनदं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ जाम्बूनद तथा
गत आनन्द सालं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ साल तथागत आनन्द जिनवरुत्तमं तथागतं व्याकार्षीत् । जिनवरुत्तम आनन्द तथागतो समन्तभद्रं तथागतं व्याका
र्षीत् । समन्तभद्र तथागतो आनन्द शशिविमलं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ शशिविमल तथागत आनन्द पौण्डरीकं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ पौण्डरीक तथागत
आनन्द ऋद्धिमं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ ऋद्धिमा तथागत आनन्द भावितात्मं तथागतं व्याकार्षीत् । भावितात्म तथागतो आनन्द ओघजहं तथागतं व्याका
र्षीत् । ओघजहो आनन्द तथागतो अभयं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ अभय तथागत आनन्द स्वयंप्रभं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ स्वयंप्रभो आनन्द तथागतो महाब
लं तथागतं व्याकार्षीत् । महाबल तथागतो आनन्द आदित्यं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ आदित्य तथागत आनन्द प्रतापवन्तं तथागतं व्याकार्षीत् ॥ प्रतापवन्त॰

गतं व्याकार्षीत्॥ विजितावीं तथागत आनन्द सम्यक्संबुद्धो ककुत्सन्दं तथागतं व्याकार्षीत्॥ ककुत्सन्दस्तथागत आनन्द सम्यक्संबुद्धो समसमं तथागतं व्याका-
र्षीत्॥ समसमं तथागत आनन्द सम्यक्संबुद्धो शुभंकरं तथागतं व्याकार्षीत्॥ शुभंकरो आनन्द तथागतो ऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो ओघजनं तथागतं व्याकार्षीत्॥ ओघ-
जन आनन्द तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो महाबलं तथागतं व्याकार्षीत्॥ महाबल आनन्द तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो सुजातं तथागतं व्याकार्षीत्॥ सुजात आनन्द तथाग-
तो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो पारंगतं तथागतं व्याकार्षीत्॥ पारंगत आनन्द तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो महाप्रमोदं तथागतं व्याकार्षीत्॥ महाप्रमोद आनन्द तथागतो ऽर्हं
सम्यक्संबुद्धो सुखेन्द्रियं तथागतं व्याकार्षीत्॥ सुखेन्द्रिय आनन्द तथागतो ऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो नक्षत्रराजं तथागतं व्याकार्षीत्॥ नक्षत्रराज आनन्द तथागतो ऽर्हं सम्य-
क्संबुद्धो शतपुष्पं तथागतं व्याकार्षीत्॥ शतपुष्प तथागत आनन्द सम्यक्संबुद्धो विरजं तथागतं व्याकार्षीत्॥ विरजं तथागत आनन्द तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो ब्रह्मस्व-
रं तथागतं व्याकार्षीत्॥ ब्रह्मस्वर आनन्द तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो शिरसाह्वयं तथागतं व्याकार्षीत्॥ शिरसाह्वय आनन्द तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो आनन्द पुष्पावती नाम
राजधानी अभूषी॥ द्वादश योजनानि आयामेन पुरस्तिमेन पश्चिमेन च सप्त योजनानि विस्तारेण दक्षिणेनोत्तरेण। सप्तहि प्राकारेहि परिक्षिप्ता सौवर्णेहि सौवर्ण-
च्छदनेहि सप्तहि तालपंक्तीहि परिक्षिप्ता चित्रा दर्शनीया सप्तहि वर्णेहि। हर्द्ववधावत्सुवर्णस्य तालस्कन्धस्य रूप्यमया पत्रा फलाश्च॥ तेषां खलु पुनरानन्द तालस्कन्धानां वातेरितानां वात-
संघट्टितानां वल्गु मनोज्ञो घोषो निश्चरति॥ ये पुनरानन्द तत्र पुष्पावत्यां राजधान्यां उग्रग्राममनुष्या पेयाने तेन तालपत्रफलनिर्घोषेण पंचांगिकेन तूर्येण समर्पिता समङ्गीभूता क्रीडन्तुः
प्रविचारेन्तु॥ पुष्पावती खलु पुनरानन्द राजधानी सप्तहि वेदिकाजालेहि परिक्षिप्ता चित्रा दर्शनीया सप्तहि वर्णानां स्तूपना राजधानीवत्॥ तत्र पुष्पावत्यां राजधान्यां अभूत्सा अभूषि
॥ हस्तीहि रवरूपेहि शब्देहि सम्यधीदं हस्तिशब्देहि अश्वशब्देहि रथशब्देहि पत्तिशब्देहि भेरीशब्देहि मृदंगशब्देहि पणवशब्देहि शंखशब्देहि॥ ⁘ ॥ वेणुश

वेहिवीणाशवेहिगीतशवेहिवादित्रशवेहि ॥ अन्नंथरवाद्धपिवथदेथवादानानिधर्म्मंचतथश्रमणाब्राह्मणोबुभक्षमस्तुवोतिशवेहिपूर्णातस्पाराजवान्पांवलयानामयष्टीअभूषिविचित्रादर्शनीयासप्तानांवर्णानासुवर्णास्परूप्यस्यमुक्तायावैडूर्यस्पस्फटिकस्पमुसारगल्वस्यलोहितिकाये। द्वादशयाजनानिउद्वेधेनचत्वारियोजनानिअभिनिवेशः ॥ इदमवोचभगवानिदंवदित्वासुगतोह्यथापरमेतदुवाचशास्ता। तेषांबुद्धानांयेपरंपरायेशिरनाह्वयपश्चिमकाअभूषि। महानुभावोऋषिसंघनायकोविनेतिसोकोटिशतानिसप्ततिंपरस्कृतोश्रमणागणस्यनायकोसोपाविशत। पुष्पावतींत्तिनिर्मिनाशिरसाह्वयाआनन्दतथागतानागकुलोत्तमंतथागतव्याकार्षीत् ॥ नागकुलोत्तमस्तथागतआनन्दक्षमोत्तरंतथागतव्याकार्षीत् ॥ क्षमोत्तरस्तथागतआनन्दनागोत्तमंतथागतव्याकार्षीत् ॥ नागोत्तमस्तथागतोआनन्दगोत्तमंतथागतव्याकार्षीत् ॥ गोत्तमंतथागतोआनन्दअंगोत्तमंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ अंगोत्तमस्तथागतआनन्दवासवंतथागतव्याकार्षीत्। वासवोतथागतआनन्दश्वद्धिमंतथागतव्याकार्षीत् ॥ चद्धिमस्तथागतआनन्दहेतुमन्तंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ हेतुमन्तस्तथागतआनन्दजिनेन्द्रंतथागतव्याकार्षीत् ॥ जिनेन्द्रतथागतआनन्दजांबुनदंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ जाम्बुनदस्तथागतआनन्दनगरशिखिंतथागतोव्याकार्षीत् ॥ नगरशिखिरानन्दतथागतः पद्मंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ पद्मस्तथागतरानन्दकोण्डिन्यतथागतंव्याकार्षीत् ॥ कौण्डिन्यगोत्रोआनन्दतथागतोकौण्डिन्यखत्रीयंतंतथागतंव्याकार्षीत् ॥ इदमवोचद्भगवानिदंवदित्वासुगतोह्यथापरमेतदुवाचशास्ता। एतेषांबुद्धानांपरंपरायेकौण्डिन्यगोत्रापश्चिमकाअभूषि। त्रयइमेबुद्धशताउदाराकौण्डिन्यगोत्रानामनामेनअभूषि। सर्वेमहानुभावाऋषिसंघनायकोएकत्रयकल्पउपस्थाह्यस्मिंत्रयत्रयाकोटिशतानितेषांमहासन्निपातोअभूषि। श्रावकानांत्रयंत्रयोवर्षशतानिपंचते

सुवर्णस्यचरूप्यस्यचतेषांखलुपुनरानन्दतारारणांद्विन्नानांवर्णानांफलिखहलशारितुअभूवन्तुः॥सुवर्णस्यचरूप्यस्यचमुक्तायवैडुर्य्यस्यचतेषा व
राराणांद्विवर्णानांफलखस्ताराअभूवन्तुः॥सुवर्णस्यरूप्यस्यस्यचतेषांतारारणांचतुर्णांपरिमोदकाअभूवन्तुः॥सुवर्णस्यरूप्यस्यमुक्तायवैडुर्य्यस्यच इ
तेषांखलुपुनरानन्दतारारणांद्विन्नवर्णानांस्त्कूकाअभूविसुवर्णाचरूप्यस्यच॥तेषांतारारणांपरतोद्वीकानिमाषितानिअभूवन्तुः॥द्वीपुरुषनखः
न्यानिद्वीपोरूपनाचात्रिंशाद्दशपुरुषउद्वेहेनविचित्राणिदर्शनीयानिसप्तानांवर्णानांसुवर्णस्यरूप्यस्यवमुक्तायवैडुर्य्यस्फटिकस्यमुशागल्वस्यनोहि
तिकायच॥तेषांखलुपुनरानन्दताराहिद्विहिद्विहिहेमजालेहिप्रतिछन्नोअभूवन्तुः॥सौवर्णमयेतचरूप्यमयेनहेमजालेनसौवर्णस्यहेमजाल
स्यरूप्यमयीओकिकिणीकोअभूवन्तुः॥तेषांखलुपुनरानन्दहेमजालानांवातेरितानांवातसंघट्टितानांघोषोनिश्चरतिवल्गुमनोज्ञोअसेचनकोअ
प्रतिकूलोश्रवणाय॥तद्यथापिनामपचांगिकस्यतूर्यस्यकुशलेहिपादकेहिसम्यक्ववादितस्यघोषोनिश्चरतिवल्गुमनोज्ञःअसेचनकोअप्रति
कूलोश्रवणायएवमेवानन्दसंघट्टितानांघोषोनिश्चरतिवल्गुमनोज्ञःअसेचनकोअप्रतिकूलश्रवणायइन्दुतपनाखलुपुनरानन्दराजधानीउ
अविशूत्याअभूषि॥इमेहिएवंरूपेहिशब्देहिसयथीदहस्तिशब्देहिअश्वशब्देहिरथशब्देहिपत्तिशब्देहिभेरीशब्देहिपणवशब्देहिशङ्खशब्देहि
वेशब्देहिवीणाशब्देहिगीतशब्देहिवादितशब्देहिगीतवादितशब्देअश्वत्थवादयशब्देहिअश्वत्थवादयपिवयवानानिधूर्मेवरथश्रमराजालराणपु
भुभडमस्तुवांतिशब्देहिइन्दुतपनायापुनरानन्दराजधान्यावचलयानामषष्ठीअभूषि॥विचित्रादर्शनीयासप्तानांवर्णानांसुवर्णस्यरूप्यस्यमुक्तायवैडुर्यस्य

३०८

स्फटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकायाष्षोडशयोजनानि उड्डेधेन चत्वारि योजनानि अभिनिवेशेन इदमवोच भगवानिदं वदित्वा सुगतो ह्यथापरमेत
नइवावशाला॥ इन्द्रध्वजो नाम भूमिशाखा सुवर्णवर्णा शतनुरापलक्षणे॥ महानुभावो मृषिसहनायका विनेति सो कोटिशतानि सप्ततिसुरत्नतोश्रव
रागगणस्य नायको सो प्रविशेषे इन्द्रतपनांसु निर्मिता॥ ॥इन्द्रध्वजो आनन्द तथागतोर्हं सम्यक्तबुद्धो महाध्वज सम्यक्तबोधि व्याकार्षीत॥ महाध्व
जो आनन्द तथागतोऽर्हं सम्यक्तबुद्धो ध्वजोत्तम तथागत मर्हन्त सम्यक्तबुद्ध व्याकार्षीत्॥ ध्वजोत्तमो आनन्द तथागतो सम्यक्तबुद्धो ध्वजरुचिर तथागत
सम्यक्त बुद्ध व्याकार्षीत ध्वजरुचिरो आनन्द तथागतोऽर्हं सम्यक्त बुद्धो ध्वजकेतु तथागतोर्हं सम्य सम्यक्त बुद्धो व्याकार्षीत॥ ध्वजकेतु तथागतोऽर्हन्तस
म्यक्तबुकेतुध्वज तथागत व्याकार्षीत॥ केतुध्वजो आनन्द तथागतोर्हन्सम्यक्त बुद्धो ध्वजध्वज तथागत व्याकार्षीत॥ ध्वजध्वज आनन्द तथागतोर्हं सम्य
क्तबुद्धो ध्वजमपराजितं तथागत व्याकार्षीत्॥ ध्वजमपराजित आनन्द तथागतोर्हं सम्यक्त बुद्धो अपराजितं तथागत व्याकार्षीत॥ अपराजित आः
नन्द तथागत सम्यक्त बुद्धो सुप्रताप तथागत व्याकार्षीत्॥ सुप्रताप आनन्द तथागतोर्हं सम्यक्त बुद्धो प्रदीप तथागत व्याकार्षीत्॥ प्रदीपो आनन्द त
थागतोर्हन्सम्यक्त बुद्धः सुप्रतिष्ठित तथागत व्याकार्षीत्॥ सुप्रतिष्ठितो आनन्द तथागतोर्हं सम्यक्त बुद्ध नाकमुनि तथागत व्याकार्षीत्॥ राग
मुनिरानन्द तथागतोर्हन्सम्यक्त बुद्ध महामुनि तथागत व्याकार्षीत्॥ ॥महामुनिरानन्द तथागतोर्हं सम्यक्त बुद्धो मुनिप्रवर तथाः
गत व्याकार्षीत्॥ मुनिप्रवरो आनन्द तथागतोर्हं सम्यक्त बुद्ध सद्धृतस्कंध तथागत व्याकार्षीत्॥ सद्धृतस्कंधो आनन्द तथागतोर्हं सम्यक्त बुद्धो वः
भुमन तथागत व्याकार्षीत॥ वंभुम तथागतो रानन्द सम्यक्त बुद्धो अरिष्ट तथागत व्याकार्षीत॥ अरिष्ट तथागत आनन्द सम्यक्त बुद्धो विनितावी तथा

खलु भगवांऽरणीते हि विहारे हि विहरन्तो॥ एवमुक्ते भगवानानन्दमेतदवोचत्॥ एतेमेवं आनन्द आकांक्षमाणो आनन्द तथागतो एकापिराय्यपात्रेन कल्पं वा ः
निषीदे कल्पावशेषं वा तत्कस्य हेतोः॥ एमेतं आनन्द भवति तथागतानां सर्हतां सम्यक्संबुद्धानां उरिमकोनां तथागतानामर्हतां सम्यक्संबुद्धानां विहारेहि वि
हरन्तानां॥ यथा दानपारमिताप्राप्तानां शीलपारमिताप्राप्तानां क्षान्तिपारमिताप्राप्तानां वीर्यपारमिताप्राप्तानां ध्यानपारमिताप्राप्तानां प्रज्ञापारमिताप्रा
प्तानां तत आनन्द असंख्येयकल्पा अप्रमेया असंखेया असंखेयकल्पे इन्द्रध्वजो नाम तथागतोर्हं सम्यक्संबुद्धो अभूषि॥ इन्द्रध्वजस्य खलु पुनरानन्द तथाग
तस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य इन्द्रपतना नाम राजधानी अभूषि द्वादशयोजनानि आयामेन पुरस्तिमेन पश्चिमेन च सप्तयोजनानि विस्तारेण सप्तहि प्राकारे
हि परिक्षिप्ता अभूषि॥ सौवर्णेहि सुवर्णच्छन्नेहि इन्द्रपतना खलु पुनरानन्द राजधानी सप्तहि तालपंक्तीहि परिक्षिप्ता अभूषि॥ विचित्राहि दर्शनीयाहि
सप्तानां वर्णानां सुवर्णस्य रूप्यस्य मुक्ता वैडुर्य्य स्फटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितकाये सौवर्णस्य तालस्कन्धस्य रूप्यमयं च पत्र फलं च अभूषि॥ ॥
रूप्यमयस्य तालस्कन्धस्य मुक्तामया पत्रा च फला च अभूषि॥ मुक्तामयस्य तालस्कन्धस्य वैडुलिकामया पत्रा च फला च अभूषि॥ वैडुर्य्यमयस्य तालस्क
न्धस्य मुसारगल्वमया पत्रा च फला च अभूषि॥ ॥ मुसारगल्वमयस्य तालस्कन्धस्य लोहितिकामय पत्रा च फला च अभूषि॥ लोहितिकामयस्य
तालस्कन्धस्य सुवर्णमया पत्र च फला च अभूषि॥ तेषां खलु पुनरानन्द तालस्कन्धानां वातेनेरितानां वातसंघट्टितानां घोषा निश्चरति वल्गु मनोज्ञः अ
सेचनको अप्रतिकूलः श्रवणाये॥ एवमेवानन्द तेषां तालस्कन्धानां वातेरितानां वातसंघाट्टितानां घोषा निश्चरति॥ वल्गु मनोज्ञो असेचनको अप्रतिकूलो
श्रवणाये॥ खलु पुनरानन्द तेन समयेन इन्द्रपतनायां राजधान्यां सौख्या मनुष्या पेयाते तेन तालपत्रनिर्घोषेण पञ्चहि कामगुणेहि समर्पिता समंगी ः

भूताक्रीडेत्सुः रमेन्तुः॥ इन्द्रस्तत्ना खलु पुनरानन्द सप्तहि वेदिकाजालेहि परिक्षिप्ता अभूषि॥ चित्रा हि दर्शनीया हि सप्तानां वर्णानां सुवर्णस्य रूप्यस्य
मुक्ताये वैडुर्य्यस्यस्य च स्फटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकाये सौवर्णस्य वेदिकस्य रूप्यमयी सूचिका आलम्बनं अधिस्थानकं च रूप्यामयस्य पाद
कस्य मुक्तामयी सूचिका आलम्बनमधिस्थानकं अभूषि॥ मुक्तामयस्य वैडुर्य्यस्यमयी सूचिका आलम्बनकं च वैडुर्य्यमयस्य स्फटिकमयी सूचिका
आलम्बनकमधिष्ठानकं च अभूषि॥ स्फटिकमयस्य पादकस्य मुसारगल्वमयी सूचिका आलम्बनकमधिष्ठानकमभूषि॥ ॥ मुसारग
ल्वमयस्य पादकस्य लोहितिकामयी सूचिका आलम्बनकमधिस्थानकं चाभूषि॥ लोहितिकामयस्य पादकस्य सौवर्णिका सूचिका आलम्बनक
मधिस्थानकं चाभूषि॥ तेन खलु पुनरानन्द वेदिकाजालानि द्विहि द्विहि हेमजालेहि आछतिछन्ना अभवन्तुः॥ सौवर्णकस्य हेमजालस्य रूप्यमयी किं
कणिका अभूवन्तुः॥ रूप्यामयस्य हेमजालस्य सौवर्णका किंकणिका अभूवन्तुः॥ इन्द्रस्तत्ना खलु पुनरानन्द राजधानी समन्ततो चत्वीरिणि द्वाराणि
अभूषि॥ चित्राणि दर्शनीयानि सप्तानां वर्णानां सुवर्णस्य रूप्यस्य मुक्ताये वैडुर्य्यस्य स्फटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकाये॥ तेषां खलु पुनरान
न्द द्वाराणां द्विन्नावर्णानामिष्टका अभूषि॥ सुवर्णस्य रूप्यस्य तेषां खलु पुनरानन्द द्विन्नावर्णानां सोपाना अभूषि॥ सुवर्णस्य च रूप्यस्य च तेषा
खलु पुनरानन्द द्वाराणां द्विन्नावर्णानां धरणीयो अभूषि॥ सुवर्णस्य च रूप्यस्य च तेषां खलु पुनरानन्द द्वाराणां द्विन्नावर्णानां तुला अभूषि॥
सुवर्णस्य च रूप्यस्य च तेषां द्वाराणां द्विन्नावर्णानां पटिमोदका अभूषि॥ सुवर्णस्य च रूप्यस्य च तेषां द्वाराणां द्विन्नावर्णानाउतिकल अभूषि॥

हिरको कामेषु वीतरागो सो ब्रह्मलोकसहव्रताये श्रावकाये धर्मं देशयति ॥ ये खलु पुनः पंचशिख महागोविन्दस्य ब्राह्मणस्य श्रावकाः सर्वेण सर्वं धर्मं देशयतामाजानान
न्ति ते ब्रह्मलोकसहव्रताये उपसंपद्यन्ति ॥ ये खलु पुनः पंचशिख महागोविन्दस्य ब्राह्मणस्य श्रावका न सर्वेण सर्वं धर्मं देशितमाजानन्ति ते कामावचरेषु देवेषुपप
द्यन्ति ॥ अप्येकत्या चातुर्महाराजकायिकानां सहव्रताये उपपद्यन्ति अप्येकत्या त्रयस्त्रिंशानां देवानां अप्येकत्या यामानां तुषितानां अप्येकत्या निर्माणरतीनां
अप्येकत्या परनिर्मितवशवर्तीनां देवानां सहव्रताये उपसंपद्यन्ति ॥ ये खलु पुनः पंच स्त्रियो वा पुरुषा वा महागोविन्दे ब्राह्मणे करुपचित्तानि श्रावकेषु वा स्मा
न्ते कायस्य भेदात् परं मरणाद् अपायदुर्गतिविनिपातं नरकेषूपपद्यन्ति ॥ ये खलु पुनः पंचशिख स्त्रियो वा पुरुषा वा महागोविन्दे ब्राह्मणे चित्तानि श्रावकेहि वा
स्यन्ते कायस्य भेदात्परं मरणात्सुगतिं स्वर्गकाये देवेषूपपद्यन्ति ॥ ये खलु पुनः पंचशिख महागोविन्दो ब्राह्मणो ग्रामं वा निगमं वा उपनिश्राय विहरति तत्र च
विहरति ॥ राजा वा राष्ट्रस्य देवो वा गृहपतिका वा ब्राह्मणो वा यत्रापि निरूहमार्गं पतिपद्यति भवति राजा वा राष्ट्रस्य देवो वा गृहपतिका वा ब्रह्मा वा ब्राह्मः
णानां वा अपि हि जिनी ब्राह्मणा गृहपतिका निगमजनपदा उत्कलिता इमं उदानमुदानयन्ति ॥ नमस्तस्य आर्यस्य महागोविन्दस्य नमो आर्यस्य सप्तपुरोहितस्य
॥ इदमवोच भगवानिदं वदित्वा सुगतो अथ परस्तदुवाच ॥ शास्ता भूतपूर्वं श्रुतभो ब्रह्मदत्ते च वेरणा अभू ॥ अथ भरतरूणा ध्वनरा श्री इत्येते षष्ठ भ्रातरो ॥ इद
मवोच भगवान् राजगृहे विहरन्तो गृध्रकूटे पर्वते इमस्मिंश्च पुनर्व्याकरणे भाष्यमाणे पंचशिखस्य गन्धर्वपुत्रस्य विरजो विगतमलं धर्मेषु धर्मचक्षुर्विशुद्धं आत्तम
नः पंचशिखो गन्धर्वपुत्रो भगवतो भाषितमभ्यनन्द ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु पुन भिक्षवः युष्माकमेवं स्यादन्यः स तदा महागोविन्दो नाम ब्राह्मणो अभूषि ॥ न खल्वेत
देवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ अहं स भिक्षवः तेन कालेन तेन समयेन महागोविन्दो नाम ब्राह्मणो अभूषि ॥ न तदापि मया प्रव्रजितेन महाजनकाया अनुप्रव्रजितो ॥ ए

तरहिंपिमयाप्रव्रजन्तेनमहाजनकायाअनुप्रव्रजितं॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुनेगोविन्दीयेभगवतोपूर्वेनिवाससंप्रयुक्तंसूत्रंसमाप्तं॥ ॥भग
वान्सम्यक्संबुद्धोयदर्थंसमुपागतस्तमर्थमभिसंभावयित्वाश्रावस्त्यांविहरति॥जेतवनेअनाथपिण्डस्यारामेशास्तादेवानांचमनुष्याणांचसत्कृतोगुरुकृतोमा
नितोपूजितोअपचितोविस्तरेणनिदानंकृत्वायावच्छिक्षापदंचपुनर्बुद्धाभगवन्तोयेहियेहिविहारेहिआकांक्षन्तिविहरितुं॥तेहितेहिविहारेहिविहरन्ति॥ऋ
जुचित्तामृदुचित्ताकर्मणीपरिहारिनचित्तामैत्रचित्तादान्तचित्ताशान्तचित्तामुक्तचित्ताविमलचित्तापारशुद्धचित्ताप्रभास्वरचित्ताविनीवरणचित्ताऋजुचित्तास्थि
तचित्ताप्रतिस्थितचित्ताअसंगचित्ताअशक्तचित्ता॥अदुष्टचित्ताअमूढचित्तापृथिवीसमचित्ताआपासमचित्तातेजोसमचित्तावायुसमचित्ता॥काचिलि
न्दिकमृदुस्पर्शोपमचित्ताइन्द्रकीलोपमचित्तासुविमुक्तचित्तासुविमुक्तप्रज्ञाउत्क्षिप्तपरिखाआवेदीप्राकारानिरर्गडाआर्यधर्मोध्वजायमनोन्नमाब्राह्मणोत्त
मान्तेक्षियस्नातकावेदपारगासत्यवादिनोअर्थवादिनोन्यायवादिनोअविपरीतवादिनोतथावादिनोअवितथवादिनोअनन्यथावादिनो॥तस्मात्तथाग
तोअवितथावादिनोतिउच्यति॥तत्रखलुभगवानायुष्मन्तमानन्दमामन्त्रयति॥एकपिण्डपात्रेनाहंआनन्दत्रैमासंनिषीदिष्यं॥उत्तरिमकानांतथागतानाम
र्हतासम्यक्संबुद्धानांविहारेहिविहरिष्यमासेकथंचिदुपसंक्रमिष्यमन्येषां॥साधुभगवानितिआयुष्मानानन्दोभगवतःप्रत्यश्रौषीत्॥अथखलुभगवांत्रै
मासंनिषीदेएकपिण्डपात्रेनपूरिमकानांतथागतानामर्हतामर्हतासम्यक्संबुद्धानांविहारेहिविहरन्तो॥अथखलुभगवांत्रैमासस्य॥येनसायाह्नसमयेप्रतिसंलयना
व्युत्थायविहारातोनिर्गम्यपर्यङ्केनिषीदेत्॥अद्राक्षीत्खल्वायुष्मानानन्दःकुटिप्रच्छायायांपर्यङ्केनिषण्णंभगवन्तंदृष्ट्वाचपुनर्येनभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वाभगव
तःपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेनिषीदिएकान्तनिषण्णोभगवन्तमेतदवोच॥उपशान्तप्रसीनानिभगवतइन्द्रियानिपरिशुद्धोछविवर्णोभाजतमुखवर्णो॥अथ

एतदवोचत॥ नेन हि भो माहागोविन्द क्षतिपालेहि यावद्वयं स्वकस्वकेहि राज्येहि पुत्रभ्रातृकां स्थापयित्वा आगमिष्यामः॥ यावद्भवन्तो महागोविन्दस्य गति
र्भविष्यति॥ सा अस्माकमपि गतिर्भविष्यति॥ एवमुक्ते पंचशिख महागोविन्दो ब्राह्मणस्तां षट्क्षत्रियानेतदवोचत॥ अल्पिकं खल्विदं भवन्तो यमिदं सहादि
वसानि तेन हि भवन्तो सुखी भवथ॥ यस्येदानीं कालं मन्यथ॥ अथ खलु पंचशिख महागोविन्दो ब्राह्मणो एतेन तानि सप्त ब्राह्मणमहाशालसहस्राणि सप्त च
स्नातकशतानि तेनोपसंक्रमित्वा एतदवोचत॥ एन्तु भवन्तो एन्तु भवन्तः अन्तरायानि उपाध्याये पर्येषथ यो वो मन्त्रानि वारयिष्यति प्रव्रजिष्याम्यहं अगार
स्यानगारितं॥ तत्कस्य हेतोः॥ श्रुतं हि मया महाब्राह्मणसंमुखादामगन्ध्वीं भाषमाणस्य न तं शक्यं अगारमध्यावसता एकान्तसंलिखितं एकान्तानवद्यं प
रिशुद्धपर्यवदातं ब्रह्मचर्यं चरितुं॥ अल्पकं जीवितं गमनीयं संपरायं नो नास्ति जातस्यामरणं तस्मात् तानवद्य प्राज्ञं बोधव्यं कर्तव्यं कुशलं चरितव्यं ब्र
ह्मचर्यं न किंचिल्लोके पापं कर्म करणीयं॥ एवमुक्ते पंचशिख तानि सप्त ब्राह्मणमहाशालसहस्रा सप्त च स्नातकशतानि महागोविन्दं ब्राह्मणमेतदवोचन्
मा भवान् गोविन्दो अगारस्यानगारियं प्रव्रजतु प्रव्रज्या हि नामेयातो महागोविन्दो अल्पार्थिका च अल्पभोगा च अल्पसंख्या च अल्पानुशंसा च ब्राह्मणप्रहिना
मैतं भो महागोविन्द महर्द्धिं च महासारं च महेशाख्यं च महानुशंसं च॥ एवमुक्ते पंचशिख महागोविन्दो तानि सप्त ब्राह्मणसहस्राणि सप्त च स्नातकश
तानि एतदवोचत॥ मा भवन्तो एवं वरित्थ प्रव्रज्या हि नामेषा भवन्ति महर्द्धिया च महालाभा च महेशाख्या च महानुशंसा च ब्राह्मणप्रहिना मैतं भवन्तो अल्पार्थिं च
च अल्पलाभं च अल्पसंख्या वाल्पानुशंसा च यं पिता वड्ढवन्तो किंचिज्जानाति सर्वं तं अस्माकमपि निरादानं॥ एवमुक्ते पंचशिख सप्त ब्राह्मणसहस्राणि सप्त च स्ना

तकशतानिमहागोविन्दंब्राह्मणमेतदवोचन्॥ एवमेतंभोउपाध्याय एवमेतंसोप्रव्रज्यानामेषामुपाध्यायेमहर्द्धियाञ्चमहानुभावमहेशाख्याञ्चमहत्तुस
शावब्राह्मणपंहिनामेनंभोउपाध्याय अन्यार्थियंचात्पनाभंचाल्पानुसंशावसन्नब्राह्मणमहाशालसहस्राणिसप्तचस्नातकशतानिएतदवोचन्॥ तेनहिभ
वन्तोसुखीभवथ॥ यस्येदानिकालंमन्यथ॥ अथखलुपञ्चशिखमहागोविन्दोयेनतावत्चत्वारिंशत्सदृशीभार्यातेनोपसंक्रमित्वाचत्वारिंशत्सदृशीयोभार्याः
र्यायेएतदवोचन्॥ एतुभोतीयोयावदिच्छतिस्वकस्वकानिज्ञातिकुलानिइच्छन्तुयाइच्छति॥ अन्यंभर्त्तारंपर्येषन्तुयाइच्छन्तिनाइमस्मिएवब्राह्मणकुलेव
सन्तुसमियन्तिइमस्मिंब्राह्मणकुलेप्रभूतमानुष्यकाभोगाधार्मिकोधर्मलब्धाधार्मिकेनवर्तनाभिसाहिताअभिसंभृताः प्रव्रजिष्याम्यहंअगारस्मान
गारियंतत्कस्यहेतोः॥ श्रुतंहिमयामहाब्राह्मणाःसंमुखादामगन्धोभाषमाणाएतन्नशक्यमगारमध्यावसताएकान्तसलिखितंएकान्तानवद्यंपरिशु
द्धंपर्यवदातंब्रह्मचर्यंचरितुंतत्कस्यहेतोः॥ अल्पकंजीवितंगमनीयःसंपरायःनास्तिजातस्यामरंतस्मात्तातव्यंप्राज्ञव्यंवाबोधव्यंकर्त्तव्यंकुशलंचरितव्यं
ब्रह्मचर्यपकिञ्चिल्लोकपापकंकर्मकरणीयं॥ एवमुक्तेपञ्चशिखेनताश्चत्वारिंशत्सदृशीयोभार्यायोमहागोविन्दब्राह्मणमेतदवोचन्॥ आर्योअस्माकंखलुमहा
गोविन्दोदेवाकान्तोभर्त्ताभर्तृःकालसखासखकानेयाञ्चभार्यस्यमहागोविन्दस्यगतिर्भविष्यतिसाअस्माकमपिगतिर्भविष्यति॥ एवमुक्तेपञ्चशिख
महागोविन्दोब्राह्मणोताचत्वारिंशत्सदृशीयोभार्यायोएतदवोचन्॥ तेनहिभोतीयोसुखीभवथयस्येदानिकालंमन्या॥ अथखलुपञ्चशिखमहागोविन्दोब्रा
ह्मणानदहोसप्तमेदिवसेकेशश्मश्रूणिअवतारयित्वाकाषायाणिवस्त्राणिआच्छादयित्वाअगारस्मानगारियंप्रव्रजितः तथाप्रव्रजितपुनःसमानसप्तचराजानः
नोअनुप्रव्रजेत्सुः कःपुनर्वादोअन्यायवेनासिकायजनतायेसाअभूषिपरिषाअनेकसतानाअनेकसहस्राःमहागोविन्दःखलुपुनःपञ्चशिखब्राह्मणोवाः

शिखनेसाषर्णाराज्ञामेतनभूषिब्राह्मणाहिनामस्त्रेस्त्रीलुब्धाभवन्ति॥यन्नूनंवयंमहागोविन्दंब्राह्मणंस्त्रीहिरूपनिमन्त्रेम॥अथखलुपंचशिखप्रमुखारा
जानोमहागोविन्दंब्राह्मणंस्त्रीभिरूपनिमन्त्रन्तु॥तंविद्यन्तिमहागोविन्दइमेषुषत्सुराज्येषुप्रभूताप्रासादिकादर्शनीयाअक्षुद्रावकाशापरमायशुभ
वर्णपुष्कलतायसमन्वागताततोभवामहागोविन्दोस्त्रीयःआदीयतुमाभवामहागोविन्दोअगारस्यानगारियंप्रव्रजतु॥एवमुक्तंपंचशिखमहागो
विन्दोब्राह्मणोतांषड्राज्ञमेतदवोचत्॥संविद्यन्तिखलुभवन्तोअस्माकमपिचत्वारिंशत्सदृशीयोभार्याप्रासादिकादर्शनीयाअक्षुद्रावकाशापरमाय
शुभवर्णपुष्कलतयासमन्वागतापिचापमपहायअगारस्यानगारियंप्रव्रजिष्यामि॥तत्कस्यहेतोः॥श्रुतंहिमहाब्राह्मणोसंमुखादामगंधाभाषमा
णस्यनतंशक्यमगारवध्यावसताएकान्तसंलिखितंएकान्तानवद्यंपरिशुद्धपर्यवदातंब्रह्मचर्यंचरितुंअल्पकंजीवितंगमनीयसंपरायोनास्ति
जातस्यामरणंतस्माज्ज्ञानव्यप्राज्ञव्यंबोद्धव्यंकर्त्तव्यंकुशलंचरितव्यंब्रह्मचर्यंनचकिंचिल्लोकेपापंकरणीयं॥एवमुक्तेपंचशिखेषड्राजानोमहा
गोविन्दब्राह्मणमेतदवोचत्॥तेनहिमहागोविन्दप्रतिपालेहिसप्तवर्षाणियावद्वयंस्वकस्वकेहिराज्येहिपुत्रभ्रातृकांस्थापयित्वाआगमिष्यामि॥यावद्भवतोमहा
गोविन्दस्यगतिर्भविष्यति॥सचास्माकमपिगतिर्भविष्यति॥एवमुक्तेपंचमहागोविन्दोब्राह्मणस्तांषड्राज्ञएतदवोचत्॥अतिचिरंखल्वेतंभवन्तोपमिदंसप्तव
र्षाणिप्रव्रजिष्याम्यहंअगारस्यानगारियं॥तत्कस्यहेतोः॥श्रुतंहिमयाब्राह्मणाःसमुखादामगन्धेभाषमाणस्यनतंशक्यमगारमध्यावसताएकान्तसंलिखितं
एकान्तानवद्यंपरिशुद्धंपर्यवदातंब्रह्मचर्यंचरितुमल्पकंजीवितंगमनीयसंपरायनास्तिजातस्यामरणं॥तस्माज्ज्ञानव्यंप्राज्ञव्यंबोधव्यंकर्त्तव्यंकुशलंचरित
व्यंब्रह्मचर्यंनकिंचिल्लोकेपापकर्मकरणीयं॥एवमुक्तेपंचशिखेनषड्राजानोमहागोविन्दब्राह्मणमेतदवोचत्॥तेनहिभोमहागोविन्दप्रतिपालेहिषड्

षाणि ॥ एवं पेयालं पंच वर्षाणि चत्वारि वर्षाणि त्रीणि वर्षाणि द्वि वर्षाणि एक वर्षं ॥ सप्त मासानि प्रतिपालेहि याव द्वयं महागोविन्द एकैकेहि राज्येहि
पुत्रभ्रातृकां स्थापयित्वा आनष्यिष्यामः ॥ यावद्भवन्तो गोविन्दस्य गतिर्भविष्यति ॥ सा चास्माकं पि गतिर्भविष्यति ॥ एवमुक्ते पंचशिख महागोविन्दो ब्राह्मः
णस्तां षड्राजानमेतदवोचत् ॥ अति चिरं खल्वेतं भवन्तो यमिदं सप्त मासा प्रव्रजिष्यामहं अगारस्यानगारियं तत्कस्य हेतो ॥ श्रुतं मया महाब्राह्मणो सम्मुः
खादामगन्धं भाषमाणस्य तन्न शक्यमगारवध्यावसता एकान्तसंलिखितं एकान्तानवद्य परिशुद्धं पर्यवदातं ब्रह्मचर्यं चरितुं अल्पकं जीवितव्यं गमनी
य सांपरायो नास्ति जातस्यामरणं तस्माज्ञातव्यं प्राप्तव्यं बोधव्यं कर्तव्यं कुशलं चरितव्यं ब्रह्मचर्यं न किंचिल्लोक पापकरणीय ॥ एवमुक्ते पंचशिख ते ष
ड्राजानो महागोविन्दं ब्राह्मणं एतदवोचत् ॥ तेन हि महागोविन्द प्रतिपालेहि षण्मासा यावद्वयं एकैकेहि राज्येहि पुत्रभ्रातृकां स्थापयित्वा आगमि
ष्यामः एवं सर्वत्र कर्त्तव्यं ॥ पेयालं पंच मासा चत्वारि मासा त्रीणि मासा द्वे मासा एक मासा याव द्वयं एकैकेहि राज्येहि पुत्रभ्रातृकां स्थापयित्वा आगमि
ष्यामः ॥ यावद्भवन्तो महागोविन्दस्य गतिर्भविष्यति सा अस्माकमपि गतिर्भविष्यति ॥ एवमुक्ते पंचशिख महागोविन्दो ब्राह्मणस्तां षड्राजानमेतदवोचत्
अति चिरं खल्वेदं भवन्तो यदिदं अर्द्धमासं प्रव्रजिष्यामहं अगारस्मानगारियं ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ श्रुतं हि मया महाब्राह्मणाः सम्मुखादामगन्धं भाषमाणस्य तः
न्न शक्यमगारवध्यावसता एकान्तसंलिखितं एकान्तानवद्यं परिशुद्धं पर्यवदातं ब्रह्मचर्यं चरितुं अल्पकं जीवितव्यं गमनीयं सांपरायं नास्ति ज्ञातस्यामरणं त
स्मात्ज्ञातव्यं प्राप्तव्यं बोधव्यं कर्तव्यं कुशलं चरितव्यं ब्रह्मचर्यं न किंचिल्लोक पापकर्मं करणीयं ॥ एवमुक्ते पंचशिख ते षड्राजानो महागोविन्दं ब्राह्मणाः

वत्॥तेनहिभोमहागोविन्दोसुखीभवयस्सेदानींकालंमञ्ञसि॥भूतंवमेतंभगवान्किलतेनसमयेनमहागोविन्दोनामब्राह्मणोअभूषिम्हरतिभगवा॥एवमुत्तेभग
वापञ्चशिखगन्धब्बपुत्रमेतदवोचत्॥एवमेतंपञ्चशिखअहंतेनकालेनतेनसमयेनमहागोविन्दोनामब्राह्मणोअभूषि॥स्मरामिवाहंनवतेपुनःपंचशिखभूतनयः
थासोमहागोविन्दोब्राह्मणोअगारस्मानगारियंपब्बजितो॥एवंभगवनहंखनुसोपंचशिखमहागोविन्दोब्राह्मणोयेनरेणुराजातेनायस्मन्तंकमित्वारेणुराजानंगा
थायेअज्झभाषि॥आमन्तेसिमहाराजारेणुभूमिपतेनत्व॥पब्बजामिपजानत्यरज्जंपोरोहितंवमे॥एवमुत्तेपंचशिखरेणुराजामहागोविन्दब्राह्मणंगाथायपुः
त्यभाषति॥सचेतस्मिऊनंकामेहिवयंतेपूरयामथकोवाहंतन्तहेठेहिवयन्तेधारयामथभर्येपितावयंपुत्रमागोविन्दउडज्ञाहि॥एवमुत्तेपंचशिखमहागोवि
न्दोब्राह्मणोयेनरेणुराजातेनायस्मिन्त्वारेणुराजानंगाथायेअध्यभाषति॥नास्तिऊनंकामेहिहेठयितानविद्यति॥अमनुस्सवचनंसुत्वाकथवत्तेमअन्यथा
॥एवमुत्तेपंचशिखरेणुराजामहागोविन्दब्राह्मणंगाथायेपत्यभाषति॥अमनुस्सोकथंवण्णोकिंवाअत्थंअभाषति॥यस्सत्वंवचनंसुत्वाजानेसिअस्माकंग
हंचकेवलं॥एवमुत्तेपंचशिखमहागोविन्दोब्राह्मणोरेणुराजानंगाथायेअध्यभाषति॥सर्वेतिमंपुब्बेकामस्सओपवुत्थस्समेसतोः॥अग्गिपज्जालितोआसी
कुसचीरपरिच्छदो॥ततोहंपिब्रह्माउपरिहितइस्सनोकेसरानन॥यस्साहंवचनंसुत्वाजहामियुष्माकंगहंचकेवलं॥एवमुत्तेपंचशिखरेणुराजामहागोविन्दंब्रा
ह्मणंगाथायेपत्यभाषयति॥श्रद्धासवयंभवतोयथागोविन्दभाषति॥अमनुस्सवचनंसुत्वाकथंवत्तेमअन्यथा॥अन्तापिवचनाभूवामहागोविन्दोकुशले
नएवआविसन्तियावभवतोगोविन्दस्सगतिर्भविस्सति॥साअस्माकंअपिगतिभविस्सति॥यथाआकाशविमलोसुद्धोरहविरोमणिः॥एवकुसलेचरिस्साः
भिगोविन्दस्सनुशासने॥एवमुत्तेपंचशिखमहागोविन्दोब्राह्मणोरेणुराजानंगाथाभिरज्झभाषति॥सचेजहथकामानियत्थसत्ताःपृथक्जनाःसमूतभतेह

टोभवःक्षान्तिवहुसमाहिता॥ एषमार्गो ब्रह्मयानेस्य एषमार्गःसत्पतरःसद्धर्मोऋषिभिराख्यातोब्रह्मलोकोपपत्तये॥ अथोषोत्खलुपंचशिखतेषड्राजानोमहागोवि
न्दोब्राह्मणोअगारस्यानगारियंप्रव्रजिष्यामीति॥ तेक्षिडसेवसंनियतेन्तुः॥ अथखलुपंचशिखमहागोविन्दोब्राह्मणोयेनतेषड्राजानोतेनोपसंक्रमित्वा र
ताषड्राजानमेतदवोचन्त॥ एन्तुभवन्तो एन्तुभवन्तोअन्यदानिआचार्यधर्षयथायोवास्वकस्वकेषुराज्येषुअर्थार्थानिसमनुशासिष्यति॥ तत्कस्यहेतोः॥
प्रव्रजिष्याम्यहंअगारस्यानगारियं॥ श्रुतंहिमयाब्राह्मणोसंमुखादागन्धर्वंभाषमानस्यतंशक्यंनगारंमध्यावसताएकान्तसंलिखितंएकान्तानवद्यंपरि
शुद्धंपर्यवदातंब्रह्मचर्यंचरित्तअल्पंजीवितव्यंगमनीयंसंपरायोनास्तिजातस्यामरणं॥ तस्माज्ञातव्यंप्राज्ञव्यंबोधव्यंकुशलंचरितव्यंब्रह्मचर्यंनकि
चिल्लोकेपापकर्मंकर्तव्यं॥ अथखलुपंचशिखतेषाखराणोराज्ञामेतदभूषि॥ ब्राह्मणाहिनामेतेभोगलुब्धाभवन्ति॥ यन्नूनंवयंगोविन्दंमहाब्राह्मणंभो
गेहिउपनिमन्त्रयेम॥ अथखलुपंचशिखतेषड्राजानोमहागोविन्दंब्राह्मणंभोगहिउपनिमन्त्रेन्तुः॥ संविद्यन्तिमहागोविन्दइमेश्रवस्तुराज्येसुप्र
भूतामानुष्यकोभोगाधार्मिकोधर्मलब्धाधार्मिकेनवलेनअभिसाहिताअभिसंभूताततोभवान्महागोविन्दधर्मनादिशदतु॥ माभवान्महागोविन्दअगा
रस्यानगारियंप्रव्रजतु॥ एवमुक्तेपंचशिखमहागोविन्दोब्राह्मणोषड्राजानःएतदवोचत॥ संविद्यन्तिखलुभवन्तोअस्माकमपिप्रभूतामानुष्यकाभोगार
धार्मिकाधर्मलब्धाधार्मिकेनवलेनात्माहृताअभिसंभूतातानपिचाहंअपहायोगारस्यानगारियंप्रव्रजिष्या॥ तत्कस्यहेतोः॥ श्रुतंहिमहाब्राह्मणोसंमु
खादामगन्धर्वंताभाषमाणस्यतंनशक्यमगारंतमध्यावसतो॥ एकान्तसंलिखितंएकान्तानवद्यंपरिशुद्धंपर्यवदातंब्रह्मचर्यंचरितुं॥ अल्पकंजीवितव्य
गमनीयंसांपरायंनास्तिजातस्यामरणं तस्माज्ञातव्यंप्राज्ञव्यंबोधव्यंकर्तव्यंकुशलंचरितव्यंब्रह्मचर्यंनहिकिंचिल्लोकपापंकरणीयं॥ अथखलुपंचः

मिकथंजानेमतेवयं॥एवमुक्तेभवन्तोमहाब्रह्मामहागोविन्दंब्राह्मणंगाथायेप्रत्यभासतियेकुमारेतितंजाननिब्रह्मलोकेसनातनंदेवापिसजानां [illegible]
गोविन्दजानथ॥एवमुक्तेभवन्तोमहागोविन्दोब्राह्मणोमहाब्राह्मणंगाथायेभाषति॥वर्णवायशावान्नुतंवाकिंत्वमसिमारिषअजानन्तोतेपृच्छामिकथंजानाम
तेवयं॥अथखलुभवन्तोमहागोविन्दआसनउदकेपाद्यमधुकल्पंचपायसंमतिगृह्णातुहिमेब्रह्मेअग्रंमभिहरामिते॥अथखलुभवन्तोमहाब्रह्मामहागोविन्दोः
गाथायप्रत्यभाषति॥आसनमुदकपाद्यंमधुकल्पंचपायसं॥प्रतिगृह्णतिमहागोविन्दोअग्रंअभिहरामिते॥एवमुक्तेभवन्तोमहागोविन्दोब्राह्मणोमहाब्रा
ह्मणंगाथायेध्यभाषयति॥दृष्टेधर्मेहितार्थंसंपरायसुखानिवा॥कृतावकाशोपृच्छयंयन्मेमनसिप्रार्थितं॥एवमुक्तेभवन्तोमहाब्रह्मामहागोविन्दंब्राह्मणं
गाथायेप्रत्यभाषति॥दृष्टधर्मेहितार्थंवासंपरायसुखानिवा॥कृतावकाशःपृच्छाहियंभवस्याभिप्रार्थितं॥अथखलुपुनर्भवन्तोमहागोविन्दस्यब्राह्मणस्यै
तदभूषि॥पर्यावारितंमेखलुमहाब्रह्मप्रश्नव्याकरणेनकिंदानीममनब्राह्मणंपृच्छेयंदृष्टधार्मिकमर्थंमाहोस्विदुताहोसांपरायिकं॥अथखलुभवन्तोमहागोः
विन्दस्यब्राह्मणस्यैतदभवत्॥अस्तिनावदयंदृष्टधार्मिकोअर्थोयमिदंपत्रकामगुरणानामत्ययनूनाहंमहाब्राह्मणंसांपरायिकेअर्थेप्रश्नंपृच्छेयं॥अथखलु
महागोविन्दोब्राह्मणोमहाब्रह्माणंसांपरायिकंअर्थंप्रश्नंपृच्छेत्पृच्छामिब्राह्मणंसनत्कुमारंकांक्षीअकांक्षीपरिवारियेषुकथंकरोतिकिंवकरोहिमावारोप्रा
प्नोतिअमृतोअमृतंब्रह्मलोकं॥एवमुक्तेभवन्तोमहाब्रह्मागोविन्दंब्राह्मणंगाथायेप्रत्यभाषेति॥हित्वाममत्वंमनुजेषुब्राह्मेएकोतिभूतोकरुणाविविक्तो॥नि
रामगन्धोविरतोमैथुनातोप्राप्नोतिअमृतोअमृतंब्रह्मलोकं॥एवमुक्तेभवन्तोमहागोविन्दोब्राह्मणोमहाब्राह्मणमेतदवोचत्॥हित्वाममत्वेतियंभवन्तोमहा
ब्राह्मणोभाषमाणस्यएतेनमर्थमाजानामयथेदंएकत्योअगारस्यनगारियंप्रव्रजे॥अनल्पभोगस्कन्धंप्रहायमहान्तंवाभोगस्कन्धंप्रहाय॥अल्पंवाज्ञातिवर्गंप्र

हायमहान्तंवाज्ञातिवर्गंप्रहायउत्वकेशश्मश्रूणाघानीवकूनाद्रासभवतिमपहृतगृहव्यंजनोसंघाटीपात्रचीवरमादायशिक्षतिशिक्षापदेषुकायकर्मवाक्कर्मणास
मन्वागतोपरिशुद्धेनपरिशुद्धाजीवोहिनाममत्तेतिवयंभवन्तोमहाब्राह्मणोभाषमाणस्यएतमर्थमाजानामएकोतीवयंभगवन्तोमहाब्राह्मणोएतमर्थमा
ज्ञानाम॥यदिहिकल्पोवितर्कविचाराणांव्युपसमादध्यात्मसंप्रसादाच्चेतसएकोतीभावादवितर्कमविचारंविवेकजंप्रीतिसुखंप्रथमंध्यानमुपसंपद्यविह
रति॥एकोतिभूतोतिवयंभवन्तोमहाब्राह्मणोभाषमाणस्यएतमर्थआजानामकरुणोविमुक्तोतिवयंभवन्तोमहाब्राह्मणोभाषमाणस्यएतमर्थमाजानामा
यदिहिकल्पोकरुणापरोनचेतसाएकांदिशंस्फारित्वोपसंपद्यविहरति॥विपुलेनमहद्गतेनअद्वयेनाप्रमाणेनाअवैरेणाव्याबाध्येनतथाद्वितीयंतथातृतीयंत
थाचतुर्थमिति॥ऊर्ध्वमधोतिर्यक्सर्वेहिसर्वत्रतायेसर्वावन्तंलोकंस्फुरित्वोपसंपद्यविहरतिकरुणोविविक्तेति॥वयंभवन्तोमहाब्राह्मणोभाषमाणस्यएतमर्थं
मानानेआमगन्धंवयंभवन्तोमहाब्राह्मणस्यभाषमाणस्यार्थंजानामएतेआमगन्धामनुजेषुब्राह्मणाएवंनविन्देतधीरकुहिमेनावृतावारिवहाकञ्जलआपापियः
कानिर्वृत्ताब्रह्मलोकं॥एवमुक्तेमहाब्रह्मामहागोविन्दंब्राह्मणंगाथायेप्रत्यभाषति॥क्रोधोमृषावादोकथंकथाचकरियअतिमानोतिअन्याईर्ष्यातिचहिंसाव
परवादरोषणा॥एतेआमगन्धामनुजेषुब्रह्मलेयेनावृतावारिवहाकञ्जलआपापिकानिर्वृत्ताब्रह्मलोकं॥एवमुक्तेभगवान्महागोविन्दोमहाब्राह्मणोमेतदुवाच॥ः
आमगन्धोतिवयंभवन्तोमहाब्राह्मणोभाषमाणस्यएतमर्थंजानाम॥नमेशक्यमगारमध्यावसताएकान्तसंलिखितंएकान्तानवद्यंछत्तपरिशुद्धंपर्यवदात
ब्रह्मचर्यंचरितुंअल्पकंजीवितंगमनीयंसाम्परायःनास्तिजातस्यामरणंतस्माज्ज्ञातव्यंमन्तव्यंबोधव्यंकर्तव्यंकुशलंकर्तव्यंब्रह्मचर्यंनकिंचिल्लोकेपापकर्ममक
रणीयं॥प्रव्रजीष्यामिदानिहंभोमहाब्रह्मेअगारस्यानगारियंसचेत्भगवान्महाब्रह्माअनुशासय॥एवमुक्तेभवन्तोमहाब्रह्मामहागोविन्दंब्राह्मणमेतदवो

ततरेवा व्यक्तनरो वा यद्मा पृथिवी सप्तधा स्वभाजयिष्यति॥ अथ खलु भवन्तो रेणु राजा अन्यतरं पुरुषं आमन्त्रयति॥ एहि त्वं भो पुरुष येन महागोविन्दो ब्रा
ह्मणस्तेनोपसंक्रमित्वा महागोविन्दं ब्राह्मणं एवं वदेहि राजा रेणुर्भवन्तं महागोविन्दमामन्त्रयति॥ साधु महाराजेति स पुरुषः रेणुस्य राज्ञो प्रतिश्रुत्वा ये
न महागोविन्दो ब्राह्मणस्तेनोपसंक्रमित्वा महागोविन्दं ब्राह्मणमेतदवोच॥ राजा रेणुर्भवन्तं महागोविन्दं आमन्त्रयति॥ उपसंक्रमतु भवां महागोविन्दो
येन राजा रेणुः साधु ति महागोविन्दो ब्राह्मणो तस्य पुरुषस्य प्रतिश्रुत्वा येन रेणु राजा तेनोपसंक्रमित्वा रेणुना राज्ञा सहसंमोदनां कथां संमोदयित्वा सा
रायणीयां कथां व्यतिसारयित्वा एकान्ते निषीदि॥ एकान्ते निषण्णं महागोविन्दं ब्राह्मणं रेणु राजा नमेतदुवाच॥ इमां भवन्तो महापृथिवीं सप्तधा राज्येः
विस्तीर्णां दक्षिणा दक्षिणेन संक्षिप्ता सकटमुखसंस्थिता अस्य मध्यं रेणुराजन्तर भिअन्ते प्रकल्पितानां च अस्माकानां पोतनं माहिष्मति च वर्त्तिनां सौवीरा
णां नगरं रोरुकं मिथिलां च विदेहानां च अङ्गेषु मापये वाराणसीं च काशिषु एतं गोविन्दमापितं॥ अथ खलु भवन्तो गोविन्दो ब्राह्मणस्तां षट्क्षत्रियाणां एकैके
पुराणे हि प्रतिष्ठापये॥ अचिराभिषिक्ता च षड्राजानः क्षिप्रमेव संनिपतिता ता येन महागोविन्दो ब्राह्मणस्तेनोपसंक्रमित्वा महागोविन्दं ब्राह्मणमेतदवोचः
वत्॥ एवं वदन्तु भवान्महागोविन्दो अनुशासतु मे भवान्महागोविन्दो यथा च भवं महागोविन्दो रेणुस्य राज्ञः अर्थार्थानि समनुशासति॥ तथा इमेषु षट्सु राज्येषु
अर्थार्थानि समनुशासति॥ तेन खलु पुन समयेन महागोविन्दो ब्राह्मणः सप्तानां राज्ञां अर्थार्थानि समनुशासति॥ सप्त च ब्राह्मणशतानि स्नातकानां मन्त्रां वाच
न्ति सप्त च स्नातकशतानि मन्त्रां वाचेन्ति॥ एवं तु मे भवानाह॥ अपि हि जित ब्राह्मणगृहपतीनां नैगमजानपदेन महाभागं गोविन्दब्राह्मणं एवं सञ्जानन्ति॥
पश्यति आर्यो महाभागो गोविन्दो साक्षान्महाब्राह्मणो महाब्रह्मणा न पुनः सार्धं दिव्रायमन्त्रेयं मन्त्रिय अर्थार्थानि समनुशासति अथ घोषो खलु पुनः

भैवन्तोमहागोविन्दोब्राह्मणाममकिलब्राह्मणगृहपतिनानैगमजानपदाएवंसंजानन्तिआर्योमहाभागोगोविन्दोसाक्षात्पश्यतिब्राह्मणामहाब्राह्मणाचपु
नब्रह्मार्द्धंचिन्तयतियअर्थार्थानिसमनुशासति॥नखलुपुनरहंपश्यामिसाक्षात्महाब्राह्मणानचपुनरहंमहाब्राह्मणेनसार्द्धंचिन्तयतिविनिश्चियमन्त्रियअर्थार्था
निसमनुशासति॥नखलुपुनर्मेतन्ताधुनक्षतिहपयामहम्भूतंअसन्तवर्णाअधिवासेयंयश्चतंखलुपुनर्मेतंपौराणानांआचार्याणांजीर्णानांवृद्धानांमहल्लका
नांअध्वगतवयमनुप्राप्तानांसुखाभ्यमाप्तानांयोचत्वारिवार्षिकानांमासांप्रतिसंलीनोकरुणाध्यानंध्यायेतितंसाक्षात्महाब्रह्माउपसंक्रमतिपश्चादस्यार्थो
अभिप्रेतोभवतिनचास्यएछितोयेनविसर्जयन्ति॥यंनूनाहंचत्वारिवार्षिकानांमासानांप्रतिसंलीनोकरुणाध्यानंध्यायेयं॥सचेतेभवान्मेअनुजानाति॥एव
मुक्तोभवन्तोरेणुराजामहागोविन्दंब्राह्मणमेतदवोच॥तेनहिभोमहागोविन्दोसुखीभवयस्यदानिकालंमन्यसिइति॥अथखलुभवन्तोमहागोविन्दोचत्वारिवार्षि
कांमासांप्रतिसंलीनःकरुणाध्यानंध्याये॥अथखलुभवन्तोमहागोविन्दोब्राह्मणोचतुर्वार्षिकानांमासानामत्ययेनतदहेपोषधेपञ्चदश्यांपौर्णमास्यावाशीर्ष
स्नातोआह॥तवस्त्रविवक्षनिवस्तोअन्तरायदेवीअन्तरायाग्निस्वकशरीरंपर्यक्षिप्तायाअन्तागुतेपनायाअनन्तरहितायाअग्निंप्रज्वालेत्वास्नात्वानागरसनिषीदेउ
त्तरामुखो॥अथखलुभवन्तोनचिरस्येवउत्तरातोदिशातोमहन्तोआलोकस्यप्रादुर्भावोअभूषि॥अद्राक्षीत्खलुभवन्तोमहागोविन्दोउत्तरातोदिशातोमहन्तोआलोक
स्यप्रादुर्भावं॥दृष्ट्वाचपुनराश्चर्याद्भुतंसंविग्नोरोमहृष्टजातोअभूषि॥यथापीदंअदृष्टपूर्वंदृष्ट्वातेअथखलुभवन्तोमहाब्रह्मानचिरस्येवउत्तरातोदिशातोवैहा
यसमागत्वामहागोविन्दस्यब्राह्मणस्योपरिवैहायसमन्तरीक्षेअस्थासि॥अद्राक्षीत्खलुभवन्तोमहागोविन्दोब्राह्मणोऊर्ध्वंउल्लोकेन्तोमहाब्राह्मणोउपरिवैहा
यसमन्तरीक्षेस्थितंदृष्ट्वाचपुनर्येनमहाब्रह्मातेनाञ्जलिंप्रणामेत्वामहाब्राह्मणागाथायेअध्यभाषति॥वर्णवायशवान्श्रीमांवाकिन्नुत्वमसिमारिषअजानन्तोतेपृच्छा

स्यब्राह्मणस्यज्योतिपालोनाममाणवकोपुत्रोप्रियोमनापोपण्डितोनिपुणोमेधावीतेषुतेष्वर्थेषुपितुःपण्डिततरोनिपुणतरोव्यक्ततरोकश्चर्यापिसेपितावि
जानाति॥ सर्वंज्योतिपालेनमाणवकेनरहोनुमासास्तंमहाराजस्वकेपैतृकेस्थानेस्थापयितं॥ यमिदंपौरोहित्यंगोविन्दिये॥ अथखलुभवन्तोराजादिशांपति
न्यतरंपुरुषमामन्त्रयति॥ एहित्वंभोपुरुषयेनज्योतिपालोमाणवकस्तेनोपसंक्रमित्वाज्योतिपालंमाणवकमेवंवदेहि॥ राजादिशांपतिर्भवन्तंज्योतिपालमा
मन्त्रयति॥ उपसंक्रमतुभवांज्योतिपालोयेनराजादिशांपतिः साधुमहाराजन्तिसत्पुरुषोविशांपतिराजस्यश्रुत्वायेनज्योतिपालोमाणवकस्तेनोपसंक्रमि
त्वातंज्योतिपालंसेतदवोचत्॥ राजादिशांपतिर्भगवन्तंज्योतिपालमामन्त्रयतिउपसंक्रमतुभवांज्योतिपालोयेनराजादिशांपतिः गोविन्दब्राह्मणोकालगते
साधुभवन्ति॥ ज्योतिपालोमाणवोतस्यपुरुषस्यप्रतिश्रुत्वायेनराजादिशांपतिस्तेनोपसंक्रमित्वाराज्ञादिशांपतिनासार्धंसंमोदनीयांकथांसंमोदयित्वासा
रापनीयांकथांव्यतिसारयित्वाएकान्तेनिषीदिएकान्तेनिषण्णं॥ ज्योतिपालंमाणवंराजादिशांपतिरेतदवोचत्॥ ओपतुमेभवांज्योतिपालोअनुशासतुमेभ
वांज्योतिपालोमाचभवांनोगिरायतु॥ अस्माकंओवाद्यनुशासनीयेएतेववयंभवन्तंज्योतिपालंस्वकेपैतृकेस्थानेस्थापेमयमिदंपौरोहित्यंगोविन्दीये॥ अ
खलुभवन्तोज्योतिपालमाणव यदस्यस्यपिताकर्मकारापयतितंज्योतिपालोमाणवकोकर्मकारापतियदप्यस्यपिताकर्मान्तान्यभिसंतृणोति॥ तंपिज्यो
तिपालोमाणवोकर्मान्तानभिसंतृणोति॥ यदप्यस्यपिताअर्थार्थंसमनुशासतितंज्योतिपालोमाणवोअर्थार्थंसमनुशासति॥ यदप्यस्यपिताअर्थार्थंअ
भिसंभुणोतितदपिज्योतिपालोमाणवोअर्थार्थमभिसंभुणोति॥ अपिहिजिदंब्राह्मणगृहपतिनानैगमजानपदाएवमाहन्सुः॥ गोविन्दोपुनर्भवन्तोज्यो
तिपालोमाणवोमहागोविन्दोज्योतिपालोइति॥ अपिहिजिदंज्योतिपालस्यमाणवकस्यगोविन्दोमहागोविन्दोति॥ येनमक्षरमथिन्यंउपनिपते॥ अथख

न्तु भवन्तो महागोविन्दो ब्राह्मणो येन ते षट् क्षत्रियास्तेनोपसंक्रमित्वा तेषां क्षत्रियाणामेतदवोच॥ एन्तु भवन्तो येन रेणुकुमारस्तेनोपसंक्रमित्वा रेणुकुमारमेवं व
देथ॥ यत्सुखी भवां रेणु तत्सुखी वयमपि॥ यद्दुःखी भवां रेणु तद्दुःखी वयमपि॥ अयं भो रेणु राजा दिशांपति जीर्णो वृद्धो महल्लको अध्वगतो वयमनुप्राप्तो
दुर्ज्ञेयं खलु पुनस्तं भो रेणु यमिदं जीवितं मरणान्तं सचे खु भो रेणु राज्ञो दिशांपतेरत्ययेन राजकर्तारो भवन्तं रेणुं राज्येनाभिषिंचिष्यन्ति शक्ष्यासि भवां रे
णु अस्माकमपि राज्येन संविभाजितुं॥ एवमुक्ते भवां रेणुकुमारो षट् क्षत्रियानेतदवोचत्॥ सचे त्वा भवन्तो राज्ञो मा दिशांपतेरत्ययेन कर्तारो राज्येनाभि
षिंचिष्यन्ति संविभजिष्यामहं॥ भवन्तो राज्येन अर्थश्चिद्धाति अस्माकं राज्ये अन्योन्याप्येवं सुखं स्ले धिष्यन्ति॥ अन्यत्रैव भवद्भिः॥ अथ खलु भवन्तो राजाक
र्तारो येन राजा रेणुकुमारस्तेनोपसंक्रमित्वा रेणुकुमारमेतदवोच॥ राज्ये सि कुमार आम्नो राज्येन त्वमभिषिंचाम॥ एवमुक्ते रेणुकुमारो ता राजकर्तारमेत
दवोच॥ तेन हि भवन्तो सुखी भवथ॥ यस्येदानि कालं मन्यथ॥ अथ खलु स रेणु राजा राज्येनाभिषिक्तो पंचहि कामगुणेहि समर्पितो समंगीभूतः क्रीडति र
मति परिचारयति॥ अथ खलु भवन्तो महागोविन्दो ब्राह्मणो येन ते षट् क्षत्रियानेतदवोचत्॥ एतु भवन्तो अयं हि भवन्तो रेणु राजा राज्येनाभिषिक्तो पंच
हि कामगुणेहि समर्पितो समंगीभूतो क्रीडति रमति परिचारयति कामान्वराम॥ एते भवन्तो मेदनीया एतु भवन्तो येन रेणु राजा तेनोपसंक्रमित्वा रेणु
राजानमेवं वदेथ स्मरति भवां रेणु तं वचनं॥ साधु भवन्तो ति एते षट् क्षत्रिया महागोविन्दस्य ब्राह्मणस्य प्रतिश्रुत्वा येन रेणु राजा तेनोपसंक्रमित्वा रेणु रा
जानमेतदवोचन्॥ स्मरति भवां रेणु तं वचनं॥ एवमुक्ते भवन्तो रेणु राजा ताष् षट् क्षत्रियानेतदवोच॥ स्मरामहं भवन्तो तं वचनं॥ अथ क्व चिरं हि इदानि सा मा म
हापृथिवी संप्रथा भाजयिष्यति॥ एवमुक्ते भवन्तो षट् क्षत्रिया रेणु राजानमेतदवोच॥ अथ क्व चिरं हि इदानि भो रेणु तेन भवता महागोविन्देन अन्योपरि

तेनस्यभगवतोर्हतः सम्यक्संबुद्धस्य पुनरेवाष्टावाश्चर्याद्भुता अर्मा भप्रुदाहरे॥ खलुशक्रोदेवानामिन्द्रोभगवतः पुनरेवाष्टाश्चर्याद्भुतांधर्मा॥ यदाखलुपुनर्मार्षा
वानर्हन्सम्यक्संबुद्धोलोके उत्पन्नः हायन्ति आसुराकाया दिव्याकायाअभिवर्द्धन्ति॥ एवंबहुजनहितायप्रतिपन्नो एवंबहुजनसुखायप्रतिपन्नं पुनमार्षा शास्तारंलो
केउत्पन्नं नैवातीतं समनुपश्यामि॥ नाप्येतरहिं नप्रत्युत्पन्नं अन्यत्रैतेनभगवता अर्हता सम्यक्संबुद्धेन एवंपेयालं यावत्संस्यते॥ खलुपुनर्मार्षा तस्यभगवतः सम्यक्सं
बुद्धस्यनिर्वाणं च निर्वाणगामिनी च प्रतिपदा॥ यथापिनाम मार्षा गंगोदकं च संस्यन्दमाने संस्यन्दति॥ महासमुद्रे एवमेव मार्षा तस्यभगवतोऽर्हता सम्यक्संबुद्धस्य
संस्यन्दति निर्वाणं च निर्वाणगामिनी च प्रतिपदा॥ एवंसुदेशितसुप्रज्ञप्तं निर्वाणधर्मदेशना प्रतिपन्नं च पुनर्मार्षा शास्तारं लोके उत्पन्नं नैवातीतं समनुपश्यामि
॥ नाप्येतरहिं प्रत्युत्पन्नं अन्यत्रैव तेनभगवताऽर्हता सम्यक्संबुद्धेन॥ एवमुक्ते त्रयस्त्रिंशाद्देवा भूयस्यामात्रया चित्ता अभूवन्॥ आत्तमनाः प्रमुदिताः प्रीतिसौमनस्यजाताः॥
अथखलुभगवन्महाब्रह्मालस्त्रयस्त्रिंशादेवा भूयस्यामात्रया चित्ता आत्तमनाः प्रीतिसौमनस्यजाताः विदित्वा शक्रो देवानामिन्द्र मेतद्वोचत्॥ तेनहिमार्षकौशिक श्रुणुते
मेतस्यभगवतोऽर्हन्तः सम्यक्संबुद्धस्य पुनरेवाष्टाश्चर्याद्भुताधर्मा॥ अथोदाहरे खलुशक्रो देवानामिन्द्रो भवतो पुनः एवाष्टावाश्चर्याद्भुताधर्मा॥ यदाखलुपुनर्मार्षा सभ
गवांस्तथागतोऽर्हन्सम्यक्संबुद्धो लोके उत्पन्नो हायन्ति आसुराकाया दिव्याः काया अभिवर्द्धन्ति॥ एवंबहुजनहितायसुखायप्रतिपन्नः एवंबहुजनहितं बहुजनसुखाय
प्रतिपन्नं च मार्षा शास्तारंलोके उत्पन्नं नैवातीतं समनुपश्यामि नाप्येतरहिं प्रत्युत्पन्नं॥ अन्यत्रैव तेनतथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन एवंपेयालं यावत्संस्यन्दति॥ ख
लुपुनर्मार्षा तस्यभगवतोऽर्हन्तः सम्यक्संबुद्धस्य निर्वाणं च निर्वाणगामिनी च प्रतिपदा संयथापिनाम मार्षा गंगोदकं च जमुनोदकं च जमुनोदकं च संस्यन्दमानं सं
स्यन्दयति सहासमुद्रे॥ एवमेवमार्षस्य तस्यभगवतोर्हतः सम्यक्संबुद्धस्य संस्यन्दति निर्वाणगामिनी च प्रतिपदा॥ एवंसुदेशितासुप्रज्ञप्ता निर्वाणधर्मदेशना

प्रतिपदाप्रतिपन्नंपुनर्मार्षशास्तारंलोकेउत्पन्नंनैवातीतंसमनुपश्यामःनाप्यतरहिंप्रत्युत्पन्नं ॥ अन्यत्रैवतेनभगवतार्हतासंम्यक्तबुद्धेन ॥ एवमुक्तेत्रयस्त्रिंशादे
बभूयथामात्रयाचित्ताआत्मनाःप्रीतिसौमनस्यजाताअभूत्सुः ॥ अथभगवन्महाब्राह्मणस्त्रयस्त्रिंशादेवाभूयस्यामात्रयाचित्ताआत्तमनाप्रमुदिताप्रीतिसौमनस्य
जाताविदित्वागाथाभिअध्यभाषि ॥ मोदन्तिभोपुनर्देवाःत्रयस्त्रिंशासशक्रकाः ॥ तथायतनमस्यन्तिधर्मस्यसुखधर्मता ॥ अनन्ताश्चदेवाप्रमुदिताप्रीतिसौमनस्यजा
ताः ॥ अथखलुभगवन्महाब्राह्मणास्त्रयस्त्रिंशादेवाभूयस्यामात्रयाचित्ताप्रमुदिताप्रीतिसौमनस्यजाताविदित्वामन्त्रयन्ति ॥ सचेद्धियूयंमार्षाहस्तस्यभगवतोऽर्हतस्य
क्तबुद्धस्यदीर्घरात्रंमहाप्रज्ञप्रअनुदाहरे ॥ खनुमहाब्रह्माभगवतोदीर्घरात्रंमहाप्रज्ञाप्राभृतपूर्वेभगवतोऽतीतमध्वानराजाविशांपतिर्नामअभूषि ॥ राज्ञःखलुपु
नर्भवन्तोविशांपतिस्यगोविन्दोनामब्राह्मणोअभूषि ॥ पुरोहितोराजाचार्योपण्डितोनिपुणोमेधावीतेषुअर्थेषुराज्ञोखलुपुनर्भवन्तोविशांपतेपुत्रोरेणुर्नामाअभूषि
प्रियोमनापोपण्डितोनिपुणोमेधावीतेषुतेष्वर्थेषुगोविन्दस्यखलुपुनर्भवन्तोब्राह्मणस्यज्योतिपालोनाममाणवकोअभूषि ॥ एकपुत्रकःप्रियोमनापोपण्डितोनिपुणो
मेधावीतेषुतेष्वर्थेषु ॥ अथखलुपुनर्भगवन्तोदीर्घस्याध्वनात्ययेनगोविन्दोनामब्राह्मणःकालमकार्षित ॥ अथखलुपुनर्भवन्तोराजाविर्गोविन्देब्राह्मणेकालगतेशोच
तिक्लाम्यतिपरिदेवतिउरस्ताडंक्रन्दतिसंमोहमापद्यति ॥ हंभोयस्मिंदानिवयंसमयेगोविन्दस्यअर्थायोनिसम्येभिर्घातयित्वायत्रहिकामगुणेहिसमर्पितासमङ्गीभू
ताक्रीडामरमामपरिचारेम ॥ तस्मिन्समयेगोविन्दोब्राह्मणोकालगतोति ॥ अश्रोषीत्खलुभवन्तोरेणुकुमारोराजाकिलविशांपतिर्गोविन्दोब्राह्मणोकालगतेशोचति
क्लाम्यतिपरिदेवतिउरस्ताडंक्रन्दतिसंमोहमापद्यन्ति ॥ हंभोतस्मिंदानिसमयेगोविन्दोब्राह्मणोकालगतोति ॥ अथखलुभवन्तोरेणुकुमारोयेनराजादिशांपति
स्तेनोपसंक्रमित्वाराजानंदिशांपतिमेतदवोचत ॥ मामहाराजशोचमाक्लाम्यमापरिदेवमाउरस्ताडंक्रन्दमासंमोहमापद्य ॥ तत्कस्यहेतोः ॥ अस्तिमहाराजगोविन्द

हायेन्तुरसुराकायाः दिव्याकायाअभिवर्द्धयेन्तु ॥ एवमुक्ते त्रयत्रिंशादेवातुष्टाअभून्तुः आत्मनाः प्रमुदिताः प्रीतिसौमनस्यजाताः अथखलुभगवा

नामिन्द्रोत्रायस्त्रिंशानांवदेवानुष्टाचित्ताआत्तमनाप्रमुदितांप्रीतिसौमनस्यजाताविदित्वाआमंत्रयति ॥ सविद्धियूयंमारिषस्यभगवतोर्हन्तःसंम्यक्सं

अष्टावाश्चर्याद्भुताधर्मंशृणोथ ॥ अर्व्वाद्ययूयंपिभवथभूयस्यामात्रयातुष्टचित्ताआत्तमनाप्रीतिसौमनस्यजाता ॥ एवमुक्तेभगवन्त्रायत्रिंशाश्चदेवाःशक्रंदेवा

नामिन्द्रमेतदवोचन् ॥ तेनहिमारिषकौशिकप्रतिभातुतेतस्यभगवतोअर्हन्तःसंम्यक्संबुद्धस्याष्टमाश्चर्याद्भुताधर्ममुदाहरे ॥ अथखलुशक्रोदेवानामिन्द्रोभगव

तोअष्टमाश्चर्याद्भुताधर्म्मभाषा ॥ यदाखलुमारिषभगवानर्हन्सम्यक्संबुद्धोलोकेउत्पन्नोहायन्तिआसुराकायाः दिव्याकायाअभिवर्द्धन्ति ॥ एवंबहुजनहितायप्र

तिपन्नःपुनर्मारिषशास्तारंलोकेउत्पन्नंनैवातीतंनवासमनुपश्याम ॥ नेतरहिंनप्रत्युत्पन्ने ॥ अन्यत्रैवभगवताअर्हतासम्यक्संबुद्धेनस्वाख्यातोखलुपुनर्मारिषत

स्यतथागतस्यार्हतःसम्यक्संबुद्धस्यधर्मविनयसांदृष्टिकआकालिकोएहिपश्यिकः औपनयिकप्रत्यात्मवेदयितव्योविज्ञैः यदिदंमदनिर्मदनंपिपासाप्रतिवि

नयोआलयसमुद्घातोधर्मोपच्छेदस्तृष्णाक्षयोविरागोनिरोधोनिर्वाणः एवंस्वाख्यातंधर्मविनयंपुनर्मारिषशास्तारंलोकेउत्पन्नंनैवातीतंसमनुपश्यामिनेतर

हिंनप्रत्युत्पन्ने ॥ अन्यत्रैवतेनैवभगवतामहतासम्यक्संबुद्धेननाभीखलुपुनर्मारिषसभगवांअर्हन्सम्यक्संबुद्धोभावकाराणांशैक्षाणांप्रतिपदांअर्हतांचआकीर्ण

धर्माणान्तेषामपिचसभगवानर्हन्सम्यक्संबुद्धोप्रत्यनुभवत्यआरण्यकानिशय्यासनाध्यावसति ॥ प्रान्तानिविविक्तानिगतजनपदानिमनुष्यरहेशय्याकानि

प्रतिसंलयनसारोप्यानिगकोगणाव्यपकृष्टोएकोएकानानामोएकानामनामनामनुप्रयुक्तो ॥ एकेकानामनामनुयुक्तोचपुनःमार्षाशास्तारंलोकेउत्पन्नंनैवातीत

समनुपश्याम नैतरहिं भवन्तमुत्पन्नं॥ अन्यत्रैव तेन भगवता सम्यक्संबुद्धेन॥ लाभी खलु पुनर्मार्षा स भगवानर्हं सम्यक्संबुद्धो प्रणीतानां खादनीयभोजनीयानां कवुरसानां तेषामपि प्रत्ययरसानां तेषामपि च भगवानर्हं सम्यक्संबुद्धो आहारमाहरेति॥ अनवध्यवसितो अनविमूर्छितो मादीनवदर्शावी निःसरणप्रज्ञैः कामेषु विगतमदो आहारमाहरति॥ एवं विगतमदं आहारमाहरन्तं च पुनर्मार्षा शास्तारं लोके उत्पन्नं नैवातीतं समनुपश्याम॥ नैतरहिं प्रत्युत्पन्नं अन्यत्रैव तेन भगवतार्हता सम्यक्संबुद्धेन॥ अभिज्ञाय खलु पुनर्मार्षा स भगवानर्हं सम्यक्संबुद्धो श्रावकानां धर्मं देशयति नानभिज्ञाय एवमभिज्ञाय धर्मदेशनाप्रतिपदासंपन्नं च पुनर्मार्षा शास्तारं लोके उत्पन्नं नैवातीतं समनुपश्यामो नैतरहिं प्रत्युत्पन्नं॥ अन्यत्रैव भगवतार्हता सम्यक्संबुद्धेन॥ तीर्णविचिकित्सा खलु पुनः मार्षा स भगवानर्हं सम्यक्संबुद्धो विगतकथंकथो॥ वैशारद्यप्राप्तः कृतार्थो धर्मेषु एवं तीर्णविचिकित्सं च पुनर्मार्षा शास्तारं लोके उत्पन्नं नैवातीतं समनुपश्यामो नाप्येतरहिं प्रत्युत्पन्नं अन्यत्रैव तेन भगवता तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन॥ यथाकारी तथावादी सो पुनर्मार्षा स भगवानर्हं सम्यक्संबुद्धो तथाकारी यथावादी धर्मानुधर्मप्रतिपन्नः एवं पुनर्मार्षा शास्तारं लोके उत्पन्नं नैवातीतं समनुपश्यामः नाप्येतरहिं प्रत्युत्पन्नं॥ अन्यत्रैव तेन भगवता तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन संस्यन्दयति॥ खलु पुनर्मार्षा तस्य भगवतोऽर्हतो सम्यक्संबुद्धस्य निर्वाणं निर्वाणगामिनी च प्रतिपदा॥ सयथापि नाम मार्षा गंगोदकं च यमुनोदकेन संस्यन्दमानं संस्यन्दति॥ महासमुद्रे एवमेव मार्षा तस्य भगवतः सम्यक्संबुद्धस्य संस्यन्दति निर्वाणं च निर्वाणगामिनी च प्रतिपदा॥ एवं सुदेशिता सुप्रज्ञप्ता निर्वाणं निर्वाणगामिनी च प्रतिपदासंपन्नं च पुनर्मार्षा शास्तारं लोके उत्पन्नं नैवातीतं समनुपश्यामः नाप्येतरहिं प्रत्युत्पन्नमन्यत्रैव तेन भगवता तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन॥ एवमुक्ते भगवन्ते यस्त्रायस्त्रिंशो देव भूयस्या मात्रया तुष्टा उदग्रा आत्तमना प्रमुदिता प्रीतिसौमनस्यजाताः शक्रं देवानामिन्द्रमामन्त्रयन्ति॥ तेन हि मार्षा कौशिक पुनरेवं प्रतिभातु

दत्तोनामकाशिराजाअभूषि॥नान्याभिक्षवोतदागंगपालोनामनापितोऋषिप्रव्रजितोभूदेशउपालितदापिएतस्यहीनजात्यस्यममआगम्यसराजिकाय [illegible]
पादायवन्दिताएतरहिंपिएतस्यहीनजात्यस्यसमागसराजिकायपरिषायपादावन्दिता॥ इतिश्रीमहावस्तुअवदानेउपालिगङ्गपालानांजातकंसमाप्त
भिक्षुभगवन्तमाहन्सुः॥पश्यभगवन्कथंभगवताप्रव्रजितेनमहान्तोजनकायोअनुप्रव्रजितो॥भगवानाह॥नहिभिक्षवोएतरहिंमेवमयाप्रव्रजन्तेनमहाजनः
कायोअनुप्रव्रजितो॥अन्यदापिमयाप्रव्रजन्तेनमहाजनकायोअनुप्रव्रजितो॥भिक्षुआहन्सुः॥अन्यदापिभगवन्॥भगवानाह॥अन्यदापिभिक्षवोभूतपूर्वंभिक्ष
वोअतीतमध्वानेराजाविश्वपतीनामअभूषि॥महाभागोविश्वीयंसन्नविस्तरेणव्याकरोन्ति॥ ॥भगवान्सम्यक्संबुद्धोपरदर्थंतथागतोतमर्थमभिसंभावः
यित्वाराजगृहेविहरतिगृध्रकूटेपर्वतेशास्तादेवानांचमनुष्याणांवसत्कृतोगुरुकृतोमानितोपूजितोअपचितोविस्तरेणकर्तव्यंनिदानंयावच्चेतोवशिप्राप्तानावः
आभगवतोयेहियेहिविहारेहिआकांक्षति॥तेहितेहिविहारेहिविहरन्ति॥अथखलुपंचशिखोगन्धर्वपुत्रोअतिक्रान्तवर्णोअतिक्रान्तकायोरात्रीयेकेवलक
ल्पंगृध्रकूटंपर्वतंवर्णेनओभासयित्वायेनभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वाभगवतःपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेअस्थासि॥एकमन्तस्थितोभगवन्तमेतदुवाच॥आरो
चेमहंभदन्तभगवतोप्रतिवेदमहंभदन्तेभगवतोयमयात्रयस्त्रिंशानांदेवानांशक्रस्यचदेवानामिन्द्रस्यमहाब्रह्मणोचसुधर्मायांदेवसभायांनिषण्णानांस
मुखात्श्रुतंसमुखात्प्रतिगृहीतंभाषमाणानां॥एवमुक्तेभगवांपंचशिखंगन्धर्वपुत्रमेतदवोचत॥एकमिदंभगवन्तमपत्रयस्त्रिंशानांदेवानांशक्रस्यदेवानामि
न्द्रस्यआरोचेहिमेत्वंपंचशिखप्रतिवेदेहिमेत्वंपंचशिखयंत्वयात्रयस्त्रिंशानांदेवानांशक्रस्यदेवानामिन्द्रस्यमहाब्रह्मणोचसमुखाश्रुतंसमुखात्प्रतिगृहीतंः
भाषमाणाणां॥एवमुक्तेपंचशिखोगन्धर्वपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत॥एकमिदंभगवन्तमयंत्रयस्त्रिंशानदेवानामिन्द्रोमहाब्रह्माचसुधर्मायांदेवसभायांसन्नि

वर्णा अभूंसुः ॥ संनिपतिता केन विदेव देवानां करणीयेन तत्र व भगवानेके देवपुत्रा पश्चादुपपन्ना समाना अन्या पूर्वोपपन्नां देवपुत्रां दिव्येहि पंचहि स्थानेहि अ
भिभवन्ति ॥ आयुषापि वलेनापि यशेनापि श्रियापि परिवारेनापि ॥ एके देवपुत्रा एवमाहंसुः ॥ इमं तावन्मारिष यत्र पथ पश्चादुपपन्ना अन्या पूर्वोपपन्नानां देव
पुत्रां दिव्येहि पंचहि स्थानेहि अभिभवन्ति ॥ आयुषापि वलेनापि यशेनापि श्रियापि परिवारेणापि ॥ तत्र भगवनेके देवपुत्रा एवमाहंसुः ॥ एते खलु मारिष भगव
तो श्रावका भवन्ति ब्रह्मचर्यं चरित्वा कायस्य भेदात्परं मरणात्सुगतिं स्वर्गं कायं त्रायस्त्रिंशे देवनिकाये उपपन्नास्ते एते पश्चादुपपन्ना अन्या पूर्वोपपन्नानां देवपुत्राः
दिव्येहि पंचहि स्थानेहि अतीव शोभवन्ति ॥ आयुषापि वर्णेनापि बलेनापि यशेनापि श्रियापि परिवारेणापि ॥ तत्र भगवनेके देवपुत्रा एवमाहंसुः ॥ अहो पुनर्मारि
ष चत्वारस्तथागता अर्हन्तः सम्यक्संबुद्धा लोके उत्पद्येन्सुः धर्मं च देशयेन्सुः हितं मस्याद्देवानां हितं मनुष्याणां हायेन्सुः ॥ आसुरकाया दिव्याकाया अभिवर्द्धयेन्सुः ॥ ४
तत्र व भगवंस्के देवपुत्रा एवमाहंसुः ॥ दुर्लभा मारिष चतुर्णां तथागतानां महतां सम्यक्संबुद्धानां लोके प्रादुर्भावः ॥ अहो पुनर्मार्ष त्रयस्तथागता अर्हन्तः सम्यक्सं
बुद्धा लोके उत्पद्यन्सुः ॥ धर्मं च देशयन्सुः ॥ हितं मस्याद्देवानां हितं मनुष्याणां हायेन्सुः आसुरकाया अभिवर्द्धयेन्सुः ॥ तत्र भगवनेके देवपुत्रा एवमाहंसुः ॥ दुर्ल
भा मारिष त्रयाणां तथागतानां अर्हन्तानां सम्यक्संबुद्धानां लोके प्रादुर्भावः ॥ अहो पुनर्मार्ष द्वे तथागता अर्हन्तः सम्यक्संबुद्धा लोके उत्पद्येन्सुः धर्मं च देशयन्सुः
हितं मस्याद्देवानां हितं मनुष्याणां हायेन्सुः ॥ आसुरकाया दिव्याकाया अभिवर्द्धेन्सुः ॥ एवमुक्ते भगवन् शक्रो देवानामिन्द्रः त्रयस्त्रिंशांश्च देवानां आमन्त्रयति ॥ अ
स्थानं खल्वेतं मारिष अनवकाशं यदेककाले द्वौ तथागतौ अर्हन्तौ सम्यक्संबुद्धौ लोके उत्पद्येन्सुः ॥ धर्मं च देशयेन्सुः हितमेव स्याद्देवानां हितं मनुष्याणां भावयेन्सुः

भगवन्तं ऋषिवरं तं गतं संमुखं आभिर्गाथाभिरभिष्टवे ॥ अगारवासप्रतीसोढ्ठलक्ष्मत्वान नमंजलिं साधु ते साधुरूपयस्यो ऽसप्रतिपद्यते ॥ साधु [illegible] साध्यं वचनं ते
मनोरमं ॥ साधु अरसंयोगः सर्वसत्त्विद्युराग्निवितः साधुचक्षारि सत्यानि सत्यं प्रवदसे मुने ॥ साधु ते देवगन्धर्वाप्रियजितमधुरा गिरा ॥ साधु अप्र[illegible]वर्त्ति प्रव
र्जिय ॥ तुभ्य लोकसमो नास्ति रूपे वर्णे कुले तथा ॥ ईर्यापथे च वीर्ये च क्षान्ते ज्ञाने तथैव च ॥ अष्ट अष्टादशकोट्यो प्रथमे फले ॥ विनीतास्ते व[illegible] आसने प्रथ
से मुनिः ॥ त्रिंशद्वकोट्यो पुनर्विनीता प्रथमे फले ॥ द्वितीये आसने वीर देवपुत्रष्व सारिव ॥ पंचाशकोट्यो भूयः आसने तृतीये पुनः ॥ विनीतास्ते देवपुत्रा [illegible]
मोचिता ॥ अशीतिकोट्यो भूयः श्रोतापत्तिफले विभुः ॥ चतुर्थ आसने नीता दुर्गतीभ्यो विमोचिताः ॥ तस्मात्ते सदृशो नास्ति सेत्वाय पुरुषोत्तमः ॥ करुणा[illegible]
[illegible]जोस्तमयनरर्षभः ॥ दृष्टा पुरुषश्चाईल्लयन्तो लोकसुन्दरो ॥ हिताय सर्वसत्त्वानां चिरं तिष्ठ महामुने ॥ अचिरस्थराजसुनो ऽयन्तो सितनरर्षभः ॥ प्रणीता वि[illegible]
[illegible]भ्यानानयनंदद ॥ नामानुकम्पा चिन्मूनगुरुनाभी अन्नाहायत्र अपर्यन्तानवस्थानुभवत्तु लोकनायका ॥ अपायान्तत्रकी भूतास्त्वयं भूतव तेजसा ॥ निराकाशो [illegible]
गैः त्वां प्राप्य पुरुषोत्तमा ॥ यतोऽसि पुरुषपुङ्गवस्त्व अनियतो राशि त्वं प्राप्य पूरयिष्यति ॥ यश्चाप्यनियतो राशि त्वां प्राप्य सुरवन्दितः ॥ पूरयिष्यति संस्पृक्त्वा नियतो
राशिं राजकुलोदित ॥ अद्भुतानां धर्माणां विद्वद्भिरुपलभ्यते ॥ त्वां प्राप्य पुरुषादित्यं ततो नोत्करस्यते ॥ तस्य ते साधुस्त्वाराभूता धर्मोजप्रिय ॥ अभिनंदन्ति ते वाक्यं ३४४
सेख्यातो लोके महामुने ॥ इति स्तुवन्ति देवगणा वरदं श्रीतिमानं ॥ अनन्तगुणसंपन्नं सार्थवाहनरोत्तममिति ॥ ॥ भिक्षुर्भगवन्तमाहन्तुः ॥ कस्य भगवन्कर्मस्य
विपाकेन आयुष्मता आज्ञातकौण्डिन्येन सर्वप्रथमं धर्मो आज्ञातो ॥ भगवानाह ॥ एतस्मिन्नेव भिक्षवः पूर्वप्रणिधानं भूतपूर्वं भिक्षवोऽतीतमध्वानं राजगृहे नगरे कुम्भ
कारशालायां प्रत्येकबुद्धेन पित्तव्याधिनेन प्रतिश्रयो याचितो सो तेन कुम्भकारेण उपस्थितो च पित्तावाधातो मोचितो ॥ तेन दानि प्रत्येकबुद्धेन स्थे परिवारिता प्रत्येकबु

श्रान्तेन हि भार्गव शालायां तस्य प्रत्येकबुद्धस्य पित्तव्याधिकस्य क्षेमरागी यवागू आगता भार्गवेन तं प्रत्येकबुद्धं ततः पित्तवाधातो मोचेत्वा एहकनि ॥ केन वा प्रथमं धर्मं आज्ञातं ॥ सो
प्रत्येकबुद्धो आह ॥ मया सर्वप्रथमं धर्मो आज्ञातो पश्चाद्देतेहि ॥ सा दानि भार्गवो प्रणिधानं कृत्वा देति यं मया कुशलमूलं उपचितं तेन वउपस्थानपरिचर्यां कृत्वा तेन कुशलमूलेन
अहमपि सर्वप्रथमं बुद्धस्य भगवतो धर्मं देशितं आजानेयं ॥ न च लाभसत्कारं स्पृहयेयं श्रावकानि च शय्यासनानि स्पृहयेयं इतरेतरेषां च पिण्डपात्रेण संतुष्टो भवेयं निकुरखु
वनखण्डेषु एकस्य न्तुगभूतस्य शरीरं ति संपन्नं भवेया ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु पुन भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन कालेन तेन समयेन राजगृहे भार्गवो अभूषि न खल्व
नं एवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः ॥ एष स भिक्षवो आज्ञातकौण्डिन्यस्य स्थविरो तेन कालेन तेन समयेन राजगृहे नगरे भार्गवो अभूषि ॥ यं तेन प्रत्येकबुद्धस्य पित्ताबाधिकस्य प्रतिश्रये
गादिन्नेन च पारिचर्यां कृत्वा प्रणिधानं च उत्पादितं ॥ यथा व धर्मं आज्ञातो पश्चाद्देते हि स्वयमहमपि सर्वप्रथमं बुद्धस्य भगवतो धर्मं देशितं आजानेयां तस्य कर्मस्य विपाकेन तेन आज्ञा
तकौण्डिन्येन सर्वप्रथमं धर्मं आज्ञातं पश्चाद्देते हि यं मया कुशलमूलं उपचितं अशनवसनभक्षपरिचरियाये तेन कुशलमूलेन पुरुषवर ऋषभसमागमो भवतु ॥ यथा च त्व
या सर्वप्रथमं धर्मो आज्ञातो पश्चाद्देते हि ॥ एवमहं सर्वप्रथमं धर्मं देशितं आजानेयं जिनस्य अलब्धः संतुष्टो इतरेतरेण पिण्डकेन यापेन्तो प्रशमसुखं स्पृहितमवो त्वाम
तत्कारं स्पृहयेयं ॥ शान्तारण्यपाश्रयम् पृथिवि पर्वतानि तत्र मम निधनसमये शरीरनिक्षेपो भवेया सत्कृतमसत्कृता वा आयुर्विज्ञानउपगतो चकस्य जनेन्द्रधीतिंध
रणीरज नमे वृत्तशरीरे ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदाने आज्ञातकौण्डिन्यजातकं समाप्तं ॥ ॥ भिक्षु भगवन्तमाहन्सुः ॥ भगवता आत्मपरित्यागानि कृत्वा पुत्रपरि
त्यागानि च कृत्वा दारपरित्यागानि कृत्वा अर्थपरित्यागानि च कृत्वा राज्यपरित्यागानि च कृत्वा अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धित्वा आज्ञातकौण्डिन्यः महता अर्थेन संयो
जितः ॥ भगवानाह ॥ न भिक्षवः एतरहि मेव मया एष आज्ञातकौण्डिन्यो महता अर्थेन संयोजितो ॥ अन्यदापि एषो मया आत्मत्यागं कृत्वा महता अर्थेन संयोजितः ॥ भि

अभ्यस्तुः ॥ दुःप्रसहो सम्यक्संबुद्धो परिषदि धर्मं देशयति भगवान्दुष्प्रसहो ब्रह्मी मधुषि ब्रह्मघोषा षाव निश्चरति विस्मिता परिषा भगवन्तं दुष्प्रसहं पृच्छति ॥ भग [illegible] घोषो निश्चर
ति ॥ तस्मिं निश्चरन्ते महर्षिणा धर्मचक्रवाचान्नृह्मी अभ्र लोकनाथे दुष्प्रसहो विस्मिता परिपषत्कराविंकमञ्जुघोषो मेघस्तनितदुन्दुभिस्वराभिगमो निश्चर [illegible]
लनि वादिनां श्रवरो भगवां ॥ दुष्प्रसहो आह ॥ लोकधातु महानाम नञ्च शाक्यमुनिर्जिनः ॥ धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं यस्य घोषो निश्चरति ॥ लोकधातुसहस्राणा असं [illegible]
घोषयो ॥ श्रूयते वरवल्गुनि स्वय यथा दूरे थसन्तिके ॥ स्वं महानुभावो यं परिपूर्णा मनोरथ्या ॥ द्विपदश्रेष्ठ शासं विभागं प्रवर्त्तंनि संबुद्धो वोधिनाधिना इति ॥ येन स्वरेण स [illegible]
हिं सम्यक्संबुद्धो वाराणस्यां ऋषिपतने मृगदावे त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारं अनुत्तरं धर्ममेव चक्रं प्रवर्त्तयेसि सोस्वरो षष्ठिभिराकारैः समन्वागतः कतमैः षष्ठिभिर्गम्भीरश्च [illegible]
गतस्वरो श्री अरूपश्च आत्तयश्च हृदयंगमश्च प्रेमणीयश्च आसेचनीकश्च अप्रतिवाणीश्च विस्पष्टश्च अप्रतिकूलश्च अवर्णश्च अच्छिद्रश्च अप्रभारश्च अकल्माषश्च रथनेमिघोष
श्च मेघस्तनितमेघगर्जितस्वरश्च वातहष्टिलनितसमगर्जितस्वरश्च रम्रस्वरश्च देवस्वरश्च ब्रह्मस्वरश्च अनुकूलस्वरश्च अउष्टस्वरश्च अनुढस्वरश्च अनुत्तनश्च अनुत्कमश्च ॥
अक्षुभितश्च अर्थस्वरश्च सत्यस्वरश्च श्रीमस्वरश्च पुष्कवलस्वरश्च सिंहस्वरश्च नागस्वरश्च वृषभस्वरश्च ॥ आजानेयस्वरश्च क्रौञ्चस्वरश्च करविंकस्वरश्च कोकिलस्वरश्च वर्णस्वरश्च
मंजुस्वरश्च विज्ञानस्वरश्च अर्थरसंपन्नश्च विज्ञानसंपन्नश्च स्फुटसम्पन्नश्च विस्तारसम्पन्नाश्च कुशलजातसम्पन्नश्च सत्यविस्तारसंपन्नश्च सत्यकुशलमूलजातसम्पन्नश्च सु
स्वरसम्पन्नश्च हर्षणीयस्वरश्च तन्त्रीस्वरश्च गीतस्वरश्च वादित्रस्वरश्च कंसस्वरश्च पुष्करस्वरश्च अतिस्वरश्च दुन्दुभिस्वरश्च अनुत्तरस्वरश्च तथागतस्वर सर्वदिशां तथा
गतस्वर पुनः स्फुरति न कहिंचिन्प्रतिहन्यते ॥ येन स्वरेण समन्वागतस्तथागता अर्हन्न सम्यक्संबुद्धो वाराणस्यां ऋषिपतने मृगदावे त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारं धर्मचक्रं प्र
वर्त्तेति सो स्वरोऽस्मिः षष्ठिभिराकाराकारैः समन्वागताः अथ खलु महाब्रह्मा तायेवेलाये भगवन्तं संमुखंदरभिः सारूप्यगाथाभिरभिस्तवे ॥ सत्त्वसारवरायेणाइक्ष्वा।

कुशलसंभवे ॥ धर्मचक्रप्रवर्त्तितेन ॥ मेदिनीषड्कम्पिता उत्पाताचनमेभीष्मा अशीतिसमव्यथा ॥ धर्मचक्रस्य तेजेन अशीतिं पुनर्भूमिजं ॥ ओघपुष्पविचित्रांगा उत्पन्न
निवलाहका ॥ अनेकपुष्पचित्रांगा मेघाकुसुमसंचया ॥ काशीहितकरं नाथं आकिरेसुर्नरोत्तमं ॥ गजाइव प्रमुक्ताङ्गा उत्पन्ननिवलाहका ॥ हेमकंठधराभीमा मेघाकुसुम
संचया ॥ कृत्वा न नरसिंहस्य धर्मकायमुपस्थितं ॥ सनत्कुमारो विनेति संस्तवामेतथागतं ॥ सोचभूतेन वर्णेन नयायेसु विजानितु ॥ सर्वे गगने स्थाने ब्रह्मा सर्वार्थदर्शि
ना ॥ तुङ्गसागरपर्यन्तं तिषरां रतनावतीं ॥ कम्पन्ते योनिसाहस्रांवाजनं क्षिपसि गोतमं ॥ आलोकेमात्रसंविप्रा[illegible]दशासमन्ततः ॥ ताये आपुथश्रुतस्मि क्षिप्र क्षिंपुरु
षोत्तमो ॥ उत्क्षिपयन्तो विपर्यांषोदष्टियुहरादिश्रितां ॥ तागतागेन्द्रनरेश्वराजो सिंहवनाजितः ॥ सिंहो यथा अमुत्रसो पर्वतानन्तरनिश्रितो ॥ त्रासयन्तोऽपरिंसर्वांगजः
सिंहवनाजितः ॥ मारपक्षे अमुहन्त्वं मारसेनाप्रमर्दनं ॥ दक्षिणेन च बाहुना उच्छ्रयेसि जिनध्वजं ॥ महारत्नविनिर्घोषो कम्पते सोनसीदति ॥ स्वरेरावदन्तो तथानुस्तुता
चवकुम्भरे ॥ हेमकाञ्चनवर्णाभं भाजंतिच्चमचमथ ॥ स्तुतिंमनन्ता अभिकिरेसुः मेरुगगणाश्रिता ॥ प्रसन्नचित्ताकुसुमतोप्राञ्जलीप्रमुदेन्द्रियः ॥ धर्मचक्रमहं कृ
त्वा तेनास्मइहागतो ॥ भगवता प्रथमे धर्मचक्रप्रवर्त्तनसूत्रे आज्ञातकौण्डिन्यो अष्टादशाचदेवकोट्यो विनीता ते देवादेवभवनेषु आरोचेन्तास्वकस्वकानि भवनानि गच्छन्ति ॥ स
र्वे अशरणाः स्कन्धा अधिनष्टा महाभया ॥ अनिःसृता असाराच इति भाषन्त गोतमो ॥ अलंभवाब्रस्ताप्रयसन्नार्थदर्शिमांडुड्वैरभयातीतं अभिक्रमंमनवन्तं ॥ त्रिंशद्देवता
कोट्यो ऋषिपत्तनमागता ॥ ते द्वितीये धर्मचक्रप्रवर्त्तनसूत्रे भाष्यमाणे विनीता ते पि भवनेषु रोचेन्ता स्वकस्वकानि भवनानि गच्छन्ति ॥ तेषां श्रुत्वा पंचाशद्देवकोट्यो
आगता ते पि भगवता ॥ तृतीये धर्मचक्रप्रवर्त्तनसूत्रे विनीता ते पि देवभवनेषु आरोचेन्ता स्वकस्वकानि भवनानि गच्छन्ति ॥ तेषां श्रुत्वा अशीति देवकोट्यो आगता ते
पि भगवता ॥ चतुर्थे धर्मचक्रप्रवर्त्तनसूत्रे विनीता ते पि देवभवनेषु आरोचेन्ता स्वकस्वकानि भवनानि गच्छन्ति ॥ अथ खलु शिखरधरो नाम तुषितकायिको देवपुत्रो

वदिअनुशासनमानुशासे ॥ एवं भिक्षवः मनसाकरोथ एवं मानसीकरोथ ॥ इमां वितर्कां वितर्केथ ॥ इमां वितर्कांमा वितर्कयथ ॥ आत्मद्वीपा भिक्षवः विहरथ ॥ अ
पा आत्मशरणा अनन्यशरणा धर्मद्वीपा धर्मशरणा अनन्यशरणा ॥ तेहित्तो भिक्षवो आत्मद्वीपेहि विहरन्तेहि अनन्यद्वीपेहि आत्मशरणेहि धर्मद्वीपेहि धर्मशर
हि अनन्यशरणेहि योनिशो उपपरीक्षितव्यो ॥ किंमूलका उत्पद्यन्ति शोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्य ॥ पायासाः संभवन्ति किंजातिको किंप्रभूतिका ॥ एवमुक्ते भिक्षुभ
गवन्तमेतदवोचत् ॥ भवन्तमूलका भगावन्धर्मा भवन्नेत्रिका भवन्तः प्रभवाः भगवन्तः प्रतिशरणा ॥ साधु भगवां भिक्षुणामेतमर्थं भाषे ॥ भिक्षु भगवतो संमुखा
श्रुत्वा संमुखा प्रतिगृहीत्वा प्रविवेकितत्वा यथा धारयिष्यन्ति ॥ एवमुक्ते भिक्षुं भगवानेतदवोचत् रूपमूलका भिक्षव उत्पद्यन्ति शोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्या पायासा
संभवन्ति ॥ रूपजातिका वा रूपप्रभूतिका वा ॥ सचेत्मन्यथ भिक्षवो रूपं नित्यं वा अनित्यं वा रूपमनित्यं हीदं भगवन् साधु भिक्षवः प्ररूपस्य भिक्षवः अनित्यतां विदित्वा दुर्बल
तां प्रभंगुरतां विपरिणामविरागनिरोधतां विहित्वा ये रूपप्रत्यया उत्पद्यन्ति आश्रवा विघाता परिदाघा सज्वरा सांक्लेशिका पोनर्भविका आयत्यां जातिजारामरणी यो सचेत्मन्यथ
भिक्षवो वेदना संज्ञा संस्काराः विज्ञानं नित्यं वा अनित्यं वा ॥ अनित्यं हीदं भगवन् ॥ भगवानाह ॥ साधु भिक्षवो विज्ञानस्य खलु पुनर्भिक्षवो अनित्यं वा दुर्बलतां प्रभंगुरतां विदित्वा ने
निरुध्यन्ति व्युपशाम्यन्ति प्रहाणामस्तंगच्छन्ति ॥ तेषां निरोधात्तो न उत्पद्यन्ति ॥ आश्रवा विघाता तोपरिदाहा सज्वराः सांक्लेसिका पोनर्भविका आयत्यां जातिजरामरणीया
निरुध्यन्ति तेषां निरोधान्नोत्पद्यन्ति विज्ञानमूलका आश्रवा विघाता परिदाघा सज्वराः सांक्लेसिका पौनर्भविका आयत्यां जरामरणीया विज्ञानजातिका विज्ञानप्रभूतिक
कास्तस्मादिह वो भिक्षवः अत्र शिक्षितव्यं ॥ यत्किंचिद्रूपं अध्यात्मं वा बहिर्धा वा औदारिकं वा सूक्ष्मं वा हीनं वा प्रणीतं वा यद्दूरे अन्तिके वा अतीतानागतप्रत्युत्पन्नं सर्वं रूपं
नैतं मम नैषोऽहमस्मि नैष आत्मेति ॥ एवमेतं यथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया द्रष्टव्यं ॥ इदमवोचद्भगवान् वाराणस्यां विहरन्तो ऋषिपत्तने मृगदावे ॥ इमस्मिंश्च पुन व्याकरणे

भाष्यमाणे त्रयो भिक्षुबलवशीभावप्राप्तरोत्सुः । अशीतीनां च येवकोटीनां विरजं विगतमलं धर्मेषु धर्मचक्षुर्विशुद्धानि आजमनाते भिक्षु भगवतो भाषितमभिनन्दे ॥ ॥
अथ खलु भगवां आषाढमासस्य उत्तरपक्षे द्वादशीयं पश्चाभक्तः उरस्तात्संमुखो निषण्णो ध्यस्थर्द्धे पोहृषायोच्छ्रयायां अनुराठे नक्षत्रे विजये मुहुर्त्ते अनुत्तरं धर्मचक्रं प्रवर्त्ति
तं ॥ न खलु पुनर्भगवतो सुवर्णमयं वा धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं रूप्यमयं वा मुक्तामयं वा वार्यमयं वा स्फाटिकमयं वा मुसागल्वमयं वा लोहितिकामयं वा रीडिकामयं वा ना
ग्रमयं वा लोहमयं वा शैलमयं वा दारुमयं मृत्तिकामयं वा ॥ अथ खल्वेमां स्वेवं चत्वार्यार्यसत्यानि त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारं धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं तथाप्य मं धर्मचक्रं प्रवर्त्त
नसूत्रे आयुष्मतो आज्ञातकौण्डिन्यस्य विरजो विगतमलं धर्मेषु धर्मचक्षुर्विशुद्धं अष्टादशानां देवकोटीनां च ॥ इयं च महापृथिवी अतिरिव षड्विकारं कम्पे प्रकम्पे संप्रकम्पे वेधे प्रवेधे
संप्रवेधे सर्वतो अधिध्यायति वामतो पि अधिध्यायति ॥ वामदक्षिणतो पि अभिध्यायति संहर्षणीयं च कंपयति दर्शनीयं च कंपयति तोषणीयं च कंपयति प्रेमणीयं च प्रह्लादनीयं
च निर्वापनीयं च उत्स्नोकनीयं वा सेचनकं चाप्रतिकूलं च प्रासादिकं च प्रसनीयं च विहृदेयं च तिरुत्वासं चकंपति कंपमानाता च पुनर्महापृथिवी न किंचित् सत्वं व्याबाहति ॥ यदिदं त्रसं वा
स्थावरं वा भगवं प्रभावेना इमे यं च लोके ओभासमभूषि ॥ अतिक्रम्य देवानां देवानुभावं नागानां नागानुभावं यक्षानां यक्षानुभाव ॥ यापि ती लोकान्तरिका अन्धकारां पिततामाता तम
सातमसा यितत्वा अघो अपअक्षंभूता असंभूतपूर्वा ॥ यत्रेमे चन्द्रमसूर्या एवं महर्द्धिका एवं महानुभावा आभाये आभानाभिसंभुणानि आलोके नवालोकं तस्फुरणिताया पि
तो ते नाव भासेन स्फुट अभूत्सुः ये पि तत्र सत्वा उपपन्नाते प्यन्यमन्यं संजानेत्सुः ॥ अन्येपि किल भो सत्वा उपपन्ना अन्येपि किल भो इह सत्वानुपपन्ना स्फान्त सुखसमर्पिता
च पुनस्तस्मिं क्षणांत स्मुहुर्त्ते सर्वसत्वा अभूत्सुः ये पि वावीचिस्मिं महानरके उपपन्ना ॥ ॥ भगवां धर्मचक्रं प्रवर्त्तनो एकषष्टिं त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुं भाषमाणां
स्वरेणाभिविज्ञापेति ॥ ततो च परेणाड्ढ्रसेनात्रीणि येव तस्मिं समये शुद्धा भगवन्तं ते आंतेवासिं च परलोकधातुषु परिषद्धिर्धर्मं देशेन्ति ॥ ते भगवतो धर्मचक्रं प्रवर्त्तनस्यतूष्णी

त्मा अभविष्यत् नेदं विज्ञानं आवाय दुःखाय संवर्त्तेति लभ्येत विज्ञानं कामकारिकता एवं मे विज्ञानं भवतु एवं मा भवतु ॥ यस्मा भिक्षवो विज्ञानम नात्मा तस्मा
दुःखाय संवर्त्तति न चात्र विध्यति कामकारिकता ॥ एवं मे विज्ञानं भवतु एवं मा भवतु ॥ तस्मादिह भिक्षवः एवं शिक्षितव्यं यत्किञ्चिद्रुपं अध्यात्मं वा वहिर्द्धा वा औदा
हीनं वा प्रणीतं वा ये दूरे अन्तिके वा अतीतानागतप्रत्युत्पन्नं वा सर्वं रुपं नैतं मम नैषो हमस्मि न त्वेष मात्मेति एवमेतं यथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया द्रष्टव्यं ॥ या काचिद्वेदनाया का
ये केचित्संस्कारा ये केचि विज्ञानं अध्यात्मं वा वहिर्द्धा वा औदारिकं वा सूक्ष्मं वा हीनं वा प्रणीतं वा यं दूरे अन्तिके वा अतीतानागतप्रत्युत्पन्नं वा सर्वं विज्ञानं नैतं मम नैषो हमस्मि
एत नात्मेति ॥ एवमेतं यथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया द्रष्टव्यं ॥ इदमवोच भगवां वाराणस्यां विहरन्तो ऋषिपतने मृगदावे इमस्मिंश्च पुनर्व्याकरणे भाष्यमाणे आयुष्मतो आज्ञात
कौण्डिन्यस्यानुपादायाश्रवेभ्यः चित्तं विमुक्तं चतुर्णां च भिक्षुणां विरजं विगतमलं धर्मेषु धर्मचक्षुर्विशुद्धानि ॥ आयुष्मतो अश्वकिस्य भद्रिकस्य वा—स्य महानामस्य त्रिंशति
नां च देवकोटीनां विरजं विगतमलं धर्मेषु धर्मचक्षुर्विशुद्धानि आज्ञातमना आयुष्मन्तो पंचकाभद्रवर्गिका भगवतो भाषितमभ्यनन्दे ॥ ॥ भगवान्संम्यक्संबुद्धो यदर्थं समु
दागतो तमर्थं अभिसंभावयित्वा वाराणस्यां विहरन्ति ऋषिपतने मृगदावे ॥ तत्र खलु भगवां आयुष्मन्तं पंचकाभद्रवर्गिका मामन्त्रयसि ॥ सचेत्मन्यथ भिक्षवः किंमूलि
का उत्पद्यन्ति ॥ शोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासाः संभवन्ति ॥ किंजातिका किंप्रभृतिका ॥ एवमुक्ते आयुष्मन्ताः पंचभद्रवर्गीया भगवन्तमेतदुवोचत् ॥ भवमूलका खलु
भगवन्धर्मा नेत्रीका भगवन्भवप्रभवा भगवन्भवप्रतिशरणा साधु भगवान्भिक्षूणामेतमर्थं भाषे ॥ भिक्षु भगवतो संमुखाच्छ्रुत्वा संमुखात्प्रतिगृहीत्वा तथत्वाय धारयिष्य
न्ति ॥ एवमुक्ते भगवां पंचकाभद्रवर्गीयांमेतदवोचत् ॥ रूपमूलका भिक्षवो उत्पद्यन्ति शोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासाः संभवन्ति ॥ रूपजातिका रूपप्रभृतिका ॥ वे
दनामूलका संज्ञामूलका संस्कारमूलका विज्ञानमूलका भिक्षवः उत्पद्यन्ति शोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासाः संभवन्ति ॥ विज्ञानजातिका विज्ञानप्रभृतिका सचे

तमन्यथाभिक्षवोरूपंनित्यंवाअनित्यंवाविदित्वाचरन्तां॥ अनित्यंहितंभगवन्॥ खलुपुनर्भिक्षवोअनित्यंवाविदित्वाचलतांप्रभंगुरतांविपरिणामविरागनिरोधतांविदित्वाये
रूपप्रत्ययाउत्पद्येन्तुः॥ आश्रवाविघातापरिदाघासज्वरास्तांक्लेशिकापौनर्भविकाआरत्यांआयत्यांजातिजरामरणीयास्तेनिरुध्यन्ते॥ तेषांनिरोधान्नउत्पद्येआश्रवाविघा
तापरिदाघासज्वरास्तांक्लेशिकापौनर्भविकाआरत्यांजातिजरामरणीयास्तेत्तमन्यथाभिक्षवोवेदनासंज्ञासंस्काराविज्ञानंनित्यंवाअनित्यंवाअनित्यंहितंभगवन्॥ भगवाना
हा॥ सार्धुनिःसंवाविज्ञानस्यखलुपुनर्भिक्षवोअनित्यतांविदित्वाचलतांप्रभंगुरतांविपरिणामविरागनिरोधतांविदित्वायेविज्ञानप्रत्ययाउत्पद्येन्तुः आश्रवाविघातापरिदा
सज्वरास्तांक्लेशिकापौनर्भविकाजातिजरामरणीयास्तेनिरुध्यन्तिव्युपशाम्यन्तिप्रहराणास्त्वंगच्छन्ति॥ तेषांनिरोधान्नोत्पद्यन्तिविज्ञानमूलकाआश्रवाविघातापरिदाघास
ज्वरास्तांक्लेशिकापौनर्भविकाआयत्यांजातिजरामरणीयाविज्ञानजातिकाविज्ञानप्रभृतिकास्तस्मादिहवोभिक्षवः शिक्षितव्यं। यत्किंचिद्रूपंअध्यात्मंवाबहिर्धावाऔदा
रिकंवासूक्ष्मंवाहीनंवाप्रणीतंवायंदूरन्तिकेअतीतमनागतंप्रत्युत्पन्नंसर्वंरूपंनएतेममएषोहमस्मिनएषोआत्मानिएवंवोभिक्षवः शिक्षितव्यंयोकाचिद्वेदनायोकाचित्सं
ज्ञायेकेचित्संस्कारायेकेचिद्विज्ञानंअध्यात्मंवाबहिर्धावाऔदारिकंवासूक्ष्मंवाहीनंवाप्रणीतंवायंदूरेअन्तिकेवाअतीतानागतप्रत्युत्पन्नंनैतंममनैषोहमस्मिनैषआत्मानि
॥ एवमेतंयथाभूतंसम्यक्प्रज्ञयाद्रष्टव्यं॥ इदमवोचभगवांवाराणस्यांविहरन्तो॥ ऋषिवदनेमृगदावेइमस्मिंश्चपुनर्व्याकरणेभाष्यमाणेआयुष्मानाज्ञातकौण्डिन्योवलवशी
भावंप्राप्तोसौ॥ चतुर्णांभिक्षूणामनुपादायाश्रवेभ्यश्चित्तानिविमुक्तानिआयुष्मतोअश्वकिस्यभद्रिकस्यवाष्पस्यमहानामस्यपंचाभिज्ञानायांचदेवकोटीनांविरजंविग
तमलंधर्मेषुधर्मचक्षुर्विशुद्धानिआज्ञातमनाआयुष्मन्तापंचकाभद्रवर्गिकाभगवतोभाषितमभिनन्दुः॥ ॥भगवान्तस्यक्तंउद्रोयरथंसमुदागतोतमर्थंमभि
संभावयित्वावाराणस्यांविहरति॥ ऋषिपतनेमृगदावेतेनखलुपुनःसमयेनश्रोभिक्षूर्वाराणसिंपिण्डायप्रक्रमेन्त्रयोभिक्षुभगवांचेतसायंचित्तानिअधिष्ठायओ

यतश्चाहं भिक्षव इमानि चत्वार्यार्य्यसत्यानि एवं त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारं यथाभूतं सम्यक्ज्ञानयानात्यज्ञासिषं न तावदहं अनुत्तरां सम्यक्संबोधिम [illegible] ोप्रतिजाने हं नाप
तावमे ज्ञानमुत्पादि अकोप्या च मे चेतोमुक्तिः साक्षीकृता यतो अहं भिक्षवः इमानि चत्वार्यार्य्यसत्यानि एवं त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारं यथाभूतं सम्यक्ज्ञा [illegible] ज्ञासिषं ॥ अथा
हं अनुत्तरीसम्यक्त्वबोधिमभिसंबुद्धो ति प्रजानामि ज्ञानं च मे उदपादि अकोप्या च मे चेतोविमुक्तिः प्रज्ञाविमुक्तिः साक्षीकृता ॥ इदमवोचद्भगवान्वाराणस्यां [illegible] षिपत्तने
मृगदावे इतस्मिं च पुनर्व्याकरणे आयुष्मतो आज्ञातकौण्डिन्यस्य विरजं विगतमलं धर्मचक्षुर्विशुद्धं अष्टादशानां च देवकोटीनां विरजं विगतमलं धर्मचक्षु [illegible]
महापृथिवी अतिरिव षड्विकारं कम्पेच्छिन्नभिवपन्चवेधे संप्रवेधे पुरस्तिमश्च अन्तो उन्नमति पश्चिमो च अन्तो ओनमे पश्चिमो च अन्तो उन्नमे पुरस्तिमो च अन्तो ओन [illegible]
न्तो उन्नमे उत्तरा चान्तो ओनमे उत्तरा चान्तो उन्नमे दक्षिणा चान्तो ओनमे मध्ये च ओनमे अन्तो उन्नमे अन्तो ओनमे मध्ये उन्नमे ॥ अप्रमेयं च लोके ओभासमभूषि अतिक्रा [illegible]
नां देवानुभावं नागानां नागानुभावं यक्षाणां यक्षानुभावं यापि तां लोकान्तरिका अन्धकारा पितन्ना निमिरिणा मनिरिमा यितत्वा आसंविदिता आसंविदितपूर्वा यत्र मे चन्द्र
सूर्यौ एवं महर्द्धिकौ एवं महानुभावौ आभाये आभां नाभिसंभुणान्ति आलोकेन वा लोकं स्फुरन्ति तापि च ते ओभासेन स्फुटा अभूषि ॥ अन्यापि ये पि तत्र सत्वा उपपन्ना ते पि
ते न ओभासेन अन्यमन्यं संजानन्तु ॥ अन्ये पि किल भो सत्वा उपपन्नाः अन्ये पि किल भो सत्वा इह उपपन्ना एकान्तसुखसमर्पिता च पुन स्मक्षणं तन्मुहूर्तं सर्वे सत्वा अभवन्तुः
ये पि अवचनेता निरये उपपन्ना भूम्या च देवा घोषमुदीरयेन्तुः शब्दमनुश्रावयेन्तुः ॥ एतं मारिष भगवता वाराणस्यां ऋषिपत्तने मृगदावे त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारमनुत्तरं
धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं ॥ अप्रवर्त्यं केन चि श्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा केनचि वा पुनर्लोके सहधर्मेण भविष्यति ॥ बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकं
पाय महतो जनकायस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च हायिष्यन्ति आसुरा काया दिव्याकाया अभिवर्द्धिष्यन्ति भूम्यानां देवानां घोषं श्रुत्वा चतुर्महाराजिका

देवा घोषमुदीरयेन्सुः ॥ शब्दमनुश्रावयेन्सुः त्रयस्त्रिंशा देवा यामा तुषिता देवा निर्माणरतयो देवा ब्रह्मकायिका देवा घोषमुदीरयेन्सुः शब्दमनुश्रावयेन्सुः ॥ एवं मारिष भगवता वाराणस्यां ऋषिपतने मृगदावे त्रिपरिवर्त्तं द्वादशाकारं अनुत्तरं धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं ॥ अप्रवर्त्त्यं केनचिच्छ्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा अन्येन वा पुनर्लोके सह धर्मेणा तं भविष्यति बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय महतो जनकस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च हापिष्यन्ति आसुराः काया दिव्या काया अभिवर्धिष्यन्ति ॥ आत्तमना आयुष्मन्तो पंचका भद्रवर्गीका भगवतो भाषितमभिनन्द ॥ ॥ भगवानन्तस्वक्तं तु कोयदर्थं समनुदागतो तमर्थमभिसंभावयित्वा वाराणस्यां विहरति शास्ता देवानां च मनुष्याणां च ॥ तत्र खलु भगवानायुष्मन्तां पंचकां भद्रवर्गिकानां आमन्त्रयति ॥ रूपं भिक्षवो अनात्मा वेदनो अनात्मा संज्ञा अनात्मा संस्कारा अनात्मा विज्ञानं अनात्मं चेदं रूपं चे भिक्षवः आत्मा अभविष्यत् न च रूपं आबाधाय दुःखाय संवर्त्तते लभ्येच रूपे कामकामता ॥ एवं मे रूपं भवतु एवं मा भवतु ॥ यस्मा च भिक्षवो रूपं अनात्मा तस्माद्रुप आबाधाय दुःखाय संवर्त्तति न चात्र लभ्यति कामकारिकता ॥ एवं मे रूपं भवतु एवं मा भवतु ॥ इयं वेदना चे भिक्षवः आत्मा अभविष्यत् ॥ न च वेदना आबायदुःखाय संवर्त्तेति ॥ लभ्या एवं वेदनाया कामकारिकता एवं मे वेदना मा भवतु ॥ यस्मात्भिक्षवो वेदना अनात्मा तस्माद्वेदना आबाधाय दुःखसमुदयाय संवर्त्तति न चात्र लभ्यति कामकारिकता ॥ एवं वेदना भवतु एवं मा भवतु ॥ इयं संज्ञा चे भिक्षवः आत्मा अभविष्यन्न भवति संज्ञा आबाधाय दुःखाय रिध्यति च कामकारिमता ॥ एवं मे संज्ञा भवतु एवं मे मा भवतु ॥ यस्मात्भिक्षवः संज्ञा अनात्मा तस्मात्संज्ञा आबाधाय दुःखाय संवर्त्तति न चात्र रिध्यति संज्ञाय कामकारिकता ॥ एवं मे संज्ञा भवतु एवं मे मा भवतु ॥ संस्कारो भिक्षवो आबाधास संस्कारा चे भिक्षवः संस्कारा अनात्मा आत्मा अभविष्यन्न चैते संस्कारा आबाधाय दुःखाय संवर्त्तेन्ति लभ्या च संस्काराणां कामकारिकता ॥ एवं मे च संस्कारा भवन्तु एवं मे मा भवन्तु ॥ यस्माद्भिक्षवः संस्कारा अनात्मा तस्मात्संस्कारा आबाधाय दुःखाय संवर्त्तन्ति न चात्र रिध्यति कामकारिकता ॥ एवं मे संस्कारा भवन्तु एवं मा भवन्तु ॥ विज्ञानं भिक्षवो आः

अभिभूर्योचतुर्योजनप्रभोअभिभूर्पञ्चशोयोजनप्रभोसुदर्शयायोजनप्रभोसुदर्शीनोयोजनप्रभोसर्वाभिभूःषष्ठियोजनप्रभोवैरोचनोसप्तयोजनप्रभोसर्वपश्चिमोरो [illegible]
मदशयोजनप्रभो॥ ॥एवंमयाश्रुतमेकस्मिंसमयेभगवांवाराणस्यांविहरतिऋषिपतनेमृगदावेतत्रभगवानाउष्मन्तोपञ्चकाभद्रवर्गीकानामन्त्रेसिभिक्षवश [illegible]
वानितिभिक्षुर्भगवन्तःप्रत्यश्रोषीत्॥भगवान्तानेतदुवाच॥द्वाविमौभिक्षवःप्रव्रजितस्यअन्तौकतमौद्वौयश्चायंकामेषुकामसुखल्लिकानुयोगोग्राम्यप्राथुज्जनको
नोलमार्योनार्थसंहितोनानातिव्रतस्यचर्यस्यतन्निर्विदायेननविरागायेननिरोधायेनश्रामण्यायेनसंबोधायेननिर्वाणायेसंवर्त्तन्ति॥यश्चायंआत्मकिलामथानुयोगोदुःखोअ
नार्योअनर्थसंहितोइमौभिक्षवोद्वौप्रव्रजितस्यअन्तौसत्तेवभिक्षवोउभौअन्तावनुपगम्यतथागतेनार्यस्मिंधर्मविनयेमध्यमाप्रतिपदाअनुसंबुद्धाचक्षुकरणीयाज्ञान
करणीयउपशमसंवर्त्ततिकानिर्विदायेविरागायेनिरोधायेश्रामण्यायेसंबोधायेनिर्वाणायेसंवर्त्तति॥कतमासाभिक्षवःतथागतेनार्यस्मिंधर्मविनयेमध्यमाप्रतिप
दाअभिसंबुद्धाचक्षुकरणीयाज्ञानकरणीउपशमसंवर्त्ततिकानिर्विदायेविरागायानिरोधायेश्रामण्यायेसंबोधायेनिर्वाणायसंवर्त्तति॥यमिदमार्याष्टाङ्गिकः॥सम्य
दंसम्यग्दृष्टिःसम्यक्संकल्पःसम्यग्व्यायामःसम्यक्कर्मान्तोसम्यगाजीवःसम्यग्वाक्सम्यक्स्मृतिःसम्यक्समाधिरियंसाभिक्षवःतथागतेनार्यस्मिंधर्मविनयेमध्यमा
प्रतिपदाअभिसंबुद्धाचक्षुकरणीयाज्ञानकरणीयाउपशमसंवर्त्ततिकानिर्विदायेविरागायेनिरोधायेश्रामण्यायेसंबोधायेनिर्वाणायेसंवर्त्तति॥चत्वारिखलुपुनरिमा
निभिक्षवोआर्यसत्यानिकतमानिचत्वारिसद्यथेदंदुःखमार्यसत्यंदुःखसमुदयोआर्यसत्यं॥दुःखनिरोधोआर्यसत्यंदुःखनिरोधगामिनीप्रतिपदार्यसत्यंतत्रभिक्षवः
कतमंदुःखंआर्यसत्यं॥तद्यथाजातिदुःखंजरादुःखंव्याधिदुःखंमरणंदुःखंअप्रियसंप्रयोगोदुःखंप्रियविप्रयोगोदुःखंयंपिच्छन्तोपर्येषन्तोनलभतितंपिदुःखंरूपंदु
खंवेदनादुःखासंस्कारादुःखाविज्ञानंदुःखंसंक्षिप्तेनपंचोपादानस्कंधादुःखाइदंभिक्षवोदुःखमार्यसत्यं॥तत्रकतमोदुःखसमुदयोआर्यसत्यंयोगंतृष्णापौनर्भविका

नन्दीरागसहगता ॥ तत्र तत्राभिनन्दिनी ॥ अयं भिक्षवो दुःखसमुदयो आर्यसत्यं ॥ तत्र कतमो दुःखनिरोधो आर्यसत्यो योस्तस्यैव तृस्नायेन नन्दीरागसहगताये तत्र तत्राभिनन्दिनीये अशेषक्षयो विरागो निरोधो त्यागो प्रहाणाच्च तिनिःसर्गो अयं भिक्षवो दुःखनिरोधो आर्यसत्यो तत्र कतमा दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदार्यसत्या ॥ एषैव आर्य्याष्टांगो मार्गो ॥ तद्यथा सम्यग्दृष्टिः संम्यक्संकल्पः सम्यग्वाचा सम्यक्कर्मान्तः सम्यगाजीवः सम्यग्व्यायाम सम्यक्स्मृतिः सम्यक्समाधिरियं भिक्षवः दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदार्यसत्यं ॥ इदं दुःखमिति भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशोमनसिकारात् ज्ञानं उदपासि चक्षुरुदपासि विद्या उदपासि बुद्धि उदपासि भूरिरुदपासि प्रज्ञा उदपासि आलोक प्रादुरभूषि ॥ अयं दुःखसमुदयो इति मे भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशोमनसिकाराज्ञानमुदपासि चक्षुरुदपासि विद्या उदपासि बुद्धिरुदपासि भूरिरुदपासि मेधा उदपासि प्रज्ञा उदपासि आलोको प्रादुरभूषि ॥ अयं दुःखनिरोधो इति मे भिक्षवो पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशोमनसिकारात् ज्ञानमुदपासि चक्षुरुदपासि विद्या उदपासि बुद्धिरुदपासि भूरिरुदपासि मेधा उदपासि प्रज्ञा उदपासि आलोको प्रादुरभूषि ॥ इयं च दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदा इति मे भिक्षवो पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशोमनसिकाराज्ञानं उदपासि यावदालोके प्रादुरभूषि ॥ स खलु पुनरयं दुःखसमुदयो आर्यसत्यो प्रहातव्य इति मे भिक्षवो पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशोमनसिकारात ज्ञानमुदपासि यावदालोके प्रादुरभूषि ॥ तं खलु पुनरिदं दुःखमार्यसत्यं परिज्ञातमिति मे भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशोमनसिकाराज्ञानमुदपासि यावदालोके प्रादुरभूषि ॥ तं न खलु पुनरयं दुःखसमुदयो आर्यसत्यो प्रहीणो इति मे भिक्षवो पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशोमनसिकाराज्ञानमुदपासि यावदालोके प्रादुरभूषि ॥ अथ खलु पुनरयं दुःखनिरोधो आर्यसत्यो साक्षीकृतो भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेयोनिशोमनसिकाराज्ञानमुदपासि ॥ यावदालोको प्रादुरभूषि ॥ सा खलु पुनरियं दुःनिरोधगामिनी प्रतिपदार्य्यसत्या भाविता इति मे भिक्षवो पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशोमनसिकाराज्ञानमुदपासि ॥ यावदालोको प्रादुरभूषि ॥

थं॥लोकेअग्रन्तिवर्ण्णियंयोमेधर्मंअधिगतोविरागोपसमोशिवोतमहंप्रवर्तयिष्यामिहितायसर्वप्राणिनां॥येचाभ्यतीतासंबुद्धायेचबुद्धाअनागता॥येचेतरहिसंबुद्धाबहु
शोकनाशको॥धर्मंदेशेन्तिबुद्धानांबुद्धानामेषधर्मता॥देवतामन्तरीक्षेचगाथामभाषति॥यस्त्वंरूपेनरदम्यसारथिदृष्ट्वामहर्षिपरिवर्ज्जयेयं॥हस्तेहिचपादेहिचसोमहा
शरींग्रामयेरुषभतीवमाव्राउन्नधीलायांसुद्धनोनामयक्षोतेनभगवांस्वकेचभवनेवासेनचभक्तेनचनिमन्त्रितोभगवांसुन्दरस्ययक्षस्यभवनेएकरात्रोषितोकृतभक्तकृ
त्योसारथिपुरेभगवानन्तरेणारोहितवस्तुकंगच्छति॥रोहितवस्तुकेकमण्डलुकोनामनागराजोतेनभगवान्स्वकेभवनेवासेनचभक्तेनचनिमन्त्रितो॥तत्रापिभगवांएक
रात्रोषितोकृतभक्तकृत्योरोहितकातोगन्धपुरंगच्छति॥गन्धपुरेकन्धोनामयक्षोप्रतिवसतितेनभगवान्स्वकेचभवनेवासेनचभक्तेनचनिमन्त्रितो॥तत्रापिभगवानेकरात्रो
षितोकृतभक्तकृत्योसारथिपुरंगच्छति॥सारथिपुरेभगवानन्यतरेणगृहपतिनावासेनभक्तेनचनिमन्त्रितोतत्रापिभगवांएकरात्रोषितोकृतभक्तकृत्योसारथिपुरा
तोगंगातीरमनुप्राप्तो॥नाविकानानिआह॥देहितरपण्यं॥भगवानाह॥कुतोममसमलेष्टुकाञ्चनस्यव्यपगतजातरूपरजतस्यतरपण्यं॥नाविकोआह॥यदिवादेसितर
पण्यंतरीहसि॥अथवानददासिनतरीहसीति॥भगवानाह॥नाहंसोनननदीतीरेनाविकंपरिपृच्छति॥स्वकेनबाहुवीर्येणाहंसोतरतिनर्मदां॥इतिवदित्वानसंबुद्धोहंस
राजेवप्रक्रमे॥गंगातीरेअस्थासिओघत्तीर्णोमहामुनि॥भगवांदानिगंगाउत्तीर्णोवाराणसीमनुप्राप्तःसेरवतेधीयंअस्थासिभगवांकालंआगमेति॥वाराणस्यांपिराज्ञा
यचरितुंनापिविकालेहिविहरन्ति॥उष्काकालेपिराज्ञायचरन्ति॥यामेविकालचारीहिवसन्तिसंगात्तस्माद्विकालेनचरन्तिउष्का॥ऋषिपत्तनेपंचकाभद्रवर[illegible]विहरन्तिआ
ज्ञानकौण्डिन्याअश्वकीभद्रकोवाष्पोमहानामोभगवांवाराणसीतोपिराज्ञायचरित्वाकृतभक्तकृत्योऋषिपत्तनंगच्छतिपंचकेहिभद्रवर्गीयेहिभगवान्दूरतोस्वागच्छन्तं
दृष्ट्वाभगवन्तंक्रियाकालंकरोन्ति॥अयंश्रमणोगौतमोआगच्छतिशैथिलिकोबाहुलिकोप्रधानाविक्रान्तोनकेनचित्प्रत्युत्थातव्यो॥भगवांचागच्छतितेचस्वकेस्थानेपुन

रमन्ति ॥ सय्यथापि नाम सकुनो नीडगताधस्तात्क्षाशास्त्वगनाबहेष्ठतो अभिवासंतापियमाना उत्पघितेन्सुः ॥ एवमेव पंचका भद्रवर्गीया दूरतो एवागच्छन्तं स्वकस्वकेष्वा
सनेषु रतिं अविन्दन्तो भगवतो प्रत्युत्थापेन्सुः प्रत्युद्गमेन्सुः ॥ एहि आयुष्मां गौतम स्वागतं आयुष्मता गौतमस्यानुरागतः आयुष्मन्तो गौतमस्य ॥ भगवानाह ॥ मा यूयं भिक्षवो
भद्रवर्गीया अप्रतिज्ञाना भिक्षवो भद्रवर्गीया तथागतं आयुष्मद्वादेन समाचरथ ॥ तेषां दानि भगवता शिक्षावादेन भाषितानां यत्किंचित्तीर्थिकलिंगं तीर्थिकगुप्तिनीर्थिकध्व
ल्पं सर्वं समनन्तरहितं ॥ त्रिचीवरं च प्रादुर्भवेन्सुः उद्भकाश्च पात्राः प्रकृतिस्वभावसंस्थिता च केशा ईर्यापथाश्च तानि संस्थिता सय्यथापि नाम वर्षशतोपसंपन्नानां भिक्षुणां
एष आयुष्मन्तानां पंचानां भद्रवर्गीयानां प्रव्रज्योपसंपदानां भिक्षुभावो ॥ ते दानि पंचके तेन भगवन्तं निमन्त्रयेन्सुः ॥ वृक्षविस्तीर्णा नाम पुष्करिणी तहिं भगवां स्नातो जान
न्तो चङ्क्रमे भगवतो ॥ अथ खलु भगवतो एतदभूषि ॥ कतमस्मिं पृथिवीप्रदेशे पूरिमकाः सम्यक्संबुद्धा धर्मचक्रं प्रवर्तेन्सुः ॥ सहचित्तोत्पादेन भगवतो तं पृथिवीप्रदेशा
ओनमन्ति च उन्नमन्ति च ॥ अथ खलु भगवत एतदभूषि किं नु खलु पूरिमकाः सम्यक्संबुद्धाः गच्छन्तका धर्मचक्रं प्रवर्त्तेन्ति स्थितका वा निषण्णका वा शयनका वा सहचित्तो
त्पादेन भगवतो ऋषिपतने पंच आसनप्रादुर्भूतानि ॥ पंच भद्रवर्गीया भगवन्तं पृच्छन्ति किस्य इमानि भगवन् आसनानि ॥ भगवानाह ॥ पूर्विका नामायं भिक्षवो भद्रवर्गीया
च भद्रकल्पे बुद्धसहस्रेण उपधितव्यानि त्रीणि प्रतीतानि अहं चतुर्थो ॥ ककुत्सन्दो नवयोजनप्रभो कोनाकमुनिः द्वियोजनप्रभो काश्यपो मुनि चतुर्योजनप्रभो अहमसि
सिद्धार्थो व्यामप्रभो अजितो द्वादशयोजनप्रभो सिद्धार्थो विंशयोजनप्रभो मैत्रेयो द्वादशयोजनप्रभो मेत्रयशो अष्टादशयोजनप्रभो सर्वप्रिय दशयोजनप्रभो पृथिवीपा
लो द्वादशयोजनप्रभो पृथिवीविजयो चतुर्योजनप्रभो पृथिवीविपश्यी त्रियोजनप्रभो जयमित्रो चतुर्योजनप्रभो सुग्रीवो द्वादशयोजनप्रभो सुदर्शनो दशयोजनप्रभो
सुपश्वो दशयोजनप्रभो सर्वंजयो अष्टयोजनप्रभो सर्वाभिभू कोशयोजनप्रभो सर्वाभिभूतो अष्टयोजनप्रभो सर्वमित्रो द्वियोजनप्रभो अभिताभू द्वादशयोजनप्रभो

प्रक्रान्ता॥ तत्र च वयं भगवन्मार्गे यावच्च बोधिया वच्च वाराणसीं दिव्यानि छत्राणि अभिनिर्मिणोम्बा दिव्यानि ध्वजानि अभिनिर्मिणिष्यामः दिव्यानि कूटागाराणि अभि
निर्मिणिष्यामः॥ चित्राणि दर्शनीयानि सप्तानां रत्नानां सुवर्णस्य रूप्यस्य मुक्ताया वैडूर्यस्य स्फटिकस्य मुसारगल्वस्य लोहितिकाया भगवतो यच्छन्तस्य गमिष्यन्ति तिष्ठन्
स्यन्ति स्थन्ति॥ पुरतोच वर्षवलाहका देवपुत्रा दिव्यानि पुष्पाणि प्रकिरिष्यन्ति मन्दं मन्दं च देवा प्रसादयिष्यन्ति॥ भगवां बोधितो वाराणसीं ऋषिपतने मृगदावे प्र
स्थितो अनुत्तरं धर्मचक्रं प्रवर्तयितुं॥ शुद्धावासेहि देवपु[illegible]हि मार्गो प्रतिजागृतो महतीं चतुरङ्गिनीसेनामभिनिर्मिणित्वा महान्तं हस्तिकायं महान्तमश्वकायं रथ
कायं पत्तिकायं॥ भगवन्तं वाराणसीं गच्छन्तं पुरस्कृत्यस्थुः यावत्सुवर्णानामधिपतयो सुवर्णराजानो अण्डजा वा जरायुजा वा संस्वेदजा वा ओपपादुका वा ते महान्तं चतुरङ्गि
नीसेनांक्षीये अभिनिर्मिणित्वा भगवन्तं गच्छन्तं पुरस्कृत्यस्थुः यावन्नागानां अधिपतयो नागराजानो अण्डजा वा जरायुजा वा संस्वेदजा वा औपपादुका वा ते महतीं चतुर
ङ्गिनीसेनांक्षीये अभिनिर्मिणित्वा भगवन्तं वाराणसीं गच्छन्तं पुरस्कृत्यस्थुः वज्रमहाराजिका देवास्त्रयस्त्रिंशा यामा तुषिता निर्माणरता वशवर्तिपरनिर्मितब्रह्मकायि
का देवा महान्तं चतुरङ्गिनीसेनांक्षीये अभिनिर्मिणित्वा काशिं गच्छन्तं पुरस्कृत्यस्थुः अथ खलु भगवान्महतीये परिषाये अनेकशताये अनेकसहस्राये अनेकशत
सहस्राये पुरस्कृतो परिवारितो उरुविल्वातो गयां गच्छति गयातो अपरगयां गच्छति॥ अपरगयायां सुदर्शनो नाम नागराजा तेन भगवां अपरगयायां वासेन भक्ते ३३७
न च निमन्त्रितो तहिं भगवां सुदर्शनस्य नागराज्ञो भवने वसित्वा कृताहारो वशालां गच्छति वशालायां नदी नाम ब्राह्मणो कुहको तिष्ठति॥ सो भगवन्तं गच्छन्तं
अपसव्याकरोति च हुहुंति च करोति॥ भगवानेतस्मिं वस्तुस्मिं एतस्मिं निदाने एतस्मिं प्रकरणे तायेवेलाये इमं उदानं उदानये॥ यो ब्राह्मणो वाहितपापधर्मो निहु
कुहो निष्कषायो॥ यतात्मा क्षीणास्रवो अन्तिमदेहधारी धर्मेण सो ब्राह्मणो ब्रह्मवादं वदेय॥ वशालायामन्यतमो गृहपतिर्भगवन्तं वासेन च भक्तेन च निमन्त्रेति॥

तहिंभगवांउरुविल्वाकृतभक्तकृत्योवराणसीतोउरुवीरंनाममधिष्ठानंगच्छतिअद्राक्षीदुपकोआजीवकोभगवन्तंदूरतोयेवागच्छन्तंदृष्ट्वाचपुनर्येनभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वाभगव
तासार्द्धिंसंमोदनीयांगाथांसंमोदयित्वासारायणीयांकथांव्यतिसारयित्वाएकान्तेअस्थादेकान्तस्थितःउपकोआजीवकोभगवन्तमेतदवोचत् ॥ परिशुद्धोभगवतोगौतमस्यछ
वीवर्णोपर्यवदातोविप्रसन्नंचमुखवर्णोसय्यथापिनाममृणालस्यपक्वस्यसंप्रतिवन्धनोन्मुक्तस्यवृन्ताशयोपरिशुद्धोभवतिपर्यवदातोसपीतनिर्भासोचएवमेवभगवतोगौत
मस्यछवीवर्णोपरिशुद्धोपर्यवदातोविप्रसन्नाचमुखवर्णोकच्चिभगवतोगौतमेनामृतंअधिगतंअमृतगामीवामार्गो ॥ एवमुक्तेभगवांउपकंआजीवकंएतदुवाच ॥ अ
मृतंमेउपकअधिगतंअमृतगामीचमार्गो ॥ एवमुक्तेउपकोआजीवकोभगवन्तमेतदुवाच ॥ कहिंवोभोगौतमोब्रह्मचर्यंउष्यति ॥ अथखलुभगवानुपकंआजीवकंगा
थायेअध्यभाषे ॥ सर्वाभिभूसर्वविदोहमस्मिसर्वेहिधर्मेहिअनोपलिप्तोसर्वंजहतृष्णाक्षयेविमुक्तोहंअभिज्ञायकमुद्दिशेय ॥ एवमुक्तेउपकोआजीवकोभगवन्तमे
तदुवाच ॥ अनाचार्योभवांगौतमोप्रज्ञानासि ॥ अथखलुभगवांउपकमाजीवकंगाथायेअध्यभाषे ॥ नमेआचार्योअस्तिचनवद्यतेएकोस्मिएवलोकसंबुद्धोलोकेप्राप्त
संबोधिरुत्तमा ॥ एवमुक्तेउपकोआजीवकोभगवन्तमेतदुवाच ॥ अर्हन्निति भगवांगौतमोप्रज्ञानासि ॥ अथखलुभगवांउपकंआजीवकंगाथायेअध्यभाषे ॥ अहंअर्हो
लोकेअहंलोकेअनुत्तरो ॥ सदेवकस्मिंलोकस्मिंसदृशोमेनविद्यते ॥ एवमुक्तेउपकोआजीवकोभगवन्तमेतदुवाच ॥ जिनोतिभगवांगौतमोप्रज्ञानासि ॥ अथखलुभग
वांउपकंआजीवकंगाथायेअध्यभाषे ॥ जिनोहिमादृशाभोन्तियेप्राप्ताआश्रवक्षयं ॥ जितामेपापकाधर्मातस्मादहमुपकजिनो ॥ पौण्डरीकंयथावारीअनोपलिप्यतेजि
न ॥ एवंलोकेनलिप्यामितस्मादहंउपकजिनो ॥ अभिज्ञोहंअभिज्ञातंवर्द्धनीयंचभावितं ॥ प्रहातव्यंप्रहीणंमेतस्मादहंउपकोजिनः ॥ एवनुपकोआजीवकोआजीवको
भगवन्तमेतदुवाच ॥ कहिंभगवांगौतमोगमिष्यसि ॥ अथखलुभगवांउपकंआजीवकंअध्यभाषे ॥ वाराणसिंगमिष्यामिआहरिष्यं ॥ अमृतदुन्दुभिंधर्मचक्रंप्रवर्त्तयि

कृतानामुपचितानामविपक्वानां विपाकप्रत्युपस्थितानां आयतिविपाकवैमात्रतां यथाभूतं सम्यक्प्रजानन्ति ते एवं धर्मचक्रं प्रवर्त्तेन्ति ॥ ये सर्वे
मापत्तीनांच संक्लेशव्यवदानं यथाभूतं संप्रजानन्ति ॥ ये दिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्यकेन सत्वां पश्यन्ति च्यवमानानुपपद्यमानां सुवर्णां दुर्वर्णा
प्रणीतां यथाकर्मोपगां सत्वां संप्रजानन्ति ॥ एवंरूपाः सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तेन्ति ॥ ये अनेकविधं पूर्वनिवासं समनुस्मरन्ति ॥ ये चाश्रवाणां क्षयात् अनाश्र
ज्ञाविमुक्तिं च यथाभूतं संप्रजानन्ति ॥ ये चापि दीर्घायुष्का भवन्ति ॥ आजीवसंपन्ना भवन्ति शीलसंपन्ना भवन्ति समाधिसम्पन्नाः विमुक्तिसंपन्नाः विमुक्तिज्ञान
न्नाः नैष्क्रम्यसंपन्नाः महाकरुणाप्रतिलाभसम्पन्नाः बोधिसम्पन्नाः चेतःपर्य्यायसंपन्नाः ऋद्धिप्रातिहार्य्यसम्पन्नाः आदेशनाप्रातिहार्यसम्पन्नाः अनुशासनीप्रातिहा
र्यसम्पन्नाः सर्वकुशलधर्मसमन्वागताः येवार्थप्रतिसंविदप्राप्ता धर्मप्रतिसंविदप्राप्ता निरुक्तिप्रतिसंप्रतिसंविदप्राप्ताः प्रतिभानप्रतिसंविदप्राप्ताः ये चार्यपंचाङ्गिक
समाधिसमापन्नाः पंचज्ञानिकसमाधिसम्पन्नाः आर्य्यमहापंचाङ्गिकस्य सम्यक्समाधिसम्पन्नाः ये चाप्यार्य्यमहापंचज्ञानिकस्य सम्यक्समाधिप्राप्ताः बलसंपन्नाश्च ऋद्धि
यसम्पन्नाश्च ऋद्धिसम्पन्नाश्च ये वा पिपैतिये न वाचा ये समन्वागता विस्पष्टाये अनेलकवा ये अर्थस्य विज्ञापनीये समन्वागताः प्रश्नव्याकरणसम्पन्नाः ये प्रतिबलापरेषां
वैशारद्येऽपि द्वेषो विवर्जकं प्रतिबलापरेषां अहितैषीणां सहधर्मेण निग्रहीतुं ॥ ये प्रतिबलापरेषां सुखात् प्रशान्तं प्रशान्तुं एवंरूपाः सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तेन्ति ॥ ये ते स
त्वाः सर्वज्ञधर्मैर्हि समन्वागता भवन्ति एवंरूपाः सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तेन्ति ॥ अहं खलु पुनः सर्वज्ञधर्मैर्हि समन्वागतो अरहाम्यहं धर्मचक्रं प्रवर्त्तयितुं ॥ अ
थ खलु भगवान् इमामेवरूपां आत्मनो गुणसमासानं विदित्वा एतदभूषि ॥ यं न्वहं आर्यमनुत्तरं धर्मचक्रं प्रवर्त्तयेयं ॥ को नु खलु मे प्रतिबलो प्रथमं धर्मं देशितं आजा
नितुं न च मे विहिंसयेय यमिदं धर्मं देशनाये ॥ अथ खलु भगवतो एतदभूषि ॥ उद्रको नाम रामपुत्रो शुद्धो अल्परजो अपरोक्षजातीयो सो चद्ररगतो अतिक्रान्त

गतोनैवसंज्ञानासंज्ञायतनसहव्रतायैधर्मंदेशयन्ति॥अपरेसमाहुःकालंगतोउद्रकोरामपुत्रोमहाराजीनोउद्ररामपुत्रोकतमोपिखल्वान्योपिसत्त्वोशुद्धोअल्परजोअप
रोक्षजातीयोमेप्रतिवलोप्रथमंधर्मंदेशितमाजानितुंनचमेविहेठयायमिदंधर्मंश्रवणाय।आराडोकालामोकतमोपुनरन्योपिसत्त्वोशुद्धोअल्परजस्कजातीयोमे
प्रतिवलोप्रथमंधर्मंदेशितमाज्ञानितुंनचमेविहेठयेयुरिदंधर्मंश्रवणाय॥अथखलुभगवतएतदभूषिपंचकाभद्रवर्गीयाशुद्धाअल्परजस्कजा॥तीयास्तेमेप्र
तिवलोप्रथमंधर्मंदेशितमाजानितुंनचमेविहेठयन्तुः॥यमिदंधर्मंश्रवणायपूर्वमेवदुष्करंचरन्तसअनुवध्नन्तुः॥तेचवाराणस्यांविहरन्तिऋषिपत्तनेमृगदावेयंनू
नाहंवाराणसींगत्वावाराणस्यांऋषिपत्तनेमृगदावेपंचानांभद्रवर्गीयानांप्रथमंधर्मंदेशयेयं॥अथखलुसंवहुलामहेशाख्याशुद्धावासकायिकादेवायेनभगवा
न्स्तेनोपसंक्रमित्वाभगवतःपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेअस्थासुःएकान्तस्थितास्तेभगवन्तमेतदुवाच॥एभगवतोनिकेवासिनोअभिज्ञाततपरिज्ञातुंप्रतिवलाः
स्थपुनर्वयंभगवतोविविधानिविचित्राणिऋद्धिप्रातिहार्याणिकर्तुंयेनभगवान्मार्गेणवोधितोवाराणसींगमिष्यतिऋषिपत्तनंमृगदावमनुत्तरंधर्मचक्रंप्रव
र्तयितुं॥ततोवयंभगवतोयावद्बोधियावद्वाराणसीमार्गंप्रतिजागरिष्यामःसमंअसमंविषमंपाणितलेजातंवितानवितानंचित्रपुष्पपरिक्षिप्तंओसक्तपट्ट
मकलापंसूक्ष्मसंसृष्टंधूपनधूपितंमुक्तपुष्पावकीर्णंसुवर्णवालिकासंस्तृतंदिव्यमुक्ताचूर्णसंस्तृतंदिव्यस्फटिकचूर्णसंस्तृतं॥दिव्यमुसारगल्वचूर्णसंस्तृतंदिव्यलो
हितिकचूर्णसंस्तृतं॥तत्रचवयंभगवन्मार्गेयावद्बोधियावद्वाराणसीयोदिव्यतालपंक्तियोअभिनिर्मिणिष्यामः॥चित्राणिदर्शनीयानिसप्तानांवर्णानांसुव
र्णस्यरूप्यस्यमुक्तायावैडूर्यस्यस्फटिकस्यमुसारगल्वस्यलोहितिकाया।॥तत्रचवयंभगवनयंमार्गंवामदक्षिणान्तोदिव्यायोनदीयोअभिनिर्मिणिष्यामः॥अच्छार
मासेकतासुखोपनीत्वासुवर्णवालुकासंस्तृताउत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकनलिनीसौगन्धिकआम्रजम्बूकदलीपनसनालिकेलपारेवतकाभव्यदाडिमस्पृक्षीक

र्विनेयाऽविशोधेया अज्ञाक्षन्त सत्त्वास्ताकारां ऽविनेयांऽविशोधेयां अज्ञासीत् सत्त्वाउघटितज्ञां विपंचितज्ञांनेयापदपरमांअज्ञाक्षीत्सत्त्वांतीक्ष्णेन्द्रियांमध्येन्द्रियांमृ

यांसत्त्वानांचयोराशियः सम्यक्त्वनियतोराशि मिथ्यात्वनियतोराशि अनियतोराशिं ॥ तत्यथापिनाम वरुणस्य पुरुषोपश्मिनीतीरे स्थित्वा अल्पकिशलेणपश्यत ॥ उत्प

लानिवापद्मानिवापुण्डरीकाणिवा ॥ अन्तानि अन्तोदकानि अन्त्यानि उदकान्तो अनुद्गतानि एवमेव भगवानत्तरेणाईछचक्षुषा सर्वावन्तंलोकमभिलोकयन्तो अ

ज्ञासीत् ॥ अथखलु भगवांस्तत्रऋषिरेशयेवाहंधर्मनवादेशे यं मिथ्यात्वनियतोराशि अभव्योरेषाधर्मदेशयितुं अजानितुं देशयेवाहंधर्मनवाहंसंमक्तु नियतो

राशिआज्ञात्तमेवरस्ता येयः खल्वहं अनियतोराशिससास्यधर्मं देशयिष्यअजानिष्यतिनाचदेशंपाजनिष्यति ॥ अथखलु भगवां अनियतंराशिमारभ्य मागधका

नांवज्ञाललराष्ट्रपतिकानांचरत्नेवंरूपाणिपापकान्यकुशलानि दृष्टिगतानिउत्पन्नानिविदित्वा महाब्राह्मणाचाभियाचनां विदित्वा सप्तासंख्येयकल्पसमुपनीतस

मुत्पन्नंयत्तःकरिणाभांतंविदित्वा सत्त्वेषुवमहाकरुणा ओकामेन्ता ॥ इमेवमेमहेशाख्योदेवाधिपतयो लोकेश्वराउपसंक्रान्त आर्य धर्मचक्रप्रवर्त्तनेयाचन्ति ॥ अथख

लुभगवां महाब्राह्मणो अवकाशमकार्षीत् ॥ आर्य्यधर्मचक्रप्रवर्त्तनायतायेदेलाय भगवान्महाब्राह्मणांगाथायेअभ्यभाषे ॥ अपावृतंमेअमृतस्य द्वारं ब्रह्मेति भगवां

ये श्रोतुकामाश्रद्धाप्रमुञ्चन्तु विहेठकसंज्ञानप्रकंविहेठकसंज्ञानपुरे अभाषिधर्मोअनुमागधेषपूर्वं ॥ अथखलुभगवतामहाब्राह्मणो अवकाशेकृते अनुत्तर

धर्मचक्रप्रवर्त्तनायभूम्यादेवाघोषमुदीरयेत्सुः ॥ एवंमारिषमहाब्राह्मणो भगवताचकाशेकृते अनुत्तरधर्मचक्रप्रवर्त्तनायनंभविष्यति ॥ बहुजनहितायबहुजनसुखा

यलोकानुकंपायमहतोजनकायस्यार्थायहितायसुखायदेवानांचमनुष्याणांचहायिष्यन्ति ॥ असुराःकायाःदिव्याकायाअभिवर्द्धयिष्यन्ति ॥ भूम्यांदेवानांघोषंश्रुत्वाच

तुर्म्महाराजकायिकादेवाः त्रयस्त्रिंशायामातुषितानिर्माणरतीपरनिर्मितवशवर्त्तीदेवाघोषमुदीरयेत्सुः शब्दमनुश्रावयेत्सुः एवंमारिषभगवतामहाब्राह्मणोअव

काशेऽसौ तो धर्मचक्रप्रवर्त्तनाय तं भविष्यति ॥ बहुजनहिताय सुखाय लोकानुकंपाय महतो जनकायस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च हायिष्यति आसुराका
पादिव्याकायाः अभिवर्द्धिष्यन्ति ॥ इतिहि तेन कालेन तेन समयेन यावद्ब्रह्मलोकं घोषमभ्युद्गतोऽस्तमेत्थंक्षयति ॥ ॥ अथ खलु भगवाप्रवर्त्तनाय तस्मिन् समये केवलरू
पा सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयंतीति ॥ येते सत्वा पूर्वयोगसमन्नाभवन्ति ॥ एवंरूपा सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयन्तीति ॥ येच सत्वा पूर्वयोगसमन्नाभवन्ति ॥ ते आर्य
धर्मचक्रं प्रवर्त्तन्ति ॥ अहं खलु पूर्वयोगसंजनेतव्या ॥ अन्तर्हितास्माकं आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयितुं ॥ येते सत्वा अनुत्तराचारे सम्पन्नाभवन्ति एवंरूपा सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रव
र्त्तन्ति ॥ अहं खलु पुनरनुत्तराचार संपन्ना अरहाम्यहं आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयितुं ॥ येते सत्वा निर्वाणानुत्तर्यसम्पन्नाभवन्ति एवंरूपाः सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तन्ति ॥ येते सत्वा
आवेणिकाभवन्ति ॥ एवंरूपाः सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तन्ति ॥ येते सत्वा च्युतिसंपन्नाभवन्ति एवंरूपाः सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तन्ति ॥ येते सत्वा गर्भावक्रान्तिसंपन्ना
भवन्ति एवंरूपाः सत्वा आर्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तन्ति ॥ येते सत्वा गर्भस्थितिसंपन्नाभवन्ति ॥ येते सत्वा जातिसंपन्नाभवन्ति ॥ येते सत्वा लक्षणसंपन्नाभवन्ति ॥ येते सत्वा अ
नुव्यंजनसंपन्नाभवन्ति ॥ येते सत्वा कुशलसम्पन्नाभवन्ति ॥ येते सत्वा क्षान्तिसंपन्नाभवन्ति ॥ येते सत्वा स्मृतिसंपन्नाभवन्ति ॥ ये प्रत्युत्थ स्थित धर्मसंपन्नाभवन्ति ॥ ये इ
ष्ट्रधर्षसंपन्नाभवन्ति ॥ ये लोके अयाभवन्ति ॥ ये लोके लोकप्रविचयसम्पन्नाः भवन्ति ॥ ये लोके सत्वसारसम्पन्नाभवन्ति ॥ ये स्थानं च स्थानतो अस्थानं चास्थानतो स
म्यक्प्रज्ञया प्रजानन्ति ॥ येते सर्वत्रगामिनीप्रतिपदां तत्रतत्रगामिनीं प्रतिपदं यथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया प्रजानन्ति ॥ येतानाधातुके च लोके अनेकधातुके च लोके
यथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया प्रजानन्ति ॥ ये परसत्वानां परपुद्गलानां इन्द्रियवीर्यवैमात्रतां यथाभूतं सम्यक्प्रजानन्ति ते एवं धर्मचक्रं प्रवर्त्तन्ति ॥ ये नानाधिमुक्तिका
च लोके अनेकाधिमुक्तिका च लोके यथाभूतं सम्यक्प्रजानन्ति ॥ ते एवं धर्मचक्रं प्रवर्त्तन्ति ॥ येते सत्वाः सर्वेषां कर्मणां कर्मसमादानानामतीतानागतप्रत्युत्पन्नानां

हं एको अच्चरापायतनेन्तूष्णीं विहरेयं॥ अथ खलु महाब्रह्मा भगवत इदमेवरूपं चेतसो परिवितर्कं आज्ञाय येन शक्रो देवानामिन्द्रस्तेनोपसंक्रमित्वा श [illegible] नामिन्द्रमेतदवोचत्॥
स्त मारिष कौशिक भगवतो अल्पोत्सुकताये चित्तं नमेति न धर्मचक्रं प्रवर्तने किं पुनर्वयं मारिष कौशिक येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवन्तं याचेम व [illegible] वर्तनाय॥ साधु
मारिषेति शक्रो देवानामिन्द्रो महाब्रह्मणो प्रत्यश्रोषीत्॥ अथ खलु महाब्रह्मा शक्रो देवानामिन्द्रो सुयामो च देवपुत्रो सन्तुषितो निर्मितो च देवपुत्रो वसवर्त्ती च देवपुत्रो च [illegible]
ते दश यक्षाधिपतयो दश यक्षसहस्रको॥ अनेकयक्षशतापरिवारो अतिक्रान्ताये रात्रीये केवलकल्पं न्यग्रोधवनं वर्णेनोभासयित्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्र [illegible]
शिरसा वन्दित्वा एकमन्ते अस्थात्सु॥ एकान्तस्थितो महाब्रह्मा शक्रमिंद्रमेतदवोचत्॥ याव त्वं मारिष कौशिक भगवन्तं धर्मचक्रं प्रवर्तनाय॥ अथ खलु शक्रो [illegible]
काशमुत्तरासंगं कृत्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवन्तं गाथाये अध्यभाषे॥ उत्थेहि विजितसंग्राम पूर्णभार अनृणो विचर लोके चित्तं च ते विशुद्धं यथा व [illegible]
रात्रे॥ अथ खलु भगवांस्तूष्णी अभूषि॥ नाधिवासेति शक्रस्य देवानामिन्द्रस्य धर्मचक्रप्रवर्तने॥ अथ खलु महाब्रह्मा शक्रं देवानामिन्द्रमेतदवोचत्॥ न खलु मारिष कौशिक भ
गवन्तो ऽर्हन्तसम्यक्संबुद्धा एवं याचीयन्ति धर्मचक्रप्रवर्तनाय येन च पुन तथागतो ऽर्हन्तः सम्यक्संबुद्धा एवं याचिता धर्मचक्रं प्रवर्तेन्ति॥ एवमुक्ते शक्रो देवानामिन्द्रो महाब्रह्माणमेत
दवोचत्॥ त्वं मारिष महाब्रह्मा तेषां पुरिमकानां सम्यक्संबुद्धानां दर्शावी तेन हि मारिष महाब्रह्मा याचतु भगवन्तं स्वयमेव धर्मचक्रप्रवर्तनाये॥ अथ खलु महाब्रह्मा एकांसमुत्त
रासंगं कृत्वा येन भगवांस्तेनांजलिं प्रणामयित्वा भगवन्तं गाथाये अध्यभाषे उत्थेहि विजितसंग्राम पूर्णभार ते अनृणा विचर लोके देशेहि सुगत धर्मं आज्ञातारो
भविष्यन्ति॥ अथ भगवांस्तूष्णी अभूषि॥ अथ खलु महाब्रह्मा शक्रो देवानामिन्द्रो सुयामो च देवपुत्रो संतुषितो च देवपुत्रो सुनिर्मितो च देवपुत्रो वसवर्त्ती च देवपुत्रो च
त्वारो महाराजा अनेकयक्षशता अनेकयक्षशतपरिवारो भगवतो अनधिवासनां विदित्वा धर्मचक्रप्रवर्तनाये दुःखदौर्मनस्यजाता भगवतः पादे शिरसा वन्दित्वा भग

वं तं प्रदक्षिणीकृत्वा तत्रैवान्तरहायसि॥ ॥स्न्त्य मे तं श्रूयन्ति भगवानुरुविल्वायां विहरति नद्यां नैरञ्जनायास्तीरे अजपालस्य न्यग्रोधमूले अचिराभिसंबु
द्धो॥ अथ खलु महाब्रह्मा अतिक्रान्तवर्णा अतिक्रान्तायां रात्र्यां केवलं कल्पं अजपालन्यग्रोधमूलं वर्णेनावभासयित्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शि
रसा वन्दित्वा भगवन्तं प्रदक्षिणीकृत्वा एकान्ते स्थादेकान्तस्थितो महाब्रह्मा भगवन्तं गाथाये अध्यभाषे॥ उत्थेहि विजितसंग्राम पूर्णाभारता अनूरागो विचर लोके देशेहि सु
गतधर्मं आज्ञातारो भविष्यन्ति॥ अथ खलु भगवान्महाब्रह्माणं गाथायेभ्यभाषे॥ प्रतिस्रोतोगामी मार्गो गम्भीरो दुर्दृशो अनुरागरक्ता न द्रक्ष्यन्ति॥ अलं ब्रह्मप्रका
शितुं॥ अथ खलु महाब्रह्मा भगवतो अजपालन्यग्रोधमूले प्रतिसंलयं विदित्वा धर्मचक्रप्रवर्तनाये दुःखदौर्मनस्यजातो भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा भगव
न्तं प्रदक्षिणीकृत्वा तत्रैवान्तरहेया॥ स्त्य मे ते श्रूयन्ति भगवानुरुविल्वायां विहरति॥ नद्यां नैरंजनायास्तीरे अजपालस्य न्यग्रोधमूले अचिराभिसंबुद्धो तेन
खलु पुनः समयेन मागधकानां ब्राह्मणगृहपतिकानां इमानि एवंरूपाणि पापकानि अकुशलानि दृष्टिगतान्युत्पन्नानि वातो न वायेयी सरितो न स्यन्दि अगर्भे
णीया न प्रजायेत्तु पक्षिणो न वीतिपतन्ति अग्निर्न ज्वले यावच्छ्रमणस्य गौतमस्य कृत्यं न न समापयेत्तु अन्धकारभूतयं लोकसंनिवेशं भवेय॥ अथ खलु महाब्र
ह्मा मागधकानां ब्राह्मणगृहपतिकानां इमान्येवंरूपाणि पापकान्यकुशलानि दृष्टिगतानि उत्पन्नानि विदित्वा अतिक्रान्तवर्णो अतिक्रान्तायां रात्र्यां केवलकल्पं
अजपालन्यग्रोधमूले वर्णेनावभासयित्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तस्थितो इमां गाथाप्रत्यभाषत्॥ प्रादुरहोस
मलेहि चिन्तिताधर्मो अशुद्धो मगधेषु पूर्वं मपावृत्तं अमृतस्य द्वारं शृण्वन्तु धर्मं विमलेनानुबद्धं॥ अथ खलु भगवान्महाब्रह्मणो याचनं विदित्वा सामं
चप्रत्यायं बोधायेत्तानंतं सर्वावन्तं लोकमनुत्तरेण बुद्धचक्षुषाहि विलोकयन्तो अद्राक्षीत्सत्त्वां उच्चावचां हीनप्रणीतां अद्राक्षीत्सत्त्वा स्वर्णाकारान्दुर्मनाद

यस्त्रिंशेदेवनिकायेपपन्ना ॥ आसिदुःखितापरमदुःखितातंमयामरणकालेबोधिसत्वस्यदुष्करंचरन्तस्यप्रसन्नचित्तायेशाणपांशुकूलंदिन्नंतेनाहंकुशलमूलेनमा [illegible] वित्वाइहत्रयस्त्रिंशेदेवनिकायेउपपन्नातंचमेतंदेयधर्मदेयंभगवतोअद्यापिपरिभुक्तंयदिस्वंदेयधर्मं ॥ भगवाननुग्रहार्थंपरिभुंजेयातन्ममहत्फलतरंभवेया ॥ सविंअप्सरसहस्राणिपरिवृतामहतादेवानुभावेनमहतादेवर्द्धीयेत्रयस्त्रिंशभवनातोआगत्वाततः वृक्षशाखातोतंशाणपांसुकूलंगृह्यभगवन्तंउपसंक्रान्ता ॥ इमंमयाभगवन्तंशाणपांसुकूलंमानुष्यभूतायेभगवतोदुष्करंचरन्तस्यप्रसन्नचित्तायेदिन्नं ॥ यदाभगवांपरिभुंजीसिसंकल्पोभवेति ॥ ततोभगवान्ममानुग्रहार्थंपरिभुंजेसि ॥ तेनाहंकुशलमूलेनमानुष्यलोकाच्च्यवित्वात्रयस्त्रिंशेषुदेवनिकायेषुउपपन्ना ॥ साधुममभगवानिमंशाणपांसुकूलंपरिभुंजातु ॥ अनुकंपामुपादाययथामेमहत्फलतरंभवेयादेवाअन्तरीक्षगताभगवन्तमाहंसुमाभगवानेतंशाणपांसुकूलंपरिगृह्णातुवयंभगवतोदिव्यांविकल्पोदुष्याणिदास्यामः ॥ भगवानेषांदेवतानांकल्पंदुष्यप्रदानानितिनाधिवासयति ॥ तंभगवांयेननगरवलंविकायेशाणपांसुकूलंप्रतिगृहीतंदेवताशतसहस्रेहिचअन्तरीक्षातोचेलोत्क्षेपाणिचभवेयाकृतानिहक्कारकिलिकिलानिचअकरेंसुः ॥ चक्रवर्तिराज्यंपरित्यक्तंकिन्नोपांसुकूलेषुचित्तंरमति ॥ भगवांदानिशाणपांसुकूलंधोविनुकामः उदकेनकार्यं ॥ अथखलुशक्रोदेवानामिन्द्रेणपाणिहिन्तसीरवताअद्यापिचपाणिखातानामनदीउह्यतिशिलापट्टेनकार्यं ॥ यत्रतंशाणपांशुकूलंधोविष्यतिचतुर्हिमहाराजेहिचत्वारिशिलापट्टंउपनामिता ॥ भगवताएकत्रशिलापट्टेतंशाणपांसुकूलंधौतं ॥ द्वितीयेशिलापट्टेतंपांसुकूलंशोषितं ॥ तृतीयेशिलापट्टेभगवन्तोउप्रषभद्रिकानोक्षनामनिगमआवासिकानांतत्रऋद्धीयेपुरतोप्रक्षिप्तं ॥ तेहितंशिलापट्टंतत्रैवचेतियंप्रतिष्ठापितं ॥ अद्यापिगन्धारराज्येअधिष्ठानंशिलानामेनज्ञायति ॥ चतुर्थेशिलापट्टेभगवतानिषीदित्वातंशाणपांशुकूलंसीवितंयद्यपितत्रशिलापट्टेनभगवतोअनुशीवनानापथ्येसर्वेचत्वारशिलापट्टाभगवतापरिभुक्तातानिचजाम्बुद्वीपेसदेवमानुष्यस्यलोकस्यचेतियभूता ॥

भगवांदानितंञ्ञाणायांकूलंधोवित्वाशीवित्वाचपारिशिखातंनमीकायकोओकसोत्वायित्वा॥भगवांयारिशिषांरागोनदीतोउत्तरिष्यतीति अकिलन्तकायोवहुत्वाभगवन्तोअकि
लन्तचित्तातहिंतीतककुभोनामवृक्षोओशाखप्रशाखोप्रासादिकोदर्शनीयोयंनामोचवृक्षोतंनामोचवृक्षस्यदेवताककुभेककुभोनामदेवपुत्रोप्रतिवसति॥सोदेवपुत्रोभगव
तातत्तोनदीतोउत्तरन्तेनआभाषितो॥आहवककुभहस्तंचत्नेविमलकुराउलधरेणककुभेणदेवपुत्रेणभगवतोवाहांप्रगामितो॥भगवान्ककुभस्यदेवपुत्रस्यवाहांगृह्यपारि
खातात्तोनदीतोउत्तीर्णोसमंचभगवताततःककुभस्यदेवपुत्रस्यवाहातोहस्तंस्वहंअपनीतंतत्रचवृक्षशाखायांभगवतोपंचकलस्यकरतलस्यपम्नंदृश्यति॥यंदानिअ
हंवोधिंआहचहस्तोवसुन्दरोककुभो॥नदीकाचपारिशिखाताशिलाचदेवेहिनिक्षिप्ता ततोभगवोअजपालन्यग्रोधंगतः भगवानजपालस्यन्यग्रोधमूलेविहरन्तोलो
कमिमांसेतिगंभीरोअयंममधर्मो॥अभिसंवुद्धोनिपुणोसु—मोदुरनिवोधेअतर्कावचरापरिउतवेदनीयोसर्वलोकेप्रत्यनीकोअलयारामाखलुउनरयंआल
यतोआलयसमुदिताआलयारामायंचप्रजायांआलयरतायांआलयसमुदितायांदुर्दृशमिमंस्थानंपमिदंहेतुइदंप्रत्ययःपती—समुत्पादःसर्वोपधिप्रति
तिःपूर्वसंस्कारसमथधर्मोपछेदनतृष्णाक्षयोविगतरागोनिरोधोनिर्वाणमहंचतंपरेषांदेशयेयं॥परेभमेनविभावयेन्सुः॥सोमेस्यादिघातः॥यंनूनाहमेकोआर
णपवनेतूष्णीभूतोविहरेया॥इमावगाथाचभगवतातायेवेलायेप्रतिभाषेन्सुः॥प्रतिश्रोतगामिनमार्गंगम्भीरंदुर्दृशंनरागरक्तानभ्रक्ष्यन्तिअलंदानिप्रकाशितुंक
छ्रेणमेअधिगतोअलंदानिप्रकाशितुं॥अत्रुश्रोतंहिउज्यन्तिकामेषुयसितान्तराः॥ ॥भगवानुरुविल्वायांहरेनैरंजनायातीरेअजपालन्यग्रोधमूलेअचि
राभिसंवुद्धो॥अथखलुभगवतोएकस्यरहोगतस्यप्रतिसंलयनस्यअयमेवरूपचेतसःपरिवितर्कोउदपादि॥अधिगतोयदयंमयाधर्मोगम्भीरोनिपुणोदुर्
दृशोदुरनुवोधोअतर्कितोअतर्कावचरोपंडितवेदनीयोसर्वलोकविप्रत्यनीकोअहंचपरेषांदेशयेयंपरेभवनंअजानेन्सुः॥सामेस्यापरमंविघातं॥यंनूना

चनिवर्त्तेथदेवकंन्याहिरक्षिता ॥ तासामधिपतीराजाविरूपाक्षोतितासनतः सर्वेनागाधिपोराजावरुणोनसहरक्षतु ॥ सोपिवोअभिपालेतुभूमीयेम
वोदिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी ॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तेथसर्वनागेहिरक्षिता ॥ पश्चिमेस्मिंदिशाभागेअस्तोनामेनपर्वतः ॥ आवर्त्तोचन्द्रसूर्याणांअन्तो
सोपिवोअभिमालेतुभूमीयेभवतेनच ॥ क्षेमाचवोदिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी ॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तेथसर्वेअस्तेनरक्षिता ॥ येकेनचिदर्थेनगछथउत्तरा
त्रावोभियालेतुयेतांदिशमधिष्ठिता ॥ धनिष्ठाशतभिषाचैवउभौप्रोष्ठपदानिच ॥ रेवत्मथाश्वजाचैवभवतिसप्तमा ॥ तापिवोअनुपालेतुभूमीयेभवतेनच ॥ सेमा
दिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी ॥ लब्धार्थाश्चनिवर्त्तेथतेहिनक्षत्रेहिरक्षिता ॥ उत्तरेस्मिंदिशाभागेअष्टदेवकुमारियो ॥ हिरीदेवीसुरादेवीपृथिवीपद्मावती ॥ आवाश्र
काहिरीशीरीतापिवोअभिपालेतुभूमीयेभवनेनच ॥ क्षेमाचवोदिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी ॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तेथदेवकंन्याहिरक्षिता ॥ तासामधिपतीराजाकु
वेरइतिनामतः ॥ सर्वयक्षाधिपोराजाराक्षसीहिसरक्षिता ॥ सापिवोअधिपालेतुभूमीयेभवनेनच ॥ क्षेमाचवोदिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी ॥ लब्धार्थाश्चनिवर्त्तेथयक्ष
राक्षसरक्षिताः ॥ उत्तरस्मिंदिशाभागेकैलाशोनामपर्वतः ॥ आवासोयक्षसंघानांराक्षसानांनिवेशने ॥ सोपिवोअधिपालेतुभूमीयेभवनेनच ॥ क्षेमाचवोदिशाभोन्तु
माचवोपापमागमी ॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तेथयक्षराक्षसरक्षिताः ॥ अष्टाविंशतिनक्षत्राणांसप्तसप्तचतुर्दिशं ॥ सलुचन्द्रमसूर्येहित्रिंशज्योतिअन्तकं ॥ द्वात्रिंशदेवकंन्या
वोअष्टअष्टचतुर्दिशं ॥ चत्वारश्चमहाराजालोकपालायशस्विनः ॥ प्रज्वलन्मानावर्णिनसरक्षन्तिचतुर्दिशं ॥ पुरिमकादिशाधृतराष्ट्रोपश्चिमांविरूपाक्षोदक्षिणांचवि
रूढकोकुवेरोउत्तरांदिशां ॥ अष्टश्रमणाअष्टब्राह्मणाअष्टजनपदेषुक्षत्रियो ॥ अष्टसहस्रकादेवासपरक्षाकरन्तुवो ॥ तेषांदानिभगवतात्रीणिशरणागमनानिदिन्ना
निगछथबुद्धंशरणां ॥ गछथधर्मंशरणांगछथ ॥ अनागतंचभगवताश्रावकसंघशरणां ॥ तेपानिबुद्धंशरणांगताधर्मंशरणांगतासंघशरणांगताः ॥ तेदानिआ

हंसु:॥वयंभगवंवाणिजकादेशदेशानिचराम्याणिचअरामस॥साधूमेभगवांकिञ्चिद्दर्शनहेतुयेववयंपूजमेम॥भगवतादानितेषांशीर्षतोपाणिनाकेशानिओतारित्वा
दिन्नानि॥इमंकेशस्तूपंकारयेथ॥नखानिचओतारित्वादिन्नानिइमंनखस्तूपंक॥रापेथशिलाचआरामिष्यन्तितांचशिलांप्रतिष्ठापेथ॥तेहिदानिकेशस्थालीनामअ
धिस्थानेतहिंकेशस्तूपंकालापितं॥वालुक्षोनामनगरंतहिंनखस्तूपंकारापितं॥शिलुक्षंनामोधिष्ठानेतत्रापिशिलाप्रतिष्ठापिता॥सोभगवताआत्मीयेपाणिनाशि
ष्टा॥ ॥भगवान्दानिसप्तसप्ताहेहिएकूनपंचाशद्दिवसानिनिराहारेत्रपुषभल्लिकानांवाणिजकानांमधुतर्पणंपानंतेनभगवतातथाअभिषन्दिता॥ततःश
क्रेणदेवानामिन्द्रेणभगवतोहरितकीउपनामिताधातुनोसुखंभविष्यति॥भगवतादानिसाहरीतकीपरिभुक्तातंचहरीतकीवृन्तिकंभगवतातत्रैवोद्देशेरोपितंसा
चतंदिवसमेवजातादेशाख्यप्रशाखामहान्तंहरितकीवृक्षंपुष्पफलोपेतंसंवृत्तः॥इमंभगवतोप्रथमंआर्षीवृक्षयावच्चततोवृक्षात्तोहरीतकीयोतानिअद्यचेत्त
कीयाहतकीप्रकानानितिष्ठन्ति॥ततोभगवताउरुविल्वायांषष्ठपीरिणइक्षुरंतपंचीरां॥तदाउरुविल्वायांसेनापतियामातोनगरावलंविकालेशाराणांपांशुकूलंभगवतो
इक्षुरवारिकांचरन्तस्यप्रसन्नचित्तायउपनामितं॥यदाभगवान्परिपूर्णसंकल्पोभवेसि॥तदाइमंशाणपांशुकूलंअनुग्रहार्थायपरिभुंजेसि॥भगवतातूष्णीभावे
नाधिवासनंताविदित्वातुष्टोआत्तमनापांशुकूलंवृक्षशाखायेओलंयित्वाभगवतःपादौशिरसावन्दित्वात्रिक्खुत्तंप्रदक्षिणीकृत्वाप्रक्रमि॥सादानितचिरस्यैवकालग
ताभगवतोमंत्रिकाप्रसन्नचित्ताजंपांशुकूलेदानंसमनुस्मरन्तिसमनन्तरकालगतात्रयस्त्रिंशेदेवनिकायेउपपन्ना:॥अन्यतरस्यमहर्द्धिकस्यमहानुभावस्यदेवपु
त्रस्यविमानेअप्सरसांशतसहस्रपरिवारा॥सादानिअप्सरासमन्वाहरति॥किंमयामनुष्यभूतायेकुशलमूलंकृतंयेवरूपाचदक्षिणायेप्रतिष्ठापिता॥येनाहंत्रय
स्त्रिंशेदेवनिकायेउपपन्ना॥सादानिसमन्वाहरन्तीपश्यतिउरुविल्वायांसेनापतियामकेगवानामनगरावलंकृतंकेवरूपाचदक्षिणायेप्रतिष्ठापिता॥येनाहंत्र

त्नमयानिलोहितिकामयानिनानपिभगवांस्तेनपात्राणीतिकृत्वानप्रव्रजितसारूप्याणीतिकृत्वानप्रतिगृह्णाति ॥ तेदानिचत्वारोशैलपात्राणिआदायभगवन्त
न्ता ॥ अथखलुभगवतोएतदभूषि ॥ यद्यहमेकस्यलोकपालस्यपात्रंप्रतिगृह्णिष्यामः त्रयाणांभविष्यतिचित्तस्यान्यथात्वं ॥ भगवन्तासर्वेषांचतुर्णांलोकपाला
रिपात्राणिप्रतिगृह्णित्वाअंगुष्ठेनउपक्रान्ताएकपात्रोचअधिष्ठितः तेदानिचत्वारोपात्राएकपात्रंसंजातंसर्वेषांचतुर्णांपात्राणांचत्वारिपात्रकोटीनिदृश्यन्ति ॥ ततभ
गवांत्रपुसभल्लिकानांवाणिजानांमधुतर्पणांपरिभुक्तंभगवांदानित्रपुसभल्लियानांवाणिजानांमधुतर्पणांपीत्वाप्रत्युच्चरणीतवर्णागाथारसोपेतंदक्षिणामादिशति
॥ अनेकाकारसंपन्नातर्पणांतिप्रयच्छति ॥ वर्णेनचैवसंपन्नंगन्धेनरसेनच ॥ प्रयंग्रंचप्रणीतंचस्पर्शणीयंचकल्पियं ॥ तर्पणंप्रथमंभुक्त्वाअर्हन्तेनत्रपुसभल्लि
या ॥ मधुसर्पिसंयुक्तंतंपिवेपुरुषोत्तमः ॥ तेचसंतर्पितावीरोप्रतिसंलानउत्थितो ॥ तर्पयेयधर्मवृष्टीयेदेवगन्धमानुषा ॥ दिशासौवस्थिकंदिव्यंमंगल्यंअर्थसाधिकं ॥ यंश्रु
त्वासुमनासर्वेसर्वार्थांसाधयिष्यथ ॥ स्वस्तिवोद्विपदेभोतुस्वस्तिवोस्तुचतुष्पदे ॥ स्वस्त्यस्तुव्रजतांमार्गेस्वस्तिप्रत्यागतेषुच ॥ स्वस्तिरात्रौस्वस्तिदिवास्वस्तिमध्यंदिनेस्थिते
॥ सर्वत्रस्वस्तिवोभोतुमाचपापंसमागमत् ॥ शिरीयोदक्षिणोस्कन्धोशिरीवामेप्रतिष्ठिता ॥ शिरीवोअङ्गमंगेषुमारेवसुप्रतिष्ठिता ॥ भद्रंवोभद्रशिरीवाणिजाभद्रमस्तु
वो ॥ येनकेनचित्कार्येणगच्छथपुरिमादिशेतु ॥ नक्षत्राणिवोपालेन्तुयेतांदिशमधिष्ठिता ॥ कृत्तिकारोहिणीचैवम[illegible]चपुनर्वसु ॥ पुष्यंचवरनक्षत्रंअश्लेषाभो(३३१
नित्यप्रभा ॥ इत्येतेसप्तनक्षत्रालोकपालायशस्विनः ॥ अदिष्ठापुरिमेभागेएतेषांपुरिमांदिशं ॥ एतेवोअधिपालेन्तुभर्सीयेभवतेनच ॥ क्षेमाचसेदिशाभोतुमाचवोपाप
सागमे ॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तेथतेहिनक्षत्रेहिरक्षिता ॥ पुरस्तिमेदिशोभागेअष्टदेवकुमारिका ॥ मंदरानन्दिसेनानन्दिनन्दीचरक्षिता ॥ नन्दिरानन्दिवर्द्धिताचसिद्धार्था
अपराजिता ॥ तापिवोअधिपालेन्तुभर्सीयेभवतेनच ॥ क्षेमाचवोदिशाभोतुमाचवोपापमागमो ॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तथदेवकन्याहिरक्षिता ॥ तेषामधिपतीरा

जादेवेहिसवरक्षितः॥ सोपिवोअभिपालेतुभूमीयेभवनेनव॥ क्षेमावेवोदिशाभे॥ न्तुमाचवापापमागमी॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तीथसर्वेदेवेहिरक्षितं॥ पुरिमस्मिंदिशाभागेवा
पालेवानामचेतियं॥ निसंज्वलतितेजेननिसासत्योपयाचनं॥ सोपिवोअधिपालेतिभूरीयोभवनेतव॥ क्षेमाचवोदिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तेथस
र्वेचेतियसुरक्षिता॥ येनकेनचिदर्थेगछथदक्षिणादिशां॥ नक्षत्राणाभिपालेतुएतोदिशामधिष्ठिता॥ मघावफाल्गुणीहस्तावचित्रापंचमा॥ स्वातिश्चैवनिरागखाव
एतेषांदक्षिणादिशां॥ इत्येतेसप्तनक्षत्रालोकपालायशस्विनः॥ आदिश्यादक्षिणाभागेस्तेषांदक्षिणादिशा॥ तेपिवोअभिपालेन्तुभूमीयेभवनेतव॥ क्षेमाचवोदि
शाभोन्तुमाचवोपापमागमी॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तथतेहिनक्षत्रेहिरक्षिता॥ दक्षिणोस्मिंदिशाभागेअष्टदेवकुमारिय॥ लक्ष्मीपतिशिरीमतियशामत्वायशोधरा॥ सुप्र
स्थितासुप्रभातासुविश्रुशासुव्याकृता॥ तापिवोअभिपालेन्तुभूमीयेभवनेनव॥ क्षेमाचवोदिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी॥ लब्धार्थाचनिवर्जेथदेवकन्याहिरक्षि
ता॥ तासामधिपतीराजाविरुढकोतिनामतः॥ कुम्भाराआधिपतीराजायमेनसहरक्षतु॥ सोपिवोअधिपालेतुभूमियेभवनेनव॥ क्षेमाचवोदिशोभोन्तुमाचवो
पापमागमी॥ लब्धार्थाचनिवर्त्तथकुम्भारोउहिसुरक्षिता॥ दक्षिणोस्मिंदिशाभागेअतिपशंनामचेतियं॥ नित्यंज्वलतितेजेननित्यंसत्योपयाचनं॥ सोपिवोअ
धिपालेन्तुभूमीयेभवनेनव॥ क्षेमाचवोदिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी॥ लब्धार्थचनिवर्त्तथचेतियेचसुलक्षिता॥ येनकेनचिदर्थेनगछथपश्चिमांदिशां॥
नक्षत्राणपभिपालेन्तुएतांदिशमधिष्ठिता॥ अनुराधाचज्येष्ठाचमूलक्षदृढवीर्यवान्॥ उत्तषाढेअजिजिश्रवणाभवतिसप्तमा॥ तेपिवोअभिपालेन्तुभूमीयेभ
वनेनव॥ क्षेमाचवादिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी॥ लब्धार्थाचनिवर्जेथतेहिनक्षत्रेहिरक्षिता॥ पश्चिमेस्मिंदिशोभागेअष्टदेवकुमारियो॥ अलंबषामिश्रकेशीच
अरिष्ठाचसुप्रभाः॥ एकानेवानवमिकालुष्पाशुक्रमशोपति॥ तोपिवोअधिपालेन्तुआरोग्येनशिवेनच॥ क्षेमावोचदिशाभोन्तुमाचवोपापमागमी॥ लब्धार्था

तोऽधिक्षिप्यन्यग्रोधंनदीयेनैरंजनायेतीरेरोपितंसोदानिन्यग्रोधोदेवपुत्रोअनेकेहिदेवपुत्रसहस्रेहिपरिवृतोअतिक्रान्तवर्णोअभिक्रान्तावरा[illegible]
कल्पंमुचिलिन्दस्यनागराज्ञोभवनंउदारेणवर्णेनओभासेत्वायेनभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वाभगवतःपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेअस्थिएकांशी
स्थितोप्राञ्जलीकृतोभगवन्तमेतदुवाच॥मयाभगवन्मनुष्यभूतेनअजपालेनाजानिवारनेनएषान्यग्रोधोरोपितोभगवन्तमुद्दिश्यतेनाहंकुश॰
लमूलेनमनुष्येषुच्यवित्वाभगवन्त्रायस्त्रिंशेदेवनिकायेउपपन्नोसाधुभगवानेतंन्यग्रोधंपरिभुंजातुअनुकंपामुपादाय।यथामेमहाफलतरं
भवेया।अधिवासतेभगवान्तस्यदेवपुत्रस्यतूष्णीभावेन॥ ॥अथखलुसोदेवपुत्रोतूष्णीभावेनाधिवासनांविदित्वाचित्तोतुष्टोआत्तम
नोप्रीतिसौमनस्यजातोभगवतःपादौशिरसावन्दित्वात्रिष्कृतोप्रदक्षिणीकृत्वातत्रैवान्तरहाये।भगवान्मुचिलिन्दस्यनागराज्ञोभवनातोउत्थि॰
हित्वाएकंसप्ताहंनिराहारोप्रीतिसुखेनअजपालन्यग्रोधमूलेवीतिनामेसि।ततोअजपालस्यन्यग्रोधमूलातोएकस्यसप्ताहस्यात्ययेनक्षी
रिकावनखण्डेबहुदेवतकेचेतियेनिराहारोप्रीतिसुखेनसप्तमंसप्ताहारेणवीतिनामेसि॥एवंभगवान्सप्तसप्ताहंएकूनपंचाशदि
वसानिनिराहारो।उत्तरापथेउत्कलंनामाधिष्ठानंततोउत्कलातोअधिस्थानातोत्रपुसाभल्लिकोनामसार्थवाहाआढ्यामहाधनामह॰
हाभोगोप्रतापवन्तोमहापरिवारोदक्षिणापथातोपंचाहिधुरशतेहितेनमार्गेणआगच्छन्ति॥तेषामग्रलीयानांबलीवर्दानांयुगला॰

रोदक्षिणापथातो पंचहिक्षुरशतेहि तेन मार्गेण आगच्छन्ति ॥ तेषां मङ्गलीयातां वलीवर्दानां पुगला एको सुजातो ये नक्षत्रियेण जातको अपरो कीर्त्तिके तेषां एवं नक्षत्राणां ना
मेन सुजातकीर्त्तिनामेन ज्ञायन्ति सर्वस्य सार्थवीस्य यानकं वहन्ति यत्र मार्गे किंचिद्भया भवन्ति सिंहभयाव्याघ्रभयो द्वीपिभयम्वा गरडुकभयम्वा हस्तिभयं वा वनदेवभ
यं वा उदकवाहनयं वा चोरभयम्वा तत्र तेन गच्छन्ति ॥ ततो ते वाणिजका जानन्ति भयं भविष्यतीति ॥ तथा स्तंनहित्वा चतुर्दिशं संप्रधावन्ति समन्तेन अवलोकेन्त्वा ॥ ते दा
नि वलीवर्दा सुजातकीर्त्तिका न हिंक्षीरिकावनखण्डं चारुभ्राम्या अत्रडुपुषभद्रियानं ववाणिजानां पूर्वज्ञातिसालोहितोहि देवभूतेन हिंक्षीरिकावनखण्डे ऋषीयेति
गृहीता न शङ्कोति गन्तुं तेहि स्थितेहि सर्वे ते पुरुषा सार्था ततो भीता तत्रसन्नका ॥ तेषां ते देवता पूर्वज्ञातिसालोहिता अन्तरीक्षागता घोषमुदीरयेन्सुः ॥ शब्दमनुश्रावयेन्सुः
माभायथ वाणिजा न्ति न वा इतो न वा उपद्रवं ॥ एष खु सो भगवान् इह वनखण्डे प्रतिवसति सप्तेहि असंख्येयेहि कल्पेहि प्रादुर्भूतः बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लो
कानुकंपाय महतो जनकस्यार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च तं साप्तसप्ताहं एकून पंचाशद्दिवस अनाहारस्य तं आहारेण प्रतिमानेथ ॥ ततः वो अप्रमे
यं कुशलमूलं भविष्यति ॥ तेहि सनि उपुषभद्रिकेहि वाणिजेहि तासं देवतानं वचनं श्रुत्वा मधुसर्पिसंयुक्तं तर्पणं गृहीतं ते देवता तेषां वाणिजकानां पुरतो गच्छन्ति इतो
आगच्छथ ॥ ते दानि वाणिजा तेहि देवतेहि भगवतो सकाशमुपनीता ते तं मधुतर्प्पणं गृह्य भगवन्तमुपसंक्रान्ता इमं भगवन् मधुतर्प्पणं परिभुंजातु अस्माकं अनुग्रहा
र्थं ॥ अथ खलु भगवतो एतदभूषि ॥ किंनु खलु पूरिमका सम्यक्संबुद्धा भाजनप्रतियाहका उताहो पाणिप्रतियाका भाजनप्रतियाहका सम्यक्संबुद्धा ति सह चित्तोत्पादा
देव भगवतो चत्वारि महालोकपाला चत्वारि सुवर्णपात्राणि गृह्य भगवन्तमुपसंक्रान्ता न तत्र पात्राणि कल्पन्ति प्रव्रजितसारूप्याणि भगवान् न प्रतिगृह्णाति ॥ ते दानि रू
प्यामयानि पात्राणि गृह्य भगवन्तमुपसंक्रान्ता ॥ तानपि भगवां न तत्र पात्राणि ति कल्प्यानि न प्रतिगृह्णाति ॥ एवं मुक्तामयानि वैडूर्यमयानि स्फटिकमयानि मुसारग

भातवः तान्यायतनानि। आत्मानमधिकृत्य भगवानेतमर्थं व्याहरेत्। अनवराग्रस्मिं संसारे यत्र मे ऽध्युषितं पुरा। धर्मलब्धो अहं आसि वाणिजको
चिन्तको। माराधीतरो राक्षसी एवं धारेथ जातकं। एवमपरिमितं बहुदुःखं उद्वनीवं चरितं पुराणं। विगतज्वरो विगतशोको भगवां भाषति भिक्षुसंघ-
मध्ये॥ ॥इति श्रीमहावस्तु अवदाने धर्मलब्धस्य सार्थवाहस्य जातकं समाप्तं॥ ॥कालो नागराजा तहिं कुमारीवङ्के भगवन्तं उपसं-
क्रान्तो सो दानि भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकांशीकृतो प्राञ्जलीकृतो भगवन्तमेतदुवाच॥ मम भगवन्भवनाउपरि सम्यक्संबुद्धेहि परिभुक्तो ककु-
छन्देन भगवता कोनाकमुनिना काश्यपेन साधु भगवानपि मम भवनं परिभुंजातु अनुकंपामुपादाय। ततापि भगवान्कालस्य नागराजस्य भवने चतु-
र्थे सप्ताहं प्रीतिसुखेन वीतिनामेति। ततोपि भगवां कालस्य नागराजस्य भवनातो चतुर्थे सप्ताहस्यात्ययेन उत्थितो। मुचिलिन्दो नागराजो उपरिमवु-
द्रदर्शीवी भगवतः उपसंक्रान्तो। सोपि भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते प्राञ्जलीकृतो भगवन्तं याचति। मम भगवन्भवनोउपरि मकेहि सम्यक्सं-
बुद्धेहि परिभुक्तो भगवता ककुछन्देन कोनाकमुनिना काश्यपेन साधु भगवां पि मम भवनं परिभुंजातु अनुकंपामुपादाय॥ भगवां मुचिलिन्दस्यापि
नागराजस्य भवने पंचमं सप्ताहं मुनिराजा प्रीतिसुखेन वीतिनामेसि। ततोपि भगवां तहिं सप्ताहिकं अकालवर्द्दलं समुत्पन्नं सप्ताहं रात्रिंदिवा देवेन व-
र्षितं मुचिलिंदेनापि नागराज्ञा भगवतः अर्धयोजनकं परिक्षेपेण समन्तं कृत्वा भगवन्तं भोगेन परिक्षिपित्वा उपरि विपुलेन फणेन छादेसि यथा च
भगवन्तं विषगन्धेन खिक्किसिगन्धेन वातव्यावहेय्यन्ति। मुचिलिन्दो नाम नागराजा एकान्ते भवनातो उत्तरित्वा न भोगेन आवेष्टित्वा शिरि घनं सुकृतेन फ-

२२९

रोनसम्पन्नाहंविपुलपुराणप्रभूतविनिपातेननागराजेनयोऽनुत्तपरिक्षिपिमहतापरिभोगेनसम्पन्नाहं॥ ॥यदाभगवांडुक्करंचरतिनदीः
येनैरंजनायतीरेतत्रभगवानुक्करंचरन्तो।अजपालेनतेनअजाचारकेनदृष्टातस्यभगवन्तंऽयमपेतंवप्यनंदृष्ट्वाप्रसादउत्पन्नो।तेनदानिप्रसन्नचित्ते
नभगवन्तमुद्दिश्यएषन्यग्रोधपोतोवाम्पितो।सोतंन्यग्रोधपोतंरोपित्वाभगवन्तमुपसंक्रम्यप्रांजलीकृतोआह॥भगवन्इमोमयान्यग्रोधपोतोभ
गवन्तमुद्दिश्यरोपितो।यदाएषोन्यग्रोधपोतोसंवृद्धोभवेयाभगवान्तंपूर्णकल्पोभवेयासि।ततोभस्तंन्यग्रोधंअनुग्रहार्थंपरिभुंजेसि।भगवता
तस्याजेपालस्यतूष्णीभावेनाधिवासनाविदित्वातुष्टोआत्तमनाप्रमुदितोप्रीतिसौमनस्यजातोतासवृत्ता।सोदानितंन्यग्रोधपोतंकालेनकालेअनुरक्ष
नेतिपरिरखनेतिपरिकीलेतिपरिकूदेतिकालेनचकालेशीतलेनवारिणाअभिष्यन्देतिपरिखरेतिपरिघरेति।सोदानिअजपालेनन्यग्रोधपोतोक्षि
प्रशाखोसंवृत्तोप्रासादिकोदर्शनीयोभगवतातेजानुभावेनतस्यदानिअजपालस्यन्यग्रोधपोतंशाखप्रशाखंप्रासादिकंप्रासादनीयंदृष्ट्वाअ
तिरिवचित्तंप्रसीदन्ति॥ सोदानितेनचित्तप्रसादेनचकुशलमूलेनचकायस्यभेदात्त्रायस्त्रिंशदेवनिकायेउपपन्नोन्यग्रोधोनामदेवपुत्रोमह
र्द्धिकोमहानुभावोसोपश्चादुपपन्नोसमानोअन्यांपूर्वोत्पन्नांत्रयस्त्रिंशकायिकादेवपुत्रांदिव्येहिपंचहिपचहिस्थानेहिअभिभवति।दिव्येना
युषादिव्येनवर्णेनदिव्येनसौख्येनदिव्येनैश्वर्येणदिव्येनपरिवारेणातस्यसमनन्तरोपपन्नस्यएतदभूषि।किंमयामनुष्यभूतेनकुशलंक
र्मकृतंउपचितंकस्यकर्मस्यविपाकेनइहत्रायस्त्रिंशभवनेउपपन्नोहं।सोदानिन्यग्रोधोदेवपुत्रोकुशलमूलंसमन्वाहरन्तोपश्यतिभगव

निकलंकावशेषितानि। प्रभाता येरात्रीये अमात्या राजकुलं गता पश्यन्ति द्वाराणि सावद्धकानि पुरोहितापि आगता भटबलाग्रा आगता श्रेष्टिनगमा
सार्थवाहप्रमुखा वणिजग्रामो आगता। सर्वे सुखरात्रिं पृच्छिन्ना पथा अन्यदापि पश्यन्ति तानि राजकुलद्वाराणि चवद्धकानि वर्तति अमात्या परस्परं पृच्छंति।
किमेवाय राजकुलद्वारं न मुंचति। अन्यकालं राजद्वाराणि मुक्तानि भवन्ति राजकुलं सिक्तसंमृष्टं भवति। आसनप्रज्ञप्ती च कृता भवति। न कस्यापि विछन्दं शृ
णीयति स्त्रीशब्दं वा पुरुषशब्दं वा हस्तिशब्दं वा अश्वशब्दं वा एवं विस्तीर्णे राजकुले एवं महाजनकायो न कस्यापि विछब्दं शृयति॥ धर्म्मलब्धो सार्थवाह आ
ह॥ भवन्ता यूयं सा राजकुला तो शब्दं श्रुणोथ। सा राक्षसी अत्र महादारूणा मानुष्यशोणितभोजना प्रवेशिता। ताये अत्र महादीनव उत्पादितं। मुंचायेथ
थ। एतानि द्वाराणि यावज्जानाम राजकुलस्य वर्तमानं अमात्येहि निश्रेणी आनयेत्वा पुरुषा आरुपिता गच्छथ द्वाराणि मुंचथन्ति पुरुषा राजकुलं चारूढा
पश्यन्ति च तत्र हस्तिकरंकानि अश्वकरंकानि च। एते षानि वेदयन्ति जनकायस्य सर्वं। इमं राजकुलं खादितं करंकान्येवावशेषितानि। ते तानि बुध्यन्ति
ओतरित्वा जानय एतानि द्वाराणि ततो ओतरित्वा द्वाराणि मुक्तानि अमात्या च भटबला[illegible] नेगमा च बाहिरबाहिर राजकुलद्वारं प्रविष्टाः पश्यन्ति च ह
स्तिवाहिरीये अस्थिकरंकानि अश्वकरंकानि अश्ववाहिरीये पि करंकानि अवशेषितानि। ते यां हस्तिमरद्वानाम अश्वमरद्वानां पि अस्थीन्यवशेषितानि य
था श्मशानमेवं तं वाश्येतो राजकुलस्य भयभैरवदुर्गन्धं अभ्यन्तरं तेहि राजकुलद्वाराणि मुंचित्वा राजकुलद्वारं प्रविष्टा तं सर्वं राज्ञोपि देवीनां पि अस्थीन्य
वशेषितानि एवं तं राजकुलं अभ्यन्तरवाश्येतो श्मशानभूतं भयभैरवदुर्गन्धं। ततो तेहि अमात्येहि च नैगमेहि च महाजनकायं संनिपातेत्वा तं राजकुल
साभ्यन्तरबाहिरं शोधायितं सिक्तसंमृष्टं कारापितं धूपकधूपितं। तस्य राज्ञो देवीकाय सर्वेषां शरीरपूजा कृता समन्ततो नगरस्य तुला स्थापिता च

तुरङ्गबलकायंनिर्दिशांतं।हस्तिकायमश्वमश्वकायंरथकायंपत्तिकायंस्वकंतेननगरंसोजनपदंरक्षीयति।माकश्चिद्राजाअपरध्यायातेसन्तिअमात्याश्चनैग
मावजानपदाश्चसन्निपतितामन्त्रधारेन्तिपरस्परसमन्त्रयन्तिभवन्तोकोइह अस्माकंवाराणासीयेराजाभविष्यति।योशक्यइमंराज्यधर्मेणापरिपालयितुं।ते
षांसर्वेषांराजामात्यानांनैगमजनपदानांचएतदभूषि।तान्योराज्ञोयोग्योवाराणस्यांस्थापयित्वाधर्मलब्धसार्थवाहं।एषोपुण्यवन्तोचाप्रमत्तोच।यक्ष
राक्षसाअपिनशक्नुवन्तिअवतारमधिगन्तुं।तत्रत्रिकृत्वंमहासमुद्रंअवतीर्णोसिंहयानपात्रोचसर्वकालंक्षेमेणप्रत्यागतातेहिसोधर्मलब्धोसार्थ
वाहोसर्वैसौवर्णेमहासिंहासनेनिषीदापेत्वाराज्येभिषिक्तो॥ ॥भगवानाह॥स्यात्खलुपुनर्भिक्षवःयुष्माकमेवमस्यादन्यःसतेनकालेनतेनस
मयेनधर्मलब्धोनामसार्थवाहोअभूषिनस्तदेयद्रष्टव्यं।तत्कस्यहेतोरहंसभिक्षवस्तेनकालेनतेनसमयेनधर्मलब्धोनामसार्थवाहोअभूषि।याराक्षसी
महत्तरिकाएतासामारधीतातदाराक्षसीनाममहत्तरिकाअभूत्तु।तदापिएताममावतारार्थिअवतारंगवेषीउपसंक्रान्तानरताममशक्तिताअवतारम
धिगन्तुं।एतरहियताममावतारार्थिअवतारंगवेषीउपसंक्रान्तातत्रनाममशक्तिताअवतारमधिगन्तुं॥ ॥अश्रौषीत्खलुयदाराजामात्या
नामन्तिकेमहासमुद्रपारंस्त्रीधर्मलब्धोनइकतिआलापेसि।तदारीश्रामहास्माज्ञातदन्तरंसंवेषणेकृतिस्त्रीप्रवेशोयथान्तःपुरंममअन्तरायंविज्ञा॰
नित्वानसानंखादयिराक्षसी।सातत्रपुत्रप्रेषतिराक्षसीनांनिवेदकंभक्षितास्तुमयाराजाक्षिप्रंआगच्छथतवे॥राक्षसीनांगतायंत्वरोडारुधिरभोजना
सर्वराजकुलंगत्वायराक्रमेशुयथागतं॥पूर्वनिवासभगवान्पूर्वजातिमनुस्मरन्।जातकमिदमाख्यासिसाक्षाभिक्षुगणमन्तिके।तेस्कन्धातेच॰

खुवाणिजाआह॥ ॥सार्थवाहतदनन्तरंयस्यार्थायवयंघत्तमरात्रींदिवसतिंडिताः॥ कथंरसानधिगछेमतेनाप्यधिगनाइहं। आरोग्यंचार्यवद॰
न्तिजम्बुद्वीपस्मिंज्ञातयो।सार्थवाहआह॥ तेखुवोस्मरथविपर्यस्ताहोमारिष।राक्षसीनांतथभक्षानचिरेणाभविष्यथ।त्वचंचर्मचमांसंचपीत्वानरुधिर॰
यंवो।तुष्टाराक्षसीयोभविष्यन्तिआहारेणासमर्पिताः।यंमेनकुर्वथवचनंपश्चात्तापीभविष्यथ॥अपरेखुवाणिजाआह॥ सार्थवाहतदनन्तरंयस्यार्था
यवयंघत्तमरात्रींदिवमतंडिताः॥कथंस्वग्रंधिगछेमतेममधिगताइह॥आरोग्यंचार्यवदेसिजंबूद्वीपस्मिज्ञातयो। इहस्येवरयिष्यामनास्तिवागम
नेतहिं॥ ॥सार्थवाहआह॥ तंखुस्मरथनास्तिविपर्यस्ताहोमारिष।राक्षसीनांनवेभक्षानचिरेणाभविष्यथ।त्वचंचर्मरमांसंचपीत्वानरुधिरं॰
चमो।तुष्टाराक्षसीयोभेष्यन्तिआहारेणासमर्पिताः॥यंमेनकुर्वथवचनंपश्चात्तापीभविष्यति।ततोचवाणिजकासर्वेराक्षसीयोभयानका॥आयस
नगरेघोरेप्रतिष्ठतदनन्तरं।ताराक्षसीयोसमागत्वामतिकुर्वन्तुतावता।अयंवाणिजकोआगत्वानपुनर्पुनः॥ स्वस्तिनानरतेपारंनतंशक्नोमिखादि॰
तुं।ततोचराक्षसीएकापरिष्यताअर्थोचिन्तिका।बहवोवाणिजातायेउपलोभेत्वानखादिता।सावतंअवचमसर्वामांसभक्षाद्धदारुणा।अहंचलोभयि॰
ष्यामिममभक्षाभविष्यति।वाणिजकोसागरंतीर्णोसायिउती।साराक्षसी।एकुतोअत्रवक्षेतिअनुवक्षापदंपदं।अयंतेदहराएपुत्रोतवशोकेनमरिष्य॰
ति।शक्नत्वकिस्यउक्कोमिओसरोआलनोतव॥धर्मलब्धोआह॥अयंरिकस्यमेवार्याअपुत्रेपुत्रभाषसि।मानुषोनभुवंयक्षीममशक्यासिखादितुं।सा
त्वयामेषुनिगमेषुराष्ट्रजनपदेषुवजनेजनस्यआख्यासिअयमुक्तिमेपती॥ महाजनोसमागम्यस्त्रियश्चपुरुषोपिच।परुषंपरिभाषन्तिकस्माड्
क्रोसिभार्ययां।क्षेत्रियब्राह्मणावैश्याशूद्रावात्रसमागता।परुषंपरिभाषन्तिकस्यउज्झसिभार्यरं॥धर्मलब्धोआह॥ नमेस्यामारिषभार्याराक्षसेय

काभयानका।मानुष्यरूपंदितारौद्रास्वंजानेथनतव।यत्रकालंमहाजनेनउपलभ्यमानोधर्मलब्धोनइच्छति।नैवमेएषपुत्रोनैवमेएषाभार्याराक्षसीएषापिशाचरा।राक्षसीतंजनकायंसंज्ञापयति।एदृशास्तेअर्थलब्धापुरुषातत्रैवसारज्यन्तितत्रैवविरज्यन्ति।यत्रकालंअर्थिकाभवतिस्त्रीभिःशततोप्रियशतानिमन्त्रति।यत्रकालंविरक्ताभवन्ति।ततोराक्षसीयोचक्रियामपिपशाचिनीयोवडुःकुलीनोचक्रियामअप्रियशतेवआकृष्यामः।सोदानिस्त्रीधर्मलब्धेनअनिच्छयन्तो।अमात्येहिराज्ञोब्रह्मदत्तस्यनिवेदितंमहाराजधर्मलब्धेनमहासार्थवाहेनसमुद्रपत्तनातोस्त्रीआनीताप्रासादिकादर्शनीयापरमेणरूपेणसमन्वागतासमर्भेरूपानतायति।धर्मलब्धेनकेनकारणेननैवभार्यांइच्छतिनैवतंपुत्रं॥राज्ञाअमात्याआज्ञप्ताशब्दापयथधर्मलब्धंसार्थवाहं॥सोदानिअमात्येःराज्ञोसकाशंशब्दापितोअपिताअपिसास्त्रीराज्ञोब्रह्मदत्तस्यतंस्त्रियंपश्यित्वाअभिरूपांदर्शनीयांउत्तमेनरूपेणसमन्वागतां।राज्ञोस्त्रियाअत्यर्थमनुरागोउत्पन्नो।सोदानितंसार्थवाहंआह।यदितावदेतायस्त्रियंनार्थी।ममतंदेहि॥धर्मलब्धोआह॥मामहाराजप्रमादंकरोहिनएषाममभार्यानतववाननएषाममभार्यानममेपुत्रो।एषासमुद्रातोउपलोमीनममएषेनपृष्टिमंसमजवश्चाप्रलोभनार्थीनएषास्त्रीराक्षसीएषाम।महाराजअत्रमनंकरोहि।सोदानिएत्तानवस्त्रियंअनुरक्तोतासएषेनरूपेणचधर्मलब्धस्यनशृणोति।यथोक्तंभगवतारक्तोह्यर्थंनजानारक्तोधर्मंनपश्यति।अन्धतमसंतदाभवतियोरागोस्वसहतेनरः।तेनराक्षसीअन्तःपुरेप्रवेशिता।तायेसार्धंराजाब्रह्मदत्तोक्रीडित्वारमित्वाप्रविचारयित्वाशयितो।तायेराक्षसीये [illegible] राजकुलस्य [illegible] सायनंकृतंसपुत्रिकायेराजाखादितो।राजानंभक्षयित्वासोपुत्रोचराक्षसीनामूलंप्रेषिताआगच्छथशीघ्रंइमंराजकुलंभक्षयि [illegible]। [illegible] शातंराक्षसीगमनंअस्यागता।तोहितायेराक्षसीयेसर्वंतंराजकुलंसाभ्यन्तरंबाहिरंसस्त्रीपुरुषंसकुमारिकंसहस्तिंसाश्वंतायेराक्षसीयेसर्वंखादितंअस्थी

नानाप्रकारैर्हि स्पर्शैर्हि लोभिता। सर्वे पंचवाणिजशता आहन्सुः। यस्यार्थाय वयं रात्रिंदिवा वा परिक्लिश्य नानानाप्रकारां कर्मन्तां अवतिष्ठस तान्य
नुप्राप्ताः पञ्चावगन्धरसस्पृष्टव्याः इमाहि मेव वयं क्रीडिष्यामः। सार्थवाहा अभिरमिष्यामः न भूयो जंबुद्वीपं गमिष्यामः। धर्मलब्धः सार्थवाहः संदिशति
के वचनेन नन्ता मुद्वीपमित्र ज्ञातिसालोहितानां एवं कमि॥ एतद्द्मा हि मेव वयं अभिरमिष्यामि। सार्थवाहो तानाह॥ भवन्तो न एता मानुषिका राक्षसीयो।
नमया पुष्माकं आदितस्त्वोक्ता। एतेनैव यपुवेतं राक्षसीभवनमतिक्रमिक्रमिष्यामः। तेचयुष्माकं राक्षसीयो बहुप्रकारं लोभयिष्यन्ति। तत्र भवन्तोहि लोभ
नकर्तव्यं। यदिमङ्दथ क्षेमेन स्वदेशं गन्तुं माभवन्तो राक्षसी मानुषिकाति चित्तमुत्पादेथ मा सर्वे अनया व्यसनमापद्यिष्यथ। तेदानि धर्मलब्धेन सार्थवाहेन
बहुप्रकारं खुद्वन्तान श्रृणवन्ति। माहैव मोहितातेताः धर्मलब्धो सार्थवाहः स्वकेन परिवारेणा अतिक्रान्तो। यतं सर्वराक्षसीनिर्मितानि भवनानि अन्तर्हितानि
स्वप्नवा प्रतिभायेन्सुः। ततो तानि पंचवाणिजकशतानि पंचाहि राक्षसीशतैर्हि सर्वे खादिता अथीन्य वशोषितानि पंचवाणिजकशतानि भक्षयित्वा सर्वे तेरा
क्षसीगणां संनिपतितं सन्निपतित्वा आहन्सुः। अयं धर्मलब्धो सार्थवाहो पुनर्पुनरिमेन मार्गेण महासमुद्रं भवत्तरति लब्धलाभो वपुनर्पुनः क्षेमेण स्वदेशंग
च्छति। अन्यानपि वाणिजकाविया हृतिमा एते नामार्गेणागच्छथ। मा राक्षसीहि खज्जिष्यथा। का उत्सहति एतं धर्मलब्धं लोभेत्वा भक्षयितुं। तत्र एका राक्षसीव
दुमायाप्रविशायायेव कुनि वाणिजशतानि उभतोभेत्वा भक्षिता। सा ताहि राक्षसीहि उक्ता हिता धर्मलब्धं लोभेहि तवमक्षोभविष्यति। सा स्वरूपाभिरूपां स्त्री
मात्मानं अभिरुहित्वा सा धर्मलब्धस्य गच्छन्तस्य पृष्ठतो अनुवक्षोत तस्य सार्थवाहस्य दर्शनपथेन पुनर्पुनो अभिक्रामति। न च सार्थवाहस्य तत्र स्त्रियं मनं गच्छ
ति सार्थवाहस्तं प्रणपे समुद्रपत्तनेव न्तारित्वा नानाप्रकाराणि रत्नानि गृहीत्वा समुद्रात्तो क्षेमेण जम्बुद्वीपप्रत्तनीर्णो। सा राक्षसी तेन स्त्री रूपेण स्वरूपाभिरूपेण

सार्थवाहस्य धर्मलब्धस्य बहुप्रकारं प्रलोभनी दर्शिभेन पृष्ठिम मनुगच्छेति यं वेलं धर्मलब्धो क्षेमेण वाराणस्यां जानपदे प्राप्तो। तत्र राक्षसी धर्मलब्धस्य सार्थ
वाहस्य सद्योदारकं अभिनिक्षिपित्वा सार्थवाहस्य उपनामेति। यदि त्वं मम उज्झित्वा गच्छसि इमं पुत्रकं एकाकिको एतं त्वया गतेन उन्देष्यति॥ सार्थवाहो आह
॥ न एषो मम पुत्रो नापि मे त्वं भार्या अहं च मानुषो त्वं च राक्षसी। बहूनि वाणिजकशतानि युष्माभिः लोहिता अनुपातो व्यसनमापादिता मायामोहिव न
गरेहि वीथिगमेहि वज्ञानेपदेहि च महाजनगर्हति। एषो मे धर्मलब्धो अप्रकातो पत्तनातो श्रियशतेहि आनेता इह मे छोहुति इमं पि पुत्रं न एकातिम
मायित्वा उन्नेति। सो दानि सार्थवाहो महाजनेन नीत्विकाहि च पुरुषेहि च बहुपालम्भति मा सार्थवाह एतां स्त्रियं समुद्रपत्तनातो आनेत्वा इमां हि मा त्यजिहि एषो
ते पुत्रो नवसहूणो॥ ॥ सार्थवाह आह॥ न एषो मम पुत्रो नापि एषा भार्या मम राक्षसी एषा बहूणि वाणिजकशतानि एताहि राक्षसीहि लोभेत्वा
खादिता। सापि राक्षसी तस्य जनस्याह॥ एहआस्ते भर्थलुब्धा पुरुषा यं वेलं स्त्रिय अनुरक्ता भवन्ति ततो उराशतानि भाषन्ति। यं वेलं विरक्ता भवन्ति
तं वेलं पि शावती यावञ्जीया म राक्षसी च अवर्णशतेन वा कुप्याम॥ एवं राक्षसी तं जनं कायपत्तिया पयति। एवं सार्थवाहो धर्मलब्धो क्षेमेण वाराणसीं
स्वगृहमनुप्राप्तो। ततो च वाणिजा एके सार्थवाहमाह॥ निरन्तरं यस्यार्थाय वयं घट्टिम रात्रिंदिवमतन्द्रिताः कथं रूपानधिगच्छमते सो याधिगता इह आरो
ग्या वार्यवं देसि जंबुद्वीपस्मिं तात यो इह एवं रमिष्याम नास्ति गमनो ता तहिं॥ सार्थवाह आह॥ न खु स्मृति कथं शब्दानधिगच्छमं तेन न्याधिगता इह। आरो
ग्यं वार्यं वदे तानयो। इहैव च वयं रमिष्यामः नास्ति आगमनो ता तहिं॥ अपरे खलु वाणिजा आहुः॥ सार्थवाह तदनन्तरं। यस्यार्थाय वयं घत्ती मरात्रिंदिव
मतन्द्रिताः। कथं गन्धानधिगच्छमते मं अधिगता इह। आरोग्यं चार्यं विदेसि जम्बुद्वीपस्मिं तातेये। इहैव वयं रमिष्याम नास्ति आगमनं तहिं॥ अपरे ख

समुद्रमवतरितिष्यामि ॥ धर्मलब्धो आह ॥ नमूयंशाकालेन मार्गेणागन्तुं येनाहं गच्छामि । अहं राक्षसीद्वीपस्य मध्येन गच्छामि । तायो चरा
उपायशतैर्हि लोभेन्ति । तत्रैव बहूनि वाणिजशतानि राक्षसीहि लोहितानि सिद्धपानपात्रो च आगच्छति भीता अनयव्यसनमापद्यन्ति । न शक्यं यु
सगानं गन्तुं । सो दानि धर्मलब्धो सार्थवाहो तेषां पंचानां वाणिजशतानां न करोत्यवकाशं । मा तेन राक्षसीहि लोहिता अनयव्यसनमापद्यथ । तेना
णिजशतानि सन्निपतिता आहन्सुः ॥ अयं धर्मलब्धो वाणिजको शोभनेन मार्गेण महासमुद्रं गच्छति क्षेमेन गच्छति क्षेमेनागच्छति लघुं वागच्छति सिद्धया
नपात्राच आगच्छति । अस्माकं च न किंचिदेव काशं करोति गमनाय भवन्तो पादृशाको एषो धर्मलब्धो वाणिजको पुण्यवन्तो पुण्यं संस्थानाति तादृशाकं यूयं पि
संस्थकथ । यं वलं एष इतो वाराणसीतो प्रत्यस्थासि । तवेन वयं पि प्रस्थापयितव्यो । तेहि सर्वेहि यादृशं धर्मलब्धो पुण्यं संस्थानाति । तादृशं तेहि पुण्यं संस्था
नि । तादृशं तेहि पि पंचहि वाणिजकशतेहि पुण्यं संस्थृतं । यत्र कालं च धर्मलब्धो वाणिजको समुद्रं प्रस्थितो तत्र कालं तेहि पंचहि वाणिजशतेहि संप्रस्थि
ता धर्मलब्धेन सार्थवाहेन सार्धं गच्छन्ति । यं कालं तत्र देशं प्राप्ताय न तायो राक्षसीयो ततो धर्मलब्धेन सार्थवाहेन सर्वेते पंचवाणिजशता शब्दापियान वुच्य
न्ति । भवन्तो इमे सर्वे पंचवाणिजकशता मया सार्धं वाराणसीतो संप्रस्थिता संप्रस्थिता । इमं वत राक्षसीभवनं अस्माभिश्च अनुप्राप्रणितव्यं । तायो वयु २२५
ष्माकं राक्षसीयो बहुप्रकारं प्रलोभयिष्यन्ति ॥ अन्यारूपेहि प्रलोभयिष्यन्ति । अन्याशब्देहि प्रलोभयिष्यन्ति । अन्यागन्धेहि प्रलोभयिष्यन्ति । अन्यारसेहि प्र
लोभयिष्यन्ति । अन्यास्पर्शेहि प्रलोभयिष्यन्ति । तत्र मार्गे विविधानि नानाप्रकाराणि कामकल्याणानि अभिनिर्मिणिष्यन्ति । आपणानि च मार्गेषु प्रसारितं
अभिनिर्मिणिष्यन्ति । यत्र न सो कश्चित्कामकल्याणायं तत्र न पश्यिष्यथ । तत्र युष्माभि न केन चित्लोभं कर्तव्यं । न केन चि किंचि विज्ञापयितव्यं । वृक्षसमह

खाणि नानाप्रकाराणि पुष्पफलोपेतानि अभिनिर्मिणिष्यन्ति। मदनपुष्पेहिं वमदनफलेहिं वभरितानि मूलतो उपादाय यावत् पुष्पं पत्रं फलभारभरिता
नि पुष्पं वा फलं वा न आनयितव्यं। पुष्करणी यावत् नानाप्रकाराणि आगच्छंति शुभाणि शीतलानि जलानि सुवर्णवालिकासंभृतानि उत्पलपद्मकुमुदपुराइ
रीक सौगन्धिकासंछन्नानि सुखोपतीर्थानि अभिनिर्मिणिष्यन्ति। तत्र भवन्तोहिं न केनापि वल्लीयितव्यं न वन्ततः केनचित् पुष्करिणीहिं उदकं वा पद्मं वा उत्पलं
वा पुण्डरीकं वापि हाम्रणालं वा सो दापितव्यं। अन्यानि च नानाप्रकाराणि रत्नरतनानि वाभिनिर्मिणिष्यन्ति। तत्र वो पृष्ठाभिर्न केनापि किंचित् लोभ उत्पा
दयितव्यं। यो युष्माकं तत्र लोभ उत्पादयिष्यति। सो न भूयो जंबूद्वीपं गमिष्यति। तत्रैवानपात्रो वा सत्नमापत्स्यति। यच्च तत्र राक्षसी भवनात् तो सर्वतोनिर
पेक्षो अतिक्रमिष्यति। सो शिघ्रयानपात्रात् स्खलितो पुनः आगतो स्वदेशं गमिष्यति। पुरा एवं समुद्रेनैव जम्बूद्वीपात् तो वाणिनाम महासमुद्रात् तो वाणिजं महास
मुद्रं प्रार्थयेत्तुः। धनरत्नाकरेनोनावाभिरुहिता न ओगाहेत्वा न सागरद्वीपे पुररतनं रत्नस्वामिना पुनरागेतो जं पामाति सार्थवाहोपरिउतो अर्थीचिना
कोधमर्लखाति नाम न सोते पां अनुशासति। इमस्मिं वणिजामार्गे राक्षसी यो भयानका। स्त्रीय वणिता प्राप्ता मया सार्थे वशिक्षितो। यत्तासु कारिकि प
रं वा लोउ पुत्रजातिको। न सो पुनर्जम्बूद्वीपं गमिष्यति आत्मनो तत्परं। यो च खुतासु अनपेक्षो भविष्यति इह वाणिजो स्खलितो सो जम्बूद्वीपं गमिष्यति आत्म
नोत्परं। तेषां मार्गे गति पधत्तु: यत्र राक्षसी अमूः। तावन्तो पलभेत्तुः यथा विमुक्ते ति वाणिजा रूपेहिं। अथ स्पर्श शब्देहिं अस्पर्शे गंधरसे पञ्च तत्तु विषिने
प्रकामेषु उपलभेत्तुः वाणिजं तत्र ये रूपाधिमुक्तानि वाणिजाते रूपेहिं लोभिता ये शब्दाधिमुक्ता वाणिजाते मनोहरगीतवादित्रशब्देहिं लोभिता। ये गन्धा
धिमुक्ता वाणिजाते नानाप्रकारेहिं सुमनोहरगन्धेहिं लोभिता। ये रसाधिमुक्ता वाणिजाते पि नानाप्रकारेहिं रसाग्रेहिं लोभिता। ये स्पर्शाधिमुक्ता वाणिजा

मिरिणात्वायेनभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वाभगवन्तंचंक्रममनुचंक्रमेत्सुः।पादंभगवन्परिचरेमपादानांसुगतपरिचरेमरत्नवसा [illegible] न्विजीकरय
तव्यथापीदंअनुत्तरेउपधिसंक्षयेसम्यक्सुविमुक्तचित्तो॥अथखलुतामारधीतरोएकान्तमुपसंक्रम्यभगवन्तंमन्त्रयन्सुः।एकोपरम [illegible] राणिनिभंअनि
र्भिरतायं।यंनूनंवयंजीर्णाभवित्वावृद्धिकाभवित्वास्थविरिकाभवित्वापलितिकाभवित्वाकुब्जगोपानसीवंकादण्डविरिकापलितिकाच [illegible] पानसीवं
कृाभवित्वादण्डमवष्टभ्य।येनभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वादण्डमवलंब्ययेनश्रमणोगौतमोस्तेनोपसंक्रमित्वाश्रमणस्यगौतमस्यपादौशि [illegible]
श्रमणोगौतमंप्रत्येकप्रश्नांपृच्छेम।अथखलुतामारधीतरोजीर्णिकावृद्धिकास्थविरिकापलितिकावक्रजगोपाणसीवंकीभवित्वादण्डमव [illegible]
भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वाभगवतःपादौशिरसावन्दित्वाएकान्तेअस्थासुः।एकान्तेस्थितानकीकुमारधीताभगवन्तंगाथायेअध्यभाषति।कथं [illegible]
बहुलोहिभिक्षुपंचोघतीर्णोत्तरतीहषष्ठं।कथंध्यायीबहुलोकामसंज्ञापरिबाहिरोभवतिअलब्धगाधं॥अथखलुभगवांतन्त्रीमारधीतरंगाथायेप्रत्य
भाषति॥अन्नायधर्मंअवितर्कध्यायिनोराज्यतीनोसरतीनथीनो।एवंविहारीबहुलोभिक्षुपंचोघतीर्णोत्तरतीहषष्ठं।प्रश्रब्धकायोस्सुविमुक्तचित्तो
स्मृतिमानकोयोअपुरेक्रमाशो।एवंध्यायीबहुलोकामसंज्ञापरिबाहिरोभवति।लब्धगाधो।अथखलुअरतीमारधीताभगवन्तंगाथायेअध्यभाषति १२४
शोकाभिभूतोवनस्मिंध्यायसिवित्तान्जीवंवअभिप्रार्थयन्तो।आसाद्ययाम्यनकरोमिसंख्यंकस्मात्जनेनकरोमिसंख्यं॥अथखलुभगवांअरतींमार
धीतरंगाथायेअध्यभाषे॥शोकस्यमूलंपलिखनीयानसर्वसर्वंप्रहायभवलोभजल्पं।अर्थस्यप्राप्तिंहृदयस्यशान्तिंध्यानाद्युक्तोसुखमानबुद्धिः।
तस्माज्जनेनकरोमिसंख्यासंख्यानसंविद्यतेकेनचिस्म॥अथखलुअरतीमारधीताभगवन्तंगाथायेअध्यभाषे।अद्धेत्वतत्त्वागारासंप्रचारिरिणावहुत्र

रंगंको करिष्यन्ति छन्दं। महद्धतो ननताम्तुवेश अछत्वम्तु राजस्य भेष्यति अक्षुतं पदम शोकं॥ अथ खलु भगवां ता मारधीतरो गाथाये प्रत्यभाषति। गिरिं न
खानेहि खनथ अयो दन्ते खादथ पर्वतं शिरसा हनथ अगाधे गाधे एषथ। किंतु मन्तथ पापीयो अपिड्ढ छासुयासदा॥ अथ खलु तान्मारधीतरो राजा नातिमा
श्रमणो गौतमो ति दुःखी दुर्मना विप्रतिसारीये न पिता मारस्तेनोपसंक्रमित्वा पितरं मारं गाथाये अध्यभाषे। अद्य मेवं धं पिता ताता न रागेण स आनय विषयं
मे अतिक्रान्तो तस्माछोचाम्यहं भृशं। अन्यवना तत्पुरुषो अवीतसंगो अस्माकं तेन संगेन रूपेणा समन्वागताना पश्यिपस्य सो जिदमर्द्धित्वा प्रपतिष्यवा उत्सवा
स्पर्शं वा शोणितं वा मुखतो आगच्छेते नेव च आबाधेन च कालं अकरिष्यं चित्तक्षयं वा प्रापुणे। श्रमणो पुनर्गौतमो अरहं विगतरागो विगतदोषो विगत॰
मोहो अभिभूय अभिभूतो॥ अथ मारो पापीमां येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा एकान्ते अस्थासि एकान्ते [illegible]तो मारो पापीमां भगवन्तं गाथाये अध्यभाषे॥ द
हागता हर्षयन्ती तन्हा च अरती रती च सर्वशुदे मज्जा वीरत्वराज्ञा नात्व मारुतं इत्थं चत्वारो मारो पापीमां दुःखी दुर्मना विप्रतिसारी तत्रैवान्तरहाये॥ ॥ यदा
भगवास्वहन्ता प्रवरधर्मचक्रो भिक्षु भगवन्तमाहंसु॥ कथं भगवन् मारधीतरो भगवन्तमुपसंक्रान्ता अवतारार्थी अवतारगवेषी अलभन्ता च अवतारं निर्विद्य
प्रत्यवक्रान्ता॥ भगवानाह॥ न भिक्षवो एतरहिं एवमेता मारधीतरो ममं उपसंक्रान्ता अवतारार्थी अवतारगवेषी अलभन्ता च अवतारं निर्विद्य प्रत्यवक्रान्ता
अन्यदापि एते उपसंक्रान्ता ममावतारार्थी अवतारगवेषी अलभन्ता च अवतारं निर्विद्य प्रत्यवक्रान्ता॥ भिक्षू आहंसु॥ अन्यदापि भगवन्॥ भगवाना
ह॥ ॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वानं नगरे वाराणसी काशिजनपदे धर्मलब्धो नाम वणिजो नाम वणिग्ग्रो अभूषि। तस्य द्वा
जाग्निको सार्थवाहो महासमुद्रमवतरति सिद्धयानपात्रो च आगच्छति। तस्य ततो वाराणसीतो यं च मात्रा वाणिजग्रामा उपसंक्रान्ता वयं पि त्वये वसा ईमहा

ष्यति। चतुर्णां च नरेन्द्राणां ये सहस्रं सत्करिष्यति। इमस्मिं भद्रकल्पस्मिं ते उदग्रा भविष्यति। ये स्पृहा लाभसत्कारे जिह्वा विज्ञाननिश्रिता। व[illegible]ता
न तेषां त्रासो भविष्यति। ये च संगणिकारामा गणे वा सप्रतिष्ठिता। विवेकं श्रुत्वा बुद्धेन तेषां क्षेमनस्यतां। एवं दुःशील श्रुत्वान एवं बुद्धेन भाषित[illegible]
प्रदीपस्मिं तीव्रं काहिन्ति गौरवं। ये ते व्याकृता बुद्धेन बोधिसत्वा अनागताः। सुरतासुखसंवासा तेषां तुष्टिर्भविष्यति। येषां विवर्तना नास्ति बुद्धज्ञाना[illegible]
तं। इमं सूत्रं श्रुत्वान एवं बुद्धेन भाषितं। न ते लोकप्रदीपस्मिं तीव्र काहिन्ति गौरवं। ते इमं सूत्रं श्रुत्वान भविष्यन्ति सुखिता नराः। ये हि पूरिम बुद्धेषु सत्व[illegible]
युरुहता। सत्कृत्य पूजिता नरेन्द्रा प्रणीतमना विशिष्ट बुद्धज्ञानेन नरवरवर्णा श्रुणित्व तुष्ट भोन्ति। येषामपि कलासत्वश्रद्धा वरयुगकोटिशतेहि ये उपेता।
ये च धरयि धर्मं तुज्ञमाते मुदितमना सुगतस्य शासनस्मिं। ये च भवचपला अनुबद्धता च भसुखरा अभू। अनुकीर्णाशचा सुसाखिलवचनामनेतुपेता जिन
वरखर्णा श्रुणित्व तुष्ट भोन्ति। येषां अपरित्यक्त बुद्धज्ञानशिखिज्वाला च अनन्ततुल्य बोधिये च व्रतं चरन्ति अप्रमत्त जिनवरज्ञान श्रुणित्व तुष्ट भोन्ति॥ ॥
अथ खलु भगवां सप्ताहस्यात्ययेन निषिण्णतेनातो उत्थाय बोधिद्रुमेन नागविलोकितेन विलोकयन्तो अनिमिषाय दृष्टीये प्रीतिसुखं। द्वितीयं सप्ताहं अना-
हारो अस्थासि। बोधिद्रुमं अनिमिषाय दृष्टीये निरीक्षन्तो। इह मम बोधिद्रुमे अनवराग्रस्य जातिजरामरणसंसारदुःखकान्तारस्य पर्यन्तं कृतं। इह मम क्ले-
शमारो भग्नो मृत्युमारो भग्नो स्कन्धमारो भग्नो देवपुत्रमारो भग्नो॥ इह ममापरिमितमसंख्येयप्रणिहिता प्रणिधी समृद्धा इहाहं बोधिद्रुमे लोके अग्रतां
प्राप्तो लोके श्रेष्ठतां प्राप्तो लोके सत्वसारतां प्राप्तो॥ भगवान् सप्ताहं प्रीतिसुखेन बोधिद्रुमं अनिमिषाय दृष्टीये निध्यायन्तो। तृतीयं सप्ताहं प्रीतिसुखेन
दीर्घचंक्रमं चंक्रमे॥ तेन खलु पुनः समयेन मारो पापीमां भगवतो अविहरे संनिषण्णो अभूषि॥ दुःखी दुर्मना विप्रतिसारी काष्ठेन भूमिं विलिखन्तो अ

मणो मे गौतमो विषयानो उपाति ह्वतोति॥ अथ खलु तन्ही च मारधीता अपरती च मारधीता येन मारो पापीमांस्तेनोपसंक्रमित्वा मारं पापीमां गाथाये अ॰
ध्यभाषति॥ कामं तं दुर्मना तात यदि पुरुषो आनयेम नं। रागपाशेहि वन्धित्वा अरण्यादिव कुंजरं। प्रवन्धित्वान आनेम वशिकृतो ते भविष्यति। अथ खलु
मारो पापीमां धीतरो गाथाये प्रत्यभाषति। अरहं सुगतो लोके न रागेन सुआनयो विषया मे अतिक्रान्तो तस्माच्छोचाम्यहं भृशं॥ अथ खलु ता मारधीत
रो पितुर्मारस्य वचनं अकरित्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवन्तं चंक्रमन्तं चंक्रमेन्सुः। पादानि भगवतो परिचरेम पादं ते सुगत परिचरेम ने
वं भगवांस्तानेव चित्रीकारयेय यथापीदं अनुत्तरे उपधिसंक्षये सम्यक्तु विमुक्तचित्तः॥ अथ ता मारधीतरो एकान्तमुपसंक्रम्य मन्त्रां मन्त्रयेन्सुः। उच्चावच पुरु
षाछन्दे उच्चावचं पुरुषाणां छन्दो यं नूनं वयं। सय्यथापि नाम पंचदशवर्षदेशिका वा षोडशवर्षदेशिका वा एवंरूपा एवंरूपाणां एकशतमेकशरीर घ्ना
अभिनिर्मिणीत्वा येन श्रमणो गौतमस्तेनोपसंक्रमित्वा श्रमणं गौतमं चंक्रमन्तमनुचंक्रमेन्सुः। पादानि भगवं परिचरेम। पादौ ते सुगत परिचरेम्भो। न च
सानं भगवां चित्रीकरेये। यथापीदं अनुत्तरे उपधिसंक्षये सम्यक्तु विमुक्तचित्तो॥ अथ खलु ता मारधीतरो एकमन्तो उपसंक्रम्य मन्त्रमन्त्रायेन्सुः। उच्चा
वचं पुरुषाणां छन्दो उच्चावचं पुरुषाणां छन्दो यं नूनं वयं सय्यथापि नाम एकप्रसूता वा द्विप्रसूता वा एवंरूपा एवंरूपाणां एकशतमेकशतं अभिनिर्मिणि
त्वा येन श्रमणः गौतमस्तेनोपसंक्रमित्वा श्रमणं गौतमं चंक्रमन्तमनुचंक्रमेन्सुः॥ पादानि भगवं परिचरेम्भे पादानि सुगत परिचरेम्भो न च सानं भगवा॰
च्चित्रीकरेया। यथापीदं अनुत्तरे उपधिसंक्षये सम्यक्तु विमुक्तचित्तो॥ अथ खलु ता मारधीतरो एकान्तमुपसंक्रम्य मन्त्रामन्त्रयेन्सुः उच्चावचं पुरुषा
णां छन्दो उच्चावचं पुरुषाणां छन्दो। यं नूनो ह वयं सय्यथापीदं नाम मध्यमस्त्रीयो एवंरूपा एवंरूपाणां एकः शतमेकः शतं वर्णशतं क्षध्यामभिनि॰

वोधिमहर्षिणा। प्रासादा च विमाना च किरीथे च मनोरमा। सर्वेन ततो सुखा आसि वोधिसत्वस्य तायिनो। यतोतु वृक्षे तस्मिं नर नारी च किन्नरा। सर्वे ततो सुख
आसी येन वोधिमहर्षिणा। देवता देवपुत्रा च देवकन्या शोभना। सर्वे ततो सुखा आसी येन सो पुरुषोत्तमः। नागा श्चाप्यथ गन्धर्वा राक्षकुम्भाण्डराक्षसा। सर्वे त
तो सुखा आसि येन वोधिमहर्षिणो। दारका दारिका चैव शय्याय अवरोपिता। ततो सुखं संस्थिहे स्मि येन वोधिमहर्षिणो। यच्चापि भरणा दिव्या विशिष्टा रतना
मया। आवद्धा आसि देवानां सर्वे तनुर्वो अभूषि। नागानां अथ यक्षाणां पिशाचा राक्षसाना चाभरणा सर्वे येन वोधिनिर्लिंगिता। देवानामथ नागानां यक्षा
णां राक्षसानां च। ततो सुखा विमाना भूये न वोधिमहर्षिणा। नूपुरा वलया चैव अथवा पारिहारका। वोधिप्राप्तस्य वुद्धस्य येन वोधिनिर्लिंगिता। आवरंजनो च
हस्ता च करोटनि चाव शोचना। आवद्धका मनुष्याणां येन वोधिनिर्लिंगिता। मुक्तिहारा च आवद्धा वित्रा च मणिकुण्डला। औक्तन्निका भद्रिका च येन वोधिनि
र्लिंगिता। यावन्ति वृक्षे तस्मिं सत्वधातु अचिन्तिया। जानन्ता च अजानन्ता च येन वोधिनिर्लिंगिता। वाता वहीत लावा ये मंजुगन्धा मनोरमा। समन्ता वृक्षे तस्मिं
वोधिप्राप्तस्य तायिनो। एकपत्रस्मिं ये प्रमन्त्र शुश्रुषा च प्रतिष्ठिता। पितृणां च मञ्जुस्य एवमासि अदनन्तरं। यावन्ति वृक्ष तस्मिं देवा नागा च मानुषा। असुरा
वकिन्नरा यक्षा सर्वे पश्यन्ति नायकं। धूपने नाग हत्वा सर्वे ते नु सुखस्थिता। पूजन्ति लोकप्रद्योतं नमस्यन्ति अंजलिहि च। गाथाहि च स्तवन्ति हि पूजां करोति
वुद्धस्य वोधिमण्डे प्रतिष्ठितं। सर्वे आसन्न मपश्यन्ति लोकनाथं प्रभंकरं। न कश्चिद्दूर संजाने व्योममात्रे यथास्थितं। न कश्चिन्पृष्ठतो वुद्धं लोकधातूय पश्यति
। सर्वे दिशाहि वुद्धस्य समन्तं सुखं पश्यति। वामदक्षिणपार्श्वेन न कश्चिल्लोकनायकं। संजानन्ति महावीरं सर्वे पश्यन्ति संमुखं। धूपनतु वृक्षे तस्मिं धूपितं
तदनन्तरं। समंता वृक्षे तारा गन्धेन कोटियो स्फुरं। न शक्यं गणना कर्तुं स्पर्तिका सत्वकोटियो। पश्यन्ता श्रीरि वुद्धस्य ये वोधि अतिप्रस्थिता। तराणि च के

विदस्तिसर्वोषधिवनस्पति।ततोअभिमुखाआसियेनबोधिमहर्षिणो।कोत्रमामेहशाधर्मीलोकनाथेनदेशिताः।श्रुत्वानामिकातुष्टिं[illegible]यत्रभारयष्टि
कान।नशकासर्वमाख्यातुवावायत्रऋद्धिभाषते।याशिरीआसिवृक्षस्यबोधिप्राप्तस्यतायिनो।यदिहिचदृष्टासंबुद्धोबोधिमण्डेप्रतिष्ठितो।पूजिताश्चमहावीरेते
श्रुत्वातुष्टपरिउता।नीलकण्ठेनअच्छिद्रायेचभिक्षुप्रतिष्ठिता।तेषांश्रुत्वाइदंसूत्रंमहाहर्षंजनेष्यति।भद्रकश्चानिसोरम्यसंपन्नादीनमनसानराः।अर्थि
काङ्क्षणानेनतेषांतुष्टिभविष्यति।यदिहिआश्वासितासत्त्वामोचयिष्यामिउपद्रुता।बुधित्वउत्तमाबोधितेषांतुष्टिर्भविष्यति।तेहितेपरिमोचेत्वासत्कृताधि
पयोत्तमे।तेइदंसूत्रंश्रुत्वानतुष्टाभविष्यन्तिहर्षिता।येपितेकृपणासत्त्वाअन्नपानेनतर्पिता।तयोइदंसूत्रंश्रुत्वानबुद्धकाहिन्तिगौरवं।येपितेअधनासत्त्वाध
नेनतेअभिच्छादिता।तेइदंश्रुत्वानसूत्रंबुद्धकाहिन्तिगौरवं।येहिचपूर्वबुद्धानांचैत्यियामर्थीनिस्तृता।उद्धिद्धोच्चेग्रासासादातेसुभविष्यतिप्रीणिताः।येहिप्रवु
ध्यन्तोसद्धर्मोलोकनाथानधारिता।त्यजित्वानामसत्कारंतेसुभेष्यन्तिप्रीणिताः।येतेअसत्कृतापश्चादुरुद्धकर्महितर्जिताः।उरसालोकनाथस्यतेसुभेष्य
न्तिहर्षिताः।येतेमेचैयसंबुद्धंपादिपित्वाद्विपदोत्तमे।काहिन्तिविपुलापूजांतेषांहर्षोभविष्यति।येतेसिंहमहानागोपर्युपित्वाद्विपदोत्तमे।काहिन्तिविपुलां
पूजांतेषांहर्षोभविष्यति।केतुस्यलोकनाथस्ययेकरिष्यन्तिपूजनां।अर्थिकाङ्क्षणानेनतेषांहर्षोभविष्यति।प्रत्येकतस्यबुद्धस्ययेकरिष्यन्तिपूजनां।अ
र्थिकाङ्क्षणानेनतेषांहर्षोभविष्यति।ज्योतिवरंचयेत्रुबुद्धंपादिपित्वाअपराजितं॥महतींपूजनांकाहिन्तितेषांहर्षोभविष्यति।सुनेत्रंलोकप्रद्योतंदृष्ट्वाच
सत्करिष्यन्ति।आर्यमानायपूजायंतेषांहर्षोभविष्यति।धौतधौतकुसुमनामानौलोकनाथौतथागतौ॥येदृष्ट्वासत्करिष्यन्तितेषांहर्षोभविष्यति।मं
हंचद्विपदश्रेष्ठंसंबुद्धंवदतांवरं।येदृष्ट्वासत्करिष्यन्तितेषांहर्षोभविष्यति॥पुष्यंराज्यंसंबुद्धंपर्युपित्वाद्विपदोत्तमं॥काहिन्तिपरमांपूजांतेषांहर्षोभवि

स्यनातासेहृत्ता । तस्मा एव रात्र्या अत्ययेन प्रभूतं खादनीयभोजनीयं प्रणीतेन प्रतिजागरित्वा वहूनि प्रत्यय प्रणीतानि मोदकानि वर्णगन्धरसोपे
जागरिता तस्येव रात्र्यात्ययेन स्वकं निवेशनं सिक्तसंमृष्टं कारापितं । ओशक्तपट्टदामकलापं मुक्तपुष्पावकीर्णं विततवितानं भगवतो महार्हासनं
कृतानि तोपकं च भिक्षुसंघस्य ॥ अथ खलु भगवान्कालस्यैव निवासयित्वा पात्रचीवरमादाय भिक्षुसंघपरिवारितो अन्तःपुरं परिविशति ॥ अथ खलु य
धरा राहुलमाता नानाप्रकारेहि वस्त्रेहि चाभरणेहि चात्मानमलंकृत्वा भगवन्तं परिविशति । मोदकेन च भगवन्तं प्रलोभयति । अप्येवं नाम आर्यपुत्रो अ
गारमध्यावसेय्या न च भगवतो चित्तस्यान्यथात्वं ॥ अथ भगवां यत्कालं भुक्तं धोतपाणिः अपनीतपात्रो भिक्षुसंघो च ततः भगवन्तो राजा शुद्धोदनो महा
प्रजापती गौतमी यशोधरा च राहुलमाता सपरिवारा धर्म्याकथया संदर्शयित्वा समादापयित्वा समुत्तेजयित्वा संप्रहर्षयित्वा उत्थायासनातो प्रक्रामि ।
भिक्षू दानि भगवन्तमाहंसु ॥ पश्य भगवन् कथं यशोधरा सर्वालंकारविभूषिता आत्मानमलंकृत्वा भगवन्तं परिविशति । मोदकेन च भगवन्तं प्रलोभय
ति न च चित्तस्यान्यथीभावो ॥ भगवानाह ॥ न भिक्षवः एतरहिमेव अन्यदापि एवं यशोधरा सर्वालंकारविभूषिता आत्मानमलंकृत्वा परिविशति मोद
केन च प्रलोभयति च । अत्रान्तरे ऋश्यशृंगजातकं पुनः कर्तव्यं ॥ ॥ भगवाननुत्तरां सम्यक्संवोधिमभिसंवुध्यित्वा तत्रैव वोधिमूले तृणसंस्तरके नि
षण्णो पर्यंकमभिन्दन्तो प्रीतिसुखेन सप्ताहं नामासति । इह मया वोधिद्रुमे अनवराग्रस्य जातिजरामरणाग्रहणकान्तारस्य पर्यन्तं कृतं । इह मया क्लेश
मारो भग्नो देवपुत्रमारो भग्नो । इह मम अपरिमितसंख्येयप्रणिहिता प्रणिधिसमृद्धा इहाहं वोधिद्रुमे अयत्नां प्राप्तो सप्ताहं पूर्णं संवोधिं वुध्यित्वा उ
त्तमा आसनातो उत्थेमि सर्वस्य लोकस्य चेतियो देवकोटिसहस्राणि गगणगताभिसमागता पुष्पवर्षं प्रवर्षन्तु सप्तरात्रमनूनकं उत्पलां पदुमां दिव्यां पु

रण्डीकमनोरमासहस्रप्रवरुचिरां तत्र देवाप्रवर्षन्तु । माराश्च दुर्मना आसि करेण लिखितं महिं । जितोस्मि देवदेवेन शाक्यसिंहेन तायिना । त्रयत्रिंशान्तय
मा वतुषिताय वा निर्मिता । परनिर्मितदेवा च कामधातुप्रतिष्ठिता । लोहितचन्दनदिव्यं अगुरुं तथ चम्पकं । दिव्यां च पुष्पवर्षं च अन्तरीक्षाच ओसिरे । दिव्यरत्न
र्णं अन्तरीक्षाच ओसिरे । अक्षमात्राहि धारेहि वृष्ट क्षेत्रं स्फरिसुं । ब्रह्मकोटिसहस्राणि गगणास्मि समागता । वर्षन्ति सुरुचु मन्दारादि दिव्यलोहितचन्दना । भूम्यादर
वत्रपादाय स्तुणावासास्वयंप्रभा । स्पर्शा परम्परा आसि देवतो परिस्फुरा । छत्रध्वजपताकाहि अन्तरीक्षं परिस्फुटं । करोन्ति जहना श्रेष्ठां समभ्यक्त बुद्धस्य श्रीम
तो । आभा च विपुला शुभ्रा कोटिक्षेत्र परिस्फुरं । भवाग्र लोकधातुयो अग्निस्तु गावतिष्ठन्तु । प्रशान्ता निरया आसि बुद्धरश्मिभि सर्वशो । शीतिभूताश्च अक्षाना सर्वव
सुखिता अभूत । ये च नैरयिक दुःखपरिक्षीणा नन्दनन्तरं । निरयेषु च्यवित्वा च देवेषु उपपद्यिषु । संजीवकालसूत्रे च तपने च प्रतापने । प्रशान्तो रौरवे अग्निलो
कनाथस्य रश्मिभिः । अवीच्याम थ संघाते प्रत्येकनिरयेषु च । प्रशान्तो सर्वशो अग्नि लोकनाथस्य रश्मिभि । यावन्तो लोकधातुषु प्रत्येकनिरया अभूः । प्रशान्तो
सर्वशो अग्नि लोकनाथस्य रश्मिभिः । यावन्ति रत्नयानीयं मासनिरयभोजनं । मैत्रायस्फुटबुद्धेन नहि सन्ति परस्परं । छत्रध्वजपताकाभि बोधिवृक्षो अलं
कृतो । कूटागारेहि सत्कृतो देवपुत्रैहि निर्मितो । रत्नगण्डकगण्डकापि वशाकरा च शाकतापि वसमन्ता बोधिमण्डतो । दृष्ट्वा भूमौ प्रतिष्ठिता रत्ननाम पीये भूमी ये
बोधिमण्डपरिस्फुरे । यानाभिबुद्ध च सत्वस्य देवपुत्रैहि निर्मिता । देवपुत्र समारूढा धारणीधरणीय प्रतिष्ठिता । भूपतेन त्राष्ट दीर्घान्त न भुञ्जेन्ति लोकनायके । दृष्टाव
धरणीं सर्वपद्मेहि च परिस्फुरा । गोवत्सदस्तुवर्गास्य बुद्धतेजेन उद्धृता । सर्वापि व्याधि दुःखार्त्ता अपराय सा अलना । अहं गाम्भीरितासे मद्व बुद्धरश्मि परिस्फुरा ।
जात्यन्धा रूपं पश्यन्तु । लब्धा वक्षु विशारदं परस्परं न्वारयेन्सुः बोधिप्राप्तस्य तायिनो । रागश्चाप्य च व दोषा मोहश्चान नतीकृतः । यंकाल शाक्यसिंहेन प्राप्ता

उद्दे हि छिन्नवंश्यो राजा न भवेत्॥ आर्यधर्मिणां वरक्रमविक्रमो सोप्युदेशोणति॥ राज्ञः शुद्धोदनस्य सर्वार्थसिद्धो नामकुमारो द्वात्रिंशता हि महापुरुषलक्षणैः समन्वागतस्य
महापुरुषस्य द्वे गती भवतो नान्ये॥ सचेदगारमध्यावसति राजा भवति चक्रवर्ती चतुरंगो विजितावी धार्मिको धर्मराजा सप्तरत्नसमन्वागतो तस्येमानि
सप्त रत्नानि भवन्ति॥ तद्यथा चक्ररत्नं हस्तिरत्नमश्वरत्नं मणिरत्नं गृहपतिरत्नं स्त्रीरत्नं परिणायकरत्नं सप्तमं पूर्णं चास्य भवति सहस्रं पुत्राणां शूराणां वीरा
णां वराङ्गरूपिणां परसैन्यप्रमर्दकानां सो इमांश्चतुरो महाद्वीपान् अध्यावसति॥ तद्यथा जंबुद्वीपं पूर्वविदेहं अपरगोदानिकं उत्तरकुरुं ससागरगिरिपर्यन्तामखि
लामकण्टकामदण्डेनाशस्त्रेणानुत्पीड्य धर्मेणाभिनिर्जित्य अध्यावसति॥ सचेत्पुनरगारादनगारिकां प्रव्रजति तथागतो भवति अर्हन् सम्यक्संबुद्धो विद्याच
रणसंपन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च विघुष्टशब्दो विघुष्टकीर्त्तिः तत्राऽनन्तरतो अभिमन्दनाभिप्रायतो अज्ञातार्थ
दर्शी वर्णीवरमतीर्निःसारकर्मपथानामर्हत्त्वं तपसानुभावेन चतुर्महिका परीक्षिस्वकायेन आकुलो भविष्यतीति॥ अन्ये हि पितृमित्रिकेति॥ यदा भगवानभि
निष्क्रान्तो॥ मातापितरं हित्वा अभिनिष्क्रान्तो भवतु हिमवन्तमाश्रमं गत्वा ऋषिप्रव्रज्यां प्रव्रजितो चतुर्ध्यानलाभी पंचाभिज्ञो महर्द्धिको महानुभावोऽसितऋषिसंवृत्तः॥ तस्य
दानिस्कृत्य त्रिःकृत्वः ऋषिकुलावासिन्यामानवे षडंगवेदपारगा चतुर्ध्यानलाभी पंचाभिज्ञो महर्द्धिको महानुभावो॥ सो ते शिष्यानाह॥ बुद्धो लोके समुत्पन्नो ३५२
वाराणस्यां विहरति ऋषिपतने मृगदावे मनुष्याणां धर्मं देशयति॥ आदौ कल्याणं मध्ये कल्याणं पर्यवसाने कल्याणं स्वर्थं सुव्यंजनं केवलं परिपूर्णं परिशुद्धं प
र्यवदातं ब्रह्मचर्यं संप्रकाशयति॥ सर्वे अशरणाः कथाः अभित्तप्रासनभया अविश्वासिका बज्रसारावशति गोतमा॥ ये इदानीं वयं माणविका वाराणसीं ऋ
षिपतने मृगदावे तेनोपसंक्रमेयाम भगवन्तं गौतमं दर्शनाय॥ साधु खलु पुनर्भवति तथारूपाणां तथागतानां अर्हतां सम्यक्संबुद्धानां दर्शनाय उपसंक्र

सराय पर्युपासनताय ॥ साह्रपाध्यायकि ॥ ते भगवन्तं पूर्णोस्य बुद्धिचर्यि संप्रकाशयन्तं द्वात्रिंशतीहि महापुरुषलक्षणेहि समन्वागतं ॥ अशीतिहि अनुव्यंजनेहि उपशोभि
तगात्रो अष्टादशेहि आवेणिकेहि बुद्धधर्मेहि समन्वागतं दशहि तथागतबलेहि बलवां चतुर्हि वैशारद्येहि सुविशारदो शान्तेन्द्रियो शान्तमानसो उत्तमदमशमथपारमिप्रा
प्तो परमदमशमथपा ॥ मिप्राप्तो गुप्तो गुप्तेन्द्रियो अप्रहितेहि गतेन्द्रियो नागो वा सन्नस्थिमितेन वर्मेना प्राप्तेन हृदं एव अच्छ अन्तो विनीतो विप्रसन्नो रतनं यूपमिवाभ्युद्गतो सुवर्णयूपो इव
भासमानं तेजसा श्रियाये ज्वलमानं असेचनकं अप्रतिकूलं दर्शनाये ॥ दृष्ट्वा च पुनरस्य अतीरिव मनं प्रसीदे प्रसन्नचित्तो च पुनर्येन भगवां तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पा
दौ शिरसा वन्दित्वा भगवन्तमेतदुवाच ॥ प्रव्राजेहि मां भगवन् उपसंपादेहि मां सुगतः ॥ अथ खलु भगवां पूर्णं ऋषिं मैत्रायणीपुत्रं आत्मत्रिंशं एहिभिक्षुकाये अभिभाषे ॥ ए
त भिक्षवो चरथ तथागते ब्रह्मचर्यं ॥ तेषां दानि भगवतो एहिभिक्षुकायेन ॥ आभाषितानां यं किंचि तीर्थिकलिंगं ऋषिध्वजं ऋषि आकल्पं सर्वं समन्तरहितं ॥ त्रिचीवरा च बाढु
भूतो मृत्तिकाच पात्रा प्रकृतिस्वभावे संस्थिता केशा च स्थाने संस्थिहे ॥ सय्यथापि नाम वर्षशतोपसंपन्नानां भिक्षुणाम ॥ आयुष्मन्तः पूर्णस्य मैत्रायणीपुत्रस्य एहकं वति श
त्वप्रव्रज्या उपसंपदा भिक्षुभावः ॥ सो दानि ते आत्मत्रिंशा भगवता बलवशीभावे विनीता ॥ सो दानि बलवशीभावप्राप्तो भगवन्तं संमुखं एतेहि सरूपेहि गाथेहि अभि
स्तवे ॥ पादौ वन्दित्वान भगवन्तस्मन्ता हिमा सर्वतिमोगा ओआवित्वान अञ्जलिं मनुप्रेषिय गिरं दशशतरश्मिसगोत्रं तं श्रियं मे एवं च भयं तोऽप्रतिरूपो ॥ तव जननो लभि ताव लोकनाथ महि
पतिकुलसम्भव अपश्चि ॥ दशशतरश्मिसगोत्रं तं श्रियं मे यं प्रतिमुखसन्तो पृथिवि ऋषिजगणो कलप चित्स्पृहनो पितृरुधिरस्त्रे मरणा आलिप्त दशशतरश्मिसगोत्रं तं श्रियं मे य
चक्रतकवर्णो मध्यमानो परमश्री तमसा तामसनुजनेषी फलिकमनुगत वरक्रमस्मर दशशतरश्मिसगोत्रं तं श्रियं मे ॥ यं प्रवरक्रमस्य यः कोऽपि वत्सु बीजायेन्त बहुजनहिताये ज्ञातो य
राति सप्रक्रमे रशशतरश्मिसगोत्रं तं श्रियं मे ॥ यं प्रव्रजे प्रदिजानन्तस्य तु तेऽद्धन्नधारयेत्सु: उल्लकाधिपती उभयतो च वीजन्ती यो दशशतरश्मिसगोत्रं तं श्रियं मे ॥ यंपि च जं

हन्त यदुवधका परमेषु ॥ सो वीतरागो सुविनीतदोषो मेत्रा सत भावये अप्रमत्तो ॥ मैत्रेण चित्तेन हितानुकम्पी एवं करो स्वर्गमनुपैति स्थानं ॥ सुभाषितार्थं इदमेवरूपा गाइनोसनु
कषेरा भाषिता ॥ ध्यो विमां खड्गसमाचरेया आदर्शीने मृत्युराजन्य गोछि सुभाषितं ॥ ते अनुमोदन्ता नाग्रलाच इन्द्रो त्रिदशा च देवा सर्वे गता नाकुदिताकृतांजली गाछन्तु मे देव
पुरं यशस्विनो ॥ किमर्थिय आगमनं अभ्रषि ॥ अह तकस्य तीमरथस्य वेदकलिंगराजस्य ठकतस्य सर्वे घावा कामरागोपहीरोणो ॥ राजानो आहन्सु ॥ एवं हि सतं परि चित्तवेदि
सर्वे घोका मरागप्रहीरोणो ॥ करोहि सकांशमनुबोधनाये यथागतं ते अभिसंभुणोम ॥ शरभंगो आह ॥ करोमि सकांशमनुप्रमयेस र्वे घोवे कामरागोप्रहीणो ॥ हरं यकायं
विपुलायग्री तय यथागती मे अभिसंभुणाथ ॥ राजानो आहन्सु ॥ सर्वें करिष्याम तवेदं वाक्यं यं पवमावक्ष्यसि ॥ सुया प्रत्याहरेम कायं विपुलायग्री तियाय यथागतं ते
अभिसंभुणेम ॥ हन्त चवन्तस्य ऋषिस्य पूजा गच्छन्तु चक्रं पयोसा कुरूपाध्या नेरता आश्रमे आवसथ ॥ एतं श्रवनं प्रव्रजितस्य श्रेयं ॥ पूर्वेनिवासं भगवां पूर्वेजातिमनुस्मर
न् ॥ जातकमिदं आख्यासि भिक्षुणाम् भिक्षुराम निवेद ॥ नेव स्कन्धा स्ते चवा मेवोतान्यायनानि च ॥ आत्मानमधिकृत्य भगवाने तमर्थं व्याकरेत ॥ अनवराग्रस्मिं संसारे य
त्र मे उषितं पुरा ॥ अनाथपिण्डिको शाक्यो च राजा प्राची पतिः ॥ कलिंग राजा आनन्दः शारिपुत्रो गजं उरको ॥ अयं भीमरथो राजा मौद्गल्यायनो नरर्द्धिको शरभंगो अ
हं अभूषि स्वयंभूरथ जातकं ॥ तदापि मया सदेवमानुषाये परिषाय धर्मं देशितं ॥ ॥ इति श्रीमहावस्तु अवदाने शरभंगजातकं समाप्तं ॥ ॥ वाराणस्यां त्रिंशगोष्ठी
कोद्यानभूमिनिर्गतास्य षामकस्य माता कालगता मा देवी हि उपपन्ना ता मे धर्मचक्रप्रवर्तितेथ सो अभिगमितो मोतनपुत्रं स्मरति ॥ तस्य दानि सर्वे हिते हि गोष्ठिके हि पुत्रस्य
प्रत्येकेनपुत्रत्वे स्ने ॥ वाराणस्यां काशिकोवना मगणिकाउपलवर्णा श्रेकोचकेन कान्त्रोन मामणिकाका शिकालिङ्छचति ॥ ता इयं सकर्मं विपाकाभिनिर्हत्तं पुत्र भरूपगतं
सामर्वे काशि भमिक्षमति तस्मात्सा काशिकानि वुच्चति ॥ एवं काशिकंप नितु पट्टकाशिका तस्य एवं काशि कायेभगिनी तस्याप्रिपूर्वकर्म अभिनिर्हत्तं ऋभुं भरूपगतायं एषकाशि

कायेपिंगलो प्रस्तारो एको अक्षी नेन साकारणोनउमर्द काशिक्षमनितेते हिमे हिके हिनाकाशिकाउच्चति ॥ आगच्छ अक्षंकं उस्थ स्थानकारिसावनायेअविक्षिंनो नगच्छति अनि
तेकिंछिद्रकायेंन शुल्कं आगच्छ ॥ तेदानि उपर्द्द काशिको आदाय तथा यानवं त्रिंगतसा पिदेवनाकाशिका येवेषे यानेषा गोष्ठिकानां दर्शनपथे नते तनदेशा अतिक्रमति
तेनं दृष्ट्वा येन काशिकानेन प्रवाषितादेवता अध रिमिनापे गानी पगच्छति कानं दृस्वति पणनिबद्धपनि ॥ सोदानि देवतानां गोष्ठिकां नतोउस्थानत क्षीनो क्षपिपतनपथ
विहितो भगवतो तेनदीपे अनतरहिता ॥ तदानि गोष्ठिका भगवतः पादवन्दाउ पसंकोना ॥ भगवां नाह ॥ कातुशी भकान्तु रतिस्वं प्रवज्यं लिनेत्सप ॥ अन्धकारस्मि प्रदिप्त प्रदी
पं भगवेव यथा कोतु हर्षी कोतु आतन्ना एदं प्रवज्यं लिनेत्सप ॥ अन्धकार लोकुड शिक्षाआलोकेन प्रकाशयथ ॥ तेदानि भगवता सर्वे वलवशीभावे विनीता एहि भिक्षुकाये व्य
व्रजिताउपसंपादितास्वनाश्रमन्तो ॥ त्रिंशगोष्ठिका प्रवज्या उपसंपदा भिक्षुभाव ॥ ॥ इतिश्री महावस्तु त्रिंशयुगानां प्रवज्या समाप्ता ॥ ॥ भगवां वाराणसीं वि
हरति ऋषिपतने मृगदावे ॥ अपरेनापि ... भगवां ... गच्छति ॥ भगवां ... यथा पर्याय मार्गं ... पि
हरन्ति शालादेवावा वनन्तु ... व विरतरेणाति दानेकत्वा अपरेणतिनि ... भगवान् प्रवज्जिता एष आयुष्मतं त्रिंशानां जनानां
निय रोउ ॥ तेदानि भगवन्तं दृष्ट्वा भगवतः पादवन्दाउपसंक्रान्ता भगवता वसर्वे व लवशीभावे विनीता एहि भिक्षुकायेन प्रवजिता एष आयुष्मतं त्रिंशानां जनानां
प्रवज्या उपसंपदा भिक्षुभावो ॥ ॥ भगवां वाराणस्यां विहरति ऋषिपतने मृगदावे शाला दयानात्स्त मत्ष्वा तावविहारेण विहरन्तं कृत्वा कोशले ष्टडोगाव कुकेनात्र
वासं तहिं अपरो ब्राह्मणा सङ्गशालो आख्योच्छाध नाम हास्तो गो प्रपन्त ॥ भी गोत्रभ मस्य पन्ते यो धनं न धनं ... को शाकोष्टा गारो प्रभूतन जात रूप विस्तो पकरणो प्रभूत दा
सी दास कर्मकर पोरूष याप्रभूत रूत ग ... गज वड कोन स्यदानि ब्राह्मणा महाशाल स्य मिन्ना यशीनाम श्रामणी भार्या प्रासादि कादर्शनीया अभूज्ञावकाश परमा ये शुभव
र्णा पुष्कर तया समन्वागता ॥ नस्यदानि मेना यशीप्रत्तो नाम मासा सो प्रचो प्रासादिको दर्शनीयो ... भिरूपो ... गपा ... ख्याका ... कारेड ... हिसस्य ः

कथं जानन्ति मनुष्यलोके॥ शक्र आह॥ देवा मे जानन्ति शचीपतीति॥ ऋषयो निमे आहुः॥ मनुष्यलोके सो आगतो देव महानुभाव अस्मं पतनां ऋषयो दर्शनाय॥ ऋषयो आहुः॥
पुरंदरो भगवन् प्रतिपुनायं देवानामिन्द्रो त्रिदशानमीश्वरो॥ सो आगतो असुरगणप्रमर्दको आकाशगमा कांक्षति प्रश्नं प्रष्टुं॥ हृष्टाश्च ते ते ऋषयो समागता अस्मं पतनाने ते ऋषी
गणापादवन्दको आर्य प्रसन्नचित्तो यं सर्वलोके त्वं मनुष्यश्रेष्ठ॥ ऋषि आहन्सुः॥ ऋषी गांगश्चेव चिरमाविनानां शुगतिं विमलानां उमायति स्तरिता॥ नारू तेन शतो अप
क्रम्यति पीवश क्रेराए यागम्भाशु सहो देवते हि॥ शक्रो आह॥ ऋषी गांगश्चेव चिरमाविनानां उपवायति स्म शिननारू तेन॥ श्रुचिः शुगश्चो चिरमाविनानां शुगति विमलो दे
पगम्भो प्रतिकूलं महं॥ ऋषयो आहंसुः॥ अयं ऋषिः सरभंगो उदारायतो यातो विरतामे भुनानो आवायंउप्रोशु विनीतरूपो सो विहृत्य प्रशान्ति धियावरेशु॥ वाशिष्ठो प्रश्नानि वि
याकरोहि यावन्ति त्वं ऋषयो साधुरूपो स्याहि धर्मो मनुजे हियतिता॥ यं ह्य समाकांक्षतिन मनसा रोय किं चिय प्रश्नं मनसाभिकांक्षथ॥ कृतावकाशानि वदेथ पृष्ठं अहं वो प्रश्नं वियां
करिष्यं॥ दृष्टं हि मे तत्त्वं इदं च पश्यंव॥ राजा दानि पृच्छति॥ यथाऽभृद्दण्डकी नालिकेलो अर्जुनो च कलम्भो च कल्मोच राजानो ते यां गतिं वृद्धि हि तु पापकर्मणां॥ कुत्रोपपन्ना ऋषयो विहे
ठिय॥ शरभंगो आह॥ यथाऽभूद्दण्डकी नालिकेरो अर्जुनो च कलम्भो च राजानो ते यां गतिं तु अद्य पापकर्मणां॥ यत्रोपपन्ना ऋषिगणा विहेठका॥ ऋषिं पंचवत्सा आकृमि मोन
दण्डकी उच्छिन्नमूला सधनो सराष्ट्रा कुक्कुलं नाम नगरं उपपन्नो कलिंगराजा च नतो समुद्धुरा॥ अर्जुनो नरके शक्तिशूलं अधोशिरा उर्द्धपादो उपपन्नो॥ अंगीरसं गौतमं हेठयित्वा
ऋषिं तपस्विं चिरब्रह्मचारिं यो संयतो ऋजु जितो विहिंस अन्नेन पानेन निमंत्रयित्वा नेतानां नालिकेलं सुनखा परत्र उपसमुत्खादन्ति विचेष्टमानो यो यावराउ सो प्रव्रजितो प्रिघातये॥
ऋषिं क्षान्तिवादिं अनराअहृतपकं कलम्भो अवीचिकं नरकं उपपन्नो महाभितापं कटुकं भयानकं॥ एताद्दशानरकानिश्रुत्वा दृष्ट्वा च सराष्ट्रा सनैगमा जनपदा शिशिसमूहता नि
धर्मं चरेश्रमणब्राह्मणेषु एवं स्वर्गमुपपद्यं स्थातं॥ राजानो आहंसुः॥ यं ते पृच्छिहं अभिभ यपसि अन्यं के पृच्छामि न तारिहा वुहि किं॥ सो वन्दित्वान कच्चि त्सो चतिकं स्पृहरागां ऋ

ऋषयो वर्णयन्ति ॥ ॥ शरभंगो आह ॥ श्रेष्ठस्य वचः क्षान्ति क्रोधं विदित्वा न कदाचि शोचति ॥ ईर्ष्याप्रहाणं ऋषयो वर्णयन्ति ॥ सर्वेषुक्तं परुषं क्षमिथास्तं वलेदुत्तम
माहुस्सन्तो ॥ राजानो आहन्तुः ॥ शक्यं हि द्वियोर्वचनं क्षमेतुं ॥ श्रेष्ठस्य वा अथवा सदृशस्य कथं निहीनस्य वचं क्षमया आख्याहि मे कोण्डञ्ञ एतमर्थं ॥ शरभंगो आह ॥ भयाद्धि
श्रेष्ठस्य वचः क्षमन्ति शारम्भहेतोः सदृशस्य याचेह यश्च हीनस्य वचं क्षमेता ॥ एतं क्षान्तिमुत्तममाहुस्सन्तो ॥ राजानो आहन्तुः ॥ कथं जानेत् चतुष्पत्तरूपं श्रेष्ठं सरूपं अधमं वा हीनं
विरूपरूपेण चरन्ति सन्तो ॥ तस्माद्धि सर्वस्य वचः क्षमेया ॥ न ह्येतमर्थं महती पि सेना सराजिका युध्यमानी करेया ॥ यं क्षान्तिमा सत्पुरुषा करोति क्षान्तिबलस्योपशमन्ति वी
राः ॥ राजानो आहन्तुः ॥ सुभाषितं ते अनुमोदयामो ॥ अन्यं त्वां पृच्छामि तदिंघ ब्रूहि ॥ कथंविधं शीलवन्तं वदेसि कतिविधं प्रज्ञावन्तं ॥ कथं वेसि कतिविधं सत्पुरुषं व
देसि कतिविधं श्रीरिन जहाति ॥ शरभंगो आह ॥ कायेन वाचाय सुसंवृतो यः मनसा च नो किंचित् करोति पापं न चापि लोके अहितं करोति तथाविधं शीलवन्तं वदामि ॥
सर्वे गिरा अर्थानि चिन्तयेद्धि न शक्नोति कालगते च न आयेति अर्थं तु वाचा हेतु विधं वरयातां विधं प्रज्ञावन्तं वदामि ॥ यो वे कृतज्ञं विदितो भोसो कल्याणमित्रो दृढभक्तिरूपोयस्तन
श्रिं सत्कृत्य करोति ॥ कार्यं तथाविधं सत्पुरुषं वदामि ॥ एतैर्हि धर्मैः विचिन्त्य यो उपेतो श्रद्धो मृदुको संविभागी वदान्यो संग्राहकं सखिलं श्लक्ष्णवाचा सगारवो सश्रुतो निरिमानं तथाविधं वो श्री न ज
हाति ॥ राजानो आहन्तुः ॥ सुभाषितं ते अनुमोदयामः अन्यं त्वा पृच्छामि तदिंघ ब्रूहि ॥ शीलं श्रियं चापि सतां च धर्मं प्रज्ञां च किमत्र श्रेष्ठं कुशला वदन्ति ॥ शरभंगो आह ॥ प्रज्ञां
हि श्रेष्ठं कुशला वदन्ति नक्षत्रराजा इव तारकानां शीलं श्रियं चैव सतां च धर्मा अन्वायिका प्रज्ञवतो भवन्ति ॥ राजानो आहन्तुः ॥ सुभाषितं ते अनुमोदयामः अन्यं त्वा पृच्छा
मि तदिंघ ब्रूहि ॥ किं नाचरन्तो किं नासेवमानो कथं करोतु प्रज्ञावंभोतिमर्त्ये ॥ शरभंगो आह ॥ सेवेत वृद्धान् निपुणो बहुश्रुतान् उद्ग्राहको च परिपृच्छमानो ॥ शृण्या
शान्तो सो सत्कृत्य सुभाषितानि एवं करोतु प्रज्ञावंभोतिमर्त्यो ॥ सो प्रज्ञावान् कामगुणानि पश्यति ॥ दुःखं अनित्यं विपरिणामधर्मं एवं विपश्यं प्रजहाति छन्दं स

कथं नि जीवन्ति मनुष्यलोके ॥ शक्र आह ॥ देवा मे जानन्ति शचीपतीति ॥ मघवान्ति मे आहुः ॥ मनुष्यलोके सो आगतो देव सहानुभावस्तु संयतान् ऋषयो दर्शनाय ॥ ऋषयो आहंसु
पुरंदरो भूतपतिं पुनायं देवानामिन्द्रो त्रिदशानमीश्वरो ॥ सो आगतो असुरगणप्रमर्दको आकाशमाकांक्षति प्रश्नं प्रष्टुं ॥ हृष्टाश्च तामो ऋषयो समागतास्तु संयतानां वो ऋषी
णां पादवन्दकावो आर्य प्रसन्नचित्तो यं सर्वलोके त्वं मनुष्यश्रेष्ठ ॥ ऋषि आहंसु ॥ ऋषीणां गन्ध चिरमाचितानां तु गच्छति विमलानां उपायाति रहिता ॥ नारु तेन हतो अप
क्रम्यति षीद शक्रेण एषो गन्धो तु सहो देवतेहि ॥ शक्रो आह ॥ ऋषीणां गन्धेन विरमाचितानां उपवायति रहितनारुतेन ॥ भुवि तु गन्धो चिरमाचितानां तु गच्छति विमलो मे
प गन्धो प्रतिकूलं मन्ये ॥ ऋषयो आहंसु ॥ अयं ऋषिः शरभंगो उदारयशो याति विरतो मेथुनातो आचार्य एषो सुविनीतरूपो सो विहप्रश्नानि वियाकरोतु ॥ वासिष्ठो प्रश्नानि वि
याकरोहि यावन्ति त्वं ऋषयो साधुरूपो एषो हि धर्मो मनुजेन्द्र पतिष्ठितो ॥ यं इह क्षमाकांक्षति तस्य ताराय किं चित्प्रश्नं मनसाभिकांक्षथ ॥ कृतावकाशा निवदेथ यूयं अहं वो प्रश्नं विया
करिष्यं ॥ दृष्टिमेतत्तं इदं च परं च ॥ राजा दानि पृच्छति ॥ यथाऽभू दण्डकी तालिकेलो अर्जुनो च करसो च कलभो च राजा ते कां गतिं तु हि तु पापकर्माणो ॥ कुत्रोपपन्ना ऋषयो विहे
ठिय ॥ शरभंगो आह ॥ यथाऽभू दण्डकी तालिकेरो अर्जुनो च करभो च राजानो ते पापा गतिं उपगतु पापकर्माणो ॥ अत्रोपपन्ना ऋषिणां विहेठका ॥ ऋषि एवं च बल्का आक्रोसितो न
दण्डकी उच्छिन्नमूला सधनो सराष्ट्रो कुक्कुलं नाम नरकं उपपन्नो कलिंगराजा च ततो समुच्छुया ॥ अर्जुनो नरकं शक्तिशूलं अधो शिरा ऊर्ध्वपादा उपपन्नो ॥ अंगीरसं गौतमं हेठयित्वा
ऋषिं तपस्विं चिरब्रह्मचारिं यो संयतानां पूजितां विहिंसे अन्नेन पानेन नित्यं संतर्पयित्वा तं तालिकेल तु नरकापरत्रं प्रससमुत्पादन्ति विचेष्टमानो यो खराउ सो प्रव्रजितं प्रघातये ॥
ऋषिं क्षान्तिवादिं श्रमणं अदुष्टकं कलभो अवीचिं नरकं उपपन्नो महाभितापं कटुकं भयानकं ॥ एता दशा नरका निश्रुत्वा दृष्ट्वा च सताज्ञा सते गमाजनपदा शिसमूहतानि
धर्मं चरे श्रमणब्राह्मणेषु एवं स्वर्गमुपेयं स्थानं ॥ राजानो आहंसु ॥ यं ते पृच्छेहं अभिमन्यसि अन्यं ते पृच्छामि तदिहाद्वहि किं ॥ सो वन्दित्वान ऋषिं तस्यान्तिकस्य ब्राह्मणो ऋ

ऋषयो वर्णयन्ति ॥ ॥ शरभंगो आह ॥ श्रेष्ठस्य वचः क्षमति क्रोधं वधित्वा न कदाचि शोचति ॥ ईर्ष्यांप्रहाणं ऋषयो वर्णयन्ति ॥ सर्वस्य उक्तां परुषां क्षमियाः एतं क्षान्तं उत्त
माहु सन्तो ॥ राजानो आहंसुः ॥ शक्यं हि द्विन्नां वचनं क्षमेतुं ॥ श्रेष्ठस्य वा अथवा सदृशस्य कथं हि हीनस्य वचं क्षमेया आख्याहि मे कौशिडन्य एतमर्थं ॥ शरभंगो आह ॥ भयाद्धि श्रे
ष्ठस्य वचः क्षमन्ति सारम्भहेतो सदृशस्य या च इह हीनस्य वचं क्षमेया ॥ एतं क्षान्तिं उत्तमां आहु सन्तो ॥ राजानो आहंसुः ॥ कथं जानेय छन्नछन्नं विरूपं सदृशं च श्रेष्ठं अथवापि हीनं
विरूपरूपेण चरन्ति सन्तो ॥ तस्माद्धि सर्वस्य वचं क्षमेया ॥ न हेतमर्थं महती पि सेना सराजिका युध्यमानी करेया ॥ यं क्षान्तिमां सत्पुरुषो करोति क्षान्तिमतो व्युपशमन्ति वै
राः ॥ राजानो आहंसुः ॥ सुभाषितं ते अनुमोदयामो ॥ अन्यं ते पृच्छामि तदिग ब्रूहि ॥ कतिविधं शीलवन्तं वदेसि कतिविधं प्रज्ञावन्तं ॥ वदेसि कतिविधं सत्पुरुषं व
देशि कतिविधं च श्रियं न जहाति ॥ शरभंगो आह ॥ कायेन वाचाय च इह संवृतो यः मनसा च नो किंचि न करोति पापं न चापि लोके अहितं करोति तथाविधं शीलवन्तं वदामि ॥
सर्वाणि अर्थानि निपुणा चिन्तयति कालागतं च न आयेति अर्थं न वान्यहितं विषं वरयाता विधं प्रज्ञावन्तं वदेमि ॥ यो वे कृतज्ञो कृतवेदी धीरो कल्याणमित्रो दृढभक्ति प्राप्य सन
श्चिं सत्कृत्य करोति ॥ कार्य्यं तथाविधं सत्पुरुषं वदामि ॥ एते हि धर्मेहि त्रीहि पि उपेतो संमोदको सखिलो श्लक्ष्णवाचो सगौरवो सप्रतीशो हिरिमां तथाविधं वा श्रिय न ज
हाति ॥ राजानो आहंसुः ॥ सुभाषितं ते अनुमोदयाम अन्यं ते पृच्छामि तदिंग ब्रूहि ॥ शीलस्य प्रज्ञाय शिरि कृतस ज्ञाता किं अत्र श्रेष्ठं कुशला वदन्ति ॥ शरभंगो आह ॥ प्रज्ञां
खु श्रेष्ठां कुशलां वदन्ति नक्षत्रराजा इव तारकाणां शीलं शिरि चैव कृतज्ञता च आज्ञापका प्रवरा भवन्ति ॥ राजानो आहंसुः ॥ सुभाषितं ते अनुमोदयामः अन्यं पृच्छा
हि तदिदं ब्रूहि ॥ किं नाचरन्तो किं आसेवमानो कथंकरो प्रज्ञावां भोति इह मर्त्यो ॥ शरभंगो आह ॥ सेवन्तो वृद्धां निपुणो बहुश्रुतानां आयाहको च परिपृच्छमानो ॥ श्रुणा
रान्तो सो सत्कृत्य सुभाषितानि एवंकरो प्रज्ञावां भोति इह मर्त्यो ॥ सो प्रज्ञावां कामगुणा मनुष्याणा विपश्यति ॥ दुःखं अनित्यं ति विपरिणामधर्मं एवं विपश्यं प्रजहाति छन्दं म

नेकोऽवस्थानात्कभंगप्रसादिकशाकशालुकसम्पन्नं ॥ अनेकैर्हि ऋषिसहस्रैर्हि पुष्कलोपेतहि शोभितं पानीयसम्पन्नं तहिं काश्यपो नाम ऋषिः प्रतिवसति पंचशतपरिवारो सर्वे पंचाभिज्ञा चतुर्ध्यानलाभीनो महर्द्धिको महानुभावा शरभंगो पुरोहितपुत्रो तहिं साहंजनिमाश्रमपदं गत्वा काश्यपस्य रिषिस्य प्रव्रज्यां प्रव्रजितो तेनापि पूर्वरात्रापररात्रापि योगरिकापागमुक्तेन विहरन्तेन उत्पन्नेन घटनेन व्यायमन्तेन तत्वारि आनानि उत्पादितानि पंचाभिज्ञा साक्षीकृता चतुर्ध्यानलाभी पंचाभिज्ञो महर्द्धिको महानुभावो शरभंगो ऋषिसंघजो सदेवके लोके अभिज्ञातपरिज्ञातो नाकोमारब्रह्मचारी उग्रतपसा श्रितो महानागो ॥ सो दानि दक्षिणापथागतो अस्मकेषु गोदावरीनदीतस्य कूलके सित्थिके नाम आश्रमं ताधेत्वा प्रतिवसति ॥ काश्यपस्य ऋषिस्य शिष्यो वत्सो नाम पंचशतपरिवारो अनुहिमवन्ते गंगाकूले आश्रमे प्रतिवसति ॥ सर्वे पंचाभिज्ञा चतुर्ध्यानलाभीनो कामेषु वीतरागा दंछृद्धिका महानुभावा तत्र दानि वत्सो ऋषिस्य वातव्याधिउत्पन्नो सो अनुहिमवन्तो शीतसहनो दक्षिणापथं गतो गोवर्द्धनं नाम नगरं तत्र दानि दण्डकी नाम राजा राज्यं कारयति ॥ अधार्मिको अधर्मराजा दृष्टिविपन्नो विषयलोलो क्रोधी विपरीतदर्शी अमात्यो अश्रामणो अब्रह्मचारि णपालहरो गोति कृपो साहसिको ॥ तेनेतो वत्सो ऋषि दृष्ट्वा पांशुना आक्रमापितो अहेठको अहिंसको अनपराधी ॥ तस्य दानि राज्ये नाम अमात्यो तेन सो ऋषि ततो पांसुराशितो शीघ्रमेव जीवन्तो उत्तरापितो पधिपनित्वा च अनुक्ता नापितो भगवान्तं संधिघं पंराज्ञो साहसं कृतं ॥ साधु भगवां क्षान्तुमर्हसि ॥ ऋषिमाह ॥ अमात्या गच्छाहि इतो राज्यातो शीघ्रं वक्ति अहं सप्तमे दिवसं कालं करिष्यामि ममया कालगतो इह राज्ये महादाहरा भयं भविष्यति ॥ सो दानि अमात्यो वत्सस्य ऋषिस्य श्रुत्वा सपुत्रदारो सपरिवारो सर्वे राज्ञातिगणो तस्माद् दण्डकिस्य राज्यतो अन्यं राज्यं संक्रान्तो ॥ सप्तरात्रस्यात्ययेन वत्सो ऋषि कालगतो समनन्तरकालगतस्य ऋषिस्य न्नृत्ता नाम महासंक्षोभमभूषि ॥ ते हि सो राजा रात्रीये भस्माकृतं सनगरं गंगायर यमुनाय चान्तरा काश्यपो ऋषिः यज्ञं यजति ॥ तत्र अष्टानवति तापससहस्रियो संनिपतितानो पंचाभिज्ञो चतुर्ध्यानलाभीनो सर्वे महर्द्धिका महानु

मावा॥ कलिंगे पुरदंतपुरं नाम नगरं तत्र उक्कतानाम राजा सो संजयन्तीरमध्येन ऋषयोदर्शनाय आगच्छति॥ तेषां राज्ञां नाना इमं महाभयं महाविपत्तिं दृष्ट्वा संजयन्तीयं भीमरथो
नाम राजा सोपि तेषां राज्ञा विपत्तिं दृष्ट्वा संविग्नो सो तं कलिंगराजं पृच्छति किं गमिष्यसि॥ सो तमाह॥ गमिष्यामि ऋषयोदर्शनाय॥ सो आह। राजा भीमरथो अहंपि ग
मिष्यामीति॥ हस्तिनापुरे अष्टसको नाम राजा राज्यं कारयति॥ सोपि तेषां चतुर्णां राज्ञां महरूणां विपत्तिं दृष्ट्वा त्रस्तो संविग्नो सोपि प्रस्थितो ऋषयोदर्शनाय शक्रोपि देवानामि
न्द्रो तेषां चतुर्णां अधर्मिकानाम धर्मराज्ञां दृष्टिविपन्नानां निकृपानां पापरतानां साहसिकानां विपत्तिं दृष्ट्वा आगतो ऋषयोदर्शनाय महता देवानुभावेन ऋषयोदर्शनाय। पंच
वर्णानि हिमवन्तपार्श्वेन मूलफलाहारो ऋषयः पश्यन्तुः इंद्धिर नानातापसा शुद्धचरवास्थसंयता उग्रतपा उग्रतना सुको अत्र आमि ऋषि वल्कलगोत्रा वाते हि आवासे हि कृशो अ
भूषि॥ हिमवन्तपार्श्वे असहकाशीतं वनान्तो सो ओसरे राजधानी तत्र अभूद् दण्डकी राजा अधर्मचारी निर्विशेषदृष्टिं यहेत्वा विपरीतमाको सो तं ऋषि पांशुना अक्कोसेतु
त्तस्यैव राज्ञो। भूअ यस्मा तेण नामेन विप्रुष्ठो। ऋषि राज्ये सो तं ऋषिकुक्करिय अवोधनमे प्रियं साधुक्षमायद्रले॥ वन्तो ऋषि तमवच अमात्यं गच्छ इतो मा ते सिया अत
र्थी सन्नान रात्रियेन इतो न्ययेत महाभयं भविष्यति घोररूपं॥ ऋषिव कालगतस्य तत्र भूतानां संक्षोभो महा। भूषितं॥ तस्य राज्यं सधनं सराष्ट्रं सकोष राजीयं करेतु। भस्मं च॥
अथ ब्रवीछरमं सो तपस्वी समागतो विपयो॥ न साधुरूपाय कृतं॥ दण्डकीना आचार्यः गछामव तस्य करोम पूजां॥ अथा ष्टसको भीमरथो य राजा कलिंगराजा अथो कको
च संविग्नो महष्टो इदमुवाच गछमथ ऋषयोदर्शनाय पृछामथ येन हितं भवेय॥ ते घाति अक्षीतो त्रयो नरेश्वा संतुष्टा संविग्नो ऋषीणां समीपं अलंकृता उराउली नाटुवक्षा चे
डुर्यमुक्ताम्लरवकुमारि॥ ऋषयो आह॥ राजन्दृषि माभायथ॥ के तपूयं कथं वा जानन्ति मनुष्यलोके॥ राजा आहतुः॥ अष्टसको भीमरथो कलिंगराजा प्रनत्तकृतो यं तु
संयतो ऋषयोदर्शनाय इहागता पृच्छनुकाम प्रश्नां॥ ऋषयो शक्रअन्तरीक्षगतं पृच्छति॥ वैहायसं निस्त्रिसि अन्तरीक्षे ओभासयं पंचदशी च वन्द्रो पृच्छाम ते देव महानुभावं

क्षीरं प्रस्रवति ॥ राजा ऋषिं पृच्छति किंवादी भवां ॥ ऋषि: क्षान्तिमेव व्याकरोति क्षान्तिवादिस्मिं नन्दकां ॥ तेन तस्य द्वितीयो करो छिन्नो ततो पि क्षीरं प्रस्रवति अप्र
जा ऋषिं पृच्छति किंवादी भवां ऋषि: क्षान्तिमेव व्याकरोति क्षान्तिवादिस्मिं नन्दकां ॥ तेन तस्य ऋषिस्य नासा छिन्ना ततो अप्र उष्टस्य क्षीरं प्रस्रवति भूयो राजा ऋ
वादी भवां ऋषि: क्षान्तिमेव व्याकरोति क्षान्तिवादिस्मिं नन्दकं ॥ यदि मे इमं शरीरं यत्र शाने निक्षिपे सिपीलशातं छित्वा प्रदुष्टचित्तो तदा पि क्षान्तिं न विजहेयं ॥ ऋ
स्वरांउकेनेन देवनागयक्षा क्षुभिता भूतातिनादमकरेन्सुः ॥ सत्वा च महाभयं उत्रासं जनयेन्सुः नैगमजानपदा भूता तां महाभयं दृष्ट्वा निर्नीदं ददन्ता तां श्रुत्वा ऋषिं प्रशिप
मापेन्ति ॥ यो मे हस्तां च पादां च कर्णां नासां च छिन्दन्ति ॥ तस्य कुप्प महद्बले स्वस्य क्षु शत्र राष्ट्रजाः ॥ ऋषि आह ॥ यो मे हस्तां च पादां च कर्णां नासां च छिन्दन्ति ॥ तस्याप्यहं न कुप्या
मि प्रायेव शत्र राष्ट्रजाः देवनागयक्षागन्धर्वा आहन्सुः ॥ ऋषि क्षान्तिवादी उज्जसेम कालभस्य राज्ञो राज्यं सराष्ट्रं सजनपदं ऋषी करोति न लभ्यति ॥ उद्दहन्तु जनपदस्फीतं राष्ट्रं
विनश्यतु ऋषिं यत्र विहेठेन्सुः क्षान्तिमहर्षिकं उद्दहन्तु इमं नगरं कालबलं करीयन्तु ॥ ऋषी यत्र विहेठेन्सुः क्षान्तिवादि महर्षिकं ॥ उद्दहन्तु अयं राजा सामात्यो सपरिषदो
॥ ऋषिं यत्र विहेठेन्सुः क्षान्तिवादी महर्षिकं ॥ नैगमजानपदा तं भूता तां महासंक्षोभे दृष्ट्वा भीता ऋषिं प्रशिपत्य याचन्ति ॥ ये मे हस्तां च पादां च कर्णां नासां च छिन्दन्ति ॥ तस्य
कुप्प महाबले स्वस्य क्षु शत्र राष्ट्रजां ॥ ऋषी आह ॥ मा भायथ प्रभाकेन किञ्चि पीडा भविष्यति ॥ यो मे हस्तां च पादां च कर्णां नासां च छिन्दन्ति ॥ तस्याप्यहं न कुप्यामि प्रायेव इतरी
प्रजाः ॥ राजा स्वयं कृतस्य कर्मेस्य विपाकमनुभविष्यति ॥ ऋषि देवनागयक्षगन्धर्वाणां आहन्सुः ॥ काले भविष्यति तेषां कालेन वर्षति बीजउत्तारोहानि न तुत्र स्नावतो हगा ॥
एव मम भू अतीतस्मिं तस्मिं ऋषि जानीयदीपको ॥ तं क्षान्तीये स्थितं सन्तं काशिराजा अघातये ॥ तस्य कर्मस्य परुषस्य विपाको कटुको फलः ॥ यं काशिराजा वेदसि तिरयं च
समर्पितो ॥ स्वं खु अधिवासा क्षान्तिवादी ऋषि यदाप्यह ॥ अंगेषु छिद्यमानेन सो कुप्पति कस्यचित् ॥ सो दानि काशि काशिराजा करभो अग्निना दग्धो अवीचिस्मिं महानरके

उपपन्नो॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेकलभोअग्निनादग्धोसमाप्तं॥ ॥हस्तिनापुरेअर्ज्जुनोनामराजा सोसाधुरूपांविदित्वाप्रश्नांपृच्छति॥ योशक्नोतिराज्ञोविज
मारावयितुं सोस्वस्तिनाजीवन्तोमुच्यति योनशक्नोतिराज्ञोअर्ज्जुनस्यप्रश्नव्याकरणेनचित्तमाराधयितुं॥ सोराज्ञाअर्ज्जुनेनसर्वंपशक्तिनाहन्यति॥ हिमवन्तपार्श्वेतोगोतमो
नामऋषिहस्तिनापुरंआगतोपंचाभिज्ञोचतुर्ध्यानलाभीमहर्द्धिकोमहानुभावोकामेषुवीतरागो॥ सोदानिऋषिराज्ञाअर्ज्जुनेनप्रश्नंपृच्छितोऋषिणातंप्रश्नंअत्रसंविषमं
व्याकृतं॥ राजाचनविजानाति॥ ततसोऋषिगोतमोमहाभागोस्वयंशस्त्रिनाहतो॥ सोपिराजाअर्ज्जुनोअग्निनादग्धोशक्तिशूलेनमहानरकेउपपन्नो॥ ॥कलिंगेषुद
न्तपुरंनामनगरंनालिकेरोनामराजाराज्यंकारयति॥ उग्रविवर्णोरौद्रोदारुणोसाहसिको सोश्रमणब्राह्मणानिमन्त्रयित्वाशुनकेहिखादापेति॥ तेहिचखाद्यंतेनहसति॥ सो
पिअग्निनादग्धोमहानरकेउपपन्नो॥ शाभशवलेहिअहोराज्ञाशिखाद्यति॥ कंपिल्लेनगरेब्रह्मदत्तोनामराजाराज्यंकारयति॥ तस्यराज्ञोब्रह्मदत्तस्यपुत्रशतंकुमाराणां॥ पुरो
हितस्यापियज्ञदत्तोनामपुत्रोमाणवकोपुरोहितकुमारोदक्षिणापथातोइष्वस्त्राचार्योआगतोति॥ कंपिल्लेनगरेराजाब्रह्मदत्तस्यकुमारशतोक्ति॥ तत्रगच्छामितंकंपिल्लंनग
रंतंकुमारशतंइष्वस्त्रज्ञानंशिक्षापयिष्यामि ततोमेवृत्तिर्भविष्यति॥ सोदानिकंपिल्लमागतोपुरोहितस्याश्लीनोपुरोहितेनापिराज्ञोब्रह्मदत्तस्यअल्लीपितो॥ ब्रह्मदत्तेनतमा
हा॥ इदंममकुमारशतंइष्वस्त्रज्ञानंशिक्षायेहि॥ अहंतेविपुलंवित्तंदास्यामि॥ सोदानिइष्वस्त्राचार्यंतमभिष्वस्त्रज्ञानंशिक्षापेति॥ पुरोहितपुत्रोपियज्ञदत्तोतत्रैवइष्वस्त्रज्ञा
नंशिक्षति॥ तेहिकुमारेसार्द्धं॥ तेदानिसर्वेतमभिष्वस्त्रज्ञानंशिक्षितोसर्वेषांइष्वस्त्रज्ञानेनयज्ञदत्तोविशिष्यते॥ तेदानिशिक्षितोसराजिकायेपरिषायेपुरतोमहतोजनका
यस्यदर्शनंदेन्तिकुमारशतंयज्ञदत्तस्यइषुक्षिपंति॥ यज्ञदत्तोपिमराउलायेगातानिइषुणीकुमारशतेनप्रक्षिपियंतानिअसंप्राप्तानिशरीरेसर्वाणिछिन्दति॥ सर्वासाव
राजिकापरिष्ययज्ञदत्तस्यविस्मितातस्यदानिशरभंगतिनामनिहृत्तमऋषि॥ वाराणस्यामुत्तरेणअन्तहिमवन्तेमहाजनीआश्रमपदंमूलोपेतंपत्रोपेतंपुष्पोपेतंफलोपे

महाकरुणो हितैषी सर्वसत्वेषु सकृप विशीर्यराङ्गं सास्य भजहे विन्नसंतानं ॥ सो अवच वाणिजगणं ॥ आत्मानं त्यजिष्यामि शिष्य प्रथममंगेन हि लवनसलिलदेवत नधरेति र
जनि मृतशरीरं तीक्ष्णांग्रहेत्वा शस्त्र निवर्त्तये ॥ आत्मनो निवर्त्तये शरीरं क्षिप्रं समुद्रतीरं वाणिजका सर्वे संप्रपनीता अतिप्रवनिता उरुधरो सनगरनिगमा सशैलावनष
ण्डा सागरसरा नवपुरं समुद्रगगनभवनाश्च संक्षुभिता किमिदं ति जनो पर्वतवनदेवता भुजगा कथयेन्सुः प्रतिभणो लवनसलिलदेवता दुःखिता स्थगज सत्वसारो बोधाय चरन्तो
वादिनां प्रवरो उत्तीर्णः लवनसलिलं समेरं न विदितं प्रमत्तायै सा भिन्नयानपात्रो प्रतिपूरति सागरं नरवरो ॥ आत्मं प्रियं परित्यजि परजनपरिमोचनार्थाय ॥ तस्यैव मनुभा
ना प्रचलित वसुंधरा ससागरमेरु उज्वकस्थानवपुरं समु— गगनभवनाश्च संक्षुभिता कथं नाम सर्वे सत्वा प्रतिकर्तुं शक्ता सत्वसाराणां बोधाय चरन्तानां प्रागेव सर्वज्ञभूतानां
मनुजिनशासनस्मिं प्रतिपन्नो भवति ॥ सर्वभावेन एतावता प्रतिकृतं भवति हि गजसत्वसारस्य ॥ भगवानाह ॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवो युष्माकमेवमस्यादन्यः स तेन काले
न तेन समयेन सार्थवाहो अभूषि नैतदेवं द्रष्टव्यं ॥ तत्कस्य हेतोः अहं स भिक्षवः सार्थवाहो अभूषि ॥ नाम्यैते पंच वाणिजकाः एते पंचका भद्रवर्गीया तत्र स्थापिते एते मया आत्म
परित्यागं कृत्वा महासमुद्रातो स्वस्तिना स्थले प्रतिष्ठापिता ॥ एतरहिंपि मया आत्मपरित्यागं कृत्वा संसारातो तारिता निर्वाणे प्रतिष्ठापिताः ॥ ॥ इति श्री महावस्तु अवदा
ने पंचकानां भद्रवर्गिकानां जातकं समाप्तं ॥ ॥ भिक्षू भगवन्तमाहन्सुः ॥ भगवता सदेवमानुषाये परिषाये धर्मं देशितं ॥ भगवानाह ॥ न भिक्षवो एतरहिं एव अन्यदापि म
या भिक्षवः सदेवमानुषाये परिषाये धर्मं देशितं ॥ भिक्षू आहन्सुः ॥ अन्यदापि भगवन् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वाने नगरे काशि
जनपदे वाराणसीये कालभो नाम राजा राज्यं कारयति रौद्रो निष्कृपो साहसिको ॥ सो दानि अन्तःपुरेण उद्यानभूमिं निर्धावितो अन्तःपुरिकाहि सार्धं पुष्करिणीयां उदकक्रीड्यां क्री
डति उत्पलपद्मपुण्डरीकसौगन्धिकानि भंजन्तो क्रीडित्वा रमित्वा प्रविचारेत्वा अन्तःपुरेण सार्द्धं रतिक्लान्तो ओसुप्तेन राज्ञो अन्तःपुरिका उद्यानभूमिं प्रविचीर्णा क्षानिवा

दीऋषिउत्तरकुरुद्वीपात्तोरिद्धियेआगत्वानहिंउद्यानभूमिंयंआसति॥ सादानिअन्तःपुरिकानहिंउद्यानभूमिंइश्यमरोठनिहिंदृष्टोतादानिऋषिंमहाभागंदृष्ट्वाप्रसन्नचित्ता
पर्युपासन्तीभगवांदेशेहियोधर्मं॥ सोदानिऋषीतासामन्तःपुरिकानांधर्मंदेशयति॥ दानकथांशीलकथांस्वर्गकथांपुरापकथांपुरापविपाककथांकामेषुभयंओकारणां
किलसंनेष्क्रम्यानुशंसाव्यवदानंसंप्रकाशयति॥ दशाकुशलांकर्मपथांकुरवोदयांलोकेदेवमनुजानांकुशलांसुरवविपाकतांसांऋषिप्रवरोप्रकाशयति॥ तादानिअन्तःपुरि
कास्काप्रचित्ताऋषिंपर्युपासितं॥ राजावप्रतिविबुद्धोअन्तःपुरंनपश्यति॥ सोदानितृषितोआश्रमिनिःकोशांकृत्वाअन्तःपुरंपदेनअन्वेषतिपश्यतिचसर्वाअन्तःपुरि
कावीतऋषिंप्रयतोकृत्वानिषण्णा॥ सोदानितऋषिंदृष्ट्वाभूयोअतिरिवकुपितोइमेनममसर्वमन्तःपुरंहतं॥ सोदानिकुपितोप्रदुष्टचित्तोतंऋषिंपृच्छति॥ कोत्वंऋषि
आह॥ आक्षान्तिवादिस्मिनन्दना॥ सोदानिभूयस्मामात्रयादुष्टोआह॥ यदिक्षान्तिवादिप्रसारेहिअंगुलिं॥ ऋषिणाअंगुलिप्रसारिता॥ राजाअसिपदेनऋषिस्यसाअं
गुलीछिन्नाततोयथामातायेपुत्रप्रेमेनतस्तनेषुस्तनेषुक्षीरंप्रवहेयएवंतस्यऋषिस्यततोअंगुलीतोक्षीरंप्रवहति॥ तत्रसत्त्वमैत्रचित्तस्यातेनतस्यएकमतोयेहस्तायेहस्ता
ततोसर्वपंचाङ्गुलीयोछिन्नायोसर्वतोक्षीरंप्रवति॥ राजाभूयोपृच्छति॥ किंवादीभवांऋषिक्षान्तीयेनव्याकरोतिक्षान्तिवादिनोस्मिनन्दनातेनततस्यऋषिस्यहस्तोछिन्नोततोपि
क्षीरंप्रवति॥ राजाऋषिंपृच्छति॥ किंवादिभवांऋषिक्षान्तिमेवव्याकरोति॥ क्षान्तिवादिस्मिनन्दनांतेनऋषिस्यकर्णोछिन्नाततोपिक्षीरंप्रश्रवति॥ भूयोराजापृच्छति
किंवादीभवान्ऋषिःक्षान्तिमेवव्याकरोति॥ क्षान्तिवादिस्मिनन्दनांनतस्यदीनि॥ एवमेवंद्वितीयोपिहस्तोछिन्नोअंगुलीतोउपादाययावकलाविनोछिन्नोततोपिस
र्वतोक्षीरंस्रवतिछिन्नेछिन्नेहि॥ राजापृच्छति॥ ऋषिकिंवादिभवांऋषिक्षान्तिमेवव्याकरोतिक्षान्तिवादिस्मिनन्दनां॥ एवंपादापिअंगुलीयुउपादाययावज्जानु
रुपर्यन्ताछिन्ना॥ राजापृच्छति॥ किंवादीभवांऋषिक्षान्तिमेवव्याकरोति॥ क्षान्तिवादिस्मिनन्दना॥ नत्रस्यदानिद्वितीयोपिएकोकर्णोछिन्नाततोपिछिन्नातो

लोकपरिग्रहः ॥ राजा आह ॥ किं जीवितफलं तेषां लोकोऽग्रे वा तन्महाराणो ॥ अर्थार्थिनउपगतं भग्नप्रणायं विवर्जेति ॥ कामं शत्रुहि वधिष्यं सदुष्क [illegible] छेत्स्यामि मम भगा
न्नं ॥ कामं हि प्राणं च वदनामि तिमीत्रां दुःखं सहिष्यं मा च तस्य स्वामिनि राशाः सो च काशिराजा कोशलराज्ञो जीविते तनन्दनि प्रत्यहृष्ट्वैवं घोषयतियः कोशल [illegible] र्थमानयति ॥
तस्य महान्तं पदं ददामीति ॥ यावत्तेन कोशलराज्ञा पुनर्पृच्छ्यमानेन स कोशलराजा सार्थवाहेन पश्चाबाहुबन्धनं कृत्वा काशिराज्ञोउपनामितं ॥ काशिराज [illegible] अहो अयं
राजा पृष्टकृतयोग्यस्य कथं त्वया वध्वा आनीतः ॥ यावत्तेन सर्वमाख्यातः ॥ आगमनः कारणं कथितं काशिराजाय विस्मय जातं ॥ आत्मनपुक्रमं स्माकं एवंधा [illegible]
तुपहर्तुमिति ॥ पुनरपि कोशलराजानं स्वके राज्यं भिषिंच्य काशिराज्यं गतः यावत्तेन कोशलराज्ञा सार्थवाहस्य महान्तं धनस्कन्धं दत्तमिति ॥ स्यात्खलु पुनर्भिक्षवो यु [illegible]
दन्यः सो कोशलराजा नान्यस्तदा अहं स भिक्षवो तदा कोशलराजा अश्वपितान्यो द्रष्टव्यो आज्ञातकौण्डिन्यः तदा सार्थवाहो अभूषि ॥ तदापि मया आत्मपरित्यागं कृत्वा [illegible]
महता अर्थेन संयोजितः ॥ एतरहिंपि मया वहूनि दुष्करपरित्यागानि शतानि परित्यजित्वा अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धित्वा महतार्थेन संयोजितः ॥ ॥इति श्री म
हावस्तु अवदाने आज्ञातकौण्डिन्यस्य जातकं समाप्तं ॥ ॥भिक्षुर्भगवन्तमाहन्तुः ॥ भगवता पंचकाभद्रवर्गीया अन्यतीर्थिकसंश्रिता पापकातो दृष्टिआघेनउह्यमानाते तान्दृष्टि
गतेषु विनिवर्तयित्वा भयभैरवातो संसारसागरातो उद्धरित्वा क्षेमे स्थले शिवे शमे अभये निर्वाणे प्रतिष्ठापिताः ॥ भगवानाह ॥ न भिक्षवः एतरहिमेव मे ते पंचकाभद्रवर्गी
कामया संसारसागरात्तो तारिता ॥ अन्यदापि मया एते महासमुद्रातो भग्नयानपात्रा अत्राणा अशरणा अपरायणाः कृच्छ्रप्राप्ताव्यसनमागता आत्मपरित्यागं कृ
त्वा महासमुद्रातो स्वस्तिना प्रतिष्ठापिताः ॥ भिक्षु आह कस्तु रन्यदापि भगवन् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वाने जम्बुद्वीपे वाणिजका धनहेतु
नायानपात्रेण महासमुद्रमवतीर्णा तेषां तं यानपात्रं मकरेणाभत्यजातेन भिन्नं तहिं येके चि वाणिजके हि पूर्वेण रहिताः केति अज्ञाता अपूर्वा वा गाहित्व वनिसार्थवाहेना

पि किंचित्त्वापि सर्वं प्रतिपन्नं सोपि वाहाहि ॥ समुद्रप्लवति ॥ तस्य तानि सार्थवाहस्य समीपे पंचवाणिजकावाहाहि सार्थवाहेन ताहं महासमुद्रे प्लवंति सार्थवाहस्यैतदस्यषिना स्वा
मिः शक्यं वाहावाहेनापि किंचित्सर्वं प्रतिपन्नं सोपि वाहाहि समुद्रेप्लवति ॥ तस्य तानि सार्थवाहस्य समीपे पंचवाणिजकावाहाहि सार्थवाहेनार्द्धि मिभं महासमुद्रं तरितुं शक्या
स्वामिः सर्वैर्भवितव्यं ॥ श्रुत्वैवमेव महासमुद्रं त्यक्त्वा कूलेपि तत्सार्द्धं राज्ञि नष्ट ति वसति ॥ यं कृताहं देहपरित्यागं कृत्वा इमां पंचवाणिजानां इतो महासमुद्रात्तो स्वस्तिना स्थलं प्रापये
यं ॥ सार्थवाहस्य च शरीरं वाहनगतं आसी ॥ सो तेषां पंचानां वाणिजकां आह ॥ समं सर्वेल्लमप्य ॥ अहं वो स्वस्तिना महासमुद्रातो स्थलं प्रतिष्ठापयिष्यामि ॥ ते तानि तत्र उदके अ
प्रतिषेधं अनालंब्य सर्वे पंचकावाणिजकाः सार्थवाहस्य लग्ना ततो सार्थवाहेन शरीरेणास्वगलके विकर्णि तेन महासमुद्रो नं तं कृत्वापेन सार्द्धं रात्रिं प्रति वसति ॥ अथ खलु भि
प्रमेवं महासमुद्रो तं कूरापं स्थले वा स्थापितं ॥ ते तानि सर्वे पंचवाणिजकाः सागरे वेगन कृपेण ॥ सार्द्धं तले क्षिप्त्वा र पंचरूपा पृथिवी अतिरिव संप्रचरिता महतो न्वमन्तानां
तिनादे अभ्यषि ॥ देवानागयक्षा असुरा महसमुद्रमेकि भिदन्ति उद्धीरितुः ॥ महासमुद्रं देवता आह ॥ एषो वो धिसत्वा वाणिजकेहि सार्द्धं यानपात्रे रा महासमुद्र नवनी
र्णाः ते षां तं यानपात्रं मकरेण तस्य जाते तहिं ते हि च वाणिजकेहि च पूर्वं प्रतिपन्नाये हि वाणिजकेहि पूर्वान् प्रतिपन्ना ते बोधिसत्वे नात्मपरित्यागेन महासमुद्रा
तो स्थलं प्रापिता मया प्रवृत्त विहाराये न तस्य मन्वाहर्तं स्य दुष्करकारका बोधिसत्वा सर्वसत्वानां अर्थहप्रमत्ता ॥ भूतपूर्वं अतीते बोध्याय दरनो नाहितं प्रवरो आतीर्णे लवण
जलं तिमितिमकरनिषेवितं रम्यं ॥ अथ केरेण तस्य जाते तभये यानपात्रे जले समुद्रस्मिं सो वाणिजो हि सार्थपारिप्लवति सागरं धीरो ॥ अन्नाणां अनभिसरांडुःखार्दि
तां वणिजां विदित्वा संचिन्तयति मकरनिषेवितं उपायं कथं हि दुःखिना दुःखापये सत्वां तस्यासि परिचित्तकौ श्रुतं नया किल सागरो मृतजं कुणपेन सार्द्धं न संवसति ॥
लवणसलिला तिमिमकरनिषेविता रजनीयं ॥ यन्नूनाहं त्यजेयं आत्मानं मा वणिजका सागरे चिरस्यन्ना इति दृढमति स्पष्ट्वा विचिन्तचरितं पारमिगतस्य ॥ यो एष

धुआहंसुः॥ अन्यदापि भगवन॥ भगवानाह॥ अन्यदापि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वानं कोशलो राजा अभूषि॥ कृतपुण्यो महेशाख्यो महाव[illegible]ो महावाहनो
तस्य च राज्यं ऋद्धं च स्फीतं चाभूषि॥ क्षेमो च सुभिक्षो च आकीर्णजनमनुष्यो च बहुजनमनुष्यो च सुखितजनमनुष्यो च प्रशान्तदण्डडिम्बडमरः सुनिगृहीत[illegible]
न्तो धर्मेण च परिपालयन्तो॥ तस्य च राज्ञो देशदेशेषु कल्याणा कीर्तिशब्दश्लोका दायको दानपति सत्कृतो परत्रानुग्रहप्रवृत्तो परलोकदर्शी तस्य धार्मिको ति कृत्वा अ[illegible]
शिराजा तस्य तं कोशलराज्यं अभिकामतुकामो चतुरंगं बलकायं सन्नाहयित्वा हस्तिकायमश्वकायं रथकायं पत्तिकायं तं कोशलविषयं आगतो तस्य कोशलरा[illegible]
हि महाबलाये राज्ञो च सो काशिराजो भग्नो एकाकी तेन पलानो सर्वबलायो अभिन्नो॥ सो अपरकालेन भूयो चतुरंगेन बलकायेन आगतो पुनरपि भग्नो गतो॥ एवं सो काशिराजा
पुनःपुनश्चतुरंगेन बलकायेन तं कोशलविषयं आगच्छति॥ तत्र बहूनि प्राणसहस्राणि उभयतो अन्यमन्यस्य असिशरशक्तितोमराणि कायेषु पनिपातेन्तो अनयव्यसनमा
पद्यन्ति॥ तस्य कोशलराज्ञो धार्मिकस्य सल्लपस्य परलोकदर्शीस्य तानि प्राणसहस्राणि अनयव्यसनमापद्यन्तानि दृष्ट्वा चित्तस्य संवेगमुत्पन्नं धिगस्तु राज्यं राज्यलोभेन ज
कानि एतानि हननमेवरूपं अधर्मं क्रियति॥ सो संविग्नो तं राज्यं उज्झित्वा एकाकी अद्वितीयो अज्ञातवेशेन दक्षिणापथं गच्छति॥ तत्र येन केनचि व्यवहारेण आत्मनो वृत्तिं
कल्पयिष्यामि॥ सो दानि गच्छन्तो अध्वानं किलान्तो वातातपसंतप्तो न्यग्रोधस्य हेष्ठा शीतलायां छायायां विश्रमन्तो आसति॥ अपरो च समुद्रजातिको सार्थवाहो विपन्न
यानपात्रो सर्वेण अर्थेन समुद्रे विनष्टेन दक्षिणातो समुद्रान्तो कोशलं आगच्छति॥ शृणोति कोशलराजा धार्मिको सल्लपो च परत्रानुग्रहप्रवृत्तो च बहूनि प्राणसह
स्राणि पतनानि धनक्षीणानां उद्धरति अर्थमात्राये परित्यागं करोतीति॥ सो मे अर्थमात्रां दास्यति येन पुनर्व्यवहारं करिष्यामि॥ आत्मानं च पतितं उद्धरिष्यामि॥ सो दा
नि तं कोशलराज्यं आशां कृत्वा दक्षिणापथातो अनुपूर्वेण कोशलराज्ञो विषयमनुप्राप्तः॥ सो ताहि न्यग्रोधे कोशलराज्ञो सकाशमागतो राजानं सार्थवाहो पृच्छति धर्मं आने

माश्रान्तो वा सिक्लान्तो वासि विश्रम हस्ताशीतलाम्बु योथ छायां चा श्रान्तो ॥ सो दानि आह ॥ धर्मश्रान्तो तेऽहं खन्ने भवन्तु गमिष्यामीति ॥ राजा पुनि आह ॥ धर्मश्रान्तो तेक हिं त्वरितं गमनप्रयोजनं यत्रेच्छसि विश्रमितुं पि ॥ सो दानि आह ॥ अहं भद्रमुख अमुकातो अधिष्ठानातो सार्थवाहो समुद्रयात्रिको सो अहं ततो स्वकातो अधिष्ठानातो बहुकेनार्थेन नानाप्रकारं पण्यमादाय समुद्रपत्तने छुछुकेन यानपात्रेण महता समुद्रं ओतीर्णो ॥ तत्र मे महासमुद्रे तं यानपात्रं अर्थभरितं विपन्नं फलकेनाहं समुत्तीर्णो जीवनो प्रमुक्तो शरीरमात्रेण सो हं गच्छामि ॥ कोशलराज्ञो सकाशं अर्थमात्रस्य अर्थाये येन पुनर्व्यवहारं करेयं ॥ पतिनं चात्मानं उद्धरेयं एताये आशाये स्वं हरन्तो स्मि त्वरन्तो आगतो ॥ सो दानि कोशलराजा तस्य सार्थवाहस्य वचनं श्रुत्वा प्रारोदीत् अश्रूणि च प्रवर्तेति ॥ सार्थवाहो तमाह ॥ भद्रमुख किं रोदसि ॥ राजा आह ॥ रोदयामि यः त्वं विपन्नयानपात्रो आशाभृतो इह रतो मम उद्दिश्य आगतो कोशलराजा मम अर्थमात्राये संग्रहं करिष्यतीति ॥ येन पुनर्व्यवहारं करिष्यामि पतिनं चात्मानं उद्धरिष्यामि ॥ मम वतं राज्यं काशिराज्ञा आक्रान्तं शरीरमात्रेण दक्षिणापथं प्रयातो येन केन विघ्नवहारेण आत्मनो वृत्तिं कल्पयिष्यामि ॥ एवं रोदामि यः त्वं मम शब्दे शस्वं हरमागतो इमा च नमस्सदृशा विपत्ति राज्यतो स्मि परिभ्रष्टो ॥ सो दानि सार्थवाहो तं कोशलराजानं गाथाये अध्यभाषे ॥ प्रवादेन हस्त्यागश्रूरहरतो श्रुत्वा इहागतो स्मि ॥ मनोरथा बावलहे हिंतो आशा निराशा हतदर्शनेन ॥ राजा आह ॥ आशा मनोरथा ह्यातानाम हस्त्र दत्ता लोके स देवमनुजे सदृशो न मे स्ति ॥ प्रारात्प जिघ्यं तव कालेत्ता यमामे प्रमांगो वितथो भवेया ॥ सो दानि राजानं सार्थवाह[illegible]राशं मुद्धित्वा भस्मापतितं समाश्वासयति त्वं हरन्तो मम आशाये तो उद्दिश्य इहागतो अहं तत्र तथा करिष्यामि यथा तव निष्फलं आगमनं न भविष्यति ॥ तव कारणेनात्मानं परित्यजिष्यामि ॥ मम पश्चाबाहुं बधित्वा काशिराज्ञो उपनामेहि ॥ ततो ते काशिराजा तुष्टो प्रभूतं अर्थं दास्यति ॥ का मे अहं आत्मानं परित्यजामि मा उनस्तव निष्फला ॥ ममादिश्य आशा भवतु ॥ सो दानि सार्थवाहो आह ॥ न उत्सहामि पुरुषर्षभ स्यन्दवत्तुं पापं प्रथनकरणार्थं यथा श्रवामाह शं दर्शनं ते दुष्करं करीयति

अरिन्दमं गाथाय प्रत्यभाषे ॥ उन्नमान्ते महाराज करिष्यन्तं शृणोहि मे ॥ उपमाये इहैकत्या अर्थं ज्ञानन्ति पण्डिता ॥ भूतपूर्वं महाराज कुंजरो षष्ठीहायनो ॥ पतितो गिरि
दुर्गे छभ गङ्गावेगेन वुह्यता ॥ तत्र काको विचिन्तेति अल्पप्रज्ञा लब्धेतसो ॥ यानमिदं लब्धं भद्रो वायवो यमतल्पको ॥ तत्र रात्रिंदिवं जायानं त्रास्य निरतो मनो ॥ खादन्तो नाग
मान्सानि पिबन्तो पि भागीरथ ॥ जलपप्लुतो वरं चित्रतानि उपज्ञाना विहंगमो ॥ सांतं भागीरथी गंगा प्रमत्तं कुणपाश्रितं ॥ समुद्रं अभिसारेति अगती यत्र पक्षिणा
॥ मकरा तिमितिमिंगिला अवशानां वधित्वान खादन्ति ॥ नसापेक्षकस्य एवमेव महाराज ये प्रपद्यन्ति पृथुजना ॥ कृत्वा ते रुद्रम हद्ब्रवीमि महाराज षसंप्रमादा
य घोररूपं नरकं प्रपतिष्ठे ॥ अवारशिरो संजीवकालसूत्रंच संघातं वीनरौरवो ॥ अथापरं महावीचि तपनं संप्रतापनं इत्येते अष्ट महानरका आख्याता दू
रतिक्रमा ॥ आकीर्णा रौद्रसत्वेहि प्रत्येकं षोडशोत्सदे ॥ चतुष्कर्णा चतुर्द्वारा विभक्ता भागशो मिता ॥ उच्छ्रिता योजनशतं समन्ता योजनशतं ॥ अथमो नरकप्रतिक्षिः
त्ता आयसा प्रतिकुब्जिता ॥ तेषां अयोमया भूमिं प्रज्वलिता तेजसंयुता ॥ कंदर्पं तन घोरा अर्चिमन्तो दुरासदा ॥ रोमहर्षणरूपा च भीष्मप्रतिभयानका ॥ दुःखा म
हद्भयकरा सर्वे अर्चिशतसमाकुला ॥ एकैकयोजनशतं आभाये संप्रभासति ॥ यत्र सत्वा बहु रौद्रा महाकिल्बिषकारका ॥ चिरं बाना प्रपच्यन्ति अपि वर्षशतान्यः
पि ॥ अयोमयेहि दण्डेहि स्थूलेहि नरकपालका ॥ हनन्ति प्रत्यमित्राणि ये भोन्ति कृतकिल्बिषा ॥ तत्ले हकीर्त्तयिष्यामि गाथाये अनुपूर्वशः ॥ श्रोत्रमोवाय सत्कत्य शृ
णोहि मम भाषतो ॥ संजीवन्ति वन्ति निरये ऊर्द्ध्वपादा अधःशिरा ॥ प्रलवयित्वा नक्षेति वासीहि परशूहि च । ततो न खंडितीक्ष्णोहि आयसेहि लयंभुहि ॥ अन्यमन्य
पिपान्यन्ति क्रुधां क्रोधवसानुगा ॥ अग्निनावा यसाते षां तीक्ष्णा हस्तेषु वापिथा ॥ ये हि छिन्दन्ति अन्योन्यं दह्यमानसो नराः ॥ तेषां संछिन्नमात्राणां मीनो वायः प्रवा
वति ॥ सर्वागजनतो तेषां पूर्वकर्मविपाकजा ॥ एवन्ते यामभिताप श्रीराको तस्य राजति ॥ संजीवनिम आख्यासि आवासं पापकर्मणा ॥ संजीवनश्च निर्मुक्ता ऊकूल

मवगाहिथ॥अन्यमन्यसमागम्यदीर्घायतविस्तरा॥तेखडधावन्तियोजनानिअनेकशः॥दह्यमानाकुकूलेभृदुःखंवेदन्तिवेदनां॥कुकूलातोचनिर्मुक्तादुः
कुणपअवगाहिथ॥दीर्घंमहन्तविस्तिर्णाओनिकृशन्तपोरुष॥तमेनकृपयानत्रतीक्ष्णाशक्तिमुखेखरा॥छविंभित्वानखादन्तिमान्सशोणितभोजना॥कुणपा
तोउत्तीर्णाइमापश्यन्तिशोभना॥हरितपत्रसंछन्नातेउपेन्तिसुखार्थिना॥तमेनंकललागृध्राकाकोलकाअयोमुखा॥उर्द्धंवृक्षेचतंजित्वाखादन्तिरुधिरम्र
क्षिका॥यदाचखादितोभोन्तिअस्थिन्यवशेषिता॥अथतेषांछवीमान्सरुधिरंचोपजायते॥तेचभीत्वाउत्पतित्वानअनेनोलेनसस्थिता॥असिपत्रवनंघोरं
कुणपपारोउपागमि॥ततोक्षताबआर्ताचवाहारुधिरम्रक्षिता॥असिपत्रवनामुक्तायान्तिवैतरणीनदीं॥तेषांअवगाहन्तितेताकारोदकानदीं॥तेषांअङ्गः
मंगानिवद्धताउतिविध्यन्ति॥ततोअङ्कुशेहिविक्षित्वाआयसेयमपोरुषा॥उक्षिपित्वानदीतीरेभुंजावन्तिअयोगुडा॥ताम्रलोहंचसंतकपायायेन्तिविली
नकं॥ततेषांपत्रमादायअधोभागेनगच्छति॥एषपापीयकर्मान्तानिरयप्रतिपद्यथ।अकृत्वाकुशलंकर्मकाममार्गानुशारिणः॥येचपापानिकर्माणिप
रिवर्जेन्तिपापिनः॥एकान्तकुशलाकाराततेगच्छन्तिदुर्गति॥तस्याउरूपमागम्यकर्मकल्याणपापकं॥पापानिपरिवर्जत्वाकल्याणआचरेशुभं॥अथवादुः
नेर्भावियआर्यमष्टांगिकशुभं॥सर्वदुःखप्रहाणायततोबाधर्मतिरोपधि॥एवंरूपांमहाराजसत्वावेदन्तिवेदना॥नरकेषुपापकर्मान्ताउपमन्तात्वदावद्धिनो॥त
तेराजनहंभूमिमाधर्माधर्मप्रसादये॥घोररूपनरकयत्रउपपत्तियेअवासिनो॥तविघ्नमनसोराजाश्रोणकस्यसुभाषितं॥श्रुत्वासंवेगमापद्यतेअद्भूतरोमह
र्षणो॥ततोराजात्वरमानोअमात्यमथभाषते॥क्षिप्रंकुमारमानेयदिर्घायुराष्ट्रवर्द्धनं अस्तिमेदहरःपुत्रोदिर्घायुराष्टुवर्द्धनो॥तंचराज्येस्थपयिष्यामिसोवारा
ज्ञाभविष्यति॥ततोचराजदूत्वाचअमात्योअनुकंपको॥क्षिप्रंकुमारमानन्तिदीर्घायुराष्ट्रवर्द्धनं॥अथखलुभिक्षवोराजाअरीन्दमोदीर्घायुकुमारगाथायेअध्य

नि षष्टीरथसहस्राणि द्वीपिचर्मपरिवारानि सिंहचर्मपरिवाराणि सवैजयन्तिकानि सनन्दिघोषानि महाप्रवालानि उद्धितध्वजपताकानि षष्टीं धेनुसहस्राणि कांस्यदोहि
नीनां षष्टीं कन्यासहस्राणि षष्टी पर्यंकसहस्राणि सौवर्णमयानि रूप्यमयानि रत्नमयानि अरिन्दमस्य पुन पुनर्भिक्षवो राज्ञो षष्टी सुवर्णपारिसहस्राणि षष्टी रूप्यपा
रिसहस्राणि अभून्सुः ॥ अरिन्दमस्य खलु पुनर्भिक्षवो राज्ञो पितृपितामहानि षष्टीनिधिसहस्रा ॥ षष्टीनगरसहस्राणि ऋद्धस्फीतानि भकणकानि अरिन्दमस्य राज्ञो श्रेणो नाम
पुरोहितपुत्रो अभूषि ॥ त्रयाणां च वेदानां पारगो अक्षरप्रभेदानां इतिहासपंचमाणां सनिघण्टकैटभानां अत्र पदको व्याकरणकुशलेषु ब्राह्मणदेवेषु दशकुशलानां कर्मपथां
समादायवर्त्तिका मे पुआसीनं च दृष्ट्वा अत्र हिमवन्तं गत्वा ऋषिप्रव्रज्याप्रव्रजितो तेन दानि बाहिरकेन मार्गेन युज्यन्तेन घटन्तेन व्यायमन्तेन चत्वारि ध्यानानि उत्पादितानि
पंचाभिज्ञा च साक्षीकृता महर्द्धिको महानुभावो ऋषि दहन्तो ॥ अथ खलु भिक्षवो श्रेणोस्य ऋषिस्य दीर्घस्याध्वनोत्ययेन एतदभूषि ॥ राजा अरिन्दमो मम दारकवयस्यो स
हपांशुक्रीडितो तस्य चो यं च तुराशीति वर्षसहस्राणि महाराज्यं कारयन्तस्य समयो खलु राज्ञो अरिन्दमस्य प्रव्रज्याये यन्नूनमहं संचोदयेयं ॥ अथ खलु भिक्षवो श्रेणको
ऋषिस्तद्यथापिनाम बलवान्पुरुषो संमिंजितां वा बाहां प्रसारयेत् प्रसारितां वा बाहां संमिंजियेय एतकेन क्षणवीतिहारेण हिमवन्तातो आश्रमातो वैहायसमभ्युद्गम्य म
हादेवाश्रवणे प्रत्यस्थासि अद्राक्षी भिक्षवो राज्ञो अरिन्दमस्य ब्राह्मणो पुरोहितो राज्ञाचार्यो श्रेणकम् ऋषिं महादेवाश्रवने अन्यतमस्मिं आश्रवने अन्यतमस्मिं आम्रमूले नि
षण्णं दृष्ट्वा च पुनर्येन श्रेणको ऋषिस्तेनोपसंक्रमित्वा श्रेणकम् ऋषिं साधु च सुष्ठु च प्रतिसमोदित्वा श्रेणकमृषिं अभिवादित्वा येन मिथिला यान्तेन प्रक्रमे राज्ञो अरिन्द
मस्य वेदनायतदहो एवं च भिक्षवः राज्ञो अरिन्दमस्य कामेषु व्याकुत्सना उत्पद्येयो निर्यामनसिकारो श्रेणकस्य ऋषिस्य वा सुवकामन्ता उपासि ॥ अथ खलु भिक्षवो राज्ञो अ
रिन्दमस्तायेवेलाये इमां गाथामध्यभाषत ॥ कस्य ग्राम वलादे मिनारी योव अलंकृतांको मे श्रेणकमाख्यासि सहासंपांशुक्रीडितं ॥ तस्य च ब्राह्मणः अग्निकुलीनो अध्याय

कोमद्धधरोनुदुःखीदुर्मनोदृष्ट्वाइदंवचनमब्रवीत्॥मघ्युंयामवलंदेहिनारीयोचस्वनंकृता॥अयंश्रोणकुमारस्यासंसहायंपांशुक्रीडनं॥नुहंएतावविजितेनुहः
उद्यानभूमिये॥पुष्पितांफलितांआम्रातत्रसोसाम्यतेऋषी॥ततोचराजात्वरमानोअमात्यमध्यभाषति॥क्षिप्रंममयोजयेयकृत्वानागांअलंकृता॥भेरीपटहवा
द्यानुरकंशरवोचधर्मान्॥वयस्यप्रस्तुमिकामिश्रोतकपर्युपासितुं॥नानावृक्षफलोपेतंउद्यानंसिवइऋषासनं॥राजाश्रोणकोयत्रध्यायतेतमसोमर्षि॥दृष्ट्वाऋषिंश्रोणकंस
हायपान्तुक्रीडनं॥दृष्ट्वाचश्रोणकंतस्मिंइदंवचनमब्रवीत्॥कृपणोवतत्त्वंभिक्षोमुण्डसंघाटिकोधनं॥समातापितृकोध्यायवृक्षमूलेचतिष्ठसि॥अथखलुभिक्षवो
श्रोणकोऋषिराजानंअरिन्दमंगाथायेप्रत्यभाषे॥नराजाकृपणोभवतिधर्मांकायेनस्पर्शिया॥योचधर्ममुपसंक्रम्यताचधर्मेणारतोनर॥सराजंकृपणोभवतिज्योति
स्तमपरायणो॥अथखलुभिक्षवो॥राजाअरिन्दमोश्रोणकंऋषिंगाथायेप्रत्यभाषे॥कहिंभगवान्सुखंशयतिवनप्रान्तस्मिंश्रोणकोकथंअरण्येविहरन्तोएकाकीर
मसेकथं॥कथंभवंकामेषुपरितापोनविद्यते॥एकावतेनसम्बिभेमि॥अथनगरंपाविने॥अथखलुभिक्षवोश्रोणकोऋषिराजानंअरिन्दमंगाथायप्रत्यभाषे॥एक
स्पचरतोराजंकिंमेराष्ट्रंकरिष्यति॥प्रथमंखुभद्रमथनस्यअनागारस्यभिक्षुणो॥योहंग्यामातोप्रक्रमेसिराष्ट्रानिनिगमोनच॥अनपेक्ष्याचप्रक्रमेसिनकचिद्दुपरुध्य
ति॥द्वितीयंखुभद्रमथस्यअनागारस्यभिक्षुणो॥पन्थेनगच्छमानस्ययेभोन्तिपरिपन्थका॥पात्रचीवरमादायखुखंगच्छतिसर्वतः॥तृतीयंखुभद्रमथनस्यअनागारस्य
भिक्षुणो॥मिथिलायांदह्यमानायांनास्यदह्यतिकिंचन॥चतुर्थंखुभद्रमथनस्यअनागारस्यभिक्षुणो॥नतेकोटिस्मिंवसन्तितकुम्भोनकुन्नोपियं॥परितिष्ठतिमेषाराणांते
नयायन्तिसुखुता॥पंचमंभद्रमथनस्यअनागारस्यभिक्षुणो॥नानाकुलेषुव्रजितानानानानापराश्रिता॥अन्यमन्यप्रियायन्तिपश्यधर्मस्यधर्मता॥अथखलुभिक्षवोराजा
अरिन्दमोश्रोणकंऋषिंगाथायेप्रत्यभाषे॥नित्यंखुतेषांभद्रंयेषांकीर्त्तयसिश्रमणकावयंतुगृद्धकामेषुकिंकरिष्यामश्रोणक॥अथखलुभिक्षवःश्रोणकोऋषिराजानं॥

स्कारा विज्ञानं दुःखं ति प्रजानाति प्रजानन्तो रूपमनात्मेति प्रजानन्ति प्रजानन्तो ॥ वेदनासंज्ञासंस्कारो विज्ञानमनात्मेति प्रजानन्ति प्रजानन्तो ॥ रूपमनित्यताति प्रजा
नाति प्रजानन्तो वेदनासंज्ञासंस्कारा विज्ञानमनित्यताति प्रजानाति प्रजानन्तो ॥ कंचिल्लोकेन उपादीयन्ति ॥ अनुपादीयन्तो प्रत्यात्ममेव परिनिर्वापयि ॥ क्षीणा मे जा
ति उषितं ब्रह्मचर्यं कृतं करणीयं नापरमित्थत्वमिति प्रजानाति ॥ अथ खलु तेषां मागधकानां ब्राह्मणगृहपतिकानामेतदभूषि ॥ यतो किल भो रूपमनात्मा वेदना
संज्ञा संस्कारा विज्ञानमनात्मा ॥ अथ कान्तर्हि कारको वा कारापको वा उत्थापको वा समुत्थापको वा निक्षेपको वा यो इमां संस्कारामादीयति वा निक्षिपति वा यस्य मे सं
स्कारा अनित्या अनात्मनीयो आत्मेन वा आत्मनीयेन वा ॥ अथ खलु भगवान्ते मागधकानां ब्राह्मणगृहपतिकानामेवरूपं चेतसा परिवितर्कमाज्ञाय भिक्षुणामामन्त्रय
ति ॥ प्रवत्ति भिक्षवो बालो अनुपगतो आनात्मा वेदनासंज्ञासंस्कारा विज्ञानो मे आत्मा न च पुनरहं एवं वदेमि ॥ अयं सो अत्र कारको वा कारापको वा उत्थापको आ
दीपको वा निक्षेपको वा यो इमां च संस्थारान्निक्षिपति अन्यां च उपादीयति ॥ अथ खलु तान्यत्र संस्कारा एवमुत्पद्यन्ति संस्कारा एवं निरुध्यन्ति ते च सहेतुका एवं निरु
ध्यन्ति ॥ सहेतुका संस्कारा प्रतिसंधि भिक्षवः तथागतो आत्मेति आदित्यकानि सत्वानां च्युतोपपादिं प्रज्ञपयामि ॥ पश्याम्यहं भिक्षवः दिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनाति
क्रान्तमानुष्यकेन सत्वा च्यवमानामुपपद्यन्तां सुवर्णां दुर्वर्णां सुगतां हीनां प्रणीतां यथाकर्मोपगां सत्वां प्रजानामि च न पुनरहमेवं वदामि ॥ अहं सो अत्र कारको वा कारा ३२२
पको वा उत्थापको वा आदीपको वा निक्षेपको वा यो इमांश्च संस्कारां निक्षिपति अन्यां च उपादीपति ॥ अथ खल्वन्यत्र संस्कारा एवमुत्पद्यन्ति संस्कारा एवं निरुध्यन्ति ॥ ते च
सहेतुकप्रत्ययां उत्पद्यन्ति सहेतुकप्रत्यया निरुध्यन्ति सहेतु दृष्टी भवाभवदृष्टी सहेतु संस्काराः समनुपश्यं भिक्षवो यथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया पश्यति या च दृष्टि शाश्वत
दृष्टि सा न भवति सहेतु संस्कारं निरोधं च भिक्षवः यथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया पश्यतो या विभवदृष्टि उच्छेददृष्टि सापि न भवति ॥ तेन भिक्षवो उभौ अन्तौ अनुपगम्य मध्येन

तथागताधर्मं देशयन्ति ॥ अविद्याप्रत्यया संस्कारा संस्कारप्रत्ययं विज्ञानं विज्ञानप्रत्ययं नामरूपं नामरूपप्रत्ययं षडायतनषडायतनं प्रत्ययं ॥ स्पर्शः स्पर्शप्रत्यया वेदनावे
दनंप्रत्यया तृष्णा तृष्णाप्रत्ययामुपादानमुपादानंप्रत्ययो भवो भवप्रत्यया जातिर्जातिप्रत्यया जरामरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासा एवमस्य महतो दुःखस्कन्ध
स्य समुदयो भवति ॥ इति पि अविद्यानिरोधा संस्कारानिरोधः संस्कारनिरोधान विज्ञाननिरोधो विज्ञाननिरोधा नामरूपनिरोधो नामरूपनिरोधा षडायतननिरोधो ष
डायतननिरोधा स्पर्शनिरोधः स्पर्शनिरोधा वेदनानिरोधः वेदनानिरोधा तृष्णानिरोधो तृष्णानिरोधा उपादाननिरोधः उपादाननिरोधा भवनिरोधो भवनिरोधा जा
तिनिरोधो जातिनिरोधा जरामरणनिरोधो जरामरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासा निरोधान्ते ॥ एवमस्य केवलस्य महतो दुःखस्कन्धस्य निरोधो भवति ॥ इद
मवोच भगवान् राजगृहे विहरन्ति अन्तरगिरिस्मिं यष्टीवनउद्याने इमस्मिं च पुनर्व्याकरणे भाष्यमाणे राज्ञो श्रेण्यस्य विम्बिसारस्य तत्रैवासने निषण्णस्य विरजं विग
तमलं धर्मेषु धर्मचक्षुर्विशुद्धं स्याद्वादशानां च नयुतानां विरजं विगतमलं धर्मेषु धर्मचक्षुषि विशुद्धानि ॥ ये पि ते द्वादशनयुता निर्युग्य पालोयान पालो ते पि ततो पश्चा
द्बुद्धं शरणागता धर्मं शरणागताः संघं शरणागता आत्तमनात्तो भिक्षू राजा श्रेण्यो विम्बिसारो मागधकाश्च ब्राह्मणगृहपतिका भगवतो भाषितमभिनन्दे ॥ ॥ भिक्षु
भगवन्तमाहन्सुः ॥ कस्य भगवन् कर्मेन राज्ञा श्रेणियेन विम्बिसारेण इमस्य पुरोहितस्य सकाशातो भगवतो श्रमणागतेन विपुलेन आछायो दिन्नो ॥ भगवानाह ॥
न भिक्षवो एतरहिमेव एतेन राज्ञा श्रेण्येन विम्बिसारेण पुरोहितस्य मम श्रमणागतेन विपुला आछायो दिन्नो अन्यदा पि दिन्नो ॥ भिक्षू आहन्सुः ॥ अन्यदा पि भगव
न् ॥ भगवानाह ॥ अन्यदा पि भिक्षवो भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वानं नगरे मिथिलायां विदेहजनपदे महाजनपदायां राजा अरिन्दमो राज्यं कारेसि ॥ धार्मिको धर्मरा
जा सुसंगृहीतपरिजनो दानसंविभागशीलो महावलो महावाहनो तस्य षष्ठी नागसहस्राणि सर्वालंकारविभूषितानि षष्ठी अश्वसहस्राणि सर्वालंकारविभूषिता

अन्तरागिरिस्मिं पश्चीवनमुयानं तेतष्यामि ॥ अथ खलु राजा श्रेणियो बिम्बिसारो यावदेवं यानभूमिस्तावदेवं यानेन यात्वा यानातो प्रत्यारुह्य पदसा येव येन भगवान्तेनो
पसंक्रमित्वा भगवतो पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते निषीदेन्सुः अप्येकत्या भगवता सार्धं संमोदनीयां कथां संमोदयित्वा सारापनीयां व्यतिसारयित्वा एकान्ते निषीदेन्सुः
॥ अप्येकत्या भगवतो स्वकस्वकानि मातापितृकानि नामगोत्राणि अनुश्रावयित्वा एकमन्ते निषीदेन्सुः ॥ अप्येकत्या येन भगवांस्तेनांजलिं प्रणामयित्वा एकान्ते निषी
देन्सुः ॥ अप्येकत्या मागधका ब्राह्मणगृहपतिका तूष्णीभूता एकान्ते निषीदेन्सुः ॥ तेन खलु पुनः समयेन उरुविल्वाकाश्यपो भगवतो अविदूरे संनिषण्णो अभूषि ॥ अथ
खलु तेषां मागधकानां ब्राह्मणगृहपतिकानां एतदभूषि ॥ किं नु खलु उरुविल्वाकाश्यपो श्रमणे गौतमे ब्रह्मचर्यं चरति ॥ उताहो महाश्रमणो गौतमो उरुविल्वाकाश्य
पे ब्रह्मचर्यं चरति ॥ अथ खलु भगवांस्तेषां ब्राह्मणगृहपतिकानां इममेवरूपं चेतसः परिवितर्कमाज्ञाय आयुष्मन्तं उरुविल्वाकाश्यपं गाथाये प्रत्यभाषे ॥ किमेव दृ
ष्ट्वा उरुविल्वावासि प्रहायमग्निं कृशको वदानो ॥ पृच्छामि ते काश्यप एतमर्थं कथं प्रहीनं तव अग्निहोत्रं ॥ एवमुक्ते आयुष्मान् उरुविल्वाकाश्यपो भगवन्तं गाथाये प्रत्यभा
षे ॥ अन्नपानानि अर्थी सोनि कामां स्त्रियो चाभिवदन्ति यज्ञे एतं मलन्ति उपधीषु ज्ञात्वा तस्माच्च यष्टे न हुते अभासि ॥ अथ खलु भगवां आयुष्मन्तमुरुविल्वाकाश्यपं
गाथाये प्रत्यभाषे ॥ एत्तेषु ते न मनो अकासि अन्नेषु पानेषु तथा रसेषु ॥ अपरे नु तं देवमनुष्यश्रेष्ठं यहि तरा काश्यप पतत्य चित्तं ॥ अथ खल्वायुष्मान् उरुविल्वाकाश्यपो भ
गवन्तं गाथाये प्रत्यभाषे ॥ दृष्ट्वा पदं शान्तमनुपधिकं अकिंचनं सर्वभावेष्वशक्तं ॥ अनन्यथाभावमनन्यर्थेयं तस्मान्न यष्टे न हुते रमामि ॥ अथ खलु भगवां आयुष्म
न्तमुरुविल्वाकाश्यपं गाथाये प्रत्यभाषे ॥ मोहनेजुहितो अग्निं मोहने सोतपोकृतो ॥ यं जहेय प्रश्निमेकाले जीर्णां चउरगत्वचं ॥ अथ खल्वायुष्मान् उरुविल्वाकाश्यपो भग
वन्तं गाथाये प्रत्यभाषे ॥ मोहनेजुहितो अग्निं मोहने सोतपोकृतो ॥ यं जहेय प्रश्निमेकाले जीर्णां चउरगत्वचं ॥ अग्नी हि पज्जेत्तछवविप्रमुच्चति रतिस्य मे आसि पुरे अजान

तो ॥ अश्वस्य जातीमरणान्तकारिणो अपश्यन्तो उत्तमम् अच्युतं पदं ॥ सो दानि पश्यति अनाविलं पदं सुविशितं नागवरेण तायिना ॥ अत्यन्तनिष्ठापदमाछशोकयेसं
सारजातीमरणाद् यायावहुसत्वा विहन्यन्ति करोन्तो विविधां तपं ॥ निष्ठा अनधिगच्छन्ता अविवीरांकथांकथा ॥ दीर्घरात्रं किलिष्ट स्वदृष्टिसंस्थानसंस्थिता ॥ सर्वे यन्ते छु
त्ते भगवां परित्तो त्वे मि वस्तु मां ॥ शास्ता मे भगवां श्रावको हं अस्मि सुगत ॥ अथ खल्वायुष्मान् उरुविल्वाकाश्यपो उत्थायासनातो एकांशम् उत्तरासंगं कृत्वा दक्षिणाजा
नुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा भगवन्तं त्रिष्कृत्वः प्रदक्षिणीकृत्वा भगवतो पृष्ठतो अस्थासि ॥ भगवन्तं मोरहस्तेन विजयमानो ॥ अथ
खलु ते षां मागधकानां ब्राह्मणगृहपतिकानां एतदभूषि ॥ उरुविल्वाकाश्यपो श्रमणो गौतमे ब्रह्मचर्यं चरति ॥ अथ खलु भगवान् तेषां मागधकानां ब्राह्मणगृहपति
कानां धास्यां कथां श्रणामन ये रूपं ब्राह्मणगृहपतयो उत्पद्यन्ति पि निरुध्यन्ति पि वेदना उत्पद्यन्ति पि निरुध्यन्ति पि संस्कारा उत्पद्यन्ति पि निरुध्यन्ति पि विज्ञानम् उत्पद्यति पि
निरुध्यति पि आर्यश्रावको च ब्राह्मणगृहपतयो रूपम् उत्पादव्ययधर्मो पि समनुपश्यति ॥ वेदना संज्ञा संस्कारा विज्ञानम् उत्पादव्ययधर्मो ति समनुपश्यति ॥ सो रूपं उत्पा
दव्ययधर्मो ति समनुपश्यन्तो वेदनासंज्ञासंस्काराविज्ञानम् उत्पादव्ययधर्मो ति समनुपश्यन्तो रूपम् अनित्यन्ति समनुपश्यन्ति ॥ वेदनासंज्ञासंस्काराविज्ञानम् अनित्यन्ति सम
नुपश्यन्ति रूपम् अनित्यन्ति समनुपश्यन्तो वेदनासंज्ञासंस्कारो विज्ञानम् अनित्यन्ति समनुपश्यन्तो ॥ रूपं दुःखं ति समनुपश्यन्ति वेदनासंज्ञासंस्कारा विज्ञानं दुःखन्ति स
मनुपश्यन्तो वेदनासंज्ञासंस्काराविज्ञानं दुःखं ति समनुपश्यन्तो रूपम् अनात्मे ति समनुपश्यन्ति ॥ वेदनासंज्ञासंस्काराविज्ञानम् अनात्मेन्ति समनुपश्यन्ति सो रूपं अनात्मे
ति समनुपश्यन्तो संज्ञासंस्काराविज्ञानं अनात्मे ति समनुपश्यन्तो ॥ रूपम् उदयव्ययं ति प्रजानाति रूपम् उदयव्ययं प्रजानन्तो वेदनासंज्ञासंस्कारा विज्ञानं उदयव्ययं ति
प्रजानन्तो ॥ रूपम् अनित्यन्ति प्रजानन्ति प्रजानन्तो वेदनासंज्ञासंस्कारा विज्ञानम् अनित्यन्ति प्रजानाति प्रजानन्तो रूपं दुःखन्ति प्रजानाति प्रजानन्तो वेदनासंज्ञासं

दौर्मनस्यं प्रतिविनोदयेयं ॥ अथ खलु ब्राह्मणस्य पुरोहितस्य राजामात्यस्य एतदभूषि ॥ राज्ञो खलु श्रेणियस्य बिम्बिसारस्य भगवां प्रियो च मनापो च यं नूनाहं त
स्य पुरतो बुद्धस्य वर्ण्णं भाषेयं ॥ अथ खलु ब्राह्मणो पुरोहितो राजामात्यो राज्ञो श्रेणियस्य बिम्बिसारस्य गाथाये प्रत्यभाषे ॥ नाभोस्तु राजा बुधियन्ते शिरिमतो अयस्य राज्ञो
मगधाधिपस्य ॥ यस्यानुपासौ विजितेन तथागतो विघुष्टशब्दो हिमवान्व पर्वतो ॥ शीलेन क्षान्ति यन्तपसा उपेतो लोकान्तको उषितवां ब्रह्मचर्य्यं ॥ समागम्य सह
स्राणि शातानि तत्र मुनिवासं प्राप्नोति अमृतं शान्तं योगक्षेममनुत्तरं ॥ अथ खलु राजा श्रेणियो बिम्बिसारो ब्राह्मणं पुरोहितं राजामात्यं गाथाये प्रत्यभाषे ॥ प्रियं मे
कीर्त्तेये राज्यप्रियस्य बुद्धस्य लोकार्थचरस्य ब्राह्मणा हरामि ग्रामवराणि षोडश युक्तानि आजन्यरथानि च सदा दासीशातगवाशातं च प्रियस्य बुद्धस्य मे सोऽत्र कीर्त्तः
ये ॥ अथ खलु भगवां मगधेषु चारिकां चरमाणो महता भिक्षुसंघेन सार्द्धं अर्द्धत्रयोदशभिर्भिक्षुशतैः ॥ येन मगधानां राजगृहनगरं तदनुसारितदनुप्राप्तं तत्रै
व विहरति ॥ अन्तगिरिस्मिं यष्टीवने उद्याने अश्रौषीद्राजा श्रेणियो बिम्बिसारो ब्राह्मणस्य पुरोहितस्य राजामात्यस्य भगवां किल मगधेषु चारिकां चरमाणो महता
भिक्षुसंघेन सार्द्धं अर्द्धत्रयोदशभिर्भिक्षुशतैः येन मगधानां राजगृहनगरं तदनुसारितदनुप्राप्तो अन्तगिरिस्मिं उद्याने यष्टीवने श्रुत्वा पुनरस्य तरं राजामात्यमा
मन्त्रयेसि ॥ हो भणे अमात्य भगवतो बुद्धस्य प्रत्युद्गमेनं गमिष्यामि ॥ राजगृहनगरं अलंकारापेहि भद्राणि च यानानि योजापेहि सर्वेहि च राजगृहकेहि ब्राह्मण ३७०
गृहपतिकेहि सर्वेहि च शिल्पायतनेहि सर्वेहि च श्रेणीहि मया सह भगवतो बुद्धस्य प्रत्युद्गमनं गन्तव्यन्ति ॥ साधु महाराजान्ति स राजामात्यो श्रेणियस्य बिम्बिसार
स्य प्रतिश्रुत्वा क्षिप्रमेव भद्राणि यानानि योजापेसि राजगृहे नगरे घण्टाघोषणां कारापेसि ॥ चत्वरशृंगाटके श्रमणब्राह्मणमुखेषु एषो भगवां राजगृहे अ
न्तगिरिस्मिं यष्टीवने उद्याने समनुप्राप्तो तत्र सर्वेहि भवन्तेहि राज्ञा श्रेणियेन बिम्बिसारेण सार्द्धं भगवतो प्रत्युद्गमनं गन्तव्यं ॥ तेदानि घण्टाघोषणां श्रुत्वा क्षिप्र

मेव राजकुले द्वारे सन्निपतिता कुमारामात्या पारिषद्याः पुरोहितप्रमुखा ब्राह्मणाः श्रेष्ठिप्रमुखो निगमो सार्थवाहप्रमुखो वणिजग्रामो सर्वा च राजगृहका अष्टादश श्रे
णीयो ॥ तद्यथा वक्किकं वैतर्दिकगन्धर्विकानटनर्त्तकमल्लमल्लपाणिस्वरिका शोभिका केलुके कुम्भतूणि चउवका डोम्बला भारका पंचवटुका गायनका उराव ज्ञोतरडु:
विका चेतयिका गणिकाकारणपायकं भेरी शंखमृदंगपाटहिका तूणपणववीणावल्लकीरका गायेपद्ववायका ॥ अन्ये च बहुवाद्यकरो राजकुलद्वारे सन्निपतेन्सुः ॥ स
र्वायो च श्रेणया ॥ तद्यथा ॥ सौवर्णिकै हैरण्यक प्रावारिको मणिप्रस्तारका गान्धिका कोनाविका तैलिका घृतकुण्डिका गोलिका धान्यिका कार्पासिका खण्डकारका मोदका
रका कन्दुका समितकारका शक्तुकारका फलवाणिजा मूलवाणिजा चूर्णकुट्टा गन्धतैलिका अक्षीवान्यिका आचमिका गुडपाचनिका खण्डपाचका माधुकारका शर्क
रवाणिजा ॥ ये च अन्ये पि व्यवहारिका सर्वा च शिल्पायतनानि ॥ तद्यथा लोहकारका ताम्रकुट्टा सुवर्णकारो तम्बकारो प्रच्छोपकारो डप्रकारका शीशपिन्तका जतुकारका माला
कालापुरिसकारका कुम्भकारका चर्मकारा राकखुकारका वरूपा तन्तुवाये वोलवाचका रङ्करजका सूचका तुनेवाया चित्रकारो च वर्णि रूपकारका कालपतिका शैलालका
पोस्तवकारका नापिता कल्पका ग्नार्दका लेपका कास्थपति गुडकारका उत्तकोष्ठकारका कूपरवानका सृजिका वाहका उपवाहका वल्वजवाणिजा गण्डववाणि वंशवाणि
जा नाविका आडविका सुवर्णधोवका मौष्टिका ॥ एते चान्ये च उच्चावचा जनता हीनोत्कृष्टमध्यमा सर्वे राजकुले सन्निपतेन्सुः ॥ अथ खलु स राजामात्यो संनिपतितं जन
कायं विदित्वा भद्राणि यानानि योजापयित्वा येन राजा श्रेणियो बिम्बिसारस्तेनोपसंक्रमित्वा राजानं श्रेणियं बिम्बिसारमेतदवोचत् ॥ युक्तानि महाराज भद्राणि
यानानि महांश्च जनकायं च सन्निपतितं ॥ यस्येदानि देव कालं मन्यसि ॥ अथ खलु राजा श्रेणियो बिम्बिसारो भद्रयानमभिरूहित्वा मागधकेहि ब्राह्मणगृहपतिकेहि सा
र्द्धं द्वादशहि नयुतेहि संपरिवृतो महता राजऋद्धिये महतो जनकायस्य हिक्कारपिक्कारभेरीमृदङ्गमरूपणवशंखसंनिनादेन राजगृहातो नगरातो निर्यात्वा येन

णपुरोहितस्यराजाचार्यस्यउपरिप्रासादवरगतस्यरात्र्याप्रत्युषकालसमयेद्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणानिवाचाविस्तरेणस्वाध्यायंकरोन्तस्यश्रुत्वाचपुनरस्य
भगवन्तस्कन्तीउद्पास्ति॥अहोबतमेविजितेबुद्धोभगवाउत्पद्यतेवाहंभगवन्तंपश्येयंदृष्ट्वाचपुनर्मेप्रव्रजन्तप्रसीदयेप्रसन्नचित्तोचरपर्यैयं॥सोचमाभगवांस्यमेदे
देयतस्यचाहधर्मंश्रुत्वाआज्ञानेयं॥अथखलुराजाश्रेणोविम्बिसारोतस्यैववराख्यात्प्रत्ययेनअन्यतरंपुरुषमामन्त्रयति॥एहित्वंपुरुषक्षिप्रमेवभद्राणिज्ञानानि
योजायेहियुक्तानिरमेप्रतिवेदयिस्साधुमहाराजेन्तिससपुरुषाराज्ञोश्रेण्यस्यविम्बिसारस्यप्रतिश्रुत्वाक्षिप्रमेवभद्राणियानानियोजयतियुक्तानिवनप्रतिः
वेदयति॥युक्तानितेमहाराजभद्राणियानानियस्यदानींकालंमन्यसे॥अथखलुराजाश्रेणोविम्बिसारोअन्यतरंभद्रयानमभिरुहित्वामहताराजर्ध्यामहतारा
जानुभावेनमहताजनकायस्यहिक्कारपिक्कारभेरीमृदंगपणवशंखसन्निनादेनराजागृहान्नीनगरातोनिर्यात्वायेनान्यतरउद्यानभूमीप्रायासि॥अथखलुराः
जाश्रेणोविम्बिसारोयावतिकंयानस्यभूमितावतयानेनयात्वायानातोप्रत्योरुह्यपदसायेवतांउद्यानभूमीअनुचंक्रमन्तोअनुविचरन्तोनिषीदेसुवर्णामयप
र्यंकेप्राचिनाभिमुखोस्वागारपरिहृतोअमात्यपारिषद्यपुरस्कृतो॥अथखलुराज्ञोविम्बिसारस्यराजगृहंनगरमभिविलोकयन्तस्यराजगृहेनकानिचपर्वतानि
चपरिक्षिपाणिचपौराणाराज्यंकारयन्ताप्रज्ञाताकालगताःसमनुस्मरन्तस्यकामेषुजुगुप्सनाउत्पद्येयोनिःशोमवशीकारोउद्यानभूमितोनिर्यात्वामग्यानाराष्ट्रवर्धनपर्यंके
स्मिंनिषीदित्वाअवदातसुवर्णामरणुर्नन्दिघोषीभिनदिनेसमस्तकालप्रबोधवडप्यितासालातस्मिंकालसंपन्नकुसुमिनावराव्यालमृगानुविचरित्वाभोगीनंगु
गुलनिसेविनापर्वतासमवीक्षन्तोएषुतिह्रिषवितानिषीदेत॥प्राङ्मुखाराजापौराणानिअनुस्मरन्तोअश्रुपूर्णेहिनेत्रेहिइमांगाथाभाषिथ॥तिष्ठयंपाण्डरोः
गिरिकैलासवता॥तथैवविपुलो॥अथमेपितरापितामहाप्रज्ञाताकालनगताअवीतनृष्णावरारम्यावनाविचित्राःपुक्किरिणीशिलाच्चयोयानामानिनिगमायन्तुः॥

कानि ते दिशनागतानि तथैवेमानि राष्ट्राणि इमा पृथुस्रवन्तियो ॥ यानीमानि निगमायेता: ॥ कानु ते दिशनागता ॥ तथैवेमानि वस्त्राणि इति का सकरणतानि यानी इ
मानि निगमायेतु: कान्तु ते दिशनागता: ॥ इमा पुष्करिणीरस्यानानाद्विजनिकूजिता: ॥ पुण्डरीकैर्हंसच्छन्नोक्तमुदसौगन्धिकैर्हिता ये नते अत्रस्नायेन्तु ॥ कानु ते
दिने दिशनागता: ॥ तथैव मासनारम्या दिव्या हरितसाद्वला ॥ आसनादकतनाशीतच्छाया मनोरमा: ॥ यानि ये चात्रगमायेन्तु: किंनु ते दिशनागता: ॥ नान्येव
रक्षाणि निवेशनानि तपर्वता ॥ तेच इमेष्वाराणीमेव अथजननामपश्यतो भूत्वा तावसेब्राह्मणोग्यापति दिशा विनते उवरिता ॥ एवं मत्वा नजीवितं किसरं परि
तेवडु:खेन सघुत ॥ अननन्तरनस्याजीवितमरणाक्षव ॥ ज्ञातस्य मरणं नास्ति इत्तद्धर्मो हि प्राणिनां मगच्छतिरेवे दनप्राणिनाउतिपवोचकोविज्ञानेराश्चिचदिवंच
यान्ति हरान्तश्वाविमपशा तना हरा: ॥ अन्यतुरस्य राजामात्यस्यस्तन्तदभूषि ॥ राज्ञो किलश्रेणस्य विम्बिशारस्य दौर्मनस्यमुत्पन्न ॥ कोनु खन्वस्यात्ययेन पर्यायो ये
नहरान्तोश्रेणस्य विम्बिसारस्य दौर्मनस्य प्रतिविनोदयेय ॥ अथ खलु तस्य एतामात्यस्यैतदभूषि ॥ राज्ञो किर श्रेणस्य विम्बिलानस्य राज्ञगृहनगरं प्रियं च मना र
पंचवनं नमस्याहृष्ठ रन्तो राजन्गृहस्य नगरस्य वर्णमाषेयं ॥ अथ खलु सो एतानामात्यो राज्ञ श्रेणय विम्बिशा नगत्वाये अथ्यभावे ॥ अत्रमानीनो इमेरम्याशिनोच्चया ॥ ये
इमे राजगृहेस्मिं पर्वता सिकादि विज्ञेन वारिणा ॥ भिन्नकम्कोन्वश्रवन्तिकुञ्जराजानो गिरिनागाव पर्वतानभासो भतिउत्तमंगिरिह्वय ॥ ओभासमतिधर्मधा
रिणा ॥ अथ खलु राजा श्रेणो विम्बिसारा तेरामात्यअयमारये ॥ अस्तिनामतंमो हृष्ठ सूषयंयय देव वयं विगर्हाम तत देतं प्रसंशितव्यमन्यसि ॥ अथ खलु राज्ञो
श्रेणस्य विम्बिशारस्य भूयस्यामात्रया कामेषु व्याकुत्तताउत्पद्येवित्तस्य दु:खदौर्मनस्य योनिसोमनसिकार: क्षिप्रतिविनोदयेयं ॥ अथ खलु ब्राह्मणस्य उ र
रोहितस्य राजाचार्यस्यस्तन्तदभूषि ॥ राज्ञो किलश्रेणस्य विम्बिशारस्य दु:खदौर्मनस्य उत्पन्नं कोनु खल्वस्यात्यय पर्यायो येना हरान्तो श्रेणस्य विम्बिशारस्य दु:ख

सशारीरपुजाञ्चस्तूपोच्चकारितोराज्ञोमहेन्द्रकस्यमहायशास्ततोधर्मेराज्ञायेचउपादायवर्णितोत्रयोऽन्तरे॥ आसितसमानचारिणोप्रव्राजवसारोचतदानुवर्त्तः
कानि॥ एकदास्तुसमानकारिणोधर्मेणनतेऐश्वर्यआकारितोऽभूतभोगरत्नानिवन्धनानि॥ तांवहूनावर्षाणिपितोवयेतेएकराज्यसमानभोजकानुवंधभद्रशो
षुः द्विपदानमुत्तमं॥ नसक्तनामोपरमागतोसुशक्रतोदेवमनुष्यपूजितो॥ परिनिर्वृतोकारुणिकस्मिंशास्तुनोस्तूपंअयरेहिवयंसज्ञातोसपुत्रदारोमहज्ञाति
वान्धवोआयावभेस्थानगरेत्वआत्मनो॥ हस्तिहिअश्वेहिरथेहिपत्तीहिनृत्येनचगीतेनचवादितेनचगन्धेनमाल्येनविलेपनेनय॥ पूजाअकारिहिवयंमहर्षिः
णो॥ तत्स्तूपपूजायफलेनसंपरिकल्पानमेनस्थानगतिदुर्गतिनैवकर्मेणामहामुनेसर्वेसंस्मरातानवधीवशासने॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदाने
आयुष्मन्तानानुरुविल्वाकाश्यपनदीकाश्यपगयाकाश्यपानांज्ञातकंसमाप्तं॥ ॥भगवानुरुविल्वाकाश्यपस्यआश्रमातोमहताभिक्षुसंघेणसार्द्धम
ईन्नयोदशभिर्भिक्षुशतेर्महर्षिणामाश्रमपदंधर्मारण्यगतो॥ नहिंदानिसप्तजटिनशतानिप्रतिवसन्ति॥ सर्वाणिचतुर्ध्यानलाभिनिपंचाभिज्ञानिसविशशत
वर्षाणिजातीयेसर्वाणिचपरिपक्वकुशलमूलानिचरमभविकानि॥ भगवान्तेषामनुग्रहार्थंतहिमाश्रमपदेगतः तेषाभगवांजटिलानांधर्मपदेषुसहस्रवर्गंभा
षति॥ सहस्रमपिवाचानांअनर्थपदसंहितानां॥ एकमर्थमगीश्रेयायांश्रुत्वाउपशाम्यनि॥ सहस्रमपिगाथानांअनर्थपदसंहिता॥ एकार्थवर्गीश्रेयायांश्रुत्वा
चउपशाम्यति॥ योशतानिसहस्राणांसठानेमनुजानये॥ योचैकंजयेचात्मानंसर्वेसंग्रामजिद्वरा॥ योजयेन्तसहस्राणांमासेमासेशतंशतं॥ नमोबुद्धेप्रासाद
स्यकलानार्घतिषोडशी॥ योजयेनसहस्राणांमासेमासेशतंशतं॥ नमोधर्मप्रसादस्यकलानार्घतिषोडशी॥ योजयेतसहस्राणांमासेमासेशतंशतं॥ः
नमोसंघप्रसादस्यकलानार्घतिषोडशीं॥ योजयेतसहस्राणांमासेमासेशतंशतं॥ सोत्तसंपन्नशीलानांकलांनार्घतिषोडशीं योजयेतसहस्राणांमा

सेमासेशतंशतं॥नमोख्वाख्यातधर्मीणाकलामर्घंतिषोडशीं॥मासेमासेकुशाग्रेणवालोभुंजेयभोजनं॥नमोबुद्धप्रसादस्यकलामर्घंतिषोडशीं॥मासेमासे
कुशाग्रेणवालोभुंजेयभोजनं॥नमोधर्मप्रसादस्यकलामर्द्धंतिषोडशीं॥मासेमासेकुशाग्रेणवालोभुंजेयभोजनं॥नमोसंघप्रसादस्यकलामर्घंतिषोडशी
मासेमासेकुशाग्रेणवालोभुंजेयभोजनं॥नमोसस्यन्नधीमानाकलामर्घंतिषोडशीमासेमासेकलाग्रेणवालोभुंजेयभोजनं॥नमोख्वाख्यातधर्मीणाकला
मर्घंतिषोडशींयोचवर्षशतंजीवेअग्निपरिचरंचरेत॥पत्राहारोद्धनावासीकरेऽग्निविविधंतपं॥योन्वैकंभावितात्मानंमुहूर्त्तमपिपूजयेत्॥सोएकपूजनो
श्रेयोनचवर्षशतेहुतं॥यत्किंचिन्नेयावहुकंचलोकेसर्वंजयतिउगपुण्यप्रेक्षी॥सर्वंबितनचतुर्भागमेतिअभिवदनउज्जुगतेहिश्रेयं॥योचवर्षशतंजीवेदुःशी
लोअसमाहितः॥एकोहजीवितंश्रेयोशीलवन्तस्यवायतो॥योचवर्षशतंजीवेकुशीदोहीनवीर्यवान्॥एवाहजीवितंश्रेयोवीर्यमालभतोदृढं॥सोचवर्षश
तंजीवेअपश्यंबुद्धशासनं॥एकाहजीवितंश्रेयोपश्यताबुद्धशासनं॥याचवर्षशतंजीवेअपश्यंधर्ममुत्तमं॥एकोहजीवितंश्रेयोपश्यतोधर्ममुत्तमं॥यो
चवर्षशतंजीवेअपश्यंउदयव्ययं॥एकोहजीवितंश्रेयोपश्यतोउदयव्ययं॥योचवर्षशतंजीवेअपश्यंअच्युतपदं॥एकोहजीवितंश्रेयोपश्यतोअच्युतप
दं॥याचवर्षशतंजीवेअपश्यममृतंपदं॥एकोहजीवितंश्रेयोपश्यतोअमृतंपदं॥तेनदानिभगवताबलवर्गीहाविनीता॥सर्वेचतेपरिनिर्वृतातेषांभग
वाशरीरपूजांकृत्वास्तूपांचधर्मेणतोअजपालस्यन्यग्रोधमागतो॥ ॥भगवान्तस्यवृत्तंबुद्धोयेदर्थसमुदागतोतदर्थमभिसंभावयित्वाउरुविल्वा
यांविहरतिनद्यानैरंजनायास्तीरेअजपालस्यन्यग्रोधमूलेअचिराभिसंबुद्धो॥तेनखलुपुनर्समयेनराज्ञोश्रेणियस्यबिम्बिसारस्यआसणाउरोहितोराजाचार्यो
उपरिप्रासादवरगतोराज्ञोउत्सुषकानसमयेनविशतिमहापुरुषलक्षणानिवाचाविस्तरेणस्वाध्यायंकरोति॥अश्रौषीत्खलुराजाश्रेणियोबिंबिसारोब्राह्म

वान्याकृतनरोत्नमः अपराध्योनमत्ययमहन्तंखलुविनायकवरपुणोतेशरणांअहंगछे॥वन्दित्वंवन्दनीयंबहुशोचप्रदक्षिणीकरित्वानगुरुणागौरवेनमहतानमस्य
नागोअपक्रान्तो॥भगवताउरुविल्वाकाश्यपस्यपञ्चशतपरिवारएनदीकाश्यपोच॥त्रिशतपरिवारोगयाकाश्यपोच॥द्विशतपरिवारोसर्वेत्रयोभ्रातरो।प
चहिशतानिहार्यशतेहिवनवशीभावेनीतासर्हिभिक्षुकायेसर्वेप्रव्राजिताउपसंपादितासर्थभिक्षवश्चरथतथागतेब्रह्मचर्या॥तेषांदानिभगवतासर्हिभिः
क्षुकायेआभाषितानायत्किंचिद्दृष्टिगतानिगंऋषिगुप्तिंरिषिध्वजंऋषिआकल्पंसर्वंसमन्तरहितत्रिचीवरएवसानंप्राद्र्भवेन्तु॥कुम्भकाचपात्राप्रकृतिस्वभाव
संस्थिताचकेशाःईर्यापथोसानंसंस्थिहे॥तद्यथावर्षशतोपसंपन्नानांभिक्षुणाएवमायुष्मन्तानामउरुविल्वाकाश्यपनदीकाश्यपगयाकाश्यपानांत्रयाणां
भ्रातृणांसपरिवाराणांप्रव्रज्याउपसंपदाभिक्षुभावो॥तेषांदानिउपसेनोनामभागिनेयोतस्यैवनद्यानैरञ्जनायातीरेआश्रमापयित्वापत्रोपेतंपुष्पोपेतंपुष्पो
पेतंफलोपेतंतत्रासौप्रतिवसति॥त्रिशतपरिवारोचतुर्ध्यानलाभीपञ्चाभिज्ञोमहर्द्धिकोमहानुभावो॥तेहिदानिउरुविल्वाकाश्यपप्रमुखेहिभिक्षुभिसर्वतः
ऋषिभाण्डंअजिनाचर्मचीवराचकथिनकाचकमण्डलूचनद्यानैरंजनायाप्रवाहितासोअस्माकंभागिनेयोउपसेनाएकेनऋषिहारोडेनसपरिवारोकार्यकः
रिष्यति॥तेहितंभाण्डंनैरञ्जनायाउत्पलहस्तातेहितंभाण्डंसर्वंउक्कडितं॥तस्यदानिउपसेनस्यऋषिस्यएतदभूषि॥माहैवमेमातुलकाकेनचिद्विहेठिताभवि
ष्यन्ति॥सोदानिशीघ्रशीघ्रंत्वरमानरूपोसपरिवारोउरुविल्वाकाश्यपनदीकाश्यपगयाकाश्यपानामाश्रमंआगतोभगवांचसपरिवारोकृतभक्तकृत्योभिक्षुस
घोनद्यानैरंजनायांपात्राणि॥निर्मायेत्वाशोचिन्तिपरिमार्जेन्ति॥अथखलुउपसेनोऋषिर्येनउरुविल्वाकाश्यपोतेनोपसंक्रमित्वाआयुष्मन्तंउरुविल्वाका
श्यपंगाथायगाथायेअध्याभाषे॥मोहन्तेजुहितोअग्निमोहन्तंसोतपोकृतो॥योजहेपश्चिमेकालेजीर्णोचउरगात्वचं॥अथखल्वायुष्मांउरुविल्वाकाश्यपोउपसेनं

ऋविगाथायेप्रत्यभाषे॥ सोहंमेजुहिताअथिमोहंमेसोतनपोरुतो॥ यंजहेपश्चिमेकालेजीर्णात्वउरगात्वचं॥ सोपिच भगवतासपरिवारोवनवशीभावविनीतो
एहिभिक्षुकायेप्रव्राजितोउपसंपादितोएत्थभिक्षवश्चरथनधागते ब्रह्मचर्यं॥ तेषांभवता॥ एहिभिक्षुकायेआभाष्टानायत्किंचिंदृषिलिंगंकृषिध्वजंकृषिः
कल्पसर्वंसमन्तरहितंत्रिचीवरसानन्वधाईर्मुतंमुभकंचपात्रंप्रकृतिस्वभावसंस्थिनाचकेशाईर्यापथावसानंसंस्थिहे॥ तद्यथापिनामवर्षशतोपसम्पन्नानां
भिक्षुरााएषोआयुष्मतोउपसेनस्यअर्द्धत्रिशतपरिवारस्यप्रव्रज्याउपसंपदाभिक्षुभावोइदंभगवतोप्रथमंश्रावकसन्निपातंसर्वेत्रयोदशभिर्भिक्षुशतानि
॥ भिक्षुभगवन्तमाहन्तुः॥ कस्यभगवन्कर्मणस्यविपाकेनआयुष्मताउरुविल्वाकाश्यपनदीकाश्यपगयाकाश्यपत्रयोभ्रातरोमहर्द्धिकोमहानुभावाक्षिप्राभिगाः
ताच॥ भगवानाह॥ एतेषामेवभिक्षवःपूर्वप्रणिधानंवुद्धेओरुप्तस्यकुशलमूलस्यविपाकेयत्नेमहर्द्धिकाश्चमहानुभावाश्चक्षिप्राधिगमाश्च॥ भूतपूर्वंभिक्षवो
तीतमध्वानेहस्तिनापुरेराज्ञामहेन्द्रकोनामाभूषि॥ कृतपुण्योमहेशाख्योधार्मिकोधर्मराजासुसंगृहीतपरिवारादानसंविभागशीलोतस्यदानिराज्ञोपुत्रोनार
मतथागतोर्हंसम्यक्संबुद्धोश्रावकसंघहस्तिनापुरेयाव्वतिकोवसतिकृनिर्देशुतिहपुरंनामनगरंतत्रत्रयोभ्रातरोएकमात्रिकोराज्यकारयन्ति॥ तेषांयदाः
नितत्रराज्यपरतन्त्रंउत्पन्नंतेतरतनमादाया ततोसिंहपुरातोहस्तिनापुरंआगत्वातेहितंरतनराज्ञामहेन्द्रकस्यउपनामितंसोदानिराज्ञामहेन्द्रकोतेनप्राभृते
नतेषांभ्रातरणांप्रीतोसंजातो॥ सोआह॥ किंवोकरिष्यामि॥ तेदानिआहन्तुः॥ इच्छामोभगवांप्रष्योअस्माकंनगरेवर्षावासवशेपअस्माकमनुकम्पाय॥
सोदानिआह॥ अत्येनततवेनप्राभृतेनअहंतंप्राभृतंकर्तुकामः॥ सोदानिमहेन्द्रकोआह॥ इतोपिभगवांप्रष्योअस्माकंनगरेवशिष्यति॥ यूयमपिमानिपराप
नसंगृहीताभवथ॥ तेनहितानिभ्रात्तृहिभगवांप्रष्योश्रावकसंघोतहिंखकेननगरेयावितं॥ भगवांतत्रैवासंवुस्तोपरिनिर्वृतोतेहिभगवतोप्रष्यस्यपरिनिर्वृत

स्यामोति॥नचतानिविशिकानिअद्दशेत्तुः॥तेषामेतदभूषिकस्यायमनुभावोयेनवयंविशिकानद्दशेम॥नूनंश्रवणस्यानुभावेनचतोसानमेवंभवतिश्रमणस्यगौतमस्यानुभावेन॥अथतानिविशिकानिअदर्शेत्तुःतेषामेतदभूषिमहर्द्धिकोश्रमणोगौतमोमहानुभावोवयंपुनर्द्धिकतरापानीयेकरकानिआदायउदकहरणगमिष्यामोतिनचतानिकरकानिअद्दशेत्तुःतेषामेतदभूषि॥कस्यायमनुभावोनूनंश्रमणस्यगौतमस्ययदोसानंस्त्वेवभवतिश्रमणस्यागौतमस्यानुभावोति॥अथतानिस्वकस्वकानिकरकानिअद्दशेत्तुस्तेषामेतदभूषिमहर्द्धिकोश्रमणोगौतमोमहानुभावोवयंपुनर्महर्द्धिकतरोकरकानिआदायनैरंजनानदाउदकहारगतानचशक्नोतितानिकरकानिहरयितुं॥तेषामेतदभूषिकस्यायनुभावोनूनंश्रमणस्यगौतमस्याययतोसानस्त्वेवंभवतिश्रमणस्यायंगौतमस्यनुभावोति॥अथतानिकरकानिउदकेनभरयेत्तुः॥तेषामेतदभूषिमहर्द्धिकोयंश्रवणोगौतमोमहानुभावोवयंपुनर्महर्द्धिकतराआहारंकरिष्यन्तिनशक्नोतिआहारंकर्तुंतेषामेतदभूषिकस्यानुभावोनूनंश्रमणस्यागौतमस्ययतोसारमेवंभवतिश्रवणस्यायंगौतमस्यानुभावोन्तिततोशक्नोतिआहारंकर्तुंतेषामेतदभूषि॥महर्द्धिकोश्रमणोगौतमोमहानुभावोयंपुनर्महर्द्धिकतरकृताहाराकष्टानिपाटयिष्यामोति॥उक्षिप्तानिकुठाराशीनशक्नोतिनिक्षिपितुंतेषामेतदभूषिकस्यायमनुभावोनूनंश्रवणगौतमस्य।यतोसानस्त्वेवंभवतिश्रवणस्यगौतमस्यायमनुभावोति॥अथतानिकुठाराशीउत्क्षिप्तानिनिक्षेपेत्तुःतानिकाष्ठापाटयेत्तुः॥तेषामेतदभूषिमहर्द्धिकोयंश्रवणोगौतमोमहानुभावोवयंपुनर्महर्द्धिकतराः॥एवंभगवानुरुविल्वाकाश्यपस्यसंमुखत्रयोभ्रातरांसपरिवारांपंचविहिप्रातिहार्यशतेहिविनयेसिपश्चिमंप्रातिहार्यं॥भगवांस्तितिनीपतुकाम॥उरुविल्वाकाश्यपमाह॥काश्यपअतोअग्निशरणाहितेसंस्थापयिष्यामीति॥उरुविल्वाकाश्यपोआह॥भोगौतमोएषोअग्निशरणोअपवेषते॥नकेचित्मनुष्येणावाअत्रशरणोऽष्यन्ते॥गोऽतिवसतिवयंपितावदेतमग्निशरणांदूरेपरिवर्जेमः तस्यदुष्टनागस्यभयेन॥भगवानाह॥अनुज्ञाताहित्वंकाश्य

पश्चतिसंनयिष्यामि ॥ अहमत्राग्निशरणे ॥ उरुविल्वाकाश्यपो आह ॥ नतेभोगौतमोअग्निशरणंअनुजानामिअत्रदोषस्त्वमाख्यायसिस्तत्रमग्निशरणेइमाशिराचवर
हूनिन्दणकृटिकापर्णाकुटिकाशतानियत्रभगवांगौतमोअभिनन्दतितत्रप्रतिनीयतु ॥ अथखलुभगवाउत्स्थायासनातोउरुविल्वाकाश्यपस्यअग्निशरणंप्रविशि
त्वानिषीदेप्रतिसंलयनाय ॥ भगवान्तानिअग्निशरणेतेजोधातुंसमापन्नोसोदानिभवतःतेजामसहन्तोयतोभगवतोपात्रंचतुर्हिमहाराजेहिदिन्नंतत्रभोकसोभ
गवांचमैत्यास्फरेदंमितोनतिर्विषासंवृत्तोनवानभूयोकोटव्यादहतिचअग्निशरणेभगवतोतेजेनएकाज्वालीभूतोदृश्यति ॥ तेषांजटिलानामेनदभूषि ॥ इष्ट
नागेनगौतमोश्रमणोदग्धोअग्निशरणंचसर्वंआदीप्तं ॥ तेदानिउदकमादायप्रधाविताअग्निशरणंनिर्वापयिष्यामोनिश्रमणंचगौतमंपरिमोचयिष्या ः
मान्ति ॥ भगवान्तंनागंदमेत्वानिर्विषंकृत्वापात्रणादायउरुविल्वाकाश्यपस्योपनामयति ॥ उरुविल्वाकाश्यपभगवतोपात्रगृदंतंनागंदृष्ट्वा ॥ सपरिवारोवि
विस्मितमहर्द्धिकोश्रमणोगौतमोमहानुभावोयत्रहिनामयस्यभवनंमनुष्येणवाअमनुष्येणवानशक्यंप्रवेष्टुं ॥ सोश्रमणस्यगौतमस्यतेजेनपर्यादिन्नः अथ
खलुउरुविल्वाकाश्यपस्यप्रमुखातत्रयोआन्तरोस्तपरिवारोभगवतोइमेनपश्चिमेनप्रातिहार्येणसर्वेअभिप्रसादित्वाउरगराज ॥ उरुविल्वाकाश्यपोअग्निशरण
यात्रेणनिहरित्वाकाश्यपशिरिरोगउपउपनयेसि ॥ एषास्यकाश्यपपर्यादिन्नास्यतेजसातेजोयस्यभवनंनशक्यंप्रवेष्टुमिहकेनचित्लोके ॥ संदृष्टोमक्रुपेउरु
विल्वाकाश्यपोसपरिवारोनरनागेनहिनागोदान्तोपश्यमानोदृष्टोएषोसोनागोएतमर्थंमहर्षिभवनंयस्यप्रवेष्टोनरनागेनसोदान्तोनिर्विषश्चकृतोयेनप्रज्ञाभा
वेन ॥ भगवानाह ॥ मयाविनीतस्यनसन्तिदोषांअभ्यन्तरोकाश्यपवियतेनहडतेयापृथिवीफलेयानबुद्धदान्तास्तविषावरेत्तु ॥ विसर्जितोभगवतासुवर्णना ः
नोति ॥ पन्नगोभणितोमानुषवलोभूत्वाप्रणिपतेच्चरणोसुगतस्यशरणंभवाहि ॥ नरवरअभयंवमेअत्ययोमहाप्रज्ञायस्यममआशिविज्ञंप्रदुष्टंअरविन्दुपत्

स्माकं अभिप्रसन्ना उरुविल्वाकाश्यपस्य ऋषिस्य सपरिवारस्य लोकमनमनसमो नास्ति अयं च ऋषि जटिलसहस्रपरिवारो महर्द्धिको महानुभावो अस्यैव इहाश्रमं प्राप्तो
सर्वजनकायो ॥ एतस्य ऋषिस्य सहस्रपरिवारस्य महर्द्धिकस्य महानुभावस्याभिप्रसीदिष्यन्ति ॥ अभिप्रसन्नाश्च प्रसन्नाधिकारं करिष्यन्ति ॥ सत्करिष्यन्ति गुरुकरिष्यन्ति
मानयिष्यन्ति पूजयिष्यन्ति अपचारयिष्यन्ति ममसपरिवारस्य न तथा समन्वाहरिष्यन्ति ॥ अथ खलु भगवान् उरुविल्वाकाश्यपस्य ऋषिस्य इममेवरूपं चेतसो परिवित
र्कमाज्ञाय स्वयं जटिलवेशमन्तरहायि तं च निर्मितं जटिलसहस्रं ॥ अथ खलु उरुविल्वाकाश्यपो जटिलो तेन जटिलसहस्रेणान्तर्हितो स्वकेन रूपेण च भगवन्तं दृष्ट्वान तथा
गतमर्हन्तं सम्यक्संबुद्धं विद्याचरणसंपन्नं सुगतं लोकविदं अनुत्तरं पुरुषदम्यसारथिं शास्तारं देवानां च मनुष्याणां च द्वात्रिंशतीहि महापुरुषलक्षणेहि समन्वागतं
अशीतिहि अनुव्यञ्जनेहि उपशोभितशरीरं अष्टादशेहि आवेणिकेहि बुद्धधर्मेहि समन्वागतं दशहि तथागतबलेहि बलवां चतुर्हि वैशारद्येहि विशारदं प्रासादिकं
दर्शनीयं च शान्तेन्द्रियं शान्तमानसं उत्तमदमशमथप्राप्तं परमदमशमथप्राप्तं नागो विय कारितकारणो अबहिर्गतेहि इन्द्रियेन मानसेन स्थितेन धर्मताप्राप्ते
नगुप्तो नागो जितेन्द्रियो ह्रदमिवाच्छो अनाविलो विप्रसन्नो रतनयूपं वा अभ्युद्गतं सुवर्णबिम्बमिव प्रभासयन्तं तेजोराशिं श्रिरीये दीप्यमानं द्वितीयमिव आदित्यं उद
यन्तं असेचनकं अप्रतिकूलदर्शनाय दृष्ट्वा च पुन उरुविल्वाकाश्यपो सपरिवारो विस्मितो अभूषि ॥ महर्द्धिको श्रमणो गौतमो महानुभावो अयं महं पुनर्महर्द्धिकतरो ॥
अथ खलु सो जनकायो आगतागतो भगवन्तमुपसंक्रमेन्सु ॥ भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा भगवन्तमेव पुरस्करेन्सु भगवतो दर्शनेन तृप्येन्सु ॥ अथ खलु उरुवि
ल्वाकाश्यपस्य ऋषिस्य एतदभूषि ॥ अहो पुनर्मे आश्रमातो श्रमणो गौतमो अन्येन प्रक्रमेया ॥ अथ भगवान् उरुविल्वाकाश्यपस्य ऋषिस्य इममेवरूपं चेतसो परिवि
तर्कमाज्ञाय ॥ तद्यथापि नाम बलवां पुरुषो संमिञ्जितं वा बाहां प्रसारये प्रसारितां वा बाहां संमिञ्जये एककेन क्षणवीतिहारेण उरुविल्वाकाश्यपस्य ऋषिस्याश्रमातो वैहाय

समनुप्राप्य उरुविल्वायां सेनापतिग्रामके उत्तरस्थाक्षिनद्यां नैरंजनायास्तीरे अजपालस्य न्यग्रोधमूले ॥ अथ खलु उरुविल्वाकाश्यपस्य जटिलस्य वृत्तःपथगतेन मनकायेन एत
दभूषि ॥ अहो पुनः श्रवणो गौतमो इहागच्छेऽस्रागतो खादनीयं भोजनीयं परिभुंजेया ॥ अथ खलु भगवां उरुविल्वाकाश्यपस्य जटिलस्य इममेवरूपं चेतसः परिवितर्कमाज्ञा
य ॥ तद्यथा ॥ नाम बलवां पुरुषो संमिञ्जितां वा बाहां प्रसारये प्रसारितां वा बाहां संमीजये एत्तकेन क्षणावीथिहारेण अजपालस्य न्यग्रोधमूलातो वैहायसं समनुप्राप्य उरुविल्वा ः
काश्यपस्य जटिलस्य आश्रमे प्रत्यस्थासि ॥ अथ खलु उरुविल्वाकाश्यपस्य जटिलस्य सपरिवारस्य एतदभूषि ॥ महर्द्धिको श्रमणो गौतमो महानुभावो परसत्वानां पर
पुद्गलानां चित्तेन चित्तं जानाति महर्द्धिकतरो च वय ॥ अथ खलु उरुविल्वाकाश्यपो जटिलो भगवन्तं स्वहस्तेन प्रणीतेन खादनीयभोजनीयेन सन्तर्पयति संवारयति ॥
अथ खलु भगवां भुक्तावी धौतपात्र अपनीतपाणी उरुविल्वाकाश्यपस्य ऋषिस्य जटिलस्य तदेव धर्मं इमाय अनुमोदनाय अनुमोदये ॥ अग्निहोत्रमुखा यज्ञा सावित्री छन्दसां
मुखं ॥ राजा मुखं मनुष्याणां नदीनां सागरो मुखं नक्षत्राणां चन्द्रो मुखं आदित्यो तपसां ऊर्द्धन्तिर्यगधस्तापवतां ॥ जगतां गतानां स देवकस्य लोकस्य संबुद्धो वदतां वरो ॥ ॥
अथ खलु उरुविल्वाकाश्यपो सपरिवारो वैहायसमन्तरीक्षे स्थितो अग्निं जुहति तेषां न अग्निं ज्वलति तेषामेतदभूषि ॥ कस्यायमनुभावेन अग्निर्न प्रज्वलति नूनं श्रवण
स्य गौतमस्यानुभावेन ॥ सो दानि अग्निः प्रज्वलितो तेषामेतदभूषि ॥ महर्द्धिको श्रवणो गौतमो महानुभावो वयं पुनर्महर्द्धिकतरा न तमग्निं समि आहुतिप्रतिपतनं च पतति
तेषांमेतदभूषि ॥ कस्यायमनुभावेनाग्निं समि आहुतीन पतन्ति नूनं श्रवणस्य गौतमस्यानुभावेन यतो सानं एवं भवति ॥ श्रवणस्य गौतमस्यानुभावो ति ॥ ततो सा हुति र
ग्निहोत्रस्मिं पतन्ति अग्निं जुहित्वा अन्तरीक्षातो ओतरिष्यामीति न शक्नोति ओतरितुं तेषामेतदभूषि ॥ कस्यायमनुभावेनान्तरीक्षातो न शक्नोम आश्रमं ओतरितुं ॥ नूनं श्रम
णस्य गौतमस्यानुभावेन यतो सानमेतदभूषि श्रमणस्यायं गौतमस्यानुभावो ति ॥ अथ ततो अन्तरीक्षातो माश्रमं प्रतिष्ठितो विविधेषु स्वकस्वकेषु निषीदिनिषीदि ः

ताया चना ॥ सर्वे भिक्षवः पिण्डचारं चरितव्यं ॥ ते दानि भिक्षु भगवन्तं माहन्तुः ॥ किं नस्माभिर्भगवन् भिक्षा ये लब्धाये वक्तव्यं स्वस्ति स्वस्तीति ॥ भगवानाह ॥ न हि भिक्षवो यु
ष्माभिरादिशितव्या भिक्षायां लब्धायां ॥ सर्वपापस्याकरणं कुशलस्योपसंपदा स्वचित्तपर्यवदमनं एतद्बुद्धानुशासनं ॥ ते दानि भिक्षु ऋषिपत्तने मृगदावे वर्षोषिता द्यो
दिशं चारिकां नाम ऋषिवदने देवता ते तां भिक्षूणां स्थानानि चंक्रमानि निषद्यानि शय्यानि शून्यानि निरभिरम्याणि दृष्ट्वा रतिं अविन्दन्तो येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भ
गवन्तं गाथाये प्रत्यभाषे ॥ अरतीय विषमे यन्नख्यायति श्वसंतां दृष्ट्वा विविक्तमानसा ॥ ते चित्रकथा बहुश्रुता कहिं ते गौतमश्रावका गता ॥ भगवानाह ॥ मगधां गता कोश
लां गता वज्जीभूमिं च ॥ अथापरे गता मृगको च असंगचारिणा वतिविविक्ता विहरन्ति भिक्षवः भगवांस्त्रस्थितो ॥ नाविकेन भगवन्तं दृष्ट्वा गंगातीरमुपसंक्रमन्तं नावा
अल्पी पिता ॥ भगवता नावामारुपना विकमाह ॥ सिंच भिक्षु इमां नावां मैत्राये सिक्ता ये लघु भेष्यति ॥ छित्वा रागं च दोषं च ततो निर्वाणमेष्यसि ॥ सिंच भिक्षु इमां नावां
करुणाय सिक्ता ते लघु भेष्यति ॥ छित्वा रागं च दोषं च ततो निर्वाणमेष्यसि ॥ सिंच भिक्षु इमां नावां मुदिताय सिक्ता ते लघु भेष्यसि ॥ छित्वा रागं च दोषं च ततो निर्वाणा
मेष्यसि ॥ सिंच भिक्षु इमां नावां उपेक्षाये सिक्ता ये लघु भेष्यति ॥ छित्वा रागं च दोषं च ततो निर्वाणमेष्यति ॥ मैत्राविहारी यो भिक्षु प्रसन्नो बुद्धशासने ॥ अधिगच्छति पदं शा
न्तं असेचनं च मोचनं ॥ करुणाविहारी यो भिक्षु प्रसन्नो बुद्धशासने ॥ अधिगच्छति पदं शान्तं पृथग्जनअसेवितं ॥ मुदिताविहारी यो भिक्षु प्रसन्नो बुद्धशासने ॥ अधिग
च्छति पदं शान्तं अकापुरुषसेवितं ॥ उपेक्षाविहारी यो भिक्षु प्रसन्नो बुद्धशासने ॥ अधिगच्छति पदं शान्तं निर्वाणं पदमच्युतं ॥ धर्मारामो धर्मरतो धर्मं अनुविचिन्तियं ॥
धर्म्मं समनुस्मरं भिक्षु सद्धर्मान्न परिहायति ॥ उद्युक्तचित्तो सुमना अभिभूय अभिभूय प्रियाप्रियं ॥ ततो प्रामोद्यबहुलो भिक्षु निर्वाणस्य सन्तिके ॥ न शीलव्रतमात्रेण
वाहुश्रुतेन वा पुनः ॥ अथ समाधिलाभेन शान्तशय्यासनेन च ॥ स्पृहेय नैष्क्रम्यसुखं अपृथग्जनसेवितं ॥ भिक्षु विश्वासमापद्ये अप्राप्ते आश्रवक्षये ॥ भिक्षु नताव

त्ताभवन्तियावन्तेभिक्षवोपरं ॥ विषमांधर्मांसमादायभिक्षूमोतितनावतां ॥ योचकामांपापानाधिकृत्वाचब्रह्मचर्यंवा ॥ निश्रेणीभूतोसउच्यतेसर्वेभिक्षूतिउच्यन्ति ॥ यत्तं
चरयत्तंतिष्ठेयत्तमासेयत्तंशयेयं ॥ त्तंसमिंजियेकायेयत्तंकायेप्रसारयेयं ॥ तवारीयत्तासीरोसियायत्तासंकल्पध्यायी ॥ अप्रमत्तोअथावरतोसमाहितोएकोसमाहितोस
कोसन्तुषितोतमाहुभिक्षुः चक्षुसासंवरोसाधुसाधुश्रोत्रेणासंवरः ॥ घ्राणेनसंवरोसाधुसाधुजिह्वायसंवरो ॥ कायेनसंवरोसाधुमनसासाधुसम्वरो ॥ सर्वत्रसंवृतोभिक्षुः
सर्वदुःखाप्रमुच्यते ॥ सोदानिभगवन्तावत्तवशीभावेनतविनीतो ॥ सिंचभिक्षुइमानावांत्तिआभाष्टसपक्किंचिल्लिंगंग्रहित्वाप्रिंग्रहिध्वजंग्रहकल्पंसर्वंसमन्ताहिंतंनि
चीवरनामस्पशाधुर्भवेत्तुः मुण्डकंचपात्रउक्तनिखभावसंस्थितानचकेशादयोपथंवाक्यसंस्थिहे ॥ तद्यथापिनामवर्षशतोपिउपसम्पन्नस्यभिक्षुस्यएवंआउष्मन्तोगंगेयक
स्माविकल्पप्रव्रज्याउपसंपदाभिक्षुभावो ॥ नहिभगवांविसर्जयति ॥ सोदानिभगवन्तमाह ॥ यदिभगवांकेनचिन्मुच्छियेयंकोत्वंतिकिंमयाभगवन्तोवक्तव्यं ॥ भगवाना
ह ॥ श्रवणोपित्वंब्राह्मणोपित्वंवेदकोपित्वंपारकोपित्वंपारगोपित्वं ॥ शक्रोदेवानामिन्द्रोमाणवकवर्णोमानावंऋधीयेअभिनिर्भिन्नोब्राह्मणसादिकोदर्शनीयोशोभतेहि
जटेहिनीलेहिनीलमयूरग्रीवसन्निकाशेहिसोवर्णोनयष्टिकमयउत्तुना ॥ भगवतोपात्रचीवरमादायपृष्ठतोगच्छति ॥ जनोआह ॥ कस्यायंमाणवकोप्रासादिकोदर्शनी
यो ॥ सोदानिआह ॥ योवीरोछत्तिसंपन्नोध्यायीअप्रतिपुद्गलो ॥ अर्हंसुगतोलोकेतस्याहंपरिवारको ॥ योउत्तमानंतारेतिधर्मनावायगौतमो ॥ तीर्णोपारगोबुद्धोतस्या
हंपरिवारको ॥ भगवानपिशक्रंदेवानामिन्द्रंविसर्जयति ॥ अथखलुभगवतोस्तदभूषि ॥ किंअधिमुक्तिकोजटिलोजटिलाखलुजटिलोतिमुक्तोभगवांजटिलसहस्रं
अभिनिर्भिन्नाप्रासादिकांप्रदर्शनीयांमहेशाख्यातेहिसपरिवारकोनोवैहायसेनऋधीयेउरुविल्वाकाश्यपस्यजटिलस्यउपसंक्रान्तोउरुविल्वाकाश्यपोसपरि
वारोसार्धंपंचहिजटिलशतेहितंजटिलसहस्रंदृष्ट्वाप्रासादिकांचदर्शनीयांपांचसंकोचमापन्नोइमेचास्माकंनाश्रमेसर्वापस्थितोमहाजनकायोआगमिष्यति ॥ तेना

त्रैवान्तर्हायिस्सथमेतंश्रूयति॥ ॥भगवान्स्समक्तंतुडनोयदर्थंसमुस्सागतोतमर्थमभिसंभावयित्वावाराणस्यांविहरतिऋषिपतनेम्रगदावेशाजादेवानांचमनुष्या
णांच॥ अथखलुभगवतोस्कस्सरहोगतस्सप्रतिसंलीनस्सअयमेवरूपोचेतसः परिवितर्कोउदपादि॥ कामाअनित्यदुःखविपरिणामधर्मा॥ अथखलुमारस्यपापी
यसस्सतदभूषि॥ अयंश्रमणोगौतमोवाराणस्यांविहरति॥ ऋषिपत्तनेम्रगदावेतस्यैकस्सरहोगतस्सप्रतिलीनस्सअयमेवश्चेतसोपरिवितर्कोउदपादि॥ कामाअ
नित्यादुःखाविपरिणामधर्मायंनूनाहंउपसंक्रमेयंविचक्षुकर्माय॥ अथखलुमारोपापीमांयेनभगवान्तेनोपसंक्रमित्वाभगवन्तंगाथायेअध्यभाषे॥ दक्षेरागम
यापाशेणचरतिनानस्कते॥ नत्वंवञ्चयिष्यासितमेश्रमणामोक्षसि॥ अथखलुभगवांमारंपापीमंगाथायेअत्यभाषे॥ पंचकामगुणोलोकेमनःषष्ठाप्रवेदिता॥ तत्रमेवि
गतोछन्दोविप्रमोविरलीकृतो॥ एवंजानाहिपापीमंनिहतोत्वमसिअन्तकः॥ अथखलुमारस्यपापीयसस्सतदभूषि॥ जानातिखलुमेश्रमणोगौतमोतिदुःखीदुर्म
नोविप्रतिसारीतत्रैवानरहायि॥ एवंमेतंश्रूयति॥ ॥भगवावान्स्समक्तंवडनोयदर्थंसमुस्सागतोतमर्थमभिसंभावयित्वावाराणस्यांविहरतिऋषिपतनेम्रगदा
वे॥ अथखलुभगवतोस्कस्सरहोगतस्सप्रतिसंलीनस्सअयमेवचेतसपरिवितर्कोउदपादि॥ उपधिरनित्योदुःखाविपरिणामधर्मोति॥ अथखलुमारस्यपापी
यसस्सतदभूषि॥ श्रमणोगौतमोवाराणस्यांविहरतिऋषिवदनेम्रगदावेस्कस्सरहोगतस्सप्रतिसंलीनस्सअयमेवरूपश्चेतसःपरिवितर्कोउदपादि॥ उपधिर
नित्योदुःखोविपरिणामधर्मोति॥ यंनूनाहंउपसंक्रमेयंविचक्षुकर्माय॥ अथखलुमारोपापीमंयेनभगवांस्तेनोपसंक्रमित्वाभगवन्तंगाथायेअध्यभाषे॥ न २६२
नन्दतिपुत्रेहिपुत्रिमांगोपिकोगोपिहित्तथेवनन्दति॥ उपधीहिनरस्यनन्दनोनहिसोनन्दतियोनिरुपधि॥ अथखलुभगवांमारोयंविदित्वामारंपापीमंगाथायेअत्य
भाषे॥ सोचेतिपुत्रेहिपुत्रिमांगोपिभिस्तथेववसोचतिउपधीहिजनाप्रशोचितोनहिशोचतियोनिरूपधिः॥ अथखलुमारोपापीमांजानातिमेश्रमणोगौतमो

त्तिदुःखीदुर्मनो तत्रैव वालरहायेय इत्थमेतं भ्रूक्षपति॥ ॥ऋद्धिविमल विमलनस्य निर्मलस्य शुचिस्य भगवतो मायावरोगोकिर्तितो गौतमस्य॥ तमर्हसि तो प्रदेशं सर्वंस
त्वानदेसि सर्वजगतः कल्पाभिनिर्हीत्तिं प्राप्नोति॥ ॥भिक्षु भगवन्तमाहंसुः॥ कं भगवन्तु दानं भाषति॥ यस्मिं गयायां वक्षुति तमाने यो वीतरागो अनिघो निरासो
प्रनन्नुक्रोधो अभिनिर्वृतात्मा तोत्रासरो स भिक्षुः अस्माभिरपि भगवान्कथं पि राज्यचरितव्यं भवति भिक्षां देहीति॥ भगवानाह॥ नहीति तद्धीभूतेन उद्देशेन स्थात
व्यं॥ स्वमार्याणां याचनं॥ भूतपूर्वं भिक्षवो अतीतमध्वाने इहैव वाराणस्यां नगरे राजउग्रस्य अस्थिसेनो नाम पुरोहितपुत्रो वयस्यो सो कामेषु आदीनवं दृष्ट्वा परिव्राजकप्र
व्रज्यां प्रव्रजितो कौमारब्रह्मचारी दशकुशलपथसमादानवर्त्ती वेदपारगो परिव्राजको ध्यायी सुगतिंगतो॥ सो दानि राजपुत्रो राज्यप्राप्तो सो तं अस्थिसेनं पुरोहितपुत्रं गाथा
ये अध्यभाषे॥ नेदं द्विषन्ति प्रपन्नात् अस्थिसेन वनीपकं॥ ब्रह्मचारी प्रियामे सिया चिरस्य दीक्षसि॥ अथ खलु भिक्षवो अस्थिसेनो पुरोहितपुत्रो तं काशिराजं गाथाये प्र
त्यभाषे॥ याचन्तो अप्रियो भवति अददन्तो भवति अप्रियो॥ तस्मात्भवन्तं याचामि मा मे विद्वेषना भवेत्॥ अथ खलु भिक्षवः स काशिराजा अस्थिसेनं वनीपकं गाथाये प्र
त्यभाषे॥ यो हि याचनको श्रमणो याचितव्यं न याचति परंच पुञ्जेति आत्मनाच विहन्यति॥ अथ खलु भिक्षवो अस्थिसेनो वनीपको तं काशिराजं प्रत्यभाषे॥ याचन्तो रोदना
नामाहु अददन्तं प्रतिरोदनं॥ तस्माभवन्तं याचामि मा मे अरोदनं भवेत्॥ न वै याचन्ति सप्रज्ञ आर्या वेदितुमर्हति॥ उद्देशो आर्या तिष्ठन्ति॥ एषा आर्याणां याचना॥ अथ
खलु भिक्षवो स काशिराजा अस्थिसेनं वनीपकं गाथाये प्रत्यभाषे॥ ददामि ते ब्राह्मण पुरोहिणीनां पूर्णां सहस्रं महन्तु ऋषवेरा॥ आर्या हि आर्यस्य कथमन्तु दयाश्रुत्वान गाः
थाभविसंस्तु भाषितं॥ भगवानाह॥ तान्यो भिक्षवः तदा स काशिराजो अस्थिसेनो नाम पुरोहितपुत्रो परिव्राजको वयस्यो अभूषि॥ अहं स तदा अस्थिसेनो परिव्राजको
अभूषि॥ ॥इति श्रीमहावस्तुअवदाने अस्थिसेनस्य जातकं समाप्तं॥ ॥भगवानाह॥ नार्यो वेदयति नार्यो विदयितुमर्हति॥ उद्देशो आर्या तिष्ठन्ते एषा आर्या

अधिगतावधर्मोचपुनर्यशोदस्यश्रेष्ठिपुत्रस्यमातापितरौभगवन्तमेतदवोचत्॥ प्रव्रज्याहिभगवांयशोदंश्रेष्ठिपुत्रंउपसंपादेहिसुगतयशोदंश्रेष्ठिपुत्रं॥ अथखलुभगवांएहिभिक्षुकायेआभाषे॥ एहिभिक्षुचरतथागतेब्रह्मचर्यं॥ अथखलुयशोदस्यश्रेष्ठिपुत्रस्यभगवतोएहिभिक्षुकायेआभाष्टस्ययत्किंचिद्गृहीलिंगगृहीगुप्तंगृहीध्वजंगृहीकल्पंसर्वमन्तरहायेत्रिचीवरंचास्यप्रादुर्भवेत्तुः॥ कुंभकंचपात्रंप्रकृतिस्वभावसंस्थितोचकेशाईर्यापथोचास्यसंस्थिहे॥ तद्यथापिनामवर्षशतोपसंपन्नस्यभिक्षुस्यएवआयुष्मतोयशोदस्यश्रेष्ठिपुत्रस्यप्रव्रज्याउपसंपराभिक्षुभावो॥

॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेयशोदस्यश्रेष्ठिपुत्रस्यवस्तुसमाप्तं॥

॥भिक्षुभगवन्तमाहन्सुः॥ कस्यभगवन्कर्मस्यविपाकेनयशोदोश्रेष्ठिपुत्रोआढ्योमहाधनोमहाभोगोश्रेष्ठिकुलेउपपन्नो॥ क्षिप्राधिगमोचयस्यधर्मतेनैवबलवशीभावंप्राप्तं॥ भगवानाह॥ एतस्यैवेषभिक्षवोयशोदस्यश्रेष्ठिपुत्रस्यपूर्वप्रणिधानं॥ भूतपूर्वंभिक्षवोइहैववाराणस्यांनगरेश्रीराकुलपुत्रोअभूषिपिक्छुहनिकोदरिद्रोपरकर्मेणावृत्तिंकल्पयति॥ बुद्धानांचाउपादयेप्रत्येकबुद्धालोकेउत्पद्यन्तिऋद्धानामनगरादक्षिणोयातृद्ध्वीकशोभनास्कवरारवड्गविषाणकल्पाएकमात्मानंदमेन्तिपरिनिर्वापयन्तिदक्षिणीयापूरायक्षेत्रा॥ ततःभद्रिकोनामप्रत्येकबुद्धोऋषिपत्तनातोकालस्यैवनिवासयित्वापात्रचीवरमादायनान्यातिकालेवातिकालेसमेधानतरासेवर्त्तमानेवाराणस्यांनगरेपिण्डायप्रविशेसुसंवृतेनकायेनसुसंवृतावाचायसुसंवृतेनमनेनसूपस्थितिकायस्मृतिसमाहितेनएकाग्रचित्तेनसुसंवृतेन्द्रियो॥ सोदानिवाराणसीनगरेपिण्डायचरन्तोतेनश्रीराकुलपुत्रेनउत्तमेनाद्वेषप्रासादिकाभिप्रसन्नादेवमनुष्यानस्यश्रीराकुलपुत्रस्यपुरतःपस्यभद्रिकंप्रत्येकबुद्धंदृष्ट्वाअतीवमनंप्रसन्नंप्रसन्नचित्तेनस्वगृहंप्रवेशेत्वाएकमाहारेणप्रतिमानितोएवंचानेनप्रणिधानकृत्यादितंपमेदृशंदक्षिणीयंअधीकारंकृत्वाकुशलमूलंमाकोचिदुर्गतिंवाविनिपातंवागच्छेयंमावाकदाचिद्दरिद्रेषुकुलेषूपपद्येयंआढ्येषुमहाधनेषुमहाभोगेषुकुलेषुउपपद्येयं सोदानिभद्रिकोप्रत्येकबुद्धोइममेवरूपंप्रणिधानंविदित्वाहंसराजावि

य वैहायसेन प्रक्रान्तो ॥ सो दानि श्रेष्ठी तं भद्रिकं प्रत्येकबुद्धं वैहायसेन हंसराजा विय विक्रमन्तं दृष्ट्वा च तस्य प्रत्येकबुद्धस्य हृदयन्तो भूयः प्रसन्नचित्तो प्रणिधानं उत्पादेति ॥ ए
तेषां धर्माणां लाभी भवेयं तेषां मे ष प्रव्रजितो धर्माणां लाभी ॥ भगवानाह ॥ स्य भिक्षवो यशोदो श्रेष्ठिपुत्रो तेन कालेन तेन समयेन इह वाराणस्यां नगरे श्रेष्ठी कुलपुत्रो अ
भूषि ॥ येन सततं प्रत्येकबुद्धे अधिकारं कृत्वा प्रणिधानं उत्पादितं ॥ तस्य कर्मस्य विपाकेन तं उपादाय न कदाचिद्दुर्गतिविनिपाते उपपन्नो मनुष्येषु उपपन्नो देवेषु देव महेशाख्ये
उपपन्नो देवेषु मनुष्येषु महेशाख्ये उपपन्नो इह च तं पश्चिमे जन्मे तथागतं आरागेत्वा वलवशीभावं प्राप्तं ॥ ॥ इति श्रीमहावस्तुअवदाने यशोदजातकं समाप्तं ॥ ॥
भगवान्सम्यक्संबुद्धो यस्यार्थं समुदागतो तमर्थं अभिसंभावयित्वा वाराणस्यां विहरति ऋषिपत्तने मृगदावे तत्र खलु भगवां आयुष्मन्तो पंचकां भद्रवर्गीयानामन्त्रयति मुक्तो
हं भिक्षवः सर्वपाशेहि ये दिव्याये च मानुषायूयमपि भिक्षवो मुक्ताः सर्वपाशेहि ये दिव्याये च मानुषा चरथ भिक्षवः चारिकां मा च द्वे एकेन आगमित्थ सन्ति हि भिक्षवः
सत्वाः शुक्ला अल्परजा अपराक्षजातिकृत्वाय अश्रवणात्वा धर्माणां परिहायति अहं पि गंसे ॥ येन उरुविल्वायां सेनापतिग्रामकं जटिला नाम नुकम्पाय ॥ अथ खलु मारस्य पा
पिस्य स्येतदभूषि ॥ अयं खु श्रमणो गौतमो वाराणस्यां विहरति ॥ ऋषिपत्तने मृगदावे सो पंचकां भद्रवर्गीकां भिक्षुयामामन्त्रयति मुक्तोहं भिक्षवः सर्वपाशेहि ये दिव्याये च मा
नुषाः यूयमपि भिक्षवः मुक्ताः सर्वपाशेहि ये दिव्याये च मानुषाः ॥ चरथ भिक्षवश्चारिकां मा च एकेन द्वे अगमित्थ सन्ति भिक्षः सत्वाः शुक्ला अल्परजा अपरोक्षजातिका अ
श्रवणात्वा धर्माणां परिहायन्ति ॥ अहं पि गंसे येन उरुविल्वायां सेनापतिग्रामकं जटिलानाम नुकम्पाये ॥ यं नूनाहं उपसंक्रमेयं विचक्षुकर्माया ॥ अथ खलु मारो पापीमां
भगवन्तं गाथाये अध्यभाषे ॥ अमुक्तो मुक्तसंमुक्तो किं मुक्तो सि मन्यसि ॥ गाढबन्धनबद्धो सि न मे श्रमण मोक्ष्यसि ॥ अथ खलु भगवान्मारं पापीमां गाथाये प्रत्यभाषे ॥ मु
क्तोहं सर्वपाशेहि ये दिव्याये च मानुषा एवं जानाहि पापीमं निहतो त्वमसि अन्तक ॥ अथ खलु मारो पापीमां जानाति खलु मे श्रमणो गौतमो ति दुःखी दुर्मनो विप्रतिसारी त

पातो शीतस्यवारिस्यपंचधाराशतानिप्रस्रवन्ति ॥ वामोपार्श्वोज्वलति दक्षिणातो पार्श्वातो शीतस्यवारिस्यपंचधाराशतानि स्रवन्ति दक्षिणो पार्श्वो ज्वलति ॥ वामातो पार्श्वा शीतस्यवारिस्यपंचधाराशतानि स्रवन्ति ॥ अथखलु यशोदो श्रेष्ठिपुत्रो नीलाञ्जनवर्णो ऋषभमात्मानं ऋद्धीये अभिनिर्मिणित्वा पुरस्तिमायां दिशायामन्तर्हायति ॥ पश्चिमायां दिशायां प्रादुर्भवति ॥ पश्चिमायां दिशायां अन्तर्हायति पुरस्तिमायां दिशायां प्रादुर्भवति ॥ दक्षिणायां दिशायामन्तर्हायति उत्तरायं दिशायं प्रादुर्भवति ॥ उत्तरायं दिशायं अन्तर्हायति दक्षिणायं दिशायं प्रादुर्भवति ॥ अथखलु यशोदो श्रेष्ठिपुत्रो सिंहमृगराजमात्मानं ऋद्धीये अभिनिर्मिणित्वा दाठीवनां केशरी तक्ष्णुनं सिंहनादं नदित्वा पुरस्तिमायां दिशायामन्तर्हायति पश्चिमायां प्रादुर्भवति पश्चिमायां दिशायामन्तर्हायति पुरस्तिमायां दिशायां प्रादुर्भवति ॥ दक्षिणातो अन्तर्हितो उत्तरायां प्रादुर्भवति ॥ उत्तरातो अन्तर्हितो दक्षिणायां प्रादुर्भवति ॥ भूम्यामन्तर्हितो अन्तरीक्षे प्रादुर्भवति ॥ अन्तरीक्षे अन्तर्हितो धरणां प्रादुर्भवति ॥ अथखलु यशोदो श्रेष्ठिपुत्रो सर्वश्वेतं हस्तिनागमात्मानं ऋद्धीये अभिनिर्मिणित्वा षड्दन्तं इन्द्रगोपकशीर्षं सप्ताङ्गप्रतिष्ठितं कुमुदवर्णं पुरस्तिमायां दिशायां अन्तर्हितो पश्चिमायां प्रादुर्भवति ॥ पश्चिमायामन्तर्हितो पुरस्तिमायां प्राभूतः ॥ दक्षिणातो अन्तर्हितो उत्तरायां प्रादुर्भूतः उत्तरायामन्तर्हितो दक्षिणायां प्रादुर्भूतः भूम्यां प्रादुर्भूतो अन्तरीक्षे प्रादुर्भूतः अन्तरीक्षे अन्तर्हितो भूम्यां प्रादुर्भवति ॥ अथखलु यशोदकुलपुत्रो चक्रवर्तिवेषमात्मानमभिनिर्मिणित्वा सप्तरत्नसमन्वागतं चतुरंगेन वरकायेन संपरिहृतो पुरस्तिमायां दिशायामन्तर्हितो पश्चिमायां प्रादुर्भूतः ॥ पश्चिमायामन्तर्हितो पुरस्तिमायां प्रादुर्भूतः ॥ दक्षिणायामन्तर्हितो उत्तरायां प्रादुर्भूतः ॥ उत्तरायामन्तर्हितो दक्षिणायां प्रादुर्भूतः ॥ अन्तरीक्षे प्रादुर्भूतः भूम्यामन्तर्हितो ॥ अन्तरीक्षे प्रादुर्भूतः भूम्यां अन्तर्हितो ॥

॥ अथखलु यशोदो कुलपुत्रो तालमात्रं अन्तरीक्षे गच्छति पि तिष्ठति पि निषीदति पि शेय्यमपि कल्पयति परितपति परिभ्रमति पि ॥ तद्यथापि ग्रीष्माणां पश्चिमे मासे सेघटकाना मवातावायन्ति ॥ एवमेव यशोदो श्रेष्ठि तालमात्रं वेहायसमन्तरीक्षे गच्छति पि तिष्ठति पि निषीदति पि शेय्यमपि कल्

यतिपरितपतिपरिभ्रमतिपि ॥ एकतालातो द्वितालातो स्थितो एको भूत्वा बहुधा भवति ॥ बहुधा भूत्वा एको भवति यथा प्रथमे परिवर्ते तथा कर्तव्यं ॥ यावत्सप्ततालं सप्तताला
तो षट्तालं षट्तालातो पंचतालं पंचतालातो चतुस्ताले चतुस्तालातो त्रिताले स्थितो त्रितालातो द्विताले स्थितो द्वितालातो एकताले स्थितो एकतालातो धरणीयां स्थितो एको पि भूत्वा
बहुधा भवति बहुधापि भूत्वा एको भवति ॥ इति आविर्भावं तिरोभावं तिरोकुड्यं तिरोशैलं तिरोपर्वतेषु असज्जमानो गच्छति ॥ इमस्मिं पृथिवीयं उन्मज्जति निमज्ज
ति धरणीतो अन्तरीक्षं गच्छतिपि तिष्ठतिपि निषीदतिपि शय्यामपि कल्पयति पतितपति परिभ्रमतिपि ॥ अथ खलु अन्यतीर्थिकचरकपरिव्राजका ते दारुकमा नन्दि
कसुन्दरपुत्रकं गौतमधर्मविनिकहृत्प्रश्रावकतृतीया उलूकपक्षि भगिनि श्रवणा ॥ यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य ऋद्धिमानि स्वं रूपाणि विविधानि विचित्राणि ऋद्धिप्रातिहार्या
णि दृष्ट्वा आश्चर्याद्भुतसंविग्नसंहृष्टरोमजाता अभूवन्तुः ॥ यावत्स्वाख्यातो भगवतो गौतमस्य धर्मविनयो विहितो ॥ दारुउद्दिन्नपि लोतिकं अहं अर्थिकर्नाय अतेश्रमाराय
यत्र हि नाम एष हीना अवरातवसनो काशिकवस्त्रचिवरधरो चन्दनानुलिप्तकण्ठो अङ्कधीउराउली एवमेवं रूपं धर्मसाक्षीकरोति ॥ अथ खलु भगवान् आयेवेलाये यशोद
श्रेष्ठिपुत्रं आरभ्य इमं उदानं उदानये ॥ न उराउभावो तजयानपकानानासनाथ रिउलशायिना वा रजोजलं वा भुञ्जनूकउहराउःखउमोक्षं न हि तेन भवति ॥ अलंकृ
तो वापि चरेय धर्मं क्षान्तो दान्तो नियतो ब्रह्मचारी ॥ सर्वेहि भूतेहि निधाय दण्डं सो ब्राह्मणः स श्रमणः स भिक्षुः ॥ अथ खलु भगवां यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य मातापितॄणां तस्य
च जनकायस्य च सांदनीयां कथां कथये ॥ तद्यथा दानकथां शीलकथां स्वर्गकथां पुण्यकथां पापविपाककथां अभिज्ञासादयति ॥ यशोदस्य मातापितरो भग
वतो संतिके चित्तं तं च महाजनकायमभिप्रसन्नचित्तो भगवां यशोदस्य मातापितॄणां तस्य च महतो जनकायस्य चत्वार्यार्यसत्यानि प्रकाशयति ॥ दुःखं समुदयं
दुःखनिरोधमार्गं ॥ अथ खलु यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य मातापितॄणां तस्य च आसनेष्वेव निषण्णानां विरजं विगतमलं धर्मचक्षुर्विशुद्धं ॥ बहूनां च प्राणिसहस्राणां

प्रहीणो सर्वकुशलधर्मे समन्वागतो अभिभूतो अनभिभूतो अज्ञातार्थदर्शी वशी वशवर्ती देवमनुष्याणां अर्थचर्यां चरति ॥ एवं गृहपति द्वितीयकुलकेन यशोदस्य कुमारस्य पुरतो बुद्धस्य वर्णो भाषितं ॥ कुमारो च यशोदो पूर्वयोगसंपन्नो चरमभविको तस्य दानि भगवतो दर्शनकामता उडुपासिकाने छ रास्य जो उत्पन्न ॥ उत्पन्नाये निशामनसिकारे निष्क्रम्यवंतं चित्तं प्रस्कन्दति ॥ संतिष्ठति प्रसीदति ॥ सो दानि रात्रीये अर्धरात्रीसमये प्रतिबुद्धो पश्यति तं समन्तःपुरं ओसुप्तकां विघीराणां पश्यस्यका चि विच्छातां काचित्सुघोषकां काचिन्नकुलं काचि वेणुं काचि महतीं काचि वादिशं काचि डिण्डिमकं काचि भ्रामरिकां काचि देकादर्धिकां काचि मृदंगं काचि आलिंगिकां काचि पणवं काचि दर्दुरकां काचित्स्वरस्य अंके वालोलत्वा काचिद्भत्तुकांस्यकां सा चिन्द्रालो घरति ॥ कुमारस्य तं दृष्ट्वा विकृतं नाटकं श्मशानसंज्ञा उत्पन्नो अभिनिष्क्रमितुकामो च भगवतो संतिके अगारादनगारियं प्रव्रजिष्यामीति ॥ शक्रो देवानामिन्द्रो अनन्तकेहि देवसहस्रेहि परिवृतो गन्धमाल्यमादाय आगतो देवपुत्रेहि सोपानानि अन्वीपित्ता यशोदेन पश्चिमेन च सोपानकस्य पादतलानि निक्षिपित्वा ति देवेहि दिव्यं कुसुमवर्षं ओसृष्टं ॥ श्रेष्ठिकुले दिव्यानां कुसुमानां जानुमात्रं ओघं संसृष्टं ॥ कुमारो देवशतसहस्रसंहृतो वाराणसीतो नगराते निर्गम्य येन भगवांस्तेनोपसंक्रमे ॥ भगवता च भाषा प्रमुक्ता अजाणीय यशोदो कुलपुत्रो भगवन्तं वरणाये नदीये पारे असेचनकं अप्रतिकूलं दर्शनाये दृष्ट्वा भगवन्तं मणिपादुकेउत्तरीत्वा भगवन्तं गाथाये अध्यभाषे ॥ उपद्रुतो स्मि श्रमण उपद्रुतो स्मि मारिष ॥ भगवानाह ॥ एहि कुमार माभायाहि इदं तं अनुपद्रुतं इमस्मिं धर्मे स्वाख्याते वीतरागो भविष्यसि ॥ अथ खलु यशोदो श्रेष्ठिपुत्रो येन भगवांस्तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते निषण्णो यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य भगवां प्रसादनीया कथां कथ्ये ॥ तद्यथा दानकथां शीलकथां स्वर्गकथां पुण्यकथां पुण्यविपाककथां अभिप्रकाशेहि ॥ यशोदो श्रेष्ठिपुत्रो भगवतो सन्तिके चित्तमभिप्रसन्नं ज्ञात्वा पुनर्यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य भगवांश्चत्वार्यार्यसत्यानि काशयति ॥ इमं दुःखं आर्यसत्यमाचिक्षति देशयति प्रज्ञापयति प्रस्थापयति विवरति विभजति उत्ता

निकरोति प्रकाशयति। दुःखसमुदयमार्यसत्यं दुःखनिरोधं दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदार्यसत्यं आविष्करोति यावत्प्रकाशयति॥ अथ खलु यशोदो श्रेष्ठिपुत्रो तत्रैवासने
निषण्णो त्रिविद्या षडभिज्ञा वलवशीभावं साक्षीकरोति अनेकविधं ऋद्धिं प्रत्यनुभवति॥ अथ खलु यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य मातापितरो तस्यैव रात्र्या अत्ययेन यशोदं
श्रेष्ठिपुत्रं अपश्यन्तो अश्रुकण्ठा रुदन्मुखी महाज्ञातिस्कन्धसपरिवृता बहूनि ज्ञातिसहस्रेहि सार्धं वाराणसीतो नगरातो निर्यात्वा येन भगवां तेनोपसंक्रामन्सुः यशोदं श्रे
ष्ठिपुत्रं सर्वे वाना अप्राक्षीय यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य मातापितरो नदीये वरणाये तीरे यशोदस्य मणिपादुकानि दृष्ट्वा च पुनर्यशोदस्य मणिपादुकानि रसूतस्यैव परिवृत्सेन्सुः॥
रोदेन्सुः क्रन्देन्सुः शोचेन्सुः परिदेवन्सुः रोदित्वा क्रन्दित्वा शोचित्वा परिदेवित्वा येन भगवां तेनोपसंक्रमित्वा भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा भगवन्तमेतदुवाच॥ अप्राक्षी
त्भगवां यशोदं श्रेष्ठिपुत्रं तथारूपं चेतोसमाधिं समापये॥ यथा तं तत्रैव निषण्णस्य मातापितरो न द्रशेन्सुः। अन्योजनकायो॥ अथ खलु भगवां यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य मा
तापितरं आमन्त्रयति निषीदथ गृहपती स्थानमेतं विद्यति यशोदं श्रेष्ठिपुत्रं पश्यथ दृष्ट्वा च पुनर्यशोदो श्रेष्ठिपुत्रो चित्तं प्रसाय॥ अथ खलु यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य माता
पितरो भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्ते निषीदेन्सुः अन्यो च जनकायो॥ अथ खलु भगवां यशोदं श्रेष्ठिपुत्रं मनसा आभाषे॥ ऋद्धिप्रातिहार्यं विदर्शेहि॥ अथ
खलु यशोदो श्रेष्ठिपुत्रो तालमात्रं वैहायसं संस्थितो अनेकविधं ऋद्धिप्रातिहार्यं विदर्शयन्तो॥ सो एको पि भूत्वा बहुधा भवति बहुधो पि भूत्वा एको भवति आविर्भावं ति
रोभावं तिरोकुड्यं तिरोशैलं तिरोपर्वतेषु असज्जमानो गच्छति॥ इमस्मिं च पृथिवीयं उन्मज्जनिमज्जनं करोति॥ सय्यथापि नाम उदके पि अभिद्यमानो गच्छति॥ सय्य
थापि नाम पृथिवीये इमाव पि चन्द्रसूर्यौ एवं महर्द्धिका एवं महानुभावा पर्यङ्केन निषीदति पाणिना परिमार्ज्जति परामृषति यावद्ब्रह्मलोकं कायेन वशे वर्त्तेति विवि
धानि च यमकानि प्रातिहार्याणि करोति हेष्टिमं कायं प्रज्वलति उपरिमातो कायातो शीतस्य वारिस्य पञ्च धाराशतानि श्रवन्ति उपरिमो कायो प्रज्वलति॥ हेष्टिमातो का

वंततो श्रेष्ठिकुलातो अभिनिष्क्रमित्वा भगवतो शासने प्रव्रजिष्यामि ॥ तेन देवपुत्रेण शक्रस्य देवानामिन्द्रस्य वचनेन तत्र वाराणसीयं ओकस्य श्रेष्ठिस्य कुले चित्तं प्रणिहितं
॥ सो दानि त्रयस्त्रिंशेषु देवनिकायेषु च्यवित्वा वाराणसीयं श्रेष्ठिभार्याये कुक्षिस्मिं उपपन्नो कालेन समयेन नवानां वा दशानां वा मासानामत्ययेन तसा श्रेष्ठिभार्याये प्रजाता तो
य दारको जातो प्रासादिको दर्शनीयो अशुडावकाशो परमाये वर्णपुष्करताये समन्वागतो जातमात्रस्य च श्रेष्ठिनो रमणीयाणि जातकर्माणि क्रियन्ति श्रमणब्राह्मणेषु
कृपणवनीपकेषु अन्यस्य च जनकायस्य अन्नपानखाद्यभोज्यगंधमाल्यविलेपनं विश्राणीयति तैलप्रणालीयो च प्रवाहीयन्ति घृतप्रणालीयो च पानप्रणालीयो च सप्ताह
स्यात्ययेन दारकस्य ज्ञातरास्य अभिज्ञाता वापिता दारकस्य नामं करोथ ॥ तेहि तस्य दारकस्य नामं करोन्तेहि तस्य दारकस्य यशोदो ति नामं कृतं ॥ तेदानि ब्राह्मणा तेन खादनी
य भोजनीयेन संतर्पयित्वा संप्रवारयित्वा हिरण्यसुवर्णो उत्संगं दत्ती ति दत्वा विसर्जिता ॥ यशोदस्य चत्वारि धात्रीयो उपस्थापिता: एका उद्वर्तेति च स्नापेति च अपरा
स्तनं पायेति अपरा उच्चारप्रश्रावं अपकर्षति अपरा अंकेन धारेति ॥ एवं दानि यशोदो कुमारो यथा उत्पलं पद्मं वा पुण्डरीकं वा एवं संवर्धीयति ॥ यथोक्तं भगवता कृतपु
ण्या हि वर्धन्ति न्यग्रोधे व सुभूमियं ॥ जातो अनुपद्रुको विपुला ते अल्पपुण्या विरुह्यन्ति ॥ यदा कुमारो विज्ञप्राप्तो संजातो तदा लिपिं शिक्षितो निक्षेपणां धारणां
व्यवहार्यं कार्येषु च नीरिणा तस्य पितरेण प्रासादानि कारापितानि हैमन्तिको ग्रीष्मिको वार्षिको षष्टीं च स्त्रीसहस्राणि अन्तःपुरं उपस्थापितं ॥ तेहि च प्रासादेहि य
त्रयेन ऋतुकानि सोपानानि कारापितानि पंचहि पुरुषशतेहि आरोपियन्ति च अपनीयन्ति च तेहि सोपानेहि च आरोपियन्तेहि च अपनीयन्तेहि च अर्धयोज
न शब्दं गच्छति ॥ द्वितीयकुलिको व्यवहारेण पूर्वदेशं गत्वा आगतो तस्य दानि श्रेष्ठिना दूतं प्रेषितं आगच्छ मम पुत्रस्य ऋतुभावं पश्यही ति ॥ सो दानि कुलिको श्रेष्ठि
स्य सकाशं आगतो श्रेष्ठिना सो द्वितीयकुलिको स्वकपर्यंके उपविशापितो ॥ कुमारो पि यशोदो शब्दापितो पितुश्च द्वितीयकुलिकस्य चाभिवन्दनं कृत्वा तत्रैव पर्यंके

ड्पविशापितो ॥ इमे सर्वज्ञयोग्यकपर्यङ्क उपविष्टो ॥ राज्ञा श्रेष्ठिस्य दूतो प्रेषितो अग्निराजकार्ये त्वत्पुत्रो शीघ्रं आगच्छेसि ॥ श्रेष्ठि द्वितीयकुलिकस्याह ॥ आसत्वं कुमा
रेण सह अहं यावद्राजकुलात्तो आगच्छामि ॥ श्रेष्ठि राजकुलं गतो द्वितीयकुलिको च गृहपतियशो देन च कुमारेण च सार्द्धं आसन्ति ॥ सो दानि तस्य यशोदस्य श्रेष्ठिपुत्र
स्य तां संपत्तिं दृष्ट्वा एतदभूषि ॥ न खल्वहं यो वा सो वा इच्छितव्यो यस्येदृशो उपभोगपरिभोगो निःसंशयं अयं कुमारो बुद्धे प्रत्येकबुद्धे श्रावकमहेशाख्येषु वा कृताधिकारो
इच्छितव्यो दिन्न सर्वकारो वा क्षितवासनो हक्षनपूर्वयोगो असाधारणो अवरुप्तकुशलमूलो सचेत्को कुमारो ऽयं भगवन्तं देवातिदेवं पश्येयं ॥ अन्वामस्य तीर्थेन संपूजेयं ॥ गृ
हपति आह ॥ कुमार सर्वं खलु यौवनं जरापर्यवसानं सर्वं आरोग्यं व्याधिपर्यवसानं सर्वं जीवितं मरणपर्यवसानं सर्वा संपत्ति विपत्तिपर्यवसानं ॥ सर्वेहि प्रियेहि मना
पेहि नानाभावं विनाभावं विप्रयोगं चिराद्वा अचिराद्वा कालान्तापि तु परित्यजितव्यो जहिष्यसि रत्नावो भवजहिष्यहि ॥ किं तु खलु ते कुमार भगवां दृष्टो ॥ कुमारो आह ॥ कीदृ
शो भगवां ॥ गृहपति आह ॥ कुमार देवातिदेवो भगवां तथागतो ऽर्हं सम्यक्संबुद्धो विद्याचरणसंपन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्या
णां च द्वात्रिंशतीहि महापुरुषलक्षणेहि समन्वागतो अशीतिहि अनुव्यंजनेहि उपशोभितशरीरो अष्टादशेहि आवेणिकेहि बुद्धधर्मेहि समन्वागतो दशहि तथागतब
लेहि बलवां चतुर्हि वैशारद्येहि सुविशारदो शास्ता दक्षिणीयो प्रसादनीयो शान्तेन्द्रियो शान्तमानसो उत्तमदमशमथपारमिप्राप्तो नागो यथाकारितकारणो अनर्गतेहि इन्द्रिये
हि अबहिर्गतेन मनेन स्थितेन धर्मताप्राप्तेन उपशान्तो नागो जितेन्द्रियो ह्रदमिवाच्छो अनाविलो विप्रसन्नो रत्नयूपं वा समुद्गतो सुवर्णरूपं वा अवभासमानो तेजोराशि वा श्री
ये दृश्यमानं असेचनको अप्रतिकूलो दर्शनाये इह देव वाराणस्यां विहरति च भव्या भरणापापारिमेतो रेमुक्तो मुक्तपरिवारो शान्तो शान्तपरिवारो दान्तो दान्तपरिवारो आ
लणो आलणापरिवारो श्रोत्रियो श्रोत्रियपरिवारो स्नातको स्नातकपरिवारो वेदको वेदकपरिवारो पारगो पारगपरिवारो स्थरगतो स्थरगतपरिवारो सर्वाकुशलधर्म

स्यतेनागनागस्य महावीरस्य भागतो सर्वदेवनानुमोदन्ति ॥ ओभीनारदपर्वता अहंरक्षितमन्वेषेतं मेध्याकार्षि चक्षुघोडपादायासाचते सर्वे विध्वस्ता विरलीकृता ॥ अद्यानु
निसिसंडवोनास्तिनीरवरशानित्व ॥ सर्वेपुरापोचपापायिकाउमयत्रनलिप्यसे ॥ शीतिभूतसंशान्त्यूतिमो सत्यविक्रमो ॥ यादांवीरप्रधारेहि सभिकोवन्दिशास्तुनो ॥
सोदानि भगवतावलवशीभावे विनीतो एहिभिक्षुकायो चप्रव्रजितो उपसंपादितो स्य आयुष्मतो सभिकस्य प्रव्रज्या उपसंपदा भिक्षुभावो इति श्री महावस्तु अवदा
ने सभिकस्य वस्तुप्रश्ना च आश्रवक्षयाप्रव्रज्या समाप्तं ॥ ॥ भगवां वाराणस्यां विहरे वरणायेनदीये पारे यासना देवानां च मनुष्याणां च विस्तरेण निदानं कृत्वा तस्य दा
नि वरणायेनदीयेकूले महान्यग्रोधवृक्षमूलवन्तो चस्कन्धवन्तो चशाखापत्रपलाशवन्तो च प्रासादिको प्रसादनीयो नीलोअंजनमेघसकाशो तत्र न्यग्रोधे यद्दच्छ्यापुरुषे
णाउपयाचितं तस्य च उपयाचनं समृद्धं तेन तस्य न्यग्रोधस्य महापूजासत्कारं कृतं ॥ तस्य दानि पुरुषस्य इष्टानुकृतिमापद्यते अपरापरे च तत्र न्यग्रोधे सत्योपयाचनं
कृत्वा उपयाचन्ति सर्वीये वाराणसीये तं न्यग्रोधे सत्योपयाचनातो अभिज्ञातो याव तत्र न्यग्रोधे उपयाचति तं न तस्य उपयाचनं समृध्यति ॥ शुभासे पूर्वचरितास्ति ॥ किंचिद
यंति देवं प्ररिणाति तेति ॥ यदृच्छ्यातं परं स्वपनमति स्वयमेनिकृदर्शनाति ॥ वाराणस्यां च नगरे श्रेष्ठि आढ्यो महाधनो महाभोगो प्रभूतभोगो प्रभूतस्वापदेयो प्रभूतध
नधान्यकोशकोष्ठागारो जातरूपरजतवित्तोपकरणो प्रभूतहस्त्याश्वाजगवेडो प्रभूतदासीदासकर्मकरपौरुषेयो अपुत्रो ते न दानि पुत्रार्थे बहूनि यक्षोपयाचितशता
नि यथा मे पुत्रो भवेयाति न च भवति ताये दानि श्रेष्ठिभार्याये श्रुतं वरणायेनदीयेकूले महान्यग्रोधो सत्योपयाचनो तत्र यो यं याचति तस्य तं उपयाचनं समृध्यति ॥ ता
ये दानि श्रेष्ठिभार्याये तस्य श्रेष्ठिस्य आरोचितं ॥ आर्य्यपुत्र श्रुतं मे वरणायेनदीयेकूले महान्यग्रोधो सत्योपयाचनं तत्र यो यं याचति तस्य तं समृध्यति गच्छाम तत्र न्यग्रोधे
पुत्रमुपयाचाम ॥ श्रेष्ठिस्य परिवारो महर्द्धीये तहिं न्यग्रोधं गतो तहिं गत्वा तस्य न्यग्रोधस्य महापूजासत्कारं कृत्वा ताये भार्याये सार्द्धं श्रेष्ठिना तत्र न्यग्रोधे उपयाचितं इच्छा

मानवमल्लातो पुत्रं यदि से पुत्रो जातो भविष्यति ॥ ततो ऽहं देवकुलं प्रतिस्थापयिष्यं महांश्च ते पूजासत्कारं करिष्यामीति ॥ स्त्रियः सत्त्वसमर्था भवन्ति उरूपा शिशोकं सो तत्रभे प
ख्रियये एवं मूले ॥ येनापि संयामसमहता वनरेन्द्रा तेषां पुनयो ख्रियमेव मूलं ॥ तायेपि श्रेष्ठिभार्यायेउपयाचितं तस्य योधसत्पयाव नो क्षयलियंतो यथा ते श्रेष्ठिना देवकूलं प्र
तिष्ठितं पूजासत्कारं वत तथा ते करिष्यामि ॥ अथ मे पुत्रं न दास्यसि ततो ते मल्लना लिसरलकं छिन्नापयिष्यामः ॥ यं नामे वृक्षोतं तत्र मातत्र वृक्षो वृक्षदेवता तत्र प्रतिवसति ॥ त
त्रस्य योधास्य यो धनामरे देवपुत्रो प्रतिवसति ॥ सो दानि देवपुत्रो तायेश्रेष्ठिभार्यायेत था उपयाचितो समानो भीतो अहं न कस्यचि देहमि नापि अछिन्नामए एषा च ते श्रेष्ठिभार्यायाः
वं याचति ॥ यदि से तस्य पुत्रो न भविष्यति ॥ ऐश्वर्यरागमे इमं भवनं छेदापयिष्यति ॥ तेन तस्य योधेन देवपुत्रेण शक्रो देवानामिन्द्रो अधिष्टो ॥ अहं कौशिक नेव कस्यचि देहमि ना
पि अछिन्नामि मम श्रेष्ठिना भवने पूजासत्कारं कृत्वा एवं चोपयाचितं न दिहामि तथा क्रियमाणे यथा तस्य वारा राशी यस्य श्रेष्ठिस्य पुत्रो भवेय ॥ मा मे तं भवनं छिन्देय ॥ सो दा
नि देवपुत्रो शक्रेण देवानामिन्द्रेण आभाषितो मा भाहि तथा करिष्यामि ॥ यथा तस्य पुत्रो भविष्यति तव भवनं न छिन्दिष्यति ॥ तहिं दानि त्रयत्रिंशभवने अपरो देवपुत्रो कु
तपुण्यो सहेशाख्यो महर्धिको महानुभावो कृताधिकारो पुरिमके सम्यक्संबुद्धेषु परिपक्वकुशलमूलो आसन्नभवो निर्वाणाय एकजन्मप्रतिबद्धो च्यवनधर्मा च त्रयत्रिंशभुवं
वनिकायेषु सो शक्रेण देवानामिन्द्रेण उच्यति ॥ त्वं च्यवनधर्मो यं च ते च्यवनधर्मनिमित्तानि प्रादुर्भूतानि ततो च्यविष्यसि उपपद्यिष्यसि ॥ ततो त्रवारा राशस्य श्रेष्ठिस्य भा
र्यायेकुक्षिस्मिं उपपद्याहि ॥ सो दानि देवपुत्रो शक्रं देवानामिन्द्रमाह ॥ मम माभिप्रायो मनुष्येषु उपपद्यित्वा बुद्धस्य भगवतो शासने प्रव्रजिष्यामि प्रव्रजित्वा च दुःखस्यान्तं क
रिष्यामि ततो न शक्यं ॥ तत्र श्रेष्ठिकुले उपपद्यितुं यक्कालतां श्रेष्ठिकुले बाधमो दक्करो अन्तरायकरो कुशलानां धर्माणां अन्यत्राहं अत्र मध्यमे कुले उपपद्याहिति देहं यथा
सुखं अविघ्नेन भगवतो शासने प्रव्रजित्वा दुःखस्यान्तं करिष्यामि ॥ शक्रो तमाह ॥ प्रणिधेहि त्वं तत्र श्रेष्ठिकुले चित्तं प्रणिधिहितं उपपत्तीय अहं तथा करिष्यं ॥ यथा सु

आत्मनोसभियेहिभगवन्भिनिर्वीरागगतोतिसभीर्णकांक्षोविभवंच ॥ भवंचज्ञात्वालोकेउषितंवाक्षीणपुनर्भवसि ॥ भिक्षुःसर्वत्रउपेक्षास्मृतिमांनचसेअर्हन्तकिं
किंचित्लोकेतीर्णोश्रमणोअनाविलोउत्सदोयेतनकरोति ॥ आश्रवंपरेपन्द्रियाणिभावितानिअध्यात्मंवहिर्धाचसर्वलोकेनिर्विद्यइमंपरंचलोकेकालंरक्षसिभ ॥ वि
तेनेसरणीकल्पानिविचिकीर्ष्यकेवलानिदुःखानिचरोपपादंविगतमलोअनंगणोप्राप्तंजातिक्षयंतमोहभिक्षु ॥ अथखलुसभिकोपरिव्राजकोभगवतोभाषितमभि
नंदित्वाभगवन्तमेवउत्तरिंप्रश्नंपरिपृच्छे ॥ किंप्राप्तिनमाहुब्राह्मणोतिसभिकोश्रमणोतिकिंतु ॥ कथंचस्नातकोतिविभुक्तोनागोतिकथंनागोतिउच्यति ॥ प्रश्नंमेभग
वान्पृष्टःअनुपूर्वमनुलोमअनुसभिमनुधर्मंव्याकरोहि ॥ एवमुक्तेभगवांसभिकंपरिव्राजकंएतदुवोचत् ॥ वाहित्वसर्वपापानिसभिकोतिभगवांविमलोसाधुसमा
हितो ॥ स्थितात्मासंसारमतिवृत्यकेवलंउषितंतपस्वीनपुनर्भवः ॥ सब्रह्मसभिनाविप्रभायेपुरापविपाकंनिरंतोज्ञात्वाइमंपरंचलोकेज्ञातिमरणं ॥ उपायाभिहन्तोश्र
मणोभावयिप्रवुच्चतितथत्वा ॥ किंत्वापियसर्वपापकानिअध्यात्मंवहिर्धाचसर्वलोकेदेवमनुष्येहिकल्पितानिकल्पनेतिपुनःस्नातकोसेअन्तकरोतिकिंचित्लोके ॥
सर्वलोकेहिसर्वयोगेहिविप्रमुक्तआवन्धनानिसर्वत्रअनिश्रितो ॥ विमुक्तोभोगेत्तायेप्रवुच्चतितथत्वा ॥ अथखलुसभिकोपरिव्राजकोभगवन्तमेतदुवाच ॥ किंप्राप्तिना
मवेदकोतिसभिकोअविरेक्तिक्षितिकथंजितीर्यवादीआजानेयाकाहिनिकामभोति ॥ प्रश्नंमेभगवांपृष्टोअनुपूर्वमनुलोममनुसाभिमनुधर्मंव्याकरोहि ॥ एवमु
क्तेभगवांसभिकंपरिव्राजकमेतदुवाच ॥ वेदानिविचार्यकेवलानिसभियत्तिभगवतांश्रमणानां ॥ सोसर्वेवेदनासुवीतरागोसर्ववेदनामधीत्यवेदकोआत्मवि
वेचनामरूपअध्यात्मवहिर्धाचरागमूलंयोसमातंरागमूलंबन्धनप्रमुक्तोअनुनिहितोतयेप्रवुच्चति ॥ तथत्वायप्रहीणावन्धनोप्रहाणांचसर्वदुःखक्षयंज्ञानेनार्ये
रासर्वत्रनारक्षसिवीरजोवीर्यवान्प्रवुच्चति ॥ नयात्रयस्यवन्धानितंहन्तानिअध्यात्मवहिर्धाचसर्वलोकेसर्वरागदोषमोहनानांश्रमणवन्धनप्रमुक्तोआजानेयो

तं माहु भूरिप्रज्ञो ॥ अथ खलु सभिको परिब्राजको भगवन्तं प्रश्नं पृच्छति ॥ क्षेत्रज्ञो खलु कथं नाम भवति इति सभिको भगवन्तं प्रश्नं पृच्छेत्तु तिं ॥ तत्ते कुती नाम कथं प्रव्रजति
प्रश्नं मे भगवान् पृष्टो अनुपूर्वं अनुलोमं मम कुसम्भिमं धर्मं व्याकरोहि ॥ एवमुक्ते भगवान् सभिकं परिब्राजकं एतदुवाच ॥ क्षेत्राणि समेक्ष्य सर्वकेवलानि ॥ सभिको आह ॥ भगवां दिव्यं
मानुषं यं च ब्राह्मं क्षेत्रं सर्वं क्षेत्रमूलबन्धना प्रमुक्तो क्षेत्रज्ञो तायेव प्रवुच्चति ॥ तथा स्मिं कोशानि विचार्य केवलानि दिव्यमानुषं यं च ब्रह्मक्षेत्रं प्रमुक्तो कोशबन्धनात् ॥ प्रमु
क्तो कुशलो तायेव प्रवुच्चति ॥ तथा ख्यितानि उभयानि प्रहीणानि अध्यात्मं बहिर्धा च शुक्लमूलं उपातिवृत्तो पण्डितो तायेव प्रवुच्चति ॥ कृष्णमूलं उपातिवृत्तो परिडितायप्रवुच्च
ति ॥ तथा पापान्य अनुसमन्ना वर्जित्वा धर्मं अध्यात्मं बहिर्धा च शुक्ले चित्ता देवमनुष्येहि पूजये सो संगामजलमतीत्य सो मुनिति ॥ अथ खलु सभिको परिब्राजको भगवन्तं एतदुवाच ॥ श्रो
त्रियो खु तु नाम माणीति वर्किं कृतनाम भोति च प्रश्नं मे भगवां पृष्टो अनुपूर्वं अनुलोमं मम तु सभ्यि मं धर्मं व्याकरोहि ॥ एवमुक्ते भगवां सभिकं परिब्राजकं एतदुवाच ॥ श्रुत्वा
सर्वधर्मं अभिज्ञाय सभिकाति भगवन्तं सावद्यानवद्यं च सदेवके लोके अभिभो अपरिग्रहो विप्रमुक्तो अनिघातानि यनेन तादृशो श्रोत्रियानि हित्वा आलयानि ॥ आसवानि वर्म
तानि अभिवर्तितु वेति गर्भशय्यं अरमो सर्वे पापके हि अरियो तायेव प्रवुच्चति ॥ तथैव यो इस तां यो मे वरतो हि आनिश्रितो संभस्त्वाड उयेत्व सर्वबद्धो विपाचरतीन सोउपे
तो वरतो तायेति प्रवुच्चति ॥ तथा दुःखविपाकं यदस्ति किंचित्कर्मं मधूर्ध्वं ॥ अथ वीर्यसेवकस्मिं परिवर्जयिका परिचारी माय मानं रअधो यि को ढलोभपर्यन्तम
काशिना मरूपेतं ॥ परिब्राजकमाहुः आप्राज्ञा तः ॥ अथ खलु सभिको भगवतो सुभाषितमभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा भगवन्तं अभिमाहि सारुप्याहि गाथाभिरभि
स्तवेयाति वज्ञी तायो निस धौह थन राप्रवोदिनिश्रितानि ॥ भूरिप्रज्ञसंज्ञानि श्रितानि ओसरणानि वीर्यओसरासम मो गा अन्तकोसि दुःखस्य पारगोसि ॥ धर्म्माणां स
म्यक्तं बुद्धो सि अनाश्रवो विमुच्यति मां प्रति मां प्रभूतप्रज्ञा दुःखस्यान्तकरो भवान्तरागो मुनि मौनपदे बु अकल्मियो अखिल मनुष्य आदित्यवबन्धु विमुक्तं ॥ शुभवत्तान्त

र्थिकवरिास्समागताति॥ सोपिब्राह्मणोसमागतो सोपिपरिव्राजिकाअंतेकाहिपरिव्राजकाहिसार्द्धंसमागतासमागत्वापरिषमध्येस्वकस्वकेषुआसनेषुनिष ः
णो निब्राह्मणोउत्थित्वा सराजिकों परिषां विज्ञपेति भवन्तोस्माभिर्वडुकचापलंकृतंयस्माभिर्वडुकचापलंकृतंअस्माभिःस्त्रीभिःसार्द्धंसंलापमनुपगतं॥अः
नाश्चर्यंच भवेय यदहं एतां परिव्राजका निगृहेयं वदेन्सुः किमत्राश्चर्यं यं पुरुषेण स्त्री निग्रहीताति॥ अथ खलु यं एषो परिव्राजिका मम निगृहेया ततोहं सर्वे लोकस्यः
कुत्सितो च परिभूतो च भवेयं यं मे गुलप्रज्ञाये स्त्रीमात्राय त्वं निग्रहीतोन्ति॥ ततः स मगुधसराजिकापरिषा विज्ञप्ता यदा एष परिव्राजिकाय परिषापरिषमध्येसमराः
केय निग्रहीतुं ततो मया एतस्य परिव्राजिकाये शिष्यताभवितव्यं॥ अथाहं एतां परिव्राजिकां परिषमध्ये निग्रहीयं ततो एताये मम शिष्यत्वमुपगन्तव्यं॥ सादानिप
रिव्राजिका तायं परिषाये उद्घोशयति॥ एष ब्राह्मणो एवं जल्पति कथं न वडत्पयति॥ सा दानि आह॥ एवं भवतु इति ब्राह्मणो न एवं समयं कृत्वा परिव्राजिकाये राउकं प्रश्नः
कं परिव्राजिकापि ब्राह्मणो समयस्य प्रस्तुत भावार्थं उत्तरं पृच्छहि॥ एवं ते हि वाक्यप्रतिवाक्यहि तं॥ दिवसं क्षपितं नैव एकस्य एको शक्नोति निग्रहेतुं नैव अपरो तं अ
परो अपरस्य एवं यथा एकं दिवसं तथा सप्तरात्रं गच्छति॥ न च एको एकस्य शक्नोति निग्रहितुं॥ नापि अपरो परस्य ते मनुष्या ततो परिषातो विकाले एहं गता सच्छात्ताभिः
गृहीय निर्गता यूयं अस्य सप्तरात्रं उपादाय विकाले काले आगच्छथ॥ ते आहन्सुः॥ न जानथ कस्यार्थाय वयं विकाले आगच्छाम। दृष्टिराग यथा तो ब्राह्मणो आगतो षडं
गवेदपारगा सर्वशास्त्रेषु गतिंगतो वैयाकरणो अयं सप्तमं दिवसं ताये॥ श्रेष्ठिस्सधीताये परिव्राजकाये सार्द्धं संलपति न च शक्नोति निग्रहीतुं॥ ते दानि तेषां स्वामिकाना
माहन्सुः॥ एवं परिउताये स्त्रीये को पुरुषो स्त्रिये अयं तो उध्रीये वा मीमात्त्साये तेषां मनुष्याणां भवति यदि केन चि उपायेन सो ब्राह्मणो ताये परिव्राजिकाये परिगृह्णीयेयं
ततः एतामस्माकं स्त्रियः सर्वकालं परिभवेन्सुः दृशासंत्रापित उत्पादयेन्सुः॥ एवं तं नगरं सर्वं यो भूयेन न तस्य परिव्राजिकायो भूयो न तस्य परिव्राजकाये अकारकां संसहन्ता॥

अपरं दिनसं परिकाये समागताये बालरोन परिब्राजिकाये उत्तर दिन्नं॥ ताये वरहद्धीये तमुत्तरं न अग्रमनुभाषं॥ ततो जनेन उक्काराक्षिप्ता बालयास्य जयो परिब्राज
कातियहीता॥ तिनदानि बालरोन सा परिब्राजिका त्रिदंडं आरूपयित्वा छत्रीपानलंच गृहायेत्वा ततो परिषमध्यातो शिष्यधर्मेण निक्कासिता बालरोपि परिब्राजि
काये आवसथं गच्छति॥ परोपरं च यथाभिप्रायं लभ्यमागच्छंति॥ अभीक्ष्णासंनिपातेन सा परिब्राजआपन्नसत्वा संवृत्ता॥ ततो तिमपुरायो निर्गसदक्षिणापथं जन
पदचारिकां चरमाना तयानावाद शनावामासानामत्ययेन श्वेतबलाकं अनुप्राप्तानि हिं श्वेतबलाकायां रात्रिं आवासिता॥ तत्र सभायां सो परिब्राजका ब्राजाताता दारको
जातो आसादिको दर्शनीयो परमाये शुभवर्णपुष्करतया सत्ववागतो ति हि तस्य माणवकस्य सभाये जातो ति सभिको ति नामकृतं गेहिदा ति माता पितृहि सो मा
णवको संवर्धापयति॥ यत्र कालं सो माणवको विज्ञप्राप्तः संवृत्तो॥ ततो पि लिपिं शिक्षापितो गणनां धारणां निक्षेपणं सर्वाणि च परिब्राजकशास्त्राणि अधियापितो
वादी प्रवादि॥ सो दानि सत्तुपञ्चं क्षिंज्ञ विस्तो अजबुद्ध मार्गति॥ सो दानि षोडश महाजनपदानि अनुचंक्रमतो वाराणसिं आगतो ऋषिवदनं मृगदावं भगवन्तमुप
संक्रान्तो॥ अथ खलु सभिको परिब्राजको भगवता सार्धं संमोदनीयां कथां संमोदयित्वा सारायणीयां कथां सारायित्वा एकान्ते निषण्णो सभिको परिब्राजको
भगवन्तं प्रश्नं पृच्छे कांक्षी विचिकित्सी आगतोस्मि॥ इमं भिको प्रश्नं पृच्छितुं सभिकांक्षमाणो तस्य सभिकस्य प्रश्नं ते पृष्टो॥ भगवां अनुपूर्वं अनुलोमं अनुसंधिं अ
तम्मे व्याकरोहि॥ भगवानाह॥ दूरातो सभिक त्वं आगतो सि प्रश्नो पृच्छितुं इहाकांक्षमाणो प्रश्नानि ते करोमि तवाभिआहमनुपूर्वं अनुलोममनुसंधिमनुधर्मं व्याकरिष्यामि
॥ एवमुक्ते सभियो परिब्राजको भगवन्तं गाथायो अज्झभाषति॥ किंप्राप्तं नरा भिक्षूं राहु भिसभिको भिक्षो सुव्रतो प्रश्नं॥ ते सभिको एवं किं तु कथं च दन्तमाहु कथं
नि कथं बुद्धचति॥ एवं मे भगामगवन् पृष्टो अनुपूर्वं अनुलोमं अनुसंधिं अनुधर्मं व्याकरोहि॥ एवमुक्ते भगवान्सभिकं परिब्राजकं एतदवोचत॥ यं येन कृतेन :

भगवान्तं स्पक्तंतुबोयदर्थं समुदागतो तमर्थमभिसंभावयित्वा वाराणस्यां विहरति ऋषिपत्तने मृगदावे शास्ता देवानां च मनुष्याणां च विस्तरेण निदानं कृत्वा मथु-
रायां श्रेष्ठि आढ्यो महाधनो महाभोगो प्रभूतस्वापतेयो प्रभूतधनधान्यो कोशेकोष्ठागारो प्रभूतजातरूपरजतवित्तोपकरणो प्रभूतहस्त्यश्वाजगवेडको प्रभूतदासी-
दासकर्मकरपौरुषेया ॥ तस्य दानि श्रेष्ठिस्य त्रिपन्नरा दारिका जाता सा दानि अमंगला ति कृत्वा परिव्राजिकाये दिन्ना यदा वंस्व भ्राम भवति ॥ ततो नं प्रव्रजेहि वन्निका
तेस विप्पत्तिधो नीच दिन्नाया तां दारिकां संवर्धेन्ति ॥ पंचकिंचि विष्यपकर्नेतं श्रेष्ठिन तिः संचितं ॥ सा दानि यथा उत्पलं वा पदुमं वा पुण्डरीकं वा तथा संवर्धीयति ॥ यत्र
कालेन विज्ञप्राप्ता ततः ताये परिव्राजिकाये प्रव्राजिता लिपिं सेखिता सर्वाणि परिव्राजिकशास्त्राणि प्रवाचिता ॥ सा दानि अन्यमन्येहि परिव्राजकाहि सार्धं समुल्ला-
पं करोति न च स्यपकाचि शक्नोति उत्तरं संधितुं ॥ साये एव अयमाख्यायति वादिवादि सर्वशास्त्रविशारदा अपरो च ब्राह्मणो वेदपारगो सर्वशास्त्रविशारदो वैयाकरणो
गतिंगतो वादिप्रवादी दक्षिणापथातो मथुरां आगतो ताम्रपत्रेण पार्श्वं वेदयित्वा मस्तके उल्काप्रज्वालेत्वा मथुरां प्रविशति ॥ मध्येन अन्तरापणवीथिये तं मप्र-
विशामि ॥ अस्ति सकरणेको शिरायः अस्मेहि सार्धं कथमेयं ॥ सो दानि माथुरकेहि उच्यति ॥ निवारेणो हि एतां उल्कानिग्रहणा माकं परिव्राजिका अस्ती ति वा सा
रहणस्यात्वया सार्धं सप्तमं दिवसं कथयिष्यामि ॥ यदि शक्नोसि ताये सार्धं कथयितुं ततो वादी ॥ सो दानि आह ॥ एवमस्तु अहं ताये परिव्राजिकाये सार्धं सप्तमं
दिवसं कथयिष्यामि ॥ तत्र भवन्तेहि मध्येहि भवितव्यं ॥ तेहि माथुरकेहि नैगमजानपदेहि ॥ सा परिव्राजिका शब्दाविता उक्ता ति दक्षिणापथातो ब्राह्मणो आगतो
वादी वेदपारगो व्याकरणो वादाभिप्रायो शक्ष्यसि तेन ब्राह्मणेन सार्धं सप्तमं दिवसं कथयितुं ॥ सा दानि आह ॥ वाढं शक्ष्यामि न वा अन्येन वा सार्धं कथयितुं अहं
मपि वादाभिप्रायाने गमे हि परिव्राजिकाय श्रुत्वा मथुरायां चत्वरशृंगाटकवीथीमुखे चत्वरामुखे उघराणा घोषापिता ॥ सप्तमं दिवसं अमुकाये परिव्राजिकाये दक्षिणापथि

केनब्राह्मणेनवादिनासार्द्धंकथासंलापंभविष्यतियेप्यौतुकामेमेसंनिपततु॥ततरंगेनसममेतंसंचावद्धमहाजनकायोजनपदातोऽक्रत्वामथुरांआगछति॥त
स्यब्राह्मणस्यसरतरदंभूषि॥कीदृशीसापरिव्राजकायामयासार्द्धंकथासंलापंकथयिष्यति॥यंदृष्ट्वमहंतांपरिव्राजकांपश्येयं॥सोदानिकौतूहलेनपृछपरिपृछिकायेतं
परिव्राजकानामवसथगतोगत्वापृछतिकत्तमासापरिव्राजकायमा॥सातेनदक्षिणापथेनब्राह्मणेनसार्द्धंमहतीयेपरिषायेमध्येकथयिष्यति॥तेनयेपृछितातेन
हिसापरिव्राजिकाउपदर्शिकास्वकेपुरिमनेविसर्जेनस्वरेणभिसंस्कारेणस्वाध्यायंकरोति॥सोब्राह्मणोतांपरिव्राजकामुपसंक्रम्यपृछतिभवति॥त्वंमयासार्द्धंप
रिषमध्येकथयिष्यति॥तेनयेपृछितातेहिसापरिव्राजिका॥त्वंमयासार्द्धंपरिषमध्येकथयिष्यति॥सोदानिआह॥वाढंकःसंदेहःअहंत्वयासार्द्धंपरिषमध्येकथयि
ष्यामि॥अनेनवायेनश्रद्धावादिना॥सोदानिब्राह्मणोतरुणोअभिरूपोसापितरुणीपरिव्राजकाअभिरूपातेषांपरस्परस्यमूलेसहदर्शनेनातोन्यस्नेहंपतितो॥
सोदानिब्राह्मणोपरिव्राजकामाह॥भवतित्वयाअर्थिको॥सापरिव्राजिकाआह॥अहंत्वयाअर्थिका॥ब्राह्मणोआह॥भवतियेनेतथाकरेम॥यथास्माकंपरस्पर
स्परसमागमंचभवेपरोचजानेपघ॥वयंतत्रपरिषामध्येअभिसमयंकृत्वासपिष्याम॥योअस्माकंनिगृह्येयतेननस्वशिष्यत्वंउपगन्तव्यं॥नानाश्चयंपरस्तंयंपुरुषे
हिस्त्रीतिपृथीताजपउदर्भवतितनमनिगृहूयततः अहंसर्वलोकस्यकृत्स्निमोचपरिभूतोचभवेयंयथुलभ्रतायेत्वीमात्रायेत्वंनिगृहीनोतिभवति॥तथाकरोहियथा
हंभवतिनिगृहूयंततोहंममशिष्याभविष्यति॥तदेवतस्माकंपरस्परंसमागमंभविष्यति॥वचमंकविज्ञाविष्यति॥सोदानिपरिव्राजिकाआह॥एवंभवतु
सोदानिब्राह्मणोएवंतायेपरिव्राजिकायेसार्द्धंसमयंकृत्वानिर्धाविताबचततोसप्तमोचदिवसोतत्रचतुरंकेबहूनिप्राणसहस्राणिसमागतानिराजाचमाथुरोस
मागतोश्रेष्टिश्चकुटुंबिनिगमंसार्थवाहप्रमुखावाणिजयामोसमागतोपुरोहितोप्रमुखाब्राह्मणपरिषासमागताअष्टादशश्रेणीयोसमागताबोध्रमणब्राह्मणानी

भगवान्स्तंस्थकंतुद्धोयदर्थंसमुदागतोतमर्थमभिसंभावयित्वावाराणस्यांविहरतिऋषिपत्तनेमृगदावेशास्तादेवानांचमनुष्याणांचविस्तरेणनिदानंकृत्वामथु
रायांश्रेष्ठिआढ्योमहाधनोमहाभोगोप्रभूतस्वापदेयोप्रभूतधनधान्योकोशकोष्ठागारोप्रभूतजातरूपरजतवित्तोपकरणोप्रभूतहस्त्यश्वाजगवेडकोप्रभूतदासी
दासकर्मकरपौरुषेया॥तस्यदानिश्रेष्ठिस्यत्रियनरादारिकाजातासादानिअमंगलातिकृत्वापरिव्राजिकायेदिन्नायदासंहक्रामवर्जि॥ततोनंप्रव्रजेहिवन्निका
तेसविष्यन्तिधात्रीचदिन्नाय्यातांदारिकांसंवर्धेन्ति॥पंचकिंविष्यपकर्मंतंश्रेष्ठिनतिःसंचितं॥सादानियथाउत्पलंवापद्मंवापुण्डरीकंवातथासंवर्धीयति॥यत्र
कालेविज्ञप्राप्ताततःतायेपरिव्राजिकायेप्रव्राजितालिपिंसेखितासर्वाणिपरिव्राजिकशास्त्राणिप्रवाधिता॥सादानिअन्यसत्येहिपरिव्राजकाहिसार्धंसमुल्ला
पंकरोतिनचास्यकाचिच्छक्नोतिउत्तरंसंधितुं॥सायेवअयमाख्यायतिवादिप्रवादिसर्वशास्त्रविशारदांअपरोवब्राह्मणोवेदपारगोसर्वशास्त्रविशारदोवैयाकरणो
गतिगतोवादिप्रवादीदक्षिणापथातोमथुरांआगतोताम्रपत्रेणपार्श्वेवेदयित्वामहन्तंउल्काप्रज्वालेत्वामथुरांप्रविशति॥मध्येनअन्तरापणवीथियेनमप्र
विशामि॥अस्तिसकर्णोकोशिरायःअस्मेहिसार्धंकथमेयं॥सोदानिमाथुरकेहिउच्चति॥निर्वारोहिस्तांउल्कानिरहास्माकंपरिव्राजिकाअस्तीतिवासा
दहरासात्वयासार्धंसप्तमंदिवसंकथयिष्यामि॥यदिशक्नोसितायेसार्धंकथयितुंततोवादी॥सोदानिआह॥एवमस्तुअहंतायेपरिव्राजिकायेसार्धंसप्तमं
दिवसंकथयिष्यामि॥तत्रभवन्तेहिमध्येहिभवितव्यं॥तेहिमाथुरकेहिनैगमजानपदेहि॥सापरिव्राजिकाशब्दाविल्वाउच्चतिदक्षिणापथातोब्राह्मणोआगतो
वादीवेदपारगोव्याकरणोवादाभिप्रायोशक्यसितेनब्राह्मणेनसार्धंसप्तमंदिवसंकथयितुं॥सादानिआह॥वाढंशक्यामिनवाअन्येनवासार्धंकथयितुंअहमु
मपिवाणभिशापानैगमेहिपरिव्राजिकायश्रुत्वामथुरायांचत्वरशृंगाटकवीथीउरथ्यवरणामुखेषुघराणोघोषापितं॥सप्तमंदिवसंअमुकान्येपरिव्राजिकायेदक्षिणापथि

केनब्राह्मणेनवादिनासार्द्धंकथ्यसंलापंभविष्यतियोश्रोतुकामोसोसंनिपततु॥तत्ररंगेनसममेतसंचावसमहाजनकायोजनपदातोऽभ्यागत्वामथुरांआगछन्ति॥त
स्यब्राह्मणस्यएतदभूषि॥कीदृशीसापरिव्राजिकायामयासार्द्धंकथासंलापंकथयिष्यति॥यंनूनमहंतांपरिव्राजिकांपश्येयं॥सोदानिकौतूहलेनपृच्छपरिपृच्छिकायेतं
परिव्राजिकानामावसथंगतोगत्वापृच्छतिकतमासापरिव्राजिकायाम॥सातेनदक्षिणात्यपथेनब्राह्मणेनसार्द्धंमहतीयेपरिषायेमध्येकथयिष्यति॥तेनयेष्टछितातेन
हिसापरिव्राजिकाउपदर्शिकास्वकेपुरिमन्तेविसर्जेनस्वरेणाभिसंस्कारेणस्वाध्यायंकरोति॥सोब्राह्मणोतांपरिव्राजिकामुपसंक्रमित्वापृच्छतिभवति॥त्वंमयासार्द्धंप
रिषमध्येकथयिष्यतितेनयेष्टछितातेहिसापरिव्राजिका॥त्वंमयासार्द्धंपरिषमध्येकथयिष्यसि॥सोदानिआह॥वाढंकःसंदेहःअहंत्वयासार्द्धंपरिषमध्येकथयि
ष्यामि॥अन्येनवायेनश्रद्धावादिना॥सोदानिब्राह्मणोतरुणोअभिरूपोसापितरुणीपरिव्राजिकाअभिरूपातेषांपरस्परस्यमूलेसहदर्शनेनान्तोस्नेहंनिपतितो॥
सोदानिब्राह्मणोपरिव्राजिकामाह॥भवतित्वयाअर्थिको॥सापरिव्राजिकाआह॥अहंत्वयाअर्थिका॥ब्राह्मणोआह॥भवतियेनतथाकरोम॥यथास्माकंपरस्पर
स्परसमागमंचभवेपरोचजानेय॥वयंतत्रपरिषामध्येअभिसमयंकृत्वासपिष्याम॥योअस्माकंनिगृह्णेयतेनतस्यशिष्यत्वंउपगन्तव्यं॥नात्राश्चर्यंयंस्त्रीपुरुषे
हिस्त्रीनिगृहीताअथपुनर्भवतिसमन्निगृह्णेयततःअहंसर्वलोकस्यक्षिप्तोचपरिभूतोचभवेयंयंवयुलभत्वायेस्त्रीमात्रायेत्वंनिगृहीतोतिभवति॥तथाकरोहियथा
हंभवतिनिगृह्णेयंततोहंममशिष्याभविष्यति॥तदेवमस्माकंपरस्परंसमागमंभविष्यति॥वचमंकविज्ञाविष्यति॥सोदानिपरिव्राजिकाआह॥एवंभवतु
सोदानिब्राह्मणोएवंतायेपरिव्राजिकायेसार्द्धंसमन्त्रेत्वानिर्धावितोसचततोसप्तमेचदिवसेतत्रचतुरक्षेबहूनिप्राणसहस्राणिसमागतानिराजामाथुरोस
मागतोश्रेष्ठिप्रमुखंनिगमंसार्थवाहप्रमुखावाणिजग्रामोसमागतोपुरोहितोप्रमुखाब्राह्मणपरिषासमागताअष्टादशश्रेणीयोसमागतावोऽग्रमगाब्राह्मणानी

च्चति ॥ भगवानाह ॥ षष्ठो अधिपती राजा राज्यमोत्ति रजस्वरो ॥ अरक्तो विरजो भवति रक्तो बाला ति उच्चति ॥ एलपत्रो आह ॥ केन सो बालो उच्चति किं तु दति परिडतो ॥ योगक्षे
मि कथं भोति तं मे आख्याहि पृच्छितो ॥ भगवानाह ॥ योगे हि उच्चति बालो योगं तु रति परिडतो ॥ सर्वयोगं संप्रयुक्तो योगक्षमी ति उच्चति ॥ एलपत्रो आह ॥ उघोउवो ति उच्च-
ति जो ताति किं स्वप्नं च न मे दर्शनं ॥ स्वप्नं च निरीक्षमाषति तन्मतं उदीरय छिन्द संशयं ॥ देवता आह ॥ स्वसंहृष्टो महावीरो मृगराजान्तरास्तनो ॥ धर्मं श्रेष्ठ प्रकाशेन्तो सिंहो व गि-
रिकन्दरे ॥ चिरस्येव तद्द्रक्ष्याम तारकैरिव लक्षणोः ॥ विचित्रगात्रं उद्भस्य वरउदिनो चिरस्य श्रोष्यामि वाणिं वल्गुस्वरोपमां ॥ अनित्यदुःखमनात्मेति सर्वक्लेशप्रदायिणी ॥ हृ-
नु श्रुत्वा धीयानवां धायां वाणिं वल्गुस्वरोपमां ॥ सो अर्थंप्राप्या मतीर्थ्यभ्यः आख्या देवानरर्षभं ॥ इष्टालोकार्थवरं महर्षिं महायशं काश्यप अर्थदर्शी ॥ सर्वस्य पुभस्य मूले शी-
लं च भरीववालं ॥ छिन्नातपत्रको वनान्तरस्मिं पथा शालारं मुनिनो अक्वत्वा खरिडतु धिक्षा ॥ परमार्थदर्शिनो स्वर्गो द्भुतो वीर्यमुपेहस्कृ ॥ पत्तलिगात्रे उगिरिप्रकाशा
सावालिकाव स्थिमनन्त उधिःशाटिति गात्रारिग्उ स्वार्दिं तस्य ततो प्रवोचि विशालकीर्त्तिं ॥ पृष्टो भिधर्मं तव अहं शासिनेत्राक्षन्तः सूर्यमिवोदयन्तं ॥ आख्याशया दिस
मरीचिजित सा ॥ सो नालकस्तस्य भेष्यति तीर्थ्यपानिधु ॥ इमं विकल्प संदेहं इष्ठाउः शीलसंभवं ॥ अष्टुकरोठ रुदन्तो पिकाशीलं न भुंचावरेत ॥ सच प्रमोदो प्रताततयं भवेखश-
रीरे स्वचराचरोपलो ॥ व्याकर्षेत तत्वर्थकी ईशोस्मृति सो मैत्रेय गोत्रो भवरागमुदनो ॥ नालको कात्यायनो भगवतः पादे शिरसा वन्दित्वा भगवन्तमेतदुवाच ॥ पुरोहितो मम
पिता तो धाहारस्य राजिनो ॥ उत्पादेषु विनयेषु कोनक्षत्रेपु गतिं गतो तं मे पिता अवचसि अर्थकामानुकंपको ॥ बुद्धो लु पुत्र उत्पन्नो गच्छ्या वीन प्रव्रजा सो ह भगवान्तं प्र-
व्रजो मा बुद्ध प्रव्रजाहि मं ॥ वैराचयेहि संपन्नो वाचा वा भाषन्त तथागतो ॥ कात्यायनं बालराप्त एहि भिक्षु ति आलपे ॥ सास्य तस्य प्रव्रज्यो अभूच्च उपसंपदा ॥ आयुष्मान्कात्यायनो अन्य-
सिरतेश्रवनं असितस्य यथा गाथा त्वं तु गोतम रद्द्यामि सर्वेष धर्माण पारगं ॥ अनागारं उपेतस्य भिक्षाजीवं चिकिर्षिता ॥ मुनिप्रत्याकारं धर्मं मानेयं उत्तमं पदं ॥ भगवा

ताह॥ मौनेयं चरश्च क्षिमालकिन्निभगवानुच्चरंडरभि संभुरां॥ हन्तते तंव वक्षामि संस्तवस्य दृढो भव॥ समानभोगं क्रुर्यासि ती मे आकृष्टविन्देति॥ मनोप्रदोषं रक्षेसिक्षा नो चानुमतो भव॥ उच्चावचानि श्वरन्ति देवा अग्निशिखा इयं॥ नारीमुनिं प्रलोभाये तावते मां प्रलोभयं॥ विरतो मैथुनो धर्मे हित्वा कामपरो भवेत्॥ अविरुद्धो असंरुद्धो ये सत्वा त्रसस्थावराः॥ अनात्मनात्तथान्येषां तथात्मनो आत्मानं॥ उपमां कृत्वा नैवं च नैव हिंसेन घातये॥ हित्वा इह अतिक्रास्य अनिच्छो भोतिनिहतो॥ त्यजइच्छां चलोभं च यत्र शक्ता पृथग्जनाः॥ परिग्रहेनो परिवर्जेया सो तरेतरकं इमं॥ ततो रात्रिं निवसतो ग्रामं पिण्डाय ओतरे॥ आह्वयं नाभिनन्देया अविहारं च ग्रामन्तो॥ समुनि ग्राममागम्य कुलेषु सहसञ्चरो॥ घासेसि णो छिन्नघासो न वाचां प्राकृवतां भणे॥ स पात्रपाणी विचरेया ग्रामे अमूको अमूकसंमतो॥ तदानं निन्दिना सन्तारो भवत्ययं॥ अस्ति सिइनिनिते साधनको भद्रमस्तुते॥ उभयेनेव अदृशो रूक्षं विनिवर्त्तये॥ सो पि पिण्डचारं चरिय वनन्तं॥ अभिरमेय दुमो दरो पितासो॥ अल्पेच्छ्रास्या स्यलोलुपसो वृक्षमूलोपगतो॥ आसनो पगताऽभूति ध्यायेति अतोभया आत्मानं नाति तोषयेय स्यत्र सरिता नास्ति॥ छिन्नश्रोतस्य भिक्षवः कृत्याकृत्यप्रहीणस्य परिराधनमुच्यन्तः॥ एवं लयनमाख्यातं संबुद्धेन प्रजानता॥ एको च अभिरमिष्या मस्त्वं गच्छामि दश दिशा वायो ते यं उपेष्यसि क्षुरधारोपमं॥ भवजिह्वायतालु सा आयता दृशं संयतो भवति रागगध्यो असितो वृक्षमूलपरायणो॥ एकाशनस्य शिक्षासि श्रमणोपासनस्य च॥ कृत्वा च ब्रह्मचर्यं ध्यानध्यायिनां कामत्यागिनां॥ ततो रिर्हिं चतुःसांच कृपो शिक्षियमाने न न पारं द्विगुणायति॥ नापि चैवं अगुणाधितो उच्चावचा प्रतिपदा श्रमणे न प्रकाशिता॥ तं न शोणु विजानाति अल्पं बुभ्रवरेषु च॥ सन्तो द यन्ति कुरागघोषान मेवमहोदधिः॥ यं दुनो नकं शान्तिमियं पूर्णं शान्तमेव तं ऊनकुम्भोपमो बालो हृदपूर्णोव पण्डितो॥ योऽमुनी बहु भाषति उपेतं अर्थसंहितं॥ जिवा रासा क्षाकुर्यी यज्जानन्तो बहु भाषति॥ यो च धीरो मितभाषी तं बहुभाषित संहृतेन मौनं न महति समृति मौनमध्यगान्ति भगवान्॥ ॥इति श्री महावस्तु अवदाने नालकप्रश्नः समाप्तं

जातमात्रो उभानोऽस्मि मेत्तुः उदकधारो ॥ उष्णाच शीतलाच दशशतरश्मिसगोत्रं नस्मि प्रियं मे ॥ यं प्रव्रजे प्रहायकामसुखां यं च सप्तवरतनान्वितं एवमलाभीयां दशशतरश्मि
सगोत्रनं प्रियं मे ॥ अवहाय महीं च ज्ञातयो च रथरतनानि प्रहाय सप्तधीरा ॥ जातीमरणस्य कांक्षिअन्तो दशशतरश्मिसगोत्रं नं प्रियं मे विरमहि आभाउ पारमासि भग
वंतो चिनेतराविकुणमाने स्वकान तु खीभवन्तु ॥ दशशतरश्मिसगोत्रनं प्रियं मे अप्रतुतिहिताजिनशक्यपरमप्रतीतमनाव आर्यपरिषा ॥ शक्रदमनउपेसि काल
दशशतरश्मिसगोत्रनं प्रियं मे ॥ यथा तव प्रशीधी अमृतपुरलाय यथा समरागतो आसि ॥ लोकनाथ प्रशीधि अगमोच ते समन्ते दशशतरश्मिसगोत्रनं प्रियं मे ॥ न
वदृशा दिशातं गतो अरागे जनविप्रये पुवचनानि कवित ॥ उत्थे परमगति गतोऽसि धर्मतायै दशशतरश्मिसगोत्रं नस्मि प्रियं मे ॥ दृष्ट्वा भगवां सुखी अरोगी दृष्ट्वा कार्यं हृदं त
नसहस्र ॥ दृष्टा तमनिउतो न्यास सैन्या दृष्ट्वा यतेसना पतीया आत्मा पि दृष्ट्वा चास्य प्रतिशृङ्गो षि वीर दृष्ट्वा धर्मेण धर्मचक्रं दृष्ट्वा वर्त्तये महारणायुपेतो ॥ दृष्ट्वान धीतो नेमि
हृतादो दृष्ट्वा नेमी निवारिता लिकश्चित ॥ दृष्ट्वाय जिनेन धर्मे पालो दृष्टो ते सात्तर्यं तिनाजि वीरः दृष्ट्वा मे अभ्रषि दिव्यं चक्षु दृष्टा श्रोत्र समाप्तपा अभ्रषि ॥ दृष्ट्वा हिमव
तो स्तुवा दृष्ट्वा ते समिति दृष्ट्वा इहमे ऋषिपंचाभिज्ञा दृष्टा शिष्याविधेयता अभ्रषि ॥ दृष्ट्वा मोन पापसंगता स्म दृष्ट्वायं अतुभो मे धर्मेन राज्ञा दृष्ट्वा इरराउपागता स्मा ॥
दृष्ट्वा अतिसमेचत मसमा दृष्ट्वा स्म विसारदा ते धर्मे दृष्ट्वात्मन विशिमावमतपाप्ता ॥ स्वयंभु नरा जिनि स्पडरतो आउष्मांउ गौकथितमार्गो वारवारा यां ऋषिपत्तने
मृगदावे आनुमना अनुमोद धर्मपात्रं ॥ ॥इति श्रीमहावस्तु अवदाने आडप्म तो पुरगिध्मेन्यायत्रणी पुञ्चस्य वस्तुसमाप्तं ॥ ॥भगवां सम्यक्संबुद्धो पदर्थं सतु
दृशतानमर्थं अभिसंज्ञापयित्वा पारासागतं विहरति ॥ ऋषिपत्तने मृगदावे शाक्यं देवानां च मनुष्याणां च विस्तरेणानि यं नं कृत्वा अवन्ती उमर्कटके नाम निगमं तत्र
ब्राह्मणा यामदा याता मोलारा को उरू भक्तस्य तोरणाहारकस्य प्ररोहितो राजा वायोआयो मनधनो महाभोगो प्रभूतभोगो प्रभूतस्वापदेयो प्रभूत धनधान्यकोशकोष्ठागारो

प्रभूतजातरूपरजतवित्तोपकरणः प्रभूतदासीदासकर्मकरपौरुषेयो प्रभूतहस्त्यश्वाजगवेडको कात्यायनसगोत्रको ॥ तस्यदानि द्वे पुत्रा एको नामेन द्वितीयो च उत्तरो
उत्तरो जेष्ठो नालको कनीयसो पण्डितो निपुणो मेधावी उद्घटितज्ञो नीश्चावुद्धिको तेषां मातुलो असितो नाम ऋषि अवन्तिषु विन्ध्यपर्वते आश्रमपदे ऋषिप्रव्रजितो निवसति ॥
पंचशिष्यशतपरिवारो मूलफलभक्षो उञ्छवृत्तिको पंचमाणवकशतानि मन्त्रे वेदां वाचयति ॥ उत्तरेण तहिं गत्वा वेदा अधीता ॥ सो दानि संगीतिं कृत्वा पितुः सकाशमागतो ॥
सो दानि पितुः उपनीतो अभ्यन्तरे ये च ब्राह्मणा वेदपारगा तां अनुयोगं देति ॥ तस्यानुयोगं देन्तस्य नातिवेदानि नालकेन सर्वाणि ओगृहीतानि ते चापि पितुः पश्यन्ते तेषां ब्राह्मणानां वेद
पारगानां उपनीतो तस्य भ्रातुः सकाशातो वेदानि श्रुत्वा अनुयोगो दिन्नो ॥ तस्य ता पिता तेन ब्राह्मणा वेदपारगा विस्मिता अहो माणवकस्य बुद्धीति ॥ सो दानि मातापितृहि वुच्यति
बुद्धो लोके उत्पन्नो गच्छ प्रव्रजाहीति ॥ सो विन्ध्यपर्वतं गत्वा मातुलस्य असितस्य ऋषिस्य आश्रमे ऋषिप्रव्रज्यां प्रव्रजितो तेन पूर्वं तेन घटन्तेन वायमन्तेन पूर्वरात्रापररात्रं प
रात्रं जागरिकायोगमनुयुक्तेन विहरन्तेन चत्वारि ध्यानानि उत्पादितानि पंच अभिज्ञा साक्षीकृता ॥ यदा भगवां अनुत्तरां सम्यक्संबोधिं संबोधि प्रहत्तप्रवर्तयं धर्मचक्रो वाराण
स्यां विहरति ऋषिपतने मृगदावे देवमनुष्याणां अर्थे च यां च चमाणवकशतानि सहस्राणि अमृतं प्रापयन्तो तदा नवासिको असितेन ऋषिणा उच्यति बुद्धो लोके उत्पन्नो गच्छ
प्राचीनं प्रव्रजाहि ॥ सो दानि ऋषीपंथानं अनुपूर्वेण वाराणसीं आगतो वाराणस्यां षट् शास्तारः प्रतिज्ञावसेतुः काश्यपो पूरणो मस्करि गोशालीकपुत्रो अजितो केशकम्बली
ककुदो कात्यायनो संजयी वैरट्टिपुत्रो निर्ग्रन्थो च ज्ञातिपुत्रो तेषां नालको षण्णां शास्तारं प्रतिज्ञातां उपसंक्रान्तो न चास्य चित्तमाराधेन्ति ॥ चत्वारो महानिधयो संखो वाराण
स्यां मिथिलायां पण्डुको कलिंगेषु पिंगलो तक्षशिलायां एलकपुत्रो वाराणस्यां संखस्य मासिको समाजो वर्तेन्ति ॥ तहिं निधानाधिपतयो नागराजानो निमन्त्रितका आगता तत्र
च एलपत्रेण नागराज्ञो प्रश्नां पितो ॥ स तां यो प्रश्नां विसर्जेन्ति तस्य दीपत्तावसी शिति सुवर्णा सहस्रं वा ॥ किं अधिपती राजा कथं भोति राजस्वरो कथं स्व विरजं कथं बालो ति उ

THE INSTITUTE FOR ADVANCED STUDIES OF WORLD RELIGIONS

FILM—STRIP NO.
MBB—1971— 22-22

BUDDHIST SANSKRIT
MANUSCRIPTS

भाषे॥आमन्त्रयसिभवन्तोऽत्रवन्याममरोचति॥अहंकाकेवडुर्मेधोमाकामाराणांवसमन्वगा॥षष्ठीनगरसाहस्रीरीराज्यमकण्टकं॥तत्पुत्रप्रतिपद्याहिराज्य
निर्यातयामिते॥अथैवप्रव्रजिष्यामिकोजानेमरणंध्रुवे॥नहिनःसंगमंनेनमहासैन्येनमन्युना॥नाहंकाकोवडुर्मेधामाकामानांवशमन्वगा॥षष्ठिंनागस
हस्राणिपवसर्वैर्नलंकृता॥दक्षिनावनसम्पन्नाहेमकन्यिकतासमा॥आरुढापाशभृत्नयष्टीतोमरणिगदाध्रुवा॥तान्पुत्रप्रतिपद्यस्वराज्यंनिर्यातयामिते॥
अथैवप्रव्रजिष्यामिकोजानेमरणंध्रुवे॥नहिनःसंगमंतेनमहासैन्येनमन्युना॥मोहंकाकोवडुर्मेधोकामानांवसमन्वगा॥षष्ठिमश्वसहस्राणिसैन्धवाशीघ्रवा
हिनी॥सर्वालंकारभूषितानांभ्राणरूपावसर्वशो॥माहंकाकोवडुर्मेधोकामानांवनमन्वगा॥षष्ठिंधेनुसहस्राणिसर्वैकंशोपदोहिनी॥तांवपुत्रप्रतिपद्याहिराज्यं
निर्यातयामिते॥अथैवप्रव्रजिष्यामिकोजानेमरणंध्रुवे॥माहंकाकोवडुर्मेधोमाकानांवशमन्वगा॥षष्ठिकन्यासहस्राणिआमुक्तमणिकुण्डलो॥तांवपुत्रप्र
तिपद्याहिराज्यंनिर्यातयामिते॥अथैवप्रव्रजिष्यामिकोजानेमरणंध्रुवे॥माहंकाकोवडुर्मेधोकामानांवशमन्वगा॥षष्ठिंनिधानसहस्राणिसौवर्णरूप्य
मयानिच॥तांपुत्रप्रतिपद्याहिराज्यंनिर्यातयामिते॥अथैवप्रव्रजिष्यामिकोजानेमरणंध्रुवे॥नहिनःसंगतंतेनमहासैन्येनमन्युना॥नाहंकाकोवडुर्मेधा
कामानांवशमन्वगा॥षष्ठिपारिसहस्राणिसौवर्णरूप्यमयानिच॥तांपुत्रप्रतिपद्याहिराज्यंनिर्यातयामिते॥अथैवप्रव्रजिष्यामिकोजानेमरणंध्रुवे॥
नहितत्संगतंतेनमहासैन्येनमन्युना॥नाहंकाकोवडुर्मेधोकामानांवशमन्वगा॥षष्ठिंनिधानसहस्राणिजातरूपमनन्यकं॥तांपुत्रप्रतिपद्याहिराज्यं
निर्यातयामिते॥अथैवप्रव्रजिष्यामिकोजानेमरणंध्रुवे॥नहिनःसंगतंतेनमहासैन्येनमन्युना॥नाहंकाकोवडुर्मेधोकामानांवशमन्वगा॥अथखलु
दीर्घाप्रकुमारोराजानंगाथायेऽत्यभाषे॥परेक्षंतमयास्तेमानाकालगतासमम॥नैवाहंप्रशक्षिष्यामिदैवनविनाजीवितुं॥यथाआरण्यकंनागएषतोऽन्वति

पावको॥ एवन्तेअन्वेषिष्यामिआदायसंभकंतथा॥ अथखलुभिक्षवोराजाअरिन्दमोअमात्यपरिषधंगाथायेअध्यभाषे॥ यथासामुद्रिकानावावाणिजानध
नार्थिनां॥ मकरोतत्रपाठेयोवाणिजांव्यसनंगता॥ माअयंअन्तरायंकरीममइमंकुमारंगृह्णित्वादीर्घायुराष्ट्रवर्द्धनं॥ क्षिप्रमन्तःपुरंनेथयासातादरतिवर्द्धनं॥ तत्रतेवर
यिष्यतिदेवकन्याशुभोपमा॥ ततोकुमारंगृह्णित्वामहामात्रापशखिनो॥ महताराजानुभावेनप्राविशेमिथिलांपुरिं॥ ततोखुब्जिकाउत्थायराजकन्याअलंकृता॥ आत्तु
कुमात्याभरणा॥ राजानमेतदब्रवीत्॥ नवोब्रवीमिगन्धर्वोशक्रोवासपुरन्दरः॥ राजानत्तीनेपृष्ठामिकथत्वमस्मान्नहासि॥ राज्यंवर्स्पीनमकरणकदीर्घायुकुमारंन
थासामात्यसधनधान्यं॥ अथराजानाराजकन्यांआह॥ देवोनवानागोनवागन्धर्वोनवाशक्रोनपुरन्दरः॥ मानुषोहंउग्रस्थोकोमेपृच्छ्त्वारिषभर्तुःशासनीमाहंकाः
कोवदुर्मेधोकामानांवशमन्वगा॥ अद्यैवकुर्यादाज्ञकोज्ञानंमरराष्ट्रवे॥ नहितंसंगदतेतेनमहासैन्यनमत्युना॥ इत्युक्तोसवराजातस्यैवश्रोणकस्यकृतेरानिः
कान्प्रव्रजितः॥ भगवानाह॥ तत्किंमन्यथेभिक्षवोअन्योसोतेनकालेनतेनसमयेनश्रोणकोनामऋषिर्नखल्वेतदेवंद्रष्टव्यं॥ तत्कस्यहेतोः॥ अहंसतेनकालेः
नतेनसमयेनश्रोणकोनामऋषिअभूषि॥ नान्योराजाअरिन्दमोडष्टव्यो॥ अयंसोराजाश्रेणियोविम्बिसारोतदापिएषोयोअस्यश्रोणकंकथेहितस्यविडः
नोरायोदिन्नो॥ इदानीपिएतेनपुरोहितपुत्रस्यविडनोरायोदिन्नोममबुद्धस्यवर्णाकर्णाभीति॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेपरिन्दमराजाजात
कंसमाप्तं॥ ॥इदमवोचद्भगवानात्तमनास्तेचभिक्षवोसावसर्वावतीपर्षत्सदेवमानुषासुरगरुडकिन्नरमहोरगभाषितमभ्यनन्दन्निति॥ ॥
इतिश्रीमहावस्तुअवदानपरिसमाप्तं॥ ॥येधर्मायहेतुप्रभावाहेतुंतेषांतथागतो॥ ह्यवदत्तेषांवयोनिरोधएवंवादीमहाश्रमणः॥ शुभं ॥

भासे॥आमन्त्रयस्सिभवन्तोऽपव्वज्याममरोचति॥अहंकाकेवदुर्मेधोमाकामाराणांवसमन्वगा॥षष्ठीनगरसारिणिस्फीरंरज्जमकरादकं॥तन्पुत्रप्रतिपद्याहिराज्यनिर्यातयामिते॥अद्यैवपव्वजिष्यामिकोजानंमरणंश्वुवे॥नहिनःसंगमंतेनमहासेन्येनमत्सुना॥नाहंकाकोवदुर्मेधामाकामानांवशमन्वगा॥षष्ठिंनागसहस्राणिपव्वसर्वेवनलंकृता॥दक्षिनावनसम्पन्नाहेमकव्यिकनातमा॥आरुल्हापाशश्रूनयष्टीतोमराणिगदाउधा॥ताबपुत्रप्रतिपद्यस्वराज्यंनिर्यातयामिते॥अद्यैवपव्वजिष्यामिकोजानेमरणंश्रुवे॥नहिनःसंगमंतेनमहासैन्यतमत्सुना॥मोहंकाकोवदुर्मेधोकामानावसमन्वगा॥षष्ठिमश्वसहस्राणिसैन्धवाशीघ्रवाहिनी॥सर्वालंकारभूषितानानाश्वरारूपाचसर्वशो॥माहंकाकोवदुर्मेधोकामानांवनमन्वगा॥षष्ठिंधेनुसहस्राणिसर्वेकंशोपदोहिनी॥तांवपुत्रप्रतिपद्याहिराज्यनिर्यातयामिते॥अद्यैवपव्वजिष्यामिकोजानेमरणंश्रुवे॥माहंकाकोन्वदुर्मेधोमाकानावशमन्वगा॥षष्ठिकन्यासहस्राणिआमुक्तमणिकुण्डला॥तावपुत्रप्रतिपद्याहिराज्यंनिर्यातयामिते॥अद्यैवपव्वजिष्यामिकोजानेमरणंश्रुवे॥माहंकाकोवदुर्मेधोकामानांवशमन्वगा॥षष्ठिंनिधानसहस्राणिसौवर्णारूप्यमयानिच॥तांपुत्रप्रतिपद्याहिराज्यंनिर्यातयामिते॥अद्यैवपव्वजिष्यामिकोजानेमरणंश्रुवे॥नहिनःसंगतंतेनमहासैन्यनमत्युना॥नाहंकाकोवदुर्मेधाकामानांवशमन्वगा॥षष्ठिपारिसहस्राणिसौवर्णारूप्यमयानिच॥तांपुत्रप्रतिपद्याहिराज्यंनिर्यातयामिते॥अद्यैवपव्वजिष्यामिकोजानेमरणंश्रुवे॥नहितत्संगतंतेनमहासैन्यनमत्युना॥नाहंकाकोवदुर्मेधोकामानांवशमन्वगा॥षष्ठिंनिधानसहस्राणिजातरूपमनल्पकं॥तांपुत्रप्रतिपद्याहिराज्यंनिर्यातयामिते॥अद्यैवपव्वजिष्यामिकोजानेमरणंश्रुवे॥नहिनःसंगतंतेनमहासैन्यनमत्युना॥नाहंकाकोवदुर्मेधोकामानांवशमन्वगा॥अथखलुदीर्घापुकुमारोराजानंगाथायेऽज्झभासे॥परिरक्षंतमयारंतेमाताकालगतासमम॥नैवाहंवशक्षिप्यामिदेवनविनाजीवितुं॥यथाआरण्यकंनागंएवंतोन्वति

पावको॥ एवन्तेअन्येपिब्यामिआरायस्तुभकतथा॥ अथखलुभिक्षवोराजाअरिन्दमोअमात्यपरिषद्यगाथायेअध्यभाषे॥ यथासामुद्रिकानावावाणिज्ञानध
नार्थिना॥ मकरोतत्रघाट्येोवाणिज्ञांव्यसनंगता॥ माअयंअन्तरायंकरीममइमंकुमारंगृह्णित्वादीर्घायुराष्ट्रवर्द्धनं॥ क्षिप्रमन्तःपुरंनेथप्रासादंरतिवर्द्धनं॥ ततस्तेचर
यिष्यतिदेवकन्यासुभोपमा॥ ततोकुमारंगृह्णित्वामहामात्रापक्रान्तिनो॥ महतारजानुभावेनप्रविशेमिथिलापुरिं॥ ततोखुरुकाउत्थायराजकन्याअलंकृता॥ आरु
कमात्याभरणाराजानमेतदब्रवीत्॥ नवोब्रवीमिगन्धर्वोशक्रोवासपुरन्दरः॥ राजानंतन्नीनेपृच्छामिकथंत्वमस्मान्नहासि॥ राज्यंचवर्षीनमकरुकदीर्घायुकुमारंन
थासामात्यंसधनधान्यं॥ अथराजानंताराजकन्यांआह॥ देवोनवानागोनवागन्धर्वोनवाशक्रोनपुरन्दरः॥ मानुषोहंउन्नस्थोकोमेपुष्ठत्वारिषभर्तुःशासनीमाहका ः
कोचदुर्मेधोकामानांवशमन्वगा॥ अद्यैवकुर्यादाग्निकोज्ञानंमरणाश्रवे॥ नहितंसंगदंतेनमहासैन्यनमृत्युना॥ इत्युक्तोसचराजातस्यैवश्रोणकस्यऋषेरन्ति ः
कान्प्रव्रजितः॥ भगवानाह॥ तत्किंमन्यध्वेभिक्षवोअन्योसोतेनकालेनतेनसमयेनश्रोणकोनामऋषिर्नखल्वेतदेवंद्रष्टव्यं॥ तत्कस्यहेतोः॥ अहंसतेनकाले ः
नतेनसमयेनश्रोणकोनामऋषिअभूषि॥ नान्योराजाअरिन्दमोद्रष्टव्यो॥ अयंसोराजाश्रेणियोबिम्बिसारोतदापिएषोयोअस्यश्रोणकंकथेहितस्यविष ः
नोदायोदिन्नो॥ इदानीपिएतेनपुरोहितपुत्रस्यविष्णुनोदायोदिन्नोममबुद्धस्यवर्णाकर्णामीति॥ ॥इतिश्रीमहावस्तुअवदानेपरिन्दमराजाजात
कंसमाप्तं॥ ॥इदमवोचद्भगवानात्तमनास्तेचभिक्षवोसावसर्वावतीपर्षन्तदेवमानुषासुरगरुडकिन्नरमहोरगभाषितमभ्यनन्दन्निति॥ ॥
इतिश्रीमहावस्तुअवदानंपरिसमाप्तं॥ ॥येधर्माहेतुप्रभवाहेतुंतेषांतथागतो॥ ह्यवदत्तेषांचयोनिरोधएवंवादीमहाश्रमणः॥ शुभं ॥

यामासूतर्थह्वयिख्यमिवनिर्वाह्वमनिर्वाह्वमनिर्वाह्वमलिर्वाह्वन॥ ८ ॥ह्रिंग्रंयलायनयदियूयंङ्हृखिलानूयलायन
नयमायंमितुयिलाःयवाहूकाम्ह यक्षौंयाहूयर्कयगुकामाम्ह ८ भिस्हूक्षमनक्षयुयिमगुावहूवाका
नुकायकजवमाह्वाययभिसमसूम मसूसमसूसमसूा ८ ॥ सूसूमसूसमसूसमसूसमसूा ८ ॥ १७०
मसूसमसूसमसवा ८ ॥यसूयसूसू यूसूयूसूा ८ वमसूमसूमवा ८ वयुायिवाभिवसूसमसूवसहूसूमसमसूम
सूसूसूमसूमसूमसूा ८ ॥ामारिभिरिभिरिभिरिभिरिभिरिभिरिभिरिभिरिभिरिं ८ वामसूभिरिभिसूामिरिसूामिरिसूभिन

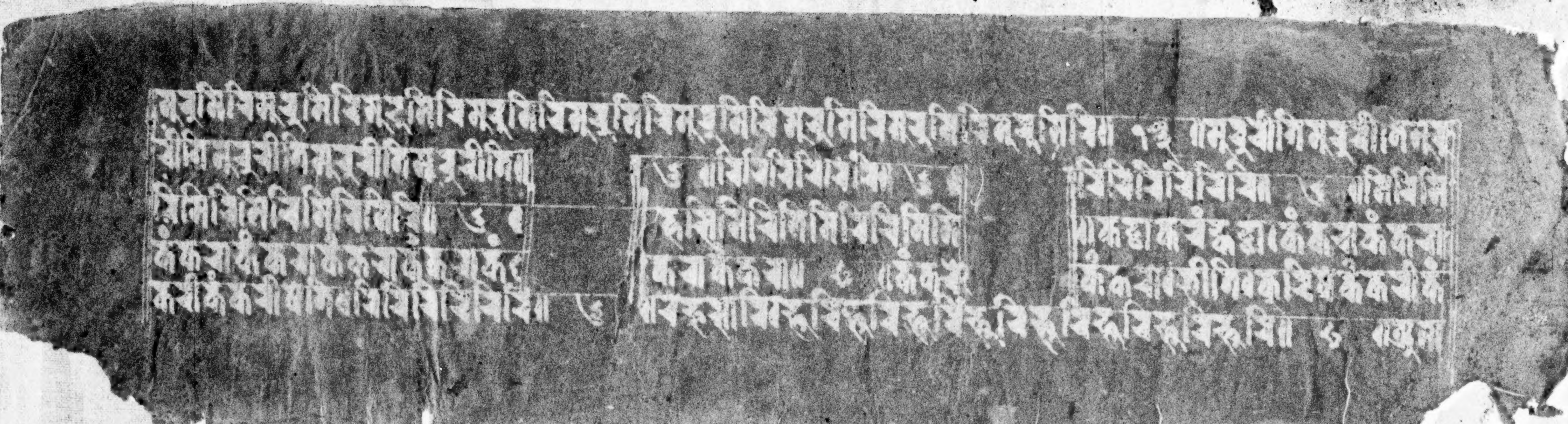

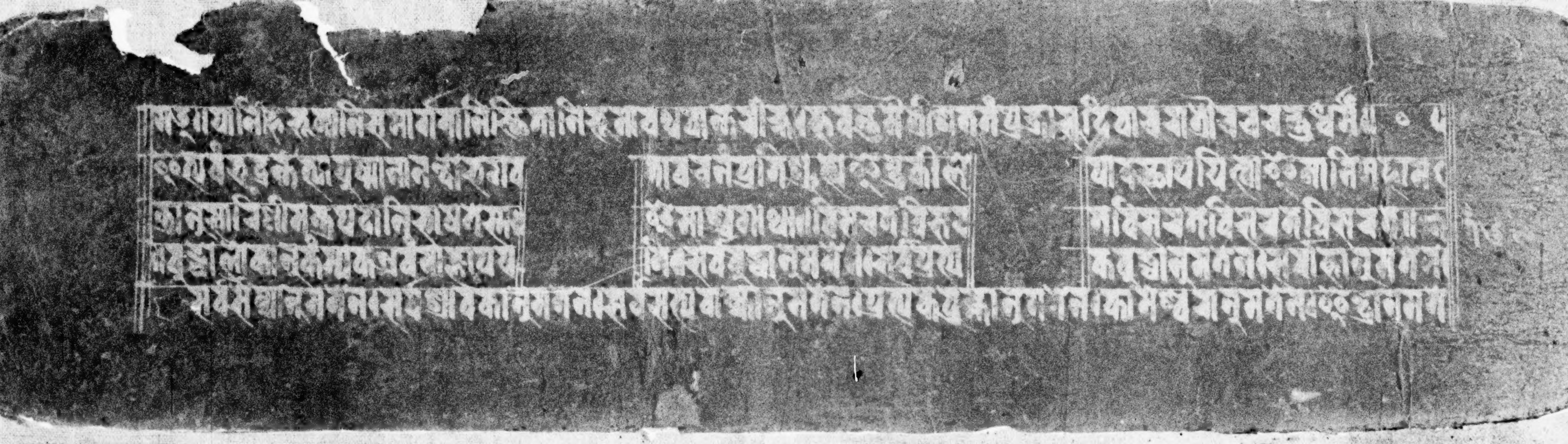

नादयानुगमेनानुपूर्वस्थानुगमेन सर्वज्ञतानुगमेनानुपूर्वस्थानुगमेन सर्वज्ञतानुगमेन । विस्रवणाविस्रवणे । विस्रवणावि

स्रवणाविस्रवणाय ॐ णमुज्ञालोः कानुकंपकत्वं मायायामि मङ्क्षममङ्क्षनमूङ्क्षनमङ्क्षणा ८

गमागिहृत्तुह्लाजियायहामात्तु । निर्व ङ्क्षानेर्वाङ्कनत्नुज्ञप्तविणामि मह्लादयामिदयादयतुरु ४ सुह्रका

ष्वयाः सत्त्वस्क्षकाः सयज्ञायामिका श्रयत्वावस्वलीकयालाः स्वप्न गियगागिमप्रुनकागिस्वदयगासह

ग्राधिप्रसुरङ्गध्यानध्यानिप्रसत्त्वसाहृयाधि । वङ्क्षनियहृणतहृस्याधि । हाबावणाहरियुसैव्यानियुवयाक्ति । पसर्वसत्त्वानां मे

इति ×

मिता यानिर्वः सर्वसत्वानी त्राथं द्वियय वायज्ञं नुमासे मा वर्ष के माना ना मस्सर्वः स्वाम्नि कवि य्यनिताया वा भ्रा सर्व ध्य न्मा धा मवि
र्ष्ययादं यः ध्युविः ध्युर्यि यक्षि ध्य र्निकें यः सर्व यः स्वामिनि कावि य निनयमिया वात. शर्वि वसम्. ज्ञाः स
र्वेध्य दाः क्षमिङ्गा र्थः मिङ्क्षै मा वः सर्यः स्वाम्नि कवि य्यानि या कस्मि नृज्ञा व सम्. मां निसर्व नयर्य यर्के यिना १३८
ःश्वार्यैयमृदिज्ञाः श्रावस्त्रिस्मिकवि ध्यानित्यधार्नि का लय ब वनिना यस्या वाश्री वृक्षाध्य याः मा याश्व इ मा
ज्ञाशीनूस्मा ःस्वाम्नि कवि यानियदाः आ ज्ञी लानयस्य ध्मस्य केय वक्ष नमज्ञा र्य सत्वा निवदगः सर्वस्वाम्नि कवि य्या निवय

३ सैं४ मत्वा२

१ना४

नमिर्थियगा वाःसर्वयस्या वास्रो वमस्थ वाःवसी कृगाःसर्ववाक्षःश्र र्वस्तिस्ति कवि वागिश्चस्वस्तियःकृ त्तुणीवर्द्धःस्वस्ति दयाःश्र
श्रकृकोःस्वस्ति सर्वाहि रुणीनसर्वय लंदिवाज्ञु वःश्रःवृद्ध्य यश्चानसाव नदवनामगन त्रवयायाथस्नामिद्यु
गःसर्वाः थयसाम त्क्षिमीस्वस्तिथा द्वियदस्राज्ञुस्वस्तिवाज्ञुवृष्य दस्वस्तियायुकृमुनार्वस्वस्तिध्या
याशेधुवमस्वस्ति सर्गेस्वस्तिदियास्व स्तिमध्यास्वनस्ति गवसयजस्व स्तिवास्रोज्ञुमाशेमायाय मावानमृ
नाघमश्चाःस वयाक्षःसर्वर मास्य कवयाःसर्वसाखिनःसज्ञुसर्वसज्ञुनिर्गा स्रयाभसर्वरङ्गाश्रिय स्वज्ञुमाकधिग्वत्याय मावा

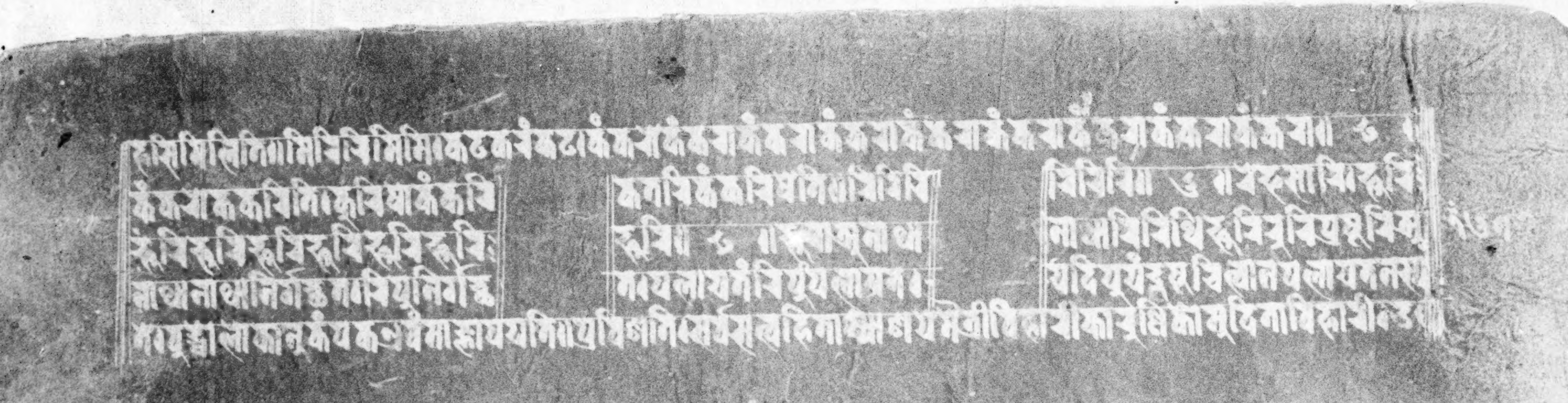

१८ मनाथ ४

पुरुषाविहाविच्छणमनुयवइसि॥ छा॥ सिद्धा॥ सिज्झवाथाकिनोदिनाथामार्यंबौदकमानौदिसनानौवाकिनौमिक्षौक्खाननाथ्रौनमणंथ

मेखायियवच्छवानामिकया॥ मर्वछार भलनायावयमहवइविसाकि इकायस्यकस्कविष्टुंस्कायिवलाद्व

मा॥ हानाकायिमोस्कनावया॥ मद॥ खमिकरिष्यामिमयाऊयाला स्कमालाइस्मिलिथवज्ञायमिनायक

इदघाक॥ मर्वधुघमालासर्य॥ खमि काविष्युलिन्बवणियंऊयाया साकाऊगयुनसर्वयहथअथ्युर

यसाक्सत्वालासय॥ खमिकरिष्यामिमायनमर्यऊयाध्वेनमत्रायिक्तनमायिनाव्यालिमयुजवानिथ्यंसर्य॥ खमिकरिष्या

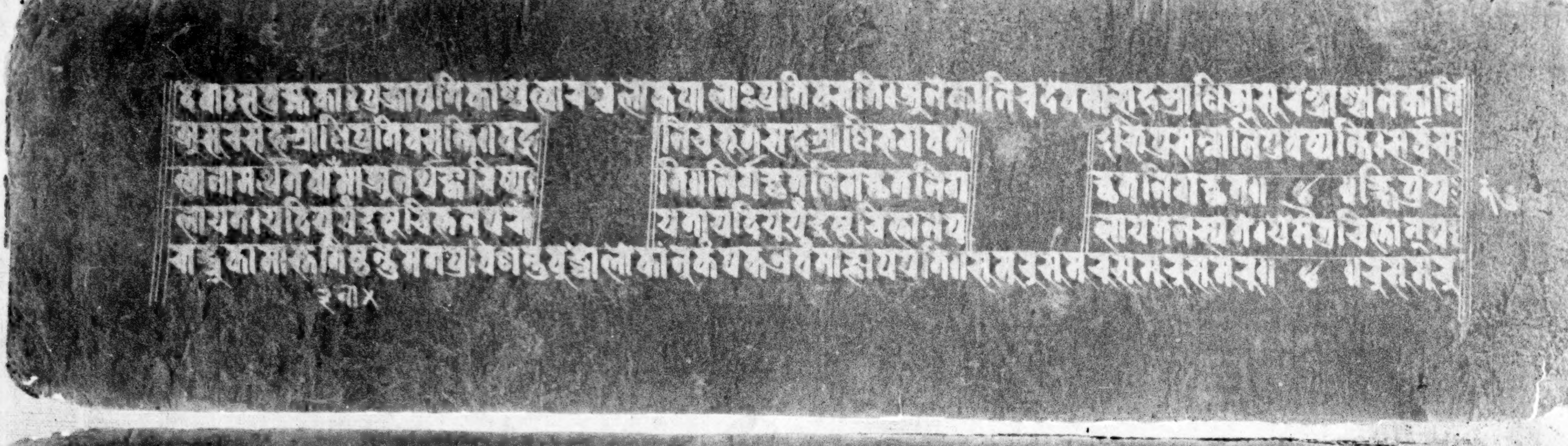

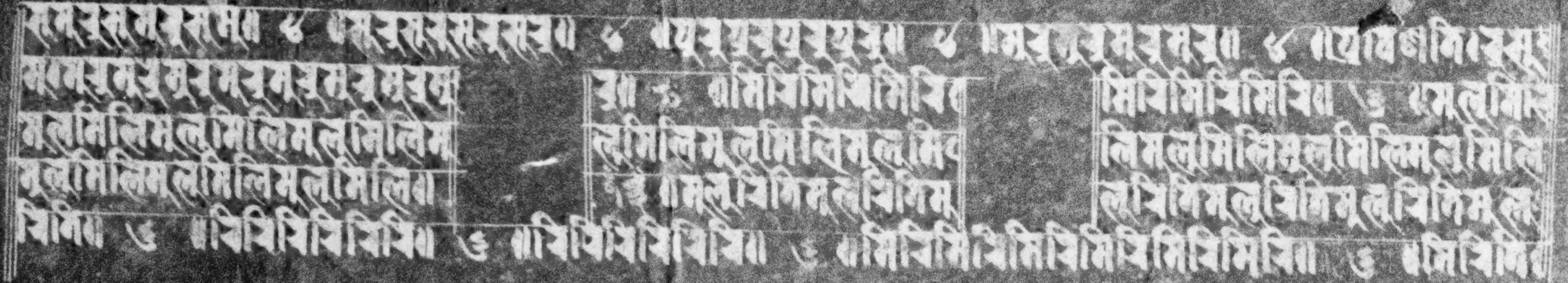

तमरतमरतमरतम॥ ४ ॥मरतमरतमरतमर॥ ४ ॥यरयरयरयरयर॥ ४ ॥मरतमरतमरतमर॥ ४ ॥[illegible]
मरमरमरमरमरमरमरमरमरमर र॥ ८ ॥मिनिमिनिमिनिमिनिमिन मिनिमिनिमिनिमिनिव॥ ६ ॥मलमिलि
मलमिलिमलमिलिमलमिलिम लिमिलिमलमिलिमलमिव लिमलमिलिमलमिलिमलमिलि
मलमिलिमलमिलिमलमिलिव॥ [illegible]॥मलचिनिमलचिनिम लचिनिमलचिनिमलचिनिमलः
चिनिव॥ ६ ॥चिचिचिचिचिचिचि॥ ६ ॥चिचिचिचिचिचिचि॥ ६ ॥मिचिमिचिमिचिमिचिमिचिमिचिमिचि॥ ६ ॥मिचिमिव

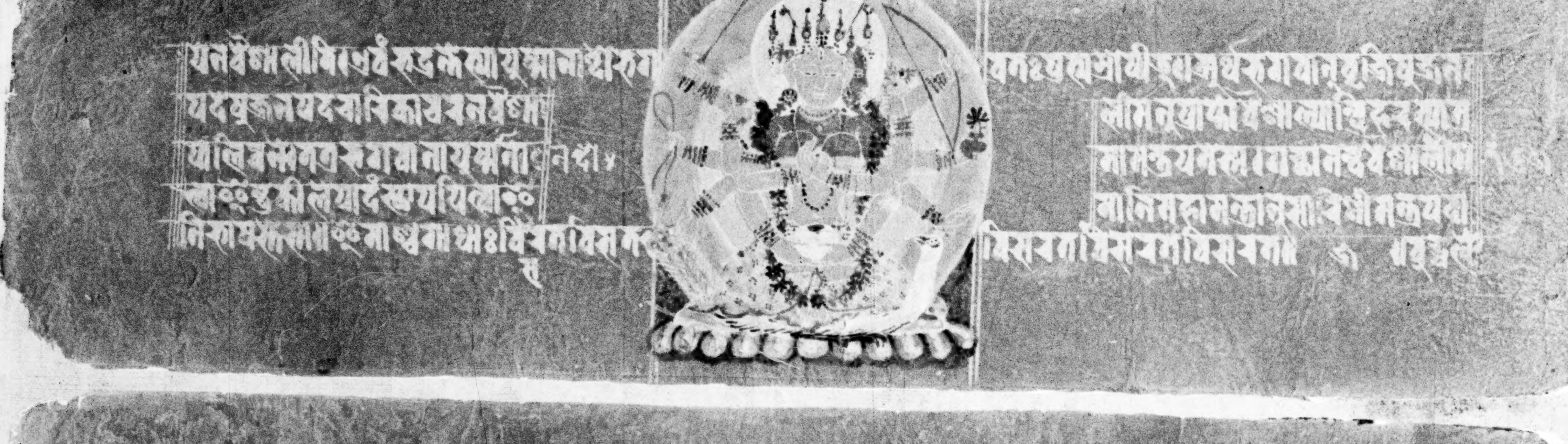

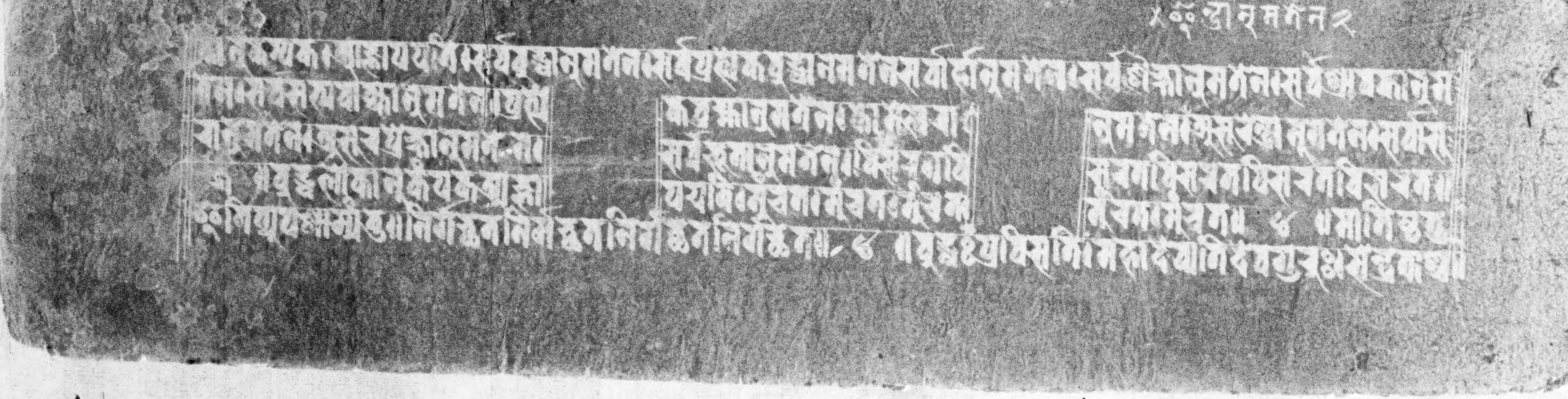

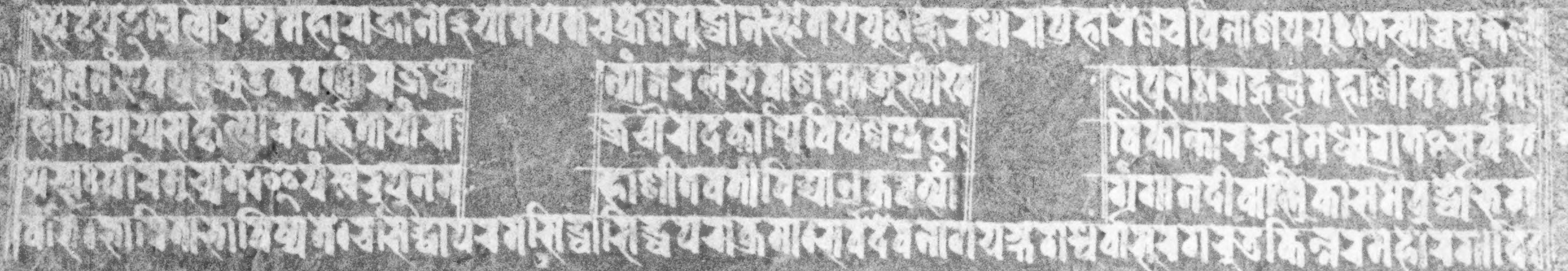

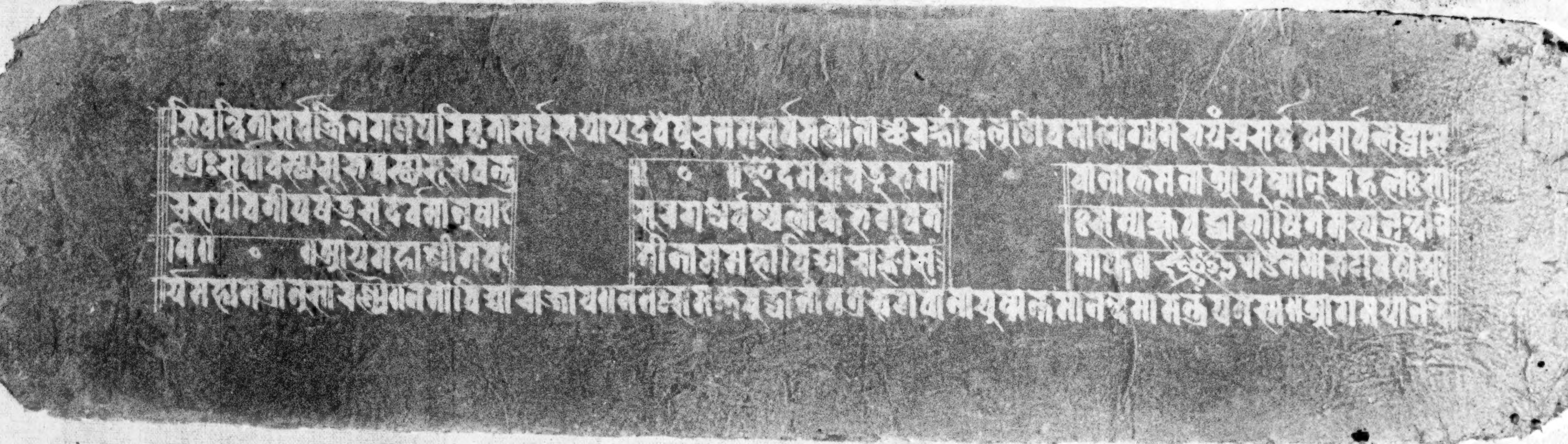

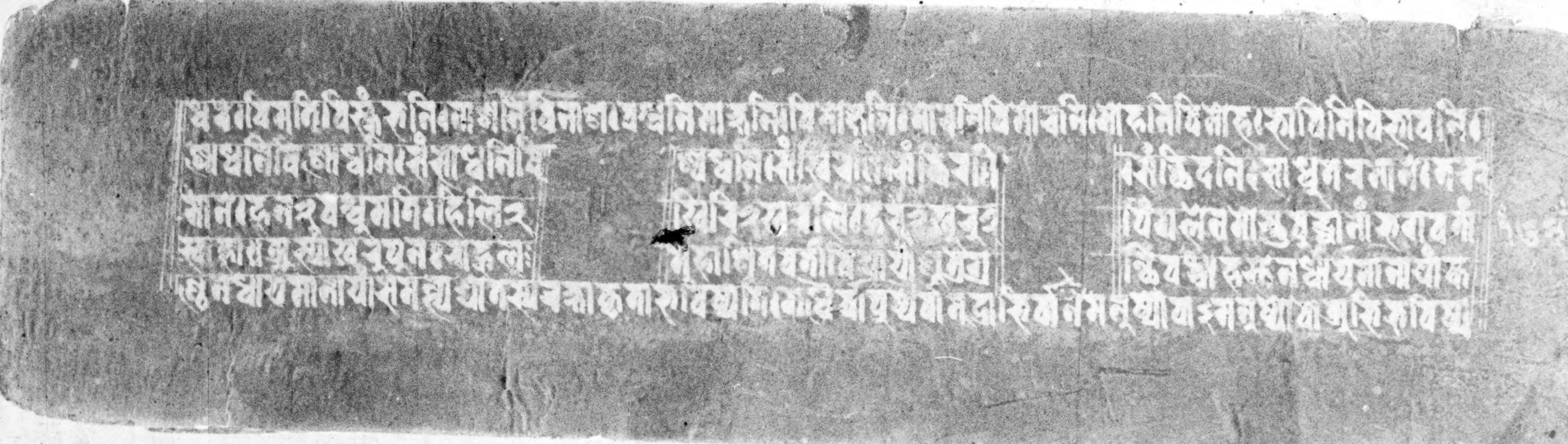

[illegible]

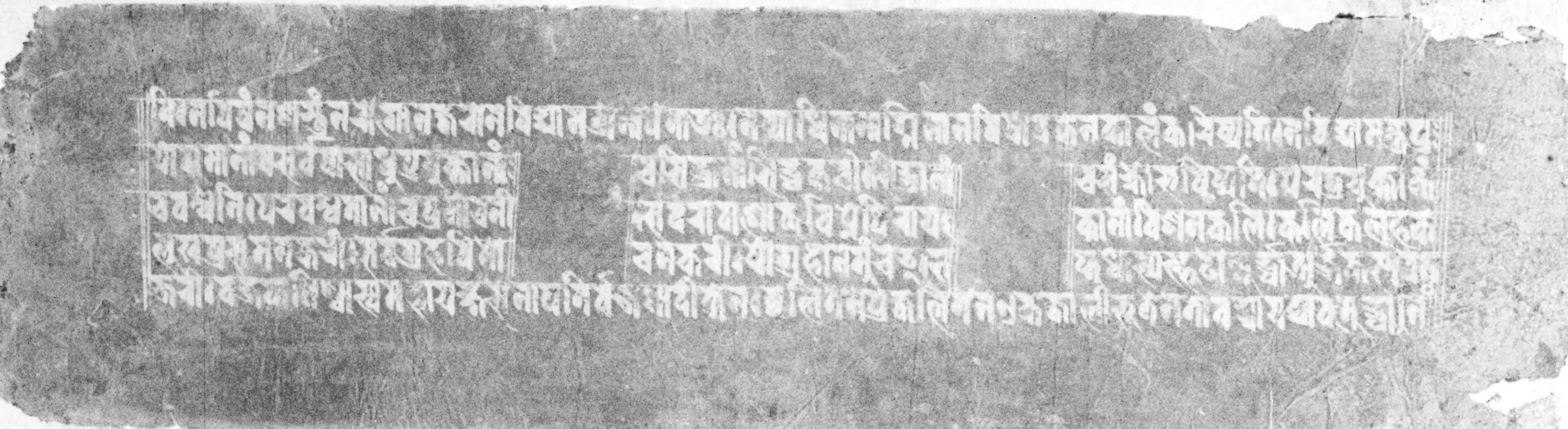

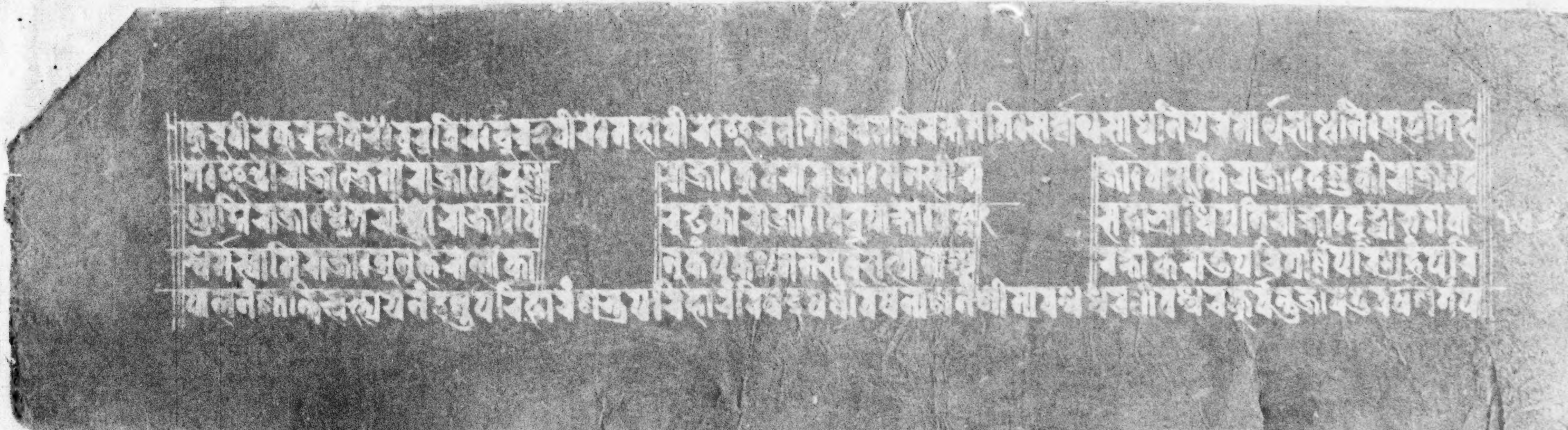

स्तुत्त्रयंङाभैवनद्य प्या ञ्हलामिलाडत्य लाव ञ्हलमामिविवह्म तमिवह्नवमलिम ञ्हनमिव ञ्हुरमभिव ञ्हलुरमभिव ञ्हलत्वय
रयवद्रुवुरमभिव ह्रुभिवञुवव कोकलिकेवञ्शिर्यल्यारियमव सामलमवञ्हलो ञ्हुलाभिरवर्षाङ्ग
ययद्धवयमाभिव ञ्हुलुमाभिव ञाय्य स्थि लिङ्गिवारुलिवलालौ हिव ञ्हमुञ्हवय ञ्हुनवकोलोकिञ्हव
कयुवरुञुमाभिव ञ्हलैयाम ञ्हमाम लिवयञ्हामवाल्यहिल ञ्हयासि मञ्हवलै ञ्हयवलोकि ञ्हल ञ्हव
लिमञ्हु ञ्हुर्यश्वया ञ्हयाभिका ञ्हायामयाहिलिव ञ्हुर ञ्हर ञ्हवर ञ्हुषिर ञ्हलव ञ्हय ञ्हव ञ्हुरमभिव ञ्हमभि थुव ञ्हवाथवञ्हि

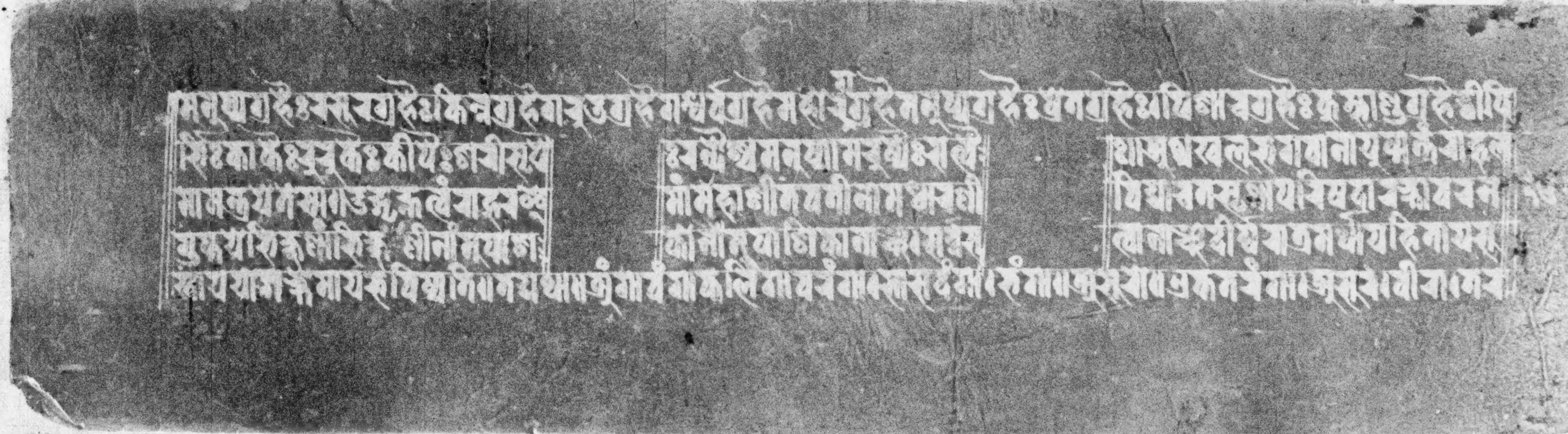

यीयावलवश्वीयावकवश्वीयावकवश्वीयावलृस्वाकिसयाहंसाहंसाकिसयायिथिमलावमदाकिश्वायिदठिकावकासृढिकावजुं

श्रीवबाहृयालिकावलाग्रलाविकाव गलिथियिलिवहिलिवममाथिव ममाभिवबुलुनद्रवलुदलवलवलु

खुलवुलनठवखुलुनाभिकुनाङिव दावीठकिदयाठकिकावमवी ठक्किरवनवाठकिवश्वाभियवश्चाकि

वखुलिथगालिवमावीथिवस्वसिथं याधिवजवहिमावयधीवसूधूमा लिकावकवकाविकावकवकाविवव

खवनाठिकावकाकालिकावललमानिवलङ्गमाभियययादक्रुलेवमल्थवडस्थसंस्वावयिवकलवश्वीशवजयविवजवश्यिवव

सक्षुदेवनागयक्षगरुडकिन्नरमहोरगायगायक्षराक्षसमनुष्यामनुष्यस्कसर्वेराचारगाराधिपतयुनस्कन्धविद्याविद्याक्षार्यमहा
मायूर्याविद्याराज्ञ्याःसर्वेनस्तुयस मरवासुपिलक्षासमायः॥ ॐ नमो रत्नत्रये आर्यमहा
ीकायथीमन्त्रँमयाङ्घ नमः काश्मश्च नयरुवायावाङ्कन्ठकृपित्य: निस्मायीनवननमहाभ्मश्ननलुक्षु
कायनतपदक्षानमायुष्मानूवाङ्क्ष ङ्गोराविरूफ्कमवदयन्दैन वायदैयक्षवृन्दैवाक्षसवृन्दैवेम्बुकमा
दैनरवृन्दैः किन्नरवृन्दैः गरुडवृन्दैः गन्धर्ववृन्दैः महोरगवृन्दैः मनुष्यवृन्दैः अमनुष्यवृन्दैः यक्षवृन्दैः राक्षसवृन्दैः पिशाचवृन्दैः

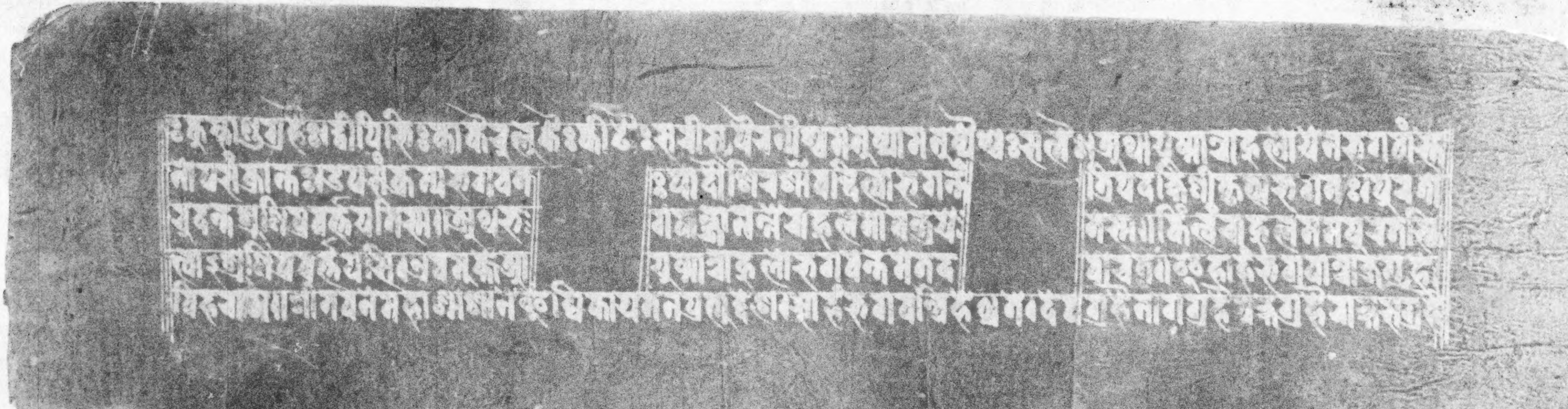

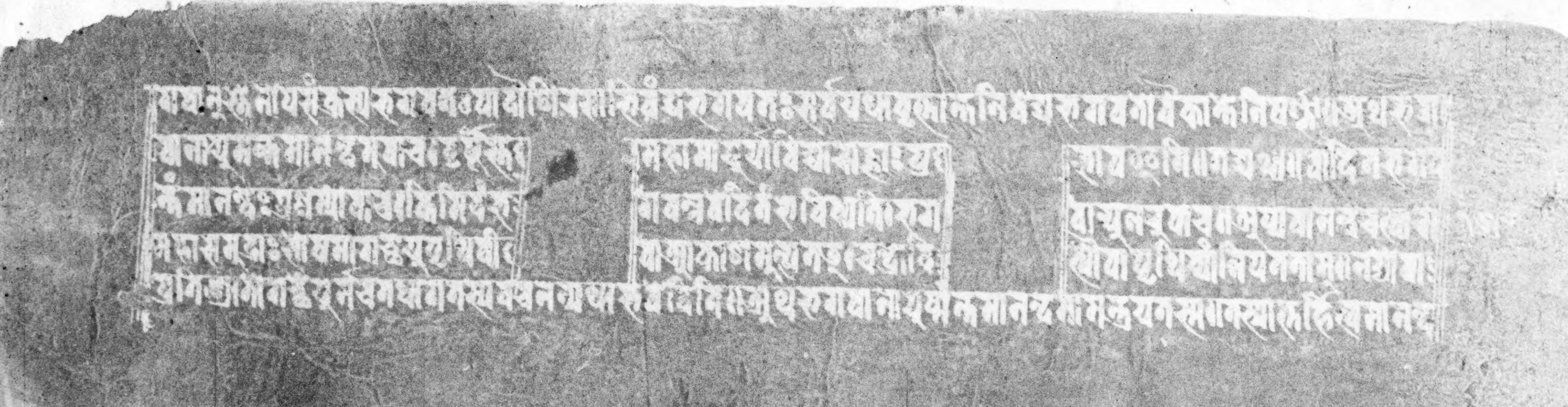

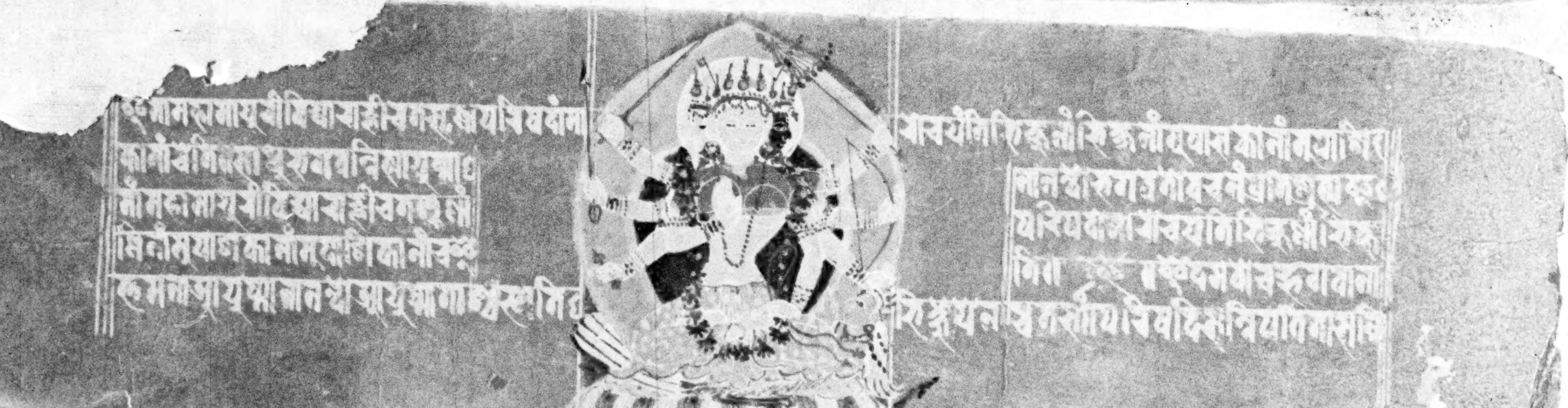

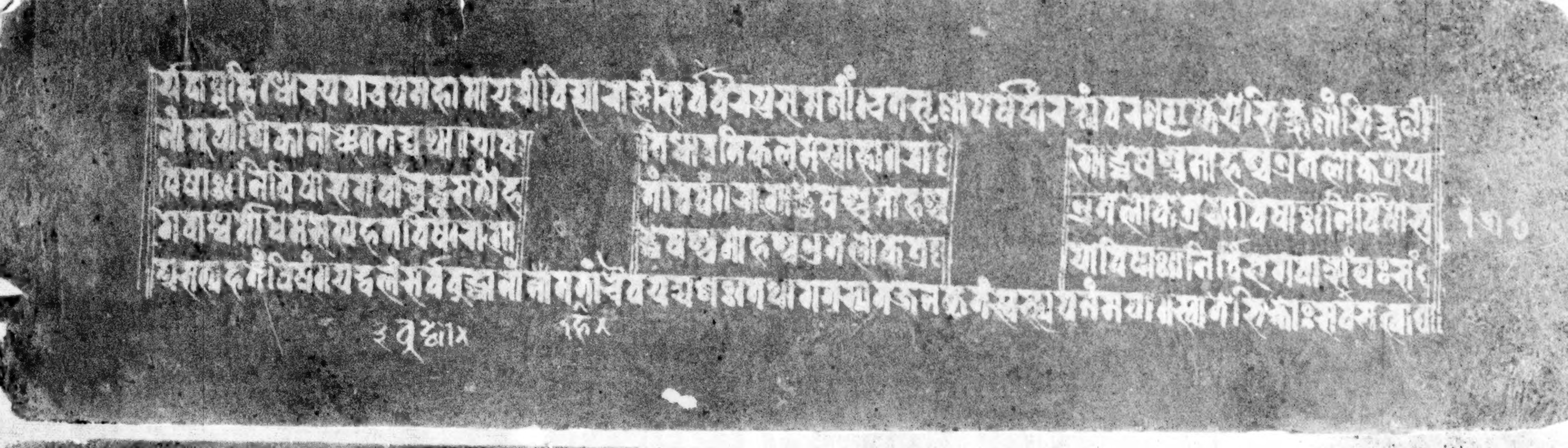

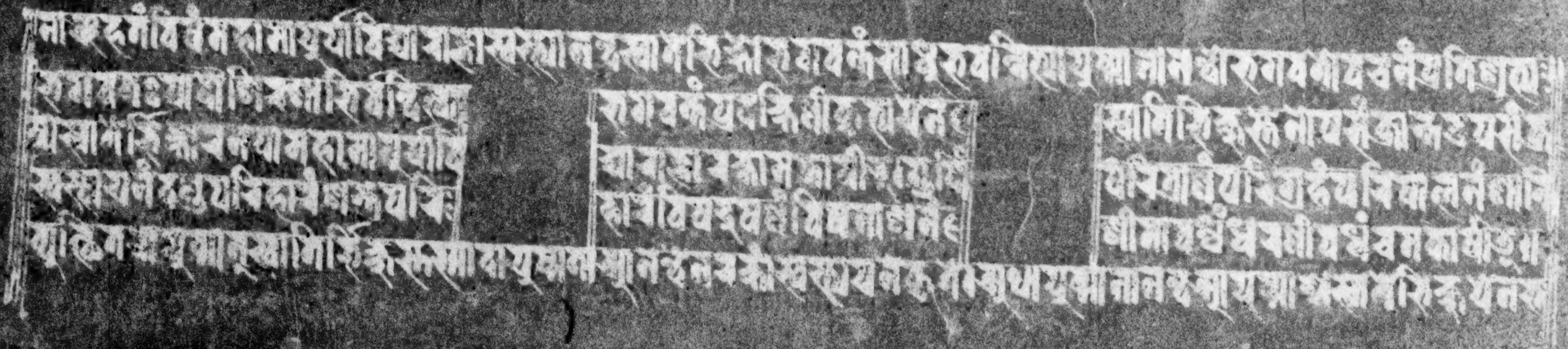

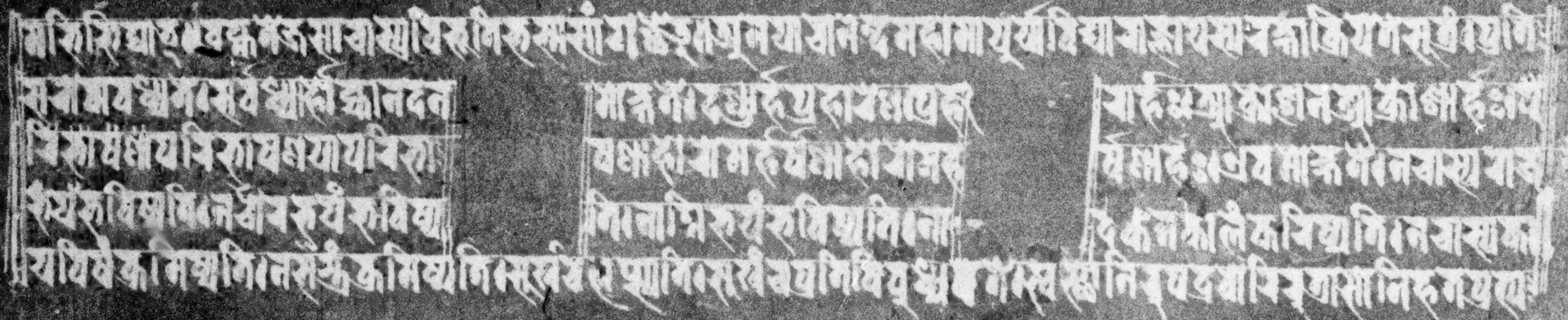

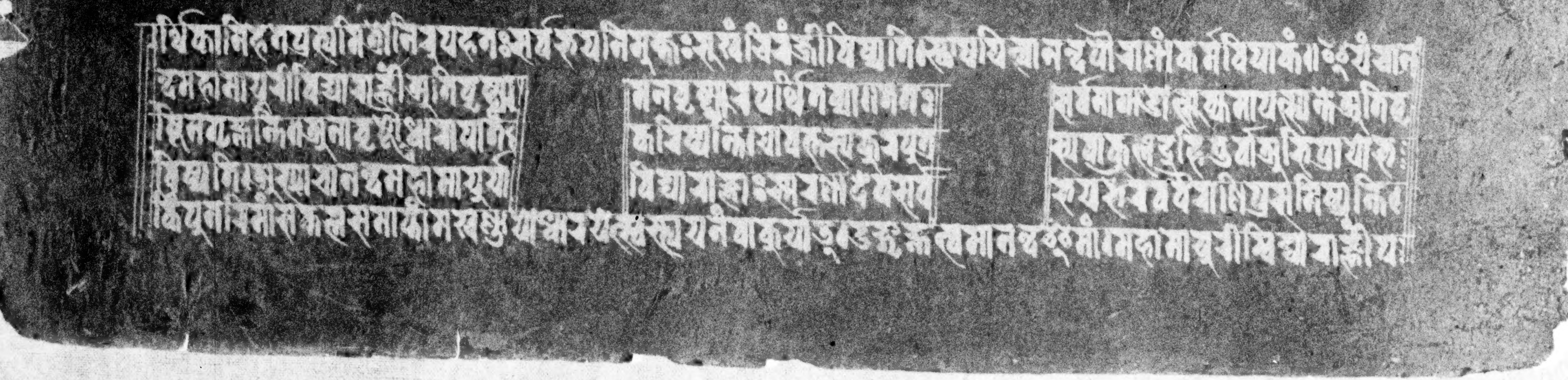

[illegible]

काहिकेन द्वैतीयकेन त्रैतीयकेन चातुर्थकेन साप्ताहिकेन अर्द्धमासिकेन दैवसिकेन मौहूर्त्तिकेन नित्यज्वरेन विषमज्वरेन मानु
ष्यज्वरेन अमानुष्यज्वरेन वातिकेन पै त्तिकेन श्लेष्मिकेन सान्निपा तिकेन सर्व्वज्वरेन शिरोर्त्या [illegible]
न [illegible] अर्द्धावभे दकेन अरोचकेन अक्षिरोगेन मु खरोगेन कण्ठरोगेन हृद्रोगेन गल
ग्रहेन कर्णशूलेन दन्तशूलेन हृदयशूलेन मर्म्मशूलेन पा र्श्वशूलेन पृष्ठशूलेन उदरशूलेन
वस्तिशूलेन योनिशूलेन ऊरुजानुसूलेन [illegible] जङ्घाशूलेन हस्तशूलेन पादशूलेन सर्व्वाङ्गप्रत्यङ्गशूलेन भूतविद्र[illegible]

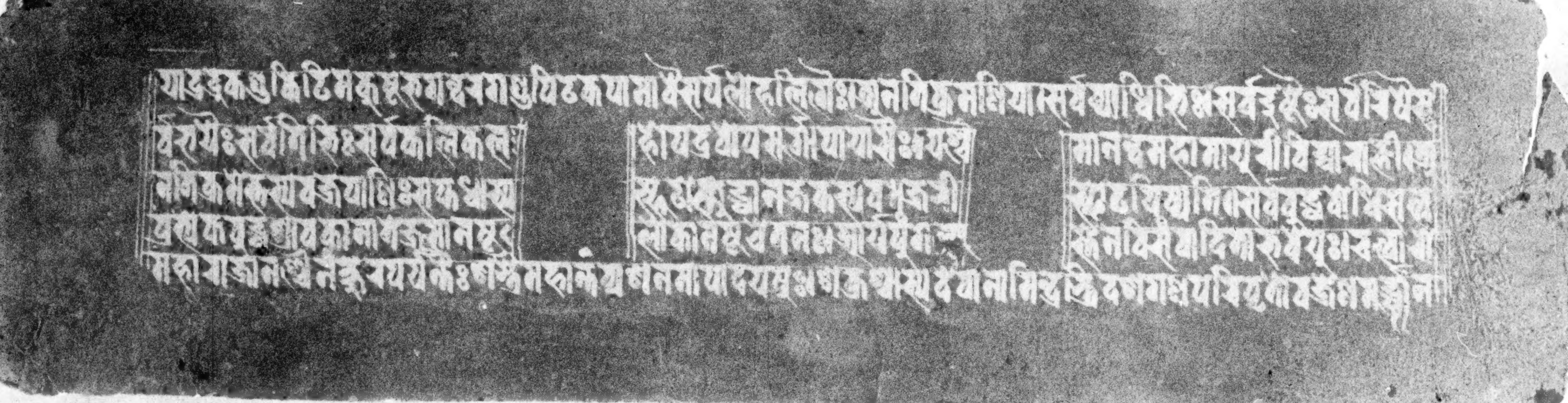

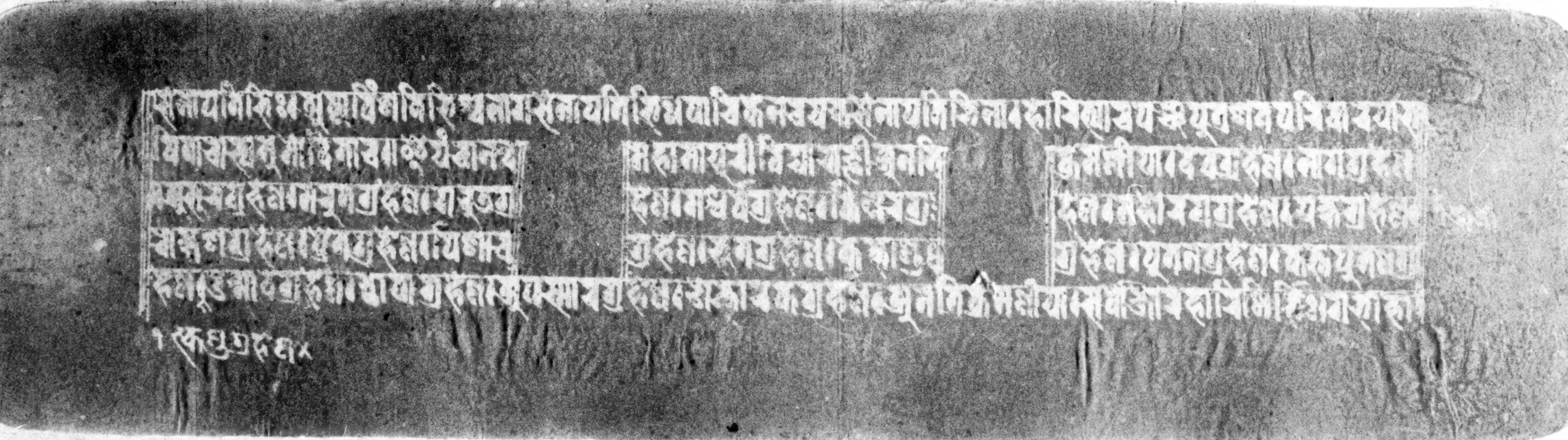

१ पृथिवीधातुविशुद्धा

रिविशुद्धा॥ पृथ्वीधातुविशुद्धा। अब्धातुविशुद्धा। तेजोधातुविशुद्धा। वायुधातुविशुद्धा। आकाशधातुविशुद्धा। विज्ञानधातुविशुद्धा। चक्षुर्धातुविशुद्धा। श्रोत्रधातुविशुद्धा। घ्राणधातुविशुद्धा। जिह्वाधा

तुविशुद्धा। कायधातुविशुद्धा। मनोधातुविशुद्धा। रूपधातुविशुद्धा। शब्दधातुविशुद्धा। गन्धधातुविशुद्धा। रसधातुविशुद्धा। स्पर्शधातुविशुद्धा। धर्मधातुविशुद्धा। चक्षुर्विज्ञानधातुविशुद्धा। श्रोत्रविज्ञानधातुविशुद्धा। घ्राणविज्ञानधातुविशुद्धा। जिह्वाविज्ञानधातुविशुद्धा। कायविज्ञानधातुविशुद्धा। मनोविज्ञानधातुविशुद्धा। सर्वधातुविशुद्धा। शून्यताधातुविशुद्धा। अनिमित्तधातुविशुद्धा। अप्रणिहितधातुविशुद्धा।

स्वाधिष्ठानतया नाडाविशुद्ध प्रवर्तक हृदयं इष्ट पृथिवी इच्छया इ आदि गङ्गा सिन्धुरिवर्ने स्त्रीपिता पदं धूमावली निर्मलधीया मज्जन ध्रुव

नया महामायूर्या विद्याराज्ञ्या स्यानर्षिज्ञाय रक्षां करोतु जीवतु वर्षशतं पश्यतु शरदां शतं ॥ इयमानन्द महामायूरी विद्यारा
ज्ञी [illegible] सम्यक्संबुद्धेन भाषि ता चाभ्यनुमोदिता च ॥ [illegible] ता [illegible] नाम सम्यक्संबुद्धेन भाषि
ता चाभ्यनुमोदिता च ॥ शिखिना नाम स म्यक्संबुद्धेन भाषिता चाभ्यनु मोदिता च ॥ विश्वभुजा नाम सम्यक्संबुद्धे
न भाषिता चाभ्यनुमोदिता च ॥ क्रकु च्छन्देन सम्यक्संबुद्धेन भाषि ता चाभ्यनुमोदिता च ॥ कनकमुनि
ना नाम सम्यक्संबुद्धेन भाषिता चाभ्यनुमोदिता च ॥ काश्यपेन सम्यक्संबुद्धेन भाषिता चाभ्यनुमोदिता च ॥ मया चैतर्हि शाक्य

१२४

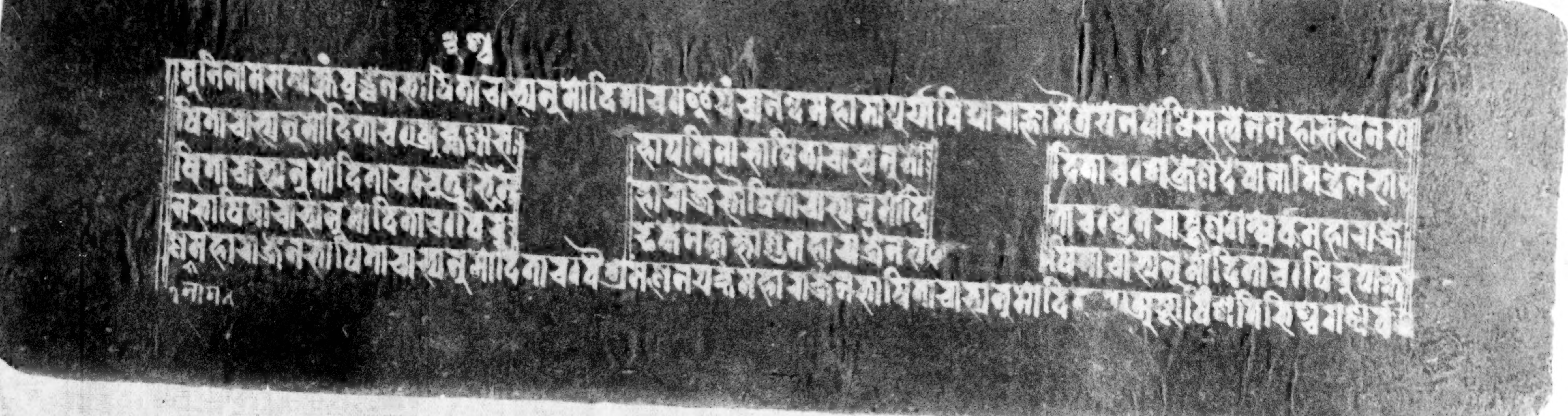

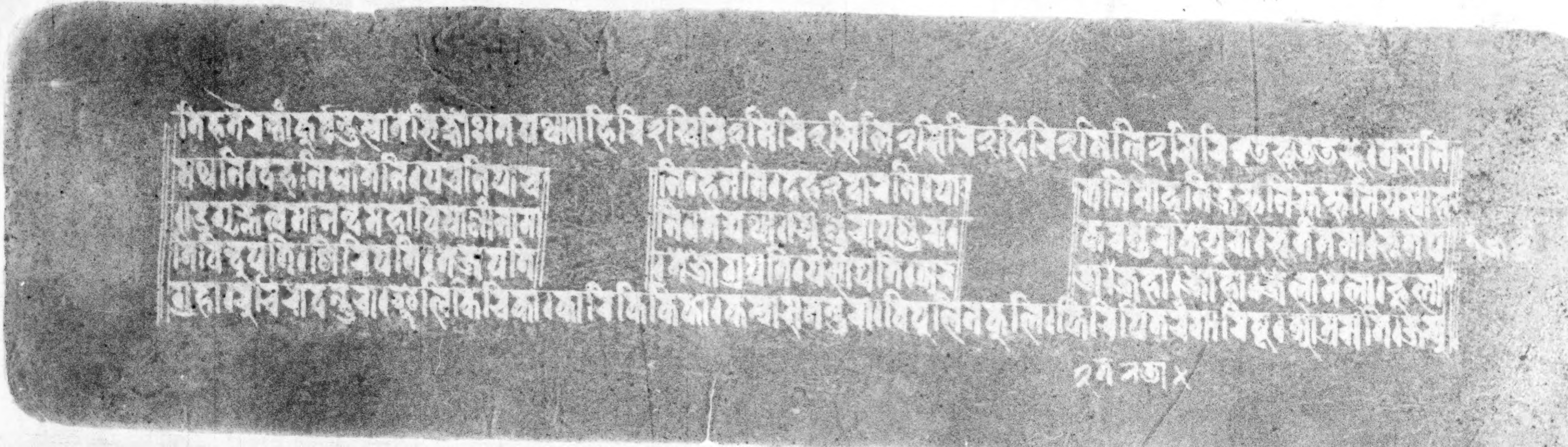

१ विद्या ४

र्णो नाम यक्ष मणिकाकजलीवि नल्ला[illegible]दिक्षुदिते इरिवुक्कं रडु नं र्वलमाना स्याम महायावांवाकुरुवं यदूवें वस्यादाना स्कृत्यनमहाऊँर्णा नस्यु

ध्यानया महामायूर्यां विद्याराज्ञ्या बा[illegible]
ल्वनानवमहायक्षा ज्ञानामानिरमद्य
ममहायक्षऊकायिमनानाममहायक्षु

शिरक्षांशुवनीकृर्वजुहुजीयन
श्वाकास्वभनानाममहायक्षश्चाः
कुभ्यशाक्रिशकाव्ननाममहायक्षः

ऊवयवकाणयक्षजुदासमाउक्
यियद्युलानाममहायक्षऊउक्षयिन्धोल
ऊआविनिसीनाममहायक्षऊविल्व

नाममहायक्षऊक्षभूतोनाममहायक्षःप्रतिभूतोनाममहायक्षःज्वल्यनयानंद महायक्षाः तेऽपि अनया वा दव गाऽऽष्यानि करानिरक्षु

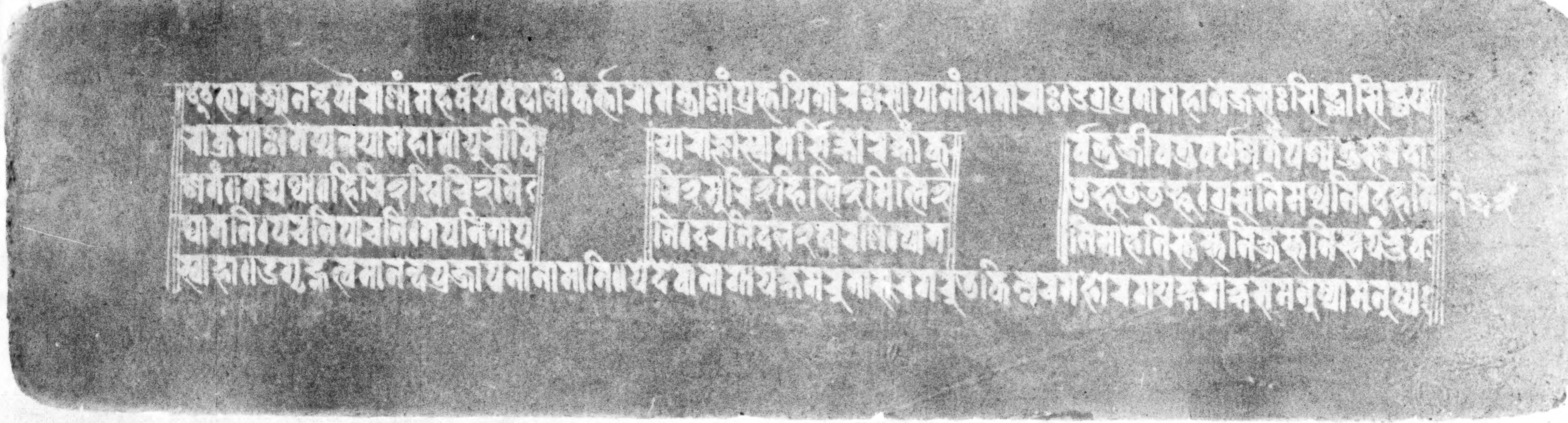

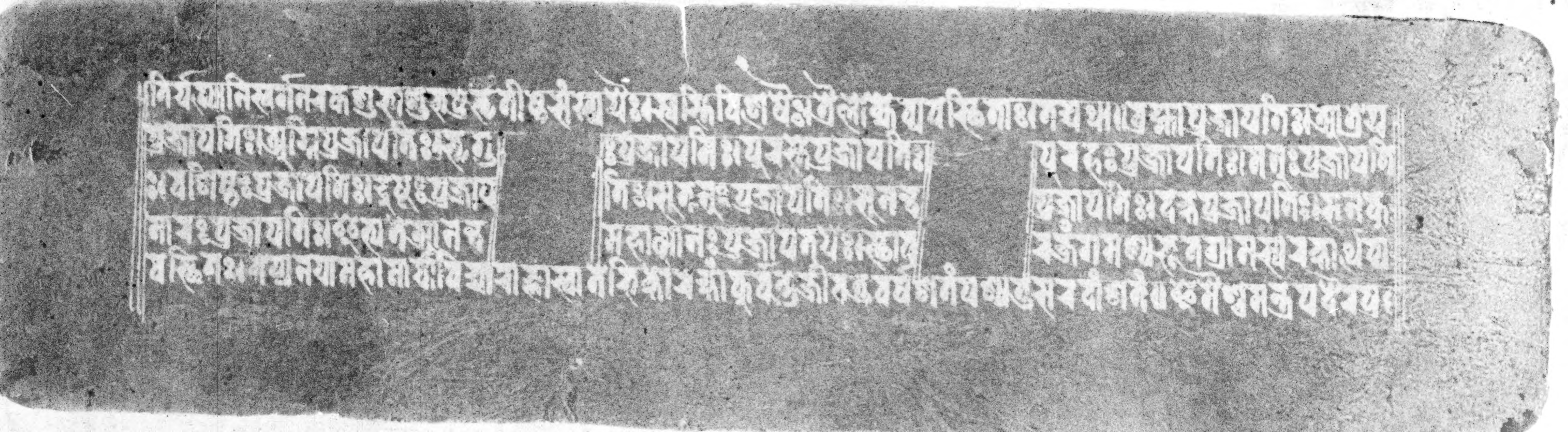

नाम महर्षिः॥ अंगिरजा नाम महर्षिः॥ सनत्या नाम महर्षिः॥ पुलस्त्या नाम महर्षिः॥ पुलहिया नाम महर्षिः॥ यमदग्नि नाम महर्षि
ः॥ आत्रेयाय ना नाम महर्षिः॥ कृष्णद्वैपायनो नाम महर्षिः॥ हारीतो नाम महर्षिः॥ हारीतजयनो नाम मह
र्षिः॥ समैथिया ना नाम महर्षिः॥ उडुगो ना नाम महर्षिः॥ समकुशो नाम महर्षिः॥ ज्ञाकिवादी नाम महर्षिः॥ शक्ति
कि नाम महर्षिः॥ सांकृति नाम महर्षिः॥ अत्रेयाय ना नाम महर्षिः॥ उध्मा ना नाम महर्षिः॥ उग्रशो नाम महर्षि
ः॥ उग्रसो ना नाम महर्षिः॥ उग्रसास्य ना नाम महर्षिः॥ ऋजुजो नाम महर्षिः॥ बृहस्पति नाम महर्षिः॥ पूर्वनमी नाम महर्षिः॥ व्याली

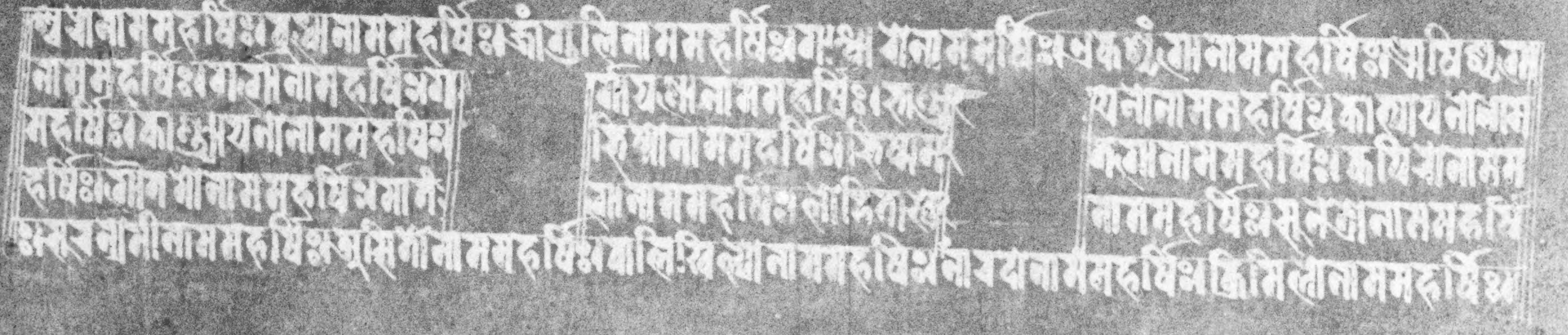

स्थ्य यो नाम महर्षिः कृष्णो नाम महर्षिः ञांबालि नाम महर्षिः वाश्मश्च वा नाम महर्षिः भकतुं ब्रम नाम महर्षिः आग्निवेश्य
नाम महर्षिः वाल्मी नाम हर्षिः अवा ठीय यश्चा नाम महर्षिः राज्ञ य नाना मम हर्षिः कात्यायन नाम
महर्षिः कौच्छ्रायन नाम महर्षिः शि ष्या नाम महर्षिः किष्कम हर्षी नाम महर्षिः कपिल नाम म
हर्षिः जैमिन वी नाम महर्षिः मना मैः ना नाम महर्षिः लोहिताश्व नाम महर्षिः सुनक्रा नाम महर्षि
ः अम्रद्वानी नाम महर्षिः भूमिनी नाम महर्षिः वाशिलिःवि वक्ष्या नाम महर्षिः नारायण नाम महर्षिः क्रिमिवत्सो नाम महर्षिः

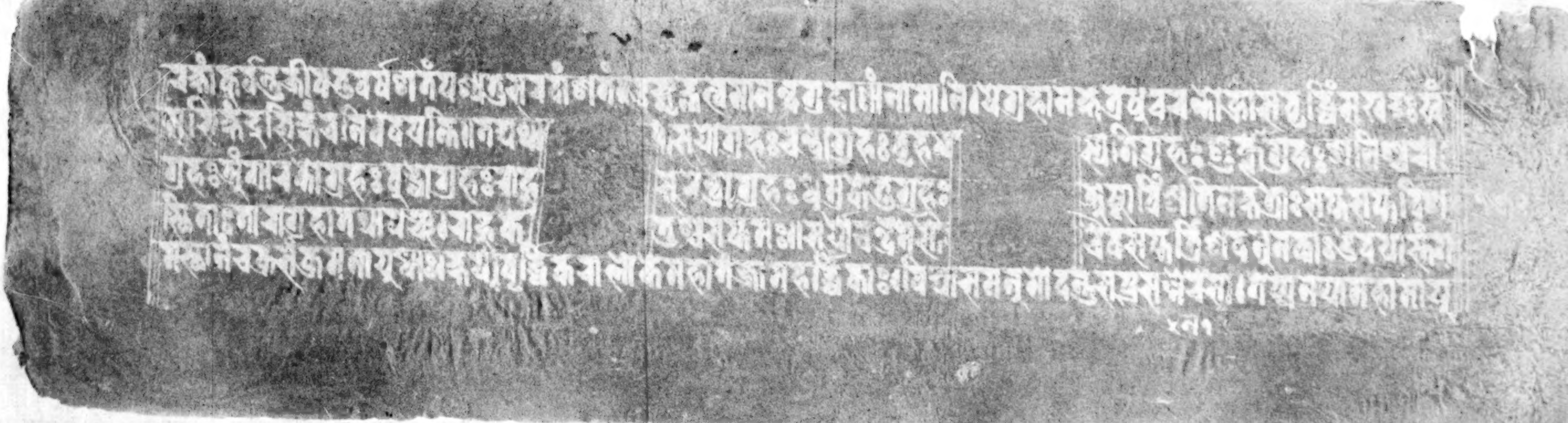

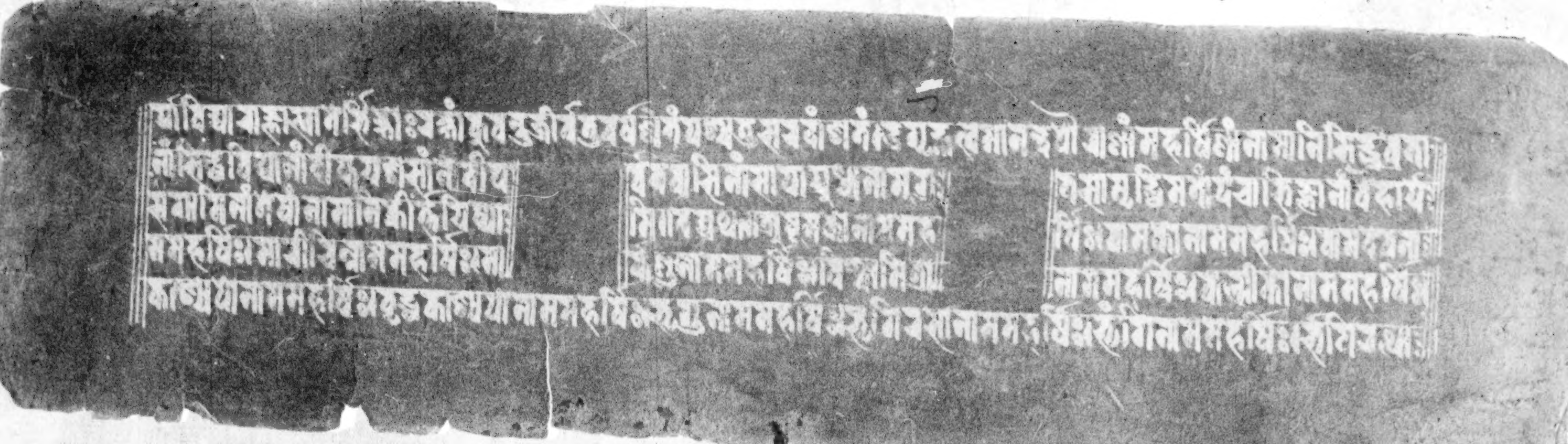

[illegible] नाम महर्षिः [illegible]

नाम महर्षिः [illegible]

[illegible]

म महर्षिः मारीचि नाम महर्षिः [illegible] नाम महर्षिः [illegible] नाम महर्षिः वाल्मीकि नाम महर्षिः

काश्यपो नाम महर्षिः वृद्धकाश्यपो नाम महर्षिः भृगु नाम महर्षिः [illegible] नाम महर्षिः [illegible] नाम महर्षिः [illegible]

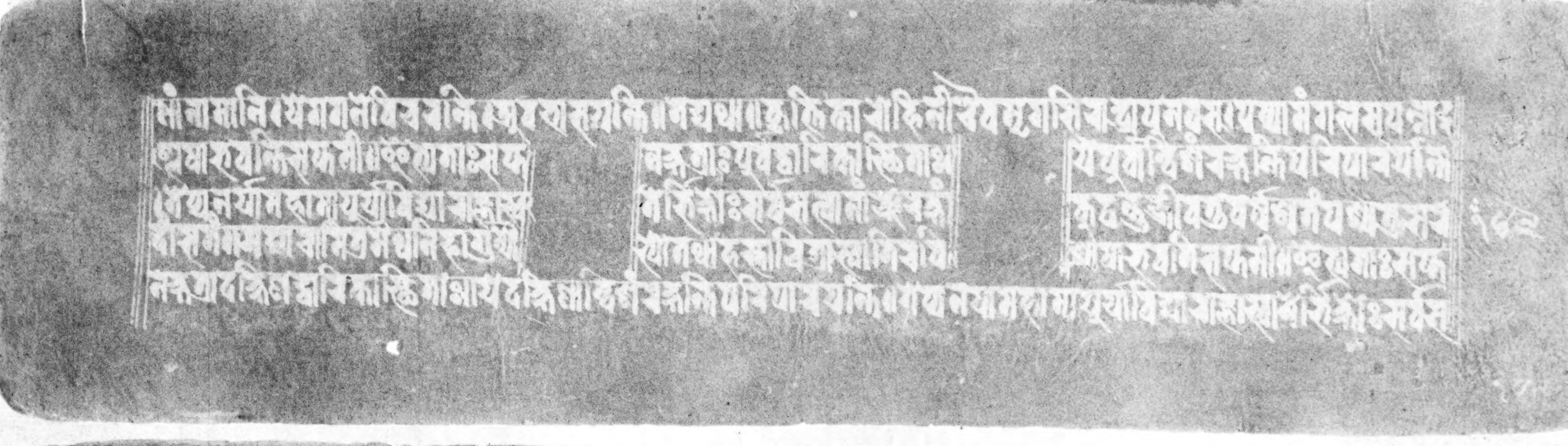

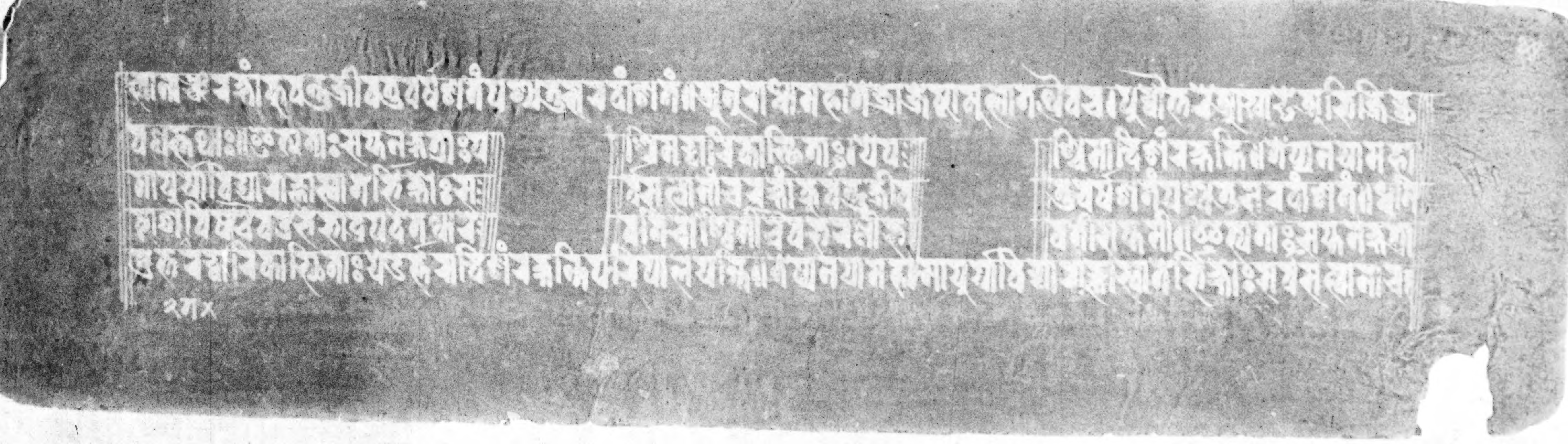

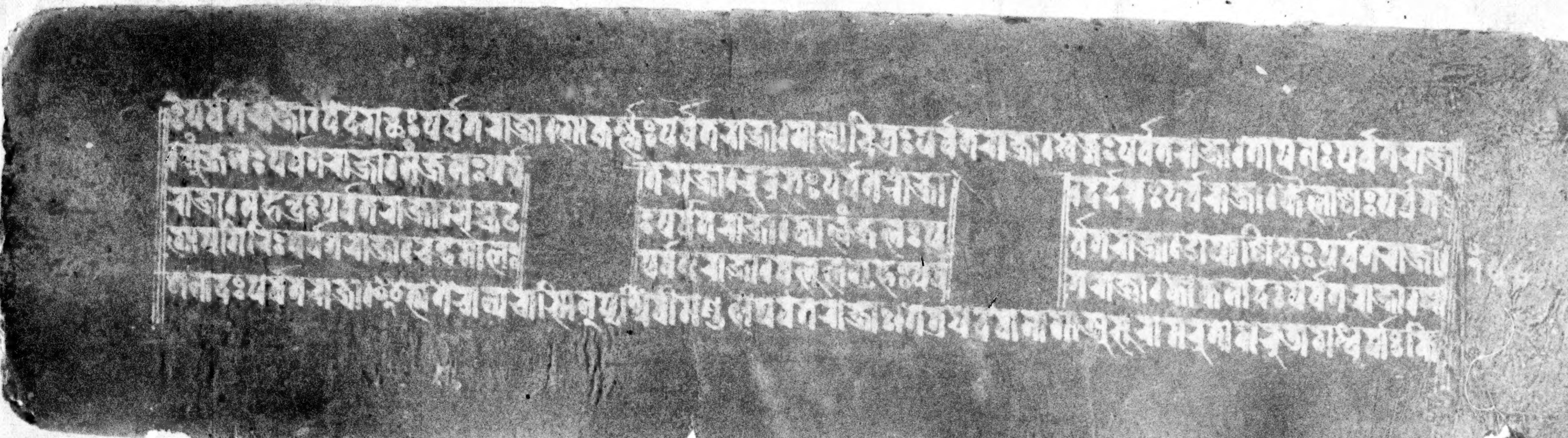

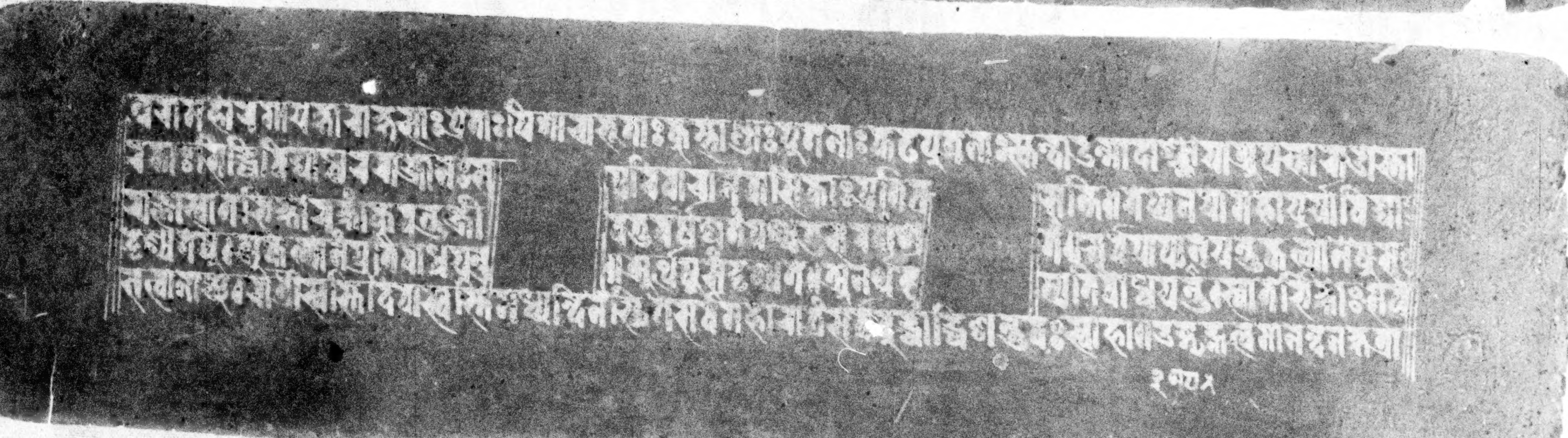

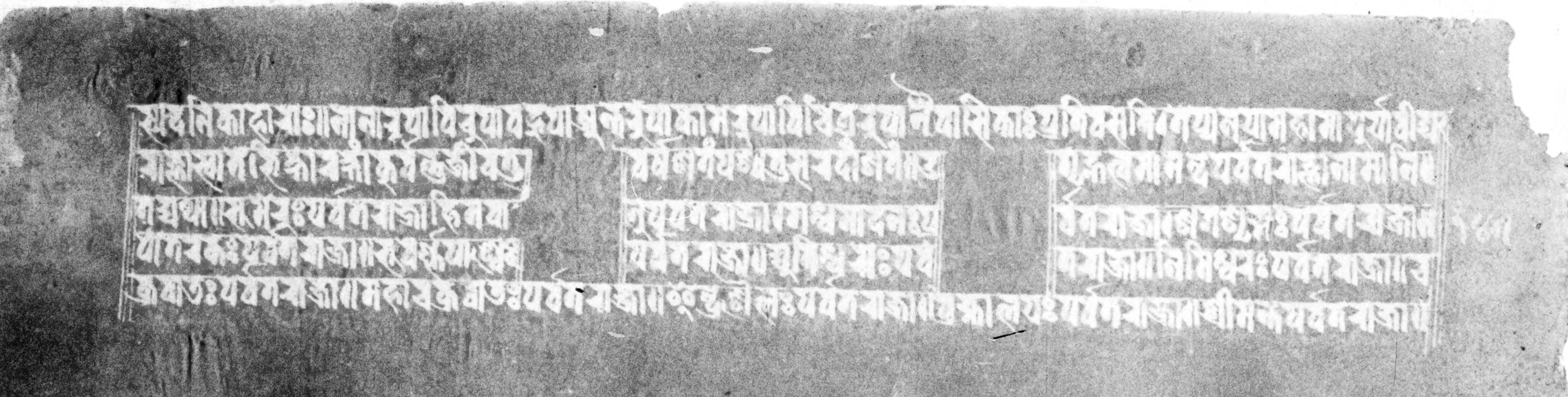

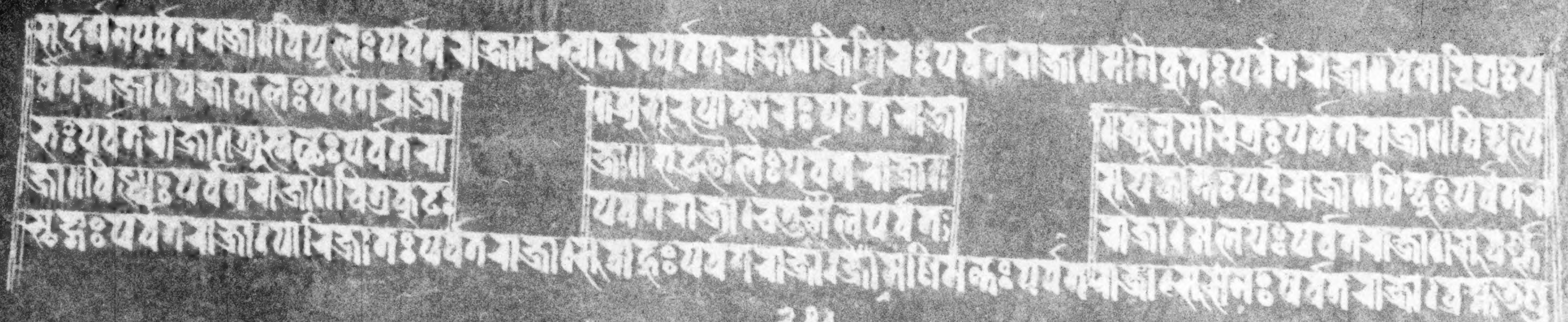

सादर्वनयवनराजा॥ थियुलः यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible] य

वनराजा॥ यवकाकलः यवनराजा [illegible] यवनराजा [illegible] यवनराजा॥ [illegible]

सः यवनराजा॥ [illegible] यवनरा जा॥ [illegible] लः यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible]

जा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible] लः यवनः राजा॥ मलयः यवनराजा॥ [illegible]

[illegible] यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible] यवनराजा॥ [illegible]

२४१

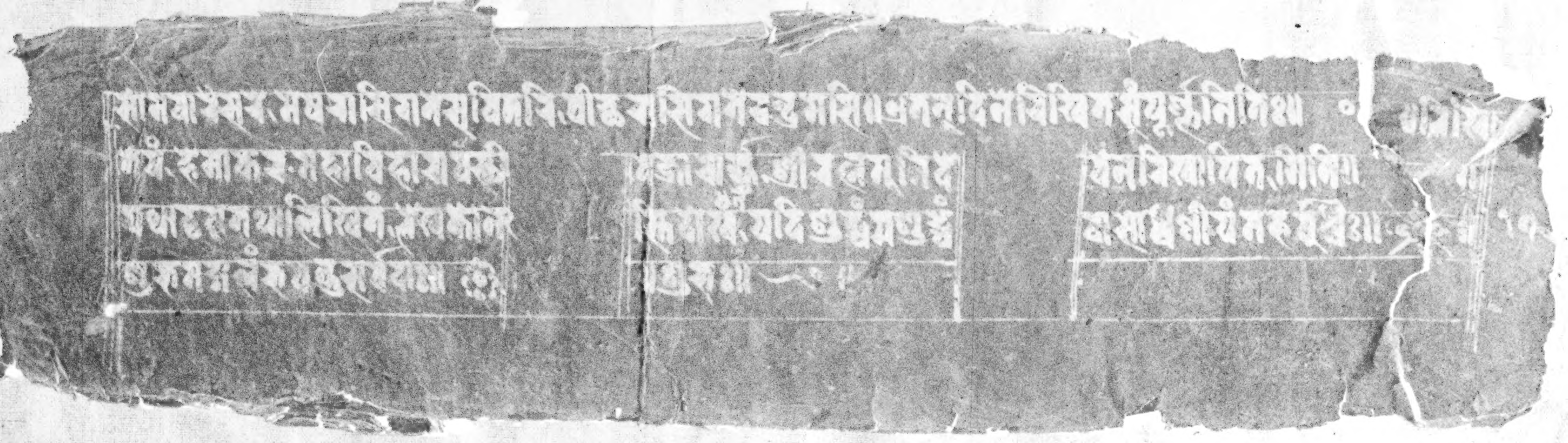

सामवारैस्मर. मघ्यासियानस्यविमरि.वीछ्यासियागेस्तुमसि॥ अनन्दिनलिखिवमतैयूर्ह्रीनिनिश्च॥ ० ॥

गर्यं दमाकरू.गहाविदावायर्क्षी
पथाद्दलगथालिखिवं.अस्वकानि
श्रुतमदलंकवड्डरावयात्र ०॥

श्रीकावार्जु.श्रीवल्लभनिर्द
किवार्तरं.यदिद्धत्सुयमछ्ल
श्रुतरघ॥ ~ ० ॥

यलनिखायित.ज्ञाजिया
वासाधुश्रीयंमकरविद्या॥ ० ॥ १०

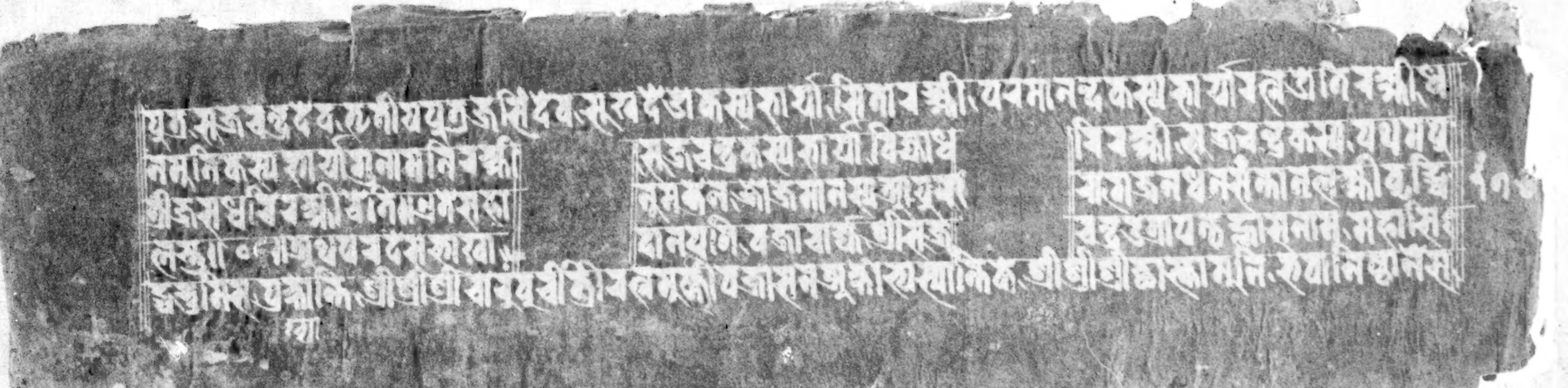

पुत्र सज्जरत्नदेव । द्वितीयपुत्र जसिंहदेव । सरदैडाकस्य भार्या । त्रिभावलक्ष्मी । यदमानन्दकस्य भार्या नलजानिलक्ष्मी । ध

नमूनिकस्य भार्या धुनामनिलक्ष्मी
श्रीकसाध्वलक्ष्मी । वालिभलमसाला
लक्ष्मा ० नामधयदेसरवा ॥

सज्जरत्नकस्य भार्या विजयाध
नुमकल । जोजमानस्य आयुरा
दानपति । वजावाया धीमद्र

षिलक्ष्मी । राजवर्द्धकस्य । यवमय
भार्या जन्मधर्म्मसंकालनलक्ष्मी वृद्धि १०७
वस्तु उत्पायन्ते ह्यासनाम । महासिध

स्तु श्रीमत् पुत्रक्षानि । श्रीश्रीश्री वासुपयाँ ह्रीयवलसक्ती पजासनभूकारस्यालिक । श्रीश्रीश्री छारस्कामति । रोचानि स्थानेस
स्या

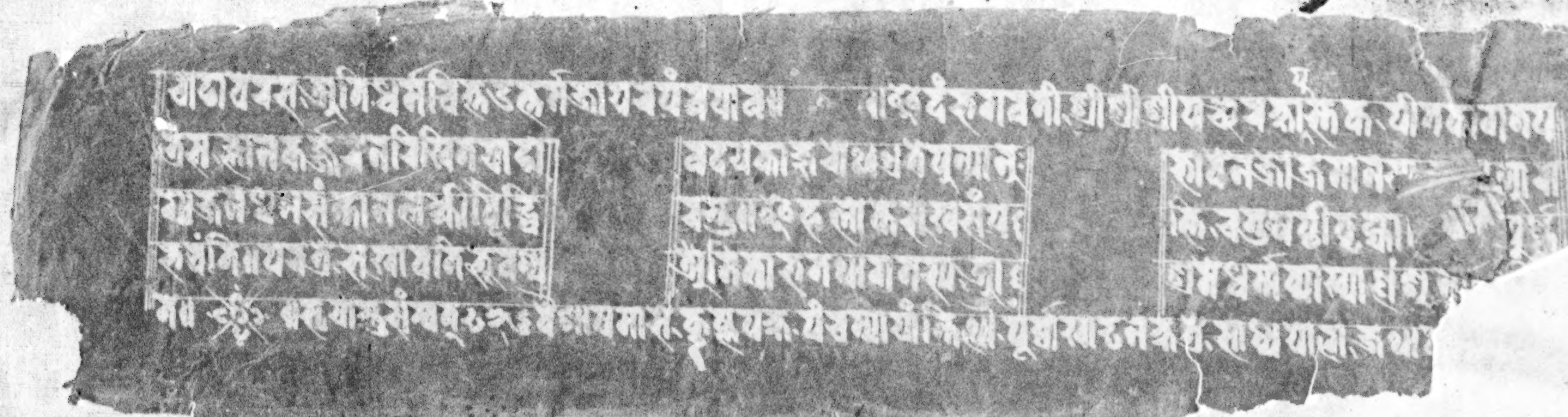

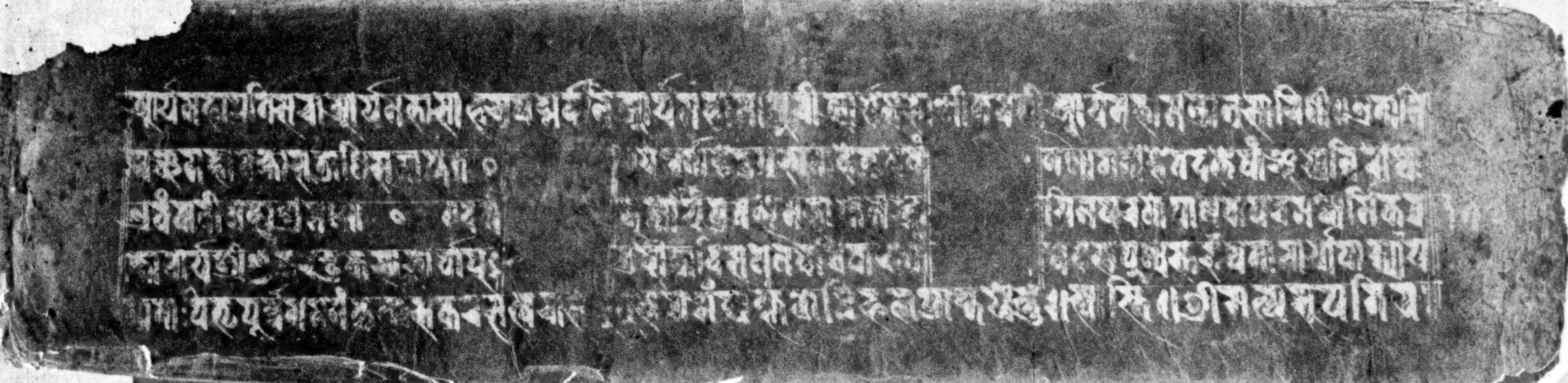

आर्यमहाप्रतिसरा आर्यमहासाहस्रप्रमर्दनि आर्यमहामायूरी आर्यमहाशीतवती आर्यमहामन्त्रानुसारिणी

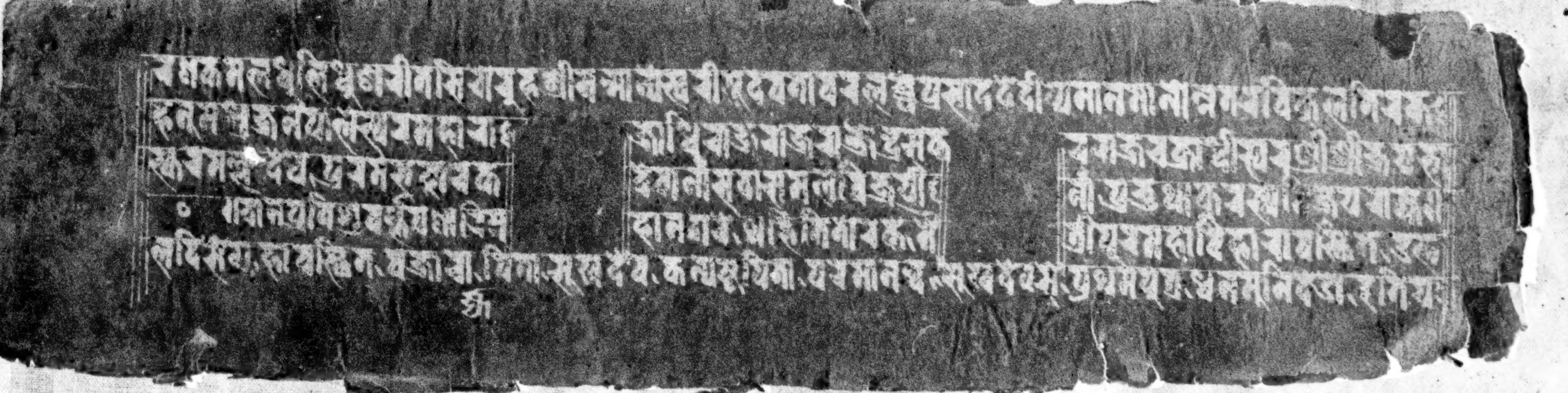

परमनिरर्थनर्यग्रक्रम्प्रिनाः ॥ स्वर्यस्त्वाः ॥ ग्रमादिनाः ॥ सर्वः ॥ स्वामि कविस्थानिनवस्थिकाः प्रयुष्यविनायस्याभाश्री बस्थध्यवाः ॥ मा या स्था

दर्शनाक्षा गीः ॥ सर्वः ॥ स्वमिकविस्थाभि याचक्षा क्राशीलूनर्यस्यध्मेवव क्रमयक्तकेः ॥ मायस्तानिवयव ॥ सर्व

स्थाविक्रकनव्यागितायनमाधकवाः ॥ मार्दिनीघमम्तकायिस्मुः ॥ मर्ग क्रमाः ॥ सर्वध्मानासयस्वामि कविस्था [illegible]

निमस्मन्यः ॥ क [illegible] गीवद्धः ॥ स्थाराव याः ॥ सद्धहाद्ध्याः ॥ स्व ॥ मसगीम क्रमानिमयका लीदतः ॥ गुवमयद्धयः

नानुसावन [illegible] यागीमगन [illegible] याया ॥ श्मामरिः ॥ ग्रमः ॥ सर्वः ॥ श्रीः ग्रमाय्य [illegible] गीद्धस्थि यावृष्यचस्वाहृस्वामि [illegible] स्वादस्या ॥

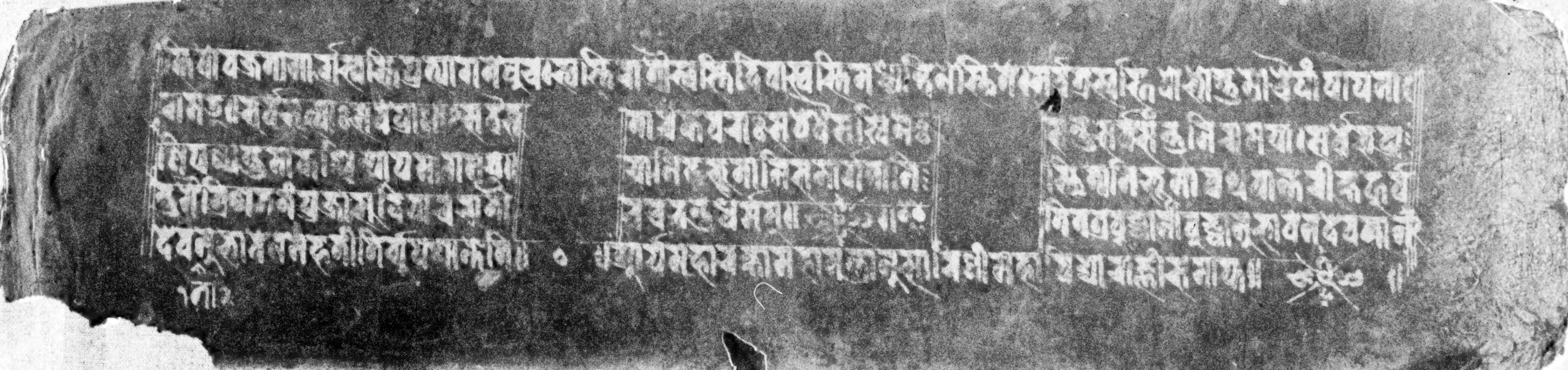

अन्नाथाविविरिहूविवत्रिखूयिवभूताथनाथनिर्वाछमिनिर्वाछनवयत्नायवयियुंयत्नायनत्याद्वियूयैइस्विर्त्नोमयत्नाय
नानमानवुह्मात्नाकानुत्रैयकमर्वे नाह्मयययिवयूयिक्षानिवसं यसंत्वाद्विनाध्याश्यायांसंग्रीविकाद
नैकानुत्रिकानूदिवनायृहानीकेउ ह्मायिहानीमहूननकृयवाछर सिद्वीक्षांसडूमृथश्क्रिंनौदिनाअल
वधांदवनानाद्विदनानानीसहिर्नीखि अंवह्मानैनानांभेकुनैनाध्यकू थधंभनमयायायूवनजूयानामिन
यं४सायां३साम्यत्वायाव्यनन्नुयशायिवशाकिंःकायस्याद्वह्मायिखूह्मायियसौहूनाश्शाकाविलाहूनायांःसर्वस्वस्मिकाव

यिष्यामि म या ऊ व ञा क्र मा व ॥ स्मिनु नि ष्ठ यामि ना य कं ॥ ४६ ॥ का क ॥ सर्व धर्मा मि ॥ सर्वे ॥ स्वस्ति करिष्यामि नायो मि यो ज ग ना ना य म

क्षीणं यन्न सार्वं म कः ॥ ब्रु प्राय यो व स ल्प नां सर्वे ॥ स्वस्ति करिष्यामि य ल स र्व ज्ञा वा क्षु ण ली ब्र स्मि कु न वा षि ना व

या रि म य पु त्र या नि न्नं सर्वे ॥ स्वस्ति क र विष्यामि म या मि य स र्व सना ना ग्रा वै द्वी पाय ना य ॥ म क र स मा य य क मा

ना नो सर्वे ॥ स्वस्ति करिष्यामि या य यः क्ष स य ष्व ना म मा म सि सी ना य ॥ ४ स्रु वि ॥ ४ स्रु वि वी स्क्षे ॥ स्रु वि क ब ॥ स व

॥ स्वस्ति करिष्यामि म य स्मि नु ज्ञा न त न्ता वी ॥ स्वा य ऊ ज्ञा ॥ सर्वे सी म्य दा ॥ सि ह्या र्थ सि द्धि सं क ल्या ॥ सर्वे स्वस्ति करिष्यामि म य स्मि नु ज्ञा म्